Ο
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΝ ΤΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗι ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΙΑι ΜΕΝ ΤΩΝ Κ. Κ.

ΣΠ. ΒΑΣΗ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.). ***Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ***, † ***Σ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ*** (διδ. τῆς φιλ.), ***ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Μ. ΛΑΠΠΑ*** (δ. φ.), ***Θ. ΛΙΒΑΔΑ*** (δ. φ.) ***Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), † ***Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ*** (καθ. γυμν.), ***Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ*** (δ. φ.), ***Ε. ΡΟΙΔΟΥ*** (δ. ν.), ***Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), ***Ι. ΣΒΟΡΩΝΟΥ*** (διευθ. νομισμ. μουσ.), ***Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ*** (ἐφ. τ. ἀρχ.), ***ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑ*** (ἐφ. τ. ἀρχ.), ***Δ. ΦΙΛΙΟΥ*** (ἐφ. τ. ἀρχ.), ***Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ*** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.) καὶ ἄλλων λογίων.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑι ΔΕ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ, ΛΑΤΙΝΙΚΗΝ

ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΝΔΙΚΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ
1904

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ, ΛΑΤΙΝΙΚΗΝ

ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΝΔΙΚΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ

ΥΠΟ Hatzidakis

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΤΟΜΟΣ Β'.

Τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεί τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.

('Ισοκράτους Εὐαγόρ. 7).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1904

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων.

Περὶ τοῦ Λατινικοῦ τονισμοῦ.

Περὶ τοῦ Ἰνδικοῦ τονισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῶν φθόγγων τῆς Ἰαπετικῆς γλώσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῶν φωνηέντων τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Ἰνδικῆς γλώσσης.

Περὶ τοῦ φθόγγου ε.

Περὶ τοῦ μακροῦ Ε (Η).

Περὶ τοῦ Λατινικοῦ Ε.

Περὶ τοῦ φθόγγου ο.

Περὶ τοῦ Λατινικοῦ ο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν διφθόγγων.

Περὶ τῶν διφθόγγων τῆς Λατινικῆς γλώσσης

ΣΥΝΔΥΑΣΤΑΙ

Η ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ.

Περὶ χασμωδίας καὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

Περὶ συναιρέσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου ἢ ἀντιμεταχωρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας.

Περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ ἀναπληρωτικῆς ἐκτάσεως ἢ ἀντεκτάσεως.

Περὶ ἀναπληρωτικῆς ἐκτάσεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

Περὶ ἐπενθέσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων, ἀφαιρέσεως, συγκοπῆς, ἀποκοπῆς κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

Περὶ ἀναπτύξεως καὶ προσθέσεως φωνηέντων.

Περὶ προσθετικῶν φωνηέντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚϚ'.

Περὶ ἀφομοιώσεως καὶ ἀνομοιώσεως τῶν φωνηέντων.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

Σελ. 77 στ. 11 κάτωθ. διαγραπτέον τὸ: τῶν δὲ Ἑνετῶν διὰ ξηρᾶς ἑκατὸν περίπου ἔτη βραδύτερον.

Σελ. 95 στ. 1 κάτωθ. ἀντὶ ἔπαρχος γρ. Ἐρχιεύς.

Σελ. 110 στ. 2 κάτωθ. ἀντὶ rouxmenta γρ. iouxmenta.

Σελ. 119 στ. 6 κάτ. ἀντί: ὅ τι τῆς ἀνθρωπίνης ἐνάρθρου γλώσσης διὰ τῶν ὤτων : γρ. τὸ ἁπλούστατον στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἐνάρθρου γλώσσης, ὃ διὰ τῶν ὤτων ».

Σελ. 134 στ. 9 ἀντί: Ἐκ τῆς ἀπείρου δὲ διαφορᾶς γρ. Ἐκ τῆς ἀπείρως δὲ ποικίλης διαφορᾶς.

Σελ. 150 στ. 17, ἄνωθ. ἀντὶ ἐφευρέται γρ. ἐφευρεταί.

Σελ. 187 στ. 5 ἄνωθ. μετὰ τὸ : κληρονομηθέντες, προστεθήτω : τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς ψελλίσμασι τῶν παιδίων, οἷον *τάτα* ἢ *τατᾶ*, *πάππα*, *ἄππα*, *ἄπφα*, *ἄττα*, *τέττα*, *νάννα*, *μάμμα*, *μαμμᾶν*, *βρῦν* (μαμμᾶ καὶ μπρουὰ ἐν Κρήτῃ σήμερον), *κακκᾶν* (πρβλ. Ἀριστοφ. Νεφέλ. 1382-4) κλπ.

Σελ. 204 στ. 10 κάτωθ ἀντὶ *ἐεικῶς* γρ. *ἐοικώς*.

Σελ. 205 στ. 19 ἀντί: ἐπανελήφθη τὸ στερητικὸν *α*, γρ. ἐπανελήφθη ἡ σύνθεσις μετὰ τοῦ στερητικοῦ *α*, γενομένου νέου ὀνόματος

Σελ. 215 στ. 15 ἀντὶ : καλονή, καλονέα γρ. καλλονὴ, καλλονέα.

Σελ. 217 στ. 8 κάτ. μετὰ τό: *τρίπους* πρόσθες: *ζῶ*, *ζῆς*, *ζῇ*, *ζῆτε* κττ. παρὰ τὸ *πετάω* *μιλάω*, *πετάεις*-*μιλάεις* κλπ. τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης.

Σελ. 227 στ. 13 ἀντί: Τόμ. ΙΔ΄ σελ. 335 γρ. Τόμ. ΙΔ σελ. 343-6

Σελ. 237 στ. 15 κάτ. ἀντί: cupreus γρ. cupressus.

Σελ. 241 στ. 10 κατ. μετὰ τὸ: **avis** προστεθήτω: **ōvum**, *γέρας-γῆρας, ἔθος- ἦθος, πέλω- πωλέω.*

Σελ. 243 στ. 4 ἄνωθ. μετὰ τὸ: ἀτόνῳ βραχεῖ προστεθήτω: *αἰγίλοπος αἰγίλωψ, Ϝρέπω Ϝροπὸς-Ϝρώψ, φόνος - Βελλερο-φῶν.* Τὴν ἀπώλειαν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος βλέπει τις σαφῶς καὶ ἐν τῷ *magnos* ἀλλὰ **μεγg-s-μέγας, dervo* Σλαυ. *ἀλλὰ δόρυ.*

Σελ. 245 στ. 14 ἄνωθ. ἀντὶ: *ἀλλοιμμὸς* γρ. *ἀλοιμός.*

Σελ. 253 στ. 15 ἄνωθ. ἀντὶ: **rides** γρ. **fides.**

Σελ. 253 στ. 7 κατ. ἀντὶ: *τεῦχος ἀλλ' ἀτυχὴς* γρ.: *τεύξομαι ἀλλ' ἀτυχής.*

Σελ. 254 στ. 15 ἄνωθ. ἀντὶ ῐ καὶ ῠ' γρ. ῑ' καὶ ῡ'.

Σελ. 254 στ. 10 κατ. διαγραπτέον τὸ: *Ϝείκατι* καὶ *Ϝίκατι* (**dvei**+**kati**). ὁμοίως καὶ 256 στ. 3 κάτωθ. τὸ: *Ϝείκατι Ϝεικάς*»· ἐπειδὴ μόνον τὸ *Ϝίκατι* εἶναι ἀρχαῖον, τὸ δὲ *ε* ἐν τῷ *ἐ-Ϝίκατι* κτλ. εἶναι προσθετικόν, ὅπως ἐλέχθη ἐν Τόμ. Β' σελ. 562.

Σελ. 263 στ. 17 ἄνωθ. μετὰ τὸ: τονουμένων συλλαβῶν προστεθήτωσαν τὰ παραδείγματα: *βελε-*βαλ-ἰω-βάλλω*, καὶ *φερε-δί-φρ-ος, κάρα-ἴγ-κρ-ος*, καὶ διαγραπτέον τὰς ἀκολούθους τέσσαρας σειράς.

Σελ. 265 στ. 6 ἀντὶ **(g)lac-tis** γρ. **(g)lact-is**.

Σελ. 306 στ. 11 ἄνωθ. ἀντὶ: ἀκουσθῶσι διάφορα στοιχεῖα αὐτοῦ» γρ. ἀκουσθῶσι: τὰ διάφορα στοιχεῖα αὐτοῦ.

Σελ. 328 στ.2 ἄνωθ. προστεθήτω: Τὴν ἔλλειψιν παγίας ὀρθογραφίας κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἐλέγχει καὶ ἡ διαφορὰ πολλῶν γλωσσικῶν φαινομένων μεταξὺ τοῦτο μὲν τῶν τραγικῶν καὶ τοῦ Θουκυδίδου, τοῦτο δὲ τῶν κωμικῶν ποιητῶν.

Σελ. 360 στ. 10 κάτ. διαγραπτέον τὰ περὶ τοῦ *Εὔβιος* καὶ *Εὐιός* ὡς ὄντος ὀνόματος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου· τὸ *β* ἑρμηνεύεται κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν Τόμ. Α' σελ. 435.

Σελ. 393 στ. 14 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ: *Δηίφυβος* ἐπὶ ἀμφορέως ἀντὶ *Δηίφοβος.*»

Σελ. 397 στ. 16 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ: *ὑύς.*

Σελ. 403 στ. 3 κάτ. ἀντὶ: σελ. 309-8 γρ. σελ. 306-8.

Σελ. 405 στ. 4 κάτ. μετὰ τὸ ἀμφοτέρους προστεθήτω: δηλ. τόν τε *ι* καὶ τὸν *ε*.

Σελ. 416 στ. 3 ἄνωθ. ἀντὶ: *οἱς* γρ. *οἷς*.

Σελ. 417 στ. 8 κατ. διαγραπτέον τὸ **δυϝ-ῖμεν - δυῖμεν*.

Σελ. 431 στ. 1 ἄνωθ. προστεθήτω «τῶν» πρὸ τοῦ: ἀπὸ *αι* καί τινων ἀπὸ *ει* κλπ.

Σελ. 434 στ. 7 ἄνωθ. ἀντὶ: Ἰαπετικῷ *β* γρ. Ἰαπετικῷ b.

Σελ. 483 στ. 5 ἄνωθ. πρόσθες: πρβλ. καὶ Δημητρίου Περὶ ἑρμηνείας «ἐν τῷ *οἴην* οὐ μόνον διαφέροντα τὰ γράμματα ἀλλὰ καὶ οἱ ἦχοι, ὁ μὲν δασύς, ὁ δὲ ψιλός, ὥστε πολὺ ἀνόμοια εἶναι».

Σελ. 485 στ. 1 κάτωθ. σημ. ἀντὶ: ἐξαιρουμένας γρ. ἐξαιρὀμένας.

Σελ. 511 στ. 6 ἄνωθ. μετὰ τὸ: *πείθο-ι* προστεθήτω: καὶ τὸ *εὖ* ἐκ τοῦ *ἐΰ*, οὐχὶ ἐκ τοῦ *ἐύ*, διότι τὸ *ἐΰς* ἐτράπη εἰς *ἐύς* κατὰ τὰ ἄλλα εἰς *-ύς* ὀξύτονα.

Σελ. 511 στ. 12 κάτωθ. μετὰ τὸ: ἐπὶ πάσης συλλαβῆς τῶν λέξεων προστεθήτω: εἴτε φερούσης τὸν κύριον τόνον τῆς λέξεως εἴτε μή· διότι ὁ τόνος τῆς συλλαβῆς, τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος, εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ τῆς λέξεως.

Σελ. 521 στ. 4 κατ. μετὰ τὸ: *ὥς, τῶς* προστεθήτω: *ἧ-ϝε-ἧέ- ἧ*.

Σελ. 532 στ. 1 ἄνωθ. μετὰ τὸ: *δειρή-δέρη* προστεθήτω: πρὸ τῆς ἀποβολῆς ἄρα τοῦ ϝ τοῦ μετὰ τὸ *ρ*, ὅθεν *δέρϝη*, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ μέσου φωνηέντων καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν συναίρεσιν, διὸ **οϝάτων -*οάτων - ὤτων*, ὅπως καὶ *δᾴδων*, *παίδων*, *δᾴδοιν παίδοιν*.

Σελ. 531 στ. 11 κάτωθ. ἀντὶ: *στόλου* γρ. *στύλου*.

Σελ. 547 στ. 5 ἄνωθ. μετὰ τὸ: σοφιστὴς προστεθήτω: *ποιητὴς* (πρβλ. Ἰσοκρατ. Φιλιπ. «οὐδεὶς ἂν οὔτε λόγων εὑρετὴς οὔτε ποιητὴς ἐπαινέσειεν»).

Σελ. 564 στ. 1 κάτ. ὑποσημ. μετὰ τὸ: ἐμὸς ┼*μὸς κττ. προστεθήτω: ἄλλως θὰ ἐτονίζετο *ἐμοῖ σοῖ*, ὅπως καὶ τὸ ὀρθοτονούμενον *οἶ*: κεῖται ἄρα ἐν τῷ *ἐμοί, σοὶ* ὁ τόνος τῆς ἐγκλίσεως, ἀντὶ τοῦ περισπωμένου τῶν ὀρθοτονουμένων.

ΤΟΜΟΣ Β'

Σελ. 48 στ. 16 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ *ἀγχέμαχος* ἅτε τοῦ *ἀγχε-* ἐν τούτῳ ῥηματικοῦ ὄντος κατὰ λεγόμενα ἐν σελ. 169, 4 ἄνωθ.

Σελ. 74 στ. 8 κάτ. ἀντὶ: καὶ τῶν προσδιοριστικῶν γρ. καὶ ἡ τῶν προσδιοριστικῶν.

Σελ. 84 στ. 7 ἄνωθ. ἀντὶ: οἱ σύγχρονοι αὐτῶν Ἕλληνες γρ. οἱ σύγχρονοι αὐτοῖς Ἕλληνες.

Σελ. 104 στ. 8 ἄνωθ. μετὰ τὸ: κατωτέρω προστεθήτω: Ἐλαττουμένου διὰ τὴν ἀτονίαν τοῦ φωνήεντος ἠδύνατο νὰ γένηται αὐτοῦ συγχώνευσις μετὰ τοῦ ἡμιφώνου *i̯*, *u̯*, τοῦ ἤδη πρότερον παρ' αὐτὸ ὑπάρχοντος· πρβλ. *objacio - obiicio - obicio, abicio μετὰ βραχείας τῆς ἀρχούσης παρὰ Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ (παρὰ τοῖς δοκίμοις ποιηταῖς ἔχει ταύτην μακρὰν ἐπανελθόντος τοῦ j ἐκ τοῦ abjeci abjectus καὶ τοῦ ἁπλοῦ jacere), *ob-iac-is - obiic-is - obic-is, ἀλλ' ὀνομ. *ob-jax - ob-jex, *bi-iugai - *biiigae - *biigae - bīgae, *con-quatio - *conquetio - concutio, relicuos reliquos κλπ. (πλείονα περὶ τούτων ἐν τῷ κεφαλαίῳ Περὶ τῶν ἡμιφώνων τῆς Λατ. *i̯*, *u̯*, ὅτε θέλει ἐξετασθῇ ἡ γραφὴ καὶ ἡ προφορὰ αὐτῶν).

Σελ. 107 στ. 10 ἄνωθ. ἀντὶ: *usuripo γρ. usurupo.

Σελ. 129 στ. 9 μετὰ τὸ: *νορθάκινοι* προστεθήτω: *ἀολλής*, *ἀορτὴρ* Ὁμ.

Σελ. 130 στ. 7 ἄνωθ. ἀντὶ Ἰωνικῇ γρ. Αἰολικῇ.

Σελ. 139 στ. 4 κάτ. διαγραπτέον τὸ· ἀπὸ τοῦ Ὁμ. *πνοιή*, καὶ τὰ στ. 1 κάτωθ. κἑξ. περὶ τῆς γενέσεως τοῦ *πνοιὴ* καὶ *πνοή*, διότι τὸ *πνοιὴ* ἐγένετο κατὰ μετρικὴν ἔκτασιν· ἴδε σελ. 436.

Σελ. 142 στ. 4 κατ. μετὰ τὸ Κλεὼ προστεθήτω: Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὧν ἐσῴζετο τὸ *ι*, ἡ προσῳδία ἐξαρτωμένη, ὡς φαίνεται, ἐκ τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου συλλαβισμοῦ δὲν ἦτο ἀεὶ σταθερά· ἐντεῦθεν εὕρηται καὶ ἐπὶ τούτων τὸ α βραχύ· πρβλ. τὰ ἐν σελ. 540 στ 3 ἄνωθ. *Πειρᾰικός*, *Ληνᾰικός*, *Ἀθηνᾰΐδα*, ἔτι δὲ *ὡρᾰΐζετο*.

Σελ. 145 στ. 2 ἄνωθ. προστεθήτω: καὶ ὅλη τάξις ὀνομάτων ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν ἀναλογικῶς μετὰ μακροῦ *α*, οἷον κατὰ τὸ *νέαξ, οἴαξ, ἱέραξ, ὀρθίαξ, λαύραξ* κτλ. ἐλέχθησαν καὶ ἄλλα πολλὰ μετ' αὐξητικῆς καταφρονητικῆς σημασίας εἰς -ᾱξ, εἰ καὶ μήτε *ρ* μήτε *ι* ἢ *ε* προηγεῖτο, οἷον *στόμφαξ, φέναξ, πλούταξ, Στόαξ, θύνναξ, βώμαξ, πάσσαξ, φόρταξ, βόαξ* κτλ.

Σελ. 154 στ. 6 κάτωθ. ἀντὶ avis καὶ avilla γρ. ovis καὶ avilla.

Σελ. 192 στ. 1 ἄνωθ.' ἀντὶ: *Σὶν φέρων* γρ. *ὁ τὸν σὶν φέρων*, ὅπως ἐν σελ. 514.

Σελ. 202 στ. 4 κάτ μετὰ τὸν ἀριθμὸν 47 προστεθήτω: *Τὸ ι πάσχον συνίζησιν.*

Σελ. 241 στ. 1 ἄνωθ. ἀντὶ: *δαϜὶς - δαῒς δᾴς* » γρ. *δαιϜὶς* κτλ. κατὰ τὰ ἐν σελ. 494 λεγόμενα καὶ διορθωτέον κατ' αὐτά.

Σελ. 246, στ. 11 ἄν. ἀντὶ: ἡ συλλαβὴ δ' ὅμως ἦν θέσει μακρά» γρ. ἡ συλλαβὴ δ' ὅμως ἦν μακρά, ἅτε τοῦ φωνήεντος μετὰ τοῦ ἑξῆς i ἑνουμένου εἰς δίφθογγον ».

Σελ. 309, στ. 13 ἄν. διαγραπτέον τὰ μετὰ τὸ *Λυκοῦργος*: *ὑὺς ὗς . . . Φθῖος* κλπ.

Σελ. 312 στ. 4 κάτ. τὸ *θεοδϜής* ἑρμηνεύουσι καὶ ἄλλως, ἐκ *θεο-δϜ-ής* ἤτοι ἐξ ἀσθενεστάτης ῥίζης.

Σελ. 333 στ. 3 ἄνωθ. ἀντί: *Συναίρεσις τριῶν φωνηέντων* » γρ. *Συναίρεσις ἐπὶ τριῶν φωνηέντων.*

Σελ. 336 στ. 2 κάτ. ἀντὶ: *Τειχειούσης* γρ. *Τειχιούσης.*

Σελ. 360 σημ. 3 κάτωθ. σημ. ἀντὶ « σελ. 357 γρ. σελ. 356.

Σελ. 364 στ. 9 ἄνωθ. καὶ 377 στ. 11 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ: *ἐϊκάσδει*, διότι ἐλέχθη ἀντὶ *ἐ-Ϝικάσδω* μετὰ προσθετικοῦ φωνήεντος, διὸ *μάλιστ' ἐϊκάσδω* παρὰ Σαπφοῖ.

Σελ. 379 στ. 11 κάτ. διαγραπτέον τὸ: *ἐλάαν* καὶ *ἔλων.*

Σελ. 405 στ. 15 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ: *ἐργάζετο, αἴρεον, ἀνελκυσμένας ἐσθημένος, ὄρταζε* κατὰ τὰ ἐν σελ. 511 εἰρημένα περὶ τῶν ἀπὸ ἡμιφώνου ἀρχομένων πρότερον ῥημάτων.

Σελ. 420 στ. 7 κάτ. ἀντὶ 357 καὶ 362 γρ. 356 καὶ 360.

Σελ. 434 στ. 5 κάτ. διαγραπτέον τὸ: *α*.

Σελ. 435 στ. 19 ἄνωθ. ἀντὶ *ἀείδη* γρ. *ἀείδει.*

Σελ. 460 στ. 20 ἄνωθ. μετὰ τὸ: malone=χάρις προσθετέον τάδε: *ἀ-ϝαλνὴς - *ἀ-ϝαλλὴς - *ἀηλὴς - ʽἀλὴς ὅθεν *ἀλία, ἀλίζω, ἀλέω*, Αἰολ. δὲ *ἀ-ϝόλλης, ὅθεν τὸ ʽΟμ. *ἀολλέες*. Ἐκ τῆς ἁπλῆς δὲ ῥίζης vel, ἀσθενεστέρας vl- ϝαλ τῇ προσθήκῃ τοῦ *ν* ἐγένετο *ϝαλν-ία ὅθεν *ϝαλλία - *ϝάλία ἀλία - ἡλία - ἡλιαία, ἀπηλιαστής.

Σελ. 461 στ. 3 κάτ. ἀντί: *ὀλβάχνιον*· ὀλάχνιον» γρ., ὅπως διώρθωσεν ὁ Ahrens ἐν Ἑλλ. Διαλ. Β΄ σελ. 51,: *ὀλβαχόϊον*, παραβαλὼν τὸ τοῦ Ἡσυχίου *οὐλοχόϊον*· ἀγγεῖον εἰς ὃ αἱ οὐλαὶ ἐμβάλλονται» καὶ «*οὐληχόϊον* (κατὰ διόρθωσιν Taylor)· κανοῦν οὐλοχόϊον» καὶ *ὀλβάχιον*· κανοῦν Δεινόλοχος.

Σελ. 463 στ. 13-4 ἄνωθ. διαγραπτέον τὸ «*μείλινος μειλίη μέλινος μελία*» ἅτε τοῦ *μείλινος* ἔχοντος τὸ *ει* κατὰ μετρικὴν ἔκτασιν, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 436 στ. 14.

Σελ. 495 στ. 4 κάτ. ἀντὶ: *ὄναιρον*· ὄνειρον Κρῆτες γρ. *ἄναιρον*· ὄνειρον·

Σελ. 524 στ. 7 ἄνωθ. ἀντὶ: *γεραιός* γρ.: *γεραίτερος*.

Σελ. 533 στ. 16 μετὰ τὸ: *ἔλοον* - *ἔλουν* προστεθήτω: καὶ ἐκ τοῦ *λού-σω ἔλου-σα* κλπ., κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 321.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ

§ 48. *Τονισμὸς τῶν ῥηματικῶν τύπων ἐν συνθέσει.* Ὅτι ὁ τόνος τῶν μετὰ προθέσεως (καὶ τῆς αὐξήσεως) συντιθεμένων ῥηματικῶν τύπων ἀναβιβάζεται καθόλου εἰπεῖν ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, εἴδομεν ἀνωτέρω, Τόμ. Α'. σελ. 571, ἔνθα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου ἀνεύρομεν ἐν τῇ ἀρχαιόθεν ἐγκλίσει τοῦ ῥήματος. Τοῦ γενικοῦ τούτου νόμου ἐξαιρέσεις φαίνονται ἔνιοι τῆς προστακτικῆς τύποι, περὶ ὧν ἐλέχθη αὐτόθι ὅτι καὶ ὡς ἁπλοῖ διετήρησαν ἀρχαῖον τόνον.

Οὕτω α') ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ δισύλλαβοί τινες τῆς προστακτικῆς τύποι τῆς μέσης φωνῆς φυλάττουσι μετὰ τὴν συναίρεσιν τοῦ *εο* εἰς *ου* τὸν ἴδιον τόνον καὶ ὅταν συντεθῶσιν· πρβλ. *εἰπὲ* καὶ *ἔξειπε, κάτειπε, σχὲς* καὶ *ἐπίσχες, λαβὲ* καὶ *ἀπόλαβε* κττ., ἀλλὰ *λαβοῦ* καὶ *ἀντιλαβοῦ, συλλαβοῦ, ἑλοῦ* καὶ *ἐξελοῦ, καθελοῦ, ἀφελοῦ, γενοῦ* καὶ *συγγενοῦ, βαλοῦ* καὶ *παραβαλοῦ, ἀναβαλοῦ, ἱκοῦ* καὶ *ἀφικοῦ* (Ἀριστοφ. Ἱππ. 886). Ὑπὸ Ἡρῳδιανοῦ Α'. 464,7 μαρτυρεῖται *ἀφίκου,* ὃ παρέχουσι καὶ τἀντίγραφα Πλάτ. Λάχ. 20, καὶ *ἴδου ἵκου* δὲ ἔχουσι τἀντίγραφα τοῦ Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολ. 741 καὶ *ἐνέγκου* αὐτ. 470, ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν πολλῶν ὁμαλῶς τονιζομένων εἵλκυσεν ἐνωρὶς

καὶ ταῦτα, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις καὶ ἀριθμοῖς πάντα ἐτονίζοντο ὁμοίως· πρβλ. *ἀφίκεσθε, λάβεσθε, πίθεσθε, ἀφικέσθω, λαβέσθω, πιθέσθω, ἀπαγαγέσθω, ἀπαγάγεσθε, ἐπισχέσθω, ἐπίσχεσθε* κττ.. (Τύποι οἷον *πιθέσθε, λαβέσθε* κλπ. λέγονται ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ ἐν Β' 107, 17 ἴδιοι *τῶν μεταγενεστέρων Ἰώνων* φαίνονται δ' ἀρχαία κληρονομία διασωθεῖσα ἐν μόνοις τούτοις, ἐπειδὴ τονιζομένου ὑπ' αὐτῶν *πίθευ, λάβευ* κττ. οὐδεὶς νοεῖ πόθεν ὁ καταβιβασμὸς τοῦ τόνου). Κατὰ ταῦτα φαίνεται ἐτονίσθησαν ἐν ταῖς διαλέκτοις καὶ τὰ ἁπλᾶ καὶ τὰ σύνθετα, οἷον *πύθεο, γένεο* καὶ συναιρέσει τοῦ *εο* εἰς *ευ, πύθευ, ἕλευ, ἀφίκευ, ἀμβάλευ* κτλ.· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἐγένετο ἀναλογικῶς ὅμοιόν τι ἐπί τινων, ἐντεῦθεν τὸ *ἴδου* (παρὰ τὸ δεικτικὸν ἐπίρρημα *ἰδοὺ*) καὶ *ἀφίκου* τοῦ Ἡρῳδιανοῦ, τὸ *τράπου* παρ' Ἀριστοφ. Βατρ. 1246, τὸ *ἐπιλάθου* κττ. παρὰ τὰ ἀρχαιοπινῆ *πυθοῦ, γενοῦ, πιθοῦ, λαβοῦ, βαλοῦ* κττ.

Ὁμοίως παρατηρεῖται β') ὅτι μονοσύλλαβοί τινες προστακτικῆς τύποι μέσων ἀορίστων β' ῥημάτων τινῶν εἰς *-μι* οἷον *θοῦ, δοῦ, οὗ,* οὐκ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, ὅταν συντιθῶνται μονοσυλλάβοις προθέσεσιν ἢ καὶ δισυλλάβοις μὲν ἀλλ' ἔκθλιψιν παθούσαις καὶ δὴ μονοσυλλάβοις γενομέναις, οἷον: *ἐνθοῦ, συνθοῦ* καὶ *προσθοῦ, προοῦ, προδοῦ, ἀφοῦ.* Καὶ τούτων ὁ πληθυντικὸς τονίζεται ὁμοίως, *ἔνθεσθε, σύνθεσθε,* κτλ. (Ὅταν συντιθῶνται προθέσεσι δισυλλάβοις, ὀρθοτονοῦνται οἷον: *κατάθου, περίθου, περίδου, ἀπόδου,* ὁμοίως ὅταν οἱ τύποι οὗτοι εἶναι ὅπως παρ' Ὁμήρῳ ἀσυναίρετοι καὶ δὴ δισύλλαβοι· πρβλ. *σύνθεο, ἔνθεο,* κλπ. καὶ τοὺς ἐκ τῶν θεματικῶν ῥημάτων τύπους, *παράσχου, ἀνάσχου, ἐπίσπου, συνεπίσπου* κττ.)

γ') Τὸ *ἐχρῆν,* ὅπερ φαίνεται ὅτι διαφυλάττει τὸν τόνον ἐπὶ τῆς τελικῆς συλλαβῆς, εἰ καὶ ἔχει τὴν αὔξησιν *ε*· αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ὁ τύπος *χρῆν* προῆλθεν ἐκ συναλοιφῆς τοῦ *χρὴ* + *ἦν* (= *χρῆν*) καὶ δὴ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν αὔξησιν, διὸ καὶ ὅτε ἔλαβε βραδύτερον κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄλλων παρῳχημένων πάλιν τὴν

αὔξησιν ὁ τόνος δὲν μετεκινήθη. Εἶναι δηλονότι γνωστὸν ὅτι ὅταν ἡ ἔγκλισις ἅπαξ γένηται, ὁ τόνος δὲν μετακινεῖται ἔτι περαιτέρω, ἐὰν ἡ λέξις αὐξάνηται ὁπωσδήποτε κατὰ τὴν ἀρχήν, καὶ εἰ τοῦτο ὑπὸ τῆς τρισυλλαβίας ἐπιτρέπεται, λ. χ. *παρακατά-θες* ὅπως καὶ *κατά-θες*, *συνέκδος* ὅπως καὶ *ἔκδος*.

§ 49 *Ἡ σύνθεσις μάλιστα ἐν τοῖς ὀνόμασιν.* Ἀλλ' ἡ σύνθεσις παρατηρεῖται μάλιστα πάντων ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ λόγου καὶ πρὸ πάντων ἐν τοῖς ὀνόμασι. Καθολικὸς δὲ τῶν συνθέτων τονικὸς νόμος εἶναι τὸ διδαχθὲν ὑπὸ Ἀπολλωνίου τοῦ Δυσκόλου ἐν τῷ Περὶ συντάξεως Δ' «*τό γε μὴν ἀναβιβάζειν τὸν τόνον ἴδιόν ἐστι συνθέσεως*». Ἀλλὰ παρὰ τὸν γενικὸν τοῦτον κανόνα πολλαὶ καὶ μεγάλαι παρατηροῦνται ἐν τοῖς συνθέτοις ποικιλίαι.

Πολλάκις δηλονότι ἡ ὀξυτονία ἢ ἡ παροξυτονία οὕτω στενῶς ἦν συνδεδεμένη μετά τινων καταλήξεων ἐν τῷ γλωσσικῷ αἰσθήματι τῶν Ἑλλήνων, λ. χ. ἡ ὀξυτονία μετὰ τῆς καταλήξεως *-εύς,- -τής,- -ικός, -ρός, -νός, -ών* κττ., ἡ παροξυτονία μετὰ τῆς καταλήξεως *-αλέος, -τέος, -ίσκος* κτλ., ὥστε καὶ ὅτε αἱ λέξεις, ὀξύτονοι ἢ παροξύτονοι, αἱ εἰς αὐτὰς περατούμεναι παρελαμβάνοντο ὡς β'. συνθετικά, ἐτήρουν πολλάκις τὸν τόνον ἀμετακίνητον, εἰ καὶ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ ἡ ῥηματικὴ φύσις ἢ ἡ σημασία τοῦ ὅλου συνθέτου ἀπῄτει τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου (πρβλ. κατωτ. § 56 καὶ 57).

Κατὰ ταῦτα καθολικῶς ἐπισκοποῦντες λέγομεν ὅτι ἐν ἄλλαις μὲν τάξεσι τῶν συνθέτων παρατηρεῖται ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου, ἐν ἄλλαις δὲ οὐχί, καὶ ἐν ἄλλαις πάλιν σάλος. Ἀναγράφομεν τὰς τάξεις ταύτας κατὰ σειράν:

§ 50. *Ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐν τῇ συνθέσει.* α') Ὁ τόνος ἀναβιβάζεται ὅσον ἐνδέχεται, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα μονοσύλλαβον καὶ εὔχρηστον ἐν τῷ λόγῳ, καθ' ἃ ἤδη παρετήρησεν ὁ Ἡρῳδ. Α'. 83, 3 εἰπὼν ὅτι «τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον»· πρβλ.

βοῦς, εὔβους

γραῦς, ὠμόγραυς, λιχνόγραυς·
δαίς, αὐτόδαις, ἀβρόδαις·
δρῦς, λινό- χαμαί- φελλό- ἡμερόδρυς·
ζώς, ἀείζως (πρβλ. Ἡρῳδ. Α'. 244, 26 «τὰ εἰς *ως* σύνθετα ἀπὸ τῶν εἰς *-ως* μονοσυλλάβων παροξύνεται, *ζώς, ἀείζως, χρώς, λευκόχρως*)·
θήρ καὶ *φήρ, ἰχθυόθηρ, σατυρόφηρ, πάνθηρ*·
Θρᾷξ, Σαμόθρᾳξ·
θρίξ, καλλίθριξ, εὔθριξ, οὐλόθριξ·
κλείς, ἀντίκλεις (οὕτω καὶ *ἀνάκλειδας* τονιστέον παρὰ Πολυδ. ἀντὶ *ἀνακλεῖδας*· τὸ δὲ *κατακλείς* ἐκ τοῦ παλαιοτέρου δισυλλάβου *κατα - κληΐς* ἔχει ὁμαλῶς κατὰ τὰ ῥηθησόμενα ἐν § 51, δ').
κλώψ, ἀρχίκλωψ.
Κρής, Ἐτεόκρης (πρβλ. Ἡρῳδ. Α'. 83, 2 «τὸ δὲ *Ἐτεόκρης* καὶ *ἑτερόγνης* ἀπὸ μονοσυλλάβων συντέθειται»· οὕτω καὶ *ἡμίκρης* παρὰ Λυκοφρ. ἀντὶ *ἡμικρής*· κατ' αὐτὰ καὶ *Τουρκόκρης Τουρκόκρητες* τονιστέον)·
μήν, διχόμην·
ναῦς, (ἄναυς) ἄναες, χιλιόναυς, λιπόναυς·
νύξ, εἰνάνυξ, ἀκρόνυξ·
παῖς, ἀρτίπαις, βούπαις, ἀνδρόπαις·
Πάν, Αἰγίπαν, Ἑρμό - τραγόπαν·
πᾶς, ἅπας, σύμπας, πρόπας·
ποῦς, γεισήπους, δολιχήπους, ἀκρόπους·
ῥάξ, μεγαλόρραξ, καὶ *ῥώξ, πυκνόρρωξ, κυκλόρρωξ, μεγαλόρ - μικρόρ - φιλόρρωξ*. (Οὕτω πάντως τονιστέον καὶ *ὀμφακόρραξ* ἀντὶ *ὀμφακορράξ*, ἐπειδὴ *αἱ ῥᾶγες* οὐχὶ ἡ ἔννοια τοῦ *ῥήγνυμι* περιέχεται).
ῥίς, εὔρις·
σκώψ, ἀείσκωπες·
σφήν, ἀντίσφην (πλημμελῶς τονίζεται παρὰ Φίλωνι *ἀντισφήν*).
σφήξ, ψευδόσφηξ·

Σφίγξ, ἀνδρόσφιγξ·

φλέψ, μελανόφλεψ·

φλόξ, καλλίφλοξ·

φρήν, εὔφρων, σώφρων, δαΐφρων·

Φρύξ, Κοιλόφρυξ·

φώρ, ἴσφωρες· λῃσταί, κλέπται Λάκωνες· (οὕτω τονιστέον καὶ *ἀπόφωρας·* κλέπτας, καὶ *ἀρχίφωρ*).

φῶς, σκιόφως, σεληνόφως·

χείρ, καρπόχειρ, ἀκρόχειρ, ἀντίχειρ, μακρόχειρ, ἄχειρ, εὔχειρ κτλ.·

χθών, ἀντίχθων, παλαίχθων, περίχθων·

χρώς, ἀλλόχρως, λευκόχρως, μονόχρως, ῥοδόχρως (καὶ μεταγενεστέρως *λευκόχρους, ῥοδόχρους, μελανόχρους,* πρβλ. Lobeck Paralip. 255 κἑξ.)

(Καὶ ὅσα τῶν μονοσυλλάβων τούτων ἐν συνθέσει μεταβάλλονται εἰς δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἰς *-ος*, ἀναβιβάζουσιν ὁμοίως τὸν τόνον, πρβλ. *πάραλος, ἔκμηνος, πολύθηρος* (χώρα) κττ.)

Τούτων ἐξαιρέσεις ἀναφέρονταί τινες ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν, οἷον Ἡρῳδ. Α΄ 83, 3 «τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ..... χωρὶς τοῦ *πτὼξ πολυπτώξ·* οὐκ ἀντίκειται ἡμῖν τὸ *Ποσειδάωνος ὑποδμὼς* (δ 386)· παρέλκουσαν γὰρ ἔχει τὴν *ὑπὸ* πρόθεσιν» Καὶ Χοιροβ. 186, 39 «πᾶν γὰρ ὄνομα μονοσύλλαβον ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβάζει τὸν τόνον ... χωρὶς τοῦ *πτώξ, πολυπτώξ, πολυπτῶκές* τε Μέλαιναι, τὸ δὲ Μέλαιναι τόπος ἐστὶ τῆς Ἀττικῆς, *πολυπτῶκες* δέ, οἷον αἱ ἔχουσαι πολλοὺς λαγωούς. Τοῦτο γὰρ τὴν ὀξεῖαν τάσιν ἐφύλαξε τοῦ ἁπλοῦ. Τὸ γὰρ Ποσειδάωνος *ὑποδμὼς* οὐκ ἀντίκειται ἡμῖν ὀξυνόμενον, ἐπειδὴ ... παρέλκουσαν ἔχει τὴν *ὑπὸ* πρόθεσιν, ὥςτε μηδὲ παρέχειν ἔμφασιν ὅτι σύνθεσις γέγονεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ Ποσειδάωνος δμώς ἐστι». Ἐν τούτοις ἄρα φαίνεται ὅτι ὁ τόνος τοῦ συνήθους ἁπλοῦ *πτώξ, δμὼς* ὑπεισῆλθε καὶ κατεκράτησε καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις. Ἰδὲ καὶ τὰ ὑπὸ Ἡρῳδ. Α΄ 228, 15 λεγόμενα ὅτι

τὸ *ἐναντίος* «παρέλκον ἔχει τὸ *ἐν*», διὸ τονίζεται ὁμοίως τῷ *ἀντίος*. Πρβλ. καὶ τὰ κατωτέρω περὶ τοῦ *ἐπικαμπύλος*, *πελαγολιμὴν* κττ. ῥηθησόμενα.

Ὁμοίως β) ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ὄνομα δισύλλαβον πρωτόκλιτον εἰς -α βραχύ, εἴτε εὔχρηστον ἐν τῷ λόγῳ εἴτε καὶ μή. Πρβλ.

-* *αξα, ἅμ-αξα·*
γαῖα, μεσόγαια·
-* *θυια, Ὠρείθυια·*
-* *κελλα, δίκελλα·*
κόλλα, χρυσό-, ἰχθυό-, λιθό-, ξηρό-, ξυλό-, σαρκόκολλα·
κραῖρα, ἡμίκραιρα·
μαῖα, ἰατρόμαια·
μοῖρα, ἀπόμοιρα·
μυῖα, κυνάμυια, χαλκόμυια·
-* *ουρᾰ, Λύκουρα, κυνόσουρα·*
παῦλα, ἀνάπαυλα·
πεῖνα, βούπεινα·
-* *πεζα, ἀργυρό-τράπεζα·*
πεῖρα, ἀπόπειρα, πρωτό-, ἀνάπειρα·
πίσσα, ὑγρό- ὀρρόπισσα, παλίμπισσα·
ῥίζα, γλυκύρριζα·
σφαῖρα, ἀμφίσφαιρα, ἀτμόσφαιρα (νεώτερον).

Τὸ *λευκόχροια* οὐκ ἐκ τοῦ *χροιὴ χρόα*, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ *λευκόχρους*, μεταγενεστέρου, ἀντὶ *λευκόχρως* (πρβλ. Μοίριδ. *λευκόχρως* Ἀττικ. καὶ *λευκόχρους* Ἑλληνικ.) ὅπως ἐκ τοῦ *εὔνους*, *εὔπλους* κ.τ.τ. ἐλέχθη τὸ *εὔνοια*, *εὔπλοια*· πρβλ. καὶ *εὔχρους*, *εὔχροια*, *ἄχρους*, *ἄχροια*, *δύσχροια*, *ἑτερόχροια*, *κακόχροια*, *ὁμό-πολύχροια*· τὸ δὲ *χλωρόσαυρα*, *ψευδόχηρα*, *Λευκόπετρα* κττ. εἶναι πλημμελεῖς τονισμοί. (Τὸ νεώτερον *καλογραῖα* ἠκολούθησε τοῖς ἄλλοις θηλ. εἰς *-έα*, ὅπως καὶ τὸ *ἀποκρέα* ἀντὶ *ἀπόκρεως*).

γ) Τὰ εἰς *-ίον* παροξύτονα οὐδέτερα ὑποκοριστικὰ καὶ μὴ

συντιθέμενα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· πρβλ. *ψευδοβούνιον, ἀντικλείδιον, παρακλείδιον, ναυτοπαίδιον* (Ἱπποκρ.), *χοιρογρύλλιον, ὀπισθοκράνιον, ξυλοχάρτια, ἀκρίσχιον* (*ἀκρο-ἰσχίον*) κ.τ.τ.· (οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλ. λέγεται *ξερονήσι, μωροπαίδι, μονοδένδρι* κττ.· περὶ τούτων ἰδὲ τὰ διαληφθέντα ὑπ' ἐμοῦ ἐν Ἀθηνᾶς Τομ. Ι' σελ. 28 κἑξ.)

δ) Τὰ εἰς *-σις* (*-τις*) καὶ *-μα* συντιθέμενα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· πρβλ. *βού-βρωστις, τυρόκνηστις, ἀμφίκαυστις, βελόστασις, βούλυσις, αἰγίβοσις, ἔκθεσις, ἀπόδοσις, πρόβλημα, ἔκζεμα, παράπηγμα, κνιδόσπερμα, ψευδόστομα, κυνόκαυμα, ὀδοντόσμηγμα, καρπόδεμα,* κ.τ.λ. Κατὰ ταῦτα τονιστέον καὶ τὸ ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς Πίναξι Β' 13-4 *βούβητιν* οὐχὶ *βουβῆτιν* ὅπως μέχρι τοῦδε. «Καὶ ἐγένοντο ἀπὸ τῶ ἀντόμω ποτὶ τὰν *βούβητιν* τὰν διὰ τῶν γυᾶν ἐκ πόλιος ῥέωσαν ἑπτὰ γύαι, ἀπὸ δὲ τᾶς βουβήτιος ἐπὶ τὰν τριακοντάπεδον τρεῖς καὶ δέκα γύαι». Ἡ λέξις δηλοῦσα πάντως πηγὴν (*ῥέωσαν*) δὲν δύναται ἕνεκα τοῦ Δωρικοῦ *-η* νὰ εἶναι θηλυκὸν τῶν εἰς *-βήτης* (Δωρ. *-βατας*) ἐκ ῥίζης *βα*, ὅτε θὰ ἐτονίζετο ὁμαλῶς ἐπὶ τῆς παραληγούσης (πρβλ. τόμ. Α' σελ. 534 καὶ κατωτ. § 60). Πρόσθες ὅτι καὶ ἡ ἔννοια δὲν εὐοδοῦται οὕτως· εἶναι ἄρα ἄλλη τις λέξις **βητις* ἀγνώστου ἀρχῆς καὶ σημασίας καὶ διὰ τοῦτο συντεθεῖσα διατίθεται ὅπως τὸ *βούβρωστις, βούπρηστις, τυρόκνηστις, ἄκνηστις, ἀμφίκαυστις, αἰγίβοσις, ξενόστασις* κλπ.

Ὁμοίως τονίζονται τὰ Ἰνδ. σύνθετα, ὧν τὸ β' συνθετικὸν ὄνομα λήγει εἰς -ti-ş, ἐπὶ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ, πρβλ.

havyá-dātiş = ἡ προσφορὰ (*δῶτι-ς) θυσίας,
dhána-sātiş = ἡ κτῆσις ἀγαθῶν, πλούτου,
dēvá-hūtiş = θεῶν ἐπίκλησις,
náma-uktiş = ἔκφρασις σεβασμοῦ,
ánu-matiş = ἐπιδοκιμασία, εὔνοια,
á-hutiş = θυσία,
nír-vr̥tiş = ἡδονή, εὐδαιμονία,

sáṁ - gatiṣ = σύνοδος
sá - hūtiṣ = ἐπίκλησις ἀπὸ κοινοῦ,
sadhá - stutiṣ = ἔπαινος ἀπὸ κοινοῦ.
á - bhūtiṣ = ἡ ἀνυπαρξία, ἀσθένεια
ánā - hūtiṣ = τὸ μὴ θύειν, ἡ παράλειψις τῆς θυσίας.
sú - nītiṣ = ὀρθὴ ὁδηγία, συνετὴ διαγωγή.
abhí - bhūtis = ὑπεροχὴ κττ.

ε) Τὰ οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα εἰς *-ος -ον* ὀξύτονα, παροξύτονα καὶ προπερισπώμενα, ἂν μὴ εἶναι ῥηματικὰ ἐνεργητικῆς σημασίας (περὶ ὧν ἰδὲ κατωτέρω § 56, 6), ἀναβιβάζουσιν ὅσον ἐνδέχεται τὸν τόνον. Πρβλ. Ἀπολλ. Συνταξ. «τὰ παροξυνόμενα ἢ προπερισπώμενα σύνθεσιν ἀναδεξάμενα προπαροξύνεται, *κοῦρος ἄκουρος, ἐπίκουρος, δόλος ἄδολος, πόνος ἄπονος, πλησίος παραπλήσιος*». Καὶ Ἡρῳδ. Α' 227, 24 κἑξ. «τὰ ἀπὸ τῶν εἰς *-ος* δισυλλάβων παροξυτόνων προπαροξύνεται, *νόος Ἀλκίνοος, πόντος Ἑλλήσποντος, πόρος Βόσπορος, ὅρμος πάνορμος, φίλος Δίφιλος*.., ὅσα δὲ ὑπερδισύλλαβα παροξύνονται, ἐν τῇ συνθέσει προπαροξύνονται, *ποικίλος παμποίκιλος, αἰόλος παναίολος, ἀγκύλος μεσάγκυλος, πλησίος παραπλήσιος*... τὰ ἀπὸ τῶν εἰς *-ος* δισυλλάβων προπερισπωμένων προπαροξύνεται, *ζῆλος ἀρίζηλος, δοῦλος σύνδουλος, δοῦπος ἐρίγδουπος*, ... ἔτι δὲ τὰ ὑπερδισύλλαβα *Ῥωμαῖος φιλορώμαιος, Ἀθηναῖος φιλαθήναιος*· τὰ ἀπὸ ὀξυτόνων προπαροξύνονται, *δμητὸς ἄδμητος, κτητὸς δορίκτητος, κακὸς ἄκακος, σοφὸς ἄσοφος, ποιητὸς δημοποίητος, ἐλατὸς δημήλατος, πρατὸς δημόπρατος, βοτὸς ἱππόβοτος, φατὸς ἀρίφατος*, χωρὶς τῶν ἐπὶ ἐθνικῶν λαμβανομένων *Ἀχαιὸς φιλαχαιός, Βοιωτὸς φιλοβοιωτός*... Τὰ δὲ παρασύνθετα καὶ ἀναβιβάζει *ἐκλεκτὸς* ἐκ τοῦ *ἐκλέγω, ἐπίλεκτος* ἐκ τῆς *ἐπὶ* καὶ *λεκτός, ἀνεκτὸς*... *διαμετρητός* ἐστι παρασύνθετον ... οὕτω καὶ τὸ *ἐπαινετὸς* ὀξύνεται ὅτι ἀπὸ ῥήματος συνθέτου γέγονε, τὸ δὲ *ἐξαίρετος* βαρύνεται. .... Τὸ δὲ *ἰατρὸς φίλιατρος* ἀναβιβάζει, καὶ ἐν τῷ *ἀρχιατρὸς* καὶ *ἱππιατρὸς* φυλάσσει... Τὰ εἰς *-ος* σύνθετα ἀπὸ τῶν εἰς *-ον* οὐδετέρων ἢ εἰς *-ος*

ἢ -α προπαροξύνεται, *δῶρον βοτρυόδωρος, τόξον κλυτότοξος, ξίφος ἄξιφος, ὄνομα ἐπώνυμος, διώνυμος*...». Πρβλ. *ἀγαθὸς πανάγαθος, ἀριστερὸς ἐπαρίστερος, ἀδελφὸς πατράδελφος, ψευδ-αὐτάδελφος, αἰετὸς μελαν- ὑπ- γρυπ- ἁλι- βυρσ-αίετος· αἶνος ἔπαινος, αἰσχρὸς πάν-, ἁπαλὸς πανάπαλος, ἀνεψιὸς ἐξανέψιος, ἀστεῖος ἀνάστειος, ἀργυρὸς πανάργυρος ἀνάργυρος, Ἀττικὸς ὑπερ-ἀνάττικος, αὐλὸς πλαγίαυλος, βακχεῖος παλιμβάκχειος, βαλανεῖον προβαλάνειον, γεωμόρος συγγεώμορος ἐπιγεώμορος, γελοῖος παγγέλοιος, γλαφυρὸς ἀγλάφυρος μικρογλάφυρος, γεωργὸς συγγέωργος, γῦρος κοσκινό-, δεσμὸν ζυγό- ψευδόδεσμον, δεσμὸς κεφαλόσύν- ἐπί- στηθό- στρωματό-, αὐστηρὸς λειαύστηρος, ἐλαφρὸς ὑπέλαφρος, ἐρυθρὸς ὑπέρυθρος, ἑταῖρος συνέταιρος, εὐναῖος ἐνεύναιος, θεὸς ἡμίθεος ψευδό- ὁμό- ἀντί-, θεωρὸς ἀρχιθέωρος, θοὸς ἀρηίθοος, Θηβαῖος φιλοθήβαιος* (ἰδὲ Κόντον Γλωσ. Παρατ. 327), *θυραῖος προθύραιος, ἱερὸς ἀνίερος, ἵππος μόνιππος, Ἶρος ἄϊρος, ἰσχυρὸς ἀνίσχυρος, ἴσος ἄνισος, κακὸς ἄκακος πάγκακος, κισσὸς χαμαί- ῥοδόκισσος, κόσμος ἄκοσμος μικρόκοσμος, κύκλος παρά-, κνεφαῖος ἀκροκνέφαιος, Κυμαῖος φιλοκύμαιος, λάλος πολύλαλος ὑψίλαλος, λεπτὸς λεπτεπίλεπτος, λίνον ὠμόλινον, λόγος ναύλοχος* (λόχος τῶν νεῶν) [1]), *κωτίλος πολυ- λιγυροκώτιλος, λύκος Ἑρμό-*

[1]) Ἐλέχθη ὅτι τὸ *ναύλοχος* δὲν δύναται νὰ περιέχῃ τὸ οὐσιαστικὸν *λόχος* ἕνεκα τῆς διαφόρου σημασίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη νὰ συναφθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ ῥῆμα *λέχω* (πρβλ. Ἡσυχ. *λέχεται* = κοιμᾶται) καὶ δὴ ὅτι ἑρμηνευτέον ὁ λέχων τὰς ναῦς· ἀλλὰ πρῶτον, ἐπειδὴ ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, οὐδεὶς ἐπίσταται πότε ἐλέχθη κατὰ πρῶτον· δύναται ἄρα νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐσχηματίσθη ὅτε ἡ λέξις *λόχος* εἶχεν ἔτι τὴν πρώτην, τὴν γενικὴν αὐτῆς σημασίαν, ὅτε ἐδήλου καθόλου τὸν τόπον ἐν ᾧ τις κατεκλίνετο, ἔνθα τις ἡσύχαζεν. Ἔπειτα παρατηρῶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ῥήματος *λέχω* παραγόμενον τὸ ὄνομα ἢ θὰ ἔληγεν εἰς -*λεχὴς* (πρβλ. *κοινολεχής*), ἢ λῆγον εἰς -*λόχος* θὰ ἐτονίζετο ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅπως ὅσα κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν κατερχομένην διδασκαλίαν ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ ῥημάτων. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον λέγεται *μισθοφόρος, τελεσφόρος, μιαιοφόνος* κλπ., οὕτω θὰ ἐλέγετο καὶ *ναυλόχος*· πρβλ. *δειπνολόχος, βωμολόχος*. *Ναύλοχος* = ὁ λόχος τῶν νεῶν εἶναι ὅμοιον τῷ *ναύσταθμος* = ὁ σταθμὸς τῶν νεῶν, ἤτοι εἶναι προσδιοριστικὸν σύνθετον, τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους ὄντος αἰσθητοῦ οὐχὶ ὡς ῥηματικοῦ ἐνεργείας δηλωτικοῦ, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς οὐσιαστικοῦ ἀφῃρημένου. Περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω § 55.

λυκος Ἀρηίλυκος Αὐτόλυκος μονόλυκος, μαλλὸς πηγεσίμαλλος, μάργος γαστρίμαργος, μῆλον γλυκύμηλον, μιαρὸς παμμίαρος, μοχθηρὸς ἡμιμόχθηρος παμ-, νέος μεσόνεος, νῆσος Πελοπό- Ἁλόν- Χερσό- Κρομμυό-, νόος εὔνοος, νότος λευκό-, νυμφίος παρανύμφιος, ξανθὸς ὠχρόξανθος, ὁδὸς μέθοδος πρόσοδος, οἶνος θέοινος ἄοινος, ὄλβος πάνολβος, ὀμφαλὸς μεσόμφαλος βαλανειόμφαλος, ὀμφαῖος πανόμφαιος, (τοῦτον τὸν τονισμὸν ἐγκρίνει ὁ Σχολ. τοῦ Ἀριστοφάνους, συνήθως τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης), *ὅρμος πάνορμος, ὄνος ἡμί-, ὀρφναῖος δυσόρφναιος, οὐραῖον ὑπούραιον, οὖρα* (τὰ) *δίσκουρα, παλαιὸς τρι-παμπάλαιος, πάππος πρό-, παρθένος κακο- ἀειπάρθενος, πέδον ἁλί- οἰκόπεδον κραναήπεδος* (Δῆλος) ἡ κραναὴ τὸ πέδον, *πενθερὸς εὐπένθερος συμ-, πιθανὸς ἀπίθανος, πλέθρον ἡμίπλεθρον, πλησίος παραπλήσιος, πλοῦτος ζάπλουτος, πολιὸς μιξο- προπόλιος, πονηρὸς μεγαλο- μικρο- ἡμιπόνηρος βαθυ- μωροπόνηρος ἀπόνηρος, πλόος ἔκπλοος, ποικίλος παμποίκιλος πτεροποίκιλος, πρᾷος πολύπρᾳος, πόντος Ἑλλήσποντος, πόρνος ἱππόπορνος, πόρος Βόσπορος ὀρθό- γλαυκήπορος* (θάλασσα) = ἡ γλαυκὴ τὸν πόρον, *ποταμὸς ἱπποπόταμος, πυρετὸς ῥιγοπύρετος, πρέμνον ἀκρό-, πρῶτος πάμ-, πῶλος κλυτόπωλος, ῥόθος πολύρροθος, σοφὸς ἄσοφος δοξό- θυμό-, σεμνὸς νυκτίσεμνος, σαθρὸς ὑπόσαθρος, ῥυπαρὸς γυμνορρύπαρος, σταθμὸς -ὸν ναύσταθμος ναύσταθμον, τερπνὸς πάντερπνος, τροπαῖος προστρόπαιος, τροχαῖος διτρόχαιος πυρριτρόχαιος σπονδειοτρόχαιος, τράγος ἡμί-, τυρὸς βούτυρος νεό-, φαιὸς λευκόφαιος, φίλος δίφιλος ἀρηί-, φλοῖσβος πολύφλοισβος, φθόγγος πολύφθογγος, χαλεπὸς παγχάλεπος, χαλκὸς ὀρείχαλκος, χλωρὸς μελί-, Χριστὸς ψευδό- ἀντί-, χορεῖος διχόρειος, ψόγος κακόψογος* κττ.

Ἀλλὰ τῶν εἰς *-ος -ον* τούτων ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐξαιρέσεις· λ.χ. 1) τῶν ἐχόντων τὴν κατάληξιν *-ικὸς* ὀλίγιστα ἀκολουθοῦντα τῷ γενικῷ τῶν συνθέτων νόμῳ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον καὶ γίνονται δικατάληκτα, τὰ δὲ πλεῖστα τονίζονται κατὰ τὰ ἁπλᾶ (κανονικῶς ὅσα εἶναι παρασύνθετα), καὶ μένουσι τρικατάληκτα.

Οὕτω λ. χ. ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Γραμματικοῦ Φρυνίχου καὶ ἄλλων ἔπειτα *ἀνάττικος* (ὁ καὶ ἡ), ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ ἐν Λεξιφάνει *ὑπεράττικος* καὶ ἐν τῷ Ψευδολογιστῇ *ψευδάττικος*, ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ *ψευδαιόλικος* (ἰδὲ Κόντον ἐν Ἑβδομάδος τόμ. Β′ σελ. 44)· ὑπὸ Σέξτου τοῦ Ἐμπειρικοῦ, Διογένους Λαερτίου καὶ ἄλλων *ἀφύσικος*, ὑπὸ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων *ἀνήθικος* (ἰδὲ Κόντον αὐτ. σελ. 68), ὑπό τινων ἔτι *ἀνελλήνικος, ἀλόγικος* (αὐτ. 128). Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν τονίζεται τοῦτο μὲν *ὑπερσυντελικὸς* τοῦτο δὲ *ὑπερσυντέλικος*· τὸ θηλυκὸν *ἡ ὑπερσυντέλικος* ἢ *ἡ ὑπερσυντελική*, θὰ ἔλυε τὴν ἀπορίαν, ἂν παρεδίδοτο ἡμῖν, ἀλλ' οὐ παρεδόθη, διότι τὸ παρ' Ἀπολλωνίῳ Περὶ συντάξ. 76 «Καὶ προφανῶς ἐκ τῶν τοιούτων δείκνυται ὡς ἅπαντα τὰ προστακτικὰ ἐγκειμένην ἔχει τὴν τοῦ μέλλοντος διάθεσιν προστασσόμενα ἢ εἰς *παρατατικὴν* διάθεσιν ἢ εἰς **ὑπερσυντελικὴν**» διωρθώθη ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Κόντου ἐν Ἑβδομάδος τόμ. Β′ σελ. 152 εἰς **συντελικήν**· διότι τοῦτο καὶ οὐχὶ τὸ *ὑπερσυντελικὴν* ἀντίκειται πρὸς τὸ *παρατατικὴν* (πρβλ. τὰ περὶ τούτων εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Κόντου ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Β′ σελ. 434 κἑξ. καὶ ὑπ' ἐμοῦ αὐτ. σελ. 376) κττ.

Ἀλλὰ τοὐναντίον τὰ πολλὰ ὀξύνονται, *ἀρκτικὸς* καὶ *ἀνταρκτικός*, *μαθηματικὸς* καὶ *ἰατρομαθηματικός*, *σηρικὸς* καὶ *ὁλοσηρικός*, *περσικὸς* καὶ *μεσοπερσικός*, *τραγικὸς* καὶ *αὐτοτραγικὸς* κττ., συνήθη δὲ παρ' ἡμῖν ἐγένοντο τὰ σύνθετα *προϊστορικός*, *προομηρικός*, *ὑπερφυσικός*, *μεταφυσικὸς* κττ.

(Πολλὰ τῶν εἰς *-ικὸς* τούτων ὀφείλουσι νὰ ἐκληφθῶσι παρασύνθετα οὐχὶ σύνθετα, οἷον *μικροπολίτης-μικροπολιτικός*, οὐχὶ ἐκ τοῦ *μικρο-πολιτικός*, *ἀνάθημα-ἀναθηματικός*, *ἀνταποδιδόναι-ἀνταποδοτικός*, *παρεκβαίνειν-παρεκβατικὸς* κττ., ἢ ὅτι γενόμενα κατά τινα σύναψιν καὶ ἕνωσιν τῶν κατὰ παράθεσιν λεγομένων περατοῦνται εἰς *-ικός*, οἷον *νοῦν βύειν -νουβυστικός*, *πόλεμος-Λάμαχος-πολεμολαμαχαϊκός*, *μελλω-δειπνεῖν-μελλοδειπνικός*, κατὰ τὸν *κομψὸν Εὐριπίδην κομψευριπιδικῶς* κττ.).

2) Τὰ εἰς -τος παθητικὰ ῥηματικὰ συντιθέμενα μετὰ προθέσεως ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης καὶ εἶναι δικατάληκτα· ἀλλ' ἂν σχηματίζωνται ἀπὸ συνθέτων ἤδη ῥημάτων, ὅτε εἶναι παρασύνθετα, δὲν ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν καὶ μένουσι τρικατάληκτα· πρβλ. Ἡρῳδ. Β' 41, 23, *διαμετρητῷ*· Ἀρίσταρχος περισπᾷ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ οὕτως ἔχει ἡ παράδοσις καὶ ἔστι *παρασύνθετον*· τὸ γὰρ ῥῆμα συντέθειται ἐν τῷ «*χῶρον μὲν πρῶτον διεμέτρεον* (Γ. 315)». Ἂν δὲ συντιθῶνται μετὰ λέξεως ἄλλης διαφόρου τῶν προθέσεων, τότε δὲν δύνανται νὰ ἐκληφθῶσι παρασύνθετα, διὸ καὶ ὡς σύνθετα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον. Πρβλ. *χειροποίητος, εὐποίητος, ὀνομάκλυτος, δορίκτητος, δοριάλωτος, ἄπρακτος, θεήλατος, ἄλυτος, εὔλυτος, δρύφρακτος, ἀνίατος, ἐξαίρετος, ἐπίσπαστος, ἐπίμαστος, ἀπόβλητος, παλινάγρετος, ὀψιτέλεστος, πολυήρατος, ἐπήρατος, πολυδάκρυτος, ἀκράαντος, ἀδήριτος, αἱμοφόρυκτος, ἀτίμητος, καταγέλαστος, ἐπονείδιστος* κττ. (Σημειῶδες τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Α' 223, 9 μνημονευόμενον *δρυφακτὸς* ὀξυνόμενον, ἀνθ' οὗ συνήθως ὁ προπαροξύτονος τύπος γινώσκεται· φαίνεται ὅτι ἐτονίσθη κατὰ τὸ συνώνυμον *κιγκλίς*).

Ἀλλὰ τὰ παρασύνθετα ὀξύνονται, *ἀνέχομαι ἀνεκτός, ἐκλέγω ἐκλεκτός συνεκλέγω συνεκλεκτός, ἀναβαίνω ἀναβατὸς καταβατὸς διαβατὸς καταιβαταί, ἐγγυῶμαι ἐγγυητή, προσδοκῶ προσδοκητός, προσκυνῶ προσκυνητός, ἐφικνοῦμαι ἐφικτός, διέξειμι διεξιτητός, καθάπτομαι καθαπτός, ἐνίημι ἐνετός, ἐμπνέω ἐμπνευστὸν* (ὄργανον) καὶ *ἐντείνω ἐντατόν, καταθνήσκω καταθνητός, ἀνοίγω ἀνοικτός, διαιρεῖν διαιρετός, προσιέναι προσιτός, ἐπαινῶ ἐπαινετός, διαμετρέω διαμετρητός, κατερείκω κατερικτά, εἰσποιοῦμαι εἰσποιητός, ἐπάγω -ομαι ἐπακτός, συνάπτω συναπτός, παράφημι παραρρητός, παραμυθεῖσθαι παραμυθητός, περιξέω περιξεστός, συμφέρεσθαι-συμφερτός* κττ. (πρβλ. καὶ Κόντον ἐν Ἀθηναίου τόμ. Ε' 507, ἔνθα τονίζει *συγκομιστὸς* ἅτε τοῦ θηλυκοῦ λεγομένου *ἡ συγκομιστὴ* (συγκομίζω)).

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις συνέβαινεν ὥστε τὸ αὐτὸ ἐπίθετον εἰς *-τος* ὡς σύνθετον μὲν ν' ἀναβιβάζῃ τὸν τόνον καὶ νὰ εἶναι δικατάληκτον, ὡς παρασύνθετον δὲ νὰ φυλάττῃ αὐτὸν καὶ νὰ εἶναι τρικατάληκτον, οἷον *λεκτὸς ὁ* καὶ *ἡ ἐπίλεκτος*, καὶ *ἐκλέγω ἐκλεκτός*, *βατὸς ὁ* καὶ *ἡ ἄβατος εὔ-* καὶ *διαβαίνω διαβατός*, *αἱρετὸς ὁ* καὶ *ἡ ἐξαίρετος*, ἀλλ' *ἐξαιρῶ ἐξαιρετός*, *ποιητὸς εὐποίητος* καὶ *εἰσποιῶ εἰσποιητός*, *μετρητὸς ὁ* καὶ *ἡ ἀμέτρητος* καὶ *διαμετρητός*, *ῥητὸς ὁ* καὶ *ἡ ἀπόρρητος* καὶ *παράφημι παραρρητός*, *μυθητὸς ὁ* καὶ *ἡ ἀμύθητος* καὶ *παραμυθέομαι παραμυθητός*, *ἑτὸς ὁ* καὶ *ἡ ἄνετος ἄφετος* καὶ *ἐνίημι ἐνετὸς ἐνετὴ* κττ., καὶ ἐπειδὴ πολλάκις δὲν ἦτο εὐκόλως σαφὲς ἂν προέκειτο σύνθετον ἢ παρασύνθετον, διὰ ταῦτα προέκυψε κατ' ἀνάγκην σάλος τις ἐν τούτοις. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον ἔτι λόγον ἐπεγένετο ταραχὴ ἐν τῷ τονισμῷ τούτων. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ ἀδυνάτου γενέσθαι ἀνεπτύχθη ἐν τούτοις ψυχολογικῶς κυρίως ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτῶν μετὰ τοῦ στερητικοῦ *ἀ-ἀν-*· ὅ,τι οὐ γέγονεν, οὐκ ἐτελέσθη μέχρι σήμερον, εὐκόλως πιστεύομεν ὅτι καὶ δὲν δύναται νὰ γένηται, *ἄ-πλη-στος*= ὅστις οὐκ ἐπλήσθη, οὐκ ἐκορέσθη, καὶ δὴ ὁ οὐ δυνάμενος χορεσθῆναι· *ἄληστος* ἐκεῖνος οὗτινος οὐκ ἐπελάθοντο οἱ ἄνθρωποι καὶ δὴ ὅστις δὲν δύναται νὰ λησμονηθῇ. Ὁμοίως *ἄβατος*, *ἄρρητος*, *ἄφευκτος*, *ἄτρωτος*, *ἀόρατος*, *ἄληπτος* κτλ. (πρβλ. τὸ ἡμέτερον *ἀδιάβροχον* κυρίως = ὁ οὐ διεβράχη καὶ ἔπειτα = ὁ οὐ δύναται διαβραχῆναι). Καθ' ὃν δὲ τρόπον τὰ μετὰ τοῦ στερητικοῦ *ἀν-ἀ-* λεγόμενα ἐδήλουν τὸ ἀδύνατον γενέσθαι, οὕτως ἐνομίσθη φυσικὸν καὶ πρόδηλον ὅτι δύνανται νὰ σημαίνωσι τὸ δυνατὸν γενέσθαι τὰ ἄνευ τοῦ *ἀ-ἀν-* (πρβλ. *ἄσοφος* καὶ *σοφός*, *ἄναγνος* καὶ *ἀγνός*, *ἄδηλος* καὶ *δῆλος* κλπ., πρβλ. ἔτι τὰ Λατ. agundum, ferendum κττ. ἐκ τοῦ non agundum, non ferendum κττ., καὶ nequit ἐκ τοῦ ne qui it, = δὲν πηγαίνει καθόλου, δὲν εἶναι δυνατόν, καὶ ἔπειτα τὸ ἐναντίον quit = εἶναι δυνατόν). Ἐντεῦθεν ἐλέχθησαν ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ γενέσθαι, οἷον *ὁρατός*, *ῥητός*, *λεκτός*, *τρωτός*, *μεμπτός*, *θαυμαστός*, *βατός*, *θνητός*, *ὀνομαστός*, *φευκτός*, *φερτός*, *τατός*,

σεπτός, ἀκεστός, ἀγαπητός, ἱμερτός, ἐπιθυμητός, ἑλετός, εὑρετός, *στρεπτὸς* (*στρεπταὶ* δέ τε φρένες ἐσθλῶν) κτλ. Πρβλ. Ἀθηναίου 338 γ «ὃ ἔστιν ἀκοῦσαι, τοῦτό ἐστιν *ἀκουστὸν* καὶ ὃ ἔστι νοῆσαι, τοῦτό ἐστι *νοητόν*· ὡσαύτως οὖν καὶ ὃ ἔστιν ἰδεῖν, τοῦτό ἐστιν *ὀπτόν*». Ἐπειδὴ δὲ οὕτω διὰ τῶν ἁπλῶν καὶ διὰ τῶν συνθέτων ἐδηλώθησαν αἱ σχέσεις αὗται τοῦ ἀδυνάτου καὶ τοῦ δυνατοῦ, διὰ τοῦτο ἐνίοτε παρατηρεῖται ἐν τούτοις τοιαύτη διὰ τοῦ τόνου διαστολή, οἷον *ἀδιάλυτος* ὁ οὐ δυνάμενος διαλυθῆναι, *διαλυτὸς* δὲ ὁ δυνάμενος τοῦτο παθεῖν, *ἀμετάπειστος* ὁ οὐ δυνάμενος μεταπεισθῆναι, *μεταπειστὸς* ὁ δυνάμενος· οὕτως ἔχει *ὁ ἀδιαίρετος-ὁ διαιρετός, ὁ ἀνεξαίρετος ὁ ἐξαιρετὸς* (λίθος), *ὁ ἀδιάβατος ὁ διαβατὸς* (ποταμός), *ὁ προσιτὸς ἀπρόσιτος*, κτλ. (Πρό τινος ἀνέγνων ἐν ἐφημερίδι *τὸ μεταθετὸν τῶν ἀρχιερέων* ἤτοι τὸ δυνατὸν τῆς μεταθέσεως αὐτῶν, ὡς ἐναντίον πρὸς τὸ σύνηθες *τὸ ἀμετάθετον*, συχνὰ δὲ λέγεται παρ' ἡμῖν *τὸ ἀμετακίνητον τὸ μετακινητόν, τὸ ἀδιαπέραστον τὸ διαπεραστόν, τὸ ἀκατόρθωτον τὸ κατορθωτόν, τὸ ἀδιανόητον τὸ διανοητὸν κλπ.*)

Ἐπειδὴ δ' ὅμως οὕτω κατ' ἀναλογίαν οὐχὶ δὲ κατὰ τονικόν τινα νόμον τὰ ὀξύτονα ταῦτα ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ ἢ ἀξίου γενέσθαι ἐλέχθησαν οὕτως, διὰ τοῦτο πολλὰ σύνθετα παρέμειναν προπαροξύτονα, εἰ καὶ ταύτην ἔχουσι τὴν σημασίαν, οἷον *ἀπόβλητος* (οὔτοι ἀπόβλητά ἐστι θεῶν ἐρικυδέα δῶρα), *ἐπονείδιστος, κατάπτυστος, καταγέλαστος, ἐπικατάρατος, μεταλλακτὸς* παρὰ Πινδ. = ἄξιος μεταλλαχθῆναι κτλ. (Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι διὰ τὴν σημασίαν ταύτην καὶ συντίθενται τούτων πολλὰ μετὰ τῆς λέξεως *ἀξιο-*, οἷον *ἀξιεπαίνετος, ἀξιαπήγητος, ἀξιοτέκμαρτος, ἀξιάγαστος ἀξιαγάπητος, ἀξιέραστος, ἀξιοκαταφρόνητος, ἀξιομίσητος* κτλ., δι' οὗ σαφέστερον ἔτι ἐδηλοῦτο ἡ ἔννοια αὕτη).

Περὶ τῶν εἰς *-κλειτος* καὶ *-κλυτος* ληγόντων οἱ παλαιοὶ διδάσκουσιν ὅτι ἐδιφοροῦντο· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 229, 11 «τὸ *κλειτὸς* καὶ *κλυτός*, εἰ μὲν μετὰ ἀπτώτου συντεθῇ ὑπὲρ μίαν συλλαβήν, φυλάσσει τὴν

ὀξεῖαν τάσιν οἷον *κλειτὸς ἀγακλειτός, κλυτὸς περικλυτός, ἀγακλυτός·* εἰ δὲ μετὰ πτωτικοῦ ἢ ἀπτώτου μονοσυλλάβου, προπαροξύνεται *πρόκλυτος «πρόκλυτ'* ἀκούοντες ἔπεα θνητῶν ἀνθρώπων» Υ 204, *ὀνομάκλυτος, τοξόκλυτος, Ἡράκλειτος.* Διὸ σημειούμεθα τὸ *ναυσικλυτὸς* ὀξυνόμενον. Ὅτι γὰρ σύνθετόν ἐστι, δῆλον ἐκ τοῦ μένειν τὸ *α* τῆς *ναυσὶ* δοτικῆς. Κατ' ἰδίαν γὰρ (ἤτοι ὅταν τὸ ὄνομα *ναῦς* μὴ εἶναι σύνθετον) παρὰ τῷ ποιητῇ ἢ διὰ τοῦ *η* λέγεται ἢ διὰ τοῦ *ε*, ἐν δὲ συνθέσει διὰ τοῦ *α*, *Ναυσικάα, Ναυσίθοος·* τὸ δὲ *δουρὶ κλυτὸς* ἐν παραθέσει ἐστίν· εἰ γὰρ ἦν ἐν συνθέσει, ἤμελλε προπαροξύνεσθαι ὡς μετὰ πτωτικοῦ συντεθὲν καὶ ἀναβιβάσαν τὸν τόνον». Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην λέγεται ὁμαλῶς *ἐπικλυτὸς παρακλυτὸς τηλεκλειτὸς* καὶ *τηλεκλυτός* κττ. ἀλλὰ *θεόκλυτος, πάγκλυτος, πάγκλειτος, τοξόκλυτος, πρόκλυτος, δύσκλυτος* κλπ. κατὰ παράθεσιν δὲ *δουρὶ κλυτός*. Ἀλλὰ τίνος ἕνεκα οἱ Γραμματικοὶ ὥρισαν τὴν ποικιλίαν ταύτην; Ἄν τις φεύγων τὰς δυσκολίας διετείνετο ὅτι πρόκειται περὶ λέξεων ἀπηρχαιωμένων καὶ ἀγνώστων ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ, καὶ δὴ ὅτι οἱ Γραμματικοὶ ἐπλανήθησαν, δὲν θὰ ἔπειθεν ἡμᾶς. Ὅλως τοὐναντίον οἱ Γραμματικοὶ θηρευοντες πανταχοῦ τὴν ἀναλογίαν καὶ ὁμαλότητα οὐδέποτε θὰ ἔπλαττον ἀφ' ἑαυτῶν καὶ θὰ παρέδιδον ἡμῖν τοιαύτην ποικιλίαν καὶ ἀνωμαλίαν, ἂν μὴ αὕτη ἀρχαιόθεν κατὰ συνεχῆ παράδοσιν κατήγετο (πρβλ. τόμ. Α' σελ. 490 κἑξ.). Ἂν δέ τις ἐνθυμηθῇ ὅτι ἐλέγετο μὲν *λυτός, ἀπό-λυτος ἔκ-λυτος παράλυτος* κλπ. ἀλλὰ *βουλυτός, ὄρνυμι ὀρτὸς θέορτος νέορτος* ἀλλὰ *κονιορτός, σύρω συρτὸς πάνσυρτος* ἀλλὰ *κολοσυρτός,* (πρβλ. καὶ *ἀμαξιτός,* καθ' ὃ καὶ *ἀταρπιτός*) καὶ πρὸς τούτοις παρατηρήσῃ ὅτι ἐλέγετο ὀξυτόνως *ἀλαλητός, συρφετός, λαιλαπετός, κωκυτός, πυρετός, κοπετός, νιφετός,* κλπ. (πρβλ. Α' 541), καὶ ὅτι τὸ *ἀμητὸς* συντιθέμενον φυλάττει τὸν τόνον *πυραμητός,* δύναται μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ διισχυρίσηται, ὅτι ὅπως ἐν τούτοις οὕτω καὶ ἐν τῷ *βουλυτός, κολοσυρτός, κονιορτός, ἁμαξιτός, ἀγακλειτὸς ἀγακλυτὸς*

ἀληθῶς οὐχὶ παθητικὸν ῥηματικὸν εἰς *-τὸς* ἀλλ' ὄνομα ἄλλης φύσεως κεῖται.

(Καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ τὰ σύνθετα, ὧν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι παθητικὸν ῥηματικὸν εἰς -tas ἢ -nas τονίζουσι κανονικῶς τὴν συλλαβὴν τοῦ α' συνθετικοῦ, ἣν καὶ ὡς ἁπλᾶ ἐτόνιζον· οἷον hásta-kṛta-s = χειροποίητος, náva-jāta-s = νεογενής, vīrá jata-s = ἡρωο-γενής, gh'ōṣa buddhas ὑπὸ θορύβου ἐγερθείς, ulk'ābhi-hata-s = κεραυνόβλητος, á-kṛta s = ἄπρακτος, sú-jāta-s = εὖ γεγεγεννημένος, sú-huta-s = εὖ τεθυμένος, án-annas = οὐκ ἐδαστὸς κττ.)

3) Τὰ ὀξύτονα εἰς *-στὸς* ἀριθμητικὰ καὶ τὰ παροξύτονα εἰς *-τέος* ῥηματικὰ τοῦ δέοντος γενέσθαι δηλωτικά, ἔτι δὲ τὰ πλησμονὴν ἐμφαίνοντα εἰς *-αλέος* φυλάττουσι τὸν τόνον αὐτῶν ἐν τῇ συνθέσει ἀμετακίνητον, οἷον *πεντεκαιεικοστός, μεσοπεντηκοστή, διαπρακτέον, διαπορητέον, ἐξηγητέον, ἀποκαρτέος, ἀποφευκτέος, συγγηραλέος, διαμυδαλέος, ὑποκερχαλέος.*

4) Ἔνια τῶν ληγόντων εἰς *-νος -λος -ρος* πρβλ. *φοινὸς* καὶ *δαφοινός, κοινωνὸς* καὶ *ἐπικοινωνὸς* καὶ *συγκοινωνός, αἰνὸς* καὶ *ἐπαινός, ἀλγεινὸς* καὶ *ὑπεραλγεινός, πεδινὸς περιπεδινός·* οὕτω νοητέον πάντως καὶ τὸ *γαλαθηνός,* εἰ καὶ διὰ τὴν παλαιοτάτην αὐτοῦ σύνθεσιν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι πρὸ Ὁμ. τὸ **-θηνὸς* ἦν συχνόν. (Ἄλλα τινά, οἷον *ἰσημερινός, προπερυσινός, προχθεσινός, φθινοπωρινός, μετοπωρινὸς* κττ. ὀφείλουσι νὰ ἐκληφθῶσι παρασύνθετα ἐκ τῶν συνθέτων *ἰσημερία, προπέρυσι, προχθές, φθινόπωρον, μετόπωρον* κττ. κατα τὰ ἀνωτ. σελ. 11 *μικροπολιτικός, ἀναθηματικὸς* κττ. καὶ δὴ νὰ μὴ ὑποληφθῶσιν ἐξαιρέσεις, ἤτοι σύνθετα οὐκ ἀναβιβάζοντα τὸν τόνον. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ πολλὰ τῶν εἰς *-νος* βαρυτόνων ἐτράπησαν εἰς ὀξύτονα, πρβλ. *ἐγγονός, προγονὸς* ἀντὶ *ἔγγονος, πρόγονος* (ἰδὲ κατωτέρω), *(ἔ) ξυπνός, κτηνόν, χοιρινόν, βωδινόν, συκαμινὸν* κλπ. περὶ τούτων ἰδὲ τὰ εἰρημένα μοι ἐν Ἀθηνᾷ Α' 497)· *καταρριγηλός, ἐπισμυγερός, παγγλυκερός, παμμυσαρός, παμβδελυρός, τρισοϊζυρός, ἀμφαριστερὸς* (ἀλλ' ὁμαλῶς *ἐπαρίστερος), δουλοπονη-*

ρός, ποδαβρός, ἀρχιατρός, ἱππιατρὸς κτλ. Τὸ δὲ *φαλακρὸς* ἐκ τοῦ *φαλὸς + ἄκρος,* «ὁ τὸ ἄκρον ἔχων φαλὸν ὅ ἐστι λευκόν» Μεγ. Ἐτυμ. 787, 1, εἶναι ἐσχάτως ἀνώμαλον ἀντὶ **φάλακρος,* πρβλ. *δείλακρος, μύλακροι* καὶ κατωτέρω § 57 τὰ περὶ τῶν κτητικῶν ἐπιθέτων· φαίνεται ὅτι τὸ *φαλακρὸς* ἐτονίσθη οὕτω κατὰ τὰ συνώνυμα *ψιλός, μαδαρός, γυμνὸς* κτλ., ἀπολομένης πρότερον τῆς αἰσθήσεως ὅτι ἦν σύνθετον, διὸ καὶ τύπος αὐτοῦ θηλυκὸς ἐσχηματίσθη *φαλακρά*).

5) Ὁμοίως τούτοις παρατηρεῖται ὅτι πολλὰ ἁπλᾶ προπερισπώμενα λήγοντα εἰς *-αῖος* φυλάττουσι τὸν ἐπὶ τῆς παραληγούσης τόνον ἀμετακίνητον καὶ ἐν συνθέσει· πρβλ. τὰ σημαίνοντα ἀριθμόν, βάρος ἢ μέτρον, οἷον *δεκαμναῖος, ἡμιμναῖος, ἀποδεκαταῖος, τριταλαντιαῖος, πενθημι-, διωβολιαῖος, ἡμιποδιαῖος, ἡμικοτυλιαῖος, διμοιριαῖος διμηνιαῖος* κτλ. (πρβλ. Κόντον ἐν Σωκράτ. Β' 75-6 σημ.). Ὁμοίως ἐλέχθη *ἐπουδαῖος, κατουδαῖος, ἡμισπουδαῖος* κτλ., μάλιστα δὲ τὰ ἔχοντα δύο σύμφωνα πρὸ τοῦ *-αιος* ἢ τὸ δεύτερον συνθετικὸν ὑπερτρισύλλαβον, οἷον *ἀποπομπαῖος, ἀπευκταῖος, ἐπακταῖος, μελανοσυρμαῖος, πανομφαῖος* (ἀλλὰ καὶ *πανόμφαιος* ὁμαλῶς κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 10), *παναρχαῖος* παρὰ Πολυβ. ἀλλὰ καὶ *φιλάρχαιος* ὁμαλῶς, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Σχολ. Ἀριστοφάνους, *πρωτοκορυφαῖος, ἡμιουδαῖος, ἀπαθηναῖος,* ἀλλὰ καὶ *φιλαθήναιος* (Ἡρωδ. Α' 228, 20). (Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τούτων πολλὰ εἰς *-αῖος* ἢ *-ιαῖος* λήγοντα ὀφείλουσι νὰ ἐκληφθῶσιν οὐχὶ ὡς σύνθετα, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς γενόμενα διὰ συνθέσεως καὶ ἅμα διὰ προσλήψεως τῆς ἑτέρας τῶν καταλήξεων τούτων κατ' ἄλλα συνώνυμα ἢ ὁπωσδήποτε ὅμοια, οἷον *Κόρακος Πέτρα - Κορακοπετραῖος* ἢ διὰ μόνης τῆς προσλήψεως καταλήξεως, οἷον *ἐμπολαῖος* (ἐμπολή) κατὰ τὸ *ἀγοραῖος, Ἐπιπολιαῖος* (Ἑρμῆς) κτλ.).

6) Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι, εἰ καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα τὰ σύνθετα συντιθέμενα ἐκ νέου ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, ἀλλ' ὅμως πολλάκις οὗτος μένει ἀμετακίνητος· πρβλ. *συγγέωργος, ἀρχι-*

θέωρος συνθέωρος, ὑπολόχαγος, συστράτηγος ἀντι-ὑπο-, ἀτράγῳδος, ἐπιγεώμορος, ἀντιχόρηγος, παγκάκουργος ἀπάνουργος, ἀντιπορνόβοσκος, ἀναφάλακρος μεσοφάλακρος κλπ. (Ὁμοίως πολλὰ Ἰνδικὰ σύνθετα συντιθέμενα αὖθις ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, οἷον, duṣ-kṛ't = κακοποιός, ἀλλὰ áduṣkṛt = ὁ οὐχὶ κακοποιός, paçu-hán = ὁ κτηνοκτόνος, ápaçu-han = ὁ οὐ κτηνοκτόνος κττ.). Ἀλλ' ὅμως πολλὰ φυλάττουσι τὸν πρῶτον τόνον, λ.χ. τὰ λήγοντα εἰς *-οῦχος*, οἷον *ἀρχιευνοῦχος, ξυλολυχνοῦχος, ἀρχιρραβδοῦχος, πρωτορραβδοῦχος*, καὶ πολλὰ εἰς *-ουργὸς* ἢ *-οῦργος*, οἷον *συνδημιουργός, ἐπιδημιουργός, συνιερουργός, συλλειτουργός, βαυκοπανοῦργος, λαθροκακοῦργος, σεμνοπανοῦργος, φιλοκακοῦργος* κττ., (ἀλλὰ καὶ *ἀπάνουργος,παγκάκουργος* εἴδομεν ἀνωτέρω), πρὸς δὲ καί τινα λήγοντα εἰς δακτυλικὸν ῥυθμόν, οἷον *ἐναντίος ὑπεναντίος, προσαντίος, αὐτεναντίος*, καὶ μάλιστα πολλὰ ὧν τὸ β' συνθετικὸν λῆγον εἰς *-ος* ἔχει ῥηματικὴν ἐνεργητικὴν σημασίαν, οἷον *ὑπολεπτολόγος* (διὰ τὰ πολλὰ εἰς *-λόγος*), *ἀρχιοινοχόος, κακοικονόμος, συννεωκόρος, ἀρχικυνηγός, κωμῳδοτραγῳδός, ψευδοτραγῳδός, ἀδωροδόκος* κττ.

7) Ὁμοίως φυλάττουσι τὸν ἀρχαῖον τόνον τὰ σύνθετα *ἐπικαμπύλος* (παρὰ τὸ *μελλονύμφιος, παμποίκιλος* κττ.), *ὑπηοῖος, Παναχαιός, ὀρειπελαργὸς* (ἐν τισιν ἀντιγράφοις τοῦ Ἀριστοτέλους Ζῴ. Ἱστορ. 9, 32, 3 ἀνθ' οὗ ὁ Bekker ἐξέδωκε *ὀρειπέλαργος*„ *συοβοιωτοί, φιλαχαιός, φιλαργεῖος* κττ.· πρβλ. περὶ τούτων Κόντον ἐν Γλωσσ. Παρατηρ. σελ. 327-8.

ϛ'.) Τὰ εἰς *-γελως -κερως -ερως -πλεως -χρεως -φεως -γεως -νεως -λεως* κττ. λήγοντα σύνθετα ἐπίθετα καὶ οὐσιαστικὰ προπαροξύνονται, οἷον *χρυσό- δί- ὑψί- κερως, φιλόγελως, ἀχρειόγελως, δύσερως, ἡμίπλεως, ταριχόπλεως, πάμπλεως, ἱππόφεως, ἀξιόχρεως, εὔγεως, Μενέλεως, Ἀναβησίνεως, Ἀκρόνεως* κττ. (Μόνα τὰ κύρια καὶ τὰ προσηγορικὰ εἰς *-έρως* παροξύνονται, *Ἀντέρως, παιδέρως, χρυσέρως*).

Ὁμοίως φαίνεται ὅτι ἐτονίζοντο παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τὰ

εἰς -*γηρως* λήγοντα καὶ ἐκ τῶν ἀσυναλείπτων εἰς -*γηραος* (*ἀγήραος ἀγήρως*) προελθόντα, διὸ καὶ ὁ Χοιροβοσκὸς ἀναγράφει ὡς παράδειγμα *εὔγηρως*, καὶ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναγινώσκονται προπαροξύτονοι τύποι, οἷον *βαθύγηρως, ἐσχατόγηρως, εὔγηρως, πολύγηρως, ὑπέργηρως, ταχύγηρως, σύγγηρως* κττ. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ ταῦτα προφανῶς προῆλθον ἐκ τῶν ἀσυναιρέτων εἰς -*αος* τύπων, *ὑπεργήρων* δ' ἔχουσι τὰ ἀντίγραφα τοῦ Αἰσχύλ. 'Αγαμέμν. 78, καὶ *παντογήρως* τὰ τοῦ Σοφοκλ. 'Αντιγόν. 606, πιθανὸν φαίνεται ὅτι παρὰ τοῖς δοκίμοις τὰ εἰς -*γήρως* ἦσαν παροξύτονα, οἷον *ὑπεργήρως, ἀγήρως, παντογήρως* κττ.

('Η προπαραξυτονία τῶν εἰς -*εως* ληγόντων ἡρμηνεύθη ἐν Τόμ. Α' σελ. 525, τῶν δὲ εἰς -'*γελως*, -'*κερως* -'*ερως* (καὶ τέλος τῶν εἰς -'*γηρως*) ἀνάγκη νὰ ἑρμηνευθῇ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -'*εως*. Περιωρίσθη δὲ ἡ ἀναλογία σχεδὸν ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, καθ' ὅσον καὶ τὰ πρότυπα εἰς -'*εως* ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπίθετα· ηὐνοήθη καὶ ὑπὸ τοῦ ε, ὃ ἔκειτο ἐν τῇ παραληγούσῃ ἀμφοτέρων τῶν τάξεων (*ἀξιόχρεως* καὶ *φιλόγελως*), καὶ καθ' ὃ ἄρα ἦσαν ὅμοιαι ἀλλήλαις).

ζ') 'Ομοίως ἀναβιβάζουσιν ἐν τῇ συνθέσει τὸν τόνον τὰ λήγοντα εἰς -*υς* καὶ -*ὺς* -*εῖα* -*ύ*, -*ας* -*α*, τὰ βαρύτονα εἰς -*ῐς* -*ι* καὶ τὰ εἰς -*μὴν* -*μένος*· πρβλ. 'Ηρῳδ. Α' 527, 14. «τὰ εἰς -*υς* σύνθετα πάντα συνεσταλμένον ἔχει τὸ *υ* καὶ προπαροξύνεται» καὶ Μεγ.'Ετυμ. 333, 24 «τὰ εἰς -*ις* θηλυκὰ εἰ μὲν βαρύνεται ἐν τῇ συνθέσει, ἀναβιβάζει τὸν τόνον»· πρβλ. *βαθὺς πρόβαθυς ἄ- μελάμ-, βαρὺς ὑπόβαρυς ὀξύβαρυς περίβαρυς, βότρυς πολύβοτρυς εὔ-ἀγλαό-, βραχὺς ἡμί-ἀμφί-τρίβραχυς πολύ-, γῆρυς μελίγηρυς, γλυκὺς ἄγλυκυς φιλό-, δάκρυ ἀρί-πολύδακρυς, δασὺς ἀμφί-, ἔνδασυς ὑπό- ἀμφιδάσεια, δριμὺς ἄ- ὑπό-, θῆλυς ἄ- ἀρρενόθηλυς φιλό-, ἡδὺς ὑπέρηδυς, ἰχθὺς κάλλιχθυς πολύ-, ὀξὺς ὕποξυς πάρ-, κῖκυς ἄκικυς, νέκυς ἰσόνεκυς, μάρτυς θεόμαρτυς, παρθενόμαρτυς, οἰζὺς πάνοιζυς, ὀφρὺς σύνοφρυς εὔοφρυς,*

κυάνοφρυς χρύσ-, παχὺς νευρόπαχυς, πῆχυς τρί- ἐννεά-, πίτυς χαμαίπιτυς, πλατὺς ἐπίπλατυ, πολὺς πάμ- ὑπέρ-, τηθὺς πρότηθυς, στάχυς εὔσταχυς ἀγά-, τραχὺς ἄτραχυς.

(Τὸ παρ' Αἰσχύλῳ Ἱκέτισιν 758, *κυνοθρασεῖς* ὑπολαμβάνεται συνήθως ὡς πληθ. τοῦ *κυνοθρασὺς* ὃ τονιζόμενον ἐπὶ τῆς ληγούσης φαίνεται ἀντιβαῖνον τοῖς ἀνωτέρω· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει νὰ ὑποτεθῇ, ὅπως ἤδη ὁ Lobeck ἐν Φρυνίχῳ 535 ἐδίδαξεν, ὁ ἑνικὸς αὐτοῦ *κυνοθρασής*, ὥστε νὰ εἶναι ὅμοιον τῷ *ἀθαρσὴς εὐθαρσής δοριθαρσὴς μεγαθαρσὴς καταθαρσὴς λυκοθαρσὴς πολυθαρσὴς* κλπ.) (Τὸ -ῡ τοῦ *ἰχθὺς οἰζύς, ὀφρῦς* φαίνεται ὅτι ἐβραχύνθη ἐν τοῖς συνθέτοις, *κάλλιχθυς, κυάνοφρυς, πάνοιζυς,* αἰτία δὲ τούτου λέγεται ὅτι εἶναι ἡ μετακίνησις τοῦ τόνου· ἀλλὰ πρβλ. *κνημὶς εὐκνήμις, ψηφὶς μελαμψήφις* κττ. Ἐντεῦθεν πιθανώτερον φαίνεταί μοι ὅτι ἐκ τῶν πτώσεων, ἐν αἷς ἦν ἀρχαιόθεν βραχὺ (*ὀσφύος ὀσφύϊ, ὀσφύες ὀσφύων*) ἐξηπλώθη τοῦτο ἐπὶ πάσας τὰς πτώσεις τῶν συνθέτων).

Ἔπειτα *ἔρις φίλερις, θέμις ῥηξό-, ἴδρις ἄϊδρις πολύ-, κόνις χρυσό-, λάτρις μυθόλατρις, μάντις κοσκινόμαντις, ἀλφιτό- ἀλευρό- στερνό- θεό- θουριό- ἀληθό- σεμνό- ψευδό-* καὶ οὕτω πάντα τὰ εἰς *-μαντις* σύνθετα (πρβλ. Κόντον ἐν Σωκράτους Τόμ. Α' σελ. 290 κἑξ.), *μῆνις βαρύμηνις, μῆτις πολύμητις, ὄρνις δύσ- ψεύδ-, ὄρχις ἔνορχις μόνορχις, Πάρις αἰνό-, μέλι οἰνόμελι ἐλαιόμελι θαλασσό-, πόλις μητρό- Ὑάμ- ἐρημό- ἱερά- ἀκρό- καλλί- πρό-, πόρτις ὑπόπορτις, τίγρις ἱππότιγρις, χάρις ἄχαρις* κλπ.· *γάλα οἰνόγαλα ὀξύ- πρωτό-, κέρας ὀδοντόκερας αὐτόκερας αἰγόκερας, κρέας ἀρτόκρεας πάγκρεας· πυθμὴν ἀπύθμην ὑποπύθμην, ποιμὴν ἀρχιποίμην,* τοῦ *φιτυποίμενος* παρ' Αἰσχύλῳ, λέγεται δ' ὅμως καὶ *ἐπιποιμένες* Ὀδυσ. μ. 131, ἀνθ' οὗ προετάθη *ἔπι ποιμένες* (πρβλ. καὶ τὸ *ἀρχιποιμένος* τῆς Ἁγ. Γραφῆς).

Οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ ἑρμηνεύουσι τὴν διατήρησιν τοῦ τόνου ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς λέγοντες ὅτι παρέλκει ἡ πρόθεσις, διὸ φυλάσσεται ὁ αὐτὸς τόνος (Ἡρῳδ. Β' 48, 37, « *ὅταν παρέλκῃ*

ἡ πρόθεσις, οὐ ποιεῖται μεταλλαγὴν τόνου», ὅπως εἴδομεν καὶ ἐν τῷ *ὑποδμώς, ἐπισμυγερῶς. ἐναντίος*;, δηλοῦσι δὲ διὰ τούτου ὅτι ὅπου μάλιστα ἡ σημασία τῶν ἁπλῶν κατίσχυεν, ταῦτα εἷλκον καὶ ἐκανόνιζον τὸν τόνον καὶ τῶν συνθέτων.

η') Ὁμοίως σύνθετά τινα πάσχοντα δι' ἀνομοίωσιν συγκοπὴν συλλαβῆς ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, πρβλ. *βδελύκτροπος, λαίμαργος, γλάμυξος, τέτραχμον, Ἑλλάνικος, Σέλευκος, Σελίνικος, Κρόναξ, θάρσυνος, σκίμπους, Ἀκέστιμος, Ἁρπάλυκος* κττ. ἀντὶ *βδελυκτότροπος, λαιμόμαργος, γλαμόμυξος, τετράδραχμον, Ἑλλανόνικος, Σελάλευκος, Σελινόνικος, Κρονῶναξ, θαρσόσυνος, σκιμπόπους, Ἀκεστότιμος, Ἁρπαλόλυκος*. Ἐκ τῶν μακροκαταλήκτων δηλονότι πτώσεων *Ἁρπαλύκου, Ἁρπαλύκῳ, θαρσύνου θαρσύνῳ* κτλ. ἐτονίσθη ἡ ὀνομαστικὴ *Ἁρπάλυκος, θάρσυνος*, ὅπως παρὰ τὰς μακροκαταλήκτους πτώσεις *γηθοσύνου γηθοσύνῳ, Αὐτολύκου Αὐτολύκῳ* ἐλέγοντο αἱ βραχυκατάληκτοι *γηθόσυνος Αὐτόλυκος, γηθόσυνον, Αὐτόλυκον* κλπ.

Κατὰ ταῦτα ὁ τόνος τῶν συνθέτων ἀναβιβάζεται ἐν ταῖς ἐννέα τάξεσι ταύταις ἤτοι α') ἂν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι μονοσύλλαβον εὔχρηστον ὄνομα, β') ἂν εἶναι δισύλλαβον θηλ. πρωτόκλιτον εἰς -ᾰ, γ') ἂν εἶναι ὄνομα οὐδ. εἰς *-ίον*, δ') ὄνομα θηλ. εἰς *-σις* (ἢ *-τις*) ἢ οὐδ. εἰς *-μα*, ε') ὄνομα εἰς *-ος, -ον* δευτερόκλιτον ὀξύτονον, παροξύτονον ἢ προπερισπώμενον (τούτων εἴδομεν πολλὰς ἐξαιρέσεις), ς') ὄνομα λῆγον εἰς *-γελως -ερως -φεως -νεως -λεως -κερως* κττ. καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις εἰς *-γηρως*, ζ') ὄνομα εἰς *-υς, -ύς -εῖα -ύ, -ι*, ῐς -ᾰς -ᾰ καὶ εἰς *-μὴν μένος*, η') ἔν τισι συγκεχομμένοις ὀνόμασιν, θ') συνήθως ἐν τῇ ἐπανασυνθέσει.

§ 51. *Ὁ τόνος μένει ἀμετακίνητος ἐν τῇ συνθέσει.* Εἴπομεν ἐν § 49 ὅτι πολλάκις ἐν τῇ συνθέσει ὁ τόνος οὐκ ἀναβιβάζεται· τοῦτο παρατηρεῖται ἐν ταῖς ἑξῆς τάξεσιν· α') ἐν τοῖς εἰς *-ή* καὶ -ᾱ́ οὐσιαστικοῖς θηλ. τῆς α' κλίσεως, ἂν ταῦτα, ἐννοεῖται, μὴ μεταβάλλωνται ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦ λόγου, ἀλλὰ μένωσιν οὐσιαστικά· πρβλ. *ἐπιγραφή, ἐπιτομή, καταφυγή, ἐπιβουλή,*

ἀντιβολή, ἐπιωγαί, ὁμοκλή, προσλαλιά, ἀντιδωρειά, παρακμή, ἀφορμή, παρασκευή, ἀντιπαρασκευή, ἐφολκή, ὑποδοχή, συνοχή, ἐφορμή, περιωπή, ἐνοπή, ἁρματοτροχιή, εὐζωὰ (Πίνδ.), *γυμνοπαιδιά, Ἐπικηφισιά, ἁμαξοτροχιά, παραλοφιά, ἀπομαγδαλιά, ἀλαοσκοπιή, κυνοβορά, μισθοφορὰ* καὶ *ἐπιμισθοφορὰ* κτλ.

Ἐλάχιστα τούτων φαίνονται ἐξαιρούμενα, οἷον *ῥοὴ ὑδρορρόη ἀναρρόη, φορβὴ πολυφόρβη, τυπὴ λατύπη, χοὴ οἰνοχόη, ἀρὰ κατάρα*· τούτων δ' ὅμως τὸ μὲν *κατάρα* προῆλθεν ἀναδρομικῶς ἐκ τοῦ ῥήματος *καταρῶμαι* (κατ' ἀλήθειαν ἄρα δὲν εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ *κατὰ* + *ἀρά*), ὅπως καὶ τὸ *ἧσσα* ἐκ τοῦ *ἡσσῶμαι*, τὸ *δίαιτα* ἐκ τοῦ *διαιτῶ*, τὸ *ἄμυνα, ἔρευνα* ἐκ τοῦ *ἐρευνῶ, ἀμύνω*· (πρβλ. περὶ τούτων τὰ γεγραμμένα μοι ἐν Γλωσσολογ. Μελέταις τομ. Α' σελ. 595)· τὰ δὲ ἄλλα ἀνάγκη νὰ ἐκληφθῶσι θηλυκὰ τῶν ἀρσενικῶν εἰς *-ρροος -τυπος, -φορβος, -χοος*· πρβλ. *δωροδόκος ξεινοδόκος* κττ. καὶ *καπνοδόκη, ἱστοδόκη, Ἀριστόβουλος Ἀριστοβούλη, Ἀμφίθεος Δεξίθεος Ἀμφιθέη Λευκοθέη, πάναιθος παναίθη* κττ., ὥστε καὶ *πρόχοος οἰνοχόος τυμβοχόος* κτλ. καὶ θηλ. *προχόη, ἀνάρροος χειμάρροος* καὶ θηλ. *ἀναρρόη ὑδρορρόη, πολύφορβος πολυφόρβη, λάτυπος λατύπη.*

Ἡ τοιαύτη τούτων ἐκδοχὴ καθίσταται ἀναγκαία καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ἐνῷ ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις καθόλου εἰπεῖν τὰ εἰς *-η -ᾰ* πρωτόκλιτα μόνον μετὰ προθέσεων συντίθενται, ταῦτα εὑρίσκονται ἔχοντα α' συνθετικὸν ὄνομα, οἷον *ὑδρορρόη, οἰνοχόη, λατύπη, πολυφόρβη, ἀριστοβούλη* κλπ. Ταῦτα δὲ παρερμηνευθέντα ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐξελήφθησαν ὡς σύνθετα ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἀφῃρημένων ὀνομάτων *χοή, ῥοή, φορβή, βουλὴ* κτλ., ἐντεῦθεν καὶ συνετέθησαν ἀληθῶς τινα πρωτόκλιτα μετ' ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου, καὶ ὁ τόνος τούτων πολλάκις ἀνεβιβάσθη· πρβλ. *χαμ(αι)εύνη, χαμαισύκη, χαμαιάκτη, βολβοφάκη, πολφοφάκη* (ἀλλὰ καὶ *τευτλοφακῆ*)· (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Δ' σελ. 296 καὶ τὰ ἐμὰ ἐν Γλωσσολ. Μελ. Τομ. Α' σελ. 591 κἑξ.).

Ἔνια μετὰ τοῦ *αὐτο-* σύνθετα σημαίνοντα ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ δηλούμενον ὀφείλει νὰ νοηθῇ αὐτὸ καθ' ἑαυτό, κεχωρισμένον ἀπὸ παντὸς ἄλλου, ἐπειδὴ κυρίως εἰπεῖν κεῖνται μεταξὺ παραθέσεως καὶ συνθέσεως, οὔτε τὸ *-ο* τοῦ *αὐτό-* ἀποβάλλουσι πρὸ φωνήεντος οὔτε τὸν τύπον τοῦ β' συνθετικοῦ ἀλλοιοῦσιν ὅπως τὰ ἀληθῶς σύνθετα ποιοῦσιν· ἐντεῦθεν λέγεται *αὐτόδοξα, αὐτογραμμή, αὐτοζωή* κττ.· πρβλ. *αὐτοκίνησις, αὐτοδιοίκησις* (= ἡ διοίκησις αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, *αὐτοδιοικησία* δὲ τὸ διοικεῖσθαί τινα αὐτὸν μόνον, ἄνευ ἀναμείξεως ξένου), ἡ *Αὐτοθαΐς*, τὸ *αὐτοεῖναι*, τὸ *αὐτοέκαστον, αὐτοαγαθὸν* κτλ. Ὁμοίως ἐκληπτέα καὶ τὰ σύνθετα μετὰ τοῦ *ψευδ-* οἷον *ψευδεγγραφή, ψευδενέδρα* κττ.

β') Ἐν τοῖς ἀρσ. οὐσ. εἰς *-ὼν -εὺς -τὴς -τήρ*· πρβλ. *φιλομακεδών, φιλοκτησιφῶν, φιλοξενοφῶν, βυρσοπαφλαγών, Ζηνοποσειδῶν ἱπποποσειδῶν Ποντοποσειδῶν, ἱππαλεκτρυών, ὀπισθοχειμών,* ἀνθ' οὗ καὶ *ὀπισθοχείμων* ἀναγινώσκεται, *πανηγεμὼν συν- καθυφ-, πετροχελιδὼν* (Ξενοφ.), *προαγὼν* (ἀνθ' οὗ *προάγων* συνίστησιν ὁ Ἡρῳδ. Α' 24 1· πρβλ. καὶ Lobeck ἐν Paralip. 201, ἀλλ' ἐν τοῖς κώδιξι σάλος), *προθυρών, προκοιτών, προπυλών, πτωχαλαζὼν διομει- ψευδ-, συνααρών, συνδαιτυμών,* (τὸ μεταγενέστερον *χειρομύλων* ἀντὶ τοῦ δοκίμου *χειρομύλη* ἀπὸ τοῦ χειρο + *μυλὼν* ἀμφίβολον). (Αἰτία τοῦ σάλου ἐν τῷ *ὀπισθοχειμών, προαγὼν* καὶ *ὀπισθοχείμων, προάγων* (= ὁ προηγούμενος ἀγὼν) εἶναι ὅτι ἄλλα πολλὰ ὀνόματα εἰς *-ὼν* συντιθέμενα μετὰ ῥήματος ἢ τρεπόμενα ἐν συνθέσει εἰς ἐπίθετα (*σύνθετα κτητικά*, ἰδὲ κατωτέρω § 56. 57) ἀναβιβάζουσι κανονικῶς τὸν τόνον, οἷον *μισαλάζων, φιλάγων, εὐάγων, μακραίων, δολιχαίων, βαθυπρήων, εὐπρήων, βαθυλείμων, ἀχίτων, συνάγκων, ὀπισθάγκων, δυσάγων* (στρατηγία) = ἡ δυσκόλοις ἀγῶσι συνημμένη κττ. Ἐντεῦθεν ἀνεπτύχθη ἀβεβαιότης τις ἐν τῷ αἰσθήματι τῶν λεγόντων)· *ῥυταγωγεὺς σειρ-, φιλανθρακεύς, τρισαριστεύς, δρυαχαρνεύς, φιλαχιλλεύς, ἱστοβοεὺς ὠμο-, ἀντιβασιλεὺς μεσο- μικρο- ὑπο- φιλο- ψευδο- συμ- παμ- μεσο- ἀντι- ὑπο-, ἀρχιγραμματεὺς κωμο- τοπο- ὑπο-,*

ἐπιγραφεὺς συν-, συνδαιταλεύς, προεμπολεύς, ὑπερωεύς, ἀρχιερεὺς συν ψευδ-, συνιππεύς, αἰγικορεῖς, μηλονομεὺς αἰγι-, νεκροπορθμεύς, διαστολεύς στοματοδιαστολεύς, αὐτοσκαπανεύς, ᾠοτοκεύς, πατροφονεύς παιδο- χριστο-, ἀμ φι)φορεύς ἰξο- ῥηνολιμο-, ὑδροχοεύς. (Σημειωτέον δ' ὅτι τὰ εἰς -*εὺς* ταῦτα σπανίως παραλαμβάνονται εἰς σύνθεσιν, προτιμῶνται δὲ τὰ ἀρχαιοτέρας κατασκευῆς ῥηματικὰ εἰς -*ος* περὶ ὧν ἰδὲ κατωτέρω § 56 β' γ' δ')· *πρωταγωνιστής, βειλαρμοστής, ἀθλητὴς πρωτ- φιλ-, ἱππακοντιστὴς πεζ-, φιλαλυστής, ὑπασπιστής, ἀρχιυπασπιστής, ἡμεροδανειστής, συνδικαστὴς χαμαι- φιλο- ἀρχο-, ἱμαντελικτής, ἀρχιερανιστής, δημεραστὴς γυναικ- χρυσ- οἰν-, κατευναστής, ἀπηλιαστής, φιληλιαστής, συγκηδεστής, συγκολλητής, πρωτοκολλητής, ἱπποκορυστής χαλκο-, ὑλοκυλιστὴς ἁμαξο- πετροκυλιστής, συλλαβοπευσιλαλητὴς δια-, ἀρχιληστὴς ψευδο-, ἀγχιμαχητής, δοξομιμητής, ὑποδιοικητής, ἀρχιπειρατὴς κολοκυνθο-, ἐλεγειοποιητής, βελονοποικιλτής, ἀρχιπρεσβευτὴς ψευδο-, ἱεροσαλπικτής, γυμνοσοφιστὴς δειπνο- μετεωρο- μεγαλο- ὑπερ- ῥητορο-, ὑποσωφρονιστής, μικροτελεστής, λοπαδοφυσητής, μεριμνοφροντιστής, φιλοχορευτής· μηλοβοτήρ, ἀμαλλοδετήρ, καρποδοτήρ, βοοδμητήρ*, (κατὰ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἐλέχθη καὶ *βοοδμητής* ἀντὶ *βοοδμήτης*), *ψυχροκαυτήρ, ποδανιπτήρ, οἰνοποτήρ, ἀοσσητήρ, ἡμιστατὴρ ὀβολο-, σωματοφρουρητήρ*. (Ὅσα τῶν εἰς -*τὴρ* καὶ -*ὴρ* συγγενικῶν συντεθῶσι, ἐάν τε τραπῶσιν εἰς ἐπίθετα ἐάν τε μή, ἐάν τε τραπῶσιν εἰς -*ὼρ* -*ορος* ἐάν τε μή, ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· πρβλ. *ἀπάτωρ* καὶ *αἰνοπάτηρ, ἀγήνωρ ἀνήνωρ* καὶ *γυναικάνηρ, πολυδάηρ* (ὁ πολλοὺς δαέρας ἔχων), *ἀμήτωρ δυσμήτηρ, μεγαλομήτηρ*. Μόνον δὲ τὸ *ὀλετὴρ* φαίνεται ὅτι συντεθὲν ἐτονίσθη, εἰ καὶ μὴ συγγενικόν, ἐπὶ τῆς παραληγούσης *τριβολέτηρ*, (ἔστι δὲ εἶδος ἀκάνθης, ὁ τρίβολος)· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ Χοιροβοσκοῦ ὑφ' οὗ μνημονεύεται, ἀποδίδοται τῇ Σαπφοῖ, δῆλον ὅτι ὁ τονισμὸς αὐτοῦ εἶναι Αἰολικὸς καὶ δὴ κάλλιστα ἔχων· πρβλ. περὶ τῆς λέξεως Lobeck Patholog· 131 σημ. 5). Ἀνωμάλως φαίνε-

ται παροξυτονηθὲν καὶ τὸ μετγνρ. *χειροκρίτης*, *ὀνειροκρίτης* καὶ τὸ Βυζαντιακὸν ***δικαιοκρίτης*** καὶ *ξενοκρίτης* (παρὰ τὸ *κριτής*, *ἐπικριτής*, *ὑποκριτής*). Οἱ ἀρχαῖοι δικαιολογοῦσι ταῦτα ὡς σύνθετα, τὸ δὲ ***ὑποκριτής***, ***ἐπικριτὴς*** ἑρμηνεύουσιν ὡς παρασύνθετα· ἀλλὰ προφανῶς ταῦτα οὐδὲν λέγουσιν, ἀφοῦ τὰ ὀξύτονα εἰς *-τής* συντιθέμενα οὐκ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· φαίνεται ὅτι ἀποσπασθὲν τὸ *ὀνειροκρίτης*, *χειροκρίτης* σημασιολογικῶς ἀπὸ τοῦ *κριτὴς* καὶ συναφθὲν πρὸς τὰ λήγοντα εἰς *-φάντης* *-φήτης* *-λύτης* κτλ. σύνθετα, ἐκανονίσθη κατ' αὐτά· τούτῳ δ' ἠκολούθησε καὶ τὸ Βυζαντιακὸν ***δικαιοκρίτης***, *ξενοκρίτης*· τὸ δ' *ἐφευρέτης*, ὅπερ παρὰ τὸ ἁπλοῦν *εὑρετής*, παροξύνεται ἐν τῷ νεωτέρῳ ἡμῶν λόγῳ, εἶναι ἄγνωστον τοῖς ἀρχαίοις καὶ μεταγενεστέροις Ἕλλησιν, (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. χη΄ καὶ 547).

γ΄) Ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς *-ὼν* *-ῶν* *-ὼς* *-εὶς* *-ὰς* κτλ., αἵτινες, ἂν ἐν τῇ συνθέσει μένωσι μετοχαί, δὲν ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· πρβλ. ***ἀνελθών***, ***συμπιών***, ***ἀπολιπών***, ***ἀνταγαπῶν***, ***ἀπολωλώς***, ***προστεθείς***, ***ἀφείς***, ***συνιστάς***, ***προσδιδούς***, ***ἐπιδεικνὺς*** κττ. (Ὅσα κύρια ὀνόματα εἰς *-ων* λήγοντα ὁμοιάζουσι ταῖς μετοχαῖς βαρύνονται, ἀλλὰ ταῦτα καθ' ἃ καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῶν εἰς *-ωνος* *-ωνι* *-ωνα* ἐμφαίνει (πρβλ. ***Τύχων Τύχωνος***, ***Τύχωνι***, ***Εὐέλθων Εὐέλθωνος***, ***Νίκων -ωνος -ωνι -ωνα***, ***Μένων*** κτλ.), δὲν προῆλθον ἀληθῶς ἐκ τῶν μετοχῶν αἷς εἶναι ὅμοια, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὑποκορισμοῦ πληρεστέρων (πρβλ. ***Ἀγάθων***, ***Δείνων***, ***Μέμνων*** κλπ. ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 185-6).

Ὅσαι δὲ μετοχαὶ μετέστησαν εἰς κύρια ὀνόματα ἢ ἁπλῶς εἰς ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά, ἀνεβίβασαν ἐν συνθέσει τὸν τόνον· πρβλ. ***ἑκὼν ἀέκων***, ***τλὰς πολύτλας***, ***Πολύτλας Ἄτλας***, ***βὰς ὀκρίβας***, ***κιλλίβας***, ***λυκάβας***, ***Ἄβας***, ***φὰς Περίφας*** κλπ.

δ΄) Ἐν τοῖς εἰς *-ὰς* *-άδος* καὶ *-ὶς* *-ίδος* (-ὶς -ῖδος) δισυλλάβοις καὶ πολυσυλλάβοις, ὅταν τὸ σύνθετον μένῃ οὐσιαστικὸν ὅπως ἦν καὶ τὸ β΄ συνθετικὸν ἁπλοῦν· πρβλ. Ἡρωδ. Β΄ 32, 17 «τὰ εἰς *-ις* λήγοντα θηλυκά, εἰ καὶ ἐν τῇ συνθέσει φυλάσσει μόνον τὸ θηλ.

γένος, καὶ τὸν αὐτὸν τόνον φυλάττει»· *ἀνολυμπιάς, πολυμηκάς, ἐριμυκάς, προτριακὰς, τρισεικὰς, συμφυγάς, ἀγριοσταφίς, ἀπανθρακίδες, καταιγίς, κατακλητς,* (περὶ τοῦ *ἀντίκλεις* ἰδὲ § 50α), *λευκομαινίς, μελικαρίς, μυλακρίς, ὀπισθοκρηπίς, ὀπωροβασιλίς, παρακερκίς, περισκελίς, προκνημίς, χειροκνημίς, σκωραμίς, συκομαγίς, ὑποχοινικίς, φορμορραφίς, χαμαιπελωρίς, χρυσακαλανθίς, χρυσορανὶς* κττ. (Πολλὰ δ' ὅμως λήγοντα εἰς *-άς* ἢ *-ίς*, εἰ καὶ φαίνονται σύνθετα, κατ' ἀλήθειαν ἐγένοντο διὰ συνθέσεως ἅμα καὶ προσλήψεως τῆς καταλήξεως *-άς -ίς*, ἢ εἶναι παρασύνθετα, οὐχὶ σύνθετα, καὶ δὴ δὲν ὑπάγονται ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω κανόνα· πρβλ. ἐπιδίφριος *-ἐπιδιφριάς*, ἡ χαμαὶ τὴν εὐνὴν ἔχουσα ἡ *χαμευνίς*, ἡ ἄκρα τοῦ ὀβελοῦ *ἀκροβελίς*, ὁμοίως τὸ ἐπὶ γόνυ ἡ *ἐπιγονὶς* καὶ *ἐπιγονατίς*, εὔπλοκαμος- *εὐπλοκαμίς*, συνέταιρος- *συνεταιρίς*, ὁμοίως ἐλέχθη, *συνθεραπαινίς, περιπλοκάς, παροψίς, προχοΐς* κττ., ὅπως καὶ Δημήτριος - *Δημητριάς* (πόλις), Ἀφροδίσιος - *Ἀφροδισιάς*, Ἀλέξιος - *Ἀλεξιὰς* κττ.)

ε') Ἐν τοῖς λήγουσιν εἰς *-ίσκος, -πλόος* πολλαπλασιαστικοῖς καὶ εἰς *-ᾶς*, οἷον *φιλοσοφομειρακίσκος, ἀκροχηνίσκος, τοιχοπυργίσκος, ἁπλόος διπλόος, πολλαπλόος* κτλ., *φιλαπελλᾶς, φιλοβορρᾶς, κατωφαγᾶς* κτλ., ἔτι ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις εἰς *-οῦτος, τηλικοῦτος, τοιοῦτος, τοσοῦτος, φιλοτοιοῦτος*, ἐν τοῖς εἰς *-εῖον, παρασημεῖον, νεκρομαντεῖον, ἀνθρωπογναφεῖον, χειρεκμαγεῖον ποδ-* κτλ.

ϛ') Ἐν τοῖς εἰς *-μος* μακροπαραλήκτοις, ὧν τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ προθέσεως δύνανται νὰ ἐκληφθῶσι καὶ ὡς παρασύνθετα· πρβλ. *ἀναδασμὸς παρα-, ἀναβρασμός, ἀναφλασμός, ἀντισπασμός, μηλιανθμὸς* (=μήλων ἰαυθμός), *περισπασμός, ἐγκαλυμμός, ἐκκηρυγμός, ἐμπαιγμός, ἱμαντελιγμός, καταβαθμός, κυνυλαγμός, ὁπλοκαθαρμός, συνεοχμός, ὑπογραμμός*. Τούτοις φαίνεται ὅτι ἠκολούθησέ ποτε καὶ τὸ *βούλιμος* (ἐκ τοῦ *βου+λιμος*=βουλιμία), ὥστε ἐτονίσθη *βουλιμός* ἐντεῦθεν τὸ παράγγελμα, «*βουλιμός* ὁ μέγας λιμὸς ὡς ἀσπασμός, οὐ βούλιμος»· πρὸς δὲ τούτοις τὸ

ὡς ἁπλοῦν ἐκληφθὲν *ὀφθαλμός*, εἰ καὶ ἀληθῶς σύνθετον ἐκ τοῦ *ὤψ- *οπὸς + θαλμὸς* ἀντὶ *θάλαμος* (Μόνον τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς *-δεσμος -ον* καὶ εἰς *-σταθμος -ον* ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον. Τὸν λόγον τοῦ φαινομένου νοεῖ τις παρατηρῶν ὅτι ἀμφότερα λέγονται καὶ κατ' οὐδέτερον γένος, *ὁ δεσμὸς τὰ δεσμά*, ἧττον συχνὸν *οἱ δεσμοί, ὁ σταθμὸς* καὶ *τὸ σταθμόν, οἱ σταθμοὶ τὰ σταθμά*. Δῆλον ἄρα ὅτι ταῦτα ἠκολούθησαν τῷ γενικῷ κανόνι τῶν συνθέτων εἰς *-ος* (ἰδὲ § 50 ε') καὶ ἀνεβίβασαν τὸν τόνον αὐτῶν, διότι α') οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ τύπου εἰς *-σμος -θμος* ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ οὐδ. εἰς *-σμα -θμα -θμον* ἠδύναντο νὰ συντεθῶσιν, ὅτε ὁμαλῶς ἔμελλον ν' ἀναβιβάσωσι τὸν ἑαυτὸν τόνον· καὶ β') οὐχὶ πάντοτε τὴν ἀφῃρημένην αὐτῶν σημασίαν διετήρησαν, ἀλλά τινα καὶ εἰς ἐπίθετα ἐτράπησαν· πρβλ. *ἀντίσταθμος, ἐπίσταθμος* (καὶ ἐπιθ. καὶ οὐσ. ὅθεν καὶ τὰ *ἐπίσταθμα*), *ἰσόσταθμος, βαρύσταθμος, παράσταθμος, σύσταθμος, εὔσταθμος, ἄδεσμος, βαρύδεσμος, ἐννεάδεσμος, λυγόδεσμος, λινόδεσμος, σιδηρόδεσμος, πολύδεσμος*. Ταῦτα δὲ μεταβαλόντα φύσιν ὤφειλον νὰ μεταβάλωσι καὶ τονισμὸν (ἰδὲ κατωτ. § 57). Κατ' αὐτὰ ἄρα ὀρθῶς ἐλέχθη *βούσταθμος, ζυγόσταθμος, ναύσταθμος, ναύσταθμον, ἀνάδεσμος ἀπόδεσμος, διά- ἔν- ἐπί- κατά- περί- πρό- προεπί- σύν- ὑπόδεσμος, ζυγόδεσμον, καρπόδεσμα* (τὰ) καὶ *καρπόδεσμος, στρωματόδεσμον γονατόδεσμος ἐρωτόδεσμος ζυγόδεσμος κεφαλό- κροκό- κυνό- μαστό- σκελό- στηθό- σχηματό- τριχό- χειρό- χονδρό- ὡρόδεσμος* κλπ.).

ζ') Ἐν τοῖς συνθέτοις ἐπιρρήμασιν εἰς *-εί* ἢ *-ί*, ἃ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἂν τὸ ἐξ οὗ παρήχθησαν ἐπίθετον ἐτονίζετο ἀνωτέρω· πρβλ. *ἀβοατί, ἀνωϊστί, μεγαλωστί, ἀσπουδεί, ἀσπονδεί, ἀσυλεί, ἀθεεί, ἀψαυστί, ἀμαχεί, ἀκονιτί, τριστοιχί, αὐθωρεί, ἐνωρί, ἀκαρεὶ* κλπ. Ὁμοίως ἐν τοῖς εἰς *-δὸν -δά*, οἷς ἠκολούθησαν καὶ τὰ εἰς *-όν* πρβλ. *ἀμφανδόν, ἀμφανδά, αὐτοσχεδόν*, καὶ *αὐθημερόν, πανημερόν, αὐθωρόν, εὐθυωρόν*. Ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς τῶν ἐπιρρημάτων τούτων φαίνεται

ἀρχαιότατος, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰνδῶν τὰ ἐπιρρήματα τὰ σύνθετα ἐκ μορίου + ἐπιθέτῳ, τὰ λεγόμενα avyayībhāva, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης.

η') Ἔν τισιν ἄλλοις περισπωμένοις ἐπὶ τῆς ληγούσης, περατουμένοις δὲ εἰς *-οῦς -ῆς*, *μηλοπλακοῦς, κοπτοπλακοῦς, ἡμιχρυσοῦς, Ἑρμηρακλῆς, ὑπερπερικλῆς, ὑπερθεμιστοκλῆς* κττ.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς καταλήξεως ἐπὶ τὴν διατήρησιν τοῦ τόνου ἀμετακινήτου καὶ ἐν τῇ συνθέσει παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰνδῶν, ἐν ᾗ τὰ σύνθετα, ὧν τὸ β' συνθετικὸν λήγει εἰς -ya, φυλάττουσι καὶ ἐν συνθέσει τὸν τόνον τῶν ἁπλῶν, οἷον prathama-vasyá = πρῴην κομισθείς, avi môkyá = ἀδιάλυτος, pari-var-gyà = φευκτέος, bhrahma-jyē'ya m = τὸ τοὺς βραχμᾶνας βιάζειν, πιέζειν, ἐνοχλεῖν, vasu-dē'ya = γενναιοδωρία, bhāga-dhē'-ya = μερίς, κλῆρος, abhibhū'ya-m = ὑπεροχή, karma-kṛ'tya = δραστηριότης κττ. Ὁμοίως τὰ σύνθετα, ὧν τὸ β' συνθετικὸν λήγει εἰς -in, vratra-cari'n = ὁ ἐκπληρῶν τὴν εὐχωλήν, ṛṣabha-dayi'n = ὁ ταύρους διδούς, satya-vādi'n = ὁ ἐτεά, ἀληθῆ λέγων. Πρὸς δὲ τὰ σύνθετα, ὧν τὸ β' στοιχεῖον λήγει εἰς -van ἢ -man, bala-dā'van = ὁ δύναμιν διδούς, pāpa-kṛ'tvan = κακοποιός, sukṛ'tvan = εὐποιός, bahu-ṣu'van = ὁ πολύδωρος, dru-ṣádvan = ὁ ἐπὶ δένδρου καθήμενος, svādu-kṣádman = ἡδέα δινέμων κττ.

Κατὰ ταῦτα ὁ τόνος μένει ἀμετακίνητος ἐν τοῖς συνθέτοις α') ἐν τοῖς εἰς *-η* ἢ *-ᾰ* πρωτοκλίτοις, β') ἐν τοῖς εἰς *-ών, -εὺς -τὴς -τήρ·* γ') ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς *-ὼν -ὼς -εὶς -ὰς -οὺς -ύς·* δ') ἐν τοῖς εἰς *-ὶς -ίδος* (ἢ *-ῖδος*), *-άς -άδος·* ε') ἐν τοῖς εἰς *-ίσκος*, *-πλόος* (πολλαπλασιαστικοῖς), *-ᾶς -οῦτος*, ϛ') ἐν τοῖς εἰς *μός*· ζ') ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν εἰς *-εί* ἢ *-ί*, *-δὸν -δὰ -όν·* η') ἔν τισιν εἰς *-οῦς -ῆς*.

§ 52. *Σάλος τοῦ τόνου ἔν τισι τάξεσιν.* Τοῦτο παρατηρεῖται α') ἐν τοῖς συνθέτοις (ἐπιθέτοις μονοκαταλήκτοις καὶ πάντοτε ἀπολύτοις ἄνευ παραθετικῶν μονολεκτικῶς ἐκπεφρασμένων, καὶ

ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν) ὧν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥήματος ἄχρηστον ὡς ἁπλοῦν ὄνομα, (πρβλ. ἀνωτ. § 50, α, ἔνθα ἐλέχθη ὅτι, ἂν εἶναι ὄνομα εὔχρηστον, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται). Τούτων ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ ἡ ῥίζα εἴτε εἶναι ἄνευ καταλήξεώς τινος εἴτε περιέχει βραχὺ φωνῆεν μετὰ τοῦ t, συντιθεμένη φυλάττει τὸν ἴδιον τόνον, οἷον su-kr̥'t — εὐεργός, su-çrút — εὖ κλύων, sud-kr̥'t = κακοποιός, sa-yu'j = σύζυξ, saha-jā' = ὁμόγνιος, punar-bhu' = πάλιν γεννηθείς, ēka-jā' = μονογενής, vr̥tra-hán = ὁ τὸν Vr̥tra φονεύων, nava-gát = νεογενής, sam-hát = πτυχή, στρῶμα κτλ.

Ἀλλ' ἐν τῇ Ἑλλ. ταῦτα δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἤτοι 1) εἰς τὰ λαμβάνοντα ἐν τέλει παραγωγικὴν κατάληξιν *τ*, ἃ πάντα ὀξύνονται εἴτε ἐνέργειαν εἴτε πάθος ἐμφαίνουσιν· πρβλ. *-βλής, ἀ- κεραυνο- ἀστερο- ἀσπιδαπο- ἐπι- προ- βλής· -βλώς, ἀγχιβλώς* ἄρτι παρών· *-βρώς, ἀ- ἡμι- ἀνδρο- βαρυ- παιδο- σιδηρο- σαρκο- τριχο- φιλο- χειρο- ἡμιβρώς· -γνώς, ἀγνώς, ἀλλο- ἀριγνὼς* (οὐχὶ *ἀρίγνως*, ὅπως πλημμελῶς ἀναγινώσκεται παρὰ Πινδ., πρβλ. Lobeck, Paralipomena σελ. 181)· *-δμής, ἀδμής, νεο- σιδηροδμής· -ζως -ζωτος* (ζώννυμι) *ἀζῶτες*· οἱ μὴ εἰς τὰ συνεστῶτα παρόντες (Ἡσυχ.)· *-θνής, ἡμιθνής, λιμο- νεο- χειμοθνής· -κλής, προκλὴς* καὶ *συγκλεῖτος* ἐκκλησίας, ἐπιγρ. Λαρίσ. (οὕτω τονιστέον οὐχὶ *σύγκλειτος*)· *-κμής, ἀκμής, ἀνδρο- δουρι- μεγαλοκμής· -κράς, ἀλικράς, εὐκράς μελι- μελισσο- νεο χαλκο- κράς· -πλής δασπλής· -πτώς ἀπτώς· -στρώς φυλλοστρώς· -τμής, ἰθυ- φλεβοτμής· -τρής ἀμφιτρής ἡμιτρής· -τρὼς ἀτρώς*. Τὸν ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸν τούτων παρετήρησαν καὶ ἐπίστωσαν ἡμῖν οἱ παλαιοί· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 80, 5. «Ὁμοίως **ὀξύνονται** καὶ τὰ εἰς *-τος* τὴν γενικὴν ποιοῦντα, *ἡμιθνής, ἡμιτρής, ἐπιβλής*· διὸ καὶ παρ' Ἀριστοφάνει (Σφηξὶ 590) τὸ «ὁ μέγας οὗτος κολακώνυμος *ἀσπιδαποβλής*, καίτοι ἐκ τριῶν συγκείμενον λέξεων, ὅμως ὀξύνεται»· καὶ Β' 686, 2 «τὰ εἰς *-ής* **ὀξύτονα** σύνθετα ἀπὸ ῥημάτων μίαν συλλαβὴν φυλάττει τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου

καὶ διὰ καθαροῦ τοῦ -*τος* κλίνεται, οἷον *βέβλημαι ἀβλὴς ἀβλῆτος* (σημαίνει δὲ τὸν ἄτρωτον), *δέδμημαι ἀδμὴς ἀδμῆτος* ὁ ἀδάμαστος, *τέτρημαι ἡμιτρὴς ἡμιτρῆτος* ὁ κατὰ τὸ ἥμισυ τετρημένος, *τέθνηκα ἡμιθνὴς ἡμιθνῆτος*· τοῦτο δέ, φημὶ δὴ τὸ τέθνηκα, τῇ μὲν φωνῇ ἐστιν ἐνεργητικόν, τῷ δὲ σημαινομένῳ παθητικόν. Καὶ καθολου πάντα τὰ εἰς -ς λήγοντα ὀξύτονα σύνθετα ἀπὸ ῥημάτων μίαν συλλαβὴν φυλάττοντα τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου διὰ καθαροῦ τοῦ -*τος* κλίνεται, οἷον *κέκραται χαλκοκρὰς χαλκοκρᾶτος, νεοκρὰς νεοκρᾶτος, τέτρωμαι ἀτρὼς ἀτρῶτος, πέπτωκα ἀπτὼς ἀπτῶτος*»· καὶ Α΄ 87, 5 «ὁμοίως ὀξύνονται καὶ τὰ εἰς -*τος* τὴν γενικὴν ποιοῦντα, *ἡμιθνής, ἡμιτρής, ἐπιβλής*... Οὐ καλῶς νῦν τὸ *ἐπιβλὴς* βαρύνει Ἀρίσταρχος, ὅτι δοκός ἐστιν. Οὐ γάρ ἐστι *βλὴς* μονοσύλλαβον, καθ' ἑαυτὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἐννοίας, ἵνα ἐν συνθέσει βαρύνηται, ὥσπερ τὸ *Κρὴς Ἐτεόκρης*».

Ἐξαιρέσεις τούτων λέγονταί τινες, οἷον ἡ *δάμαρ δάμαρτος, νέποδες, ἑτερόγνης* καὶ *ἴγνης*· ἀλλὰ τὸ μὲν *δάμαρτ-ος* οὐ συνετέθη ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ *δαμ+αρ* (τοῦ ἀραρίσκω) + *τ*, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ *δαμ+αρτ — νω* (πρβλ art-is, *ἐπαρτής*), καὶ δὴ = ἡ τὸν δόμον *ἀρτύουσα*, κοσμοῦσα, ἡ ἐν τῷ δόμῳ ἐργαζομένη· τὸ δὲ *νέποδες* nepōtes napātas, ἂν εἶναι ὄντως σύνθετον ἐκ τοῦ πόσις potis Ἰνδ. patis, εἶναι ὁμαλώτατον, ἅτε ἀπὸ λέξεως ὑπαρχούσης συντεθέν· ἐν τούτῳ ἄρα τὸ *τ* οὐχ ὅμοιον τῷ προστιθεμένῳ ἐν τέλει ῥιζῶν τινων φωνηεντολήκτων καὶ μεταπτωτικῶς μονοσυλλάβων γενομένων ἐκ δισυλλάβων, οἷον *ἀδμῆτ-ος* (δαμα-), *ἡμιθνῆτος* (θανα-), *ἡμιτρῆτος* (τερε-) κλπ. (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 263, 5). Τὰ δὲ κατὰ τὸ *ἴγνης* ἔχουσιν ὧδε: Ἀπολλώνιος ἐν τῷ περὶ Ἀντωνυμ. 70 διδάσκει « . . . . καλοῦνται δὲ καὶ οἱ αὐθιγενεῖς παρὰ Ῥοδίοις *ἴγνητες* τῆς δασείας Ἀττικῶς προσελθούσης ». Ὁ δὲ Ἡσύχ. ἐν λ. «Ἴγνητες· οὕτως ὠνομάζοντο οἱ μετὰ τοὺς Τελχῖνας ἀποικήσαντες τὴν Ῥόδον ». Δῆλον ἄρα καὶ ἐκ τῆς δασείας (ἧς ἡ ἑρμηνεία ὡς Ἀττικῶς προσελθούσης οὐδὲν σημαίνει) καὶ ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως δηλούσης οὕτως ἀρχαῖον λαόν, ὅτι οὐδεμίαν

ἔχει πειθανάγκην ἡ ἐτυμολογία ἐκ τῆς προθέσεως *ἰν* = *ἐν* καὶ *-γνης*, ὥστε νὰ εἶναι ἴσον τῷ *ἐγγενής*. Ἀλλὰ καὶ ἄν τις ἐπέμενε πιστεύων αὐτῇ, πάλιν παρατηροῦμεν ὅτι, ἐπειδὴ Θεοδόσιος ὁ Γραμματικὸς (ἐν Ἕλλησι Γραμματικοῖς Α΄ 152, 28) ἀναγράφει καὶ τὸ ἁπλοῦν «*Γνὴς Γνητὸς* (*Γνῆτες* δέ εἰσιν οἱ Ῥόδιοι)», ὁμοίως καὶ ὁ Ἡρῳδ. ἐν Α΄ 83, 2 μαρτυρεῖ λέγων ὅτι «τὸ δὲ *Ἐτεόκρης* καὶ *ἑτερόγνης* ἀπὸ *μονοσυλλάβων* συντέθειται», διὰ τοῦτο πιθανῶς ἡ σύνθεσις ἐγένετο ἐκ λέξεως μονοσυλλάβου καὶ εὐχρήστου καὶ δὴ ἔχει κάλλιστα ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου.

2) Εἰς σύνθετα, ὧν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ῥήματος ῥίζα, ἄνευ καταλήξεώς τινος, μακρὸν δ' ἔχουσα φωνῆεν, ἅτινα καθ' ὅλου εἶναι ὀξύτονα· καὶ 3) εἰς σύνθετα ὧν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ῥίζα ῥήματος ἄνευ καταλήξεως, βραχὺ δ' ἔχουσα τὸ φωνῆεν, ἅτινα καθ' ὅλου εἶναι βαρύτονα. Παραβάλλων τις τὸ *κατῶβλεψ* πρὸς τὸ *παραβλώψ*, *ὑποβλώψ*, τὸ *βοόκλεψ*, *νακόκλεψ τυρόκλεψ* κττ. πρὸς τὸ *κλὼψ κλοπός*, τὸ *αἶθοψ*, *οἶνοψ Αἰθίοψ* κττ. πρὸς τὸ *γοργώψ*, *δεινώψ*, *εὐώψ* κττ., βλέπει ὅτι τοῦτο μὲν ἡ ὀξυτονία καὶ ἡ ἔκτασις, τοῦτο δὲ τὸ βαρύτονον καὶ ἡ συστολὴ βαίνουσιν ἐκ παραλλήλου· ταῦτα δ' ἀναμιμνήσκουσιν ἡμᾶς τὰς μεταπτωτικὰς σχέσεις, περὶ ὧν ἐν κεφαλ. Η΄. § 8 κἑξ. ἐγένετο ὁ προσήκων λόγος· πρβλ. *-βλὼψ παραβλὼψ κυνοβλὼψ ὑποβλώψ· -ηξ ὀσφυήξ· -θηξ εὐθὴξ νεοθὴξ φιλοθήξ, -θὴρ λεξιθήρ*, (οὕτω τονιστέον οὐχὶ *λεξίθηρ*), *-πηξ γλαγοπήξ, ἁρματοπήξ, καταπήξ, κρυσταλλοπήξ, -πλήξ, ἀκανθο - αἰνοπλὴξ ἀμφι - βου - κατα - κεραυνο - θυρσο - βαθυ - κυματο - μεθυ - φρενο - οἰστρο - παρα - ἀντι - λινο - ὑδατοπλήξ· - πτώξ, ἀπτώξ, πολυπτώξ· ῥώξ*, «*ἀπορρώξ*, Ἀρίσταρχος ὀξυτόνως ὡς *θυλακοτρώξ*, καὶ ἡ σύνθεσις δὲ τοῦτο ἀπαιτεῖ *ὅ,τι ἂν σημαίνῃ εἴτε ἐνέργειαν εἴτε πάθος*» (Ἡρῳδ. Α΄. 37, 2), *ἀρρώξ, διαρρώξ, καταρρώξ, κυμορρώξ· -τήξ, μολυβδοτήξ· -τμήξ, ἀποτμὴξ* (πρβλ. *διέτμαγεν*)· *-τρώξ, κυαμοτρώξ, θυλακο - φυλλοτρώξ*. Ἔπειτα *-βαξ, ἄβαξ, -βλεψ, κατῶβλεψ· -βρυχ - ὑπόβρυχα, -ζυξ ἄζυξ, δί - δμό - περίζυξ· - ιξ - πόθ - ικες*, Ϝιδ *- νῆϊς - νήϊδος, - θλιψ, χειρόθλιψ·*

-κλεψ, τυρό - νακό - βοόκλεψ· -κλυς - σύγκλυς· - λιψ, αἰγίλιψ, - μιξ, σύμμιξ· - νιψ - χέρνιψ· -παξ - ἅπαξ· -πλαξ, δί - τρίπλαξ· - πτυξ, δίπτυξ· - στυξ, ψευσίστυξ· τεξ, ἐπίτεξ, ἀρχίτεξ· τριψ - οἰκό - παιδό - πορνό - σκευό - θησειό - ἅ - παλίν - αἰγό - ἁλό - ἀστύ - σύν- - φαρμακό - εὔτριψ· - φυξ, πρόσφυξ πρόφυξ· - φλυξ οἰνόφλυξ.

Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα ὑπάρχουσι καί τινα μακρὸν μὲν ἔχοντα φωνῆεν, ἀλλ᾽ ὅμως βαρυνόμενα, καί τινα πάλιν βραχὺ μὲν ἔχοντα φωνῆεν, ἀλλ᾽ ὅμως ὀξυνόμενα, ἔνια δὲ καὶ διφοροῦνται· ταῦτα δ᾽ ἀκριβῶς τὰ διφορούμενα παρέχουσι τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀνωμάλου φαινομένου ἐμφαίνοντα ὅτι ταῦτα πάλαι κλινόμενα μεταπτωτικῶς ἐτονίζοντο ἐπὶ ἄλλων πτώσεων ἄλλως, καὶ ὅτι καθ᾽ ὃν τρόπον ἐξωμαλύνθησαν ὡς πρὸς τὸ φωνῆεν, ἐπικρατήσαντος ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι τοῦ ἑτέρου, τοῦ μακροῦ ἢ τοῦ βραχέος, (ἐν ἐνίοις εἴδομεν ὅτι λέγονται ἀμφότερα, ἀλλ᾽ ἀπαρτίζουσι δύο συστήματα πτώσεων, δύο ὀνόματα, οὐχὶ ἓν μόνον), οὕτω καὶ ὡς πρὸς τὸν τόνον κατισχύσαντος τοῦ ἐπὶ τῆς ληγούσης ἢ τοῦ ἑτέρου, ἐν ἐνίοις δὲ καὶ σάλος τις ὡς πρὸς τὸν τόνον ἐμφανίζεται· ὁ ἐξομαλισμὸς δ᾽ οὗτος κατά τε τὸ φωνῆεν καὶ τὸν τόνον ἐγένετο κατ᾽ ἀναλογίαν βαθμηδὸν (πρβλ. ἀνωτ. Τόμ. Α΄ 219), καὶ δὴ οὐκ ἐπὶ πάντα οὐδ᾽ ὁμοίως (πρβλ. αὐτ. 222).

Ἐντεῦθεν ἔχομεν τοῦτο μὲν *-βας, ὀροβὰς ὀρειβάς, -βαψ· πελεθοβάψ, πλινθοβάψ· βαστὰξ νεκροβαστάξ, φιτροβαστάξ, -βλυξ, ἐπιβλύξ, -βριξ ἀβρίξ, -δρὰξ ὑποδράξ, -ιξ προ -ὶξ προὶξ* (*προΐσσομαι*), *-κλιδ, δικλίδες· -μιξ - ἀναμὶξ* παρὰ τὸ *σύμμιξ· -νιψ - χερνὶψ* (οὕτως ἐτονίζετο ὑπὸ τῶν τραγικῶν κατά τινα μαρτυρίαν παρ᾽ Ἀθηναίῳ Θ΄, 409)· *-πλιξ περιπλὶξ - ἀμφιπλίξ, -ταξ, ἐπιτάξ, -σπας - ἀποσπὰς λυκοσπὰς κυνοσπάς νεοσπάς, - σπαξ, βλεφαροσπάξ, - στας παραστὰς συ -χοροστάς· -σφαξ διασφὰξ -ὑπο - ἀποσφάξ, - σχιδ - ἀποσχίδες· - φράς, ἀποφράς·* τοῦτο δὲ *ὗσ - πληξ* παρὰ τὸ *βουπλὴξ οἰστροπλὴξ* κλπ., *ἀντίπηξ ἐπίπηξ διάπηξ* παρὰ τὸ *γλαγοπήξ, ἁρματοπὴξ* κτλ., *ἐρίηρ-ες, τιμά-ωρ, κών-ωψ, κέρκ-ωψ, Κύκλ-ωψ* κττ.

Ἐν τοῖς δισυλλάβοις ἐπεκράτησεν ἡ βαρυτονία· πρβλ. *-αϊξ πολυάϊκ-ος τριχάϊκ-ες, -αωρ συνάωρ, -διωξ αἰγοδίωξ θηροδίωξ, -ηλυς νέηλυς ἔπηλυς· -ῶρυξ κατῶρυξ διῶρυξ* (πλὴν τοῦ *-νεκροβαστὰξ* οὗ τὸ ὀξύτονον διαρρήδην μαρτυρεῖ ὁ Ἡρῳδ. Α΄ 43, 1).

β) Ὁμοίως παρατηρεῖται σάλος τοῦ τόνου ἐν τοῖς συνθέτοις εἰς *-ης -εος*, ἄλλων μὲν ὀξυνομένων, ἄλλων δὲ βαρυνομένων. Γενικῶς ἐπισκοποῦντες ταῦτα λέγομεν ὅτι ἄλλα μὲν εὕρηνται ἐν χρήσει καὶ ἁπλᾶ καὶ σύνθετα, ἄλλα δὲ μόνον σύνθετα, καὶ ὅτι τῶν μόνον ἐν συνθέσει λεγομένων ἄλλα μὲν δεύτερον συνθετικὸν ἔχουσι ῥίζαν ἢ θέμα ῥήματος, ἄλλα δὲ ὄνομα καὶ μάλιστα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄνομα οὐδέτερον εἰς *-ος*· ὅτι πολλάκις μὲν ἡ σημασία ἢ ἡ ἔλλειψις συγγενοῦς οὐδετέρου ὀνόματος ἢ ῥήματος ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐκδοχὴν τοῦ β΄ τούτου συνθετικοῦ ὡς ὀνοματικοῦ ἢ ῥηματικοῦ, ἐνίοτε δ' ὅμως δὲν εἶναι εὔκολον ἢ δυνατὸν νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς, ἂν τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν ἢ ὀνοματικὸν στοιχεῖον. Οὕτω λ. χ. τὸ *χαλκοτευχὴς* (Καπανεὺς) πάντως οὐκ εἰς τὸ *τεύχω* ἀλλ' εἰς τὸ *τεύχη* ἀνάγεται, καὶ τὸ *διέτης, ἐμμελής, περικαλλής, δολιχεγγής, περιγλαγὴς* κττ. δὲν δύνανται βεβαίως νὰ περιέχωσι ῥηματικὸν στοιχεῖον, ἀφοῦ οὐδὲν συγγενὲς ὑπάρχει· τὸ δὲ *πολυμιγής, πολυσπερής, κυκλοτερής, εὐπρεπής, ἀτειρής, ἀλαμπής, μενοεικής, ἀϊκὴς* κττ. δὲν δύνανται ν' ἀνάγωνται εἰς ὀνόματα διὰ τὸν ἀνάλογον λόγον. Παρ' ὅσα δ' ὅμως καὶ ῥῆμα καὶ ὄνομα οὐδέτερον εἰς *-ος* παράκειται, ἡ κρίσις εἶναι δύσκολος, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἀναλύσεως καὶ ἐκδοχῆς τοῦ συνθέτου· πρβλ. *πολυθαρσὴς* ὁ πολλὰ θαρσῶν καὶ ὁ πολὺ θάρσος ἔχων, *κακομηδὴς* ὁ κακὰ μηδόμενος ἢ ὁ κακά, πονηρὰ μήδεα ἔχων, *πολυπενθὴς* ὁ πολλὰ πενθῶν καὶ ὁ πολὺ πένθος ἔχων κλπ. Ἐκ τούτων δῆλον πόσον αἱ τάξεις αὗται συγχέονται καὶ ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἀλλήλας τά τε ἄλλα καὶ τὸν τόνον.

Πρβλ. πρῶτον τὰ σύνθετα ὧν τὸ ἁπλοῦν εὐχρηστεῖ, καὶ ἅτινα ὀξύνονται ἁπλᾶ καὶ σύνθετα· *ἁγὴς* καὶ *εὐαγὴς* καὶ *ἐναγής, αὐχὴς κενεαυχής, πιμελὴς ἀπιμελής, πρηνὴς καταπρηνὴς προ-*

πρηνής, σαφὴς ἀσαφής, φραδής περιφραδής, ψευδὴς φιλοψευδὴς ἀψευδὴς κλπ. Περὶ δὲ τῶν ἐν συνθέσει μόνον ἀπαντώντων γενικῶς λέγομεν ὅτι τὰ ῥηματικὸν περιέχοντα στοιχεῖον ὡς β΄ συνθετικὸν εἶναι καθόλου ὀξύτονα· πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 79, 21 «τὰ εἰς *-ης* ἐπίθετα παρὰ ῥῆμα σύνθετα εἰς *-ους* ποιοῦντα τὴν γενικὴν ὀξύνονται»· καὶ 80, 11 «βαρύνονται δὲ τὰ παρὰ τὸ *ὄλω πανώλης, ἐξώλης, προώλης* καὶ τὰ παρὰ τὸ *ἀρκῶ αὐτάρκης, ποδάρκης* καὶ τὰ παρὰ τὸ *ἀντῶ προσάντης*, καὶ τὰ παρὰ τὸ *ἅδω αὐθάδης*». Τὰ δὲ ὀνοματικὸν περιέχοντα δεύτερον συνθετικὸν ὡς τὰ πολλὰ μὲν εἶναι ὀξύτονα, ἔνια δὲ βαρύτονα· παρατηρεῖται μάλιστα ὅτι τὰ βαρύτονα ταῦτα ἔχουσι μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ἢ τρισύλλαβον τὸ β΄ συνθετικόν, ὅτι δ' ὅμως πολλὰ καίτοι ἔχουσι μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ὀξύνονται. Ταῦτα παρετήρησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, διὸ ὁ Ἡρῳδ. Α΄ 80, 26 διδάσκει «τὰ παρ' οὐδέτερα **δισύλλαβα** εἰς *-ος* λήγοντα, ***μὴ τῷ*** *η* ***παραληγόμενα*** συντιθέμενα εἰς *-ης* λήγοντα ἀρσενικὰ ὀνόματα ὀξύνεται ἐπιθετικὰ ὄντα, *εἶδος εὐειδής, βάθος ἀγχιβαθής, λέχος ἀγχιλεχής, κράτος ἐγκρατής*.... τὸ *η* παρῃτησάμην διὰ τὸ *εὐμήκης, ἐπιμήκης, συνήθης, κακοήθης μεγακήτης*· τὴν δισυλλαβίαν διὰ τὸ *εὐμεγέθης, εὐστελέχης*».Ἐν δὲ Β΄ 687,4 προστίθησιν ὅτι, ἐὰν μετὰ τὸ *η* ἕπηται ἄφωνον, τότε ταῦτα βαρύνονται· (πρβλ. καὶ Β΄ 37, 15 καὶ 90, 21).

Βαρύτονα εἶναι τὰ λήγοντα εἰς *-αδης αὐθάδης· -αληθης ἀναλήθης φιλαλήθης· -αντες ἄναντες· -αρκες ποδάρκης αὔταρκες· -ετες τρίετες* (καὶ *τριετὲς*) *οἰέτης αὐτόετες· -ηθες ἄηθες εὔηθες χρηστόηθες· -ηκες, νεήκης τανάηκες* (πρβλ. Ἡρῳδ. Β΄ 86, ἐχρῆν ***ταναηκέσιν***, ὅμως μέντοι ἡ παράδοσις τὸ *νεήκης* καὶ *τανάηκες* βαρύνει κατὰ συνεκδρομὴν τοῦ *εὐμήκης μεγακήτης*)· *-ηρες, ἀντῆρες* (αἴρω), *-ηρες* (ἀραρίσκω) *ξιφῆρες, ποδῆρες, τριῆρες* (παρὰ τὸ *θυμαρέα ἄλοχον*)· *-κητες μεγακήτης· -μεγεθες εὐμέγεθες· -μηκες εὔμηκες οὐρανομήκης· -στελεχες μακροστελέχης, μονο-*· (*-τείχης* παρ' Ὁμ. *εὐτείχεα*)· *-ωδες εὐῶδες ἀλσῶδες· -ωες ἀμφῶες· -ωκες ποδῶκες, ποδώκης* παρ' Ὁμήρῳ (ἀλλὰ *ποδωκὴς*

Ἀταλάντη παρ' Ἡσιόδῳ καθ' Ἡρῳδ. Α' 82, 20) *ἀνεμῶκες, πτερυγῶκες· -ωλες ἐξῶλες· -ωρες νεῶρες·* πρβλ. περὶ τούτου Κόντον ἐν Λογ. Ἑρμῇ Ε' σελ. 137. Ὁμοίως τονίζονται καὶ ὅσα ἐσώθησαν κατ' οὐδέτερον γένος μόνον, ὡς οὐσιαστικὰ τρόπον τινά· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 394 «τὰ εἰς -ες μονογενῆ προπαροξύνεται, *Κυνόσαργες, ὅμαρες* τὸ συμφωνοῦν, *πεύκαες* τὸ πικρόν, *ῥώπαες* τὸ ἀλσῶδες, *πάνακες, δονάκαες*». Ὁμοίως φαίνεται ἔχον καὶ τὸ *ἐπάναγκες*.

Τὰ ἀπὸ τοῦ *ἔτος* σύνθετα ὑπὸ μὲν τῶν Ἀθηναίων ἐξεφέροντο βαρυτόνως, *διέτης, τριέτης, πεντέτης, ἑξέτης, ἑπτέτης, δεκέτης, τριακοντούτης,* ὑπὸ δὲ τῶν μετέπειτα ὀξυτόνως, *διετής, τριετής, δεκαετής* κττ. Πτολεμαῖος ὁ Ἀσκαλωνίτης (ἰδὲ Τόμ. Α' 493) ἐπεχείρησε νὰ διαστείλῃ ταῦτα εἰπὼν ὅτι «*τρίετες* βαρυτόνως καὶ *τριετὲς* ὀξυτόνως διαφέρει· ἐὰν μὲν γὰρ βαρυτονήσωμεν, ἔσται ἐπὶ χρόνου, διὸ καὶ ὁ ποιητής φησιν «*ὣς τρίετες μὲν ἔληθον δόλῳ*» (β 106, ω 141)· ἐὰν δὲ ὀξυτονήσωμεν *τριετὲς* ὡς *εὐφυές*, ἔσται ἐπὶ ἡλικίας, οἷον *τριετὲς* τὸ παιδίον, ὅθεν τὸ *ἑξετέ' ἀδμήτην*». Ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη οὐκ ἀληθής. Περὶ δὲ τοῦ *ἑξετέ'* ἀναγινώσκομεν παρ' Ἡρωδ. Β'. 121, 31 καὶ τοὐναντίον ὅτι «ὁ Ἀσκαλωνίτης προπαροξύνει (*ἑξέτε'*) ὅπως *οἰέτεας·* εἰσὶ δὲ οἱ παροξύνουσιν ὁμοίως τῷ *εὐγενέα* καὶ οὕτως ἐπείσθη ἡ παράδοσις». Περὶ δὲ τοῦ Ὁμ. *οἰέτεας* διδάσκει ὁ Ἡρῳδ. ἐν Β' 37, 14 ὅτι εἶναι παράλογος ὁ τόνος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπιφέρει ὅτι «νυνὶ δὲ κατὰ βαρεῖαν τάσιν ἀναγινώσκουσιν». Ὑπῆρχεν ἄρα περὶ τούτου ἀρχαία παράδοσις, ἥτις κατίσχυσεν, εἰ καὶ λόγος αὐτῆς ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν μὴ ἐξευρίσκετο. Ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ περὶ τοῦ *τρίετες* καὶ *οἰέτεας* δῆλον, ὅτι καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἐξεφέροντο ἔνια βαρυτόνως· ἡ ποικιλία ἄρα ἀρχαία καὶ ἐσῴζετο παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρ' Ἀττικοῖς.

Καὶ ἄλλη αἰτία τοῦ διαφόρου τονισμοῦ τούτων ἀναγράφεται πολλάκις, ἡ ὀνοματικὴ καὶ ἡ ἐπιρρηματικὴ σημασία· καθ' ὃν δηλαδὴ τρόπον ἐλέγετο *ἀληθές, χαρίεν* ὀνοματικῶς, ἀλλὰ *ἄληθες, χάριεν* ἐπιρρηματικῶς (πρβλ. Ἀθηνᾶς ΙΓ' σελ. 522), οὕτως ἐζη-

τεῖτο νὰ αἰτιολογηθῇ καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ *ἐπιτηδὲς* παρ' Ὁμήρῳ καὶ *ἐπίτηδες* παρ' Ἀττικοῖς, ὁμοίως *ἐπάναγκες* καὶ *τρίετες*. Ἀλλὰ τὸ *ἐπιτηδὲς* καὶ παρ' Ὁμήρῳ εἶναι ὁμοίως ἐπίρρημα ὅπως καὶ παρ' Ἀττικοῖς καὶ τοῦ *ἐπάναγκες* οὐδεὶς ἕτερος τύπος καὶ τονισμὸς παρεδόθη ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης συνάγεται βέβαιον.

Περὶ τοῦ προπαροξυνομένου Ὁμηρ. *εὐτείχεα* γράφει ὁ Ἡρῳδιανὸς Β' 99, 20 « ἡ *τετριμμένη* ἀνάγνωσις προπαροξύνει τὸ *εὐτείχεα*, τοῦ λόγου ἀξιοῦντος παροξύνειν, εἴ γε τὸ *εὐτειχὴς* ὀφείλει ὀξύνεσθαι. Τὰ γὰρ παρ' οὐδέτερα δισύλλαβα εἰς *-ος* λήγοντα μὴ τῷ *η* παραληγόμενα, συντιθέμενα, εἰς *-ης* λήγοντα, ἀρσενικὰ ὀνόματα ὀξύνεται ἐπιθετικὰ ὄντα, *εἶδος εὐειδής, βάθος ἀγχιβαθής*.... ». Φαίνεται Αἰολικὸς τονισμός, ἀλλ' ἀπορεῖται πῶς ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὸν ἐξαττικισμόν, ἀφοῦ ἄλλως ἡ λέξις οὐδὲν εἶχε τὸ Αἰολικόν, ὅπως λ. χ. τὸ *ὔμμε, ἄμυδις* καὶ τὰ ὅμοια.

Ἀλλὰ πόθεν ἡ αἰτία τοῦ σάλου ἐν τοῖς εἰς *-ης -εος* συνθέτοις ; Ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἔχουσιν ὡς β' συνθετικὸν ῥηματικὸν στοιχεῖον παρατηρεῖται ποικιλία περὶ τὸ φωνῆεν ἢ τὴν δίφθογγον, ἄλλοτε μὲν τῆς μακρᾶς, ἄλλοτε δὲ τῆς μεταπτωτικῶς συνεσταλμένης ῥίζης κειμένης ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐπειδὴ τὰ παλαιόθεν ἀποσπασθέντα ἀπὸ τῶν οἰκείων ῥημάτων καὶ καταλήξεις ὡς εἰπεῖν νέας ἀπαρτίσαντα εἶναι βαρύτονα (*λυσσώδης* Ὁμηρ., *θυμήρης*), διὰ τοῦτο πιθανὸν φαίνεται ὅτι τὰ ἔχοντα β' συνθετικὸν ῥηματικὸν στοιχεῖον ἐτονίζοντο κατὰ τὰς διαφόρους πτώσεις διαφόρως, ἐντεῦθεν ἐσώθη μὲν καὶ ἡ ποικιλία τῶν μεταπτωτικῶν, ἐσώθη δὲ καὶ τὸ βαρύτονον ἐν τοῖς ἀποσπασθεῖσι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Α' σελ. 222-3· πρβλ. *μενοεικὴς* καὶ *ἀϊκής, θεοειδὴς* καὶ *ἀλλοϊδής, ἀϊδής· ὀξυδερκὴς* καὶ *εὐδρακής, ἐριθηλὴς νεοθηλὴς* καὶ *ἀμφιθαλής, εὐπηγὴς* καὶ *πρωτοπαγής, εὐπειθὴς* καὶ *εὐπιθὴς* καὶ **απιθὴς* ὅθεν οὐκ *ἀπίθησεν* Ὁμηρ., *νεοτευχὴς* καὶ *εὐτυχής, ἀπευθὴς νηπευθὴς* καὶ *πολυνιφής, ἐπιρρεπής, χαμερπὴς* καὶ *τριχορρυής, βαρυπεσής, διπετής,* καὶ *εὐτακής, ὁμοστιχής, ἀστιβής, ἐλλιπής·*

(πρβλ. περὶ τούτων Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' σελ. 575 κἑξ.), *κακιθής, πισσαλιφής, ἀσαπὴς* κττ. Ἐκ τούτων δὲ μετεδόθη ἡ περὶ τὸν τονισμὸν ποικιλία τοῖς ἐξ ὀνομάτων σχηματιζομένοις, μεθ' ὧν ἀρχῆθεν συνεδέοντο. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν τούτοις παρατηρεῖται, ὅπως πάλαι ἦν καὶ ἐν τοῖς ῥηματικοῖς. ὅτι τὰ μακρὸν ἔχοντα φωνῆεν βαρύνονται, *μεγακήτης, εὐήθης, εὐμήκης* κττ. Οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν ὅτι ἔπειτα ἐν μὲν τοῖς ῥηματικὸν περιέχουσι στοιχεῖον ἐπεκράτησεν ὁ ἐξομαλισμός, ἐν δὲ τοῖς ὀνοματικὸν οὐχί· τούτου αἰτία φαίνεται ὅτι ἦτο τὸ παρακείμενον ὄνομα εἰς -*ος*, ὅπερ καὶ κατὰ τὸ φωνῆεν πολλάκις ἐπέδρασεν ἐπὶ τὰ εἰς -*ης*· πρβλ. *πολυβενθής, πολυπενθής, πολινθερσὴς* κττ. ἀντὶ -*βαθὴς* -*παθὴς* -*θαρσὴς* κατὰ τὸ *βένθος, πένθος, θέρσος*.

§ 53. ***Ἐξέτασις τοῦ τόνου τῶν συνθέτων κατὰ λόγον τῆς σημασίας αὐτῶν, τῆς φύσεως τοῦ α' καὶ β' καὶ τῆς ῥυθμικῆς προσῳδίας τοῦ β' συνθετικοῦ.*** Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε προκειμένου περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἂν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι μονοσύλλαβον ἢ πολυσύλλαβον (*βούπαις, ἀντίχθων, ἀλλὰ καταχλῆτς καταιγίς*), ἂν εὔχρηστον ὡς ἁπλοῦν ἐν τῷ λόγῳ ἢ ἄχρηστον (*εὖρις, ἀλλ' ἀπορρώξ*), ἂν ἔχῃ κατάληξίν τινα ἢ μὴ (*μελικρᾶτος, ἀλλὰ βοόκλεψ*), ἂν καταλήγῃ εἰς μακρὸν ἢ βραχὺ φωνῆεν (*ἀπόπειρα, ἀλλὰ ἀσκοπήρα*), ἂν ἔχῃ τοιαύτην ἢ τοιαύτην κατάληξιν, *παναίολος, πάμμεγας*, ἀλλὰ *παντελής, συγγενής, παμβασιλεύς, πρωκτοπεντετηρίς, ἱππαλεκτρυὼν* κττ. Νῦν δὲ θέλομεν ἐξετάσει τὰ κατὰ τὸν τόνον τῶν συνθέτων λαμβάνοντες ἄλλους τινὰς χαρακτῆρας πρὸ ὀφθαλμῶν, ἤτοι α') τὴν σημασίαν αὐτῶν, ἂν δηλ. τὰ σύνθετα μένωσι τοιαῦτα μέρη τοῦ λόγου ὁποῖον ἦν τὸ β' συνθετικὸν αὐτῶν μέρος ὡς ἁπλοῦν ἢ ἂν μεταβάλλωνται εἰς ἐπίθετα (πρβλ. *Παναχαιοί, συοβοιωτοί, πετροχελιδών*, ἀλλὰ *λεύκασπις στρατός, ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοί*)· β') τὴν φύσιν τοῦ β' συνθετικοῦ, ἂν δηλ. εἶναι ἄλλο τι οὐσιαστικόν, ἢ ἂν εἶναι ῥηματικὸν ὄνομα εἰς -*ος* (*ἀγλαόκαρπος*, ἀλλὰ *δορυφόρος*)· γ') τὴν προσῳδίαν τῆς παραληγούσης τοῦ β' συνθετικοῦ, *διδυματόκος*, ἀλλὰ *γηροβοσκός*,

στρατηγός· δ΄) τὴν φύσιν τοῦ α΄ συνθετικοῦ, ἂν πτωτικὸν ἢ ἄπτωτον, *τελεσφόρος*, ἀλλὰ *εὔφορος* κττ.

§ 54. *Διαίρεσις τῶν συνθέτων κατὰ λόγον τῆς σημασίας αὐτῶν.* Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς κατ᾽αὐτὴν διαιρέσεως τῶν συνθέτων διέλαβον οἱ ἀρχαῖοι Ἰνδοὶ Γραμματικοὶ διὰ μακρῶν, οὐκ ὀλίγα δὲ παρετήρησαν καὶ νεώτεροι τῆς Ἑσπερίας λόγιοι καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ κ. Γ. Τσερέπης ἐν τοῖς Συνθέτοις αὐτοῦ ἀπὸ σελ. 626 κἑξ. Ἀναβάλλοντες τὴν περὶ τούτων λεπτομερῆ ἔκθεσιν εἰς τὸ περὶ συνθέσεως καὶ παραγωγῆς Κεφάλαιον παρατηροῦμεν γενικῶς ἐν τῷ παρόντι περὶ τούτων τοσοῦτον μόνον, ὅτι τὰ στοιχεῖα τῶν συνθέτων ἄλλοτε μὲν φαίνονται παρατακτικῶς συνημμένα, σῴζει δ᾽ ἑκάτερον ἢ καὶ ἕκαστον τὴν αὐτοτέλειαν αὐτοῦ, διὸ δύνανται καὶ κεχωρισμένως νὰ ἐκφέρωνται διὰ τοῦ συνδέσμου *καὶ* συνδεόμενα ***(παρατακτικὰ σύνθετα)***, πρβλ. *νυχθήμερον* = νύκτα καὶ ἡμέραν, *πλουθυγίειαν* = πλοῦτον καὶ ὑγίειαν, *πλεῖν ἱστιοκώπῃ* = ἱστίοις καὶ κώπῃ, *ἰσχαδοκάρυα* κλπ. ***(συνδετικὰ σύνθετα)***. Ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον φαίνεται ὑποτασσόμενον τῷ ἄλλῳ, οὕτως ὥστε διὰ τοῦ συνθέτου ἐκφράζεται μία μόνη ἔννοια, *ἄκρατος*, *ἡμίονος* κττ. ***(ὑποτακτικὰ σύνθετα)***. Τὰ ὑποτακτικὰ ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς τρία εἴδη, ἤτοι Α΄) εἰς τοιαῦτα ἐν οἷς τὸ α΄ συνθετικὸν προσδιορίζει καθόλου τὸ β΄ ἐπιθετικῶς ἢ ἐπιρρηματικῶς, καὶ λέγονται ***προσδιοριστικὰ σύνθετα***· πρβλ. *ἐν πόλει ἄκρῃ* καὶ *ἐν ἀκροπόλει*, *ὠμογέρων*, *Ἐτεόκρητες*, *ἀδιανόητος*, *πρόγονος* = πρότερον γεγονώς, *ἁλίπεδον* = πέδον ἐν ἁλί, *παμμέλας*, *δημογέρων* κττ. Β΄) εἰς τοιαῦτα, ἐν οἷς τὸ ἕτερον, τὸ α΄ ἢ τὸ β΄, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἄλλου συνθετικοῦ ἀμέσως, ὅπως περίπου τὸ ἀντικείμενον ἐκ τοῦ ῥήματος, καὶ λέγονται ***ἐξηρτημένα*** ἢ ***ἀντικειμενικὰ σύνθετα***· πρβλ. *ἐχέπωλος*, *ἐχέμυθος*, *φερέπονος*, *φιλόπονος*, *αἰγίοχος*, *δωροδόκος*, *γεωπόνος*, *διδυματόκος*, *ἑωσφόρος* κλπ. Γ΄) εἰς τοιαῦτα ἐν οἷς προσδιορίζεται μὲν τὸ β΄ συνθετικὸν μέρος οὐσιαστικὸν ὂν ὑπὸ τοῦ α΄, ἀλλ᾽ ἅμα καὶ τὸ ὅλον σύνθετον μεταβάλλεται εἰς ἐπίθετον, ὅπερ οὕτω μεταβεβλημένον, ἐπίθετον ἀποδίδοται ὡς ἰδιότης, ὡς κτῆμα ἄλλῃ τινὶ

ἐννοίᾳ οὐ περιλαμβανομένη ἐν τῷ συνθέτῳ, καὶ λέγονται **μεταβεβλημένα ἢ κτητικὰ σύνθετα**· πρβλ. *πυρρόθριξ* οὐχὶ ἡ πυρρὰ θρὶξ ἀλλ' ἄνθρωπος ἔχων πυρρὰν τὴν τρίχα, *λευκώλενος* ἡ ἔχουσα λευκὰς τὰς ὠλένας, *τρίετες* τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ περιλαμβάνον τρία ἔτη κττ.

§ 55. *Τονισμὸς τῶν διαφόρων τάξεων τῶν συνθέτων.* Τῶν τάξεων τούτων τὰ συνδετικὰ σύνθετα καὶ τῶν ὑποτακτικῶν τὰ προσδιοριστικὰ (Α) οὐδεμίαν κατὰ λόγον τῆς σημασίας αὐτῶν δεικνύουσιν ἡμῖν τονικὴν ποικιλίαν, διὸ καὶ ἐξητάσθησαν κατὰ λόγον τῶν καταλήξεων αὐτῶν ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε. (Τὰ προσδιοριστικὰ ταῦτα σύνθετα, εἴτε ἐπίθετον εἴτε πλαγία πτῶσις εἶναι τὸ α' συνθετικὸν αὐτῶν, τονίζονται ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ κανονικῶς ἐπὶ τῆς ληγούσης, dēva-senā' = στρατιὰ θεῶν, Yama-dutá-s = ἄγγελος τοῦ Yama, brahmagavī'=βοῦς Βραχμάνων, visa-giri'= ὄρος δηλητηρίων, ajñata-yaksmá-s = ἄγνωστος νόσος, mahā-dhaná-s = μέγας πλοῦτος, ēka-vīrá-s = μόνος ὁ ἥρως, saptarşí = ἑπτὰ σοφοὶ κλπ. Διατὶ δὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀνεβιβάσθη ὁ τόνος αὐτῶν ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω, θέλομεν ἴδει κατωτέρω, ἐν § 58). Ὁμοίως οὐδεμίαν παρέχουσι δυσκολίαν τὰ τῆς τάξεως Γ, τὰ κτητικά, ἅτε ἀναβιβάζοντα ὅσον ἐνδέχεται τὸν τόνον, ὅπως καὶ ὅσα τῆς τάξεως Β (τἔ. τῶν ἐξηρτημένων ἢ ἀντικειμενικῶν) τὸ α' συνθετικὸν ἔχουσι ῥηματικὸν στοιχεῖον εἴτε ἀληθὲς εἴτε μή, ἐὰν μόνον ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος τοιοῦτον ἐκλαμβάνηται, ἐπειδὴ ὁμοίως ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐνδέχεται. Τοὐναντίον τῶν ἀντικειμενικῶν συνθέτων ὅσα τὸ β' συνθετικὸν ἔχουσι ῥηματικὸν στοιχεῖον εἰς -ος, ταῦτα δεικνύουσι ποικιλίαν καὶ δέονται λεπτομερεστέρας ἐρεύνης.

§ 56. *Διαίρεσις καὶ τονισμὸς τῶν ἀντικειμενικῶν συνθέτων.* Τὴν τάξιν (Β) θέλομεν ὑποδιαιρέσει εἰς τὰ ἑξῆς τέσσαρα μέρη: α) ἂν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν στοιχεῖον, *φιλόμαχος, φυγόπονος*· β) ἂν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις ἢ καὶ τῶν συντιθεμένων μορίων ἔνια, τὸ δὲ δεύτερον ῥηματικὸν ὄνομα εἰς -ος,

εὔφορος, σύμμαχος, ἐπίτομος· γ΄) ἂν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι πτωτικόν, τὸ δὲ β΄ ῥηματικὸν τροχαϊκοῦ ῥυθμοῦ, *γεωργός, γηροβοσκός·* δ΄) ἂν τὸ μὲν α΄ συνθετικὸν εἶναι πτωτικόν, τὸ δὲ δεύτερον ῥηματικὸν ὄνομα εἰς -ος, καὶ τὸ ὅλον σύνθετον περατῶται εἰς δακτυλικὸν ἢ τρίβραχυν ῥυθμόν, *παμφάγος, μονομάχος* κτλ.

Οὕτω α΄) ὅταν τὸ α΄ συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν στοιχεῖον, εἴτε ἀληθὲς εἴτε μὴ ἀλλὰ τοιοῦτον νομιζόμενον, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω, εἴτε ἐνέργειαν εἴτε πάθος σημαίνουσιν· πρβλ.

ἀγαπήνωρ,

ἀγέλαος, -στρατος,

ἀγερσικύβηλις,

ἀεξίγυιος -κερως -νους -τοκος -τροφος -φυλλος -φυτος, καὶ αὐξίβιος -τροφος -φωνος,

ἀερσίπους καὶ ἀρσίπους, Ἀρσίνους,

ἀεσίφρων,

αἴθοψ,

Αἰνήσιππος -ίδημος,

Αἰρήσιππος,

ἀκερσίκομος,

ἀκεσίμβροτος -νους -πονος,

Ἀκέσανδρος,

Ἀκουσίλαος ἀκουσίθεος,

ἀλγεσίθυμος,

ἀλεξίκακος -μβροτος -μορος, Ἀλεξίδημος, ἀλεξάνεμος καὶ Ἄλκανδρος,

ἀλιτόξενος,

ἀλφεσίβοιος,

ἁμαρτίνοος -λογος,

ἀμειψίχρους,

ἀμερσίγαμος,

Ἀμυνόμαχος -νανδρος,

Ἀναβησίνεως,
Ἀναξίβιος,
ἀνυσίεργος,
ἀραξίχειρ,
ἀρκεσίγυιος -λαος,
ἀρνησίθεος,
ἁρπάξανδρος,
Ἀρτυσίλεως,
ἀρχέκακος, Ἀρχέλαος καὶ *ἀρχεσίμολπος,*
Ἀσίδικος, Ἄσανδρος (ἀνδάνω)
ἀστεργάνωρ,
ἀψίθυμος -χολος -κορος -μαχος,
Βλαψίφρων,
Βλεψίδημος,
βουλόμαχος,
βρισάρματος,
βροντησικέραυνος,
βωτιάνειρα,
Γνωσίδικος,
δακέθυμος -κάρδιος καὶ *δηξίθυμος,*
Δάμιππος, Δάμανδρος καὶ *δαμασίμβροτος -άσιππος,*
δεισιδαίμων, κλητικὴ *δεισίδαιμον,*
δεξίθεος, δεξίμηλος -πυρος,
διώξιππος,
δοκησίσοφος καὶ *δοξόσοφος,*
δρυψόπαις,
δωσίδικος -πυγος, Δωσίθεος, προδωσίκομπος, προδωσέταιρος,
ἐγερσίνοος καὶ *ἐγρεσίκωμος, ἐγρεκύδοιμος* καὶ *ἐγειρόφρων,*
Εἰδεσίλεως,
ἐθελόδουλος, ἐθελόκακος -πονος, ἐθέλεχθρος καὶ *θελαίσιος,*
Εἴκανδρος,

εἰλίπους,
Ἐλάσιππος,
ἐλεγξίγαμος,
ἑλέπολις, *Ἕλανδρος*, *ἑλένας* καὶ *ἑλεσίβιος*,
ἑλιξόκερως -πορος καὶ *ἑλίκωψ*,
ἑλκεσίπεπλος καὶ *ἑλκεχίτων*.
Ἐλπήνωρ, *Ἐλπίνικος*.
ἐμβασικοίτας καὶ *ἐμβασίκοιτος*,
ἐναρίμβροτος,
ἀνεξίκακος.
ἐνοσίχθων -φυλλος -γαιος,
ἐπιθυμόδειπνος,
ἐρασίτεχνος, *ἐρασίμολπος*,
(*ἐρεισίνωτον*, νεώτερον)
ἐρειψίτοιχος,
ἐρευξίχολος καὶ *ἐρευγόβιος*,
Ἐρξικλείδης,
Ἐρυ- καὶ *ἐρυσι-*, *ἐρυσάρματες*, *ἐρυσίπτολις* καὶ *ῥυσίπτολις* καὶ *Ἐρύλαος*,
Εὐξίθεος,

εὑρησίλογος -κακος -τεχνος (τὸ ὑπὸ νεωτέρου πλασθὲν *εὑρησιλόγος* εἶναι ἐσχάτως ἄτοπον, ἐπειδὴ οὕτω τονιζομένου καὶ τὸ *-λογος* καὶ τὸ *εὑρησι-* εἶναι ῥηματικόν· *εὑρεσιλόγος* θὰ ἐδήλου τὸν περὶ τῶν εὑρέσεων λέγοντα· πρβλ. Κόντον ἐν Λογ. Ἑρμῇ Ε′ σελ. 73 καὶ Ἀθηνᾶς ΙΓ′ σελ. 520).

Εὐχήνωρ,

ἐχέθυμος -έγγυος, *ἐχέπωλος -φρων*, *ἐχεπάμων*, *ἐχέμυθος* καὶ *Ἰσχόμαχος*,

Ζεύξιππος

ζώπυρος -έω (περὶ τούτου ἰδὲ Κόντον ἐν Βύρωνι Τόμ. Γ′ σελ. 485),

Ἡγησίστρατος *Ἡγήσανδρος*,

ἠλιτόμηνος,

Ἡσίοδος, ἀν-ησί-δωρος, Ἀνησίμαχος,

θελξίμυθος, θελξίφρων καὶ *θελγεσίμυθος,*

θερσίχθων -λοχος,

Θέσσανδρος, (πρβλ. *θέσσαντο·* ἐξήτησαν, ἱκέτευσαν)

Ἰασίλαος,

κακιζότεχνος (ἀνθ'οὗ καὶ *κατατηξίτεχνος* ἀναγινώσκουσι παρὰ Παυσανίᾳ Α' 26, 7),

καλεσσίχορος,

καμψίπους ἀνακάμψερως, ἀνακαμψίπνοος (ἄνεμος) καὶ *καμπεσίγυιος,*

κευθώνυμος,

κινησίφυλλος -χθων,

κλαυσίμαχος,

κλεψίαμβος, κλεψίνυμφος, κλεψίτοκος,

κνησίχρυσος, κνησίτοκος παρ' Ἱπποκράτει ἐξ εὐφυεστάτης διορθώσεως τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ ἀντὶ τοῦ ἀναρμόστου *μνησίτοκος* ἐν Πλουτάρχ. Γ' σελ. γ'-ε'

κρατησίμαχος,

κρουσίθυρος,

κρυψίνους,

Κτήσιππος -ίβιος,

κυδιάνειρα,

κυκησίτεφρος,

κωλυσίδειπνος,

λαθίφθογγος,

λάμπουρος,

λειχήνωρ,

λείψανδρος, λειψόθριξ,

ληξοπύρετος καὶ *ληξιπύρετος,*

λησίμβροτος καὶ *ληθομέριμνος,*

ληψιλογόμισθος καὶ *λαβάργυρος,*

λιπο- λιπ-, λιπόναυς, λιποπάτωρ -θηλος -βιος -ζυγος -θριξ -πνους -πτολις -θυμος -ουρος -γαμος καὶ *λιπεσάνωρ,*

λυπησίλογος,

λυσίπονος -ζωνος -γαμος -δικος, -μέριμνος, Λύσανδρος, μαίνανδρος,

Μέλιππος καὶ *μελησίμβροτος,*

μελο- μελε, μελλόνυμφος -όγαμος -έποσις, έφηβος,

μεμψίμοιρος,

μενέδημος -λαος -πτόλεμος καὶ *Μενέσιππος,*

μιξόθηρος -πόλιος, μιξόπνα (οὗρα), *μισγόλας, μισγόνομος, μισόξενος, μισάδελφος -γύνης -αθήναιος, μισαλάζων* (παρὰ τὸ *πτωχαλαζὼν* κατὰ τὰ ἐν σελ. 23 εἰρημένα),

μνησίθεος,

μύωψ,

νηξίπους,

Νικόμαχος, Νίκανδρος, Νικησίπολις,

ὀζόχρωτος -όστομος,

Οἰσέζεια,

ὀλεσίθηρ, ὀλεσήνωρ,

Ὀνασίθεμις,

ὀρσιγύναικα, Ὀρσίλοχος, ὀρσόλυπος -θριξ, καὶ *Ὄρσιππος,*

Πάσιππος, πασίβακτρος (ἐκ διορθώσεως τοῦ Κοβήτου).

Παυσίλυπος,

πειθ- πεισι-, πείθαρχος = ὁ πειθόμενος τῇ ἀρχῇ, *πειθάνωρ· Πειθόλαος, Πεισίλαος, Πεισίστρατος, πεισιχάλινος,*

περσέπολις καὶ *Πορθεσίλας,*

πηγεσίμαλλος,

πλανησίεργος, -εδρος,

πλήξιππος,

πλησίστιος,

πράξιππος, Πραξίλεως, πραξίεργος,

ῥηξι- ῥηξ-, ῥηξήνωρ -κέλευθος,

ῥιψ- ῥιψο-, ῥίψασπις -αύχην, -οπλος -όφθαλμος ῥιψοκίνδυνος,

ῥυσίδιφρος,

σαίνουρος, σαινόλογος, σαινίδωρος,

σαόπτολις -μβροτος καὶ σωσιάνειρα καὶ σωζόπολις καὶ σαοσίμβροτος καὶ σωσίβιος,

σαρόπους,

σεισόφυλλος,

Σθενέλαος,

Σπεύσιππος,

Στεργάνωρ,

Στησίχορος -λαος,

στρεψίμαλλος -κερως, στρεψαύχην,

στυγόδεμνος, στυγάνωρ,

ταλακάρδιος καὶ τλήθυμος καὶ ταλαίπωρος -φρων, καὶ τλησικάρδιος,

ταμεσίχρως καὶ τμησίχρως,

τανύθριξ -πτερος -γλωσσος -σφυρος -πεπλος -φλοιος -φυλλος -ρριζος καὶ τανυσί- πτερος,

ταράξιππος, -κάρδιος,

Τείσανδρος,

τελεσσίγονος -μορος -νοος -γαμος -τοκος -δρομος -καρπος -ίερος, Τελεσίστρατος, τελέσαρχος, Τελεσίνικος καὶ τελένικος,

τερπι καὶ τερψι-, τερψίμβροτος -νοος, τερπικέραυνος, Τέρπανδρος,

τηκόλιθος (κατατηξίτεχνος ἴδε ἀνωτ.)

Τιμόδημος, Τιμησίθεος,

τρεχέδειπνος,

τρεψίφρων,

τρυσάνωρ, τρυσίβιος,

φαγέσωρος,

φανόδημος καὶ φαινόπους, φαΐνοψ,

φαεσίμβροτος καὶ *φαυσίμβροτος*,

φείδιππος,

φερέπονος, *φερέσβιος*, *φέρασπις*, *-έοικος -έζυγος -έβοτρυς* *φέραλγος* καὶ *φερεσσίπονος*,

φθεισήνωρ καὶ *φθινόκαρπος*,

φιλόλογος, *φιλόπονος*, *φιλόμαχος*, *φιλόβορος*, *φίλαρχος*, *φιλαλήθης*, *φιλοκύνηγος*, *φιλοπόνηρος*, *φιλόσοφος* καὶ *φιλησίμολπος* (οὕτω τὸ μέγα καὶ φοβερὸν κατά τινας ζήτημα, ἂν πρέπῃ νὰ τονίζηται *φιλόλογος* ἢ *φιλολόγος* ἀποδείκνυται ὅτι εἶναι ἁπλούστατον, ἅτε τοῦ ὀνόματος ὑπὸ γενικώτατον νόμον ὑπαγομένου).

καταφλεξίπολις,

φοβέστρατος,

φριξαύχην, *φριξόθηρ*,

φυγαίχμης -γόπονος -λεκτρος -ξενος -μαχος -πολις, *φύγεργος* καὶ *φυξίπολις*, *φυξίμηλον*, *φυξάνωρ*,

φυσίζωος -γναθος,

χαιρέκακος, *Χαιρέλαος*, *Χαιρησίλεως*, *ἐπιχαιρησίκακος* (οὕτω Lobeck ἐν Φρυν. 770 ἀντὶ *ἐπιχαιρεσίκακος*) καὶ *Χαιρεσίλας*.

ὠλεσίκαρπος -οικος.

Τούτων ἐξαιροῦνται 1) ὅσα λήγουσιν εἰς *-ής -έος -οῦς*, ἅτινα κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 34 κέξ. τονίζονται ὡς τὰ πολλὰ ἐπὶ τῆς ληγούσης, οἷον *ἁμαρτοεπής*, *εὑρησιεπής*, *ἐχεπευκής*, *λαθικηδής*, *λυσιμελής*, *ταλαπενθής*, *φιλομμειδής*, *φιλοψευδής* κλπ. (τὸ *φιλαλήθης* καὶ ὡς ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ *φιλο-* καὶ ὡς ἐν ἐπανασυνθέσει ὅπως καὶ τὸ *ἀναλήθης*, ἀνεβίβασε τὸν τόνον· ἰδὲ σελ. 21).

2) Τὰ λήγοντα εἰς τὰς καταλήξεις ἐκείνας, περὶ ὧν εἴπομεν ὅτι φυλάττουσι τὸν τόνον ἐν συνθέσει, πρβλ. *φιλαχιλλεύς*, *φιλοβασιλεύς*, *φιλομακεδών*, *φιλογυμναστής*, *φιλεπιτιμητής*, *φιλεραστής*, *λαθιπορφυρίς*, *φιλοβορρᾶς*, *φιλαπελλῆς*, *φιλοδημοτικός*, *φιλοβρώς*, *μελλοδειπνικὸς* κττ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 21-28.

3) Ἔνια ἐπανασυντιθέμενα, ὧν τὰ β΄ συνθετικὰ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, οἷον *φιλοκακοῦργος* ὅπως καὶ *κακοῦργος*, *φιλοικοδόμος*, *φιλοκισσοφόρος*, ἐν οἷς φαίνεται κατισχύσας ὁ τόνος τῶν συνηθεστέρων ἁπλῶν· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 18.

4) Ὀλίγα τινὰ λήγοντα εἰς *-εργὸς -ῳδός*· πρβλ. *ἀμβολιεργός*, *ἐθελουργός*, *ἠλιτοεργός*, *ταλαεργός*, *τελεσιουργός*, *φιλεργός*, *ῥαψῳδός*, *μελπῳδός*, *φιλῳδός*· αἰτία τούτου εἶναι ὅτι πάμπολλα ἄλλα εἰς *-εργὸς* καὶ *-ῳδὸς* ἐτονίζοντο ὁμαλῶς κατὰ τὰ ῥηθησόμενα κατωτέρω ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ δὴ καὶ ταῦτα ἐκανονίσθησαν κατ᾽ ἐκεῖνα (πρβλ. καὶ *ἐπῳδός*, *ἀντῳδός*, *ἀπῳδός*, *συνῳδός*, *εὐεργός*, *ἐνεργός*, *ὑπουργός*, *ἀεργός*, *συνεργὸς* κττ. κατωτέρω).

β΄) Ὅταν δὲ τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν ὄνομα εἰς *-ος*, τὰ ἐξηρτημένα σύνθετα τονίζονται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἂν τὸ α΄ συνθετικὸν τούτων εἶναι πρόθεσις ἢ καὶ ἔνια τῶν συντιθεμένων ἐπιρρημάτων· πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 232, 1. «Ὅσα (δηλαδὴ τῶν παρὰ ῥῆμα συντεθειμένων) πρόθεσιν ἔχει ἐν τῇ ἀρχῇ, προπαροξύνεται, *περίβολος*, *ἀμφίβολος*, *πρόβολος* . . . χωρὶς τῶν παρὰ τὸ *ἔργον ὑπουργός*, *συνεργός*»· (πρβλ. καὶ Κόντον ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ Ε΄ σελ. 67). Ἔπειτα Ἡρῳδ. Α΄ σελ. 233, 11 «ὅσα τὸ *εὖ* μόριον κατ᾽ ἀρχὴν ἔχει, προπαροξύνεται, *εὔτοκος*, *εὔτονος*, *εὔμολπος*..., *εὔσκοπος*, *εὔξοος*, χωρὶς τῶν παρὰ τὸ *ἔργον εὐεργὸς*»· αὐτ. 19 «ὅσα ἀπὸ τοῦ *α* στερητικοῦ μορίου συντίθεται, προπαροξύνεται, *ἄτολμος*, *ἄτομος*, *ἄστοργος*»· αὐτ. 26 «τὰ παρὰ τὸ *δυσ-* καὶ *ζα-* μόρια προπαροξύνεται, *δύσμορφος*, *δύστηνος*, *ζάκοτος*»· 234, 6 «ὅσα παρὰ ἐπίρρημα συντίθεται, προπαροξύνεται, *ὀψίφυγος*, *ὀψίτυχος*, *ἀγχίμολος*, *ἀγχέμαχος*»· αὐτ. 9 «ὅσα παρὰ τὸ *πάλιν* καὶ *ἄγαν* καὶ *αὐτο-* σύνθετα προπαροξύνεται, *παλίμβολος*, *παλίγκοτος*, *ἀγάννιφος*, *ἀγάστονος*, *αὐτόμαχος*»· αὐτ. 24 «τὰ παρὰ τὸ εἰς *-ις* ἐπίρρημα ἀριθμοῦ συντεθειμένα προπαροξύνεται, *δίφορος*, *τρίφορος*, *τρίπολος* μεθ᾽ ὧν καὶ *τετράφορος*».

Οὕτω κατὰ τὸν Ἡρῳδιανὸν προπαροξύνονται τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ προθέσεων, ἀπὸ τοῦ *εὖ*, *δυσ-*, *ἀ-* *ἀν-* στερητικοῦ, *ζα-*, *ὀψι-*, *πάλιν*, *ἄγαν*, *ἀγχι-* *ἀγχε-*, *δίς*, *τρίς*, *τετρα-* καὶ *αὐτο-*. Ἀτυχῶς δὲν ἐξακριβοῖ τὰ ἐπιρρήματα, ἀλλὰ γενικῶς λέγει ὅτι «*ὅσα παρὰ ἐπίρρημα συντίθεται, παροξύνεται*»· ἐντεῦθεν ἐλλείπει ἡμῖν ῥητὴ διδασκαλία περὶ τοῦ ἂν καὶ τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ τῶν ἐπιρρημάτων *ἀεί-* *ἀρι-* *ἐρι-* *βρι-* *ὁμο-* *ὑψι-* *ἡμι-* *λα-* *τηλε-* *ἑκα-* κττ. ὁμοίως προπαρωξύνοντο ἢ μή. Δὲν εἶναι δ' ἀτυχῶς καὶ ἡ τῶν ἀντιγράφων παράδοσις ἀεὶ ἀναντίλεκτος, ἐντεῦθεν δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι καὶ ταῦτα προπαρωξύνοντο, εἰ καὶ καθόλου εἰπεῖν δὲν φαίνεται πιθανόν. Πρβλ.

ἀ- *ἄμαχος*, *ἄλαλος*, *ἄθρους*, *ἄφορος*, *ἄβρομος*, *αὐίαχος*, *ἄτερπος*, *ἄναυδος*, *ἄναυος*, *ἄνεως*, *ἄναρχος* κττ.

ἁ- *ἄ-λοχος*,

ἄγα(ν) *ἀγάρροος*, *ἀγάστονος*, *-στροφος*,

ἀγχε- *ἀγχι-* *ἀγχέμαχος*, *ἀγχίμολος*, *ἀγχίστροφος*, *ἀγχέπλοος*·

ἀδη- *ἀδηφάγος* (περὶ τούτου ἰδὲ κατωτέρω § 58)·

ἀεί- *ἀείθουρος*, *ἀείλαλος*, *ἀένναος* καὶ *ἀείναος* = *ἀείνως*, *-μαργος* *-πλανος* *-ροος*, ἀλλὰ καὶ *ἀειφόρος* παρ' Ἡσυχίῳ (ἂν ἔχῃ ὀρθῶς).

aFi (avi) *αἴ-πολος*· κάπηλος, *ἀΐδηλος*,

ἀμφι- *ἀμφίπολος*-*βολος* (ἐνεργ. καὶ παθητ.),

ἀντι- *ἀντίπαλος*, *ἀντίξοος*, *ἀντίλαλος*,

ἀπο- *ἀπόμαχος*, *ἄπεργος*, *ἄπαρνος*, *ἀπότροπος*, *ἀπήορος*,

ἀρτι- *ἀρτίτομος*, *ἀρτίδομος*, *-δορος* ἐπὶ πάθους, ἐπὶ δὲ ἐνεργείας *ἀρτίπλοος*, *-γαμος*, ἀλλὰ καὶ *ἀρτιτόκος* καὶ *ἀρτιτόμος* ἐπὶ ἐνεργείας τονίζονται ὑπὸ πολλῶν.

ἄψ *ἄψ-ορρος* καὶ *ἄπορρον*· πάλιν,

βρι- *βρι-ήπυος* (Ἄρης),

δι- *δί-φορος*, *δίτοκος*, ἀνθ' οὗ ἄλλοι τονίζουσι *διτόκος* ὅπως καὶ *τριτόκος* (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Α' 83 κἑξ.),

διά, *διάφορος*, *διάβολος*, *διάβορος*, *διάδοχος*, *διάτορος*, *διάκονος*,

δυσ-, δύστοκος, δύσφορος, δυσήβολος, δύσουρος· δυσφύλακτος,

ἐκ ἐξ, ἔξοχος, ἔξαρνος, ἔξαρχος, ἔκπαγλος, ἔκγονος, [1])

ἑκα-, ἑκάεργος (*ἑκὰς* = μακράν), ἀλλ' *ἑκηβόλος* καὶ *ἑκατηβόλος*, διότι τὰ πρῶτα τούτων συνθετικὰ εἶναι πτωτικά.

ἐν, ἔνοικος, ἔναυδος, ἔνοχος, ἔμπορος,

ἐπί, ἐπίφορος, ἐπίτονος, ἐπίτομος, ἐπήκοος, ἐπίκλοπος, ἐπίσκοπος, ἐπίκουρος, ἐπίουρος, ἐπίληθος, ἐπήβολος,

ἐρι-, ἐρίγδουπος, ἐρίηρος, ἐρίμυκος -βρομος,

εὖ, εὔφορος, εὐήκοος, εὔνομος, εὔμολπος, ἐΰξοος, εὔστολος, εὔδρομος, εὔωρος, εὔσοος κλπ.

ἡμι-, ἡμίεργος -'βροχος, -'γαμος -'κοπος -'σπονδος -'τομος ἐπὶ πάθους, ἀλλὰ καὶ *ἡμίπνοος* ἐπὶ ἐνεργείας.

κατά, κατήκοος κατήγορος (παρὰ τὸ *κακηγόρος*), *κάτοχος,* (ἐνεργ. καὶ παθητ.), *κατάσκοπος, κάτεργος.*

λα-, λάμαχος (τὸ *λατόμος, λατύπος* οὐκ ἐκ τοῦ μορίου *λα-* ἀλλ' ἐκ τοῦ *λᾶς* σύνθετα, διὸ ὁμαλῶς παροξύνονται).

μετά, μέτοικος, μετήορος -μετέωρος,

ὁμο-, ὁμόδρομος -δοξος, ὅμηρος, ὁμόσπορος, -'σπονδος,

ὀψι-, ὀψίτυχος, ὀψίφυγος, ὀψίμορος, ὀψίγονος, ὀψίγαμος ἐπὶ ἐνεργείας καὶ *ὀψίφορος* (*δένδρα ὀψίφορα* Θεοφρ., ἀνθ' οὗ *ὀψιφόρα* ὑπ' ἄλλων καὶ τοῦ Δινδορφίου),

πάλιν, παλίντροπος, παλίνορσος, παλίγκοτος, παλίμβολος,

παρά, παρήγορος, παρήκοος, πάρεργος,

περί, περίεργος, περίδρομος,

πρό, πρόδρομος, πρόμαχος, πρόχοος,

πρός, πρόσεργος, πρόσφορος, προσήγορος, πρόσγραφος, πρόσκορος, πρόσμονος, πρόσπολος, πρόσφθογγος,

[1]) Τὰ ἡμέτερα *ἐγγονός, προγονός*, ἐτονίσθησαν κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-νὸς* ὀξύτονα τῆς ἡμετέρας γλώσσης, ὅπως καὶ πολλὰ εἰς *-ινος* τῆς ὕλης δηλωτικά, οἷον *χοιρινό, βωδινό, ἀνθρωπινὸ* κλπ (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 16 καὶ Ἀθηνᾶς Τόμ. Α' 497). Ἡ γνώμη ὅτι το *προγονὸς* ἐτονίσθη οὕτως, ἵνα ὡς οὐσιαστικὸν διακριθῇ ἀπὸ τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου, εἶναι παντάπασι πλημμελής.

πύξ, *πυγμάχος*,

σύν, *συνήγορος* (παρὰ τὸ *δικηγόρος*), *σύμμαχος*, *συνάορος*, *σύναυλος*, *σύνοικος*, *σύνεργος*,

τῆλε, *τηλέπορον* - *έθρους*, *τηλέμαχος*, *τηλέσκοπος* (ἀνθ' οὗ ὁ Δινδόρφιος ἐν Θησαυρῷ γράφει ἐπὶ ἐνεργητικῆς ἐννοίας *τηλεσκόπος*, οἷον *τηλεσκόπον ὄμμα* καὶ *τηλεβόλος* (ἰός)·

τρι-, *τρίφορος*, *τρίπολος*, *τρίτοκος* (ἀνθ' οὗ *τριτόκος* ὑπὸ Δινδορφίου τονίζεται παρὰ τὸ παράγγελμα τοῦ Ἡρῳδιανοῦ· ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 47),

τετρα-, *τετράφορος*,

ὑπό, *ὑπήκοος*,

ὑψι-, *ὑψίβρομος*, *ὑψίστολος* - *λαλος* - *νομος* - *πολος* - *πορος* - *τυχος*, *ὑψίδρομος* (αἰετός),

Καὶ τούτων παρατηροῦνταί τινα ἐξαιρούμενα, ἤτοι τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης, εἰ καὶ τὸ α' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις· εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 47 ἔνια λήγοντα εἰς *-ῳδὸς* καὶ *-εργὸς* *-ουργὸς* παρὰ τὰ εἰς *-'εργος*· πρβλ. *περίεργος*, *δύσεργος*, *ἄπεργος*, *κάτεργος*, *πάρεργος*, *πρόσεργος* κττ. ἔπειτα *ἀεργός*, *εὐεργὸς* (ἐπί τε ἐνεργείας καὶ πάθους), *ὑπουργός*, *συνεργὸς* (παρὰ τὸ ὁμαλῶς τονιζόμενον *σύνεργος*[1]), *ἐνεργὸς* κττ., ἔτι δὲ *ἐπῳδὸς* ἐπί τε ἐνεργείας καὶ πάθους, *συνῳδός*, *αὐτῳδός*, *ἀπῳδός*, *ἐνῳδός*, *παρῳδός*, *προσῳδός*, παρὰ τὰ ὁμαλὰ *ἄνῳδος*, *πρόῳδος*. Πρβλ. προσέτι *ἐπαγωγός*, *προαγωγός*, *ἐπακουός*, *ὑπακουός*, *ἀνταμοιβός*, *ἐπημοιβός*, *ἐξημοιβός*, *εὐποιός*, *εὐωπός*, *ἐπαρωγός*, *συναρωγός*, *προβοσκὸς* (παρ' Ἡροδότῳ Α', 113, ἔν τισιν ἀντιγράφοις τονίζεται *πρόβοσκος*), *φρουρὸς* (παρὰ τὸ ὁμαλὸν *ἐπίουρος*), *προαγός*, *ἀνθολκός*, *ἐφολκός*, *διολκός*, ἀλλὰ καὶ *δίολκος* καὶ *σύνολκος* ὁμαλῶς, *συνοπαδός*, *προπομπός*. Ἐπισκοπῶν τις ταῦτα εὑρίσκει ὅτι τούτων τὰ πλεῖστα λέγονται ἐν συνθέσει καὶ μετὰ πτωτικῶν καὶ

[1]) Ἡ γνώμη ὅτι διὰ τοῦτο ἐτονίσθη *σύνεργος*, διότι κατέστη οὐσιαστικόν, εἶναι πλημμελής· πρβλ. *περίεργος*, *πάρεργος*, *πρόσεργος*, *δύσεργος* κττ. ἅτινα καίπερ ἐπίθετα προπαροξύνονται.

δὴ τότε ὀρθῶς ὀξυνόμενα (ἰδὲ κατ. σελ. 53)· πρβλ. *ἀργυραμοιβός, οἰκουρός, κηπουρός, οὐραγός, ξεναγός, παιδαγωγός, ξεναγωγός, ἱεροποιός, ταυρωπός, ἀμβλυωπός, κελαινωπός, ῥοδωπός, χοιροβοσκός, ψυχοπομπὸς* κττ. Δύναται ἄρα νὰ λεχθῇ κάλλιστα ὅτι κατ' ἀναλογίαν τούτων ἐτονίσθησαν καὶ τὰ ἀπὸ προθέσεως ἢ μορίου ἀρχόμενα· τὸ δὲ *συναρωγός, ἐπαρωγός, συνοπαδὸς* ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰ πολὺ συνηθέστερα ἁπλᾶ *ἀρωγός, ὀπαδός*· πρβλ. τὸ Ἡρῳδ. Β' 48, 37 «ὅταν παρέλκῃ ἡ πρόθεσις, οὐ ποιεῖται ἐξαλλαγὴν τοῦ τόνου», δι' οὗ οὐδὲν ἄλλο λέγεται ἢ ὅτι κατὰ τὸν τόνον τοῦ συχνοτέρου καὶ ταὐτοσήμου ἁπλοῦ ἐκανονίσθη ὁ τοῦ συνθέτου· πρβλ. καὶ τὸ *ἐπιβουκόλος* διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐν 85, 3 καὶ τὰ ἐν 85, 1 σημ., τὰ ἐν 87, 3 σημ. καὶ τὰ λεχθέντα ἀνωτ. σελ. 16 περὶ τοῦ *ἐπαινός, καταρριγηλὸς* κτλ. Καὶ τὸ *ἐπακουὸς* τοῦ Ἡσιόδου καθ' ὃ ἐσχηματίσθη καὶ τὸ *ὑπακουὸς* ὑπὸ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου ἐτονίσθησαν ὁμοίως κατὰ τὸ ἁπλοῦν *ἀκουός*· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 138, 1 «τὰ εἰς *-ος* καθαρὸν ἔχοντα δίφθογγον τὴν διὰ τοῦ *υ* ὀξύνονται, ... *ἀκουὸς* καὶ *ἐπακουός, ἀγανός*». Τὰ δὲ συνήθη εἰς *-ήκοος, ἐπήκοος, κατήκοος, ὑπήκοος, παρήκοος* κττ. τονίζονται ὁμαλῶς. Καὶ τὸ *ἀμορβός, ὀμορβὸς* ἢ *ὁμορβὸς* ἐτονίσθησαν κατὰ τὰ συνώνυμα *ἀμολγὸς ὀπαδός*.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως, ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οὐδὲν ἔχον τοιοῦτο πρῶτον συνθετικὸν ὁποῖα τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ περατούμενον εἰς δάκτυλον ἢ τρίβραχυν ὠξυτονεῖτο, μόνον δὲ ἔνια λήγοντα εἰς τροχαϊκὸν ῥυθμόν. Τοῦτο δὲ προδήλως ἀποδεικνύει ὅτι κατ' ἀναλογίαν ἐκανονίσθη ὁ τοιοῦτος τῶν ἐξαιρουμένων τούτων τονισμός· διότι τὰ μακροπαράληκτα τονίζονται, ὡς εἴπομεν, κανονικῶς ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὅταν συντεθῶσι μετὰ πτωτικῶν (*ψυχοπομπός, ἱεροποιός*), διὸ καθ' ὁμαλισμὸν ἔνια καὶ ὅταν συντεθῶσι μετὰ προθέσεων ἢ μορίων. Μόνον τὸ Βυζαντιακὸν *προαγός*, γενόμενον κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς *-αγός*, φαίνεται ὅτι ἐτονίσθη ἀνωμάλως, ἅτε βραχεῖαν ἔχον τὴν παραλήγουσαν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦτο ἐτονίσθη

οὕτως, διότι τὸ *ἀγὸς* ἐν συνθέσει ἐξέτεινε πάλαι τὸ *α*, διὸ ἐλέγετο *λοχᾱγός, οὐρᾱγός, ξενᾱγός, χορηγός, στρατηγός, φορτηγὸς* κλπ. Ἂν τὸ *α* τούτων ἔμενε βραχύ, οὐδέποτε θὰ ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς ληγούσης. Τὸ δὲ *αἰπόλος* καὶ ἂν ἀληθῶς σύγκειται ἐκ τῆς ἄλλως ἀγνώστου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ προθέσεως *αϝι-αἰ* (ἐν τῇ Βακτρίᾳ γλώσσῃ avi), παρωξυτονήθη τούτου ἕνεκα, ὅτι ψυχολογικῶς συνεδέθη πρὸς τὸ *αἰγ-* καὶ δὴ ἐξελήφθη σύνθετον ἐκ τούτου· οὐδὲ τοῦτο ἄρα ἀληθῶς ἄρχεται μὲν ἀπὸ προθέσεως, τονίζεται δὲ ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὥστε ν' ἀποτελῇ ἐξαίρεσιν. (Ἄλλην ἔτι αἰτίαν ἰδὲ κατωτ. σελ. 76).

Ὑπάρχουσιν οἱ δοξάζοντες ὅτι ἐν τοῖς μακροπαραλήκτοις μετὰ προθέσεων συνθέτοις ὁμαλῶς ἔχει οὐχὶ ἡ προπαροξυτονία, ὅπως ἡμεῖς ὑπελάβομεν, ἀλλ' ἡ ὀξυτονία, ἤτοι ὁμαλῶς ἔχει τὸ *ἐπαρωγός, ἐπακουός, ἐπαμοιβὸς* κττ., ἀνωμάλως δὲ τὸ *ἐπίουρος, ἄπαρνος, ἄναρχος, ἔξαρχος, ἄψορρος, παλίνορσος, ἐπίκουρος, ἐρίμυκος, ἀείθουρος* κττ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς μὲν ὀξυτονίας, ὑποτεθείσης οὐχὶ ἀρχαίας, εὑρίσκεται, ὅπως εἴδομεν, ἑρμηνεία, τῆς δὲ προπαροξυτονίας οὐχί, μεθοδικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει νὰ ὁμολογήσωμεν ἀρχαῖον καὶ δὴ ὁμαλὸν τονισμὸν ἐκεῖνον οὗ ἀδυνατοῦμεν νὰ νοήσωμεν τὴν αἰτίαν τῆς μεταβολῆς, νεώτερον δὲ ἐκεῖνον οὗ κάλλιστα νοοῦμεν τὴν μετακίνησιν. Ἔπειτα φρονῶ ὅτι ὁ τονισμὸς πάντων τούτων ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης στηρίζεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἐφ' ἧς καὶ ὁ τονισμὸς τῶν συνθέτων, ὧν τὸ β' συνθετικὸν λήγει εἰς *-τος -μα -σις*, εἴτε μακρόν, εἴτε βραχὺ εἶχον τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν (*παράκλητος, ἀνάθετος, ἀνάθημα, ἀνάθεσις, ἐπίκλησις*), τ. ἔ. πάντα ταῦτα ἦσαν στενῶς συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος καὶ διὰ τοῦτο ἀπῃτεῖτο, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος, ἵνα καὶ τούτων ὅσον ἔνεστι πλεῖσται ἐν τέλει συλλαβαὶ μένωσιν ἄτονοι, τρόπον τινὰ ἐγκλινόμεναι· (ὅτι τὸ ῥῆμα ἐπ' ἐσχάτων συνεκολλήθη μετὰ τῶν προθέσεων, οὐδὲν σημαίνει· πάντως ἐλέγετο *ἀπό φημι* καὶ δὴ καὶ *ἀπόφατος, ἀπόφασις*, **σύν λεγω* καὶ δὴ *σύλλεξις*,

σύλλεκτος, σύλλογος κττ.). Ὅτι δὲ τῶν μετὰ τοῦ ῥήματος συνημμένων ἐπιθέτων ὁ τόνος ἠκολούθει τῷ τῶν ῥηματικῶν τύπων καὶ ἐκανονίζετο κατ' αὐτόν, εἴδομεν καὶ ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 528, ἔνθα ἐδείχθη ὅτι αἱ μετοχαὶ εἰς *-μενος* ἐτονίζοντο τὸ πάλαι ἢ ἐφ' ἧς καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ ὁριστικῇ ἐγκλίσει συλλαβῆς ἢ ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὅτι δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατίσχυσεν ὁ πρῶτος τονισμὸς ἐν πολλοῖς ἐπιθετικοῖς τύποις, οἳ διετέλεσαν στενῶς μετὰ τοῦ ῥήματος συνημμένοι ἤτοι ἐν ταῖς συνήθως λεγομέναις μετοχαῖς τῆς μέσης φωνῆς. Μόνον δὲ ὅσοι τύποι ἀποσπασθέντες ἀπὸ τοῦ ῥήματος ἔλαβον οὐσιαστικῶν ἢ κυρίων ὀνομάτων σημασίαν (πρβλ *δεξαμενή, Ἀκουσαμενὸς* κλπ.), ἠδυνήθησαν νὰ διασώσωσι τὸν ἀρχαῖον τόνον (πρβλ. τόμ. Α΄ σελ. 222 - 3).

γ) Ὅταν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν ὄνομα εἰς *-ος* τροχαϊκοῦ ῥυθμοῦ, τὸ δὲ πρῶτον πτωτικόν, τὰ ἐξηρτημένα σύνθετα ὀξύνονται ἐπὶ ἐνεργείας, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ πάθους. Πρβλ. *-ἀγὸς* (ἄγνυμι), *ναυαγός*, ἐπὶ ἐνεργείας, ὁ τὴν ναῦν κατάξας·

ἀγός, κυνηγός, ἀρχηγός, ὀχετηγός, φορτηγός, στρατηγός, λοχαγός, ξεναγός·

ἀγωγός, ἱππαγωγός, νυμφ- μυστ-·

**αλγός, ποδαλγός, κεφαλ- χειραλγός·*

ἀμοιβός, ἀλφιτ- ἀργυρ- χρυσ-·

ἀμολγός, ἱππημολγός·

**ασκός, φωνασκός·*

-**αυγός, φωταυγὸς* (ἀλλὰ *περίαυγος, ὕπαυγος* ὁμαλῶς)·

βοσκός, γηρο- χοιρο- χηνο- συοβοσκός·

**εργός, κλυτο- κακο- ὀβριμο- αἰσυλο- ὀλβιοεργός, ἐλεφαντουργός, δημιουργός, γεωργὸς* κλπ., καθ' ἃ καὶ *ἀλουργὸς* (*ῥέζω*), εἰ καὶ ἡ σημασία αὐτοῦ οὐχὶ ἐνεργητική·

**εψός, χυτρεψός, μυρεψός·*

κουρὸς (κείρω), *ὑληκουρός·*

λοιγός, βροτο- ἀθηρηλοιγός·

λοιχός, αἱματο- ματτυο- τραπεζολοιχός, κνισο-·

μολγός, βουμολγός·

**οιγός, θυροιγός·*

ὁλκός, κερουλκὸς (ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς), *κυν- ξιφ- ἐμβρυ- ζυγουλκὸς* κλπ.

οὐρός, κηπ- οἰκ- ὁδουρός, νομη -πυλουρὸς (περὶ τοῦ *Ἀρκτοῦρος, ἀγχοῦρος* ἰδὲ κατωτ. σελ. 64).

πηγός, ἁρματο- ναυπηγός·

**ποιός, ἱερο- λογο- νεωτερο- ἐποποιός·*

πομπός, ψυχο- βουπομπός·

φορβός, συφορβός, ἱπποφορβός, ὀνοφορβός· ἀλλ' *αὐτόφορβος* ὑπὸ τῶν πλειόνων ἐτονίζετο καθ' Ἡρῳδιανὸν Α' 231, 85, ἅτε ἐκ τοῦ *αὐτο-* σύνθετον καὶ οὐδεμίαν δρᾶσιν ἐμφαῖνον.

-**ᾠδός, τραγῳδός, κωμῳδός, ποικιλῳδός, χρησμῳδός.* (Κατὰ τοὺς ἀρχαίους Γραμματικοὺς τὰ ἀσυναίρετα εἰς *-αοιδος* ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης. Δῆλον ἄρα ὅτι οὐχὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ β' συνθετικὸν τούτων ἐξελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος ὡς ῥηματικὸν ὄνομα, ἀλλὰ μόνον βραδύτερον συνήφθησαν ταῦτα πρὸς τὸ *ᾄδω*, ἀληθῶς δὲ συνέκειντο ἐκ τοῦ *ἀοιδός*, ὁ ἐν συνθέσει ἀνεβίβαζε τὸν τόνον, ὅπως τὸ *αἰόλος, παναίολος, κορυθαίολος* = ὁ κατὰ πάντα αἰόλος, ὁ τὴν κόρυθα αἰόλος, καὶ δὴ *λυράοιδος* = ὁ μετὰ λύρας ἀοιδός, *λιγυάοιδος* = ὁ λιγὺς ἀοιδός, *ὑμνάοιδος* = ὁ τῶν ὕμνων ἀοιδός· τὸ δὲ *ἐπάοιδος, ὑπεράοιδος* εἶναι κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 48 κἑξ. ὁμαλά).

**ωπός, ἀγρι- ἀμβλυ- αἱματ- μελαν- ῥοδ- μον-, σκυθρωπός, στενωπός, χρυσωπὸς* κτλ., κατ' αὐτὰ δὲ καὶ *χαροπός.*

**ωρός, θεωρός, θυρωρός, πυλωρός, τιμωρός, φρυκτωρός, σκευωρὸς* κλπ.

Καὶ τούτων φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐξαιρέσεις, οἷον *σύαγρος* (κύων), *πάναγρον* (λίνον), *ταξίαρχος, στασίαρχος, ναύαρχος, μεγάλαυχος, ἀριστόβουλος, τοξόδαμνος, ὀξύθυμος, ἱερόσυλος, δολόμυθος, πολύμυθος, χαμαίζηλος, πολύζηλος, καλαμόφθογγος, πτολίπορθος, λιγύμολπος, ἀερόφοιτος, ἰσόψηφος, πάντολμος, καλ-*

λίφωνος, βαρβαρόφωνος, σκοτόδειπνος, ζείδωρος, ἠπιόδωρος, ἀργικέραυνος κττ. κττ., ἃ καίτοι εἰς τροχαῖον περατοῦνται καὶ μετὰ πτωτικοῦ συντίθενται, δὲν ὀξύνονται, ἀλλὰ προπαροξύνονται. Ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία τούτων εἶναι φαινομένη καὶ θέλει κατόπιν ἑρμηνευθῇ.

δ) Κατὰ τὸν Ἡρῳδιανὸν Α' 234, 29 « τὰ παρὰ ῥῆμα συντιθέμενα παροξύνεται μέν, ὅτε ἐνέργειαν ὑπισχνεῖται, προπαροξύνεται δὲ ὅτε πάθος, εἰ μὴ κανόνες τινὲς κωλύοιεν, ὥστε διαφέρειν τὸ *λιθόβολος* τοῦ *λιθοβόλος* καὶ τὸ *καράτομος* τοῦ *καρατόμος*. Τὸ μὲν παροξυνόμενον σημαίνει τὸν τὰς κάρας τέμνοντα, οἷον ἐπὶ δημίου, τὸ δὲ προπαροξυνόμενον τὸν τὴν κάραν τμηθέντα, ὡς ἡ μὲν Γοργὼ λέγεται *καράτομος* ὡς ἀποτμηθεῖσα τὴν κεφαλήν, ὁ δὲ Περσεὺς *καρατόμος* ὡς τῆς Γοργοῦς τὴν κεφαλὴν τεμών. Ὡσαύτως τὸ *πρωτοτόκος* ἐστὶ δραστικόν, τὸ δὲ *πρωτότοκος* δηλοῖ τὴν πρώτην τεχθεῖσαν. Οὕτως οὖν παροξύνεται τὸ *σκυτοτόμος, μιαιφόνος, τοιχωρύχος, πατροκτόνος, οἰκονόμος, μογοστόκος, θεοτόκος, ξεινοδόκος, ἰηδόκος*, συντεθειμένα ὑπὸ τοῦ *τέμνω, φονεύω, ὀρύσσω, κτείνω, νέμω, τίκτω, δέχομαι* ἐπὶ ἐνεργείας τιθέμενα. Ἔφαμεν δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν συνθέτων ἐνέργειαν ὑπισχνούμενα παροξύνεσθαι, εἰ μὴ κανόνες τινὲς κωλύοιεν. Εἰσὶ γάρ τινες κανόνες, καθ' οὓς, κἂν ἐνέργεια σημαίνηται, πάντως προπαροξύνεσθαι δεῖ, οἷον τὸ *πρωτόπλοος* προπαροξύνεται, ἐπειδὴ οὕτως ἐμελέτησε τὰ παρὰ τὸ *πλέω*, καὶ τὸ *πολύλαλος*, ἐπεὶ τὰ παρὰ τὸ *πολὺ* συντεθειμένα προπαροξύνεσθαι θέλει· μάχεται μέντοι τὸ « ὄρνυσθ' *ἱππόδαμοι* Τρῶες » (Ἰλ. Δ. 509)· ἐνεργητικὸν γὰρ ὂν καὶ μὴ ὑποπῖπτον κανόνι τῷ προπαροξυτονοῦντι προπαρωξυτονήθη ».

Τοσαῦτα ὁ Ἡρῳδιανός. Ἀλλὰ πρὸς ἀληθῆ κατανόησιν καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ τόνου τῶν ἀντικειμενικῶν τούτων ἀπὸ τῶν λοιπῶν καὶ τῶν ἐξαιρέσεων, παρατηροῦμεν ὅτι τὰ ἐξηρτημένα ταῦτα ἐνεργητικῆς ἐννοίας σύνθετα εἰς *-ος* εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀξύτονα ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ· πρβλ. *dēva-vanda's* = θεηχόλος,

bhuvana-cyava's= γαιήοχος, ἐννοσίγαιος, *brahma-kāra's*= ὁ προσευχὰς ποιούμενος, *amitra-khada's*= ὁ τοὺς ἐχθροὺς καταπίνων, *harim-bhara's*= ὁ τὸν κεραυνὸν φέρων κλπ. Τοιαῦτα δ' ἦσαν πάντως πάλαι καὶ ἐν τῇ Ἰαπετικῇ· ἐν δὲ τῇ Ἑλλην. κατὰ τὰ ἀνωτ. Τόμ. Α' σελ. 528-9 λεχθέντα, ἅτε τὰ πλεῖστα τῆς τάξεως ταύτης εἰς δακτυλικὸν ῥυθμὸν περατούμενα, ἀνεβίβασαν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς παραληγούσης· τούτοις δ' ἠκολούθησαν καὶ τὰ εὐαριθμότερα εἰς τρίβραχυν καταλήγοντα (ἐπὶ πάθους ἐτονίζοντο ἀρχαιόθεν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, δι' ὃν λόγον θέλομεν εἴπει κατωτέρω)· παρέμειναν ἄρα ὀξύτονα διασώσαντα τὸν ἀρχαῖον τονισμὸν μόνα τὰ εἰς τροχαϊκὸν ῥυθμὸν περατούμενα καὶ ἀπὸ πτωτικοῦ ἀρχόμενα, ἤτοι τὰ τῆς τάξεως γ'.

(Ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν ἔχῃ μὲν ῥηματικὴν ἔννοιαν, λήγῃ δ' ὅμως εἰς -ης (ᾱς), οὐχὶ εἰς -ος, τότε τὸ σύνθετον εἶναι παροξύτονον· πρβλ. τὰ εἰς *-πώλης* λήγοντα· ὁμοίως *λαβραγόρης, λαθροδάκνης, πωλοδάμνης ἱππονώμας γεωμέτρης, ὀρνιθοθήρας, ἀγελάρχης, Ἰσθμιονίκης, δικοδίφης, ὁπλομάχης, παιδοτρίβης, προσαίτης, ἐπαίτης, γραοσόβης, γυναικοφίλης, παρθενοπίπης, ἀεροφοίτης, ἀκοίτης, ἐργομίσης, ἱματιομίσθης, χρεωφείλης, πατροτύπης, Ἑλλανοδίκης* κττ.).

Πρβλ. *ἀγείρω ἀγορὰ *αγορος ἀγορεύω, δημηγόρος, δικηγόρος* κττ. (ἀλλὰ *συνήγορος, κατήγορος, παρήγορος, εὐήγορος* κλπ. κατὰ τὸν β').

*βάπτω *βαφος, ἀνθοβάφος, πτιλοβάφος, πορφυροβάφος, χοληβάφος.*

βάλλω βόλος, ἰοβόλος, ἀκροβόλος, λιθοβόλος, ἐπεσβόλος, ἑκηβόλος = ὁ συνῳδὰ τῇ αὐτοῦ θελήσει βάλλων (πρβλ *ἕκη-τι), ἑκατηβόλος*·

βιβρώσκω βορός, θυμοβόρος παιδο- σαρκο- δημο-

γενέσθαι γονός, πρωτογόνος παιδογόνος·

*γλύφω *γλυφος, ἑρμογλύφος, λιθογλύφος, ξιφο- ξυλο- δακτυλιο-καρδοπογλύφος*·

γράφω **γραφος, πολυγράφος, καλλιγράφος, ἱστοριο- ζω-*·
δέχομαι δοκός, ξεινοδόκος, χοληδόκος, ἰο- δωρο-·
δέμω δόμος, οἰκοδόμος·
δονῶ **δονος, ἐτνοδόνος*·
δέρω δορός, βουδόρα ἤματα Lobeck εἰς Αἴαντα σελ. 189-190), *προβατοδόρος*·
δραμεῖν δρόμος, ἡμεροδρόμος, ἱπποδρόμος·
δρέπω **δροπος, χειροδρόπος βατοδρόπος*·
θέω θοός, βοηθόος·
θόρνυμι θορός, βουθόρος·
κλέπτω κλοπός, γαμοκλόπος, κυνο- βοο- πολυ-·
πέλω **κολος, βουκόλος, θεηκόλος* καὶ *πόλος* τὸ αὐτὸ (ἰδὲ κατ.)·
κεῖμαι **κοιος ὀρέσκοος*·
κοέω **κοος, πυρκόος, θυοσ- θυη-*·
κομέω **κομος, εἰρο- ἱπποκόμος ὑλοκόμος, γηρο- νοσο-*·
κόπτω κόπος, χρεω- ἀργυρο- δημο- ἀρτο-·
κορέω **κορος, νεωκόρος, σηκο- μυλο-*·
κτείνω **κτονος, πατροκτόνος, παιδο-*·
λαμβάνω **λαβος, παντολάβος, ἐργο- δεξιο- λιθο-*·
λαλῶ λάλος, νευρολάλος (χορδή), *πλαστο- μογιλάλος, ὀξυλάλος* (παρὰ τὸ προσδιοριστικὸν *ἡδύλαλος* = ὁ ἡδὺς λάλος, *πολύλαλος* κλπ. ἰδὲ κατωτ. σελ. 67)·
λέγω λόγος, γεωλόγος, ὀστεολόγος, ξενολόγος, λεπτολόγος καὶ *ὑπολεπτολόγος, εἰκοστο- δεκατη- ἐλαιο- κριθο- χρησμο- θεοσπερμο- τερατο- δικαιο- φυσιο- αἰσχρο-*·
λέχεσθαι λόχος, δειπνολόχος, βωμολόχος·
μάχομαι **μαχος, ὁπλο- ἱππομάχος, ναυμάχος, πυριμάχος, λεοντο- μονο- ὠκυ- πυλαιμάχος* καὶ *πυλαμάχος*·
μείρομαι μόρος, γεωμόρος, γαμόρος, οὕτω καὶ *ἐκτημόρος* οὐχὶ *ἐκτήμορος*, ἰδὲ Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Γ′ 297·
νέμω, νομός, βουνόμος πολιανόμος κρεανόμος, ἀγορα- οἰκο- θηρο-·

*ξέω *ξοος, λιθοξόος δορυ- λαοξόος κεραο-·*

*ὀρύσσω *ορυχος, τοιχωρύχος, τυμβωρύχος, φρεωρύχος* κττ. (ἰδὲ Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Β' σελ. 307-12)·

πείρω (καὶ *πορεύω*) *πορός, ὠκυπόρος, ποντοπόρος, βουπόρος, ὁδοιπόρος, λαοπόροι* (μηχαναί)·

πέλω πόλος, θαλαμηπόλος ὀνειρο- ἐριο- δικασπόλος θυη- ἱππο- μυρο- μαντι- οἰο-·

πένομαι καὶ *πονέω πόνος, γεωπόνος·*

*πέσσω *ποπος, ἀρτοπόπος·*

πλανέω πλάνος, λαοπλάνος, ποντοπλάνος·

*πλάσσω *πλαθος, κοροπλάθος, ἱππο- πηλο- λογο-·*

πλέκω πλόκος, στεφανη- δολοπλόκος, σχοινοπλόκος·

*-*προπος, θεοπρόπος* (precor, procus)·

*ῥάπτω *ραφος, μηχανορράφος, δικορ- φορμορ- κακορ- νευρορ- ἱστιορράφος·*

*ῥοφέω *ροφος, αἱματορρόφος·*

σεύω σεύομαι σόος, λαοσσόος, δορυ- βροτοσσόος, πολισσόος, νηοσσόος, (ἰδὲ Κόντον ἐν Σωκράτ. Β' 112 κἑξ.)

*σκάπτω *σκαφος, πυργοσκάφος φυτο-*

σκέπτομαι σκοπός, τερατοσκόπος οἰωνο- ὀρνιθο-·

σπείρω σπόρος, φυτοσπόρος, παιδο- πρωτο-πυκνοσπόρος·

στέλλω στόλος, γαμοστόλος, πυγο- ναυ-·

στρέφω στρόφος, οἰακοστρόφος, βουστρόφος, σχοινιο-, ἱμονιο-·

*σφάζω *σφαγος, ταυροσφάγος, μηλοσφάγος·*

τεκεῖν τόκος, μογοστόκος, πρωτοτόκος διδυματόκος, θεο-·

τέμνω τομός, καρατόμος, σκυτοτόμος, δρυ- ῥινο- (πρβλ. Κόντον ἐν Λογ. Ἑρμῇ Ε' σελ. 67 κἑξ.).

τείρω τορός, ῥινοτόρος·

*τραγεῖν -*τραγος, κριθο- κοτινο- συκοτράγος·*

τρέπω τροπός, παντρόπος (φυγή)·

τρέφω τροφός, κουροτρόφος, παντρόφος (γῆ), *παιδοτρόφος·*

τύπτω τύπος, χαμαιτύπος χοροι- σολοι- χαλκοτύπος (μανία),

ἀλλὰ *χαλκότυπος* (ὠτειλή), *σολοιτύπος* (καὶ *σολοίτυπος* παθητ.)·

φαγεῖν φαγός, παμφάγος, συκοφάγος, λωτοφάγος, ἀρτο- θυμβρο- πολυ- ὠμο- μονο- ποηφάγος, γαλακτο- κρεω- πασπαλη- σιτο- σαρκο- κττ., καθ' ἃ καὶ *ἀδηφάγος*·

φθείρω φθόρος, παιδοφθόρος ἀνδροφθόρος·

φέβομαι φοβῶ φόβος, αἱμοφόβος, ὑδρο- ψυχροφόβος·

θενεῖν ἔπεφνεν φόνος, πατροφόνος, μιαιφόνος, μυοφόνος, παιδο-·

φέρω φορός, κορυμβο- πυρ- ἀρρη- ἑωσφόρος, τελεσφόρος, σακεσφόρος, ἀμφορεα- δορυ- ὑδρο- τευχο- βουλη- χοη- κορυνη- [1])·

*χέω *χοός, θυηχόος, ὑδρηχόος, οἰνοχόος* καὶ *ἀρχιοινοχόος, λοετρο- χρυσο-*·

(Πολλῶν ἐκ τῶν συνθέτων τούτων τὸ β' συνθετικὸν ἐνεργητικὸν ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς *-ὀς* δὲν σῴζεται ἁπλοῦν ἢ σῴζεται μόνον τὸ ἀνωτέρω τῆς ληγούσης τονιζόμενον καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 538-9 οὐχὶ ἐπιθετικὴν ἐνεργητικήν, ἀλλὰ παθητικὴν ἢ ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ ἔχον σημασίαν. Καὶ δύναται μέν τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὅτε τὰ σύνθετα ταῦτα ἐπλάττοντο, ἦσαν καὶ τὰ ἁπλᾶ ἐν χρήσει καὶ δὴ νὰ προϋποθῇ αὐτά, τοῦτο δὲ καὶ ποιοῦσι συνήθως οἱ ἑρμηνευταί· δυνατὸν δ' ὅμως καὶ νὰ ὑποληφθῇ ὅτι πολλὰ τῶν ἐν συνθέσει ἀπαντώντων τούτων ἐπλάσθησαν κατ' ἀναλογίαν εἴτε ἐκ τῶν παθητικὴν ἐχόντων σημασίαν καὶ βαρυτόνων εἴτε καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ῥημάτων. Οὕτω λ. χ. τὸ *-ποιός* ἐν τοῖς πολυαρίθμοις συνθέτοις ἐν οἷς κεῖται, ἀφῃρέθη πάντως κατὰ τὴν ε' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου *ποιῶ*· τὸ *ἀγωγός*, τὸ μεθ' Ὅμηρον, ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ *ἀγωγὴ* παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ὁμηρ. *ἀγός*. Ὁμοίως ἠδύνατο κάλλιστα ἐκ τοῦ *φωνὴ* καὶ τοῦ *φωνεῖν* ν' ἀφαι-

[1]) Πλημμελῶς τονίζονται ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τὰ *φώσφορα*, ἅτε σημαίνοντα τὰ φέροντα φῶς ἤτοι πῦρ, οὐχὶ τὰ ὑπὸ τοῦ φωτὸς φερόμενα. Ὁμοίως ὁ *Χριστόφορος* παρὰ τὸ ὁμαλὸν *Νικηφόρος*.

ρεθῇ ἐν *-φωνος* καὶ νὰ λεχθῇ *καλλίφωνος*, ὅπως ἐκ τοῦ *ζώνη* καὶ *ζώννυμι* ἐν *-ζωνος*, ὅθεν *καλλίζωνος*, ἐκ τοῦ *ζῆλος* καὶ *ζηλῶ* ἐν *-ζηλος*, ὅθεν *χαμαίζηλος*, ἐκ τοῦ *γράφω* καὶ *γραφὴ* ἐν *-γράφος*, ὅθεν *πολυγράφος*, ὅπως ἐκ μόνου τοῦ *γλῶσσα* τὸ *πολύγλωσσος* κττ.).

Καὶ τούτων ἀπαντῶσι πολλαὶ ἐξαιρέσεις, ἤτοι πολλὰ *ἐξηρτημένα* σύνθετα τῆς τάξεως ταύτης, εἰ καὶ ἄρχονται ἀπὸ πτωτικοῦ καὶ πρὸς τούτοις περατοῦνται εἰς *-ος* καὶ δηλοῦσιν ἐνέργειαν, προπαροξύνονται· πρβλ.

ἱππόδαμος, ἁλάδρομος, ἀελλόδρομος κλπ.,
ἀρηίθοος, ἱππόθοος, ὠκύθοος,
πρωτόμαχος,
αὐτόμολος,
αἰγίοχος, γαιήοχος ἐκ τοῦ ϝέχω,
ἀστύοχος, ἡνίοχος κτλ. ἐκ τοῦ *ἔχω*·
σακέσπαλος, ἐγχέσπαλος·
πρωτόπλοος, ἁλίπλοα (τὰ ἐπιπλέοντα τῇ θαλάσσῃ)·
καλλίρροος, ὠκύρροος, χειμάρροος κλπ.
κέρτομος,
ὀλοοίτροχος,
σκέρβολος κλπ.

Ταῦτα θέλουσιν ἑρμηνευθῇ κατωτέρω.

§ 57. ***Τονισμὸς τῶν μεταβεβλημένων ἢ κτητικῶν συνθέτων*** (τάξ. Γ΄). Τὰ μεταβεβλημένα ἢ κτητικὰ σύνθετα τονίζονται κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω ἐν § 55 πάντοτε ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης. Τοῦτο παρετήρησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, ἐντεῦθεν ὁ Ἡρῳδιανὸς ἐν Α΄ 85, 15 διδάσκει ὅτι «τὰ εἰς *-ις* λήγοντα θηλυκὰ ὀξυνόμενα, εἰ μὲν ἐν τῇ συνθέσει φυλάσσοι μόνον τὸ θηλυκὸν γένος (δηλ. ἂν μένωσιν οὐσιαστικά), καὶ τὸν αὐτὸν τόνον φυλάσσει· εἰ δὲ μεταληπτικὰ γένοιτο καὶ ἀρσενικοῦ (δηλ. ἂν τραπῶσιν εἰς ἐπίθετα), μεθίσταται καὶ εἰς βαρεῖαν τάσιν ἀναγκαίως· τοῦ μὲν προτέρου, φυλάσσοντος τὸ αὐτὸ γένος καὶ τὸν αὐτὸν τόνον *σκελὶς περισκελίς, νυχὶς παννυχίς*, τοῦ δὲ δευτέρου, *ἐλπὶς δύσ-*

ελπις· ταύτῃ οὖν τὸ μὲν *καταιγὶς* ὀξύνεται, τὸ δὲ *μελάναιγις* βαρύνεται. Οὕτως οὖν καὶ *εὔκλῆις* καὶ *πολυκλῆις* καὶ *μελαμψήφις* βαρυνθήσεται, τίθεται γὰρ καὶ ἐπὶ ἀρσενικοῦ ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ *λεύκασπις*, καὶ γὰρ ἐπὶ Ἀμαζόνος ταγείη ἄν· καὶ τὸ *εὔκνήμις* ἀμέλει ἐπὶ Ἀθηνᾶς τέτακται παρὰ Ῥιανῷ ἐν Θεσσαλικοῖς, «τὸν δ' ἤδη ἐπὶ νηὸν *εὐκνήμιδος* Ἰτώνης». Πρβλ. καὶ Ἀπολλ. Δυσκολ. Π. Συντάξ. Δ΄. «Τὴν σύνθετον σχέσιν (τοῦ *περὶ χθὼν* ἐν τῷ «γέλασσε δὲ πᾶσα *περὶ χθών*»), ἀπείργει . . . καὶ ἡ τοῦ σημαινομένου ἔννοια· *μένει γὰρ ἔτι τὸ θηλυκὸν ὄνομα* ***τῆς συνθέσεως μεταβατικὸν ἐχούσης τὸν λόγον***· οὐ γὰρ δὴ ἐν τῷ *αὐτόχθων* καὶ *ἐνοσίχθων* ἡ γῆ νοεῖται, ὁ δ' ἐκ τῆς γῆς γενόμενος ἢ τῆς γῆς ἐπικρατῶν». Ἐν ἄλλοις λόγοις τὰ κτητικὰ ἢ μεταβεβλημένα σύνθετα ἀναβιβάζουσι ὅσον ἐνδέχεται τὸν τόνον. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ ἐτονίζετο τούτων τὸ α΄ συνθετικόν, τὸ δὲ β΄ ὁπωσδήποτε ἤθελε καταλήγει (πλὴν μιᾶς ἐξαιρέσεως τῶν εἰς ē's-ēsos), ἠρείδετο ἐπὶ τοῦ α΄ ἐγκλιτικῶς, οὕτω δ' ἔχουσι καθόλου ταῦτα ἔτι ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰνδῶν, τῇ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ 523-4 ἐλεύθερον ἐχούσῃ τονισμόν.

Ἀλλ' ἐν τῇ Ἑλλ. μετὰ τὴν κατίσχυσιν τοῦ νόμου τῆς τρισυλλαβίας ὁ τόνος ἠναγκάσθη νὰ καταβιβασθῇ κατωτέρω, ἤτοι ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης. Διὰ τοῦτο τὰ τοιαῦτα σύνθετα φαίνονται ἀναβιβάζοντα τὸν τόνον τοσοῦτον μόνον ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης. Πρβλ. 1) τἀκόλουθα μεταβεβλημένα σύνθετα, ἐν οἷς τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικὸν *τριτόκλιτον*. (Πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 229, 27 «ὅσα ἀπὸ γενικῆς εἰς -*ος* συντίθεται προπαροξύνεται, πλὴν τῶν παρὰ τὸ -*ωπὸς στενωπός*, *πυθμένος ἀπύθμενος*, *λιμένος ἀλίμενος*, *μηνὸς δίμηνος*, *τρίμηνος*, *χάριτος*, *ἀχάριτος*, *θέμιτος ἀθέμιτος*»)·

αἰγὶς μελάναιγις,
αἰὼν εὐαίων μακραίων,
ἀκτὶς χρυσάκτις,

ἀρὴν πολύρρηνες πολύαρνι,
αὐχὴν ἐρι- μακρ- δολιχαύχην,
βότρυς εὔβοτρυς, πολύβοτρυς,
βοῦς εὔβους,
γῆρυς μελίγηρυς,
γλωχὶς τριγλώχιν, πυριγλώχινες (οἰστοί)·
γυναῖκα καλλιγύναικα (Σπάρτην, Ἑλλάδα),
δάκρυ ἀρίδακρυς πολύδακρυς,
ἐλπὶς δύσ- εὔ-,
ἔρις δύσερις,
ἔρως δύσερως (οὕτω τονίζει ὁ Ἡρῳδιανὸς ἐν Α´ σελ. 244, 30-1)·
κέρας χρυσόκερως,
κληὶς πολυκλήις (παρὰ τὸ *κατακληὶς-κατακλῇς-κλείς*),
κνημὶς ἐϋκνήμις
κρηπὶς τανυκρήπις, μονοκρήπις,
λιμὴν εὐλίμενος, ἀλίμενος,
μῆνις βαρύμηνις,
μῆτις πολύμητις δολόμητις αἰολό- μεγαλόμητις,
ὀδοὺς καρχαρόδους χαυλιόδους,
παῖς πολύ- καλλίπαις (ἡ Δημήτηρ),
παῖς εὔπαις, ἄπαις,
πατρὶς κακόπατρις, ἄπατρις,
πόλις ἄπολις,
ποὺς δίπους, τρίπους, ταχύ- ὠκύ- ἀελλόπους,
πτὺξ δίπτυξ,
πυθμὴν ἀπύθμενος,
πυρὶς κεβλήπυρις,
ῥάπις χρυσόρραπις,
ῥὶς εὖρις,
στάχυς εὔσταχυς,
φρὴν εὔφρων ἄ- σώ- δολό- εὐθύφρων,

φροντὶς ἄφροντις, πολύφροντις,
χάρις εὔχαρις, ἄχαρις,
χεὶρ εὔχειρ μακρό- ἄ- ἑκατόγχειρ,
χθὼν αὐτόχθων,
χιτὼν οἰοχίτων,
χρὼς ἀλφιτό- μελάγ- ἀλλό- γαλακτόχρως, ῥοδό-·
ψηφὶς μελαμψήφις.

(Ἂν τὸ *πολυδειρὰς (πολυδειράδος Ὀλύμποιο)* ἔχῃ ὀρθῶς (πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 58, 9 καὶ 525, 33), ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ὅτι εἱλκύσθη ὑπὸ τοῦ ἁπλοῦ *δειρὰς* καὶ τῶν πολλῶν εἰς *-ὰς -άδος*· τὸ ὀρθὸν βεβαίως θὰ ἦτο *πολύδειρας πολυδείραδος)*.

2) Παραδείγματα μεταβεβλημένων ἢ κτητικῶν συνθέτων, ὧν τὸ β΄ συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικὸν *πρωτόκλιτον* εἰς *-ᾰ, -η* ἢ *δευτερόκλιτον* εἰς *-ος -ον*, ἀλλ' οὐχὶ ῥηματικὸν εἰς *-ος*. Ταῦτα πάντα εἴτε εἰς δάκτυλον εἴτε εἰς τρίβραχυν εἴτε εἰς τροχαῖον λήγουσι καὶ οἱονδήποτε εἶναι τὸ α΄ συνθετικὸν αὐτῶν, τονίζονται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης (πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 230, 8. «Τὰ εἰς *-ος* συντιθέμενα ἀπὸ τῶν εἰς *-α* καὶ εἰς *-η* προπαροξύνεται, *σκιὰ εὔσκιος, ἀρχὴ ταξίαρχος, φωνὴ ἄφωνος, αὐδὴ ἄναυδος, μορφὴ πολύμορφος, μάχη ναύμαχος « ναύμαχον δόρυ », κόμη ἱππόκομος « ἱππόκομον πήληκα », καλλίκομος, κυπαρισσόκομος*... »). Πρβλ. *ἄρουρα, ἑπτάρουρος, ἑκατοντάρουρος, χιλιάρουρος, μυριάρουρος* = ὁ ἑπτά, ἑκατὸν κλπ. ἀρούρας ἔχων.

ἄστρον πολύαστρον (ἕδος Διός)·

βῶλος πολύβωλος, ἐρίβωλος (Φθίη) ἡ μεγάλους βώλους ἔχουσα, *μεγαλόβωλος*·

γαῖα λεπτόγεως, μελάγγεως, εὔγεως, χρυσόγεως,

γλῶσσα πολύγλωσσος, ἀθυρόγλωσσος·

δειρὴ δουλιχόδειρος·

δραχμὴ δίδραχμος (ὁπλίτης) ὁ δύο δραχμὰς λαμβάνων·

ἕδρα πολύεδρος·

ζυγὸν πολύζυγος·

θάλασσα εὐθάλασσος·

θω(ι)ὰ ἀθώιος - ἀθῷος·

καρπὸς πάγκαρπος ἄκαρπος·

κεραυνὸς ἀργικέραυνος (Ζεὺς) ὁ ἔχων ἀργὸν (=λαμπρὸν) κεραυνόν·

κόλπος βαθύκολπος, εὔ-πολύκολπος·

κόμη καλλίκομος, ὑψίκομος οὐλό- ἱππό- κυπαρισσόκομος·

κραῖρα ὀρθόκραιρος·

λόγχη (= μερίς, ἀπόλαυσις) *εὔλογχος δίλογχος μοιρόλογχος·*

μῆλον πολύμηλος, εὔμηλος·

μοῖρα ἰσόμοιρος·

μόρος ὠκύμορος·

μοῦσα εὔμουσος·

μῦθος πολύμυθος·

νίκη καλλίνικος·

νοῦς δύσνους·

ὄλβος πολύολβος·

ὀμφαλὸς βαλανειόμφαλος·

ὅπλον πάνοπλος εὔοπλος, ἄοπλος·

ὅρμος εὔορμος (λιμήν)·

ὀροφὴ ὑψόροφος·

οὐρὰ μείουρος, μελάνουρος· (τὸ *Ἀρκτοῦρος* ὅς καὶ *Ἀρκτοφύλαξ* ἐλέγετο καὶ τὸ *ἀγχοῦρος*, εἰ καὶ σύγκεινται ἀπὸ τοῦ *οὖρός*, παρητυμολογήθησαν πρὸς τὸ *οὐρά*, διὸ ἐτονίσθησαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης παρὰ τὰ ὀξύτονα *ὁδουρός, κηπουρὸς* κλπ.)

παρηιὰ καλλιπάρηιος, μιλτοπάρηιος·

πεῖρα πολύπειρος·

πενθερὸς εὐπένθερος (γαμβρός)·

πέπλος εὔπεπλος μελάμπεπλος·

πέτρα περίπετρος, ὑπόπετρος·

πλοῦτος νεόπλουτος, λακκόπλουτος·

πύλη εὐρύπυλος·

πύργος καλλίπυργος·
πῶλος κλυτόπωλος·
σκαρθμὸς εὔσκαρθμος·
σκιὰ δολιχόσκιος·
σφυρὸν καλλίσφυρος·
στῦλος ὀκτάστυλος·
τιμὴ πολύτιμος
τόξον ἀργυρότοξος·
ὕμνος πολύυμνος·
φίλτρον πολύφιλτρος·
φλοῖσβος πολύφλοισβος·
φύλλον ἐπετειόφυλλος, βραχύφυλλος·
χολὴ μελάγχολος·
χορδὴ ἑπτάχορδος·
χοῦς ἑξάχους, πεντάχους·
χρῆος χρηὼ ἀχρήϊος - ἀχρεῖος παρ' Ὁμ., βραδύτερον δὲ πρὸς τὸ χρεία συναφθὲν ἐτονίσθη *ἄχρειος* (ἐνῷ ἀεὶ *ἀθῷος*)·
χρυσὸς πολύχρυσος (Μυκήνη)·
ὠλένη λευκώλενος·

Ὅπως ἕκαστος βλέπει ἔνια τούτων, εἰ καὶ προφανῶς σύγκεινται ἐξ οὐσιαστικῶν, φαίνονται ὅτι περιέχουσι ῥηματικὰ μετὰ παθητικῆς ἢ καὶ ἐνεργητικῆς σημασίας· πρβλ. *βαθύζωνος, ἀθυρόγλωσσος, πολύτιμος, καλλίνικος, πάγκαρπος, ὠκύμορος* κττ.· ἀλλ' οἱ ἐρευνηταὶ πάντοτε ἐκλαμβάνουσι τὸ β' συνθετικὸν τούτων ὡς οὐσιαστικὸν καὶ ἀναλύουσιν αὐτὰ ὡς κτητικὰ σύνθετα. Ἄλλως δ' ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅταν παρὰ τὸ θηλ. εἰς *-α -η* ὑπάρχει καὶ βαρύτονον ἀφῃρημένον ἀρσ. εἰς *-΄ος* ἢ καὶ δραστικὸν ὀξύτονον εἰς *-ός* ἢ καὶ ῥῆμα πρωτότυπον ἢ παράγωγον ἐκ τούτων· τότε τὸ εἰς *-ος* λῆγον σύνθετον συνάπτεται καὶ πρὸς τὸ ὀξύτονον εἰς *-ός* καὶ πρὸς τὸ ῥῆμα, καὶ νοεῖται μᾶλλον ὡς ἀντικειμενικόν, ὅτε φαίνεται ὅτι τονίζεται ἀνωμάλως· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ταῦτα τὴν ἀρχὴν ἦσαν τὸ μὲν κτητικά, τὸ δὲ προσδιοριστικά, ἔπειτα δ' ἐξελήφθησαν

ὡς ἐξηρτημένα ἢ ἀντικειμενικά, ἐντεῦθεν σῴζουσι τὸν ἀρχαῖον ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης πεπηγότα τόνον, εἰ καὶ λήγουσιν εἰς τροχαϊκὸν ῥυθμὸν ἢ περατοῦνται μὲν εἰς δακτυλικὸν ἢ τρίβραχυν ἀλλὰ σημαίνουσιν ἐνέργειαν.

πρβλ. *ἄγρα* (καὶ *ἀγρέω ἀγρεύω) σύαγρος* (κύων) = ὁ τῶν συῶν τὴν ἄγραν ἔχων, ἐκτελῶν, καὶ δὴ ὁ τοὺς σῦς ἀγρεύων, *πάναγρον* (λίνον) = πάντα ἀγρεῦον·

αἶνος (καὶ *αἰνῶ) συνέπαινος* ὁ συνεπαινῶν, ἀλλὰ *πολύαινος* ὁ ἐν πολλῷ αἴνῳ ὢν = ὁ πολλὰ αἰνούμενος·

ἄγχη (καὶ *ἄγχω) ἄνδραγχος*·

ἀγωγὴ (ἀγωγὸς καὶ *ἄγω) εὐάγωγος, ἀνάγωγος, δυσάγωγος* κτλ. = ὁ καλήν, ὁ οὐδεμίαν, ὁ δύσκολον ἔχων ἀγωγὴν καὶ ἔπειτα ὁ εὐκόλως, ὁ κακῶς ἀγόμενος ἢ ἀχθεὶς κλπ.·

ἀρχὴ (ἀρχὸς καὶ *ἄρχω) ναύαρχος, ταξίαρχος, δήμαρχος, πολίαρχος* κττ. = ὁ τῶν νεῶν, ὁ τῆς τάξεως τὴν ἀρχὴν ἔχων καὶ δὴ ὁ τῶν νεῶν ἄρχων·

αὐλὴ (καὶ *αὐλίζομαι) ἄγραυλος* = ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ τὴν αὐλὴν (= αὖλιν) λαμβάνων, *δράκαυλος* (ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ παρὰ τοῖς δράκουσι τὴν αὖλιν ἔχουσα)·

αὐχὴ (καὶ *αὐχῶ) μεγάλαυχος, ὑπέραυχος* ὁ μεγάλην ἔχων αὐχὴν καὶ δὴ ὁ μεγάλα αὐχῶν·

βρόμος (καὶ *βρομέω, βρέμω), μεγαλόβρομος* = ὁ μέγαν βρόμον παρέχων καὶ δὴ ὁ μεγάλα βρέμων·

βουλὴ (καὶ *βουλεύω-ομαι) πολύβουλος, εὔβουλος, ἀριστόβουλος* = ὁ πολλάς, καλάς, ἀρίστας βουλὰς ἔχων καὶ δὴ ὁ πολλά, καλά, ἄριστα βουλεύων ἢ βουλευόμενος·

γδοῦπος (καὶ *γδουπέω) μελίγδουπος* = ὁ ἡδὺν ὡς μέλι δοῦπον ἀποδιδοὺς καὶ δὴ ὁ ἡδέως δουπῶν·

δόξα (καὶ *δοξάζω) κενόδοξος, κακόδοξος, ἑτερόδοξος, ὀρθόδοξος, ψευδόδοξος* = ὁ κενήν, κακήν, ὀρθὴν κττ. δόξαν ἔχων καὶ δὴ ὁ κενά, κακά, ὀρθά, ἕτερα δοξάζων· τὸ δὲ *ἔνδοξος, εὔδοξος, πολύδοξος* συνάπτονται ἔτι πρὸς μόνον τὸ *δόξα*·

δόλος (καὶ *δολόω*) *ἄδολος* ὁ οὐκ ἔχων δόλον καὶ δὴ ὁ οὐδένα δολῶν·

δοῦλος (καὶ *δουλεύω*) *ἄδουλος* ὁ οὐκ ἔχων δοῦλον, *πολύδουλος* ὁ πολλοὺς ἔχων δούλους, κτητικά· ἀλλ' *ἱερόδουλος, κοιλιόδουλος* = ὁ δουλεύων τοῖς ἱεροῖς, τῇ κοιλίᾳ, κατέστησαν ἀπὸ προσδιοριστικῶν ἀντικειμενικά· *σύνδουλος* δέ, *τρίδουλος* προσδιοριστικά·

δῶρον (καὶ *δωροῦμαι*) *ἠπιόδωρος* ὁ ἤπια δῶρα ποιούμενος καὶ δὴ ὁ ἤπια δωρούμενος, ὁμοίως *ζείδωρος, ἀλγεσίδωρος* = ὁ ζειάς, ἄλγη δῶρα ποιούμενος καὶ δὴ ὁ ταῦτα δωρούμενος·

ἔργον (*ἔρδω ἐργάζομαι*) *κλυτόεργος, κακόεργος* κττ. = ὁ κλυτά, κακὰ ἔργα ἔχων, ἐκτελῶν καὶ δὴ ὁ κλυτά, κακὰ ἐργαζόμενος,

ζῆλος (*ζηλόω*) *πολύζηλος, χαμαίζηλος, ἄζηλος*·

ζώνη (*ζώννυμι*), *οἰόζωνος, βαθύζωνος*·

θρόος (*θρέομαι*), *ἀλλόθροος, πολύθροος, μελί- λιγύ-* = ὁ ἄλλον, πολύν, γλυκὺν ὡς μέλι, λιγὺν θρόον παρέχων καὶ δὴ ὁ οὕτω θροῶν [1]),

θυμὸς (καὶ *θυμοῦσθαι*) *ὀξύθυμος* = ὁ ὀξὺν θυμὸν ἔχων καὶ ἔπειτα ὁ ὀξέως θυμούμενος, καὶ τοὐναντίον *μακρόθυμος, ἄθυμος* (*μακροθυμῶ, ἀθυμῶ*) = ὁ μακρόν, ὁ οὐδένα θυμὸν ἔχων· ἐν τῷ *ὑπέρθυμος* σῴζεται σαφέστερον ἡ ὀνοματικὴ φύσις·

λάλος (*λαλέω*) *ἡδύλαλος, ταχύλαλος* ὁ ἡδύς, ταχὺς λάλος καὶ ἔπειτα ὁ ἡδέως, ταχέως λαλῶν·

μάργος (καὶ *μαργῶ μαργαίνω*) *λαί[μο]μαργος, γαστρίμαργος* = ὁ τὸν λαιμόν, τὴν γαστέρα μάργος, ὁ περὶ ταῦτα μαργῶν·

μηχανὴ (καὶ *μηχανῶ μηχανῶμαι*) *πολυμήχανος, δωδεκαμή-*

[1]) Ἐπειδὴ τὸ *πολύθροος - πολύθρους, ἄθροος - ἄθρους, ἀλλόθρους* κττ. σύνθετα ἐκ τοῦ *θρόος - θροῦς* = ψόφος συνέπιπτον ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι πρὸς τὸ σύνθετον *ἀθρόος* τὸ ἐκ τοῦ *ἁ-* καὶ **θροός* = ὁ ψοφῶν, διὰ τοῦτο ἐπεκράτησεν ἐν τούτῳ ὁ τῶν πλαγίων πτώσεων τόνος, *ἀθρόου ἀθρόῳ - ἀθρόος ἀθρόον* κλπ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ *ἄθρους ἀθρόου - ἄθρου* (ἰδὲ ἀνωτ. Τόμ. Α' σελ. 533 τὰ περὶ τοῦ *χρυσοῦς, εὔνου* κττ. λεχθέντα)· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 126, 21 «τὸ δὲ *ἀθρόος* παροξύτονον ἐπὶ τοῦ *ἀθροίζειν*, προπαροξύτονον δὲ ἐπὶ τοῦ αἰφνιδίου ὡς καὶ *ἄθρους* ὁ ἄφωνος κατὰ στέρησιν τοῦ *θρόος*».

χανος ὁ πολλάς, δώδεκα μηχανὰς ἔχων, ὁ πολλὰ μηχανώμενος·

μόχθος (καὶ *μοχθέω*) *πολύμοχθος* (ἀρετή, ἀνήρ) ἡ πολλοὺς μόχθους ἔχουσα, ἀπαιτοῦσα, ὁ πολλὰ μοχθῶν·

μυκὴ (καὶ *μυκῶμαι*) *ἐρίμυκος* = ὁ μεγάλην μυκὴν ἔχων, καὶ δὴ ὁ μεγάλα μυκώμενος·

νίκη (καὶ *νικῶ*) *καλλίνικος* ὁ καλὴν νίκην λαβὼν καὶ δὴ ὁ καλῶς νικήσας·

νόος - νοῦς (καὶ *νοῶ*, *εὐνοῶ*), *εὔνοός* τινι ὁ φιλικὸν ἔχων πρός τινα νοῦν, διάθεσιν, ἔπειτα φύσει ὁ εὐνοῶν τινι·

οἶκος (καὶ *οἰκῶ*) *ἀγροῖκος* ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ τὸν οἶκον ἔχων καὶ δὴ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ οἰκῶν, *χαλκίοικος* (Ἀθηνᾶ) = ἡ χαλκοῦν ἔχουσα οἶκον καὶ δὴ ἐν χαλκῷ οἴκῳ οἰκοῦσα· οὕτω καὶ *ἔνοικος, μέτοικος, πάροικος, πρόσοικος, κάτοικος* κλπ.

ὅρκος (καὶ *ὁρκοῦμαι*) *ψεύδορκος* = ὁ ψευδῆ ὅρκον ποιούμενος καὶ δὴ ὁ ψευδῶς ὁρκιζόμενος·

πνόος (καὶ *πνοὴ* καὶ *πνέω*) *πυρίπνοος* = ὁ πῦρ τὴν πνοὴν ἔχων, ὁ πῦρ πνέων, ὁμοίως *μελίπνους*·

πόρος (καὶ *περῶ* καὶ *πορεύω*) *εὐρύπορος, ἑπτάπορος, γλαυκήπορος* (θάλασσα) ὁ εὐρύν, ὁ ἑπτά, ἡ γλαυκὸν πόρον ἔχουσα·

σῖτος (καὶ *σιτέομαι*) *ὁμόσιτος* (πρβλ. *ὁμοτράπεζος*)·

σμαραγὴ (καὶ *σμαραγέω*) *ἁλισμάραγος*·

στόνος (καὶ *στένω*) *πολύστονος*·

σῦλον (καὶ *συλῶ*) *ἱερόσυλος*·

σφάραγος (καὶ *σφαραγέω*) *ἐρι- βαρυσφάραγος* = ὁ μέγαν, βαρὺν σφάραγον παρέχων καὶ δὴ ὁ μέγα σφαραγῶν·

τέχνη (καὶ *τεχνάομαι*) *κακότεχνος*·

τιμὴ (καὶ *τιμῶ*) *πολύτιμος*, ὁ πολὺν τιμὴν ἔχων καὶ δὴ ὁ πολλοῦ τιμώμενος, *ἔντιμος* δὲ ὁ ἐν τιμῇ ὤν, ἤτοι συνδέεται ἔτι πρὸς μόνον τὸ ὄνομα·

τόλμα (καὶ *τολμῶ*) *πάντολμος* = ὁ πᾶσαν τόλμαν ἔχων καὶ δὴ ὁ πάντα τολμῶν, *εὔτολμος, ἄτολμος* κλπ.

ὕπνος (καὶ *ὑπνόω*) *ἄγρυπνος* ὁ τὸν ὕπνον ἐν τῷ ἀγρῷ λαμβάνων ὡς φύλαξ καὶ δὴ ὀλίγον, ἐντεῦθεν ἴσον τῷ *ἄϋπνος*·

φήμη (καὶ *εὐφημῶ*) *εὔφημος*·

φοῖτος (καὶ *φοιτάω*) *ἀερόφοιτος*·

φωνή (καὶ *φωνεῖν*) *εὔφωνος, καλλίφωνος, μεγαλόφωνος* κλπ.

χῶρος (καὶ *χωρῶ*) *εὐρύχωρος*·

ψῆφος (καὶ *ψηφίζομαι*) *σύμψηφος, ὁμόψηφος, πολύψηφος*·

ὥρα (καὶ *ὀλιγωρῶ*) *ὀλίγωρος*, ὁ ὀλίγην ὥραν ἔχων τινὸς καὶ ἔπειτα ὁ ὀλιγωρῶν τινος,

ὦνος (*ὠνή* καὶ *ὠνέομαι*) *εὔωνος* κττ.

Ἀλλὰ δὲ ὀφείλομεν νὰ ἐκλάβωμεν ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦσαν προσδιοριστικὰ καὶ ἔπειτα ἔλαβον ἔννοιαν ἐξηρτημένων· πρβλ.

γάμος (καὶ *γαμεῖν*) *νεόγαμος, πικρόγαμος, ὀψίγαμος* = ὁ νέος, πικρός, βραδὺς γάμος καὶ μεταφορικῶς ὁ νεωστί, πικρῶς, ὀψὲ γήμας,

ὄλεθρος (*ὄλλυμι*) *αἰγόλεθρος* = ὁ ὄλεθρος τῶν αἰγῶν, καὶ δὴ τὸ χόρτον τὸ ἀπολλὺν τὰς αἶγας, ὅπως ἀνωτ. 67 τὸ *ἱερόδουλος* κττ.

ὄχος (ἡ *ὀχή* καὶ *Fέχω*) *αἰγίοχος, γαιάFοχος* ὁ ὄχος τῆς αἰγίγίδος, τῆς γῆς, καὶ προσωποποιήσει ὁ σείων αὐτάς·

ὄχος (ἡ *ὀχή* καὶ *ἔχω*) *ἡνίοχος* ὁ ὄχος τῶν ἡνιῶν καὶ προσωποποιήσει ὁ ἔχων αὐτὰς (πρβλ. λατ. aurīga)·

πάλος (καὶ *πάλλω*) *σακέσπαλος, ἐγχέσπαλος* = ὁ πάλος τοῦ σάκους, τοῦ ἔγχους καὶ ἔπειτα ὁ πάλλων αὐτὸ (πρβλ. *ἀκρατοκώθωνες* = κώθωνες μετ' ἀκράτου καὶ ἔπειτα οἱ πίνοντες, πληρούμενοι ἀκράτου ὥσπερ οἱ κώθωνες).

(Ἐνίων καὶ τῶν συνθέτων τούτων τὸ β' συνθετικὸν δὲν εὑρίσκεται ἐκτὸς συνθέσεως ὡς ἁπλοῦν εἴτε διότι πάλαι ἀπώλετο, εἴτε διότι ὅπως ἀνωτέρω σελ. 59 περὶ τοῦ *-ποιός* κττ. ὡς β' συνθετικῶν εἴπομεν, ταῦτα ἀφῃρέθησαν ἐκ τῶν ῥημάτων, μεθ' ὧν σημασιολογικῶς καὶ ἐτυμολογικῶς συνδέονται· πρβλ. *δάμνημι* καὶ *δαμάζω ἱππόδαμος, πέρθω πορθῶ πτολίπορθος* κττ.).

Ὁ τόνος τῶν συνθέτων τούτων, ἂν ἐκληφθῶσιν ὡς ἐξ ἀρχῆς

ἀντικειμενικά, εἶναι παντελῶς ἀδιανόητος καὶ τελέως ἀντικείμενος πρὸς τοὺς διατυπωθέντας ἐν σελ. 53 κέξ. καὶ σελ. 55 κέξ. νόμους τῶν συνθέτων τῶν περατουμένων εἰς ῥηματικὸν εἰς -ος τροχαϊκοῦ ἢ δακτυλικοῦ ἢ τριβράχεος ῥυθμοῦ. Ἀναγκαίως ἄρα ἔχει νὰ ὁμολογήσωμεν ἢ ὅτι, ὅπως εἴπομεν, ταῦτα ἦσαν τὸ πρῶτον τὰ μὲν κτητικά, τὰ δὲ προσδιοριστικά, ἔπειτα δ' ἐξελήφθησαν ὡς ἀντικειμενικά, ὅπερ οὐδεμίαν ἐπ' ἀληθείας ἔχει δυσκολίαν, ἢ ὅτι τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σύνθετα ὑπὸ οὐδένα ὑπάγονται νόμον ὡς πρὸς τὸν τόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀναξαγόραν πάντα ὁμοῦ χρήματα ἦν. Τοῦτο βεβαίως οὐδεὶς ἀληθὴς ἐπιστήμων θέλει πιστεύσει· ἀλλὰ τότε ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι κατὰ λογικὴν ἀνάγκην ταῦτα ἦσαν πρότερον κτητικὰ καὶ προσδιοριστικά.

Ἐλέχθη ἐπ' ἐσχάτων ὅτι ἡ προπαροξυτονία ἐν τοῖς συνθέτοις τούτοις δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ὡς κτητικῶν (ἢ προσδιοριστικῶν) συνθέτων τὸ πρῶτον ὅπως ἐξεθήκαμεν, ἀλλ' ὅτι τὰ σύνθετα μετὰ ῥηματικοῦ β' συνθετικοῦ ἐτονίζοντο πάλαι κατὰ λόγον τοῦ συνθετικοῦ τούτου, ὀξυτόνου καὶ δραστικοῦ ἢ βαρυτόνου καὶ ἀφῃρημένου, ἐπὶ τῆς ληγούσης (**πρωτογονός, *καρατομὸς* ἐπὶ ἐνεργείας ὅπως καὶ *γονός,τομὸς)* ἢ ἀνωτέρω (**πρωτογόνος,*καρατόμος)* ἐπὶ πάθους,ὅπως καὶ *γόνος, τόμος),* ὅτι δέ, ὅτε ἔπειτα τὰ δραστικὰ ὀξύτονα κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σ. 527 κέξ. ἐγένοντο παροξύτονα, τὰ πρότερον παροξύτονα μέσης ἢ παθητικῆς σημασίας ἀνεβίβασαν τὸν τόνον κατὰ μίαν συλλαβήν, ἵνα μὴ συμπέσωσι πρὸς τὰ δραστικά, ὥστε ἐγένοντο *πρωτόγονος, καράτομος,* καὶ ὅτι κατ' αὐτὰ ἐτονίσθησαν καὶ τὰ μακροκατάληκτα παθητικὰ (*εὐάγωγος, ἀνάγωγος)*, εἰ καὶ δὲν ἐπῆρχετο σύμπτωσις αὐτῶν μετὰ τῶν ἐνεργητικῶν (*παιδαγωγός)*.'Αλλ' ἡ γνώμη αὕτη δέν μοι φαίνεται ἀληθὴς οὐδὲ κἂν πιθανή· πρῶτον διότι ὁ ὑποτιθέμενος Ἰαπετικὸς τονισμὸς ἐπὶ τῆς παραληγούσης τῶν συνθέτων μέσης ἢ παθητικῆς σημασίας ὑπ' οὐδεμιᾶς γλώσσης καὶ ὑπ' οὐδενὸς παραδείγματος ἐπιστώθη, ἀλλ' εἶναι ψιλὴ ὑπόθεσις καὶ αὕτη ἀντιβαίνουσα πρὸς πᾶσαν τὴν παράδοσιν τῶν ἡμετέρων γλωσσῶν· δεύ-

τερον διότι ἡ μετακίνησις τοῦ τόνου ἀπὸ τῆς παραληγούσης ἐπὶ τὴν προπαραλήγουσαν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμπτώσεως τῶν μέσης ἢ παθητικῆς ἐννοίας ἀπὸ τῶν δραστικῶν εἶναι ὅλως ἀπίθανος ἅτε ἀντιϐαίνουσα εἰς γενικὴν τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης ἀρχήν. Προϋποτίθησι δηλ. μεταϐολὴν τῶν γλωσσικῶν στοιχείων *ἐκ προνοίας, ἐπίτηδες* γενομένην, ὃ τελέως ἀπαράδεκτον, ἀφοῦ ἡ γενικὴ γλωσσικὴ ἀκριϐῶς τἀναντία διδάσκει. Παρατηρεῖται δηλ. ἐν ταῖς γλώσσαις ὅτι διαφοραὶ τονικαὶ ἢ φωνητικαὶ ἢ οἱαιδήποτε ἀφοῦ πρότερον ἄνευ σκοποῦ ἀναφυῶσι, χρησιμοποιοῦνται πολλάκις ἔπειτα ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος πρὸς δήλωσιν διαφορῶν τινων· ἀλλὰ γένεσις ἐξ ὑπαρχῆς διαφορᾶς τονικῆς ἢ φωνητικῆς ἐπὶ σκοπῷ ὡρισμένῳ, πρὸς δήλωσιν διαφόρου σημασίας, εἶναι ἐν τῇ γλωσσικῇ ὅλως ἄγνωστος καὶ ψυχολογικῶς παντελῶς ἀπίθανος. Οὕτω λ. χ. πρῶτον διὰ τῆς μεταπτώσεως τὸ *φεύγω, λείπω* κτλ. ἐγένοντο **φυγώ*, **λιπώ*, καὶ τότε τὸ μὲν ἐκτενέστερον ἐχρησιμοποιήθη εἰς δήλωσιν τῆς κατὰ παράτασιν νοουμένης ἐνεργείας, τὸ δὲ ἐλλιπέστερον εἰς παράστασιν τῆς κατὰ συντέλειαν. Πρϐλ. περὶ τούτων τὰ λεχθέντα ἀνωτ. σελ. 11 καὶ ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Β´ σελ. 376 κἑξ. Ὅμοιόν τι συνέϐη πάντως καὶ ἐπὶ τούτων· πρῶτον ἀνεπτύχθη ἄλλοθεν, ἐκ τοῦ διαφόρου εἴδους τῆς συνθέσεως, ἡ τονικὴ διαφορά, καὶ ἔπειτα ἐχρησιμοποιήθη εἰς δήλωσιν διαφόρου σημασίας. Πρόσθες τρίτον ὅτι εἶναι ὅλως παράδοξος ἡ ἀνάπτυξις τῆς τονικῆς διαφορᾶς τούτων ἐκ μόνης τῆς τάσεως πρὸς δήλωσιν τῶν διαφόρων σημασιῶν, ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς ἢ μέσης, ἀφοῦ ἐν τοῖς ἀπὸ προθέσεως ἢ συγγενῶν τινων μορίων ἀρχομένοις καὶ ἐν πολλοῖς μακροπαραλήκτοις οὐδεμία διαφορὰ τόνου πρὸς τοιαύτην διάκρισιν ὑπάρχει οὐδ᾽ ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς. Καὶ τέλος ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη λαμϐάνει πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ἑρμηνεύει, ὅπως ἑρμηνεύει, μόνα τὰ βραχυπαράληκτα, περὶ δὲ τῶν μακροπαραλήκτων γενικῶς παραδέχεται ὅτι ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰ βραχυπαράληκτα, ὅπερ προδήλως δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ἑρμηνεία, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ οὐδεὶς βλέπει πῶς τὸ *πατρόκτονος πρω-*

τόγονος κττ. θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τὸ *σύνοικος, σύμψηφος, ταξίαρχος, εὔβουλος* κλπ. Ἀνάγκη ἄρα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ προπαροξυτονία τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχει οὐχὶ ἐν τοῖς ἀντικειμενικοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς κτητικοῖς καὶ τοῖς προσδιοριστικοῖς, τοῖς συγγενεστάτοις καὶ πολλάκις σφόδρα δυσδιακρίτοις ἀπὸ τῶν ἀντικειμενικῶν.

Τὸ λεχθὲν δὲ καὶ ἀποδειχθὲν περὶ τούτων ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόσωμεν καὶ ἐπὶ ἄλλα, ἤτοι α) ἐπὶ πάντα ὅσα μακρὰν ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν τονίζονται ἐπὶ τῆς τρίτης ἀπὸ τοῦ τέλους καὶ β) ἐπὶ τἆλλα ἅτινα δακτυλικοῦ ἢ τριβράχεος ὄντα ῥυθμοῦ καὶ προφανῶς δραστικὰ προπαροξύνονται. Οὕτως ὁ τόνος ἔσται ἡμῖν ἐν πολλοῖς ὁδηγὸς περὶ τὴν ἐκδοχὴν καὶ ἀνάλυσιν τῶν συνθέτων μάλιστα ἐκείνων ὧν τὸ β' συνθετικὸν καὶ ῥηματικῶς δύναται νὰ ἐκληφθῇ. Τοῦτο παρετήρησαν ἤδη καὶ οἱ παλαιοὶ Γραμματικοί, διὸ διδάσκουσι περὶ πολλῶν προπαροξυτόνων ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ ῥήματος ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος ὀφείλουσι νὰ παραχθῶσι· πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 231, 20 «τὰ παρὰ τὸ *φέρω* παροξύνεται, *τελεσφόρος* . . . τὸ μέντοι *εὔφορος, δίφορος* ἀπὸ τοῦ *φορά*»· 234, 26 «τὰ παρὰ τὸ *γράφω* παροξύνεται, *ἱστοριογράφος* . . . τὸ δὲ *παράγραφος* τὸ σημεῖον τὸ ἐν τοῖς μέτροις τιθέμενον προπαροξύνεται· παρὰ τὸ *γραφὴ* γάρ». Εὐσταθ. 1021, 50 «ἰστέον ὅτι τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἀρέσκει τοῖς παλαιοῖς ὅσα μὲν ἐκ τοῦ *μάχη* πεποίηνται προπαροξύνειν τὸ τέλος, οἷον *φιλόμαχον* γένος, *σύμμαχος, πρωτόμαχος, ἀντίμαχος, ἐπίμαχος* . . . ὅσα δὲ ἐκ τοῦ *μάχεσθαι* σύγκειται, παροξύνεσθαι, *πυγμάχος ναυμάχος* . . .». Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἑρμηνεύοντες τὴν παροξυτονίαν λέγουσιν ὅτι παρήχθησαν ἀπὸ ῥήματος· πρβλ. Ἡρῳδ. Α', 228, 8 «τὸ δὲ *ὀστολόγος* καὶ *οἰκονόμος* οὐ παρὰ τὸ *λόγος* καὶ *νόμος*, ἀλλὰ παρὰ τὸ *λέγω* καὶ *νέμω* . . . τὸ δὲ *κορυθαιόλος* οὐκ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἀλλ' ἀπὸ ῥήματος». (Κατ' ἄλλην παράδοσιν τῶν πλείστων ἀντιγράφων καὶ πολλῶν παλαιῶν τονίζεται σήμερον ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν *κορυθαίολος*, ἑρμηνεύεται δὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς εἴτε ὡς κτητικὸν «ὁ αἰόλον καὶ ποικίλην ἔχων τὴν

περικεφαλαίαν», ἢ ὡς προσδιοριστικὸν «ποικίλος καὶ παρηλλαγμένος περὶ τὸν ὁπλισμόν, αἰόλος κατὰ τὴν κόρυθα»).

Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὄνομα ἀναντιλέκτως μόνον ἐν ἐκείνοις κεῖται, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν στοιχεῖον, ὥστε τὸ β' ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ ὡς ἀντικείμενον, οἷον *φιλόμαχος, βουλόμαχος, φυγόμαχος* = ὁ φιλῶν, βουλόμενος, φεύγων τὴν μάχην, ἅτινα κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 40 κέξ. τονίζονται ὅσον ἔνεστιν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης. Τὰ δὲ ἀντικειμενικά, ὧν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥηματικὸν ὄνομα καὶ τὸ α' τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ, καὶ τὰ κτητικὰ καὶ προσδιοριστικὰ δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτα, ἅτε ἀδήλου ὄντος πολλάκις ἂν ῥηματικὸν ἢ ἂν ἄλλο ὄνομα ᾐσθάνοντο οἱ πρῶτοι εἰπόντες· ἀνάγκη δὲ ἵνα ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ κεῖται ἑκάστοτε τὸ σύνθετον, ἀναζητῆται καὶ εὑρίσκηται ἡ ἐκδοχὴ καὶ δὴ καὶ ὁ προσήκων αὐτῷ τονισμός· οὕτω λ.χ. τὸ *πάμμαχος* παρὰ Θεοκρίτῳ ΚΔ' 112 «*πάμμαχοι* (ἄνδρες) *ἐξεύροντο σοφίσματα σύμφορα τέχνᾳ*» εἶναι κτητικὸν καὶ σημαίνει τοὺς πᾶσαν μάχην ἐπισταμένους, τοὺς παγκρατιαστάς· τοὐναντίον *παμμάχον θράσος* παρ' Αἰσχύλῳ εἶναι ἀντικειμενικόν, σημαῖνον τὸ πρὸς πάντας ἢ πρὸς πάντα μαχόμενον θράσος· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 67 καὶ 69 τὰ περὶ τοῦ *δοῦλος σύνδουλος, ἱερόδουλος, κοιλιόδουλος* κλπ. εἰρημένα.

Ὁ Εὐστάθιος ἐν 1117, 53 ἀμφέβαλλεν, ἂν τὸ παρ' Ἡσιόδῳ Ἔργ. καὶ Ἡμέρ. 502 *βουδορα ἤματα* ἔδει νὰ ἐκλάβῃ παθητικῶς καὶ νὰ προπαροξυτονήσῃ *βούδορα ἤματα*, τὰ ἐν οἷς οἱ βόες ἐκδέρονται, ἢ *βουδόρα* ἐνεργητικῶς τὰ τοὺς βοῦς ἐκδέροντα· τὸ δεύτερον ὑπεστήριξεν ὁ Lobeck ἐν Αἴαντι σελ. 189-190 παραβαλὼν ἀνάλογα οἷον *τροπαιοφόρος πομπὴ καὶ θυσία, νυμφοστόλος ὥρη, ῥιζοτόμος ὥρη, ἡμέρα ἀνδρογόνος, μυοκτόνον τρόπαιον*. Ὁμοίως ἀπέδειξεν ὁ Bentley ὅτι γραπτέον *τραγοκτόνον αἷμα, αἷμα μητροκτόνον* οὐχὶ *μητρόκτονον*, διότι *αἷμα* σημαίνει ἐν τούτοις αὐτὸ τοῦτο φόνον, ὅθεν κατὰ τὸν Lobeck ἔνθα ἀνωτ. γραπτέον καὶ *κηλὶς μητροκτόνος, μύσος τεκνοκτόνον, μίασμα μητροκτόνον, ζῆλος*

ἀλληλοκτόνος, συμφορὰ παιδοκτόνος, αἷμα παιδοφόνον, φθόρος ἀλληλοκτόνος, θάνατος αὐτοκτόνος, θάνατος μιαιφόνος, δίκαι ὀφθαλμωρύχοι, αὐτοφόνα κακὰ κτλ., διότι καθόλου, παρατηρεῖ, ὅσα ἀπὸ τῶν δρώντων προσώπων μεταφέρονται ἐπὶ τὰ αὐτοῖς ἀμέσως συνεχόμενα, τονίζονται ὅπως καὶ τὰ τῶν δρώντων, οἷον *μονομάχος φρήν, τερατολόγος φύσις, τέχνη ξενοκτόνος, βωμολόχα ἔπη, χαλκοτύπος μανίη, τιμὴ λαοτρόφος, χοροιτύπος λύρη* κτλ. (πρβλ. *ἑβδομὰς τυροφάγος).*

Οὕτω τὸ αὐτὸ στοιχεῖον κατὰ λόγον τῆς σημασίας ἢ κατὰ λόγον τοῦ α΄ συνθετικοῦ τονίζεται διαφόρως· πρβλ. *πυριμάχος, μονομάχος, τειχομάχος* κτλ. ἀλλὰ *σύμμαχος, ἀγχέμαχος* κτλ. καὶ πάλιν *ἰσόμαχος, πολύμαχος, πρωτόμαχος* (= ὁ τὴν πρώτην μάχην ποιούμενος), *δορίμαχος* (= ὁ δορὶ τὴν μάχην ποιούμενος καὶ δὴ ὁ πρῶτον, ὁ δορὶ μαχόμενος)· *ναύαρχος, χαμαίζηλος* καὶ *ἄζηλος, πτολίπορθος, γαιήοχος* προπαροξύτονα ὅπως καὶ *πολύπλοκος* καὶ *χειρόγραφος* κτλ., ἀλλ' ἀεὶ *βουνόμος, παιδοκτόνος, πυγμάχος* κλπ. Διὰ τὴν σαφῆ δὲ καὶ εὐκρινῆ ἐν τοῖς ἀντικειμενικοῖς δήλωσιν ταύτην τῆς δράσεως ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν τὸ αἴσθημα ὅτι ὅσα βραχυπαράληκτα ἐδήλουν σαφῶς καὶ εὐκρινῶς δρᾶσιν, ἔδει νὰ παροξύνωνται, ὅσα δὲ τοὐναντίον, εἴτε ἐσήμαινον πάθος ἢ μεσότητα εἴτε καὶ μή, ἠδύναντο ὡς τὰ προσδιοριστικὰ ἢ κτητικὰ ν' ἀκολουθῶσι τῷ γενικῷ νόμῳ τῆς συνθέσεως καὶ νὰ προπαροξύνωνται.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ τάξις τῶν ἀντικειμενικῶν καὶ τῶν προσδιοριστικῶν εἶναι σφόδρα συγγενεῖς καὶ δυσδιόριστοι, εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἑκάστοτε πλάττοντες ἕκαστον τούτων θὰ ἠδύναντο ἐρωτώμενοι νὰ ὁρίσωσιν ἀκριβῶς, πῶς ἐνόουν αὐτὸ καὶ δὴ εἰς τίνα τάξιν ἤθελον νὰ κατατάξωσιν. Καὶ ἀληθῶς ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν πολλάκις εἶναι ἡμῖν σήμερον ἀδιάφορον πῶς πρέπει ν' ἀναλυθῶσιν. Τοσοῦτο δὲ μόνον δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν μόνοις τοῖς ἀντικειμενικοῖς τὸ ἕτερον συνθετικὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἄλλου *ἀμέσως*, ὅπως τὸ ἀντικείμενον

ἐκ τοῦ ῥήματος, τούτου ἕνεκα διὰ μόνων τούτων ἐμφανίζεται σαφῶς καὶ αἰσθητῶς ἡ δρᾶσις, διὸ παροξύνονται, διὰ δὲ τῶν κτητικῶν καὶ προσδιοριστικῶν ἡ ἐνέργεια δὲν παριστᾶται ἀεὶ οὕτω σαφής. Οὕτως ἀντιδιεστάλησαν κατὰ μικρὸν πολλὰ σύνθετα, οἷον *χοιροβοσκὸς* καὶ *χιονόβοσκος* (λειμών), *κραιπαλόβοσκος* (δίψα) ἡ ὑπὸ τῆς κραιπάλης τρεφομένη, ἐντεῦθεν προερχομένη, *ἐλαφόβοσκον* τὸ ὑπὸ ἐλάφων ἐσθιόμενον, *ψυχοπομπὸς* (Ἑρμῆς) καὶ *ναυσίπομπος* (αὔρα) ἡ ταῖς ναυσὶ πεμπομένη αὔρα, *ὑληκουρὸς* καὶ *πρωτόκουρος*, *πτιλυβάφος* καὶ *χολόβαφος*, *ἀκροβόλος* καὶ *ἀκρόβολος*, *θυμοβόρος* καὶ *θηρόβορος* *ἡδύβορος* *νεόβορος*, *πρωτογόνος* καὶ *πρωτόγονος* *πυρίγονος*, *γεωγράφος* καὶ *ἰδιόγραφος*, *δωροδόκος* καὶ *μητρόδοκοι* (γοναί), *οἰκοδόμος* καὶ *ὀπισθόδομος* *πηλόδομος*, *ἐτνοδόνος* καὶ *ἀλίδονος* *οἰστρόδονος*, *βουδόρος* και *νεόδορος*, *αἰθεροδρόμος* καὶ *ἱππόδρομος*, *βατοδρόπος* καὶ *νεόδροπος*, *δημοκόπος* καὶ *νεόκοπος* *σητόκοπος*, *τυραννοκτόνος* καὶ *ἀνθρωπόκτονος*, *βουνόμος* καὶ *βούνομος*, *δορυξόος* καὶ *τετράξοος*-*γριφοπλόκος* καὶ *πολύπλοκος*, *ματαιοπόνος* καὶ *δορίπονος* *Ἡφαιστόπονος*, *ὁδοιπόρος* καὶ *ναυσίπορος* (ποταμός), *πυργοσκάφος* καὶ *φυτόσκαφος* (ἡ γῆ), *βροτοσόος* καὶ *πυρίσοος*, *φυτοσπόρος* καὶ *πυρίσπορος* *πυκνόσπορος*, *πυγοστόλος* καὶ *ἰδιόστολος* *μονόστολος*, *βουστρόφος* καὶ *βούστροφος*, *καινοτόμος* καὶ *νεότομος*, *παιδοτρόφος* καὶ *ὀρεσίτροφος* *χιονότροφος*, *χαμαιτύπος* καὶ *ἀλίτυπος*, *βροτοφθόρος* καὶ *πολύφθορος* κττ. (Πρβλ. Ἡρῳδ. Α' 228, 14 «τὸ μέντοι *ἱπποβουκόλος* **διὰ τὴν ἐνέργειαν** παροξύνεται καθ' ὅτι ἀπὸ ῥήματος», εἰ καὶ ἐπανασύνθετον· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 17-8).

Ἡ τάσις αὕτη πρὸς σαφῆ καὶ καθαρὰν δήλωσιν τῆς δράσεως διὰ τῆς παροξυτονίας παρήγαγε καί τινα ἀπὸ ἐπιρρημάτων μὲν ἀρχόμενα, παροξύτονα δέ, οἷον *ἀδηφάγος*, *ἀειφόρος*, *ὀψιφόρος*, *αἰπόλος*, *ἀρτιτόκος*, *ἀρτιτόμος*, *διτόκος*, *τριτόκος*, *τηλεβόλος*, *τηλεσκόπος*, *πυγμάχος* κττ., ὧν τινα ἀναντιλέκτως παρωξύνοντο, ἄλλα δὲ οὐχὶ βεβαίως.

(Ἐπειδὴ τὰ πολλὰ μετὰ τοῦ *πολυ*- σύνθετα εἰς -ος ἦσαν κτη-

τικὰ καὶ δὴ ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, ἐσχηματίσθη τὸ αἴσθημα ὅτι τὰ ἀπὸ τούτου ἀρχόμενα ἔδει νὰ προπαροξύνωνται· πρβλ. Ἡρῳδ. Α΄ 233, 3 «ὅσα ἐν τῇ ἀρχῇ συντίθεται ἐκ τοῦ *πολύ*, προπαροξύνεται, *πολύστροφος, πολύκαρπος, πολύφιλος, πολύμηλος, πολύολβος, πολύζυγος, πολύλαλος* . . . σεσημείωται τὸ *πολυφάγος*· ἐξηκολούθησε γὰρ ἑτέρῳ κανόνι» (δηλαδὴ τοῦτο ἅτε παριστῶν σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὸν πολλὰ ἐσθίοντα, ἐτονίσθη ὁμαλῶς κατὰ τὰ ἐνέργειαν δηλοῦντα βραχυπαράληκτα, ὅπως εἴδομεν καὶ τὸ *ἀδηφάγος*). Καὶ 235, 15 «καὶ τὸ *πολύλαλος*, ἐπεὶ καὶ τὰ παρὰ τὸ *πολὺ* συντεθειμένα προπαροξύνεσθαι θέλει»).

Ἑρμηνευομένου δ' οὕτω τοῦ διαφόρου τούτων τονισμοῦ ὡς ἀναπτυχθέντος κατὰ μικρὸν καὶ κατ' ἀναλογίαν πρῶτον μὲν νοεῖται, διατί δὲν ἐπετεύχθη πανταχοῦ ἡ διαφορὰ αὕτη (τὰ τῆς ἀναλογίας δὲν ἐξικνοῦνται ἐπὶ πάντα τὰ ἐφικτά, ἐλέγομεν ἀνωτ. Τόμ. Α΄ σελ. 219), ἔπειτα δὲν ἀναγκαζόμεθα νὰ ὑπολαμβάνωμεν οὔτε ὅτι πάντα τὰ προπαροξύτονα ἦσαν ἐξ ἀρχῆς κτητικὰ καὶ ὡς τοιαῦτα ὀφείλουσι νὰ ἀναλύωνται, ὅπερ εἰς πολλὰς ἄγει δυσκολίας, οὔτε ὅτι τὰ μέσης ἢ παθητικῆς σημασίας ἀνεβίβασαν τὸν τόνον αὐτῶν, ἵνα μὴ συμπέσωσι τοῖς δραστικοῖς.

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ὅτι τὰ ἀναλογικὰ οὐ πανταχοῦ κατισχύουσιν, ὑπῆρχε καὶ ἕτερος λόγος, δι' ὃν τὸ ἀναπτυχθὲν αἴσθημα τοῦτο τοῦ διακρίνειν διὰ τοῦ τόνου τὰ σημαίνοντα ἐνέργειαν καὶ πάθος ἀπ' ἀλλήλων δὲν ἠδυνήθη νὰ κατισχύσῃ καὶ ἐπενέγκῃ τὴν διάκρισιν τούτων πανταχοῦ· πρῶτον διότι, ὡς εἴδομεν, πολλὰ τῶν *μεταβεβλημένων* καὶ *προσδιοριστικῶν* καὶ δὴ προπαροξυτόνων ἐδήλουν ὁπωςδήποτε ἐνέργειαν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρηρμηνεύθησαν ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ ἐξελήφθησαν ὡς *ἀντικειμενικά*· ἔπειτα διότι τὰ ἀπὸ προθέσεων καὶ πολλῶν μορίων ἀρχόμενα ἦσαν ὁμοίως προπαροξύτονα εἴτε ἐνέργειαν ἐδήλουν εἴτε πάθος· (πρβλ. *ἐπίσκοπος* καὶ *ἐπίτομος, διάβορος νόσος* καὶ τὸ «*δηλητήριον ἠφάνισται διάβορον πρὸς οὐδενός*», *κάτοχός τινος* καὶ *κάτοχος Μούσαις, εὔγονος, ἄγονος* καὶ *πρόγονος* κττ.). Τρίτον

διότι ἡ διάκρισις αὕτη παρελείπετο πολλάκις καὶ ἐν τοῖς ὀξυτόνοις μακροκαταλήκτοις (πρβλ. *εὐεργὸς ἀνὴρ* καὶ *εὐεργὸς ὕελος, τραγῳδός, ἐπῳδὸς ἀνὴρ καὶ γόης* καὶ *ἐπῳδὸς στίχος, κερουλκοὶ Τρῶες* καὶ *κερουλκὰ τόξα* κλπ.). Ἐντεῦθεν παρατηρεῖται ὅτι ἐν οἷς διὰ τὴν ἀμετάβατον ἢ μέσην σημασίαν δὲν ἐξεδηλοῦτο σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ἡ ἔννοια τῆς ἐνεργείας, παρελείπετο πολλάκις ἡ δήλωσις τῆς δράσεως διὰ τοῦ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου ἐπὶ τὴν παραλήγουσαν· ἐντεῦθεν ὑπάρχει σάλος, ἄλλων μὲν κατὰ τὸν γενικὸν τῆς συνθέσεως νόμον ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, ἄλλων δὲ ἐπὶ τῆς παραληγούσης ὡς σαφῶς δραστικῶν τονιζομένων· πρβλ. τὰ λήγοντα εἰς

-*αλος ὠκύαλος* (ἂν ὄντως ἐκ τοῦ *ἅλλομαι*)·

-*δρομος ἀελλόδρομος, εὐθύ- ἰσό- αὐτό- ὀρθό- ἀλά- πολύδρομος*, παρὰ τὸ *ἡμεροδρόμος ταχυδρόμος*·

-*θοος ἀρηί- ἱππό- ὠκύθοος* παρὰ τὸ *βοηθόος*·

-*κοος ὀρέσκοος*·

-*πλανος ἀρχί- ἀλί- πολί- νυκτί- ἀερό- ὠκύπλανος*, ἀλλὰ *λαοπλάνος*·

-*πλοος, πρωτό- ἀλί- ὠκύπλοος*·

-*πορος βραχύ- ἀκρό- ἰθύ- ὀξύ- ὑψί- ὠκύπορος*, ἀλλὰ *βουπόρος, ὁδοιπόρος*·

-*ροος, βαθύρροος, καλλίρροος, χειμάρροος*·

-*ροπος ἰσόρροπος*·

-*τροχος, ὁλοοίτροχος*·

-*φοιτος ἀερόφοιτος*.

-*φυγος, ὀψίφυγος*.

Κατὰ ταῦτα ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἀπὸ τοῦ *αὐτο-* ἀρχομένοις διὰ τὴν αὐτοπαθῆ σημασίαν δὲν ἐξεδηλοῦτο σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ἡ ἐνέργεια, διὰ τοῦτο ταῦτα ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, ὅπως παρετήρησεν ὁ Ἡρῳδ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 47-8) *αὐτόμολος, αὐτόφορβος, αὐτόμαχος, αὐτόδειπνος, αὐτόδηλος, αὐτόδικος, αὐτόνομος, αὐτόστολος, αὐτόστονος, αὐτότροφος, αὐτόφωνος*· μόνον δ' ἐκεῖνα

ἐν οἷς σαφῶς ἐδηλοῦτο ἢ ἔδει νὰ δηλωθῇ ἡ δρᾶσις, παρωξύνοντο, οἷον *αὐτοφάγος, αὐτοκτόνος, αὐτοτόκος.* Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἴσως ἐτονίσθησαν καὶ τὰ *ὀψίφυγος ὀψίτυχος, ὑψίπορος, ὠκύπορος* κττ. οὐχὶ δὲ διὰ τὸ *ὀψι- ὑψι.* Περὶ τοῦ *πολυπτῶκες* ἀντὶ *πολύπτωκες* λεκτέον ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἀνωτέρω σελ. 5 εἴδομεν ὅτι κατὰ τὸ ἁπλοῦν ἐκανονίζετο ἐνίοτε ὁ τόνος τοῦ συνθέτου, οὕτω συνέβη καὶ τῷ κτητικῷ *πολυπτῶκες Μέλαιναι* ἀντὶ *πολύπτωκες* = αἱ πολλοὺς πτῶκας ἔχουσαι· τὸ δὲ *φαλακρὸς* ἐκ τοῦ *φαλὸς* + *ἄκρος* καὶ δὴ ὁ λευκὴν ἔχων τὴν ἄκραν, ἡρμηνεύθη ἀνωτέρω σελ. 17 κατ' ἀναλογίαν συνωνύμων. Καὶ τοῦ *εἰροπόκοις ὀΐεσσιν, εἰροπόκων ὀΐων* τὴν ὀνομαστικὴν τονίζουσιν ἐπὶ τῆς παραληγούσης *εἰροπόκος·* ἐπειδὴ δ' ὅμως ἑρμηνεύεται «ἡ εἰς εἶρος πεκομένη οἷς», ἀναγνωστέον *εἰρόποκος* = ἡ πόκον ἐρίων ἔχουσα οἷς. Ὁμοίως ἐτονίσθη τὸ *χαροπὸς* = ὁ ἔχων ἀπαστράπτουσαν ὄψιν κατὰ τὰ εἰς *-ωπὸς* (ἀνωτ. σελ. 54), οἷς ἦν ὅμοιον. Τὸ *κέρτομος* φαίνεται ὅτι ἐτονίσθη οὕτω, τοῦτο μὲν ὅτι πρὸς τὸ *κερτόμιος* παραβαλλόμενον ἔχει ὅπως τὸ *ἔναλος* πρὸς τὸ *ἐνάλιος, ἔνδημος* πρὸς τὸ *ἐνδήμιος* κλπ., τοῦτο δὲ ὅτι ἐκ τοῦ συνθέτου *φιλοκέρτομος* ἀφῃρέθη τὸ *κέρτομος,* ὅπως ἐκ τοῦ συνθέτου *Πανέλλανες* ἀφῃρέθη τὸ παροξύτονον *Ἕλλανες -Ἕλλαν,* διότι πάντα τὰ εἰς *-ὰν -ᾶνος* λήγοντα ἐθνικὰ (μάλιστα ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὅθεν καὶ τὸ *Ἕλλην)* εἶναι ὀξύτονα, **Ἀκαρνάν, *Ἀτιντάν, *Ἀθαμάν, *Ἐγχελάν, Αἰνιὰν* κτλ.

§ 58. *Καθολικὴ αἰτία τοῦ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου ἐν τοῖς συνθέτοις.* Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 39. 56. 61, ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ τονισμοῦ τῶν κτητικῶν ἀπὸ τῶν προσδιοριστικῶν καὶ ἀντικειμενικῶν ὑπῆρχεν ἀρχαιόθεν, ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πολλαχῶς ἐπεσκιάσθη, τοῦτο μὲν ὅτι κατὰ τὸν νόμον τῆς τρισυλλαβίας πολλὰ κτητικὰ καὶ προσδιοριστικὰ κατεβίβασαν τὸν ἑαυτῶν τόνον· πρβλ. **αὐτόκελευθος - αὐτοκέλευθος, *ἀγαθό-δαιμων - ἀγαθοδαίμων, *οἰό-χιτων - οἰοχίτων, *ἰό-στεφανος - ἰοστέφανος* κτλ., τοῦτο δὲ ὅτι πολλὰ ἀπὸ κτητικῶν καὶ προσδιοριστικῶν μετεβλήθησαν εἰς ἀντικειμενικά,

ἀλλ' ὅμως ἐφύλαξαν τὸν τόνον αὐτῶν ἀναλλοίωτον, *ἀριστόβουλος, ταξίαρχος, αἰγίοχος, ἡνίοχος* κττ. καὶ ἐτονίσθησαν ὁμοίως τοῖς *πολύδρομος, ἱππόθοος,* ἐντεῦθεν ἐπεσκοτήθη ἡ διαφορὰ τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν ἀντικειμενικῶν· τοῦτο δὲ τέλος ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ὑπολειφθέντα διάφορα ὡς πρὸς τὸν τόνον ἀντικειμενικά, προσδιοριστικὰ καὶ κτητικὰ συνέπεσον ἐν πολλαῖς πτώσεσι διὰ τὸν τῆς τρισυλλαβίας τόνον, ὥστε τὸ *ναυμάχος μονομάχος* καὶ τὸ *ναύμαχος ἀξιόμαχος* ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ τοῦ ἑνικοῦ καὶ τῇ γενικῇ, δοτικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ πληθυντικοῦ δὲν διεστέλλοντο ἀπ' ἀλλήλων. Διὰ πάντα ταῦτα ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν τὸ αἴσθημα ἐν τοῖς λέγουσιν, ὅτι καθόλου ἐν τοῖς συνθέτοις ὁ τόνος ἔδει νὰ ἀναβιβάζηται ὅσον ἐνδέχεται ἀνωτέρω τῆς ληγούσης καὶ ἡ τάσις αὕτη ἤρξατο μὲν ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις, ἐντεῦθεν πάντα τὰ μονοσύλλαβα ἐφ' οἱασδήποτε σημασίας ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ἀρχαιόθεν, ἐξηκολούθησε δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς, ὥστε ὀλίγαι μόνον τάξεις διέφυγον τὴν ἐπίδρασιν τῆς τάσεως ταύτης.

§ 59. *Μέχρι τίνος συλλαβῆς ἠδύνατο νὰ ἀναβιβάζηται ὁ τόνος.* Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τονικοῦ νόμου τῆς τρισυλλαβίας σπανίως ἦν δυνατὸν νὰ κεῖται ὁ τόνος ἀνωτέρω τῆς σῳζομένης τελευταίας τοῦ πρώτου συνθετικοῦ συλλαβῆς (εἴτε ἀληθῶς αὕτη ἦν ἡ τελευταία εἴτε ὡς τοιαύτη ἐξελαμβάνετο). Ἐντεῦθεν ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν ἐν τοῖς λαλοῦσι τὸ αἴσθημα ὅτι ἐν τοῖς συνθέτοις ὁ τόνος δὲν δύναται νὰ κεῖται ἀνωτέρω τῆς τελευταίας *σῳζομένης* συλλαβῆς τοῦ α' συνθετικοῦ. Ἐντεῦθεν ἐλέχθη *ὑπόδρα, ἀρτίπος, τετράπος, ἀελλόπος, παράπαν, ἐπίπαν* κττ. Διὰ τοῦτο καὶ δι' ἀναλογίαν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ γένους ἐλέχθη καὶ *ὦ δαΐφρον (ὁ δαΐφρων)* καὶ τὸ *δαΐφρον, ὦ πολύφρον, ὦ Λυκόφρον, ὦ ταλαῖφρον, ὦ Παλαῖχθον* κττ. (Ἐξαίρεσιν τούτων φαίνεται ὅτι ἀπαρτίζουσιν αἱ κλητικαὶ *Ἐνόσιχθον, Πόσειδον, Ἐλέλιχθον·* αὗται δὲ ἀκριβῶς διασῴζουσιν ἀρχαιότερον τονισμόν, ὅπερ οὐδὲν θαῦμα προκειμένου περὶ θεοῦ καὶ τούτου τῶν ἀρχαιοτάτων· πρβλ. *σωτήρ - σῶτερ*).

Καὶ ὅτε τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ α΄ συνθετικοῦ δὲν ἦτο ἐκτεθλιμμένον ἀλλὰ συγκεχωνευμένον μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τοῦ β΄ συνθετικοῦ εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον, ὁ τόνος δὲν ἀνεβιβάζετο ἀνωτέρω τοῦ μακροῦ τούτου φωνήεντος· πρβλ. *Ἀντῆνορ, Ἐλπῆνορ, αὐτῆμαρ, ἐννῆμαρ* (καθ' ὃ καὶ *πανῆμαρ*), *κακοῦργος* (καθ' ὃ καὶ *πανοῦργος*), *Ἀρκτοῦρος, Ἀγχοῦρος, ἀγροῖκος, αὐλῶπις, βλοσυρῶπις, γλαυκῶπις, καλαῦροψ, νεῶρες, ποδῶκες, χαλκῆρες, λυσσῶδες, ἀμφῶες* κττ. (Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ *τέτρωρος* ἐκ τοῦ *τετράορος*, τονισθὲν πάντως κατὰ τὸ συνώνυμον *τέθριππον*). Ὅτε δὲ τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ α΄ συνθετικοῦ ἐξεθλίβετο, τότε φαίνεται ὅτι ὁ τόνος ἀνεβιβάζετο, διασῳζομένου οὕτως ἀρχαιοτέρου τονισμοῦ, οἷον *μέσσ-αυλον, λεύκ-οφρυς, κόρ-οιφος, ἄπ-ιχθυς κάλλ-ιχθυς* (ὅπως καὶ *εὔοφρυς σύνοφρυς εὔιχθυς, μελάνοφρυς, ὑπέροφρυς, πολύιχθυς*), *ἄγρ-υπνος, ἄγρ-αυλος, ἄνδρ-αγχος, κάταντες, ἄναντες, αὔταρκες* κττ. Οὕτως ἐτονίσθησαν καὶ τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τὰ κύρια εἰς *-ωψ* ὁμαλῶς ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ἅτε τὸ ὄνομα *ὤψ ὠπός* περιέχοντα· πρβλ. *Ἄλμωψ, ἕλικωψ, μύωψ, κέρκωψ, μώλωψ, κώνωψ, ἴωψ, Κύκλωψ, ὕδρωψ* κττ. Τὰ δὲ ἐπίθετα εἰς *-ὼψ* ὀξύνονται, οἷον *εὐώψ, ἀγλαώψ, γοργώψ, γλαυκώψ, δεινώψ, κελαινώψ, ταυρώψ, μονώψ, τριώψ, φλογώψ, ἀλαώψ, φοβερώψ, τυφλὼψ* κλπ. κανονισθέντα, ὡς φαίνεται, κατὰ τὰ συντεθέντα ἐκ ῥηματικῆς ῥίζης, οἷον *ἀπορρώξ, παραβλὼψ* κλπ., πρβλ. ἀνωτ. σελ. 31.

§ 60. *Ἀναλογικὸς τονισμὸς ἐν τοῖς συνθέτοις.* Ὅτι ὁ τόνος πολλῶν λέξεων κανονίζεται κατὰ τὸν τόνον ἄλλων πρὸς ἃς ὁπωσδήποτε συνδέονται, εἴδομεν ἀνωτ. Τόμ. Α΄ σελ. 216. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις, ἐντεῦθεν ὁ τόνος πολλῶν μὲν φαίνεται ἀναβιβασθεὶς πέρα τοῦ ἐπιτετραμμένου, ἄλλων δὲ καταβιβασθεὶς παρὰ τὸ εἰωθός· πρβλ. τὸ οὐδέτερον καὶ τὴν κλητικὴν *αὔθαδες, ἄμφηκες* ὅπερ καίτοι παρέχει τὸ *ο+α* συνῃρημένον εἰς *α* μακρόν, ἀνεβίβασε τὸν τόνον κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς *-ης* συνθέτων, οἷον *εὐήθης εὔηθες, χειροήθης χει-*

ῥόηθες, αὐτάρκης αὔταρκες καὶ δὴ καὶ *αὐθάδης αὔθαδες, ἀμφήκης ἄμφηκες.* Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α' σελ. 534 καὶ ἄνωτ. § 59 πολλὰ σύνθετα καὶ ἁπλᾶ ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς ἔν τε τῇ ὀνομαστικῇ καὶ τῇ κλητικῇ, πρβλ. *ὦ οἰκῆτορ, ὦ Πολυμῆστορ, ὦ παιδολέτορ, ὁ δαΐφρων ὦ δαΐφρον, ὁ Παλαίχθων ὦ Παλαῖχθον, ὦ Νοῆμον, ὦ Μαχᾶον, ὦ Λακεδαῖμον, ὦ Ἱκετᾶον, ὦ Ἀρετᾶον* κλπ., ἤρξατο κατὰ μικρὸν νὰ ἐπεκτείνηται καὶ ἐπὶ ἄλλα σύνθετα ὁ ἀμετακίνητος τονισμὸς οὗτος τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς, ὅτε καὶ σάλος τις, ὡς εἰκός, τοῦ τόνου ἐφάνη· πρβλ. *τὸ ἐπιλῆσμον, τὸ ἀνελεῆμον, τὸ ἐπιστῆμον* (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' σελ. 569 καὶ ἐν Σωκράτους Α' 277) παρὰ τὸ *ἀνεπίστημον,* καὶ *μεγαλορρῆμον,* καὶ *κακορρῆμον* καὶ *πολυρρῆμον* καὶ *ἀμνῆμον* καὶ ἄλλα ἅτινα εὑρίσκονται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τῶν μεταγενεστέρων παρὰ τὸ *ἐλέημον, εὔδαιμον, ἄγνωμον, ἄπραγμον, εὔσχημον* κττ. (ἰδὲ Κόντον, Σωκρ. 269 κέξ.). Τὴν τάσιν ταύτην βλέπει τις σαφῶς καὶ ἐν τῷ *γεωμέτρης-μέτρα, παιδοτρίβης-τρίβα, ὦ αὐτοκράτορ, παντοκράτορ* κττ. Ὅτι δὲ κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄλλων πτώσεων καὶ πρὸ πάντων τῆς ὀνομαστικῆς ἐκανονίσθη ὁ τόνος τῶν κλητικῶν τούτων, μανθάνει τις παρατηρήσας ὅτι τῶν μὲν συνθέτων εἰς *-ων -ονος* καὶ *-ης -εος* ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν ὁ τόνος ἀναβιβάζεται, τῶν δὲ εἰς *-ωρ* οὐχί, πάντως δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ ὅτι τῶν μὲν εἰς *-ων* καὶ εἰς *-ης* ὑπῆρχον καὶ οὐδέτερα τονιζόμενα ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης (τὸ *ὀλβιόδαιμον,* τὸ *χρηστόηθες,* τὸ *εὔηθες,* τὸ *τανάηκες* κλπ.), διὸ καὶ ὦ *εὔδαιμον,* ὦ *μεγαλόγνωμον,* ὦ *χρηστόηθες* κλπ., τῶν δὲ εἰς *-ωρ* οὐδέτερα ἀναβιβάζοντα τὸν τόνον ἐπὶ τὴν προπαραλήγουσαν ἀγνοοῦνται, διὸ καὶ ἡ κλητικὴ τῶν ἀρσενικῶν τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ἤτοι ἀντὶ *αὐτόκρατορ, παντόκρατορ* ἐλέγετο συνήθως κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις ὦ *αὐτοκράτορ,* ὦ *παντοκράτορ* (πρβλ. Κόντον ἐν Σωκρ. Α' 285-7). Ὁμοίως ἐκανονίσθησαν τὰ οὐδέτερα τῶν μετοχῶν τὸ *προέχον,* τὸ *ἐκλέξαν* κττ. κατὰ τὸ ὁ *προέχων* ἢ *προέχουσα,* ὁ *ἐκλέξας* ἢ *ἐκλέ-*

ξασα. Ὁμοίως τὸ θηλυκὸν τῶν εἰς *-της* ἀρσενικῶν καί τινων ἄλλων, οἷον ἡ *παμβῶτις*, ἡ *συμπότις*, ἡ *προδότις*, ἡ *αἱματοπῶτις*, *ἠεροφοῖτις*, ἡ *πρωθῆβις*, *ἐπέτις*, *κυνῶπις* (*κυνῶπα* ἀρσ.), *βλοσυρῶπις*, *βοῶπις*, *αὐλῶπις*, *ἑλικῶπις* κτλ., (πρβλ. καὶ *Ἀβδηρῖτις* καὶ *Σπαρτιᾶτις* καὶ *πρεσβῦτις* κττ.). Μόνα δὲ τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς *-πώλης* καὶ *-κοιτης* ἔφυγον τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀναλογίας καὶ διέσωσαν ἀρχαιότερον τονισμόν, οἷον ἡ *ἄκοιτις*, *παράκοιτις*, *ἀνθόπωλις*, *ταινιόπωλις*, *ἀρτόπωλις* κττ. (πρβλ. Κόντον ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ Ε′ σελ. 38 καὶ Σωκράτ. Α′ 288). Τὸ δὲ *σύμμυστις-ιδος* φαίνεται ὅτι συνετέθη ἐκ τοῦ αὐθυποστάτου *μύστις*, διὸ προπαροξυτονήθη ὁμαλῶς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν § 50, δ′. Τὸ *Θερμοπύλαι*, *Ὑποθῆβαι* κττ. ἐτονίσθησαν κατὰ τὰ ἁπλᾶ, τὸ δὲ *μάψ-αυραι* ὁμαλῶς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 61. *Περὶ τῆς φύσεως τοῦ Λατινικοῦ τόνου.* Ἐν σελ. 88 τοῦ Α′ Τόμου ἐλέγομεν ὅτι πηγαί, ὅθεν ἀρυόμεθα τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, εἶναι ἢ ἄμεσοι, οἷον αὐτὰ ταῦτα τὰ παραδοθέντα γλωσσικὰ μνημεῖα, ἢ ἔμμεσοι, οἷον αἱ περὶ τῆς γλώσσης διδασκαλίαι καὶ μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν. Ἐν δὲ σελ. 489 καὶ 501-4 εἴδομεν ὅτι αἱ μαρτυρίαι τῶν Ἑλλήνων Γραμματικῶν περὶ τοῦ μουσικοῦ τόνου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὰ πάθη τῶν φθόγγων αὐτῆς συμφωνοῦσι τελέως, καὶ ὅτι τούτων ἕνεκα ὡμολογήσαμεν ὅτι ὁ τονος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἦν κυρίως μουσικός. Νῦν δὲ προκειμένου περὶ τοῦ Λατινικοῦ τόνου παρατηρεῖται ὅτι αἱ μαρτυρίαι τῶν Ῥωμαίων Γραμματικῶν ἀντίκεινται καθ᾽ ὁλοκληρίαν πρὸς τὴν τῶν φωνητικῶν παθημάτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν δια-

λαμβάνουσιν ἀεὶ περὶ μουσικοῦ τόνου τῆς γλώσσης αὐτῶν, τὰ δὲ πάθη τῆς γλώσσης φαίνονται ἐλέγχοντα ἰσχυρὸν τονισμόν. Ὅτι δ' ὅμως ἀληθῶς ὁ Λατινικὸς τόνος ἦν φύσει διάφορος τοῦ Ἑλληνικοῦ, δηλοῦται ἐκ πολλῶν· α) Ἑλληνικῶν λέξεων βραχεῖα τονουμένη συλλαβὴ ἐν ταῖς μετὰ Χριστὸν μάλιστα ἑκατονταετηρίσι τονίζεται καὶ ἅμα ἐκτείνεται ἐν τῇ Λατ., ἤτοι ὁ τόνος τῆς λέξεως εἶχεν ἰσχὺν καὶ τρόπον τινὰ ἐποίει μακρὸν τὸ φωνῆεν ἐφ' οὗ ἔκειτο· καὶ β) τἀνάπαλιν Ἑλλην. λέξεων μακρὰ ἀλλ' ἄτονος συλλαβὴ ἐβραχύνετο ἄτονος μένουσα ἐν τῇ μτγν. Λατ., τ. ἔ. τὸ ἄτονον ἐξεφέρετο ἄνευ ἐντάσεως καὶ δὴ ἐθεωρεῖτο ὡς βραχύ· πρβλ. Sofī'a καὶ i'dŏlum, fiála καὶ érĕmus, blásphĕmus, sélīnum, búlȳrum, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ποιήμασι μακρὰ μὲν συλλαβὴ ἐκλαμβάνεται ἡ τονουμένη, βραχεῖα δὲ ἡ ἄτονος. Τοῖς Ῥωμαίοις προσέπιπτεν, ὡς φαίνεται, δύσκολος ἡ ἐκφώνησις λέξεων προπαροξυτόνων μετὰ μακρᾶς παραληγούσης οἷον *ἄνθρωπος*, καὶ ἡ ἐκφώνησις λέξεων βραχυπαραλήκτων παροξυτόνων, οἷον *εἰρημένος*· γ) ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ παρατηροῦνται μεγάλαι συγκοπαὶ καὶ ἐξασθενώσεις τῶν ἀτόνων φωνηέντων, αἵτινες κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 503 μόνον ἐν γλώσσαις ἰσχυρὸν ἐχούσαις τονισμὸν παρατηροῦνται, οὐχὶ δὲ ἐν ταῖς ἐχούσαις μουσικόν, ὅπως λ. χ. ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ Ἰνδικῇ.

Ταῦτα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν Ῥωμαίων Γραμματικῶν περὶ τοῦ μουσικοῦ τόνου τῆς ἑαυτῶν γλώσσης εἶναι πλημμελής· ἐσφάλησαν δὲ τὸ μὲν διότι κατὰ τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α' σελ. 502 οὗτοι ἐμιμοῦντο τοὺς Ἕλληνας, τὸ δὲ διότι καὶ ὁ Ἑλληνικὸς τόνος ἦν καθ' οὓς χρόνους ἤκμαζον οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοί, ἐν τῷ ἀλλοιοῦσθαι, ἤτοι ἐν τῷ μεταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μουσικοῦ εἰς τὸν δυναμικὸν (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 505-6), ἐτηροῦντο δέ, ὡς εἰκός, οἱ παλαιότερον κατὰ τοὺς δοκίμους χρόνους πλασθέντες ὅροι, *ὀξύς, βαρύς, ἀνειμένος* κλπ. καὶ δὴ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς μουσικῆς ὁρμωμένη καὶ ἐπὶ ταύτης στηριζομένη θεωρία. Ὅτε ἄρα ἤκμασαν οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ (ἀπὸ

Οὐάρρωνος κατὰ τὸν α΄ π. Χ. αἰῶνα μέχρι τοῦ Μοναχοῦ Βέδα κατὰ τὸν 8ον μ. Χ.), ὁ τόνος τῆς Ἑλληνικῆς δὲν διέφερε μεγάλως τοῦ τῆς Λατινικῆς, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ νοήσωσι τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς δοκίμου Ἑλληνικῆς διαφοράν· ἐντεῦθεν παρέλαβον τὸ ὀνοματολόγιον καὶ τὴν θεωρίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ προσήρμοσαν αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν ὅπως ἐποίουν καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῶν Ἕλληνες Γραμματικοί, εἰ καὶ κατ' ἀλήθειαν μήτε τῇ τότε Ἑλληνικῇ μήτε τῇ Λατινικῇ ἥρμοζεν.

§ 62. *Ἄλλαι διαφοραὶ τοῦ Λατινικοῦ τόνου ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ.* Πλὴν τῆς εἰρημένης διαφορᾶς εἶχεν ἔτι καὶ ἄλλας ὁ Λατινικὸς τόνος ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἤτοι α) ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι δὲν διετήρησαν τὴν ἀρχαίαν διαφορὰν τοῦ ὀξέος τόνου ἀπὸ τοῦ περισπωμένου, καὶ β) ὅτι οὕτω μετεκίνησαν καὶ μετέβαλον τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου τόνου τῶν λέξεων, ὥστε ἑκάστη λέξις τονίζεται ὅπου τονίζεται οὐχὶ διότι οὕτως ἐξεφέρετο ἐν τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις, ὅπως λ. χ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πολλαχοῦ παρατηρεῖται (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 497-500), ἀλλὰ κατ' ἄλλους παντελῶς νεωτέρους τονικοὺς νόμους· γ) ὅτι οἱ αὐτοὶ νεώτεροι τονικοὶ νόμοι κανονίζουσι καὶ τὰ ἁπλᾶ καὶ τὰ σύνθετα, ὥστε οὐδεὶς λόγος ἰδίᾳ περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων ἀνάγκη νὰ γίνηται· δ) ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἑλληνικῇ τὴν θέσιν τοῦ τόνου ὁρίζει ἡ ποσότης τῆς ληγούσης, ἐν δὲ τῇ Λατινικῇ ἡ τῆς παραληγούσης.

§ 63. *Ἀπόδειξις προϊστορικοῦ τονισμοῦ τῆς Λατινικῆς γλώσσης.* Εἴπομεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ τονουμένη συλλαβὴ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ὑπερέβαλλε τὰς ἀτόνους οὐχὶ διότι ἐξεφωνεῖτο ὀξύτερον, καθ' ὑψηλοτέραν μουσικὴν κλίμακα, ἀλλὰ διότι ἐξεφέρετο μετὰ μείζονος δυνάμεως, τούτου ἕνεκα αἱ ἄτονοι συλλαβαὶ ἔπαθον διαφόρους ἐξασθενώσεις, συγκοπὰς κλπ., οἷον *éx-ago exigo, *col-lego - colligo, *dexiter - dexter, *subs- emo - sūmo, cano *cecani - cecini, ravicus - raucus, *primiceps - princeps, valide - valde, *pér - rego - *pér - rigo - pergo κλπ. Νῦν δὲ παρατηρεῖται

ὅτι πολλάκις φαίνονται παθοῦσαι αὐταὶ αὗται αἱ συλλαβαί, αἵτινες κατὰ τοὺς γνωστοὺς ἡμῖν τονικοὺς νόμους ὤφειλον νὰ τονίζωνται· πρβλ. *novi-parum -*nou-perum - nuperum καὶ nūper, *oino - decim - undecim, *quinquedecim quindecim, *avitumo autumo, *avideo - audeo (πρβλ. avidus), βαλανεῖον * balanēum *balanĕum-balineum (οὕτω Πλαῦτος)-balneum (ὅθεν τὸ νῦν μπάνιο), *dehabeo * praehabeo - dehibeo - praehibeo καὶ περαιτέρω debeo. praebeo, *avi - spex - auspex, *novendinae - nundinae, *semilibra - selibra, opitumus - optimus, parco - peperci, fallo - fefelli ἀντὶ *pe-parci, *fefalli, *prae-factus-praefectus, *de-captus-deceptus, *Tarantom Tarentum, *talanton talentum, *ad-cantus *accantus-accentus, *in-barbos inberbis, *in-armos-inermis, contracto contrecto, com-mando - commendo κτλ. κτλ.

Ταῦτα φαίνονται ὅλως παράδοξα, ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις, τὰ τονούμενα φωνήεντα a, e, i, o, u καθόλου εἰπεῖν οὔτε ἐξασθενοῦνται οὔτε ἀποβάλλονται, μόνα δὲ τὰ ἄτονα πάσχουσι τὰ πάθη ταῦτα· ἀνάγκη ἄρα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ ταῦτα θὰ ἦσαν πάλαι ποτὲ ἄτονα. Ἐπειδὴ δὲ προσέτι παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ τὰ φωνήεντα τῆς μὲν ἀρκτικῆς τῶν λέξεων συλλαβῆς σῴζονται ἀπαθῆ, πασῶν δὲ τῶν ἀκολούθων ὑπόκεινται διαφόροις ἐξασθενώσεσι, συγκοπαῖς ἢ ἀποκοπαῖς, λογικὴ ἀνάγκη βιάζει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καθ' οὓς χρόνους ἐγίνοντο τὰ εἰρημένα πάθη, ὁ τόνος τῶν λέξεων ἐξεφωνεῖτο ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς, ὅπως γίνεται σήμερον ἐν τῇ Λεττικῇ γλώσσῃ, τ. ἔ. νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πρὸ τοῦ ἱστορικοῦ τονισμοῦ ἐπεκράτει ἄλλος, καθ' ὃν ἐτονίζετο μὲν καὶ ἐτηρεῖτο ἀπαθὴς ἡ ἀρκτικὴ πάσης λέξεως συλλαβή, ἦσαν δ' ἄτονοι καὶ ἔπασχον διαφόρους παθήσεις αἱ μετ' αὐτήν.

§ 64. ***Περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ προϊστορικοῦ τόνου.*** Ἐπειδὴ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἀρχαίων Κελτῶν, καὶ ἐπειδὴ συγκοπαὶ βραχέων φωνηέντων ἐν παραληγούσῃ θέσει μα-

κρᾷ καὶ δὴ τονιζομένῃ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ἱστορικοῦ τονισμοῦ παρατηροῦνται καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἰταλικαῖς διαλέκτοις, πρβλ. Ὀσκ. mersto ἐκ *meresto - *medesto = modestus, minstro = ministro, Vezku = Vetusco, Upsiis = *Opisius κττ., δῆλον ὅτι ὁ τονισμὸς οὗτος ἀνεπτύχθη παλαιότατα, ἤτοι κατὰ τὴν Πανιταλικὴν ἢ παλαιότερον κατὰ τὴν Ἰταλοκελτικὴν περίοδον. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις καὶ Ἑλληνικαὶ λέξεις εἰσαχθεῖσαι εἰς τὴν Λατινικὴν φαίνονται παθοῦσαι (πρβλ. talentum. Tarentum, Casenter(a), Alixente(r), Alixentrom (τῆς γ΄ π. Χ. ἑκατονταετ.), placenta, Agrigentum, balineum κττ.), δῆλον ὅτι ἡ ἐξασθενωτικὴ δύναμις ἐσῴζετο ἔτι ὅτε αὗται εἰσήχθησαν εἰς τὴν Λατινικήν, τ. ἔ. ὅτε οἱ Ρωμαῖοι ἐλθόντες εἰς μεγάλην ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας παρέλαβον τὰς λέξεις ταύτας, ἤτοι μέχρι τῆς τρίτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

§ 65. *Αἰτία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ προϊστορικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ τονισμοῦ.* Αἰτία τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ προϊστορικοῦ ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς καὶ τοῦ ἱστορικοῦ ἐπὶ τῆς παραληγούσης ἢ προπαραληγούσης τονισμοῦ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις δευτερεύοντός τινος τόνου πάλαι μὲν κατὰ τοὺς Πανιταλικοὺς ἢ καὶ Ἰταλοκελτικοὺς χρόνους ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς, κατὰ δὲ τοὺς ἰδίᾳ Ῥωμαϊκοὺς ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβῆς· λέξεις λ.χ. οἷον *si- stamós, *monetós, *rudhirós, *nom(i)nés, *nom(i)nō'm, *su̯esorō'm κττ. ἔλαβον πάλαι καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς τόνον τινά, οἷον sìstamós, mònetós, rùdhirós, nòm(i)nés, nòm(i)nō'm, svèsorō'm, οὗτος δὲ κατὰ μικρὸν ἔπειτα κατίσχυσε καὶ ἐκοίμισε τὸν ἀρχαῖον, ὅπως εἴπομεν ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 525-6 ὅτι ἐγένετο καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ὅθεν si'stimus, mónitus, rúber, nóminis, nóminum, *sórŏrōm (ὅθεν ἔπειτα sorō'rum). Ἐπικρατήσαντος δὲ τοῦ τονισμοῦ τούτου ἤρξατο πάλιν ἔπειτα κατὰ μικρὸν ἐν ταῖς πολυσυλλάβοις λέξεσι νὰ ἀναπτύσσηται ἕτερος τόνος ἐπί τινος συλλαβῆς κατωτέρω κειμένης, διότι αἱ πολλαὶ τῇ ἀρχούσῃ καὶ τονουμένῃ ἑπόμεναι προσέπιπτον δυσεκφώνητοι ἄνευ

τινὸς δευτερεύοντος τόνου· οὕτω τὸ ámicitia ἐγένετο ámicìtia καὶ ἔπειτα àmicítia. ὁμοίως sápientia - sápièntia - sàpiéntia, témpestatibus - témpestàtibus - tèmpestátibus κλπ. Ἕνεκα δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δευτερευόντων τούτων τόνων, τοῦ τε προϊστορικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ, συνέβη ὥστε ὁ ἀρχαῖος Ἰαπετικὸς τόνος τῶν λέξεων ὅλως ἠλλοιώθη, ἐντεῦθεν τῶν δισυλλάβων ἢ πολυσυλλάβων ὀξυτόνων πάντων, τῶν ἄλλων δὲ τῶν πλείστων μετεβλήθη ἡ θέσις τοῦ τόνου. Καὶ ὅσαι δὲ λέξεις τονίζονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ πάλαι συλλαβῆς, τονίζονται οὕτω οὐχὶ διὰ τὴν παράδοσιν ἀλλὰ διὰ τὴν προσῳδίαν τῆς παραληγούσης αὐτῶν.

§ 66. *Τονικοὶ νόμοι τῆς Λατινικῆς γλώσσης.* Τοῦ κατισχύσαντος νεωτέρου, ἱστορικοῦ τονισμοῦ οἱ νόμοι δύνανται νὰ διατυπωθῶσιν ἁπλῶς ὧδε: α) ἡ λήγουσα τῶν δισυλλάβων καὶ ὑπερδισυλλάβων λέξεων καὶ τύπων οὐδέποτε τονίζεται· β) ἡ παραλήγουσα τῶν ὑπερδισυλλάβων λέξεων καὶ τύπων τονίζεται, ἂν αὕτη εἶναι μακρὰ φύσει ἢ θέσει· γ) ἂν ἡ παραλήγουσα ὑπερδισυλλάβου λέξεως εἶναι φύσει καὶ θέσει βραχεῖα ὁ τόνος κεῖται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης.

§ 67. *Χαρακτὴρ τοῦ νεωτέρου, ἱστορικοῦ τόνου.* Ὁ νεώτερος, ἱστορικὸς τόνος δὲν εἶναι ὅπως ὁ Ἰαπετικὸς ἢ ὁ προϊστορικὸς ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν, ἀλλ' ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 525-7) ἐξηρτημένος, οὐχὶ πλείονας τῶν τριῶν πρώτων χρόνων δυνάμενος νὰ καταλείπῃ κατόπιν ἀτόνους ἤτοι ἐγκλινομένους. Διαφορά τις μόνον παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνεται πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ προσῳδία τῆς παραληγούσης οὐχὶ δὲ ἡ τῆς ληγούσης· αἰτία δὲ τούτου ἀναμφιβόλως εἶναι ὅτι ὁ νεώτερος οὗτος τόνος δὲν ἀνεπτύχθη ἐν χρόνοις σφόδρα ἀφεστῶσι τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως τῆς γλώσσης, καὶ ὅτι τότε ἡ πρότερον μακρὰ προσῳδία τῆς ληγούσης, σφόδρα ἀφισταμένης τοῦ τόνου, εἶχεν οὕτως ἀλλοιωθῇ καὶ ἐξασθενωθῇ ὥστε ὡς σχεδὸν πάντοτε βραχεῖα ἠδύνατο νὰ παραβλέπηται, τοὐναντίον δὲ ἡ μακρὰ προσῳδία τῆς παραληγούσης, ἐγγύτερον τοῦ τόνου

κειμένης καὶ δὴ σῳζομένης, εἶχε δύναμιν ἐπὶ τὸν κανονισμὸν τοῦ τόνου (πρβλ. τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 510 περὶ τῆς βραχύνσεως καὶ ἐξασθενώσεως τῶν ὀξυτόνων καὶ βαρυτόνων τελικῶν διφθόγγων *αι*, *οι*, ὥστε ἠδύναντο νὰ ἐκλαμβάνωνται βραχεῖαι ὡς πρὸς τὸν τονισμόν). Πρὸς τούτοις παρατηρεῖται ὅτι ὅπως ὁ προϊστορικὸς οὕτω καὶ ὁ κατόπιν ἐπικρατήσας ἱστορικὸς τόνος ἦν ὁμοίως δυναμικός, ὅπως πιστοῦται ὑπὸ πολλῶν συγκοπῶν γενομένων ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐν συλλαβαῖς κειμέναις μετὰ τὴν τονουμένην ἢ ἀμέσως πρὸ αὐτῆς· πρβλ. objúrigo παρὰ Πλαύτῳ, ἔπειτα objurgo, cálidus - cáldus ἐπὶ Αὐγούστου, lamna, gratīs (ἀντὶ gratiīs). aridus καὶ ardus, uvida καὶ uda, solidus καὶ soldus, discipulus - disciplīna, figulus - figlina, veteris - vetranus (*Οὐετρανὸς* ἐν Ἑλλην. ἐπιγρ.), benventod (ἐπὶ νομισμ.), maldictum (ἐπιγρ.), calfacio, olfacio, dominus, viridis καὶ μτγν. domnus, virdis κττ.

§ 68. *Ἐξαιρέσεις τῶν τονικῶν νόμων.* Τῶν ἐν § 66 ἀναγεγραμμένων τονικῶν νόμων τῆς Λατ. γλώσσης παρέδωκαν ἡμῖν οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ διαφόρους ἐξαιρέσεις. Οὕτω παρατηρεῖται α) ὅτι μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἱστορικοῦ τόνου, καθ' ὃν λέξεις μακρὰν ἔχουσαι τὴν παραλήγουσαν ἐτονίσθησαν ἐπ' αὐτῆς, ἐπεγένετο ἐνίοτε ἀποκοπὴ τοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὁ τόνος εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποκρυσταλλωθῇ ἐφ' ἧς συλλαβῆς ἔκειτο πρὸ τοῦ πάθους, διὸ ἔμεινεν ἀμετακίνητος, εἰ καὶ ἡ τονουμένη συλλαβὴ κατέλαβε θέσιν ληγούσης (πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 525 περὶ τοῦ *Ἀκρόνεως*, *Ἀναβησίνεως* κττ.)· πρβλ. illi'c(e), istī'c(e), illū'c(e), istū'c(e), illi'nc(e), isti'nc(e), istā'c(e), adhū'c(e), antehā'c(e), posthā'c(e), istō'c(e), illō'c(e), addī'c(e), addū'c(e), prodū'c(e), audī'vit - audī'it - audī't, fumávit - fumā't, disturbā't, Arpinā's, Campáns, Quirís. optimás, primā's, cujás, nostrás (παρὰ Πλαύτῳ ἔτι cujátis, nostratis), Ravenâ's, Capenâ's Pyrrhī'n(e), tantō'n(e). (πρβλ. «tantôn pro tantône; et constat mutilatas partes orationis accentum in eodem loco habere

in quo etiam integrae habuerunt». Servíus ín Aenead. X, 668. (Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ ὑπὸ τῶν δοκίμων ποιητῶν τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου ἐλέγετο vi'dĕn, καὶ ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σερουΐου (4 μ. Χ. αἰῶνος) εἰς Αἰνειάδος VI, 779 ἐπ' αὐτοῦ ἦν ἐν χρήσει vidĕn μετὰ βραχέος e «viden ut geminae stant vertice cristae»: *den* naturaliter longa est. brevem eam posuit, secutus Ennium: et adeo ejus est immutata natura ut jam ubique brevis inveniatur». Ἡ βραχύτης δὲ τοῦ e ἐν τῷ viden καὶ τοῖς τοιούτοις ἑρμηνεύεται μόνον τότε ὅταν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ τόνος ἔκειτο ἐπὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ συλλαβῆς (ἰδὲ κατωτ. τὰ περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας). Δῆλον ἄρα ὅτι ἀποκοπέντος τοῦ e ἐτονίσθη καὶ τοῦτο κατὰ τἆλλα πρόσωπα video videt ἀναλογικῶς ἀνωτέρω τῆς ληγούσης).

ϛ) Ὅτι ὅπως ἐν τοῖς μακροπαραλήκτοις καὶ δὴ παροξυτόνοις παρέμεινεν ὁ τόνος ἀμετακίνητος καὶ ὅτε ἀποκοπείσης τῆς ληγούσης ἐξεφωνεῖτο ἐπὶ τῆς νέας ληγούσης, οὕτω παρέμεινε δι' ὁμοίαν ἀποκρυστάλλωσιν ἀμετακίνητος καὶ ἐπὶ λέξεων βραχυπαραλήκτων καὶ δὴ παλαιόθεν προπαροξυτόνων, ὅτε παθούσης τῆς ληγούσης ἡ πρότερον παραλήγουσα ἐγένετο λήγουσα, ἡ δὲ τονουμένη προπαραλήγουσα ἔλαβε τάξιν παραληγούσης· πρβλ. τὰς ἑν. κλητικὰς καὶ γενικάς, Domitius- Domi'ti, Ovi'di, Vergi'li, Valéri, κττ. καὶ τὰς ἑν. γενικὰς impéri, consi'li, ingéni, tugúri κττ.

γ) Ὅτι αἱ μετὰ τῶν ἐγκλιτικῶν μορίων -que, -ne, -ve, -ce σύνθετοι λέξεις ἐτονίζοντο κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἐνίων Γραμματικῶν ἐπὶ τῆς ληγούσης εἴτε μακρὰ εἴτε βραχεῖα ἦν αὕτη· musă'que, illĕ'ne, musă'ne, musă've, musă'ce. Servius in Aeneadem X 668 « minores particulae, ut *que*, *ve*, *ne*, *ce*, quotiens junguntur aliis partibus ante se accentum faciunt, qualislibet sit syllaba quae praecedit sive brevis sive longa; ut musă'que, hujúsce, illū'cce, tantō'ne». Τοῦτο δ' ὅμως φαίνεται σφόδρα παράδοξον, καὶ πιθανῶς πρόκειται περὶ μεταγενεστέρας τοῦ τόνου μετακινήσεως, ὅτε αἱ περὶ τὴν προσῳδίαν σχέσεις ἐταράχθησαν. Δύναται

δηλ. νὰ ὑποτεθῇ ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ τόνος ὁ ἐκ τῆς ἐγκλίσεως ἀνεπτύσσετο ἐπὶ τῆς ληγούσης τῶν προπαροξυτόνων scéleráque, témporáque, féminâque, κττ. (δὲν κατεβιβάσθη δὲ ὁ τόνος ὥστε νὰ λεχθῇ sceléraque. femi'naque. tempóraque διὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 575-7). Ἐκ τούτων δὲ βραδύτερον ἐγεννήθη κατὰ μικρὸν τὸ αἴσθημα, ὅτι ἡ πρὸ τοῦ -que συλλαβὴ ἔδει νὰ τονίζηται, ὥστε καὶ μετακίνησις τοῦ τόνου νὰ συμβαίνῃ, vírum - virúmque, térrā - terrā'que, Músā - Musā'que κττ. Ἡ περαιτέρω ἐξάπλωσις τῆς ἀναλογίας ἐπεκουρήθη ὑπὸ τούτου ὅτι τύποι τῆς αὐτῆς λέξεως ἐτονίζοντο πολλάκις ὁμαλῶς ἐπὶ τῆς ληγούσης· πρβλ. utérque, pleri'que, terrā'que, Musā'que κττ. ὅθεν καὶ utră'que, plēră'que, terră'que, Musă'que κλπ. Ὅτι δ' ἀληθῶς οὐχὶ πάλαι καὶ κατὰ φωνητικὸν νόμον ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ διὰ ψυχολογικὴν ἀναλογικὴν αἰτίαν ἐτονίσθησαν ταῦτα οὕτως, δῆλον καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἐν οἷς τὸ que δὲν ἐφαίνετο τοῖς λαλοῦσιν ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ *καί, τε*, ἀλλὰ ἄλλην ἀοριστώδη, οἷον útique=γοῦν, δήπου, γέ, úndique=πανταχόθεν, dénique, i'ta que κττ., δὲν κατεβιβάζετο ὁ τόνος ἐπὶ τὴν πρὸ τούτου συλλαβήν. Τὰ λεχθέντα περὶ τοῦ que ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων μνημονευθέντων μορίων καθὼς καὶ περὶ τοῦ met, ὃ ἐπ' ἴσης ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις κατεβίβασε τὸν τόνον, egŏ'met· πρβλ. «retinent accentum in ultimo quem habebant in paenultimo . . . ut ĕgŏ'met feci; met namque syllabica adjectio est in ego. ut in aliis *ne*, *ce*, ut illicci'ne hujúsce» παρὰ Keil Γ' 48.

δ) Ὅτι ἐν τοῖς μετὰ τοῦ facio, fīo παραθέτοις, οἷον cale-facio, cale-fīo, are-facio, are-fio κττ. ἐτονίζοντο ἀεὶ οἱ ῥηματικοὶ τύποι τοῦ facio. fīo. οἷον calefácio calefácit, calefī's. calefī't· αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ταῦτα κυρίως ἐφαίνοντο τοῖς λέγουσιν οὐχὶ ὡς σύνθετα ἀλλ' ὡς δύο λέξεις (ἐντεῦθεν καὶ ἡ τοῦ a σωτηρία ἐν τούτοις παρὰ τὰ εἰς -ficio ἀληθῆ σύνθετα), καὶ διὰ τοῦτο ἔσῳζεν ἑκάτερον τὸν ἴδιον τόνον.

ε) Ὅτι κατὰ τοὺς Γραμματικοὺς Σερούϊον καὶ Πρισκιανὸν τὰ

μόρια exinde, subinde, perinde ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς τρίτης ἀπὸ τέλους, εἰ καὶ ἡ παραλήγουσα αὐτῶν ἦν μακρά· αἰτία τούτου πάντως εἶναι ὅτι ὁ τόνος τῶν ἐχόντων δίφθογγον ἐν τῇ παραληγούσῃ deinde, proinde καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ *e o* μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῦ ἡμιφώνου *i* τονουμένων καὶ ὁ τῶν δισυλλάβων éxin, déin, súbin, périn, próin μετηνέχθη ἐπὶ τοὺς ἄλλους τύπους τούτους. Ὅτι δ' ὄντως ὁ τοιοῦτος τονισμὸς τούτων ἦν ἀναλογικὸς καὶ δὴ οὔτε ἀρχαῖος οὔτε ἴσως ὁ μόνος ἐν χρήσει, δῆλον ἐκ τούτου ὅτι ἄλλοι Γραμματικοὶ ἀποδοκιμάζουσι τὸν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης τονισμὸν τῶν μορίων τούτων.

ϛ) Ὅτι ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ συνέβη καταβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν ἑξῆς: 1) ὅτε ἡ παραλήγουσα εἶχε βραχὺ φωνῆεν, ἠκολουθεῖτο δὲ ὑπὸ δύο συμφώνων, ὧν τὸ α΄ ἄφωνον καὶ τὸ β΄ ὑγρόν, οἱ μὲν παλαιοὶ ἐτόνιζον τὴν προπαραλήγουσαν, οἱ δὲ μεταγενέστεροι τὴν παραλήγουσαν, ténebrae- tenébrae, cólubra-colúbra, íntegra- intégra, volúcres, alácris (allégro Ἰταλ.), cerébrum, cathédra, palpébra, péragro- perágro κττ. 2) ἐν οἷς ὁ τόνος ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις ἔκειτο ἐπὶ τοῦ πρώτου τῶν παρακειμένων φωνηέντων éo, i'e, i'o, οἷον Putéoli, muli'erem, fili'olus κττ., κατεβιβάσθη ἐν τοῖς μεταγενεστέροις ἐπὶ τὸ δεύτερον, τὸ ἁδρότερον, eó, i'é, ió, Puteólis (ἐπιγρ.) μετὰ τοῦ apex (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 172), araneóla, muliérem, filiólum. Ἐντεῦθεν ἡ διδασκαλία ἀνωνύμου Γραμματικοῦ «mulierem in antepaenultima nemo debet acuere, sed in paenultima potius».

ζ) Ὅτι ἐν ἄλλοις ἐγένετο ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου πιστούμενος τὸ μὲν ὑπὸ τῶν Λατινογενῶν γλωσσῶν, τὸ δὲ καὶ ἄλλως· οὕτω λ. χ. ἐν τοῖς βαρβαρισμοῖς (quae in usu cottidie loquentium animadvertere possumus), οὓς Γραμματικός τις τοῦ ε΄ αἰῶνος ἀναγράφει, καταλέγει καὶ τὸ tríginta· καὶ ἀληθῶς οἱ Νεολατινικοὶ τύποι τούτου τε τοῦ ἀριθμητικοῦ καὶ τοῦ viginti, quadraginta κλπ., μόνον ἐκ τύπων víginti, tri'ginta, quadráginta κλπ. δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι, διότι μόνον ἐκ τοῦ τόνου τούτου νοεῖ-

ται καὶ ἡ ἔκπτωσις τοῦ g ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ Λατινικῇ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀποβολῆς αὐτοῦ διάθεσις τῶν φωνηέντων τοῦ quadraginta· πρβλ. vinti καὶ quarranta ἐν μεταγενεστέραις ἐπιγραφαῖς· πρβλ. ἔτι Pisaurum-Pésaro. Patavium-Pádova. Ὁ Κοϊντιλιανὸς (κατὰ τὸν α΄ π. Χ. αἰῶνα) ἀποβάλλει τὸ Céthēgus. Cámillus, A'trēi, ὁ δὲ Audax (κατὰ τὸν ἕκτον) τὸ Métellus, ὁ Σέργιος (κατὰ τὸν ε΄) τὸ 'Evandri, ty'ranni.

η) Ὅτι ἐπειδὴ Ἑλληνικαὶ λέξεις εἰσῆλθον εἰς τὴν Λατινικὴν κατὰ διαφόρους περιόδους, ἤτοι καὶ πάλαι προφορικῶς διὰ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἔπειτα διὰ τῆς μελέτης τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ κατόπιν ὅτε ἡ ποσότης τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων ἐξησθενώθη ἢ καὶ ὅλως ἐξέλιπεν ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῇ Λατινικῇ, διὰ τοῦτο οὐχὶ πᾶσαι καθ' ὅμοιον τρόπον ἐτονίσθησαν. Οἱ λόγιοι Ῥωμαῖοι μεταχειριζόμενοι Ἑλληνικὰς λέξεις προσεπάθουν νὰ ἐκφωνῶσι, νὰ κλίνωσι καὶ τονίζωσι ταύτας καθ' ὃν τρόπον οἱ Ἕλληνες. Οὕτω λ. χ. παρατηρεῖ ὁ Σερούιος εἰς Georg A΄ 59 Eliadum palmas Epiros equarum «sane Epiros graece profertur, unde etiam E habet accentum; nam si Latinum esset Epirus pi haberet, quia longa est». Γραμματικός τις συνίστησι τὸ Cy'clōpas Cy'clōpes κλπ.· πρβλ. ἐν γένει «sane graeca verba graecis accentibus efferimus, si *isdem litteris pronuntiaverimus* (λ. χ. 'Epir*os*, ἀλλὰ Epī*rus*)· . . . . quae omnia ut a graeca *declinatione* mutata non sunt, ita a graeco tono corrumpi non debent; quare Acarnân, Mantûs, Orphî flexa ultimā legenda sunt; Pallás autem et Allectò eadem ultima acuta, quorum neutrum in Latinis fieri solet nominibus . . . . item Cisséa. aéra. Epytíden, quamvis contra regulam Latinam, tamen quia Graeca sunt, paenultima acuta pronuntiare debemus». Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα ὅσαι Ἑλληνικαὶ λέξεις εἰσῆλθον κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ κατὰ τοὺς δοκίμους χρόνους κατὰ μικρὸν καὶ ἐπολιτογραφήθησαν ὡς εἰπεῖν ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, μετέβαλον τὸν Ἑλληνικὸν τονισμὸν καὶ προσηρμόθησαν τῷ Λατινικῷ· πρβλ. the-

saurus Alexander, cupressus, Ulixes, talentum, Tarentum, camēlus κλπ. καὶ machina, trutina, patina, historia, scutula κλπ. (Μόνον τὸ Phi'lippi (τὰ χρυσᾶ τοῦ Φιλίππου νομίσματα) ἐτονίσθη ἀρχαιόθεν παρὰ τοὺς Λατ. περὶ τονισμοῦ κανόνας· πάντως διότι οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἐμιμήθησαν ἐντελῶς τὴν ἐκφώνησιν τῶν δύο Ἑλλ. *ππ*, ὥστε δὲν ἐξελάμβανον τὸ i τῆς παραληγούσης θέσει μακρόν). Οἱ δὲ μεταγενέστεροι, ἐπειδὴ τότε ἡ μακρὰ προσῳδία εἶχεν ἐκλίπει, ἐτόνιζον τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις ἐφ' ἧς συλλαβῆς ἤκουον αὐτὰς τονουμένας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Φαίνεται ὅτι τότε ὁ τόνος ἢ ἡ ἔντασις τῆς φωνῆς ἐκανόνιζε τὴν ποσότητα ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον. Λοιπὸν bū'tĭrum, ídŏlum. blásphĕmus, cárisma, ἀλλὰ fiála καὶ sofī'a κτλ. Μόνον τῶν ὀξυτόνων ἠναγκάζοντο ν' ἀναβιβάζωσι τὸν τόνον, ἅτε στερούμενοι παντάπασιν ὀξυτόνων, διὸ τὸ εἰσαχθὲν καὶ πολιτογραφηθὲν *ταπεινὸς* ἐτόνισαν tapī'nus, εἰ καί τινες ἐχόμενοι ἀπρὶξ τῶν Ἑλληνικῶν φθόγγων, τῆς κλίσεως καὶ δὴ καὶ τοῦ τόνου συνιστῶσι Colchís. Thyás.

§ 69. *Περὶ τοῦ περισπωμένου τόνου ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ γλώσσῃ.* Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 509 κἑξ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ διεκρίνετο ὁ τόνος τῶν συλλαβῶν εἰς ὀξύν, βαρὺν καὶ περισπώμενον, οἷον *κτῆμὰ κτήμὰτὸς, κῆπὸς κήποὺς*. Παρὰ τῶν Ἑλλήνων λαβόντες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ διδάσκουσιν ὅτι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ διεκρίνετο ὁ περισπώμενος τόνος ἀπὸ τοῦ ὀξέος· πρβλ. Σερούιον «acutus dicitur accentus, quotiens cursim syllabam proferimus, ut *árma*, circumflexus vero, quotiens tractim ut *Mûsa*»· Πομπήιον «non possumus dicere âr-ma, non possumus dicere Músa»· Κληδόνιον «arma excusso sono dicendum est. Roma tractim». Διδάσκουσι δὲ περὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὅμοιά τινα τοῖς γνωστοῖς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς, ἤτοι ὅτι τίθεται α) ἐπὶ μακρᾶς παραληγούσης, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα, Mûsa, Rôma, β) ἐπὶ τῆς φύσει μακρᾶς ληγούσης πάντων τῶν μονοσυλλάβων, οἷον flōs, spēs, rēs, mōs, lūx, fōns, mōns, līs, lēx, sōl, pēs, dōs κττ καὶ γ) ἐπὶ τῆς

μακρᾶς ληγούσης τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω (σελ. 88) εἰρημένα ἀποκοπέντων ὀνομάτων, cujās, nostrās, hīc, hūc, istūc κλπ.

Ἀλλ' αἱ μαρτυρίαι καὶ διδασκαλίαι αὗται δὲν φαίνονται ἀσφαλεῖς, ὅπως, καθ' ἃ εἴδομεν, οὐδὲ τὰ περὶ μουσικοῦ τόνου διδάγματα αὐτῶν. Πρῶτον διότι, ἀφοῦ ἡ ποσότης τῆς ληγούσης δὲν λαμβάνεται ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ πρὸ ὀφθαλμῶν κατὰ τὸν τονισμὸν τῆς παραληγούσης ἢ προπαραληγούσης ἀλλ' ἡ προσῳδία τῆς παρεσχάτης (πρβλ. hostīlis, hastātus, ἀλλὰ intéllegunt, córruunt κτλ.), ἀπορεῖται πῶς λαμβάνεται κατὰ τὸν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον τονισμὸν τῆς μακρᾶς παραληγούσης, Rôma ἀλλὰ Rómae. Καὶ ἡ μεγάλη δ' ὁμοιότης τῆς χρήσεως ταύτης τοῦ Λατινικοῦ περισπωμένου τόνου πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν ἄγει εἰς ὑπόνοιαν ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλικὴ ἀπομίμησις καὶ ἀντιγραφὴ τῶν Ἑλλήνων Γραμματικῶν εἶναι τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα. Ἔπειτα διότι ἡ περισπωμένη δὲν ἐξεφωνεῖτο ἐξ ἀρχαίων Ἰαπετικῶν χρόνων ἐπὶ πάντων τῶν μονοσυλλάβων μετὰ μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου (πρβλ. Τόμ. Α' 511-12), καὶ δὴ τὸ pēs (πὼς πούς), rex κττ. δὲν ἠδύναντο νὰ σῴζωσιν ἀρχαίαν περισπωμένην, ὅπως λ. χ. θὰ ἠδύνατο ἴσως τὸ bōs (βοῦς βῶς). Δῆλον ἄρα ὅτι πάντως πρόκειται περὶ τόνου οὐχὶ ἀρχαίου, ἀλλὰ νεωτερικοῦ, καὶ δὴ διαφόρου τοῦ Ἑλληνικοῦ, προδήλως τούτου μὲν κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, τοῦ δὲ Λατινικοῦ κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν διακρινομένου. Διατί δὲ οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ τὰ μακροκατάληκτα ταῦτα τιθεῖσι περισπώμενα καὶ οὐχὶ ὀξύτονα, εἶναι ὄντως δύσκολον νὰ εἴπῃ τις· ἴσως ἐφάνη αὐτοῖς ἡ περισπωμένη μᾶλλον ἁρμόζουσα μακροῖς φωνήεσιν, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πολλὰ μονοσύλλαβα περισπῶνται, οἷον *ναῦς, γραῦς, βοῦς, δρῦς, σῦς, κῖς, πῦρ, φῶς, εἷς, τρεῖς* κττ.· ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐξ ἀποκοπῆς τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος προελθοῦσι τύποις ἐξεφωνεῖτο ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἀποκοπῆς ταύτης ὑπέρμακρον φωνῆεν, ὥστε εὐκόλως ἠδύνατο νὰ προσπίπτῃ αὐτοῖς ὁ τόνος τούτου ὡς *δικόρυφος* (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 487 σημ.), ὅθεν ἐξέλαβον αὐτὸν

ὡς περισπωμένην. Ἐκ τῶν ἀποκοπὴν δὲ παθόντων ὁρμώμενοι οἱ Γραμματικοὶ εἶπον καθολικῶς ὅτι πᾶν μονοσύλλαβον μακροκατάληκτον περιεσπᾶτο.

§ 70. *Περὶ ἐγκλίσεως τοῦ τόνου.* Ἐν Τόμῳ Α' σελ. 562 κἑξ. εἴδομεν ὅτι ὅπως οὐχὶ πᾶσαι αἱ συλλαβαὶ τῆς λέξεως οὕτως οὐδὲ πᾶσαι αἱ λέξεις τῆς προτάσεως φέρουσι φύσει ἰσοδύναμον τόνον, ἀλλ' ὅτι τινὲς ἐκφωνοῦνται ἄτονοι ἤτοι εἶναι ἢ γίνονται ἐγκλιτικαὶ ἢ προκλιτικαί, εὕρομεν δὲ ταύτας καὶ ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις καὶ ἐν τῷ ῥήματι καὶ ἐν τοῖς μορίοις καὶ ἐν τῇ συνθέσει καὶ ἐν τῇ κλητικῇ καὶ ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς, καὶ εἴπομεν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀρχαία Ἰαπετικὴ κληρονομία. Καὶ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἐκληρονόμησε καὶ σῴζει πολλαχοῦ τὴν ἔγκλισιν, οἷον α) ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις ταῖς ἄνευ ἐμφάσεως ἐκφωνουμέναις, ὅπερ συμβαίνει πολλάκις ταῖς προσωπικαῖς, κτητικαῖς, δεικτικαῖς, ἀναφορικαῖς καὶ ἀορίστοις. Οὕτω παρὰ Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ κανονικῶς ὁ ῥυθμικὸς καὶ δὴ ὁ τῶν λέξεων τόνος κεῖται ἐπὶ τῆς προθέσεως ὅταν αὕτη συνάπτηται μετὰ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, οἷον ı́n me, ád me, intér se κττ. (πρβλ. *πρός με, ἀμφί μοι* Τόμ. Α' 566). Καὶ οἱ τύποι τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας mon, ma τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ ὁ *ma* donna κττ. τῆς Ἰταλικῆς ἀνάγονται εἰς ἀτόνους μεταγενεστέρους Λατινικοὺς mus ma mum παρὰ τοὺς τονουμένους méus méa méum· πρβλ. καὶ *sis* ἀντὶ *suis* ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ Λατινικῇ (Ἐννίου). Καὶ οἱ τύποι τῆς προσωπικῆς me, te (Γαλλ.) καὶ mi, ti (Ἰταλ.) ἀνάγονται εἰς ἀτόνους me, te, οἱ δὲ moi toi (Γαλλ.), me te (Ἰταλ.) εἰς ὀρθοτονουμένους mé, té. Ὁμοίως ἀνάγονται οἱ Ῥωμανικοὶ τύποι τοῦ ἄρθρου le la, καὶ τῆς ἀντωνυμίας sta (λ. χ. sta-sera) εἰς τύπους βαρυτόνους [il] lùm, [il] là (illùm pater, illà mater), istè (ὃ καὶ ὡς βαρβαρισμὸς ἀναγράφεται ὑπὸ Γραμματικοῦ τῆς γ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος)· ὁ καταβιβασμὸς δ' οὗτος τοῦ τόνου οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ ἐξασθένωσιν αὐτοῦ διὰ πρόκλισιν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξησθένει ὁ τόνος καὶ ἐν ταῖς ανα-

φορικαῖς καὶ ἀορίστοις ἀντωνυμίαις καὶ τοῖς ἀντιστοίχοις ἐπιρρήμασιν· πρβλ. τὰ ἡμέτερα *πόσος - ποσός, ποῖος ποιός, τίνες τινὲς* κλπ. Διαρρήδην δὲ διδάσκουσιν οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ ὅτι ὁ τόνος τούτων ὡς ἀναφορικῶν καὶ ἀορίστων κατεβιβάζετο καὶ ἐκοιμίζετο· πρβλ. Γραμματικῶν παραγγέλματα, οἷον . . . qualis quod paenultimam circumflectit. quando interrogativum est, quando vero infinitum est vel relativum, acuitur ultima, quae tamen in lectione sopitur . . . quantus». ὁμοίως «quem admodum nomina interrogativa generalem accentuum legem servant, relativa vero in fine acuuntur. sed in contextu orationis praeposita ipsum quoque acutum in gravem convertunt, ut qui, cujus. cui, qualis, quantus, sic adverbia qualiter, quotiens . . . hoc idem localia et temporalia servant adverbia . . . ut quo . . ubi . ., unde . . qua . . .» κττ. Ὁμοίως αἱ προθέσεις αἱ μετὰ τῶν πτώσεων τῶν ὀνομάτων στενῶς συνδεδεμέναι καὶ ὡς εἰπεῖν μίαν λέξιν ἀπαρτίζουσαι εἶναι ἢ ὅλως ἢ σχεδὸν ὅλως ἄτονοι, ἂν δὲ κεῖνται μόναι ἢ λαμβάνωνται ἐπιρρηματικῶς, ὀρθοτονοῦνται· ἤτοι ante úrbem, supra moénia, ante Caésarem venit, post múros κττ.· ἀλλ' ánte = πρίν, súpra habitat, ánte venit, póst = ἔπειτα, circum domos καὶ ci'rcum = κύκλῳ· πρβλ. καὶ τὰς προστακτικὰς si'ne, póne παρὰ τὰ μόρια sine. pone, καὶ Quintil. I, 5, 25 «nam cum dico «circum litora» tamquam unum enuntio dissimulata distinctione, itaque tamquam in una voce una est acuta» ἤτοι τὸ circum συνεκφερόμενον μετὰ τοῦ litora ἦτο κατ' αὐτὸν ἄτονον. Καὶ Πρισκ. accentum habent praepositiones acutum in fine, tam apud Graecos, quam apud nos. qui tamen cum aliis legendo in graven convertitur» Πρόσθες τούτοις γραφὰς τῶν ἀντιγράφων καὶ ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς αἱ προθέσεις γράφονται ἡνωμέναι μετὰ τῶν λέξεων μεθ' ὧν συντάσσονται, καὶ μάλιστα παλαιὰς συγκολλήσεις οἷον denuo, illico, ádmodum, áffatim = ἄδην, ἀρκούντως, extemplo, imprīmis, quámobrem, obviam, ádeo, intérea κττ. Ἔσῳζον δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Γραμ-

ματικοὺς τὸν ἴδιον τόνον ἐν τῇ ἀναστροφῇ, πρβλ. Πρισκ. «cum praeposterae ponuntur, monsyllabae acuto, disyllabae peanultimo acuto proferuntur. Μόνον δὲ τὸ cum ἔμενεν ἄτονον καὶ ὅτε εἵπετο τῇ συντακτικῇ αὐτοῦ πτώσει, ἅτε μετ' αὐτῆς εἰς μίαν λέξιν συναπτόμενον, mecum, vobiscum κλπ.

Καὶ σύνδεσμοι καὶ ἐπιρρήματα ἐξεφέροντο ἄτονα κατὰ πρόκλισιν ἢ ἔγκλισιν, οἷον et, sed, saltem, igitur, vel, si, que, ce, ve, ne, ἔπειτα τὸ quam ἐν τῷ postquam κτλ.

Κατὰ τὴν σύμπτωσιν δύο λέξεων δυναμένων νὰ ἐκφωνῶνται προκλιτικῶς ἢ ἐγκλιτικῶς ἐπεγίνετο σάλος, καθ' ὅσον ὅλως ἐκ ψυχολογικῶν λόγων ἐκρέματο ἑκάστοτε ποτέραν, τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν, θὰ ἐξελάμβανέ τις σπουδαιοτέραν καὶ δὴ θὰ ἐτόνιζεν, si' quis ἢ si qui's (πρβλ. *ἐάν τις* καὶ *ἐὰν τὶς* ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀπαγγελίᾳ), si' quando καὶ si quándo, si' quidem καὶ si qui'dem, né quis καὶ ne qui's κλπ., ὁμοίως τὸ ἀναφορικὸν καὶ ἀόριστον qualis, quantus, quot, quotus, qualiter, quotiens, quo κλπ.

Καὶ οἱ ῥηματικοὶ τύποι ἐνεκλίνοντο πάλαι, καθ' ἃ εἴδομεν ἐν Γόμ. Α' σελ. 569 κέξ., καὶ πολλὰ τῆς ἀρχαίας ἐγκλίσεως σῴζονται ἐν τῇ Λατινικῇ, οἷον né-scio, néqueo, 'névolo-nolo, pótesum-possum, ín-cipit, cón-ficit, i'd agitur-i'd igitur (ὅθεν igitur ἰδὲ κατ.), ὁμοίως οἱ τύποι τοῦ esse ῥήματος es, est, ἀνθ' ὧν πολλάκις ἀκριβῶς διὰ τὴν ἔγκλισιν ἀναγινώσκονται ἄνευ τοῦ e, 's, 'st, οἷον amata'st, amatu(s) 's, amatum'st, ortum 'st, vitium'st. Ὅτι καὶ οἱ τύποι erat erit κττ. ἐξεφωνοῦντο πολλάκις ἄτονοι, δῆλον ἐκ τῶν Ῥωμανικῶν era (Ἰταλ. καὶ Ἰσπαν.), ert (ἀρχ. Γαλλ. ἀντὶ erit)· (ἂν τὸ e ἔφερε τόνον, θὰ ἀνεπτύσσετο τοῦτο ἐν τῇ Ἰταλ. καὶ Ἰσπαν. εἰς ie, πρβλ. négat-niega). Ὁμοίως ἐνεκλίνοντο καὶ ἅμα ἐξεφέροντο συνημμένα ἄλλα τινά, οἷον quodlibet, quaelibet, quamvīs, quantumvīs, ὁμοίως sīs ἀντὶ si' vis (sultis ἀντὶ si vultis) κττ.

§ 71. *Πάθη τῶν βραχέων φωνηέντων διὰ τὸν τόνον. Δύ-.*

ναμις ἑκάστου αὐτῶν. Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 82-3 ὅτι διὰ τὸν δυναμικὸν τόνον τῆς Λατινικῆς γλώσσης τὰ φωνήεντα τῶν ἀτόνων αὐτῆς συλλαβῶν ἔπαθον ἐξασθένωσιν, ἥτις ἐμφανίζεται διττή, ὡς τροπὴ καὶ ὡς ἀποβολή. Ἐπειδὴ δὲ τὰ διαφορώτατα φωνήεντα διὰ τὴν ὁμοίαν ταύτην τονικὴν αἰτίαν ὁμοίοις καθόλου ὑπόκεινται πάθεσι, διὰ τοῦτο ὀρθὸν φαίνεται νὰ συνεξετασθῶσιν ἐν τῷ παρόντι αἱ ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ τόνου προελθοῦσαι ἐξασθενώσεις. Καὶ πρῶτον περὶ τῆς σχετικῆς δυνάμεως τῶν φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ γλωσσῃ παρατηρεῖται ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ νεωτέρᾳ βορείῳ Ἑλληνικῇ ἐπικρατεῖ ἡ ἑξῆς σχετικὴ τούτων δύναμις a > o > u > e > i ἤτοι τὸ *a* εἶναι ἰσχυρότερον πάντων τῶν ἄλλων, τὸ δὲ o ἀσθενέστερον μὲν τοῦ *a*, ἰσχυρότερον δὲ τοῦ u, e, i καὶ οὕτω καθεξῆς, διὸ ὅταν συμπέσωσιν τὰ ἰσχυρότερα πρὸς τὰ ἀσθενέστερα, νικῶσι τὰ ἐπικρατέστερα, πρβλ. *τᾶδικο, ὁπ' ἀγαπᾷς, ὁποῦ 'χεις, ὁποῦ 'χεν, ὁποῦ 'θελες, τό 'χεις, τό 'χες, τί ἔχεις-τ' ἔχεις, τί ἔβλεπες τ' ἔβλεπες* κττ.· ἀναλόγως πως καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ φαίνεται ἐπικρατοῦσα καθόλου ἥδε ἡ σχετικὴ δύναμις καὶ δὴ πορεία τῶν φωνηέντων, ἤτοι τὸ a καὶ o ἐν ἀτόνῳ θέσει ἐξασθενούμενα γίνονται *u, e, i,* καὶ πάλιν τὸ u τρέπεται εἰς e καὶ i καὶ τέλος τὸ e γίνεται i. Ἡ ἐξασθένωσις ἄρα χωρεῖ πάντοτε πρὸς τὸν κλειστότερον καὶ ἀσθενέστερον φθόγγον u, e, i. Πότε δὲ χωρεῖ μέχρι τοῦ u ἢ e καὶ πότε μέχρι τοῦ i, περὶ τούτου ἔσται ἡμῖν εὐθὺς ὁ λόγος.

§ 72. ***Τίνων συλλαβῶν φωνήεντα μάλιστα ἔπαθον. Φυσιολογικὴ ἑρμηνεία τῶν παθῶν καὶ χρόνος αὐτῶν.*** Αἱ εἰρημέναι ἐξασθενώσεις παρατηροῦνται μᾶλλον ἐν ταῖς συλλαβαῖς ταῖς ἐντὸς λέξεως, ἧττον δ' ἐν ταῖς τελικαῖς. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι φυσιολογικῶς ἡ συλλαβὴ ἡ ἀμέσως τῷ κυρίῳ τόνῳ ἑπομένη ἐξασθενοῦται ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας· τοῦ κυρίου ἄρα τόνου πάλαι, κατὰ τοὺς χρόνους τῶν πλείστων ἐξασθενώσεων, κειμένου ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς συλλαβῆς, καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἱστορικοῦ τονισμοῦ πολλάκις ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης, ἀνεπτύσσετο ἐπὶ τῶν ἑξῆς συλλαβῶν καὶ

μάλιστα ἐπὶ τῆς ληγούσης, τῆς πλεῖστον τοῦ τόνου ἀφεστώσης, δευτερεύων τις τόνος, ὅστις συνεβάλλετο εἰς διάσωσιν αὐτῆς. Ἂν θέλωμεν δι' ἀριθμῶν νὰ παραστήσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ κυρίου τόνου καὶ τῶν δευτερευόντων, θὰ ἔχωμεν τοιοῦτόν τι σχῆμα·

3 1 2 3 1 2 5 1 4 2 3 4 1 5 2 3
tali a,sanci o,animali a καὶ ἔπειτα animali a. Ἡ κατ' ἐξασθένωσιν τροπὴ αὕτη τῶν φωνηέντων δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ὀσκικῇ, Ὀμβρικῇ καὶ Φαλισκικῇ διαλέκτῳ (πρβλ. cuncaptum Φαλ. = conceptum Λατ.), πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐν τῇ ἐν Τόμ. Α' σελ. 110 ἀναγινωσκομένῃ ἐπιγραφῇ Manios med fefaked Numasioi βλέπομεν τὸ a ἐν τῇ β' συλλαβῇ τοῦ fefaked καὶ ἐν τῷ Numasioi· δῆλον ἄρα ὅτι ἡ τροπὴ δὲν εἶναι ἴσως παλαιοτέρα τῆς ϛ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ τῶν εἰρημένων δ' ἐν Κεφαλαίῳ Ε' περὶ τῶν φωνητικῶν νόμων ἐγένετο δῆλον, ὅτι ἡ ἐξασθένωσις καὶ τροπὴ τῶν φωνηέντων δὲν ἠδύνατο νὰ γένηται αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον διὰ πολλῶν, μυρίων βαθμίδων. Ταύτας δὲ δείκνυσιν ἡμῖν ἡ παλαιοτέρα παράδοσις παρέχουσα ἔν τισι φθόγγους ἄλλους ἢ ἡ κατόπιν, οἷον *e* ἀντὶ νεωτέρου *i* καὶ *o* ἀντὶ νεωτέρου *u*· πρβλ. τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 113 ἀναγινωσκόμενα Belolai ἀντὶ Bellulae, Salutes ἀντὶ Salutis, Acetiai pocolom ἀντὶ Aequitiae poculum κττ. Ἔπειτα abegit ἀντὶ abigit καὶ inieciatis σῴζονται ἔτι ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Πλαύτου, ὅπως παρὰ Λουκρητίῳ traiecere, ἐν τῇ Lex Repetundarum τοῦ ἔτους 121 π. Χ. ἀναγινώσκονται οἱ ἀρχαϊκοὶ τύποι oppedeis (=oppidis), detolerit, conieciant παρὰ τὸ detulerit· πρβλ. ἔτι fameliai, endostruos-industrius, tremont, praedopiont (=praeoptant ἐν τῷ Carm. Sal.), consoluerunt, consolerētur (186 π. Χ. ἐν Sen. Cons. de Bacch.), obtenui (138 π. Χ. Σκιπ.), consol, exsoles, incolomis ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Πλαύτου· ἔτι δὲ Maxomo, piacolom, aemolos, epolonos = epulones, tabolam, popolom, Tuscolana, singolos, conciliaboleis, angolaria, accedo = accido (Ἐννίου), timedus, acetare = agitare

(Παύλ.Φήστου), detenet, contenuum, contenuo, proseda (=meretrix), meretod κττ.

§ 73. *Τροπαὶ τῶν βραχέων καὶ ἀτόνων φωνηέντων κατ᾽ ἐξασθένωσιν.* Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν § 71 ἡ ἐξασθένωσις τῶν βραχέων καὶ ἀτόνων φωνηέντων a, o, u. ἄλλοτε μὲν χωρεῖ μέχρι τοῦ e, ἢ τοῦ u, ἄλλοτε δὲ τούτων τε καὶ τοῦ e μέχρι τοῦ i. Τελοῦνται δὲ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀκολούθους νόμους:

1) Ἀφικνοῦνται εἰς τὸ λεπτότατον φωνῆεν i, ἂν τούτοις ἕπηται ἓν μόνον σύμφωνον· (ἂν τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι χειλικὸν p, b, f. m ἢ εἶναι r ἢ l+ ἀδρῷ φωνήεντι a, o. u. ἢ l+ συμφώνῳ ἢ l ἐν τέλει λέξεως, τότε συμβαίνουσιν ἄλλα τινὰ περὶ ὧν ἐφεξῆς). Πρβλ. τὸ a διὰ τοῦ e ἐρχόμενον εἰς i ἐν τῷ cado *occadit-*occedit- occidit, *ce-cadit- *ce-cedit -cecidit, *te-tagi- *te-tegi -tetigi, *ex-ago- *exego- exigo οὕτω *confacio-conficio, conticeo, difficilis, artificis, *genator-genitor, Μασσαλία-Massilia, remigis γεν. τοῦ remex ἀπὸ τοῦ rem-ag-s (ago), apiscor-adipisci, statuo constituo, *(D)ieu-pater (=Ζεῦ πάτερ) Jūpiter, maco (macto) dimico, amicus inimicus, cano-occino, τρυτάνη-trutina, μαχανα-machina κττ. Ἔπειτα τὸ e καταλῆγον ὁμοίως εἰς i ἐν τοῖς dedi-redidi, *col-lego-colligo. *ob-sedeo -ob-sideo, *ob-pedum- oppidum, *con-teneo- contineo, neco enico (παρὰ Πλαύτῳ), Σικελία-Sicilia, famelia- familia, specio conspicio, legite ἀντὶ *legete, agite ἀντὶ *agete, protinus ἀντὶ *protenus, premo-comprimo, pernicies (nex neco, νέκυς) κττ. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ τελικῇ συλλαβῇ, ἂν μετ᾽αὐτὸ ἕπηται s, οἷον ἐν τῇ ἑν. γεν. τῆς γ´ κλίσεως, pedis, Salutis κλπ., καὶ ἐν τῷ ῥήματι legitis, habetis, auditis κλπ. (πρβλ. κατωτ. τὸ *u* τῆς τελικῆς συλλαβῆς ἀντὶ ἀρχαιοτέρου *o*). (Τὸ e σῴζεται κατόπιν τοῦ i, πρβλ. aries-arietis, arietarius, arieto, paries-ietis-ietarius-ietinus-ietalis (=παρθένιον), abies-etis, societas, ebrietas κτλ. ἐκ θέματος socie-ebrie-· ὁμοίως σῴζεται πρὸ τοῦ r, πρβλ. confero, insero, generis κττ.).

Ὁμοίως ἔρχεται τὸ o- διὰ τοῦ e εἰς τὸ i, ἐν τῷ *in stlocōd - *illeco - illico *armo - gerus- armi - ger, *endo - gena - indigena, *hos[ti] - potis - hospitis, *equot (= ἱπποτ-) equit - is κττ. (Κατόπιν τοῦ i, e, σῴζεται τὸ o· πρβλ. viola, filiolus, Puteoli, araneola - lus. Δι' αὐτὸ εἴπομεν ὅτι ἐν τοῖς ebrie - tas, socie - tas κττ. κεῖται θέμα ebrie - socie - οὐχὶ ebrio - socio -, γνωστὸν δ' εἶναι ὅτι τὰ δευτερόκλιτα ἔληγον εἰς o/e πρβλ. ἵππος ἵππε, lupos lupe). Ἐν πολλοῖς φαίνεται ὅτι σῴζεται τὸ *o* οἷον ἐν τοῖς ῥήμασι convoco, arrogo κττ., ἐν τοῖς ὀνόμασι corporis, temporis, roboris κτλ. περὶ ὧν ἔσται ὁ λόγος ἐν τῷ περὶ παθῶν τῶν φωνηέντων Κεφαλαίῳ).

Ὡσαύτως χωρεῖ τὸ u διὰ τοῦ μεταξὺ κειμένου ü εἰς i ἐν τῷ in-clu-tus (κλυτὸς) - in-clitus, lacru-ma (δάκρυ) - lacrima, defritum παρὰ τὸ de-fru-tum ἐκ ῥίζης bhreu ὅθεν Ἰρλ. bruith, super - cilium (κύλα), corni - cem (cornu) arbuta - arbita κτλ. (ἀλλὰ πολλάκις τὸ *u* ἀποκατεστάθη αὖθις, ὥστε φαίνεται ὡσεὶ οὐδὲν ἔπαθεν, πρβλ. tundo tu-tudi, pepugi κλπ.).

Τρέπεται δὲ τὸ ἄτονον a διὰ τοῦ e εἰς i, καὶ ἂν ἕπωνται τούτῳ δύο σύμφωνα, ἂν μόνον τὸ πρῶτον εἶναι ἔρρινον καὶ τὸ δεύτερον οὐρανικόν, οἷον ng, nc. πρβλ. frango confringo, pango compingo, tango attingo κττ. (Τὸ e τρέπεται εἰς i πρὸ τῶν ἐρρίνων + οὐρανικῷ, καὶ ἐὰν τονίζηται, οἷον πέντε quinque, sem-el sin-guli, τέγγω tingo κττ. περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω).

2) Ἀφικνοῦνται δὲ μέχρι τοῦ u, πάλιν διὰ τῶν μεταξὺ φθόγγων e, o ἢ ü, ἂν τούτοις ἕπηται l + συμφώνῳ, οἷον salsus - insulsus, calco-conculco, salio exsultare, πρὸς δὲ τούτοις ἂν ἕπηται μόνον l τελικόν, *con-sed (= σύν-εδρος) *consel-consol-consul, salio-praesul, *famel-famul κττ., ἔτι δὲ ἂν μετὰ τὸ l ἀκολουθῇ φωνῆέν τι τῶν ἁδρῶν, a, o, u, οἷον σκυτάλη - *scutala - *scutola - scutula, *exsalo-exsulo, Σικελὸς - Siculus, σκόπελος - scopulus, *porcelos (πρβλ. Λιθ. perszelis) - porculus, se-dolōd-sedulo, ἐπιστολὴ - epistula, φαινόλης - paenula, occulo ἐκ ῥίζης kel, ὅθεν

kella cēlo, καλύβη καλύπτω). Ὁμοίως ἀφικνοῦνται τὰ φωνήεντα a καὶ o διὰ τοῦ ü εἰς u πρὸ τῶν χειλικῶν p, b, f, m. οἷον *oc-capio -occupo, aucupium, mancupium (καὶ ἀφομοιώσει mancipium), nuncupo, recupero, taberna- contubernalis contubernium, rapio surrupuerit (ἐπιγρ.) surruptum (Πλαυτ.), βραδύτερον surreptum, derupere, damno condumnari (ἐπιγρ.), ἀνθ' οὗ ἐπεκράτησε τὸ condemno κατὰ τὸ accendo, descendo κττ., crasso-pes - Crassu-pes, Hecuba, *auro-fax - auru-fex - aurifex, *magno-facos - magnu-ficus - magnificus, *optomos, maxomos - optumus, maxumus καὶ ἀπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ ἑξῆς optimus, maximus κλπ.

Ὅπως ἐκ τῶν παρατεθέντων δηλοῦται τὸ ἐκ τοῦ a, o προελθὸν *u*, ὁσάκις ἠκολουθεῖτο ὑπὸ χειλικοῦ, ἐτράπη εἰς ü παριστώμενον παλαιότερον μὲν διὰ τοῦ u, ἔπειτα δὲ ἐν τοῖς πλείστοις διὰ τοῦ i· πρὸ δύο δὲ συμφώνων ἐτράπη εἰς e· πρβλ. recupero (-capio) recipero, maxumus - maximus, victuma, testumonium (Lex Bant. 133-118 π. Χ.) - testimonium, centupes - centipes, magnuficus, poltufagis, sacruficem, carnufex, Oinumamma, artubus, manubus, portubus, arcubus, Cornuficia, manufestus, manubies, surrupui, surruptum - surreptum, condumno - condemno κττ.

Τὸ δὲ *o* ἐξασθενοῦται εἰς u καὶ ἐν τῇ ληγούσῃ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, annos - annus, lignom - lignum, legont - legunt, legimos - legimus κττ., ἔτι δὲ ἐν τῇ παραληγούσῃ τῆς μέσης φωνῆς καὶ πολλάκις πρὸ δύο συμφώνων, οἷον leguntur, audiuntur, ἰόντος-euntis, onos *onostus - onustus, vetustus, volontas - voluntas, -alomnos-alumnus, ἀμόργη -amurca, πρὸς δὲ καὶ μετὰ τὸ i, *Graio - gena - Graiu - gena, Troju - gena.

Τὸ δὲ e πρὸ μὲν τοῦ τελικοῦ l, πρὸ τοῦ l + o, a, u, πρὸ τοῦ l + συμφώνῳ τρέπεται εἰς u, οἷον *consel *famel- consul, famul, Σικελὸς σκόπελος Siculus scopulus, *porcelos - porculus

καταπέλτης-catapulta κττ. (ἀνωτ. 101), ἀλλὰ πρὸ τῶν χειλικῶν οὐχὶ εἰς u, ἀλλ' εἰς i, διὸ emo eximo, dirimo, eximius κττ.

3) Ἀφικνεῖται δὲ τὸ *a* καὶ *u* εἰς e, ἂν τούτῳ ἕπηται r, ἢ δύο σύμφωνα (πλὴν τοῦ n+ οὐρανικῷ, καὶ πλὴν τοῦ l+ συμφώνῳ, περὶ ὧν ἐν σελ. 101 ἐγένετο ὁ προσήκων λόγος)· πρβλ. pario *pepari peperi, camara-camera, augur-augeratus, fulgur-fulgeratus, consternari (πτύρομαι), Ἀλαλία-Aleria, κιθάρα-cithera, φάλαρα-phalerae, Propartio Ὀσκ. καὶ Λατ. Propertius, *concaptus-conceptus, praeceptus, *confactus-confectus, biennis, inermis, remex ἐκ rem-ag-s, artifex (facio), contrecto, Agrigentum, Alixentrom, talentum, Tarentum, peperci (parco), stator obstetrix, fallo *fefalli-fefelli, castus incestus, mando-commendo, accentus, peregre, arceo exercirent, inlex· inductor ab inliciendo, lacio illicio ἀλλὰ lactare-illectare, perennis, aptus ineptus, barba imberbis, cano cornicen ἀντὶ *cornucans, ἀλλ' ἡ γεν. cornicinis, *expars-expers, *formicapes-forceps κττ.

(Περὶ τῶν ἐξαιρέσεων, οἷον pelagus, platanus, barbarus, Caesaris, ancora, alacer, hebetis, segetis, contraho, contracto, retracto, attracto παρὰ τὸ contrecto, retrecto, amando παρὰ τὸ amendo, dispartio παρὰ τὸ συνηθέστερον dispertio, bipartitus παρὰ τὸ bipertitus κττ. ἰδὲ κατωτέρω).

(Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι καὶ τὰ μακρὰ φωνήεντα τρέπονται ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ εἰς ἄλλα μακρὰ ἢ βραχέα· οὕτω λ. χ. λέγεται hālo καὶ an-hēlo, jūro καὶ pejĕro, ejĕro, dējĕro, lēnio καὶ delīnio. Ἀλλὰ ταῦτα ἑρμηνεύονται ἄλλως, ἤτοι ὅτε ἔτι ἐλέγετο *hănslō (πρβλ. ἀρχ. Σλαυ. anchati = ὄζειν ἐκ ῥίζης ans-), συνετέθη, καὶ τότε ὁμαλῶς ἐγένετο an-hĕnslo, μετὰ δὲ τὴν τροπὴν ταύτην ἐπῆλθεν ἡ ἀποβολὴ τοῦ ns μετ' ἀντεκτάσεως ἐν ἑκατέρῳ, ὥστε ἀπετελέσθη τοῦτο μὲν *hanslo-hālo, τοῦτο δὲ *an-hĕnslo-anhēlo. Τὸ pejĕro ἦν ἐτυμολογικῶς ἀλλότριον τοῦ juro (ἐκ τοῦ jūs-jous-*jeus), μεθ' οὗ ἔπειτα συνεδέθη σημασιολογικῶς. Παράγεται δηλονότι ἐκ τοῦ pējĕs- ἀσθενοῦς θέματος τοῦ pējor, (ὅπως τὸ majes-tas τοῦ

mājor) καὶ ἐδήλου κυρίως *ποιῶ τι χεῖρον, παραβιάζω λόγον ἢ ὅρκον,* ὅθεν παρετυμολογικῶς ἐσχετίσθη πρὸς τὸ juro perjūro καὶ ἐξελήφθη ὅτι προῆλθε φωνητικῶς ἐκ τοῦ pe(r)-jūro, ὃ ἀδύνατον. Ἐκ συμφύρσεως τοῦ perjūro καὶ pējĕro ἐγένετο νέον ῥῆμα perjĕro. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ῥήματα, οὕτως ἑρμηνευθέντα, ἐσχηματίσθησαν τὰ συνώνυμα ējĕro dejĕro παρὰ τὸ ejūro, dejūro, τοὐναντίον δὲ ἐσώθη καλῶς τὸ conjūro, abjūro, adjūro. Περὶ τοῦ delinio ἰδὲ κατωτέρω).

§ 73. *Ἐξασθένωσις τῶν διφθόγγων ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ.* Ὅπως τὰ βραχέα φωνήεντα οὕτω καὶ τὰ προτακτικὰ τῶν βραχυφώνων διφθόγγων στοιχεῖα ἐξασθενοῦνται ἐν ἀτόνοις χώραις. Ἐντεῦθεν παρατηρεῖται ὅτι α) ἡ δίφθογγος ĕi, καθ' ἃ καὶ αἱ δίφθογγοι ăi, ŏi γενόμεναι πρῶτον ei, τρέπονται πᾶσαι εἰς -ī πρβλ. Ἀχαιϝοί-Acheivei-Achīvī, ἐλαίϝα *elaiva -*olaiva (κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 101) -*oleiva-olīva, *ex-aestumo -*exeistumo-existumo, caedo -occīdo καὶ parricīda. *bonais -*boneis - bonīs, *istais -*isteis - istis (πρβλ. Ὀσκ. divinais = divinīs), *dedai - *dedei - dedī, *a-gai -*agei - agī, quaesivi - conquisivi, saepio - consīptum, obsīptum, *in-caedo inceideretis ἐν S. C. d. B. 187 π.Χ., ὅθεν incīdo, *fasti - taedium - fas[ti]tīdium. (Πρὸ φωνήεντος τὸ ī τοῦτο ἐβραχύνθη, διὸ Bovianum, Marius ἀντὶ Bovīanum ἐκ *Boveianum -*Bovaianum, πρβλ. Ὀσκ. Bùvaiianúd, Maraiio, καὶ κατωτ. lavacrum - ēluacrum κττ. ὅπου τὸ au συστέλλεται εἰς ŭ)· ἀγκοίνη -*ánquoina -*ánqueina - anquīna, *pop(u)loi (πρβλ. pilumnoe poploe ἐν Σαλίῳ ᾄσματι) -populei populi. *ollois (πρβλ. *ab oloes* dicebant pro *ab illis*) ὅθεν olleis (πρβλ. facteis ἐπιγρ.) ὅθεν τέλος ollīs, factis, οὕτω *ipsois ipsīs, *annois annīs κλπ. (πρβλ. Ὀσκ. nesimois), οὕτω *istōi-isti, foideratei virei ἐπιγρ., ὅθεν foederatī virī. (Περὶ τῶν ἐξαιρέσεων ἐν τῇ ἑν. γεν. καὶ δοτικῇ καὶ τῇ πληθυντικῇ ὀνομαστικῇ τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως, terrae, terrae, καὶ ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις istae, illae, quae κλπ. καθὼς καὶ περὶ πολλῶν συνθέτων, οἷον inquaesitus,

exquaero, conquaero, consaepta κλπ. ἔσται ὁ λόγος βραδύτερον). Ἂν τῷ ai ἕπηται i̯, τότε τὸ ai τρέπεται εἰς ei καὶ τοῦτο μένει· πρβλ. Ὀσκ. Pumpaiians ἀντὶ Pompaiianos καὶ Λατ. Pompeianus, Ὀσκ. Maraiieis γεν. ἑν. τοῦ *Máraiios, ὅθεν Λατ. Mareius Ἂν δὲ τῷ oi ἕπηται i̯, ἡ δίφθογγος ἐμφανίζεται ὡς ui. *hoi-ius (ἐπιγρ. hoius) ὅθεν huius. (Τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῶν διφθόγγων ai̯ ei̯ oi̯ ἑνούμενον μετὰ τοῦ ἀκολούθου i̯ ἀπήρτιζε δύο i̯i̯, ἅτε δὲ πρὸ δύο ἡμιφώνων κείμενον τὸ e, o διετέθη ὁμοίως τῷ praeceptus καὶ onustus). Ἂν μετὰ τὰς διφθόγγους ταύτας εἵπετο r, ἡ ἐξασθένωσις ἀπὸ τοῦ ei μετέβαινεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν φωνῆεν ē ἤτοι τὸ ei δὲν ἐχώρει πρὸ τοῦ r πρὸς τὸν κλειστὸν φθόγγον ī, ἀλλ' ὅπως πρὸ τοῦ r τὸ ĕ οὐχὶ τὸ ĭ ἦν ἡ ἐξασθενωτικὴ βαθμίς, οὕτω πάλιν πρὸ τοῦ r ὁ ἀνοικτὸς φθόγγος ē ἦν ὁ ἐπιβαλλόμενος· πρβλ. *póst-moiriom -*pómeriom pomērium.

(Ἡ δίφθογγος ei ἐτράπη εἰς ī καὶ ἐν τονουμένῃ καὶ ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ, οἷον deico-dīco καὶ edīco πρβλ. περὶ τούτου τὰ λεχθησόμενα κατωτέρω ἐν τῷ Κεφαλαίῳ περὶ τῶν διφθόγγων).

β) Ὅπως δὲ αἱ βραχύφωνοι δίφθογγοι μεθ' ὑποτακτικοῦ φωνήεντος i λαμβάνουσιν ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ τὴν μορφὴν ei καὶ ἐκ τούτου καταλήγουσιν εἰς ī, οὕτω καὶ αἱ βραχύφωνοι μεθ' ὑποτακτικοῦ φωνήεντος u λαμβάνουσιν ἐν ἀτόνῳ χώρᾳ πᾶσαι τὴν μορφὴν ou καὶ ἐκ τούτου καταλήγουσιν εἰς ū, ἂν ταύταις ἀκολουθῇ σύμφωνον. (Ἐπειδὴ ἀρχαιόθεν ἐν χρόνοις προηγουμένοις πάσης γραπτῆς παραδόσεως ἡ δίφθογγος eu καὶ ἐν τονουμένῃ χώρᾳ ἐτράπη εἰς *ou*, πρβλ. jouxmenta ἐν Τόμ. Α' σελ. 110, αὕτη δὲ κατόπιν πανταχοῦ ἐτράπη εἰς ū, διὰ τοῦτο μόνον τῆς διφθόγγου au τὰ παθήματα εἶναι σαφῆ)· πρβλ. *deuco-abdouco-abduco (abdoucit ἐν Τόμῳ Α' σελ. 113), causare -*excousare - excusare, claudo inclūdo, fraus - fraudo - defrūdo κλπ. Ἂν δὲ τῷ au̯ ou̯ eu̯ ἕπηται φωνῆεν (ἄλλο πλὴν τοῦ i̯), ὅτε φύσει τὸ u̯ συλλαβίζεται μετὰ τοῦ ἑπομένου τούτου φωνήεντος, τότε τὸ ἀρχικὸν a, e ἀφομοιοῦταί πως τῷ ἑξῆς ἡμιφώνῳ u̯ καὶ γίνεται *o* καὶ τέλος συγ-

χωνεύεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ φωνῆεν *u* πρβλ. *ab-lavo -*áblovo -abluo, lavacrum-*élovacrum-ēluacrum, *dé nevo -*dénovo denuo, *flevo conflovo- (conflovont ἐπιγρ.) confluo, *indu-euo -*ind-ouo-induo, *videva (ἡ- Fίθεος, ἀρχ. Σλαυ. vidova) *vidova-vidua κττ. Ὁμοίως συνεστάλησαν διὰ τὴν πρόκλισιν τὸ *tevos *sevos (τεFός, ἑFός) -tovos sovos εἰς tuus suus. Ἂν δὲ τέλος τὸ ἑπόμενον ταῖς διφθόγγοις a*u̯*, e*u̯*, o*u̯* φωνῆεν εἶναι *i*, τότε τοῦ *aui*, *eui*, *oui* ἐξασθενοῦται μὲν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν καὶ ἀφομοιοῦται τῷ ϐ' ὥστε παράγεται uui. ἀλλ' οὐ συγχωνεύονται ταῦτα περαιτέρω· διὸ pavio-depuvio, lavo-diluvium, colluvies κττ.

§ 74 *Συγκοπὴ ἀτόνων καὶ βραχέων φωνηέντων ἐγένετο καὶ ἐπὶ τοῦ προϊστορικοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ τονισμοῦ. Ἐπὶ τίνων μάλιστα συλλαβῶν γίνεται. Οὐκ ἀεὶ ἐλαττοῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν τῆς λέξεως. Τῶν συγκοπέντων τὰ παλαιότερα ἐνεκρίθησαν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, τὰ δ' ἄλλα οὐχί. Πολλαχόθεν ἐξαρτᾶται ἡ γένεσις ἢ μὴ τῆς συγκοπῆς. Τὰ συγκοπέντα ἐξωμαλύνθησαν ἔπειτα πολλαχῶς δι' ἀναλογίαν.* Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν § 61 καὶ § 63 ὁ ἰσχυρὸς Λατ. τόνος ἐπήνεγκε καὶ συγκοπὰς ἀτόνων βραχέων φωνηέντων, ἐν δὲ § 64 εἴδομεν ὅτι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἰταλικαῖς διαλέκτοις ἁπαντῶσιν ὅμοιαι συγκοπαί, δῆλον ἄρα ὅτι ἀπὸ παλαιοτάτου χρόνου ἤρξαντο τὰ πάθη ταῦτα καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν ἕκτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ὅπως ἡ κατ' ἐξασθένωσιν τροπὴ αὐτῶν (πρβλ. ἀνωτ. § 72). Παρατηρεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς συγκοπτομένοις ὅπως καὶ ἐν τοῖς τρεπομένοις, ὅτι ἡ ἀμέσως τῷ τόνῳ (εἴτε τῷ προϊστορικῷ εἴτε τῷ νεωτέρῳ, τῷ ἱστορικῷ) ἑπομένη ἢ προηγουμένη συλλαβὴ μάλιστα πάντων ὑπόκειται τῷ πάθει τῆς συγκοπῆς (ἰδὲ § 72). Πρὸς τούτοις παρατηρεῖται ὅτι διὰ τῆς τῶν φωνηέντων συγκοπῆς συνήθως μὲν ἐπέρχεται ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν τῶν λέξεων, ἄλλοτε δ' ὅμως οὐχί, ἅτε τινὸς τῶν ὑπολειφθέντων τῆς συλλαβῆς φθόγγων γινομένου φορέως τῆς συλλαβῆς, ἤτοι ἀναπτυσσομένου εἰς πλῆρες καὶ τέλειον φωνῆεν· πρβλ. *dexiteros-dexter, *aliter-alter, ἀλλὰ *patrinos -pat*r̥*nos -

paternos,*sacro-dos -*sacr̥-dos -sacẹrdos,*facli-s *facli-tas -*facl̥-tas - facultas. Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα συγκοπαὶ ἐγένοντο καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικούς, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν προϊστορικὸν τονισμὸν καὶ κατὰ τὸν ἱστορικόν, πρβλ. rettuli ἀντὶ ré-te-tuli, reccidi ἀντὶ ré-ce-cidi κτλ., ἀλλὰ discipulus-disciplīna, calē-fácio-calĕfácio-calfácio, vetránus κττ., διὰ τοῦτο τῶν συγκεκομμένων τύπων τούτων ἄλλοι μὲν (λ. χ. οἷον οἱ γενόμενοι πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ δοκίμου γραπτοῦ λόγου) εἰσεχώρησαν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον ἢ μόνοι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἀσυγκόπτων (πρβλ. *usuripo -usurpo ἀλλὰ surrigo καὶ surgo, porigo καὶ porgo, objurigo καὶ objurgo κτλ.)· ἄλλοι δὲ βραδύτερον ἀναπτυχθέντες δὲν ἐνεκρίθησαν, νομισθέντες ἴδιοι τοῦ χύδην ὄχλου, οἷον calidus-caldus, solidus-soldus, viridis-virdis, frigidus-frigdus. mattus ἀντὶ maditus, domnus, lamna, colpus, dictus ἀντὶ digitus κττ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παρακείμενα σύμφωνα, πολλάκις δὲ καὶ τὰ φωνήεντα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν προηγουμένων, μάλιστα δὲ τῶν ἑπομένων συλλαβῶν μέγα ἠδύναντο εἰς τὴν γένεσιν ἢ μὴ τῆς συγκοπῆς, καθὼς ἐν τοῖς ἑξῆς θέλομεν ἴδει, διὰ τοῦτο συνέβαινεν ὥστε ἔν τισι μὲν τύποις τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ ἔν τινι μέλει συστήματος λέξεων νὰ ἐπιτρέπηται φθογγικῶς καὶ δὴ νὰ τελῆται ἡ συγκοπή, ἐν ἄλλῳ δὲ οὐχί, ἐντεῦθεν ἔπειτα νὰ ἐξομαλύνωνται ἀναλογικῶς τὰ διασπασθέντα συστήματα καὶ νὰ θολῶνται αἱ τῆς συγκοπῆς σχέσεις (πρβλ. τὸ κατὰ νέαν σύνθεσιν γενόμενον consacro παρὰ τὸ ὁμαλὸν φωνητικῶς consecro, τὸ contracto παρὰ τὸ contrecto, τὸ adsum παρὰ τὸ assum κλπ.). Οὕτω λ. χ. ἐλέχθη ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ardus ἀντὶ aridus διὰ τὸ ardēre ἀντὶ *aridēre, καὶ ardoris ἀντὶ *aridoris, valdus ἀντὶ validus διὰ τὸ valdē, aspris ἀντὶ asperis διὰ τὸ aspritudo. asprētum κτλ. Ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ῥήματος ἐξηλείφθησαν συχνότατα τὰ ἴχνη τῆς συγκοπῆς ἐπανορθωθέντων τῶν πεπονθότων κατ' ἀναλογίαν τῶν φωνητικῶς σεσωσμένων· πρβλ. canite, agito ἀντὶ cante, ὅπερ ὁ Οὐάρρων ἐκ τοῦ

Carmen Saliare μνημονεύει, καὶ *acto (πρβλ. Ὀσκ. actud = agitod) κατὰ τὰ amā-te, monēte, audīte, s stĭte (Ὀσκ. sistu), ἐν ᾧ διὰ τὰ περιβάλλοντα πολλὰ σύμφωνα ἐσώθη τὸ φωνῆεν τῆς παραληγούσης. Ὁμοίως ἐγένετο ἐν τοῖς εἰς -ĭdus -ĭcus ἐπιθέτοις lepidus, humidus, validus, placidus, tepidus, pavidus, liquidus, flavidus, solidus, timidus, calidus, frigĭdus, viridus, nitidus, lucidus, cupidus, rapidus, madidus, unicus, bellicus, modicus, famēlicus, civicus, medicus κτλ, ἐπειδὴ ἀπήρτιζον σύστημα καὶ ἐπειδὴ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ὁμοίως εἰς -idus,-icus λήγουσιν ὤφειλε τὸ i διὰ τὰ περιβάλλοντα σύμφωνα νὰ μείνῃ ἀπαθές, οἷον publicus, tetricus, genticus, lubricus, horridus, callidus, turgidus, sordidus κλπ. Ἐν τοῖς οὐσιαστικοῖς δὲ γενομένοις καὶ διὰ τοῦτο ἀποσπασθεῖσιν ἀπὸ τοῦ συστήματος τῶν ἐπιθέτων ἐσώθησαν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 222-3 τὰ συγκεκομμένα, οἷον Plancus, ἀντὶ Planicus ἀπὸ τοῦ plānus, juncus = σχοῖνος ἀπὸ τοῦ *junicus (πρβλ. juni-culus, juni-perus), lurco ἀντὶ τοῦ *lurico ἐκ τοῦ lura = ἀσκός, κοιλία· πρβλ. καὶ ferime (ὑπερθετικὸν τοῦ fere)-ferme. Ἀλλὰ καὶ ἔν τισι τῶν ἐπιθέτων εὑρέθη ὁ συγκεκομμένος τύπος, οἷον ravicus (ἐκ τοῦ ravim) καὶ raucus, ἰδὲ καὶ τἀνωτέρω valdus soldus κλπ.

Ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐξομαλισμῶν τούτων ἔν τε τοῖς τύποις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ ἐν τοῖς μέλεσιν ὅλου συστήματος καὶ πρὸς τούτοις ἕνεκα τῆς ἐλλιποῦς παραδόσεως τῆς Λατ. γλώσσης τῶν παλαιοτέρων περιόδων καὶ τῶν συγγενῶν Ἰταλικῶν διαλέκτων δὲν εἶναι σήμερον δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῶσι καὶ διατυπωθῶσιν ἀκριβεῖς φωνητικοὶ νόμοι περὶ τοῦ πότε ὤφειλε νὰ ἐπέρχηται συγκοπὴ καὶ πότε νὰ μὴ ἐπέρχηται. Διὰ τοῦτο ἀρκούμεθα παρατηρήσεσί τισι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀκριβέσιν, ἤτοι:

α) Μόνον τὰ φύσει βραχέα φωνήεντα e, i, u ὑπόκεινται τῇ συγκοπῇ· θέσει δύνανται νὰ εἶναι μακρὰ ἢ βραχέα.

β) Μόνον τὸ φωνῆεν τὸ εὐθὺς τῇ τονουμένῃ (εἴτε κατὰ τὸν

ἱστορικὸν εἴτε κατὰ τὸν παλαιότερον τονισμὸν) συλλαβῇ ἑπόμενον ἢ προηγούμενον αὐτῆς συγκόπτεται, τὰ τῶν ἄλλων δὲ συλλαβῶν πιθανῶς οὐχί· πρβλ. supera - supra, extera - extra, ultra, citra, intra, contra, arbitri, dextra. * ávitumo - autumo, ópifi cina - officina κλπ., ἔπειτα calēfácio - calĕfácio - calfácio, benēfácta - benĕfácta - benfácta, Benventum, objúrigo objúrgo, damnátis - damnás, Arpinátis - Arpinás κλπ.

Διὰ τὴν τονικὴν ταύτην αἰτίαν παρατηρεῖται ὅτι αἱ δισύλλαβοι προθεσεις ἐν συνθέσει συγκόπτουσι τὸ φωνῆεν τῆς β' αὐτῶν συλλαβῆς ἅτε τοῦ πρώτου τονουμένου· πρβλ. * i'ndu - gredior - * i'ndgredior - ingredior, * i'nduperator - imperator, * ámbi caps - anceps, * ámbi plector - amplector κλπ.

Τῆς προθέσεως δ' οὔσης μονοσυλλάβου καὶ δὴ τονουμένης ἀπόλλυται τὸ φωνῆεν τῆς ἑξῆς συλλαβῆς, ἤτοι τὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ ῥήματος, * pér - rego - * pér - rigo - * pérrgo - pérgo (πρβλ. perrēxi perrēctum), * pór - rego - pórrigo-porgo, * súb-rego - súrrigo καὶ súrgo, * súb - rapui súrripui καὶ súrpui, * pó-sino - * pósno - pōno (τὸ po μεταπτωτικὴ βαθμὶς τοῦ *ἀπὸ* ὅπως τὸ *πι* ἐν τῷ *πιέζω*, *πιδίκνυτι* Κρητ. τοῦ *ἐπί)*, positus καὶ postus de - compostus, * praésito - praesto κττ. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τὰ πρῶτα συνθετικὰ συγκόπτουσι τὸ φωνῆεν τῆς β' αὐτῶν συλλαβῆς, * pri'm(i) - ceps - pri'nceps, * hósti - potis - * hóst(i) - pot(i)s hóspes, * fórmi - capes - * fórm - caps - fórceps, * qui'nque - decem - * qui'nqudecem qui'ndecim, * vi'ni - demia - vindemia, * oi'no-decem - úndecim, * Márcipuor - * Márc(i)por - Márpor κτλ., πρὸς δὲ ἀπόλλυται πολλάκις ὁ διπλασιασμὸς τῶν ῥημάτων ἐν συνθέσει, πρβλ. * rép(e)peri - répperi, * rét(e)tuli - rettuli, * réc(e)cidi - reccidi, ἔπειτα concurri, repuli, exscidi παρὰ τὸ cucurri pepuli scicidi κλπ.· ἐκ τῶν συνθέτων δὲ μετηνέχθη ἐπὶ πολλὰ ἁπλᾶ ῥήματα κατὰ μικρὸν ἡ παράλειψις τοῦ διπλασιασμοῦ.

γ) Τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως τῷ τόνῳ ἑπομένης συλλαβῆς συγ-

κόπτεται, ὅταν αὐξάνηται ἡ λέξις πρὸς τὸ τέλος εἴτε κατὰ συλλαβὴν ἢ συλλαβὰς εἴτε κατὰ χρόνον, ὥστε τοῦ φωνήεντος ἀποκοπτομένου τὰ ὑπολειπόμενα πρὸς τὸ τέλος τῆς λέξεως στοιχεῖα νὰ συναποτελῶσι τοὐλάχιστον δύο χρόνους· πρβλ· validus ἀλλὰ valdē, aridus ἀλλὰ ardēre, ardōrem, inferus ἀλλ' infrā, superus ἀλλὰ suprā, providus ἀλλὰ prudēns κτλ.

δ) Ἐν λέξεσιν ὑπερτρισυλλάβοις, ἐχούσαις δὲ τρεῖς βραχείας συλλαβὰς πρὸ τῆς ληγούσης ἐγίνετο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀρχαιοτέρας, τῆς πρὸ τῆς δοκίμου γραμματείας, συγκοπὴ τοῦ ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης ἢ ἐγγύς που μετὰ τὸν ἀρχαιότερον τόνον κειμένου βραχέος φωνήεντος, πρβλ. púeritia-puertia, bálineum-balneum. ὅθεν καὶ balineator-balneator, ópificina-officina, ópitumos-optumos. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ταῖς συντακτικαῖς συνεκφοραῖς, hace-tenus-hactenus, cottīdie ἀντὶ quotitei (Ἰνδ. katitás) + die κλπ.

ε') Ἐπελθόντος καὶ καταχρατήσαντος τοῦ ἱστορικοῦ τόνου μόνον τότε ἐγίνετο συγκοπὴ τοῦ ἐπιτόνου βραχέος φωνήεντος, ὅτε τὸ τονούμενον φωνῆεν ἦν μακρόν, οἷον ūsū'ripo-ūsū'rpo, jūrigo-jūrgo.

ς') Ὅσῳ εὐαπαγγελτότερα εἶναι τὰ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ φωνήεντος προκύπτοντα συμφωνικὰ συμπλέγματα, ὅπως λ. χ. συμβαίνει παρὰ τὰ ὑγρά, παρὰ τὸ *s* κττ. (πρβλ. *agros-ager, *avi-spex auspex, *aliter-alter), τοσούτῳ εὐκολώτερον συγκόπτεται τὸ φωνῆεν, καὶ τἀνάπαλιν ὅσῳ δυσαπαγγελτότερα, τοσούτῳ δυσκολώτερον ἐμφανίζεται ἡ συγκοπή. Ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 107-8 turgidus, sordidus, hosticus κλπ.

ζ') Ἡ συγκοπὴ μάλιστα γίνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν λέξεων, σπανίως δὲ ἐν τῷ τέλει αὐτῶν καὶ τοῦτο ἐν ὡρισμέναις τάξεσι λέξεων, Arpinás, optimás, Samnis, Tiburs κλπ. (ἰδὲ τὸ Κεφ. περὶ συγκοπῆς).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΥ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 75. *Πηγαὶ τοῦ τονισμοῦ τῆς Ἰνδικῆς γλώσσης. Ποῖός τις ἦν οὗτος.* Πηγαὶ τοῦ Ἰνδικοῦ τονισμοῦ εἶναι πρῶτον μὲν τὰ ἀντίγραφα τῶν παλαιοτάτων ἱερῶν βιβλίων, ἔπειτα αἱ ῥηταὶ μαρτυρίαι τῶν Ἰνδῶν Γραμματικῶν, τὰ ἑρμηνευτικὰ βιβλία τὰ σκοποῦντα τὴν κατανόησιν τῶν Vēda, τὰ Prātiçākhyās κλπ. Ἡ χρῆσις τῶν σημείων τῶν τόνων ἐν μόνοις τοῖς ἱεροῖς βιβλίοις προῆλθεν ἐκ τούτου ὅτι ἐν μόνοις τούτοις ἡ γνησία καὶ πιστὴ ἐκφώνησις πάντων τῶν φθόγγων ἐνομίζετο οὕτω σπουδαία, ὥστε κατεβάλλετο μεγίστη καὶ παντοία προσοχὴ περὶ τὰς τονικὰς καὶ λοιπὰς λεπτότητας (πρβλ. τὴν χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν τονικῶν σημείων τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν ταῖς κριτικαῖς ἐκδόσεσι τῶν δοκίμων ποιητῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ἰδὲ Τόμ. Α' 489-490 καὶ 507). (Τίνα τῶν ἱερῶν κειμένων φέρονται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἄνευ τόνου, βλέπε παρὰ Wackernagel Ἰνδικῆς Γραμμ. Α' 282). Ἦν δὲ ὁ τόνος τῆς ἀρχαίας Ἰνδ. γλώσσης κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς Γραμματικοὺς ὅμοιος τῷ Ἑλληνικῷ, οὐχὶ τῷ Λατ., διέκρινον δηλαδὴ οὗτοι, καθ' ἃ εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 503, τὸν τόνον κατὰ τὸ ὕψος ἢ βάρος, οὐχὶ κατὰ τὴν ἔντασιν ἢ ἀσθένειαν· ἐντεῦθεν τὸν ὀξὺν λέγουσιν udātta (= φωνῆεν ἐκφωνούμενον ἐξηρμένως καὶ δὴ = ὑψηλόν, ἐξηρμένον), καὶ δηλοῦσιν οὕτω τὸν κύριον τῆς λέξεως τόνον, τὸν δὲ βαρὺν λέγουσιν anudātta = οὐχὶ udātta, ὡσεὶ ἐλέγομεν ἡμεῖς ἄνοξυν. Περὶ τοῦ περισπωμένου τόνου οὐδένα ποιοῦνται λόγον, οὐδὲ διακρίνεται σήμερον ἄλλο ἴχνος αὐτοῦ πλὴν τῆς διεκτάσεως, περὶ ἧς εἴπομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 509-10.

§ 76. *Τονικὰ σημεῖα τῶν Ἰνδῶν· σχέσεις τῶν ἀτόνων συλλαβῶν πρὸς ἀλλήλας.* Τονικὰ σημεῖα ἔχουσιν οἱ Ἰνδοὶ εὐθείας γραμμὰς τιθεμένας ἢ καθέτως ἐπὶ τῶν συλλαβῶν ἢ ὁριζοντίως ὑπ' αὐτάς. Τίθεται δὲ ἡ ὁριζόντιος γραμμὴ οὐχ ὑπὸ τὴν τονουμένην

ἀλλ᾽ ὑπὸ τὴν εὐθὺς πρὸ αὐτῆς, ἵνα, ὡς εἰπεῖν, προκατασκευάζηται ἡ φωνὴ πρὸς τὸν ἑξῆς τόνον, λ.χ. juhōti σημαίνει ὅτι ὁ τόνος κεῖται ἐπὶ τῆς συλλαβῆς hō. Ἂν ἡ λέξις τονίζηται ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς συλλαβῆς, τότε τὸ σημεῖον - δὲν δύναται φύσει νὰ τεθῇ ὑπὸ ἄλλην προηγουμένην συλλαβήν, ἐντεῦθεν μένει μὲν ἀσημείωτος ἡ συλλαβὴ αὕτη, τονίζεται δέ, ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐφεξῆς συλλαβῶν γραφομένης τῆς καθέτου γραμμῆς |, τοῦ σημείου τῆς βαρείας, λ. χ. ἡ γραφὴ indràh σημαίνει ὅτι ἡ λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχούσης, i'ndrah, karishasi ἐπὶ τῆς παραληγούσης, tuvijatā δὲ ἐπὶ τῆς ληγούσης. Τὸν ὀξὺν τόνον, τὸν udātta, ἔφερον αἱ ὀρθοτονούμεναι λέξεις ἐπὶ τῆς συλλαβῆς ἐκείνης, ἥτις, ὅπως διὰ τῶν ἀντιστοίχων Ἑλληνικῶν λέξεων ἀποδείκνυται, ὄντως ἐτονίζετο ἀρχαιόθεν, οἷον divás = ΔιϜός. Λέξεις δὲ τινὲς δὲν φέρουσιν udātta ἀλλ᾽ ἕτερον τόνον λεγόμενον svarita. Τοῦτο δὲ συμβαίνει ὅτε ἡ πρότερον ὀξυνομένη συλλαβὴ εἶχε i' ἢ ú ἀκολουθούμενον ὑπὸ ἁδροτέρου φωνήεντος, ἐντεῦθεν γενομένης συνιζήσεως ὁ τόνος κατεβιβάσθη ἐπὶ τὸ ἑξῆς φωνῆεν (πρβλ. φωτία - φωτιά), rathi'am - rathyàm, tanúam - tanvàm.

Κατὰ τὸν Γραμματικὸν Pānini ἡ συλλαβὴ ἡ ἀμέσως προηγουμένη τοῦ ὀξέος τόνου ἐξεφωνεῖτο μετὰ τῆς μεγίστης βαρύτητος, λ. χ. τοῦ dēvás τὸ dē ἐξεφωνεῖτο βαρύτατα, τὸ δὲ vás ὀξύτατα. Αἱ δὲ συλλαβαὶ αἱ ἑπόμεναι τῇ τονουμένῃ ἔχουσι βαρύτερον τόνον τῆς ὀρθοτονουμένης, ὀξύτερον δὲ τῆς προτόνου. (Σημειωτέον δ᾽ ὅτι καὶ ἄλλα τονικὰ συστήματα ἐπενόησαν καὶ ἄλλους προσδιορισμοὺς τῆς σχέσεως τῶν ἀτόνων συλλαβῶν πρὸς ἀλλήλας παρετήρησαν οἱ Ἰνδοί, περὶ ὧν ἰδὲ Wackernagel Ἰνδ. Γραμματ. ἔνθα ἀνωτ.).

§ 77. ***Περὶ τῆς θέσεως τοῦ τόνου ἐν τῇ λέξει.*** Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ὁ ἀρχῆθεν ἐν πολλαῖς λέξεσι καὶ τύποις ὑπάρχων δευτερεύων τόνος δὲν ἀνεπτύχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ κατισχύσῃ τοῦ ἀρχαίου, διὰ τοῦτο δὲν εὑρίσκομεν ἐν αὐτῇ οὔτε νόμον τρισυλλαβίας ἢ νόμον δακτυλικοῦ ῥυθμοῦ ἢ τοι-

οὔτόν τινα ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, οὔτε τονισμὸν τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς ἢ τῆς προπαραληγούσης ἢ παραληγούσης ὅπως ἐν τῇ Λατινικῇ· ἑκάστη δὲ λέξις τονίζεται καθόλου εἰπεῖν (ἐξαιρουμένων ἐκείνων ὅσαι ἔπαθον συνίζησιν καὶ ὅσαι κατ' ἀναλογίαν ἠλλοιώθησαν) ἐπὶ τῆς συλλαβῆς ἐφ' ἧς ἐτονίζετο ἐν τῇ Ἰαπετικῇ περιόδῳ, τοῦ τόνου οὔτε ὑπ' ἀριθμοῦ τινος συλλαβῶν οὔτε ὑπὸ ποσότητος τῆς ληγούσης ἢ παραληγούσης κανονιζομένου, πρβλ. ábharatām = * ἔφερετην, ábharāmahi = *ἔφερομεθα, ángirēsu = * ἄγγελοισιν κλπ.

§ 78. *Ἐγκλιτικά.* Καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ λέξεις τινὲς ἢ πάντοτε ἢ ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσι δὲν φέρουσιν οὐδένα κύριον τόνον, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ συλλαβαὶ αὐτῶν ἐκφωνοῦνται ἄνευ ὀρθοτονίας· πανταχοῦ ἐν ταύταις πρόκειται ἀρχαιοτάτη Ἰαπετικὴ ἔγκλισις. Τὰ ἐγκλιτικὰ ταῦτα οὐ λεγόμενα ἐν ἀρχῇ προτάσεως ἢ στίχου εἶναι πρὸς ταῖς μνημονευθείσαις τάξεσι τ. ἔ. ταῖς προσωπικαῖς καὶ ἀορίστοις ἀντωνυμίαις καὶ τοῖς εἰρημένοις μορίοις, αἱ κλητικαὶ καὶ οἱ παρεμφατικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος, (πλὴν ἐν ἀρχῇ λόγου ἢ στίχου καὶ ἐν ἐξηρτημέναις προτάσεσιν, πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 559. 560 κἑξ.), ἔτι δὲ οἱ τύποι τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας idam, ἤτοι ēna, asmāi, asmāt κλπ. (πρβλ. τὸ ἡμέτερον *αὐτον*, κόψε γάρ *αὐτον*, Τόμ. Α' 564), καὶ τὸ yathā = ὅπως (πρβλ. τὰ Λατ. quando, qualis,ἀνωτ. σελ. 96).Ἂν πλείονα τοῦ ἑνὸς ῥήματα ἀλλεπάλληλα ἀκολουθῶσι λέξει τινί, μόνον τὸ πρῶτον ἐγκλίνεται, τὰ δὲ λοιπὰ φυλάττουσιν ἕκαστον τὸν ἴδιον τόνον (πρβλ. τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 579-81 εἰρημένα περὶ τῶν συνεγκλινομένων). Ἐνίοτε τονίζεται καὶ ἐπὶ ἀντιθέσεως τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως καὶ σπανιώτατα ἐπὶ ἐμφάσεως. Ἂν τοῦ παρεμφατικοῦ τύπου προηγῆται κλητική, ἐπειδὴ αὕτη θεωρεῖται ὡς ἐκτὸς τῆς προτάσεως κειμένη, ὁ παρεμφατικὸς τύπος τονίζεται, ὡσεὶ ἔκειτο ἐν ἀρχῇ προτάσεως.

§ 79. *Ἀρχαιότης τοῦ Ἰνδικοῦ τόνου.* Ἐν ἀρχῇ προτάσεως ἡ κλητικὴ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς· τοῦτο

φαίνεται ἀρχαία Ἰαπετικὴ κληρονομία· πρβλ. *σωτὴρ σῶτερ, πατὴρ πάτερ, γυνὴ γύναι, δεσπότης δέσποτα* κλπ. καὶ dēvás dē'va, agni's ágnē κττ. Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν πτώσεων τῶν μὲν πολυσυλλάβων οὐκ ὀξυτόνων ὀνομάτων μένει ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσιν ὁ τόνος ἀμετακίνητος, τῶν δὲ μονοσυλλάβων καὶ τῶν πολυσυλλάβων ὀξυτόνων ὅσα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ τριτόκλιτα τῆς Ἑλλ. καταβιβάζεται ἐν ταῖς ἀσθενέσι πτώσεσιν ὅπως ἐν τῇ Ἑλλην.· (πρβλ. *γυνὴ γυναικὸς γυναικὶ γυναῖκα γυναικῶν γυναιξὶ γυναῖκας, κύων κυνὸς κυνὶ κύνα, ναῦς νηὸς-νεὼς νηὶ-νῆα* καὶ *ναῦν, νῆες νεῶν ναυσὶ νῆας* καὶ *ναῦς* κλπ. καὶ Ἰνδ. *nāús nāvás nāví' nā'vam, nā'vas nāvā'm. nāusú, adán* (= ἔδων) *adántam*, ἀλλ' *adatás adatē', adatā', adatí*, κλητ. *ádan, adántas*, ἀλλ' *adatā'm, adatás*). Ὁμοίως διασῴζεται ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ὁ ποικίλος τονισμὸς ὁ ἐπενεγκὼν τὰς μεταπτωτικὰς σχέσεις (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 247 κἑξ.) καὶ ἐν τῇ ἀθεμάτως σχηματιζομένῃ κατηγορίᾳ τῶν εἰς *-μι* ῥημάτων καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰ εἰς *-μι* σχηματιζομένοις χρόνοις· οἷον ē'mi (= εἶμι) ē'ṣi, ē'ti, ἀλλ' imás ithá =*ἰμὲς *ἰτέ, vē'da=ϝοῖδα, vē'ttha, vē'da, ἀλλὰ vidmá, vitthá, vidánti =*ϝιδμές, dadā'mi dadā'si dadā'ti = δίδωμι δίδως δίδωτι, ἀλλὰ dadmás dattá = *διδομὲς *διδοτὲ κλπ. Οὕτω δ' ὁ τονισμὸς τούτων δεικνύει ἡμῖν σαφῶς τὴν αἰτίαν τῆς μεταπτωτικῆς ἐξασθενώσεως, ἣν ὁ ὑστερογενὴς Ἑλληνικὸς ἀπέκρυψεν. Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων ἐλέχθησαν ἤδη ὀλίγα τινὰ ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν συνθέτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΙΑΠΕΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

§ 1. *Δυσκολίαι τῆς εὑρέσεως τῶν ἀρχαίων φθόγγων. Ἰαπετικοὶ φθόγγοι.* Προκειμένου νὰ ἐξετασθῶσι τὰ παθήματα φθόγγων ἀρχαίων γλωσσῶν, οὐ λαλουμένων νῦν, ἀναγκαίως ἔχει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι κύριος ὁδηγὸς ἡμῶν εἶναι, καθ' ἃ εἴπομεν ἐν Κεφαλ. Β΄, ἡ γραπτὴ παράδοσις, ὅτι δ' ὅμως ἡ γραφὴ δὲν παρέχει οὐδέποτε πιστὴν καὶ ἀκριβῆ τῶν φθόγγων εἰκόνα, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ πάντοτε ἡ γραφὴ τῶν φθόγγων ὡς *ὀρθογραφία* καθίσταται βαθμηδὸν παγία καὶ ἀμετακίνητος καὶ δὴ συγκαλύπτει μᾶλλον ἢ ἐμφαίνει τὰς κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσομένας φωνητικὰς ἀλλοιώσεις, μόνον δ' ὅταν αὗται προβῶσι μεγάλως, ὅταν τελεσθῶσι, δείκνυσιν ἡμῖν αὐτὰς καὶ ταύτας οὐχὶ πάντοτε οὐδὲ πάσας. Ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ ταῦτα αἱ ἐπιπροσθοῦσαι εἰς τὴν ἔρευναν τούτων δυσκολίαι εἶναι μέγισται, ἡ φυσιολογία τῶν φθόγγων, ἡ ἐκ τῶν νέων γλωσσῶν πεῖρα, ἡ γνῶσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν ἀναλογιῶν, ἡ ἱστορικὴ ἐξέτασις τῶν φαινομένων, αἱ ἀδελφαὶ γλῶσσαι κλπ. βοηθοῦσιν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν φθογγικῶν νόμων καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις γλώσσαις καὶ δὴ εἰς νόησιν τῶν φωνητικῶν παθημάτων αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα παραβάλλοντες τοὺς φθόγγους τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ λαμβάνοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦτο μὲν τὰ καινοτομηθέντα ἐν ἑκάστῃ κατὰ τοὺς μετέπειτα ἀναπτυχθέντας ἐν αὐτῇ φθογγικοὺς νόμους, τοῦτο δὲ τὰ διασωθέντα ἑκασταχοῦ ἀρχαῖα, συνάγομεν ὅτι ἡ παλαιὰ Ἰαπετικὴ γλῶσσα πρὸ τῆς διασπάσεως αὐτῆς εἶχε τοὺς ἑξῆς φθόγγους· ἤτοι φωνήεντας φθόγγους ἁπλοῦς τελοῦντας τὰ τῶν φωνηέντων τούσδε: *a*, ā, *i*, ī, *e*, ē, *o*, ō, *u*, ū, *ə*[1]), β΄) τὰ τῶν ἡμιφώνων τούσδε : *u̯*, *i̯*.

Διφθόγγους α′) μετὰ βραχέος τοῦ προτακτικοῦ φωνήεντος *ei, oi, ai, əi, eu, ou, au, əu*, β′) μετὰ μακροῦ τοῦ προτακτικοῦ φωνήεντος ē*i*, ō*i*, ā*i*, ē*u*, ō*u*, ā*u*.

Ἔρρινα τελοῦντα α′) τὰ τῶν συμφώνων τάδε: *m* (χειλικόν), *n* (ὀδοντικόν), *ñ* (οὐρανικόν), *ṅ* (ὑπερωικόν), β′) τὰ τῶν φωνηέντων *m̥*, *n̥*.

Ὑγρὰ τελοῦντα α′) τὰ τῶν συμφώνων, r, l, β′) τὰ τῶν φωνηέντων *r̥*, *l̥*.

Κλειστά:

p	ph,	b	bh	(διχειλικὰ)
t	th,	d	dh	(ὀδοντικὰ)
k̑	k̑h,	ĝ	ĝh	(οὐρανικὰ)
q	qh,	g	gh	(καθαρῶς ὑπερωικὰ)
qᵘ	qᵘh,	gᵘ	gᵘh	(ὑπερωικὰ μετὰ στρογγυλώσεως τῶν χειλέων)

Συριστικά: s καὶ ş ἢ sh (ἄηχα)
z καὶ zh (ἠχηρά),
ϑ καὶ ϑh (ἄηχα) καὶ δ καὶ δh (ἠχηρά).

§ 2. *Τύχαι τῶν Ἰαπετικῶν τούτων φθόγγων.* Αἱ τύχαι τῶν φθόγγων τούτων ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους ἀδελφαῖς γλώσσαις ὑπῆρξαν ἱκανῶς διάφοροι. Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, Ἰνδικῇ (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρ-

[1]) Ὁ φθόγγος ə σχηματίζεται ἀσθενῶς, καὶ κεῖται μεταξὺ τοῦ καθαροῦ πλήρους φωνήεντος καὶ τοῦ ψιθύρου, τ. ἔ. οἱ φωνητικοὶ σύνδεσμοι εἶναι κατὰ τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ ἱκανῶς χαλαροὶ καὶ ἡ ἐκπομπὴ τοῦ πνεύματος οὕτως ἀσθενὴς καὶ ἀτελὴς ὥστε μετὰ τοῦ ἤχου ἀναμίγνυνται καὶ ψόφοι ψιθύρων. Σχηματίζεται δ' ὁ φθόγγος οὗτος, ὃν *μορμύροντα* ἢ schwa ὀνομάζουσι, τοῦτο μὲν καθ' ὃν χρόνον ὁμιλοῦμεν ταπεινῇ τῇ φωνῇ, τοῦτο δὲ ἐν ἀτόνῳ θέσει τῶν λέξεων, συστελλομένων μέγιστον τῶν φωνηέντων κατὰ τὴν ταχεῖαν ὁμιλίαν, ὅτε πολλάκις, γενομένης ἀσθενοῦς τῆς ἐκφωνήσεως, ὁ φθόγγος οὗτος προσπίπτει ἀσαφῶς εἰς τὰ ὦτα, διὸ καὶ δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτον ὁποῖός τις ἑκάστοτε εἶναι. Τοῦτο συμβαίνει πολλάκις καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἡμῶν γλώσσῃ, οἷον ἐν τοῖς Κρητικοῖς *ἔλεγενε, ἐκεῖνονε* κλπ. Ἐντεῦθεν καὶ ι ἀντὶ ε γράφεται πολλάκις· πρβλ. Passow, Carmina Graeciae CCLXIX, *πέψανι*, 18 *ἤτονι*, 28 *νά τονι σκοτώσωμεν*, 36 *ὡς τρῶνι*, 39 - 4 *μηνυοῦνι, νά 'λθουνι ν' ἀνταμώσουνι* κλπ. Ὁ φθόγγος οὗτος ὑπῆρχε καὶ ἐν τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ (ἰδὲ κατωτέρω) καὶ ἐν μὲν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ἐτράπη ὡς τὰ πολλὰ εἰς i, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ εἰς α.

χαίᾳ Περσικῇ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ Βακτρίᾳ) καὶ Λατινικῇ διετέθησαν τὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι ὧδε:

(Ἰαπετ.)	*Ἑλλ.*	*Ἰνδ.*	*Λατ.*[1])
(i)	ι	i	i
(ī)	ῑ	ī	ī
(u)	υ (ἢ καὶ ου [2])	u	u
(ū)	ῡ (ἢ καὶ ου [2])	ū	ū
(e)	ε (ἢ καὶ ι[2] καὶ α[2])	a	e (o, u, i)
(ē)	η (ἢ καὶ ᾱ καὶ ει[2])	ā	ē
(o)	ο (ἢ καὶ υ[2])	a	o (u) (a)
(ō)	ω (ἢ καὶ ου [2])	ā	ō (ā)
(a)	α (ἢ καὶ ε[2])	a	a
(ā)	ᾱ (ἢ καὶ η [2])	ā	ā
(ə)	α (ε, ο),	i, a,	a, i
(ei)	ει (ἢ καὶ ῑ [2])	ē	ei ī
(oi)	οι (οε, ῡ [2])	ē	oi, oe ū (καὶ ī)
(ai)	αι (αε, η [2])	ē	ai ae (καὶ ī)
(əi)	αι (αε, η [2])	ē̇	ai ae (καὶ ī)
(eu)	ευ	ō	ou ū
(ou)	ου (ū),	ō	ou ū
(au)	αυ	ō	au
(əu)	αυ	ō	au
(ēi̯) —	ηι (η)	āi	ēi - ē καὶ ĕi - ī
(ōi̯)	ωι (ω)	āi	ōi - ō καὶ ŏi - ū,
(āi̯)	ᾱι (ηι, ᾱ, η [2])	āi	āi - ā, καὶ ăi - ae
(ēu̯)	ηυ (ευ, η)	āu	ēu - ē, καὶ ĕu - ou - ū
(ōu̯)	ωυ (ου)	āu	ō καὶ āu
(āu̯)	ᾱυ (ηυ [2])	āu	ău

(Καθ' οὓς χρόνους ἐπιστεύετο ὅτι αἱ Ἄριαι γλῶσσαι, ἡ Ἰνδική, ἡ Βακτρία καὶ ἡ ἀρχαία Περσική, διέσῳζον ἔν τε πολλοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τοῖς φωνήεσι τὴν ἀρχαίαν Ἰαπετικὴν χρῆσιν, ἀπε-

[1]) Λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνον τὰ ἐν ταῖς τονουμέναις συλλαβαῖς φωνήεντα.
[2]) Κατὰ διαλέκτους.

νέμοντο τῇ παλαιοτάτῃ Ἰαπετικῇ τόσα μόνον φωνήεντα ὅσα αἱ Ἄριαι γλῶσσαι ἔχουσιν, ἤτοι τὰ τρία ā, ī, ū, ὑπετίθετο δ' ὅτι τἀρχαῖον φωνῆεν ā διεσχίσθη ἐν τῇ Εὐρώπῃ μετέπειτα εἰς ᾰ, ŏ, ĕ· ἀλλὰ λόγος τῆς διασπάσεως καὶ τῆς τροπῆς αὐτοῦ εἰς ŏ ἢ ĕ (*λόχος λέχος, ῥήγνυμι ῥώξ*), ἢ τῆς σωτηρίας *ἄγω, ἀνά, φάμα* κλπ. οὐδεὶς ἐξηυρίσκετο, καὶ μάτην ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ λύσις τῶν ἀπόρων τούτων ἐπεζητεῖτο. Ἐξέλιπον δὲ πᾶσαι αἱ ἀπορίαι αὗται εὐθὺς ὡς ἀπεδείχθη ἄλλως (ἰδὲ κατωτ.), ὅτι οὐχὶ αἱ Ἄριαι γλῶσσαι ἀλλ' αἱ λοιπαὶ καὶ μάλιστα ἡ Ἑλλ. διέσωσε τὴν ποικιλίαν τῶν ἀρχαίων Ἰαπετικῶν φωνηέντων πιστῶς, καὶ δὴ ὅτι οὐχὶ διάσπασις τοῦ Ἰαπετ. ā εἰς ᾰ, ĕ, ŏ ἐγένετο ἐν τῇ Ἑλλ. καὶ ταῖς λοιπαῖς, ἀλλὰ συγχώνευσις αὐτῶν εἰς ā ἐν ταῖς Ἀρίαις γλώσσαις, ὅπως λ. χ. ἐν τῇ Ἑλλ. συνέπεσε τὸ *η*, *υ* καὶ *ι* εἰς ἕν, τὸ i).

§ 3. *Ἡ ποικιλία τῶν φθόγγων ἀρχαία Ἰαπετική, οὐχὶ τῶν μετέπειτα γλωσσῶν οὐδὲ τῶν ποιητῶν. Ὁ ἀτελὴς τρόπος τῆς παραστάσεως αὐτῶν τὸ πάλαι δὲν σημαίνει ὅτι συνεχέοντο ἐν τῇ ἐκφωνήσει.* Ἡ ποικιλία τῶν φύσει μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων ἐκληροδοτήθη τῇ Ἑλλ. καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις ἐκ τῆς παλαιοτάτης Ἰαπετικῆς καὶ ἡ αἰτία τούτων ἑκάστων ἀνάγεται εἰς αὐτοὺς τοὺς γλωσσογονικοὺς χρόνους. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ἀγνοεῖται, διατί τὸ μὲν *φέρω, λέγω, ἔχω, ἐλέγχω* κτλ. ἔχουσιν ἀρχαιόθεν βραχὺ ε, τὸ δὲ *ῥήγνυμι, ἀρήγω* μακρὸν ē, ἢ διατί τὸ *ἄζομαι, ἄγω* βραχὺ α, τὸ δὲ *φαμί, τάκω* μακρόν, καὶ τὸ *λείπω, εἶμι* κττ. *ει*, τὸ δὲ *αἰνός, αἴθω* κττ. *αι*, τὸ δὲ *φεύγω, ἐλεύ(θ)-σομαι, ζεύγνυμι* κτλ. *ευ*. Ἂν ὁ τόνος ἤ τι ἄλλο ὑπῆρξεν ἡ ἀληθὴς καὶ πρώτη αἰτία τῆς ἀποχρώσεως καὶ τῆς μακρότητός τινων καὶ τῆς βραχύτητος ἄλλων κατὰ τοὺς ἀπωτάτους χρόνους ἐκείνους, ἄδηλον ἡμῖν. Τοσοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον ὅτι πάντα ταῦτα δὲν ἀνεπτύχθησαν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Ἰταλίᾳ· ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι οὐχὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὕπαρξιν ἑκάστου αὐτῶν ὡς *ε* ἢ *η* ἢ *α* ἢ *ο* κττ., ἀλλὰ τὴν τυχὸν

γενομένην ἀλλοίωσιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης φύσεως ὀφείλομεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν. Καὶ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν θέλομεν ἀναζητεῖ ἑκάστοτε ἐν αὐτῇ τῇ φύσει καὶ ἱστορίᾳ τῆς γλώσσης, οὐχὶ δὲ ἐκτὸς αὐτῆς, λ. χ. οὐχὶ ἐν τῇ ποιήσει, ἐν τῇ γραφῇ ἢ ἀλλαχοῦ. Διότι τῆς ἐξ ἀρχῆς ὡρισμένης προσῳδίας τούτων ἐν ἑκάστῳ τύπῳ ἢ ἐν ἑκάστῃ λέξει οὐδὲν μετεκίνησεν ἡ ποίησις· διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι διὰ μετρικὴν ἀνάγκην οἱ ἐπικοὶ μάλιστα ποιηταὶ παραλαμβάνουσιν ἐν τῷ λόγῳ αὐτῶν βραχέα τινὰ φωνήεντα ὡρισμένου σχήματος λέξεων ἢ ἐν ὡρισμένοις τύποις λέξεων ἢ ἐν ὡρισμέναις χώραις τοῦ στίχου ὡς μακρά, ἀλλ' ἐν τῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ ταῦτα ἐτήρουν τοὺς ἰδίους χρόνους ἀναλλοιώτους, ὅπως ὀρθῶς διδάσκει Διον. Ἁλικαρνασεύς: «*ἡ πεζὴ λέξις οὐδενὸς οὔτε ὀνόματος οὔτε ῥήματος βιάζεται τοὺς χρόνους οὐδὲ μετατίθησιν, ἀλλ' οἵας παρείληφε τῇ φύσει τὰς συλλαβάς, τάς τε μακρὰς καὶ τὰς βραχείας, τοιαύτας φυλάττει*» (σελ. 134). Μεταβολαὶ τῆς προσῳδίας ἐγένοντο μόνον διὰ φωνητικὰ πάθη αὐτῆς τῆς γλώσσης, ἤτοι δι' ἀντέκτασιν, συστολήν, συναίρεσιν, ἐπένθεσιν κτλ. περὶ ὧν ἰδὲ ἐν τοῖς ἑξῆς·

Ὁμοίως οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν τὸ ὅτι ἐν ἀρχῇ ἔγραφον οἱ Ἕλληνες τὸ μακρὸν καὶ βραχὺ *e* καὶ *o* διὰ τῶν αὐτῶν σημείων Ε, Ο, καθὼς καὶ τὰ *ᾰ̄, ῐ̄, ῠ̄* ὁμοίως· διότι ἡ διακρινομένη καὶ ἀεὶ ὁμαλὴ παρὰ ποιηταῖς χρῆσις ἑκάστου τούτων ὡς μακροῦ ἢ βραχέος καὶ ἡ ὁμαλὴ ὡσαύτως ἀντιστοιχία αὐτῶν πρὸς τὰ μακρὰ ἢ βραχέα τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν (πρβλ. lego *λέγω*, ἀλλὰ *θῆκε* fēci, *ἴς* vīs, *τίς* quĭs κλπ.) καὶ τέλος ἡ διάφορος διάθεσις τοῦ ĕ καὶ ē ἐν τῇ γλωσσικῇ ἐξελίξει (τὸ ε παρέμεινεν ε, τὸ δὲ ē ἐτράπη εἰς i) πείθουσιν οὐ μόνον περὶ τοῦ ἐξ ἀρχαιοτάτων γλωσσογονικῶν χρόνων καθορισμοῦ τῶν μακρῶν ἢ βραχέων ἐν ἑκάστῳ τύπῳ ἢ ἐν ἑκάστῃ λέξει, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς διαφόρου προφορᾶς τούτων καὶ καθ' οὓς χρόνους ὁμοίως ἐγράφοντο, (περὶ τῶν μετρικῶν ἀναγκῶν ἢ τῆς ποιητικῆς ἀδείας· ἰδὲ κατωτέρω).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔʹ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

---

§ 1. *Πλοῦτος φωνηέντων ἐν τῇ δοκίμῳ Ἑλληνικῇ καὶ πενία ἐν τῇ δοκίμῳ Λατινικῇ καὶ Ἰνδικῇ.* Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπῆρχον πλὴν τῶν πέντε γνωστῶν ἡμῖν φωνηέντων *α, ε, ι, ο, υ,* ἅτινα ἐδιπλασιάζοντο ᾱ καὶ ᾰ, ῐ καὶ ῑ κλπ., τὸ δὲ *ε* καὶ *ο* καὶ ἐτριπλασιάζοντο, ἅτε παραλαμβανόμενα καὶ ὡς βραχέα καὶ ὡς μακρὰ ε, ε̄, ο, ō καὶ ὡς κλειστὰ καὶ ἀνοικτά, ε, ē καὶ ẹ̄ κτλ. ὑπῆρχον, λέγω, καὶ αἱ δίφθογγοι, αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ου, ᾱι, ηι, ωι, ηυ.

Ἀπώλοντο δὲ τὰ Ἰαπετ. ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα ṛ ḷ. ṝ ḹ, καὶ ἀνεπτύχθη ἕτερος νέος φθόγγος Υ (= ü), ἔτι δὲ ἐπί τινα χρόνον πολλαχοῦ καὶ ἔρρινα φωνήεντα τά(ν)ς, τό(ν)ς, ἄλλα(ν)ς, διδό(ν)ς, ὀδό(ν)ς ἔσπε(ν)σα κλπ. ἀνάλογα τοῖς Γαλλ. on, faim κλπ. Πρὸς δὲ τούτοις παραβάλλοντες τὰ ἐκ τῆς συναιρέσεως ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις προκύπτοντα, *τάων -τᾶν* καὶ *τῶν, πρῶτος* καὶ *πρᾶτος, ὁράει ὁρᾷ* καὶ *ὁρῇ* κττ. πειθόμεθα ὅτι σφόδρα ποικίλη θὰ ἦτο ἡ ἐκφώνησις τούτων κατὰ τόπους, διὸ καὶ οὕτω διάφορα προέκυψαν ἀποτελέσματα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὴν ἔκτακτον ταύτην ποικιλίαν ἀποκρύπτουσιν ἡμᾶς αἱ παλαιότεραι ἐπιγραφαὶ (καθ' ἃ εἴπομεν τὸ Ε καὶ Ο παριστῶσι καὶ τὸν μακρὸν καὶ τὸν βραχὺν καὶ τὸν κλειστὸν καὶ τὸν ἀνοικτὸν φθόγγον)· ἀλλὰ τὸ μὲν ἡ κατόπιν ἐν μέρει διὰ τῆς γραφῆς παράστασις τῆς ποικιλίας ταύτης, τὸ δὲ τὰ πα-

θήματα αὐτῆς τῆς γλώσσης πείθουσι περιφανῶς περὶ τῆς ποικιλίας τῶν φωνηέντων ταύτης [1]).

Ἐν δὲ τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ διεστέλλοντο τὰ πέντε γνωστὰ ἡμῖν φωνήεντα κατὰ τὸ ποσόν, πρὸς δὲ τὸ e καὶ ē, τὸ i καὶ ī καὶ κατὰ τὸ ποιόν, ὑπῆρχε δ' ἐπί τινα χρόνον καὶ ἄλλος τις φθόγγος μεταξὺ τοῦ u καὶ i κείμενος· ἀλλ' αἱ δίφθογγοι ἠλαττώθησαν μεγάλως ἀποβληθείσης τῆς ei. eu, ou, καὶ τῶν μακροφώνων. Ὁμοίως ἀπώλοντο τὰ ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα *r̥*, *l̥*, *n̥*, *m̥*. Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ τὸ e καὶ o, ē, ō συνέπεσον τῷ a ā, καὶ αἱ δίφθογοι ei, oi, ai ἐτράπησαν εἰς ἁπλοῦν ē, ὅπως καὶ αἱ δίφθογγοι au eu ou εἰς τὸν ἁπλοῦν φθόγγον ō, αἱ δίφθογγοι ēi, ōi εἰς τὴν āi καὶ αἱ ēu, ōu εἰς τὴν āu. Ἀπώλοντο καὶ τὰ ἔρρινα *n̥*, *m̥*, διεσώθησαν δ' ὅμως τὰ ὑγρὰ *r̥* *l̥*.

§ 2 *Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ βραχέος α.* Τὸ φωνῆεν τοῦτο σχηματίζεται κατὰ τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 129 εἰρημένα ἀνοιγομένου τοῦ στόματος ἱκανῶς καὶ τοῦ πνεύματος, ἐν τῷ λάρυγγι ἀνυψωθέντος εἰς ἦχον, ἐλευθέρως ἐκβαλλομένου. Ἐπειδὴ δ' ὅμως τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματος δύναται νὰ ποικίλλῃ καὶ ἄλλοτε μὲν μετ' ἀμβλυτέρας γωνίας καὶ στρογγυλώτερον, ἄλλοτε δὲ μετ' ὀξυτέρας γωνίας τοῦ στόματος νὰ σχηματίζηται, τὸ ἐκφωνούμενον *α* δύναται νὰ προσεγγίζῃ πρὸς τὸ *ο* ἢ πρὸς τὸ *ε*· πρὸς τούτοις δύναται καὶ ὁ τόνος νὰ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτό, ἔτι δὲ ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ, ἐν μέσῳ ἢ ἐν τέλει τῶν λέξεων, πρὸς δὲ οἱ παρακείμενοι φθόγγοι, φωνήεντες ἢ σύμφωνοι. Ἔτι δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἂν κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις εἶχε μίαν καὶ τὴν αὐτὴν προφοράν. Περὶ πάντων τούτων τῶν ἀπορημάτων καὶ ζητημάτων οὐδὲν ἐδίδαξαν ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοὶ ἢ μουσικοί. Μόνη ἄρα ἡ ἀντιστοιχία τούτου πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τῶν ἀδελ-

[1]) Ἐκπλαγῇ μηδεὶς ἐπὶ τῇ ὑποτιθεμένῃ ποικιλίᾳ, ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος οὗτος συμβάλλων τὰ μέγιστα εἰς ποικιλίαν καὶ χάριν τοῦ λόγου καὶ εἰς ἀποφυγὴν τῆς μονοτονίας εἶναι συχνὸς ἐν πολλαῖς γλώσσαις· οὕτω π. χ. ὀκτωκαίδεκα ὅλα φωνήεντα ἔχει ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα.

φῶν γλωσσῶν, τὰ παθήματα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀρχαίαις διαλέκτοις καὶ ἡ νῦν προφορὰ αὐτοῦ θὰ εἶναι οἱ ὁδηγοὶ ἡμῶν εἰς τὰ περὶ τῆς προφορᾶς αὐτοῦ τὸ πάλαι. Διότι μεθ' ἱκανῆς ἀσφαλείας δύναταί τις ἐκ τῆς σωτηρίας τοῦ φθόγγου τούτου καὶ τῆς ἑνιαίας ἐκφωνήσεως αὐτοῦ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ νὰ εἰκάσῃ, ὅτι καὶ τὸ πάλαι ἐξεφωνεῖτο, τοὐλάχιστον ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κοινῇ, καθαρὸν α οὔτε πρὸς τὸ ο οὔτε πρὸς τὸ ε ἀποκλῖνον.

§ 3. *Ποικίλη γένεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ α πάλαι καὶ ἔπειτα.* Ἀλλ' ἂν καὶ οὕτως ἀποδεικνύηται καθόλου ἡ ἀρχαία προφορὰ αὐτοῦ, παρατηροῦνται καί τινα παθήματα τούτου τὰ μὲν ἐν τῇ καθολικῇ Ἑλληνικῇ, τὰ δὲ ἐν ταῖς διαλέκτοις ἰδίας ἑκάστοτε ἔχοντα αἰτίας, ὧν σπουδαιοτάτη εἶναι ὅτι ὁ φθόγγος οὗτος δὲν εἶναι ἁπλοῦς τὴν καταγωγήν, ἐντεῦθεν ἀλλαχοῦ ἄλλως ἀνεπτύχθη καὶ διετέθη.

Οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ὅτι τὸ α τῆς Ἑλληνικῆς (καὶ Λατινικῆς) δύναται α') ν' ἀντιστοιχῇ τῷ a τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν, ἀδιάφορον ἂν ἦν ἐξ ἀρχῆς βραχὺ ἢ ἂν ἐβραχύνθη ἐν τοῖς παλαιοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις· πρβλ. *ἄγω* ago Ἰνδ. ájati, *ἀγρὸς* ager Ἰνδ. ájras, *ἄγχω* ango Ἰνδ. ánhas=στενόν, *ἀπὸ* ab Ἰνδ. ápa, *ἀντὶ* ante Ἰνδ. ánti, *ἄλλος* alius, *ἄνεμος* animus, *δάκρυ* dacruma, *ἀρκέω* arceo, *ἀλφὸς* albus, *κάπρος* caper, *ἄκμων* Ἰνδ. açman-, *ἁγνὸς ἅγος* Ἰνδ. yajñá-s, *μαδάω* madēre, *ἅλλομαι* salio, *ἀρῶ* arare, *ἁρπάζω* rapio, *ἀμνὸς* agnus, καὶ a(g)-villa, *ἄξων* axis Ἰνδ. ákṣas, *ἄκρος* acus acies κλπ., ἅτινα ἀρχαιόθεν φαίνονται ἔχοντα βραχὺ α. Ἔπειτα *νύμφᾰ*, *Ἀφρόδιτᾰ*, *κοῦρᾰ*, *δέσποτᾰ* κλπ., ἐν οἷς ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων διὰ τὸν ἐν τῇ κλητικῇ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου ἐπεγένετο βράχυνσις τοῦ ᾱ εἰς ᾰ (πρβλ. Ἰνδ. ambă).

β') Νὰ ἔχῃ προέλθει ἐκ συστολῆς τῶν μακρῶν φωνηέντων ā ē ō μεταπτωτικῶς συσταλέντων εἰς μόρμυρον φωνῆεν ə καὶ τούτου ἔπειτα ἀναπτυχθέντος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ εἰς ᾰ, a, ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ εἰς *i*, πρβλ. sthā, *ἵστᾰμι* tisthāmi

ἀλλὰ *στατὸς* status sthitàs, *πήρα* Ἀττ. καὶ *πἄρη* Ἰων., *ῥήγνυμι ῥαγῆναι, λήγω λαγάσαι, χῆτις χατίζω, φημὶ φάτις, γλῶσσα γλάσσα, τρώγειν τραγεῖν* κττ. (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 249). (Οὕτως ἑρμηνεύονται καὶ πολλὰ διαλεκτικά, οἷον παράγωγά τινα καὶ κινήματα τοῦ *λαμβάνω* καὶ *λαγχάνω, δάκνω, πήγνυμι* κττ. παρὰ τοῖς Ἴωσιν, οἷον *λάξις Ἀπόλαξις λάξομαι, ἔλαψα, λελάβηκα λάψομαι λέλαμμαι, ἐλάφθην, λαπτὸς λαπτέος, δάξομαι, πακτὸς καταπακτὴ* παρὰ τὸ *πηκτὸς σύμπηκτα, ἀμφισβασίη, ἀμφισβατὰ ἀμφισβατέω,* ἴσως καὶ *μεσαμβρίη,* εἰ καὶ τοῦτο δύναται καὶ ἄλλως νὰ ἑρμηνευθῇ).

γ΄) Νὰ ἔχῃ προέλθει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐξ ἀφομοιώσεως πρὸς ἄλλο παρακείμενον ᾰ, πρβλ. **ἔπαφος - ἄπαφος, λεκάνη - λακάνη, Ἑκάδημος - Ἀκάδημος** κλπ., πρβλ. τὸ Κεφάλαιον περὶ ἀφομοιώσεως.

δ΄) Ὁμοίως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ἰνδικῇ ἀπὸ τῶν ἐρρίνων *m̥ n̥* εἴτε μόνου εἴτε μετά τινος συνεσταλμένου φωνήεντος •, τούτοις δ' ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ Λατινικῇ em en· πρβλ. *ἑκατὸν* çatám centun, *τατὸς* tatás tentus κλπ., ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 255.

ε΄) Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν *r̥ l̥* ἀναπτυχθέντων εἰς τὰ πληρέστερα *αρ ρα αλ λα* (ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς or ol, ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ μενόντων ὑγρῶν φωνηέντων *r̥ l̥*)· πρβλ. *δέρκεται* dárçatē, ἀλλ' ἀορ. *ἔδρακον* ádr̥çam κλπ. Συχνὸν δὲ τοῦτο μάλιστα ἐν δισυλλάβοις ῥίζαις μετὰ ὑγροῦ· πρβλ. *τελα-μὼν* καὶ *ταλα-πείριος, κρεμάσαι* καὶ *κραμάσαι, τέρεμνον* καὶ *τέραμνον, βέρεθρον* καὶ *βάραθρον* κλπ. πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 255-59.

Ἕνεκα τῆς κατὰ τὸν δ΄ καὶ ε΄ τρόπον γενέσεως τοῦ *α* ἐκ τῶν συνεσταλμένων *m̥ n̥ r̥ l̥* (ἢ ₒm, ₒn, ₒr, ₒl, κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 257), ἡ ἐμφάνισις τοῦ φθόγγου τούτου *α* ἐν τοῖς συνεσταλμένοις τύποις τῶν λέξεων, οἷον *τραπεῖν* (πρβλ. *λιπεῖν, φυγεῖν), μέμαμεν, γέγαμεν* (πρβλ. *FέFιγμεν, δέδFιμεν), τάμνω δάκνω λαμβάνω* (πρβλ. *φυγγάνω, λιμπάνω), θρασὺς δασὺς παχὺς κρατὺς-παθὴς* κττ. (πρβλ. *ἀλλο-Fιδής, ἀ-Fικής, συ-ζυγής,*

ἀ-τυχ-ής) κττ., οὐδὲν ἔχει τὸ παράδοξον. Παράδοξον φαίνεται ὅτι καὶ ἐν τοῖς εἰς *-ος* λήγουσιν οὐδετέροις, ἃ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' 498 καὶ 279-80 ἔχουσι τὴν κανονικὴν βαθμίδα τῆς ῥίζης, (πρβλ. *εἶδος, ζεῦγος, τεῦχος, τέκος, λέχος, πένθος, βένθος* κλπ.) ἐνίοτε εὑρίσκομεν συνεσταλμένην τὴν ῥίζαν ἤτοι τὸ α· πρβλ. *θράσος, κράτος, πάθος* (οὐχ Ὁμ.), *βάθος*, παρ' ἃ καὶ τὰ ἀρχαιότερα *θέρσος, κρέτος* (Αἰολ.,) *βένθος, πένθος* (πρβλ. καὶ *Θερσίτης, Ἀλιθέρσης* Ὁμ., *Θερσάνδριχος, Θέρσανδρος* Βοιωτ., *Θέρσων, Θερσεὺς* Θεσσαλ., *Θέρσιππος* Λεσβ., *Αὐτοκρέτης, Εὐθυκρέτης, Τιμοκρέτης, Φιλοκρέτης* Ἀρκαδ. καὶ Κυπρ.). Ἀλλὰ τὸ *α* τῶν οὐδετέρων τούτων τοῦτο μὲν ἀνεπτύχθη ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν τούτων, **κρτεσός, *πηθεσὸς* κττ., ὅθεν μετεδόθη καὶ ἐπὶ τὰς ὀρθάς, τοῦτο δὲ μετεδόθη ἀπὸ τῶν εἰς *-ύς* καὶ *-ής* παρακειμένων ἐπιθέτων *κρατὺς - κρατής, θρασὺς - εὐθαρσής, βαθὺς - βαθής*, τοῦτο δὲ τέλος ἀπὸ τῶν ῥημάτων *πάσχειν, παθεῖν, θαρσεῖν, κρατεῖν* κλπ. Ὁμοίως τῷ *βάθος, θάρσος, κράτος, πάθος*, ἔχει καὶ τὸ *δάσος, πάχος* (παρὰ τὸ ὁμαλὸν *δασὺς παχύς)* ἀντὶ **πεγχος *δενσος* Λατ. pinguis densus. Καὶ οἱ Δωρικοὶ ἐνεστῶτες *στράφω, τράφω, τράχω* καὶ οἱ Ἴων. καὶ Δωρ. *τράπω, τάμνω* (παρὰ τὸ ἄνευ παραγωγικῆς καταλήξεώς σχηματιζόμενον *τέμει* Ν 707) καὶ τὸ σύνηθες *γράφω* ἔχουσι τὸ *α* ἀντὶ *ε* μεταπτωτικῶς ἐκ τοῦ β' ἀορίστου, ὃς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 275-6 σχηματίζεται ἐξ ἀσθενοῦς ῥίζης. Τὴν ὕπαρξιν πάλαι ποτὲ τοῦ *ε* ἐν τῷ ῥήματι *γράφω* ἐλέγχει τὸ *ο* τοῦ *γρόφος σύγγροφος, γρόππατα* καὶ τὸ Σλαυ. greban. Ὁμοίως τούτοις ἔχει τὸ *Ἄρταμις* (Δωρ.) μεταπτωτικῶς παρὰ τὸ *Ἄρτεμις* (πρβλ. *τέμω: τάμνω, ἔτεμον : ἔταμον*, ὅθεν συμφύρσει τὸ Ἀττ. *τέμνω ἔτεμνον τεμῶ ἔτεμον).*

Ὁμοίως ἑρμηνεύεται τὸ *ἀπόδαρμα* παρ' Ἡροδ. Δ' 64 ἀντὶ *δέρμα* (πρβλ. *δαρτός, δάρσις)* καὶ τὰ μεταγν. *θέμα, στάμα, κρίμα κλίμα, εὕρεμα, αἵρεμα, δόμα, πόμα* κττ. ἀπὸ τῶν ἀντιστοίχων εἰς *-τός* καὶ *-σις*, (πρβλ. καὶ *ἄγαρρις* καὶ *ἄγερσις*, ἀμφότερα ἐξ ἐπιγρ.), τὸ *ἀρωδιός* (Ἡροδ.) παρὰ τὸ *ἐρωδιός*, τὸ *ἀρι-* παρὰ τὸ *ἐρι-*, *ἀρίζη-*

λος και *ἐρίγδουπος* κττ. (πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 258).

ϛ΄) Δύναται νὰ ἔχῃ προέλθει καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας διφθόγγου *αι* ἀπολεσάσης τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῆς φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος, οἷον *δαιήρ- δαήρ, αἰεί- ἀεί, ἀετὸς* κλπ., περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω.

ζ΄) Ἐξ ἀναπτύξεως παρὰ τὰ ὑγρά, οἷον *βράγχια* καὶ *βαράγχια* παρ᾽ Ἱππώνακτι, *Σαλμώνη* καὶ *Σαλαμώνα* ἐν ἐπιγρ. Ἠλείας, *Ἀσκαλαπιόδουρος* ἐν Θεσσαλίᾳ κττ.· περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Κεφάλ. Περὶ ἀναπτύξεως φωνηέντων.

η΄) Ἐν Ἠλείᾳ καὶ Λοκρίδι ἀνεπτύχθη τὸ ᾰ καὶ ἐκ τοῦ ε διὰ τὴν σφόδρα ἀνοικτὴν τούτου προφοράν, περὶ τούτων ἰδὲ κατωτ. § 14.

θ΄) Ἐξ ἀναλογίας· οὕτω νοεῖται τὸ ᾰ ἀντὶ *η* ἐν τῇ κλητικῇ τῶν εἰς *-πώλης -μέτρης* μετὰ ἀρχαίου ε̄ - *η* (ἐκ τοῦ *πολέω, μετρέω*) κατ᾽ ἀναλογίαν τῆς εἰς -ᾰ κλητικῆς τῶν πολλῶν δραστικῶν εἰς *-της*, μεθ᾽ ὧν σημασιολογικῶς συνεδέοντο τὰ εἰς *-πώλης -μέτρης*.

§ 4. *Παθήματα τοῦ ᾰ.* Παρατηρεῖται ὅτι τὸ ᾰ ἐτράπη εἰς ε ἐν τοῖς ῥήμασιν εἰς *-αω* καὶ ἐν τοῖς οὐδ. εἰς *-ας*, ὅτε τούτῳ εἵπετο *ο, ω, ου* ὥστε τὸ *αο, αω, αου* ἐγένετο *εο, εω, εου*. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πάθημα τοῦτο εὑρίσκεται ἐν Κρήτῃ, Ῥόδῳ, Φωκίδι, Αἰτωλίᾳ, Ἤλιδι, ἔτι δὲ παρ᾽ Ὁμήρῳ, παρὰ τοῖς ἐλεγειακοῖς, παρ᾽ Ἡροδότῳ καὶ Ἀλκμᾶνι, δῆλον ὅτι ἐγένετο ἐν χρόνοις παλαιοτάτοις πρὸ τῆς διασπάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς διαλέκτους, ὅτι δὲ ἔπειτα πολλαχοῦ κατ᾽ ἀναλογίαν ἐξεβλήθη ἡ ἀναπτυχθεῖσα παλαιὰ ποικιλία· πρβλ. τὰ Ὁμηρ. *μενοίνεον, ὁμόκλεον, ποτέονται, ἤντεον, ἐσύλεον* κττ. παρὰ τὸ *μενοινάᾳ, ὁμόκλα, ἀμφεποτᾶτο, ἐσύλα* κττ.· ἔτι δὲ *κῶας, οὖδας σκέπας, κρέας* παρὰ τὸ *οὔδεος, ἀνεμοσκεπέων κρέεος κρεέων κώεος* κττ. Ὁμοίως παρ᾽ Ἡροδ. *κέρας, κέρεος, κερέων, τέρας τέρεος, καταρέονται, κοιμέονται, τιμέωσι, δαπανέωνται, πειρεόμενος, κτέονται, τελευτέοντος, προσδο-*

κέονται κλπ. παρὰ τὸ *κοιμᾶσθαι, ἀνακτᾶσθαι, προσδόκα, πειρᾶσθε* κττ.[1]). Ὁμοίως σχηματίζει καὶ ὁ Αἰσχύλος τὴν γενικὴν *βρέτεος βρετέων* παρὰ τὸ *βρέτας*· πρβλ. καὶ *σέβας-εὐσεβής, νέφας-ἀκροκνεφές, ψέφας-ψεφηνός*, δι' ὧν ἡ τοῦ *ε* ἀνάπτυξις ἐν τῷ θέματι τῶν οὐδετέρων ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἀποδείκνυται, διότι ἐκ τούτων εἰσεχώρησεν εἰς τὰ ἐπίθετα. Ἐν Δελφοῖς *συλέοντες* ἀλλὰ *συλάσῃ*, ἐν Φωκίδι *ἐπιτειμέοντες νικεόντοις* ἀλλὰ *τελευτάσωντι, διεγγυάσῃ*· ἐν Μεσσηνίᾳ *δαπανούμενα* ἀλλὰ *δαπανάματα, τίμαμα*· ἐν Ἠλείᾳ *ἐνηβέοι* ἀλλ' *ἐνίκασεν*, ἐν Κρήτῃ *ἐρευνίοντες ἐπαριόμενον, ἡβίων, ὁρμιομένοι* (τὸ *ι* ἀντὶ *ε* κατὰ τὰ ῥηθησόμενα κατωτέρω), ἀλλὰ *νικᾶσαι, ἀταθείη, τίμαμα*· ἐν Ῥόδῳ *[π]ειρου[μένοι, τιμοῦντες* ἀλλὰ *τιμαθείς, νικάσας* κττ. Δῆλον ἄρα ἐκ τοῦ *α* τῶν ἄλλων χρόνων ὅτι δὲν ἐτράπησαν τὰ εἰς *-αω* ῥήματα εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰς *-εω*, διὸ Δωρ. οὐχὶ *τιμῆσαι* ὅπως *ποιῆσαι*, ἀλλὰ φωνητικῶς τὸ *αο, αω, αου* ἐτράπη εἰς *εο, εω, εου*. Ἐντεῦθεν ἐδιχάσθη ἡ συζυγία τῶν εἰς *-αω*, καὶ μετέπειτα κατ' ἀναλογίαν ἐπανῆλθεν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἀλλαχοῦ ἁπλοποίησις αὐτῶν, τοῦ *τιμέω τιμάεις -τιμᾷς τιμᾷ τιμέομεν τιμᾶτε τιμέουσι* γενομένου *τιμάω-τιμῶ τιμᾷς τιμᾷ τιμάομεν τιμῶμεν* κλπ. πρβλ. καὶ παρ' Ἡροδ. *τοῦ γέρεος, τοῦ τέρεος* ἀλλὰ τοῦ *κρέως* ἀπὸ τοῦ ἐπανορθωθέντος *κρέαος*, ὅπως *τοῦ γήραος* ἀπὸ *τοῦ γήραϊ γῆρας*. Καὶ πρὸ τοῦ *α* φαίνεται, τοὐλάχιστον παρὰ τοῖς Ἴωσι, τραπὲν τὸ *α* εἰς *ε*, ἤτοι καὶ τὸ σύμπλεγμα *αα* ἐτράπη εἰς *εα*, ἂν τὰ δύο *αα* πρὶν μὴ ἐχωρίζοντο διὰ F, πρβλ. τὰ *γέρεα* ἐν ἐπιγραφῇ Μιλήτου, ἔπειτα παρ' Ἡροδότῳ *τέρεα, κέρεα, ἐπίστεαι, ἱστέαται, δυνέαται ἐδυνέατο, ἑστέασι* ἀντὶ *ἐπιστα-αι, ἑστα-ασι* κλπ. (ἀλλὰ πρβλ. καὶ *βρέτεα* παρ' Αἰσχύλῳ, ἴσως καὶ *ἔαρ*, Λατ. aser, Ἰνδ. ásrk = αἷμα).

Περὶ τῆς μεταπτωτικῆς ἐναλλαγῆς ἐν τῇ καταλήξει ἐνίων ὀνομάτων, οἷον *ἱερός* (Ἰων. Ἀττ. Ἀρκάδ. Κυπρ. Θεσσ.) καὶ

[1]) Ἡ παρ' Ἡροδότῳ παράδοσις διὰ τὴν τῶν ἀντιγράφων πλημμέλειαν εἶναι λίαν συγκεχυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτο πάντοτε μένει ἔμπεδον, ὅτι τὸ *α* τῶν εἰς *-αω* ῥημάτων οὐδέποτε πρὸ τοῦ *ε, ει, η* εὕρηται τετραμμένον εἰς *ε*, ἀλλ' ἀεὶ μόνον πρὸ τοῦ *ο, ω, ου*.

ἱαρὸς τῶν λοιπῶν διαλέκτων (καθ' ὃ καὶ *ἱάραξ* ἀντὶ *ἱέραξ*), *σκιαρὸς* Πινδ. καὶ *σκιερός*, *χλιαρὸς* καὶ *χλιερὸς* (Ἡροδ.), *μιερὸς ὕελος* (καὶ παρ' Ὁμ.), *φιέλη* ἐν τῇ Κοινῇ, *μιαρὸς* δὲ *ὕαλος* καὶ *φιάλη* ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ, *πύελος* Ἀττ. καὶ Ἰων., *πύαλος* μεταγενέστερον, *μυελὸς* καὶ *σίελος* ἀρχαῖα, *μυαλὸς* καὶ *σίαλος* μετγν. ἰδὲ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 259. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι πλὴν τῆς μεταπτωτικῆς σχέσεως *ερος*: *αρος*, *ελος*: *αλος*, λ. χ. *πτύαλον* ἀλλὰ *πτυέλοιο*, *σίαλον*: *σιέλοιο*, *ὕαλος*: *ὑέλοιο*, δυνατὸν ἔνια τούτων νὰ ἔχωσιν ἀκολουθήσει καὶ τῇ ἀναλογίᾳ τῶν πολυαρίθμων εἰς *-ερὸς φθονερὸς δροσερὸς διερὸς* κλπ.

Ὁμοίως ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 257 περὶ τῆς μεταπτωτικῆς ἐναλλαγῆς τοῦ *κεν κε κᾰ*, καὶ *κᾱ* Δωρ., *γεν* (παρὰ Καραπάνῳ ἐκ Δωδώνης) *γε γα*, *δε* καὶ *-δα* (*θύρδα*), *μέν*, *μα* (ἐν Λαρίσσῃ = *δὲ*) *μᾱν μήν*, *-θεν -θε -θα* (*ἄτερθα πρόσθα, ὄπισθα ἔνερθα, ὕπερθα* Αἰολ.), *ἔνθα, πρόσθε*, (τὸ *-θα* προσετίθετο μόνοις τοῖς ἐπιρρήμασιν, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἤτοι οὐχὶ *οὐρανόθα*, τὸ δὲ *-θε* πάλαι μὲν οἷον παρὰ τῷ Ὁμ. μόνοις τοῖς ἐπιρρήμασιν, βραδύτερον δὲ καὶ τοῖς ὀνόμασιν, οἷον *ἀντρόθε, Σικυνόθε, πρῴραθε* Πινδ., *Μουνιχίαθε* δὲ καὶ *Ἀλωπεκῆθε, Ἐλευσινόθε* κττ. εὕρηνται καὶ ἐν Ἀττ. ἐπιγρ. τοῦ δ' αἰῶνος π. Χ.).

Ὅτι δὲ ἡ ἐναλλαγὴ τούτων κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ αἰτίαν ἔχει οὐχὶ τὴν προφορὰν αὐτῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀλλὰ τὴν μετάπτωσιν, ἤτοι *κᾱ* : *κᾰ* ὅπως *ἵστᾱμι -στατός*, *κεν -κᾰ*, *γεν -γα*, *μεν -μα* κττ. ὅπως *τένων τατὸς τέταται* κττ. ἀποδείκνυται καὶ διὰ τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν· πρβλ. Σλαυ. ko = κᾰ, καὶ Σλαυ. ka = κᾱ, καὶ πάλιν Σλαυ. ce = κε, Ἰνδ. kam = κεν· Σλαυ. do καὶ ἀρχ. Γερμ. za = *δά*, Γερμ. ze zi = δέ, Λιθουαν. Λεττ. Πρωσσ. gi = γε, Λιθουαν. Λεττ. gu καὶ Πρωσσ. ga = *γὰ* (πρβλ. καὶ Λατ. nam καὶ nem-pe, autem καὶ *αὖτε* κλπ.).

(Σημειωτέον δ' ὅτι τοῦτο μὲν ἐκ συμφύρσεως τοῦ *ἕνεκα* καὶ *ἕνεκεν* τοῦτο δὲ κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαιόθεν ἀντιστοίχων τού-

των εἰς *-εν -α -ε* (*κεν κα κε* κττ.) προέκυψεν οὐ μόνον *ἕνεκε* (κατὰ τὸν γ' αἰῶνα π. Χ.), ἀλλὰ καὶ *ἕνεκαν* (βραδύτερον ἐν Ἀσίᾳ)· ἐκ συμφύρσεως δὲ πάλιν τοῦ *ἕνεκα* καὶ τῶν συνωνύμων προθέσεων *ὑπό, ἀπό,* ἀνεπτύχθη (ἐν Λαοδικείᾳ) ὁ τύπος *ἕνεκο.* Ὁμοίως τῷ *ἕνεκε* ἐγένετο καὶ τὸ *ἔπειτε* ἐκ τοῦ *ἔπειτα* (Αἰολ *ὅτα πότα ἄλλοτα*) καὶ *ἔπειτεν,* τὸ *εἶτε* ἐκ τοῦ *εἶτα* καὶ *εἶτεν*).

Ἔν τισι λέξεσι φαίνεται ὅτι ἀπώλετο τὸ ἀρχαῖον α, τραπὲν εἰς ἄλλα φωνήεντα· οὕτω λ. χ. ἀντὶ τοῦ Ἰων. *ἀρρωδέω* λέγουσιν οἱ Ἀττικοὶ *ὀρρωδέω,* κατ' ἀφομοίωσιν ἐκ τοῦ *ἀρρωδέω.* Ὁμοίως ἀντὶ τοῦ *ἄτερος* τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων (καὶ *ἀτέρυι, ἄτερθα*) ὅπερ εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τύπος, σῳζόμενος καὶ ἐν τῷ κεκραμένῳ τῶν Ἀθηναίων *ἅτερος θἄτερον ἀτέρα,* ἔτι δὲ ἐν τοῖς μορίοις *ἄτερ, ἀτάρ*[1], ἀρχ. Γερμ. sunder, ὅθεν νέον Γερμ. sonder, λέγεται ὑπὸ τῶν Ἰώνων καὶ Ἀττικῶν κατ' ἀφομοίωσιν ὁ τύπος *ἕτερος,* ἐξ οὗ κατὰ κρᾶσιν τὸ Ἰωνικὸν *ἡτέρη οὕτερος τοὔτερον* καὶ Ἀττ. *ἡτέρα, θἠτέρᾳ.* Ὁμοίως κατ' ἀφομοίωσιν ἐτράπη τὸ α εἰς ε ἐν τῷ *μέγαθος-μέγεθος, ἀττέλαβος-ἀττέλεβος, τέσσαρες-τέσσερες* τῶν Ἰώνων, *ἐρετὴ* ἀντὶ *ἀρετὴ* (Δήλου), ὅπως καὶ ἀντιστρόφως τὸ ε εἰς α ἐν τῷ Ἀττικῷ *ψακάς* ἀντὶ *ψεκάς,* ἐν τῷ Ἀρκαδικῷ *Μαλαγκόμας,* τῷ Κυπρίῳ *Μαλανίjαι, ἠλακάτη* ἀντὶ *ἠλεκάτη* κττ. (πρβλ. τὸ Κεφάλαιον περὶ ἀφομοιώσεως).

§ 5. *ορ, ολ, ον, ομ ἐν ταῖς Αἰολικαῖς διαλέκτοις ἐκ τῶν Ἰαπετικῶν ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων φωνηέντων.* Ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ, Ἀττικοῦ καὶ Δωρικοῦ ἄ, τοῦ προελθόντος κατὰ τὰ εἰρημένα ἐκ τῶν ὑγρῶν φωνηέντων, αἱ διάλεκτοι τῶν Λεσβίων, τῶν Θεσσαλῶν καὶ Βοιωτῶν ἔχουσιν ο, ἤτοι *ορ ρο, ολ λο·* πρβλ. *κόρτερος, λόχον, κασπολέω, χόλαισι* (= χαλῶσι), *στρότος, στρόταγος, ἤμβροτες, ἀβροτάξομεν, ἀμβρότην, ἀμβροτεῖν* ἁμαρτεῖν, *ὄρχαμος, ἦτορ, ἄορ, ὄρπετον* (= ἑρπετὸν ἀντὶ *ἁρπετὸν κατ' ἀφο-

[1]) Τὸ *ἄτερ* καὶ *ἀτάρ* ἔχει σημασιολογικῶς πρὸς τὸ ἄτερος ὅπως τὸ ἀλλὰ πρὸς τὸ *ἄλλος·* περὶ τοῦ τονισμοῦ τοῦ συνδέσμου *ἀτάρ* καὶ *ἀλλὰ* ἰδὲ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμῳ Α' σελ. 520-1.

μοίωσιν), *μορνάμενος, θροσέως, βροχέως, βρόσσονες, τετόρταιος, ἔφθορται, μέμορθαι, ἐπιτρόπης* (= ἐπιτραπῆς), *γρόππατα* = γράμματα, *γρόπτα, πόρδαλις, πόρνοψ, πορνοπίων, δόμορτις, ἔροτος Ἐροτοκλίας, Ἐροτίων, ἔροτις* καὶ *κόρζα* καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Μεγάροις *Ἔροτις* διὰ τὴν ἀνάμειξιν, *ὅρπαξ* θρασὺς ἄνεμος, ἤτοι ἅρπαξ, *πρότανις προτανεία* ὁ καὶ ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀνεγνώσθη· *στεροπὴ ἀστεροπὴ στροπὰ στορπὰ* = ἀστραπή, *στέροψ* λιγνὺς ἐκ τοῦ ἀστερ- καὶ ωπ-· *πορνάμεν*· πωλεῖν (Θεσσαλ. διὰ τὴν κατάληξιν *-μεν*), *πορνάμενοι*· πωλούμενοι, *νορθάκινοι, Ὁμολώιος Ζεὺς* ὁ ὁμονοητικὸς καὶ εἰρηνικός, *Ὁμολωίδες* πύλαι ἐν Θήβαις ἀπὸ τοῦ *Διὸς Ὁμολωίου* πιθανῶς ὀνομασθεῖσαι, *Ὁμόλιππος* υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους καὶ Ξανθίδος τῆς Θεσπιάδος, *Ὁμολωεὺς* υἱὸς τοῦ Ἀμφίονος, *Ὁμολώια* ἑορτὴ ἐν Θήβαις, *Ὁμολώιχος* Θηβαῖος κλπ. ἔπειτα *Ὁμόλα* καὶ *Ὁμόλιον* καὶ *Ὅμολος* ὄρος Θεσσαλίας κττ. Καὶ παρὰ τὸ ἔρρινον *ῃ*, *ῃ* ἐγένετό τις κώφωσις τοῦ *α* ἐν τῇ Αἰολίδι, διὸ *ὄν* = ἀνά, *ὀμνάσθην* = ἀναμνησθῆναι, *ὀνεκρέμασσαν, ὀντέθην, ὄστασαν, ὀγκαρυσσέτω* = ἀνακηρυσσέτω, *ὄνω, ὀνία, ὀνάλαν, ὀύνοτος, ὀνίαρον, γνόφαλλον, τομίας*, ἐν Θεσσαλίᾳ *ὀνέθεικε*, ἐν Κύπρῳ *ὄν* = ἀνά, καὶ ἐν Ἀρκαδ. *ἑκοτόν, διάδεκο, δεκόταν, δέκοτος* κττ.

. § 6. *Περὶ τοῦ ᾱ Ἀρχαῖον καὶ νεώτερον ᾱ.* Καὶ ὁ φθόγγος οὗτος ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ, διὸ ἐν πολλαῖς λέξεσι τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Ἰνδικῆς ἐκ συμφώνου ἀπαντᾷ, πρβλ. bhāmi *φᾱμὶ* fari, tisthāmi *ἵσταμι* stare, *μάτηρ* mater, Ἰνδικ. mātā, *πᾶχυς* Ἰνδικ. bāhùs, *ναῦς* nāvis, Ἰνδ. nāùş, *φρατὴρ* frater, Ἰνδ. bhrātā, ᾱ*δὺς* suāvis, Ἰνδ. svādùş, *μᾶλον* Λατ. mālum κττ. Πλὴν δὲ τοῦ ἀρχαιόθεν ἐν τύποις καὶ λέξεσιν ὑπάρχοντος τούτου ᾱ ἀνεπτύχθη καὶ ἄλλο καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις καὶ ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις Ἑλληνικοῖς· οὕτω πάλαι μὲν ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν ὑποτακτικῶν ἐν αἷς τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν συνῃρέθη μετὰ τοῦ χαρακτῆρος, οἷον **ἐρᾰ+ε+ται - ἔρᾱται, δυνᾰ+ε+ται - δύνᾱται* κλπ., ἐν τοῖς συν-

θέτοις, ὧν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἤρχετο ἀπὸ ᾰ, οἷον **στρατο+ ἄγὸς - στρατᾶγός, *δμο + ἄγυρις - δμᾶγυρις* κλπ., ἐξ ἁπλοποιήσεως τοῦ ᾰį, πρβλ. **γυνᾰικ- ἀλλὰ γυνά, σκᾰι- σκᾶ - νὰ σκιὰ* κλπ. πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 252-62.

Ἐν δὲ τοῖς Ἑλλ. χρόνοις προῆλθε τὸ ᾱ ἐκ συναιρέσεως, *δρᾶ, τέρᾶ,* ἐξ ἀντεκτάσεως *πάνσα-πᾶσα,* ἐξ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου *βασιλῆα-λεᾶ* κτλ., περὶ ὧν ἰδὲ κατωτέρω. Ἐν δὲ τῇ Δωρικῇ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἐμφανίζεται ᾱ καὶ ἀντὶ ē *η* ἐν τοῖς πρωτοκλίτοις ὀνόμασιν, ὅσα παράγονται ἀπὸ ῥημάτων εἰς *εω,* οἷον *πωλέω-πώλης, μετρέω - μέτρης.* Ταῦτα προσέλαβον ἐν τῇ ληγούσῃ ᾱ ἀντὶ ē (*η*) (καθ' ὃν τρόπον ἄλλα ἐν τῇ κλητικῇ παρ' Ἀττικοῖς ᾰ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 125), διότι παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν καὶ Αἰολεῦσιν ὀνόματα θηλ. περατούμενα εἰς *-η -ην -ῃ* κλπ. ἢ ἀρσ. εἰς *-ης -ην -ῃ* κλπ. δὲν ὑπῆρχον ἀλλὰ μόνον εἰς *-α -αν -ᾳ, -ᾱς -ᾱ -ᾳ* κττ., ἐντεῦθεν *γαμέτρας, βιβλιοπώλας* κττ.

§ 7. *Τροπὴ τοῦ Ἰαπετικοῦ ᾱ εἰς η ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ.* Ὁ φθόγγος οὗτος ἐσώθη ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων, ἐτράπη δ' εἰς *η* ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ, *φάμα-φήμη, τιμάσω - τιμήσω, καλὰ - καλή.* Ἡ τροπὴ αὕτη ἔχει τὴν φυσιολογικὴν αὐτῆς αἰτίαν ἐν τῷδε, ὅτι οἱ Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτε ἔτι συνῴκουν καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐλάλουν διάλεκτον, ἤρξαντο σχηματίζοντες τὸν φθόγγον τοῦτον διὰ μικροτέρας στοματικῆς γωνίας καὶ δὴ παρὰ τὴν χώραν τοῦ e ἐκφωνοῦντες ἀνοικτόν τινα φθόγγον ä, ἤτοι $\overset{\circ}{a}$· (πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 133). Ἡ μικροτέρα δὲ τοῦ στόματος αὕτη γωνία ἀπηρτίζετο καὶ τούτου ἕνεκα, ἵνα μὴ τὸ ἐκπεμπόμενον πνεῦμα ταχύτερον τοῦ προσήκοντος διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ στόματος ἐξέρχηται, ἀλλὰ παρατείνηται κατὰ λόγον τοῦ σχηματιζομένου μείζονος στενοῦ καὶ οὕτως ἐκφωνῆται μακρὸν τὸ φωνῆεν (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 136).

§ 8. *Χρόνος τῆς τροπῆς ταύτης.* Πότε ἀκριβῶς ἤρξατο ὁ ἀνοικτότερος οὗτος τοῦ ä σχηματισμός, ἄδηλον· βέβαιον δ'

ὅμως εἶναι ὅτι ἡ πορεία αὕτη κατ' ἀνάγκην θὰ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας καὶ ὅτι οὔτε ὁμοίως ἐχώρει ἐν πᾶσι τοῖς ἰδιώμασι τῆς Ἰάδος οὔτε περὶ τὰ τέλη τοῦ ε' αἰῶνος εἶχε πανταχοῦ αὐτῆς ὁμοίως συντελεσθῇ. Διὰ ταῦτα ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Κέω, Νάξου καὶ Ἀμοργοῦ κατὰ τὴν ε' ἑκατονταετηρίδα π. Χ. εὑρίσκεται τὸ γράμμα Η εἰς παράστασιν τοῦ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ᾱ (ἢ ἐκ συναιρέσεως τοῦ *εα*) προελθόντος ἀνοικτοῦ τούτου ä, τὸ δὲ γράμμα Ε εἰς δήλωσιν τοῦ ἐξ ἀρχῆς μακροῦ καὶ βραχέος e· πρβλ. Νάξου *Ἀθήνη, Νικάνδρη, Ηεκηβόλῳ, ἰοχεαίρη, φούρη, κασιγνέτη, Εἰθυκαρτίδης, Δειναγόρης, ...σύνησιν*, ἀλλ' *ἀνέθεκε* δίς, *κασιγνέτη, ποιε̄σαι*· Ἀμοργοῦ *μνῆμα, ἔστησεν, ἀδελφή, Δηιδάμαντι, Συτλίης, συβακῆν* ἀντὶ *συβακέην, Δημαινέτης, τῆς, Ξεινοκράτης, Δήμητρος, Οὐρέης, οἰκίη*, ἀλλὰ *πατε̄ρ, ε̄νίκαμεν, Ἱπποκράτε̄ς, Ἱπποκλε̄ς*· Κέω *Λεωνίδης, Λεωνῆς, Πιθείδης, ...κίης, ...νίτης, Ἡγέλεως, Θεοκλίδης, Ὀν[η]της, Εὐκοίης, Ἀρίμνηστος, Ἡγε̄σικλε̄ς, οἰκίην, δῆμος, σῆμα, καθαρήν, ὀρθήν, σιωπῇ, ἐπήν, κῆδος, θύη, μητέρα, τριηκόσια, τηλοῦ, ἱστίη*, ἀλλὰ *ε̄͂μερα, ε̄͂, με̄́, με̄δένα, με̄δέ, Θεοκύδε̄ς, με̄νός, ἐπιβλε̄́ματι, χρε̄σθαι, ἐνιχθεῖ, Κλε̄νογένε̄ς, Ἡγε̄σικλε̄ς, ἀνέθε̄κεν* κτλ

Ἀλλ' ἄν τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὅτε ἐποιήθησαν τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη, τὸ ᾱ δὲν ἦτο πλέον καθαρὸν ᾱ, ἀλλ' εἶχεν ἀρχίσει νὰ τρέπηται εἰς *η* (μέχρι τίνος εἶχε χωρήσει ἐν τῇ πρὸς ē πορείᾳ αὐτοῦ, ἄδηλον), καὶ ὅτι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς παλαιοτάταις τῆς Ἀττικῆς καὶ Εὐβοίας ἐπιγραφαῖς (τοῦ ζ' καὶ ϛ' αἰῶνος) διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος Ε παριστᾶται πάντοτε καὶ τὸ ἀρχαῖον ē καὶ τὸ ἐκ τοῦ ᾱ προελθόν [1]), τοῦτο δὲ πιθανῶς δηλοῖ ὅτι ἢ μικρὰ ἢ καὶ οὐδεμία τούτων θὰ ὑπῆρχε τότε διαφορὰ ἐκφωνήσεως, τότε πείθεται ὅτι ἀνάγκη ν' ἀναγάγωμεν τὴν ἔναρξιν τῆς τροπῆς τοῦ ᾱ εἰς *η* εἰς χρόνους πολὺ τοῦ Ὁμή-

[1]) Ἐν τῇ Ἰωνίᾳ, Πάρῳ καὶ Θάσῳ γράφεται ἀπὸ τῆς ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος τὸ Η εἰς παράστασιν τοῦ τε ἀρχαίου ē καὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ᾱ προελθόντος ē, ἤτοι τὸ mātēr γράφεται ΜΗΤΗΡ.

ρου ἀρχαιοτέρους. Καὶ παρατηρεῖται μὲν ὅτι ὅσα ξένα ὀνόματα μετὰ τοῦ φθόγγου ᾱ ἔμαθον οἱ Ἴωνες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸ τοῦ 500 π. Χ., τούτων ἔτρεψαν τὸ ᾱ εἰς *η*, πρβλ. *Μᾶδοι* - *Μῆδοι* (οἳ ἀπὸ τοῦ 709-559 ἦρξαν καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ ζ' αἰῶνος πρὸς τοὺς Λυδοὺς ἐπολέμησαν), *Ἁλικαρνατέων*-*Ἁλικαρνησέων*, *λάδανον*-*λήδανον*, *Λυρνασός*-*Λυρνησός*, *Μίλατος*-*Μίλητος*, *κάμηλος* Ἑβρ. gāmāl, Ἀραβ. gaml. *Σαρπηδὼν* ἀντὶ *Σαρπᾱδὼν* (ἐπιγρ. Κορίνθου) κλπ. Ἀλλ' οὐδεὶς δύναται οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν νὰ ὁρίσῃ τοὺς χρόνους τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον. Διὰ ταῦτα τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι κατὰ τὸν ς' αἰῶνα τὸ ᾱ ἦν ὅλως διάφορον τοῦ παθόντος ἤδη ä - ē, διὸ καὶ ὅσα κύρια ὀνόματα εἰσήχθησαν μετὰ τὸ 500 φυλάττουσι τὸ ᾱ πρβλ. *Ἀριαράμνης* = Ariyarāmna, *Ἀρσάμης* Arsāma, *Δαρεῖος* Dāravayaus, *Ὑστάσπης* Viśtāspa κλπ. Περὶ τὰς ἀρχὰς ἄρα τοῦ ε' αἰῶνος ὁ ἀρχαῖος φθόγγος ᾱ εἶχε τοσοῦτον προσεγγίσει τῷ ē καὶ ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ προφορᾶς, ὥστε τὸ ᾱ τῶν τότε κατὰ πρῶτον γινωσκομένων ξένων λέξεων ἐφαίνετο τοῖς Ἴωσι καὶ Ἀθηναίοις πάντῃ ἀλλότριον τοῦ ἀρχαίου, ἐνῷ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας συνέβαινε τὸ ἐναντίον, διὸ *Μῆδοι* ἀλλὰ *Δαρεῖος*.

Ὅταν δέ τις προσέτι παρατηρήσῃ ὅτι ὀνομάτων πρωτοκλίτων εἰς *-ης* ἐσχημάτιζεν ὁ Ἡρόδοτος κατὰ τὰ τριτόκλιτα τὴν αἰτ. εἰς *-εα*, *δεσπότεα*, *Γύγεα*, *Ξέρξεα* κλπ. ἀντὶ *-ην*, καὶ ὅτι ἀντιστρόφως οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ 410 κἑξ. ἀπὸ ὀνομαστικῶν εἰς *-ης* (ἀρχ. ēs) τριτοκλίτων αἰτιατικὰς εἰς *-ην* ἀντὶ *-εα* *-η* κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, πείθεται ὅτι τότε τὸ *η* τὸ ἐκ τοῦ ᾱ εἶχε ταυτισθῆ τῷ ἄλλῳ Η, διὸ καὶ αἱ αἰτ. τὸν *Τισαφρένη* *Κλεοφράδη* *Ἀριστοπείθη* παραβαλλόμεναι διὰ τὴν τοῦ *η* ὁμοιότητα πρὸς τὰς αἰτ. *τὸν Λεπτίνην*, *τὸν Αἰσχίνην*, *τὸν Θεοκρίνην* κλπ. ἐφαίνοντο γυμναί, ἐντεῦθεν προσέλαβον τὸ *-ν* κατ' ἀναλογίαν ἐκείνων. Λήγοντος ἄρα τοῦ ε' αἰῶνος ἐν τῇ Ἀττ. τὸ *-η*, τὸ ἐκ τοῦ ᾱ, ἦν ὁμοιότατον τῷ ἀρχαίῳ *η* (πρβλ. Γλωσσολογικῶν Μελετῶν Τόμ. Α' σελ. 579-80). Καὶ

ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ 418 β καὶ γ γράφων ὅτι ἡ *ἡμέρα ἥμερα* ποιεῖ, συγχέει τὰ δύο *η*, ἐπειδὴ τὸ *ἡμέρα* ἦν Δωρ. *ἁμέρα*, τὸ δὲ *ἥμερα* καὶ Δωρ. εἶχεν *η*.

(Ὁ Βακχυλίδης λέγων ἐν Ε' 107 κέξ. περὶ τοῦ Καλυδωνίου κάπρου ὅτι *ὄρχους ἐπέκειρεν ὀδόντι σφάζε τε* **μῆλα**, *βροτῶν θ' ὅστις εἰσάντ' ἂν μόλοι*, φαίνεται παρανοήσας τὰ ἐν Ἰλιάδος Ι, 540-9 περὶ τούτου λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου *χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ αὐτῇσιν ῥίζῃσι καὶ αὐτοῖσ' ἄνθεσι μήλων* ἐξέλαβε δηλαδὴ τὸ παρ' Ὁμ. *μῆλα* (Δωρ. *μᾶλα*), ὡς *μῆλα* (πρόβατα), (Δωρ. *μῆλα*, Βοιωτ. *μεῖλα*). Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει ἀληθῶς ὅτι τότε τὸ ā - ᾰ καὶ τὸ ē ἐξεφωνοῦντο τότε ὁμοίως ἐν τῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ, ἐπειδὴ ἠδύνατο ὁ Βακχ. παρανοήσας τὸ Ὁμ. *μῆλα* νὰ ἐκφωνῇ αὐτὸ μετὰ τοῦ φθόγγου ἐκείνου ὅστις ἐκ τοῦ ā εἶχε τότε ἀναπτυχθῇ εἴτε ἐταυτίζετο τῷ ē εἴτε μή).

Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι τὸ ᾱ, ὅπερ ἀνεπτύχθη κατ' ἀντέκτασιν μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ s ἐν τοῖς συμπλέγμασιν ἄ*sn* ἄ*sm*, *ams- ans-*, asr ἢ ars, als, πρὸς τὸ παρακείμενον ὑγρὸν ἢ ἔρρινον καὶ μετὰ τὴν ἁπλοποίησιν τοῦ διπλοῦ ἐρρίνου τούτου, ἐτράπη ὁμοίως εἰς *η*, **σελασ-να σελάννα* Αἰολ. *σελάνα* Δωρ. *σελήνη*, **ασμε-ἄμμες* Αἰολ. *ἁμὲς* Δωρ. *ἡμεῖς*, **χανσος* (anser, Ἰνδ. hansa) *χάννος - χᾶνος - χηνός*, **ἔφανσα ἔφαννα ἔφᾶνα ἔφηνα*, οὕτω καὶ *ἐσήμηνα, ἔμηνα* κττ.

Ἀλλὰ τὸ ᾱ ὅπερ ἀνεπτύχθη ἐκ συναιρέσεως ἢ ἐξ ἀντεκτάσεως ἀποβληθέντος τοῦ *ν* πρὸ τοῦ *-ς* ἐν τέλει λέξεως, *τάνς-τάς*, ἢ πρὸ τοῦ *σ* τοῦ προελθόντος ἐκ τοῦ tj, **πάντjα-πάνσα*, ὅπως καὶ τὸ ἐξ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου, δὲν ἐτράπη εἰς *η*, πρβλ. *τέραα-τέρᾱ, ἀεργὸς ἀργός, τίμα, τὰνς ἄλλανς-τὰς ἄλλας, ἱστᾶσα, πᾶσα, πεπαιδεύκασι, φασί, βασιλῆα - λέᾱ - λῆας - λέᾱς* κλπ. Αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης πάντως εἶναι ὅτι τὸ *α* ἐν ἐκείνοις ἀνεπτύχθη παλαιότερον, ὅτε ἔτι ἐσῴζετο τὸ ἀρχαῖον ᾱ, *τιμά, φάμα*, διὸ καὶ συνέπαθε τούτῳ, τὸ δὲ πολὺ νεώτερον, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς τροπῆς, διὸ παρέμεινεν ἀπαθές.

(Διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ α εἰς *η* ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ ἐπῆλθε μεγάλη μεταβολὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν φωνηέντων πρὸς ἄλληλα· οὕτω παρετηρήθη ὅτι ἐκ χιλίων φθόγγων παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν 114 εἶναι ᾱ (ᾰ) καὶ 80 περίπου *η* ε, παρὰ δὲ τοῖς Ἴωσιν 80 περίπου ᾰ καὶ 105 ε *η*, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττ. (ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς, ὅπως εὐθὺς κατωτέρω θέλομεν ἴδει, εὑρίσκομεν καί τινα ἀρχαῖα ᾱ) 90 περίπου ᾰ καὶ 88 ὡς ἔγγιστα ε *η*. Οὕτω δὲ γίνεται δῆλον ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἀττ. ἡ τῶν φθόγγων ᾰ καὶ ε̆ ἀναλογία ἦν σχεδὸν ὡς 1:1, ἐν δὲ τῇ Δωρίδι ὡς 4 : 3, παρὰ δὲ τοῖς Ἴωσιν ὡς 4 : 5. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ νέον ᾰ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Δωρίδι, λ. χ. ἐκ συναιρέσεως τοῦ ᾱο, ᾱω, *Ἀτρείδᾱ. τιμάων-τιμᾶν* κτλ., ἐκ τοῦ ο + α *πρᾶτος* κτλ., ἐκ τῆς ἀναλογίας, *τράχω, τράφω* (ἰδὲ § 3). Καὶ πάλιν ἀντιστρόφως οἱ Δωριεῖς εἶχον ἐκ συναλοιφῆς τοῦ αε τὸ φωνῆεν *η*, *νικῆς νίκη ἐνίκη, κῆπί, κῆν* κλπ., ἀνθ' οὗ οἱ Ἀττικοὶ εἶχον ᾱ).

§ 9. *Περὶ τοῦ Ἀττικοῦ ᾱ τοῦ ἀντιστοιχοῦντος Ἰωνικῷ η.* Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ πᾶν ἀρχαῖον ᾱ, καθ' ἃ καὶ πᾶν ἐξ ἀποβολῆς τοῦ s παρὰ τὰ ὑγρὰ καὶ ἔρρινα προελθόν, ἐτράπη οὕτως εἰς *η*, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ οὐχὶ πᾶν, ἀλλὰ μετὰ τὸ *ρ, ι, ε,* ἀπαντᾷ ᾱ οὐχὶ *η*, ἐπειδὴ μετὰ τὸ *ι* καὶ *ε* κατ' ἀνομοίωσιν ἐπεζητεῖτο ἡ ἀποφυγὴ τῶν ὁμοίων φθόγγων *εη* καὶ *ιη*· πρβλ. *πρᾶσις, πρατήρ, πειρᾶσαι, κρατήρ, Ἥρα, τραχύς, φορά, χαρά, χώρα, ὥρα, κρανίον, κιόκρανον, ὀλέκρανον, πράσσω, ῥαχία, θώραξ, τρανής, πρανής, κράσπεδον, πραῦς, δρᾶμα, δραπέτης, ῥάδιξ, γρᾱός, ἱερατεύω, ἱέραξ, λάθρα, κάρα, κέκραγα, μαρᾶναι* κλπ.· *βία, ἰάλεμος, Πρίαπος, ἰατρός, διάκονος, διακόσια, διανεκής, τριακόσια, λίαν, αἰανής, οἴαξ* κλπ.· *νέα νεᾶνις νέαξ, ἔᾱγα κενεάγορος, πλέα, διψαλέα, λε(ι)ᾶναι, παιδευτέα, θέα, θεά, ἐᾶσαι, νεαγενής, νεαλής* κλπ.

Ἐρωτᾶται νῦν, ἂν τὸ ᾱ τοῦτο ἐσώθη ἀρχαιόθεν οὕτως ἀμετάβλητον ἢ ἂν τραπὲν πρῶτον εἰς *η* ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς ᾱ. Πρὸς ταῦτα παρατηροῦμεν ὅτι, ἐπειδὴ τὰ ἔχοντα τὸ ē ἐξ ἀρχῆς δὲν ἔτρεψαν αὐτὸ εἰς ᾱ κατόπιν τοῦ *ρ*, *ι*, *ε*, πρβλ. *κέχρημαι, χρήματα, ῥῆμα, ῥήτωρ, κρημνός, θρῆνος, ῥήγνυμι, τρῆμα, Κρήτη, νέηλυς, θεήλατος, εἴην, δοίην, εἰδείην, ἵημι, ἰὴ* κττ., δῆλον ὅτι οὐχὶ τὸ τετραμμένον ἤδη ὅλως καὶ τέλειον ē ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ᾱ ἐν τῷ *χώρα, σοφία, γενεὰ* κττ. Ἐπειδὴ δ' ὅμως πάλιν παρατηρεῖται ὅτι καὶ νεώτερός τις μακρὸς φθόγγος ä ἢ ä ἀναπτυχθεὶς ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ *εα* ἐτράπη ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις ὁμοίως εἰς ᾱ, πρβλ. *γένεα-γένä-γένη, σαφέα-σαφä-σαφῆ*, ἀλλ' *ὑγιέα-ὑγιä-ὑγιᾶ, ἐνδεέα-ἐνδεä-ἐνδεᾶ, ἡ ἐρεέα-ἐρεä-ἐρεᾶ, τὰ χρέεα-τὰ χρέä-τὰ χρέᾱ*, (πρβλ. ἀνωτέρω § 8 τὸ Κεῖον *τὰ θύεα-θύη* ὅπως καὶ *οἰκίη*, παρὰ τὸ *μεδέ, μενός, ἐπίβλεμα)*, δῆλον ὅτι πάλαι ποτὲ ἤρξατο τὸ ᾱ ἀπὸ κοινοῦ ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ νὰ τρέπηται εἰς ä ἢ ä (καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς προφορᾶς ταύτης τοῦ ä ἀπῆλθον οἱ Ἴωνες εἰς τὰς ἀποικίας), ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ä ἐπανῆλθον οἱ Ἀττικοὶ αὖθις εἰς τὸ καθαρὸν ᾱ, ὁσάκις προηγεῖτο αὐτοῦ *ρ, ι, ε*, ἤτοι ἀπὸ τοῦ *οἰκίä, χώρä, γενεä* ἐπανῆλθον εἰς τὸ *οἰκία, χώρα, γενεά.* Οὐχὶ ἄρα διάσωσις τοῦ ἀρχαίου ᾱ, ἀλλ' ἀληθῶς ἐπάνοδος τοῦ πεπονθότος ä μετὰ τὸ *ρ, ι, ε* πρόκειται ἐν τοῖς Ἀττικοῖς τούτοις. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δ' ἄγει καὶ ἡ παρατηρουμένη ἀντίθετος διάθεσις τοῦ ἄᾰ(ἄη) *(Δανάη, αὐτοδαῆ, ἡλιοκαῆ)*, καὶ τοῦ ᾱᾰ, ὃ τρέπεται ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς *-εᾱ*· πρβλ. **θᾰϝᾱ (θαέομαι) θᾱᾰ* (Δωρ.), *θᾱä* (πρβλ. *θηητός) -θέα θεατός* κλπ.· ὁμοίως **Ἀναξιλάϝα *Ἀρχελάϝα *Κριτολάϝα*, ὅθεν Βοιωτ. *Ἀρχελάα Κριτολάα Ἀναξιλάα* καὶ Ἀττ. *Ἀναξιλέα, Κριτολέα.* Τὸ τελικὸν ᾱ τούτων ἔχει τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ ε, ἀλλὰ τοῦτο πρότερον ὂν ᾱ ἐτράπη εἰς ä-*η*-*ε*· οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὅτι καθ' οὓς χρόνους τὸ τῆς παραληγούσης ᾱ ἤρξατο νὰ τρέπηται εἰς ä, ἔπασχε ταὐ-

τὸν καὶ τὸ τῆς ληγούσης, ἤτοι τὸ *ϑάϜα* ἐγένετο *ϑᾶᾰ*, ὅθεν κατ' ἀνομοίωσιν *ϑᾶα-ϑέα*.

Ἐνῷ δὲ οὕτως οὐ μόνον τὸ ἀρχαῖον ἀλλὰ καὶ τὸ μετὰ τὸ ε, ι ἀναπτυσσόμενον νέον ᾰ τρέπεται εἰς ᾱ (*ἡ ἐρεέα-ἐρεᾶ, τὰ χρέα, ὑγιᾶ*), τὸ μετὰ τὸ ρ οὐχὶ πάντοτε· πρβλ *ἡ ἀργυρεᾰ-ἀργυρᾶ, ἡ σιδηρεᾰ-σιδηρᾶ*, ἀλλὰ τὰ *ὄρεᾰ-ὄρη, τὸν παρεμφερέᾰ-παρεμφερῆ, τὴν τριήρεα-τριήρη, ἐγρηγόρεα-ἐγρηγόρη*. Αἰτία τούτου εἶναι πρῶτον ὅτι ἡ συναίρεσις τοῦ *εα* εἰς ᾱ ἐγένετο παλαιότερον κατόπιν φωνήεντος ἢ κατόπιν συμφώνου (ἐπειδὴ τὰ συναιρετὰ φωνήεντα συναιροῦνται εὐκολώτερον, ἂν προηγῆται φωνῆεν ἢ σύμφωνον, πρβλ. *ἁλιῶς ἁλιᾶ ἁλιᾶς* ἀλλὰ *βασιλέως βασιλέα βασιλέας, ἴᾱσι* ἀλλὰ *διδέασι τιϑέασι*), ὥστε τὸ παλαιότερον ἀναπτυχθὲν ᾰ (*ιᾰ εᾰ*) ἐκ τοῦ *ιεα εεα* ἐπανῆλθεν εἰς ᾱ, *ὑγιᾶ, ἐνδεᾶ, τὰ χρέᾱ* βραδύτερον δὲ πολὺ ἐγένετο ἡ συναίρεσις τοῦ *ρεα* εἰς *ρᾰ-ρη*, διὸ *τὰ ὑγιᾶ, τὰ ἐνδεᾶ, τὰ χρέα*, ἀλλὰ *τὰ ὄρη, τὰ παρεμφερῆ, τὴν τριήρη, ἐγρηγόρη*. Καὶ δεύτερον ὅτι ἡ ἐπίδρασις τοῦ ρ ἐπὶ τὸ ἀκόλουθον ᾱ ἦν ἀφομοιωτικὴ μᾶλλον ἢ ἀνομοιωτική, ὁποία ἡ τοῦ ε καὶ ι, καὶ ἔτι ἐνωρὶς ἐξέλιπεν, ὥστε καὶ ὅτε τὸ εᾰ συνῃρεῖτο εἰς ᾰ, τὸ μὲν ε καὶ ι ἐπέδρων ἔτι ἀνομοιωτικῶς καὶ μετέβαλον εἰς α, τὸ δὲ ρ οὐκέτι. Μόνον δ' ὅπου οὐχὶ -ρεᾰ ἀλλὰ -ρεᾱ συνῃρεῖτο, ἐκεῖ τὸ μακρὸν ᾱ βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ ρ κατίσχυσεν. Ὅτι δ' ἀληθῶς τοῦ ρ ἡ ἀφομοιωτικὴ δύναμις ταχέως ἔληξε, δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦδε, ὅτι ὅπου τὸ ρ δὲν παρέκειτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῷ ἑπομένῳ ᾱ-η, ἀλλ' ἐχωρίζετο πρότερον διὰ Ϝ ἢ διὰ σ καὶ μόνον μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Ϝ ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ σ ἦλθον ἐγγὺς ἀλλήλων, ἐκεῖ ἔχομεν *ρη* οὐχὶ *ρα*· πρβλ. *κόρϜᾱ -κόρϜᾰ -κόρϜη-κόρη, *δέρϜα (δέρρα* Αἰολ.) *δέρϜᾰ δέρη, κόρση-κόρρη (κερσ- ἀκερσε-κόμης)*. Παλαιοτέρα ἄρα ἡ τροπὴ τοῦ ᾱ εἰς ᾰ-η τῆς ἀποβολῆς τοῦ Ϝ. ὅτε τοῦτο ἦν μετὰ τοῦ ρ συμπεπλεγμένον, καὶ τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ ρσ εἰς ρρ [1]).

[1]) Τὸ *ἐπέρανα (*περϜαίνω -*ἐπέρϜανα *πέρϜας)* ἔχον τὸ ᾱ φαίνεται ἀντιβαῖνον πρὸς τὸ *κόρϜη κόρη*, καὶ τὸ θηλυκὸν τοῦ *πυρρὸς* (= *πυρσὸς*) λεγόμενον μετὰ τοῦ ᾱ *πυρρά*

Ὅπως τὸ *πυρρὰ* οὕτω φαίνονται παθόντα καὶ ἄλλα τινὰ ἐναλλαγὴν τῶν καταληξεων, ὅτι δηλαδὴ εἰς ἀσυνήθη τύπον λήγοντα μετεσχηματίσθησαν εἰς γνωστότερον. Οὕτω τὸ Ἀττικὸν *κρήνη Κυρήνη Πειρήνη*, Δωρ. *κράνα, Κυράνα, Πειράνα*, προσέλαβον τὸ η μετὰ τὸ ρ ἀντὶ τοῦ ᾱ διὰ τὰ πολλὰ εἰς *-ήνη*, οἷον *ἀπήνη, σελήνη, γαλήνη, εἰρήνη, Μεσσήνη, Κυλλήνη, Ἀνθήνη, Πελλήνη* κλπ. Ὁμοίως ἐλέχθη *χορηγὸς* ἀντὶ *χορᾱγὸς* (ᾱ μετὰ τὸ ρ) κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-ηγός, ἀρχηγὸς στρατηγὸς φορτηγὸς* κλπ. Ἔτι δὲ *πρηνὴς* ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους κἑξ. ἀντὶ *πρανὴς* κατὰ τὸ *προσηνής, ἀπηνής, σαφηνής, γαληνὴς* κλπ. Καὶ τὸ μεταγενέστερον *θεηγόρος* ἐσχηματίσθη κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-ηγορος, δημηγόρος κακηγόρος, ψευδηγόρος, συνήγορος κατήγορος παρήγορος εὐπροσήγορος* κλπ. (πρβλ. καὶ *διηγοῦμαι περιηγοῦμαι* κατὰ τὸ *ἀφηγοῦμαι, ἐξηγοῦμαι, ὑφηγοῦμαι* καὶ κατὰ τὸ ἁπλοῦν *ἡγοῦμαι*). Τὴν ἀλήθειαν τῆς ἑρμηνείας ταύτης πιστοῖ ἡ παρατήρησις ὅτι καὶ ἀντιστρόφως ἐν ταῖς διαλέκτοις ταῖς σῳζούσαις τὸ ᾱ ὀνόματά τινα ἀρχαιόθεν εἰς *-ηνα* (-ēna) λήγοντα μετεσχηματίσθησαν εἰς *-ᾱνα* κατὰ τὰ πολλὰ παρ' αὐταῖς εἰς *-άνα*· λ. χ. *εἰρήνα* καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ Λέσβῳ, ἀλλὰ καὶ *εἰράνα* ἐν Κρήτῃ καὶ Βοιωτίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁμοίως ἦν *Μυτιλήνα Μυτιληναίων* τὸ ἀρχαῖον Λέσβιον, ἀλλ' ἔπειτα *Μυτιλάνα* κατὰ τὸ *Κυλλάνα, Μεσσάνα, Πειράνα, Πελλάνα*· περὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν καταλήξεων ἰδὲ Ἀθηνᾶς Τόμ. Θ' σελ. 201. Κατὰ σύμφυρσιν τοῦ *μικρὰ* καὶ *μικὸς* ἐγένετο καὶ ἡ *μικὰ* μετὰ τοῦ ᾱ (ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς).

Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι ὀνόματά τινα λήγουσιν ἐν τῇ Ἀτ-

ἀντιβαῖνον πρὸς τὸ *κόρση-κόρρη*. Ἀλλὰ τὸ μὲν *περᾶναι* ἐσχηματίσθη μετὰ τοῦ ᾱ ἀπὸ τοῦ *περαίνω περᾰνῶ* κατὰ τὸ *μαραίνω μαρανῶ ἐμάρανα, ξηραίνω ξηρανῶ ἐξήρανα* κλπ. (ἰδὲ κατωτ. § 12 ζ')· τὸ δὲ *πυρρὰ* ἐγένετο ἐκ τοῦ *πυρρὸς* κατὰ τὸ *ἐρυθρὸς ἐρυθρά, ἀμαυρὸς ἀμαυρά, ὠχρὸς ὠχρά, χλοερὸς χλοερά, μικρὸς μικρὰ* κλπ. Τὸ δὲ *ἀρὰ* (πρβλ. *κάταρϜος* Ἀρκαδ.) ἐγένετο ἢ κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ ληκτικοῦ ᾱ πρὸς τὸ τῆς παραληγούσης α, ἢ ἐπειδὴ ἀφομοίωσις ἐν τοῖς μακροῖς φωνήεσι δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένη, ἐκ τινος πληρεστέρου τύπου **ἀρᾰϜὰ- ἀραὰ-ἀρὰ* (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 263-5). Τὸ δὲ *κορά'σιον* ἐκ τοῦ **κορϜάσιον* παρὰ τὸ *κόρϜη-κόρη* οὐχ Ἀττικόν, ἀλλὰ διαλεκτικόν, εἰσήλασε δὲ εἰς τὴν Κοινὴν καὶ ἀποβάλλεται ὑπὸ τῶν Ἀττικιστῶν.

τικῇ διαλέκτῳ εἰς *-ρης*, οἷον *δεμνιοτήρης, πιννοτήρης, σιτομέτρης* κττ. παρὰ τὸ *ὀρτυγοθήρας συο- ὀρνιθο- φυγαδο- καλαμοθήρας, Πυλαγόρας, Φαιδραγόρας* κττ. Αἰτία τοῦ *η* τούτου εἶναι ὅτι τὰ ῥήματα ἐξ ὧν τὸ *-τήρης* καὶ *-μέτρης* ἐλήφθη, λήγουσιν εἰς *-εω -ησω -ησα* κλπ., τοὐναντίον δὲ τὰ εἰς *-ρας* ἐλήφθησαν ἐκ ῥημάτων ληγόντων εἰς *-αω, θηράω, ἀγοράομαι*. (Σημειωτέον δ' ὅτι περὶ πολλῶν τοιούτων συνθέτων ὀνομάτων, ἀλλοτρίων ὄντων τοῦ πεζοῦ τῶν Ἀθηναίων λόγου, οὐδὲν δύναται νὰ λεχθῇ μετ' ἀκριβείας, οἷον *εὐλύρας, χρυσολύρας, χρυσομίτρας*, ἃ μόνον ἐν χορικοῖς ἀπαντῶσιν, ὅπως καὶ *τεττιγοφόρας, σαμφόρας, μηλονόμας* κτλ. ἐν οἷς τὸ *α* ἀντὶ *ο* παραλαμβάνεται, καὶ τἀνάπαλιν μεταγενέστερα *ἡδυλύρης, θηλυμίτρης* κλπ.).

Ὁμοία τις ἀνωμαλία παρατηρεῖται καὶ ἐν συνθέσει· πρβλ. *ἀγγελιαφόρος, ἱστοριαγράφος, πολιανόμος, σειραφόρος, σκιατραφέω, ἀγορανόμος, -ράκριτος, γενεαλογέω, Θεαγένης* κττ. ἀλλὰ *ποηφάγος ποηφόρος ποηλογῶ* κλπ. παρὰ τὸ *πόα*, καὶ *ἀρρηφόροι* καὶ *ἐρρηφόροι-ρέω-ία* κττ. Περὶ τοῦ τελευταίου *ἐρρη- ἀρρη-* ἰσχύουσι τὰ περὶ τοῦ *κόρση-κόρρη* εἰρημένα, διότι παρεδόθη καὶ *ἐρσηφορία* «τῇ γὰρ *Ἕρσῃ* πομπεύουσι τῇ Κέκροπος θυγατρί». Τὸ δὲ *ποηφάγος* φαίνεται ὅτι ἐκανονίσθη κατὰ τὸ συνώνυμον *χλοηφάγος χλοηνόμος* κλπ. Ὅτι δ' ὄντως ἐν τῇ συνθέσει πολλαχῶς κατ' ἀναλογίαν εἰσήγετο ἄλλο θέμα ἀντ' ἄλλου (ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι συνέπιπτον τὰ λήγοντα εἰς -ᾰ τοῖς λήγουσιν εἰς -ᾱ. -η), δῆλον καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἐν συνθέσει παραλαμβάνεται καὶ *ο* ἀντὶ *α*· πρβλ. *μοῖρα μοιρηγενής, γαῖα γαιήοχος, ἅμαξα ἁμαξήπους* Ἀττ. (ἰδὲ καὶ κατωτ. § 12 ς'), *γλωσσογράφος, δοξομανὴς* κττ. (*ἑβδομαγενὴς* παρὰ Πλουτάρχῳ οὐκ Ἀττικὸν ἀλλὰ διαλεκτικόν).

§ 10. *Περὶ τοῦ η μετὰ τὸ ο, ω, α, υ.* Μετὰ τὸ *υ* εἵπετο οὐχὶ ᾱ ἀλλ' ᾱ-*η* ἔν τε τῇ Ἀττ. καὶ Ἰων. διαλέκτῳ, ὅπως καὶ μετὰ τὸ *α* καὶ *ο, ω*. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ ἁδρὰ φωνήεντα δὲν ἐπενήργουν ἐπὶ τὸ ἀκόλουθον φωνῆεν ἀνομοιωτικῶς ὅπως τὸ *ι* καὶ *ε*·

πρβλ. *Ὀή, Ὀῆθεν* (δῆμος τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς), *βοὴ βοήσομαι, ἠλόησε* (= ἔπαισε), *φθόη, ὁ φθόης, χλόη, χοή, πνοή, Δανάη, Πασιφάη, αὐτοδαῆ, ἡλιοκαῆ, σιπύη, εὐφυῆ, γύης, τὰ θύη, θυηχοῦς, θυηπόλος, θυηφάγος, ἐγγύη ἐγγυῆσαι ἐγγυητής, μανδύη, ἀφρύη, ὀσφυήξ, θυηλή, ξυήλη, συῆλαι, ὑηνὸς - νία - νέω, Φλυῆσι Φλυῆθεν Φλυήσιος, Μυήσιος, ἀφύη, Λιβύη, Μοτύη, ματτύη, ὀξύη, ὀφρύη, σμινύη, χλεύη, σκευή, Ἀγαύη, αὔη, εὐήκοος, πολυήκοος, καύηξ* = ὁ λάρος διὰ τὸ ἀδηφάγον, *καύη* = ἡ τροφὴ κττ. Φαινόμεναι τούτων ἐξαιρέσεις εἶναι ὅσα ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ἀπαντῶσιν ἔχοντα ο ἢ ω καὶ μετ᾽αὐτὸ ᾰ. λ.χ. *Ὄα* καὶ *Ὦα* (δῆμος τῆς Πανδιωνίδος φυλῆς) *Ὀαεὺς Ὠᾶθεν, στοά, πτόα, πόα, ῥόα, χρόα, ἀλωάσαντες* = ἀλωνίσαντες, *δικρόα, ἀθρόα, ἀκροάσομαι ἀκρόαμα* κτλ., ἐπειδὴ τὰ παρ᾽ Ὁμήρῳ *πτοίη, στοιή, ποιή, ῥοιή, χροιή, ἀλοιάω* (ἐκ τοῦ *ἅλως ἀλφή*) διδάσκουσιν ὅτι ἄλλοτε ἦν *ι* πρὸ τοῦ *α*, καὶ ὅτι τὸ *ι* τοῦτο ἐξέπεσε κατὰ τὰ λεχθησόμενα κατωτέρω μετὰ τὴν τροπὴν τοῦ ᾱ εἰς *α*. Ἐν δὲ τῷ *ἀθρόα ἀκροάσομαι* κλπ. αἰτία εἶναι ὅτι οὐχὶ *ο* μόνον ἀλλ᾽ ὅλη συλλαβὴ *ρο* προηγεῖται τοῦ *α*.

(Τὸ *ῥοὴ* ἔχον *η* μετὰ τὸ *ρο* φαίνεται ἀντιβαῖνον πρὸς τὸ *ἀκρόαμα ἀθρόα δικρόα* κττ., τούτου δὲ προετάθησαν διάφοροι ἑρμηνεῖαι, ἤτοι α) ὅτι τὸ *ρ* ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ ἑπομένου *ο* διὰ τοῦ Η, *ΡΗοϜαῖσι* ἐν ἐπιγρ. Κερκύρας, καὶ τὸ Η τοῦτο παρέλυε τὴν ἀφομοιωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ *ρ* ἐπὶ τοὺς ἑξῆς φθόγγους, ἐκ τούτου *ῥοή*, ἐνῷ *ἠκρόαμαι, ἀθρόα* κττ. (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Ι′ σελ. 400)· β) ὅτι κατ᾽ ἀναλογίαν τῶν ἄλλων εἰς *-οὴ* ληγόντων *πνοή, χοή, βοὴ* κττ. μετασχηματίσθη εἰς *ῥοή*. Τὴν ἑρμηνείαν ταύτην φαίνεται ὅτι ὑποστηρίζει καὶ τὸ *ζωὴ* ἀντὶ *ζωὰ* ἅτε ἐκ τοῦ *ζωιά* (πρβλ. *ζοΐα* Αἰολ.) καὶ τὸ *φθόη* ἀντὶ *φθόj-η* (πρβλ. *φθεί-σω)*, ἔτι δὲ καὶ τὸ *πνοὴ* Ἀττ., ἀντὶ **πνοὰ* ἀπὸ τοῦ Ὁμ. *πνοιή*. Ὥστε φαίνεται ὅτι τὰ ὀξύτονα ἀφῃρημένα *βοὴ χοὴ* κττ. εἵλκυσαν καὶ τὰ ἀφῃρημένα ταῦτα· πρβλ. τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω σελ. 136, ὑποσ. 1 περὶ τοῦ *πυρρὸς πυρρὰ* κατὰ τὸ *ἐρυθρὸς ἐρυθρὰ* κλπ. Ὑπάρχει καὶ

ἄλλη ἑρμηνεία τοῦ *πνοή* παρὰ τὸ *πνοιή*, καθ' ἣν τὸ *πνοιὴ* τοῦ Ὁμήρου εἶναι διάφορος ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τύπος τοῦ Ἀττικοῦ *πνοή*, πρβλ. *σκοπ-ή* : *σκοπιή*, *μόρ-α* · *μορ-ια* - *μοῖρα*, καὶ δὴ καὶ *πνοϝ-ή* · *πνοϝ-ίη* *πνοιϝή* - *πνοιή*, τ. ἔ. τὸ Ὁμ. *πνοιὴ* (ἐκ τοῦ πνοϝία), τὸ δὲ Ἀττ. πνοὴ ἐκ τοῦ πνοϝ-ά. Ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία αὕτη φαίνεταί μοι ἀπίθανος).

Τὸ *ἀλοάω* = παίω, πλήττω, ἄνευ τοῦ φωνήεντος *ι* σχηματιζόμενον ἔχει ὁμαλῶς *η*, *ἀλοήσω ἀλόησις ἀλοητός*, ὅπως καὶ τὸ *βοάω βοήσομαι βοητός*· τὸ δὲ δασυνόμενον *ἀλοιάω* ἔχον *ι* πρὸ τοῦ *α*, ἅτε ἐκ τοῦ *ἀλῳὴ* (= ἅλως) τοῦ ἔχοντος *ι* γινόμενον, εἶχε κανονικῶς *α*, *ἀλοιάσω*. Μετέπειτα δὲ καὶ διὰ τὸ *πατραλο-ίας μητραλο-ίας* (πρβλ. *ταμ-ίας*) καὶ διότι ἀμφότερα συνέπεσον σημασιολογικῶς, κατ' ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τὸ *ι* μετέβη ἀπὸ τοῦ *ἀλοιάω* (ἀλωνίζω) καὶ ἀπὸ τοῦ *πατραλο-ίας* (ἐκ τοῦ ἀλοάω = τύπτω) ἐπὶ τὸ *ἀλοάω* (τύπτω) (πρβλ. Θεοκρ. *συναλοίησε*), καὶ τἀνάπαπαλιν ἡ ἀπώλεια τοῦ *ι* καὶ τὸ *η* ·ἀντὶ ᾰ καὶ τὸ ψιλὸν πνεῦμα ἀπὸ τοῦ *ἀλοάω* ἐπὶ τὸ *ἀλοιάω*, ὅθεν *ἀλοῶ ἀλοήσω ἀλοητὸς ἀλόησις* ἀντὶ *ἀλοιῶ* κτλ.

(Ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις οὐδὲν παράδειγμα εὑρίσκεται εἰς *υᾰ* περατούμενον πλὴν τοῦ *Εὔφυᾶ* (ὀνόματος νεὼς) καὶ οὐδαμοῦ ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ λέξεως κεῖται *-υα-* ἀντὶ *-υη-*, ἐπειδὴ τὸ μὲν *φλύᾱρος*, *Καρυᾶτις* εἰσεκομίσθησαν ἐκ τῶν διαλέκτων, ὅθεν καὶ τὸ *κόβᾰλοι* καὶ οἱ *φλύᾰκες* (πρβλ. Ἀθηναίου 621f) καὶ τὸ *ἀρετᾱλόγος* κτλ. Τὸ δὲ *ναυαγὸς* - *ῶ* - *γιον* ἀντὶ *ναυηγὸς* κτλ. συνήφθη ἐκ νέου πρὸς τὸ *ἄγνυμι ἔᾱγα ἐᾱγην* εἰς φυγὴν τῆς μετὰ τοῦ *-ηγὸς* (= -ᾱγὸς) συμπτώσεως. Τὸ δὲ *εὐφυᾶ*, *μεγαλοφυᾶ* μετεπλάσθησαν κατὰ τὸ *ὑγιᾶ*, *ἀδεᾶ*, *εὐκλεᾶ* κτλ. (Περὶ τούτων ἰδὲ Γλωσσολογικῶν Μελετῶν Τόμ. Α' σελ. 543). Ὁ *Μαλύας* παρὰ Δημοσθένει ἦν δοῦλος, οὐκ Ἀθηναῖος καὶ δὴ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ Ἀττικόν. Ὁμοίως *Φλεγύας*, *Μαρσύας* ἦσαν ξένα, εἰσήλασαν δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ τοῦ τύπου τούτου).

§ 11. *Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ ηη εἰς αη, διατηρήσεως δὲ τοῦ*

ᾱᾰ. Τὸ ηη φαίνεται ὅτι κατ' ἀνομοίωσιν ἐτρέπετο παρά τε τοῖς Ἴωσι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς ᾱη· πρβλ. τὸ Ὁμ. καὶ Ἀττ. ἀὴρ ἀντὶ ἠὴρ παρὰ τὸ ἠέρος ἠέρι, τὸ δὲ Ἀττ. ᾱ'έρος ᾱ'έρι ᾱ'έρα ἔχει τὸ ᾱ ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς. Τὸ δὲ ᾱᾰ φαίνεται ὅτι παρέμεινεν ἀπαθὲς ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, διὸ ᾱ'ᾰσα, ᾱ'ᾰσάμην, ᾱ'άσατο ᾱ'άσθη κττ., ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ καὶ ὀλίγα εἶναι τὰ φαινόμενα καὶ ᾱ'ατος καὶ ᾱᾰ'ατος λέγεται, εἶναι ταῦτα ἀμφίβολα.

§ 12. *Ἑρμηνεία ἀνωμαλιῶν τινων ὡς πρὸς τὸ ᾱ*. Τοῦ φθόγγου τούτου παρατηροῦνται διάφοροι ἀνωμαλίαι· οὕτω α') ἀπαντᾷ ἐνίοτε τὸ ᾱ καὶ ἐν τῇ Ἀττ. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰων. διαλέκτῳ, εἰ καὶ μήτε ἐκ συναιρέσεως μήτε ἐξ ἀντεκτάσεως φαίνεται ὅτι ἀνεπτύχθη. Λ. χ. λέγονται ἐν τῇ Ἰάδι πολλὰ ὑποκοριστικὰ κύρια ὀνόματα εἰς *-ᾶς-ᾶ* ἢ *-ᾶδος*. Πρβλ. Ἡρῳδ. Β' 657,7 «...χωρὶς τῶν Ἰωνικῶς ἐκφερομένων διὰ τοῦ *-δος*, οἷον *Βιττᾶς Βιττᾶδος, Κυρᾶς-ᾶδος*, ἔστι δὲ κύρια ὀνόματα . . . »· ὁμοίως λέγεται *Διονυτᾶς -ᾶ* καὶ *-ᾶδος*, *Μηνᾶ* καὶ *-ᾶδος*, *Ἀπολλᾶδος, τῷ Φιλωνᾶδι, Ἰσᾶδος, Ἡρᾶς Ἡρᾶδος, Νοσικᾶς, Διονυσᾶ* κττ. Ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ παρατήρησις, ὅτι τὸ ᾱ τοῦτο δὲν ἐμφανίζεται ἐν οἱᾳδήποτε λέξει, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ καταλήξει τῶν ὑποκεκορισμένων ὀνομάτων πείθει ὅτι οὐ φωνητικὴ ἦν ἡ αἰτία αὐτοῦ, ἀλλὰ μορφολογικὴ καὶ κατ' ἀνάγκην συνεχομένη μετὰ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν ὑποκοριστικῶν τούτων. Οἱ ὑποκοριστικοὶ οὗτοι τύποι ὁμοιάζουσι σφόδρα τοῖς κατὰ παιδικὸν ψελλισμὸν ἀρχαιότατα ὑποκορισθεῖσι *τέττα, τάτα, νάννα* (Ἰνδ. tatás, nanā'), *ἄππα, μάμμα* κττ. καὶ κατ' αὐτά, ὡς φαίνεται, ἐσχηματίσθησαν. Ἐν τούτοις δὲ παρέμεινεν τὸ ᾱ ὡς φυσικός τις φθόγγος ἀναλλοίωτος κατὰ τὰ ἐν Τόμῳ Α' σελ. 186-7 εἰρημένα. Προσέτι καθ' ὃν τρόπον ἐδιπλασιάζετο πολλάκις σύμφωνόν τι τῶν διὰ συγκοπῆς ὑποκοριζομένων ὀνομάτων, ἵνα σαφέστερον προσπίπτῃ εἰς τὸ οὖς ἡ ὑπολειπομένη χαρακτηριστικὴ συλλαβὴ (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 185 καὶ Ἀθηνᾶς Τόμ. Η' σελ. 113 κἑξ.), *Κλεομένης Κλέαμμις, Ἀγαθθώ, Ἀφθοννὼ* κττ., οὕτως ἐξετείνετο καὶ τὸ ἐν τῷ ἑτέρῳ τοῦ πρωτοτύπου συνθέτου μέρει περιεχόμενον ᾰ, οἷον *Πρη-*

ξαγόρης - Πρηξᾶς, Μολπαγόρης Μολπᾶς, Ἡράκλειτος Ἡρᾶς, Ἀλκαμένης ἢ *Ἄλκανδρος Ἀλκᾶς, Ἀντίπατρος - Ἀντιπᾶς* κλπ. Οὕτω δὲ σχηματισθεῖσα κατὰ μικρὸν ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις τούτων *ᾶς-ᾶ* ἢ *-ᾶδος* (ἢ *ᾶς-ᾶτος* ἐν Αἰγύπτῳ) ἐλέχθη καὶ ἐν οἷς οὐδὲν ὑπῆρχεν *α*, ἤτοι *Μητρόδωρος - Μητρᾶς, Ζώπυρος Ζωπᾶς, Διονυσᾶς, Θευδᾶς* κλπ. Κατὰ τὰ κύρια ὀνόματα ταῦτα συνεκόπησαν καὶ ἐσχηματίσθησαν καὶ πολλὰ προσηγορικὰ μετὰ τοῦ ᾱ ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κοινῇ, *κατωφαγᾶς, δακνᾶς, χηλᾶς, φακᾶς, χειλᾶς, κορυζᾶς, πελλᾶς, κερατᾶς, πινακᾶς, Σακκᾶς, ὑαλᾶς, ψιλᾶς, λαχανᾶς, χαρκωματᾶδος, ληνᾶδος* κλπ. (περὶ τούτων διέλαβον ἐν τῇ Einleitung in die ngr. Grammatik σελ. 182-3 καὶ ἐν Γλωσσολογικαῖς Μελέταις σελ. 191 κἑξ., ἔνθα ἡρμήνευσα τὸ *Μυζηθρᾶς - Μυστρᾶς - Μυστριώτης* καὶ καθόλου τὸν σχηματισμὸν τοπωνυμιῶν ἀπὸ κυρίων ὀνομάτων ἢ ἀπὸ ἐπωνυμίων ἀνθρώπων). Κατὰ τὸν συγκεκομμένον τοῦτον τύπον εἰς *-ᾶς* ἢ *-ας* ἐξεφέροντο πολλάκις καὶ ἐπωνυμίαι (σκωπτικαὶ) οἷον *Ἀργᾶς* (ἐπωνυμία Δημοσθένους), *Μισγόλας* κττ.

Ὁμοίως λέγεται β') μακρὸν *α* ἐν τῷ *Ἀχαϊκὸς Ἀχαΐς, Θηβαΐς, Κωπαΐς* κττ., ἔτι δὲ ἐν τοῖς *ἐλάα, κλάω, κάω, δαήρ* κτλ. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν ἀκριβῶς τὰ φαινόμενα *Ἀχαϊκός, Πλαταϊκὸς Πλαταΐς* κλπ., ἐν οἷς διὰ τὸ ὑπολειπόμενον πάντοτε *ι*, κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 409 οὐδεμία σχεδὸν διαφορὰ προφορᾶς τοῦ *αϊ* καὶ *αῑ̈* ὑπῆρχεν, καὶ τὰ φαινόμενα *ἐλάα, κάω, κλάω, δαήρ, ἀεί, ἀετός, Ἀθηνάα, δείλαος, παλαός, γεραὸς* κλπ. Ἐν τοῖς πρώτοις ἀποτελουμένης πάντοτε διφθόγγου τινὸς ἡ πρώτη συλλαβὴ ἔμενε μακρά, ἀλλ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἀποβαλλομένου τοῦ *ι* τὸ *α* ἐξεφωνεῖτο ἁπλοῦν καὶ βραχύ, οὐχὶ μακρόν, ὅπως καὶ τὸ *ο* ἐν τῷ *ποῶ ποήσω, τριηροποϊκῶν*, τὸ *ε* ἐν τῷ *πλέον, κέαται, Κλεὼ* κλπ. Ἂν δὲ σήμερον ἐν τοῖς ἔργοις τῶν κωμικῶν τὸ *κάω, κλάω, κλαήσω, ἐλάα* κττ. ἀπαντῶσι μετὰ μακροῦ *α*, οὐδεμία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ταῦτα εἶναι πλημμελεῖς γραφαὶ ἀντὶ τῶν *καίω, κλαίω, κλαιήσω, ἐλαία* κττ. εἰσ-

φθαρεῖσαι εἰς τὰ κείμενα τῶν ποιητῶν τούτων ὑπὸ τῶν μεταγραφέων καὶ τῶν νεωτέρων ἐκδοτῶν (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' 423-5), ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐπικρατησάντων τῶν μετὰ τοῦ *αι* τύπων οἱ ἄνευ τοῦ *ι* ὑπελαμβάνοντο Ἀττικοί, ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν ἀνήκουσι τῇ νεωτέρᾳ Ἀττικῇ καὶ δὴ εἶναι ἀλλότριοι τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν.

γ') Παραβάλλων τις τὸ *ἤχθηρα ἐχθῆραι, ἔσηρα σῆραι* κττ. πρὸς τὸ *ἦρα, ἆραι, ἆρον, ἄρας, ἠράμην ἄρασθαι ἀράμενος*, καὶ τὸ *ἔψηλα ψῆλαι ἄγηλα ἀγῆλαι* κττ. πρὸς τὸ *ἡλάμην ἄλασθαι ἀλάμενος* κττ. βλέπει ὅτι ἐν τῷ *ἦρα ἠράμην ἡλάμην* τὸ *η* κεῖται ἐν τῇ ὁριστικῇ ὡσεὶ ἦν αὔξησις, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις παραμένει πανταχοῦ τὸ ᾱ. Αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶναι ὅτι ἐν μὲν τῇ ὁριστικῇ τὸ *ἦρα* προῆλθε διὰ συναιρέσεως ἐκ τοῦ *ἤειρα (ἠέλιος - ἥλιος, τιμήεις - τιμῆς)*, τὸ δὲ *ἆραι ἆρον* ἐκ τοῦ *ἀεῖραι ἄειρον* (πρβλ. *ἀλκάεις - ᾶς τιμάειν - τιμᾶν)*· ἐν δὲ τῷ *ἡλάμην* τὸ *η* ἀναπτυχθὲν φωνητικῶς ἐκ τοῦ **ἀλσάμην* (πρβλ. *ἀγῆλαι, σφῆλαι, ἀτιτῆλαι ἀτιτήλασθαι* κλπ.) ἐξελήφθη ὅτι προῆλθεν ἐξ αὐξήσεως καὶ δὴ κατὰ τὸ *ἦρα ἄρω ἄραιμι ἆραι ἠράμην ἄρωμαι ἀραίμην ἄρασθαι* κττ. ἐλέχθη καὶ *ἡλάμην ἄλωμαι ἀλαίμην ἄλασθαι* κλπ.

δ') Ἀνωμάλως φαίνεται ἡ μὲν Ἰωνικὴ διάλεκτος διασώσασα ἔν τισι τὸ ᾱ, ἡ δὲ Ἀττικὴ τρέψασα αὐτὸ εἰς ᾰ ἀντὶ *η*· πρβλ. Ἰων. *ᾱ̓ρή ᾱ̓ράομαι, ᾱ̓ρητήρ, ᾱ̓ρητός, μᾱνός, ψᾱρῶν, φᾶρος, κᾱλός, λᾱρινός, γᾱ́λως, ἱκᾱ́νω, φθᾱ́νω, κιχᾱ́νω, ᾱ̓́νω* κττ., Ἀττικῶς δὲ *ᾰ̓ρά, μᾰνός, ψᾰρῶν, φάρος, καλός, φθᾰ́νω* κλπ. Ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ἀποδείκνυται ὅτι μετὰ τὸ ὑγρὸν ἢ ἔρρινον εἵπετο F καὶ δὴ ὅπως *ξένFος κόρFος* ὅθεν *ξεῖνος κοῦρος* Ἰων. καὶ *ξένος κόρος* Ἀττ., οὕτω καὶ *καλFὸς* **φθάνFω* **γάλFως* **ψαρFὸς* (Γοτθ. sparva), ὅθεν *φθᾱ́νω κᾱλὸς - φθᾰ́νω κᾰλὸς* κλπ. (ἰδὲ κατωτ. περὶ ἀντεκτάσεως).

ε') Ἐν ἄλλοις φαίνεται ὅτι τὸ ᾱ ἐν μὲν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἐτράπη εἰς *η*, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ἐβραχύνθη εἰς ᾰ· οὕτως ἔχουσι

πολλὰ ὀνόματα εἰς *-ιᾰ -νᾰ* = *-ιᾰ, -νᾰ*, οἷον *Σμύρνη, πρύμνη* (καὶ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς, καὶ ἐν Σφηξὶ 399), *πρῴρη, πείνη, πέζη, κνίση, προνοίη, εὐνοίη, παλιρροίη, ἀνοίη, ἀπλοίη, ἀληθείη, ἀτελείη, ὑγιείη, ἀληθείη, μεγαλοπρεπείη, ἀτρεκείη, εὐμαρείη, ἱρείη*= *ἱέρεια* κττ. Ἀλλὰ ταῦτα κυρίως φαίνονται μόνον οὕτως, ἐπειδὴ τούτων τὰ εἰς *-ίη* ἐσχηματίζοντο καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι ὁμοίως μετὰ τοῦ ᾰ, ἤτοι εἰς *-ιᾰ, ἀναιδεία, προνοία, ἀγνοία, ἀνοία, εὐκλεία, ὑγιεία, παλιρροία, ἱερεία*· καὶ ἐν τούτοις δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὀνόμασι τὸ μακρὸν φωνῆεν φαίνεται ὅτι μετηνέχθη ἐκ τῶν εἰς *-ιᾰ* ληγόντων ὀνομάτων ἐπὶ τὰ εἰς *-ειᾰ -οιᾰ*, ὃ καὶ σαφέστερον ἔτι καταφαίνεται ἐν τοῖς *ἀμαθία, ὠφελία* κλπ. τῆς ἀρχαίας Ἀτθίδος ἀντὶ *-ειᾰ*, ὧν τό τε ἰῶτα καὶ τὸ ᾰ ἐκ μόνων τῶν εἰς ῐᾰ ληγόντων δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσιν. Ἐπειδὴ δηλονότι ἡ ἑν. γεν. καὶ δοτικὴ καὶ αἱ πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ σχεδὸν πᾶσαι τούτων ἦσαν ὅμοιαι ἀλλήλαις καὶ ἐπειδὴ αἱ σημασίαι τῶν τε εἰς *-ειᾰ -υιᾰ -οιᾰ* καὶ τῶν εἰς *-ειᾰ* καὶ *-ιᾰ* πολλαχῶς συνέπιπτον, συνέβη πολλάκις ὥστε ἡ ὁμοιότης ἐπὶ μᾶλλον νὰ ἐπιδώσῃ καὶ οὕτω νὰ σχηματισθῇ πλῆρες σύστημα ὁμοίων πτώσεων κατὰ νεωτερικώτερον τρόπον· οὕτως ἀπὸ τοῦ *ὀργυιᾶς ὀργυιᾷ* ἐσχηματίσθη ὀνομ. καὶ αἰτ. *ὀργυιὰ ὀργυιὰν* ἀντὶ παλαιοτέρου *ὄργυια ὄργυιαν* (πρβλ. *μιᾶς μιᾷ* ἀλλὰ *μία μίαν* καὶ **γλασσᾶς *γλασσᾷ* ἀλλὰ *γλῶσσα γλῶσσαν*, ὅθεν τοῦτο μὲν *γλάσσας γλάσσᾳ γλάσσαν* τοῦτο δὲ *γλῶσσα γλῶσσαν γλώσσης* κλπ. (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 262). Κατ' αὐτὰ ἐλέχθη καὶ *ἀληθείη* καὶ *ἀναιδείη* καὶ *μητρυιὴ* καὶ *ὑγιείη* καὶ *ἀτρεκείη* καὶ *πείνη* κλπ. (Μόνον τὸ *πρύμνη* ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *πρυμνὸς πρυμνὴ* σχηματισθὲν εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ *πρύμνα*, ὅπως ἤδη ἐλέχθη ἐν Τόμ. Α' σελ. 222).

Καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐξηκολούθησεν ἡ σύγχυσις διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν πλαγίων πτώσεων γεν. καὶ δοτ. καὶ τοῦ πληθ. τῶν εἰς -ᾰ καὶ τῶν εἰς -ᾱ, ἢ *-η* ληγόντων· πρβλ. *τόλμᾰ -τόλμη, πεῖνα δίψα-πείνη δίψη, εὔθυνα-εὐθύνη, Σμύρνα-Σμύρνη, πρῷρα-πλῴρη, τρῦπα-τρύπη*, καὶ ἀντιστρόφως *ζεύγλη-ζεῦγλα*,

τρίγλη-τρίγλᾰ, Ἀθηναί. 324 δ *τρίγλη* καὶ 325 δ *Τρίγλα* τόπος ἐν Ἀθήναις, ὅπερ ἦν συγκοπὴ τοῦ *Τριγλανθίνη* καθ' ὑποκορισμόν).

Τὸ *η* τῶν παρὰ τοῖς Ἴωσι πολλαπλασιαστικῶν εἰς *-πλήσιος*, *πενταπλήσιος*, *ἑξαπλήσιος*, *πολλαπλήσιος* κττ. ἔχει μεταπτωτικῶς πρὸς τὸ ᾰ τῶν Ἀττικῶν εἰς *-πλᾰσιος* (Γερμ. -falt), πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 249-50).

ϛ΄) Ἀνωμάλως φαίνεται ᾰ ἀντὶ ᾱ *(η)* ἔν τισιν, οὕτω λ. χ. τὸ *Τιμᾰφένης Τιμᾰφένειος Κλεᾰφένης Διᾰφένης* εἶναι σύνθετα ἐκ τοῦ *ἄφενος*, *Δι- Κλε- Τιμ(α)* + *αφένης* καὶ δὴ τὸ ᾰ ἔχει ὁμαλῶς, οὐ κατὰ βράχυνσιν ἐκ τοῦ *τιμά*, (πρβλ. καὶ *Εὐ-ηφένης* ἐκ Θασίας ἐπιγραφῆς καὶ *Τιμηφένους)*. Ἐπειδὴ δ᾽ ὅμως ὑπὸ τῶν λαλούντων ἐξελήφθησαν σύνθετα ἐκ τοῦ *τιμᾰ* + *-κλεᾰ- διᾰ-*, εἶπον καὶ *Τιμᾰ-γένης*. (Ἄλλα τινὰ μετὰ βραχέος ᾰ ἐν τέλει τοῦ α΄ συνθετικοῦ ἀντὶ ᾱ *(η)*, οἷον *Ἀλκά-θοος*, *λυκά-βας* κττ. θὰ ἐξετασθῶσι κατωτέρω ἐν τῷ Περὶ συνθέσεως).

ζ΄) Ἀνώμαλοι φαίνονται ὅτι εἶναι καίτινες παρωνύμων μάλιστα ῥημάτων εἰς *-αίνω* ἀόριστοι εἰς *-ανα* μετὰ τοῦ ᾰ, εἰ καὶ δὲν προηγεῖται τούτου *ρ*, *ι*, *ε*, οἷον *ἴσχνανα*, *ἐκέρδανα*, *ὤργανα*, *ἐκοίλανα*, *ἐπέπανα*, *ἐσήμανα* καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις *ἐθέρμανα*, *ὕφανα*, *ἔφανα* κλπ. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι οὐχὶ φωνητικὰ (πρβλ. *σημῆναι*, *χαλεπῆναι*, *θερμῆναι*, *λυμήνασθαι* κλπ.), ἀλλ' ἀναλογικά, τ. ἔ. κατὰ τὸ *δυσχερᾶναι*, *ἐχθρᾶναι*, *εὐφρᾶναι*, *λειᾶναι*, *μαρᾶναι*, *μιᾶναι*, *ξηρᾶναι*, *περᾶναι*, *πιᾶναι*, *πικρᾶναι*, *ῥᾶναι*, *τετρᾶναι*, *ὑγιᾶναι*, *ὑγρᾶναι*, *χλιᾶναι* ἔχοντα τὸ *α* ἐν πᾶσι τοῖς χρόνοις (*ὑγιαίνω ὑγιανῶ ὑγίανα)* καὶ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα ἔχοντας ὁμοίως τὸ *α*, *σημαίνω σημανῶ*, *θερμαίνω θερμανῶ* κλπ. ἤρξαντο ἀπ' αὐτῶν τῶν δοκίμων χρόνων βαθμηδὸν νὰ ἐξαπλῶσι τὸ ᾰ ἐπὶ πάντας τοὺς χρόνους (*ὀργάνειας* Σοφ. Οἰδ. Τυρ.).

η΄) Ἐν τῷ *ἆσσον*, *θᾶσσον*, *ἔλᾱσσον* τὸ ᾱ εἶναι ὑστερογενὲς προελθὸν κατ' ἀντέκτασιν ἐκ τοῦ **αγχιον*, **θαγχ-ιον*, **ἐλαγχιον* (ἰδὲ κατωτέρω), καθ' ἃ καὶ τὸ *μᾶλλον* ἐσχηματίσθη ἀντὶ **μέλλον* ἐκ

τοῦ *μέλει μέλομαι*. Ὁμοίως εἶναι ὑστερογενὲς τὸ Ἠλεῖον ᾱ ἀντὶ ἀρχαίου ē *(η)* ἐν τῷ *πατὰρ* (Λατ. pater), *καδαλήμενοι* (Λατ. dēleo), *βασιλᾶες*, *ἔ(ι)α* (siēt), *μὰ* = *μή*, Ϝρᾱ́τρα (verbum), *πεντάκοντα* (πέντε-), *ἀποσταλᾶμεν, ποιήαται, ἀνατεθᾷ* κττ., πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 65.

θ΄) Κατὰ τὸ νεώτερον μεταπτωτικὸν σχῆμα (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 218) *ἔρχομαι* : *ἠρχόμην, ἱκετεύω* : *ἱκέτευον, ὑφαίνω* : *ὕφαινον*, ἔτι δὲ *διδοὺς διδόντος, ἱστὰς ἱστάντος, πᾶς παντός, ὀδοὺς ὀδόντος, λυθεὶς λυθέντος, εἷς ἑνός, κτείς κτενός, φὺς φύντος, πυρόεις-όεντος, σῦς συός, κῖς κιός, δρῦς δρυὸς* κλπ. ἐλέχθη παρὰ τὸ ἀρχαῖον *πτᾰ́κα* (Αἰσχύλ. Ἀγαμέμν. 137) νεωτέρα ὀνομαστικὴ *πτᾰ́ξ*, ὅθεν τὸ ᾰ ἐκαθολικεύθη *πτᾰ́ξ πτᾰκὸς - κὶ - πτᾶκα*. Ὁμοίως ἐλέχθη ἐκ τοῦ **ψαρϝος - ψᾰρὸς - ψᾰ́ρ* καὶ ἐκ τοῦ **βλᾰκός, *φένᾰκος*, ὀνομαστικὴ *βλᾰ́ξ, φένᾰξ*, ὅθεν πλήρης κλίσις *ψᾱρός, βλᾰκός, φένᾰκος*.

Τὸ ὄνομα *λᾶας* ἦν ἀρχῆθεν οὐδ. *τὸ *λᾶας* (πρβλ. *τὸ γῆρας τὸ δέμας, τὸ κρέας, τὸ κέρας)*, ἐγένετο δ' ἀρσενικὸν κατὰ τὰ συνώνυμα αὐτοῦ *ὁ λίθος, ὁ πέτρος*. Τὸ πρῶτον ἐλέχθη τὸ *λᾶας* ἀντὶ **λῆϝας* τοῦ ᾱ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου *η* ἐλθόντος ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, ἐν αἷς ἦν ὁμαλόν, ὡς προκῦψαν ἐκ συναιρέσεως τοῦ **λᾰϝᾰσ-ος -*λᾰᾰος - λᾶος,*λαϝασι -*λααϊ-λᾶι*. Πρὸς τούτοις μετεσχηματίσθη εἰς δευτερόκλιτον κατὰ τὰ συνώνυμα δευτερόκλιτα, *ὁ λᾶος* ἀντὶ **λαϝασ-ος -*λααος-λᾶος*, τοῦ *λάου* παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ ἀπὸ *τῷ λάῳ* ἐν Κρήτῃ. Τὸ ᾱ ἄρα τούτου ἐσώθη καὶ παρ' Ὁμ. καὶ παρ' Ἀττ., διότι ἦν προϊὸν συναιρέσεως· πρβλ. καὶ *λᾱ́ϊνον* καὶ *λάϊνεος* ἀντὶ **λαϝασ-ινον, λάιγγες* ἀντὶ **λαϝασ-ιγγες* (πρβλ. *ῥαθάμιγγες)*, (τὰ μεθ' Ὅμηρον πλασθέντα *λᾰτόμος, λᾰτύπος* παρέχουσι μόνον *λᾰ-* διότι ἐκ τοῦ *λᾶος λάου* τὸ *λα-* μόνον ἀφῃρέθη).

ι΄) Τὸ παρ' Ὁμήρῳ *ᾱ́κάματος, ᾱ́θάνατος, ᾱ́φασίη, ᾱ́νήρ, Ἄρης* κλπ. ἔχουσι τὸ φωνῆεν μακρὸν διὰ μετρικὴν ἀνάγκην, διὸ καὶ ἐν ὡρισμέναις μόνον τοῦ στίχου χώραις, ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἕκτῳ ποδί· πρβλ. τὸ Κεφάλαιον περὶ μετρικῆς ἐκτάσεως.

ια΄) Τὰ παρ' Ὁμήρῳ *θεά, Ναυσικάα, Μαχάων* (παρὰ τὸ *κυκηῶ*) *Ἀλκμάων, Ἀμυθάων, Ἰάονες, Ποσειδάων, Ἰόλαος, Μενέλαος, Λαομεδοντιάδης, Ἀτρεΐδαο, νυμφάων, μελισσάων, κρανίον* (παρὰ τὸ κρήδεμνον) κττ. εἶναι Αἰολικὰ στοιχεῖα τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως, ὅπως τὸ *ὔμμες, ἄλλυδις, ἅμαξα* κττ.

ιϐ΄) Ἐν πολλοῖς κυρίοις ὀνόμασιν, ἐθνικοῖς κλπ. ἐξ ἄλλων διαλέκτων ἢ γλωσσῶν εἰσελθοῦσιν εἰς τὴν Ἰωνικὴν ἢ Ἀττικὴν διάλεκτον διεσώθη ὁ διαλεκτικὸς τύπος καὶ δὴ καὶ τὸ ᾱ, ἐν ἄλλοις δὲ μετεϐλήθη κατὰ τοὺς φωνητικοὺς νόμους τῆς Ἰωνικῆς ἢ Ἀττικῆς διαλέκτου, ἐντεῦθεν σάλος· οὕτω π. χ. γράφει ὁ Ἡρόδοτος *Τήρας Τήρα, Ἀρχέλαος, Θήρας Θήρα Θήραν* (εἰ καὶ ἡ νῆσος παρ' αὐτῷ *ἡ Θήρη τῆς Θήρης* κλπ.), *Θαννύρας-α, Ἀμίλκας, Ὀνεᾶται, Ὑᾶται, Χοιρεᾶται, Τιθορέα, Κρᾶθις, Ἆγις* (παρὰ τὸ *Ἡγησίλεως*), *Ἀέροπος* καὶ *Ἠέροπος, Ἀκαρνάν, Ἀπιδανὸς* καὶ *Ἠπιδανός, Ἀριστέας* καὶ *Ἀριστέης, Δυμανᾶται, Γυγάδας, Φιλάονα, Παρωρεᾶται* καὶ *-ρεῆται, Χαράδρα* κλπ. *Μηλιεύς, Μηλίς, Μηλιακὸς* ἐλέγετο ὑπὸ τῶν δοκίμων ὁμαλῶς, *Μαλιεὺς* δὲ *Μαλίς, Μαλιακὸς* ἀπὸ Ἀριστοτέλους κἑξ. Τοὐναντίον ἀντὶ τοῦ φωνητικῶς ὁμαλοῦ *Παρνησοῦ* (οὕτως ὁ Ὅμ.) οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον *Παρνασός*.

Τὸ *Ἀμφιάρᾱος* τῶν νεωτέρων (ἀπὸ τοῦ 335 κἑξ.) ἐπιγραφῶν καὶ ἀγγείων προῆλθε κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *ἀρὰ* ἀπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου *Ἀμφιάρεως -ρηος* **Ἀμφιάρηϝος* ἐκ τοῦ *ἱαρεὺς ἱαρῆϝ-ος*, ὅπως τὸ **ἀρχιέρηϝος ἀρχιέρηος-ἀρχιέρεως* (ἰδὲ τὸ κεφάλαιον *Περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου*). Ἐκ τούτου ἐλέχθη καθ' ὑποκορισμὸν *Ἀμφιάρης* οὗ ἡ δοτ. *Ἀμφιάρῃ* παρὰ Πινδ. Πρϐλ. ἔτι *Ἀλκμάν, Ἀκαρνάν, Αἰνιάν, Ἀθαμάν, Ἀτιντάν, Εὐρυτάν*, κλπ. ἅτινα πάντα γνωσθέντα ἐν τῇ Ἀττικῇ μετὰ τὴν τροπὴν τοῦ ᾱ εἰς *η* διέσωσαν τὸ ἑαυτῶν φωνῆεν ἀλώϐητον. Τὸ δ' *Ἕλλαν* παλαιότερον εἰσαχθὲν εἰς τὴν Ἰωνικὴν καὶ Ἀττικὴν ἔτρεψεν αὐτό. (Ἄλλα μετὰ τοῦ ᾱ ἐξ ἄλλων διαλέκτων παραδείγματα ἐν τῇ Ἀττικῇ ἰδὲ ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 235).

Καὶ τὸ ὄνομα *Πᾶν Πανὸς* ἐγνώσθη τοῖς Ἀθηναίοις καθ' Ἡρόδοτον ς' 105 μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, καθόλου δ' ἦν τῶν νεωτάτων θεῶν (αὐτ. Β' 145-6).

ιγ') Πλὴν τῶν κυρίων ὀνομάτων εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ προσηγορικά τινα ἐξ ἄλλων διαλέκτων, οὕτω τὸ *ὀπᾱδός* (Ἰων. *ὀπηδός*) ἐκ τῆς Δωρικῆς λυρικῆς ποιήσεως ἐγένετο δεκτὸν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ χορικὰ τῶν τραγικῶν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν πεζὸν λόγον. Ὁμοίως ἔχει *τὸ παιὰν παιᾶνος παιᾱνίζω* κλπ. ἀντὶ *παιὼν παιωνίζω* (*παιάων*), τὸ *Ἑλλανοδίκαι*, το *λοχαγὸς* (παρὰ τῷ Ἡροδ. *λοχηγέω* καὶ ὄνομα κύριον *Λόχηγος*), *ξενᾱγός* παρὰ τὸ *ὁδηγός, φορτηγός, κυνηγὸς* κλπ. (περὶ τοῦ *κόβᾰλος φλύακες, φλύαρος, ἀρεταλόγος* κττ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 140).

Ὁμοίως εἶναι δωρικὰ καὶ δὴ ἐπείσακτα εἰς τὸν λόγον τῶν Ἀθηναίων τὰ λήγοντα εἰς -ᾱς ἀντὶ *-ης* καὶ ἀντὶ *-ος* ἀρσ., οἷον *ὁ γεννάδας, ὁ ἀτιμαγέλας, ὁ στηλοκόπας, ὁ τυροφάγας, ὁ ἱπποσόας, ὁ χρυσορρόας, ὠκυρρόας, βακτροφόρας, πελτο- πετρο- τεττιγοφόρας, ὁ ὑψιβόας, ὑδροφόβας, μηλονόμας, ὁ παγκοίτας, ὁ νικομάχας,* κττ. ἰδὲ ἀνωτ. § 9. Τούτων τὰ λήγοντα εἰς *-ας* ἀντὶ *-ης* διὰ τῆς λυρικῆς τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων ποιήσεως γνωσθέντα ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ μεγαλειότερα ὑπολαμβανόμενα ἐγένοντο αἰτία, ἵνα κατ' αὐτὰ καὶ πολλὰ τῶν εἰς *-ος* ληγόντων μετασχηματισθῶσιν εἰς -ᾱς. Ἔτι δὲ τὰ εἰς *-λας* καὶ *-λᾱος* ἀντὶ *-λεως* κύρια ὀνόματα, *Ἀρχέλας -λαος, Ἀναξίλας, Ἀρκεσίλας, Ἀγησίλαος* κλπ.

Διὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς λυρικῆς τῶν Δωριέων ποιήσεως πάμπολλα στοιχεῖα αὐτῆς μετὰ τοῦ ᾱ ἀντὶ *η* παρελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν δραματικῶν ποιητῶν εἰς τὰ χορικά· ἀλλ' ἐν τοῖς τριμέτροις ἀπείχοντο καθόλου τούτων καὶ μόνον τὸ *Ἀθάνα* καὶ *ἕκατι* ἐγράφησαν μετὰ τοῦ ᾱ ἀντὶ *η* ἐν τῷ θέματι, ἄλλως μόνον ἐν ταῖς καταλήξεσι καὶ μάλιστα ἐν λέξεσιν ἀπηρχαιωμέναις ἐγίνετο τοῦτο.

ιδ') Ὅπως τὰ Δωρικὰ οὕτως ἐφαίνετο τοῖς τραγικοῖς ἐπισημότερόν πως τὸ Ἰακὸν *Θρηίκη, Θρήικες*, διὸ παρελάμβανον αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς χορικοῖς καὶ ἐν τῷ διαλόγῳ. Ὁμοίως ἔγραψεν ὁ

Αἰσχύλος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀντιγράφων τὸ Ἰων. *πολιήτας* (παρὰ τὸ *πολιανόμος πολιάοχος*), τὸ *τιήρας*. Ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ σάλου τῶν ἀντιγράφων πρόκεινται αἱ ἐπιγραφαὶ ὁμαλώταται, ἐπειδὴ μόνον ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ὀνόμασιν εὕρηται ἐνίοτε παρὰ τὸν Ἀττικὸν τύπον καὶ ὁ Ἰωνικὸς ὃν ἤκουον παρὰ τῶν συμμάχων· πρβλ. *Ἰᾶται* καὶ *Ἰῆται*, *Ναξιᾶται* καὶ *Ναξιῆται*, *Βαργυλιᾶται* καὶ *Βαργυλιῆται*, *Αὐλιᾶται* καὶ *Αὐλιῆται*, *Ἰουλιᾶται* καὶ *Ἰουλιῆται*, *Κερδιᾶται* καὶ *Κερδιῆται*, *Λαρισαῖοι* καὶ *Ληρισαῖοι* κλπ.· καὶ *Πριανεῖς* παρὰ τὸ ἐπικρατῆσαν εἰς τέλος *Πριηνεῖς Πριήνη* ἀνεγνώσθη ἐν Ἀττ. ἐπιγρ. Ἐκ τῆς τῶν Ἰώνων ἰατρῶν γλώσσης εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ ἐπιστημονικὸς ὅρος *κήλη* παρὰ τὸ Ἀττ. *κάλη* (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 262 καὶ κατωτέρω) καὶ τὸ *καρηβαρία* (πρβλ. καρατόμος).

ιε΄) Καθ' ὃν τρόπον εἰσήλασαν εἰς τὴν Ἰωνικὴν καὶ Ἀττικὴν λέξεις τινὲς μετὰ Δωρικοῦ ἢ Αἰολικοῦ ᾱ ἀντὶ *η*, οὕτω καὶ ἀντιστρόφως πάμπολλαι μετὰ τοῦ Ἰωνικοῦ καὶ Ἀττικοῦ *η* εἰς τὰς διαλέκτους τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων· τὸ φαινόμενον ἤρξατο κατὰ τὸν δ΄ αἰῶνα καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ὑπαγωγὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ἡγεμονίαν, ἐπέδωκε δὲ μέγιστον ἐπὶ Ῥωμαιοκρατίας καὶ περιώρισε μέγιστον τὰ διαλεκτικὰ φαινόμενα. Διὰ ταῦτα ὅτε ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ ἑξῆς ἐπεχείρουν ζήλῳ ἀρχαιότητος νὰ γράφωσι τὰς ἐγχωρίους διαλέκτους, ἐσφάλλοντο πάμπολλα.

ις΄) Ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 249-51 πάντων τῶν μακρῶν φωνηέντων ē, ā, ō ἡ ἀσθενὴς μεταπτωτικὴ βαθμὶς εἶναι τὸ αὐτὸ φωνῆεν ə, ὅθεν *α* ἐν τῇ Ἑλλ. καὶ Λατινικῇ, καὶ ἐν λέξεσιν ἀρχῆθεν ἐχούσαις ē ἢ ō ἀνεπτύχθησαν ὁμαλῶς μεταπτωτικοὶ ἀσθενεῖς τύποι μετὰ τοῦ βραχέος *α*, ὅπως καὶ ἐν ταῖς ἐχούσαις ἀρχῆθεν ᾱ (πρβλ. *φαμὶ - φᾰμέν*, *γλῶσσα - γλάσσα*, *ῥήγνυμι-ῥαγῆναι*), διὰ τοῦτο τὰ διάφορα ταῦτα συστήματα *ω*: ᾰ, *η*: ᾰ, ᾱ: ᾰ συνεχύθησαν ἐνίοτε καὶ παρήγαγον νέον σύστημα: ᾰ ᾱ ἀντί: ᾰ ē ἢ ἀντί: ᾰ ō· πρβλ. plē·, plēnus *πίμπλημι πλῆθος* Ἀρκ.

Λεσβ. Κρητ. κλπ., *πλεῖθος* Βοιωτ., ἀλλὰ καὶ *πίμπλᾰμεν* Ἰνδ. pi-pr̥-más, ὅθεν *πλᾶθος* Κρητ., Αἰολ. *πλάθεος*· πρβλ. men *μένος*, ὅθεν *μανῆναι μαίνεσθαι* καὶ ἐκ τούτων *μέμᾱνε*, gen *γένος γέ-γα-μεν* καὶ ἐκ τούτου *γέγᾱκα* Πινδ. Οὕτως ἐλέχθη καὶ *ῥώξ*: **ῥᾰγός* ὅθεν ἔπειτα *ῥᾰ'ξ ῥᾱγός*, *κωρίς*: *κᾰρίς* ὅθεν ἔπειτα *κᾱρίς* κττ.

Καὶ ὅπου ἡ ῥίζα δισύλλαβος τὸ πρὶν οὖσα ἔπαθε συστολὴν τοῦ φωνήεντος τῆς πρώτης συλλαβῆς καὶ ἔκτασιν τοῦ τῆς β' (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 263 κέξ.), καὶ ἐκεῖ τὸ ἐκταθὲν τοῦτο φωνῆεν, διαφόρως κατ' ἀναλογίαν ἄλλων κανονιζόμενον λαμβάνει ἐνίοτε διάφορον τύπον· πρβλ. *βελε-βλη-βέβληκα βέβλημαι -βλής* κλπ. *καλε- κλη- κέκληκα κλητός, ἐκκλησία, θανα- θνᾱ- θνατὸς τέθνακα, δαμα-δμᾱ ἄδματος, καμα-κμᾱ- κέκμακα* κλπ. ἀλλὰ καὶ *γενε- γνη-* καὶ *γνα- γνή-σιος* καὶ Λακων., ἀλλὰ gnatus Λατ., *τεμε-* καὶ *τεμα- (τέμενος* καὶ *τέμαχος)*, ὅθεν *τέτμηντο* Πινδ. καὶ *τμᾶμα ἐτμάθην, τμάγω.*

ιζ') Ἔν τισι παρατηρεῖται ἐναλλαγὴ τοῦ ᾱ καὶ *η*, καὶ φαίνεται ὡσεὶ τὸ ἀρχαῖον *η* ἐτράπη εἰς ᾱ. Ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ἑρμηνεύονται ποικιλοτρόπως· ἔνια τούτων εἶναι ὑπερδωρισμοὶ καὶ ὑπεραιολισμοί, ἤτοι σφάλματα τῶν μεταγενεστέρων ἀποβαλόντων πρότερον τὴν χρῆσιν τῶν διαλέκτων καὶ δι' αὐτὸ πλημμελῶς ὑπολαμβανόντων ὅτι πρὸς πᾶν Ἰωνικὸν καὶ Ἀττικὸν *η* ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ Δωρίδι καὶ Αἰολίδι ᾱ, ἐντεῦθεν εἶπον ἢ μᾶλλον ἔγραψαν *ἔφαβος, ἅβα* ἀντὶ *ἥβα* (πρβλ. Βοιωτ. *εἶβα* καὶ Λεττ. jéga = διάνοια, νοῦς), *ἅμερος* παρὰ Πινδ. ἀντὶ *ἥμερος* τῶν Πιν. Ἡρακλ. καὶ *ἕμερα* Κέῳ (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 131), ἀλλ' ἴσως κατά τινα παρετυμολογικὴν σύνδεσιν πρὸς τὸ *ἁμέρα-ἡμέρα*, ὅπως καὶ ὁ Πλάτων ἐποίησεν πρβλ. ἀνωτ. σελ. 133 καὶ Τόμ. Α' σελ. 376· *ἅμισυ* Θεοκρ. καὶ Ἀρχιμήδ., ἀλλ' *ἑμίναν* ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Ἀρκαδ. *ἥμισσος* κλπ. καὶ Λατ. sēmi-, *ἀποσβὰς* Θεοκρ. παρὰ τὸ *σβέννυμι, ἔσβην, ἀποσβείς* κττ.

Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ἔν τισι ῥήμασι εἰς *-εω*, ἅτινα ἐν

τοῖς ἄλλοις θέμασι πλὴν τοῦ ἐνεστωτικοῦ καὶ ἐν τοῖς παραγώγοις ἔχουσιν ᾰ ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου η· *ἐπτοάθην* Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 584, *ἐπτόασεν* Σαπφ. 2, 6, *ἐξεπόνασεν* Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 209, *πoναθῇ* καὶ *πεπoναμένον* Πινδ. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 125 τὰ εἰς *-αω* ῥήματα τρέποντα τὸ ᾰ αὐτῶν εἰς ε πρὸ τοῦ *ω*, ο συνέπιπτον ἔν τισι προσώποις πρὸς τὰ εἰς *-εω*, ἐντεῦθεν ἐπῆλθε μικρά τις σύγχυσις· πρβλ. *ὄρημι ἐπόρεις ἀτίμεις* Σαπφ., *ποτήμενα* Θεοκρ., *ἐρωτεῖ* Ἠπείρου ἀπὸ τοῦ *ἐρωτέω* ἀντὶ *ἐρωτάω*. Ἐν ἄλλοις ἡ σύγχυσις εἶναι μόνον φαινομένη, διότι τὸ *φώνασε, δίνασε, ἐδινάθην*, καθ' ὃ καὶ *ὠκυδινάτοις, ὠνασεῖται* ἠδύναντο κάλλιστα νὰ σχηματισθῶσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς *-αω* ἐκ τῶν πρωτοκλίτων *φωνά, δίνα, ὠνά*, τὸ δὲ *ἐκπεποταμένα* (Σαπφοῦς) εἶναι ὁμαλὸν ἐκ τοῦ *ποτάομαι*.

§ 13. *Περὶ τῶν φθόγγων τῆς Λατ. γλώσσης· οὗτοι οὐχ οὕτω πιστῶς διετηρήθησαν ὅπως οἱ τῆς Ἑλληνικῆς.* Ἡ Λατ. γλῶσσα δὲν διετήρησε τοὺς κληρονομηθέντας φθόγγους οὕτως ἀσυγχύτους καὶ ἀπαθεῖς ὅπως ἡ Ἑλληνική· ἀλλὰ καὶ σύμφωνα καὶ μάλιστα φωνήεντα διὰ τὸν ἰσχυρὸν τονισμόν, ὡς εἴδομεν, ἀπέβαλε καὶ μετέβαλε καὶ μάλιστα πάντων τὰς πλείστας διφθόγγους εἰς ἁπλοῦς φθόγγους ἔτρεψε καὶ τὰ ἡμίφωνα τοῖς ἡμιφώνοις συνέχυσεν, ὅπως ἐκ τῆς ἑξῆς ἐξετάσεως ἑνὸς ἑκάστου τούτων δῆλον ἔσται.

§ 14. *Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ* a. Ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὸ a εἶχε τὴν κανονικὴν αὐτοῦ δύναμιν οὔτε πρὸς τὸ e οὔτε πρὸς τὸ o ἀποκλῖνον, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ προφορὰ αὐτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ σήμερον. Καὶ παραδίδοται μὲν ἀληθῶς ὅτι προσήγγιζε πρὸς τὸ e, διὸ καὶ ἐνίοτε εὑρίσκεται e ἀντὶ a· οὕτω λ. χ. διδάσκει ὁ Γραμματικὸς Consentius παρὰ Keil Ε΄ 392, 16 [barbarismus per immutationem fit] litterae, si quis dicat . . . stetim pro statim, quod vitium plebem Romanam quadam deliciosa novitatis affectione corrumpit». Ἀλλὰ τῶν τοιούτων φαινομένων τὰ πολλὰ μὲν ἑρμηνεύονται ἄλλως, οὐχὶ διὰ τῆς τοιαύτης προφορᾶς τοῦ a, ὀλίγα δέ τινα ἑρμηνεύονται φωνητικῶς· οὕτω λέ-

γλώσσαις διαφόρως ἀνεπτύχθη. Οὕτω δυνατὸν νὰ ἔχῃ τὸ *πίσυρες* quattuor, τὸ *πίτνημι σκίδνημι*, pando scando κλπ.

Ἔπειτα παρατηρεῖται ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α´ σελ. 249 κέξ. αἱ μεταπτώσεις τῶν μακρῶν φωνηέντων ā, ō, ē, καίπερ ἀπὸ τῶν διαφορωτάτων ὁρμώμεναι, καταλήγουσιν εἰς ὅμοιον φαινόμενον, τὸ ă, πρβλ. *τρώγω-τραγεῖν, φάμα-φαμὲν* fateor, *ῥήγνυμι -ῥαγῆναι*, καὶ ὅτι πρὸς τούτοις τὸ ē ἐνηλλάσσετο κατ᾽ ἐκτένειαν πρὸς τὸ ĕ, *πατὴρ πατέρα, εὐμενὴς εὐμενέα*· ἐντεῦθεν ἦν δυνατὸν ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ ē ὡς ἀπὸ ἐκτενοῦς νὰ ἔλθωσι πλημμελῶς ἐπὶ τὸ ĕ, δέον ἐπὶ τὸ ă ὡς ἀπὸ μεταπτώσεως. Οὕτως ἄρα ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθῇ κατὰ μικρὸν τὸ αἴσθημα ὅτι μεταπτωτικῶς παρὰ τὸ ē ἠδύνατο νὰ κεῖται ă ἢ ĕ.

Τρίτον βλέπομεν ὅτι τὰ ῥήματα gradior, farcio, pario, rapio, sarcio, palleo, frango, pando, scando, nanciscor κτλ. τὰ ἔχοντα a ἀντὶ e ἐτονίζοντο τὸ πάλαι δυνάμει τῶν ἐπιθημάτων δι᾽ ὧν εἶναι ἐσχηματισμένα ἐπὶ τῆς ληγούσης (πρβλ. Τόμ. Α´ σελ. 277), καὶ ὅτι τὸ a τοῦτο ἀπαντᾷ οὐχ ἐν παντὶ ῥήματι ἀλλ᾽ ἐν τοῖς περιέχουσι χειλικὰ ἢ οὐρανικὰ σύμφωνα. Δυνάμεθα ἄρα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι τὸ e καὶ o, ὁσάκις ἐξεφωνοῦντο ἐν συλλαβῇ περιεχούσῃ σύμφωνα χειλικὰ οὐρανικὰ ἢ l, κειμένῃ δ᾽ ἀνωτέρω τοῦ Ἰαπετικοῦ τόνου, ἐτρέποντο εἰς a· πρβλ. πρὸς τοῦτο fóveo, móneo *κοέω, πτοέω*, ἅτινα ὡς μεταβατικὰ τῆς ἐνεργείας φαίνεται ὅτι ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς ἀρχούσης, ἀλλὰ maneo, faveo, paveo, caveo, pateo (πετάννυμι), valeo Ἰρλ. follnaim, ἅτινα διὰ τοῦ ḭo ḭe σχηματιζόμενα ἐτονίζοντο κατωτέρω, διὸ ἔτρεψαν ὁμοίως τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν εἰς a. Ἰδίᾳ δὲ ἀξιοπαρατήρητον τὸ foveo καὶ favilla Favonius, fovea καὶ favissae, avis καὶ avilla, aububulcus ἀντὶ *avibubulcus (=pastor avium), avēna καὶ ἀρχ. Σλαυ. ovisu, cavilla cavillor καὶ *κόβαλος* κλπ.

Κατὰ ἐξισωτικὴν δὲ ὑλικὴν ἀναλογίαν εἰσήχθη ἐνίοτε τὸ a καὶ εἰς τονουμένας χώρας, οἷον cavēre caverna, cau(i)tionis, cau(i)toris ὅθεν καὶ cavos παρὰ τὸ ἀρχαῖον covos, pavēre pavebat

pavō'ris ὅθεν καὶ pavidus καὶ pavor κλπ. Ἐπειδὴ δὲ ἐπιγραφὴ τῶν μικρὸν πρὸ τοῦ Ἀννιβαϊκοῦ πολέμου χρόνων ἔχει fove Corneliai ἀντὶ fave, καὶ ἐν τῇ βραχὺ μετέπειτα καταληφθείσῃ Ἰβηρικῇ Χερσονήσῳ εἰσήχθησαν καὶ σῴζονται οἱ μετὰ τοῦ *o* τύποι τοῦ covos (πρβλ. covo = κοῖλον καὶ cova κοιλότης Πορτογαλ., cueva Ἱσπαν.), δῆλον ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους δὲν εἶχε κατισχύσει τὸ a τοῦτο.

ε') Ἐν ἄλλοις φαίνεται ἐναλλαγὴ τοῦ a καὶ e, λ.χ. τὸ parantalia ἀντὶ parentalia (sacra) ἐλέχθη, ὡς φαίνεται, κατ' ἀφομοίωσιν, ὅπως καὶ ansar passar ἀντὶ anser passer κττ.· ὁμοίως φαίνεται ἔχον τὸ a ἀντὶ e ἐν τῷ novarca ἀντὶ noverca (μητρυιὰ) καὶ τἀνάπαλιν τὸ *e* ἀντὶ *a* ἐν τῷ enes ἀπὸ τοῦ anes anitis, ὅπως παρὰ τὸ anas anatis ἐλέχθη· πρβλ. ἔτι τὰ κατ' ἀφομοίωσιν γενόμενα praestentia, Interemnia κλπ.

ς') Ἐν ξέναις τισὶ λέξεσιν ἐκληροδοτήθη ἡ ποικιλία τοῦ a καὶ e ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, λ. χ. *Σάραπις* καὶ *Σέραπις* καὶ *Σεράπους, Σεραπεῖον* καὶ *Σαραπεῖον* ἐλέγετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (τὴν αἰτίαν τούτου ἰδὲ ἐν τῷ Κεφ. περὶ ἀφομοιώσεως τῶν φων.), ἐντεῦθεν εἶπον καὶ οἱ Λατῖνοι Sarapis καὶ Serapis καὶ Serapus, Serapeum καὶ Serapium· *μέταξα* καὶ *μάταξα* ἔλεγον οἱ μεταγενέστεροι Ἕλληνες (ἡ ποικιλία πολὺ παλαιοτέρα, πρβλ. Περσ. Māt schin, Ἀρμεν. metaχs, Συριακ. metaksā, Χαλδ. metaksāh), ἐντεῦθεν παραλαβόντες καὶ οἱ Λατῖνοι εἶπον metaxa καὶ mataxa. Ὁμοία ποικιλία μεταξὺ τοῦ a καὶ e παρατηρεῖται ἐν ταῖς ἐπ' ἴσης ξέναις λέξεσι serracum κττ. καὶ sarracum (καὶ Ἑλληνιστὶ μεταγραφὲν *σαράγαρον*) = φορτηγὸς ἅμαξα. Sabadius καὶ Sebadius ἐκ τοῦ Σαβάζιος (Φρυγ.) ἐπίκλησις τοῦ Διονύσου, Serranus καὶ Saranus ἐπίκλησις Γαΐου Ἀττιλίου Ῥήγλου καὶ μετέπειτα τῆς Attilia gens. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι οὐχὶ ἐκ τῶν ξένων λέξεων, ὧν οἱ φθόγγοι πολλάκις ἐλλιπῶς ἀκούονται (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 236 κἑξ.) ἀλλ' ἐκ τῶν ἐγχωρίων ὀφείλομεν νὰ συνάγωμεν τοὺς φωνητικοὺς νόμους.

§ 16. *Περὶ τῶν παθῶν τοῦ* a. Περὶ τῆς ἐξασθενώσεως τοῦ ἀτόνου a εἰς e πρὸ δύο συμφώνων ἢ πρὸ τοῦ r ἢ εἰς i πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου ἐλέχθησαν ἀνωτ. σελ. 100 κέξ. τὰ δέοντα· ὑπολείπονται δὲ μόνον νὰ ἐρευνηθῶσι τὰ λοιπὰ παθήματα τοῦ φθόγγου τούτου μάλιστα ἐν τονουμέναις συλλαβαῖς, ἔπειτα δὲ ἡ διάσωσις τοῦ a ἐν τοιαύταις συλλαβαῖς, ἐν αἷς κατὰ τὰ ἐκεῖ εἰρημένα ἔδει νὰ ἐξασθενωθῇ. Οὕτω λ. χ. ἐνίοτε ἀπαντᾷ o ἀντὶ τοῦ a, προηγουμένου v, καὶ τἀνάπαλιν a ἀντὶ o, οἷον vocuus ἀντὶ vacuus, quodratus *Κοδρᾶτος* ἀντὶ quadratus. vocīvus δὲ καὶ vocatio ἀπαντῶσιν ἀρχαιότερον τοῦ vacīvus καὶ vacatio (ἀλλὰ καὶ οἱ Ὄμβροι ἔλεγον vaçetum = vacatum). Εἰκάζεται ὅτι τὸ va κείμενον πρὸ τῆς τονιζομένης συλλαβῆς ἐτρέπετο ἐπί τισιν ὅροις εἰς vo, ἐντεῦθεν vocīvos καὶ vocatio, ἀλλὰ vácuos, ἐξ οὗ ἔπειτα πάλιν vacatio vacīvus, καὶ ἀντιστρόφως vocuos ἀντὶ vacuos κατὰ τὸ vocīvus vocatio.

Ὁμοίως εὑρίσκεται ἐνίοτε o ἀντὶ a, οἷον Afronia, Trojanos, Sempronionus. Fobii· natare φαίνεται ὅτι κοινῶς ἐλέγετο μέχρι τοῦ 100 π.Χ., ἔκτοτε δὲ notare, διὸ αἱ παλαιότεραι τῶν χρόνων τούτων Ῥωμαϊκαὶ ἀποικίαι σῴζουσι τὸ a, Σαρδ. nadare, Ἱσπ. nadar, αἱ δὲ ἔπειτα καθὼς καὶ ἡ Ἰταλ. τὸ o, ἀρχ. Γαλλ. noer, Ῥωμουν. innota, καὶ Ἰταλ. nuotarē. Συνηθέστερον δ' ὅμως ἀπαντᾷ τὸ o ἀντὶ a ἐν ἀτόνοις συλλαβαῖς ξένων λέξεων Hecoba, fiola. (Τὸ marmor (μάρμαρος) ἐκανονίσθη κατὰ τὰ οὐδέτερα εἰς -or).

Οἱ παρὰ τῷ τιμητῇ Κάτωνι μέλλοντες εἰς -em ἀντὶ -am, οἷον dicem, faciem ἀντὶ dicam, faciam, θέλουσιν ἑρμηνευθῇ ἐν τῷ Κεφαλαίῳ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ῥήματος.

Κατόπιν τοῦ j φαίνεται τραπὲν τὸ ă εἰς ĕ, πρβλ. jacio-jactum-jactare-jectare ἐν Γλωσσαρ., ὅθεν καὶ Ἰταλ. gettare, καὶ Γαλλ. jeter.

Ὁμοίως τρέπεται εἰς e, ἂν ἕπηται μὲν ἓν σύμφωνον, προηγῆται δὲ *i*, πρβλ. hia-sco ἀλλὰ hieto.

Πολλάκις παρατηρεῖται ὅτι ἐν ἀτόνῳ συλλαβῇ δὲν τρέπεται τὸ ă εἰς ĕ ἢ ĭ κατὰ τὰ εἰρημένα ἄνωτ. σελ. 100 κἑξ. ἢ ἀπαντῶσιν ἀμφότεροι οἱ τύποι ὅ τε ἀλλοιωθεὶς καὶ ὁ ἀναλλοίωτος. Μάλιστα δὲ πάντων συχνὴ ἡ ἐναλλαγὴ ἐν τοῖς συνθέτοις, ὅπου καὶ τὰ ἁπλᾶ πολλάκις κατὰ τὰ σύνθετα, καὶ τἀνάπαλιν τὰ σύνθετα κατὰ τὰ ἁπλᾶ ἐκανονίζοντο ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ὥστε οὐχὶ σπανίως ἀμφότεροι οἱ τύποι εὐχρηστοῦσιν ἢ ἀμφιβολία ἐπικρατεῖ. Δυστυχῶς οὔτε ἡ ἀρχὴ οὔτε τὸ τέλος τῆς τροπῆς ὡρίσθησαν χρονολογικῶς μέχρι τοῦδε, ἐκ τούτου τοσοῦτο μόνον δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ νόμοι τῆς τροπῆς ταύτης δὲν ἴσχυον κατὰ τοὺς δοκίμους χρόνους· ἐντεῦθεν παρατηρεῖται α') ὅτι τὰ συντεθέντα κατὰ τοὺς χρόνους τούτους φυλάττουσι τὰ φωνήεντα τῶν ἁπλῶν, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ τότε ὁ νεώτερος τονισμὸς εἶχε κατισχύσει καὶ δὴ δὲν ἐτονίζετο ὅπως πρὶν ἀείποτε τὸ πρόθημα, ὥστε νὰ ἐξασθενῇ τὸ φωνῆεν τῆς ἑξῆς συλλαβῆς. Πρβλ. concavos, conpatior, impeto κτλ. ἢ profestus ἀλλὰ nefastus, «rederguisse per e litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur enuntiasse», ἀλλὰ τὸ ἐπικρατέστερον εἶναι redarguo, compeciscor, compectus ἀλλὰ καὶ compaciscor, compactus (τὸ compāctus = σύμπηκτος τοῦ compingo ἔχει τὸ a μακρὸν καὶ διαμένει ἄτρεπτον).

β') Ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῶν παλαιόθεν συντεθέντων καὶ τρεψάντων τὸ φωνῆεν ἠδύνατο ἐκ νέου νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ σύνθεσις, συμβαίνει νὰ ἔχωμεν καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον σύνθετον ἐκ παραλλήλου· πρβλ. reperco καὶ reparco, impero καὶ imparo comparo, condemno καὶ condamno, consecrare (ὅθεν καὶ ἁπλοῦν secrare secratum ἀποβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν) καὶ consacrare, depeciscor καὶ depaciscor, defatigo καὶ defetigo, ὅθεν καὶ τὸ ἁπλοῦν fetigo fetigati fessi (πρβλ. καὶ explico inplico, ὅθεν καὶ ἁπλοῦν plico = πλέκω, adspicio - spicio)· debeo praebeo καὶ perhibeo καὶ posthabeo, commendo καὶ commando, difficilis

καὶ perfacilis, inficetus καὶ infacetus, contrecto attrecto καὶ contracto, attracto κττ.

Ὁμοίως ἐν πολλοῖς ἁπλοῖς φαίνεται ὅτι τὸ a καίπερ ἄτονον διεσώθη παρὰ τὸν φθογγικὸν νόμον (ΙΒ' § 73)· πρβλ. Caesaris, nectaris, jubaris, anatis, tartara, alapa, farfarus, alacer alacris, hilaris, cithara, stomachus, pelagus. Pegasus, petasus, cerasus, barbarus, cannabis κττ. Τούτων ἀνάγκη νὰ ἀποχωρίσωμεν πρῶτον τὰ Ἑλληνικά, ἅτινα εἰσελθόντα εἰς τὴν Λατινικὴν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ φωνητικοῦ ἐκείνου νόμου ἠδύναντο νὰ μὴ ὑποκύψωσιν αὐτῷ, (ἀλλὰ καὶ cithera ἐλέχθη καὶ ceresia, διὸ Ἰταλ. ciriego, Γαλλ. cerise. καὶ tarterum καὶ camera)· ἔπειτα ἐκεῖνα ἐν οἷς τὸ a τῆς ὀνομαστικῆς ἠδύνατο κατ' ἀναλογίαν νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πτώσεων, οἷον Caesaris jubaris anatis, παρ' ἃ καὶ τὰ ὁμαλὰ Caeseris anitis εὑρέθησαν. Ἐν ἄλλοις ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ἀφομοίωσις τῶν φωνηέντων τῶν διαφόρων συλλαβῶν, οἷον calamitas farfarus (καὶ farferus συνήθως), alapa alacer (ἀλλὰ καὶ alecer, διὸ τὸ Ἰταλ. allegro). Περὶ τούτων ἰδὲ τὰ ῥηθησόμενα κατωτέρω ἐν τῷ περὶ τῶν παθημάτων τοῦ e Κεφαλαίῳ.

§ 17. *Ἀρχαῖον καὶ νεώτερον* ā. Ὁ φθόγγος οὗτος ἐν τῇ Λατ. εἶναι τὸ μὲν ἀρχαῖος Ἰαπετικὸς καὶ δὴ κοινὸς ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις, πρβλ. fāgus *φāγός*, fama *φάμα*, malum *μᾶλον*, suā(d)vis *ἁδύς*, mater *μάτηρ*, istārum *τάων* κτλ. τὸ δὲ ὀψιγεγενὲς προελθὸν ἐκ συναιρέσεως ἢ ἀντεκτάσεως, πρβλ. lavatrina - lātrina, *magevolo mavolo mālo, *amaįese amāre *ansliom - ālium, *hanslo -(h)ālo, *scandsla-scāla κλπ. (περὶ τούτων ἰδὲ τὸ περὶ Συναιρέσεως καὶ Ἀντεκτάσεως). Περὶ δὲ τοῦ ā τοῦ ἐκ μεταπτώσεως δισυλλάβων ῥιζῶν καὶ ἐκ μακροφώνων διφθόγγων ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 259-262 καὶ 263-5 καὶ κατωτέρω περὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων καὶ περὶ τῶν διφθόγγων.

§ 18. *Πάθη τοῦ* ā. Τὸ ā δὲν ἐτράπη ὅπως τὸ ă ἐν ἀτόνῳ συλλαβῇ εἰς e ἢ i, ἀλλὰ παρέμεινεν ā, πρβλ. occido, ἀλλὰ oc-

cāsum, exigo ἀλλὰ exactum coāgulum, compectus (compeciscor) ἀλλὰ compāctus (compingo) κτλ.

Ἔπαθε δ' ὅμως πρῶτον τροπὴν εἰς ē μετὰ τὸ j ἐν προτόνοις συλλαβαῖς, οἷον trējectae, Jēnuarius jējūnus ἀντὶ trajectae, Januarius jajunus (Πλαύτου), jājento - jējento, jājentaculum - jējentaculum. Ὁμοίως φαίνεται ἐλέχθη καὶ jenua ἀντὶ jānua. διὸ Σαρδ. enna, genna, ἀλλ' ἀεὶ Jā'nus· πρβλ. τἀνωτέρω jectare καὶ τὸ jūniperus καὶ jīniperus, δι' ὧν δηλοῦται ὁμοία τοῦ j ἐπίδρασις καὶ ἐπὶ τὸ ā, ū καὶ τροπὴ ἀτόνων φωνηέντων εἰς λεπτότερον φθόγγον ī, ἅτε τοῦ j σχηματιζομένου ἐν ᾧ μέρει τοῦ στόματος καὶ τὸ e καὶ i· πρβλ. δ' ὅμως καὶ Serranus παρὰ τὸ Sarranus καὶ bēlare παρὰ τὸ bālare. Δεύτερον βράχυνσιν ἐν τέλει λέξεως οὕτω λ. χ. τὰ πρωτόκλιτα εἰς ă ὀνόματα καὶ τὰ οὐδ. πληθ. τῆς β' κλίσεως εἰς ă ἔληγον πάλαι εἰς - ā, ἐβράχυναν δὲ τοῦτο ἔπειτα ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ. Ὁμοίως ἐβραχύνθη τὸ ā τῆς τελικῆς συλλαβῆς, ὅτε εἵπετο αὐτῷ m. t, r, οἷον terram, amat, monear· περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Περὶ βραχύνσεως τῶν φωνηέντων κεφάλαιον.

§ 19. *Περὶ τοῦ Ἰνδικοῦ* a. *Ποικίλη γένεσις αὐτοῦ.* Κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 116-8 εἰρημένα τὸ Ἰνδ. a ἀντιστοιχεῖ Ἑλλ. *α, ε, ο*, ἤτοι τὸ μὲν εἶναι ἀρχαῖον Ἰαπετικόν, ὅπως ἐδείχθη ἔν τισιν ἀνωτέρω σελ. 122 παρατεθείσαις λέξεσιν, τὸ δὲ προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἰαπετικοῦ e καὶ o· ἐκ τούτου λέγεται ásti = *ἐστί*, katarás = *πότερος*, pátis = *πόσις*, pánthās = *πόντος*, bháranti = *φέροντι*, bháratha = *φέρετε* κτλ.

Ἀλλὰ τὸ Ἰνδικὸν a ἔχει προέλθει καὶ ἐκ συστολῆς τῶν μακρῶν φωνηέντων ā, ē, ō μεταπτωτικῶς κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. § 3, β'. Τὸ συνεσταλμένον τοῦτο φωνῆεν a ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ εἰς a 1) ἐν τονουμέναις συλλαβαῖς, οἷον dátram = δῶρον ἐκ ῥίζης dā, rátnan = δῶρον ἐκ ῥίζης rā = διδόναι, kṣáyati (Ἑλλ. *κτη*) = ἄρχειν, váyati = ὑφαίνειν ἐκ ῥίζης vā, hváyati = ἐπικαλεῖσθαι ἐκ ῥίζης hvā κτλ. 2) ἐν ἀτόνοις γενομέναις διὰ μετακίνησιν τοῦ τόνου, πρότερον δὲ πιθανῶς τονουμέναις συλλα-

6αῖς, οἷον pajrás (= παχὺς) ἐκ pāg *πήγνυμι*, vagnúṣ = τόνος ἐκ vāg, vāgīre, svădáyati παρὰ τὸ svādúṣ κττ.

Ὡσαύτως ἀπὸ τῶν ἐρρίνων φωνηέντων *ṃ* *ṇ* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 123· πρ6λ. jaghánas = χοχώνη (ἀντὶ *χαχώνη κατ' ἀφομοίωσιν) καὶ janghā = ὀστοῦν, pathí- παρὰ τὸ pánthās ὅπως πάτος : πόντος, bahúṣ = παχύς, bahulás = παχυλὸς καὶ báṃhīyas báṃhiṣṭhas = πάσσων πάχιστος, viṃçatí = ϝειχατι viginti sa-kṛ't = ἅ-παξ, sim-plex κττ. Καὶ ἐν ἀρχῇ λέξεως δύναται διὰ συστολῆς τοῦ φωνήεντος τῆς ἀρκτικῆς συλλαβῆς τὸ ἀρκτικὸν ἔρρινον νὰ ἔχῃ τραπῇ εἰς a, ἐντεῦθεν λέγεται *μέγαρον* καὶ Ἰνδ. agāram = οἶκος, μαρμαίρω, aruṇás = ἐρυθρὸς κττ.

§ 20. *Περὶ τοῦ Ἰνδ.* ā. Πλὴν τοῦ μακροῦ ā τοῦ ἀντιστοιχοῦντος κατὰ τὰ εἰρημένα Ἰαπετ. ā καὶ Ἑλλ. καὶ Λατ. ē, ō, (οἷον ásthāt = ἔστᾱ, bharāti=φέρησι, bhárā(ni)=*φέρω* ὑποτ. κττ.), ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ καὶ ἄλλο νεώτερον a ἀντιστοιχοῦν ŏ ἐν τῇ Ἑλλ. καὶ Λατ., κείμενον δὲ ἀεὶ ἢ πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου ἢ πρὸ ἡμιφώνου y, v· τοῦτο παρατηρεῖται α') ἐν τῷ γ' ἑνικῷ προσώπῳ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, οἷον jajā'na = *γέγονε*, jagāma = *βέβηκε*, sasāda = sēdit κττ.· 6') ἐν τοῖς μεταβατικοῖς τῆς ἐνεργείας ῥήμασι, οἷον dhāráyati *(θάρ-νυσθαι)* = φέρειν, ὑπομένειν, bhāráyati = ποιεῖν φέρειν κττ.· γ') ἐν ταῖς ἰσχυραῖς πτώσεσι τῶν ὀνομάτων, ὅσα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τὴν αἰτιατικὴν εἰς *-ορα* ἢ *-ο(σ)α* σχηματίζουσιν, οἷον dātā'ram = δώτορα, svasāram = ἔορα (ἀδελφήν), uṣā'sam = ἠόα· δ') ἔν τισιν ὀνόμασιν, οἷον dā'ru = *ξύλον (δόρυ)*, jā'nu = *γόνυ* (ἀλλὰ πρ6λ. καὶ *τρίγωνον* καὶ *γωνία)*· ε') ἔν τισι ῥηματικοῖς τύποις, οἷον bharāmas = *φέρομες* (ἐν τούτῳ ἴσως τὸ ā ἐκ τοῦ α' ἐν. προσώπου bhárāmi = *φέρω)*, bharamānas = φερόμενος. Ἐπειδὴ ἐν ἄλλοις τῷ Ἑλλ. καὶ Λατ. ŏ ἀντιστοιχεῖ πολλάκις καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ βραχὺ a. οἷον katarás = πότερος, káti = quod ποδ-, prataram = *πρότερον*, garás = *βορός*, srávas = *ῥόος*, ápas = ópus, avis = *ὄϊς* ovis, damas = *δόμος* domus, práti = *προτί*, rathas = rota, sákhā = socius,

dvayás = *δοιός*, jánas = γόνος κττ., οὐδεμία ὁμολογουμένη ὑπὸ πάντων αἰτία τοῦ ā τούτου μέχρι τοῦδε ἐξηυρέθη.

Ὅπως τὸ ă οὕτω καὶ τὸ ā ἐμφανίζεται πολλάκις ἀντὶ τῶν ἐρρίνων, ἀλλὰ τὸ ā μόνον ἐπὶ δισυλλάβων ῥιζῶν μεταπτωτικῶς· καθ' ὃν δηλαδὴ τρόπον ἐλέχθη *δαμα* - *δμᾱ*, *καμα* - *κμᾱ*, *βελε* - *βλη* κττ. οὕτω καὶ ani = ἀναπνεῖν καὶ ā-tmán- = ψυχή, jani = γενέσθαι καὶ jā-ni = γυνή, stani = δουπεῖν καὶ stā-mús = ὠρυόμενος, dami = δαμάζειν καὶ dāsas = δμὼς κττ.· οὕτω συνάπτεται Λατ. anta καὶ Ἰνδ. ā'tā· Ἑλλ. *νῆττα*, Λατ. anas καὶ Ἰνδ. ātís. Ἑλλ. *νωθρὸς* καὶ Ἰνδ. ādhrás, Ἑλλ. *γαμβρὸς* καὶ Ἰνδ. jārás καὶ jā'mātar κττ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΘΟΓΓΟΥ Ε

---

§ 21. *Ἀρχαιότης τοῦ φθόγγου* Ε. Ὁ φθόγγος οὗτος εὔχρηστος ἐν τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ, διεσώθη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ σαφής, ἐν δὲ τῇ Ἰνδ. ἐτράπη μὲν κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 116 κἑξ. εἰς a, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πρὸ τοῦ a τούτου, τοῦ ἀντιστοιχοῦντος Ἑλλ. καὶ Λατ. e, ὑπερωικὰ σύμφωνα k καὶ g φαίνονται τετραμμένα εἰς c καὶ j (ἰδὲ κατωτ.), συνάγεται μετὰ πάσης βεβαιότητος, ὅτι καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ὑπῆρχε πρότερον τὸ e καὶ ἔπειτα δι' ἀνοικτοτέραν προφορὰν ἐταυτίσθη τῷ a. Διὰ τοῦτο λέγεται *φέρω* fero bhárāmi, *ἐστὶ* est ásti, *τὲ* que ca, *πέντε* quinque pañca, *πότερον* i - terum katarás κλπ.

§ 22. *Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι προφορᾶς τοῦ* ε. Οὔτε κατὰ πάσας τὰς διαλέκτους οὔτε κατὰ πάντας τοὺς χρόνους οὔτε ἐν πάσῃ μετ'

ἄλλων φθόγγων συμπλοκῇ ἦν τὸ πάλαι ἡ προφορὰ αὐτοῦ μία καὶ ἡ αὐτή, ἀλλὰ τοὐναντίον ἱκανῶς ποικίλη. Οὕτω λ.χ. παρατηρεῖται πρῶτον ὅτι ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Ἠλείων καὶ τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν τὸ ε, μάλιστα πρὸ τοῦ ρ, τρέπεται εἰς α, καθ' ἃ ἄνωτ. σ. 125 εἴδομεν· πρβλ. *φάρην, Ϝάρρην, Ϝάργον, πὰρ=περί, ἐλευθάρως, ὀπόταροι, γνῶμαν, ἀπόησεν, συνέαν, ἀποτίνοιαν, εὐσαβέοι, σκευάων, μὰν=μέν, ἀδεαλτώΗαιε* Ἠλείων· (τὸ *ἀδεαλτώΗαιε* ἀντὶ *ἀδελτώσειε*, ἀναγινωσκόμενον ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Ἠλείας τοῦ 335 π. Χ., φαίνεται ὅτι παρέχει ἀμφότερα τὰ φωνήεντα ε καὶ α συνημμένα εἰς παράστασιν τοῦ ἀνοικτοῦ τούτου φθόγγου ἄ). Καὶ *φάρειν, αὐταμαρόν, ἀμάρα, πατάρα, ἀμφοτάροις, Ϝεσπαρίων* Λοκρῶν. (Καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Θεσσαλίᾳ ἐλέχθη *Κιαρίοι, Κονάριος* ἀντὶ *Κιερίοι, Κονέριος* καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ *Καρύνεια* ἀντὶ *Κερύνεια*, ἴσως διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν).

Ὅμοιον τῷ ἐπιγραφικῷ *μὲ ἀπόησεν* εἶναι τὸ παρ' Ἡσυχίῳ *ἄβραχεν*· ἤχησεν ἤτοι ἔβραχεν, καὶ *ἄδειρεν*· ἔδειρεν (τοῦτο οὐχὶ Ἠλεῖον διὰ τὸ *ει*, ἰδὲ τὸ ΚΑ΄ Κεφάλ. Περὶ ἀντεκτάσεως), ἐν οἷς ἡ αὔξησις φαίνεται ἀ ἀντὶ ἐ· πρβλ. καὶ *ἀπόναϜε*=ἐπόνησε Λακων., *ἀπέφατο*· ἀπέθανεν, τ. ἔ. ἐπέφατο, *ἀκέλλεαν*· ἔκλεψαν· Ταραντῖνοι. Ὁμοίως ἔχει ὁ Ἡσύχιος *ἄπεσθαι*· ἀκολουθῆσαι, ἤτοι *ἕπεσθαι*, ὃ διὰ τὸ ψιλὸν αὐτοῦ πνεῦμα δύναται ἀληθῶς νὰ εἶναι Ἠλεῖον (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 474-5), ἀλλὰ περὶ ἄλλων τινῶν δὲν δύναται νὰ λεχθῇ βεβαίως ποῦ παρηχήθησαν. Αἰτία δὲ τοῦ ἄ τούτου εἶναι ἡ σφόδρα ἀνοικτὴ τοῦ ε προφορὰ ὥστε καὶ α ἐνίοτε ἀντ' αὐτοῦ νὰ γράφηται (οὐχὶ πάντοτε, διότι καὶ *ὀπότερος* καὶ *εὐεργέταρ* κττ. αὐτόθι ἀναγινώσκεται). Ἡ προφορὰ αὕτη φαίνεται ἰδιάζουσα τοῖς τὴν Δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα οἰκοῦσιν Αἰτωλοῖς, Ἀκαρνᾶσι καὶ λοιποῖς, ὅθεν μετὰ τῶν καταχτητῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὸ καὶ ἡ πρῴην *Κερύνεια* ἐγένετο *Καρύνεια*.

Δεύτερον ὅτι τὸ ε πρὸ συμφώνων μὲν ἐξεφωνεῖτο ἐν τῇ αὐστηρᾷ Δωρίδι καὶ ἐν πάσῃ τῇ Αἰολίδι ἱκανῶς ἀνοικτόν, διὸ καὶ ἡ

ἀντέκτασις αὐτοῦ καὶ ἡ συναίρεσις τῶν δύο ε ε ἦν ἀεὶ η, πρβλ. *ἕνς -ῆς, τιθένς-τιθής, τρέες -τρῆς, *εεχον -ἦχον* κλπ. Πρὸ τῶν φωνηέντων δ' ὅμως *α, ο, ω, ου* ἔν τισιν ἰδιώμασι τῆς Δωρίδος, οἷον ἐν τῷ τῆς Λακωνικῆς, τῆς Κρήτης, τῆς Ἡρακλείας, τοῦ Ἄργους (καὶ τῆς Παμφυλίας) τὸ ε ἐξεφωνεῖτο οὕτω κλειστόν, ὥστε ἀντὶ τούτου εὑρίσκομεν πλῆρες καὶ τέλειον ι, ἂν μόνον τὸ ε ἐχωρίζετο πρότερον ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος διὰ s ἢ j, οὐχὶ δὲ καὶ ἂν διὰ τοῦ F· τοῦτο πάντως, ἐπειδὴ ἡ τροπὴ τοῦ ε εἰς ι ἐγένετο μετὰ τὴν ἔκπτωσιν μὲν τοῦ s καὶ j, πρὸ τοῦ ἐξαφανισμοῦ δὲ τοῦ F.[1]) Οὕτω τὰ τῶν Κρητικῶν πόλεων (πλὴν τῶν ἀνατολικωτάτων Ἱεραπύτνης, Ὀλέρου, Ἀλλαρίας καὶ Ἰτάνου) *ἴωντι* = *ἔωντι*, *ἰάττᾳ* = ἐάσσῃ = οὔσῃ, *ἀννίοιτο, ἠβίονσαν, φωνίοι* καὶ οὕτω πάντες οἱ τύποι τῶν εἰς -*εω* ῥημάτων καθ' ἃ καὶ οἱ τῶν μελλόντων εἰς -*σεω* ἔχουσιν ι πρὸ τοῦ *ο, ω* ἐν Κρήτῃ· *ἀδελφιὸς ἀδευφιαί*, ἐκ τοῦ ἐπιθετικοῦ *ἀδελφεὸς* (=sagarbhayas' Ἰνδ.), *θιὸς* κττ.· ἀλλὰ *γραμματέος, χρέος, Fοικέος, υἱέος, δρομέων, δρομέας* κττ. Τὰ Λακωνικὰ *ἀνιοχίων, Θιοκλη[ῖ], θιῶ, . . . οκράτιος, ὀμιόμεθα, ἀδικίομες. σιὸρ* κττ.· τὰ Ἡρακλεωτικὰ *ἀδικίων, ἐμετρίωμες, ποΐοντες, ἀναγγελίοντι, ἐπικαταβαλίοντι, ἐγFηληθίωντι* κττ. Τὰ Ἀργεῖα *πεδιὼν* = μετεών, *Θίοπος, Θιωνίς*, παρὰ τὸ *ἐννέα, Νεαρέτα, Κλέων* κλπ.· τὸ Παμφύλιον *Fέτια* κλπ.

Τρίτον ὅτι πλὴν τῶν Δωριέων ἔτρεπον τὸ ε εἰς ι (γραφόμενον καὶ ι καὶ ει) πρὸ τῶν φωνηέντων *α, ο, ω* καὶ οἱ Βοιωτοὶ (ἐνίοτε καὶ πρὸ συμφώνων, μάλιστα τοῦ σ)· ἀλλ' ἡ τροπὴ αὕτη παρατηρεῖται ἐν τούτοις καὶ ὅπου ἐξέπεσε τὸ F, πρβλ. *Κλίων, Νίων, ῥίοντος, βορίας* ἀντὶ *βορέας* ὅπως καὶ *ἰώσας, Fιλαρχίοντος, Fέτια, θιός, Κλεοφάνειος, ἀνέθειαν, Θειογίτα, ἁμίων, Θεισπιεύς, Θιόφειστος, Φειστίων, πεποιόντειςι* (τοῦ 225-200 π. Χ.), *Ὀφειλείμω*,

[1]) Ὑπολάβῃ μηδεὶς ὅτι διὰ συνίζησιν ἐγένετο ἡ τροπὴ αὕτη τοῦ ε εἰς ι καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ λέγεται νιός, ἐννιά, γενιά, φωλιά, μηλιά, συκιά, μυρτιὰ κλπ. Διότι τότε ἀπορεῖται πρῶτον διατί ἡ συνίζησις δὲν ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τὰ χωριζόμενα πρότερον διὰ τοῦ F, ἀλλὰ περιωρίσθη ἐν μόνοις τοῖς παλαιότερον, πρὸ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ F χωριζομένοις διὰ τοῦ s καὶ j, καὶ δεύτερον διατί δὲν ἐδιπλασιάσθη τὸ πρὸ τούτου ἡμίφωνον (ἰδὲ κατωτ.).

ΕὐϜειτίας (τοῦ ε΄ π. Χ. αἰῶνος), *Ξεναρείτω, Ϝαστυμειδοντίω* κλπ. Ὁμοίως οἱ Θεσσαλοὶ τῆς μεσημβρινῆς Θεσσαλίας ἤτοι τῆς Ἑστιαιώτιδος, (ἧς ἡ διάλεκτος καὶ ἄλλως συγγενεύει τῇ Βοιωτίᾳ), *Κλιονίδειος, Ἐροτοκλίας* (Μητροπόλει), *Κλιόμαχος* (Φεραῖς) κλπ.

Τέταρτον ὅτι καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Κυπρίων πόλεων Ἰδαλίου, Ταμασοῦ, Ἀρσινόης καὶ Γόλγων εὑρίσκονται ἔνια παραδείγματα, οἷον *θιόν, κατέθιϳαν, Ϝέπιϳα, ἰό(ν)τα, ἴω(ν)σι, ἀτελίϳα, τέρχνιϳα*. Ἐπειδὴ δ' ἐν Κύπρῳ τὸ Ϝ μεταξὺ φωνηέντων σῴζεται, ἡ τροπὴ αὕτη μόνον ἐν τῇ χασμωδίᾳ τοῦ ε καὶ j ἦν δυνατή. Ἀλλ' ἡ ἔκτασις αὐτῆς ἀγνοεῖται δι' ἔλλειψιν ἐπαρκῶν ἐπιγραφικῶν ἢ ἄλλων μαρτυρίων. Ἐπιγραφὴ ἐν Χύτροις εὑρεθεῖσα παρέχει *μὶ* = *μέ*. (Περὶ ἄλλων τινῶν *ι* ἀντὶ *ε* διὰ τὰ γειτονικὰ σύμφωνα, ἰδὲ κατωτέρω).

Πέμπτον ὅτι ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ φαίνεται ὅτι ἐξεφωνεῖτο τὸ *ε*, ὅτε ἦν ἄτονον, πρὸ συμφώνων κλειστόν, διὸ καὶ πολλάκις ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφετο τὸ ἰῶτα. Πιθανὴ φαίνεται ἡ γνώμη ὅτι ἡ τροπὴ αὕτη ἐγένετο πρῶτον πρὸ συμπλέγματος συμφώνων, ἔπειτα καὶ πρὸ ἁπλῶν, ἀλλ' αἱ σῳζόμεναι ἐπιγραφαὶ παρέχουσι τὸ *ι* καὶ πρὸ ἑνὸς καὶ πρὸ πλειόνων· πρβλ. *ἰν Ἀλέᾳ, ἰν Ἀλέαν, ἰν δᾶμον, ἰν τύχᾳ, ἰνμενφές, ἰμφορβίεν* καὶ οὕτω πανταχοῦ *ἰν* = ἐν (ὃ καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ Κρήτῃ), *ἀποδεδόμιν, ἀπεχομίνος*. Ὁμοίως φαίνεται ἔχον καὶ τὸ παρ' Ἡσυχ. *ἴγκρος*· ἐγκέφαλος (πρβλ. καὶ *ἔγκαρος* = ἐγκέφαλος), τὸ *ἰ-γνὺς ἰ-γνύη (ἐν+γνύη, γόνυ), ἴγγια*· εἷς· Πάφιοι· (τὸ *ἰσχερῶ*· ἑξῆς, δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἐκανονίσθη κατὰ τὸ *ἴσχω)*.

Ἕκτον ὅτι ἄν τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἡσυχίου «*δηαὶ* προσαγορεύονται ὑπὸ Κρητῶν αἱ κριθαί», εὐστόχως μεταβληθεῖσαν εἰς *διαὶ* = *ζεαί*, Ἰνδ. yavas, καὶ τὰ Τσακωνικὰ *νομία, φονία, χρίε, κρίε* κττ., πείθεται ἔτι ἐν τοῖς μτγν. χρόνοις ἐπέδωκεν ἡ κλειστὴ αὕτη τοῦ *ε* πρὸ τῶν ἁδροτέρων φθόγγων προφορὰ παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἔτι μᾶλλον, ὥστε καὶ ὅσα *ε* διὰ τοῦ Ϝ τὸ πάλαι χωριζόμενα ἀπὸ τῶν ἀκολούθων φωνηέντων

α, ο, ω παρέμενον ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις ἄτρεπτα, ἐτράπησαν ἐν τοῖς μεταγενεστέροις.

Ἕβδομον ὅτι τροπὴ τοῦ *ε* εἰς *ι* παρατηρεῖται ἐνίοτε καὶ ὅταν προηγῆται μὲν αὐτοῦ ὑγρόν, ἕπηται δ' ἄλλο φωνῆεν, ὅτε ἀτελής τις συνίζησις, ὡς φαίνεται, γινομένη συστέλλει καὶ ἐλαττοῖ τὸν φθόγγον *ε* εἰς ἡμίφωνόν τι *ἰ*. Μετὰ τὴν συνίζησιν καὶ τροπὴν εἰς ἡμίφωνον *ἰ* συμβαίνει πολλάκις καὶ ἀφομοίωσις τούτου πρὸς τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑγρόν· πρβλ. *βορέας - βοριὰς - βορρᾶς*, ἀλλὰ *γαλεώτης* ἐκ **γαλεϜώτης*, Λακωνιστὶ *γαλλιῶται*, ἐν ᾧ καὶ τὸ διπλοῦν *λλ* ἀνεπτύχθη καὶ τὸ ἡμίφωνον *ἰ* διασῴζεται (περὶ τούτων ἰδὲ τὰ Περὶ συνιζήσεως καὶ τὰ περὶ τοῦ *κύριον - κύρρον, ἀργύρροι, καθ' ἰδδίαν* κλπ. ἐν Κεφαλ. ΙϚ' § 8).

Ὄγδοον ὅτι ὁμοίως φαίνεται τὸ *ι* ἀντὶ τοῦ *ε* ἀλλ' ἅμα καὶ ἔκτασις τοῦ ἑπομένου *ο* εἰς *ω* ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ τῇ μητροπόλει αὐτῆς Τάραντι, οἷον *ἐμετρίωμες, μετριωμέναι*, παρὰ Ῥίνθωνι *τίως, ἐμίως*, καὶ παρ' Ἡσυχ. *γηλιώμενοι*· κατεχόμενοι Ταραντῖνοι (τ. ἔ. *Ϝηλιωμένοι*, εἰλέομαι) καὶ *ἐψίωνται*· ἀκολουθήσουσιν. Ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου οὐ πάνυ δήλη, ἴσως πρόκειται εἶδός τι ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου (ἰδὲ κατωτ. Κεφ. ΙΘ'), τοῦ *ε* δηλονότι συστελλομένου σφόδρα εἰς ἡμίφωνον *ἰ* καὶ τοῦ χρόνου αὐτοῦ μεταβιβαζομένου ἐπὶ τὸ ἀκόλουθον *ο*, ὃ τότε ἐξετείνετο.

Ἔνατον ὅτι ὡσαύτως ἐξεφωνεῖτο τὸ *ε* κλειστὸν πρὸ φωνηέντων (καὶ πρὸ συμφώνων) καὶ ἐν τῇ Ἰων. καὶ Ἀττ. διαλέκτῳ, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι· τοῦτο μανθάνομεν ἐκ τῶνδε: ὅτι 1) ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ ὄνομα τοῦ στοιχείου καὶ γράμματος τούτου ἦν οὐχὶ *ἒ ψιλὸν* ἀλλὰ *τὸ ΕΙ*, ἤτοι κλειστὸν μεταξὺ τοῦ *ε* καὶ *ι* (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 152). Οὕτως ἀνεγνώσθη «*ἐν τῷ ΕΙ*» ἤτοι ἐν τῷ διὰ τοῦ γράμματος Ε σημειωθέντι χώρῳ (ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ 346 π.Χ.), ὅπως καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ αὐτῶν ὀνομάζουσιν ē τὸ ā, ju τὸ ū, ai τὸ y κττ., καθ' ὃν τρόπον δηλονότι προφέρονται ἐν τῷ συνήθει λόγῳ. Κατάγεται δ' ἡ ὀνομασία αὕτη ΕΙ τοῦ *ε* ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων, ὅτε τὸ Ε ἐδήλου καὶ τὸ βραχὺ *ε* καὶ τὸ νόθον *ει*

(ē), ἐξελέχθη δὲ ἡ μακρὰ αὐτοῦ δύναμις, διότι καὶ τὰ πλεῖστα ἄλλα γράμματα εἶχον ὀνόματα μετὰ μακρῶν φωνηέντων, *πεῖ, μῦ, νῦ* κλπ. 2) πολλάκις, καθ' ἃ ἤδη ἐν Τόμ. Α' σελ. 399 κἑξ. παρετηρήθη, ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφετο ΕΙ πρὸ τῶν φωνηέντων *α, ο, ω, ου,* τ. ἔ. θέλοντες νὰ παραστήσωσιν ἀκριβέστερον τὸ ποιὸν τοῦ ἐν τούτοις ἐκφωνουμένου κλειστοῦ φθόγγου, παρέλειπον μὲν τὴν δήλωσιν τοῦ ποσοῦ, παρελάμβανον δ' εἰς παράστασιν τοῦ βραχέος καὶ κλειστοῦ *ε* τὰ γράμματα ΕΙ τὰ παριστῶντα τὸν κλειστὸν ẹ̄· πρβλ. *εἱαυτοῦ, βασιλεία* (= -λέα), *γραμματεία* (= -τέα), *κατειαγότων, νεία* = *νέα, εἰάν, κείωνται, θειοῖν, Τιμόθειος, ἱερείως, νειωκορίου, Σοφοκλείους* κττ. (Καὶ πρὸ τοῦ *ε, η* εὑρίσκεται τὸ *ει, προσδείηται* '*Ικαριείες, Κολυτείες* κττ. πάντως ἐκ τῶν τύπων *προσδείωνται προσδείωμαι, 'Ικαριείων, Κολυτείων* κττ. μετενεχθέντος τοῦ *ει* καὶ ἐπὶ ταῦτα [1]).

3) Ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς συναιρέσεως τῶν δύο *εε* εἰς *ει* ἐν τῇ Ἰωνικῇ, Ἀττικῇ καὶ τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι· πρβλ. *τιθένς - τιθείς, τιθένσα - τιθεῖσα, κτένς - κτείς, ἔσπενσα - ἔσπεισα, τρέες - τρεῖς, παχέες - παχεῖς, λαλέετε - λαλεῖτε* κττ. Ἄξιον δηλονότι σημειώσεως εἶναι ὅτι συναιρούμενα ἢ ἐκτεινόμενα τὰ τρία φωνήεντα ᾰ ῐ ῠ παρέχουσιν ᾱ ῑ ῡ, τὰ δὲ *ε, ο ει* καὶ *ου*· πρβλ. *δηλοῦμεν, διδούς, τρεῖς, τιθείς*· δῆλον ἄρα ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος ἦν ἐν τούτοις οὐχ ἁπλῆ τις. Διὰ τοῦτο προσελήφθησαν τὰ γράμματα *η, ω,* ὥστε τὰ νῦν δι' ἀντεκτάσεως ἢ συναιρέσεως μακρὰ γενόμενα φωνήεντα παρίστανται ὧδε : ῐ : ῑ, ᾰ : ᾱ, ῠ : ῡ καὶ ĕ : ει, *ο* : *ου*, (οὐχὶ δὲ *ε* : *η, ο* : *ω*, ὅπως ἐν ἀρχαιοτέροις Ἰαπετικοῖς χρόνοις, οἷον *ὠμ-ηστής, εὐγενής, ὀδωδή, λιμήν, πατήρ, φέρητε, ἦν* κλπ.). Ἡ ἐμφάνισις τοῦ *ει* τούτου ἐν τῇ Ἰωνικῇ, Ἀττικῇ καὶ τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ Αἰολίδι καὶ τῇ ἄκρᾳ

[1]) Καὶ τὸ *βορρᾶς* (μεταγενέστερον τοῦ Θουκυδίδου) ἀντὶ *βορέας-βορρᾶς* ἐλέγχει σφόδρα κλειστὴν προφορὰν τοῦ *ε*· ἀλλ' ἐν τῇ λέξει ταύτῃ τοῦ θρανίτου λεὼ ἤτοι τοῦ χύδην καὶ ἀναμείκτου πλήθους τὸ πάθημα προέβη ἴσως ἐλευθερώτερον καὶ περαιτέρω τοῦ συνήθους. Πάντως δ' ὅμως θὰ ἦτο ἀδύνατον, ἂν τὸ *εα* ἐξεφωνεῖτο αὐτόθι μετ' ἀνοικτοῦ πλήρους *ε*.

Δωρίδι *η* ἐλέγχει ὅτι γενομένης ἀνάγκης, ἵνα ἀντὶ τοῦ πρότερον ἐκφωνουμένου βραχέος *ε* ἢ ἀντὶ τῶν δύο βραχέων *ε ε* ἐκφωνηθῇ ἓν μακρὸν ἤτοι νὰ παραταθῇ ἡ φωνὴ ἐπὶ μείζονα χρόνον, ὅτε ὡς εἰκός, προσέπιπτεν εἰς τὸ οὖς σαφέστερον ὁ φθόγγος οὗτος, τότε καθίστατο σαφὲς ὅτι διέφερε καὶ τοῦ *η* κατὰ τὸ ποιὸν (ὅπως καὶ τὸ *ε*) καὶ τοῦ *ε* κατὰ τὸ ποσόν, (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 398 κέξ.). Τοὺς τρεῖς φθόγγους τούτους παρίστων κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 159, 163-4 πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου διὰ μόνου τοῦ Ε ἀτελέστερον, ὥστε λ. χ. ἐν τῇ λέξει ΚΛΕΓΕΝΕΣ = *Κλειγένης* τὸ Ε εἶχε τρεῖς διαφόρους δυνάμεις, ὅπως ἡ κατόπιν μεταγραφὴ ἑκάστου τούτων ἐμφαίνει.

(Μηδεὶς ἐκπλαγῇ μανθάνων ὅτι τοσοῦτοι φθόγγοι ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ καὶ ὅτι οὗτοι πάντες ἐγράφοντο δι' ἑνὸς σημείου τοῦ Ε, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ τελειοτέρου Ἰων. ἀλφαβήτου, (ἤτοι Ε=ε, Ε=η, Ε=ει), διότι παρόμοιόν τι παρατηρεῖται καὶ ἀλλαχοῦ, οὕτω λ. χ. ἀποδείκνυται ὅτι ἐν Κέῳ ὑπῆρχον τέσσαρες ὅλοι διάφοροι φθόγγοι *Ε*, ὧν τρεῖς παριστῶντο δι' ἑνὸς γράμματος· ἤτοι α) ὁ ἀρχαῖος βραχὺς Ε, β) ὁ ἐξ ἀντεκτάσεως τοῦ *ε* ἢ συναιρέσεως τοῦ εε προελθὼν ẹ̄ (φέρΕΝ, *ἐκχ*Εν, ἐξΕναι), γ) ὁ ἀρχαῖος Ἰαπετικὸς μακρὸς φθόγγος ē, μΕ, μΕδέ, χρΕσθαι, δ) ὁ ἐκ τοῦ ᾱ ἀναπτυχθεὶς ä γραφόμενος διὰ τοῦ Η. Ὁ πρῶτος διέφερε τῶν λοιπῶν κατὰ τὸν χρόνον, ὁ δὲ β΄ τοῦ γ΄ (ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀναλόγων ἐν τῇ Ἀττικῇ ΕΙ καὶ Η) καθ' ἃ καὶ ἀμφότεροι τοῦ δ΄ κατὰ τὸ ποιόν).

Ἡ κλειστὴ τοῦ ĕ προφορὰ ἐξηκολούθησε καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, διὸ καὶ τὸ ἀνοικτὸν Λατ. Ĭ παρίσταται πολλάκις δι' αὐτοῦ· πρβλ. *Τέβερις, Καπετώλιον* (μέχρι τοῦ Α΄ αἰῶνος π. Χ. ἔπειτα *Καπιτώλιον*), *λεγεών, λεγεωνάριος, ὀρδενάριος, Φλαμένιος, λέντιον, κομέτιον, Λέπεδος, Καικέλιος* (μέχρι τοῦ 50 π. Χ., ἔπειτα *Καικίλιος*)· ἐν τοῖς αὐτοκρατορικοῖς χρόνοις *Δομέτιος* καὶ *Δομίτιος, Μαξεμῖνος, Αἰλεανός, δομένικος, φαμελιαρικός* κλπ. Ἂν τὸ Ἑλληνικὸν *ε* ἐδήλου ἀνοικτὸν φθόγγον, ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἰς

δήλωσιν τοῦ Λατ. i. θὰ ἦτο ἀδύνατος. Ἐν ταῖς διαλέκτοις φαίνεται ὅτι ἐπεκράτει ἡ ἀνοικτὴ τούτου προφορὰ ὡς ε, καὶ αὕτη κατίσχυσε τελευταῖον ἐν τῇ καθόλου Ἑλληνικῇ, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ τοῦ Η κλειστή.

§ 23. *Ἐναλλαγὴ τοῦ ε, τοῦ ι καὶ ο ἐν τῇ παραγωγῇ καὶ τῇ συνθέσει.* Πολλάκις φαίνεται ὅτι ἐναλλάσσονται καὶ ταῦτα ἄνευ λόγου τὰ φωνήεντα ταῦτα· ἀλλ' ἡ ἁπλῆ παρατήρησις ὅτι τοῦτο γίνεται ἐν ὡρισμέναις χώραις, πείθει ὅτι τὸ φαινόμενον ὑπάγεται ὑπὸ νόμους, τ. ἔ. ὅτι δὲν εἶναι ἀνώμαλον· πρβλ. *ζείδωρος* ἀντὶ *ζεϜέδωρος* (Ἰνδ. yavas), *δαμέτας* καὶ *δημότης*, *Κλισθένιος* Βοιωτ. ἀντὶ *Κλεισθένεος* ἐκ **ΚλεϜι-σθένεος*, ἀλλὰ *ΚλΕγένης*, *ΚλΕβολος*, *ΚλΕσοφος* ἐν Ἀττ. ἐκ *ΚλεϜε-*, καὶ *Κλεόνικος* *Κλεόμαχος* κλπ. ἐκ *ΚλεϜο-*. Ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη δὲν εἶναι προδήλως φωνητικὴ ἀλλὰ τεχνολογική, τ. ἔ. ἐπειδὴ καὶ τὸ *ι* καὶ τὸ *ε* ὡρμήθησαν πολλαχόθεν, λ. χ. τὸ *ι* ἀπὸ τῶν εἰς *-σις* ὀνομάτων, *τερψί-μβροτος*, ἀπὸ τῶν ἐνσίγμων ἀορίστων, *Στησίχορος*, *λυσίπονος*, ἀπὸ τῶν εἰς *-ρος* *-νος* ὀνομάτων, ἐν οἷς ἀντὶ τοῦ *-νος*, *-ρος* εἰσέρχεται ἀρχαιόθεν *ι*, οἷον r̥jrás=*ἀργ(ρ)ός*, ἀλλὰ r̥ji-çvān καὶ *ἀργι-κέραυνος* *ἀργί-πους*, *ἀργι-όδους*, çitrás=λευκός, ἀλλὰ çiti-pād=λευκόπους, *κυδρὸς* ἀλλὰ *κυδι-άνειρα*, *λάθρῃ* *-λαθι-πορφυρίς*, *χαλαρὸς* *-χαλαίρυπος* καὶ *χαλαίπους*, *μιαρὸς* *-μιαιφόνος*, *τάλαρος* *-Ταλαιμένης*, *πυκνὸς* *-πυκιμήδης*, *ἐχθρὸς* - *ἔχθι-μος*, *φαιδρὸς* - *φαίδι-μος* κττ.· τὸ δὲ *ε* ἀπὸ τῶν ἐνεστώτων καὶ β' ἀορίστων, *ἐχεπευκής*, *δακέθυμος* κττ. καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων *δαμέ-τας* *οἰκέ-της* *Κλεε-γένης*-*ΚλΕγένης*, ἀφ' ὧν καὶ τὸ *ο* (*δημότης*, *τοξότης*, *Κλεόμβροτος*) κλπ.· διὰ πάντα ταῦτα ἐπῆλθε κατὰ μικρὸν σύγχυσίς τις περὶ τὴν χρῆσιν τῶν συνδετικῶν τούτων φωνηέντων (πρβλ. *ἀλεξί-κακος* ἀπὸ ἐνεστῶτος *ἀλέξω*, *τερπικέραυνος* διότι *τερψί-θυμος*) κττ., καὶ ἐντεῦθεν λέγεται ἐκ παραλλήλου *ἀρχέκακος* *ἀρχεθέωρος* παλαιότερον, καὶ *ἀρχιθέωρος* μεταγενέστερον, *Ἀρχεκλῆς* καὶ *Ἀρχικλῆς* ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, *Ἀρχέδαμος* καὶ *Ἀρχίδαμος*, *Ἀρχεά-*

νασσα, Ἀρχιάναξ, ἀρχιτέκτων [1], ὁμοίως *Καλλένικος* καὶ ἔπειτα *Καλλίνικος, Ἀγέμαχος, Ἀγέλαος,* καὶ *Ἀγόλαος, Ἡγέμαχος Ἡγίστρατος, Λειπεφίλη, Χαιρέδημος Χαιρεφῶν* καὶ *Χαιριμένης Χαιρίνικος, Φαινεκλῆς* καὶ *Φαινίλας* κττ.˙ (ἐν τῷ *ἀγχέμαχος* (ἄγχω-μάχη) παρὰ τὸ *ἀγχιμαχητὴς ἀγχίμολος* κεῖται οὐχὶ τὸ ἐπίρρημα *ἄγχι*, ἀλλὰ τὸ ῥῆμα *ἄγχω), τῆλε,* ὅθεν *Τηλέμαχος, Τηλεφάνω* Κυπρ. ἀλλὰ καὶ *Τηλίμαχος* Ἀρκαδ., *ὀψὲ* ἀλλὰ καὶ *ὀψιτέλεστος ὄψι-μος* (πρβλ. καὶ *πρώι-μος)* διότι λῆγον εἰς *-ψ(ε)* ἦν ὅμοιον τοῖς εἰς *-σι* λήγουσιν.

§ 24. ***Ἐναλλαγὴ τοῦ ε καὶ ι ἔν τισι λέξεσιν.*** Ἐναλλαγὴ ἀληθὴς τῶν φωνηέντων *ε* καὶ *ι* ἐμφανίζεται ἐν αὐτῷ τῷ θέματι ὀλίγων τινῶν λέξεων γενομένη ἐν χρόνοις παλαιοτάτοις˙ τοῦτο βλέπομεν συμβαῖνον, ὅταν καὶ ἡ ἀκόλουθος συλλαβὴ ἔχῃ *ι* ἢ *υ*˙ πρβλ. *ἔστι* καὶ *ἴσθι, ἶθρις*˙ σπάδων, τομίας καὶ *ἐθρίς*˙ τομίας κριός, Ἰνδ. vádhris = τομίας, *ἑστία Ἑστιαία* καὶ *ἱστία* Ἰων. Λεσβ., Λοκρ. Βοιωτ. Ἀρκαδ. *Ἱστιαία, πέσυρες, πέτταρες* Βοιώτ. καὶ *πίσυρες* Ὁμ., *πίσυγγοι* καὶ *πέσσυπτοι, λέχριος* καὶ *λικριφὶς* ἀντὶ **λιχρι-φις* ὅθεν καὶ *λικροί, χέλλιοι χέλληστυς χείλιοι* καὶ *χίλιοι, μέλλιχος μείλιχος* καὶ *μίλιχος, στλεγγὶς* καὶ *στλιγγίς, ἐπιρνύτιος*˙ Ζεὺς ἐν Κρήτῃ παρὰ τὸ *ἔρνυτες ἔρνος* κττ.

Ἐν πᾶσι σχεδὸν τούτοις παρατηρεῖται ὅτι μετὰ τὸ *ε* τὸ τρεπόμενον εἰς *ι* ἕπεται ἄλλο φωνῆεν *ι* (ἢ ἡμίφωνον *i̯*) ἢ *υ*, ἔν τισι καὶ συριστικόν, *χθιζός*, ϝρίζα (ζ = *zδ*). Ἡ μεταπτωτικὴ ἄρα ἐξασθένωσις τοῦ *ε* τούτου γενομένου θ λαμβάνει κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 265-6 τὴν χροιὰν *ι* διὰ τὸ ἀκόλουθον *ι, i̯, υ* ἢ διὰ τὸ συριστικὸν τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς˙ πρβλ. τὰ κατωτέρω μέλλοντα νὰ λεχθῶσι περὶ τοῦ *κριθή, ῥῖον, χρίω* κλπ. (Ἐν τῷ *σκίδνημι* καὶ *ὀριγνάομαι* παρὰ τὸ *σκεδάννυμι, ὀρέγομαι* τὸ *ι* φαίνεται Ἰαπετικὸν προελθὸν ἐκ τοῦ ei τῶν ῥιζῶν sqeid, reig (πρβλ. περὶ τούτων κατωτέρω). Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ *ἵστημι*,

[1]) Καὶ *Ἀρχοκράτεος* καὶ *Ἀρχόδαμος* εὑρέθη ἐν Ῥόδῳ (τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνος) εἰσελθόντος καὶ εἰς ταῦτα τοῦ φωνήεντος ο ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν συνδετικοῦ.

πίμπλημι, πίμπρημι, δίδημι κλπ. φαίνεται ὅτι ἐλέχθη καὶ *κρίμνημι, πίτνημι, πίλναμαι, κίρνημι.* Κατὰ ταῦτα διορθωτέον τὰ ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 265).

§ 25. *Ἐπίδρασις τοῦ ρ ἐπὶ τὸ ε.* Καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ Ἀττ. τὸ ρ ἐπέδρα ἀφομοιωτικῶς ἐπὶ τὸ ἑξῆς ᾱ καὶ μετέβαλλεν αὐτὸ εἰς τὸ ἀνοικτότερον ᾱ. οὕτω φαίνεται ὅτι ἐπέδρα ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ ἐπὶ τὸ ἑξῆς ι καὶ ἔτρεπεν αὐτὸ εἰς τὸ ἀνοικτότερον ε πρβλ. Θεσσ. *κρεννέμεν, Ὑβρέστας, ἀπελευθερεσθένσα, πατρουέαν* (διὰ μέσου τοῦ *ου* = ω ὅπως διὰ τοῦ ο ἐν τῷ *ἀκρόαμα, ἀθρόα* ἰδὲ ἄνωτ. σελ. 139), Λεσβ. *τέρτος, Δαμόκρετος* πρβλ. ἔτι Ἠλεῖον *ἁ πόλερ,* καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας γλώσσης *περνάρι, μερμήγκι, κέρτος, λυθερνάρι* κλπ.

§ 26. *Τὸ ε ἐξ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου, προθετικόν, μεταπτωτικῶς ἔχον πρὸς τὸ α, ἐξ ἀφομοιώσεως* κλπ. Περὶ τοῦ ε τοῦ ἐξ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου προελθόντος ἐκ τοῦ ᾱ *η* ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, οἷον *Ποσειδέων, Ἀμφιάρεως, νεώς, λεώς, ὀπέων, δίμνεως, εὔγεως* κλπ. ἰδὲ κατωτ. ἐν τῷ Κεφ. ΙΘ΄ Περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου. Περὶ δὲ τῆς ἐν ἀρχῇ ἐμφανίσεως ἢ ἐξαφανίσεως αὐτοῦ, *ἐ-Ϝίκοσι *ε-Ϝελίσσω -είλίσσω* κλπ. ἰδὲ κατωτ. Κεφ. ΚΕ΄ Περὶ προθετικῶν φωνηέντων. Περὶ τοῦ *κρέτος κρατὺς -κράτος, θέρσος θέρσοισα, Θέρσανδρος, ἔρσην, δρέκων, γελάνα, βερεθρον, ἔγχουσα, ἐρρηφορεῖν* κττ. καὶ *ἄρσην, δράκων, γαλήνη, βάραθρον, ἄγχουσα, ἀρρηφορεῖν* κλπ., ἐν οἷς τὸ ε εἶναι ἀρχαιότερον, ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 258. 263. 278 κἑξ. καὶ ἀνωτ. σελ. 124. Ὁμοίως ἀρχαιότερον τὸ *-μεθεν* τοῦ *-μεθα* (en · $\mathfrak{n}$ = *α*). Ὁμοίως ἀρχαιότερον τὸ ε ἐν τῷ *Κέρκυρα, γέργυρα, Κρεμμυὼν κρέμμυον, ἔδοντες, ἔδυνα* Αἰολ. = *ὀδόντες, ὀδύνη, Ἐρχομενός, Τρεφώνιος* Βοιωτ., *ὀβελός, Ἀπέλλων, τριακόντερος* καὶ πάντα τὰ εἰς *-κόντερος, Ἀλωπεκόννησος, Τριπτόλεμος, ἐχυρός, ἑκατόμπεδον, ἕβδεμος ἑβδεμήκοντα, Τερώνη, Δελφοί, ὀρέγυια* κτλ., ἐν οἷς πᾶσι τὸ ο ὑπεισῆλθε κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὰ περιβάλλοντα αὐτὸ ἄλλα ο (πρβλ. τὸ ΚϚ΄ Κεφάλαιον Περὶ ἀφομοιώσεως).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΑΚΡΟΥ Ē (Η)

§ 27. *Ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν* ē-*η καὶ ὀψιγενὲς Ἰων. καὶ Ἀττικὸν η*. Καὶ ὁ φθόγγος οὗτος ἦν γνωστὸς ἐν τῇ Ἰαπετικῇ περιόδῳ καὶ ἐκληρονομήθη τῇ Λατινικῇ καὶ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἐν δὲ τῇ Ἰνδ. ἐτράπη εἰς ā. ὅπως καὶ τὸ *e* εἰς a· λ. χ. *πατὴρ* pater, pitā, *φράτηρ* frāter, bhratā, *ἀνήρ*, nā, *ἵημι ἧμα, τίθημι θῆμα*, dadhāmi dhāman, *δίδημι* dadāmi, *ἄημι*, vāmi, *λῆμα λῇς λῇ*, *μήδομαι*, *μήδεα*, *ῥῆγος*, *χήρα, χρήματα*, *χρήσασθαι*, *γνήσιος, ἤ, ἡβάω, ἡμι*-sēmi-, *θῆλυς θήσατο τιθήνη* fēmina, *μή, μήν, βασιλῆες, πλήρης* plēnus. *πλῆθος* plēbes, *λέγῃς, ἦν, εἴης* siēs, *τιθείη, ὅπῃ, πήποκα, λήγω, ῥήγνυμι, ζῆν, κνῆν, ψῆν, ἀὴρ* κττ.

Πλὴν τοῦ ἀρχαίου Ἰαπετικοῦ ē *η* ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ καὶ νεώτερός τις φθόγγος ē *(η)* ἐκ τοῦ ᾱ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν § 7· τὰ δύο *η* ταῦτα ἀνάγκη νὰ διακρίνωνται ἀπ' ἀλλήλων, ἐπειδὴ πρὸς μόνον τὸ ἐκ τοῦ ᾱ προελθὸν ἐν τῇ Ἰων. καὶ Ἀττ. *η* ἀντιστοιχεῖ ᾱ ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις, πρὸς δὲ τὸ ἕτερον, τὸ ἀρχαῖον ē *η* ἀντιστοιχεῖ καὶ ἐν ἐκείναις *η*. Διακρίνομεν δὲ ταῦτα πρῶτον, ἂν παραβάλλωνται αἱ λέξεις αἱ ἔχουσαι τὸ *η* πρὸς ἀντιστοίχους τῆς Λατινικῆς· πρβλ. *φήμη* fama, *κληὶς* clāvis, *μήτηρ* mater, *ἡδὺς* suavis κττ. καὶ *πατὴρ* pater, *πλήρης* plēnus complētus, *μὴν* mensis, *θῆλυς* fēmina κλπ.

Δεύτερον, ἂν παραβάλλωνται αἱ λέξεις τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς διαλέκτου πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τῆς Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς, διότι, ὡς εἴπομεν, τὸ ἀρχαῖον Ἰαπετ. ē εὑρίσκεται καὶ ἐν αὐταῖς ὡς *η*, τὸ δ' ἀρχαῖον ᾱ ὡς ᾱ. Οὕτως ἀποδείκνυται Ἰαπετικὸν τὸ *η* ἐν τοῖς εἰς *-τηρ*, τοῖς εἰς *-ης* τριτοκλίτοις, ταῖς εὐ-

κτικαῖς εἰς *-ιην*, τοῖς εἰς *-*ηυς -ευς-ηϝος*, ἔτι δὲ ἐν τῷ *γῆρας βλῆμα βεβλημένος, γνήσιος, δή, ἐπειδή, ἦ* (ἐρωτημ.), *ἦμι ἦτι, Ἥρα, θρῆνος, θησαυρός, κλητός, χρήματα, Κρής, μή, ϝρήτωρ, ϝρήγνυμι, στῆθος, ξηρός, ἧμαι, μὴν μηνός, ἥμι-συς, ἥκω, μῆλα* (ἐπὶ τῶν προβάτων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ καρποῦ *μᾶλον* καὶ ἡ νῆσος *Μᾶλος), λήγω, κρημνός, τρητός, σκληρός, χῆτις, χῆρος* κττ.

Τρίτον, ἂν παρεξετάζωνται τύποι τῆς αὐτῆς λέξεως ἔχοντες *ε* καὶ φαίνηται ὅτι ἐναλλάσσεται τὸ *η* · *ε*· πρβλ. *τίθημι : τίθεμεν, ἵημι : ἵεμεν, ἄημι : ἀέντων, δίδημι : δίδεμεν, κίχημι : κιχείς, βασιλῆϝος : βασιλεῦσι, ἀνὴρ · ἀνέρα, ἀὴρ : ἀέρα, γῆρας : γέρας, ἦλθες : ἔλθῃς, ξηρὸς : ξερὸς* (Ὁμ.), *σκληρὸς : σκελετός, ἔσβην : σβέννυμι, ῥῆμα : ἐρέω, γνήσιος : γένος, πατὴρ σωτὴρ λιμὴν αὐχὴν* καὶ *πατέρα σῶτερ λιμένα, αὐχένα, εὐγενὴς : εὐγενέος, οἰκήσω : οἰκεῖν, κρημνὸς · κρέμαμαι, μήδομαι, μήστωρ : μέδομαι* meditari *μέδιμνος* κτλ. Ἐν τούτοις ἄρα φαίνεται ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ *η* : *ε* ὅπως ἐν ἄλλοις ἡ τοῦ ᾱ : ᾰ, οἷον *ἵστημι : ἵσταμεν, δάμνημι : δάμναμεν, φημὶ : φαμέν, τολμήσω : τολμάειν, ψῆρες : ψαρῶν, ἦγον : ἄγω, βῆμα : βατὸς βαίνω, τέτληκα ἔτλην : πολύτλας* κτλ.

Τέταρτον, ἂν ἐξετάζωμεν τὸν τρόπον τῆς γραφῆς ἑκατέρου τῶν φθόγγων τούτων ἐν τῇ διαλέκτῳ τῆς Κέω, Νάξου καὶ Ἀμοργοῦ, ἐν αἷς καθ' ἃ εἴδομεν ἐν § 8 τὸ μὲν ἀρχαῖον ē γράφεται εἰσέτι διὰ τοῦ Ε, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ᾱ ἀναπτυχθὲν ē διὰ τοῦ Η.

(Ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 249 - 51 τῶν μακρῶν φωνηέντων ā ē ō μεταπτωτικὴ βαθμὶς εἶναι τὸ ə, ὃ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐμφανίζεται κανονικῶς ὡς ᾰ, ἀνάγκη προσοχῆς ἵνα μὴ ἐπιγένηται σύγχυσις· διότι συμβαίνει ὥστε λέξις τις καὶ ἐν τῇ Δωρικῇ διαλέκτῳ μετὰ τοῦ ē *η* λεγομένη καὶ δὴ ē ἀρχαιόθεν ἔχουσα νὰ ἔχῃ μεταπτωτικὸν βαθμὸν ᾰ, οἷον *λήγω λαγαρὸς λαγάζω, ῥήγνυμι ῥαγῆναι ῥαγάς, ἀπέληκα· ἀπέρρωγα* Κύπριοι καὶ *λακὶς λάκος* lăcer, *χήρα* καὶ *χατίζω, πίμπρημι πρήσω*

πρημαίνω ἐμπρήστης πρηστὴρ κλπ. καὶ *πίμπραμεν, πλήσω ἔπλησα* καὶ *πίμπλαμεν,* τοῦ *ρα λα* ἐκ τῶν φωνηέντων *r l* ἀναπτυχθέντος).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ Ε

§ 28. *Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ Λατ. μακροῦ καὶ βραχέος* e. Τὸ μακρὸν ā διέφερε τοῦ βραχέος ὡς πρὸς τὸ ποσὸν ἀλλ' οὐχὶ ὡς πρὸς τὸ ποιόν· τὸ δὲ e καὶ o διέφερον κατ' ἀμφότερα. Τοῦτο παρετήρησαν μὲν ἤδη καὶ ἐδίδαξαν διαρρήδην αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοί, οἷον Pompeius (Keil, E' 102, 4) « ..e aliter longa. aliter brevis sonat, . . . dicit ita Terentianus « quotienscunque *e* longum volumus proferri, vicina sit ad *i* litteram». Ipse sonus sic debet sonare, quo modo sonat i littera. Quando dicis, *evitat*, vicina debet esse, sic pressa sic angusta, ut vicina sit ad i litteram. Quando vis dicere brevem *e*, simpliciter sonat» Καὶ Sergius « vocales sunt quinque. Hae non omnes varios sonos habent, sed tantum duae, *e* et *o*. Nam quando e correptum est, sic sonat, quasi diphthongus *aequus*; quando productum est, sic sonat quasi i, ut *demens*». Καὶ Servius «vocales sunt quinque, a, e, i, o, u· ex his duae, e et o, aliter sonant productae, aliter correptae . . . *e* quando producitur, vicinum est ad sonum i litterae, ut *meta*; quando autem correptum, vicinum est ad sonun diphthongi, ut *aequus*». Πιστοῦται δὲ καὶ διά τινων φαινομένων τῆς Λατ. γλώσσης, λ. χ. διὰ τῶν γραφῶν faxseis, leigibus, decreivit, ὧν τὸ ei ἀντὶ ē παρίστησι κλειστὴν προφοράν, μάλιστα δὲ διὰ πολλῶν φαινομένων Νεολατινικῶν τινων γλωσσῶν καὶ διαλέκτων· Οὕτω λ. χ. τὸ ē ἐκφωνεῖται καθόλου ὡς κλειστὸν ẹ, ἐνιαχοῦ τρέπεται καὶ εἰς i (πρβλ. Meyer-Lübke, Γραμμ. τῶν Ῥωμ. γλωσσῶν Τόμ. Α' σελ. 82) ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ συνέβη, ἔνθα λέγεται ἥλιος (ilios), φήμη (fimi), καὶ ἐν τῇ Ὀσκ.

ἐν ᾗ ἐλέγετο ligud=lege. Τὸ δὲ ĕ ἐκφωνεῖται ὡς ἀνοικτὸν e, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ διασχίζεται εἰς ie (Meyer, αὐτόθι σελ. 141) οἷον decem diece Ἰταλ. leve lieve Ἰταλ. καὶ Ἱσπαν., venit viene Ἰταλ. καὶ Ἱσπαν. κλπ.

Ἀλλ' ἡ διάφορος αὕτη ἐκφώνησις τούτων παρετηρεῖτο τὸ πάλαι ἐπὶ μόνων τῶν τονουμένων συλλαβῶν, ἐπειδὴ τὸ τῶν ἀτόνων συλλαβῶν ĕ, ἂν μὴ ἦτο θέσει μακρὸν ἢ μὴ ἔκειτο πρὸ τοῦ r ἢ πρὸ τοῦ i οἷον fero, generis, veteris ebrie-tas (ebrio/e), societas (ἀλλὰ novi-tas) (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 100 κέξ.), ἐγένετο πρῶτον κλειστὸν ẹ καὶ ἔπειτα ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις i, lego-colligo, *abagit -abegit-abigit κττ.· πρβλ. τὰ παλαιὰ παραδοθέντα ἡμῖν accĕdo, timedus, contenuo, acetare (=agitare). proseda (=meretrix), optenui, detenet κλπ. (ἰδὲ σελ. 99).

§ 29. *Ἰαπετικὸν e ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ χῶραι τῆς διασώσεως αὐτοῦ.* Τὸ e καὶ ē ἦν ἀρχαῖος Ἰαπετικὸς φθόγγος καὶ κοινὴ κληρονομία ἐν πολλαῖς λέξεσι καὶ τύποις, οἷον est *(ἐστί)*, nebula *(νεφέλη)*, dexter *(δεξιτερός)*, sex, septem, decem, genus, Venus, decus, que=*τέ*, et=*ἔτι*, serpo, rego, medeor, meditor, fero, lego, ped-is, *(πέδον-πέζα)* κττ.· ἐν ταῖς ῥηματικαῖς καταλήξεσιν καὶ τῷ διπλασιασμῷ τοῦ παρακειμ., lege legite. dedit, cecinit, cecidit, peperit, pepercit, pepugit, stetit. Ἐν τοῖς ὀνόμασιν lupe, anime, generis, veteris κλπ. Ἔπειτα τὸ ē, rēx, lēx, fēcit (=θῆκε), jēcit *(=ἧκε)*, pēs *(=πώς)*, mēnsis **μηνσ-ός* κλπ.

Τὸ Ἰαπετικὸν τοῦτο e διεσώθη ἐν τῇ Λατ. ἀπαθὲς α') ὅπου ἐτονίζετο, ego, lego, nec-is, ped-is, tego, decus, Venus, tempus, decor, tepor, lepor κττ. β') Πρὸ τοῦ r, εἴτε ἀρχαῖον ἦν τὸ r εἴτε μὴ καὶ εἴτε ἔκειτο ἐπὶ τοῦ e τόνος εἴτε μή, πρβλ. fero καὶ sero, gero, sceleris generis, temperi temperare. γ') Ἐν τέλει λέξεως, lupe, age, agite, quinque, que. δ') Συνήθως πρὸ δύο συμφώνων εἴτε ἐτονίζετο εἴτε μὴ scelestus tempes-tas, ob-ses-sus, au-spex, prae-ses (s) κλπ. ε') Ὅτε προηγεῖτο αὐτοῦ i, οἷον

ebrio/e -etas, societas, proprietas, anxietas, parietis, arietis, abietis. ς) Ὅτε εἵπετο αὐτῷ τι τῶν ἀδρῶν φωνηέντων, aureos aurea, meus, mea (περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω).

§ 30. *Ἀνάπτυξις ὀψιγενοῦς ĕ ἐν τῇ Λατινικῇ.* Πρὸς τῷ ἀρχαίῳ Ἰαπετικῷ ĕ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατ. καὶ νεώτερον· καὶ δὴ 1) ἐκ τοῦ ă, ŏ, ŭ ἐν ταῖς μετατόνοις συλλαβαῖς, κατ' ἐξασθένωσιν πρὸ δύο συμφώνων ἢ πρὸ τοῦ r, πρβλ. augeratus καὶ auger παρὰ τὰ συνηθέστερα auguratus καὶ augur, fulgerator παρὰ τὸ fulgur, cithera, camera, phalerae, sisera (σίσαρ), talentum, peperci, fefelli, conceptus, perfectus κλπ. πρβλ. ἀνωτ. σελ. 103.

2) Ἔκ τε τοῦ τονουμένου καὶ τοῦ ἀτόνου ĭ κειμένου πρὸ τοῦ r, τοῦ ἐκ τοῦ s κατὰ ῥωτακισμὸν ἀναπτυχθέντος, λ. χ. cinis *cinis-is -*ciniris - cineris, pulvis *pluvis-is -*pulviris - pulveris, vomis vomeris, cucumis - eris, sē-men ἀλλὰ *si-so -*siro-sero, Falisci ἀλλὰ Falerii κλπ. (Ἂν τὸ r ἦν ἀρχαῖον, τὸ i παρέμενε, πρβλ. virum).

3) Ἐκ τοῦ ŏ καὶ ĭ ἐν τέλει λέξεως κειμένου, οἷον ἕπε(σ)ο= sequere, ὁ so - ip-se, iste κλπ., *ἀντὶ* ante, mare (mari-a maritimus), rure ἀντὶ rur-i, leve, breve, grave, suave κλπ. ἀντὶ *levi *brevi κλπ., πρβλ. levi-a gravia, pedĕ ἀντὶ *pedi (=*ποδί*), agerĕ ἀντὶ *age-si, esse ἀντὶ *es-si, vidērĕ κλπ. (Ἐνίοτε καὶ ἐν ἄλλαις, ἀτόνοις χώραις τὸ *ι* ἐξεφωνεῖτο λίαν ἀνοικτόν, ὥστε ἐγράφετο ĕ, οἷον Tempestatebus, hec, aidiles ἐν ἐπιγρ. Σκιπ. (Τόμ. Α' 112), decurionebus, Ventedio, habetaretur, anemus, arcediaconus, Fabrecios, Lepareses κλπ.

4) Ἐκ τοῦ ἀτόνου i κατ' ἀφομοίωσιν, οἷον hebetis, vegetus, segetis, elementum κττ. ἀντὶ *hebitis, *segitis, *elimentum κττ. (ἰδὲ κατωτ. τὸ ΚϚ' Κεφάλαιον Περὶ ἀφομοιώσεως).

5) Ἐκ τοῦ μακροῦ ē κατὰ βράχυνσιν πρὸ φωνήεντος ἢ πρὸ ἡμιφώνου+συμφώνῳ, οἷον spē - s ἀλλὰ spĕi, *πλατεῖα* ἀλλὰ platĕa, flēre ἀλλὰ flĕo flĕntem ἀντὶ *flēntem, pĕrna ἀντὶ *pērsna

(= Ἰνδ. pārṣṇis). Περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Κ΄ Περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας Κεφάλαιον.

6) Ἐκ τῶν Ἰαπετικῶν ἐρρίνων φωνηέντων ṇ, ṃ, ἅτινα ἐν τῇ Λατ. ἀνεπτύχθησαν εἰς πλήρη en, em· πρβλ. ventus - *βατός* vocem, pedem, decem, sem-per semel, centum, com-mentus *(αὐτό-ματος)*, tentus *(= τατός)*, emo (= ṃmo), tenuis (= tṇnuis), nomen, unguen καθόλου τὸ -men καὶ -mentum, densus, ensis, mentis (γεν.) venio, argentum, κττ.

7) Ἐκ τοῦ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀναπτυχθέντος ὑγροῦ φωνήεντος r̥ ἐκ τοῦ *ri*, *ro*. Τὸ σύμπλεγμα δηλ. ro, ri ἐν ἀτόνοις θέσεσιν ἐγένετο r̥ ὅθεν er, πρβλ. *ἀγρὸς* Ἰνδ. ajras Λατ. *agros - *agr̥s - *agr̥r - ager, *κάπρος* caper, pulcros - pulcer *alteros - *altros - alter, nigros-niger, fabros-faber, *sacro-dōts -*sácr̥-dos - sacerdos, *capro-la -*capr̥-la -*caperla-capella, *agro-los *agr̥-los -*agerlos -agellos, in-cer-tus *incr̥tos -*i'n-cri-tos *ἄκριτος*, sē-cernō *secr̥-no -*sē-cri-nō, abs-tergo -*abstr̥go *abs-trigō (= τρίβω), ἐντεῦθεν καὶ ἁπλᾶ cerno certus, tergo· acerbos -*ácr̥bos -*ácribos, tertius -*tr̥tius -*tri-tius, testor testamentum διὰ τὸ cón-testor ἀντὶ *cón-terstor -*trist- πρβλ. Ὀσκ. tristaamentud = testamento, -*tris -*tr̥s-ter, *ā'kris -*ā'kr̥s - ā'cer· (ἐν τῷ *viros -*virs - vir τὸ r συλλαβιζόμενον μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ i οὐκ ἐτέλεσε τὰ τοῦ φωνήεντος), September, uter, κττ.

8) Ἐκ τοῦ ἐν τῇ Λατ. ἀναπτυχθέντος φωνήεντος l̥ ἐκ τοῦ li, lo, πρβλ. *famlos *katlos -*faml̥s -*katl̥s-, (Ὀσκ. famel, Ὀμβρ. katel) καὶ (διὰ τὸ *ὑπερωϊκὸν* l) famol katol-famul, *facli-tas -*facl̥-tas-*facel-tas-facultas, *prae-sel -praesul, *praeselto-praesulto, inculco, *facli -*facl̥ -*facel - facul, ὅπως καὶ *simli -*siml̥ -*simel - simul, *difficli -*difficel difficul κλπ. (τὸ *e* σῴζεται πρὸ τοῦ ll, ὃ οὐχ ὑπερωϊκόν, διὸ duellom, catellus, agellus ὅπως καὶ percello, fefelli).

9) Ἐκ τοῦ *o* τῆς συλλαβῆς vo· τοῦτο ἐγένετο ὅτε τῇ συλλαβῇ ταύτῃ εἵπετο s ἢ t ἢ r, καὶ τὸ r τοῦτο ἐσυλλαβίζετο μετὰ

τοῦ vo, ἄλλως οὐχί· εἶναι δὲ τὸ φαινόμενον οὐχὶ παλαιότερον τοῦ 200 π. Χ., διὸ καὶ παρὰ Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ καὶ ἐν ταῖς παλαιοτέραις ἐπιγραφαῖς ἐπικρατοῦσιν οἱ μετὰ τοῦ o τύποι, (κατὰ τὸν Κοϊντιλιανὸν ἐφάνη ἐπὶ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τοῦ νεωτέρου)· πρβλ. vorto-verto, vortex καὶ divortium-vertex καὶ divertium, vorsus oinvorsei-universi, Vortumnus-Vertumnus, vorro-verro, vostervester, voto - veto, *ἀϝορτή*- averta. Μόνου τοῦ ῥήματος vorto - verto παρέχουσιν οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ τύπους μετὰ τοῦ o καὶ e ἀναμίξ· αἰτία δὲ τούτου εἶναι ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 277-8 καὶ 279 ὁ μὲν ἐνεστὼς ἐλέγετο ἀρχαιόθεν μετὰ τοῦ e, ἡ δὲ μετοχὴ τοῦ παθ. παρακειμένου καὶ ὁ πληθ. τοῦ ἐνεργ. παρακ. μετὰ τοῦ or ἀντὶ *r̥* (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 255), ἐντεῦθεν verto (Ὀσκ. covertu=convertito), ἀλλὰ vorsus, vortimus· ἐκ τούτων ἄρα κατ' ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν ἐγένετο τοῦτο μὲν versus, vertimus, τοῦτο δὲ vorto. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τροπὴ αὕτη τοῦ vo εἰς ve συμβαίνει μόνον πρὸ τοῦ r, s, t, ἤτοι πρὸ φθόγγων ἐν τῷ προσθίῳ στόματι, τῇ χώρᾳ τοῦ e, σχηματιζομένων, δῆλον ὅτι κατά τινα πρόληψιν ἡ γλῶσσα μέλλουσα νὰ κινηθῇ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ *o* ἐλάμβανε τὴν θέσιν ἣν τὸ ἑξῆς ἀκολουθοῦν ὀδοντικὸν r, s, t ἀπῄτει, οὕτω δ' ἀντὶ vos, vor, vot παρήγετο ves, ver, vet.

10) Ἐξ ἀναλογίας ἐκ τοῦ i. Οὕτω λ. χ. κατὰ τὸ σχῆμα -fex - ficis ἐν τῷ artifex - icis, pontifex - icis, opifex - icis κττ., -spex - spĭcis, haruspex - ĭcis=ἱεροσκόπος, auspex-icis=οἰωνοσκόπος, -ses(s)-sĭdis (sedeo), obses(s) -sidis=ὅμηρος, ἐγγυητής, praeses(s) - sĭdis = προστάτης κτλ., ἐλέχθη καὶ judicis-judex, indicis-index (dico), comitis-comes(s) (i-re), ἐν οἷς οὐδὲν ὑπῆρχε ῥιζικὸν e, ἀλλ' ἡ τῶν δύο συμφώνων ὕπαρξις ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ ἡ τοῦ ἑνὸς ἐν ταῖς ἄλλαις πτώσεσιν ἐπεχούρησε τῇ ἀναλογίᾳ.

Ὁμοίως κατ' ἀναλογίαν τῆς εἰς -em (ἐκ τοῦ *m̥*) ἑν. αἰτιατ. τῶν συμφωνολήκτων μετεσχηματίσθη συνήθως καὶ ἡ αἰτ. τῶν εἰς -i-s ὀνομάτων εἰς -em ἀντὶ -i-m, ἤτοι κατὰ τὸ ped-em,

noct-em, pac-em κτλ. ἐλέχθη καὶ fin-em, ov-em (ovi-s-ὄϝις) κττ., παρέμειναν δὲ τὰ γενόμενα ἐπιρρ. καὶ οὕτως ἀποσπασθέντα ἀπὸ τοῦ συστήματος τῶν ὀνομάτων, οἷον partim παρὰ τὸ ὄνομα partem, statim, affatim κττ., ἔπειτα δὲ καί τινα ἔχοντα τὸ *i* καὶ ἐν ἄλλαις πτώσεσι, sitim, tussim, amussim, vim, turrim, puppim (καὶ turrem, puppem) κττ.

§ 31. *Περὶ τῶν παθημάτων τοῦ* ĕ A) Τὸ βραχὺ ĕ ἐτράπη εἰς ĭ, 1) ὅτε ἐντὸς λέξεως καὶ ἐν μετατόνῳ συλλαβῇ κείμενον ἠκολουθεῖτο ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἀφώνου ἢ ἐρρίνου, οἷον cólligo, cónspicit, comprimo κτλ. (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 100 κέξ.). 2) ὅτε μετ' αὐτό, εἴτε ἐτονίζετο εἴτε μή, ἐξεφωνεῖτο n+ οὐρανικῷ, οἷον *πέντε* quinque, *τέγγω* tingo, cingo, *dengua-dingua, (ἐπειδὴ ἀρχ. Γερμ. ἦν tungo, δῆλον ὅτι θὰ ἦτο πάλαι *dn̥gu̯a ὅθεν *dengua-dingua-lingua), *ἀδὴν* καὶ inguen, singuli (sem-el), sincerus, sincinia, incomma, i(n)gnis, incitēga κτλ. Καὶ ἡ πρόθεσις en ἐγένετο in καὶ τὸ ἐκ τοῦ στερητικοῦ *n̥* προελθὸν en (Ἑλλ. *ἀ-*) ἐτράπη εἰς in- πιθανῶς ἐν τοιαύταις συντάξεσι καὶ συνθέσεσιν, ἐν αἷς τῷ n ἠκολούθει οὐρανικόν, οἷον *encoltos-incultus, *engero - ingero, *en campo - in campo, *en campom - in campum, *en gentem - in gentem κτλ. Ἐντεῦθεν ὁρμηθεὶς ὁ τύπος in τούτων εἰσήλασεν εἰς πᾶσαν χρῆσιν, ὅθεν καὶ inlepidus, in domum, indo ἀντὶ παλαιοτέρου endo κλπ. (Τὸ juvencus-ca φαίνεται ἐξαιρούμενον, ἀλλ' ἐκανονίσθη κατὰ τὸ juventa, juventas, juventus, juvenis κλπ.). Καὶ πρὸ τοῦ συμπλέγματος *gn* ἐτράπη τὸ ĕ εἰς i, decere-dignus, legere-lignum κττ., πάντως διὰ τὴν ἐν τούτοις τοῦ g ἔρρινον προφοράν. (Ἐὰν προηγῆται i, τὸ e δὲν τρέπεται εἰς i, ἐφαρμοζομένων τῶν ἀνωτ. ἐν § 29, ε' εἰρημένων, διὸ ὅπως pie-tas, socie-tas, οὕτω καὶ abiegnus).

3) Ὅτε ἠκολούθουν τούτῳ συμπλέγματά τινα ἐκ τριῶν συμφώνων συγκείμενα, οἷον ἔρρινον+κλειστῷ+r, ἢ ἔρρινον+s+l, πρβλ. imbrex, imber imbris Ἰνδ. ambhas καὶ Ἑλλ. *ὄμβρος*, lintris linter, fimbria, Ἰνδ. dhvám̥sati = καταπίπτει, *insla-in-

sula κλπ.· (τὸ membrum ἐκ τοῦ *memsrom εἶχεν ἀρχαιόθεν ē, ὅπως διδάσκει τὸ Ἰνδ. mām̧sa = κρέας, καὶ δὴ διαφέρει τῶν ἀνωτέρω, ἅτινα εἶχον τὸ e βραχὺ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος).

4) Κατ' ἀφομοίωσιν ἀπὸ τοῦ 2ου π. Χ. αἰῶνος, ὅτε ἠκολούθει αὐτῷ i ἢ ei, πρβλ. deei-diei-diī-dī, deeis-diis, eei-iī, eeis-(eeis ἐν τῷ δόγματι περὶ τῶν Βαχχείων) -iīs, meei-miei-miī, meeis-mieis-miis, πρβλ. καὶ abiegnieis ἀπὸ τοῦ abiegneeis καὶ aesculnieis ἀπὸ τοῦ aesculneeis ἐν ἐπιγρ.

5) Κατ' ἀφομοίωσιν, ὅτε ἡ ἑπομένη συλλαβὴ εἶχε i, ἐχωρίζετο δ' ἀπ' αὐτοῦ τὸ e δι' ὑγροῦ, ἐρρίνου ἢ ἠχηροῦ ἀφώνου b, g, d ἢ τοῦ h· πρβλ. milium καὶ *μελίνη*, tilia καὶ *πτελέα*, siliqua ἐκ *sceliqua (ἀρχ. Σλαυ. καθ' ἑτεροίωσιν skoleka = ostreum)· silicis γεν. ὅθεν καὶ ὀνομ. silex ἐκ *scelic-is ἀντὶ *scelec-is, Γοτθ. skalja = πλίνθος· cinis ἐκ *cenis (*κόνις* καθ' ἑτεροίωσιν), similis ἐκ *semilis-*semelis semel, vigil Γερμ. wecken, tibi sibi mihi, Ὀμβρ. tefe, Παιλιγν. sefei, nihil ἐκ nĕ-hīl(om).

6) Ὁμοίως ἐτράπη κατ' ἀφομοίωσιν τὸ e εἰς i, καὶ ὅτε ἐχωρίζετο διὰ δύο συμφώνων ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου i, ἂν μόνον προηγεῖτο καὶ ἄλλη συλλαβὴ ἔχουσα i, οἷον vigenti-viginti, καθ' ὃ καὶ triginta quadraginta κλπ.

7) Ἐνίοτε καὶ ὅτε εἵποντο αὐτῷ ἁδροὶ φθόγγοι o, a, u· πρὸ τούτων δηλ. τὸ e φαίνεται συστενούμενον σφόδρα καὶ προσεγγίζον τῷ ĭ, ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ ἐναλλαγαὶ αὐτῶν ἐν ταῖς καταλήξεσι -ea-ia, -eus-ius, -eolus-iolus· ἐκ τούτου πολλὰ μετὰ τοῦ *i* ἀντὶ e ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν ἀποβάλλονται ὡς πλημμελῆ, οἷον cavia, brattia, coclia cocliarium, palliarium, lintium, fassiolos, lancia, solia, calcius, tinia, baltius κττ.· ἐν ἐπιγραφαῖς δ' ἀναγινώσκεται πολλάκις ariam, horriorum, καὶ Ἑλληνιστὶ μεταγεγραμμένα *ὅρρια* καὶ *ἄρια*, ὅπως καὶ *πείλιον* ἐν τῷ Ἠδίκτῳ Διοκλητ. 301 μ. Χ. = pileus, καὶ *Ποτίολοι* Puteoli.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ βραχὺ i ἐξεφωνεῖτο, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὅπως κατωτέρω θέλει δειχθῇ, λίαν ἀνοικτόν, διὰ τοῦτο καὶ τἀνάπαλιν

ἔνια πρότερον εἰς -ia -ium λήγοντα εὕρηνται τετραμμένα εἰς -ea, -eum, οἷον conea ἀντὶ ciconia παρὰ Πλαύτῳ· ὁ Γραμματικὸς Χαρίσιος μέμφεται τὴν χρῆσιν τοῦ e ἐν τοῖς aleum (ὅθεν καὶ aleato ἐλέχθη), doleum, palleum, ἄλλοι δὲ τὴν ἐν τῷ aleum, lileum, laneo, osteum κτλ. Ὁ Οὐάρρων λέγει ὅτι οἱ rustici *viam veham* appellant· fileae δὲ ἀντὶ filiae, Oveo ἀντὶ Ovio, foleum, soleum, spoleum κττ. ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς· τὸ spongia ἐλέγετο καὶ spongea, τὸ δὲ mateola ἀντὶ matiola (Ἰνδ. matyàm') εἰσήλασε καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἀνοικτῆς καθόλου προφορᾶς τοῦ βραχέος i καὶ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ e, κλειστῆς γενομένης πρὸ φωνήεντος ὥστε ταῦτα νὰ προσεγγίζωσιν ἀλλήλοις μεγάλως, ἐτελεῖτο ἐν τοῖς μεταγενεστέροις μάλιστα χρόνοις, ὅτε ἀνεφάνησαν αἱ τῶν συλλαβῶν ius-eus, ia-ea ἐναλλαγαί, καὶ συνίζησις καὶ δὴ τροπὴ τοῦ e καὶ τοῦ i εἰς ἡμίφωνον i̯, ὥστε τὸ Titius ἐγένετο Titi̯us, τὸ Mēdēa-Mēdĕa-Mēdi̯a, τὸ medius, arietes-medi̯us, ari̯etes κλπ. (πρβλ. τὰ ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς ἡμῶν βιβλίοις *ῥαβδέα, σπαθέα* κττ. καὶ *ῥαβδία, σπαθία*, ἐπειδὴ κατὰ συνίζησιν ἐκφωνουμένων συνεχέετο τὸ ε καὶ ι· (ἰδὲ τὸ Περὶ συνιζήσεως Κεφ. ΙϚ' § 9).

8) Ἐτράπη ὡσαύτως ἐν τῇ ληγούσῃ τῆς ἐν. γενικῆς τῶν τριτοκλίτων, pedis, noctis, Castoris, Veneris (παλαιότερον Vener*e*s, Salut*e*s), καὶ ἐν ῥηματικοῖς τύποις οἷον agis agit agitis ἀντὶ *ages *aget, Ἰνδ. ájas(i), ájat(i), dedit, fuit κττ. (ἀρχ. Λατ. ἔτι *e*, vhevhak*e*d, fuet, dedet, feced, ἐν Τόμ. Α' σελ. 110 καὶ 112).

9) Τὸ e ἐτράπη προσέτι εἰς i κατὰ παρετυμολογίαν, οἷον levir ἀντὶ *laever (*δαϝήρ*, dēvā) διὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ vir, simpludiaria, sim-plus, sim-plex κατὰ τὸ singuli, (ἐνῷ exemplum templum), quisquiliae ἀντὶ quesquiliae = κοσκυλμάτια διὰ τὸ quis, καὶ τὸ scida schida ἀντὶ scheda προσηρμόσθη πρὸς τὸ scindo, ὅπως τὸ timere ἀντὶ temere πρὸς τὸ timeo, τὸ undecim πρὸς τὸ decimus κττ. Τὸ δὲ plico (Ἑλλ. *πλέκω)*, spicio *(σκέπτομαι)* miniscor κττ. ἔλαβον τὸ φωνῆεν i ἐκ τῶν συνθέτων com-im-

plico, conspicio, reminiscor κλπ. (ἴδε κατωτ.)· ἐν τῷ benevolus beneficus καὶ benivolus benificus τὸ *i* κεῖται ἀντὶ e, ἐπειδὴ ἐξελήφθη ὡς συνδετικὸν φωνῆεν (ἴδε κατωτ.). Περὶ τοῦ elegantia elegans κττ. παρὰ τὸ eligantia eligans ὅρα τὰ λεχθησόμενα ἐν τῷ Κεφ. ΚϚ' Περὶ ἀφομοιώσεως.

10) Ἔν τισι λέξεσιν ἡ ἐμφάνισις τοῦ *i* ἀντὶ e εἶναι δυσερμήνευτος, ἴσως δύναται νὰ ὑποτεθῇ διαλεκτικὴ ἐπίδρασις· λ. χ. ἐν τῷ Mircurios, stircus, commirciam ἅτινα ὁ Γραμματικὸς Οὐήλιος Λόγγος ἀπονέμει τῇ ἀρχαίᾳ Λατινικῇ· ἀλλ' ἀπίθανον. Ἔνια λέγονται διττῶς, οἷον penna καὶ pinna ὅθεν καὶ bipennis καὶ bipinnis, vellus καὶ villus κλπ. Τὸ vitulus (Ἰνδ. vat-sa = μόσχος) φαίνεται ὁμοίως διαλεκτικὸν διὰ τὸ *i*. Δυσερμήνευτα μάλιστα εἶναι τὸ Minerva ἀπὸ τοῦ *meneseva, firmus παρὰ τὸ ferme(?), hirundo παρὰ τὸ *χελιδών*.

Β) Τὸ βραχὺ e ἐτράπη πρὸς τούτοις εἰς o, 1) ὅτε εἵπετο αὐτῷ ἀρχαιόθεν ὁ φθόγγος u̯, εἴτε μετὰ τοῦ e ἡνοῦτο εἰς δίφθογγον οὗτος εἴτε μετὰ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος ἐσυλλαβίζετο· *deuco -douco -dūco, *jeus-jous-jūs, *εὔω* ἀντὶ *eusō, ὅθεν Λατ.*ouso-*ouro-ūro, *sevos *(ἑϝὸς)* -sovos-suus,* tevos *(τεϝὸς)* -tovos-tuus, *nevos *(νέϝος)* -novos,* nevem *(ἐννέϝα)*-novem. *ἀμεύ-σασθαι* *meveo--moveo, *εὐάζω*-*evare-ovare, **χεϝεια*-*χειὰ* -* fevei̯a-fovea, *πλεῦ-σαι* *plevere-plovere-pluere, *Ζεὺς* (= di̯eu-) *Diev-es-(D)iovis, κλπ. (τὸ levis, brevis κττ. οὐχὶ ἐξαιρέσεις, διότι λέγονται ἀντὶ le(gh)uis, bre(gh)uis *ἐλαχύς*, Ἰνδ. laghús, θηλ. laghvī, *βραχύς)*.

2) Ἐν τοῖς su̯e-, fu̯e-, ἐν οἷς τὸ ue συνεχωνεύθη εἰς ŏ, πρβλ. *su̯epnos (Ἰνδ. svapnas) -*sopnos-somnos, *fu̯eres (dhverj-foris, *su̯esor (Ἰνδ. svasar. Ἑλλ. *ἔορ)* -*sosor-soror, *su̯ecros-socer (Ινδ. çvaçaras Ἑλλ. *ἑκυρός)*, *su̯edalis-sodalis, sonus ἀντὶ *su̯enos Ἰνδ. svanas· (τὸ suesco suetus, mansuētus κλπ. ἔχουσι τὸ e μακρόν, διὸ διάφορα τῶν ἀνωτέρω).

3) Καὶ ἐν τῇ συλλαβῇ qu̯e-, ἂν ταύτῃ ἀκολουθῶσι τὰ σύμ-

φωνα c, q*u*, m, t, ss τὸ ue συστέλλεται εἰς o· πρβλ. *πέσσω*, Ἰνδ. pacāmi, ἀρχ. Σλαυ. pekam, Λατ. *pequo -*quequo (κατ' ἀφομοίωσιν ὅπως *penque -*quenque - quinque) -coquo, q*u*embr-combretun, Λιθ. szve*n*drai=κάλαμός τις· q*u*ec-coxim, in-coxare καὶ cossim ἐκ *quecsim παρὰ τὸ con-quinisco (ὅθεν καὶ con-quexi), cottidie ἀντὶ *quetitei-die (πρβλ. Ἰνδ. katithas = ὁ *πόστος*), *con-quassus -*conquessus -*concossus - concussus, ὅθεν καὶ concutio. Ἄλλως τὸ que μένει ἀπαθὲς οἷον que, quinque, laqueus, queo, quercus, questus, queror, querquerus, quisquiliae ἀντὶ *quesqueliae, triquetrus κλπ.

4) Κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ o, u τῆς ἑξῆς συλλαβῆς, οἷον duenos - duonos - bonus, ἀλλὰ *duene - bene, *vemo - vomo, *medos - modos ('Ομβρ. mers = meds), *enos - onus, *quelo -*quolo - colo, colonus, incola (ἀλλὰ inquilinus διὰ τὸ i τοῦ li), volo παρὰ τὸ vel - le, hemo - homo, helus - holus κλπ. (ἐπὶ τίσιν ὅροις ἡ ἀφομοίωσις εἶναι δυνατὴ καὶ ἐπὶ τίσιν οὐχί, ἰδὲ τὸ ΚϚ' Περὶ ἀφομοιώσεως Κεφάλαιον). Ἰδίᾳ συχνὴ ἡ ἀφομοίωσις αὕτη, ὅτε τῷ e εἵπετο l καὶ μετ' αὐτὸ ἢ τῶν ἁδροτέρων φωνηέντων τι, a, o, u, ἢ σύμφωνον· πρβλ. *ἔλαιϜον* *olaivom-*oleivom *oleiom - oleum, *ἐλαίϜα* *olaiva -*oleiva - olīva, *Ϝελύω* *velvo - volvo, *λύω* *se+luo -*selvo - solvo (τὸ reluo καὶ διὰ τὸ re, ὃ πολλαχοῦ ὡς *re-* ἦν αἰσθητόν, καὶ διὰ τὴν νεωτέραν σύνθεσιν δὲν ἐτράπη εἰς roluo), Volaterrae (Τυρρ. Velaθri), volup voluptas (Ϝελπ-), Volumnius (Velimna), olor, Ἰρλ. ela=κύκνος κττ. Ἂν τὸ l ἦν τελικὸν ἢ μετ' αὐτὸ εἵπετο σύμφωνον, τὸ ἀναπτυχθὲν o τρέπεται περαιτέρω εἰς u, pelmuer 'Ομβρ. ὅθεν Λατ. *polmentum - pulmentum κττ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 101.

5) Κατ' ἀναλογίαν ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ o καὶ ō ἐν τῇ κλίσει πολλῶν ὀνομάτων ἄλλων τε καὶ τῶν συγκριτικῶν εἰς or-us-ōris ἀντὶ - ĕsis, maior maioris (πρβλ. majes-tas), honōs - honoris (πρβλ. honestus), corpos-oris, tempos-oris (πρβλ. tempestas) κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 101.

Γ') Τὸ *e* ἀπεβλήθη πολλάκις ἐκ τοῦ μέσου τῆς λέξεως, ὅτε ἦν ἄτονον, καὶ ἐκ τοῦ τέλους. Οὕτω λ. χ. λήγουσιν αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ τὰ δεικτικὰ ἐπιρρήμ. εἰς -c ἀντὶ ce, οἷνο hic(e), illic(e), istic(e) ἀντὶ hece, illice, istice, καὶ τοῦτο ἀντὶ iste-ce· hocc(e) - hocc - hoc ἀντὶ *hod-ce, hunc(e), istuc(e) κλπ., supra, dextra, arbitri κττ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 106 κἑξ.

Ὁμοίως τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον ne, videsne - viden? anne - an? οἱ τύποι τῆς προστακτικῆς fer(e), dic(e), duc(e), fac(e)· (παρὰ Πλαύτῳ ἔτι dice, duce, face, ἀλλ' οὐχὶ καὶ fere, ὃ διὰ τὸ r φαίνεται πρῶτον πάντων ἀποβαλὸν τὸ τελικὸν e).

Ὁμοίως ἀπεβάλλετο τὸ τελικὸν *e* τῶν λέξεων ;ille, iste, quippe, proinde, deinde, ὅθεν proin, dein, exinde-exin, unde, nempe. Τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου ἰδὲ κατωτ. ἐν τῷ ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων Κεφαλαίῳ.

Ὡσαύτως τῶν μορίων τῶν ληγόντων εἰς -que, -ve, -ne, οἷον atque -ac, neque-nec, ce(i)ve, neve, se(i)ve-ceu, neu, seu, *quine -quin, *sine-sin.

Ἐν τοῖς οὐδετέροις εἰς -are -ale, οἷον exemplar(e), animal(e), Bacchanal(e) κττ.

Ἐν τοῖς συνθέτοις ben(e)factus, ben(e)ventus, ol(e)factos, (ἰδὲ τὰ περὶ τούτων ἐν τῷ ΚΓ' Περὶ Ἀποβολῆς τῶν φωνηέντων Κεφαλαίῳ).

§ 32. *Περὶ τοῦ* ē. Πλὴν τοῦ ἀρχαίου Ἰαπετικοῦ ē ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ καὶ ἄλλο ἐκ φωνητικῶν παθῶν, οἷον ἐκ συναιρέσεως *splendeie -*splendee splendē, *moneiete *moneete - monēte, ne - hemo - nēmo, *treies -*trees-trēs, *ponteies-pontēs, κλπ., πρὸς δὲ καὶ ἐξ ἀντεκτάσεως, οἷον *sex-decim -*sesdecim - sēdecim, *exduco -*esdūco, ēduco κλπ. (ἰδὲ τὸ ΙΗ' Κεφάλ. Περὶ συναιρέσεως καὶ τὸ Περὶ ἀντεκτάσεως). Ὁμοίως προῆλθεν ἐκ τῶν διφθόγγων ai ei oi ἐν ἀτόνῳ θέσει πρὸ τοῦ r, ὅτε ἡ ἐξασθένωσις δὲν ἐχώρει μέχρι τοῦ i διὰ τὸ r· πρβλ. moiros -*postmoirium - *postmeiriom -*postmērium - pōmērium.

§ 33. *Περὶ τῶν παθῶν τοῦ Λατινικοῦ* ē. Τὸ ē ἐτράπη εἰς ī, ὅτε ἔκειτο μὲν οὐχὶ ἐν τῇ ἀρχούσῃ συλλαβῇ ἀλλ' ἐν τῇ ἀκολούθῳ, ἡ δὲ μετ' αὐτὸ ἑπομένη εἶχε i, οἷον suspīcio, convīcium, delīnio. (Πολλὰ φαίνονται ὅτι ἐξαιροῦνται, ἀλλ' ἑρμηνεύονται ἢ ὡς λαβόντα τὸ ē ἐξ ἀντεκτάσεως καὶ δὴ πιθανῶς βραδύτερον τῆς τροπῆς τοῦ ē εἰς ī ἐν τοῖς κατειλεγμένοις, ἢ ὡς κανονισθέντα κατὰ τὰ πρωτότυπα, ἐξ ὧν παρήχθησαν, οἷον Aurēlius ἀντὶ *Aures-lius (auror-a ἀντὶ *ausos-a), Manenius ἀντὶ *Manesnius, ὁμοίως *fames-licus-famēlicus, Cornelius, crudēlis, fidēlis, collegium δὲ διὰ τὸ collega, vindemia διὰ τὸ dēmo, cuppedia cuppedium διὰ τὸ cuppedo, abstemius διὰ τὸ tēmētum tēmulentus. Τοὐναντίον δὲ ἐν ταῖς λέξεσι mantīle καὶ subtīlis ἀπαντᾷ ī ἀντὶ τοῦ ἐξ ἀντεκτάσεως προελθόντος ē, ἤτοι ἐλέχθη mantīle ἀντὶ mantēle, παλαιότερον mantēlum καὶ mantēlium ἐκ τοῦ *manu-terg-slom (πρβλ. καὶ prēlum ἐκ *prem-slom, vēlum ἐκ *vegh-slom), καὶ subtilis ἀντὶ *subtēlis ἐκ *sub-tex-lis (ἐκ τοῦ *tex-la-tela ὅπως καὶ sub-tēmen ἐκ *tex-men). Ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν δὲν πρόκειται οὐδ' ἐν τούτοις φωνητικὴ τροπὴ τοῦ ē εἰς ī, ἀλλὰ κανονισμὸς τοῦ τέλους τῶν λέξεων κατ' ἄλλας ὁμοίως περατουμένας, οἷον bubīle, cubīle, sedīle, orbīle, monīle, ovīle, hastīle. librīle, aedīlis, civilis, gentilis, hostilis, aprilis, virilis κτλ.

Ὁμοίως ἐλέχθη torpīdo, gravīdo ἀντὶ torpēdo, gravēdo κατὰ τὸ cupīdo, libīdo, formīdo κλπ.· ὁμοίως pullicinum, pergaminum, venīnum (Γαλλ. venin) ἀντὶ venēnum, pullicenum, pergamenum κατὰ τὸ femininus, vicinus, marinus κλπ. Ὁμοίως μετεβλήθη τὸ bu-cītum (ἐκ τῆς ῥίζης *κει*, *κεῖται*, *κοῖτος*) εἰς bucētum διὰ τὸ nucētum, quercētum, ilicētum, olivētum κλπ. (ἰδὲ περὶ τούτων Ἀθηνᾶς Τόμ. Θ' σελ. 201 κἑξ.).

Ὡσαύτως ἐτράπη τὸ ē εἰς i καὶ ἐν τῷ sēmi-caput-sinciput (ὅπως τὸ ō τοῦ nōmi-capo εἰς u ἐν τῷ nuncupo καὶ τοῦ dōnec ἐν τῷ dunc καὶ τοῦ cōnctus ἐν τῷ cunctus)· δῆλον ἄρα ὅτι ἢ καὶ τὸ μακρὸν ē ἐτρέπετο εἰς i πρὸ τῶν ἐρρίνων + οὐρανικῷ

(κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 178) ἢ πρῶτον ἐβραχύνθη τὸ ē εἰς ĕ (καὶ τὸ ō εἰς ŏ) καὶ ἔπειτα ἐτράπη. Ὅτι τὸ *i* καὶ *u* τούτων ἐξεφωνεῖτο μακρόν, οὐδεμία ὑπάρχει ἀρχαία μαρτυρία.

§ 34. *Ἀνώμαλά τινα ἑρμηνευόμενα.* Ἄλλοτε παρεδέχοντο τροπὴν τοῦ ē εἰς i ἔν τε τῇ ἀρχούσῃ συλλαβῇ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ τούτων τὰ μὲν εἶναι διαλεκτικά, τὰ δὲ ἑρμηνεύονται ἄλλως. Οὕτω λ.χ. ἡρμηνεύθη τὸ sībus καὶ persībus=ὀξύνους ἀντὶ *sēbus persēbus (sapio) ὡς παραληφθὲν ἐκ τῆς διαλέκτου τῶν Ὄσκων, ἐν ᾗ ἐξεφωνεῖτο ī ἀντὶ ē (πρβλ. ligud = lēge), ὁμοίως τὸ hīra ἐκ τῆς τῶν Σαβίνων, παρ' οἷς ἐλέγετο καὶ hirētum καὶ sīmilixulae ἀντὶ semilixulae. Τὸ δὲ formīca (ἀντὶ *vormīca, Ἰνδ. valmīka βόρμαξ) ἔχει μεταπτωτικῶς ī παρὰ τὸ ᾰ *(μύρμαξ)*, ὅπως καὶ τὸ cornīc-em παρὰ τὸ ā καὶ ω ἐν τῷ *κορώνη*, Ὀμβρ. curnako, ἤτοι ἀνάγεται εἰς τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 259-62 εἰρημένα. Ὁμοίως τούτοις ἔχει τὸ stīria παρὰ τὸ *στέαρ* ἐκ **σταἰαρ, σταἰς* καὶ *στῖον στί'α*, καὶ τὸ i τοῦ fīlius παρὰ τὸ ē *η* τῶν *θῆλυς θή-σασθαι* fēmina καὶ τὸ τοῦ sīca παρὰ τὸ ē. ἐν τῇ ἀρχ. Σλαυ. sekam, οὗ βράχυνσις τὸ Λατ. sĕco (πρβλ. pōi *πώνω πέποται ποτός)* καὶ μετάπτωσις τὸ a τοῦ sacēna saxum (πρβλ. *ῥαγῆναι ῥήγνυμι* καὶ ἀνωτ. σελ. 149-50).

Ὅτι δὲ τῷ ἡμετέρῳ *χείρ* Αἰολ. *χήρ* ἀντιστοιχεῖ Λατ. hīr, οὐκ ἀληθές. Ἡ Λατινικὴ λέξις ἐλέγετο, ὡς φαίνεται, īr καὶ ἐδήλου τὸ *θέναρ*, ἣν ἄρα ὅλως ἀλλοτρία τοῦ *χείρ*. Καὶ τὸ fīgo εἶναι ἀλλότριον τοῦ *θήγω θά'γω*, συνάπτεται δὲ τῷ Λιθ. dēgti = κεντεῖν, διὸ καὶ Ὀμβρ. fiktu, Λιθ. dygas = ἄκανθα. Τὸ Duīlius Δουίλιος ἐσχηματίσθη διὰ τῆς καταλήξεως -īlius, τὸ δὲ Duēllius (Ἑλλ. *Δουέλλιος*, οὐχὶ *Δουήλλιος)* ἐκ τοῦ duello- ἢ τοῦ duellom = bellum ἢ τοῦ duellus = bellus, ἐκ συμφύρσεως δ' ἐλέχθη ἔπειτα καὶ Duillius *Δουίλλιος* καὶ Duelius *Δουέλιος*. Πρὸς τῷ sēricus ἐλέχθη καὶ sīricus ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις, ἀλλ' ἴσως αἰτία τούτου εἶναι ἡ προφορὰ τοῦ *η* ὡς *ι* κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παρ' ὧν ἐλάμβανον τὸ ἐμ-

πόρευμα οἱ Ῥωμαῖοι. Τὸ Consīvus, Consivius, ὅ πολλάκις ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ serere καὶ ὑποτίθεται ὅτι ἐλέχθη ἀντὶ consēv-, δυοῖν θάτερον ἢ ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ Consus ἐξ ἀρχῆς μετὰ τῆς καταλήξεως -īvus, ἢ μετεσχηματίσθη κατ' αὐτὴν κατὰ τὰ ἄνωτ. σελ. 184. Τὸ crumīna, οὐχὶ crumēna, εἶναι ὁ γνήσιος τύπος, ὅμοιος τῷ vagina, carina, cortina, agīna, culīna, ruina, sagina κλπ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΘΟΓΓΟΥ Ο

§ 35. *Ἀρχαῖον* ο *ἐν ὡρισμένοις τύποις καὶ ἐν πολλοῖς θέμασιν.* Ὁ φθόγγος οὗτος ἦν εὔχρηστος ἐν τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ, διετηρήθη δὲ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀλλ' ἐτράπη εἰς a ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ἐν Τόμ. Α' σελ. 243-7 καὶ 281-8 κατελέχθησαν αἱ κατηγορίαι τῶν λέξεων καὶ τῶν καταλήξεων, ἐν αἷς κανονικῶς κεῖται *ο* (*ω*) καθ' ἑτεροίωσιν ἐκ τοῦ *e* (*η*). Πλὴν τούτων δὲ κεῖται καὶ ἐν ῥίζαις καὶ ἐν θέμασι τῶν λέξεων, ἐν οἷς δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῇ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἑτεροιώσεως οἷον *πόσις* potis patis, *ὄζω* odor olere, *ὄζος* (= κλάδος), *ὀρφανὸς* orbus, *ὄμμα ὄψομαι* oculus, *λόϝω, μόσχος, πόρτις, ὄρχις, ὄϊς* ovis, *ὄλλυμι* ab-oleō, *ὀστέον* ossis ossum Ἰνδ. asthán-, *ὀρνύναι* orior, *βορὸς* vorare, *ὀκτὼ* octo, *ὅλϝος* sollus κλπ.

§ 36. *Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ Ἑλλ.* ŏ. Ἐν Τόμ. Α' σελ. 158-9 εἴδομεν ὅτι εἰς παράστασιν τοῦ μακροῦ *ο* ἐποιήσαντο κατὰ πρῶτον οἱ Ἴωνες καὶ ἔπειτα οἱ λοιποὶ Ἕλληνες χρῆσιν ἰδιαιτέρου σημείου, τοῦ Ω, ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ οὐ μόνον κατὰ ποσὸν ἀλλὰ καὶ κατὰ ποιὸν διέφερε τὸ μακρὸν *ο* τοῦ βραχέος *ο*, εἰ καὶ πάντως ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν ἦτο τηλικαύτη ὁπόση ἡ τοῦ ē ἀπὸ τοῦ ĕ, διὸ καὶ ὅτε μετέπειτα ἡ διάφορος

ποσότης τούτων ἐξέλιπε, τὸ μὲν ō καὶ ŏ συνέπεσον, τὸ δὲ ē καὶ ĕ οὐχί. (Ἴσως εἰς τὴν ταύτισιν τοῦ *ο* καὶ *ω* ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐν τῇ Κοινῇ συνετέλεσαν αἱ πλείονες Δωρικαὶ καὶ αἱ Αἰολικαὶ διάλεκτοι, ἐν αἷς τὰ φωνήεντα *ο* καὶ *ω* δὲν διεστέλλοντο ἀλλήλων κατὰ τὸ ποιόν). Ἀλλ' οὐ μόνον ἐν τῇ Ἰωνικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι τὸ *ο* ἐξεφωνεῖτο διαφόρως τοῦ *ω*, ἤτοι τὸ μὲν *ο* κλειστὸν καὶ προσεγγίζον τῷ ŭ, τὸ δὲ *ω* ἀνοικτόν. Τοῦτο συνάγομεν ἐκ τῶνδε: α) ὅτι, καθ' ὃν τρόπον τὸ ὄνομα τοῦ *ε* φωνήεντος ἦν *τὸ εἶ* οὕτω καὶ τοῦ *ο* ἦν *τὸ οὖ*. (Τὸ ὄνομα *οὖ* κατάγεται ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων ὅτε τὸ Ο ἐδήλου καὶ τὸ *ο* καὶ τὸ *ου*· ἐξελέχθη δὲ ὁ μακρὸς φθόγγος, διότι καὶ ἄλλα γράμματα ἔχουσιν ὀνόματα μετὰ μακρῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων). β) ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἡ συναίρεσις τοῦ *ε ε* πάλαι μὲν ἐν τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις ἦν ē *(η)*, ἐν ταῖς διαλέκτοις δὲ ταύταις ἔπειτα *ει*, οὕτω καὶ τοῦ *ο* ἡ ἀντέκτασις καὶ ἡ τοῦ *οο* συναίρεσις ἦν ō *(ω)* ἐν τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις, *ου* δὲ ἐν ταῖς διαλέκτοις ταύταις· πρβλ. *δαίμων* καὶ *διδούς*, *λέγωμεν* καὶ *Λητοῦς*, *λόγου*. γ) ὅτι τὸ βραχὺ Λατ. *u* κατὰ πρῶτον μεταγράφεται ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ διὰ τοῦ *ο*, *Σεπτόμιος*, *Πόστομος*, *Ποστόμιος* κτλ.

Μετὰ τὸ *ϱ* φαίνεται ὅτι τὸ *ο* προσελάμβανεν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ἀνοικτὴν προφοράν, προσεγγίζουσαν πρὸς τὸ ä (ἰδὲ τὰ περὶ τοῦ *ι* παρὰ τὸ *ϱ* ἐν § 25), διὸ καὶ ἐπέδρα ἀνομοιωτικῶς, *ἀκρόαμα*, *ἀθρόα* κλπ. (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 139).

Ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Λοκρῶν ἡ διαστολὴ τῶν φθόγγων τούτων ἐτελεῖτο κατ' ἄλλον τρόπον, ἤτοι διεστέλλετο τὸ ἐκ τοῦ *οο* κατὰ συναίρεσιν προελθὸν ō τοῦ ἐξ ἀντεκτάσεως ἐκ τοῦ *ονσ* ἀναπτυχθέντος, διὸ γράφεται *Ναυπάκτō*, *δάμō*, *Ηόϙō Ηόπō* ἀλλὰ *ϝεκάστους*, *τοὺς ἐπιϝοίκους*, *Ὀποντίους*, *Λοκρούς*, *Ηυποκναμιδίους* κλπ. Διεκρίνετο ἄρα αὐτόθι α) ὁ βραχὺς φθόγγος ŏ, β) ὁ ἀνοικτὸς μακρὸς ō *(ω)*, μεθ' οὗ ὡς πρὸς τὸ ποιὸν ἴσως συνέπιπτε (τοὐλάχιστον ἐν τῇ γραφῇ δὲν διεστέλλετο)

ὁ ἐκ συναιρέσεως τῶν δύο ἀνοικτῶν *οο* προελθών, γ) ὁ κλειστός, ἴσως ἔρρινος (πρβλ. τὸ Γαλλ. on dit) ἐξ ἀντεκτάσεως ἀναπτυχθεὶς ū (πρβλ. τὰ λεχθέντα περὶ τῶν παρὰ Κείοις, Ναξίοις καὶ Ἀμοργίνοις φθόγγων ἑ, *η*, ε ἐν σελ. 167).

Ἡ ἐπὶ τὸ κλειστότερον τροπὴ τοῦ *ο* ἀποδείκνυται ἐπίδοσίν τινα λαβοῦσα καὶ μετέπειτα ἐν ταῖς διαλέκτοις· ἐντεῦθεν οὐκ ὀλίγαι ἀνευρίσκονται διαφοραὶ αὐτῶν ὡς πρὸς τοῦτο. Οὕτω π.χ. παρὰ μὲν τοῖς Ἀρκάσιν τὸ τρίτον πρόσωπον τῶν βραχυτέρων ῥηματικῶν καταλήξεων ἔληγεν εἰς *-το*, παρὰ δὲ τοῖς Κυπρίοις εἰς *-τυ* ἤτοι εἰς *-τu*, τ. ἔ. τὸ ἄτονον *ο* ἐτράπη εἰς *u*, ὅπως τὸ ἄτονον *ε* εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 164 τραπὲν εἰς *ι*, πρβλ. *γένοιτυ, ἐγένετυ, ὡρίσετυ, εὐϝρητάσατυ* κτλ.· δῆλον ἄρα ὅτι μετὰ τὴν εἰς Κύπρον ἀποικίαν τῶν Ἀρκάδων συνέβη ἡ τροπὴ αὕτη.

Ὁμοίως ἔληγεν ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Κύπρῳ ἡ ἑν. γενικὴ τῶν πρωτοκλίτων ἀρσ. εἰς *-αυ* ἤτοι *-āū* ἀντὶ *-αο*, οἷον ἐν Ἀρκαδίᾳ *Ἀριστόλαυ, Ἀγαθίαυ, Ἀλεξιάδαυ, ϝιστίαυ, Εὐμηλίδαυ* κλπ. (αὐτόθι εὑρίσκεται καὶ θηλυκῶν τινων ἡ γεν. ἑν. εἰς *-āū, ζαμίαυ, ἐσδοκᾶυ, ἐργωνίαυ, γᾶυ, οἰκίαυ, κακειμέναυ, ϝεκάσταυ*)· ἐν Κύπρῳ δὲ *Ἀρισταγόραυ, Νασιώταυ, Θεμίαυ* κλπ. Ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐλέγετο ἔτι *ἄλλυ*=*ἄλλο* καὶ *κατὺ*=*κατὸ* (ἀντὶ *κατά*, κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἀπὸ ὑπό*). Ὁμοίως ἐλέγετο Κυπρ. *Ἀρμάνεῦς, Κεράμεῦς*, ἤτοι καὶ ἡ κατάληξις τῆς γεν. *-ος* ἐτράπη εἰς *-υς*, καὶ *ὑνέθηκε* ἀντὶ *ὀν-*. Ἐν Παμφυλίᾳ (ὅπου καὶ ἡ Αἰολικὴ Σίδη) τὸ ἄρθρον *ὁ* καὶ ἡ κατάληξις *-ος*, *-ον* καὶ ἡ προσωπικὴ κατάληξις *-το* ἐλέγοντο μετὰ τοῦ *υ*, *ὑ βωλήμενυς* (= ὁ βουλόμενος), *ἘστϝέδιυςEστϝέδιυς* (= Ἀσπένδιος), *ἐβωλάσετυ, κάθηδυ, κατήχοδυ* (= κάθηντο, κατείχοντο), *κατεϝέρξοδυ* = *κατεϝέρξοντο, ἰιαρὺ* (ἱαρὸν ἢ ἱαροῦ) *ϝοῖκυ* = (οἶκον), *Δαμάτριυς, Ἀθανάδωρυς, Ἀφροδίσιυς, ϝαναξίωνυς, Μάνειτυς, Μεγάλειτυς*· ἐνίοτε γράφεται καὶ πλῆρες *ου* *Διϝίδωρους, Δίονους, Μάνιτους* κλπ.

(Διὰ τὴν κλειστὴν ταύτην προφορὰν τοῦ *ο* ὡς ŭ παρελαμβάνετο ἐν Κύπρῳ καὶ Βοιωτίᾳ πολλάκις τὸ σημεῖον *Ο* εἰς πα-

ράστασιν τοῦ φθόγγου u, ἐν αἷς λέξεσιν οἱ λοιποὶ Ἕλληνες εἶχον τὸ Υ· πρβλ. τὰ Κύπρια, *κρόσταλλος, κόμβος* = κύμβος, *μοχοῖ* = μυχῷ, *θοράνας* = θύρανδε, *πέποσμαι* = πέπυσμαι, *ἐπτόκασεν* = ἐπτύκασεν (*πτὺξ πτύσσω*), *φοτεύω* = φυτεύω, *ἀγκόλαι, εὐτρόσσεσθαι* = ἐπιστρέφεσθαι (*τρύσσειν*) κττ., τὰ Βοιωτ. *Ἀμονίας, Ἀμόντας, Εὐφροσόναν, θοσίης, Μικόλος* (ἐν Ὀρχομ. *Μικούλος*), *Σομφόρω* κττ., (*πρότανις, προτανεία, ἐπροτάνευσεν* ἀναγινώσκονται περὶ τὸ 300 μ. Χ. καὶ ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς, πιθανῶς διὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *πρόεδρος*. Καὶ παρ' Ἀριστοφάνει Θεσμοφοριαζ. 936 προετάθη ν' ἀναγνωσθῇ «*ὦ πρότανι, πρὸς τῆς δεξιᾶς, ἥνπερ φιλεῖς κοίλην προτείνειν, ἀργύριον ἤν τις διδῷ*», ἵνα τὸ λογοπαίγνιον καταστῇ σαφέστερον. Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸ λογοπαίγνιον τοῦτο οὐδὲν ἀληθῶς ἀποδείκνυται, ἐπειδὴ ὁ Ἀριστοφάνης θὰ παρητυμολόγει τὴν λέξιν).

Καὶ ἐν ἄλλαις διαλέκτοις εὑρίσκονται ἴχνη τῆς κωφώσεως τοῦ *ο* εἰς *υ*· πρβλ. *ὕπυ* = ὕπεστι ἀντὶ *ὑπὸ* ἐν ἐπιγραφῇ Κύμης τῆς Ἰταλίας κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ *υ* τῆς πρώτης συλλαβῆς· ὁμοίως *ϙύκνυς* ἐξ ἀποικίας τῆς Χαλκίδος· *Τιμουρρόδου, Ἀγαθυρρόδη, Ἀγαθύμβροτος* ἐκ Ῥόδου, *Ἀμουργίων* ἐν μτγν. ἐπιγρ. Ἀμοργοῦ κτλ. (τὸ παρ' Ἡροδότῳ *ὑπέατι* ἀντὶ *ὀπέατι* παρητυμολογήθη πρὸς τὸ *ὑπό*).

Πλείονα παραδείγματα καὶ ταῦτα τονουμένου καὶ ἀτόνου *υ* ἀντὶ *ο* παρέχει ἡ Λεσβία διάλεκτος· πρβλ. *ὔσδος* = ὄζος, *ὔμοιος, ὐμάρτη, ὐμαλίκων, ὔμοι* = ὁμοῦ, *ὐμάλων, ὄρνις, δεῦρυ, ὔπισθα, ἐξύπισθα, δύνει* = δονεῖ, *ὔμφαλος, μύγις, πύταμος, στύμα στύμαργος, Ὑδύσσευς, Ὕλυμπος, ξύανον, ἄμυδις, τέκτυνες* κττ. Παρ' Ὁμ. ἀπαντῶσι Αἰολικὰ *ἄλλυδις* (Ἀρκαδ. *ἄλλυ*), καθ' ὃ καὶ *ἄμυδις* ἀντὶ **ἄμο-δις, ἐπασσύτεροι, ἐπισμυγερῶς*, πρβλ. Ἡσυχ. *σμογερόν*· σκληρόν, ἐπίβουλον, μοχθηρόν.

(Σημειωτέον δ' ὅτι ταύτης τῆς ἐπὶ τὸ κλειστότερον τροπῆς τοῦ *ο* παρ' Αἰολ. οὐδεὶς νόμος ἐξηυρέθη, ἐπειδὴ ἡ παράδοσις εἶναι σφόδρα ἐλλιπής, ἴχνη τινὰ μόνον τοῦ παθήματος διασώσασα·

προβλ. τὰ περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ Υ ἐν Τόμ. Α' σελ. 388 κἑξ., ἔνθα δηλοῦται ὅτι περὶ τῆς προφορᾶς αὐτοῦ πολλαχοῦ, λ. χ. ἐν τῇ Λακωνικῇ οὐδὲν ἀπολύτως διδάσκουσιν ἡμᾶς αἱ Λακων. ἐπιγραφαί, ὀλίγον δέ τι αἱ γλῶσσαι τοῦ Ἡσυχίου καὶ πλεῖον ἔτι ἡ νῦν Τσακωνική).

§ 37. *Ἀνωμαλίαι τινὲς περὶ τὸ ο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.* Ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ο ἀπαντᾷ υ καὶ τοῦτο ἐν πανελληνίοις οὐχὶ ἐν διαλεκτικοῖς φαινομένοις· ἀλλὰ ταῦτα ἑρμηνεύονται ἄλλως οὐχὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ προφοράν. Οὕτω λ. χ. μεταπτωτικῶς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμῳ Α' σελ. 265-7 ἐλέγετο *ὄνομα* ἀλλὰ *προσονυμάσδεσθαι* Λεσβ., *νώνυμνος ἀνώνυμος*, Βοιωτ. *ὠνιούμηνε*, Θεσσ. *Ὀνύμαρχος*· ἐν συνθέσει ἄρα ἦν πανελλήνιον τὸ Υ, ἐκ τῶν συνθέτων δὲ μετέβη καὶ ἐπὶ τὸ ἁπλοῦν *ὄνομα* ἐν Αἰγίνῃ, Ῥόδῳ, Κρήτῃ, Φωκίδι, Αἰτωλίᾳ κλπ. Ὁμοίως ἔχει τὸ nox noctis *νὺξ νυκτός*, mola *μύλη*, *πόλος-πύλη*, folium *φύλλον*, *ῥυφέω* καὶ *ῥυφάνω* Ἰωνικῶς ἀντὶ *ῥοφέω* ἐκ ῥίζης srebh sr̥bh, ὅθεν Λατ. sorbeo, Λιθ. surbiu, *ῥέμβω - ῥόμβος* καὶ *ῥύμβος* Ἀττ. καὶ *Ῥύμβις* (Στύροις), *φρύγω* καὶ Ἰνδ. bhr̥jjati Λατ. frīgo, *ἀγορὰ ἄγυρις-πανήγυρις ὁμήγυρις*, *ὀρόγυια τριώρυγος τετρώρυγος*, *ὀροφὴ ὑπωρυφίας* Ἐπιδαύρου κττ.

Ἐν τῷ Θεσσαλ. *γινυμένουν, γινύειτει* καὶ ἐν τῷ Βοιωτ. *γινιούμενον* τὸ ο δὲν ἐτράπη φωνητικῶς εἰς τὸ υ ἀλλ' ἀναλογικῶς, ἤτοι κατὰ τὸ *ἄνομαι* : *ἄνυμαι* ἐλέχθη διὰ τὴν συνωνυμίαν καὶ *γίνομαι* : *γίνυμαι*. Τὸ δὲ *ῥύγχος* οὐχὶ ἐκ τοῦ *ῥέγχω ῥόγχος* ἀλλὰ συνάπτεται μᾶλλον πρὸς τὸ *ὀρύσσω ῥυκάνη*. Ὁμοίως δὲν ἐλέχθη *πῦς ὅπυς, ἀπὺ* καὶ *πυ- πρὸ* καὶ *πρυ-* κατὰ φωνητικὴν τροπὴν τοῦ ο εἰς υ, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον τὸ ἀντωνυμικὸν θέμα qo (*πό-θεν* quo-t) ἐλέγετο ἀρχαιόθεν καὶ μετὰ τοῦ *u*, q-u, προβλ. Vēd. *kū'* = ποῦ ; Λατ. *u-bi*, *πῦς, ὅπυς, ὅπυι* κλπ., οὕτως ἠδύνατο καὶ παρὰ τὸ *apo, Ἰνδ. apa, *ἀπό*, Λατ. po (po-sino -pōno) νὰ λέγηται ἀρχαιόθεν καὶ apu, ὅθεν Λεσβ., Θεσσαλ.,

Ἀρκάδ., Κυπρ. *ἀπύ, πύ-ματος*, καὶ *πρὸ* καὶ *πρ-υ*, ὅθεν *πρύτανις, διαπρύσιος*· πρβλ. *ἀνὰ* καὶ Βακτρ. *ana* καὶ *anu*, Ἰνδ. *anu*.

Τὸ *τέτορες* παρὰ τὸ *τέσσαρες* ἔχει μεταπτωτικῶς, ὅπως καὶ τὰ δεκαδικὰ εἰς *-κοντα* παρὰ τὸ *ἑ-κατόν, διακατίοι, τριακατίοι* κτλ. (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σ. 256). Ἐκ τούτων δ' εἰσῆλθε τὸ *ο* καὶ εἰς τὸ *εἴκοσι, διακόσιοι, τριακόσιοι* κτλ. παρὰ τὸ Δωρικόν, Ἠλεῖον, Ἀρκαδ. κλπ. *ϝίκατι*. Περὶ τοῦ *ον, ομ, ορ, ολ, ρο, λο* ἀντὶ *αν, αμ, αρ, αλ, ρα, λα* κτλ. ἐν ταῖς Αἰολ. διαλέκτοις ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 128-9. Καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ἐμφανίσεως τοῦ *ο* ἀντὶ *ῃ* ἀτόνου κατόπιν τοῦ *κ*, οἷον *δέκο, δέκοτος, ἑκοτόν, Ἑκοτόμβοια*, ἀλλὰ *τριακάσιοι* (παρὰ τὸ ἐκ Στυμφάλου *τριακοσίαις*) ἰδὲ αὐτ. σελ. 129. Περὶ τοῦ *ο* ἀντὶ τοῦ *α* ἐν τῷ *γρόφος* κττ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 124, περὶ δὲ τοῦ *κοθαρῶς* Ἡρακλ. Πιναξ. καὶ *Περκοθαριᾶν* (Λοκρ.), *ὀρρωδέω* κτλ. ἰδὲ τὸ ΚϚ΄ Περὶ ἀφομοιώσεως Κεφάλαιον.

Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι κεῖται *ὀ-* ἀντὶ τοῦ ἀθροιστικοῦ *α-* ἔν τισι λέξεσιν, οἷον *ὄπατρος, ὄτριχες, ὀγάστωρ*· ὁμογάστωρ, *ὄζυγες*· ὁμόζυγες, *ὄθροον*· ὁμόφωνον, *ὄξυλον*· ὅμοιον [ξύλῳ], ἰσόξυλον, *ὄ-τλος ὀτλῶ* (Ἄ-τλας), *ὄαρ, ὄζος* (Ἄρηος) ἐκ τοῦ **ὄ-σδ-ος* = σύνοδος, *ὀμορβεῖν*· ἀκολουθεῖν (Ἰνδ. margā = ὁδὸς), *ὄψον* ἐκ τοῦ o+bhas ὅθεν καὶ ψωμός, *Ὄξυλος* (περὶ τούτου γράφει Ἀθήναιος ἐν 78 б «*Ὄξυλον* γὰρ τὸν Ὀρείου Ἀμαδρυάδι τῇ ἀδελφῇ μιγέντα μετ' ἄλλων γεννῆσαι Καρύαν, Βάλανον, Κράνειαν, Μορέαν, Αἴγειρον, Πτελέαν, Ἄμπελον, Συκῆν καὶ ταύτας Ἀμαδρυάδας νύμφας καλεῖσθαι . . .»· δῆλον ἄρα ὅτι ὁ Ὄξυλος καλῶς ἐκλήθη οὕτως ὡς Ὁμόξυλος, ὡς ὁμοῦ τοῖς ξύλοις γενόμενος, ὅπως αἱ ἀδελφαὶ καὶ αἱ θυγατέρες καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ *Ἀμαδρυάδες*). Ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν τὸ μὲν ἀθροιστικὸν *α* ἀνάγεται εἰς ἀρχαῖον Ἰαπετ. sem· s*m̥* (ὅθεν τὸ sem-el, *ἕν-ός, ἅπαξ* κλπ.), τὸ δὲ *ο* εἰς τὸ ἄνευ τοῦ m λεγόμενον *so*, ὃ ἐν τῇ Λιθ. γλώσσῃ ἐτράπη εἰς sa, ὅθεν sa jáuczu = σὺν ταύρῳ, sa pónu = σὺν τῷ κυρίῳ, sarinkìma = συνέλευσις κττ.

Ἄλλοτε φαίνεται ὅτι ἀπώλετο τὸ *ο*. Οὕτως ἐλέγετο *σὶς*

ἀντὶ σιός, = *θιός-θεός, Σὶν φέρων, Σιδέκτας* ἀντὶ *Θεὸν φέρων, Θεοδέκτας* ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ Λακωνικῇ διαλέκτῳ· ὁμοίως ἐλέχθη *ἡμιόλιν, ἐγκοιμήτριν, ἀργύριν, Πτολεμαῖς (=-μαῖος), Σαραπιῆν (= Σαραπηεῖον), ἔλαν* (= ἔλα(ι)ον), *ὀψοποὶς* ἀντὶ *ὀψοποιός, ἡμιωβέλιν* ἀντὶ *ἡμιωβέλιον* κτλ. Ἀλλ' ἡ ἀπώλεια αὕτη παρατηρεῖται οὐχὶ πανταχοῦ, ἀλλ' ἐπὶ μόνης τῆς καταλήξεως τῶν εἰς *-ος -ον* δευτεροκλίτων, δῆλον ἄρα ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι φωνητική. Τὰ περὶ αὐτῆς ὅρα ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΒ' σελ. 289 κἑξ.

Ὁμοίως φαίνεται ἐνίοτε ἀπώλεια τοῦ *ο* καὶ ἐν τέλει τοῦ α' συνθετικοῦ, οἷον *Θεδωρίδας, Νεμήνιος, Νεμηνίδα, Κλέμαχος, Κλεπόλιος* κτλ. περὶ ὧν ἰδὲ κατωτέρω Κεφ. ΙΗ' Περὶ συναιρέσεως.

§ 38. *Ἀρχαιότης καὶ προφορὰ τοῦ ω.* Τὸν φθόγγον τοῦτον εἶχον πάλαι οἱ Ἰαπετικοὶ λαοί, ἐκληρονόμησαν δὲ καὶ ἔσωσαν καὶ οἱ ἐκ τούτων ἀποσχισθέντες Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι ἐν καταλήξεσι καὶ θέμασι λέξεων, οἷον *λέγω, λέγωμεν, λόγων, ποδῶν, Λατώ, ὠθέω, εὐχωλή, ὠφελῶ, ῥώννυμι, ζώννυμι, ἄνω, κάτω, γιγνώσκω, γνωστὸς (g)nosco (g)nōtus* κτλ. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔτρεψαν εἰς ā, padā'm, pibāmi, asā(ni) (= ἔω) ἀντὶ *esō, Λατ. ero κλπ. Ἐξεφωνεῖτο δὲ ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ καὶ ταῖς Δωρικαῖς διαλέκτοις ἀνοικτότερον τοῦ *ο*, καθ' ἃ εἴδομεν ἀνωτέρω· μόνον δ' ἐν Θεσσαλίᾳ, ἴσως καὶ Μακεδονίᾳ ἐξεφέρετο πολὺ κλειστὸν ὡς *ου* ἡ προφορὰ αὕτη ἐν Θεσσαλίᾳ δὲν φαίνεται ἀρχαιοτέρα τοῦ 400 π. Χ., διὸ καὶ δὲν ἀπαντᾷ τὸ Υ ἢ τὸ *ου* ἀντὶ τοῦ ō (= *ω*) ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταῖς ἐν τῷ ἐπιχωρίῳ ἀλφαβήτῳ γεγραμμέναις ἀλλ' ἐν ταῖς ἐν τῷ Ἰωνικῷ· πρβλ. *Φιλονίκō, ἔδōκαν, Σōταίρōι, ἔσōσε, Ϝασστōν, ΔάϜōν, παρίτō, Λαρισαέōν* κτλ.· ἔπειτα δὲ *φιλάνθρουπα γνούμας, Δρουπύλος, ἔδουκα, Ἀπλοῦν* (ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ 405γ ἀναγράφει κατὰ τὸν ἀρχαιότερον τρόπον «*Ἀπλῶν* γάρ φασι πάντες Θετταλοὶ τοῦτον τὸν θεόν»)· *ἐρουτᾷ, Πουτάλα, κούνουπες* = κώνωπες, *Ἑρμάου* (= Ἑρμαίῳ) *Χθονίου, κατοικείουνθι* =κατοικήωντι. *ζούιον, ζοῦον, ζούσθω, δοῦρα, μουραίνει, τρίβουνος* (= τρίβων), *προύνους* (= πρῶνας), *ἔξουθα* κτλ. Μακεδ. δὲ

ἀκρουνοί· ὅροι ὑπὸ Μακεδόνων, ἤτοι *ἀκρωνοὶ* (πρβλ. *κολωνός)*. ('Επειδὴ ὡς Μακεδονικὰ μνημονεύονται ἄλλα μετὰ τοῦ *ω*, λ. χ. *κώρυκος, Ἐχέδωρος, Φιλώτας, Εὔρωπος, Ἐλιμιῶται, Ἀλμῶπες* κτλ, ἀμφίβολον ἂν οἱ Μακεδόνες ἀπήγγελλον *ου* ἀντὶ *ω)*.

Ὅπως δὲ οἱ Θεσσαλοὶ οὕτω φαίνεται ὅτι καὶ οἱ μεταγενέστεροι Λάκωνες ἀπήγγελλον *ου* ἀντὶ *ω*. Διότι, ἂν μὴ οἱ Λάκωνες διέστελλον οὕτω τὸ *ω* τοῦ *ο* καθ' οὓς χρόνους ἐσῴζετο εἰσέτι ἡ κατὰ ποσὸν διάφορος τούτων προφορά, οὐδεὶς νοεῖ τίνι τρόπῳ ἔμελλον σήμερον οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν Τσάκωνες νὰ διακρίνωσιν ἀκριβέστατα ταῦτα, ὥστε τῷ *ἀφορμά, βροντά, κονία, κορφά, κορκό, μόκ'ο* = μόσχος, *τόπο, ὄνε. χοὰ (χολὰ)* κτλ. ν' ἀντιστοιχῇ *οὔρα, γροῦσσα, χούρα, γέρου, στροῦμα, χεούνα, ψούρα, οὔβα* = λώβα, τὰ συγκριτικὰ *κακούτερε* κτλ. καθ' ἃ καὶ *χαμηλούτερε, ὀμορφούτερε, λευκούτερε* κτλ. (πρβλ. Γλωσσολογικῶν Μελετῶν Τόμ. Α' σελ. 558-561).

§ 39. *Ἀνωμαλίαι περὶ τὸ ω.* Ἡ ἔν τισι διαλέκτοις παρατηρουμένη ποικιλία περὶ τὴν χρῆσιν ἄλλων φθόγγων ἀντὶ τοῦ *ω*, π. χ. *πρᾶτος* Δωρ. καὶ Βοιωτ. ἀντὶ *πρῶτος, Μαιῆτις, Ἱστιαιῆτις, Ἀμπρακιῆται* Ἰων. ἀντὶ *Μαιῶτις, Ἱστιαιῶτις, Ἀμπρακιῶται* κττ. θὰ ἑρμηνευθῇ ἐν τῷ περὶ συναιρέσεως καὶ παραγωγῆς λόγῳ.

Ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ τὸ *ω* δὲν ἐτράπη φωνητικῶς εἰς *ου*, διὰ τοῦτο τὸ *Ἰοῦν, Ἀρτεμοῦν, Λητοῦν* κτλ. δὲν πρέπει νὰ ἑρμηνευθῶσι φωνητικῶς ἐκ τοῦ *Ἰών, Ἀρτεμών, Λητὼν* κλπ. ἀλλ' ἀναλογικῶς, τ. ἔ. ὅτε ἐν τῇ Ἰάδι ἀντὶ τῆς ἀρχαίας αἰτ. *βῶν* (Ὁμ.) ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς νέα αἰτ. *βοῦν*, τότε τὸ ἐπί τινα χρόνον ἐκ παραλλήλου λεγόμενον *βῶν* καὶ *βοῦν* ἐλήφθη ὡς πρότυπον, καθ' ὃ καὶ παρὰ τὸ ἀρχαῖον τὴν *Λητών*, τὴν *Ἰὼν* κτλ. ἐσχηματίσθη νεωτέρα αἰτ. καὶ μάλιστα μετὰ τοῦ τόνου τοῦ *βοῦν*, ἤτοι τὴν *Λητοῦν*, τὴν *Ἰοῦν* κλπ.

Περὶ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ *ω* καὶ ῠ ἐν τῷ *χελώνη χελύνη, φωλεά φῦλον, μῶμος ἀμύμων* κλπ. ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 259-262.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ Ο

§ 40. *Ἀρχαῖον ο ἐν ὡρισμένοις τύποις, προφορὰ καὶ διάσωσις αὐτοῦ ἐν ὡρισμέναις χώραις.* Τοὺς τύπους ἐν οἷς καθ' ἑτεροίωσιν ἐμφανίζεται o ἀντὶ e καί τινας λέξεις, ἐν αἷς ἀρχαιόθεν ἐξεφωνεῖτο *o*, παρεθήκαμεν ἀνωτ. § 35. Νῦν ἐξετάζεται ποία τις ἦν ἡ προφορὰ τοῦ ŏ καὶ ō ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ.

Περὶ τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ἤδη οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ παρετήρησαν καὶ ἐδίδαξαν διαφορὰν αὐτῶν· πρβλ. Τερεντιανοῦ παρὰ Keil ϛ' 329 «igitur sonitum reddere cum voles minori, retrorsus adactam modice teneto linguam, rictu neque magno sat erit patere labra. at longior alto tragicum sub oris antro molita rotundis acuit sonum labellis». Καὶ Μαρίου Οὐικτωρίνου αὐτ. ϛ' 33 «*o*, ut *e*, geminum vocis sonum pro condicione temporis promit... igitur qui correptum enuntiat, nec magno hiatu labra reserabit et retrorsum actam linguam tenebit. longum autem productis labiis, rictu tereti, lingua antro oris pendula sonum tragicum dabit». Σερουίου αὐτ. Δ' 421 «o productum quando est, ore sublato vox sonat, ut *Roma*; quando correptum de labris vox exprimitur. ut *rosa*». Καὶ ἀληθῶς ὁ ἐνθυμούμενος τὰ περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ e καὶ ē εἰρημένα καὶ πρὸς τούτοις ὅτι συνήθως ἡ προφορὰ τῶν φθόγγων ŏ, ō βαίνει παραλλήλως πρὸς τὴν τῶν ĕ, ē. δύναται ἐκ τῶν προτέρων νὰ προσδοκᾷ ὅτι ἐν τῇ Λατινικῇ τὸ μὲν βραχὺ ŏ θὰ ἐξεφωνεῖτο ἀνοικτόν, τὸ δὲ ō κλειστόν, ὅπως τὸ ĕ καὶ ē Οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἰταλικῇ γλώσσῃ σήμερον τὸ μὲν *o* τοῦ molle (= mŏllis) προφέρεται ἀνοικτόν, τὸ δὲ τοῦ sole (= sōl) κλειστόν.

Διεσώθη δὲ τὸ ἀρχαῖον τοῦτο *ο*, α) ἐν τῇ ληγούσῃ ἀρχαιόθεν ἑπομένου r, οἷον memor, marmor, (τὸ jecur καὶ femur οὐκ ἐξαιρέσεις, διότι ταῦτα ἔληγον πάλαι εἰς -ort, *jecort, πρβλ. Ἰνδ. yakṛt, τὸ δὲ robur εἶχε χαρακτῆρα s, (πρβλ. robustus), β) μέχρι τῶν μέσων τοῦ α΄ π. Χ. αἰῶνος, ὅτε προηγεῖτο αὐτοῦ u ἢ *u̯*, οἷον parvom, equom, equos, loquontur, novom, mortuom, exiguom, volgus, voltus κλπ. γ) ἐν τονουμένῃ θέσει, ὅτε μὴ ἐφηρμόζετο περίπτωσίς τις τῶν ἐφεξῆς ἐν § 42 μελλουσῶν νὰ καταλεχθῶσιν. Ἐτράπη δὲ εἰς u ἐν ἀτόνοις συλλαβαῖς καὶ πρό τινων συμφώνων, ὅπως ἐν τοῖς ἔπειτα θέλομεν ἰδεῖ.

§ 41. *Ἀνάπτυξις ὀψιγενοῦς ο ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Πλὴν τοῦ ἀρχαίου ο ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατ. καὶ νεώτερον ἐξ ἄλλων φθόγγων, καὶ τὸ νέον τοῦτο *ο* ὁμοίως τῷ ἀρχαίῳ ἐτράπη εἰς ἄλλους φθόγγους. Ἀνεπτύχθη δὲ α) ἐκ τοῦ ἡμιφώνου *ṛ* καὶ *ḷ* (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 255 καὶ κατωτέρω)· πρβλ. mollis ἀντὶ *mḷdvis, tollo ἀντὶ *tḷno, porta Ἑλλ. **περ-ἰω-πείρω *πṛτὸς -παρτός*, Ἰνδ. ṛkshàs *ἄρκτος* ursus ἀντὶ *or(c)sos. οὕτω λέγεται *κάρνον* καὶ cornu, *κραδ-ίη* καὶ cord-is, σπαρτὸν καὶ sporta, momordimus ἀντὶ *me-mṛdimos, *δαρ-θάνω* καὶ dor-mio. *πρέπω* καὶ corpus, posco ἀντὶ *pṛc-sco, fortis, porca, sors, morior (mer-μορτός), verto καὶ vorsus, Ἰνδ. vartati vṛttàs κλπ.

β) Ἐκ τοῦ e πρὸ τοῦ ὑπερωικοῦ l, πρβλ. volo volt, Volcanus, Menolavi = Μενελάου, volvo, solvo κτλ. (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 182).

γ) Ἐκ τοῦ *e* κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ *ο* τῆς ἑξῆς συλλαβῆς, ἂν μὴ μεσολαβῇ r ἢ κλειστὸν ἄηχον, οἷον hemo-homo *vemo-vomo, *quelo-*quolo-colo κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 182. Ἐν τῷ διπλασιασμῷ τοῦ παρακειμένου ἡ ἀφομοίωσις ἐτελεῖτο εὐκολώτερον διὰ τὸ ὅμοιον φωνῆεν τοῦ ἐνεστῶτος, πρβλ. momordi, spopondi, totondi, poposci (ὅπως καὶ pungo pupugi ἀντὶ παλαιοτέρου pepugi, tundo tutudi, curro cucurri, disco didici κλπ.).

δ) Ἐκ τοῦ e τοῦ eu̯. movēre (*ἀμεύ-σασθαι*), plovere (*πλέϝω*), ovare (*εὐάζω*) κτλ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 182.

ε) Ἐκ τοῦ qu̯e-, su̯e-, fu̯e + συμφώνῳ, ὅθεν co-, so-, lo-, soror, socer, fores, coquo κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 181.

ζ) Ἐκ τοῦ Ἑλλ. *υ*, storax = *στύραξ*.

η) Τὸ *ο* προῆλθε πολλαχῶς καὶ ἐξ ἀναπτύξεως· πολλὰ δηλονότι ὀνόματα λήγοντα νῦν εἰς *-culum* *-bulum* ἔληγον παλαιότερον εἰς -colom -bolom ἀντὶ -clom,-blom = *τλον, θλον,* πρβλ. *ἄν-τλον, γένε-θλον·* τὸ *ο* ἄρα ἀνεπτύχθη μεταξὺ τοῦ c-l καὶ τοῦ b-l, ἔπειτα δὲ διὰ τὴν φύσιν τοῦ l ἐτράπη εἰς u

θ) Ἐξ ἀναλογίας· οὕτω λ. χ. κατὰ τὴν λεγομένην ὑλικὴν ἀναλογίαν τὸ *ο* τῆς ὀνομαστικῆς τῶν οὐδετέρων (καθὰ καὶ τὸ ō τῆς τῶν ἀρσ. καὶ θηλ.) εἰσήλασεν ἐν πολλοῖς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις· πρβλ. tempos - temporis (πρβλ. τὰ ἀρχαιότερον τῆς ἀναλογίας ταύτης σχηματισθέντα tempes-tas, tempere, temperare), corpos-oris (πρβλ. τὰ ἀρχαιοπρεπέστερα vetus-veteris, genus-eris, onus-neris, *ἔτος ἔτεος, γένος γένεος*), robos roboris, arbos arboris κλπ., ὅπως καὶ honōs honōris παρὰ το honestus, dator datōris παρὰ τὸ datr-īx κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 182, 5.

§ 42. *Πάθη τοῦ ο* Α') Καὶ τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ νεώτερον *ο* ἐτράπη εἰς *u*, α') ὅτε ἐξεφωνεῖτο πρὸ τοῦ ὑπερωικοῦ l (τὸ δὲ l ἐξεφωνεῖτο ὑπερωικῶς, ὅτε ἔκειτο ἐν τέλει λέξεως, ἢ ὅτε μετ' αὐτὸ εἵπετό τι τῶν ἁδρῶν φωνηέντων a, o, u, ἢ σύμφωνον, ὥστε ἀπετελεῖτο σύμπλεγμα ἐξ l + συμφώνῳ)· πρβλ. polire-pulcer, volgus-vulgus, stolidus-stultus columna καὶ colmen-culmen colpa-culpa, pollen καὶ pulvis, βολβὸς-bulbus, mulgere, colo-cultus, pulpa, puls, olle-ultimus, volo-vult vultis, fulvus Fulvius, fulgere, fulgur, *in-calco-*incelco *in-colco-inculco, *insalto-insulto, *in-salsus-insulsus, pōcolom-pōculum, tabola-tabula, epistola-epistula, *Sicelos-*Sicolos-Siculus, *σκόπελος*-*scopelos -*scopolos -scopulos, *φαινόλης* -*paenola-paenula,

σκυτάλα -*scutala- *scutela - *scutola - scutula, cēlo- *cḷtos -*coltus - occultus, percello (-ldo) *percḷtos -*percolssos -*percolsos -perculsus, *ex - salo (ἐκ τοῦ salio) - *ex - selo *ex - solo - exsulo, parszĕlis (Λιθ.) *porcelos - *porcolos - porculus, sē - dŏlōd - sēdŭlo, *consel - consol - consul, *semel semul simul, *facli - *facḷ - *facel - facul (volvo δὲ καὶ solvo, διότι ἐκ voluo,·soluo).

β') Πρὸ τῶν ἐρρίνων, ὅτε τούτοις εἵπετο οὐρανικὸν ἢ χειλικόν· πρβλ. *ὄνυξ* unguis, honc- hunc, *ὀγκᾶσθαι* uncare, ungere, ungula, truncus, lumbrīcus, umbo, umbilīcus, uncus, ungustus, homo - homuncio, homunculus, latro latrunculus, avos-avunculus, carbo- carbunculus, ratio - ratiuncula κλπ.

γ') Πρὸ τῶν τελικῶν -s, -m, d, -t, -nt, -rt, ἐν τοῖς ὀνόμασι τῆς β' κλίσεως, ἐν τοῖς οὐδ. τῆς γ' καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν ἀπὸ τοῦ 200 π. Χ., ἐὰν μὴ προηγῆται *u* ἢ *v*, (διότι μετὰ τὸ *v* καὶ *u* μόνον ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ α' π. Χ. αἰῶνος κἑξ.)· οἷον bonus, tempus, aliud, bonum, caput, ferunt, utarus, spatiarus, *jecort - jecur, *femort - femur κττ., ἔτι δὲ ἐν ταῖς ἀρχαίαις γεν. τῆς γ' κλίσεως Castor*us*, Cerer*us*, Vener*us*, patr*us*, homin*us*, nomin*us*

δ') Κατόπιν τοῦ *i*, οἷον Graiu - gena, Troiu - gena.

ε') Πολλάκις καὶ πρὸ δύο συμφώνων, οἷον st, x, nt, nd, mn, rc, nl-ll, rl-ll, rn, οἷον arbos - arbustum, robos - robustus venos - venustus, onos - onustus, angos - angustum, vetos - vetustus, *alomnos - alumnus, *Vertomnos - Vertumnus *calomnia - calumnia, *Caton - los - Catullus. ἀμφορέα - *ampora - *amporla - *ampolla - ampulla, *homonlos - homullus, *lenon - los - lenullus, ἀμόργη -*amorca - amurca, *eont - is - euntis, *faciondus - faciundus, voluntas, fornus - furnus, luxus κλπ.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ ἄλλων συμφωνικῶν συμπλεγμάτων ἐτρέπετο τὸ *o* εἰς *u*, οἷον curtus -*cortus (καρτός), currere = *cursere, scurra, curvos, surdus, turma, turdo, ursus, urvum, sturnus, turdus, furca, lurco, spurcus, turpis. Καὶ πρὸ τοῦ *ms* ἐν ταῖς λέξεσιν umerus, numerus, αἵτινες προῆλθον ἐκ συμφύρσεως τοῦ *omso -

*umso ('Ομβρ. onse, 'Ελλ. *ὦμος* ἀντὶ *ὦμσος Αἰολ. *ὀμμαδίαις*) καὶ *omesos, ὅθεν *umesos-(h)umeros, καὶ *nomso-*numso ('Οσκ. Niumsieis) καὶ *nomasos, ὅθεν *numasos-numerus).

Πρὸ τοῦ -nt.-nd ἡ τροπὴ αὕτη ἐπιχώριος οὖσα μάλιστα παρὰ τοῖς Ὄσκοις καὶ Ὄμβροις ἦν προσφιλὴς καὶ ἐν τῇ λαϊκῇ γλώσσῃ τῶν Ῥωμαίων. Ἐντεῦθεν πολλάκις, ὁσάκις φθόγγος τις χειλικὸς ἤτοι συγγενὴς πρὸς τὸ *u* παρέκειτο τῷ o, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ αὐτοῦ, ἀπαντᾷ τὸ u ἀντὶ τοῦ o, πρβλ. dupundius, Acheruntem, promontorium καὶ promuntorium, funtes, frundes κττ.

ς') Ὁμοίως φαίνεται ὅτι ἐτράπη τὸ o ἐν μετατόνῳ θέσει εἰς u παρὰ τὸ p, trípodium répŏdiare-tripudium repudiare.

B) Τὸ *o* κείμενον ἐν ἀτόνοις χώραις πρὸ τῶν χειλικῶν p, b, f, m, ἐτράπη εἰς φωνῆέν τι κείμενον μεταξὺ τοῦ u καὶ i, ὁποῖον περίπου τὸ Γαλλικὸν u. Τοῦτο παλαιότερον μὲν παρίστατο διὰ τοῦ u, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ ἑξῆς καθόλου διὰ τοῦ i· λ. χ. *Crasso-pes - Crassu-pes καὶ Crassi-pes, *aurofex - aurufex καὶ aurifex, *magno-ficus - magnuficus καὶ magnificus, centupes - centipes, *maxemos maxomo (Φαλισκ.) -maxumus - maximus κλπ. (περὶ τούτων ἰδὲ κατωτ. § 61).

Γ) Τὸ *o* ἐτρέπετο προσέτι εἰς *e* 1) ὅτε ἔκειτο ἐν τέλει λέξεως· πρβλ. sequere = **ἕπεσο* - *ἕπεο*, olle - ille ἀντὶ *olse καὶ is-te ἀντὶ *is-se, ὧν τὸ se = *so = Ἰνδ. sa, Ἑλλ. *ὁ*.

2) Ὅτε πρὸ αὐτοῦ ἦν v, εἵπετο δὲ s, t ἢ r μετ' αὐτοῦ συλλαβιζόμενον, vester, Vertumnus κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 176-7.

Δ) Τὸ *o* ἐτράπη εἰς *a* πρὸ τοῦ *v*, οἷον lavo *λόϜω*, caveo *κοϜέω*, cavos **κοϜιλος*-*κοῖλος* κλπ., περὶ ὧν ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 154 (ὅπου τὸ *ov* προῆλθεν ἐκ τοῦ *ev* δὲν ἐτράπη εἰς *av* τοῦτο πάντως, διότι θὰ ἐξεφωνεῖτο διαφόρως καθ' οὓς χρόνους ἡ τροπὴ ἐγένετο)· πρὸς δὲ ὅτε ἔκειτο ἐν συλλαβῇ κειμένῃ ἀνωτέρω τῆς τονουμένης κατὰ τὸν ἀρχαιότατον Ἰαπετικὸν τονισμόν,

περιεχούσῃ δὲ χειλικὰ ἢ ὑπερωικὰ σύμφωνα ἢ l (περὶ τούτων ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 154).

§ 43. *Περὶ τοῦ Λατινικοῦ* ō. Καὶ ὁ φθόγγος οὗτος ἐκληρονομήθη μὲν ἐν πολλαῖς λέξεσι καὶ τύποις, ἀνεπτύχθη δὲ ἐξ ἀντεκτάσεως καὶ συναιρέσεως ἐν πολλοῖς καὶ ἐξ ἁπλοποιήσεως τῶν μακροφώνων διφθόγγων ōu, ōi ἐν ἄλλοις, πρὸς δὲ καὶ ἐβραχύνθη κατὰ τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς βραχύνσεως τῶν φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ καθόλου εἰπεῖν δὲν ἐτράπη εἰς ἄλλον φθόγγον· πρβλ. ἀρχαῖον ō ἐν τῷ donum, dōs-dōtis (δῶρον δωτίνη), pō-clom Ἰνδ. pātram, fōdi, rōs, mōs, flōs, vehitōd, lupōd, glōcio, crōcio, ōcior, ōvom, nōs (= νῶι) κλπ. Ἔπειτα cohors -cōrs, *pro+oles - prōlcs, *co+opia - cōpia, *co+operare - cōperare, *planta(i)o - planto, moveo - *movetos *movotos - *mootos - mōtus, *novenos-*novonos-*noonos - nōnus, co-honestus-cōnestus κλπ. (ἰδὲ Κεφάλαιον ΙΖ′ Περὶ συναιρέσεως)· πρὸς δὲ *lupons-lupōs (πρβλ. *ὀδελόνς, θεόνς* ἐν ἐπιγρ. Κρήτης), tons-illac καὶ tons-les-tōles, consol-cōnsul κλπ. (ἰδὲ Κεφάλαιον ΚΑ′ Περὶ ἀντεκτάσεως). Καὶ τέλος modō-modŏ, amō amŏ, amōr, statŏr κλπ. (ἰδὲ Κεφ. Κ′ Περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας)· bōs ἀντὶ *bōus *βῶς*, (Ἰνδ. gāus), ōs καὶ ōra ἀντὶ *ōus *ōusa Ἰνδ. ās, *ὤα*, Λιθ ustá· glōs (*γαλόως*, Σλαυ. zulava) ἀντὶ *glōus, annō ἀντὶ *annōi, πρβλ. Numasiōi. Τροπὴ τοῦ ō εἰς ū παρατηρεῖται μόνον ἐν τῷ *φώρ* fur καὶ quōr-cūr (περὶ τοῦ nōmi-capo nuncupo κτλ. ὁμοίων τῷ sēmi-caput-sinciput ἐλέχθησαν ἀνωτέρω σελ. 184 τὰ δέοντα). Διατί τὸ ō ἐτράπη ἐν τούτοις εἰς ū, ἄδηλον· φαίνεται ὅτι ἐπέδρασε τὸ ἀκολουθοῦν r (ὅπερ καὶ ἀνωτ. σ. 197 εἴδομεν συντελέσαν εἰς τὴν τροπὴν τοῦ ŏ εἰς ŭ, fornus - furnus, curtus, ursus, jecur κλπ.) ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ μονοσυλλάβου καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου χειλικοῦ f ἢ ὑπερωικοῦ qu.

(Αἱ μετοχαὶ τοῦ μέλλοντος εἰς -tūrus, futūrus facturus κλπ. δὲν περιέχουσι τὸ θέμα τῶν εἰς -tōr-tōris ὀνομάτων ἀλλὰ τὸ β′ ὕπτιον εἰς tū, dictū, factū, visū κλπ., ὥστε δὲν πρόκειται

ἐν τούτοις τροπὴ τοῦ ō εἰς ū· ὁμοίως οὐχὶ ἐν τῷ hūc, illūc istūc, διότι ταῦτα οὐχὶ ἐκ τοῦ illōc, istōc, hōc, ἀλλ' ἐκ τῶν *illoi-ce, *hoi-ce, *istoi-ce (πρβλ. ὅποι), ὅπως καὶ hīc ἐκ τοῦ *hei-c (πρβλ. ἐκεῖ). Τὸ lacūna lacus πρὸς τὸ lacōna (παρ' Οὐάρρωνι) ἔχει μεταπτωτικῶς, ὅπως τὸ *χελύνη χέλυς* πρὸς τὸ *χελώνη* (πρβλ. Τόμ. Α' σ. 259 κέξ.). Ὁμοίως ἔχει τὸ rādere-rōdere, τὸ scāpus-scōpae κλπ. Περὶ τοῦ hūmanus ἔχοντος ū ἀντὶ ĕ-ŏ τοῦ hemo homo καὶ τοῦ octāvos ἔχοντος ā ἀντὶ ō *ὀκτώ, ὄγδοος*, Ἰνδ. aṣṭāu οὐδὲν πιθανὸν ἐλέχθη μέχρι τοῦδε.

Ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Πραινεστίνων καὶ Φαλίσκων εὕρηται ἐνίοτε ō ἀντὶ ū (ἐκ τοῦ ou ἢ oi), οἷον Losna ἀντὶ lousna (πρβλ. ἀρχ. Βακτρ. raoxṣna, ἀρχ. Πρωσσ. lauxnos), Poloces καὶ Polouces, coraveront (Παιλιγν. coisatens), loferta, Ὀσκ. Lúvfreis. Ἐξεφωνεῖτο ἄρα ὑπὸ τούτων τὸ ū ἀνοικτὸν ὁμοίως τῷ ō.

Περὶ τῶν ἐναλλασσομένων nontius-nuntius, nondinum-nundinum, opilio καὶ upilio, fōnus καὶ funus κλπ. ἢ lōtus καὶ lautus, κτλ. ἔσται ὁ λόγος ἐν τῷ Κεφ. ΙΖ' Περὶ συναιρέσεως καὶ τῷ ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΘΟΓΓΟΥ *ι*, *ῑ*.

---

§ 44. *Ἀρχαῖον* ῐ, ῑ. Ὁ φθόγγος οὗτος ἔχειτο ἀπὸ τῶν Ἰαπετικῶν χρόνων ἐν ὡρισμέναις λέξεσι καὶ ἐν ὡρισμένοις τύποις λέξεων, οἷον ἐν διπλασιασμῷ, ἐν πολλαῖς προσωπικαῖς, παραγωγικαῖς, πτωτικαῖς καταλήξεσιν, πρβλ. *γίγνομαι* gigno. *διδάσκω* disco ἀντὶ *di dc-sco ἀντὶ *di-d(e c-sco, *ἵστημι* sisto. Ἰνδ. tiṣṭhāmi. *τίς* quis Ἰνδ. kim. *ἴμεν* imus Ἰνδ. imás, *Fίδμεν* Ἰνδ. vidmá. *ΔιFὶ* Ἰνδ. diví. *δίπους* bipes. *δίκη* dicis. *ὄFις -ὄις -οἷς* ovis, *τρία* tria, *τύρσις* turris. *μινύθω* minuo, *πόσις* potis patis, *πίσσα* pix καὶ Λιθ. pikis, *ἔτι, ἐπί, ἀντὶ* Ἰνδ. ati, api, anti, svādiṣṭhas = *ἄδιστος,* naviṣṭhas ὑπερθετικὸν τοῦ návas novos **νεFος* -*νέος,* asmi asti santi = *εἰμί, ἐστί, ἔαντι,* *vidheva -*ἡ*-*Fίθεος* vidua Ἰνδ. vidhavā, *δεξιὸς* Ἰνδ. dákṣinas κττ.

Ἔπειτα *Fίς ἶ-φι* Λατ. vīs, *ἰὸς* vīrus, *πίνω πῖθι* Ἰνδ. pītas pītis, *κλίνη* in-clīno, *πίων* Ἰνδ. pīvan, *ἱμάς* Ἰνδ. sīman, *βινέω* Ἰνδ. jītás ἐκ ῥίζης jyā = βιάζω, jīvas = vivos κλπ. Συνηθέστατα τὸ μὲν i εἶναι μεταπτωτικὴ ἀσθενὴς βαθμὶς τῶν διφθόγγων ei, oi, ai καὶ τῶν συμπλεγμάτων i̯e, i̯a, i̯o, τὸ δὲ ī τῶν μακροφώνων διφθόγγων ēi, ōi, āi καὶ τῶν συμπλεγμάτων i̯ē, i̯ā, i̯ō· πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 252-5 καὶ 259-62, 265 κέξ.

§ 45. *Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ Ἑλλην. ι καὶ* ι. Τό τε μακρὸν καὶ βραχὺ *ι* ἐξεφωνεῖτο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλ. γλώσσῃ ὁμοίως ὡς πρὸς τὸ ποιόν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ αὐτὸ γράμμα Ι μετεχειρίζοντο εἰς παράστασιν ἀμφοτέρων ὅπως καὶ τοῦ ῠ καὶ ῡ, τοῦ ᾰ καὶ ᾱ, καὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς διαφόρου προσῳδίας οὐδὲν διαφέ-

ρουσιν ἀλλήλων τὰ πρότερον κατὰ τὸ ποσὸν μόνον διαφέροντα.

§ 46. ***Νεώτερον ι.*** Πρὸς τῷ Ἰαπετικῷ ι καὶ ῑ ἀνεπτύχθη καὶ ἕτερον ἔν τε τοῖς ἀρχαιοτάτοις πανελληνίοις χρόνοις καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα διαλεκτικοῖς. Οὕτω α΄) ἀντὶ τοῦ ε ἐμφανίζεται ι ἔν τισι λέξεσιν, οἷον *ἱστία (ἑστία)*, *ἵππος* (equos), *πίτνημι (πετάννυμι)*, *κρίμνημι (κρέμαμαι)* *σκίδνημι* καὶ *κίδναμαι (σκεδάννυμι)*, *κίρνημι (κεράννυμι)*, *πίλναμαι (πελάζω)* κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. § 24).

β΄) Ἐκ τοῦ βραχέος *υ* κατ᾽ ἀνομοίωσιν· ὅτε δηλ. ἡ συλλαβὴ ἡ ἔχουσα τὸ *υ* ἠκολουθεῖτο ὑπ᾽ ἄλλης ἐχούσης ὁμοίως *υ* ἢ u̯. τὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς ἐτράπη εἰς ῐ· πρβλ. ***Εἰθύμαχος*** ἀντὶ ***Εὐθύμαχος, ἰπνὸς*** ἀντὶ *uqu̯nos, Γοτθ. auhns, ofen, ***αἶπος ἰψηλὸς ἴψος*** καὶ Γαλατικὸν uxello, κλπ. (ἰδὲ κατωτέρω § 57).

γ΄) Ἔν τισι διαλέκτοις, οἷον ἐν τῇ Κρητικῇ, τῇ Λακωνικῇ, τῇ Ἡρακλεωτικῇ, τῇ Ἀργείᾳ καὶ τῇ Παμφυλίᾳ ἐτράπη πάλαι πρὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ϝ, φωνήεντος *α, ε, ο, ω* ἑπομένου, εἰς ῐ *(ἰάττα, σιὸς* κλπ.), βραδύτερον δὲ καὶ ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ καὶ ἐπὶ ἄλλοις τισὶν ὅροις ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Κύπρῳ, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 163.

(Ἐν τῇ ἀρχῇ λέξεών τινων ἀπὸ *κτ* ἢ *χθ, φθ,* (*σλ*) ἀρχομένων ἐμφανίζεται ι ὅπερ συνήθως λέγεται προτακτικόν· πρβλ. ***ἰχθὺς*** Λιθ. zuwis, ***ἰκτῖνος*** Ἰνδ. çyēnas, ****ι-σλὺς-ἰλύς, ἰκτὶς*** καὶ ***κτίδεος κτιδέη, ἰκτάρα*** καὶ ***κτάρα***. Ἀλλ᾽ ὁ περιορισμὸς τούτου ἔν τισιν ἀπὸ τῶν συμπλεγμάτων τούτων ἀρχομέναις λέξεσι διδάσκει ὅτι μᾶλλον συνδέεται πρὸς τὴν φύσιν τῶν φθόγγων τούτων, (περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω Κεφ. ΚΕ΄ Περὶ προθετικῶν φωνηέντων). Ὅτι τὸ ι εἶναι ἀνάπτυξις ἐν τῷ *οἰκτίρω, οἰκτίζω,* οὐχ ἀληθές. Ὅπως ἐκ τοῦ *μαρ-τυ-ρ-* ἐγένετο **μαρτυρ̯ομαι-μαρτύρομαι,* οὕτως ἔκ τινος **οικ-τι-ρ-* τὸ **οἰκτίρ̯ω-οἰκτίρω* καὶ ἐκ μόνου τοῦ *οἰκ-τι-* τὸ *οἰκτίζω.)*

§ 47. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ι τὸ στόμα ἔλασσον ἢ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἄλλων φωνηέντων ἀνοίγεται (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 130), διὰ τοῦτο εὐκόλως τὸ παραγόμενον οὕτω μικρὸν ἄνοιγμα δύναται ἐλαττούμενον νὰ καταστῇ στε-

νόν, ὅτε κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 141-2, 145 καὶ 310, δύναται νὰ παραχθῇ ἡμίφωνον i̯ ἀντὶ τοῦ πλήρους καὶ τελείου φωνήεντος i. Τὸ φαινόμενον τοῦτο συνέβαινε καὶ παλαιότατα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατ. γλώσσῃ, ἐξηκολούθησε δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις, τοῖς τε δοκίμοις καὶ τοῖς ἔπειτα μέχρι σήμερον, θέλει δ' ἐξετασθῇ βραδύτερον ἐν συναφείᾳ πρὸς ἄλλα ἐν Κεφαλαίῳ ΙϚ' § 8. Ἐν τῷ παρόντι ἀρκοῦσιν ὀλίγα παραδείγματα· πρβλ. *Ἱστ̯ιαίη, Αἰγυπτ̯ιή, πόλ̯ιος* κλπ. Ὁμ., *διασωπάσομαι* Πινδ., *ζά, κάρζα, Ζόννυσος* Αἰολ., *κύρρον, Ἀγασσᾶς, Μνασσᾶς* = κύριον, Ἀγασέας, Μνασέας, *Ἀντόχος, Διονυσιοῖ* = Ἀντίοχος Διονυσίοι, *ἀργυρροῖ* Θεσσαλ., *λαγάνα, ἐνύπνον* ἀντὶ *ἐνύπν̯ιον λαγάν̯ια* ἐν παπύροις κλπ. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ φωνητικὰ φαινόμενα ἑρμηνεύονται διὰ τῆς τροπῆς τοῦ *ι* εἰς i̯, οἷον τὸ *θέσιος* ἀντὶ **θέτιος, πλούσιος* ἀντὶ *πλούτιος* κλπ., περὶ ὧν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Δι' ἐπίδρασιν τοῦ παρακειμένου *ρ* τὸ *ι* ἐτράπη εἰς *ε* ἐν Θεσσαλίᾳ, Βοιωτίᾳ καὶ Ἤλιδι, *κρεννέμεν* ἀντὶ *κρῑννέμεν, πατρουέαν* ἀντὶ *πατρωίαν* κτλ., ἰδὲ ἀνωτ. § 25.

§ 48. *Ἀνώμαλά τινα φαινόμενα ἑρμηνευόμενα.* Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι ἐναλλάσσεται τὸ *ι* πρὸς τὸ *ο, ε, α* κλπ. Οὕτω λ. χ. ἀντὶ τῆς συνήθους καταλήξεως τῶν μετουσιαστικῶν λεγομένων ἐπιθέτων εἰς *-ειος -εος, χρύσειος - χρύσεος,* οἱ Λέσβιοι, οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον ἄλλην εἰς *-ιος*· πρβλ. τὰ ἐκ Λέσβου *πορφύριος, μαρμάριος, φλόγιος, κυνία* κτλ., τὸ ἐκ Θεσσαλίας *λιθίας,* τὰ ἐκ Συρακουσῶν *ἀργύριος, βόϊος, φοινίκιος, χάλκια, κυνίαισι, σιδάριος* κλπ. Ἀλλὰ τὸ *-ιος* τοῦτο δὲν προῆλθε κατὰ φωνητικὴν τροπὴν τοῦ *ε* εἰς *ι* ἐκ τοῦ *-εος,* ἀλλὰ μεταπτωτικῶς ἐκ τοῦ *-ειος - ιος* ὅπως *εἶμι - ἴμεν, πείθειν - πιθεῖν, ἐρείπειν - ἐριπεῖν, ἐρείκειν - ἐρικεῖν ἐρικτὸς* κλπ. Ἄλλα παρητυμολογήθησαν, λ. χ. *Σεκυὼν Σεκυώνιος* ἦν ὁ ἐγχώριος καὶ δὴ ὁ γνήσιος τύπος, ἐκ τούτου δὲ διὰ τὸ *σίκυς σίκυος* προῆλθεν ὁ μετὰ τοῦ *ι* τύπος. Τὸ *σχίζα* καὶ *σχεδίη σχέδη* κτλ. ἀνάγονται εἰς θέμα sq(h)eid, περὶ οὗ ἰδὲ Κεφάλαιον ΙΕ' § 3. Ἄλλα εἶναι

πλάσματα χάριν ἐτυμολογικῶν σκοπῶν, λ. χ. *σέσυφος* ἀντὶ *Σίσυφος*. Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ *ι* εἰς *υ* ἢ τἀνάπαλιν τοῦ *υ* εἰς *ι*, οἷον *ἥμυσυ, Κυνθυκῇ, κυλύχνιον, Λυβυκὸς* κλπ. καὶ *Σίβιλλα, αἰσιμνάτας, Τινδαριδᾶν, ἀλικὸς* κτλ. ἰδὲ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 391-3. Ἐν ἄλλοις πρόκειται ἐναλλαγὴ καταλήξεως, λ. χ. *μελία - μελῖνος* καὶ ἔπειτα *μελεῖνος* κατὰ τὸ *ἰτέ - ινος, πτελέ - ινος* κτλ., οὐχὶ ἄρα τροπὴ τοῦ *ι* εἰς *ε* ἢ τἀνάπαλιν· ὁμοίως τὸ *βατραχιοῦς* παρὰ τὸ *βατραχειοῦς - βατραχεοῦς* ἐσχηματίσθη κατ' ἄλλα πρότυπα· πρβλ. *κεραμεοῦς, χυτρεοῦς, γλαυκειοῦς, φοινικιοῦς* κτλ. Ὁμοίως ἔχει τὸ *Αἰνειᾶται - Αἰνεᾶται - Αἰνιᾶται, Αὐλεᾶται - Αὐλιᾶται, Χαλκειᾶται - Χαλκεᾶται - Χαλκιᾶται* κττ., ἐν οἷς τὸ *-ειᾶται* ἀρχαῖον, τὸ δὲ *-ιᾶται* κατ' ἄλλα πρότυπα, οἷον *Ἰᾶται, Κερδιᾶται, Ναξιᾶται* κτλ., πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Θ΄ 199 κέξ. Τὸ *ἀργἱνόεις* παρ' Ὁμήρῳ καὶ *ἀλγἱνόεις* παρ' Ἡσιόδ. καὶ *Ἀργινοῦσσαι* παρὰ τὸ *ἄργεννος Ἄργεννον* (ἀκρωτήριον ἐν Λέσβῳ καὶ Τρῳάδι), *Ἀργεννοῦσσαι* καὶ *ἀλγεινὸς* δὲν δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι κατὰ φωνητικὴν τροπήν· ἀλλὰ τὸ *ἀργι-* ὅπερ κεῖται ὡς α΄ συνθετικὸν καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις λέξεσιν, *ἀργικέραυνος, ἀργιόδους, ἀργίπους, ἀργιμήτας, ἀργίλοφος, ἀργινεφής, ἀργίκερως, ἀργιβόειος*, (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 168), ἐλήφθη ὡς θέμα τῆς λέξεως, ἐξ οὗ ἐπλάσθη τὸ ἐπίθετον *ἄργι-νος* ὅθεν *ἀργινόεις* (- *Ἀργινοῦσαι*) καθ' ὃ καὶ *ἀλγινόεις*· τὸ δὲ Λεσβ. *ἄργεννος* ἀντὶ **αργεσνος* ἔχει τὸ θέμα ὃ καὶ τὸ *ἐν-αργὲς - Ἀργός*· ἐκ δὲ τοῦ *ἄργεννος* ἐγένετο τὸ *Ἀργεννοῦσ(σ)αι*.

Ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ *ι* καὶ *α* ἐν τῷ *Σπιθραδάτης* παρὰ Κτησίᾳ καὶ *Σπιθριδάτης* παρὰ Ξενοφῶντι, *Μιτραδάτης* (Ἡροδοτ.), *Μιθραδάτης* (ἐπιγρ.), *Μιθριδάτης* (Ξενοφ.) ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν Ἀσιατικαῖς γλώσσαις, ἔνθα ἀντὶ τοῦ Περσ. Mithra ἀναγινώσκεται ἐν Ἀσσυριακαῖς ἐπιγραφαῖς Mitri. Ὁμοία ἐναλλαγὴ παρατηρεῖται καὶ ἐν τῷ Μακεδονικῷ ὀνόματι *Ἀρραβαῖος - Ἀρριβαῖος*, ὧν τὸ μὲν *Ἀρραβαῖος* εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ἐγχώριος τύπος, ἀναγινωσκόμενος καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ Δ΄ 83 καὶ

ἀντιστοιχῶν τῷ *Ἐρραφ-ιώτας*, τὸ δὲ *Ἀρριβαῖος* ὁ μεταβεβλημένος κατὰ τὸ *Ἀρριδαῖος* (παρὰ τὸ *Ἐρριδαῖος*) καὶ τὸ μόριον *ἀρι-* (*Ἀρίμνηστος*).

Ἄλλη ἐναλλαγὴ τοῦ *ι* καὶ *ε* ἀπαντᾷ ἐν τῷ *ἐρείδω ἐρηρέδαται ἠρηρέδατο* ἀντὶ τῶν προσδοκωμένων *ἐρηρίδαται ἠρηρίδατο* ἀπὸ τῶν συνεσταλμένων μεταπτωτικῶς *ἐρήριδμαι ἠρηρίδμην* (πρβλ. *ἀλείφω ἀλήλιμμαι ἠληλίμμην, ἐρείκω ἐρήριγμαι ἠρηρίγμην, ἐρείπω ἐρήριμμαι ἠρηρίμμην*). Φαίνεται ὅτι, ὅτε ὁ παθητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος ἔλαβον τὸ *ει* κατ᾽ ἀναλογίαν τῶν ἄλλων χρόνων, τὰ τρίτα πληθυντικὰ πρόσωπα τὰ λήγοντα ἀληθῶς πρότερον εἰς *-ίδαται -ίδατο* δὲν ἠδύναντο μὲν ἐν τοῖς χωρίοις τῶν ποιητῶν ἐν οἷς ἔκειντο νὰ γραφῶσιν ὁμοίως διὰ τοῦ ΕΙ, τοῦ μέτρου ἀπαιτοῦντος βραχεῖαν συλλαβήν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφαίνετο καλὸν διὰ τὴν σύγχυσιν πρὸς τὰ ἐκ τοῦ *ἐρίζω* ὡσαύτως σχηματιζόμενα *ἐρηρίδαται ἠρηρίδατο* νὰ γράφωνται διὰ τοῦ *ι*· ἐντεῦθεν ἐνόμισαν ὅτι ἀντὶ τοῦ *ει* ἔδει νὰ γράψωσιν *ε*, ὅπως πολλαχοῦ τὸ *ε* ἦν τὸ ἀντίστοιχον βραχὺ τοῦ *ει* (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Θ΄ σελ. 387).

§ 49. *Περὶ τοῦ μακροῦ* ῑ. Παρὰ τὸ ἀρχαιόθεν ὑπάρχον ῑ ἐν πολλαῖς λέξεσι καὶ τύποις ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ταῦτα ἐν τῇ πανελληνίῳ, τῇ πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῶν διαλέκτων περιόδῳ, ἕτερον ῑ ἐκ τοῦ *ε*. Τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐγένετο πρῶτον ἴ πρὸ τοῦ *σ* ἢ *z* καὶ ἔπειτα διὰ μεταθέσεως καὶ ἀντεκτάσεως ἐπεξετάθη εἰς ῑ, οὕτως ὥστε νῦν τῷ ῑ τούτῳ ἀντιστοιχεῖ ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις ἕτερος φθόγγος· πρβλ. *κριθή* Γερμ. gerste. Λατ. hordeum. θὰ ἦν ἄρα *kherzdhā, ὅθεν *khrizdhā'- κρῑθά, ὁμοίως *kerg̯uos (κερασϝός), ὅθεν **κιρσϝος κριός*,*ϝερσνὸς (Ἰνδ. vr̥g̯án) * *ϝιρσνὸς* - ϝρῑνός.

Μετὰ τὴν σύμπτωσιν τοῦ *ει* καὶ *ι* ἐπῆλθεν ἀπὸ τῆς Β΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος κέξ. ἡ συνηθεια τοῦ γράφειν ΕΙ καὶ ὅπου τὸ ῑ ἐτυμολογικῶς ἀνῆκεν· λ. χ. *Εὐρειπίδης, πείπτω, Σαλαμεῖνος, νείκη, φιλόνεικος, πολείτης, σεῖτος, ῥείγει, εἱδρυμένης* (πρβλ.

Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Γ' 306 κἑξ. 314 καὶ ΙΑ' 290), *ἀτειμάσει, τειμάς, Πειεριδῶν, μετακεινήσῃ* κτλ. Ἡ γραφὴ αὕτη διδάσκει ἡμᾶς πολλάκις τὴν προσῳδίαν τοῦ ῑ, λ. χ. ἐν τῷ *γί'γνομαι, γι'γνώσκω, πί'πτω, ρί'πτω* κλπ., δὲν σημαίνει δὲ ἀληθῶς μεταβολὴν τῆς προφορᾶς τοῦ ῑ εἰς δίφθογγον *ει*.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ i ΚΑΙ ī.

---

§ 50. *Ἀρχαῖον i*, ī, *προφορὰ τοῦ φθόγγου i*, ī *παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις*. Ἤδη ἀνωτέρω ἐν § 44 ἐλέχθη ὅτι τὸ *i* καὶ ī ἦν ἀρχαῖος Ἰαπετικὸς φθόγγος καὶ ὅτι ἀρχαιόθεν ἐκληρονομήθη ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ. Ἐξεφωνεῖτο δὲ τὸ βραχὺ i κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Γραμματικῶν διαφόρως τοῦ ī. ἤτοι ἀνοικτόν, προσεγγίζον πως τῷ e. Καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ πολλάκις εἰς παράστασιν τοῦ διὰ τοῦ Λατινικοῦ ĭ παριστωμένου φθόγγου μετεχειρίζοντο τὸ ἴδιον Ε, ἐπειδὴ τοῦτο ἐδήλου παρ' αὐτοῖς κλειστὸν φθόγγον· καὶ ἐν ταῖς Λατινικαῖς ἐπιγραφαῖς πολλάκις ἀναγινώσκεται ĕ ἀντὶ ĭ· τέλος δὲ καὶ ἐν ταῖς Νεολατινικαῖς γλώσσαις τὸ ĭ ἐταυτίσθη τῷ ĕ, τοὐναντίον δὲ τὸ ī παρέμεινε i (πρβλ. τἀνωτέρω § 28 περὶ τοῦ ĕ καὶ ē εἰρημένα). Οὕτω λ. χ. ὁ Velius Longus διδάσκει ὅτι «i vero littera interdium exilis est, interdum pinguis, ut in eo quod est *prodit*, *vincit*, *condit* exilius volo sonare, . . . in eo vero quod significat *prodire*, *vincire* pinguius», τ. ἔ. τὸ i τῆς τελευταίας συλλαβῆς τῶν τύπων prodit, vincit, condit, προεφέρετο ἄλλως, ὅτε οὗτοι ἦσαν τῶν ῥημάτων prodo, condo, vinco, ἤτοι exilius, λεπτότερον, καὶ ἄλλως, ὅτε ἦσαν τῶν ῥημάτων *condire*, *prodire*, *vincire*, τ. ἔ. μακρόν, pinguius. Ai

δὲ Ῥωμαϊκαὶ ἐπιγραφαὶ παρέχουσιν οὐκ ὀλίγα παραδείγματα βραχέος e ἀντὶ i τονουμένου καὶ ἀτόνου· πρβλ. aediles, trebibos, Tempestatebus, karessemo, merentissemo, Corenthus, tetlum, sene, vendemia, offecina, inemitabili, fedelis, Felippo κλπ.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πρισκιανοῦ τὸ ĭ κατόπιν τοῦ v ἐλάμβανε τὴν προφορὰν τοῦ Ἑλλ. Υ «i quidem, quando post *u* consonantem loco digamma functum Aeolici ponitur brevis, sequente *d* vel m vel r vel t vel x, sonum y Graecae videtur habere. ut *video*, *vim*, *virtus*, *vitium*, *via*». (Keil, Gr. Lat. Β΄ σελ. 7, 18). Φαίνεται ὅτι ἡ πρὸς ἐκφώνησιν τοῦ *v* ἀπαιτουμένη στρογγύλωσις τῶν χειλέων ἐξηκολούθει καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀκολουθοῦντος i.

§ 51. *Νεώτερον i ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ*. Πρὸς τῷ ἀρχαίῳ i ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ καὶ νεώτερον καὶ τοῦτο πολλαχόθεν. Οὕτω λ. χ. τὸ βραχὺ ĭ ἀνεπτύχθη α) ἐκ τοῦ ă, ĕ, ŏ, ŭ, ὅτε ἕκαστον τούτων ἔκειτο ἐν ἀτόνῳ συλλαβῇ καὶ ἠκολουθεῖτο ὑφ' ἑνὸς μόνου συμφώνου ἢ ἐρρίνου, οὐχὶ δὲ καὶ ἂν ὑπὸ r ἢ l +(a. o, u),ἢ l+ συμφώνῳ ἢ ὑπὸ l τελικοῦ ἢ ὑπὸ χειλικοῦ· πρβλ. cado - cecidi. lego intelligo, unde - undique, hice - hicine, isticine *in - sloco - īlĭco. *hosti - potis hospit - is hospes, *ἱππότα* - equit - is eques, dacruma dacrima, in - clutus inclitus, defrutum - defritum, super - cilium (*κύλα* occulere) κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 100.

β΄) Ἐκ τοῦ τονουμένου ἢ ἀτόνου ĕ πρὸ τοῦ n+ οὐρανικῷ ἢ πρὸ συμπλεγμάτων ἐκ πλειόνων συμφώνων, quinque, sincerus fimbria κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 101 καὶ 178.

γ΄) Ἐκ τοῦ e κατ' ἀφομοίωσιν, *melium-milium, *semilis-similis, cinis, dii, iī, viginti κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 179.

δ΄) Ἐκ τοῦ e ἐνίοτε, ὅτε εἵπετο αὐτῷ τι τῶν ἁδρῶν φωνηέντων, οἷον calcius, lancia κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 179.

ε΄) Ἐκ τοῦ ĕ ἐν τῇ ληγούσῃ ἐνίων καταλήξεων ὀνοματικῶν καὶ ῥηματικῶν, Castoris, legis, legit, dedit κτλ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 180.

ς') Ἐκ τοῦ ē καὶ ĕ κατὰ παρετυμολογίαν levir. quisquiliae κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 180

ζ') Ἐκ τοῦ ĕ διαλεκτικῶς stircus κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 181.

η') Ἐξ ἀναπτύξεως, οἷον *facli-s-facilis, *stablis-stabilis. *κύκνος* cucinus. *γυμνάσιον* guminasium *τέχνα* techina. nāmnás Ἰνδ. *nomnis-nominis, *vorac-nis- *vorag-nis-vora nisig (πρβλ. vorax-rācis) κλπ.· περὶ τούτων ἰδὲ τὸ ΚΕ' Κεφάλαιον Περὶ ἀναπτύξεως φωνηέντων

θ') Ἐκ τοῦ ἡμιτώνου ḭ κατόπιν συμφώνων· πρβλ. medius Ἰνδ. madhyas, *μέσ(σ)ος* ἀντὶ *methḭos. *ἄλλος* ἀντὶ **ἄλḭος* alius. *ἅλλομαι* ἀντὶ **Ηαλḭομαι* salio, etiam ἀντὶ et+jam, quonian ἀντὶ qvom+jam, capio Γοτθ. hafja, venio - *βαίνω* ἀντὶ **βανḭω* κλπ. περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Περὶ τοῦ j Κεφάλαιον.

ι') Ἐκ τοῦ φθόγγου ἐκείνου, ὃς ἔκειτο μεταξὺ τοῦ u καὶ i. οἷον mancupium - mancipium, centupes - centipes κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. § 42 Β' καὶ κατωτ. § 61).

ια') Τὸ i ἀνεπτύχθη προσέτι καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ ἀναπτυχθέντος νεωτέρου φωνήεντος ḻ καὶ ṛ, ὁσάκις τούτοις εἵπετο τὸ ἡμίφωνον l. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν νεωτέρων τούτων φωνηέντων ṛ καὶ ḻ ἀνεπτύχθη κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν σελ. 176, ἄλλων φθόγγων τούτοις ἑπομένων, e, διὰ τοῦτο ἀνάγκη διαστολῆς τῶν διαφόρων φαινομένων· πρβλ. *agro-los -*agṛlos - *agerlos -agellus, ἀλλὰ poclom- *pōclo-lom- *pōcḻlom - pocillum, *auxla ὅθεν aulla καὶ ὑποκορ. *auxlo-la -*auxḻla-auxilla. *baclom -*baclo-lom -*bacḻlom -bacillum, pugnos- *pugno-los -*pugṛlos -*puginlus-pugillus. tignum -tigillum, signum-sigillum κττ. Ἀφοῦ δ' οὕτως ἐμορφώθησαν δύο καταλήξεις -ellus -ella -ellum καὶ -illus -illa -illum, οὐδὲν θαῦμα, ὅτι καὶ ἐνηλλάσσοντο πολλάκις (πρβλ. scabellum καὶ scabillum) καὶ κατὰ μικρὸν προσετέθησαν διαφόροις θέμασιν, ἐν οἷς φθογγικῶς ἦν ἀδύνατον ν' ἀναπτυχθῶσιν. Ἦν δὲ τοῦτο τοσοῦτο μᾶλλον ἀναγκαῖον ὅσῳ πολλὰ ἐσχηματίσθησαν ἐν χρόνοις προγενεστέροις τῆς κατὰ

τὰ εἰρημένα ἐν σελ. 100 κἑξ. τροπῆς τοῦ e εἰς i καὶ δὴ εἶχον Ἰαπετικὸν e ἔν τε τῷ πρωτοτύπῳ καὶ τῷ παραγώγῳ, οἷον *porcelos- *porcelo-los - porcellos, *catelos - *catelo-los - catellos *femena - *femenola - *femenla - femella, *gemenos - *gemeno los - *gemenlos - gemellos, *asenos - *asenolos - *asenlos - asellos, ὁμοίως *fiscena *colomena - fiscella columella κττ.

§ 52. *Πάθη τοῦ i, τροπὴ καὶ συγκοπὴ αὐτοῦ.* Τὸ ἀρχαῖον *i* ἐσώθη μὲν ἐν πολλαῖς χώραις, ἔπαθε δ' ἐν ἄλλαις διαφόρους παθήσεις, οἷον Α) ἐτράπη εἰς *e*, 1) ὅτε ἔκειτο ἐν τέλει λέξεως, οἷον ante, leve, mare, rure κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 175.

2) Ὅτε ἔκειτο πρὸ τοῦ r, τοῦ προελθόντος ἐκ τοῦ s, sero ἀντὶ *si-so (πρβλ. si-sto), cineris, vomeris, merula ἀντὶ *misola ἀρχ. Γερμ. meisa, Falerii ἀλλὰ Falisci κλπ. (πρὸ τοῦ ἀρχαίου r παρέμεινεν ἀπαθὲς τὸ i, πρβλ. *vir* ἐκ τοῦ *vĭros, vĭrum, pĭrus, pĭrum).

Β) Ἐτράπη δὲ εἰς *u* κατ' ἀναλογίαν· ἐπειδὴ δηλονότι ἐλέγετο centu-plex καὶ centi-plex, magnuficus καὶ magnificus κλπ., ἐλέχθη καὶ pontu-fex ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ponti-fex

Τὸ *ι* ἅτε ἀπαιτοῦν ἀσθενεστάτην πάντων τῶν φωνηέντων ἄρθρωσιν ἔπαθε πολλάκις συγκοπὴν καὶ ἀποκοπήν· οὕτω λ. χ. *de-crino - *dē'cr̥no-dē'-cerno, *tris et decies - *tr̥s et decies - *tr̥r et decies - terr et decies (οὕτω παρὰ Πλαύτῳ τὸ terr μετρεῖται ὡς μακρὰ συλλαβή, πρβλ. καὶ terr-uncius), ὅθεν τέλος ter· dexter ἐκ *dex(i)ter(os) *δεξιτερός, ἔτι* - *eti-et, *opi-ob *(ἐπί)* κλπ. (περὶ τούτων ἰδὲ τὸ κεφάλαιον ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων).

§ 53. *Περὶ τοῦ μακροῦ Λατινικοῦ* ī. Πρὸς τῷ ἀρχαίῳ Ἰαπετικῷ ī ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ νεώτερον α') ἐκ τοῦ ei, τονουμένου καὶ ἀτόνου, οἷον deico - dīco, deivos - dīvos, heic - hīc κττ.

β) Ἐκ τοῦ ăi καὶ ŏi ἐν ταῖς μετατόνοις συλλαβαῖς, *pop(o)-lŏi-poploe-populi, *istoi - istī, *dedai - dedi, *equois - equis, istăis - istis κλπ., περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω.

γ) Ἐξ ἀντεκτάσεως ἢ συναιρέσεως, *ni-sdos-nīdos (Γερμ. Nest) ἐκ τοῦ *ni+sed-os, in-sloco-īlico, *pins+lom-pīlum, *filie-filī, *bibimos-bimus, diīs-dis κλπ. (ἰδὲ τὸ ΙΖ' Κεφάλαιον Περὶ συναιρέσεως καὶ τὸ ΚΑ' Περὶ ἀντεκτάσεως).

δ) Ἐκ τοῦ ἀρχαίου ē, ἐν ταῖς (ἀνωτ. σελ. 184) μνημονευθείσαις λέξεσιν subtīlis, fīlius, delīnio κλπ.

Δὲν ἐτράπη δὲ τὸ ī εἰς ἄλλον φθόγγον, εἰ μὴ κατὰ παρετυμολογίαν, οὕτω λ. χ. τὸ dimidius ἐγένετο dēmidius (πρβλ. τὸ Γαλλ. demi) κατ' ἐξίσωσιν πρὸς τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ dē- ἀρχόμενα σύνθετα· τὸ delīro ἐκ τοῦ līra = αὖλαξ (ἀρχ. Γερμ. leisa ἐν τῷ waganleisa, ἀρχ. Σλαυ· lēha) ἐσχετίσθη πρὸς τὸ Ἑλλ. *λῆρος* καὶ μετεβλήθη οὕτω παρετυμολογικῶς εἰς delēro.

§ 54. *Περὶ τοῦ Ἰνδικοῦ i καὶ* ī. Πλὴν τοῦ ἀρχαίου Ἰαπετικοῦ i, περὶ οὗ ἐγένετο ἀνωτ. σελ. 201 ὁ προσήκων λόγος, ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ καὶ νεώτερον ἴδιον i ἐκ τοῦ ἀσθενεστάτου κατὰ μετάπτωσιν ə καὶ τοῦτο κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 116 σημ. ἀντιστοιχεῖ Ἑλλ. *α*. Οὕτως ἡ μεταπτωτ. βαθμὶς τοῦ ā, ē, ō εἶναι (πλὴν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἀνωτ. § 19 περιπτώσεσι) κανονικῶς i· πρβλ. *ἵσταμι στατὸς* καὶ Ἰνδ. tiṣṭhāmi ἀλλὰ sthitás, *τίθημι θετὸς* dadhāmi ἀλλὰ (d)hitás, *ἕσταμες* ἀλλὰ tasthimá, *ἐστάθης* ἀλλ' ásthithās. sā (*ἄμεναι* = χορέννυσθαι) ἀλλὰ ásinvant- = ἀκόρεστος· ὁμοίως λέγεται τὸ i ἐν τῷ duhitā' = *θυγάτηρ*, *pitā'* = πατήρ, *janitā'* = γενέτωρ, *isirás* = ἱαρὸς κττ. Ὅπως τὸ i ἐκ τοῦ ə καὶ περαιτέρω ἐκ τοῦ ā, ē, ō, οὕτω προῆλθε τὸ ī ἐκ τῶν μακροφώνων διφθόγγων, πρβλ. gāy-ati = ᾄδει καὶ gī-tás, plīhám καὶ *σπλὴν* ἐκ παλαιοτέρου *splēgh καὶ ταῦτα ἐκ ῥίζης μετὰ μακροφώνου διφθόγγου ēi, *πρα(ι)ὺς* ἐκ *prāi̯-us Ἰνδ. prāy-as καὶ prī-ṇāti = φιλεῖν, prī-tás καὶ priy-ás = ἀγαπητὸς προσφιλής, *κηκίω* καὶ çīkā'yati = στάζειν κττ. ἔτι δὲ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σ. 260 κἑξ. (περὶ τοῦ i ī ἐν τῷ ir īr ἴδε κατ. § 60).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΘΟΓΓΟΥ Υ, *υ*

---

§ 55. *Ἀρχαιότης τοῦ φθόγγου τούτου καὶ προφορὰ αὐτοῦ.* Ὅπως τὸ *ι* καὶ ῑ οὕτω καὶ ὁ φθόγγος *υ* καὶ ῡ ὑπῆρχεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν ὡρισμέναις λέξεσι καὶ καταλήξεσιν, ὅπως δὲ ὑπολαμβάνεται τὸ ĭ, ῑ, μεταπτωτικὴ βαθμὶς τῶν διφθόγγων ei, oi, ai κλπ. ēi, ōi, āi κλπ. οὕτω καὶ τὸ *υ*, ῡ θεωρεῖται μεταπτωτικὴ βαθμὶς τῶν διφθόγγων *αυ*, *ευ*, *ου*, āu̯, ēu̯, ōu̯, κλπ. (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 253 κέξ. 259 κέξ. 265 κέξ.)· πρβλ. *ζεύγνυμι* καὶ *ζυγὸν* jugum 'Ινδ. jugám, *δύο* duo duā, *μυῖα* musca, *φεύγω* καὶ *φυγὴ* fuga, *πεφυζότες* fugio, *ἐρεύθω* καὶ *ἐρυθρὸς* ruber 'Ινδ. rudhirás, *κύων κυνός*, καὶ 'Ινδ. çvā' cunás, *ὕδωρ* unda 'Ινδ. udakam, *τανύ-γλωσσος* tenuis, 'Ινδ. tanú-ṣ, *τάνυται* tanutē', *ἡδὺς* su̯ādús su̯āvis, *μινύω* minuo, *μέθυ* madhu, *ὑπὸ* 'Ινδ. upa, *κλέος* ἀντὶ **κλεu̯ος* καὶ *κλυτὸς* in-clutus, çrutá-s, *τύρσις* turris, *κύτος* cutis, *νυὸς* nuros 'Ινδ. snuṣa-s, *ὕπνος* 'Ινδ. svapnas, somnos ἀντὶ *svepnos, ἀρχ. Σλαυ. supati κλπ. Καὶ μακρὸν ῡ, **νε(u̯)ος-νέος* καὶ *νῦν* nunc 'Ινδ. nūnam, *θυμὸς* fūmus 'Ινδ. dhūmás, *ὀφρῦς* 'Ινδ. bhrūs, *σῦς* sūs, *μῦς* mūs, *μυκάομαι* mūgio, *πῦον* pūs, *σῦφαρ* sūber, *τύνη* tū, *ἄ-κυρος* 'Ινδ. çūras=ἥρως, ábhūt=ἔφῡ ἐκ ῥίζ. bheue, bhavi-ṣyáti = φύσει, svādús καὶ sū'd-ate = εὐθετεῖν, dhāutári = σείων καὶ dhūtá = σεσεισμένος κττ. Περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ *υ* ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 383 κέξ.

§ 56. *Νεώτερον υ ἐν τῇ Ἰωνικῇ, τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις.* Πρὸς τῷ ἀρχαίῳ 'Ιαπετικῷ καὶ κοινῷ ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις *υ* ἀνεπτύχθη καὶ ἄλλο νεώτερον τὸ μὲν πάλαι ἐν

προϊστορικοῖς καὶ πανελληνίοις χρόνοις, τὸ δὲ ἐν νεωτέροις διαλεκτικοῖς. Οὕτω κατὰ πρῶτον εἴδομεν ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 265-7 ὅτι παρὰ τὰ ὑγρὰ l καὶ r καὶ παρά τινα ἄλλα σύμφωνα τὸ *υ* ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ *o*, *a*, *e*, καὶ ὅτι ἐνίοτε ἐν ταύτῃ μὲν τῇ γλώσσῃ ἀπαντᾷ τὸ *o* ἢ τὸ *a* ἢ τὸ *e*, ἐν ἐκείνῃ δὲ τὸ *υ*, mola *μύλη*, folium *φύλλον*, Ἰνδ. cakra *κύκλος*, ἀρχ. Γερμ. nagal - *ὄνυξ* κλπ., ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ ἀμφότεροι οἱ τύποι, *βανὰ* καὶ *γυνή*, *καλινδέω* καὶ *κυλίνδω* κλπ. Εἰς ἑρμηνείαν τούτων ἀνάγκη νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι τὰ ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα *r̥*, *l̥*, *m̥*, *n̥* ἔλαβον μὲν ἐν αὐτῇ τῇ Ἰαπετικῇ περιόδῳ διὰ τὰ περιβάλλοντα σύμφωνα (χειλικὰ ἢ ὑπερωικὰ) κλίσιν τινὰ πρὸς τὸ u, ἀλλ᾽ ἡ νέα αὕτη προφορὰ δὲν κατίσχυσεν ἔκτοτε πανταχοῦ· ὅθεν ἐν ταύτῃ μὲν τῇ θέσει τῆς λέξεως ἐν τῇ προτάσει καὶ κατὰ τὴν βραδεῖαν ἢ ταχεῖαν ἐκφώνησιν μᾶλλον τὸ u κατίσχυεν, ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ θέσει καὶ κατὰ τὴν ταχεῖαν ἢ βραδεῖαν ἐκφώνησιν τὸ παρὰ τὸ ὑγρὸν ἢ ἔρρινον συνεσταλμένον μὲν ἀρχαῖον δὲ φωνῆεν a, o, e, ə, ἐσῴζετο· οὕτω λ. χ. ἐλέγετο *bhul̯i̯om - καὶ *bhl̥i̯om ὅθεν **φυλιον*-*φύλλον* καὶ folium ὅπως *gu̯əna - *βανὰ* καὶ *guna - *γυνά*· ὁμοίως *məla - mola, **μəλευρον* - *μάλευρον*, *məlakos - *μαλακὸς* καὶ *ml̥ā - *μύλη*, *məldvis - mollis καὶ *ml̥iesī *mul̯iesi - mulier, *gr̥dus gurdus ἀλλὰ *guərdus - *βραδὺς* κλπ. Ὅπως δὲ κατὰ τὰς διαφόρους γλώσσας οὕτω καὶ κατὰ τὰς διαλέκτους φαίνονται ἐνίοτε διατεθειμένα τὰ διάφορα φαινόμενα· πρβλ. τὸ γνωστὸν πᾶσι *γυνὴ* πρὸς τὸ Βοιωτ. *βανά*, τὸ σύνηθες *σάρκες* πρὸς τὸ Αἰολ. *σύρκες* (Τόμ. Α΄ σελ. 267), τὸ *τέτταρες* πρὸς τὸ Αἰολ. *πέσυρες*, τὸ *ῥοφεῖν* πρὸς τὸ Ἰων. *ῥυφεῖν* κλπ.

Ἀλλὰ παρὰ τὰ ἀρχαῖα ταῦτα ἀνεπτύχθη ἐνίοτε καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις τὸ *υ* ἐξ ἄλλων φθόγγων μάλιστα μὲν ἐν ταῖς Αἰολ. διαλέκτοις, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ· πρβλ. τὰ ἀνωτ. σελ. 188 κἑξ. μνημονευθέντα ἐξ Ἀρκαδίας *ἄλλυ*, *ἀπύ*, *Ἀλεξιάδαυ*, *ἐσδοκᾶυ*, *γᾶυ*, *κατὺ* κτλ., τὰ ἐκ Κύπρου *γένοιτυ*, *ὡρίσετυ*, *εὐϜρητάσατυ*, *ἀπύ*, κτλ., τὰ ἐκ Παμφυλίας *ὑ βωλήμενυς*, *Ϝοῖκυ*, *Δαμάτριυς*, *κατεϜέρ-*

ξοδυ, *ϝαναξίωνυς*, *Μεγάλειτυς*, *Ἀθανάδωρυς*, *Διϝίδωρους*, *Δίονους*, *Μάνιτους* κλπ., τὰ ἐκ Λέσβου *ὕσδος*, *ὔρνις*, *ὕμαλος*, *ὕμοιος*, *στύμα*, *δύνει*, *μύγις*, *ἀπὺ* κτλ. Ἔτι δὲ τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 391 - 3 παρατεθειμένα ἐκ διαφόρων ἄλλων χωρῶν, *Τύμων*, *Ἀρτάμυτι* κλπ. Πρὸς δὲ τούτοις *ἄλλυδις*, *ἄμυδις* παρ' Ὁμ. Αἰολικά, *ὑπέατι* παρ' Ἡροδ., *ὕπεα*· τὰ ὀπίσθια Ἡσυχ. (ἀνθ' οὗ *ὑπέατα*· ὀπήτια προετάθη), *ὑπωρυφία* ἐξ Ἐπιδ. κλπ. Τὸ ἐκ τοῦ *ὄνομα* ἀρχαῖον σύνθετον εἰς *-μνος*, *νώνυμνος* καθὼς καὶ τὰ νεώτερα ἐξ αὐτοῦ εἰς *-μος -μία ἐπώνυμος ἀνώνυμος*, *παρωνυμία*, *συνώνυμος*, *διώνυμος*, *ἀντωνυμία* κλπ., καὶ τὰ ἐκ τοῦ *ἀγείρω ἄγυρις*, *παν-δμήγυρις*, *ἀγυρτὴς συναγυρμὸς* (Πλάτων), ἔχουσι καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ *υ* (ἐν Κρήτῃ ἐλέγετο *ὁμάγορις* καὶ ἐν Ἀρκαδ. *πανάγορσις*).

§ 57. *Πάθη τοῦ υ*, ῡ. Ὁ φθόγγος οὗτος ἐτράπη μέν, καθ' ἃ εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σ. 387 κέξ., εἰς ü καὶ κατὰ μικρὸν εἰς i, ἀλλὰ τοῦτο ἔπαθεν ἐν πάσῃ λέξει καὶ θέσει καὶ δὴ ὁμαλῶς, ἄλλας δὲ ἐκτάκτους, ἀνωμάλους μεταβολὰς δὲν ἔπαθεν, ἀλλὰ μάλιστα πάντων ἐσώθη καλῶς ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας προφορᾶς αὐτοῦ. Καὶ λέγονται μὲν διάφοροι αὐτοῦ ἀλλοιώσεις, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξεταζόμεναι ἐξελέγχονται ἀσύστατοι. Οὕτω λ. χ. παρεδέχοντο ὅτι ἐν τῇ Λεσβίᾳ διαλέκτῳ τὸ *υ* ἐτράπη εἰς *ι* ἐν ταῖς λέξεσιν *ἴψος*, *ἴψηλος*, *ἴψοθεν*, ἀλλὰ περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω σελ. 215.

Ὁμοίως ἐλέχθη ὅτι ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς *-υια-υα* ἐτράπη τὸ *υ* εἰς *ι* γραφόμενον διὰ τοῦ *ει* (πρβλ. Θ. Παππαδημητρακόπουλον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Θ' σελ. 178-9), ὥστε ἐλέχθη *ἐρρηγεῖα* ἐν Ἡρακλείᾳ, *γεγονεῖα*, *συναραρεῖαν* ἐν Ἀττικῇ, *ἐπιτετελεκεῖα*, *ἑστακεῖα*, *συναγαγοχεῖα* ἐν Θήρᾳ, *ἀποκαταγεῖα*, *διερρωγεῖα* ἐν Ὠρωπῷ, *λελοιπεῖαν* ἐν Σμύρνῃ, *εἰληχεῖαν* ἐν Περγάμῳ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 278, ἔνθα παρεβλήθησαν πρὸς τὸ *εὐνήτειρα-εὐνήτρια* κλπ.

Ὁμοίως ἐνομίσθη ὅτι ἐδήλου φωνητικὴν ἐξαλλοίωσιν ἡ διὰ τοῦ *ο* παράστασις τοῦ βραχέος *υ* ἐν Κύπρῳ, Βοιωτίᾳ καὶ Λακωνικῇ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις, διὸ *ἐπτόκασεν*, *ἰνκαφότευε*=

ἐγκαταφύτευε, κρόσταλλος, μυχοῖ, βρόκος, Σομφόρω, Μικόλος, θοσίης, Ἀμονίαο, Κονοουρέα, Κονοουρέων κλπ. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι προφανῶς οὐδὲν ἄλλο ἢ προσπάθειαι ἵνα παραστήσωσι τὸν βραχὺν φθόγγον ŭ διὰ σημείου ἄλλου ἢ τοῦ ΟΥ, ὅπερ ἄλλως ἐδήλου ἀεὶ μακρὸν φθόγγον. Πρβλ. τὰ Λατινικὰ *Ποστόμιος, Ἀππολήιος, Κροστομεῖνα, Λοκρήτιος, Πόπλιος, Μόμμιος* κλπ. ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐγράφοντο ἐν τοῖς π. Χ. χρόνοις.

Ὅτι τὸ *υ* συνεκόπη ἐν τῷ *ἤλυθον* εἰς *ἦλθον*, δὲν φαίνεται ἀληθές. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἡρμηνεύθη διττῶς, δηλ. α) ὑπῆρχε ῥῆμα χρόνου παρακειμένου *ἤνοθε, ἐπενήνοθε, ἐνήνοθε, ἀνήνοθε*, ἀναγόμενον πάντως εἰς θέμα *ἐνεθ*, ὅπερ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 271-2 ἠδύνατο μεταπτωτικῶς νὰ γένηται *ενθ-*, ὅθεν Ἰνδ. andhati = ἰέναι· ἐκ τοῦ θέματος τούτου *ενθ-* προῆλθεν ὁ ἀόριστος *ἦνθον*, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ γνωστοῦ *ἦλθον* κατὰ τροπὴν τοῦ *λθ* εἰς *νθ*, διότι τὸ ῥῆμα *ἦνθον* δὲν ἀπαντᾷ ἀληθῶς παρὰ μόνοις τοῖς Δωριεῦσι τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῖς ἀποίκοις αὐτῶν, ἐπειδὴ ηὑρέθη καὶ ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Λέσβῳ. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ *ἦνθον* καὶ τοῦ *ἤλυθον* ἐσχηματίσθη κατὰ σύμφυρσιν ὁ *ἦλθον* μετὰ τοῦ *λ* ἀντὶ *ν* ἢ β) ἐκ τοῦ θέματος erdh τοῦ *ἔρχομαι* (Ἰνδ. ardhati = αὔξομαι) ἐσχηματίσθη ἀόριστος **ἦρθον*, ὅστις διὰ τὸ *ἤλυθον* ἐτράπη εἰς *ἦλθον*. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἑρμηνείας οὐδεμία πρόκειται συγκοπή. Δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ *υ* ἐτράπη εἰς *ο* ἢ *οι* ἐν τῷ διπλασιασμῷ ἐνίων ῥημάτων, οἷον *πορφύρω* (Ἰνδ. járbhurīti), *μορμύρω* (Ἰνδ. marmara), *ποιπνύω, μοιμύλλω, κοικύλλω* κττ. Τὸ Λατ. murmurare δυνατὸν νὰ ἔχῃ τὸ *u* τῆς ἀρχούσης κατ' ἀφομοίωσιν, ὅπως καὶ pupugit, cucurrit ἀντὶ παλαιοτέρων pepugit, *cecurrit.

Κατ' ἀνομοίωσιν φαίνεται ὅτι ἐνίοτε τὸ *υ* ἐτράπη εἰς *ι*· τοῦτο παρατηρεῖται, ὅτε ἐν δύο διαδοχικαῖς συλλαβαῖς ἔκειτο ὁ φθόγγος *u* ἢ ὁ *u* καὶ ὁ ἡμίφωνος *u̯*· πρβλ. *ἐρινὺς* ἀντὶ **ἐρυνὺς* (ἐκ ῥίζ. rus = ὀργίζεσθαι, ruṣṭá = ὠργισμένος, Λιθ. rústi = ὀργίζεσθαι), *μιτύλος* mutilus, *ζίζυφον* jujubae, *Εἰθύμαχος* ἀπὸ τοῦ

Εὐθύμαχος, Ἐλείθυια ἀπὸ τοῦ *Ἐλεύθυια*. Ὁμοίως ἐλέχθη ὁ παρακείμενος Fείλυμαι ἀντι *FεFλυμαι τ. ἔ. u̯εu̯λυ-μαι, ἤτοι τὸ u̯εu̯ κατ' ἀνομοίωσιν ἐγένετο u̯εi. ὁμοίως Fεί-ρυμαι, (τοῦ Fερύω = ἕλκω καὶ φυλάττω), Fείρηκα Fείρημαι ἀντὶ FέFρημαι, ὅπερ καὶ ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγραφῇ Μυκηνῶν, παρίστησι δὲ τοῦτο πάντως τὸν ἐπανορθωθέντα τύπον τοῦ παρακειμένου ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων καὶ τύπων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ F ἤρχοντο, ἤτοι κατὰ τὸ *Fαλωτὸς *ἠFάλων *FεFάλωκα *FεFάλωμαι κττ. ἐλέχθη ἐν Μυκήναις καὶ FέFρημαι ἀντὶ Fείρημαι κατὰ τὸ *Fρητὸς *ἐFρήθην κττ. Ὁμοίως ἐλέχθη καὶ ἔ-Fειπ-ον ἀντὶ *ἐFεFqom ἢ e u̯eu̯qom, πρβλ. Ἰνδ. a-voc-am ἤτοι e-veu̯q-om· πρβλ. ἔτι *γοδόν*· γόητα ἤτοι Fοδόν, *ἀβηδόνα*· ἀηδόνα ἤτοι ἀFηδόνα, *γοδᾶν* κλαίειν Κύπριοι, *Ἡσί-οδος, οὐδή-εσσα* (οὕτως ἀντὶ αὐδή-εσσα προετάθη), *ὑδέω ὕδω, αὐδὴ αὐδῶ* καὶ vádati = λέγω, ᾄδω, ἃ ἔχοντα ῥίζαν *ved* · *ud* συνήφθησαν ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν πρὸς τὸ *ἀείδω ἀοιδός*, ὑποθέντων ὅτι ἐκ δεδιπλασιασμένου τινὸς β' ἀορίστου ἀ-Fε-F(e)δεῖν ἐγένετο κατ' ἀνομοίωσιν ἀ-Fε-ιδ-εῖν ὅθεν ἀFείδω· *αἶπος αἰπὸς αἰπὺς* καὶ μεταπτωτικῶς *ἰπ-* ἐν τῷ Αἰολ. *ἴψος, ἴψηλος, ἴψι* ἀπὸ τοῦ *auqu̯- *uqu̯-, πρβλ. Λιθ. aukstas καὶ Γαλατ. Uxello-dunum· *ἰπνὸς Ἔφιπνος* ἀπὸ *uqu̯nos, πρβλ. Γοτθ. auhns κτλ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ *u*, ū.

---

§ 58. *Ἀρχαῖον καὶ νεώτερον u. ū καὶ προφορὰ αὐτοῦ.* Ὅτι τὸ u καὶ ū ἐν πολλαῖς λέξεσι καὶ τύποις ἐκληροδοτήθη καὶ τῇ Λατ. γλώσσῃ, εἴδομεν ἀνωτ. § 55. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων τὸ βραχὺ u ἀνεπτύχθη καὶ ἐξ ἄλλων φθόγγων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ *o* καὶ ταῦτα ἐπὶ ὅροις οὕτω δυσορίστοις, ὥστε καθολικῶς μόνον περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ διαφορώτατα φωνήεντα ἐτράπησαν εἰς u καὶ ἐν ἀτόνοις χώραις καὶ ἐν τονουμέναις. Οὕτω Α) ἐν ἀτόνοις χώραις παρατηρεῖται ὅτι τὸ *u* προῆλθεν α) ἐκ τοῦ o, ὅτε τοῦτο ἔκειτο μὲν ἐν τῇ ληγούσῃ, ἠκολουθεῖτο δὲ ὑπό τινος τῶν συμφώνων - s, - m, - t, - d, - l, ἢ ὑπό τινος τῶν συμπλεγμάτων - rt - nt, ἰδὲ ἀνωτ. § 42 γ'. (Ἑπομένου ἁπλοῦ *r* παρατηρεῖται ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὀνόμασι σῴζεται τὸ ŏ, memor - memoris, marmor marmoris, ἐν δὲ τοῖς ῥήμασι τρέπεται, legitor - legitur, legimor - mur, leguntor - leguntur, conatur, conentur κλπ. Πιθανὸν φαίνεται ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι σῴζεται τὸ φωνητικῶς ὁμαλόν, ἐν δὲ τοῖς ῥήμασιν ἐπεγένετο τοῦτο μὲν ἀναλογικὴ ἐξίσωσις, οἷον amo : amo - r=amamu - s: amamu - r, monemus: monemur κλπ., τοῦτο δὲ ἀφομοίωσις (ἰδὲ Κεφάλαιον ΚϚ'), tundunt - tunduntur, ferunt - feruntur, fodiunt fodiuntur κτλ., καθ' ἃ καὶ tunditur, foditur κλπ.). β) ἐκ συστολῆς ἄλλων φωνηέντων πρὸ τῶν χειλικῶν καὶ πρὸ τοῦ ὑπερωικοῦ λεγομένου l, οἷον capio - occupare, nuncupo, centupes, somos - sumus, *som - sum, tabula, arula, guttula, pocolom - poculum, paenula, Siculus, condumno, pessulus, (= πάσσαλος), sedulo, *Hecaba - Hecoba - Hecuba, ἔποψ *epopa - *epupa ὅθεν ἀφομοιώσει upupa

κττ. γ) ἐκ τοῦ eu̯ - ou̯. au̯ διὰ συστολῆς· πρβλ. de novo-denuo, *ἠ-Fίθεος* * videvos - * vidovos - viduos, * sevos * tevos - sovos tovos - suos tuos, * neuō - * novō - adnuo, * plevo - plovo - impluo, * fleuo - flovo - confluo, clueo (ἀντὶ *cloveo - *cleveo=κλεFίζω), pedisecuos ἀντὶ * pedisequeu̯os, relicuos ἀντὶ * reliqueu̯os, abluo (lavo), eluacrum (lavacrum), *ind - euō -*ind - ovō - induō, *ex - euo - exuo, genui, domui, monui κτλ. ἀντὶ * genovī ἐκ τοῦ *-genev- ai κτλ., οὕτως arduos, mortuos, vacuos, exiguos, perpetuos, perspicuos assiduos κτλ. ἐκ τοῦ *mor-tovos-evos, πρβλ. -*(τ) εFος, λεκτέFος.*

*Αν ἀντὶ τοῦ evo - ovo ἀρχαιόθεν ἦν evi - ovi, τὸ o τρέπεται ἁπλῶς εἰς u, τὸ δὲ v μένει, σπανιώτερον δὲ ἀπόλλυται· πρβλ. * plevo - plovo im - pluo ἀλλ' impluvium pluvia, * cleveo - * cloveo - clueo ἀλλὰ Cluvius καὶ Cluilius, lavo - abluo ἀλλὰ colluviēs, colluvio, dilluvium, pavio - depuvio, * ex - euo-exuo. ἀλλ' exuviae, induviae κττ.

δ') Ἐκ τοῦ ἡμιφώνου u̯ οἷον genua (Ἑλλ. *γεῦνα* ἤτοι *γένυ̯α)*, quattuor Ἑλλ. **τέτFαρες - τέσσαρες* κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 208 τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ i ἐκ τοῦ ἡμιφώνου i̯ ἐν τῷ medius alius, capio, morior κλπ.).

B) *Ἐν τονουμέναις χώραις.*

α') Ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ λέξεως *o* ἑπομένου ἐρρίνου + χειλικῷ ἰδὲ ἀνωτ. § 42 β'.

β') Ἐκ τοῦ *o* ὅπου δήποτε ἔκειτο, ἂν μόνον εἵπετο ἔρρινον + οὐρανικῷ ἢ ὑπερωικῷ, ἰδὲ ἀνωτ. § 42 β'.

γ') Ἐκ τοῦ *o*, *e*, πρὸ δύο συμφώνων ὧν τὸ πρῶτον ἦν l, τὸ δὲ δεύτερον ἄφωνον, ἰδὲ ἀνωτ. § 42 α'.

δ') Ἐκ τοῦ *o* ἑπομένων συμφωνικῶν τινων συμπλεγμάτων, ἰδὲ ἀνωτ. § 42 ε'.

(Πρὸ τοῦ ll, ἂν τοῦτο μὴ προῆλθεν ἐκ τοῦ nl, rl, δὲν τρέπεται τὸ o εἰς *u*· πρβλ. *colsum - (Γερμ. Halse) collum, * colnis (κολώνη) collis, * molduis, - mollis. Ἐνίοτε δ' ὅμως εὑρη-

ται u ἀντὶ o καὶ πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου, οἷον vinulentus, sanguinulentus, somnulentus, pulenta, adulescens, tripudo.

ε') Ἐκ τοῦ e, i, o, a, κατ' ἀφομοίωσιν, tegurium-tugurium, *ἔποψ*-upupa, *cecurri pepugi-*tetudi-cucurri, pupugi, tutudi, pediculus-peduculus, rotundus-rutundus, torunda-turunda, lacuna-lucuna, homos-humus κττ.

ς') Ἐκ τοῦ va συστελλομένου εἰς u. οἷον quatio *-conquatio concutio, πρβλ. *ob-jacio-obicio (περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Κεφάλαιον ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων).

ζ') Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ο πρὸ δύο συμφώνων· ἐπειδὴ δηλονότι τὸ Ἑλληνικὸν ο ἐξεφωνεῖτο κλειστόν, ἐνεποίει τοῖς Ῥωμαίοις ἐντύπωσιν οὐχὶ καθαροῦ ο· ἐντεῦθεν ἐνίοτε παρίστων αὐτὸ διὰ τοῦ u, οἷον rumpia = *ῥομφαία*, *κόθορνος*-cothurnus, *σφόγγος*-fungus κλπ.

η') Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ *υ* ἐν ταῖς λέξεσιν ὅσας παλαιότερον οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μετὰ τοῦ *υ*, οἷον purpura, tus, Burrus, Bruges κτλ. ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 167 καὶ 175.

§ 59. *Πάθη τοῦ u*. Τὸ ŭ ἐτράπη εἰς ἄλλους φθόγγους, οἷον α') εἰς e ἢ i κατ' ἐξασθένωσιν ἐν ταῖς μετατόνοις συλλαβαῖς, οἷον augerator auger, κτλ. ἰδὲ ἀνωτ. σ. 101· ἀλλὰ coluber, arbŭtum διὰ τὸ χειλικόν, volucris διὰ τὸ l, tutudit pupugit κλπ. διὰ τὸ u τοῦ ἐνεστῶτος tundo, pungo κτλ., pecudis διὰ τὸ pecus κλπ.

β') Εἰς o δι' ἀφομοίωσιν, soboles, colober, colobra κττ.

γ') Εἰς o δι' ἐλλιπῆ παράστασιν ἔν τισιν Ἑλλ. λέξεσιν, οἷον ancora, storax *(στύραξ)*, cotonia *(=κυδώνια)*, ἴσως καὶ Tondrus = *Τυνδάρεως*.

δ') Εἰς ἡμίφωνον u̯ προηγουμένου l, r ἢ n, larua καὶ larva, aruom-arvom, milua καὶ milva, miluos καὶ milvos, peluis καὶ pelvis, tenuis καὶ tenvis κτλ.

ε') Εἰς i μετὰ τὸ j, καθ' ὃν δηλ. τρόπον ἐλέχθη Jenuarius jejunus ἀντὶ Januarius, jajunus οὕτω καὶ juniperus-jĭniperus.

§ 60. *Περὶ τοῦ Ἰνδικοῦ* u, ū. Πλὴν τοῦ ἀρχαιόθεν κληρονο-

μηθέντος u, ū ἀνεπτύχθη ἐν τῇ 'Ινδ. γλώσσῃ καὶ ἄλλο u, ū ἐκ μεταπτώσεως παρὰ τὸ r· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν ὅροις ἀναπτύσσεται ur, ūr καὶ ir, īr, (ul, il), διὰ τοῦτο διαλαμβάνομεν περὶ αὐτῶν ὁμοῦ. Παρατηρεῖται δηλ. ὅτι ῥίζαι τινὲς δισύλλαβοι λήγουσαι κατὰ τὴν παράστασιν τῶν 'Ινδῶν εἰς ari ('Ιαπετ. -ari, -eri κλπ.) ἢ -rā, συστέλλονται μεταπτωτικῶς εἰς ir, ur ἑπομένου τῷ r φωνήεντος ἢ ἡμιφώνου i̯ u̯, καὶ εἰς īr, ūr ἑπομένου αὐτῷ συμφώνου. Καὶ ἂν μὲν προηγῆται τούτων χειλικὸν σύμφωνον, τότε ἀεὶ ἔχομεν ur, ἂν δὲ ἄλλο σύμφωνον, ir, ur (ἴσως διαλεκτικῆς ἕνεκα αἰτίας)· πρβλ. gorə- *βορὸς* giráti, (=*βιβρώσκει*), ἀλλὰ gīrṇás = βεβρωμένος, *κερα* - *κεράννυμι* ā-çir = κρᾶσις, ἀλλὰ ā-çīrta, *κέρας* = çíras ἀλλὰ çīrṣán-, *πάρος* = purás καὶ purá, *πόλις* = púr-, *μέλαθρον* καὶ *βλωθρὸς* (*βλ* ἐκ *μλ*) καὶ 'Ινδ. mūrdhán = κεφαλή, drāgh-īyas=δολιχώτερον ἀλλὰ dīrghás = *δολιχός* κττ. Οὕτω συνάπτεται τὸ *κέρας* τῷ çi'ras, τὸ *ἔρις* τῷ irya καὶ τῷ παρωνύμῳ irasyáti = ὀργίζεσθαι, τὸ *ὀρὸς* τῷ iras = ὀπός, τὸ 'Ινδ. giriṣ τῷ Βακτρ. gairi (κατ' ἐπένθεσιν ἀντὶ gari), τῷ Σλαυ. gora = ὄρος καὶ τῷ 'Ελλ. *βορέας*, τὸ *ὀρθὸς* ἀντὶ **ϝορθϝὸς* τῷ 'Ινδ. ūrdhvás καὶ τῷ Βακτρ. eredva, τὸ kula = γένος τῷ *τέλος*, τὸ kulāya τῷ *καλιά*, τὸ tulā' (=τρυτάνη) τῷ *τάλαντον* κτλ. Ὅτι ἡ τροπὴ αὕτη ἔν τισιν ἀνέρχεται εἰς 'Ιαπετ. χρόνους, εἴπομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 265-6 τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ *κάρταλος* - *κυρτός*, *ἀγορά*- *ἀγυρτής* κττ.· πρβλ. καὶ *μάρτυρ-ος*, *Δειπάτυρος*, *μητρυιά*, voltur, patruus κττ.

§ 61. *Περὶ τοῦ φθόγγου* ü. Καὶ εἰς ἄλλον ἔτι φθόγγον ἐτρέπετο τό τε u καὶ ἄλλοι τινὲς φθόγγοι ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, ἤτοι εἰς ü, κείμενον μεταξὺ τοῦ u καὶ i. 'Αλλ' ἐπειδὴ πρὸς παράστασιν τοῦ μεσάζοντος φθόγγου τούτου οὐδὲν σημεῖον εἶχον οἱ Λατῖνοι, διὰ τοῦτο οὐδὲν περὶ τῆς προφορᾶς αὐτοῦ διδασκόμεθα ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ μόνον ἐμμέσως. Οὕτω λ. χ. μέγας σάλος παρατηρεῖται περὶ τὴν παράστασιν αὐτοῦ, καὶ οἱ Λα-

τῖνοι Γραμματικοὶ ἐπανειλημμένως διδάσκουσιν, ὅτι πλὴν τοῦ i καὶ u ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τις φθόγγος γραφόμενος πρότερον διὰ τοῦ u, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ i. Ἐπ' ἴσης εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ μὲν Ἰούλιος Καῖσαρ προετίμα καὶ ἔγραφεν ἐν τούτοις τὸ γράμμα i, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Αὔγουστος τοὐναντίον τὸ u, ὅτι δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος ἐπενόησεν ἴδιον σημεῖον εἰς παράστασιν τοῦ φθόγγου τούτου, ὅπερ ὅμως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐξέλιπεν (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 173), καὶ ὅτι τέλος εἰσήχθη καὶ τὸ Ἑλλ. y εἰς ἀκριβῆ παράστασιν αὐτοῦ, λ. χ. proxymum, Sylla, sylva, myserum (μάλιστα ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔστω καὶ πλημμελῶς, παραγομέναις λέξεσιν, ἤτοι Sylla ἀπὸ τοῦ *Syrula, sylva ἀπὸ τοῦ *ὕλη*, myserum ἀπὸ τοῦ μυσαρός). (Ἄλλοι ἐπεχείρησαν ἄλλῳ τρόπῳ τῆς παραστάσεως αὐτοῦ, οἷον piacuila, stranguilatur, excuisaretur, guila, ἤτοι ἦνουν τότε u καὶ τὸ i).

Ὁ Κοϊντιλιανὸς διδάσκει ὅτι γραμμάτων τινῶν ἐστερεῖτο ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, καὶ μάλιστα τοῦ παραστήσοντος τὸν μεταξὺ τοῦ u καὶ i φθόγγον· «medius est quidam *u* et *i* litterae sonus; non enim *optumum* dicimus aut *optinum*». Καὶ «jam optimus, maximus, ut mediam *i* litteram, quae veteribus *u* fuerat, acciperent, Gai primum Caesaris inscriptione traditur factum» Καὶ «jam in ambiguitatem cadat utrum per *i* quaedam debeant dici an per *u*, ut est *optumus*, *maxumus*. In quibus adnotandum antiquum sermonem plenioris soni fuisse et, ut ait Cicero, rusticanum, atque illis fere placuisse per *u* talia scribere et enuntiare . . . . ., nos vero postquam exilitas sermonis delectare coepit, usque *i* littera castigavimus illam pinguitudinem, non tamen ut plene *i* litteram enuntiaremus; et concedamus talia nomina per *u* scribere iis qui antiquorum voluntates sequuntur, ne tamen sic enuntient quo modo scribunt». Καὶ «mihi videtur nimis rusticana enuntiatio futura, si per *u* extulerimus. Ita tamen existimo enuntiandum, ut ne nimis *i* littera exilis sit, nec, *u* litteram si scripseris, enuntiationis sono nimis pleno.»

Ὁ δὲ Μάριος Οὐικτωρῖνος «sunt qui inter *u* quoque et *i* lit-

teras supputant deesse nobis vocem, sed pinguius quam *i*, exilius quam *u*. Sed et pace eorum dixerim, non vident y litteram desiderari: sic enim gylam. myserum. Syllam, proxymum dicebant antiqui. sed nunc consuetudo paucorum hominum ita loquentium evanuit, ideoque voces istas per u ⟨vel per i⟩ scribite».

Ὁ φθόγγος ἄρα οὗτος προελθὼν κατ' ἐξασθένωσιν ἐν ἀτόνοις χώραις ἐξ ἄλλων a, o, e, *u*. ϑ καὶ ἐξ ἐπιδράσεως ἑνός τινος ἑπομένου χειλικοῦ p, b, f, m, ἐξεφωνεῖτο κατὰ τὸν α' μ. Χ. αἰῶνα, οὕτως ὥστε μήτε u μήτε i καθαρὸν ν' ἀκούηται. Ἀπαντᾷ δὲ ἐν τοῖς εἰς -umus-imus ὑπερθετ., τακτικοῖς κλπ. οἷον septumus, decumus. decumanus. postumos (καὶ Postimus), maxumus, optumus, proxumus, carissumus, justissumus, simillumus, infumus καὶ infimus (infimo ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ 117 π. Χ., τὸ πρῶτον παράδειγμα τοῦ i), maritumus, legitumus κλπ., ἅτινα ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Καίσαρος χρόνοις καθόλου εἰπεῖν φαίνονται κρατοῦντα, ἔκτοτε δὲ ἀντιστρόφως τὰ εἰς -imus. Ὁμοίως ἐν τῷ ῥήματι sumus, ὃ ἐν τοῖς περιφραστικοῖς χρόνοις ἦν συνήθως ἐγκλινόμενον, ἐξεφωνεῖτο τὸ *u* ὡς ü, ἐντεῦθεν σήμερον λέγεται τοῦτο μὲν Γαλλ. sommes, τοῦτο δὲ Ἰταλ. siamo ἀπὸ τοῦ semo, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥωμουνικῇ.

Ὁμοίως ἀπαντᾷ ἐν τῇ κλίσει καὶ συνθέσει τῶν εἰς -u ὀνομάτων, ὅτε τὸ u ἔρχεται πρό τινος τῶν χειλικῶν, οἷον lacubus - lacibus, manubus, portubus, artubus, κτλ. - manibus, portibus, manu-festus - manifestus, manubiae - manibiae κτλ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐλέγετο testumonium - testimonium, monumentum - monimentum, mancupium - mancipium, aucupium - aucipium - aucupare, aestumo - aestimo, centuplex - centiplex, simulat - similat, simulatio - similatio, dissupo - dissipo, surrupio - surripio, crassufico - crassifico, magnuficus - magnificus. aurufex -, aurifex, Cornuficia - Cornificia, recuperatores - recuperare - reciperare, quadrupedes - quadripedes, Crassupes - Crassipes, documentum, alumentum, regumentum κλπ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι, εἰ καὶ καθ' ἃ φαίνεται ἐκ τῶν Ῥωμανικῶν γλωσσῶν, ἐν αἷς καθόλου i ἀπαντᾷ ἀντὶ τοῦ ü τούτου, πρὸς τὸ i προέβαινεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ἐξέλιξις τοῦ φθόγγου τούτου, οὐχ ἧττον κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ φωνῆεν τῶν παρακειμένων συλλαβῶν ἢ καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς συνώνυμα ἢ ὁπωσδήποτε ὅμοια, οὐκ ὀλίγα φαίνονται ἀνώμαλα· οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ὅτι διὰ τὰ παρακείμενα κλειστὰ φωνήεντα *u*, *o*, λέγεται nuncupo, occupo, monumentum, documentum, surrupio, contubernalis κλπ., ἀλλὰ alimentum, regimentum, elementum, abripio, arrippio, accipio κττ., possumus, volumus, ἀλλὰ legimus, ferimus, postumus ἀλλὰ infimus, pessimus, minimus, κλπ.

Καὶ ἐν τονουμέναις χώραις ἐξεφωνεῖτο ὁ φθόγγος οὗτος ü προερχόμενος ἐκ τοῦ i, ὅτε προηγεῖτο v· πρβλ. Οὐήλιον Λόγγον «scio sermonem et decori serviri et aurium voluptati; unde fit ut saepe aliud scribamus, aliud enuntiemus, sicut supra locutus sum de *viro* et *virtute*, ubi *i* scribitur et paene *u* enuntiatur». Καὶ «Quibusdam litteris deficimus, quas tamen sonus enuntiationis arcessit, ut cum dicimus *virtutem* et *virum*... pervenisse fere ad aures peregrinam litteram invenies». Καὶ Πρισκιανὸν «i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere, teste Donato, ut *vir*, *optimus*, *quis;* et i quidem quando post consonantem loco digamma functum Aeolici ponitur brevis, sequente *d* vel *m* vel *r* vel *t* vel x, sonum y Graecae videtur habere, ut *video*, *vim*, *virtus*, *vitium*, *vix*». Ὑπὸ Πρόβου ἀποβάλλεται τὸ *vyr*, *vyrgo*, *vyrga* ἀντὶ *vir virgo virga*.

Ὁ φθόγγος οὗτος φαίνεται ὅτι ἐξεφωνεῖτο καὶ ἐν τῷ θέματί τινων λέξεων, ἐν αἷς πρότερον μὲν ἐγράφετο u βραδύτερον δὲ i, οἷον lubet καὶ libet, lumpa, ἀντὶ *dumpa ('Οσκ. Diumpais= Nymphis), ὅθεν limpa, clupeus - clipeus, *luber - lĭber (πρβλ. delubrum)· καὶ τὸ līber (= ἐλεύθερος) παλαιότερον leiber φαί-

νεται ὅτι ἔλαβεν ei ἀντὶ öü καὶ τοῦτο ἀντὶ *ou*, διὸ ἐλέχθη *loubertatem (Φαλισκ. loferta, Ὀσκ. Luvfreis = Liberi) - loebertatem - leibertatem.

Καὶ πρὸ τοῦ l φαίνεται ὅτι ἐξεφωνεῖτο ὁ φθόγγος οὗτος ü· τοῦτο δὲν διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ Λατῖνοι Γραμματικοί, οὐδ' ἀπαντᾷ πρὸ τοῦ l ἐν τοῖς γλωσσικοῖς μνημείοις ὁ σάλος μεταξὺ τοῦ u καὶ i ὁ παρατηρηθεὶς πρὸ τῶν χειλικῶν· ἀλλ' ὅμως παρατηρεῖται ὅτι ἐν ταῖς ἐξασθενουμέναις ἀτόνοις χώραις πρὸ τοῦ l ἐναλλάσσεται κανονικῶς τὸ u καὶ i κατὰ λόγον τοῦ φωνήεντος τῆς ἑπομένης συλλαβῆς, πρβλ. Siculus - Sicilia, famulus - familia, consulo consilium, *κύλα* supercilium, Proculus - Procilius, exulo - exilium κλπ. Ἐν ἐνίαις λέξεσιν ἀπαντᾷ καὶ ποικιλία singillatim singili ἀλλὰ καὶ singolos - singulos. ὁμοίως ἐλέχθη equula ἀλλὰ καὶ equila διὰ τὸ equio κλπ.

§ 62. *Περὶ τοῦ μακροῦ* ū. Ὁ φθόγγος οὗτος ἐξεφωνεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ ποιὸν διαφόρως ἀπὸ τοῦ ŭ, διὸ τὸ μὲν βραχὺ u συνέπεσεν ἐν ταῖς πλείσταις Νεολατινικαῖς γλώσσαις τῷ *o* ὅπως τὸ ĭ τῷ e, τοὐναντίον δὲ τὸ ū παρέμεινε καθόλου ἀναλλοίωτον, μάλιστα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ· (ἐν ταῖς Κελτικαῖς χώραις ἐτράπη εἰς ü, ἀλλὰ τοῦτο πάντως ἐγένετο διὰ ξένην ἐπίδρασιν). Πρὸς τῷ ἀρχαίῳ δὲ Ἰαπετικῷ ū ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατ. καὶ νεώτερον, τοῦτο μὲν ἐκ τῶν διφθόγγων oi (moiros - murus, coira - cura, oitor - utur κττ.), eu - ou. *senateus - senatous - senatūs *deuco - douco - dūco κττ., τοῦτο δὲ ἐξ ἀντεκτάσεως, dusmo - dūmo κττ., τὸ δὲ ἐξ ἐξασθενώσεως τοῦ au, οἷον claudo - excludo, causare accuso, fraudo - defrudo κττ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 105).

ΠΕΡΙ ΑΛΛΩΝ ΤΙΝΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

---

§ 63. *Ἀνάγκη τῆς ὁμολογίας καὶ ἄλλων φωνηέντων.* Πλὴν τῶν εἰρημένων φωνηέντων ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἰαπετικῇ καὶ ἄλλα τινὰ προελθόντα κυρίως ἐκ συστολῆς τῶν ἐξετασθέντων κατὰ τὰς μεταπτωτικὰς σχέσεις, διὸ καὶ ἐμφανίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραλλήλως τούτοις (ἰδὲ τὰ Περὶ μεταπτώσεως εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 249 κἑξ. καὶ 255 κἑξ.). Τοιαῦτα φωνήεντα εἶναι τὸ ἐξησθενωμένον *μορμῦρον* ə ἢ schwa, καὶ τὰ ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα *l̥*. *r̥*. *m̥*, *n̥*. Ὅτι τοιαῦτα φωνήεντα εἶναι φυσιολογικῶς δυνατά, διδάσκει ἡμᾶς τοῦτο μὲν ἡ μελέτη τῆς φυσιολογικῆς τῶν φθόγγων γενέσεως, τοῦτο δὲ ἡ καθ᾽ ἑκάστην πεῖρα, δεικνύουσα τοὺς φθόγγους τούτους ἐν πολλαῖς ζώσαις γλώσσαις· πρβλ. Γερμ. glauben, handeln, Mittel, bereiten, Γαλλ. table κττ. ἀπαγγελλόμενα ὡς glaubn̥, handl̥n, mittl̥, bereitn̥, tabl̥. Ἰνδ. pitr̥sú = πατράσι, kr̥tás = ποιητός, kl̥ptás = ποιητὸς κλπ.

Ὅτι δ᾽ ἀληθῶς οὐδὲν φωνῆεν e ἐκφωνεῖται κατὰ τὴν προφορὰν τούτων, κατανοεῖ τις παρατηρήσας ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ b ἐν τῷ glauben, τοῦ t ἐν τῷ bereiten, pitr̥sú. Mittel, τοῦ k ἐν τῷ kr̥tás, τοῦ d ἐν τῷ handeln, τοῦ b ἐν τῷ table κτλ. ἡ γλῶσσα δὲν ἀποσπᾶται ἀπὸ τῆς θέσεως ἣν κατέχει, ἤτοι δὲν διαλύει τὸν φραγμόν, ὃν πρὸς σχηματισμὸν τῶν κλειστῶν τούτων συμφώνων εἶχεν ἐκτελέσει, ἀλλ᾽ ἐξακολουθεῖ ἐμμένουσα ἐν τῇ προτέρᾳ χώρᾳ καὶ ἀπαρτίζουσα φραγμὸν καὶ ὅτε ἔτι σχηματίζεται ὁ ἀκόλουθος φθόγγος l ἢ r ἢ n ὡς φωνῆεν ἀπαρτίζον συλλαβήν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Κεφαλ. Γ΄ § 6 καὶ 14 εἰς σχηματισμὸν τῶν φωνηέντων *a*, *e*, *o*, *i*, *u* ἀπαιτεῖται,

ἵνα ἡ γλῶσσα μηδαμοῦ τοῦ στόματος σχηματίζῃ φραγμόν, δῆλον ὅτι ἐπ' ἀληθείας οὐδὲν φωνῆεν e σχηματίζεται ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅτι τὸ r, l, n τελοῦσι τὰ τῶν φωνηέντων, διὸ γράφομεν r̥. l̥. n̥.

Ὅτι δὲ τὰ τοιαῦτα ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα καὶ τὸ μορμῦρον ə ἢ schwa ὑπῆρχον ἐν τῇ παλαιᾷ Ἰαπετικῇ, διδασκόμεθα ὑπὸ τῆς ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους ἀδελφαῖς γλώσσαις παραδόξου διαφωνίας, ἥτις τότε μόνον καθίσταται καταληπτή, ὅταν ὑποτεθῇ ὅτι φθόγγοι τινὲς διάφοροι τῶν τέως ἐξητασμένων καὶ ὁμαλῶς ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις ἀντιστοιχούντων, φθόγγοι, λέγω, διάφοροι τούτων ἐλέγοντο πάλαι ἐν τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ, καὶ ὅτι οἱ φθόγγοι οὗτοι διαφόρως ἀνεπτύχθησαν ἔπειτα ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις. Ἴδωμεν νῦν, ἂν ὑποτιθεμένων τούτων παρατηρῆται ὁμαλότης ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν καθ' ἕκαστα.

§ 64. *Περὶ τοῦ μορμύροντος ə.* Παραβάλλων τις λέξεις διαφόρων ἀδελφῶν γλωσσῶν ἀπαντᾷ πολλάκις ἀλλοκότῳ τινὶ ποικιλίᾳ. Ἐνῷ δηλαδὴ πλειστάκις τῷ Ἑλλ. *α* ἀντιστοιχεῖ Λατ. καὶ Ἰνδ. a, τῷ Ἑλλ. *ε, ο* ἀντιστοιχεῖ Λατ. e, o καὶ Ἰνδ. a κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 117, ἐνίοτε παρατηρεῖται ὅτι ἡ ἀντιστοιχία αὕτη ἐλλείπει πρβλ. *δίδωμι δόσις δοτὸς* datus καὶ Ἰνδ. ditiş, *ἵστάμι στατὸς* status Ἰνδ. sthitás, *πατὴρ* pater καὶ Ἰνδ. pitā́. *ἄνεμος* animus animas. *ἐμετὸς* vomitus vamitas, *πανδαμάτωρ* domitor damitā́, *φέρετρον* bharitram, castus çiştás κλπ. (ἰδὲ Τόμ. Α' σ. 249-51). Οὕτω τῷ Ἑλλ. *α, ε, ο* ἀντιστοιχεῖ πολλάκις Ἰνδ. i, Λατ. δὲ a ἐν τονουμένῃ συλλαβῇ καὶ i ἐν ἀτόνῳ. Καὶ πρὸς μὲν τὸ Λατ. τοῦτο ἄτονον i, ἐπειδὴ καθ' ἃ εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 100 κἑξ. καὶ ἄλλα ἄτονα βραχέα φωνήεντα ἐτράπησαν εἰς i, δύναταί τις κατὰ πρῶτον νὰ μὴ προσκρούσῃ· ἀλλὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Λατ. a καὶ Ἰνδ. i ἀντιστοιχοῦντος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ *α, ε, ο* (*δαμάτωρ* damitā́, *στατὸς* status sthitás, *πατὴρ* pitā́. *δοτὸς* -*ditás-ā-ttás datus,*δόσις* ditiş κλπ.) οὐδεὶς δύναται νὰ ἑρμηνεύσῃ, ἂν μὴ παραδεχθῇ ὅτι φωνῆέν τι ἐν τῇ

Ἰαπετικῇ γλώσσῃ ἀσθενῶς ἀρθρούμενον ἔσχε βραδύτερον ἰδίαν ἐν ἑκάστῃ γλώσσῃ ἀνάπτυξιν, καὶ δὴ ἐν μὲν τῇ Ἰνδ. ἐγένετο i καὶ σπανίως a (ἰδὲ ἄνωτ. σελ. 116-7 καὶ 157), ἐν δὲ τῇ Λατινικῇ a - i, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ὂν τὸ κατ' ἀρχάς, ὡς φαίνεται, ἑνιαῖον τὴν δύναμιν ə, ἀνεπτύχθη μετὰ ταῦτα εἰς πλῆρες *α*, (*ῥήγνυμι - ἐρράγην, λήγω - λαγάσαι, γλῶσσα - γλάσσας* κλπ.), ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις ἐξωμοιώθη πρὸς τὸ φωνῆεν τῶν ὁμορρίζων λέξεων καὶ τύπων, διὸ *τίθημι θετός, ἵημι ἑτός, δίδωμι δοτός*.

Καὶ ὅπου εὕρηται δίφθογγος *αι, αυ* παρά τι τῶν μακρῶν φωνηέντων ἢ παρά τινα τῶν μακροφώνων διφθόγγων ēi̯, ēu̯, ōi̯, ōu κτλ., ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι τὸ προτακτικὸν αὐτῶν φωνῆεν ă προῆλθε μεταπτωτικῶς ἐκ τοῦ μακροῦ ē, ā, ō, οἷον *σταυρός*, re - staurare παρὰ τὸ *στεῦται* ἀντὶ **στηῦται*, πρβλ. Ἰνδ. sthāvaras=σταθερός· *ταῦρος* taurus, Ἰνδ. tāu - ti=ἰσχύει· *χαῦνος*, ἀρχ. Γερμ. giumo ἐκ *ghēu - men· *δαὶς δαιτὺς* καὶ *δα - τέομαι* παρὰ τὸ Ἰνδ. dāti = μερίζω, dinás = μεμερισμένος· *γλαινοί*· τὰ λαμπρύσματα καὶ *γλῆνος γλήνη*· *παίω* καὶ *πεπτη - ώς*· *χραισμέω* καὶ *χρῆσις*· οὕτω συνδέονται τὰ ῥήματα *κναίω, ψαίω* πρὸς τὸ *κνήω, ψήω*, τὸ *παίω* πρὸς τὸ *πη - ρὸς* κλπ., ἐν οἷς παρὰ τὸ *η* ἐμφανίζεται *α*, μεταπτωτικὴ βράχυνσις αὐτοῦ, καὶ i, ὅθεν *αι*.

§ 65. *Περὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων φωνηέντων r̥, l̥, n̥, m̥.* Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σ. 255 κέξ. μεθοδολογικὴ ἀνάγκη καὶ γλωσσικὰ φαινόμενα ἐπιβάλλουσι τὴν παραδοχὴν καὶ ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων φωνηέντων ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ· διότι μόνον ἐκ τοιαύτης τινὸς ἀρχῆς δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις περὶ ταῦτα ποικιλία· οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ὅτι τὸ φωνῆεν r̥ (ἔν τισι καὶ τὸ l̥) σῴζεται ἀρκούντως καλῶς ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ, ἐτράπη δὲ τοῦτό τε καὶ τὸ l̥ ἐν τῇ Ἑλλ. εἰς *αρ, αλ* ἢ *ρα, λα*, (ἐν ἀρχῇ λέξεως καὶ πρὸ τοῦ i̯ μόνον εἰς *αρ αλ*, καθὼς καὶ ἐν τέλει μόνον εἰς *αρ*), ἐν δὲ τῇ Λατ. εἰς or, ol ἢ ur, ul· πρβλ. pr̥thúṣ = *πλατύς*, r̥kṣas *ἄρκτος* ursus ἀντὶ *orcsus,

καρδία cordis Ἰνδ. çrad-dhā-crēdo, *καρτὸς* curtus ἀντὶ *cortus, καὶ Λιθ. skiriù=κόπτω, *δαρθάνω*-dor-mio, verto vorsus ἀντὶ *vṛt-tos (Ἰνδ. vṛttás) ὅπως *κείρω καρτός*, mors Ἰνδ. mṛti'ş, morior Ἰνδ. mṛyē', *ἧπαρ* jecur yakṛt, pello pulsus ἀντὶ *pḷ-tus, sepelio sepultus, vello vulsus, mollis Ἰνδ. mṛdúş, *δάλλει*· κακουργεῖ, Λατ. doleo, *δέρκομαι, πέρδομαι - δρακεῖν*, Ἰνδ. ádṛcam, **δρα(κ)-ὑπόδρα, δράκων, παρδεῖν, τέρπω, τρέπω, στρέφω, βρέχω, στέλλω* κτλ., *ταρπέσθαι τραπεῖν, στραφῆναι, βραχῆναι, σταλῆναι, δέρω δαρτός, τέρσομαι-ταρσιά, πέρδεσθαι -πεπραδίλη, κλέπτω -ἐκλάπην, πέρθω -ἔπραθον, σπείρω -σπαρτός, τάρβος* torvos ἐκ *torguos, *ἀν(δ)ράσι, πατράσι* Ἰνδ. nṛşú, pitṛşú, bhṛtás = *φερτὸς* ἀντὶ * φαρτὸς κτλ.

Πρὸ φωνηέντων καὶ πρὸ τοῦ i τὰ ὑγρὰ φωνήεντα *ḷ*, *ṛ* ἀνεπτύχθησαν πολλάκις (ἴδε Τόμ. Α΄ σελ. 256 κέξ.) εἰς *αρ, αλ*· πρβλ. *πάρος, παραὶ* καὶ *περί, δαρῆναι* καὶ *δέρω, βαρὺς* καὶ Ἰνδ. gurúş, *φθαρῆναι* καὶ **φθερ̥ιω - φθείρω φθόρος, *βαλ-ιω - βάλλω βαλεῖν* καὶ *βέλος, σταλῆναι* καὶ *στέλλω, τελαμὼν τόλμη* καὶ *τάλας, μάλα μάλιστα* καὶ *μέλει μέλομαι melior* κτλ.

§ 66. *Περὶ τοῦ ṛ φωνήεντος ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ τὸ φωνῆεν *ṛ* ἔλαβεν ἐνωρὶς τὴν προφορὰν τῆς συλλαβῆς ri, μεθ' ἧς καὶ ἐναλλάσσεται πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις καὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· πρότερον δ' ὅμως ἦν καθαρὸν φωνῆεν, ὅπως ἐν τοῖς Prātiçākhyās διδάσκεται καὶ ὅπως ἐκ τῆς τοποθετήσεως αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰνδ. ἀλφαβήτῳ μετὰ τῶν φωνηέντων ἐμφαίνεται. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 87 ἐν ταῖς Ἀρίαις γλώσσαις συχνότατα ἐναλλάσσεται τὸ r καὶ l, πολλάκις τὸ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ *ṛ* ἀντιστοιχεῖ πρὸς Ἑλλ. *λ* καὶ Λατ. l, (πρβλ. pṛthúş *πλατύς*, práthas οὐδ. καὶ *πλάτος*, jṛ'mbhatē (=χάσκει) καὶ *γλαφυρός*, bhṛgúş καὶ fulgur, mṛdúş καὶ mollis, varayati (= ἐκλέγω) καὶ Λατ. volo ἀντὶ *velo, vṛ'kas καὶ Λιθ. vilkas καὶ *λύκος*, çṛṇō'ti καὶ *κλύω* in-clutus κττ, ἀλλὰ καὶ kṛp (=μορφή) Λατ. corpus *πρέπω* κττ.

§ 67. *Περὶ μακροῦ φωνήεντος ṝ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Μα-

χρὸν φωνῆεν r̥ ἀπαντᾷ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰνδῶν α΄) ἐν τῇ πληθ. αἰτ. τῶν εἰς -r̥ ὀνομάτων, οἷον pitr̥̄'n = πατέρας, mātr̥̄'s = μητέρας, svasr̥̄'s = sorores, dātr̥̄'n = δοτῆρας κττ. β΄) ἐν τῇ γενικῇ πληθ. αὐτῶν, nr̥̄ṇā'm = ἀνδρῶν, pitr̥̄ṇā'm = πατέρων, dātr̥̄ṇā'm δοτήρων κλπ. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον τὰ εἰς -a, -i, -u, λήγοντα ὀνόματα ἔχουσιν ἐν ταῖς πτώσεσι ταύταις μακρὸν φωνῆεν, ā, ī, ū, οὕτω καὶ τὰ εἰς r̥ φωνῆεν λήγοντα ἐκτείνουσιν αὐτό, ἤτοι ὅπως dēvā'n dēvā'm (= θεοὺς θεῶν), açvās açvānam (= equas equarum), agnīn agnīnām (= ignes ignium), çatrūn çatrūṇām (ἐχθροὺς ἐχθρῶν), gatīs (= βάσεις) gatīnām κλπ., οὕτω καὶ pitr̥ (οὕτω τιθεῖσιν οἱ Ἰνδοὶ τὸ θέμα τῶν εἰς -r) pitr̥̄'n pitr̥̄'ṇām, mātr̥̄'s mātr̥̄'ṇām κλπ.

§ 68. *Περὶ νεωτέρου Ἰνδικοῦ φωνήεντος r̥.* Πλὴν τοῦ ἀρχαιόθεν ἐν ὡρισμέναις λέξεσι καὶ τύποις ἀναπτυχθέντος καὶ κληρονομηθέντος τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ φωνήεντος r̥, φαίνεται ὅτι ἀνεπτύχθη καὶ ἄλλο νεώτερον r̥ κατὰ συστολὴν ἐκ διαφόρων ἄλλων πληρεστέρων φθόγγων· πρβλ. tri- ἀλλὰ tr̥tīyas = tertius, kr̥mis, Λιθου. kirmis καὶ kirmele, Ἀλβαν. krimp, Γερμ. Wurm (σκώληξ), çru (= κλύω) çr̥ṇō'mi, bhrū-s (ὀφρῦς) καὶ bhr̥kutíṣ = ἡ σύσπασις τῶν ὀφρύων κττ.

§ 69. *Περὶ ἐρρίνων φωνηέντων. Μορφαὶ αὐτῶν ἐν ταῖς διαφόροις γλώσσαις καὶ χῶραι αὐτῶν.* Καὶ ἔρρινα ὑπῆρχον τὸ πάλαι φωνήεντα m̥, n̥ προελθόντα ἐκ συστολῆς τῶν πλήρων em, en κλπ. καὶ ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις διαφόρως ἐμφανιζόμενα, ἤτοι ἐν μὲν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Ἰνδικῇ ὡς α- (*αν- αμ-* πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ τοῦ i̯), ἐν δὲ τῇ Λατινικῇ ὡς en, em, in, im, ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ ὡς un, um· εὑρίσκονται δὲ ταῦτα ἐν τῇ κλίσει, οἷον *πόδα* pedem, *νύκτα* noctem ἀντὶ *ped-m̥, *noct-m̥, *πόδας* pedēs ἀντὶ *ped-n̥s, *φρένες -φρασί, ἀνέρα-ἀνδράσι* ἀντὶ *φρn̥σὶ *ἀδρn̥σί, *εἴρη-νται εἴρη-ντο* ἀλλὰ *τετράφ-αται, ἐτετράφ-ατο* ἀντὶ *τετραπ-n̥ται *ἐτετραπ-n̥το, *ἥαται* ἀντὶ *ἡσ-n̥ται κλπ.· ἐν ταῖς παραγωγικαῖς καταλήξεσι, *ποδαπός* prop-inquos, *ὄνομα* τ. ἔ. *ονομn̥, Λατ. nomen, Ἰνδ. nāma,

ἔασσα =*es-ṇtja, Ἰνδ. satī=*s-ṇtiə, *ἀέκασσα* καὶ Κρητ. *Ϝέκαϑϑα*= *Ϝεκṇτjα κττ.· ἐν ῥιζικαῖς συλλαβαῖς, λ. χ. ἐν τοῖς ἀριθμ. *ἑ-κατὸν* centum çatam, *ἑπτὰ* septem. *δέκα* decem. *Ϝίκατι* viginti. viṃ-çati. *ὀστα-κὸς* (Ἰνδ. asthan = *ὀστοῦν* καὶ δὴ ἀντὶ *osthṇ+ko), *ἔλα-φος* παρὰ τὸ *ἐλλὸς* ἀντὶ *ἐλṇ-φος* καὶ **ελνος*, ἀρχ. Σλαυ. jelen, *ἔλεγχος* - *ἐλαχὺς* καὶ *ἐλαφρός*, ἀρχ. Γερμ. lungar, *πόντος* -*πάτος*, *ϑᾶσσον* ἀντὶ **ϑαγχιον* -*ταχὺς* κτλ.· ἐν τοῖς παθητικοῖς εἰς -*τός*, *φατὸς* (φεν-), *τατὸς* (τεν-) tentus, tatás, -*ματος αὐτόματος* commentus. matás, *βατὸς* ventus, gatás κτλ.· ἐν τοῖς β' ἀορ. καὶ ἐν τοῖς ἐνεστῶσι τῶν εἰς -i̯o/ie, -scō, -nō ληγόντων ῥημάτων κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 277· πρβλ. *βά-σκω* καὶ Ἰνδ. gám-ati, Λατ. venio ἀντὶ *βṇ-σκω, *χά-σκω* (χαν-), *πάσχω* (πενθ - πέπονθα), *δάκ-νω* Ἰνδ. daṃç -, *ἔπαϑον* ἀντὶ *ἐ-πṇθ--ον ἐκ ῥίζης πενθ-, *ἔχαδον* (prae - hendo), *ἔμαϑον* (*μενϑ* - *ἤ-ϱαι*) κλπ.

Κεῖνται προσέτι ἐν οἷς τὸ *α* ἐν ἀρχῇ λέξεως ἐναλλάσσεται μετὰ τοῦ ἐρρίνου ·+ φωνήεντι, πρβλ. *νέφος* nabhas : *ὄμβϱος* ambhas, *ἀφϱὸς* abhrá-m imber· nabhya - abhi - *ἀμφὶ* ambi· nabalo (Γερμ.) καὶ umbilicus *ὀμφαλός*· nagal (Γερμ.) καὶ unguis *ὄνυξ*· nakti noctu καὶ aktu Ἰνδ., anksti Λιθ. (=*ὄϱϑϱος*), *μέγαϱον* καὶ agāra-m = οἶκος, naçati καὶ aç-nō'ti καὶ *ποδ-ηνεκής*, *μέγας* *magnus* καὶ *ἄγαν* ἀντὶ **məgnós* *ṇγαν, *μεγαλο* - *ἀγαλο*-, *ἄμμε* Ἰνδ. asmá ἤτοι *ṇs-sma καὶ Ἰνδ. nas καὶ Λατ. nos-ter, Γερμ. uns (περὶ τούτων ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 255)· ὁμοίως *νέομαι* ἀντὶ **νε(σ)-ομαι νόσ-τος* ἀλλ' Ἰνδ. *asta-m* = ἐπάνοδος, νόστος ἐκ τοῦ ṇs-ta καὶ **νασ-ι̯ω* = *ναίω*· nĕ - ṇ = *ἀ*- καὶ *νη*-, *μέχϱι* καὶ *ἄχϱι*, *ἀλέω*-*ἄλευϱον* καὶ *μύλη μάλευϱον*, *ἄνϑϱωπος* καὶ *μενϑήϱη* (= *φϱοντὶς* muntar manuş manuşa) καὶ - *ωπος* κατάληξις· *μάσσω* καὶ *ἀκτὴ* (ἱερὸν *ἀκτὴν* = ἄλφιτον).

§ 70. *Πότε τὰ ἔϱϱινα φωνήεντα λαμβάνουσι τὴν μοϱφὴν αν- αμ-*. Εἰς *αν*- ἀναπτύσσεται τὸ ṇ πρὸ φωνηέντων καὶ πρὸ τοῦ i̯, διὸ *ἀφϱαίνω*, *τεκταίνω* ἀντὶ **ἀφϱανi̯ω* **τεκτανi̯ω* καὶ

ταῦτα ἀντὶ **ἀφρn̥-ι̯ω* **τεκτn̥-ι̯ω (ἄφρονος, τέκτονος)*, **ὀνομn̥-ι̯ω*, **θαυμn̥-ι̯ω* -**ὀνομανι̯ω* **θαυμανι̯ω* - *ὀνομαίνω θαυμαίνω θαυματός*, ὁμοίως **λεϝn̥-ι̯α* -**λεϝανι̯α* **λέϝαινα* - *λέαινα* **τεκτn̥-ι̯α* - **τεκτανι̯α* - *τέκταινα*, *ἄν-ιππος*, *ἀνήκουστος*, *ἀνήκεστος*, *ἀνάξιος*. Ὁμοίως ἀναπτύσσεται πολλάκις κατὰ τὴν μετάπτωσιν τὸ n̥, m̥ εἰς *αν*, *αμ* πρὸ φωνήεντος, οἷον *κτεν* - *κταν-εῖν*, *γεν-βανά*, *τένων* - *τανύω*, *Hεν*, *αὐτ- Hεν -της* (*αὐθέντης*) - *ἁνύω*, *μένος* - *μανῆναι*, sem·el. *ἕν-ὀς* ἀντὶ *sem-ós παρὰ τὸ *ἅμα*, *ἁμός*, *τέμω* - *ταμεῖν* κττ. (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 257).

(Πρὸ συμφώνων τὸ m̥, n̥ γίνεται *α* οὐχὶ *αν*· ἐντεῦθεν τὸ στερητικὸν λεγόμενον n̥ ἐγένετο πρὸ συμφώνου ἀεὶ *α-*, πρὸ φωνήεντος δὲ *αν-*, οἷον *ἀ-κακος*, *ἄ-φιλος*, ἀλλ' *ἀν-άξιος*, *ἄν-αγνος* κλπ. Τὸ παρ' Ὁμήρ. *ἀμφασίη* ἀντὶ *ἀφασίη* (εὕρηται καὶ τοῦτο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις) φαίνεται πλημμελές, ἐπλάσθη δὲ πρὸς βοήθειαν τοῦ μέτρου κατὰ τὸ σχῆμα *βροτὸς* : *ἄμβροτος*. Ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ ἡμιφώνου σ, ϝ, σϝ, j, συνετέθησαν μετὰ τοῦ στερητικοῦ τούτου n̥ παλαιότερον τῆς ἐκπτώσεως τῶν ἡμιφώνων τούτων, τὸ n̥ τότε ὡς κείμενον οὐχὶ πρὸ φωνήεντος ἀνεπτύχθη εἰς *ἀ-* καὶ παρέμεινε καὶ ὅτε ἔπειτα τὸ ἡμίφωνον ἐξηφανίσθη· οὕτως ἐγένετο *ἄϋπνος* (supnos). *ἄατος*, *ἄελπτος*, *ἀεικέλιος*, *ἀεικής*, *ἀϊκής*, *ἀέκων*, *ἄεργος*, *ἀήθης*, *ἀηδής*, *Ἄϊρος*, *ἄϊδρις*, *ἄϊστος* - *όω*, *ἀούτατος* (καὶ *ἀν-ούτατος* διὰ νεωτέραν σύνθεσιν), *ἄαπτος*, *ἀάατος*, *ἄωρος* κττ., ἔπειτα καὶ *ἀν-είμων*, *ἀν-ιδρωτὶ ἀν-αιμωτί*, *ἀνέλπιστος* καὶ τἀνάπαλιν *ἀόμματος*, *ἄοδμος* κλπ.).

(Τὸ *ἀνά-*, ὁ ὡς στερητικὸν κεῖται ἐν τῷ *ἀνάεδνος* (Ὁμ.), *ἀνάελπτος* (Ἡσιοδ.), *ἀνάγνωστος* (Καλλιμ.), *ἀνάπταιστος* (Σουίδ.), τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἔκ τινων διὰ συγκοπῆς προελθόντων καὶ παρανοηθέντων, οἷον *ἀνα-πνέω ἀνάπνευστος*, ὅθεν **ἀν-ανάπνευστος* καὶ συγκοπῇ *ἀνάπνευστος*, **ἀπόποινα* - *ἄποινα* ὅθεν *ἀνάποινος*· τὸ δὲ *ἀνάεδνος* ὑπ' ἄλλων μὲν μεταβάλλεται εἰς *ἀνέεδνος* = ἡ ἄνευ ἐέδνων, ὑπ' ἄλλων δὲ ἀναλύεται εἰς *ἀν-άεδνος*, τοῦ **ἄεδνος* ἐκ-

λαμβανομένου ἴσου τῷ *πολύεδνος*, ἤτοι μετὰ τοῦ ἐπιτατικοῦ *α*, ὥσπερ τὸ *ἄξυλος* = *πολύξυλος, ἄβρομος* κττ.).

Καθ' ἃ ἀνωτέρω σελ. 128 κἑξ. ἐλέχθη, ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ τὸ ἐκ τοῦ ṇ, ṃ (*n, *m) ἀναπτυχθὲν φωνῆεν ἦν οὐχὶ *α*, ἀλλ' *ο*. Γνωστὸν δ' εἶναι ὅτι καὶ οἱ Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον *εἴκοσι, εἰκοστός, διακόσιοι, τριακόσιοι* κλπ., οἱ δὲ Δωριεῖς *Ϝείκατι, διακατίοι, τριακατίοι* κτλ., οἱ δὲ Ἀρκάδες *εἴκοσι* μὲν ἀλλὰ *διακάσιοι, τριακάσιοι* κλπ. Ἀλλὰ τὸ *ο* τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ *εἴκοσι, διακόσιοι* κλπ. δὲν ἔχει φωνητικὴν αἰτίαν, οἵαν τὰ Αἰολικὰ *ὄν, ὀνία* κλπ. ἀλλ' ἀναλογικήν, τ. ἔ. τὸ *ο* τῶν εἰς *-κοντα* (τριάκοντα, τεσσαράκοντα) ἐπεξετάθη καὶ ἐπ' αὐτά.

§ 71. *Συλλαβισμὸς καὶ διάθεσις τῶν ἐρρίνων φωνηέντων μετὰ τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῶν διφθόγγων.* Μετὰ τὸ ὑποτακτικὸν τῶν διφθόγγων φωνῆεν, ἐπειδὴ τοῦτο κατὰ τὰ εἰρημένα οὐκ ἦν καθαρὸν φωνῆεν, ἀλλ' ἡμίφωνον u̯, i̯, τὸ ἔρρινον ἐξεφωνεῖτο ὡς φωνῆεν ṃ, ṇ οὐχὶ ὡς σύμφωνον. Διὰ τοῦτο ἀρχαιόθεν ἐλέγετο οὐχὶ nāu̯m ἀλλὰ *nāu̯ṃ ὅθεν nāv-am Ἰνδ. *νῆϜ-α-νῆα*, **βασιλῆu̯ṃ* - *βασιλῆϜ-α*, **λεξεi̯ṃ*, **λέξεια* οὐχὶ *λέξειν*, ὅθεν *λέξειας, λέξειε, λέξειαν* κττ.

§ 72. *Διάθεσις τῶν ἐρρίνων φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ.* Ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ τὸ e τοῦ em, en (= ṃ, ṇ) ἔπαθεν ὅ,τι καὶ τἀρχαῖον Ἰαπετικὸν e, ἤτοι ἀφωμοιώθη ἄλλοις φωνήεσιν, ἐξετάθη, ἐτράπη, ὅπως ἐκεῖνο, εἰς i κτλ.· δῆλον ἄρα ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ṇ, ṃ εἰς en, em ἐγένετο παλαιότερον τῶν παθημάτων τοῦ e· πρβλ. sem - sṃ ὅθεν semel, ἀλλὰ simplex, singuli (= sṃ-klo-), septem, decem ἀλλὰ septimus decimus, agnis - īgnis (= ingnis), inguen *ἀδήν*, stringo *στράγγω*, viginti *Ϝίκατι*, imber = Ἰνδ. abhrá propinquus *ποδαπός* κλπ. Ὁμοίως ἀφωμοιώθη ἐν τῷ homo ἀντὶ hemo (Γερμ. guma) ὅπως ἐν τῷ vomo ἐκ *vemo Ϝεμέω, ἐξετάθη ἐν τῷ mens ἀπὸ τοῦ *mṇtis Ἰνδ. matis, ensis ἀπὸ τοῦ *ṇsi Ἰνδ. asiş κλπ.

§ 73. *Τὰ ὑγρὰ φωνήεντα r̥ καὶ l̥.* Τὰ φωνήεντα ταῦτα

σῴζονται ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ἀπαθῆ, ἐν ᾗ παριστῶσι τοὺς συνεσταλμένους μεταπτωτικῶς τύπους τῶν λέξεων, οἷον dárçate *δέρκεται*, ἀλλ' ádr̥çam = *ἔδρακον* (πρβλ. *πείθω, φεύγω* : *ἔπιθον ἔφυγον)*, vartati : -vr̥t-tás = verto: vorsus, bharati : bhr̥-tás (πρβλ. *φεύγω* : *ἄ-φυκτος, τεί-σω* : *ἄ-τιτος, πείθω, πιστὸς* κλπ.). Ἐν δὲ τῇ Ἑλλ. ἐτράπησαν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 255 εἰς *αρ, ρα, αλ, λα*, ἐν τῇ Λατ. εἰς or, ol (ur, ul), ἐν τῇ Ἀρχ. Γερμ. εἰς ru, ur, or, ro, ul, lu. Παραδείγματα τούτων ἰδὲ αὐτ. 255 κέξ. καὶ ἀνωτ. σελ. 226-7.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 128 εἰρημένα καὶ τῶν ὑγρῶν φωνηέντων *r̥*, *l̥* ἡ ἀνάπτυξις ἐν τῇ Αἰολίδι παρέσχεν *ο* οὐχὶ *α*, δῆλον ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῶν φωνηέντων τούτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν ἀνάγεται εἰς σφόδρα παλαιοὺς χρόνους, τ'. ἔ. οὐχὶ εἰς τοὺς πανελληνίους, τοὺς χρόνους δηλ. ἐκείνους, ὅτε ἔτι ἡ Ἑλλ. γλῶσσα δὲν εἶχε διασπασθῇ εἰς διαλέκτους, ἀλλ' εἰς τοὺς μετέπειτα διαλεκτικούς, ὅτε ἐκ τοῦ συνεσταλμένου *m, *n, *l, *r ἢ *m̥*, *n̥*, *r̥*, *l̥* τοῦ ἐκφωνουμένου κατὰ τοὺς προδιαλεκτικοὺς χρόνους ἀνεπτύχθη ἔπειτα πλῆρες φωνῆεν *α* ἢ *ο*· πρβλ. καὶ τὰ περὶ τοῦ *μαρνάμενον - βαρνάμενον* λεγόμενα κατωτέρω.

Περὶ τῶν ἐκ τῶν ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων φωνηέντων *ι* ἢ *υ*, οἷον *ῥοφεῖν* καὶ *ῥυφεῖν*, *σοβεῖν σοβὰς* καὶ *σύβας*· λάγνος, *σύβακα*· συώδη, *συβάλλας*· ὁ κατωφερὴς πρὸς τὰ ἀφροδίσια, *συβακῇ*, *σκαίρω* ἐκ ῥίζης *σκερ-σκερρὸν* καὶ *σκιρτάω* κτλ. ἰδὲ Τόμ. Α σελ. 265-7.

Καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς Ἑλλ. γλώσσης ἀνεπτύχθη τὸ φωνῆεν *r̥*, ἀλλὰ μετέπειτα προέβη περαιτέρω ἡ ἀνάπτυξις αὕτη εἰς *ερ*· πρβλ. τὰ Λέσβια *ἀλλότερρος* ἤτοι *-τr̥jος-τερjος -τερρος*, ὁμοίως *-κόπρια κόπερρα, -μέτριος μέτερρος, - Πριάμος Πέρραμος*. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ· πρβλ. *ágros-*ágr̥s -*agr̥r - ager, ὁμοίως *capros - caper, acris-acer, sacros -sacer κτλ.

§ 74. *Περὶ μακρῶν ὑγρῶν καὶ ἐρρίνων φωνηέντων.* Καὶ μα-

κρὰ ἔρρινα καὶ ὑγρὰ φωνήεντα παραδέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρευνητῶν, ἐπειδὴ τὰ τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν φαινόμενα οὕτω διάφορα εἶναι, ὥστε μόνον εἰς τοιαύτην τινὰ κοινὴν πηγὴν ἀναγόμενα δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσιν. Οὕτω καθ' ὃν τρόπον τὰ βραχέα ὑγρὰ καὶ ἔρρινα φωνήεντα ηὑρέθησαν ὅτι εἶναι μεταπτωτικοὶ ἀσθενεῖς βαθμοὶ οὕτω καὶ τὰ μακρά· ἀλλὰ τὰ μὲν βραχέα προῆλθον ἐκ τοιούτων μεταπτώσεων, ἐν αἷς ἀπώλετο ἓν μόνον φωνῆεν, τοὐναντίον δὲ τὰ μακρὰ ἐκ μεταπτώσεων, ἐν αἷς δύο· (ἰδὲ Τόμ. Α' 263-5). Οὕτω λ. χ. ἐκ τύπων ἐχόντων βραχὺ φωνῆεν + ἐρρίνῳ + ə πρὸ συμφώνου καὶ ἐν τέλει λέξεως, ἀπολομένου τοῦ τε βραχέος φωνήεντος καὶ τοῦ ə, προέκυψε μακρὸν ἔρρινον n̥̄, m̥̄, καὶ ἀναλόγως ἐκ βραχέος φων. + ὑγρῷ + ə προέκυψε μακρὸν ὑγρόν, l̥̄, r̥̄, εἰ καὶ οὔπω διηυκρινήθη ἐν τίσι τύποις καὶ ἐπὶ τίσιν ὅροις ἑκάστοτε ταῦτα ἀνεπτύχθησαν· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 161, τὰ ἐκ δισυλλάβων βάσεων ἀναπτυχθέντα, *janə-jn̥̄ - ὅθεν jā-ni, *anə-n̥̄, ὅθεν ā-tmán-, *anə-n̥̄, ὅθεν ā-tis **νῆτι̯α-νῆσσα* Λατ. anas καὶ Λιθ. antis, *στορέννυμι στρωτὸς* 'Ινδ. stīrnás. Λατ. strātus, *θορὸς θάρνυμαι* καὶ *θρώσκω, βάραθρον βορὸς βιβρώσκω* 'Ινδ. gīrnás, *ἔπορον πέπρωται* pars, Λιθ. kerpù (= κόπτω) 'Ινδ. kr̥̄panas, ἀλλὰ *κρώπιον* καὶ Λατ. carpo, Λατ. anta καὶ 'Ινδ. ātā (= φλιά), grātus καὶ 'Ινδ. gūrtás, *πρὼξ* καὶ *περκνός, τετρώκοντα* quadrāginta, lāna ἀντὶ *u̯lānā. Λιθ. vilna, 'Ινδ. ūrn̥ā 'Ελλ. *Ϝ*ολνος-οὖλος, ἀ- ἀν-* καὶ *νᾱ-νη-, νη-πενθής, νηκερδής, νά-ποινος, νη-ποινεὶ* κττ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ

§ 1. *Ἀρχαῖαι Ἰαπετικαὶ δίφθογγοι.* Περὶ τῆς φύσεως καὶ προφορᾶς τῶν διφθόγγων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐγένετο ἤδη ὁ προσήκων λόγος ἐν Τόμ. Α' σελ. 312-3 καὶ 394 κἑξ. Περὶ δὲ τῆς καταγωγῆς τούτων ῥητέον ὅτι πλὴν ὅσων ἡ Ἰαπετικὴ γλῶσσα ἐκληροδότησε τῇ Ἑλληνικῇ, Λατινικῇ καὶ Ἰνδικῇ καὶ ὧν τὰς πλείστας διετήρησεν ἡ Ἑλληνικὴ ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ καὶ νεώτεραί τινες ἰδιάζουσαι ταύτῃ δίφθογγοι, οὕτως ὥστε αἱ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δίφθογγοι εἶναι τοῦτο μὲν Ἰαπετικαί, καὶ δὴ κοιναὶ ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις, τοῦτο δὲ νεώτεραι καὶ δὴ μόνον ἡμέτεραι. Οὕτως ἀποδείκνυνται διὰ τῆς παραβολῆς τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν Ἰαπετικαὶ δίφθογγοι ἐν πολλαῖς λέξεσιν, οἷον *αἰ* Ὀσκ. svai, *αἴθω αἶθος αἰθὴρ* Λατ. aestas Ἰνδ. e'dhas, *αἰὼν αἰϝέν,* aevom, *αἶσα* Ὀσκ. aeteis=partis, *δαὴρ* ἀπὸ τοῦ **δαιϝὴρ* Ἰνδ. dēvā, Λατ. lēvir, *ναὶ* nae. *λαιὸς* laevus, *λαινὸς λαινόχειρ·* σκληρόχειρ, Λιθ. lainas. *ῥαιβὸς* Γοτθ. vraiqs, *σκαιὸς* scaevus, *φέρεται, τάνυται* Ἰνδ. bhárate, tanute', *ϝίδμεναι* Ἰνδ. vidmanē, *παραὶ* prae, *caedo* ἀρχ. Γερμ. skaidan· *δείκνυμι* deico dīco, *εἶσι* Ἰνδ. ēti Λατ. it, *εἶδος* Ἰνδ. vē das, *λείπω* Ἰνδ. re'cati, *κεῖται* Ἰνδ. çētē, *χεῖμα χειμὼν* Ἰνδ. he'man, *πείθω* feido fīdo, *στείχω* Γοτθ. steiga, *ἐκεῖ, πεῖ, τεῖδε*

'Οσκ. terei, Γοτθ. thei, ceivis, Γοτθ. heiwa-frauja, deivos, dēvas· Ϝοῖδα vēda, *ποινὴ* Λατ. poena, ἀρχ. Βακτρ. kaēna, *φέροις* 'Ινδ. bharēs, *λέλοιπα* rirēca, *τοὶ* 'Ινδ. tē'. *τοῖσι* 'Ινδ. tēşu, *οἴνη* oinos - unus, oinovorsos· *αὖος αὐσ-τηρὸς* 'Ινδ. sōsas = ξηρασία, *αὔως* ἀ'Ϝὼς *ἠὼς* aurora, auster, *παρ-αύα παρηιὰ* aur-is ἀντὶ *aus-is audio, ausculto, *αὔξω αὐξάνω* augeo. *αὔω, ἐξαῦσαι·* ἐξελεῖν, haurio *ναῦς* nāuş 'Ινδ., nāv-is, *δεδαυμένος·* κεκαυμένος 'Ινδ. du-nō'-ti (= καίω), *αὖτε-αὖτις* aut autem. *καυνός·* κακός, Γοτθ. haun-s, *παῦ-ρος* pau-cus, pau-per, *θραύω θραυστὸν* fraudo· *εὔω εὖστρα* Λατ. *euso -*ouso - ūro, 'Ινδ. ō'sati, *ζεῦγος ζεῦξαι ζευκτὴρ* 'Ινδ. yōktā', jū'gera, *Ζεὺς* dyâus Jū-piter ἤτοι *Jeu-pater, *πεύθεται* bōdhatē· *βοῦς* gāus, *οὖθαρ* ūber 'Ινδ. ūdhar κλπ. 'Επειδὴ δὲ ἐν τῇ 'Ινδικῇ γλώσσῃ τὸ e καὶ o ἐγένοντο a. διὰ τοῦτο καὶ αἱ δίφθογγοι ĕi, ŏi, ĕu, ŏu ἐγένοντο ăi, ău καὶ γράφονται ē, ō, āi, āu, τὸ ē ἄρα = *ei*, *oi*, *ai*, τὸ ō = *ev*, *ov*, *av*, τὸ āi = *ηι, ωι, ᾱι* καὶ τὸ āu = *ηυ, ωυ, ᾱυ*·

§ 2. *Νεώτεραι 'Ελληνικαὶ δίφθογγοι.* Πρὸς ταῖς ἀρχαίαις ταύταις διφθόγγοις ἀνεπτύχθησαν βραδύτερον ἐν μόνῃ τῇ 'Ελληνικῇ καὶ ἄλλαι νεώτεραι διά τινων φωνητικῶν παθημάτων· παρατηροῦνται δὲ διάφοροι τρόποι τῆς γενέσεως τούτων, ἤτοι *α'*) *ὁ δι' ἐπενθέσεως*, πρβλ. **χαρ̯ιω - χαίρω*, **σκαρ̯ιω - σκαίρω*, **φαν̯ιω-φαίνω*, **μάκαρ̯ια - μάκαιρα*, **λεϜαν-̯ια - λέαινα*, **τεκταν̯ιω-τεκταίνω*, **καϜ̯ιω - καίω*, **μορ̯ια-μοῖρα*, **ἀμοϜ-̯ιαν - ἀμοιϜὰν* (*ἀμεύ-σασθαι*), **ἐννεαβοϜ-ιος-ἐννέαβοιος*, **εὐρεϜ-̯ια - εὐρεῖα*, **καν̯ιὰ-καινὴ* ('Ινδ. kanyā = παρθένος), **ἀληθεσ-ια - *ἀληθεισα - ἀλήθεια*, **νασ-ιω - *ναισω - ναίω*, **λιλασ̯ιομαι - *λιλαισομαι- λιλαίομαι* **ἀϜ̯ι-ετὸς - αἰϜετὸς* (*αἰβετός·* *αἰετὸς* Περγαῖοι), **ὀϜ̯ιωνος-οἰωνός*, **νεϜ-̯ιος* ('Ινδ. nav-yas) -**νειϜὸς νειὸς* κλπ. (ἰδὲ τὸ ΚΒ' Περὶ ἐπενθέσεως Κεφάλαιον).

β') *'Ο διὰ συναιρέσεως* μετὰ τὴν ἔκπτωσιν ἡμιφώνου τινός, οἷον τοῦ s, j, Ϝ γενομένης· πρβλ. *εἶ* ἀπὸ τοῦ **εσι*, καὶ **εισι*, **ἔϜιδον-εἶδον*, **ὄϜις-ὄ̈ις-οἶς* **πάϜις πάϊς παῖς*, *'Ατρείδης* ἀπὸ τοῦ

*'ΑτρεϜίδης, *κλῆς - κλεὶς* ἀπὸ τοῦ **κλαϜὶς* clavis, *Νηρῆδων* ἀπὸ τοῦ **ΝηρηϜ-ίδων*, ὁμοίως *Αἰγής*, *Ἐρσής*, **σωϜ-ίζω-σῴζω, οὐ* ἀρχ. Σλαυ. ovu, *λῄζομαι ἐκ ληἷς ἐκ *λαϜὶς* (ἀπολαύω Λατ. lū-crum καὶ Ἰνδ. lōtram = λεία) κλπ. Ὁμοίως ἐν τῇ Λατ. avicella - aucella, auceps, aucupium, *cavilum - caelum, *aįes - aes (Ἰνδ. ayas), cavillattor (= γελωτοποιός) - caulator, aufugio, aufero (Ἰνδ. ava) κτλ.

γ') *Ὁ δι' ἐξαφανίσεως* τοῦ *ν* πρὸ τοῦ *σ* ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ, ἐν μέρει δέ τινι καὶ ἐν τῇ Ἠλείᾳ· πρβλ. *τὰνς ἄλλανς - ταὶς ἄλλαις, τὸνς ἄλλονς - τοὶς ἄλλοις, πάνσα - παῖσα, ἀκούσανς - ἀκούσαις, * Μόνσα - Μοῖσα, προσήκονσα - προσήκοισα, γράφωνσι - γράφωισι, ἔχονσι - ἔχοισι, ἐνς - εἷς, *δάμενσα - δάμεισα, *μάτενσα - μάτεισα, ἴεντι - ἴενσι - ἴεισι* κλπ.· Ἠλεῖα *μναίς, κα(τ)θυταίς, ἄλλοιρ, τοὶρ θεαροίρ, καταξίαιρ* κτλ. Καὶ ἐν Χίᾳ ἐπιγραφῇ ἀνεγνώσθη *πράξοισι, λάβωισιν*, ἀλλ', ὡς φαίνεται, ταῦτα εἶναι λείψανα τῆς πρὸ τῶν Ἰώνων ἐπικρατούσης ἐν τῇ νήσῳ Αἰολικῆς διαλέκτου. Καὶ ἐν Κρήτῃ ἐλέχθη ὡσαύτως *Πρίαισος* ἀπὸ τοῦ *Πρίανσος*. Ἀλλ' ἡ Κρήτη εἶχε σφόδρα ἀνάμεικτον πληθυσμὸν τὸ πάλαι καὶ ἡ λέξις εἶναι οὐχὶ Ἑλληνικὴ ἀλλὰ τῶν Ἐτεοκρήτων, ὥστε οὐδὲν δύναται νὰ λεχθῇ βέβαιον.

(Οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ διδάσκουσιν ὅτι αἱ δίφθογγοι αὗται δὲν δύνανται νὰ διαλυθῶσι καὶ ἀπαρτίσωσι δύο συλλαβάς, ὅπερ ἐν ἄλλαις τισὶ παρετήρουν γιγνόμενον, ἐκ τούτου δὲ συνήχθη ὅτι αὗται δὲν ἐξεφωνοῦντο διφθογγικῶς· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι καθ' ἃ ἤδη ἐν Τόμ. Α' σελ. 424 παρετηρήθη, οὔτε αἱ ἀρχαῖαι Ἰαπετικαὶ δίφθογγοι οὔτε αἱ ἐξ ἐπενθέσεως προελθοῦσαι διελύοντο ὥστε νὰ ἐκφωνῶνται δισυλλάβως, μόνας δὲ τὰς ἐκ συναιρέσεως προκυψάσας εὑρίσκομεν πολλάκις καὶ ἐν τῇ πρὸ τῆς συναιρέσεως καταστάσει καὶ ἐν τῇ μετ' αὐτήν, ἤτοι καὶ διαλελυμένας ἔτι καὶ ἡνωμένας εἰς μίαν συλλαβήν, **παϜις - πάϊς - παῖς, * ἠδεϜι - ἠδέϊ - ἠδεῖ* κλπ. Οὐδὲν ἄρα ἰδιαίτερον περὶ τῆς προφορᾶς αὐτῶν δύναται ν' ἀποδειχθῇ).

(Περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν φυσιολογικῶς τὸ *νσ* ἐγένετο *-ισ* θέλομεν διαλάβει κατωτέρω ἐν τῷ Περὶ ἀντεκτάσεως. Νῦν ἀρκείτω ὅτι ἡ γραφὴ τοῦ *ι* ἐμφαίνει ὅτι τοιοῦτός τις φθόγγος ἀνεπτύσσετο καὶ ἀπήρτιζε μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος δίφθογγον. Τὸ *ει* ἄρα ἐν τῷ *εἰς* (= εἷς), ἐν τῷ *δάμεισα, ἴεισι* κτλ. δὲν πρέπει νὰ παραβάλληται οὔτε πρὸς τὸ *ει* τὸ ἐκ τοῦ *ε* διὰ κλειστὴν προφορὰν προελθὸν πρὸ τοῦ *σ* ἐν Βοιωτίᾳ, οἷον *Θεισπιεύς, Θεόφειστος* κτλ. καὶ ἐν Ἀττ. *ἐπεισκεύασεν* κτλ., οὔτε πρὸς τὴν νόθον δίφθογγον *ει* τὴν ἐκ συναιρέσεως καὶ ἀντεκτάσεως ἐν τῇ Ἰωνικῇ, Ἀττικῇ καὶ τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι ἀναπτυχθεῖσαν, *εἷς, τρεῖς, τεθεῖσα, τιθεῖσα* κλπ.)

Περὶ τῶν ἐξ ἀντεκτάσεως ἢ συναιρέσεως προελθουσῶν νέων διφθόγγων ū, ē, γραφομένων διὰ τῶν ΟΥ, ΕΙ, ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 387, 400, 409, πρὸς δὲ κατωτέρω Περὶ συναιρέσεως καὶ ἀντεκτάσεως.

δ΄) *Ὁ διὰ προλήψεως* εἰς τὴν προηγουμένην συλλαβὴν τοῦ *i̯, u̯* τοῦ πρότερον τῇ ἑπομένῃ συλλαβῇ ἀνήκοντος· συμβαίνει δηλ. ἐνίοτε ὁ συλλαβισμὸς εἴτε δι' ἀπώλειαν τοῦ ἀληθοῦς φωνήεντος τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς εἴτε καὶ δι' ἄλλον λόγον νὰ τελῆται οὕτως ὥστε τὸ ἀνῆκον πρότερον τῇ ἑπομένῃ συλλαβῇ προληπτικῶς νὰ ἕλκηται καὶ συνάπτηται τῇ προηγουμένῃ ὡς στοιχεῖον αὐτῆς· πρβλ. τὰ Λατ. ceu̯e - ceu, neu̯e - neu, cau̯eo - cautus, lau̯ere - lautus, au̯idus - audax, clau̯is - claudo κλπ., ἔτι δὲ τὰ Αἰολικὰ **ε-Ϝιδον -εὔ-ιδον,* **φυ-i̯ω -φυί-ω,* -**λυ-i̯ω -λυί-ω,* **nas-u̯os* -*nazu̯os-*ναῦ-ος* (-*νᾱός* Δωρ. -*νηός* Ἰων. -*νεώς* Ἀττ.), *φαῦος, ἔχευε* κττ.

ε΄) *Διὰ προθετικοῦ τινος φωνήεντος* πρὸ τοῦ *u̯* + συμφώνῳ, οἷον *ε-ὔληρα* καὶ *α-ὔληρον* ἐκ **Ϝληρο* - Λατ. *(u̯)lōrum, *Ϝεκὼν Ϝέκηλος* καὶ **ε-Ϝκηλος-εὔκηλος, Ϝέλκω* ἀλλ' **α-Ϝl̥κ-ος-αὖλακος* κλπ., ἰδὲ τὸ ΚΕ΄ Περὶ προθετικῶν φωνηέντων Κεφάλαιον.

ϛ΄) *Διὰ τῆς τροπῆς* τοῦ ὑπερωϊκοῦ, παχέος *λ* εἰς u πρὸ συμφώνων καὶ τῆς ἑνώσεως τοῦ u τούτου μετὰ τοῦ προηγουμένου

φωνήεντος εἰς δίφθογγον ἐν Κρήτῃ. *ἀδευπιαί, ἐπευθῆν, ϝευμένας* = ϝελμένας, *καυχῷ* = *καλχῷ* = *χαλκῷ*, *αὐκά* = *ἀλκά*, *αὖμα* = *ἅλμα, αὐκυόνα, αὖσος, θεύγεσθαι, αὐγῆν* κττ. (καὶ τὸ Γορτυν. καὶ Λύκτιον *μαῖτυρ* = μάρτυρ ἑρμηνεύουσιν ἐκ τροπῆς τοῦ οὐρανικοῦ, λεπτοτέρου *λ* πρὸ τοῦ *τ* εἰς *ι*, τὸ δὲ *λ* ἀντὶ *ρ* ἐξ ἀνομοιώσεως, ἤτοι ὑποτίθεται *μάρτυρ*-**μαλτυρ*-*μαῖτυρ*. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ *λ* τρέπεται εἰς υ πρὸ τοῦ *θ* καὶ *σ*, *ἐπευθῆν* = ἐπελθεῖν, *αὖσος* = *ἄλσος*, ἡ ἑρμηνεία σφόδρα ἀμφίβολος).

§ 3. *Πάθη τῶν διφθόγγων.* Περὶ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος *ι, υ* τῶν βραχυφώνων διφθόγγων ἴδε κατωτέρω τὸ ΚΔ' περὶ τούτων Κεφάλαιον.

Περὶ τῆς τροπῆς τῶν διφθόγγων *ευ, αυ* εἰς *εο, αο* παρὰ τοῖς Ἴωσιν ἴδε Τόμ. Α' σ. 420. Περὶ δὲ τῆς ἐν Κρήτῃ προφορᾶς τοῦ *ευ* ὡς *ου, ἐλούθερον, ἐπιτάδουμα* κλπ. ἴδε Τόμ. Α' 318, 397. Σημειωτέον δ' ὅτι δι' ὁμοίαν ἕλξιν καὶ ἀφομοίωσιν τοῦ προτακτικοῦ φωνήεντος πρὸς τὸ ὑποτακτικὸν ἐλέχθη καὶ *ἐντοῦθα* ἐν Ὠρωπῷ. (Τὸ δ' ἐν Ἀττ. ἐπιγραφῇ *Οὐλιᾶται* δὲν ἐλέχθη ἀντὶ *Αὐλιᾶται*, ἀλλ' εἶναι βαρβαρικόν· ἡ Καρικὴ πόλις ἐκαλεῖτο *Οὐλία*, ὅθεν κανονικῶς τὸ *Οὐλιᾶται*, ἐκ τούτου δὲ ἔπειτα διὰ παρετυμολογίαν ἢ δι' ἀτελῆ παράστασιν τοῦ ἀσαφοῦς ἴσως ξένου φθόγγου ἐγένετο *Αὐλιᾶται* καὶ *Αὐλεᾶται*).

Μεταπτωτικῶς ἀποβάλλεται τὸ προτακτικὸν φωνῆεν τῶν διφθόγγων, οὐχὶ δὲ τὸ ὑποτακτικόν, ὃ κυρίως ἡμίφωνον. Διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι τὸ *δέκνυμι ἀπόδεξις* κλπ. παρ' Ἡροδότῳ ἐμφαίνουσιν ἀρχαίαν διαφοράν, περὶ ἧς ἔσται ὁ λόγος ἐν τῷ Περὶ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων (ἴδε ἀνωτ. σ. 205 *ἐρηρέδαται*).

§ 4. *Ἀρχαῖαι μακρόφωνοι δίφθογγοι καὶ τύχαι αὐτῶν.* Πλὴν τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθεισῶν ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ καὶ ἄλλαι δίφθογγοι μακρὸν ἔχουσαι τὸ προτακτικὸν φωνῆεν, διὸ καὶ *μακρόφωνοι* λεγόμεναι· *ᾱι, ηι, ωι, ᾱυ, ηυ, ωυ*. Τούτων ἄλλαι μὲν ἐκληρονομήθησαν ἀρχαιόθεν, οἷον ἐν τῇ ἑν. δοτικῇ τῆς α' καὶ β' κλίσεως, *τᾷ χαρᾷ, τῷ λόγῳ* καὶ ἀλλαχοῦ, ἄλλαι δ'

ἀνεπτύχθησαν κατόπιν διὰ συναιρέσεως, ἀναλογίας κλπ. οἷον, *ἤτουν, φέρῃς, ὁρᾷς, λήζομαι* κλπ. ἰδὲ κατωτ. § 5.

Αἱ ἀρχαῖαι Ἰαπετικαὶ μακρόφωνοι δίφθογγοι ἔπαθον πολλὰς φωνητικὰς ἀλλοιώσεις, τὰς μὲν ἐν ἀρχαιοτάτοις Ἰαπετικοῖς χρόνοις, τὰς δὲ μετέπειτα ἐν πανελληνίοις προϊστορικοῖς, ἄλλας δὲ καὶ βραδύτερον ἐν τοῖς ἱστορικοῖς. Οὕτω λ. χ. εἴδομεν ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 260, 423 ὅτι ἀρχαιότατα ἀπέβαλλον ἐνίοτε τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῶν φωνῆεν. Περὶ τῶν ὅρων ἐφ' οἷς ἐγένετο ἡ ἔκπτωσις, οὐδὲν βέβαιον ὁμολογεῖται· πιθανὴ φαίνεται ἡ γνώμη καθ' ἣν τὸ ὑποτακτικὸν i̯ καὶ u̯ ἐξέπιπτον μὲν ἐκ τοῦ τέλους τῆς λέξεως, ὅτε ἐξεφωνοῦντο ἐν τέλει προτάσεως ἢ ὅτε εἵπετο αὐτοῖς ἄλλη λέξις ἀρχομένη ἀπὸ συμφώνου, ἐσῴζοντο δέ, ὅτε εἵπετο λέξις ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένη, λ. χ. vr̥kā, καὶ vr̥kā tāu = *λύκω τώδε, ἀλλ'* vr̥kāu ihi **λύκων ὧδε.* Ἐκ δὲ τοῦ μέσου λέξεως ἀπεβάλλοντο μὲν πρῶτον, ὅτε εἵπετο m, διὸ rām rēm, gām *βῶν,* dyām *Ζῆν,* καὶ ὅτε μετὰ τοῦτο ἔληγεν ἡ συλλαβή, εἵπετο δ' ἄλλη ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, λ. χ. tēi - tā ὅθεν tē - tā - *τήτη, τητάομαι,* pōi - to=Λατ. pōtus, ἐσῴζοντο δ' ὅτε εἵπετο φωνῆεν ἢ σύμφωνον συλλαβιζόμενον μετ' αὐτοῦ, tāyu, pāyu = **πῶ(ι)υ -πῶυ.* Οὕτω ῥίζαι ἔχουσαι ἀρχῆθεν μακροφώνους διφθόγγους εὑρίσκονται πολλάκις ἔπειτα μόνον μετὰ μακροῦ φωνήεντος, *πωi̯ - πώνω πέπωκα* καὶ *πῖνω, κωί - κῶμα, φωu̯ - φωλεὸς* καὶ *φυλή, *Ζηυ-ς- Ζῆν,* diem dyām, *βοῦς-βῶν* κλπ.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ εἰρημένα αὐτόθι 259 - 60 καὶ ἀνωτέρω 226 τὸ προτακτικὸν φωνῆεν ἠδύνατο μεταπτωτικῶς νὰ συσταλῇ, ὥστε ἐκ τοῦ āi, ēi, ōi, āu, ēu, ōu νὰ προέλθῃ əi, əu καὶ ἔπειτα ăi, ău, ὅπως καὶ πᾶν ἀρχαῖον μακρὸν φωνῆεν ā, ē, ō εἰς ə-a (ἰδὲ ἀνωτέρω 172), διὰ ταῦτα αἱ δίφθογγοι αὗται ἤδη παλαιότατα πολλαχῶς ἠλλοιώθησαν· πρβλ. *χρὼς* καὶ *χραῦσαι, *πωυς* ὅθεν **πωυλος - πῶλος* καὶ *ὁ παῦς, ἡ παῦς, ὁ παυίς, ὁ παῖς· **ōus ὅθεν ās Ἰνδ., ōs Λατ. καὶ *ōs - a - ōra *ὦα* καὶ ăus ἐν τῷ aur - is aus - culum,

aureas = frenos. aureax, aurīga *θηϝ* καὶ *θωϝ-*, *θῆβος*· θαῦμα, *θήγεια* (τ. ἔ. θήϝεια)· θαυμαστά, ψευδῆ, *θηταλά* (τ. ἔ. θηϝαλά)· θαυμαστά, ψευδέσιν ὅμοια, *θωῦμα*, *θωυτά*, καὶ *θαῦ-μα θαυμαίνω*· **σωϝ-ος* = *σῶος σωΐζω-σῴζω* καὶ **σάϝ-ος-σάος σαόω-ἐσάωσα-ἔσωσα ἐσώθην*· *ἴληϝος* (Λακ. ἐπιγρ.) Ἀττ. *ἴλεως* καὶ *ἱλᾰϝος* - *ἵλαος*, *γλήνη* - *γλαινοὶ* κλπ. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴ ἔπειτα ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις αἱ μακρόφωνοι δίφθογγοι αὗται, ὁσάκις ἔκειντο ἐντὸς λέξεως καὶ ἐσυλλαβίζοντο καὶ ἐξεφωνοῦντο ὁμοῦ ἐν μιᾷ συλλαβῇ πολλοὶ χρόνοι, ἤτοι τὸ μακρὸν προτακτικὸν φωνῆεν, τὸ ἡμίφωνον ὑποτακτικὸν καὶ τὸ ἑπόμενον σύμφωνον ἢ μέρος αὐτοῦ, ἐφάνησαν, ὡς φαίνεται, τοῖς τότε λαλοῦσι τὰς πλείστας ἐπὶ μέρους Ἰαπετικὰς γλώσσας δυσεκφώνητοι, ἠλαττώθησαν τὸν διπλοῦν χρόνον τοῦ μακροῦ προτακτικοῦ φωνήεντος καὶ οὕτως ἀντὶ μακροφώνων ἐξεφωνήθησαν βραχύφωνοι· ἐντεῦθεν ἐλέχθη *γνοῖμεν γνοῖτε*, παρὰ τὸ *ἔγνων*, *ναῦς* ἀντὶ **νᾱῦς*, *Ζεὺς* ἀντὶ **Ζηύς*, *αὕτη* ἀντὶ *ᾱὕτη*, *βλεῖμεν* παρὰ τὸ *ἔβλην*, *αἴτει*, *εὔχετο*, *αὔξετο* ἀντὶ ἀρχαιοτάτων **ᾱἴτεϳε*, **ηὔχετο*, **ᾱὔξετο*, κλπ. Οὕτως ἀληθῶς εἰπεῖν μόνον ἐν τέλει λέξεως ἠδυνήθησαν νὰ σωθῶσιν αἱ Ἰαπετικαὶ μακρόφωνοι δίφθογγοι, *τῷ λόγῳ*, *τῇ χαρᾷ*, *τῇ τιμῇ* κλπ. (Περὶ τῶν ηὐξημένων τύπων *ᾗμεν*, *ᾗτουν* κλπ. ἴδε κατωτέρω Κεφαλ. Κ΄ § 7).

§ 5. *Νεώτεραι Ἑλληνικαὶ μακρόφωνοι δίφθογγοι καὶ πάθη αὐτῶν.* Διὰ τὰ παθήματα ταῦτα τῶν Ἰαπετικῶν μακροφώνων διφθόγγων αἱ πλεῖσται μακρόφωνοι δίφθογγοι αἱ ἀπαντῶσαι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ προῆλθον ἐκ φωνητικῶν παθήσεων ἢ ἐξ ἀναλογιῶν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἑλληνικῇ. Οὕτω λ. χ. πολλαὶ ἀνεπτύχθησαν ἐκ συναιρέσεως τῶν πρότερον χωρὶς ἐκφωνουμένων φωνηέντων, *ἀΐσσω ᾄσσω*, *Ἀΐδης ᾍδης*, *σωΐζω* - *χρηΐζω*, *ληΐζομαι*, *κληΐζω* - *σῴζω χρῄζω λῄζομαι κλῄζω*, *θνηΐσκω*, *μιμνηΐσκω θρωΐσκω κικληΐσκω* - *θνῄσκω*, *μιμνῄσκω*, *θρῴσκω*, *κικλῄσκω*, *ὤϝιον* - *ᾠόν*, *ζώιον* - *ζῷον*, *πλῴζω*, *πατρῴζω*, *μητρῴζω*, *οἰμῴζω*, *φῴζω*, *χρῴζω*, *ληϊτουργεῖν* - *λειτουργεῖν*, *Οἰνῄς*, *Αἰγῄς*, *Νηρῄς* κλπ.

Ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ *ἐλαύς ἐλαΐς ἐλᾴς ἐλᾷδος*, **δαϝις - δαΐς - δᾴς*, ὁμοίως *Κωπαύς - Κωπαΐς Κωπᾴς*, *Ἀμυκλαύς Ἀμυκλαΐς Ἀμυκλᾷδες*, **Φιλαυίδαι - Φιλᾷδαι*, *Φοιβαῖος *Φοιβαι - ίδαι - Φοιβᾷδαι*, **ὡραυίζομαι - ὡραΐζομαι - ὡρᾴζομαι*, ἔτι *τερᾴζω*, *ματᾴζω*, *σφαδᾴζω*, *σπηλᾴδιον*, *γρᾴδιον ἐλᾴδιον* κλπ. Οὕτω πάντα τὰ ὑποκοριστικὰ εἰς *-ῴδιον*, *-ῄδιον*, *-ᾴδιον*, ἅτε διὰ τῆς καταλήξεως *-ιδιον* σχηματιζόμενα ἔχουσι τὸ *ι*, διὸ *ζῴδιον*, *καλῴδιον*, *γρᾴδιον*, *γῄδιον* κλπ.· πρβλ. ἔτι *τὸ αὐτὸ - ταὐτό*, Ἰων. *τωυτό*, *ἑωυτῷ* ἐκ τοῦ *ἑοῖ αὐτῷ* Ἰων., ὅθεν καὶ *ἑωυτοῦ ἑωυτόν*, Ἀττ. *ἑοῖ αὐτῷ -ἑαυτῷ*, *ἑοῦ αὐτοῦ - ἑαυτοῦ*.

§ 6. *Κοινὰ πάθη τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ τῶν νέων μακροφώνων διφθόγγων*. Ἡ ἀνωτέρω παρατηρηθεῖσα συστολὴ τοῦ προτακτικοῦ μακροῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων ἑπομένου συμφώνου φαίνεται ἐξακολουθήσασα καὶ ἐν τοῖς δοκίμοις καὶ μάλιστα τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ἰαπετικῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν νεωτέρων διφθόγγων, οὕτω τὸ *ηυ*, *ηι*, *ωι*, *ωυ* ἐγένοντο *ευ*, *ει*, *οι*, *ου*· πρβλ. τὰ Ἀττ. *τοῖς τραγοιδοῖς*, *τοῖ Διονύσοι*, *τοῖ δήμοι*, *ἀγαθεῖ τύχει*, *εἴπει*, *θνείσκεις*, *εἱρέθη*, *εἰτήσατο εἴτηκε*, *ἐπείνεκε*, τῆς δʹ καὶ γʹ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, τὰ Ἰωνικὰ *ἑουτῶν* ἀντὶ *ἑωυτῶν* ἐκ Μυκάλης, *πολέμοι*, *τοῖ δήμοι* ἐξ Ὀλύνθου, *τοῖ ἱεροῖ αὐτοῖ*, *τοῖ δήμοι* ἐξ Ἐρετρίας, *τοῖ ἱεροῖ*, *ἐν τοῖ κοιμητηρίοι*, *τοῖ βουλομένοι*, *ἑαυτοῖ*, *ἐν πετεύροι*, *ἐμβάλλει*, *ἐκτίνει*, *ἀδικεῖ*, *συγχωρεῖ*, *παρεῖ*, *ἀδικηθεῖ* κλπ. ἐξ Ὠρωποῦ, τὸ Λεσβ. *δοκίμοιμι*. Ἐν τῇ Κοινῇ ἐλέγετο κανονικῶς *εὗρεν*, *εὐοδώθη*, *εὐτύχησε* καὶ οὕτω πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ *εὐ-* ἀρχόμενα ῥήματα. Περὶ τοῦ *κλῄς*, *κλῄζω*, *λῃστής*, *νῃός*, *Πεντελῃκός*, *Ἀριστολῄδης*, *Στησιλῄδης*, *Χαιρελῄδης*, *Χολλῄδης*, *παρῃά*, *κλῄω*, *λῃτουργῶ* κλπ., ἃ κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα π. Χ. ἐγένοντο *κλεὶς παρειὰ λεία* κλπ. ἰδὲ Τομ. Αʹ σελ. 429 - 32. Περὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν μακροφώνων διφθόγγων ἰδὲ Τόμ. Αʹ σελ. 425 - 9 καὶ 421 - 2.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

---

§ 7. *Ἀρχαῖαι Ἰαπετικαὶ καὶ νεώτεραι Λατινικαὶ δίφθογγοι* Καὶ ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ εὑρίσκονται πλὴν τῶν ἀνωτ. § 1 μνημονευθεισῶν Ἰαπετικῶν διφθόγγων καὶ ὀψιγενεῖς τινες προελθοῦσαι α') ἐκ συναιρέσεως ἢ τῶν πρότερον μὲν διά τινος ἡμιφώνου χωριζομένων ἔπειτα δὲ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν αὐτοῦ συνελθόντων ἢ τῶν ἕνεκα συνθέσεως προσεγγισάντων ἀλλήλοις ἢ τῶν δι' ἀποκοπὴν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἄλλως συλλαβισθέντων φωνηέντων, πρβλ. *auizdio- *au̯zdio- audio *(αϝισ-θανομαι)*· *ob-au̯izdio -*obuizdio -*obuidio -*oboidio -oboedio, caveo - cautus ἀντὶ *cavitos, avidus -audax audere, *gavideo-gaudeo ἀλλὰ *gavid-tus-gavisus, co-itus-coetus, co-epit -coepit, de-inde -deinde, seve-seu, ceve-ceu, κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. § 2, δ'.

β') Ἐκ τοῦ ō κατὰ πλημμελῆ προφοράν, οἷον fauces, Plautus, κλπ. ἰδὲ κατωτ. § 13.

§ 8. *Διαίρεσις τῶν Λατ. διφθόγγων.* Αἱ δίφθογγοι τῆς Λατ. γλώσσης ἀνάγκη νὰ διαιρεθῶσιν οὐ μόνον εἰς μακροφώνους καὶ βραχυφώνους, εἰς ἐχούσας ὑποτακτικὸν φωνῆεν i καὶ εἰς ἐχούσ ὑποτακτικὸν *u*, ὅπως ἐγένετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 396), ἀλλὰ καὶ εἰς τονουμένας καὶ εἰς ἀτόνους, διότι, καθ' ἃ ἤδη ἐν σελ. 104 εἴδομεν, αἱ ἄτονοι διατίθενται διαφόρως τῶν τονουμένων.

§ 9. *Περὶ τῆς διφθόγγου ei ἐν τονουμένῃ χώρᾳ.* Ἡ δίφθογγος αὕτη διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα συγγένειαν τῶν στοιχείων αὐτῆς (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 396-7) ἐτράπη πρὸ συμφώνου κειμένη

ἐνωρὶς εἰς ἁπλοῦν κλειστὸν φθόγγον ẹ, καὶ τέλος εἰς ī. Κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς 6' π. Χ. ἑκατονταετ. ὁ διὰ τῶν γραμμάτων *ei* παριστώμενος φθόγγος διεστέλλετο, ὡς φαίνεται, σαφῶς ἔτι ἐν τῇ προφορᾷ τοῦ ī, διὸ ἐν τῷ Sen. Cons. de Bacchanalibus (186 π. Χ.) ἀναγινώσκεται διακεκριμένως deicerent, exdeicetis, exdeicendum ceivis, preivatod, ἀλλὰ scriptum, Latino, audita, venirent κλπ. Βραδύτερον δὲ τῷ 146-145 ἐν ἐπιγρ. Μομμίου ἀναγινώσκεται ei ἀντὶ ī, τ. ἔ. cogendei, dissolvendei, faxseis, ἐν τῇ lex repetundarum (123-2) audeire, ἐν τῇ lex agraria (111) ameicitiam κλπ.· δῆλον ἄρα ὅτι τότε τὸ ei καὶ ī εἶχον ἐντελῶς συμπέσει. Πότε δ' ὅμως ἀπώλετο ἡ διφθογγικὴ προφορὰ eị καὶ ἀνεφάνη ἡ κλειστὴ τοῦ ẹ, ἄδηλον· πάντως δὲ μετὰ τὸ 250 π. Χ. (ἰδὲ κατωτ. σελ. 254).

Πρὸ φωνήεντος δὲ κειμένη ἀρχαιόθεν ἡ ei ἐτράπη εἰς ej καὶ περαιτέρω εἰς e, διὸ λέγεται *eio-eo ἀλλ' ei-s, ei-t=īs, īt-ĭt, ej-om-eum, ej-am-eam κλπ. Ὅπου δ' ὅμως τὸ ei ἦλθε πρὸ τοῦ φωνήεντος o, u, a μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἡμιφώνου v, τὸ ei ἐτράπη οὐχὶ εἰς ej ἢ ī, ἀλλ' εἰς ẹ̄ (πρβλ. τὸ Ἑλλ. ***Καισαρήων, ἀνδρηότατα, βασιλήας, εὐσέβηαν*** κλπ. Τόμ. Α' σελ. 404), καὶ περαιτέρω, ἅτε πρὸ φωνήεντος κείμενον, εἰς ĕ· οἷον deivos *deios *dẹ̄os-dĕos, deivom *deiom-*dẹ̄om-dĕom. Ὁμοίως προῆλθον οἱ τύποι seu, neu, ceu ἐκ παλαιοτέρων *seive*, *neive*, *ceive*, ἀποβαλόντων τὸ τελικὸν ĕ καθ' οὓς χρόνους τὸ ei ἐξεφωνεῖτο ὡς κλειστὸν ẹ̄, ἐντεῦθεν ceive -*cẹ̄ve-*cẹ̄ụ-cĕu. (Τὸ cei τοῦτο κεῖται καὶ ἐν τῷ cēteri ἀντὶ *cei-eteroi· πρβλ. Ὀμβρ. etro=alter, καὶ Etruria=ἀλλοτρία, ξένη χώρα). Καθ' ὃν τρόπον τὸ seu, neu κτλ. οὕτως ἑρμηνεύεται καὶ τὸ ***βαλανεῖον, πλατεῖα*** -*balanēom-*balinĕom-balinĕum-balneum, platēa-platĕa, Ἰταλ. piazza (ὅθεν πιάτζα) κλπ. Τύποι δὲ οἷον Alexandrēa, Medēa, Darēus ἢ Alexandria, Darius κλπ. εἰσήχθησαν εἰς τὴν Λατινικὴν ὑπὸ τῶν λογίων βραδύτερον τῶν εἰρημένων, διὸ καὶ διασῴζουσι τὴν μακρὰν προσῳδίαν.

Ἐν οἷς δὲ πάλαι ἡ δίφθογγος ei ἐξεφωνεῖτο πρὸ τοῦ i, τὸ παραγόμενον eįį ἡπλοποιήθη εἰς ei καὶ ἐσώθη, οἷον ei-ius-eius ὁμοίως ἐσώθη τὸ ei καὶ ὅτε ἐξέπεσε h, διὸ meįo ἐκ τοῦ *meiho Ἰνδ. mēghati καὶ Ἑλλ. *ὀμιχέω.*

§ 10. *Περὶ τῆς διφθόγγου* ai *ἐν τονουμέναις χώραις.* Ἡ δίφθογγος *ai* ἐτράπη περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 2 π. Χ. ἑκατονταετηρίδος εἰς ae κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 306-7· ἐντεῦθεν ἐν παλαιοτέραις τοῦ 200 π. Χ. ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκεται aidilis, Gnaivod, aide, praidad, (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 112-3), ἀπὸ δὲ τοῦ 189 κἑξ. ae παρὰ τὸ ai καὶ ἀπὸ τοῦ 100 περίπου κανονικῶς *ae*. Οὕτως ἐν Sen. Cons de Bacch. κεῖται haice, aiqvom καὶ aedem. (Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἀφοῦ ἡ γραφὴ ae ἐπεκράτησε, δὲν ἐξέλιπεν ὅλως ἡ ἀρχαιοτέρα ai μέχρι τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, μάλιστα ἐπὶ Κλαυδίου ἀνέκυψεν αὖθις συχνότερον διὰ ζῆλον ἀρχαιότητος). Καθ' ὃν δὲ τρόπον αἱ γραφαὶ ***Ἐλαιέαν, καιέ, ἀναιερεῖ, αιεῖθει, αιειόλοις, ωἰδαεῖσι*** κλπ. ἐδήλωσαν ἡμῖν τὰς διαφόρους φωνὰς ὅσαι παρήγοντο κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῆς διφθόγγου ***αι*** (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 306-8), οὕτω καὶ αἱ γραφαὶ conquaeisivi, Caeicilius, Caeicianus, Caeidia (περὶ τὰ τέλη τῆς 6΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἐμφαίνουσιν ὅτι ἡ δίφθογγος αὕτη ἐξεφωνεῖτο ἔτι τότε διφθογγικῶς ὡς aį-ae. Ἐτράπη δὲ εἰς e κατὰ πρῶτον μὲν διαλεκτικῶς καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῶν πολλῶν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν τῷ ἐπισήμῳ λόγῳ τῶν Ῥωμαίων. Οὕτω λ. χ. εὕρηται cedito, ced(e)re ἐν τῇ ἐκ τοῦ Ὀμβρικοῦ Σπολητίου ἐπιγραφῇ τοῦ γ΄ π. Χ. αἰῶνος (Τόμ. Α΄ σελ. 112), ἅτινα ἑρμηνεύονται ἐκ τῆς τῶν Ὄμβρων ἐπιδράσεως, παρ' οἷς πᾶν ai εἶχε πολὺ πρότερον τραπῇ εἰς ē. Κατὰ δὲ τὴν α΄ π. Χ. ἑκατοντ. ἐν τοῖς περὶ τὴν Ῥώμην ἰδιώμασι καὶ ἐντὸς τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ σύγκλυδος ὄχλου ἐλέγετο Cecilius, pretor edus (= haedus), ὅπως ὁ Οὐάρρων καὶ Λουκίλιος μαρτυροῦσιν «rustici pappum ***Mesium*** non ***Maesium*** in Latio rure *edus*, qui in urbe, ut in multis, a addito aedus» Ὁ Λουκίλιος σκώπτει πραίτωρά τινα

ὅστις ὠνόμαζεν ἑαυτὸν Cecilium ἀντὶ Caecilium, «Cecilius pretor ne rusticus fiat». Ὁμοίως γράφει ὁ Οὐάρρων «*obscaenum* dictum ab *scaena*; eam ut Graeci Accius scribit *scena*. *In pluribus verbis a* ante *e* alii ponunt alii non, ut quod partim *scaeptrum*, partim *sceptrum*, alii Plauti *Faeneratricem* alii *Feneratricem*; sic *faeniscia* ac *feniscia*»· καὶ «faenus autem dictum a *fetu*, et quasi *fetura* quadam pecuniae. Nam et Catonem et ceteros antiquiores sine a littera *fenus* pronuntiasse contendit, ut *fetus* et *fecunditas*». Δῆλον ἄρα ὅτι ἤδη πρὸ τῶν αὐτοκρ. χρόνων ἡ δίφθογγος ai-ae εἶχε καταστῆ ἁπλοῦς φθόγγος ē ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν πολλῶν, ἐντεῦθεν καὶ ταχέως μετὰ Χρ. ἄρχονται ἀπαντῶντα παραδείγματα συγχύσεως αὐτῶν ἐν δημωδεστέραις ἐπιγραφαῖς, οἷον ἐν ταῖς τῆς Πομπηΐας, cinedus, queres, etati κλπ., ἀπὸ δὲ τῆς β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος εὑρίσκονται καὶ δι' Ἑλληνικῶν χαρακτήρων γεγραμμένα *Κεκίλιος*, *Ἐμίλιος* κλπ. Μόνον δ' ἐν τῇ τῶν γνησίων Ῥωμαίων καὶ λογίων γλώσσῃ διεστέλλετο τὸ e τοῦ ai ἀκριβῶς μέχρι τῆς γ' μ. Χ. ἑκατοντ., διὸ καὶ ἡ λέξις praeda εἰσῆλθεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Βρεττανῶν λεγομένη praidd, καὶ ἡ λέξις Caesar εἰς τὴν τῶν Γερμανῶν ὡς Kaisar. δῆλον ἄρα ὅτι ἐν τῷ ἐπισήμῳ λόγῳ διφθογγικῶς ἐξεφωνεῖτο τὸ ai κατὰ τὸν α' ἢ καὶ β' μ. Χ. αἰῶνα.

Καὶ ὅπου τὸ *ai* δὲν ἀπήρτιζεν ἐξ ἀρχῆς δίφθογγον, ἀλλὰ βραδύτερον μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἡμιφώνου *i̯* τὰ συστατικὰ αὐτοῦ *a* καὶ i ἡνώθησαν εἰς δίφθογγον, ἡ νέα ai ἔβη τὴν αὐτὴν τῇ ἀρχαίᾳ ὁδόν· πρβλ. ayas Ἰνδ., *aies, γεν. *aies-is, ὅθεν aes-aeris.

Ὅπου δ' οὐχὶ ἔκπτωσις τοῦ *i̯*, ἀλλ' ἀφομοίωσις τοῦ προηγουμένου συμφώνου πρὸς τὸ ἑξῆς *i̯* ἐγένετο, ἐκεῖ τὸ ἕτερον τῶν οὕτω παραχθέντων *i̯ i̯* ἡνώθη μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον, ἥτις παρέμεινεν· οὕτως *ag-jo (πρβλ. ad-agium) -aiio, *mag-jor-maiior, *Seg-ja (seg-es) -Seiia, *radja (radius) -raiia κττ. Ὅτι δ' ἀληθῶς οὐχὶ ἁπλοῦν i ἐξεφωνεῖτο ἐν τούτοις καὶ

δὴ οὐχὶ δι' ἑνὸς i γραπτέα, δῆλον ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Γραμματικοῦ Οὐηλίου Λόγγου, ὅτι ὁ Κικέρων ἐξισῶν τὴν γραφὴν πρὸς τοὺς ἀκουομένους φθόγγους (auditu emensus scriptionem) ἔγραφε διὰ ii, aiio, Maiia, Aiiax, καὶ ὅτι Troiia καὶ coiiicit ἔγραφον ἔνιοι. Πρὸς δὲ ἐκ τῆς τοῦ Πρισκιανοῦ, καθ' ἣν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἔγραφε Pompeiii. (πρβλ. Grammatici Latini Τόμ. Β' σελ. 14, 13 ἐκδ. Keil) πρὸς δὲ ἐκ μαρτυρίων ἐπιγραφικῶν καὶ τοῦ Ἀμβροσιανοῦ παλιμψήστου τοῦ Πλαύτου, οἷον elius, eilus, eiius, aiiunt, καὶ τέλος ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ἐτήρει μὲν τὸ πρὸ τοῦ ii φωνῆεν τὴν φυσικὴν αὐτοῦ προσῳδίαν μακρὰν ἢ βραχεῖαν, ἡ συλλαβὴ δ' ὅμως ἦν θέσει μακρά, οἷον aiio, maiior, eiius, peiior (Ἰταλ. peggio), Maiia κλπ. καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Τερεντιανὸς Μαῦρος. Ἑπομένου ἄλλου i ἀπεβάλλετο τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν ἀλλὰ τὸ *a* οὐχ ἠνοῦτο μετὰ τοῦ ἑξῆς i εἰς δίφθογγον, aiio ἀλλ' a - is a - it - ais ait. Ὅπου μεταξὺ ā καὶ i ἐξέπεσε *u*, τὸ πρὸ τούτου ā δὲν ἠνώθη μετὰ τοῦ ἑξῆς i ταχέως εἰς δίφθογγον, διὸ ἐλέγετο Gāvius (Ὀσκ. gaaviis), Rāvius - Gaïus, Raïus, καὶ μόνον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις δισυλλάβως Gaius Raius. Τὸ levir devā, Ἑλλ. **δαιϝὴρ* - *δαὴρ* παρέχει ἀνωμάλως e ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου ae, πιθανῶς ἐκ τῆς τῶν πολλῶν προφορᾶς ἢ ἐκ πλημμελοῦς μεταγενεστέρας ὀρθογραφίας.

§ 11. *Περὶ τῆς διφθόγγου oi ἐν τονουμέναις χώραις.* Καθ' ὃν τρόπον ἡ ai ἀρχαιότερον μὲν ἐγράφετο διὰ τοῦ *a* καὶ *ι*, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ *a* καὶ *e*, οὕτω καὶ ἡ oi ἀρχαιότερον μὲν ἐγράφετο διὰ τοῦ *o* καὶ *i*, ἀπὸ δὲ τοῦ 200 π. Χ. καὶ ἑξῆς καὶ διὰ τοῦ *oe*, ἀλλ' ἡ προφορὰ ἠλλοιώθη ταχέως ἐπὶ τὸ μονοφθογγικώτερον, διὸ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ β' π. Χ. ἑκατονταετηρίδι παρίσταται καὶ διὰ μόνου τοῦ u· πρβλ. qoi, noisi, vois, noine, quoi, hoi, ploirume, oino (Τόμ. Α' σελ 110-13), coiraverunt, moinicipio, commoinem, oitile, loidos κλπ. (ἡ ὀρθογραφία αὕτη διετηρεῖτο ἐν ἐπισήμοις μνημείοις τῆς πόλεως κατὰ τὴν β' π. Χ. ἑκατοντ.), coeravit, coeraverunt, oeti κλπ., καὶ τέλος utier ἐν ἐπιγραφῇ τῆς

6' π. Χ. ἑκατοντ., usura ἐν ἐπιγρ. Μομμίου 146 π. Χ., muru (135), procurandae (111) κλπ., καὶ ἡ γραφὴ αὕτη κατέστη κανονικὴ ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις, εἰ καὶ moerorum (Αἰνειάδ. 11,382), moenia κτλ. παρέμειναν ἐπὶ μακρὸν παρὰ τοῖς ἀρχαΐζουσιν.

Ἡ τροπὴ τοῦ oi εἰς oe ἐγένετο ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλλ. εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 308 καὶ 413. Ἀλλ' ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς Λατ. διφθόγγου oi -oe -ū ἐγένετο διάφορος τῆς Ἑλλ. *οι-οε-υ*· Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι καὶ ἐν τῇ Λατ. ἡ προφορὰ αὕτη προσήγγιζέ πως ἐπί τινα χρόνον πρὸς τὸν φθόγγον τὸν ὑπὸ τοῦ Ἑλλ. *υ* σημαινόμενον, διὸ καὶ ἐγράφη Λατ. ἐνίοτε oe ἀντὶ Ἑλλην. *υ*, οἷον goerus, coloephia παρὰ τὸ gyrus, colyphia. καὶ ὁ Πλαῦτος μεταχειρίζεται χάριν παρηχήσεως τὸ Lyde παρὰ τὸ lūdo ἢ μᾶλλον loido-loedo· ἀλλ' ἡ καθόλου ἐξέλιξις ἐμφαίνει ὅτι τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν e ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ προτακτικὸν ὥστε ἐγένετο oö, ὅθεν ou - ū. Τοῦτο, φαίνεται, ἐλέγχουσι καὶ γραφαὶ οἷον couraverunt, plouruma, ἐν αἷς τὸ ou παρίστησι μεσάζουσάν τινα βαθμῖδα. Μόνον δ' ὅτε ἡ ἀρχτικὴ συλλαβὴ ἤρχετο ἀπὸ τοῦ *voi*, τὸ *oi* ἐτράπη εἰς ei καὶ δὴ περαιτέρω τὸ vei εἰς vē- vī. (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 416 καὶ ἀνωτ. σελ. 177 τὰ περὶ τῆς τροπῆς τοῦ vo εἰς ve εἰρημένα)· οὕτως ἐγένετο *voicos - *veicos - *vęcos - vīcus. Ϝοῖδα - *voidi - *veidi - vīdi, vois ἐν ἐπιγρ. Dvenos Τόμ. Α' σελ. 111 ὅθεν veis-vīs, *voinom - vīnum (τὸ *svoidos - sūdor οὐχ ἤρχετο ἀπὸ τοῦ voi, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ *s*, διὸ τὸ oi ἐγένετο ū). Ὁμοίως ἐτράπη τὸ oi εἰς ei - ī, ὅτε ἔκειτο μεταξὺ l καὶ χειλικοῦ, οἷον *kloivos (Γοτθ. hlaiw) - clīvos, *loimos (ἀρχ. Γερμ. leimo) - līmus (ἀλλὰ loidos - loedus - ludus, *gloiten - gluten, διότι εἵπετο οὐχὶ χειλικόν).

Διεσώθη δὲ ἡ δίφθογγος *oe* καὶ δὲν ἐτράπη εἰς ū,

α') Ὅπου βραδύτερον διὰ συναιρέσεως τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν στοιχείων ἀπετελέσθη, οἷον co - itus - coitus - coetus, *co - ipere - coepere, *co - ēpi - coepi, *ob - uizdio - oboedio, *Clovilios - Cloe-

lius, * Bovilios - Boelius, *Rovisios - Roesius. β') Ἐν τῇ ἀρχούσῃ συλλαβῇ, ἂν ἤρχετο μὲν αὕτη ἀπὸ χειλικοῦ p-, f- ἢ ὑπερωικοῦ qu-, εἶχε δ' ἡ ἀκόλουθος φωνῆεν πλὴν τοῦ i· πρβλ. Poenus ἀλλὰ Punicus, poena ἀλλὰ pūnio, coenum ἐκ *quoinom ἀλλὰ cunio, foedus, foetor (Τὸ spuma ἀπὸ τοῦ *spoima δὲν ἄρχεται ἀπὸ p ἀλλὰ ἀπὸ sp, καὶ τὸ moiros - moerus - murus, mutuos (μοῖτον), moene - moenia - mūnia ἄρχονται ἀπὸ m, καὶ δὴ διάφορα τῶν ἀνωτέρω).

§ 12. *Περὶ τῶν διφθόγγων eu, ou ἐν τονουμέναις χώραις·* Τῆς διφθόγγου eu τὸ προτακτικὸν φωνῆεν ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ὑποτακτικόν, ὥστε, ὅπως ἐν Κρήτῃ ἐλέχθη *ἐξοδούσαντες, βωλομέναις* κλπ. (Τόμ. Α' σελ. 318), οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ τὸ eu ἐτράπη εἰς ou καὶ τὸ ev εἰς ov· ἰδὲ Τόμ. Α' ἔνθα ἀνωτέρω. Ἂν δὲ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ παλαιοτάτῃ, τοῦ ἕκτου ἢ καὶ ἑβδόμου αἰῶνος π. Χ. (Τόμ. Α' σελ. 110-1), εὑρίσκεται τὸ ou τοῦτο ἀντὶ eu, iouxmenta, δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι παλαιότατα, πρὸ τοῦ 7 αἰῶνος, ἐγένετο ἡ τροπὴ αὕτη. Οὕτω σήμερον μόνον ἐκ τοῦ εἴδους τῶν λέξεων, ἐν αἷς κεῖνται αἱ δίφθογγοι (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 275-80) καὶ ἐκ τῶν ἀντιστοίχων λέξεων ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις δυνάμεθα, καὶ τοῦτο οὐχὶ πάντοτε, νὰ μανθάνωμεν ἂν eu ἢ ou ἦτο ἐξ ἀρχῆς ἐν δεδομένῃ τινὶ λέξει· οὕτω λ. χ. τὸ sovos tovos κεῖται ἀντὶ *sevos *tevos, διότι Ἑλλ. *ΗεϝὸϚ τεϝὸς-ἑὸς τεός*, τὸ ious ἀντὶ *ieus, τὸ douco ἀντὶ *deuco, διότι καὶ τὰ οὐδ. εἰς -*ος* τῆς γ' κλίσεως καὶ τὰ ἐνεστωτικὰ θέματα τὴν κανονικὴν βαθμῖδα *ε, ε, ευ*, οὐχὶ τὴν ἡτεροιωμένην *ο, οι, ου* ἔχουσι. Τὸ δὲ loucos τοὐναντίον εἶχεν *ou*, διότι ἀρχαιόθεν τὰ δευτερόκλιτα ἔχουσιν *ο, ου, οι*. (Σημειωτέον δ' ὅτι, ἐπειδὴ μόνον τὸ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχον σύμπλεγμα ou φαίνεται κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 198 εἰρημένα τετραμμένον εἰς au, τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς eu μόνον εἰς ou, δῆλον ὅτι πρὸ τῆς τροπῆς τοῦ ἀρχαίου eu εἰς ou ἐγένετο au τὸ ou, καὶ δὴ αἱ τύχαι αὐτῶν οὐ κατὰ πάντα ὅμοιαι. Ὁπωσδήποτε

ἡ δίφθογγος eu καὶ τὸ σύμπλεγμα ev ἀπώλοντο ἐν τῇ Λατ γλώσσῃ, ὥστε μόνον ἐν ἐπιφωνήμασι heu. eheu, euge καὶ ἐν τοῖς ἐκ νεωτέρας συνθέσεως ἢ ἐκ συλλαβισμοῦ προελθοῦσι ne-uter (τρισυλλάβως τὸ κατ' ἀρχὰς) -neuter. neutiquam, neutique, ceu. neu, seu, παρέμεινεν ἡ δίφθογγος αὕτη. Τὸ ἐκ τοῦ Carmen Saliare ἐν Τόμ. Α' σελ. 113 παρατεθὲν Leucesie οὐδὲν σημαίνει διὰ τὴν κακὴν παράδοσιν τῶν μνημείων ἐκείνων).

Τῆς διφθόγγου ou (ἐκ τοῦ eu καὶ ou) λείψανά τινα παρέχουσιν ἡμῖν αἱ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί, iouxmenta, iouestod. loucom, loucei. Loucanam, abdoucit, Τόμ. Α' σελ. 110-3, Loucilia, loucarid. noutrix κτλ. ἀλλὰ καὶ Lucium ἐν ἐπιγρ. Σκιπιώνων, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ γ' αἰῶνος π. Χ. ἡ δίφθογγος αὕτη εἶχε τραπῆ εἰς ἁπλοῦν φθόγγον ū, εἰ καὶ διὰ ζῆλον ἀρχαιότητος ἐπὶ πολὺ ἐξηκολούθησεν οὖσα ἔν τινι χρήσει ἡ γραφὴ ou. οἷον iouranto. ioudicetur. ioudex ἐν τῇ lex Bantina (133-118 π. Χ.), παρὰ τὸ iurato, iudicibns. duco κλπ. Διὰ τὴν ἀνάμεικτον ταύτην χρῆσιν τοῦ ou καὶ u συνέβη ὥστε καὶ τὸ βραχὺ u νὰ παρασταθῇ ἐνίοτε διὰ τοῦ ou. οἷον ioubeatis ἐν Sen. Cons. de Bacch., proboum. (Διαλεκτικῶς φαίνεται ὅτι καὶ o μόνον ἐγράφετο, οἷον Poloces, Losna ἐκ Πραινέστου).

Ἡ δίφθογγος ou-ū προῆλθε προσέτι καὶ ἐκ συγκοπῆς καὶ ἀποβολῆς τοῦ στοιχείου gh ἐκ τοῦ ὑπερωικοῦ ghu̯, συναφθέντος τοῦ ὑπολειφθέντος στοιχείου u̯ μετὰ τοῦ o τοῦ πρὸ τοῦ gh. οἷον *noghu̯odos-*nou̯odos-*novidos-noudos-nūdus, Λιθ. núgas, Γοτθ. naqaths, Ἰνδ. nagnás. Ὁμοίως καὶ ἐκ συγκοπῆς φωνήεντός τινος e ἢ i ὅτε τὸ πρὸ αὐτοῦ ov ἐτρέπετο εἰς ou̯ καὶ περαιτέρω εἰς ō ἢ ū, οἷον *noven-din-ae *-nou(e)ndinae -noundinum (ἐν τῷ Sen. Cons. de Bacch.), nondinae ἐν τῇ lex Bantina καὶ τέλος nundinae· ὁμοίως noventios (παρὰ Παύλῳ Φήστῳ), ὅθεν nountios -nontios nontio, denontiari ἐν τῇ lex Bantina, pronontiato ἐν τῇ lex Repet., nontiata κτλ., ἀπὸ δὲ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς δη-

μοκρατίας nuntio, renuntio κλπ.· conventionid ἐν Sen Cons. de Bacch., ἔπειτα contio κτλ.

Ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη τοῦ ō καὶ ū ἐκ τῆς διφθόγγου ou εὕρηται καὶ ἐν τῇ πληθ. δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ bōs, ἤτοι bōbus καὶ būbus· πρὸς δὲ καὶ ἔν τισιν ἀρχαιόθεν ῥιζικὴν ἔχουσι τὴν δίφθογγον eu, οἷον rōbus rōbeus rōbius, rōbigo καὶ rūfus rūbus rūbidus. Καὶ ἐν μὲν τὸ bobus - bubus ἑρμηνεύεται εὐκόλως ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ ἀρχαῖον *bŏu - bus (βου - σὶ) ἐτράπη κανονικῶς εἰς bū - bus. ἐκ τούτου δὲ προῆλθε τὸ bōbus κατ' ἀναλογίαν τοῦ bōs, ἤτοι εἰσαχθέντος τοῦ ō τῆς ἐν. ὀνομαστικῆς ὡς γνωστοτέρου. Ἡ δὲ ἐναλλαγὴ τοῦ ō καὶ ū ἐν τοῖς συγκοπτομένοις καὶ τοῖς ἄλλοις δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἔχῃ προέλθει ἁπλῶς κατὰ φωνητικὴν τροπὴν τοῦ ou εἰς ō καὶ εἰς ū, διότι ἄλλως θὰ παρετηρεῖτο αὕτη πανταχοῦ ὅπου ou ἢ καὶ ὅπου ō Κατ' ἀνάγκην ἄρα συνάπτεται πρὸς τὴν ἐτυμολογικὴν αὐτῶν γένεσιν. Διὰ ταῦτα λέγεται ὅτι τὰ συμπλέγματα oṷi, oṷe, ἂν μὴ ἔκειντο ἐν τέλει λέξεως, ἠκολουθοῦντο δὲ ὑπὸ συμφώνου, πολλάκις ἀφομοιωθέντα εἰς oṷo ἀπέβαλον τὸ ṷ καὶ συνηρέθησαν εἰς ō· πρβλ. *noven - os *noṷonos - *noonos - nōnus, *movitos, (πρβλ. monitus moneo) *moṷotos - *mootos - mōtus, momentum, momen, coventio - *coṷontio - *coontio - contio. noventios - *noṷontios - *noontios - nontios, *novendinae - *noṷondinae - *noond - nondinae, *ovipilio - ōpilio, *Novela - Nola, Ὀσκ. Núvlanúis, *fovitos - fōtus, fōmes fōmentum, *vovitos - vōtus, *tovitos - tōtus, *tovimentum - tōmentum, *ovimentum - ōmentum, Ὀμβρ. an - ovihimu. *povem - *poṷomilio *poomilio - pōmilio, *lovitos, *lovimentum - lōtus, lōmentum κτλ. Ἀλλὰ καθ' ἃ ἐν τῷ ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων Κεφαλαίῳ θέλομεν ἴδει, ἠδύνατο καὶ ν' ἀποβληθῇ τὸ μετὰ τὸ ṷ φωνῆεν ĕ, ĭ, ŏ τῶν συμπλεγμάτων oṷe oṷi oṷo, καὶ τότε τὸ ὑπολειπόμενον oṷ ἐγίνετο δίφθογγος ou καὶ τέλος ū, ὅθεν novendinae - *noṷndinae - noundinae - nūndinae, noventius - *noṷntios - nountios - nuntius,

*ouipilio - upilio, *novenos - nounos ἐν ἐπιγρ., * Novekeria - Nūceria, Ὀσκ. *Nuvkirinum, povemilio - lus - pumilio pumilus, providens - proudens - prūdens.

Ἐν τοῖς οὐ συγκεκομμένοις τὰ φωνήεντα ο καὶ ū ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν τῇ μεταπτώσει, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 259 κἑξ. Οὕτω λ. γ. τὸ *φωλεὸς* καὶ *φῦλον* ἔχουσι κληρονομήσει ἐξ ἀρχαιοτάτων Ἰαπ. χρόνων ō καὶ ū ἐκ μεταπτώσεως τῆς μακροφώνου διφθόγγου ōu, ὅπως τὸ *πώνω* καὶ *πῖνω* ἔχουσιν ō καὶ ī ἐκ μεταπτώσεως τῆς διφθόγγου ōį. Πρβλ. πρὸς τούτοις τὸ ū καὶ ī καὶ ŭ καὶ ĭ ἐκ τῶν βραχυφώνων διφθόγγων, *πρεσβεὺς πρεσβύτης* καὶ *πρέσβυς, νέον - νῦν - νύν, *πολει-ες πολῖτις πόλις* κτλ. Ἐκ τῆς ἀρχαιόθεν δὲ καταγομένης ἀντιστοιχίας ταύτης δυνατὸν νὰ κατάγηται ἡ ποικιλία τοῦ Λατ. ō καὶ ū ἔν τισιν, οἷον robus καὶ rubus κτλ., εἰ καὶ διὰ τὸ σπάνιον τῶν παραδειγμάτων οὔτε δυνατὸν εἶναι ν' ἀποδειχθῇ ἕκαστον ἀκριβῶς, οὔτε ὅλως ἀπίθανον ὅτι πρόκεινται διαλεκτικὰ φαινόμενα, οἷα τἀνωτέρω Poloces, Losna (ἐκ Lousna) ἐκ Πραινέστου.

Εἰς au δὲν ἐτράπη ἡ δίφθογγος ou ἐκφωνουμένη πρὸ συμφώνων, περὶ δὲ τοῦ auris ἀντὶ aus-is παρὰ τὸ *οὖς*, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 239-40.

§ 13. *Περὶ τῆς διφθόγγου au ἐν τονουμέναις χώραις.* Ἐπειδὴ τὰ στοιχεῖα τῆς διφθόγγου ταύτης ὅπως καὶ τὰ τῆς ai πλεῖστον ἀπεῖχον ἀλλήλων, ἐσώθη αὕτη ἄμεινον τῶν ἄλλων ei. ou. ὧν τὰ στοιχεῖα ἦσαν συγγενῆ ἀλλήλοις. Διὰ τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον ἔν τισι Νεολατινικαῖς γλώσσαις σῴζεται ἡ au καλῶς, εἰ καὶ διαλεκτικῶς ἤδη π. Χ. ἤρξατο τρεπομένη εἰς ō. Ὅτι δὲ τὸ Λατινικὸν au κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ῥωμαιοκρατίας ἐξεφωνεῖτο διαφόρως τοῦ Ἑλληνικοῦ *αυ*, διφθογγικώτερον, μετὰ φωνηεντικωτέρου τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος, δῆλον τὸ μὲν ἐκ γραφῶν, οἷον *Παουλλῖνα, Ἀούλου, Φαυστίνει, Φαοστίνι,* ἢ Laudicaes = Λαοδίκης κττ., τὸ δὲ ἐκ τῆς παραλείψεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος, *Ἀγουστάλιος, Ἄγουστος, Φᾶστος* κλπ. ἰδὲ Τόμ. Α΄ σ. 422.

Πρὸς τῇ ἀρχαιοτάτῃ δὲ κληρονομηθείσῃ διφθόγγῳ au ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ καὶ ἄλλη τὸ μὲν ἐκ συγκοπῆς φωνήεντός τινος μετὰ τὸ u̯ καὶ τοῦ συλλαβισμοῦ τοῦ u̯ τούτου μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, οἷον *avisdioaudio ausculto aufero aufugio ἐκ παλαιοτέρου *ave, Ἰνδ. ava. audeo audax ἀντὶ *avideo *avidax. (πρβλ. avidus, aveo).*avicella-aucella,*avi caps--auceps aucupium,*avi-spex-auspex-spicium, clavis-claudo. caveo, lavo, -*cavitus *lavitus -cautus, lautus, *gavideo - gaudeo, cavillator-caulator κλπ.· τὸ δὲ ἕνεκα πλημμελοῦς προφορᾶς τοῦ ō· ἐπειδὴ δηλονότι ἔν τισι λαϊκοῖς στρώμασιν, χωρικοῖς ἢ διαλεκτικοῖς, ἐξεφωνεῖτο ō ἀντὶ au τῆς ἐπισήμου γλώσσης, ἀνεπτύχθη κατὰ μικρὸν ἐν πολλοῖς τὸ αἴσθημα, ὅτι ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῶν χυδαίων ἐκφωνουμένου ἔν τισι λέξεσιν *o* ἔδει νὰ λέγωσιν *au*, ὃ ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ λεγόμενον ἐνομίζετο σεμνότερον καὶ εὐγενέστερον· ἐντεῦθεν ἐλέχθησαν πλημμελῶς καί τινα ***ὑπέρσεμνα*** (πρβλ. ***παπούκια, κικάλι, νεράγγια*** κλπ. τῶν Παρίων καὶ τὰ περὶ τούτων λεχθέντα ἐν Γλωσσολογ. Μελετῶν Τόμ. Α' σελ. 523). Οὕτω λ. χ. διηγεῖται ὁ Σουητώνιος ἐν Οὐεσπασ. 22 ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Οὐεσπασιανὸς « Mestrium Florum consularem. admonitus ab eo *plaustra* potius quam *plostra* dicenda, die postero *Flaurum* salutavit». Ἡ προφορὰ ἄρα *au* ἦν τῶν ἀνεπτυγμένων· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ τῆς Κλαυδίας γενεᾶς γνωστὸς δημαγωγὸς Clodius. οὐχὶ Claudius, κολακεύων τοὺς πολλοὺς ἐκαλεῖτο.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθησαν καὶ εἰσήχθησαν εἰς τὸν γραπτὸν λόγον λέξεις τινὲς μετὰ τοῦ *au* ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ō, οἷον cautes παρὰ τὸ cōs cotes καὶ catus, plaudo παρὰ τὸ plōdo (διὸ complōdere explōdere. οὐχὶ explūdere. ὅπως causare-accusare, fraudo defrūdo κλπ. κατὰ τὰ ἐν Κεφαλαίῳ ΙΒ' § 73 β εἰρημένα), cauda caudex παρὰ τὸ cōda cōdex, caupo caupona παρὰ τὸ copo copona καὶ Ἑλλ. ***κάπηλος***, aula παρὰ τὸ olla, fauces παρὰ τὸ fōcale focaneus offōcare. suffocare praefocare (εὕρηται καὶ offucare aquam=faucibus

obsorbendam dare. ὃ φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ fauces κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Κεφαλαίῳ ΙΒ' § 73 β'), Plautus ὠνομάσθη ἐν Ῥώμῃ ὁ ἐκ τῆς Ὀμβρικῆς καταγόμενος Plōtus = πλατύπους· πρβλ. καὶ Plautius παρὰ τὸ Plotius, semiplotia.

Εἶναι δ' ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι αἱ λέξεις αὗται εἰς ἃς πλημμελῶς εἰσῆλθε τὸ au ἀντὶ ō, δὲν ἀνῆκον, ὡς φαίνεται, τῇ γλώσσῃ παντὸς τοῦ ἔθνους ἀλλὰ μόνον τῇ γραφομένῃ, διὸ καὶ ἔν τισι τῶν Νεολατινικῶν γλωσσῶν διαστελλούσαις ἔτι καθόλου τὸ Λατ. au τοῦ ō φαίνονται αὗται διατηρήσασαι τὸ ō, οὐχὶ τὸ au, τ. ἔ. διαστέλλονται τῶν ἀρχαιόθεν ἐχουσῶν au πρβλ. Προβιγκ. coza ἐκ coda, ola ἐκ τοῦ olla, ἀλλὰ causa, lauza=laudat, taur=taurus, pauza, tesaur κλπ.

§ 14. *Περὶ τῶν βραχυφώνων διφθόγγων* ăi, ĕi, ŏi, ău, ŏu, *ἐν ἀτόνοις χώραις*. Ἡ βραχύφωνος δίφθογγος *au* ἐτράπη κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 105 εἰς ū, ἐντεῦθεν causare-accusare, claudo-concludo, fraude-sed frude = sine fraude ἐν τῇ lex Repet, defrudo κλπ. Πολλὰ φαίνονται ὅτι δὲν ἔτρεψαν τὴν δίφθογγον, οἷον laudo collaudo, audio exaudio, exauguro, exauctōro, inauro κλπ., κατ' ἀλήθειαν δ' εἰσῆλθεν ἡ δίφθογγος τῶν ἁπλῶν καὶ εἰς τὰ σύνθετα.

Ἡ ou γενομένη κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 248 ū ἐν τονουμένῃ θέσει παρέμεινε τοιαύτη καὶ ἐν ἀτόνῳ, douco - duco καὶ condūco, ious - iouro καὶ conjūro, * leux - loux - louceo - luceo καὶ collūceo κλπ. Αἱ δὲ ἄτονοι δίφθογγοι ăi ŏi ἐτράπησαν πᾶσαι πρῶτον εἰς ei ὥστε συνέπεσον τῇ ἀτόνῳ ei. Ἐγένετο δὲ ἡ τροπὴ αὕτη ἐν χρόνοις ἱκανῶς παλαιοῖς, διότι καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπιγραφῇ ἐκ τοῦ Forum Romanum τῆς στ' ἢ ζ' π.Χ. ἑκατονταετ. (Τόμ. Α' σελ. 110) κεῖται δοτ. ἑν. recei ἀντὶ *recai, ἐν δὲ τῇ τοῦ Duenos ἑτέρα δοτικὴ Jovei, ὅπως καὶ ἐν τῇ τοῦ Σποληττίου Jovei, sei, ἐν τῇ τῶν Σκιπιώνων virtutei· ἐν τῷ Sen. Cons. de Bacch. ἀναγινώσκεται foederatei, oinvorsei, virei, eeis, vobeis κλπ., ἐν οἷς τὸ ei κεῖται ἀντὶ oi, καὶ inceideretis, sei (Ὀσκ. svai)

κλπ., ἐν οἷς κεῖται ἀντὶ ai, καὶ δὴ ὁμοίως τοῖς ceivis, sibei, exdeicendum κλπ.

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 250 περίπου π. Χ. τὸ ἄτονον τοῦτο ei τὸ ἐκ τῶν ἀτόνων ai, oi, ei ἀναπτυχθὲν ἄρχεται παριστώμενον καὶ διὰ μόνου τοῦ Ε· εἶχεν ἄρα καταστῇ ἁπλοῦς φθόγγος· πρβλ. ploirume ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Σκιπ. Τόμ. Α' 112, ὁμοίως ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγρ. ὀνομ. πληθ. socie, Falisce, vire, δοτ. ἑν. tibe, mihe, sibe, Junone, matre, patre, Hercole, Uenere, Ualetudine, dze (Τόμ. Α' 111), jure, ὃ καὶ ἐσώθη ἐν τῇ ἐπισήμῳ φράσει jure dicundo κλπ., ὀνομ. ἑν. τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας que ἀντὶ quoi - quei - qui.

Ἀλλὰ κατὰ μικρόν, ὡς φαίνεται, προέβαινεν ἔτι μᾶλλον κλειστότερος γινόμενος καὶ περὶ τὸ 150 συνέπεσεν ὅλως τῷ ī. ἐντεῦθεν καὶ audeire, ameiserunt (Lex Repet.), veivos (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 243). Δῆλον ἄρα ὅτι αἱ ἄτονοι δίφθογγοι ai, oi, ei γενόμεναι πᾶσαι ei ἐτράπησαν κατὰ μικρὸν περὶ τὴν γ' π.Χ. ἑκατονταετηρίδα εἰς ẹ̄ κλειστὸν καὶ δὴ διάφορον καὶ τοῦ ἀρχαίου ē (rex, felix κττ.) καὶ τοῦ ἐκ συναιρέσεως e+e προελθόντος ē (*fonte(i̯)es-fontēs *mone(i)es-monēs) καὶ τῆς τονουμένης διφθόγγου ei, διὸ παριστῶντο μὲν ἐπί τινα χρόνον διὰ τοῦ Ε, ἐπειδὴ ἄλλο παραστατικώτερον σημεῖον δὲν ὑπῆρχεν, εὐθὺς δ' ὡς ἔπειτα μετὰ τὸ 250 τὸ ei καὶ ἐν τονουμέναις χώραις ἐτράπη εἰς κλειστὸν φθόγγον ẹ̄ (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνέβη, ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 308) καὶ συνέπεσε τῷ ἐκ τῶν ἀτόνων διφθόγγων ai, oi, ei πρὶν προελθόντι ẹ̄, ἐλήφθη τὸ σύμπλεγμα ΕΙ εἰς δήλωσιν τοῦ φθόγγου ẹ̄, ἀφοῦ εἰς τοῦτον ἀληθῶς εἶχε καταλήξει. Ὅτι δὲ πολλαχόθεν ὁ φθόγγος οὗτος εἶχε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ τονουμένου ei καὶ ἐκ τῶν ἀτόνων ai, oi, ei, τοῦτο οὐδεὶς ἐξήταζεν· (πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 327). (Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καθ' οὓς τὸ ei εἰσήγετο ἀντὶ τοῦ κλειστοῦ ẹ̄, συνέβησαν, ὡς εἰκός, καί τινα πλημμελῆ, ἤτοι εἰσήχθη ΕΙ καὶ ἀντὶ ē ἀρχαίου, οἷον leigibus, pleibi, decreivit, pleina (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ εἴδομεν γενόμενον, ἐν Τόμ. Α' σελ.

402), καὶ ἀντιστρόφως devas ἀντὶ deivas· πρβλ. καὶ compromesisse παρὰ τὸ ameiserunt). Καὶ αὐτὸ τὸ βραχὺ e παρεστάθη πλημμελῶς διὰ τοῦ ei, οἷον inpeirator).

Ἐκ τῆς τροπῆς δὲ ταύτης τῶν ἀτόνων διφθόγγων ăi, ĕi, ŏi εἰς ī νοεῖται τὸ ī

α΄) Ἀντὶ τοῦ *ai* ἐν τῇ ἐν. δοτ. τῆς γ΄ κλίσεως *patr-ai -patri, matrī, legī (πρβλ *δόμεναι*), ἐν τῇ δοτ. καὶ ἀφαιρετ. πληθ. τῆς α΄ κλίσεως *mensais-mensis (Ὀσκ. divinais), ἐν τῷ α΄ προσ. τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου tutudī, Ἰνδ. tutudē', vidī ἀρχ. Σλαυ. vedé κλπ., ἔπειτα ἐν πολλαῖς λέξεσιν οἷον *élaiva-*ólaiva -*óleiva *óliva-olīva, *ἈχαιϜοί*-Achīvi κτλ.

β΄) Ἀντὶ δὲ τοῦ ei ἐν τῇ τοπικῇ τοῦ ἐν. τῆς β΄ κλ. loucei -lūcī (πρβλ. Ὀσκ. terei ἐξ ὀνομ. terum), bellī κλπ., ἐν τῇ δοτ. τῶν προσ. ἀντωνυμιῶν mihī, sibī, tibī, Ὀσκ. sifei, ἀρχ. Πρωσσ. tebbei, sebbei· ἐν τοῖς τοπικοῖς ἐπιρρ. ibī, ubī (πρβλ. *ἐκεῖ*).

γ΄) Ἀντὶ τοῦ oi ἐν τῇ πληθ. ὀνομ. τῶν τῆς δευτέρας κλίσεως καὶ ἐν τῇ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους τῶν ἀντωνυμιῶν, populī, (παλαιότερον poploe, pilumnoe), ἐν τῇ πληθ. ἀφαιρ. καὶ δοτικῇ τῶν τῆς β΄ κλίσεως καὶ τῇ τῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων τῶν ἀντωνυμιῶν natīs (Παιλιγν. cnatois, Ὀσκ. zicolois), illīs (ἀρχ. Λατ. oloes, pericloes· ei ἐν τοῖς ἐπιγραφ. castreis, facteis, καὶ ē μόνον suēsque, Cavaturines, Mentutines). Ὁμοίως ἡ ὀνομαστικὴ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας quoi (ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Duenos qoi) ἐγένετο quei (ἐπιγραφῇ Σκιπίωνος Τόμ. Α΄ σελ. 111-3)-quī, πρὸς δὲ ἡ τῆς δεικτικῆς *hoi-hī, heice-hīc, *eoi-eei-iei-ii-ī, *istoi *ipsoi -*istei -*ipsei-istī, ipsī, διότι καὶ αὗται ἦσαν ἄτονοι ὡς προκλιτικαί. Ἔτι δὲ ἐν λέξεσιν, οἷον ἀγκοίνη anquina κττ.

(Τῶν εἰρημένων ἐξαιρέσεις φαίνονται τύποι τινὲς ὀνομάτων καὶ ἀντωνυμιῶν, οἷον ἡ ἑνικὴ γενικὴ καὶ δοτικὴ καὶ ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ τῆς πρώτης κλίσεως, ἔτι δὲ αἱ ἀντωνυμίαι haec, quae,

istae, eae κτλ. παρὰ τοὺς ὁμαλοὺς quī, hīc, hī, hīs, quīs, illī, illīs κλπ. Αἰτία τούτων εἶναι ὅτι οἱ τύποι τῆς πρώτης κλίσεως, περὶ ὧν ὁ λόγος, δὲν εἶχον ἐξ ἀρχῆς τὴν βραχύφωνον δίφθογγον ăi, ἀλλ' ἦλθον εἰς αὐτὴν κατὰ μικρὸν καὶ δὴ βραδύτερον τοῦ χρόνου τῆς συστολῆς τῶν βραχυφώνων καὶ ἀτόνων διφθόγγων ăi, ĕi. ŏi εἰς ī πρβλ. τὰς εἰς -ās ἀρχαίας γενικάς, ἐν τῇ τυπικῇ φράσει pater familias, vias παρ' Ἐννίῳ, escas παρὰ Λι. Ἀνδρ., terras, fortunas παρὰ Ναιουίῳ· ἔπειτα τὰς παρ' Οὐεργιλίῳ ἀρχαϊκὰς γενικὰς aulāi. pictāī (μετὰ δισυλλάβως ἐκφωνουμένου ā+i. τὸ δὲ ī ἐκ τῆς γενικῆς τῶν δευτεροκλίτων εἰς ī. πρβλ. τὰ ἐν Κεφαλαίῳ ΙΖ' § 6, 6 περὶ ὁμοίας ἐπιδράσεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ)· τὰς ἀρχαίας δοτικὰς εἰς ā ἀντὶ āi, Loucina, Matuta, Tuscolana, ἔπειτα τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν matrona (ἐξ ἐπιγρ. Πισαύρου) ἀντὶ παλαιοτέρου matronās, ὅπως Ὀμβρ. ἐλέγετο urtas=ortae, Ὀσκ. aasas (=arae), scriftas, sakrasias, κλπ. Ἐκ τούτου δὲ προῆλθε κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν πληθυντ. τῶν δευτεροκλίτων εἰς oi ὁ τύπος εἰς ăi, ὅθεν ăi-ae Καὶ οἱ ἀντωνυμικοὶ τύποι haec, quae (ἐν. ὀνομ. τοῦ θηλ. καὶ πληθυντ. ὀνομ. τοῦ οὐδ.) σύγκεινται ὁμοίως ἐκ τοῦ θέματος εἰς -ā καὶ προσσχηματισμοῦ ī, καὶ δὴ δὲν εἶχον ἀρχαιόθεν ăi. Αἱ δὲ ὀνομ. πληθ. eae, illae, istae, quae κλπ. ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰς ὀνομαστικὰς πληθυντικὰς τῶν πρωτοκλίτων, (πρβλ. τὰς ὀνομαστικὰς isti, ipsi, illī, eī-ī κλπ., αἵτινες ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομ. πληθ. τῶν δευτεροκλίτων).

§ 15. ***Περὶ τῶν μακροφώνων διφθόγγων.*** Ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α σελ. 260 τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῶν μακροφώνων διφθόγγων παρεσιωπᾶτο ἐνίοτε ἐν αὐτοῖς τοῖς παλαιοτάτοις Ἰαπετικοῖς χρόνοις, ὥστε ἀντὶ διφθόγγων ἐξεφωνεῖτο ἁπλῶς μακρὸν φωνῆεν (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 239-40) καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα αὐτόθι τὸ προτακτικὸν φωνῆεν τούτων πολλάκις ἐβραχύνθη, συνέβη ὥστε ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ αἱ ἀρχαῖαι μακρόφωνοι δίφθογγοι μόνον ἐν τέλει λέξεως, ὅτε δὲν ἐπηκολούθει σύμφωνόν τι, ἠδυνήθησαν

νὰ διατηρηθῶσιν, ἐντὸς δὲ λέξεως ἢ πάλαι ἀπέβαλον τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν, ἢ μεταπτωτικῶς ἐβράχυναν τὸ προτακτικόν, ἢ ἐν τοῖς Λατινικοῖς χρόνοις ἐβράχυναν, εἴ που περιεσώθη, τὸ προτακτικὸν καὶ δὴ συνέπεσον ταῖς βραχυφώνοις· μόνον ἄρα ἐν τέλει λέξεως δυνάμεθα ν' ἀναζητῶμεν αὐτὰς ἔτι· πρβλ. rem, Ἰνδ. rām ἀπὸ θέματος rēi-, diem Ἰνδ. dyām Ἑλλην. *Ζῆν* ἀπὸ θέματος diē*u*-, pō-colom-pōtus Ἰνδ. pāy-anam *πώνω,* octō, ambō, Ἰνδ. aṣṭhāu. ubhāu καὶ Λατ. octāv-os, bōs Ἑλλ. *βῶν,* Ἰνδ. gām ἀπὸ ὀνομαστ. gāu-s κτλ. Ἔπειτα ōus, ὅθεν ōs ora καὶ ous-ăus, ὅθεν *aus-is - auris, ausculto, plēnus-plētus *πίμπλημι πλήσω* *plēisima *plĕisima - plisima Φηστ. Παυλ., καὶ *plō - isuma - plŏiruma - plūrina, *plō - is -*plŏis - plūs, *āusōs αὐὼς - ἠώς, Λατ. *āusōsa - ăurora, clāvis καὶ *clāvido - clăudo, gāvisus - *gauideo-găudeo, *diēus (Ἰνδ. dyāús) *nun - diĕus -*nun-diŏus - nundiūs κτλ.

Ἡ δοτ. ἑν. τῆς β' κλίσεως ἔληγε πάλαι εἰς ōi, πρβλ. Numasiōi ἐν Τόμ. Α' σελ. 110, μνημονεύει δὲ καὶ ὁ Μάριος Οὐικτωρῖνος δοτ. populoi Romanoi, πρβλ. καὶ Ὀσκ. húrtúi = horto, *λύκῳ.* Ἀλλ' ἱκανῶς παλαιόθεν, πρὸ τῶν χρόνων τῆς Λατ. γραμματείας, τὸ ōi ἡπλοποιήθη εἰς ō. ὥστε ἀφαιρουμένων τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων ἐν τῇ πτώσει ταύτῃ μόνον τὸ ō ἀπαντᾷ· πρβλ. τὸ Ἑλλ. *ω* ἐκ τοῦ *ωι,* Τόμ. Α' σελ. 426 κέξ. Καὶ ἐν τῇ α' κλίσει ἡ ἑν. δοτ. εἰς -āi ἀπέβαλε τὸ ὑποτακτικὸν i, διὸ εὑρίσκονται ἐν ἐπιγραφαῖς παραδείγματα εἰς ā. Matuta, Loucina, Tuscolana Ἀλλ' ὁ συνήθης, ἤτοι ὁ ἐπικρατήσας τύπος εἶναι ὁ εἰς ai - ae, οἷον Fortunai, Poplicai, Menervai, Toitesiai κτλ., ἔπειτα δὲ εἰς ae. Φαίνεται ὅτι τὸ τελικὸν - āi, ὅτε εἵπετο λέξις ἀρχομένη ἀπὸ συμφώνου, ἡνοῦτο μετὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῇ ταχείᾳ ἐκφωνήσει καὶ δὴ διετίθετο ὡσεὶ ἔκειτο ἐντὸς λέξεως, ἤτοι ἐβραχύνετο. Ἐντεῦθεν τὸ āi ἐγένετο -ā μὲν ἐν τέλει προτάσεως, -ăi δὲ ὅθεν - ae ἐν τῇ συνεπείᾳ πρὸ συμφώνου. Τοῦ

ναντίον ἐν ταῖς δευτεροκλίτοις ἑν. δοτ. εἰς - ō φαίνεται κατισχύσας ὁ τύπος ὁ ἐν τέλει τῆς προτάσεως ἀναπτυχθείς.

§ 16. *Περὶ τῶν διφθόγγων τῆς Ἰνδ. γλώσσης. Προφορὰ αὐτῶν.* Ὅπως τὰ φωνήεντα ā, ē, ō συνῆλθον εἰς τὸ ā οὕτω καὶ αἱ δίφθογγοι ai, ei, oi εἰς τὴν δίφθογγον ai, καὶ αἱ au, eu, ou εἰς τὴν *au*, αἱ δὲ āi, ēi, ōi εἰς τὴν āi, καὶ αἱ āu, ēu, ōu εἰς τὴν āu, ὥστε ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ ὑπελείφθησαν ἐν συνόλῳ τέσσαρες δίφθογγοι, δύο βραχύφωνοι ai, au, καὶ δύο μακρόφωνοι āi, āu. Τούτων δὲ πάλιν αἱ μὲν βραχύφωνοι ἐνωρὶς ἐτράπησαν εἰς ἁπλοῦς φθόγγους ē καὶ ō, καὶ οὕτω μεταγράφουσιν αὐτὰς οἱ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ λόγιοι. Πιστοῦται δὲ ἡ προφορὰ αὐτῶν ὡς ἁπλῶν φθόγγων ē, ō, α) ὑπὸ τῶν Prātiçākhyās, β) ὑπὸ τῆς χρήσεως τῶν σημείων αὐτῶν εἰς παράστασιν τῶν Ἑλλ. *η, ε, ο, ω*. (Τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου κἑξ., ὅτε οἱ Ἰνδοὶ ἐλθόντες εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἔλαβον παρ' αὐτῶν λέξεις τινὰς μάλιστα ἀστρονομικάς)· οἷον kendra = *κέντρον*, kramela = *κάμηλος*, hora = *ὥρα*, āpoklima = *ἀπόκλιμα* κττ.· καὶ ἀντιστρόφως ὑπὸ τῆς χρήσεως τῶν Ἑλλ. *ε, η, ο, ω, α*, εἰς παράστασιν τῶν διὰ διφθόγγων γραφομένων Ἰνδ. λέξεων, οἷον kēkya - *Κήκεοι*, çr̥ngavēra - *ζιγγίβερι*, gōnda - *Γόνδαλοι*, tōsalī - *Τωσαλεῖ*, pōtala - *Πάταλα* κττ. γ) ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ἤδη ἐν αὐτοῖς τοῖς ᾄσμασι τοῦ Rig-vēda διὰ τῶν αὐτῶν σημείων, δι' ὧν αἱ βραχύφωνοι δίφθογγοι, παριστῶνται καὶ ἄλλοι τινὲς νεώτεροι φθόγγοι ē ō κατ' ἀντέκτασιν ἐκ τοῦ ě, ŏ προελθόντες, οἷον sádati = sedeo, παρακειμ. sasáda ἑν., ἀλλὰ sēdimá πληθ. ἀντὶ *se - zdimá - *se - sdimá Λατ. sēdimus καὶ Βακτρ. hazdyāt κττ., καὶ ὅτι κατ' ἀναλογίαν τῶν παρακειμ. τούτων ἐλέχθησαν καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπτυχθῇ ē κατ' ἀντέκτασιν, çaknōmi = δύναμαι, παρακ. çaçaka, ἀλλὰ çēkús. Πρβλ. ἔτι nēdīyas nēdiṣṭhas, Βακτρ. nazdyo nazdista = ἔγγιον ἔγγιστα· vahāmi = veho, ἀπαρεμφ. vōḍhum ἀντὶ *vazh + tum κλπ. (ἰδὲ κατωτ. τὸ ΚΑ' Κεφ. Περὶ ἀντεκτάσεως). Δῆλον ἄρα ὅτι πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἰνδ. γραμματείας αἱ βραχύφωνοι δίφθογγοι εἶχον προσ-

λάβει δύναμιν ἁπλῶν φθόγγων. Τοὐναντίον δὲ αἱ μακρόφωνοι δίφθογγοι āi, āu διετήρησαν μὲν τὴν διφθογγικὴν αὐτῶν προφοράν, συνέστειλαν δὲ τὸ προτακτικὸν φωνῆεν, ὥστε κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Prātiçkāhyās ἐξεφωνοῦντο ὡς ăi, ău. Πιστοῦται δὲ ἡ διδασκαλία αὕτη καὶ ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι πολλάκις δύο κεχωρισμένοι πρότερον φθόγγοι ă καὶ i ἢ ă καὶ u ἑνοῦνται εἰς ai, au. οἷον icchāti = εὔχεται ἀλλ' áicchat = ηὔχετο, ur̥ṇō'ti = περιβάλλει ἀλλ' áur̥ṇōt = περιέβαλλεν, pra + uga = prauga κτλ. Πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς γραφῆς aï ay ayi aiy (ἀντὶ ai) οὐχὶ āï, āy κλπ.

§ 17. *Νεώτεραι Ἰνδικαὶ δίφθογγοι.* Πρὸς ταῖς ἀρχαιόθεν κληρονομηθείσαις ἐν θέμασι καὶ καταλήξεσιν ἀρχαίαις διφθόγγοις ἀνεπτύχθησαν καὶ νεώτεραι ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ· τοῦτο συνέβη κυρίως ἐν τῇ συνθέσει καὶ συνεπείᾳ, ὅτε τὸ τελικὸν ā ἢ ă προηγουμένης λέξεως ἢ τοῦ α' συνθετικοῦ συνῃρεῖτο μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ ī, ĭ, ū, u τῆς ἀκολούθου ἢ τοῦ β' συνθετικοῦ. Ἡ ἐκ τούτων δὲ γένεσις βραχυφώνων διφθόγγων ē, ō νοεῖται τότε μόνον, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ταῦτα ἐγένοντο πάλαι, πρὸ τῆς μεταβολῆς τῆς προφορᾶς τῶν διφθόγγων, καὶ ὅτι κατὰ τὰ τότε γενόμενα ἐξηκολούθησαν νὰ συναιρῶσι καὶ μετέπειτα· πρβλ. rāja + indras = rājēndras, hita + upadēças = hitōpadeças. Ἂν τὸ τελικὸν εἶναι ā μακρόν, βραχύνεται καὶ οὕτω συντίθεται, οἷον bālā + iṣṭi = bālēṣṭi, bālā + irṣā = bālērṣā (ὅτι καὶ κατὰ νεώτερον τρόπον τὸ ă + i καὶ τὸ ă + u παρέχουσιν ai, au, pra + uga = prauga, pra- + iṣayúṣ = praisayúṣ, εἴδομεν ἀνωτέρω).

ΣΥΝΔΥΑΣΤΑΙ

Η ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

ΠΕΡΙ ΧΑΣΜΩΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΑΥΤΗΣ

---

§ 1. *Ἐπὶ τίνων ἐμφανίζονται αἱ συνδυασταὶ παθήσεις τῶν φωνηέντων.* Καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' σελ. 146 παρετηρήθη, οἱ ἐκφωνούμενοι φθόγγοι μεταβάλλονται ἄλλοτε μὲν ἐλευθέρως ἕνεκα τῆς ἐκφωνήσεως αὐτῶν καὶ μόνων αὐτῶν, διὸ καὶ ἀλλοιοῦνται πανταχοῦ τῶν λέξεων, ἤτοι καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσῳ καὶ ἐν τέλει, ἄλλοτε δὲ ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλων· ἐντεῦθεν διεκρίναμεν αὐτῶν μεταβολὰς *ἐλευθέρας* καὶ μεταβολὰς *συνδυαστὰς* ἢ ἐξηρτημένας. Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε ὁ λόγος κυρίως ἦν περὶ τῶν ἐλευθέρων παθῶν τῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων, μόνον δέ, ἵνα μὴ διασπῶνται τὰ ὅμοια φαινόμενα, ἐξητάζοντο ἑκάστου ἔστιν ὅτε καὶ συνδυασταί τινες μεταβολαί. Ἐν τοῖς ἑξῆς θέλομεν ἐξετάσει τοὺς συνδυασμοὺς καὶ τὰς ἐν συνδυασμῷ παθήσεις τούτων, ἤτοι θὰ ἐξετάσωμεν τάδε:

Α') Περὶ χασμωδίας καὶ τῶν τρόπων τῆς θεραπείας αὐτῆς, ἤτοι περὶ τῆς ἐκθλίψεως, τῆς κράσεως (καὶ ἀφαιρέσεως), τῆς συνιζήσεως καὶ τῆς συναιρέσεως.

(Τὴν χασμωδίαν ἐθεράπευον πολλάκις καὶ διὰ τῆς προσθήκης εὐφωνικῶν φθόγγων, τοῦ -*ν* καὶ -ς, ἢ διὰ τῆς διαφόρου τῶν λέ-

ξεων τοποθετήσεως ἢ καὶ διὰ παρεμβολῆς μορίων τινῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπῆρχον καὶ λέξεις, ὧν ἡ θέσις ἦν καθωρισμένη, οἷον τὸ ἄρθρον, αἱ προθέσεις καί τινες σύνδεσμοι (πρβλ. *καί, ἤ, ἐπεί, ἐπειδὴ* κλπ.), ἡ παρεμβολὴ δέ τινος μορίου μεταξὺ αὐτῶν δὲν εἶχε πολλάκις λόγον, καὶ ἐπειδὴ τοῦ εὐφωνικοῦ -*ν* καὶ -ς ἡ χρῆσις μόνον ἐν ὡρισμένοις τύποις καὶ λέξεσιν ἦν ἐπιτετραμμένη, διὰ ταῦτα δὲν ἦτο πάντοτε δυνατὴ ἡ διὰ μεταθέσεως τῶν λέξεων ἢ διὰ τῶν εὐφωνικῶν φθόγγων κττ. θεραπεία τῆς χασμῳδίας· ἐντεῦθεν ἐπεδιώκετο ἄλλως, ἤτοι διὰ τῆς ἐκθλίψεως, τῆς συναλοιφῆς, τῆς συνιζήσεως καὶ οὕτω καθεξῆς, ἢ ἡ χασμῳδία ἐθεωρεῖτο ἀνεκτὴ καὶ κατελείπετο ἄθικτος.

Β') Περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου.

Γ') Περὶ μεταβολῆς τῆς προσῳδίας (καὶ περὶ τῆς μετρικῆς ἐκτάσεως).

Δ') Περὶ ἀντεκτάσεως.

Ε') Περὶ ἐπενθέσεως.

Ϛ') Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων.

Ζ') Περὶ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων.

Η') Περὶ ἀναπτύξεως καὶ περὶ προθετικῶν φωνηέντων.

Θ') Περὶ ἀφομοιώσεως καὶ ἀνομοιώσεως φωνηέντων.

§ 2. ***Περὶ τῆς γενέσεως τῆς χασμῳδίας. Ἀνεκταὶ καὶ οὐκ ἀνεκταὶ χασμῳδίαι.*** Χασμῳδία παρήγετο ἀνέκαθεν καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ ἤτοι ἐν τῇ συνεκφορᾷ τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει, καὶ ἐν τῇ συνθέσει τῶν λέξεων, καὶ ἐν τῇ συνάψει διαφόρων καταλήξεων μετὰ τῶν λεγομένων ῥιζῶν ἢ θεμάτων, ὅτε ἐσχηματίζετο ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἀντωνυμιῶν καὶ καθόλου αἱ σύνθετοι λέξεις· χασμῳδία ἐγεννᾶτο καὶ κατόπιν καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους κατὰ τὴν συνεκφορὰν τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει, ἕνεκα συνθέσεως ἢ ἀνασυνθέσεως καὶ ἕνεκα ἀποβολῆς ἡμιφώνων ἢ συμφώνων. Πρβλ. α') τύπους οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημιουργίας τῆς κλίσεως ἐσχηματίσθησαν καὶ πάντως παρεῖχον τότε

χασμωδίαν ἀλλὰ παλαιότατα πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἰαπετικῆς εἰς τὰς ἀδελφὰς γλώσσας συνηρέθησαν, ὥστε νῦν ἐν πάσαις ν' ἀπαντῶσι συνηρημένοι, οἷον ā'jam = *ἄγον*, ādima = ēdimus (ἀντὶ e + agam, e - ed -), vŗkāy - a=*λύκῳ*, jñēyam = *γνοίην*, dēvā'm Λατ. deum (Ἑλλ. *θεῶν*), āsam=*ἦα* (= e + es - *m*), bharāti = **φέρητι* - *φέρῃ*, bharēs bharēt bharēma bharēta κτλ. = *φέροις φέροι (τ), φέροιμεν, φέροιτο,* αἰτ. πληθ. açvās. = Ὀσκ. scriftas, aasas, Ὀμβρ. urtas, κττ., ἐν. τοπ. açvē,=Ἑλλ. *οἴκοι* κτλ. β') Σύνθετα νεωτέρων χρόνων, οἷον **στρατο-αγος-στρατᾱγός*, **ἀπο - ομοτος - ἀπώμοτος*, **σφυρα - ελατος - σφυρήλατος*, *co- + opiae - cōpiae, *co - ago - cōgo κτλ.. (Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας ἡ σύνθεσις ἦν ἐν χρήσει, φαίνεται ὅτι διεσώθησαν ἔν τισι γλώσσαις καί τινες ἀσυνάλειπτοι τύποι, οἷον Vēd yukta-açvas καὶ Βακτρ. yuxta - aspas = ὁ ἐζευγμένους ἔχων τοὺς ἵππους, Λιθουαν. dago-augis, deina - algenikamans = ἡμερομισθίοις, Σλαυ. crino - oku = μελανόφθαλμος, gnoje - imenitu = Κοπρώνυμος, manze - ubijica = ἀνδροκτόνος, bogo - izbranu = ὑπὸ θεοῦ ἐκλεχθείς, bogo - ucena = θεοδίδακτος, Ἰνδ dūrē - antas = μακρὰν καταλήγων κτλ.).

γ') Ἄλλα μετὰ τὴν ἔκπτωσιν ἡμιφώνου τινὸς λαβόντα τὴν χασμωδίαν, οἷον Ἰνδ. ási καὶ Ἑλλ. *εἶ* ἐκ τοῦ *esi, gener - is ἀντὶ genes - is Ἰνδ. janas - as, Ἑλλ. *γένεος-ους*, ἀντὶ **γενεσ-ος*, *φορέετε-φορεῖτε* ἀντὶ **φορεį-ετε* Ἰνδ. bharay - atha, *τρεῖς* ἀντὶ **τρεįες* Ἰνδ. trayas καὶ Λατ. trēs ἀντὶ *treįes, *ἠδέϊ - ἠδεῖ* ἀντὶ **ἠδεϝ-ι*, *πάϊς-παῖς* ἀντὶ **παϝις*, *ὄϊς-οἶς* ἀντὶ **ὀϝις* Ἰνδ. avis Λατ. ovis, *παχέες -παχεῖς* ἀντὶ **παχευ-ες* Ἰνδ. bahavas, ἀλλὰ **παχευ-ος -παχέος*, **παχευ-ων - παχέων* κλπ.

δ') Νέους τύπους κατ' ἀναλογίαν σχηματισθέντας μετὰ χασμωδίας, οἷον οἱ μεθ' Ὅμηρον λεχθέντες *ἱστάασι - ἱστᾶσι, τιθέασι, ἱέασι - ἱᾶσι, διδέασι, διδόασι* κατὰ τὸ *δεικνύ(ϝ) - ασι, ῥηγνύ(ϝ)- ασι* τὰ Ὁμηρ. *στήομεν - στέωμεν, θήομαι, τραπήομεν, παρστήετον*

κτλ. κατὰ τὰς ὑποτ. τῶν ἀθεμάτων συμφωνολήκτων χρόνων, *ἀμείψετε, ἀμείψομεν* κλπ.

ε΄) Χασμωδίας παραγομένας, ὅταν λέξεσι περατουμέναις εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον ἀκολουθῇ ἄλλη ἀρχομένη ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγγου, *ὁ ἄλλος, ὁ ἵππος, καὶ εἶτα - κἆτα, τὸ ἱμάτιον - θοἰμάτιον* κλπ.

ϛ΄) Ἄλλας παραχθείσας ἐξ ἀνασυνθέσεως, οἷον co + ago - cōgo, cogito καὶ coagito, collescere καὶ coalescere, probeo καὶ prohibeo, *μετέρχομαι ἐπανέρχομαι* καὶ *ματαέρχομαι, ξαναέρχομαι* κτλ.

Αἱ κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους παραγόμεναι χασμωδίαι ἤτοι τὰ οὕτω παραχθέντα συμπλέγματα φωνηέντων δὲν διαμένουσι πάντα ἀπαθῆ· διότι κατὰ τὸν Ἡφαιστίωνα δύνανται «δύο συλλαβαὶ ἀντὶ μιᾶς παραληφθῆναι», ἤτοι ἡ γλῶσσα χωροῦσα ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πρώτου, οὐδαμοῦ προσερειδομένη, ἐπὶ τὸν τοῦ δευτέρου, (*αα, αε, εε, εα, εο*), δύναται ἕνεκα ταχύτητος καὶ εὐκολίας νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τελείως τὰς ἀπαιτουμένας κινήσεις πρὸς σχηματισμὸν ἑκατέρου φωνήεντος χωρίς, ἀλλ᾽ ἡμιτελῶς τὴν ἑτέραν, ἢ ἀντὶ τῶν δύο μόνον μίαν· τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι ὁ ἕτερος φθόγγος συστέλλεται, ἀλλοιοῦται ἢ ἀντὶ τῶν δύο παράγεται ἄλλος κτλ. Ἐκ τοῦ ποιοῦ δὲ τῶν συγκρουομένων φθόγγων, ἤτοι ἐκ τῶν κινήσεων ἃς ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ ἡ γλῶσσα πρὸς πλήρη σχηματισμὸν ἑκατέρου χωρίς, πολλάκις καὶ ἐκ τοῦ τόνου τοῦ συνοδεύοντος τὸν ἕτερον τῶν πασχόντων ἢ τὰς παρακειμένας συλλαβάς, προκύπτει καὶ ἂν ἡ χασμωδία μέλλῃ νὰ εἶναι ἀνεκτὴ ἢ μή, καὶ τίνα πάθη ὀφείλει νὰ πάθῃ ὁ ἕτερος ἢ καὶ ἀμφότεροι, καὶ ποῖός τις ἔσται ὁ παραγόμενος ἐκ τῆς συγκρούσεως φθόγγος· πρβλ. τὰ ἡμέτερα *χάρι σου ἔχω - χάρι σὄχω, σοὺ ἔδωκα - σὄδωκα, σοὺ ἔλεγα - σὄλεγα*, ἀλλ᾽ οὐχὶ *χάρι σὄχα, πολλὰ σὄπα* (= σοῦ εἶπα) ἀλλὰ ἢ *χάρι σοῦ εἶχα* ἢ *χάρι σού 'χα* ἢ *χάρι σοῦ εἶχα*, ἤτοι τὸ *u* + *e* παρέχει *o*, ἀλλὰ τὸ *u* + *i* οὐχί. Ὁμοίως λέγομεν *τὄνομα σου, τἄδικα, τἄδικο, τό 'χω, τά 'χεις, ὅπ' ἀγαπᾷ* κτλ.

Ταῦτα ἐνθυμούμενοι καὶ ἐξετάζοντες τὰ φαινόμενα τῆς Ἑλ-

ληνικῆς γλώσσης μανθάνομεν α') ὅτι τῶν κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους παραγομένων χασμωδιῶν ἔν τε τῇ λέξει καὶ τῇ συνεπείᾳ πολλαὶ μὲν εἶναι ἀνεκταὶ ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις καὶ ἐν παντὶ εἴδει λόγου, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· β') ὅτι ὀφείλομεν νὰ διαστέλλωμεν τοὺς δραματικοὺς ποιητὰς τῶν λοιπῶν καὶ τοὺς ῥήτορας, ἰδίᾳ τὸν Δημοσθένη καὶ μάλιστα τὸν Ἰσοκράτη, τῶν λοιπῶν δοκίμων πεζογράφων, διότι οὐχ ὁμοίως πάντες οἱ ποιηταὶ ἢ πάντες οἱ πεζογράφοι φεύγουσι τὴν χασμωδίαν, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως· γ') ὅτι ἀνάγκη καὶ κατὰ χρόνους καὶ κατὰ τόπους νὰ φυλοκρινῶνται τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, διότι διαφόρως εἶχον πρὸς τὴν χασμωδίαν καὶ τὴν θεραπείαν αὐτῆς οἱ Ἕλληνες κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους καὶ κατὰ διαλέκτους.

Οὕτω λ. χ. εἶναι ἀνεκτὴ ἡ χασμωδία ἐν τῇ συνεπείᾳ, 1) ὅτε ἤδη δι' ἐκθλίψεως ἀπεβλήθη φωνῆέν τι, *πίθοι' ἄν, εὐειδέ' ἀνῆγες, δύ' ἕποντο* κλπ. (Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι οὐδ' ἐβραχύνετο μετὰ τὴν ἔκθλιψιν τὸ μακρὸν φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογγος πρὸ φωνήεντος, ὅπερ πολλάκις ἔπασχεν ὅτε ἦν ἀληθῶς τελικόν).

2) ὅτε ἡ προηγουμένη λέξις λήγει εἰς *υ*, ὃ καθόλου ἀνέκθλιπτον (παρ' Ἡροδότῳ Ζ' 220 κεῖται ἐν χρησμῷ «*ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι*», ἔνθα φαίνεται περιττεῦον ἐν τῷ μέτρῳ τὸ Υ, ἀλλ' ἀναγινώσκεται κατὰ συνίζησιν ἄστυ ἐρικυδές, ἰδὲ κατωτέρω § 8).

3) ὅτε μετὰ τὴν ἀντωνυμίαν *τί, τὶ, ὅτι*, μετὰ τὸ *ἄχρι, μέχρι*, μετὰ τὴν πρόθεσιν *περὶ* (ἐν ταῖς διαλέκτοις εὑρίσκεται ἐνίοτε *περ-*) ἕπεται λέξις ἀρχομένη ἀπὸ φωνήεντος· *τί ἐστι; ὅτι ἐστίν, περὶ ἐμοῦ, μέχρι ἐμοῦ* κτλ.

4) μετά τινα μόρια, οἷον *εὖ, ἤ, ὦ, ὤ, οἴ* κτλ., οἷον *εὖ ἴσθι, εὖ οἶδ' ἐγώ, ὦ οὗτος, οἴ ἐγὼ* κτλ.

5) Ἐν τῷ *οὐδὲ εἷς, μηδὲ εἷς*, ὅτε ταῦτα δὲν ἰσοδυνάμουν ἁπλῶς τῷ *οὐχί τις, μή τις* (πρβλ. *οὐδένες = οὐχί τινες), ἀλλὰ δι' αὐτῶν ἐσημαίνετο ὅτι ὅλως ἤρετο ἡ ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ, *οὐδὲ εἷς, μηδὲ εἷς = οὐδὲ κἂν ἕνας, μηδὲ κἂν ἕνας.*

β) ὅτε ἡ προηγουμένη λέξις ἐπερατοῦτο εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον, διότι τότε ἐτελεῖτο μὲν πολλάκις κρᾶσις, ὅπως κατωτέρω θέλομεν ἰδεῖ, ἀλλὰ καθόλου εἰπεῖν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ αὐτῶν τῶν φευγόντων τὴν χασμωδίαν ἄλλως ῥητόρων αὕτη ἐνομίζετο ἀνεκτή, ἐὰν καὶ ἡ ἑξῆς ἤρχετο ἀπὸ μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου, οἷον *τῷ εἰδώλῳ, τοῦ εἰδώλου, τῷ ἡλίῳ, τοῦ ἡλίου, τῷ ἱματίῳ, τοῦ ἱματίου, τῇ εἰκόνι* κτλ.

Ἐντὸς δὲ λέξεως ἡ χασμωδία εἶναι ἀνεκτή, α) ὅτε προηγεῖται τὸ *ι*, ἕπεται δὲ φωνῆεν ἄλλο πλὴν τοῦ *ι*, πρβλ. *πίε, ὑγιής, τίω, τίομεν, τίετε, αἴτιον, αἰτία* κτλ. (ἀλλὰ *Χῖος, Φθῖος* κτλ.).

β) ὅτε τὸ πρῶτον τῶν συγκρουομένων φωνηέντων εἶναι *υ*, τὸ δὲ ἑπόμενον *α, ο, η, ω, ε* (οὐχὶ δὲ καὶ *υ* ἢ *ι*)· πρβλ. *ὕομεν ὕετε, ἰσχύω ἰσχύομεν ἰσχύετε, δρυῶν, δρύε, δρύες, δρυός, ῥηγνύασι* κτλ. (ἀλλ' *ὀρχηστυῖ, ὗς* ἀντὶ *ὑύς*).

γ) Ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ πολλάκις, ἐν δὲ τῇ Ἰων. σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ τῶν συμπλεγμάτων *εα, εο, εω, εου*. Περὶ τούτων ἰδὲ κατωτ. τὰ Περὶ συναιρέσεως παρ' Ἀττικοῖς καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις.

Ἐν ἄλλοις δ' ἐξηφάνιζον τὴν χασμωδίαν, τ. ἔ. κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἄλλων δὲν ἐξετέλουν διακεκριμένως τὴν ἄρθρωσιν, ἣν ἑκάτερον τῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων (**τρεες-τρεῖς καὶ εἶτα-κᾆτα*) ἀπῄτει, ὥστε νὰ ἐκφωνῆται καὶ ἀκούηται ἑκάτερον σαφῶς καὶ εὐκρινῶς, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον ἢ ἀντὶ τῶν δύο ἀναγκαίων ἑκάστοτε ἀρθρώσεων ἐξετέλουν μόνον τὴν ἑτέραν ἀναλλοίωτον (πρβλ. *ὁ δ' ἄλλος, παρ' ἡμῶν*), (*ἔκθλιψις*), ἢ καὶ ἠλλοιωμένην κατὰ τὸ ποσὸν (*ὅραε-ὅρα, γένεα-γένē-γένη*), ἢ ἀντὶ δύο ὅλως διαφόρων κατήρτιζον δύο ὁμοίας πως (*νηπιέη-νηπιέας-νηπιάας, ὁράων-ὁρόων, ὁράεις-ὁράαις* κτλ.). Τὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἐξαλλοιωτικὴν ἐκφώνησιν πάθη ὀνομάζομεν *συναλοιφήν*. Συναλοιφὴ ἄρα εἶναι ἡ εἰς μίαν συλλαβὴν ἕνωσις δύο φωνηέντων ἢ καθόλου φωνῶν, αἵτινες πρὶν ἀπηγγέλλοντο μὲν διαδοχικῶς ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἀλλὰ μετὰ ἰδιαιτέρας ἑκατέρα ὠθήσεως τοῦ πνεύματος (πρβλ. *ποῦ ἔχεις*

-πὄχεις, ἀηδόνιον-ἀηδόνι, ἀετὸς-ἀιτός). Ἡ ἕνωσις αὕτη παρῆγε τὸ πάλαι, ὅτε τὰ φωνήεντα διεφύλαττον τὴν μακρὰν καὶ βραχεῖαν αὐτῶν προσῳδίαν, ἢ μακρὸν φωνῆεν *(ἄεθλον - ἆθλον, τέραα - τέρα)* ἢ δίφθογγον, (**παϝις - παῖς, *ἐϝιδον - εἶδον, *ὄϝις - οἶς* κλπ.).

Καὶ ὁσάκις μὲν τὰ συναλειφόμενα φωνήεντα ἦσαν ὅμοια, τότε ἀντὶ τῶν δύο διακεκριμένων ἀρθρώσεων τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς σχηματισμὸν ἑκατέρου ἐτελεῖτο μόνον ἡ ἑτέρα (**Χίιος-Χῖος, ὕὑς-ὗς, δηλόω-δηλῶ, φιλέετε-φιλῆτε* ἤτοι *φιλεῖτε* ἢ διαλεκτικῶς *φιλῆτε)*, ὅτε φύσει ἐσχηματίζετο ἓν μόνον φωνῆεν, παρατεινομένης μόνον τῆς ἐκφωνήσεως αὐτοῦ, ὥστε ὁ χρόνος ὁ ἀπαιτούμενος εἰς σχηματισμὸν τῶν δύο νὰ καταναλίσκηται εἰς τὴν προφορὰν τοῦ ἑνός. Ὅτε δ' ὅμως τὰ συγκρουόμενα φωνήεντα ἦσαν ἀνόμοια, οἷον *εο, οε, αο* κτλ., τότε, ἵνα νοήσωμεν πῶς φυσιολογικῶς ἐτελέσθη ἡ συναλοιφή, πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐγένετο πρῶτον ἀτελὴς ἡ ἄρθρωσις τοῦ ἑτέρου, τ. ἔ. ὅτι πρὸ τῆς συναλοιφῆς καὶ συγχωνεύσεως εἰς ἓν φωνῆεν ἢ δίφθογγον ἐτελεῖτο ἀφομοίωσίς τις τῶν διαφόρων φωνηέντων, ὥστε ἅμα ἤρχετο νὰ μὴ σχηματίζηται τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα δι' ἰδίας σαφοῦς καὶ εὐκρινοῦς ἀρθρώσεως καὶ προσήγγιζον ἀλλήλοις κατὰ τὸ ποιόν. Οὕτω τὸ *α* καὶ *ε* παρὰ τὸ *ο, ω, ου* συνεστέλλοντο καὶ ἐλάμβανον κωφοτέραν προφοράν, διὸ καὶ ἔπειτα συνεχωνεύοντο εἰς τὸν κωφὸν φθόγγον τοῦτον, *φιλέομεν φιλ^εΟμεν - φιλ^οΟμεν -φιλοῦμεν* καὶ Δωρ. *φιλῶμες,ἐλάσσοες - ἐλάσσΟ^ες - ἐλάσσΟ^ος - ἐλάσσους - ἐλάσσως, ὁράω *ὁρ^αω - ὁρόω - ὁρῶ* ἤτοι τὸ *εο οε αω* ἐτρέποντο εἰς *εΟ, οΟ, Οε, Οο, ^αω-^οω,* καὶ ἔπειτα τὰ ὅμοια σχεδὸν συνηροῦντο. Οἱ δὲ φθόγγοι *ε, ει, η, η* παρὰ τὸ *α, αι* διετίθεντο κατὰ λόγον τῆς θέσεως αὐτῶν, τ. ἔ. ἢ ὁ ἑπόμενος ἐσχηματίζετο ὁμοίως τῷ προηγουμένῳ ἢ τἀνάπαλιν ὁ προηγούμενος ὁμοίως τῷ ἀκολούθῳ· πρβλ. *τιμάετε -τιμάäτε - τιμᾶτε,* καὶ *γένεα - γενεä γένε̄^α - γένē,* ἤτοι *αε - αä - ᾱ* καὶ *εä - ε̄^α - ē*

(Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀφομοίωσις τῶν διαφερόντων φωνηέν-

των δὲν πρέπει νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἐγένετο τελεία· διότι ὑποτιθεμένου ὅτι *σάος* ἐγένετο ἀληθῶς *σόος*, μένει ἀνερμήνευτον ἔπειτα τὸ *σῶς*, δέον *σοῦς*, πρβλ. *νόος*, *πλόος* - *νοῦς*, *πλοῦς*. Ὁμοίως ἔχει τὸ *φάος* *φῶς* κτλ. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ὀφείλομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἰ καὶ γράφεται *σόος*, *φόως* κτλ., δὲν ἐξεφωνοῦντο τὰ φωνήεντα τούτων ἀκριβῶς, ὅπως τὰ τοῦ *νόος*, *ῥόος* κλπ., ἀλλ' ὅτι τὸ ἕτερον πάντοτε προσήγγιζε τῷ *α*, ἐντεῦθεν καὶ ἡ συναλοιφὴ αὐτῶν εἰς τὸν ἀνοικτὸν φθόγγον *ω*, οὐχὶ εἰς τὸν κλειστὸν ō - *ου*). (Τὸ παρ' Ἡροδότῳ καὶ Ἡρώδᾳ *σόος*, *σόαι* προῆλθε κατὰ βράχυνσιν ἐκ τοῦ *σῶος* ἢ καὶ *σώιος*, δὲν εἶναι τὸ προϋποτιθέμενον **σοος*).

Ἐγένετο δ' ἡ ἀφομοίωσις αὕτη τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συναιρουμένων φθόγγων διττῶς, ἤτοι α) ***προχωρητικῶς***, ὅτε τὸ β' ἀφωμοιοῦτο τῷ α', τ. ἔ. ὅτε ἡ ἄρθρωσις ἡ σχηματισθεῖσα εἰς ἐκφώνησιν τοῦ α' ἐξηκολούθει προχωροῦσα περαιτέρω ἀναλλοίωτος καὶ ὅτε ἔμελλε νὰ ἐκφωνηθῇ τὸ β', καὶ τότε φύσει ἀντὶ τοῦ β', ὁποῖον ἦν, ἐξεφωνεῖτο ἄλλο ὅμοιον τῷ α'· πρβλ. *δραε*-**δραᾰ*-*δρᾶ*, *τείχεα*-**τείχεᾰ*-*τείχη*. Καὶ β) ***προληπτικῶς***, ὅτε τὸ πρῶτον ἀφωμοιοῦτο τῷ β', τ. ἔ. ὅτε ἡ ἄρθρωσις ἡ ἀπαιτουμένη εἰς σχηματισμὸν τοῦ α' προληπτικῶς ἐτελεῖτο ὁμοία τῇ ἀπαιτουμένῃ εἰς σχηματισμὸν τοῦ β', ὅτε φύσει παρήγετο ἀντὶ τοῦ α' ὁποῖον ἦν ὅμοιος τῷ β' φθόγγος· πρβλ. *Δημοφάων* - *Δημοφόων*, *νηπιέη* - *νηπιέας* - *νηπιάας*, *φιλέομεν* - **φιλόομεν* *φιλοῦμεν*, *σάος* - *σόος* κτλ. (πρβλ. τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α' σελ. 247 περὶ τῆς μεταπτωτικῆς ἐξασθενώσεως τῶν προτόνων καὶ τῶν ἐπιτόνων συλλαβῶν). (Περὶ τῆς ἀφομοιώσεως ταύτης κατὰ διαλέκτους ἰδὲ κατωτέρω ἐν τῷ Περὶ συναιρέσεως καὶ Περὶ διεκτάσεως παρ' Ὁμήρῳ).

§ 3. *Περὶ τῆς χασμωδίας ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ἀνεπτύχθησαν κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους ποικίλαι χασμωδίαι ἐντὸς λέξεως, παρήγοντο δὲ διαρκῶς καὶ ἄλλαι ἐν τῇ συνεπείᾳ, καὶ τούτων ἀμφοτέρων ἐπεδιώκετο ἐπί τισιν ὅροις ἡ ἐξαφάνισις. Καὶ ἐντὸς μὲν λέξεως ἐπετυγχάνετο διὰ

συναιρέσεως καὶ συνιζήσεως, ἐν δὲ τῇ συνεπείᾳ δι' ἐκθλίψεως καὶ ἀφαιρέσεως, πολλάκις δ' ὅμως ἐκρίνετο ἀνεκτὴ ἡ χασμωδία. Οὕτω λ. χ. ἐν λέξει τὰ συμπλέγματα ia, io, iu, ea, eo, eu, ie (τοῦτο ἔν τισι συνῃρεῖτο, ἰδὲ κατωτέρω), uo, ue, ua, ui παρέμενον ἀσυνάλειπτα (περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω Περὶ συναιρέσεως). Καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ ἔφευγον πολυειδῶς οἱ Ῥωμαῖοι τὴν χασμωδίαν, ἀλλ' οἱ Λατῖνοι Γραμματικοὶ οὐκ ἐκθλίβουσι τὰ φωνήεντα οὐδ' εἰσήγαγον τὸ σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως, οἱ δὲ ποιηταὶ γράφουσι τὰς λέξεις ἐκ τοῦ πλήρους, καταλείποντες εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ὀρθὴν αὐτῶν ἀνάγνωσιν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ μέτρου (πρβλ. Sacerd. παρὰ Keil ΣΤ' 448, 25 synaloepha a nobis vel pronuntiantibus vel pedis scandentibus fit, cum a poëta plenum verbum ponatur). Ἐντεῦθεν μόνον παρατηροῦντες τὴν χρῆσιν τῶν ποιητῶν καὶ ἐξετάζοντες ὅσας οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ Γραμματικοὶ παρέχουσιν ἡμῖν διδασκαλίας περὶ τῆς χασμωδίας καὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς, δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν κατὰ τίνας τρόπους ἔφευγον τὴν χασμωδίαν ἐν τῇ συνεπείᾳ, καὶ ἂν ἔφευγον αὐτὴν ἐπιμελῶς ἢ ἠνείχοντο πολλάκις αὐτήν.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ πάλαι μέν, ὅτε οἱ ὕμνοι τοῦ Rig-vēda ἐποιήθησαν, ἦτο συνήθης ἡ χασμωδία καὶ ἐν λέξει καὶ ἐν συνεπείᾳ καὶ ἐν συνθέσει, ὅπως ὑπὸ τοῦ μετρου σαφῶς ἐλέγχεται. Ἀλλ' ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ ὁ ἐν τῇ λέξει διὰ συναλοιφῆς ἐξαφανισμὸς αὐτῆς κατέστη κανών, ὥστε τρεῖς μόναι ἀναφέρονται λέξεις μετὰ χασμωδίας, οἷον titau οὐδ. = κόσκινον, σκιάδιον, práugam = ῥυμος τῆς ἁμάξης, καὶ suātíş = καλὴ βοήθεια. Καὶ ἐν συνθέσει ἡ συναλοιφὴ εἶναι ὁ κανών, ἡ δὲ χασμωδία ἡ ἐξαίρεσις, (πρβλ. yukta-açvás ἀνωτ. σ. 262), τοὐναντίον δὲ ἐν τῇ συνεπείᾳ ἡ χασμωδία εἶναι πολλάκις ἀνεκτή· τοῦτο παρατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις λήγῃ εἴς τινα τῶν καταλήξεων τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων, ī. ū, ē, τοῦ δυϊκοῦ τῶν ῥημάτων εἰς ē. καὶ τοῦ ī τοῦ amī, πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῆς ἀντωνυμίας asāu (= ἐκεῖνος), οἷον sārathī atra = τὼ ἡνιόχω ὧδε,

amī uṣṭrās = αἱ κάμηλοι ἐκεῖναι, çatrū ētāu = τούτω τὼ ἐχθρώ, sutē ētē = ἄμφω τὼ θυγατέρε, pacētē ētā'u = ἕψετον κτλ. Οἱ τοιοῦτοι τύποι καλοῦνται ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Γραμματικῶν pragṛhyās *καθ' ἑαυτούς, κεχωρισμένοι*. Ὁμοίως τὰ ἐπιφωνήματα καὶ τὰ τελικὰ τῆς κλητ. φωνήεντα, ἂν ἐπὶ τούτων μακρότερον ὀφείλῃ νὰ μείνῃ ἡ φωνή, ἐκφωνοῦνται μετὰ χασμωδίας, Rāmā ēhi = ὦ Ῥάμα ὧδε, u uttiṣṭha = ὦ! ἔγειραι. Δὲν εἶναι δὲ ἀνεκτὴ καὶ ἐξαφανίζεται ἡ χασμωδία ἐπὶ τῶν ἑξῆς: ἤτοι, ἂν λέξις λήγῃ εἰς āu, τότε τὸ u τρέπεται εἰς ἡμίφωνον v πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τῆς ἀκολούθου, οἷον τὸ ubhāu indrāgnī τρέπεται εἰς ubhāv indrāgnī = ἀμφότεροι ὁ Ἴνδρας καὶ ὁ Ἄγνις. Ὁμοίως τρέπονται εἰς r, j. v τὰ τελικὰ ī, ū, ṛ πρὸ φωνηέντων, οἷον vāri atra = varyātra = ὕδωρ τῇδε, vadhu artham = vadhvartam = χάριν βοός, pitṛ artham = pitrartham.

Καθ' ὃν τρόπον ἀνωτέρω σελ. 264 εἴδομεν ὅτι γενομένης ἐκθλίψεως φωνήεντός τινος δὲν ὑπολαμβάνεται χασμωδία ἢ τυχὸν καὶ πάλιν γενομένη σύγκρουσις φωνηέντων οὐδὲ βραχύνεται τὸ μακρὸν προηγούμενον πρὸ τοῦ ἀκολούθου, οἷον *πίθοι' ἄν, ἄλγε' ἔθηκε* κλπ., οὕτω συμβαίνει καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ, ἤτοι ἡ χασμωδία εἶναι κάλλιστα ἀνεκτή, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις λήγῃ εἰς δίφθογγον ē (δηλ. ai) ἢ āi, ἡ δὲ ἀκόλουθος ἄρχηται ἀπὸ τοῦ i, u (οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ a), καὶ τὸ μὲν ὑποτακτικὸν i ἀποβάλληται, τὸ δὲ προτακτικὸν a, ā ἐκφωνῆται μετὰ χασμωδίας πρὸ τοῦ ἀρκτ. φωνήεντος τῆς ἑξῆς λέξεως, οἷον τὸ tē + āgatās, nagarē + iha, striyāi + uktam τρέπονται εἰς ta āgatās, nagara iha, striyā uktam, ὁμοίως τῷ vanē āsīt γίνεται vana āsīt = ἐν τῷ δάσει ἦν.

§ 4. *Περὶ ἐκθλίψεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.* Πολλάκις τὸ τελικὸν φωνῆεν λέξεώς τινος ἔν τε τῇ συνεπείᾳ καὶ τῇ συνθέσει ἀποβάλλεται, ἂν ἡ ἀμέσως ἀκόλουθος λέξις ἢ ἂν τὸ β' συνθετικὸν ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος. Καὶ ἐν μὲν τῇ συνθέσει ἀποβάλλεται συνήθως καὶ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ φωνῆεν καὶ ἡ δίφθογγος, ἐν δὲ τῇ συνεπείᾳ μόνον τὸ βραχὺ φωνῆεν καὶ σπανιώτερον αἱ

βραχεῖαι ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν δίφθογγοι *αι, οι·* πρβλ. α΄) τὰ ἐν συνθέσει *χαμ-ερπής, δσημέραι, τιμ-αλφής, τιμ-αρχία, δεκ-αρχία, ἱππ-αγωγός, νυμφ-αγωγός, Κλε-αφένης* κλπ. (περὶ τῶν συναιρούντων τὰ συμπίπτοντα φωνήεντα ἐν τῇ συνθέσει, οἷον *τιμοῦχος, παμοῦχος, ἀσκώλια* (ἀσκο-(σ) αλια), **στρατο-αγὸς -στρατηγός, *ἀπο-ομοτος ἀπώμοτος* κλπ. ἢ ἄλλων οἷον *κυματωγὴ χειρῶναξ αὐθάδης αὐτώδης* κτλ. ἰδὲ κατωτ. Κεφάλ. Κ΄).

β΄) Τὰ ἐν τῇ συνεπείᾳ *ἀλλ' ἐγώ, δείν' ἔπαθον, ὁ δ' ἄλλος, γένοιτ' ἄν, λέγοιμ' ἄν, βούλομ' ἐγώ, ὅς μ' ἔθελεν φιλότητι μιγήμεναι οὐκ ἐθελούσῃ* κλπ.

Εἰδικώτερον ἐξετάζοντες εὑρίσκομεν ὅτι ἐκθλίβεται 1) τὸ *α* τῆς ἐν. καὶ πληθ. ὀνομαστικῆς καὶ αἰτ. τῶν οὐδ., *μέγ', ὄνομ', μεγάλ', ἅττ'* κτλ., τὸ τῆς ἐν. αἰτ. τῶν ἀρσ. καὶ θηλ. τῆς γ΄ κλίσεως, *τὸν ἄνδρ, τίν', ὄντ', γυναῖκ', Δί'* κτλ., τὸ τοῦ α΄ ἐν. προσώπου τοῦ παρακ. καὶ ἀορ. *ἔοικ', οἶδ'* (καθ' ὃ καὶ τὸ β΄ *οἶσθ'* καὶ *ἦσθ'*), *ἔπαυσ'* κτλ., τὸ τῆς προσωπικῆς καταλήξεως *-μεθα* τοῦ α΄ πληθ. προσώπου τῆς μέσης φωνῆς, *αἰσχυνοίμεθ', ἑζόμεσθ'* κτλ., τὸ τῶν προθέσεων, τῶν ἐπιρρημάτων καὶ τῶν ἀριθμητικῶν τῶν ληγόντων εἰς *-α, μετ', κατ', ἀν', παρ', τάχ', ὦκ', ἕνεκ', ἔπειτ', ἡνίκ', μάλιστ', σφόδρ', δέκ', ἑπτ', τριάκοντ'* κτλ.· τὸ τῆς ἑνικῆς κλητ. τῶν ἀρσ. καὶ τὸ τῆς ἐν. ὀνομ. τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων, ἀλλὰ τοῦτο κυρίως μόνον ἐν τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ, *ὦ πρεσβῦτ', δέσποτ', γλῶσσ', ταχεῖ'* κτλ.

2) Τὸ δὲ *ε* ἐκθλίβεται τῶν μορίων *δέ, τέ, οὔτε, μήτε, αὖτε, ἐνθάδε, ἄλλοσε, ὕπερθε, οὐδέ, μηδέ, γέ, κέ, ὅτε, τότε* κτλ., τῶν κλητικῶν τῆς β΄ κλίσεως εἰς *-ε, δαιμόνι', ξέν'* κτλ., τῶν ἀντωνυμιῶν *(ἔ)μ', σ', σφ', ὅδ'* κτλ., τοῦ γ΄ ἐν. προσώπου τοῦ παρακειμένου *πεποίηκ', συμβέβηκ'* κτλ., τῶν προσωπικῶν καταλήξεων *-τε, -σθε, ἐλέγετ', ἐλέγεσθ', εἴδετ', μίμνετ'* κτλ.· τοῦ ἀριθμητικοῦ *πέντ'* κτλ. Ἐν δὲ τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ καὶ τοῦ γ΄ ἐν. προσ. τῶν παρῳχημένων εἰς *ε* καὶ τῆς εὐκτικῆς εἰς *-ειε* καὶ τῆς προστ. τοῦ β΄ ἐνεργ. ἀορ., *ἔλεγ', σκήλει', τελέσει', ἕρπ', εἶπ', ἔρρ'* κτλ.

3) Τὸ δὲ *ο* ἐκθλίβεται ἐν ταῖς προσωπικαῖς καταλήξεσι ταῖς ληγούσαις εἰς *ο*, *δύναιτ'*, *ἐγένετ'*, *πίθοι'*, κτλ.· ἐν ταῖς προθέσεσι καὶ τοῖς ἐπιρρήμασιν *ἀπ'*, *ὑπ'*, (πλὴν τῆς *πρό*· περὶ τοῦ *προηρόσια*-*πρηρόσια* καὶ *προηγορεὼν*-*πρηγορεὼν* κττ. ἰδὲ κατωτ. ἐν τῷ Περὶ συναιρέσεως), *δεῦρ'*· ἐν τοῖς εἰς -*ο* λήγουσι τύποις τῶν ἀντωνυμιῶν, *ἀλλ'*, *ἐκεῖν'*, *τοῦτ'*· ἔτι δὲ τοῦ *δύ'*, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ ἄρθρου *ὁ*, *τὸ* καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὅ*.

4) Τὸ δὲ *ι* ἐκθλίβεται ἐν ταῖς προθέσεσι καὶ τοῖς ἄλλοις μορίοις, οἷον *ἀμφί*, *ἐπὶ* (ἀλλ' οὐχὶ *περὶ*), *ὅθι*, *αὐτόθι*, *ἄλλοθι*, *νόσφι*, *ἄγχι*, *αὖθι*, *ἔτι*, *οὐκέτι*, *μηκέτι* κτλ. (ἀλλ' οὐχὶ καὶ του *ὅτι*)· ἐν ταῖς προσωπικαῖς καταλήξεσι τῶν ῥημάτων, οἷον *ἴσθ'*, *δέδιθ'*, *ἴθ*, *ἔστ'*, *φήσ'*, *λέγοιμ'*, *εἴποιμ'*, *φάσ'*, *τίθησ'*, *ἔδουσ'*, *ἐθέλωσ'*, *ἐσσ'* κτλ.· σπανίως ἐν τῇ πληθ. καὶ τῇ ἑν. δοτικῇ τῶν τριτοκλίτων καὶ ἀντωνυμιῶν, *χείρ'*, *νήεσσ'*, *Τρώεσσ'*, *ἄμμ'*, *ὔμμ'*, *σφ'* κτλ.· ἐν τῷ *εἴκοσ'* κτλ., οὐχὶ δὲ ἐν τῷ *τί*, *τὶ*.

5) Ἡ δίφθογγος *αι* ἐκθλίβεται μόνον ἐν ταῖς καταλήξεσι τῶν ῥηματικῶν τύπων καὶ τῶν εἰς -*σθαι* ἀπαρεμφάτων μάλιστα μὲν παρ' Ὁμήρῳ, ἔπειτα παρ' Ἀριστοφάνει, παρ' ᾧ καὶ τὸ *αι* τῆς ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεργ. ἀορ., οἷον *κολάσ' ἔξεστι*, *γῆμ' ἐπῆρε*. (Παρ' Ὁμ. Φ 323 ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου *τυμβοχοῆσ'*, ἀνθ' οὗ νῦν ἐκδίδοται συνήθως *τυμβοχόης*)· τῶν δὲ πεζογράφων φαίνεται ἡ ἔκθλιψις αὕτη ἀλλοτρία. (Τοῦ Blass ἡ γνωστὴ θεωρία περὶ ῥυθμῶν καὶ συμμετρίας παρὰ τῷ Δημοσθένει βιάζει τὴν παράδοσιν τῶν ἀντιγράφων καὶ δὲν ἔτυχε πολλῆς ἀποδοχῆς).

6) Τὸ δὲ *οι* ἐκθλίβεται παρ' Ὁμ. ἐν τοῖς ἀντωνυμικοῖς τύποις *μοί*, *σοί*, *τοί*, παρὰ τῷ Ἡρώδᾳ *μ' οὐκ ἔδωκας*, *οἷ σ' ἂν οὗτος ἡγῆται*· (πρβλ. καὶ *ἀζάμι' ὄντες* καὶ *κύρι' ἔστων* Δελφ.) ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀττ. ἐπιγράμματι κεῖται *χάριτάς μ(οι) ἀπέδωκαν*· παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς ποιηταῖς εὑρίσκεται τὸ *οἴμοι* ἐκτεθλιμμένον, *οἴμ' ὡς ἀθυμῶ*, *οἴμ' ὡς ἥδομαι*, καὶ παρ' Εὐριπίδῃ Μηδείᾳ 57 τὸ *μοι*, *ὥς ἵμερός μ' ἐπῆλθε*... μολούσῃ. (Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ὡς αἰτ.

ἐκλαμβάνουσί τινες τὸ *μ'* τοῦτο καὶ μεταβάλλουσι τὸ ἑξῆς *μολούση* εἰς *μολοῦσαν,* οὕτω δ' ἐκβάλλεται, εἰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιγράμματος ἐβεβαιώθη, ἀπὸ τοῦ Ἀττικοῦ λόγου ἡ ἔκθλιψις τοῦ *οι* τῆς ἀντωνυμίας *μοί*). Καθόλου δ' ὅμως ἡ χασμωδία παρὰ τὴν δίφθογγον ταύτην ἢ ἦν ἀνεκτὴ ἢ ἐθεραπεύετο διὰ κράσεως (ἰδὲ κατωτέρω).

Κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω σελ. 264 πολλάκις ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ ἐπεδιώκετο ἡ ἐξαφάνισις τῆς χασμωδίας δι' ἐκθλίψεως, ἐν δὲ τῷ πεζῷ οὐχί· τοῦτο συνέβαινε μάλιστα τοῖς τύποις ἐκείνοις οἵτινες ἀποβαλόντες δι' ἐκθλίψεως τὸ τελικὸν αὐτῶν φωνῆεν θὰ καθίσταντο ἧττον σαφεῖς. Οὕτω λ.χ. 1) ἡ ἐν. καὶ πληθ. δοτ. τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων δὲν ἀποβάλλουσι τὸ *ι* αὐτῶν εὐκόλως (πρβλ. Lobeck εἰς Αἴαντα στ. 801-2). Διὰ τοῦτο μόνον παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς τραγικοῖς εὕρηνται χωρία ἀναντίλεκτα τῆς ἐκθλίψεως τοῦ *ι* τούτου, οἷον Δ 259 *ἐν δαίθ' ὅτε περ,* Ε 5 *ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον,* Κ 278 *χαῖρε δὲ τῷ ὄρνιθ' Ὀδυσσεύς,* Λ 588-9 *ἀμύνετε νηλεὲς ἦμαρ Αἴανθ' ὃς..., ἐν χέρσ' ἔχον, νήεσσ' ἡγήσατ', Τρώεσσ'* κτλ. Οἰδ. Κολ. 1435 *τελεῖτέ μοι θανόντ' ἐπεί,* Εὐριπ. Ἀλκ. 1118 *Γοργόν' ὡς καρατόμῳ* κτλ. Ἐπιγραφικῶς ἐπιστώθη *ἔρνεσ'(ι) ἐλαίας* καὶ *τῦς γονεῦσ' αὐτῶ.*

2) Οἱ τῆς εὐκτικῆς τύποι εἰς *-ειε* μόνον παρ' Ὁμ. ἀποβάλλουσι τὸ τελικὸν *ε,* παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις προσλαμβάνουσι τὸ εὐφωνικὸν *ν* καὶ οὕτως ἐξαφανίζεται ἡ χασμωδία· πρβλ. Δ 178 *αἴθ' οὕτως ἐπὶ πᾶσι χόλον τελέσει' Ἀγαμέμνων,* λ 586 *ὁσσάκι γὰρ κύψει ὁ γέρων... τοσσάχ' ὕδωρ ἀπολέσκετ',* 591 *τῶν ὁπότ' ἰθύσει' ὁ γέρων... ῥίπτασκε* κτλ. (παρ' Εὐριπ. Ὀρέστῃ 700 εἷς κῶδιξ παρέχει *ἴσως ἂν ἐκπνεύσει', ὅταν...,* οἱ δ' ἄλλοι *ἴσως ἂν ἐκπνεύσειεν,* καὶ οὕτως ἐκδίδοται συνήθως).

3) Τὸ *ε* τοῦ τρίτου ἐν. προσ. τῶν παρῳχημένων παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς δὲν ἐξεθλίβετο, ἀλλὰ διὰ τοῦ εὐφωνικοῦ *ν* ἐθεραπεύετο ἡ χασμωδία (ἐλάχιστα παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει καὶ Εὐριπίδῃ *ἤτησ' ἄν, εἶχ' ἄν*). Μόνον τὸ τρίτον ἐν. πρόσ. τοῦ παρακειμένου

ἐξεφέρετο ἐνίοτε ἐκτεθλιμμένον ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, *πεποίηκ'*, *συμβέβηκ'* κλπ.

4) Τὸ *α* τοῦ πρώτου ἑν. προσώπου τοῦ α' ἀορίστου σπανίως ἐκθλίβεται παρ' Ὁμ., οἷον μ 200 *ὃν σφιν ἐπ' ὠσὶν ἄλειψ', ἐμέ τ' ἐκ δεσμῶν ἀνέλυσαν.*

5) ἡ δίφθογγος *αι* τῆς ὀνομ. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων μόνον ἅπαξ, Λ 272, ηὑρέθη ἐκτεθλιμμένη, *ὀξεῖ' ὀδύναι*, ἀνθ' οὗ ἀνεγνώσθη *ὀξέαι ὀδύναι* κατὰ συνίζησιν.

6) τὸ *αι* τῆς ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεργ. ἀορ. παρὰ μόνῳ τῷ Ἀριστοφάνει φαίνεται ἐκθλιβέν, *ἥτις με γῆμ' ἐπῆρε τὴν σὴν μητέρα, κολάσ' ἔξεστιν* κττ. Καὶ τὸ τοῦ β' ἑν. προσ. τοῦ παθητ. παρακειμένου μόνον παρ' Ὁμ. καὶ τὸ τῆς προστ. τοῦ μέσου ἀορίστου παρὰ τοῖς κωμικοῖς, *ἧσ' ὀλιγηπελέων, μέμνησ' ὅτε, χάρισ' ὦ, θέασ' ὦ* κτλ. Καὶ τὸ *αι* τῶν εἰς *-ναι* ἀπαρεμφάτων σπανίως ἐκθλίβεται.

7) Τὸ *ι* ῥηματικῶν τινων τύπων, οἷον τὸ τοῦ α' ἑν. προσ. τοῦ ἐνεστ. τῆς ὁριστικῆς τῶν εἰς *-μι* ῥημάτων, *φήμ'*, *τίθημ'*, καὶ τὸ τοῦ γ' ἑν. αὐτῶν καὶ τὸ τοῦ τρίτου πληθ. πάντων, *φήσ'*, *τίθησ'*, *ὄλλυσ'*, *στείχουσ'*, *φιλοῦσ'* κτλ., ταῦτα μόνον ἐν τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ ἠδύναντο νὰ ἐκθλιβῶσι (μόνον τὸ *ι* τοῦ α' ἑν προσ. εἰς *-μι* τῆς εὐκτικῆς καὶ τὸ τοῦ *ἐστὶ* ἐξεθλίβετο καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ).

8) Παρὰ τοῖς δραματικοῖς ποιηταῖς παρατηρεῖται ἐνίοτε ἔκθλιψις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἰαμβικοῦ στίχου πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ τοῦ ἀκολούθου (*ἐπισυναλοιφή*)· πρβλ. *τί ταῦτ' / ἄλλως ἐλέγχεις; πυκνόπτεροι δ' / εἴσω μολόντ' / αἰτεῖν ἐμοὶ δ' / ὥρα θυμιαμάτων δ' / αὖραι* (Σοφ.)· *τί οὖν οὐ λέγεις ἐπίξηνον ἐξενεγκὼν θύραζ' /, ὅ,τι ποτ' ὦ σχέτλιε τὸ μέγα τοῦτ' ἔχεις;* (Ἀριστοφ.)· (τοῦ φαινομένου μνημονεύει καὶ Ἀθήναιος 453 ε.). Αἰτία δὲ τούτου πάντως εἶναι ὅτι, καθ' ἃ παρετήρησεν ἤδη ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ ἰαμβεῖον σφόδρα ὁμοιάζον τῷ πεζῷ λόγῳ ἠδύνατο ἐν ἀνάγκῃ νὰ συνεκφωνῆται μετὰ τοῦ ἀκολούθου. Διότι εἶναι μὲν καθόλου ἀληθὲς ὅτι οὐ μόνον οἱ ἐπικοὶ ποιηταὶ τὸν δακτυλικὸν ἑξάμετρον, ἀλλὰ

καὶ οἱ δραματικοὶ ἕκαστον ἰαμβικὸν τρίμετρον ὡς ἕν τι σύνολον μετρικῶς ἀποκεχωρισμένον τῶν ἄλλων στίχων ἐκλαμβάνουσι, διὸ καὶ ἡ χασμωδία μεταξὺ τούτων εἶναι ἀνεκτή, ἀλλὰ τὸ καθόλου ἀληθεῦον τοῦτο δὲν ἀποκλείει ὁλοσχερῶς καὶ τὴν ἐν ἀνάγκῃ διάφορον χρῆσιν.

9) Ἄξιον σημειώσεως προσέτι εἶναι ὅτι τὸ μὲν διὰ τὴν πρότερον ὕπαρξιν ἐν ἀρχῇ τοῦ ϐ´ συνθετικοῦ ἡμιφώνου τινὸς (περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Περὶ ἡμιφώνων Κεφάλαιον), τὸ δὲ κατ᾽ ἀναλογίαν συνωνύμων πολλάκις φαίνεται παραλειφθεῖσα ἡ ἔκθλιψις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τοῦ α´ συνθετικοῦ· οὕτω λ. χ. ἡ *ἐπὶ* σῴζει τὸ *ι* αὐτῆς οὐ μόνον ἐν τοῖς Ὁμ. *ἐπιειμένος, ἐπιάλμενος* κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεζολογικοῖς *ἐπίορκος, ἐπιεικής*· ἡ *ἀντὶ* τὸ *ι* ἐν τῷ *ἀντιάνειρα* διὰ τὸ *κυδιάνειρα*, ἐν τῷ *Ἀντίοχος* διὰ τὸ *Ἀξίοχος, Δεξίοχος, Πολίοχος, Κτησίοχος, Στησίοχος, Μητίοχος, Καλλίοχος, Δηίοχος*· ἡ *ἀμφὶ* τὸ τελικὸν αὐτῆς φωνῆεν ἐν πολλοῖς, *ἀμφιέλισσα, ἀμφιέννυμι, ἀμφίαλος, ἀμφιέτηρος* κτλ. Τοὐναντίον δὲ ἡ *περὶ* μόνον ἔν τισι διαλέκτοις ἀπόλλυσι κατ᾽ ἔκθλιψιν τὸ *ι*, οἷον Πινδ. *περ᾽ αὐτᾶς, περ᾽ ἀτλάτου πάθας* (πρϐλ. καὶ *περάπτων, πέροδος*, ὃ καὶ ἐν Δελφικῇ ἐπιγραφῇ)· *πὲρ* δὲ ἀναγινώσκεται καὶ ἐν Θεσσαλικαῖς καὶ Λοκρικαῖς ἐπιγραφαῖς, *πὰρ* δὲ (=περὶ) ἐν Ἠλείαις καὶ πρὸ συμφώνων *πὰρ πολέμω*· πρϐλ. ἔτι *Περφοθαριᾶν* (Λοκρ.). Τὸ *περιὼν* ἀντὶ *περιιών*, *περιέναι* ἀντι *περιιέναι*, *περιστάναι* ἀντι *περιιστάναι* φαίνεται κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἀττικῆς κωμῳδίας και τῶν ἀντιγράφων τοῦ Δημοσθένους ὅτι ἐξεφωνοῦντο καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ· ἐγένετο ἄρα συγχώνευσις τοῦ *ι ι* εἰς *ι*. Καὶ τὰ Αἰολικὰ *πέρροχος, περρέχειν, περρεθήκατο* οὐχὶ ἔκθλιψιν ἀλλὰ προφορὰν κατὰ συνίζησιν ἐμφαίνουσιν. Ὁμοίως τῷ *περιὼν* φαίνεται ἔχον τὸ ἐπικὸν *περίαχεν*. (Ὑπάρχει καὶ γνώμη ὅτι το *πὲρ* τοῦ *περ - ίαχε*, τοῦ *πέρ-οδος* (Πινδ.) τὸ *πὰρ* (=περὶ) παρ᾽ Ἠλείοις, *πὲρ* παρὰ Λοκροῖς κτλ. ὀφείλει ν᾽ ἀναχθῇ οὐχὶ εἰς τὸν τύπον *περί*, ἀλλ᾽ εἰς ἄλλον, *πέρ*, διάφορον τοῦ *περὶ*· ἀλλὰ δέν μοι φαίνεται πείθουσα).

10) Ἐν Ἤλιδι συνέβαινεν ἔχθλιψις τοῦ ἄρθρου, οὐ μόνον ὅτε ἔληγεν εἰς βραχὺ ἢ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον, οἷον *τ' ἀρχαῖον τ' ἄλλα, τ' αὐτῷ, τ'(ῶ) ἱαρομάω, τ'(ῷ) ἐπιάρῳ, τ'(ῷ) ἱαρῷ, τ'(οἱ) Ἀνφίδολοι, τ'(αῖ) ἀρεταῖ* κτλ., ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ ὅτε ἔληγεν εἰς σύμφωνον, οἷον *τῶν γραφέων τ' αὐτῶν, τὼρ ἱαρομάωρ τ'(ὼρ) Ὀλυνπίᾳ.* Φαίνεται ὅτι τὸ *τ* ἁπλῶς ἤρκει εἰς τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα αὐτῶν, ἵνα αἰσθάνωνται ὅτι τι ἐξεφέρετο ἐνάρθρως.

11) Καὶ πρὸ στίξεως καὶ πρὸ τοῦ ἐρωτηματικοῦ, ἐν δὲ τῷ διαλόγῳ τῶν δραματικῶν καὶ μεταξὺ λέξεων ἀνηκουσῶν δύο διαλεγομένοις προσώποις (ἐν ταῖς *ἀντιλαβαῖς*) φαίνεται ὅτι ἐγίνετο ἔχθλιψις· πρβλ. *τὰ γοῦν σ'· ἐγώ σοι μάντις εἰμὶ τῶνδ' ἄκρος! τοσαῦθ' ὁ μάντις εἶφ'· ὁ δ' εὐθὺς ἐξ ἕδρας πέμπει με. κράτος κατακτήσαιτ'· ἐγὼ δὲ καὶ δίχα κείνων. μὴ θνῆσχ'· ἅλις γὰρ τῶν τεθνηκότων. σώθηθ' ὅσον γε τοὐπ' ἔμ'· ὦ κατὰ στέγας. ὁ δ' εἶπε πρός με βαί', ἀεὶ δ' ὑμνούμενα. ποδαπὰ τὰ χοιρί'; ὡς τραγασαῖα φαίνεται. Ἀλλ' ἔρφ' — Ὑφηγοῦ. φόνος ὅσος ὧδ' —Ἆ ἆ. σέ γε πημαίνουσ' — Ὤμοι φιλίου χρήζω στόματος. Ὁ δὲ τί πρὸς ταῦτ' εἶφ'; —Ὅτι ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν. Ἀπολεῖ κάκιστ' — Ἀλλ' ἀγάθ'... Μὰ Δί' οὐ δῆτ' ἔγωγ' — Οὐδὲν πάνυ. Τί δῆτα ταῦτ' ἂν ὠφελήσειέν σ'; — Ὅτι. φαυλότατα καὶ ῥᾷστ, — Εἰπὲ δή. Ἔγωγ' — Ὁρᾷς οὖν. Ἀλεκτρυόν' — Ἄμφω ταὐτό; Οὐ καταβαλεῖτε τὰ σκόροδ'; —Ὦ μοχθηρὲ σύ. Ἀλλ' ἐκκυκλήθητ' — Ἀλλ' ἀδύνατον* κττ.

Ἡ γένεσις τοῦ πάθους τούτου πρὸ στίξεως, πρὸ τοῦ ἐρωτηματικοῦ καὶ ἐν ταῖς ἀντιλαβαῖς φαίνεται ἀληθῶς σφόδρα παράδοξος. Ἐν τοῖς συντακτικῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν στενῶς συνδεδεμένοις οὐδὲν φυσικώτερον τῆς τοιαύτης ἀποβολῆς. Τοῦτο φαίνεται σαφῶς ἐν ταῖς Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς, ἐν αἷς ἡ ἔχθλιψις γίνεται μόνον ἐν ταῖς συντακτικῶς στενῶς συνδεδεμέναις λέξεσιν, ἀλλὰ παραλείπεται ἐν ταῖς ὁπωσδήποτε χωριζομέναις. Οὕτως ἡ μεγάλη ἐπιγραφὴ τῆς Γόρτυνος παρέχει *πρόθθ' ἔδωκε*, ἀλλὰ *πρόθθε, ὀπᾷ*, διότι διὰ τοῦ *ὀπᾷ* ἄρχεται νέα πρότασις. *Ϝεκσήκοντ' ἀμε-*

ρᾶν, ἀλλ' «*ἐν ταῖς τριάκοντα ἢ κα Ϝείπωντι, πεντήκοντα, αἰ*» κττ. Ὁμοίως *πεδ', κατ', κρήματ' ἐκόντων, γυναῖκ', μοικίοντ'*, ἀλλὰ καὶ *τὸν ἐπιβάλλοντα, ἄνδρα· ἔκονσ', κηρεύονσ'*, ἀλλὰ *κηρεύονσα, ἐπελεύσαι· ἀπολακόνσα, ᾇ· ἔδωκε ᾗ, ἔδωκε ᾇ· ὤπυιε, ἀντί· πέντ' ἀμερᾶν*, ἀλλὰ *πέντε, ὅτι* καὶ *κρῆθαι δὲ τοῖδδε, ᾇ*. (Ἡ δοτικὴ ἑνικὴ καὶ πληθυντικὴ τῆς γ' κλίσεως ἐνταῦθα οὐκ ἐκθλίβεται τὸ *ι*). Πρβλ. καὶ τὰ ἡμέτερα *ὅπ' ἀγαπᾷς, τ' ἔρχεσαι καὶ ζητεῖς; τ' ἔχεις;* κλπ.. Ἀλλὰ παρεμπιπτούσης στίξεως ἢ ὅταν ὁ λόγος ἀνήκῃ διαφόροις προσώποις, τὸ πρᾶγμα φαίνεται τελέως ἀλλόκοτον. Διότι αὐτὸ τοῦτο ὅτι κατὰ τὰς συναλοιφὰς ταύτας ἐξαφανίζεται ὁπωσδήποτε φωνῆεν ἕνεκα ἄλλου, μόνον οὐχὶ βοᾷ ὅτι ταῦτα ἐξεφωνοῦντο ἡνωμένα, διὸ καὶ ἡ ἀποβολὴ τοῦ ἑνὸς διὰ τὸ ἄλλο. Ἀλλ' οὕτω στενῶς συνδεδεμένων ὥστε ν' ἀποβάλληται τὸ ἕτερον, στίξις καὶ χωρισμὸς αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων ἢ ἀπόδοσις αὐτῶν εἰς διάφορα πρόσωπα φαίνεταί τι παντελῶς ἀδιανόητον. Εἰ δὲ μή, ἀνάγκη νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἡ προηγουμένη λέξις ἠδύνατο οὕτω μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου νὰ λήγῃ εἰς οἱονδήποτε σύμφωνον ἢ καὶ εἰς σύμφωνα, οἷον *ἔσθλ', ἔρχεσθ', ἔρχετ', ἔτ', ἔμ'* κλπ. Ἔπειτα ὅτι καὶ ἐδασύνετο πολλάκις τὸ τελικὸν γενόμενον τοῦτο σύμφωνον, εἰ καί, ὡς ἐκ τῶν παραδειγμάτων φαίνεται, ἐνίοτε ἀνῆκεν ἑτέρῳ προσώπῳ, τοῦτο πάλιν ἄλλην παρέχει δυσκολίαν. Τὴν πρώτην ἀπορίαν, ἤτοι πῶς ἠδύνατο ν' ἀποβαίνῃ τελικὸν σύμφωνον οἱονδήποτε, διέλυόν τινες παλαιοὶ Γραμματικοὶ διδάσκοντες ὅτι «τὸ πρὸ τῆς ἀποστρόφου σύμφωνον συνάπτεται τῷ ἐπιφερομένῳ φωνήεντι»· ἀλλὰ τοῦτο προδήλως δὲν ἦτο δυνατὸν μετὰ στίξιν, ἢ ὅτε ἡ ἑξῆς λέξις ἀνῆκεν ἄλλῳ προσώπῳ. Νεώτεροι δὲ ὀνομαστοὶ φιλόλογοι πειρῶνται νὰ διαλύσωσι ταύτην διατεινόμενοι ὅτι τοῦ ἐκτεθλιμμένου φωνήεντος ὑπελείπετο βραχύ τι μόριον, ὅπερ ἀπήρτιζε στήριγμά τι τοῦ πρὸ αὐτοῦ συμφώνου. Στηρίζουσι δὲ τὴν γνώμην ταύτην ἐπὶ τοῦ συμβάντος τῷ ὑποκριτῇ Ἡγελόχῳ τῷ 408 π. Χ. ἀπαγγέλλοντι τὸν στίχον τοῦ Εὐριπίδου Ὀρέστῃ 279 *ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ.*

Τότε διδάσκουσι τὰ σχόλια Εὐριπίδου «οὐ γὰρ φθάσαντα διελεῖν τὴν συναλοιφήν, ἐπιλείψαντος τοῦ πνεύματος, τοῖς ἀκροωμένοις τὴν *γαλῆν* δόξαι λέγειν» ἢ κατὰ τὸν Σχολ. τοῦ Ἀριστοφάνους Βατράχοις 303 «προστάντος (ὅπερ διωρθώθη εἰς προεκστάντος) αὐτῷ τοῦ πνεύματος . . . αἰφνιδίως ὀφθῆναι συνελόντα τὴν συναλοιφήν. . .». Ἡ μαρτυρία τῶν Σχολιαστῶν καὶ ἡ παρῳδία τοῦ στίχου τούτου ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους οὐδεμίαν καταλείπουσιν ἀμφιβολίαν ὅτι ὁ Ἡγέλοχος ἀντὶ *γαλήν' ὁρῶ,* ἤτοι ἀντὶ *γαληνὰ ὁρῶ* εἶπε *γαλῆν ὁρῶ*, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ γέλως τῶν θεατῶν. Ἀλλὰ πῶς ἐξεφώνησε τὸ *γαλῆν* ἀντὶ *γαλήν'* ἐπιλείψαντος (ἢ προεκστάντος) αὐτῷ τοῦ πνεύματος καὶ διὰ τοῦτο οὐ διελόντος τὴν συναλοιφὴν ὅπως ἑρμηνεύουσιν οἱ Σχολιασταί; Ἡ ἐπίλειψις τοῦ πνεύματος θὰ ἐγίνετο αἰτία νὰ σταθῇ εὐθὺς μετὰ τὴν λέξιν ταύτην καὶ σημάνῃ ὄντως τὴν ἔκθλιψιν, οὐχὶ δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ μετ' αὐτὴν τὸ *ὁρῶ*· διὰ τούτου σαφῶς δείκνυται ὅτι οὐκ ἐπέλιπεν ἀληθῶς αὐτῷ τὸ πνεῦμα καὶ ὅτι ἡ ἑρμηνεία πλημμελής. Τἀληθὲς περὶ τούτου διδαχθὲν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Schwyzer ἀνεγράψαμεν ἤδη ἐν Τόμ. Α' σελ. 516. Ἡ ἐκ τοῦ ἀνεκδότου ἄρα τούτου ἀπόδειξις περὶ τοῦ ὅτι ὑπελείπετο μόριόν τι τοῦ φωνήεντος, δὲν εἶναι ἀληθής.

Τοὐναντίον δὲ κατὰ τῆς γνώμης ταύτης ὑπάρχουσι τὰ ἀκόλουθα τεκμήρια, α') τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου

Α. ὁ Ζεύς μ' ἐκάλεσε Πέλοπί γ' *ἔρανον* ἑστιῶν.

Β. ἦ παμπόνηρον ὄψον, ὦ τᾶν, *ὁ γέρανος.*

Α. ἀλλ' οὔτι *γέρανον,* ἀλλ' ἔρανον γά τοι λέγω.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, ἵνα εἶναι καθόλου δυνατὴ σύγχυσις ἐν τῇ προφορᾷ τοῦ *γ' ἔρανον* καὶ *γέρανον,* ἔδει νὰ μὴ ὑπολείπηται τοῦ *α* τοῦ *γὰ* λείψανόν τι, διότι τοῦτό τε καὶ τὸ ἀρκτικὸν τοῦ *ἔρανος* θὰ συνήπτοντο εἰς μακρότερον ὁπωσδήποτε *ε*.

Ὅμοιον τούτῳ εἶναι καὶ τὸ λογοπαίγνιον Διογένους τοῦ κυνικοῦ *ἐπ' ἀλειμμάτιον - ἐπ' ἄλλ' ἱμάτιον.* Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καὶ τὸ δασὺ πνεῦμα παραμελεῖται καὶ τὸ διπλοῦν *λ*

καὶ τὸ διπλοῦν *μ* ἰσοδύναμα τοῖς ἁπλοῖς ἐκλαμβάνονται, δὲν δύναται νὰ εἶναι γνήσιον, ἀλλὰ μεταγενέστερον· οὐχ ἧττον Ἑλληνικὴν προφορὰν ἔστω καὶ μεταγενεστέρων χρόνων ἐμφαίνει· δῆλον ἄρα ὅτι ἐπὶ Διογένους τοῦ Λαερτίου τοῦ διηγουμένου τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο τὸ *ο* τοῦ ἄλλο ἐξεθλίβετο ὅλως. Πρβλ. ἔτι τὸ παράγγελμα τῶν Γραμματικῶν «*ἀνθέων* γραπτέον καὶ μὴ *ἀνθῶν*, ὡς *γενῶν* καὶ *βελῶν*, ἵνα μὴ συμπέσῃ τῷ *ἀνθ' ὧν* ἔγραψας καὶ *ἀνθ' ὧν* ἔδωκας». Ἔτι δὲ τὰς ἐν Τόμ. Α' σελ. 518 ἀμφιβολίας περὶ τὴν διάκρισιν τοῦ *ἀποίκου* καὶ *ἀπ' οἴκου*, τὸ ἐξ Ἐρετρίας ἐπιγρ. «*ὅπωρ Ἀρτεμίρια ἄγωμεν*» (ἐν Ἀθηνᾶς ΙΓ. σελ. 360-3), ἐν ᾧ τὸ τελικὸν -ς τοῦ *ὅπως* ἐτράπη εἰς *ρ* ὅπως καὶ τὸ ἐντὸς λέξεως· καὶ τὸ Λακ. *ΔιιΗικέτα* καὶ *Διὸ λευθερίῳ*, τὸ *καθεὶς* ἀπὸ τοῦ *καθ' ἕνα*, τὸ *ὑφέν*, *καθότι*, *διότι* κτλ., πάντα μόνον οὐχὶ βοῶντα ὅτι ἀληθῶς οὐδὲν ὑπελείπετο λείψανον τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος.

β') Ὑποτιθεμένου ὅτι ἐσῴζετο λείψανόν τι τοῦ *ι*, *ε*, *ο* κτλ., ἔδει ταῦτα νὰ συναφθῶσιν εἰς μίαν συλλαβὴν μετὰ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος, ἤτοι νὰ λεχθῇ ἔτι' *ἄλλο*, *λέγεσθε ὅτι*, *ἴσθι ὅτι*, *γένοιτο ἄν*, *οἶδα ἐγὼ* κτλ. Ἀλλὰ τοιαύτας συνδέσεις καὶ συνεκφωνήσεις φωνηέντων οὐδείς ποτε ἀπέδειξεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.

γ) Οὐδετέρα τῶν παρὰ τὴν ἔκθλιψιν συλλαβῶν, ἂν ἐξ ἀρχῆς εἶναι βραχεῖα, παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ποιητῶν ὡς μακρά· τοῦτο δ' ἔμελλε νὰ συμβαίνῃ, ἄν, ὅπως λ. χ. γίνεται ἐν τῇ κράσει, ἡνοῦντο δύο φωνήεντα, ἔστω καὶ ἂν ἦτο σφόδρα ἠλαττωμένον τὸ ἕτερον· πρβλ. *ἄλγε' ἔθηκε*, *αὐτὸς δ' ὅδ' ἤδη*, *σῶμαθ' ἑλών*, *φαίνετ' ἄρ' ἡμῖν*, *ἀνέρχεθ' ὑπὸ τῆς λιγνύος*, *γενήσετ' ἀγαθὰ* κτλ.

δ') Οὐδὲν τοιοῦτον λείψανον φωνήεντος ᾐσθάνοντο ὑπολειπόμενον οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοὶ διαρρήδην διδάσκοντες «*κλοπῆς γραμμάτων* οὔσης τῆς συναλοιφῆς . . . ἡ συναλοιφὴ *ὡς γράφεται καὶ βαίνεται*» (ἰδὲ κατωτ. § 8).

Ἂν δὲ κατὰ ταῦτα μένῃ ἀνερμήνευτον, πῶς ἠδύνατο λέξις Ἑλληνικὴ νὰ περατῶται εἰς σύμφωνον ἢ σύμφωνα, ἀφοῦ, ὡς

ἐδείχθη, οὐδὲν ὑπελείπετο λείψανον τοῦ ἐκθλιβομένου φωνήεντος, ἔτι μᾶλλον μένει ἄλυτον καὶ ἀδιανόητον, πῶς ἠδύνατο νὰ δασύνηται τὸ μετὰ τὴν ἔκθλιψιν τελικὸν γενόμενον τοῦτο σύμφωνον, ὅτε ἡ ἀκόλουθος δασυνομένη ἐξεφωνεῖτο ὑπ' ἄλλου προσώπου· οἷον «*ἔρφ' -'Υφηγοῦ.'Ο δὲ τί πρὸς ταῦτ' εἶφ'; -"Οτι ἀλεκτρυόνος . . .*» Διὰ πάντα ταῦτα πιθανὸν φαίνεταί μοι ὅτι τοῦ φυσικοῦ λόγου εἰκόνα παρέχουσιν ἡμῖν ὄντως αἱ Κρητικαὶ ἐπιγραφαὶ (ἰδὲ ἀνωτ.) δεικνύουσαι ὅτι ἐξαφάνισις τῆς χασμωδίας δι' ἐκθλίψεως ἐπετυγχάνετο μόνον ἐν ταῖς λέξεσι ταῖς ὁπωσδήποτε στενῶς συνδεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας· ὅτι δὲ ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ μέτρου οἱ ποιηταὶ ἐπεξέτειναν τὴν χρῆσιν ταύτην ἐπὶ μᾶλλον, ἀλλὰ πιθανώτατα ἔγραφον ἐκ τοῦ πλήρους, (πρβλ. τἀνωτέρω § 3 λεχθέντα περὶ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν) καὶ μόνον ἐν τῇ ἀναγνώσει ᾠκονόμουν τὰ μέτρα ὅπως ἠδύναντο αὐτοί τε καὶ οἱ ὑποκριταί. Οἱ δὲ Γραμματικοὶ ἐπὶ μακρὸν ἠμφεσβήτουν περὶ τῆς ὀρθῆς γραφῆς τούτων, ἔπειτα δὲ κατὰ μικρὸν χάριν ὁμαλότητος ἐπεξέτειναν τὴν χρῆσιν τῆς ἐκθλίψεως ἐπὶ πάντα τὰ δεόμενα αὐτῆς πρὸς ὀρθὴν τῶν στίχων ἀνάγνωσιν, δὲν παρετήρησαν δὲ ὅτι τοιοῦτοι τύποι, οἵους ἔγραφον, ἦσαν ἀλλότριοι τῆς φυσικῶς λαλουμένης Ἑλληνικῆς γλώσσης. (Ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι παρὰ Πλαύτῳ λέξεις ἄλλως προκλιτικῶς ἐκφερομεναι δύνανται νὰ κεῖνται οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἀντιλαβαῖς, οἷον «Quid matrém? | Non censeo | Quid eámpse illám | Non censeo», διὰ τοῦτο ἐδίδαξεν ὁ Σχούτσιος ὅτι «ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ὁ ποιητὴς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὸν ὑπὸ διαφόρων προσώπων ἀπαγγελλόμενον στίχον οὕτω πλάττει ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους, ὡσεὶ ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἐξεφωνεῖτο. Τοὐλάχιστον ἐγὼ ἀγνοῶ τί ἄλλο ἢ τοιαύτη τις ποιητικὴ ἄδεια δύναται νὰ εἶναι ἡ συχνὴ ἔκθλιψις κατὰ τὰς μεταβολὰς τῶν προσώπων»). Οὕτως αἱ τοῦ Ἀριστάρχου Ὁμηρικαὶ ἐκδόσεις εἶχον «*ἆ δειλέ, ἦ μάλα δή σε*». Ὁμοίως διδασκόμεθα ὅτι τὸ ἐν Λ 441 *ὦ Σῶχ' Ἱππάσου υἱέ,* αἱ τοῦ Ἀριστάρχου εἶχον *ἐντελῶς, ὦ*

Σῶκε, «ἐπεὶ μετὰ τὰς προσαγορευτικὰς ἀνάγκη στίζειν» κατὰ τὸν Ἡρῳδιανόν.

12) Πρὸς τούτοις λεκτέον ὅτι εὑρίσκεται μὲν ἡ ἔκθλιψις ἐπὶ πολλῶν λέξεων καὶ κατηγοριῶν λέξεων, ἀλλ' ὅτι οὔτε αἱ ἐπιγραφαὶ οὔτε τὰ ἀντίγραφα τῶν παλαιῶν παρέχουσι σταθερὰν τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἀναμὶξ φέρονται τύποι ἐκτεθλιμμένοι καὶ οὐχί. Οὕτω λ. χ. ἐν τοῖς Πίναξι τῆς Ἡρακλείας πάσχουσιν ἔκθλιψιν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος αἱ προθέσεις *πάρ, ἄν*, (αἵτινες ὅμως οὕτω καὶ πρὸ συμφώνου παραλαμβάνονται), ἀλλὰ μένουσι πλήρεις πάντοτε καὶ πρὸ φωνήεντος ἡ *ποτί, κατά, ἀπό, ἐπί, μετά*, τὸ δὲ μόριον *κά, οὐδέ, ὥστε* διφοροῦνται, καὶ πάλιν τὰ μόρια *δέ, τέ*, τὸ *ἐστί*, τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα κλπ. γράφονται ἀεὶ ἐκ τοῦ πλήρους, *τοί τε ἀντόμοι, ὁ δὲ ἀνελόμενος, τὰς δὲ ἐλαίας, τὸ δὲ εὖρος, ἐγϝηληθίωντι ὥστε, ἐγένοντο ἀπὸ τῶ ἀντόμω* κτλ.

Ἐν Θεσσαλ. ἐπιγρ. ὁμοίως *ὤλετο ὤν, μνᾶμα ἀνέθηκε Ἀγεσίαι*, καὶ *πόλλ' ἐποδυρομένη*. Ἐν Ἰων. ἐπιγρ. κεῖται *πέντ' ἡμέρῃσιν, πρηξάντων δ' οἱ, τὰ δ' ὁλοσχερέα* κττ. ἀλλὰ καὶ *δὲ οἶνον, τὰ δὲ ἀγγεῖα, τὰ στρώματα ἐσφέρεν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ἔπειτα ἀλυκωτῷ* κττ.

Καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐμμέτροις ἐπιγραφαῖς γράφονται πολλάκις οἱ τύποι ἐκ τοῦ πλήρους, εἰ καὶ τὰ μέτρα ἀπαιτοῦσι τὴν ἀποβολὴν τῶν φωνηέντων, οἷον *ταῦτ' ἀποδυράμενοι νεῖσθΕ ἐπὶ πρᾶγμ' ἀγαθόν· ἔστι δΕ ἄ(ρ αὐτῷ)· ἑπτὰ δὲ ἀπορρήσας λόγχας πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ λιπόντΕ ἀμφοῖν μέγα πένθος. μνῆμα τόδΕ ἧς ἀρχῆς. Νικίας μΕ ἀνέθηκεν, Ἥρᾳ Θηρὶς τήνδΕ ἀνέθηκεν, τόνδΕ ἐλάτρευσα, τοῦδε δΕ ἔτι, ὅδΕ αὐτόχθων, νικήσας δΕ ἵππων τε δρόμους ἔργον τΕ ἐν ἁμίλλαις, τότε Ὀλυμπίᾳ ἄλλους τΕ ἀθλοφόρους, κἀπόησΕ ἐμέ, ἀλλά με μοῖρΑ ἐδάμασσε, εἴτΕ ἀστεροπῆτι, υἱῷ τΕ Ἀσκλαπιῷ, ἐνθάδΕ ἐγὼ κεῖμαι, κόσμον δΕ αὐτοῖσι* κτλ. (Πρβλ. καὶ Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Β' σελ. 517-21).

Κατὰ ταῦτα πιθανὸν φαίνεται ὅτι ἐν τῷ συνήθει καὶ καθ' ἡμέραν λόγῳ ἡ δι' ἐκθλίψεως ἐξαφάνισις τῆς χασμωδίας ἐπετυγχάνετο

κανονικῶς, (ὅπως καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ δημώδει παρατηρεῖται)· ἐντεῦθεν βλέπομεν καὶ τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἰσοκράτη φεύγοντας καθόλου εἰπεῖν οὕτω τὴν χασμωδίαν· ἀλλ' ἐν τῇ γραφῇ καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἐπισήμῳ λόγῳ αἱ λέξεις ἐγράφοντο ἐκ τοῦ πλήρους χάριν τοῦ εὐδιαγνώστου. Ἐντεῦθεν μόνον περὶ τῶν ποιητῶν, ὧν τὰ μέτρα διδάσκουσιν ἡμᾶς τἀληθές, καὶ περὶ τῶν πεζογράφων, περὶ ὧν ὑπάρχει παράδοσις ὅτι ἔφευγον τὴν χασμωδίαν, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ διισχυριζώμεθα ὅτι αἱ παρ' αὐτοῖς ἀπαντῶσαι χασμωδίαι, ἂν μὴ ἔχωσι λόγον, ὅπως αἱ ἀνωτέρω σελ. 264-5 καὶ 275-6 μνημονευθεῖσαι, εἶναι ἀλλότριαι αὐτῶν· περὶ ὧν δ' ὅμως ῥητὴ μαρτυρία οὐχ ὑπάρχει, εἶναι πλημμελὲς νὰ βιάζωμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν, διότι ἐκεῖνοι ὡδηγοῦντο οὐχὶ ὑπὸ διατετυπωμένων γραμματικῶν κανόνων, ἀλλ' ἁπλῶς ὑπὸ τῆς εὐφωνίας, τ. ἔ. ὑπὸ τοῦ γλωσσικοῦ αὐτῶν αἰσθήματος, ὅπερ πολλάκις διὰ τοὺς παρακειμένους φθόγγους ἢ δι' ἄλλους λόγους πολλάκις ἀγνώστους ἡμῖν οὐχὶ πάντα ὁμοίως ἐξελάμβανεν. Οὕτω λ. χ. λέγει ὁ Δημήτριος ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας § 70 ὅτι «Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν συναλοιφῇ μὲν λεγόμενα *δύσφωνα* ἦν, διαιρεθέντα δὲ καὶ συγκρουσθέντα *εὐφωνότερα*, ὡς τὸ «*πάντα μὲν τὰ νέα καὶ καλά ἐστιν*» *εἰ δὲ συναλείψας εἴποις* «*κάλ' ἐστίν*», *δυσφωνότερον ἔσται*». Καὶ ὁ Πλούταρχος εἰρωνεύεται τοὺς σφόδρα ἐπτοημένους περὶ τὴν χασμωδίαν, διὸ γράφει «ἐνίους γοῦν ὁρῶμεν οὐδὲ φωνήεντι συγκροῦσαι φωνῆεν ἐν τῷ λέγειν ὑπομένοντας», καὶ «οὐ γὰρ ἀκονῶν (ὁ Ἰσοκράτης) ξίφος οὐδὲ λόγχην χαράττων οὐδὲ λαμπρύνων κράνος οὐδὲ στρατευόμενος οὐδ' ἐρέσσων, ἀλλ' ἀντίθετα καὶ πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα κολλῶν καὶ συντιθεὶς μονονοὺ κολαπτῆρσι καὶ ξυστῆρσι τὰς περιόδους ἀπολεαίνων ἐγήρασε. Πῶς οὖν οὐκ ἔμελλεν ἄνθρωπος ψόφον ὅπλων φοβεῖσθαι καὶ σύρρηγμα φάλαγγος ὁ φοβούμενος φωνῆεν φωνήεντι συγκροῦσαι καὶ συλλαβῇ τὸ ἰσόκωλον ἐνδεὲς ἐξενεγκεῖν;» Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ γνώμη καθ' ἣν ὁ Πλούταρχος, ὁ Θεόφραστος καὶ ἄλλοι ἔφευγον τὴν χασμωδίαν, εἶναι παντελῶς πλημμελὴς καὶ ἡ παρὰ τὰ

ἀντίγραφα εἰσαγωγὴ τῶν ἄνευ χασμωδίας τύπων εἰς τοὺς συγγραφεῖς τούτους (μάλιστα τύπων οἷον *προὔβαλ' δ. εὐπορήσει' ἄν*), στηρίζεται ἐπὶ τελείας ἀνεπιστημοσύνης· πρβλ. 'Αθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' σελ. 503-18.

Ὅπως δὲ τὴν χασμωδίαν ἐθεράπευον διὰ τῆς ἐκθλίψεως, οὕτως ἐποίουν, καθ' ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω σελ. 260-1, ἐπί τινων λέξεων καὶ τύπων διὰ τῶν εὐφωνικῶν γραμμάτων, τοῦ *-ν* καὶ *-ς*. 'Αλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν ἦν περιωρισμένη, τοῦ μὲν -ς ἐν ὀλίγαις τισὶ λέξεσι, λ. χ. *οὕτω -οὕτως, πολλάκι -πολλάκις, χωρὶ-χωρίς, εὐθὺ-εὐθύς, ἀτρέμα-ἀτρέμας, μεσσηγὺ-μεσσηγύς, ἀντικρὺ-ἀντικρύς, ἀμφὶ-ἀμφίς, ἔμπα-ἔμπας* κτλ. (ὅτι τούτων τὰ πολλὰ διαφέρουσι διαλεκτικῶς ἢ σημασιολογικῶς καὶ ὅτι τὸ -ς ἐν τούτοις δὲν προσελήφθη πρὸς ἐξαφάνισιν τῆς χασμωδίας, εἶναι γνωστόν, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι). Τὸ δὲ *-ν* προσλαμβάνουσι μόνον λέξεις καὶ τύποι τινὲς λήγοντες εἰς *-ε* ἢ *-ι*, οἷον οἱ εἰς *-ε* λήγοντες τύποι τῆς Αἰολικῆς λεγομένης εὐκτικῆς, *λέξειεν*, πρὸς δὲ τὸ γ' ἑν. πρόσωπον τῶν παρῳχημένων χρόνων (*ἔλεγεν, εἶπεν, ἔλεξεν*, ὧν τὸ *ε* δὲν ἐκθλίβεται ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ) καὶ τοῦ παρακειμένου, *πεποίηκεν, οἶδεν*. Ὁμοίως λαμβάνουσιν αὐτὸ τὰ εἰς *-ι* λήγοντα τρίτα ἑν. καὶ πληθ. πρόσωπα τῶν ῥημάτων (*φησίν, τίθησιν, δίδωσιν, λέγουσιν, διδόασιν* κλπ., ὧν τὸ *ι* δὲν ἐκθλίβεται ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, πλὴν μόνου τοῦ *ἐστί*, λεγομένου καὶ *ἔστ', ἔσθ'*). ἔτι δὲ αἱ εἰς *-ι* λήγουσαι δοτ. πληθ. *'Αθηναίοισιν, ποσίν, χρήμασιν*, κτλ., ὧν τὸ *ι* ὁμοίως ἀνέκθλιπτον ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ), πρὸς δὲ τὸ *εἴκοσιν, πέρυσιν*, ἐν ταῖς διαλέκτοις *ὀκτάκιν*, κτλ.

§ 5. *Περὶ τῆς ἐκθλίψεως ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Καὶ ἐν τῇ Λατ. ἐθεραπεύετο, ὅπως ἐλέχθη ἀνωτ. σελ. 268, ἡ χασμωδία πολλάκις διὰ τῆς ἐκθλίψεως, ἀλλ' αὕτη ἐτελεῖτο ἐπὶ ὅροις ἱκανῶς διαφόροις τῶν ἐν τῇ 'Ελληνικῇ.

Καθ' ὃν δηλ. τρόπον ἐν *συνθέσει* ἀπεβάλλετο ἐν τῇ 'Ελληνικῇ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ τελικὸν φωνῆεν τῆς προηγουμένης

λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ μακροῦ ἢ βραχέος τῆς ἑπομένης (*Τίμ-αρχος, ἀρχ-αιρέσια*), οὕτως ἐγίνετο ἐν τῇ Λατινικῇ οὐ μόνον ἐν *συνθέσει* ἀλλὰ καὶ ἐν *συνεπείᾳ*· πρβλ. magn-animus, lan-oculus, rēm-ex. soll-ers κτλ. καὶ men(e) efferre pedem, men(e) incepto, cau(e) n(e) eas = Cauneas. Ἐντεῦθεν δύναται νὰ διατυπωθῇ καθολικῶς, ὅτι α) πᾶν τελικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγος προηγουμένης λέξεως *δύναται* νὰ ἐκθλιβῇ πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ ἑπομένης· πρβλ. arva nequ(e) Ausoniae semper; atqu(e) ea diversa penitus dum parte geruntur; obseder(e) alii telis angusta viarum. Taenarias etiam fauces alt(a) ostia Ditis. Dardanid(ae) e muris κτλ. Καὶ β) τὸ τελικὸν τῆς προηγουμένης m καὶ τὸ ἀρκτικὸν τῆς ἀκολουθούσης h διὰ τὴν ἀσθενῆ αὐτῶν προφορὰν δὲν ἐκώλυον τὴν ἔκθλιψιν, Ili(um) et omnis pervent(um) ad limina sedis monstr(um) (h)orrend(um) ingens mult(um) ill(e) et terris. γ) Οὐδὲ τὸ τελικὸν -s ἐκώλυε τὴν ἔκθλιψιν, ὅτε εἵπετο φωνῆεν ἢ h, πρβλ. rurs(us) in secessu longo sub rupe cavata, coll(us) haud multo post erit. δ) Καὶ μονοσυλλάβων λέξεων τὸ τελικὸν φωνῆεν ἐκθλίβεται. ε) Δύο φωνήεντα δὲν ἀποβάλλονται κατ' ἔκθλιψιν ἐκ τοῦ τέλους τῆς λέξεως κττ.

Σημειωτέον δ' ὅτι, καθ' ἃ εἴπομεν, *ἠδύνατο* νὰ τελεσθῇ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἡ ἔκθλιψις, ἀλλ' οὐκ ὤφειλεν· τοῦτο παρετήρησαν καὶ διδάσκουσι διαρρήδην οἱ Ῥωμαῖοι Γραμματικοὶ λέγοντες «non tamen omnes syllabae quae sic cadunt, id est aut in vocalem aut in *-m* aut in *-s*, necesse est ut synaloepham patiantur; sed quae synaloepham patiantur, sic cadant necesse est. Ceterum sunt quae sic eveniunt, non tamen eliduntur: de vocali, ut «sucus pecori et lac subducitur agnis Aeaeque insula Circae» κλπ. (Sacerdos παρὰ Keil Ϛ' 448).

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ἡ ἔκθλιψις ἐν τῇ συνθέσει εἶναι λίαν σπανία, καὶ κυρίως μόνον τὸ ă ἀποβάλλεται ἐνίοτε πρὸ τοῦ ĭ ŭ,

οἷον **pradakṣiṇ-i't** = ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενος, **pād-ūna** = ἐλάσσων κατὰ ἓν τέταρτον, **pr-apitvā'** κτλ.

Ἐν δὲ τῇ συνεπείᾳ ἡ χασμωδία δὲν θεραπεύεται δι' ἐκθλίψεως, ἀλλ' ἢ διὰ κράσεως ἢ δι' ἀφαιρέσεως ἢ διὰ τροπῆς τῶν φωνηέντων i, u, ṛ εἰς ἡμίφωνα y, v, r κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω.

§ 6. *Περὶ κράσεως (καὶ ἀφαιρέσεως) ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.* Ὅπως πολλάκις διὰ τῆς ἐκθλίψεως βραχέος φωνήεντος ἢ βραχείας διφθόγγου οὕτως ἄλλοτε καὶ διὰ τῆς κράσεως (καὶ τῆς ἀφαιρέσεως) ἐπετυγχάνετο ἡ ἐξαφάνισις τῆς χασμωδίας ἐν τῇ συνεπείᾳ. Ἀλλ' ἐνῷ διὰ τῆς ἐκθλίψεως ἀποβάλλεται μὲν φωνῆέν τι ἢ δίφθογγος, αἱ δὲ παρακείμεναι λέξεις γράφονται νῦν κεχωρισμένως, σῴζουσαι ὡς εἰπεῖν ἑκατέρα τὴν ἰδίαν αὐτοτέλειαν, διὰ τῆς κράσεως ἤτοι διὰ τῆς ἑνώσεως καὶ συγχωνεύσεως τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου προηγουμένης λέξεως καὶ τοῦ ἀρκτικοῦ ἐπιφερομένης εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον σπανίως μὲν ἀπόλλυται ὅλως φωνῆέν τι ἢ δίφθογγος, γράφονται δὲ αἱ κιρνώμεναι λέξεις δύο ἢ καὶ τρεῖς ὑφέν, ἤτοι ἡνωμέναι, τιθεμένου συνήθως ἐπὶ τοῦ κράματος τοῦ σημείου τῆς κορωνίδος εἰς δήλωσιν τοῦ πάθους.

(Σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ δὲν διαστέλλουσιν ὅπως οἱ νεώτεροι τὸν ὅρον *κρᾶσιν* τοῦ τῆς *συναιρέσεως*, λέγουσι δὲ κρᾶσιν καὶ ἣν ἡμεῖς ὀνομάζομεν συναίρεσιν καὶ τἀνάπαλιν. Ἐκεῖνοι ἀποβλέποντες μᾶλλον εἰς τὸ προϊὸν τῆς συναλοιφῆς ἔλεγον συνήθως *κρᾶσιν* μὲν τὸ φαινόμενον, ἐν ᾧ παρήγετο ἁπλοῦς φθόγγος, τ. ἔ. ἐν ᾧ οἱ φθόγγοι *συνεκεράννυντο*, οἷον *τίμαε-τίμα, τὸ ἀγαθὸν-τἀγαθὸν* κττ.. *συναίρεσιν* δὲ τὸ ἐν ᾧ ἐγεννᾶτο δίφθογγος, ἐν ᾧ δηλ. οἱ φθόγγοι ἁπλῶς *συνελαμβάνοντο* εἰς μίαν συλλαβήν, οἷον *γένεϊ-γένει, πάϊς-παῖς* κλτ. Ἐπειδὴ δ' ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ συναλοιφῇ δύο λέξεων προκύπτει ἁπλοῦς φθόγγος καὶ σπανίως δίφθογγος, ἤτοι κατὰ τὴν θεωρίαν

ἐκείνων ἐτελεῖτο *κρᾶσις*, διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦτο περιωρίσθη ὅπως πάντες σήμερον λέγομεν).

Τῆς κράσεως ἐκτενὴς χρῆσις ἐγίνετο ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ τῷ παντοιοτρόπως φεύγοντι τὴν χασμωδίαν, φαίνεται δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ ἦν ἱκανῶς συχνή, διὸ καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς, οἱ δὲ πεζογράφοι, οἱ τραγικοὶ ἐν τοῖς χορικοῖς αὐτῶν ᾄσμασι καὶ οἱ συντάσσοντες τὰ ψηφίσματα θηρεύοντες τὸν ἐπίσημον καὶ ἐπιμεμελημένον λόγον μικρὰν αὐτῆς ποιοῦνται χρῆσιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ πλεῖσται τῶν κράσεων τούτων εἶναι ἀλλότριαι τοῦ πεζοῦ τῶν Ἀθηναίων λόγου. Καθόλου ὅσῳ ἐπισημότερα τὰ ἔγγραφα, τοσούτῳ σπανιωτέρα ἡ κρᾶσις, δι' αὐτὸ συχνοτέρα ἐν ταῖς ἀναθηματικαῖς καὶ ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγγείων ἐπιγραφαῖς τοῦ πέμπτου καὶ ἕκτου αἰῶνος, οἷον, *ἀδελφοί, θήκάτη, οὐργοτίμου, ἀπισίτια* = ἃ ἐπισίτια, *κἀπίστατον, κἀποίησεν, χἄτερος, χῷ, ἡτέρα* κττ.

Πάσχουσι δὲ κρᾶσιν ἐν μὲν τῷ πεζῷ λόγῳ καθόλου οὐ πολλαὶ λέξεις καὶ οὐδ' αὐταὶ συχνά, οἷον μονοσύλλαβοί τινες τύποι τοῦ ἄρθρου καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ἡ πρόθεσις *πρό*, ὁ σύνδεσμος *καί*, τὸ *ἐγὼ* μετά τινων ῥημάτων, οἷον *οἶδα, οἶμαι*, τὸ *μέντοι-ἂν - μέντἄν*, καὶ τὸ *ὦ*· (ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα πάντα εἶναι πλειστάκις ἡ χασμωδία ἀνεκτή).

Οὕτω λέγεται πλειστάκις ὑπὸ τῶν πεζογράφων καὶ μάλιστα τῶν ῥητόρων *τἄλλα, τἀγαθά, ταὐτὰ* κτλ., ἤτοι τὸ ἄρθρον *τὰ* μετὰ ἀκολουθοῦντος *α* συγκιρνᾶται εἰς *τἀ-*, ὁμοίως *ἂν* = ἃ ἄν, σπανιώτερον δὲ *τοὖργον, τἀμά, τἀπιτήδεια, οὑμός, τοὐμοῦ* κτλ. ἤτοι τὸ *το* + *ε* ἢ *τοῦ* + *ε*, σπάνιον δὲ τὸ *τὸ* + *α* ἢ τὸ *τὸ* + *ι*, οἷον *τἀδίκημα, τὸ ἅτερον - θἄτερον, θοἰμάτιον*. Συχνὸν δὲ τοὐναντίον τὸ ἀρσενικὸν ἄρθρον *ὁ* + *α*, *ἅνθρωπος, ἁνήρ, ὁ ἅτερος ἅτερος*. Ἔπειτα τὸ *καὶ* + *α* ἢ + *ε*, *κἀγαθός, κἀγώ, κἀκεῖνος κἀκεῖ, κἀμοὶ* κτλ., τὸ *ἐγώ* μετὰ τῶν ῥημάτων *οἶδα, οἶμαι*, οἷον *ἐγῷδα, ἐγῷμαι*, ἡ *πρὸ* + σὺν τῷ ἐψιλῷ τῶν ῥημάτων καὶ μάλιστα τῆς αὐξήσεως, *προὖχων, προὐθυμήθη* κτλ. (πρβλ. ἔτι *πρὸ ἔργου - προὔργου*)· καὶ τέλος τὸ *μέντοι* + *ἄν - μεντἄν*, τὸ *δσημέραι* κτλ. (Ὁ *καὶ*

δὲν συγκιρνᾶται παρὰ τοῖς πεζοῖς μετὰ τοῦ ἄρθρου, οἷον τὸ *χώ, χή, χῷ, χαί* οὐ πεζά, οὐδὲ μετὰ τοῦ ὑποθετικοῦ *εἰ, κεἰ*, οὐδὲ μετὰ τοῦ *οὐ, κοὐ*, ἀλλὰ μετὰ τοῦ *ἄν, κἄν*).

Τοὐναντίον δὲ παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ μάλιστα τοῖς κωμικοῖς, ἤτοι τοῖς προσαρμόζουσι τὸν λόγον αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἀττικῇ λαλούμενον λόγον συγκιρνῶνται τὰ φωνήεντα οὐ μόνον τῶν μνημονευθεισῶν λέξεων καὶ τοῦτο συχνότατα ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ τοιούτων αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ ἕνα τόνον, ἤτοι τοιούτων ὧν ἡ ἑτέρα δὲν δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ὑπετάχθη τῇ ἄλλῃ καὶ ἀπήρτισε μετ᾽ αὐτῆς μίαν καθόλου ἔννοιαν· πρβλ. *ηὐσέβεια, ἠπίνοια, ἀποικία, ἀλήθεια, θἠτέρᾳ, οὑνος, ᾧνος, Οὐδυσσεύς, θὔδωρ, τἀθηναίᾳ, τἀγαθῇ, τᾠκίδιον, τοὐξημβλωμένον, οὑπί, Οὐλύμπιος, αὑτή, ἀρχαί, ἀπαιτῶν, ἀγαθοί, ἄνδρες, ἀγορανόμοι, θοὐμόφυλον, τοὐκδιδάξαν, ᾠκότριψ, ταἰσχρά, τοὖπος, τοὔψον, τὠπιόντι* κτλ. Ἔπειτα *ἄνεστιν, ἄλαβεν, ἀδανείσατο, ἀπόνησα, ὠφυτεύσαμεν, οὐξερῶ, μοὐδόκει, σοὐδόκει, μοὐγκώμιον, μεντοὔφασκεν, μοὔχρησε, μεντοὐγώ, οὐτἄρα, μεντἄρα, ὁὐθοὕνεκα, τὐχἀγαθῇ, μικροὔποπαύσω* (Εὐριπ. Ἱκέτ. 636), *ἐὠπολέσθαι, ἀχθομἀγὼ* (ὅπως *κἀγώ*)· *ὠβολοστάται, ὠλεξίκακε, ὦνδρες, ὠναίσχυντε, ὠφήμερε· προὐσχόμην, πρωὔδᾶν, καἰσχροῖσι, κἀσπόδει, κἄπνιγε, κἀπί, κἄστιν, κἄκφερε, χἀτέραν, χἄτεροι, χὠ, χᾠ δημόται, χοἶον, κεἰ, κεἰς, κοὐκ, κὠδύρεται· ἐγᾠχόμην, μοἴχεται, ἐγᾦχω, ἐγὠφάνην, περιόψομἀπελθόντα* (Ἀριστοφ. Βατρ. 509), *κλαύσει* + *ἄρα* - *κλαυσἄρα, οἰμωξἄρα, ᾀγύπτιος, ὠὑριπίδη, θοὔδατος, Οὐμποριώνος, ᾠζυρέ, δὴ ἄν* = *δἄν, ἐγὼ παρέξὠμαυτόν, ἀξιῶγὠμαυτόν, ἐνιαυτίζομἀπλάκουντος* κττ. Ἐπὶ Ἀττικῶν δὲ ἀγγείων ἀναγινώσκεται *Ἀθηναῖος, Οὐργοτίμου, ἅτερος, κἀμοί, Ηοῖνος, κεἰμί* κττ.

Μάλιστα δὲ πάντων ἀποβάλλουσιν οἱ δραματικοὶ ποιηταὶ τὴν αὔξησιν *ε*, τὸ *ε* τοῦ *ἐγώ*, τοῦ *ἐκεῖνος*, τῆς *ἐν*, τῆς *ἐς, ἐξ, ἐπί*, τοῦ *ἐπειδή, ἔπειτα, ἔνδον ἐνθάδε, ἐνταῦθα, ἐντεῦθεν*, τῆς ἀντωνυμίας *ἐμαυτοῦ*, τοῦ *ἔστι, ἔστω*, τοῦ *ἐθελοντής*, τὸ *α* τῆς *ἀπὸ* κτλ. Ἡ ἐν τῷ δράματι ἄρα ἐκτενὴς χρῆσις ἐμφαίνει ὅτι ἐν τῷ συνήθει λόγῳ

ἐκιρνῶντο εὐκόλως τὰ συγκρουόμενα, διὸ καὶ ἐν οἷς διαλεκτικοῖς μνημείοις θηρεύεται ἡ πιστὴ παράστασις μᾶλλον τῶν ἐκφωνουμένων φθόγγων ἢ τῆς ὁρατῆς εἰκόνος ἑκάστης τῶν λέξεων, παρατηροῦνται οὐ μόνον αἱ συνήθεις ἀλλὰ καὶ τραχύτεραί τινες κράσεις. Πρβλ. *ἀτῄκιχήσατο, ὀξύῄποτᾶτο* Ἀρχιλόχ., *ὀδύνῄπιάλλει* Ἵππων., *τρίτῄμέρῃ, Ἡκατῆλθῃ* = ἡ Ἑκάτη ἔλθῃ Ἡρώδα, *ποταμοῦπανέρχομαι* Ἀνακρ. κτλ. Ἄξιον ἰδίας προσοχῆς μάλιστα τὸ Λακωνικὸν *ΔιοΗικέτα*, ἐν ᾧ τὸ -ς ἐτράπη εἰς δασεῖαν, ὡσεὶ ἔκειτο ἐντὸς λέξεως μεταξὺ φωνηέντων (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 62), καὶ τὸ *Διὸ῞λευθερίō*, ἐνῷ οὐ μόνον τὸ -ς ἐτράπη εἰς δασεῖαν ἀλλὰ καὶ ἐκράθησαν τὰ δυσὶ λέξεσιν ἀνήκοντα φωνήεντα. Πρβλ. ἔτι τὰ διαλεκτικὰ *δηὖτε* Ἰων. καὶ Αἰολ., *ὀλίγὠπιδεύην* Σαπφ., *τὤπος, τὦλγεος, ᾤπόλος, τωὐλίον, ὤριφος* κτλ. Θεοκρ., *Ὡανθεύς, τὢν* = τῷ ἐν, *τὠπιϝοίκω, ὠπάγων, ἀπιϝοικία* Λοκρ., *τῇφροδίτῃ* Τέω, *τοἰκόπεδον, μὴλάσσονες, κἄτιμοι* Χίου, *τὠπόλλωνος* Ἁλικαρν., *Τοὐρμοκράτεος* Σιγείου, *τὠρχαῖον, τὤγαλμα* Ἡροδ., *τἀπέρθυρα* Ἡρώδα, *τἀργεῖοι κἀργειάδας, χὠ* (Ἄργους), *ἀλυμπιάς*, = ἁ ὀλυμπιάς Μεγάρων, *μὴπιθεῖαν, μὴνποι, μὴπιποιόντων, τυῖν* = τυῖ ἐν, *τὠλυμπίῳ, τὐπαδυκίοι, τοἰνταῦτ΄, καἰχμάνορι* κτλ. Ἠλείας· *θὐκἀγαθά, μῆλλῳ* = μὴ ἄλλῳ, *κἠπί, κἠς, κὠ κἀδελπιοί, κυἱέες, χἴλεοι* κτλ. Κρήτης, *τἀφροδίτᾳ* Θεσσ. κτλ. Ἰδίας δὲ προσοχῆς ἄξιον τὸ Λακωνικὸν *Διὸ῞λευθερίō*, ὅπερ δηλοῖ ὅτι καὶ λέξεις αὐτοτελεῖς ἐκιρνῶντο· πρβλ. καὶ τὸ παρ᾽ Ἀριστοφ. *περιόψομἀπελθόντα*, τὸ τοῦ κωμικοῦ Πλάτωνος *ἐνιαυτίζομἀπλάκουντος* κτλ. Ἐπὶ τριῶν λέξεων παρατηρεῖται ἡ κρᾶσις σπανίως· συμβαίνει δὲ τοῦτο κυρίως, ὅταν ὁ σύνδεσμος *καί*, τὸ ἄρθρον καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τῆς ἀκολούθου λέξεως συνεκφέρωνται, οἷον *χἤμπουσα* = καὶ ἡ ἔμπουσα, *χὤγων* = καὶ ὁ ἄγων, *χὠκ* = καὶ ὁ ἐκ, *χὤδωνις, χὠρίων, χὠνήρ* Θεοκρ. κτλ.

Σημειώσεως ἄξια εἶναι τάδε: 1) ὅτι κρᾶσις δὲν γίνεται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι δισύλλαβος ἢ πολυσύλλαβος ἔχουσα τὸ τελικὸν φωνῆεν βραχύ, ἀλλ᾽ ἔκθλιψις, ἀδιάφορον ἂν μακρὸν

ἢ βραχὺ ἕπηται φωνῆεν. Τοὐναντίον ἔκθλιψις δὲν γίνεται, ἂν τὸ τελικὸν φωνῆεν εἶναι μακρὸν ἀλλὰ κρᾶσις. Ἂν δ' ὅμως τὸ μὲν προηγούμενον εἶναι λέξις μονοσύλλαβος, περατῶται δ' εἰς βραχὺ φωνῆεν ἢ βραχεῖαν δίφθογγον, *αι, οι,* τότε *κατ' ἀρχὴν* καὶ ἡ ἔκθλιψις καὶ ἡ κρᾶσις (καὶ ἡ χασμωδία καὶ ἡ συνίζησις) εἶναι δυνατή· τί δ' ἑκάστοτε ὀφείλει νὰ γίνηται, ὁρίζει ἡ φύσις τῆς προηγουμένης λέξεως, (πρβλ. *δ', τ',* ἀλλὰ *τό, καὶ* κτλ.), ἡ διάλεκτος (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 275 τὰ περὶ τῆς ἐκθλίψεως τοῦ ἄρθρου παρὰ τοῖς Ἠλείοις), τὸ εἶδος τοῦ λόγου κτλ. Ἡ κρᾶσις γίνεται καὶ μακρὰ καὶ βραχέα ἢ καὶ διαφόρου προσῳδίας ἂν εἶναι τὰ συμπίπτοντα. 2) Ὅτι ἡ ἔκθλιψις τῶν διφθόγγων *αι* καὶ *οι* ἀνάγκη νὰ μὴ ὑποληφθῇ ὅτι εἶναι δυνατὴ ἐπὶ πάσης λέξεως ὁμοίως· ὅλως τοὐναντίον παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ λέξεων μικρῶν, οἷον τοῦ ἄρθρου, τοῦ *καί, τοί (μέντοι, οὔτοι, μήτοι)* οὐχὶ ἔκθλιψις ἀλλὰ κρᾶσις γίνεται ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν, πιθανὸν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ὅμ. (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' σελ. 428-30). Μετὰ τοῦ *οὐ* οὐδέποτε κιρνᾷ ὁ Ὅμ. τὸ *καὶ* εἰς *κοὐ,* ἀλλὰ ἀεὶ διαλελυμένως ἐκφέρει *καὶ οὐ,* οὐδὲ *κἀκεῖνος, κακεῖσε* κτλ. ἀλλὰ *καὶ κεῖνος, καὶ κεῖσε* κλπ. (διαφέρει δὲ ὡς πρὸς τὴν γένεσιν τὸ *κεῖνος* τοῦ *ἐκεῖνος,* καὶ δὲν προῆλθε τὸ *κεῖνος* κατ' ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ ἄλλου). Τὸ *αι* τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων καὶ τὸ *οι* τῆς ἀντωνυμίας *μοι* δύναται παρ' Ὅμ. νὰ ἐκθλίβηται, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ νὰ ἐκθλίβηται καὶ νὰ κιρνᾶται· πρβλ. *οὐδέ σ' ὀΐω, βούλομ' ἐγώ* Ὅμ., *ἥτις με γῆμ' ἐπῆρε, ὥσθ' ἵμερός μ' ὑπῆλθε . . . . μολούσῃ,* καὶ *μοὐδόκει, μοὔστιν, δήξομἆρα, περιόψομἀπελθόντα* κλπ. Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὅτι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἠδύνατο νὰ ἀποβληθῇ ἢ τὸ ἕτερον μόνον μέρος τῆς διφθόγγου, τὸ ὑποτακτικόν, καὶ τὸ ὑπόλοιπον, τὸ προτακτικόν, νὰ συγχωνευθῇ μετὰ τοῦ ἑξῆς φωνήεντος, ὅτε κατὰ πρῶτον ἡ χασμωδία ἡμιτελῶς ᾕρετο, *καί ἐστι - κά ἐστι - κἄστι, δήξομαι ἆρα -* δήξομα ἆρα -δήξομἆρα, μοι ἐδόκει - μὀ-ἐδόκει-μοὐδόκει* κτλ., ἢ ἀπεβάλλοντο ἀμφότερα, ὅτε ἡ χασμωδία ὅλως ἐξηφανίζετο, *μ' ὑπῆλθε μολούσῃ, βούλομ' ἐγώ, γῆμ' ἐπῆρε* κλπ.

3) Ὅτι μέρος τῆς κράσεως παριστᾶται συνήθως ὡς ἀφαίρεσις. Ὅταν δηλαδὴ τὸ τελικὸν τῆς προηγουμένης λέξεως εἶναι μακρὸν φωνῆεν *η, ω, α* ἢ δίφθογγος, τὸ δὲ ἀρκτικὸν τῆς ἑπομένης βραχὺ φωνῆεν, ὑπολαμβάνεται ὅτι τὸ βραχὺ τοῦτο κατεπόθη καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ μακροῦ τῆς προηγουμένης, διὸ γράφεται ἀντὶ τοῦ φωνήεντος τούτου ἡ ἀπόστροφος καὶ τὸ πάθος ὀνομάζεται *ἀφαίρεσις*. Ὅτε ἐδοξάζετο ὅτι τὰ μὲν ἐκθλιβόμενα καὶ ἀφαιρούμενα ἠδύναντο διὰ στίξεως νὰ χωρίζωνται, τὰ δὲ κιρνώνώμενα οὐχί, καὶ ὅτι ἡ ἔκθλιψις μὲν καὶ ἡ ἀφαίρεσις δύνανται νὰ γίνωνται ἐπὶ λέξεων οἱωνδήποτε, ἡ δὲ κρᾶσις ἐπὶ μόνων τῶν στενῶς συνδεδεμένων καὶ ὑπὸ ἕνα τόνον ὑπαγομένων, τότε διεστέλλοντο τὰ πάθη τῆς ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῶν καθολικωτέρων τῆς κράσεως. Ὅτε δ' ὅμως καὶ ἡ κρᾶσις παρετηρήθη ἐπὶ λέξεων αὐτοτελῶν *(Διὸ῾λευθερίῳ, τρίτἠμέρῃ, τὐχἀγαθῇ, περιόψομἀπελθόντα)*, καὶ ἐγνώσθη ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἡ γένεσις καθόλου τῆς συναλοιφῆς προϋποτίθησιν ἀναγκαίως τὴν στενὴν σύνδεσιν, ἀποβάλλει δ' ὅλως τὸν χωρισμὸν διὰ στίξεως ἢ ὁπωσδήποτε τῶν συνεκφωνουμένων, κατέστη δῆλον ὅτι ἀληθῶς τὸ πάθος εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν καὶ ἡ ἀναγνώρισις ἰδίου φαινομένου, τῆς ἀφαιρέσεως, οὐδένα ἔχει λόγον. Ἀντὶ τῆς γραφῆς ἄρα *ὅτε δὴ 'κεχήνη ἐξ ὅτου 'γὼ ῥύπτομαι, τοῦτ' ἐκεῖν' οὑγὼ 'λεγον, ἄχθομαι 'γὼ πρέσβεσιν, μὰ τὸν Ἀπόλλω 'γὼ μὲν οὔ, εἰ μισθόν γε μὴ 'φερες, διοσημία 'στι, ποῦ 'στιν, καὶ μὴ 'πιτηρεῖν, ὅπως μὴ 'ν τοῖς τρίβωσι, κἀγὼ 'θελοντής, ὀφθαλμῷ 'κκοπῆς, ἀποδώσω 'ντελῆ* κτλ. δύναται κάλλιστα νὰ γραφῇ ὑφὲν κατὰ κρᾶσιν *δὴκεχήνη, οὑγὦλεγον, ἄχθομἀγώ, κἀγὼθελοντὴς* κτλ. Ὅπου δὲ φαίνεται ὅτι μεταξὺ τῶν κεκραμένων ἀπαιτεῖται στίξις, ἐκεῖ ὀφείλομεν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἐν τῇ ταχείᾳ ἐκφωνήσει ἡ στίξις παρημελεῖτο, ὅπως ἐγίνετο καὶ κατὰ τὴν ἔκθλιψιν· ἐντεῦθεν γρ. *φράσὠπειδὴ γάρ... ἥξὠπὶ τούτοις· λέγὠπὶ τοῦτον· ἀλλ' ἀντίθες τοἰγὼ γάρ, Εὐριπίδὴπειδήπερ, μηδὲ σὺ Πηλείδῆθελε* (Ὁμ.), *λαλαγῆσαἰθέλων, Ἱπποκλέἀθέλοντες, θυμῷθέλων* (Πινδ.), *ὀλίγὠπιδεύην, καὶ δὴπί-*

κουρος Αἰολ. κτλ. Μόνον δ'ἐν αἷς λέξεσιν ἀπώλετο τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν, οἷον ἐν τῷ ἀρχαίῳ *ἐθέλω* (οὕτω πάντοτε ὁ Ὅμηρος), ὅθεν *θέλω* (πρβλ. *ἢν θεὸς μὴθέλῃ, θεοῦθέλοντος* κτλ.), καὶ ἐν πολλαῖς τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, οἷον *ὁ (ἡ)γούμενος, τὸ (εἰ)κόνισμα, τὸ (ἰ)γδί, νὰ (ἐ)μβαίνω, νὰ (ἐ)βγαίνω, νὰ (ἀ)σφαλίσω, θὰ (ὑ)βρίζῃ, νὰ (ὁ)μολογήσῃ, θὰ (ὠ)φελέσῃ* κτλ. μόνον ἐν ταύταις καὶ ταῖς τοιαύταις δύναται νὰ γίνηται ὄντως λόγος περὶ ἀφαιρέσεως, ἀλλ' ἀφαιρέσεως οὐχὶ ἐνίοτε καὶ διὰ τὸ τῆς προηγουμένης λέξεως μακρὸν φωνῆεν ἢ τὴν δίφθογγον γιγνομένης, ἀλλὰ γεγενημένης καὶ τετελεσμένης καὶ νῦν πάντοτε οὕτως ἐκφερομένων τῶν λέξεων τούτων.

4) Ὅτι ὅπως ἡ ἔκθλιψις οὕτω καὶ ἡ κρᾶσις παρὰ μόνοις τοῖς ποιηταῖς διὰ τῆς βοηθείας τῶν μέτρων δύναται νὰ ἐξευρεθῇ, ὅτι ἐτελεῖτο *κανονικῶς*, παρὰ δὲ τοῖς πεζογράφοις καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις οὐχί· διότι καὶ τἀντίγραφα τούτων καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ ἐμφανίζουσι μέγαν σάλον· πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Β' σελ. 521 κἑξ., ἔνθα παρατίθενται πάμπολλα ἐκ πεζογράφων παραδείγματα κεκραμένα καὶ ἄκρατα ἐκ παραλλήλου, οἷον *τὠφθαλμῷ* καὶ *τῷ ὀφθαλμῷ, οὑμὸς* καὶ *ὁ ἐμός, τοὔργον* καὶ *τὸ ἔργον, τἀργύριον* καὶ *τὸ ἀργύριον, τοῦ ἀληθοῦς* καὶ *τἀληθοῦς, καὶ ἐγὼ* καὶ *κἀγώ, τἀπιτήδεια* καὶ *τὰ ἐπιτήδεια, τἀναντία* καὶ *τὰ ἐναντία, θοἰμάτιον* καὶ *τὸ ἱμάτιον, προὔργου* καὶ *πρὸ ἔργου* (παρ' Ἀριστοτέλει), *ἀγὼ* καὶ *ἃ ἐγὼ* κτλ.

Κατὰ τὸν Κόβητον ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἀεὶ *θοἰμάτιον, θἄτερον, μέντἄν, κἀγώ, κἀγαθοί, κἀκεῖνος, κᾆτα, κἄπειτα, τἀνδράποδα, τἀπιτήδεια, τἀπόρρητα, τἀπινίκια, τἀργύριον, τἀδελφοῦ, οὑμός, καλὸς κἀγαθὸς* κτλ. Ὅτι καὶ τῶν μεταγενεστέρων οἱ φιλοτιμούμενοι νὰ γράφωσιν ὁμοίως τοῖς Ἀττικοῖς πολλὴν ἐποιοῦντο χρῆσιν τῆς κράσεως, εἶναι πασίγνωστον (πρβλ. καὶ Κόβητον ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ Α' σελ. 228). Ἀλλὰ καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Κόντος (ἐν Ἀθηνᾶς Β' 528 κἑξ.), δὲν ἀποδείκνυται ἡ σταθερὰ χρῆσις αὕτη ὑπὸ τῶν ἀντιγράφων τῶν Ἀττικῶν. Ὁμοίως

δὲ ἔχει καὶ ἡ τῶν ἐπιγραφῶν παράδοσις, πρβλ. *τἄλλα, ταὐτόν, τἀπό, τἀναλισκόμενα, τἀπιτήδεια, ἡτέρα, τοὐβολοῦ, τοὔνομα, τἀδελφοῦ, τἀνδρός, ταὐτά, κἀκεῖ, ἀνέθηκε, τἀθηναίᾳ, τἀφροδίτᾳ, ἀδελφοί, Ἀθηναῖος, Αἰγινήτης, θἠκάτη, κἀποίησεν, κἀλκμέων, χἄτερος, χοἰ, τἄγαλμα, θυἰῷ* κτλ., ἀλλὰ καὶ *τὰ ὀφειλόμενα, τῇ Ἀθηναίᾳ, ἃ ἐψήφιστο, ἅ ἐστι, τὰ ἐκ, καὶ ἐάν, καὶ ἐν, καὶ εἰς, τὰ ἱερά, τὰ ἐψηφισμένα, τὰ ἑκάστοτε, τῷ ἐπί, τὰ ἄλλα, τὸ αὐτό, τὰ ἀπό, τὰ ἀναλισκόμενα, ἡ ἑτέρα,* τοῦ *ἐδάφους, τὸ ὄνομα, ὤλετο ὤν, μνᾶμα ἀνέθηκε Ἀγεσίαι* κτλ.

Ἐν Λακωνικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκονται τύποι κεκραμένοι καὶ ἄκρατοι ἀναμίξ, οἷον *Διὸ῞λευθερίō, κἠλευΗύνια, κἠκ, ταὐτῶ,* καὶ *τάδε ἐνίκαΗε, τῶ αὐτῶ, καὶ Ἀθάναια,* καὶ *ὁ κέληξ, τάδε ἐνίκαΗε, ἐν... Ἀνέθηκε Ἐχέφυλος, ἀνέθηκε Αἰσχρίων, μηδένα ἀποστρυθέσται, ὅς δέ κα ἀποστρυθῆται, αἰ δὲ ὄπῃ, καὶ ἄλλως, καὶ ἀργυρίω, [τ]οὶ Ἐφεσίοι, τάλαντα ἀργυρίω, καὶ ἐπελθόντος, καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ οἰκίας, ὁ δὲ ἐγδοτήρ, τὸ δὲ ἀνάλωμα, ἐπαινέσαι δὲ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τᾷ ἐνδαμίᾳ καὶ ἀναστροφᾷ, καλεσάντω δὲ αὐτὸν* κτλ.

Ἐκ τούτου δῆλον ὅτι πάνυ δύσκολον εἶναι νὰ εἴπῃ τις ὡρισμένως περί τινος φράσεως, ὅτι ἀεὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐξεφέρετο συναληλιμμένη. Καὶ ὅσα δὲ συγκερασθέντα ἀπήρτισαν μίαν ἔννοιαν καὶ ὡς εἰπεῖν μίαν λέξιν, καὶ ἐκεῖνα ἐξεφέροντο ἐνίοτε διαλελυμένως, ἤτοι καὶ ἐκείνων ἡ συνεκφορὰ ἐπανελαμβάνετο ἐκ νέου, ἐντεῦθεν ἐλέχθη *πρὸ ἔργου* ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου *προὔργου, προὐργιαίτερος, προοίμιον προοιμιάζομαι* ὑπὸ τῶν δοκίμων παρὰ τὸ πρότερον συναληλιμμένον *φροίμιον φροιμιάζομαι, προέχων,* παρὰ τὸ Ὁμ. *προὔχοντι, προὔχουσιν* κτλ., ἀεὶ δὲ *πρόεδρος προεδρεύειν, προεορτάζειν, προϊέναι, προελθὼν* κτλ. διὰ τὴν ἐκ νέου σύνθεσιν αὐτῶν.

Ἕνεκα δὲ τῆς ἐκ νέου συνθέσεως ταύτης ἡ χρῆσις τῆς κράσεως τῆς *πρὸ* μετὰ τῶν ῥηματικῶν τύπων τῶν διὰ τοῦ ε ηὐξημένων ἐκλείπει ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταῖς νεωτέραις τοῦ 380 π. Χ. Πρβλ. καὶ

ὑποέπακρος ἐκ παπύρου, τὸ ἡμέτερον δημοτικὸν *καλοντυμένος* καὶ τὸ δῆθεν ἀρχαῖον *καλοενδεδυμένος*, *ἀργὸς* καὶ *ἄεργος*, ἃ καὶ διαστέλλονται σήμερον, *θεήλατος* καὶ ἐν Ἀμφίσσῃ νῦν *θεοήλατος*, *πηλοεψητὴς* ἀνεγνώσθη ἐν τοῖς Ἑρμηνεύμασι τοῦ Ψευδοπολυδεύκους, *ἀραχνοῦφὴς* παρὰ Φίλωνι, *multiangulus* Λατ. παρὰ τὸ ἀρχαιότερον multangulus, coagito, coalesco παρὰ τὸ παλαιὸν cōgo cogito colesco. coopto παρὰ τὸ coptamus κττ. Μόνον δὲ τὸ *φρουρός, φρουρά, φρουρῶ, φρούραρχος* κτλ. *φροῦδος, προῦπτος, πρώγγυος* ἐν Ἡρακλ. Πιν., ὅσα δηλαδὴ παρεῖχον ἔμφασιν ἁπλῶν, ἐλέγοντο ἀεὶ ἐν συναλοιφῇ. Οὕτω δὲ φαίνεται ὅτι ἐλέγετο ὑπὸ τῶν δοκίμων καὶ τὸ *προὔργου* διὰ τὸ *προὐργιαίτερον*, καὶ τὸ *καλὸς κἀγαθὸς* (διὰ τὸ *καλοκἀγαθία*)· πρβλ. Κόντον ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ Α' 310 καὶ Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΓ' σελ. 419 καὶ 503 κἑξ.

5) Ὅτι ἡ συναλοιφὴ τῶν συγκιρνωμένων φθόγγων ἐπί τινων μὲν καὶ ἄλλοτε γίνεται κατὰ τοὺς νόμους τῆς συναιρέσεως, ἐπὶ ἄλλων δὲ καὶ ἄλλοτε οὕτως ὥστε νικᾷ ὁ β', ἐκτεινόμενος ἁπλῶς ἂν ἦτο βραχύς, τ. ἔ. συστελλομένου μέχρις ἀπωλείας τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τῆς προηγουμένης λέξεως ὁ χρόνος αὐτοῦ μεταβαίνει ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης, ἐντεῦθεν ἐκτείνεται μὲν τοῦτο ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιὸν μένει ἀμετάβλητον. Τοῦτο παρατηρεῖται συχνότερον ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἐν ταῖς διαλέκτοις. Οὕτω λ. χ. *ὠνήρ, ὦλλοι, τὤγαλμα* κτλ. ἔλεγον οἱ Ἴωνες καὶ οἱ Δωριεῖς, ἀλλ' *ἀνήρ, ἄλλοι, τἄγαλμα* κτλ. οἱ Ἀθηναῖοι. Εἰδικώτερον παρατηρεῖται ὅτι, ὅταν ἡ β' λέξις ἄρχηται ἀπὸ *ε* ἢ *ο*, τότε ἡ κρᾶσις τελεῖται κατὰ τοὺς νόμους τῆς συναιρέσεως, διὸ *τοὔπος, τοὔργον, τοὔψον, τοὔνομα, οὐφόρει οὐξερῶ, Θοὐρμοκράτεος, τἄργα, ἀκράτησας* κλπ. οὐχὶ *τἦπος, τὤψον*, κτλ. Καθόλου ἄρα ἐπὶ μὲν τοῦ *ο*+*ε*, *οι*+*ε*, *ο*+*ο*, *α*+*ε*, *αι*+*ε*, *α*+*ο* ἡ κρᾶσις γίνεται κατὰ τοὺς νόμους τῆς συναιρέσεως, *τοὔσχατον, οὑν, μοὐδόκει, τοὔνομα, τὰ ὅπλα-θὤπλα, κἀς, κἀν, τἀπιτήδεια, κἀσπόδει, κἀνταῦθα, κἀγὼ* κτλ.· ἐπὶ δὲ τοῦ *ο*+*α*, *οι*+*α*,

ου+α, ωι+α, ο+αυ, η+α, ο+η, ει+α, ο+υ, ου+υ, αι+υ, ἐν τῇ Ἀττικῇ νικᾷ τὸ β´ ἁπλῶς ἐκτεινόμενον· πρβλ. *τἀγαθόν, τἄγαλμα, ἁνήρ, ἄριστος, ὁ ἅτερος· ἅτερος, ἡ ἁτέρα-ἁτέρα,* (καὶ ἡ *ἑτέρα-ἡτέρα, τῇ ἑτέρᾳ θἠτέρᾳ* ἐκ τοῦ νεωτέρου *ἑτέρα), τὸ ἅτερον-θἅτερον, ἅνδρες, ἅνθρωποι, μέντἄρα, τἀγάλματος, τἀπόλλωνος, τἀγαθῷ, ταὐτόν, τἀρετῇ, ἦ ἄρα -ἆρα, τἀγορᾷ, θἠρῷον, ἀλήθεια, κλαύσἄρα, οἰμώξἄρα, θὔδωρ, θὔδατος, χὐπό, χὐποχείριον, ταὐτόν, ἑαυτόν, ἐμαυτόν,* ὅθεν *τατόν, ἑατόν, ἐματόν· μὴ + οὖν* (ὄν) = *μῶν* καὶ *ἤ + οὖν* = ὦν Ἰων. Δωρ. κτλ.

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς συναιρέσεως ἐκράτει παλαιόθεν κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων, ὅπως καὶ ἐν τῇ συναλοιφῇ τῆς αὐξήσεως ε μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τῶν ῥημάτων, ἐντεῦθεν βλέπομεν ὅτι ἁπλῶς τὸ β´ τῶν συγκρουομένων φωνηέντων ἐξετείνετο, ἂν ἦτο βραχύ· πρβλ. **χρυσο-ελατος *χρυσέλατος-χρυσήλατος, χαλκήλατος, θεήλατος,* *στρατο+αγὸς-*στρατᾱγός, λοχᾱγός, αὐτο+*ϝάδης-*αὐθᾱ́δης,* **δημο+αδης-Δημᾱ́δης* (Ἰων. κατὰ νεωτέραν συναίρεσιν *αὐτώδης, Λεώδης* ἐκ **Ληο+*ϝάδης*),* **ὑπο+ερέτης-ὑπηρέτης* κτλ. *ἐ-αγον-ἆγον,* **ἐ+όμνυν-ὤμνυν* κτλ.

Ἐν ταῖς διαλέκτοις παρατηρεῖται ποικιλία· οὕτω λ. χ. ἐν τῇ Ἰωνικῇ λέγεται *κἤδωκα, κἤτικτε, κἠγώ, κἠκτηφόρους, κἠμέ, κἠπί, κἠπίδοις, κἤρωτες, κἠς, κἠστί, κἤν, κὠπόλλων, κὠ, κὠρφανὴν* κτλ., ἀλλὰ καὶ *κἀβιάζετ', κἀγώ, κἀξαμιθρῆσαι* (= καὶ ἐξαριθμῆσαι), *κἀμαυτήν, κἀπί, κἄτερον.* Ἀλλ' ἀεὶ *ὥριστος* καὶ *ὡὑτὸς* Ὁμ., Ἰωνιστὶ *ὤνθρωπος, ὤνθρωποι, ὠναγής, τὠληθές, τὠργύρεον, τωὐτό, τὤγαλμα, ὠρίγνωτε, ἦρα* (= ἦ ἄρα) *τὠγῶνος, τὠπόλλωνος, τὠπόλλωνι. Δωρ. κἠπί, κἦπε, χὠ, κὠλίγω, τὤνδρες, τὤστια, ᾡ'πόλος, κωὐδέν, τὠσύλῳ, κἠπαινίομεν, χἰππίδια,* Δελφ. *κἠγγόνων, κἠπί, κἠν, κἠπευχέσθω, κηὔκλεια, τὠπελλαίου, τὠπόλλωνι, κἰδιῶται.* Ἐπί τινων παρατηροῦνται ἐν τῇ Ἀττικῇ ἀμφότεροι οἱ τρόποι· πρβλ. *τὸ αὐτὸ-ταὐτὸν* καὶ *προαυδᾶν-πρωὐδᾶν, τοῦ ὕδατος θὔδατος* καὶ *θοὔδατος.* Ἐπὶ πολλῶν δὲ δὲν δύναται νὰ

κριθῇ καθ' ὁπότερον τρόπον συνηλείφθησαν, ἐπειδὴ ἀμφοτέρων τὰ προϊόντα συμπίπτουσι· πρβλ. *τἆθλα, τὠφθαλμώ, ἠπίνοια, ἡτέρα, κὠδύρεται, χὤτε, χὠπόταν, χὤπως χῴ, ᾠζυρέ, ἄν,δἄν, χρὴ εἶναι-χρῆναι, ἐγῷμαι, ἐγῷδα* κτλ.

6) Ὅτι ἐπί τινων γινομένης τῆς κράσεως ἡ παραγομένη μακρόφωνος δίφθογγος ἐτρέπετο εἰς βραχύφωνον, ὥστε φαίνεται ὡσεὶ ἐτελεῖτο ἔκθλιψις· πρβλ. *κεἰ, κεἰς, κοὐ, κοὔποτε, κοὔτε, ταἰσχρά, καὐτός, κεὔκερως, θαἶμα, κεὐσταλής, κεὐτυχοῦσα, χοἰ, ταὐλίον, χοἶδε* κτλ., *τοἰκόπεδον, κοἰνοπίδης* (Χίῳ), *κοἰκίαν* κτλ. παρὰ τὸ *τῴκίδιον, τῴκήματι, ᾦνος, κᾦνος ηὐσέβεια, ᾠζυρά, ωὐριπίδη, πρωὐδᾶν, ᾠανθεύς, χῴ = καὶ οἱ* κτλ. Ἰδίᾳ μάλιστα ἑπομένου μακροῦ φωνήεντος *η, ω* ἡ κρᾶσις οὐδὲν ἄλλο ἢ κατὰ τὴν γραφὴν διέφερε τῆς ἐκθλίψεως, οἷον *χἠμεῖς, χὴ ναῦς, χὤνπερ, χὦδε, χἠρακλῆς, κἠμέρην, κἠ, τἠμέρῃ* κτλ.

(Διὰ τούτου προέβησαν, ὡς φαίνεται, ὄντως βαθμηδὸν εἰς ἀληθῆ ἔκθλιψιν ἐνίοτε καὶ αὐτῶν τῶν ἄλλως ἀνεκθλίπτων, διὸ τὸ γνωστὸν *κ' Ἀριστογείτων* καὶ *τἀπόλλωνος* μετὰ βραχέος *α* παρ' Ἀριστοφ. Ὀρν. 982.)

7) Ὅτι ἐν οἷς πρὸ τῆς συναλοιφῆς τὸ β' τῶν συναλειφομένων ἦν δίφθογγος μετὰ σαφῶς ἀκουομένου ὑποτακτικοῦ *ι*, ἐν τούτοις τὸ προτακτικὸν φωνῆεν τῆς διφθόγγου ἠδύνατο νὰ συναλειφθῇ μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, ἀλλὰ τὸ *ι* παρέμενεν ἀπαθὲς καὶ δὴ ὁμοίως ὑποτακτικὸν φωνῆεν τοῦ νέου προκύψαντος προτακτικοῦ· πρβλ. *τὸ αἴτιον-ταἴτιον, τὰ αἰσχρὰ-ταἰσχρά, καὶ εἶτα-καἶτα, καὶ οἶνος-κῷνος*, κτλ. (Ἡ γραφὴ *τᾆτιον, τᾀσχρά, κᾦνος, κᾆτα* ὡς μεσαιωνικὴ ἐπινόησις οὐδὲν σημαίνει, πάντως ἐξεφωνεῖτο τὸ πάλαι τὸ *ι* τοῦτο). Ἐν οἷς δ' ὅμως πρὸ τῆς συναλοιφῆς τὸ α' τῶν συναλειφομένων ἦν δίφθογγος, *αι, οι, ηι* κττ., ἐπειδὴ τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῆς φωνῆεν ἐξεθλίβετο πρὸ τῆς κράσεως, οὐδὲν τούτου ἴχνος σῴζεται ἐν τῇ κράσει, *καὶ ἄλλος-κὰ ἄλλος-κἄλλος, οἱ ἄνδρες-ὁ ἄνδρες ἅνδρες, κλαύσῃ(ι) ἄρα-κλαύσἄρα* κλπ.

8) Ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἐν τοῖς συνθέτοις ἡ συναίρεσις τοῦ τε-

λικοῦ φωνήεντος τοῦ α΄ συνθετικοῦ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τοῦ β΄ ἦν παλαιότερος νόμος ἢ ἡ δι' ἐκθλίψεως ἀπώλεια τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τοῦ α΄ συνθετικοῦ (πρβλ. *στρατο+ἀγὸς-στρατηγός, ἀλλ' ἱππ'-αγωγός*), οὕτω καὶ ἐν τῇ συντακτικῇ συνεκφορᾷ τῶν λέξεων ἡ κρᾶσις ἦν παλαιότερος νόμος τῆς ἐκθλίψεως. Καὶ καθ' ὃν τρόπον ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ κατ' ἔκθλιψιν ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ μείζονα ὁσημέραι λαμβάνει ἐπίδοσιν καὶ καθολικεύεται, οὕτω καὶ ἐν τῇ συντακτικῇ συνεκφορᾷ ἡ ἔκθλιψις ἐπεκτείνεται ἀδιαλείπτως καὶ ἐκβάλλει τὴν κρᾶσιν. Ἐντεῦθεν πρότερον μὲν ἐν τοῖς παθοῦσιν παρήγετο μακρὸν φωνῆεν, ἔπειτα δὲ οὐχί.

§ 7. *Περὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ περὶ τῆς κράσεως καὶ ἀφαιρέσεως ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα φωνήεντα ἐξεθλίβοντο ἐν τῇ συνεπείᾳ κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 283, οὐδεμία κρᾶσις αὐτῶν ἦν δυνατή. Πλὴν ἀλλ' ὅμως λέξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ λεπτοῦ φωνήεντος e ἢ i ἠδύναντο συγκρουόμεναι μετ' ἄλλων καταληγουσῶν εἰς ἁδρὰ ν' ἀπωλέσωσι τὸ ἀρκτικὸν λεπτὸν φωνῆεν τοῦτο. Τοῦτο παρατηρεῖται ἀρχαιόθεν ἐν τῷ *est*, *es* amata 's, amatu(m)'st· ἔπειτα ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ χυδαίῳ λόγῳ ἐλέγετο (i)stius, (i)ste, (i)sta, (i)stud, (i)stuc, (ec)-spavesco, (ec) sposco κλπ.

Ὁμοίως ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ συμβαίνει ὥστε ὅταν ἡ ἑπομένη λέξις ἄρχηται ἀπὸ ǎ, ἡ δὲ προηγουμένη τελευτᾷ εἰς δίφθογγον ē, ō, ν' ἀφαιρῆται τὸ ǎ, sō 'bravīt ἀντὶ sō ábravīt = οὗτος ἐλάλησεν κτλ.

§ 8. *Περὶ συνιζήσεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.* Καὶ διὰ τῆς συνιζήσεως ἐπετυγχάνετο ἡ ἐξαφάνισις τῆς χασμωδίας καὶ ἐντὸς λέξεως καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ ἀλλὰ τὰ κατ' αὐτὴν εἶναι ἀδηλότερα, οὐ μόνον διότι συνάπτονται πρὸς μετρικὰ καὶ γλωσσικὰ ζητήματα, ὅπως καὶ ἡ συναίρεσις, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐτελεῖτο κατ' αὐτὴν τελεία καὶ ὁρατὴ συγχώνευσις δύο παρακειμένων φθόγγων εἰς ἕνα

μακρόν, ὅπως ἐν τῇ κράσει καὶ τῇ συναιρέσει, οὐδ' ἀπεβάλλετο ὁ ἕτερος ὅπως ἐν τῇ ἐκθλίψει, ἀλλὰ προκειμένου νὰ ἐκφωνηθῶσιν ἄνευ μεσολαβήσεως συμφώνου τινὸς δύο φωνήεντα, ἤτοι νὰ γίνωνται δύο διάφοροι ἀρθρώσεις, ἐτελεῖτο ἡ πρώτη τούτων χάριν ταχύτητος οὕτως ἀτελῶς, ὥστε τὸ πρῶτον φωνῆεν συνεστέλλετο σφόδρα καὶ δὲν ἀπήρτιζε συλλαβὴν ὅλην. Πρβλ. Σχολιαστὴν Ἡφαιστ. «κλοπὴ γάρ ἐστι χρόνων αὕτη (ἡ συνίζησις), γραμμάτων κλοπῆς οὔσης τῆς συναλοιφῆς.... ἡ μὲν συναλοιφὴ ὡς γράφεται καὶ βαίνεται, ἡ δὲ συνεκφώνησις ὁλοκλήρως μὲν γράφεται, βαίνεται δὲ ἐλλιπῶς· κοινὸν δὲ ἑκατέρας τὸ παρατηρεῖν μὴ σύμφωνον ᾖ μεταξύ». Ἐντεῦθεν μόνον ὑπὸ τῶν μέτρων τῶν ποιητῶν καὶ ὑπό τινων φαινομένων μάλιστα διαλεκτικῶν ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ παπύρων, δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν βραχέα τινὰ περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀντιγράφων οὐδέν. Καθ' ἃ δὲ τὰ τῆς ἐκθλίψεως καὶ κράσεως οὕτω καὶ τὰ τῆς συνιζήσεως εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς στιγμῆς γεννήματα καὶ συνήθως οὐχὶ μόνιμα. Καθ' ὃν δηλαδὴ τρόπον τὰ ἐν ταύτῃ τῇ συμπλοκῇ ἐκθλιβόμενα ἢ κιρνώμενα σῴζονται ἀλώβητα ἐν ἄλλῃ, οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ κατεσπευσμένῃ, τῇ ἀνεπισήμῳ προφορᾷ πάσχοντα συνίζησιν δύνανται νὰ ἐκφωνῶνται ἀκέραια ἐν τῇ ἐπισήμῳ, τῇ βραδείᾳ.

Οὕτω λ. χ. διδάσκει τὸ Ἀττικὸν *βορρᾶς* παρὰ τὸ *βορέας*, τὸ Θεσσαλ. *κύρρον* ἀπὸ τοῦ *κύριον*, *ἀργυρροῖ* ἀπὸ τοῦ *ἀργυρίοι*, *καθ' ἰδδίαν*, *τρακάδι*, *Δεμάτρος* (= Δεμάτριος), *Ἀγασσᾶς*, *Μνασσᾶς* = *Ἀγασέας*, *Μνασέας*, *προξεννιοῦν προξεννίαν Πανσαννίαιος*, *πόλλιος*, *Ἀντόχος Διονυσοῖ* = *Ἀντίοχος Διονυσίοι*, τὸ Δελφ. *πέροδος*, τὸ *ἐνύπνον* καὶ *λαγάνα* ἀντὶ *ἐνύπνιον* καὶ *λαγάνια* ἐκ παπύρων, τὸ *διασωπάσομαι* καὶ *περόδοις* παρὰ Πινδ., τὸ *πέρροχος* Σαπφ., τὸ *Ξένος* ἀντὶ *Ξένιος*, *Μνασιγένος* ἀντὶ *Μνασιγένιος* Βοιωτ. κττ., ὅτι ταῦτα ἐξεφωνοῦντο κατὰ συνίζησιν καὶ ἐντεῦθεν ἀφωμοιοῦτο ἢ καὶ ἐξηφανίζετο τὸ φωνῆεν γινόμενον πρῶτον ἡμίφωνον. Παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς πολλῷ πλείονα ὀφείλουσιν ἔν τε τῇ λέξει καὶ τῇ συνεπείᾳ ν' ἀναγινώσκωνται κατὰ συνίζησιν, ὅπως εὐοδῶ-

ται τὸ μέτρον. Οὕτω λ. χ. ἡ συνίζησις τοῦ *χρεώ* ἦν παρ' Ὁμ. ἀναγκαία ἕνεκα τῶν δύο ἀρκτικῶν αὐτοῦ συμφώνων, ἐπειδὴ ἡ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ ἦν θέσει μακρά. Ὁμοίως κανονικῶς ἡ γεν. πληθ. τῆς α΄ κλ. εἰς *-εων*, τὰ μετουσιαστικὰ εἰς *-εος*, *χάλκεος*, *χρύσεος* (καὶ *κηλέῳ*), ὅτε ἡ λήγουσα αὐτῶν ἦν μακρὰ (*χρυσέῳ*), ὤφειλον νὰ πάθωσι συνίζησιν· πρβλ. ἔτι τὰ Ὁμ. *Αἰγυπτί̯ων Αἰγυπτί̯ης Αἰγυπτί̯ας Αἰγυπτί̯ους, Ἱστί̯αιαν, πόλι̯ος, Ἐνυαλί̯ῳ, Αἰνι̯ῆνες, δηί̯οιο, δι̯ανεκῶς* παρὰ Κορίννῃ, *ζὰ* ἀντὶ *δι̯ὰ* ἐν Λέσβῳ, *γενύ̯ων* Πινδ., *Ἐρινύ̯ων* Εὐριπ., *ἄστυ̯ ἐρικυδές* παρ' Ἡροδ. κτλ. Παρ' Ὁμ. ἡ παραδοχὴ ἢ οὐ παραδοχὴ τῆς συνιζήσεως συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς συναιρέσεως, ὥστε οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἐντὸς λέξεως συνίζησιν ἀναγκάζονται νὰ γράφωσι τοὺς Ὁμ. τύπους συνῃρημένους· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχὶ ἄνευ μεγάλης βίας τῆς παραδόσεως πρὸς δὲ οὐδὲ πάντα τὰ φαινόμενα τῆς ἐν λέξει συνιζήσεως δύνανται ν' ἀποβληθῶσιν οὕτω, τὰ δὲ ἐν τῇ συνεπείᾳ πάντοτε παραμένουσιν ἀκέραια, διὰ τοῦτο οὐδὲν ἀληθῶς ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ὁμολογίας τῆς συναιρέσεως. Οὕτω λ. χ. δύνανται πολλοὶ ἀσυνάλειπτοι φερόμενοι παρ' Ὁμ. τύποι νὰ θεραπευθῶσιν, οἷον οἱ ῥηματικοὶ εἰς *-εαι*, *-εο*, ἀνθ' ὧν καὶ συνῃρημένοι ἀπαντῶσιν, *ἔσσεαι* καὶ *ἔσσῃ*, *κέλεαι*, *ἴσχεο* καὶ *ἴσχευ* κτλ. Ὁμοίως ἀνάγκη νὰ ἐκφωνηθῶσι κατὰ συνίζησιν οἱ κατ' ἀντιμεταχώρησιν γενόμενοι τύποι τῶν γενικῶν εἰς *-εω* καὶ *-εων* τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων, *Παληϊάδε̯ω*, *πυλέ̯ων*, *ἀγορέ̯ων*, νυμφέ̯ων κτλ. διότι οὗτοι δὲν συναιροῦνται μὲν καθόλου εἰπεῖν (ἰδὲ κατωτ. ΙΖ΄ § 15), ἀλλ' ὅμως σχεδὸν πάντοτε ἀνάγκη νὰ ἐκφωνῶνται κατὰ συνίζησιν. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν μετουσιαστικῶν *χάλκε̯ος χρύσε̯ος*. Ὁμοίως οὐδεὶς θέλει τολμήσει νὰ γράψῃ συνῃρημένως τὸ *θεοί*, τὸ *τέως*, *ἕως*, *Ἀγέλεως*, *χρεώ* κτλ. Καὶ οὐδεὶς ἄλλως ἢ διὰ συνιζήσεως θεραπεύει τὰς τοιαύτας χασμῳδίας μεταξὺ λέξεων, οἷον *εἰλαπίνη ἠέ*, *ἐπεὶ οὐ*, *δὴ αὖτε* κτλ. Ὁμολογηθείσης δ' οὕτω τῆς συνιζήσεως ἐν τούτοις, οὐδεὶς βλέπει, διατὶ νὰ μὴ προτιμηθῇ αὕτη καὶ ἐν οἷς διὰ τῆς ὑποτιθεμένης συναιρέσεως παραβιάζεται μὲν

ἡ παράδοσις τῶν ἀντιγράφων, παραβιάζονται δὲ καὶ οἱ ἄλλως γνωστοὶ κανόνες τῆς συναιρέσεως.

Οὕτως ἀναγινώσκονται παρ' Ὁμ. πολλοὶ τύποι ῥημάτων καὶ ὀνομάτων καὶ πολλαὶ λέξεις κατὰ συνίζησιν, οἷον αἱ αἰτ. τῆς γ' κλίσεως εἰς -εα καὶ -εας. *κρέα, νείκεα, βέλεα, στήθεα, σάκεα, τεύχεα, Διομήδεα, Πολυδεύκεα, ἀσινέας, πελέκεας, ἡμέας* (ἀνθ' οὗ καὶ *ἧμας* ἀναγινώσκεται)· ῥηματικοὶ τύποι μετὰ τῶν φωνηέντων *-εαι, -εο, -εω, -εα, γνώσεαι, κέλεαι, ἴσχεο, ἠρίθμεον, εἰδέω, στέωμεν, ὁμαρτέων, ἐτεθήπεας, ἠνώγεα* κτλ. Ἔπειτα ἐν τοῖς ὀνόμασι καὶ ταῖς ἀντωνυμίαις *-εω, -εα, -εο,* οἷον *ἐριθηλέων, εὐεργέων, κερδέων, πελέκεων, κουλεῷ, χαλκεῶνα, ἀστεμφέως, νημερτέως, χρεώ, τεθνεῶτος,* χρεώμενος, ἡμέων (ἀνθ' οὗ καὶ *ἧμων*) *βορέης, βορέῃ, κηλέῳ, Αἰνέας, Ῥέα, ῥέα, θυρέων, πλέονας* (καὶ *πλεῦνας*). (Μόνον ὅσα συμπλέγματα ὑπὸ τῆς ἐτυμολογίας ἀποδείκνυται, ὅτι ἐχωρίζοντο ὑπὸ τοῦ F, δὲν ἐκφωνοῦνται συνήθως κατὰ συνίζησιν παρ' Ὁμ.). Ἔπειτα ἐν πολλοῖς θέμασιν, οἷον *θεοί, θεοῖσιν, οἰκέοιτο, δαέρων,* ἀνθ' οὗ προετάθη *δαιFρῶν* (Ἰνδ. dēvā'), *ὄγδοον, πόλιος, πόλιας, Αἰνιῆνες, ἀελπτέοντες, ἐπόρθεον* (ἐν τέλει στίχων) κλπ. Ἐπὶ πολλῶν λέξεων ἡ συνίζησις ἦν ἀναγκαία, ἅτε ἄλλως ἀναρμόστων τῷ μέτρῳ.

Ἐν τῇ συνεπείᾳ παρέχουσι τὰ Ὁμ. ποιήματα συνίζησιν μάλιστα μετὰ τὰς λέξεις, *δή, ἤ, ἦ, μή, ἐπεί,* οἷον *ὃς δὴ ἀφνειότατος, δὴ ἕβδομον, δὴ αὖτε, ἢ οὐκ ἐνόησεν, ἢ οὐχ ἅλις, ἦ οὐ μέμνῃ, μὴ ἄλλοι, ἐπεὶ οὐ* κτλ. Ἔπειτα καὶ μετ' ἄλλας λέξεις οἷον *εἰλαπίνη ἠὲ γάμος, ὄγχνη οὐ, δίσκου οὖρα* κτλ. Περὶ τῶν ποδῶν ἐν οἷς ἐπετρέπετο μᾶλλον ἡ συνίζησις ἰδὲ Κεφ. ΙΖ' § 18. Καὶ παρὰ τοῖς μεθ' Ὅμηρον ποιηταῖς εὑρίσκονται οὐκ ὀλίγοι τύποι μετὰ συνιζήσεως λ. χ. *ἔαρι, νείκεα, ἴξεαι* Ἡσιοδ., *Νεμέα, ἀδελφεάν, πορφυρέοις, πνέων* κτλ. Πινδ., *διψέων* Ἀρχιλ.· παρὰ τοῖς τραγικοῖς τὰ εἰς *-εως* πολλάκις, *Μενέλεως, πόλεως, μάντεως, πήχεων, λεώς,* μετὰ τὸ *ἐγὼ* καὶ *ὦ, ἐγὼ οὐ, ἐγώ εἰμι, ἐγὼ οὔτε, ὦ Εὐριπίδη.* Πρὸς δὲ ἄλλα οἷον *Θησέα, ἀνεῳγμέναις, χρυσέας,*

ἔα, ἔασον, ἐνίοτε καὶ παρ' Ἀριστοφάνει *ἔα, ἐῶ, νεανικήν, θεοὶ* κτλ. (Τὸ *δητώμην* τοῦ Ὑπερβόλου καὶ τὸ *ὀκτώδβολῶν* τῶν ἰχθυοπωλῶν οὐδὲν ἀποδεικνύουσι περὶ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου). *Ἐλευσινι̯οις, δαιμονι̯ως* Ἐπιχάρμ., *Δι̯όνυσε* Ἀνακρ., *Ἰόλαος* Εὐρ., *καρδι̯ας* Αἰσχύλ., (ὁ Δινδ. *κάρζας), διανεκῶς* Κορίννῃ, *σεσωπαμένον* καὶ *διασωπάσωμαι* Πινδ., *βώσομαι* = βιώσομαι Ἀπολλ. Ῥοδ. Παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι ποιηταῖς *ὠράνω αἰθέρος, κείσεαι οὐδέ, κάρζα, Ζόννυσος, ζάπυρος, κόπερρον, Πέρραμος, μέτερρος, ἀλλότερρος* κτλ. Παρὰ Βακχυλίδῃ κεῖται *Ἀλφε̯όν, θε̯όν, ἔτε̯α, ἄνθε̯α, φαε̯σιμβρότῳ, ἀποπλε̯ων, Πυθε̯α, θε̯ατήρων* κτλ.

Οὐκ ὀλίγα τῆς συνιζήσεως παραδείγματα παρέχουσι καὶ αἱ ἔμμετροι ἐπιγραφαί, οἷον *παρὰ θε̯ῶν, θε̯οῦ, θε̯οῖς, Οἰανθε̯ος γενεάν, Διοκλε̯α, τε̯ός, ἀδελφε̯ός, Κλε̯ομάνδρου, Δεινομένε̯ος, Θρασυμήδε̯ος, χρυσε̯οις, χρυσε̯αν, Ἐρεχθε̯ως Λε̯ωφόρου, κοσμε̯ων, Ἐχεκρατίδε̯ω, Δεινοδίκε̯ω, Κριτονίδε̯ω, βασιλε̯ας, μαντει̯ων* ει̯*αρινᾶς, Κυπρι̯ου Σαλαμινι̯ου, Διονυσι̯ου, Γναθ(θ)ι̯ου, ἐπο̯ει, Λυκάο̯νος, ἰαχε̯ω,καὶ ἐμὲ* κτλ. Πάμπολλα δὲ οἱ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων ποιηταί, οἷον οἱ τοὺς Σιβυλλείους λεγομένους χρησμοὺς στιχουργήσαντες· πρβλ. *θαλάσσι̯οι, αὔρι̯ον, Ἰουδαίων, θεμείλι̯α, πολι̯όκρανος, ἐμφυλι̯ου, βαθεῖ̯α, τρι̯ηκοσίων, (τρακάδι* ἀντὶ *τριακάδι*, εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 296 ἐκ Θεσσαλίας, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐν Παπυρ. *τρακάδες)* κτλ.

Ἄξια σημειώσεως 1) ὅτι κατὰ τὴν συνίζησιν τρεπομένου τοῦ πρώτου φωνήεντος εἰς ἡμίφωνον ἠδύνατο τὸ πρὸ τούτου σύμφωνον νὰ διπλασιασθῇ· οὕτως ἑρμηνεύεται τὸ Ἀττ. βορε̯ας-βορρᾶς (οὐχὶ Ὁμ.), τὸ *στερεὸς-στερρός* (τοῦτο κατ' ἄλλους ἑρμηνεύεται κατὰ συγκοπὴν ἔκ τινος **στερερός)*, τὸ *προσβόρεος-πρόσβορρος* καὶ *προσβορεώτερος-προσβορρώτερος, Τιθορέα-Τιθορρᾶ, κύριον-κύρρον* Θεσσαλ., *πέρροχος, ἀλλότερρος, Πέρραμος, μέτερρος, Ξένι̯ος-Ξέννος* Αἰολ. *κονι̯α-κόννα* Ἡσυχ. Τὸ δὲ Θεσσ. *καθ' ἰδδι̯αν, προξεννι̯αν, προξεννι̯οῦν, πόλλι̯ος* (ἀλλὰ *προξένοις, πόλι), Παυσαννι̯αιος*, τὸ Λακων. *γαλλι̯ῶται* ἐμφαίνουσιν ὅτι ἦν χρόνος ὅτε καὶ

τὸ σύμφωνον ἐξεφωνεῖτο ἰσχυρότερον καὶ τὸ φωνῆεν ἐσῴζετο ἔτι, ἔστω καὶ συνεσταλμένον.

2) ὅτι ὅπως πᾶν μακρὸν φωνῆεν καὶ πᾶσα δίφθογγος οὕτως ἠδύνατο καὶ τὸ ἐκ συνιζήσεως προερχόμενον νὰ βραχύνηται ἑπομένου φωνήεντος· διὸ λέγεται *χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ, δενδρέῳ ἐφεζόμενοι, ἀργαλέη οὐδέποτ' ἐσθλῇ, Κριτωνίδεω εὔχομαι* κτλ.

Περὶ τῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ συνιζήσεως ἰδὲ τὰ εἰρημένα μοι ἐν 'Αθηνᾶς Τόμ. Α' σελ. 227 κἑξ.

§ 9. *Περὶ τῆς συνιζήσεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Τὰ κατὰ τὴν συνίζησιν ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ συνδέονται πρὸς τὴν μετρικὴν καὶ πρὸς γλωσσικὰ φαινόμενα ὅπως καὶ ἐν τῇ 'Ελληνικῇ· ἐπειδὴ δ' ὅμως πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐγνώσθη ὅτι τὰ τῆς Λατ. προσῳδίας διετέθησαν κατά τινα ῥυθμικὸν νόμον (ὀνομάζεται *βραχυντικὸς νόμος διὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν)* περὶ οὗ ἐν Κ' κεφαλαίῳ § 11 ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος, διὰ τοῦτο πολλὰ παραδείγματα συνιζήσεως (καὶ συγκοπῆς), ἃ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ποιηταῖς (ἰδίως τοῖς κωμικοῖς) παρεδέχοντο οἱ πρότερον, ἑρμηνεύονται σήμερον μετρικῶς, ἤτοι κατὰ τὸν βραχυντ. νόμον τοῦ ἰαμβ. ῥυθμοῦ καὶ δὴ ἄνευ συνιζήσεως. Οὕτως ἁπλοποιουμένου τοῦ πράγματος παρατηρεῖται ὅτι ἡ συνίζησις καθόλου δὲν εἶναι προσφιλὴς τῷ Πλαύτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχαίοις ποιηταῖς, εἰ μὴ ἐν οἷς τὸ ἱ ἑπόμενον ἄλλοις ἀδροτέροις φωνήεσιν ἡνοῦτο μετ' αὐτῶν διὰ συνιζήσεως εἰς δίφθογγον, huic. 'Ομοίως παρατηρεῖται ὅτι τὸ eo τοῦ eosdem, eorundem ἔπασχε συνίζησιν ἀρχαιόθεν παρ' 'Εννίῳ καὶ Λουκιλίῳ, ἀπὸ δὲ τοῦ Λουκρητίου κἑξ. καὶ τὸ eadem eaedem· ὁμοίως ἀναγινώσκεται ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι τοῦ 'Εννίου sus sa sum ἀντὶ suos sua suom ἀλλὰ τοῦτο ἡρμηνεύθη ὡς πλασθὲν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ 'Ομ. *πόσεϊ ᾧ, θυγατέρα ἥν* ἀπὸ τοῦ δεικτικοῦ sos = eos ("Οτι ὁ Ἔννιος ἐβίαζε τὴν γλῶσσαν μιμούμενος τὰ 'Ομ., θέλει δειχθῇ κατωτέρω ἐν Κεφαλαίῳ ΚΓ' Περὶ ἀποβολῆς φωνηέντων). πρβλ. ἔτι ābjete, ārjete, insidjantes, Nasīdjeni, tenvia, pitvita,

tenujore, flūvjorum rex Eridanus. Ὁμοίως εὑρέθη parjetibus, injurjatum genva, malvisti, deus, deorum κτλ.

Ἀλλ' ἡ μεγίστη ἀπόδειξις ὅτι συχνοτάτη ἦν ἡ συνίζησις ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ κεῖται ἐν τῷ φαινομένῳ, ὅτι πᾶσαι αἱ Λατινογενεῖς γλῶσσαι προϋποτιθεῖσι λέξεις καὶ τύπους κατὰ συνίζησιν ἐκφωνουμένους τὸ πάλαι· πρβλ. medius - mezzo, puteus - pozzo, platea - piazza, pretium - prezzo Ἰταλ., annualis - anvel, tenuis - tenve, Januarius - Janvier κτλ. (πρβλ. καὶ venia, melior, venio κτλ., ἃ διὰ τοῦ *e* αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχούσῃ μαρτυροῦσιν ὅτι κατὰ συνίζησιν ἐξεφωνοῦντο· πρβλ. κατωτέρω κεφάλαιον ΚϚ' Περὶ ἀφομοιώσεως). Δῆλον ἄρα ὅτι ἐν τῇ ταχείᾳ, τῇ ἀνεπισήμῳ προφορᾷ συχνότατα ἐλέγετο melįor, tenṷis, medįus, puteṷs, pretįum κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 296). Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐκ ὀλίγα ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς μεταγενεστέραις ἐπιγραφαῖς ἐμφαίνοντα συνίζησιν, οἷον quesco, Febrarius, vird(i)arium, sesqu(i)alter, vac(u)efacio, sem(i)ermis, sem(i)justus, sem(i)uncia, vitr(e)arius, alv(e)arium κττ. Πάντα δὲ ταῦτα ἔχουσι τοῦτο τὸ κοινὸν ὅτι τὸ i ἢ u τρέπεται εἰς ἡμίφωνον καὶ ἀποβάλλεται πρὸ τονουμένης καὶ μακρᾶς συλλαβῆς, ἀλλ' ὅτι ἡ συνίζησις ἐγίνετο καὶ ἐν μετατόνοις συλλαβαῖς, μαρτυροῦσι σαφῶς τἀνωτέρω παρατεθέντα tenvia, genva κτλ.

Ὅτε τοῦ u προηγεῖτο r, l, εἵπετο δὲ τούτοις φωνῆεν, τὸ u προφερόμενον κατὰ συνίζησιν καὶ ἑνούμενον οὕτω μετὰ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος ἐτρέπετο εἰς ἡμίφωνον v, καὶ οὕτως ἐπεκράτησεν ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ· πρβλ. soluo, voluo (ϝελύω), peluis, saluos, aruos, larua ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Λατινικῇ, ἀλλὰ solvo, volvo, pelvis, salvos, arvos, larva ἐν τῇ δοκίμῳ. Ὁμοίως ἐγένετο τὸ Minerva ἐκ τοῦ *Minerua-Menes-ova· τὸ δὲ bēllua παρέμεινε διότι τοῦ u προηγεῖτο ll.

Καὶ ὅτε τοῦ u προηγεῖτο c, εἵπετο δὲ τούτῳ φωνῆεν, ἐτρέπετο ὁμοίως διὰ συνίζησιν τὸ *u* εἰς ἡμίφωνον (ὅτε ἐγράφετο qṷ), ἂν ἐτονίζετο ἡ κατόπιν τούτων συλλαβή, ἄλλως οὐχί· πρβλ. Sancus-Sanqṷalis

ἀντὶ Sancu-alis, neqvalia (detrimenta) ἀντὶ necu-alia, arqvatus ἀντὶ arcu-atus ἐκ τοῦ arcus. (Καὶ Vesvius, Paqvius ἀντὶ Vesuvius, Pacuvius ἐλέχθησαν, ἀλλ' ὡς φαίνεται, εἶναι διαλεκτικά). Τονιζομένης δὲ τῆς πρὸ τοῦ *cu* συλλαβῆς τὸ cu + φων· δὲν τρέπεται εἰς qu̯ + φων., διὸ nocuos, vacuos, consecuos, perspicuos κτλ., διὰ τοῦτο τὸ relicuos καὶ τὸ delicuus εἶναι δόκιμα, τὸ reliqvus, deliqvus ἐκανονίσθησαν βραδύτερον κατὰ τὸ linqvo līqvi, καὶ τὸ pedisequos ἐσχηματίσθη ὅπως τὸ veneri-vag-us, saxi-frag-us ἐξ αὐτῆς τῆς ῥίζης sequ- τῇ προσθήκῃ τοῦ *o*, ἐντεῦθεν ἡ διαφορὰ ἀπὸ τοῦ con-sec-uos.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΙΡΕΣΕΩΣ

§ 1. *Φύσις τῆς συναιρέσεως.* Ὅτε λέξεώς τινος δύο παρακείμενα φωνήεντα (ἢ δίφθογγος καὶ φωνῆεν ἢ φωνῆεν καὶ δίφθογγος) πρότερον μὲν ἐξεφέροντο διὰ δύο διακεκριμένων ὠθήσεων τοῦ πνεύματος καὶ δὴ σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ὡς δύο φωνήεντα (ἢ δίφθογγος καὶ φωνῆεν ἢ φωνῆεν καὶ δίφθογγος) καὶ ὡς δύο συλλαβαί, ἔπειτα δὲ ἀντ' αὐτῶν σχηματίζεται μία μόνη πνεύματος ὤθησις καὶ δὴ μία συλλαβή, λέγομεν ὅτι ἐτελέσθη *συναίρεσις*, οἷον *ἀηδών* (τρισυλλάβως) καὶ τὸ *ἀηδόνι* (πάλιν τρισυλλάβως).

Ἡ συναίρεσις διαφέρει τῆς κράσεως, ὅτι λεγομένων τῶν λέξεων, ὧν τὰ φωνήεντα κιρνῶνται, καὶ ἐν ἄλλῃ θέσει ἢ πλοκῇ καὶ δὴ ἀπαθῶν (πρβλ. *ἐγῷδα* ἀλλ' *οἶδ' ἐγώ)*, ἡ κρᾶσις φέρει πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσωρινοῦ καὶ τυχαίου, τοὐναντίον δὲ διὰ τῆς συναιρέσεως συγχωνεύονται φθόγγοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ δὴ ἀεὶ καθ' ὡρισμένην τάξιν ἐκφωνούμενοι, ἐντεῦθεν τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶναι μόνιμα, πρβλ. *πάϊς-παῖς, γένεος-γένους*. Διαφέρει δὲ καὶ τῆς συνιζήσεως ἅτε πληρεστέρα οὖσα συγχώνευσις τῶν πασχόντων φωνηέντων· ἐντεῦθεν συμβαίνει ὥστε τύπος τις, οἷον *σφέων*, νὰ πάσχῃ μὲν συνίζησιν παρ' Ὁμ. ἐπὶ ἄλλων χρήσεων, νὰ συναιρῆται δὲ εἰς *σφῶν*, ὅτε ἐπὶ αὐτοπαθείας συνάπτεται μετὰ τοῦ *αὐτῶν* καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρεται προκλιτικῶς καὶ δὴ ἡνωμένως, *σφῶν αὐτῶν* πρβλ. *ἑοῖ αὐτῷ-ἑαυτῷ, ὡς αὐ-*

τως-ὡσαύτως. Ὁμοίαν διαφορὰν τοῦ *σφέας* καὶ *σφᾶς (σφᾶς αὐτάς)* ἐπίσταται καὶ ὁ Ἡσίοδος καὶ Ἀπολλ. Ῥόδ., φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ὁ Ἱπποκράτης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ Ἡρόδοτος. Πληρεστέρα ἄρα καὶ τελειοτέρα τῶν φθόγγων συγχώνευσις ἀποδείκνυται οὕτω τῆς συνιζήσεως ἡ συναίρεσις.

Συντελεῖται δὲ ἡ συγχώνευσις αὕτη οὐχὶ διὰ μιᾶς ἀλλὰ μόνον κατὰ μικρόν, οὕτως ὥστε οἱ λαλοῦντες δὲν αἰσθάνονται, καθ' ὃν χρόνον διὰ τῆς συναλοιφῆς ἐλαττοῦσιν οὕτω τὰς λέξεις καὶ ἀποβάλλουσι τὰ φωνήεντα, ὅτι πράττουσι τὸ κακὸν τοῦτο, (πρβλ. *νὰ θελήῃς, ὁ Χαρίις* ἀντὶ *νὰ θελήσῃς, ὁ Χαρίσις* κτλ. ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ, ὧν τὸ ι ι πολλάκις ἀγνοεῖται, ἂν δύο συλλαβὰς ἢ μίαν μόνην ἀποτελῇ· ὁμοίως τὸ *γάα* ἢ τὸ *γᾶ, ὁ όος* ἢ *ὃς* ἀντὶ τὸ *γάλα, ὁ λόγος* ἐν Σελλίοις τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τῆς Κρήτης).

§ 2. *Γένεσις τῆς χασμωδίας ἐν λέξει.* Ἐν Κεφαλαίῳ ΙϚ' § 2 ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ποικίλης γενέσεως τῆς χασμωδίας ἔν τε τοῖς χρόνοις καθ' οὓς ἐσχηματίζετο ἡ κλίσις διὰ συνθέσεως καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων καὶ διὰ τὴν ἔκπτωσιν ἡμιφώνων τινῶν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ παλαιότατται ἐκεῖναι κατὰ τὴν δημιουργίαν τῆς κλίσεως παραχθεῖσαι χασμωδίαι πάλαι ἐν τῇ ἡνωμένῃ Ἰαπετικῇ ἐξηφανίσθησαν, ὡς εἴδομεν, διὰ συναλοιφῆς, ὥστε ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν διεσώθησαν ἡμῖν τὰ ἀσυνάλειπτα (πλὴν ὀλίγων τινῶν συνθέτων), διὰ τοῦτο δῆλον ὅτι πᾶσαι αἱ χασμωδίαι ὅσας ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις ἀνευρίσκομεν σήμερον, προῆλθον ἢ ἐκ νεωτέρας συνθέσεως ἢ ἀνασυνθέσεως, ἤ, ὅπερ πολὺ συνηθέστερον, ἐκ τῆς ἐκπτώσεως ἡμιφωφώνου τινός. Τοιαῦτα ἡμίφωνα ἐκβληθέντα καὶ γενόμενα αἰτία χασμωδίας εἶναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιότερον μὲν ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις τὸ s καὶ j μεταξὺ φωνηέντων (καὶ ἐν ἀρχῇ λέξεως ἑπομένου φωνήεντος), βραδύτερον δὲ τὸ ϝ (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 38).

Εἶναι δ' ἀνάγκη νὰ διαστέλλωνται αἱ συναιρέσεις ὅσαι ἐγέ-

νοντο κατὰ τοὺς Ἰαπετικοὺς χρόνους τῶν γενομένων ἐν τοῖς ἰδίᾳ Ἑλληνικοῖς καὶ αἱ προελθοῦσαι ἐκ τῆς παλαιοτέρας πανελληνίου ἐκπτώσεως τοῦ s καὶ j τῶν ἐκ τῆς βραδυτέρας ἐξαφανίσεως τοῦ ϝ. Διότι παρατηρεῖται ὅτι ἐν πολλοῖς ἄλλα εἶναι τὰ προϊόντα τῆς ἀρχαίας συναιρέσεως καὶ ἄλλα τὰ τῆς νεωτέρας (πρβλ. τὴν ὑποτακτικὴν **φερε+ε-τε = φέρητε, *φερο-ο-μεν - φέρωμεν,* τὸ **ἀπο+ολεια - ἀπώλεια,* πρὸς τὸ *παχέες - παχεῖς, γένεος - γένους *δηλοομεν - δηλοῦμεν)* καὶ ὅτι ἡ παλαιοτέρα διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ s καὶ j γενομένη χασμωδία ἐθεραπεύθη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ συναλοιφῆς, τοὐναντίον δὲ πολὺ ὀλιγώτερον ἡ νεωτέρα ἡ ἐκ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ϝ. Αἰτία τούτων εἶναι ὅτι α) ἐπιγενομένης διαφορᾶς περὶ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ε καὶ ο πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς ἄλλα φύσει ἔμελλε νὰ καταλήξῃ ἡ συγχώνευσις τῶν ἠλλοιωμένων τούτων· καὶ β) ἄλλην ἐπίδοσιν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἡ συναλοιφὴ ἐν ταῖς παλαιοτέραις τοῦ s καὶ j χασμωδίαις (καὶ ταῖς παλαιότατα δι᾽ ἀναλογίαν γενομέναις) διὰ τὸν μακρότερον χρόνον καθ᾽ ὃν εἰργάζετο ἀπὸ τῶν προδιαλεκτικῶν μέχρι τῶν ἱστορικῶν, καὶ ἄλλην ἐν ταῖς κατὰ τοὺς διαλεκτικοὺς χρόνους ἀναφανείσαις τοῦ ϝ χασμωδίαις (καὶ ἐν ταῖς κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους κατ᾽ ἀναλογίαν γενομέναις) διὰ τὸν βραχὺν χρόνον καθ᾽ ὃν ἐνήργει, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν μέχρι τοῦ ε´ αἰῶνος π. Χ.

Ὅτι δὲ ὁ μακρὸς ἢ βραχὺς χρόνος καθ᾽ ὃν ἔβαινον ἐπὶ τὸν ἐξαφανισμὸν τῆς χασμωδίας, μέγα δύναται, δῆλον ἐκ τούτου ὅτι τύποι τινὲς δι᾽ ἀναλογίας τινὰς μετὰ χασμωδίας πλασθέντες βραδύτερον, διέσωσαν αὐτὴν ἢ διὰ παντὸς ἢ ἐπὶ μακρόν· πρβλ. *τιθέασι, διδόασι* (κατὰ τὸ *ῥηγνύασι, ζευγνύασι* κττ. ἰδὲ ἀνωτ. 262), ἐνῷ *σαφέα - σαφῆ, αἰδόα - αἰδῶ.*

Παλαιαὶ χασμωδίαι α) διὰ τὸ s καὶ δὴ καὶ συναιρέσεις εἶναι τὸ *εἶ* ἀντὶ **εσι* καὶ **εισι* (τοῦ *εἰμὶ* καὶ *εἶμι), φέρει-ς* ἀντὶ **φερεῖ- *φερεσι, εἴην* ἀντὶ **εσ-ιη-ν, εἶχον, εἱπόμην* ἀντὶ **ε-εχον *ε-Hεπομην *ε-σεχον, *ε-σεπομην* κτλ. β) διὰ τὸ j τὰ πλεῖστα ῥήματα εἰς *-εω,* οἷον **φορεjω - φορέω, *δοκεjω - δοκέω* κτλ., **-τρεjες* (Ἰνδ. trayas)

-**τρεες τρεῖς, *πολεjες - πόλεες πόλεις *κεἰενος - κεῖνος* κτλ. Νεώτεραι δὲ χασμωδίαι εἶναι αἱ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ϝ προελθοῦσαι, οἷον **ὀϝις - ὄϊς - οἶς, Περικλέϝης - Περικλέης-κλῆς* κλπ.

§ 3. *Διάθεσις τῶν διαφόρων χασμωδιῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ.* Διὰ τὴν μεγάλην παλαιότητα τῆς γενέσεως τῶν χασμωδιῶν τοῦ s καὶ j οὕτω καθολικῶς ἐπεδιώχθη ἡ ἐξαφάνισις αὐτῶν μάλιστα ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, ὥστε δύναται νὰ τεθῇ γενικὸς νόμος ἡ ἐξάλειψις, ἐξαίρεσις δὲ ἑρμηνείας δεομένη ἡ διάσωσις αὐτῶν.

Οὕτως ἐκφέρονται ὁμαλῶς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν συνῃρημένοι οἱ τύποι τῶν εἰς *-αω -εω -οω* ῥημάτων, ἅτε j πρότερον μεταξὺ τῶν φωνηέντων τούτων ἐκφωνουμένου. Ὁμοίως οἱ τῶν εἰς *-ος* τριτοκλίτων οὐδετέρων καὶ τῶν εἰς *-ης -ες* γεν. *-εος* (ἀντὶ *-εσος*) οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων, *γένους, γένη, εὐγενοῦς, εὐγενῆ,* οἱ τύποι τῶν μετουσιαστικῶν εἰς *-εος* ἀντὶ *-ειος* (Ἰνδ.-ayas), *χρύσειος χρύσεος - χρυσοῦς, ἀλωπεκέη - κῆ, κυνέη - κυνῆ,* τῶν εἰς *-πλοος - ους* πολλαπλασιαστικῶν, ὧν τὸ *-πλοος* οὐχὶ πρὸς τὸ **πλοϝος πλεῦσαι* ἀλλὰ πρὸς τὸ *πολὺς πλοῦτος* φαίνεται ἔχον σχέσιν, κτλ. Τοὐναντίον δὲ δὲν συναιροῦνται εἰ καὶ s ἢ j ἦν τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν, καὶ δὴ δέονται ἑρμηνείας τὰ συμπλέγματα *εα, εο, οη, ωη,* α) ἔν τισι δισυλλάβοις ὀνόμασιν, οἷον *ἔαρ* ἀντὶ **α(σ)αρ* Λατ. aser (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 126), *στέαρ* ἐκ **στā(i̯)αρ* (παρὰ τὸ *σταῖς σταιτός* (Ἰνδ. sthāyati = πηγνύναι)· *Θεός* (Λιθ. dvasas = πνεῦμα), διὸ ἐν Γόρτυνι *θιός* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 163, *πέος* (Ἰνδ. pásas), *δέος* (ἐκ **δϝει̯-ος*), ἴσως καὶ *χρῆος - χρέως, ἔαρ* (Ἰνδ. vasara)· τούτου μάλιστα τοῦ ὀνόματος αἱ μὲν πλάγιαι πτώσεις διὰ τὸ τρισύλλαβον αὐτῶν συναιροῦνται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, *ἦρος ἦρι,* αἱ δὲ δισύλλαβοι μένουσιν ἀσυνάλειπτοι. Οὕτω λέγεται παρὰ Θουκυδίδῃ κανονικῶς *ἔαρ,* ἀλλ' *ἦρος ἦρι,* ὁμοίως παρ' Ἀριστοφάνει *ἦρος ἦρι* καὶ *ἠρινός,* καὶ ἐπιγραφικῶς *ἔαρ·* (παρὰ τῷ Ξενοφῶντι παρατηρεῖται σάλος, *ἦρος ἦρι* καὶ *ἔαρος ἔαρι* ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς *ἔαρ·* ἀλλ' ὡς γνωστὸν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ μακρὸν χρό-

νον διατρίψας μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν δὲν εἶναι κατὰ πάντα ἀκριβὴς τηρητὴς τῆς Ἀττικῆς χρήσεως. Ἰδὲ καὶ κατωτέρω). Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ δισυλλαβία ἐγένετο αἰτία τοῦ ἀσυναιρέτου, ἵνα μὴ αἱ λέξεις αὗται σφόδρα ἐλαττωθῶσιν.

β) Ἔν τισι δισυλλάβοις ῥήμασιν, ἐν οἷς s ἢ j ἦν τὸ ἐξαφανισθέν· πρβλ. *τρέω* ἀντὶ **τρέσω (ἄ-τρεσ-τος)*, *ξέω* ἀντὶ **ξέσω (ξεστός)*, *ζέω* (Ἰνδ. yas-ati, *ζεστός*), *βδέω*, *δέω* (= δεσμεύω). Τοσοῦτον δ' ἦν συνδεδεμένον τὸ ἀσυνάλειπτον μετὰ τοῦ δισυλλάβου, ὥστε, ὅτε τὰ ῥήματα *δέω* καὶ *ξέω* συνετίθεντο, πρὸς δὲ ὅτε ἐν τῷ σχηματισμῷ ἐγίνοντο ὑπερδισύλλαβα, συνῃροῦντο· πρβλ. *ἀναξῶν*, *ἀποξοῦσι* *ἀναχσοῦντι* ἐπιγρ., ἔτι δὲ *δοῦσι*, *δοῦσαι*, *δοῦμαι*, *συνδοῦντες* *ὑποδῶν*, *καταδῶ*, *καταδοῦσι*. (Ἀπὸ τῶν συνθέτων καὶ τῶν ὑπερδισυλλάβων ἁπλῶν τύπων μετεδόθη, ὡς φαίνεται, ἡ συναίρεσις καὶ ἐπὶ τοὺς ἁπλοῦς δισυλλάβους συναιρεθέντας οὕτως εἰς μονοσυλλάβους· ἐντεῦθεν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τοῦ Πλατ. *δοῦν* καὶ παρ' Ἡσυχ. *δῶν·* δεσμεύων, (πρβλ. Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς ΙΓ' σελ. 498-9), ὅπως καὶ ἀντιστρόφως ἀπὸ τῶν ἁπλῶν μετεδόθη τὸ ἀσυναίρετον καὶ ἐπὶ τὰ σύνθετα, διὸ *καταδέω*.

γ) Ἐν τῇ γενικῇ πληθυντικῇ οὐδετέρων τινῶν εἰς *-ος* τῆς γ' κλίσεως φαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐσάλευεν ἡ χρῆσις ὡς πρὸς τοὺς συνῃρημένους καὶ ἀσυναιρέτους τύπους, *ὀρέων*, *χειλέων*, *τειχέων*, *κερδέων*. Καὶ ἀντίγραφά τινα τοῦ Ξενοφῶντος παρέχουσι τοὺς τύπους *τειχέων*, *ὀρέων*, *ἀνθέων* (καὶ *ἀνθῶν*) ἀλλὰ κατὰ τὰ ἤδη ἀνωτέρω εἰρημένα ὁ Ξενοφῶν δὲν εἶναι διὰ τὰ ἐκεῖ λεχθέντα τῆς Ἀττικῆς χρήσεως ἄριστος γνώμων. Οὐδὲ τὸ *ἀνθέων* ὅπερ ἐκ τοῦ κωμικοῦ Ἑρμίππου ἀναφέρουσιν οἱ Γραμματικοὶ σημαίνει τι μέγα, ὅταν τις ἐνθυμηθῇ ὅτι αἱ Ἀττικαὶ ἐπιγραφαὶ παρέχουσι μόνους συνῃρημένους τύπους, οἷον *τειχῶν*, *γενῶν*, *τελῶν*, *ἐθνῶν*, *τεμενῶν*, *ἐτῶν*, *σκευῶν* κτλ.

Φαίνεται ὅτι ἐκ τῶν διαλέκτων εἰσῆλθον εἰς τὴν Κοινὴν τοιοῦτοι ἀσυνάλειπτοι τύποι, ἐντεῦθεν εἰσήχθησαν πλημμελῶς καὶ εἰς τὰ κείμενα τῶν Ἀττικῶν συγγραφέων καὶ οἱ Γραμματικοὶ ἐπε-

χείρουν διακρίσεσι τοῦ *ἀνθέων* καὶ *ἀνθ' ὤν, ἀνθῶν*, ὅπως εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 278.

δ) Ἐν τοῖς εἰς *-ις -εως* ὀνόμασιν, οἷον *πόλεως, ὄφεως, πόλεων, ὄφεων, δόσεως* κτλ. Τῶν ὀνομάτων τούτων θέμα εἶναι *πόλει - ὄφει - δόσει* κλπ., ὥστε φαίνεται ὅτι, εἰ καὶ ἐν τούτοις τὸ *ι* ἐξέπεσεν, ἀλλ' ὅμως ἡ χασμωδία ἔμεινεν. Ἀληθῶς δ' ὅμως οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον ἐκ τῆς ἀρχαίας τοπικῆς polēu, dotēu, ophēu (πρβλ. Ἰνδ. agnāu, gatāu), εἰς ἣν προσετέθη τὸ *ι* ὡς ὁ γενικὸς χαρακτὴρ τῆς ἑνικῆς τοπικῆς, διὸ **πόληϝι πολῃι* (πρβλ. Κυπρ. *πτόλιϝι*), ἐκ τοῦ **πολῃϝι* ἄρα, **δότηϝ-ι* κττ. ὡς ἐκ βάσεως ἐγένετο ἡ γενικὴ **πολῃϝος *δοτηϝος *οφηϝος* κτλ., ὅθεν ὁμαλῶς *πόληος πόλεως πόλεων, ὄφηος ὄφεως ὄφεων* κλπ.

ε) Ἐν οἷς ἡ χασμωδία ἐν τοῖς μεθ' Ὁμ. χρόνοις κατ' ἀναλογίαν ἄλλων τύπων παρήχθη, παρέμεινεν· πρβλ. τὰ κατὰ τὸ *δεικνύασι, ζευγνύασι, ἴασι, ἔασι* κτλ. λεχθέντα *διδόασι, διδέασι, τιθέασιν*. (Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐλέχθη καὶ *διδόαμεν, τιθέαμεν, τιθέατε* κτλ., πρβλ. Κόντον ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ Α' 347 κέξ.). Καθ' ὅμοιον τρόπον πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐλέχθησαν καὶ τὰ εἰς *-γεως -χρεως* καὶ τὰ ἀπὸ γεω- σύνθετα (*εὔγεως, γεωμέτρης, ἀξιόχρεως*) κατὰ τὰ εἰς *-λεως -νεως - νεως* (*ναὸς* καὶ *ναῦς*), καὶ κατὰ τὰ ἀπὸ *λεω- νεω-* (*νεωκόρος, Λεωσθένης, Μενέλεως, Ἀρχένεως*)· διότι ἡ ἀσυναιρεσία τοῦ *γεω-* πιθανῶς δὲ καὶ τοῦ *χρεω-* οὐδένα φαίνεται ὅτι ἔχει λόγον (ἰδὲ κατωτέρω).

Πλὴν τῶν ὀλίγων τούτων παραδειγμάτων τῆς διατηρήσεως τῆς τοῦ s καὶ j χασμωδίας, πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ σῳζόμεναι χασμωδίαι προῆλθον ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ϝ (ἢ κατ' ἀναλογίαν), διότι ἐκβληθέντος τούτου πολὺ βραδύτερον τῶν ἄλλων ἡμιφώνων s καὶ j, οἱ Ἀττικοὶ δὲν εἶχον ἱκανὸν χρόνον, ὥστε νὰ ἐξαφανίσωσι καὶ ταύτας· ἐπειδὴ δ' ἔπειτα ἐν τῇ Κοινῇ καὶ ἡ τῶν φωνηέντων διάφορος ποσότης ἐξέλιπε καὶ ὁ τόνος μετεβλήθη καταστὰς ἐντατικὸς ἀπὸ μουσικοῦ, διὰ ταῦτα ἡ μεταγενεστέρα καὶ ἡ μεσαιωνικὴ Ἑλληνικὴ τὸν ἐξαφανισμὸν τῶν

ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς καταλειφθεισῶν χασμωδιῶν ἐπεδίωξε καθόλου εἰπεῖν οὐχὶ κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον διὰ συναλοιφῆς ἀλλὰ διὰ συνιζήσεως. (Ὀλίγα παραδείγματα μεταγενεστέρας συναιρέσεως ἰδὲ κατωτ. σελ. 317).

Ἀλλὰ καὶ αἱ χασμωδίαι αἱ δι' ἔκπτωσιν τοῦ F καὶ αἱ κατ' ἀναλογίαν προκύψασαι δὲν παρέμειναν ἅπασαι ἀπαθεῖς ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, ἀλλ' ἄλλαι μὲν ἐξηφανίσθησαν διὰ συναιρέσεως, ἄλλαι δ' οὐχί. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διατήρησις καὶ ἡ ἐξάλειψις αὐτῶν καθ' ὡρισμένους νόμους, ἤτοι ἐγένετο συναίρεσις καὶ ἐξαφανισμὸς τῆς χασμωδίας ἐπὶ τοῖσδε: α) ἐὰν τὰ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ F συμπεσόντα φωνήεντα ἦσαν ὅμοια, λ. χ. **ἀFάτα* - *ἄτη*, **ἀδεFες* - *ἡδεῖς*, **ταχεFες* - *ταχεῖς*, **θε-Fεναι* - *θεῖναι*, **πλοFος* - *πλόος* - *πλοῦς*, *ΛυκοFοργος* - *Λυκοοργος* - *Λυκοῦργος*, *ὗυς ὗς* (ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ ἐκ τοῦ *su-ius), **ζηjητε* - *ζῆτε* **ῥιγω+jω-μεν* - *ῥιγῶμεν*, **Χιιος* - *Χῖος*, **Φθιιος* - *Φθῖος* κλπ.

Κατὰ ταῦτα συναιροῦνται τὰ εἰς *-ους* ἐκ τῶν εἰς *οος* (*-οFος*), οἷον *νοῦς*, *πλοῦς*, *ῥοῦς*, *μνοῦς*, *σοῦς* *Σοῦς*, *χνοῦς*, *θροῦς*, *χοῦς*, *φλοῦς*, κτλ., ἔτι δὲ τὰ σύνθετα *εὔνους ἄνους δύσνους* κλπ., *ἄπλους σύμπλους σύμπλοι* κλπ., *ἄπνους ἐπίπνους ἐπίπνοι* κλπ., *πολύχους ὀλιγόχους ὀλιγόχοι πολύχοι πρόχους πρόχοι* κλπ., *ἄχρους εὔχρους εὔχροι* κλπ., *ἐπίχνους ἀρτίχνους* κτλ., *ἄφλους*, *δορυσσοῦς*, *ἀλλόθρους κακόθρους*, *βαθύρρους*, *εὔρους παλίρρους*, *σύρρους περίρρους χειμάρρους ἀείρους* κτλ., *Περίθους*, *Πάνθους* *Ἱππόθους*, *Ἀλκάθους*, *Ναυσίθους* κτλ., κτλ.

β) Ἂν διέφερον μὲν κατὰ τὴν ποσότητα, μικρὸν δὲ μόνον κατὰ τὴν ποιότητα· τὸ ἕτερον ἠδύνατο ν' ἀποτελῇ καὶ δίφθογγον μετ' ἄλλου φωνήεντος, λ. χ. *ἠFέλιος* - *ἥλιος*, *ἠFείδη* - *ᾔδη*, *ΠεριxλέFης* - *Περικλῆς*, *πνέFει* - *πνεῖ*, *δέFει* - *δεῖ*, *δέFῃ* - *δῇ*, *ἐγχέFῃς* - *ἐγχῇς*, *νόFων* - *νῶν*, *εὐνόFων* - *εὔνων*, *νόFῳ* - *νῷ*, *πλόFῳ* - *πλῷ*, *πλόFοι* - *πλοῖ*, *πλόFου* - *πλοῦ* κτλ.

γ) Ἂν τὸ προηγούμενον φωνῆεν ἦν ἁδρότερον τοῦ ἑπομένου. Οὕτω λ. χ. τὸ *α* συναιρεῖται μετὰ τῶν ἑπομένων αὐτῷ λεπτο-

τέρων φωνηέντων *ε, ι, ο, ω, ου*, πρβλ. *aϝε-α, ἄϝεθλον - ἄεθλον - ἆθλον, ἀϝεργὸς - ἀργός, ἀϝέκων - ἄκων, ἀϝελὴς - ἀλὴς ἀλές, ἀλίζω ἀλίζομαι* (ἀ + ϝείλω)· *ἀϝει-ᾳ, ἀϝείδω - ᾄδω· αϝι-αι, ἀϝικὴς αἰκής, πάϝις - παῖς· aϝο-ω, φάϝος - φῶς, τιμᾰϝορος τιμαορὸς - τιμωρός, πυλαϝορος - πυλωρός, ἑσταϝὼς - ἑστώς, Ἰάονες - Ἴωνες· αϝοι-ῳ, ἀϝοιδὰ - ᾠδή· αϝω-ω, Ποσειδάϝων - Ποσειδῶν*. Ὁμοίως συναλείφεται τὸ *ο* καὶ *ω* μετὰ τῶν ἑπομένων αὐτοῖς λεπτοτέρων φωνηέντων *ε, ι, ου*, πρβλ. οϝε, **λοϝετρον - λουτρόν, δοϝέναι - δοῦναι, λόϝεται - λοῦται, *Ὀποϝεντς Ὀποῦς·* οϝι, *ὄϝις - οἶς, ἄγνοια εὔπλοια·* ωϝε,**γνω-ϝεναι - γνῶναι,*γεωϝεργὸς γεωργός·* ωϝι, *ὠϝιὸν ᾠόν, ἐπῴζω·* ωϝαι-ῳ, **πρωϝαιρα - πρῷρα, *κυανοπρωαιρος - - πρῳρος* κτλ.

Ὡσαύτως τὸ *ε* καὶ *η* μετὰ τοῦ ἑπομένου αὐτοῖς λεπτοτέρου φωνήεντος *ι*, εϝι*δον - εἶδον, ηδεϝι - ἠδεῖ, ἠϝίθεος - ἤθεος, κληϝὶς κλὴς - κλεὶς κλήω - κλείω, ληίζομαι, κληίζω, χρηίζω - λῄζομαι, κλῄζω, χρῄζω* κλπ.

Τοὐναντίον δὲ ὁσάκις προηγεῖτο μὲν ὁ λεπτότερος, εἵπετο δ' ὁ ἁδρότερος φθόγγος, ἡ συναίρεσις δὲν ἐγίνετο. Κατὰ ταῦτα τὸ λεπτὸν *ε* ἔχον κατόπιν αὐτοῦ τὰ ἁδρότερα φωνήεντα *α, ο, οι, ου, ω* δὲν συνεφθείρετο· πρβλ. *κρέϝας - κρέας, ἡδέα, γλυκέα, ἐννέα, ἡδέως, τέως, ἕως,* ἡ *ἕως, ναϝῶν νηῶν νεῶν*, (ἀλλὰ **χρη -jο-μεθα - χρηόμεθα χρεώμεθα χρώμεθα *ζηjομεν - ζῶμεν, *ζηιω - ζῶ* διὰ τὸ j), **Περικλεϝε-σα - Περικλεϝεα - λέᾶ ἐϝῶ, ἐϝορτή, κλέϝος, ῥέϝω, πλέϝω, θέϝω πλέϝοντες - ἐῶ, ἑορτή, κλέος, ῥέω, πλέω, θέω, πλέοντες, πλέουσι, Περικλέους* κλπ.

Ὁμοίως τὸ *ο*, ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ἁδροτέρου *α* ἢ *η*, *χεϝω χοϝανη - χέω χοάνη, ἀλοάσω ἀλοήσω, ἀλοητὸς ὀγδόη, ὀγδοήκοντα, κακοήθης, ἀκοή, πνοή, βοή, βοήσομαι, ἀγνοήσω, νοήσω, εὔνοα, εὔπλοα κλπ.*

Ὅπως μετὰ τὸ *ο* οὕτω καὶ μετὰ τὸ *α* κείμενον τὸ *η* ἐκώλυε τὴν συναλοιφὴν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, *ἀήρ, ἀηδὴς ἀηδία, Δανάη, ἀήθης, ἀηδὼν* (ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ παραχθὲν ὑποκορι-

στικὸν *ἀηδονὶς* συνῃρέθη εἰς *ἀδονὶς* διὰ τὸν κατωτέρω τόνον καὶ διὰ τὴν πολυσυλλαβίαν).

Ἐκ τῶν εἰρημένων δηλοῦται, διατί λέγεται ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ *ἡδέα ἡδέος ἡδέων, πλέω πλέωμεν πλέομεν* ἀλλὰ *πλεῖς πλεῖτε, γένους, γένη, φοροῦμεν*· διότι ἐκ τῶν συγκρίσεων πρὸς τὰς ἀδελφὰς γλώσσας ἀποδείκνυται ὅτι τὰ ἐκπεσόντα ἡμίφωνα ἐν τούτοις ἦσαν s (generis, ἀντὶ genĕsis, Ἰνδ. janasas) καὶ j (*φορεjομεν bharayāmas), ἐν ἐκείνοις δὲ F, *ἡδέFα, ἡδέFος, πλέFω, νέFος, ἐννέFα* κτλ. Οὕτως αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ *ἦσθα* ἀλλ' *ἡδεῖς, τρεῖς*, τοῦ *φέρωμεν, ἀπώλεια* ἀντὶ ἀπο+ολεια, ἀλλὰ *αἰδοῦς, δηλοῦμεν* ἑρμηνεύονται διὰ τὴν χρονικὴν διαφοράν, καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἔν τισι διαλέκτοις μεταβολὴν τῆς προφορᾶς τοῦ *ε* καὶ *ο*, ὁμοίως καὶ τὸ *γένους γένη*, ἀλλὰ *ἡδέος ἡδέα* διὰ τὴν χρονικὴν διαφορὰν τῆς γενέσεως τῆς χασμωδίας καὶ δὴ καὶ τῆς συναλοιφῆς.

§ 4. ***Ἑρμηνεία φαινομένων, ἐν οἷς ἀνωμάλως παραλείπεται ἡ συναίρεσις.*** Οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶσι λέξεις καὶ τύποι ἀσυναίρετοι, εἰ καὶ κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένα ὤφειλον νὰ συναλειφθῶσι· τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι πολλαπλᾶ, διὸ καὶ ἐξετάζομεν αὐτὰ κατὰ γένη. Οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ὅτι ἐνίοτε τὰ ὅμοια φωνήεντα παράκεινται ἀσυναίρετα· αἰτία δὲ τούτου εἶναι ὅτι ἐξ ἄλλων τῆς λέξεως τύπων, ἐν οἷς ἡ συναλοιφὴ φωνητικῶς ἐκωλύετο, ἐπηνωρθώθησαν εἰς τὸ πλῆρες οἱ ἔχοντες τὰ ἀσυνάλειπτα ταῦτα τύποι ἅμα παθόντες, ὥστε μόνοι οἱ πλήρεις ἐγνώσθησαν ἡμῖν. Οὕτω λ.χ. λέγεται *ὄγδοος* διὰ τὸ *ὀγδόη, ὄγδοα*, τὸ *ὑπήκοον* διὰ τὸ *ὑπήκοα* ἔπειτα καὶ ὁ *ὑπήκοος*, τὸ *Περικλέης, Ἀχαρνέες* κτλ. διὰ τὸ *Περικλέους, Ἀχαρνέων Ἀχαρνέας Ἀχαρνέως Ἀχαρνέα* (πρβλ. καὶ *Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες* παρὰ Πλάτωνι διὰ το *Ἡρακλέους Ἡρακλέα, Θησέως Θησέα*). Τοῦτο ἀποδείκνυται σαφῶς ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῶν τύπων παρεχούσης παλαιότερον τὸ *Ἡρακλῆς* (ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος), ἔπειτα τὸ *Περικλέης* καὶ παλαιότερον τὸ *Ἀχαρνῆς* τοῦ *Ἀχαρνέες*.

Ἡ τοιαύτη ἐπίδρασις τῶν συνδεδεμένων ἀλλήλοις τύπων ἐν

τισι μὲν οὐδαμῶς παρατηρεῖται, ἐν ἄλλοις δὲ σφόδρα. Οὕτω λ. χ. ὁ ἑνικὸς τοῦ ἀρσ. καὶ οὐδ. τοῦ *εὔπνους, εὔπλους, εὔνους, ἡμίχους* κτλ. συνηρέθη καὶ παρέμεινε συνηρημένος, ἀλλ' ὁ πληθ. τοῦ οὐδ. *τὰ εὔπνοα, τὰ εὔπλοα, τὰ εὔνοα, τὰ δεκάχοα ἡμίχοα* κτλ. οὐχί. Ὁμοίως συνηρέθη *ὁ δίκρους τὸ δίκρουν* ἀλλὰ τὸ θηλ. ἡ *δικρόα* οὐχὶ (Ξενοφ. Κυνηγ. 9, 19) κτλ., ἑκάτερα ἄρα διεσώθησαν ὅπως ὑπὸ τῆς φωνητικῆς διετέθησαν. Ἐν ἄλλοις δ' ὅμως ἐκυμαίνετο ἡ χρῆσις, ἅτε τῶν ἀσυναλείπτων ἐπιδρώντων ἐπὶ τοὺς συνηρημένους καὶ συμβαλλόντων εἰς τὴν διάλυσιν αὐτῶν, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ κατισχυσάντων ὅλως, ὥστε μόνοι οἱ ἐπανορθωθέντες παρεδόθησαν ἡμῖν. Οὕτω λ. χ. παρέχουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ τό τε *χρυσοχόος* καὶ *χρυσοχοῦς*, καὶ *τὸ θυηχοῦ*· ἀλλὰ τὸ *οἰνοχόος* ἐλέχθη διὰ τὸ *οἰνοχόη*, τὸ *ὑδροχόος, τυμβοχόος, σιαλοχόος, λουτροχόος, φυλλοχόος* διαλελυμένα μᾶλλον ἢ ἀσυνάλειπτα, ὅπως καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει *χρυσοχόος, οἰνοχόος* κλπ. (τὸ οὐσ. *ἔπι-πλα* οὐκ ἐκ τοῦ *ἐπι-πλέϝω*, ἀλλ' ἐκ τοῦ *ἐπι-πέλω*, ἀσθενοῦς θέματος *πλ*, ὅθεν *ἔπι-πλ-ᾰ*).

Ὁμοίως τοῖς πολλοῖς εἰς *-χόος* ἔχει καὶ τὸ *ἀθρόοι* (= ὅλοι ὁμοῦ) διὰ τὸ *ἡ ἀθρόα τὰ ἀθρόα*, τοὐναντίον δὲ τὸ δικατάληκτον *ὁ* καὶ *ἡ ἄθροος (ἀ + θροῦς* = ἄψοφος) συναιρεῖται κανονικῶς εἰς *ἄθρους*· (εὕρηνται δ' ὅμως καὶ τοῦ *ἀθρόος* συνηρημένοι τινὲς τύποι).

Καὶ τὸ *ἀδεής, ἐνδεής, εὐκλεής, ἀνηλεής, ἀδεεῖ, ἀδεέσι, ἐνδεέστατος, εὐκλεέστατος* κτλ. φαίνονται ὅτι ἀνωμάλως διέσωσαν τὸ *εη, εει, εε* ἀσυνάλειπτον· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις ἀληθῶς τὸ *ε* ἐπανῆλθε τοῦτο μὲν ἐκ τῶν οὐδ. *τὸ δέος, τὸ κλέος*, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς γεν. καὶ αἰτ. τοῦ ἑν. καὶ πληθ. *εὐκλεοῦς, εὐκλεᾶ, εὐκλεῶν, εὐκλεᾶς*. Τὸ ὁμαλὸν *εὐκλὴς* ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγρ. Συβάριδος καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, τὸ *δυσκλὴς* παρὰ Σιμίᾳ, τὸ *θεοδϝής* (οὐχὶ θεουδής) παρ' Ὁμήρῳ, *Διοδῆς* δὲ καὶ *Θουδῆς* ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς. Ὁ δυϊκὸς τῶν τριτοκλίτων εἰς *εε* οἷον *πόλεε, τείχεε, τριήρεε, γένεε, πήχεε, συγγενέε* κτλ. εἶναι νεωτερικώτερος καὶ ἐσχηματίσθη ἀπὸ

τῆς γεν. καὶ δοτ. εἰς *-εοιν*· ὁ ὁμαλὸς τούτων τύπος εἶναι ὁ ἐπιγραφικῶς μεμαρτυρημένος εἰς *-ει, ζεύγει, σκέλει* (πρβλ. *τῷ ταρίχει* παρ' Ἡρῳδιανῷ καὶ *γένει* παρὰ Πλάτωνι). Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς *-κλῆς* ἀποσπασθέντα τοῦ *κλέος* μᾶλλον ἢ τὰ ἐπίθετα, καὶ στερούμενα πληθυντικοῦ συνήρεσαν κανονικῶς καὶ τὸ *εη* εἰς *-η, Περικλῆς*, καὶ τὸ *εει* εἰς *εῖ, Περικλέει - κλεῖ*. Τοῦτο δ' εἶναι ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις τοῦ ὅτι τὰ ἐπίθετα οὐχὶ φωνητικῶς ἀλλ' ἀναλογικῶς ἔχουσι τὸ *ε*.

Ἐν πολλοῖς ὀνόμασι φαίνεται ὅτι πλὴν τῶν ἄλλων πτώσεων, αἵτινες ὁμαλῶς ἔσῳζον τὰ φωνήεντα ἀσυνάλειπτα καὶ δὴ ἐπεκούρουν τῇ ἐπαναφορᾷ τῶν ἀσυναλείπτων τύπων, συνετέλεσεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν διαλελυμένων καὶ τὸ αἴσθημα τῶν λαλούντων, ἀπαιτοῦν σαφῆ τὴν δήλωσιν τοῦ χαρακτῆρος ἑκάστης πτώσεως· λ. χ. ὁ Ὅμηρος συναιρεῖ τὸ *ὀρχηστυῖ, ὀϊζυῖ, πληθυῖ, ἰξυῖ, θρήνυι*, οἱ δὲ Ἀττικοὶ λέγουσιν ἀσυναλείπτως *δρυΐ, ἰχθύϊ, συΐ* κττ., πάντως τούτου ἕνεκα ὅτι τοῦ *υι* συναιρουμένου κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 417-8 εἰς ἕνα φθόγγον ὁ χαρακτὴρ τῆς δοτ. πτώσεως ἀπώλετο· ἐγένετο ἄρα ἀνασύστασις αὐτῆς. Ὅτι δ' ἀληθῶς ἡ νέα τοῦ *υ* προφορὰ ἦν αἰτία τῆς ἐπαναφορᾶς ταύτης τοῦ *ι* καὶ δὴ τῆς διαλελυμένης ἐκφωνήσεως τοῦ *υι* ὡς *υΐ*, δῆλον α) ἐκ τούτου, ὅτι ἐν αἷς διαλέκτοις τὸ *υ* διέσῳζε τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ προφορὰν ὡς u, καὶ δὴ ἦσαν εὐσύνοπτα τὰ φωνήεντα *υ+ι* εἰς δίφθογγον *ui* (*βοὐήθα, ποῦ ἦταν, τοῦ εἶπα*), τὸ *υ* καὶ τὸ *ι* ἐξηκολούθουν ἀποτελοῦντα δίφθογγον· πρβλ. Βοιωτ. *Δέρμυι*, Πινδ. *γένυι*, Λεσβ. *πήλυι* κτλ. β) ἐκ τούτου ὅτι ὅπου τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν *ι* δὲν ἦτο χαρακτὴρ πτώσεως καὶ δὴ οὐδεμία ἀνάγκη ἦν ἐπανορθώσεως, τοῦτο συνεχωνεύθη μετὰ τοῦ προηγουμένου ῠ εἰς ῡ, πρβλ. *ὀφρυ-ίδιον - ὀφρύδιον, ἰχθυΐδιον - ἰχθύδιον, μυῖα - μῦα* κτλ. Ὅπως τὸ *δρυΐ μυΐ ἰχθύϊ* κτλ. οὕτως ἔχει καὶ το *βοὸς βοΐ βόες βοῶν* (*βῶν* μονοσυλλάβως, ἤτοι ὁμαλῶς κεῖται ἐν νοθευομένῳ στίχῳ Ἡσιοδ. Θεογον. 983), *χοὸς χοΐ χόες χοῶν, γραὸς γραΐ γρᾶες, σέες σεΐ, νηΐ νῆες* κτλ., ἐν οἷς ὁ πτωτικὸς χαρακτὴρ σα-

φῶς ἐκφραζόμενος καὶ αἱ πτώσεις *νηὸς* —*νεὼς νηῶν* —*νεῶν, χόας χόα* συνεβάλοντο εἰς τὸ ἀσυνάλειπτον ἢ μᾶλλον εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τῆς πτωτικῆς καταλήξεως. (Καὶ ἡ γεν. *τῶν χῶν,* ἤτοι τὸ ὁμαλῶς συναιρεθέν, ἀνεγνώσθη ἐν Ἰωνικῇ ἐπιγρ.). Διὰ τὸ *Διὸς Δία* ἐλέχθη ἐκ νέου *Δί,* ἀλλὰ τὸ *Δι-* ὁμαλῶς ἐν τῷ *Δισωτήρια, Διπολιεὺς Διπολίεια, Δισωτήριον* (ἱερόν), (παρ' ὃ καὶ *Διισωτήρια* κατὰ τὸ ἔτυμον) καὶ *Δίφιλος*. Ὁμοίως ἐσχηματίσθη τὸ *δέηται ἐδέησε δεήσει* διὰ τὸ *δέομαι δέονται δεόμεθα·* τὸ *πλέῃ πλέῃς, ἐγχέῃς, δέῃ* κλπ. διὰ τὸ *πλέω πλέομεν πλέουσι* κτλ. (Εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀσυναιρέτου συνεβάλετο καὶ τοῦτο ὅτι τὸ αἴσθημα τῶν λαλούντων ἀπῄτει τὸν χαρακτῆρα τῆς ὑποτ. *η, ῃ* διακεκριμένον, ὅπως καὶ τὸ *ω,* καὶ δὴ *δέηται, δέῃ, πλέητε,* ὅπως καὶ *δέωμαι πλέωμεν* κλπ.).Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῶς κατ' ἐπανόρθωσιν ἐγένοντο, δῆλον ὅτι πολλαχῶς παρεδόθησαν ἡμῖν καὶ τὰ συνῃρημένα καὶ ταῦτα παλαιότερον, πρβλ. *Δὶ* ἐν Ἠλείᾳ ἐπιγρ., *πλῇ* ἐν Χίᾳ, *προσδεῖται* (= ἧται) ἐν Ἀττικῇ, *ἐγχῇς, δῇ* παρ' Ἀριστοφάνει (πρβλ. Γ. Ζολώταν ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Ε' σελ. 29).

Καὶ ἡ φαινομένη ἀσυναιρεσία ἐν τοῖς *ἀγνοῶ, ἀλοῶ, βοῶ, νοῶ* ἑρμηνεύεται ὡς ἐπάνοδος τοῦ *ο* εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων, ἐν οἷς τὸ *oϝη-οη* ἔμενεν ἀσυνάλειπτον, *ἀγνοήσω, ἀλοήσω, ἀλοητός, βοήσομαι, νοήσω*.

Ὁμοίως ἐπανῆλθε τὸ ἀσυνάλειπτον *οιε, οιο, ῳε, ῳο* ἐν τοῖς *οἴομαι οἴεται ᾠόμην ᾤετο* κλπ. ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων καὶ ἐγκλίσεων, *ᾠήθην οἰηθήσομαι, οἴηται οἴῃ οἴησθε.*

Ἀνωμάλως φαίνονται διαφυγόντα τὴν συναλοιφὴν καὶ πολλὰ σύνθετα, τὸ μὲν διότι τὸ δεύτερον τῶν παρακειμένων ἦν φύσει ἢ θέσει μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγος (πρβλ. cōgo (coăgo) ἀλλὰ coĕ'gi, coă'ctum coă'gulum), τὸ δὲ καὶ διότι συναιρουμένων τῶν στοιχείων τούτων καθίστατο τὸ ἔτυμον καὶ δὴ ἡ σημασία αὐτῶν ἀσαφὴς καὶ ἀδιάγνωστος, ἐντεῦθεν ἀνασυνιστῶντο ἐκ νέου, πρβλ. *ἄοικος, ἀοίκητος, ἄοινος* (παρὰ τὸ *ᾠδή), ἀεικής, ἀειδής, μηνοειδὴς* καὶ πάντα τὰ εἰς *-ειδὴς* (παρὰ τὸ *ἀείδω - ᾄδω), ἄωρος, ἄοδμος,*

ἄοσμος, ἄοζος, ἄερκτος, ἄοκνος, ἄϋπνος, ἄοχλος, ἄϋλος, ἀόμματος κτλ., κατὰ ταῦτα δὲ καὶ *ἀορτὴ ἀορτὴρ* κλπ. (Τὸ *ἀρτάνη ἀρτάω* οὐκ ἐκ τοῦ *ἀείρω* ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀσθενεστέρου θέματος τοῦ *αἴρω*). Παρὰ ταῦτα δ' ὅμως διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ *ἀϜικής - αἰκὴς αἰκία αἰκίζω, ἀέκων - ἄκων*, κατ' αὐτὰ καὶ τὸ θέσει μακρὸν ἔχον τὸ ε *ἀεργὸς ἀργὸς* κλπ.

Καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς φαίνεται προφανὲς ὅτι ἐτυμολογικοὶ λόγοι ἐγένοντο αἰτία τοῦ ἀσυναλείπτου· πρβλ. *προορῶ, προεορτάζω, προέχω,* (*προύχω* παρὰ Θουκυδ.), *πρόεδρος ἑπταετής, δεκαετὴς* κτλ. Τὸ ἀληθὲς περὶ τούτων διδάσκει ἡ ἱστορία τῆς γλώσσης παρέχουσα παλαιότερον *ἑπτέτης, δεκέτης, προύστην,* παρ' Ὁμ. ἤδη *προύχοντα προύχουσιν προύχοντι, προυχούσῃ, προυχούσας.*

Τὸ ἐπίθετον *σῶς* ἐσχηματίζετο ἐκ δύο μεταπτωτικῶς ἐχόντων θεμάτων ἤτοι τοῦ **σῶϜος* καὶ *σάϜος*, ὅθεν *σαώτερος σαόφρων ἐσάωσα* παρ' Ὁμ., *σαοτήρ, ΣαϜοκλέϜης - Σωκλῆς* κλπ., ἐντεῦθεν ἐλέγετο τοῦτο μὲν *σῶς σᾶ σῶν* (ἀπὸ τοῦ *σάος σάη σάον*), οἱ *σῷ* (ἀπὸ τοῦ *σάοι*), *τοὺς σάους - σῶς τὰ σάα - σᾶ*, τοῦτο δὲ *σῶος σῶον σώου σῶοι σῶα,* ἃ καὶ ἐπιγραφικῶς βέβαια. Τὸ *σῶος σώα σῶον* ἐβραχύνετο εἰς *σόος σόα σόον* παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἴωσιν, (ἰδὲ κατωτέρω).

Ἐν τῷ *ἐὰν* καὶ *ἤν* φαίνεται ὡσεὶ καὶ ἐγένετο καὶ παρελείφθη ἡ συναίρεσις· ἀλλὰ τὸ παράδοξον φαινόμενον ἡρμηνεύθη ἄλλως, ἤτοι ἐκ τοῦ *ε(ἰ)*+ἄ̆ν ἐγένετο πάλαι τὸ *ἤν* (πρβλ. *γένεα - γένη*)· ἐκ δὲ τοῦ *ἤ*, (ἑτέρου τύπου τοῦ ὑποθετικοῦ μορίου) καὶ τοῦ *ἄν* τὸ *ἄ̆ν*, ὅπως τὸ *ἐπὴν* ἐκ τοῦ *ἐπε(ἰ)* + *ἄν* καὶ τὸ *ἐπὰν* ἐκ τοῦ *ἐπὴ* + *ἄν*, τὸ *δᾶν* ἐκ τοῦ *δὴ* + *ἄν*, τὸ *ἐπειδὰν* ἐκ τοῦ *ἐπειδὴ* + *ἄν*, τὸ *ἄρα* ἐκ τοῦ *ἤ ἄρα* κττ. Τούτου δὲ τοῦ ἄ̆ν προετάχθη αὖθις τὸ *εἰ* καὶ ἐγένετο *εἰὰν - ἐάν.*

Ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ παρελαμβάνοντο ἐνίοτε καὶ τὰ ἀσυνάλειπτα ἅτε ἐξηλλαγμένα καὶ δὴ μεγαλειότερα νομιζόμενα· πρβλ. *ἀλλόχροον* Εὐριπ. Ἱππολ. 176, *εὔροον* Σπερχειὸν Σοφ. Φιλοκτ.

491, *καλλιρρόου* καὶ *ἑπτάρροος* Αἰσχυλ., *δακρυρρόους* Εὐριπ. κλπ.

Ὅπως ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 235 εἴδομεν τὸ *Εὔξεινος Πόντος*, τὸ *δούρειος* ἵππος κτλ. ἐκ τῆς Ἰωνικῆς εἰσελθόντα εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον καὶ παραμείναντα ἀπαθῆ, οὕτως ἐλέγετο ἐν αὐτῇ καὶ *Κυάνεαι* (Πέτραι) οὐχὶ *Κυαναῖ*, εἰ καὶ τὸ ἐπίθετον ἐξεφέρετο συνῃρημένως *κυανοῦς*, ὁμοίως *ἐπαΐω*, εἰ καὶ παρ' Ἡροδότῳ *ἐπᾴω*. Ὁμοίως ἀρχαιοτροπώτερον καὶ οὐχὶ τοῦ πολιτικοῦ τῶν Ἀθηναίων λόγου φαίνεται τὸ παρὰ Θουκυδ. *βορέας*, ἀνθ' οὗ οἱ μετέπειτα *βορρᾶς* ἔλεγον.

Παρὰ τὸ *ἀθροίζειν*, *διπλοίζειν*, *ἡμιδιπλοίδιον* (Ἀριστοφ.) εὑρίσκεται παρὰ Ξενοφῶντι *ἀπλοΐζεσθαι* καὶ *προχοΐδας*, ἃ ἢ πλημμελεῖς ἀναγνώσεις ἢ ἀνάττικα (ὅρα ἀνωτ. σελ. 306-7). Ὁμοίως παρέχουσι τὸ ἀσυνάλειπτον *εὐνόων* τὰ ἄριστα τῶν ἀντιγράφων παρὰ Θουκυδ. Ϛ΄ § 64· ἀλλ' ἡ γραφὴ ἐκρίθη ἀπίθανος καὶ ἐπηνωρθώθη εἰς *εὔνων*. Ὁμοίως ἀνεγνώσθη παρὰ Ξενοφῶντι *εὔνοοι κακονόοις*, *δύσνοοι*, *κρυψινόοις*, *ὁμονόως* ἃ πάντα ἐπηνωρθώθησαν. Παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις δὲ φέρονται πολλάκις οἱ τέλειοι καὶ δὴ σαφέστεροι τύποι, *εὔνοοι εὐνόοις εὐνόων*, *ἀκρόπλοοι*, *ἐπίπλοον*, *εὔπνοοι* κλπ. πρβλ. Κόντον ἐν Σωκράτει Β΄ 28-32, 40 κἑξ. Καὶ καθόλου περὶ συναιρέσεως τῶν ὀνομάτων *νοῦς*, *πλοῦς* καὶ τῶν συνθέτων αὐτῶν ἰδὲ Κόντον αὐτ. σελ. 4 κἑξ.

§ 5. *Ἑρμηνεία φαινομένων ἐν οἷς ἀνωμάλως γίνεται συναίρεσις.* Ὅπως δὲ ἐν τοῖς κατειλεγμένοις φαίνεται ὅτι ἀνωμάλως ἐκωλύθη ἡ συναίρεσις, οὕτως ἐν ἄλλοις φαίνεται ὅτι ἀνωμάλως ἐγένετο. Οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ἀνώμαλος συναίρεσις τοῦ *ηϜο ηϜά - εω εά* κατόπιν τοῦ φωνήεντος *ι* πρῶτον ἐν τοῖς *-ιεύς*, πρβλ. *Πειραιέα Πειραιέως*, *Ἐρετριέα Ἐρετριέως*, *ἁλιέα ἁλιέας ἁλιέως*, ὅθεν *Πειραιᾶ Πειραιῶς*, *Ἐρετριᾶ Ἐρετριῶς Ἐρετριῶν Ἐρετριᾶς*, *ἁλιᾶ ἁλιᾶς ἁλιῶς ἁλιῶν* κλπ. Αἰτία τούτου πάντως ἡ τῶν πολλῶν φωνηέντων συσσώρευσις· πρβλ. καὶ *ἴᾱσι* παρὰ τὸ *διδέασι τιθέασι*. Εἶναι δὲ φυσιολογικῶς εὔδηλον, ὅτι, ὅταν τὰ συν-

αιρετὰ φωνήεντα εἶναι πλείονα, ἡ συναίρεσις τελεῖται εὐκολώτερον ἢ ὅταν εἶναι δύο.

Ὁμοίως συνηρέθη τὸ *-οέως* εἰς *-οῶς* καὶ τὸ *-οέα* εἰς *-οᾶ* ἐν τῷ ὀνόματι *χοῦς χοὸς* (κατὰ τὸ *βοῦς βοός*), ὅτε ἐξελήφθη ὡς ὀργάνου δηλωτικὸν καὶ ἐκλίθη κατὰ τὸ *ἀμφορεὺς* κτλ., ὥστε παρὰ τὸ *χοῦς χοὸς χοΐ χόες χοῦς* κλπ. ἐλέχθη καὶ ὁ *χοεὺς* (Ἰων.), *τοῦ χοῶς τὸν χοέα - χοᾶ, τοὺς χοέας χοᾶς,* ἐν ᾧ ἡ συναίρεσις ἐγένετο ὡσεὶ προηγεῖτο *ι* τοῦ *ε*. Αἰτία τοῦ ὅτι ἐγένετο καθόλου συναίρεσις ἦν πάντως τὰ πολλὰ φωνήεντα, τοῦ δὲ ὅτι προέκυψεν *α, ω,* αἰτία ἡ καθόλου κλίσις τῶν εἰς *-εως, -ω* καὶ *-α* οὐχὶ *-ου* καὶ *-η* παρέχουσα.

Τὸ **ἱερηϝο-σύνη* (ἐκ τοῦ *ἱερῆϝ-ος*) ἐγένετο **ἱερηοσυνη ἱερεωσύνη* δηλοῦν τὸ εἶναι ἱερέα, ἔπειτα δὲ τοῦτο μὲν σχετισθὲν πρὸς τὸ *ἱερὸς* τοῦτο δὲ διὰ τὸ ἄτονον τῶν συλλαβῶν *-ρεω-* (κατόπιν τῶν φωνηέντων *ἱε-*) συνηρέθη εἰς *ἱερωσύνη*.

Ὁμοίως ἐγένετο ἀνώμαλος συναίρεσις τοῦ *εϝα-εα-η* ἐν τῷ *ἄστη, διπήχη, τριπήχη*. Ταῦτα τοῦτο μὲν συνεξέδραμον ἄλλοις συνωνύμοις (πρβλ. *χōϝανη χοϝ-ανον, ὄχανον, τρύπανον* κλπ. καὶ κατ' αὐτὰ *ξό(σ)ανον* ἀντὶ **ξῶνον*) s οὐχὶ ϝ ἔχουσι χαρακτῆρα καὶ δὴ ὁμαλῶς συναιρουμένοις, λ. χ. *τὰ τείχη = τὰ ἄστη* (*τοῦ ἄστεως* δὲ διότι καὶ *τῆς πόλεως*), τοῦτο δὲ ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰ σύνθετα εἰς *-ης -ες* τὰ ἐκ τῶν εἰς *-υς -υ* ἁπλῶν· πρβλ. *τὰ ἀηδῆ τὰ ἀβαθῆ τὰ ἀβαρῆ, τοῦ ἀηδοῦς τοῦ ἀβαθοῦς τοῦ ἀβαρυῦς* κτλ., ἀλλὰ *τὰ ἡδέα τὰ βαθέα τὰ βαρέα, τοῦ ἡδέος τοῦ βαθέος τοῦ βαρέος* κττ., καὶ δὴ καὶ τοῦ *πήχεος* μὲν ὡς ἁπλοῦ ἀλλὰ *τὰ διπήχη τὰ τριπήχη* ὡς συνθέτων. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐλέχθη καὶ *πήχων* καὶ *πήχως* ἀντὶ *πήχεων πήχεως*, καὶ *τὰ ἡμίση τοῦ ἡμίσους* καὶ *χώνη* ἀντὶ *χοάνη*, καὶ *νηρὸν* ἀντὶ *νεαρόν*, καὶ *Κτῆτος* ἀντὶ *Κτέατος* (τοῦτο δύναται καὶ ἐκ τοῦ *Ἐπίκτητος* νὰ ἔχῃ ἀφαιρεθῇ), ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν τῶν νόμων τῆς ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ συναιρέσεως, ἐμφαίνουσι δὲ μόνον ὅτι ἡ πρὸς συναλοιφὴν τάσις ἐξηκολούθησεν ἐπί τινα χρόνον ἔτι ἐνεργοῦσα.

Ἐπίσης ἀνώμαλος εἶναι καὶ ἡ συναίρεσις τοῦ *νεϝο-νεο-νου-* ἐν συνθέσει καὶ τοῦ *θου-*, ἐκ τοῦ ἄλλως διασωθέντος κατὰ τὰ ἀνωτ. σ. 306 εἰρημένα πλήρους *θεο-*· διότι τὸ εϝο γίνεται εο, ἀλλ' οὐ συναιρεῖται καὶ τὸ εο ἐν τοῖς δισυλλάβοις δὲν συναιρεῖται. Ἀλλ' ὅμως πρβλ. *νουμηνία Νουμήνιος, Θουκυδίδης, Θουτιμίδης, Θουτίμης, Θουκλείδης, Θουδόσιος* κττ.· αἰτία δὲ τούτου εἶναι ὅτι τὸ *εο* ἐν ταῖς λέξεσι ταύταις ἅμα συντεθείσαις κατέστη ἄτονον, διὸ διὰ τὴν ἰσχυροτέραν προφορὰν τῶν ἀκολούθων τονουμένων συλλαβῶν καὶ καθόλου τοῦ β' συνθετικοῦ ἐπῆλθεν ἡ τοῦ α' ἐξασθένωσις, ὥστε αἱ δύο συλλαβαὶ αὐτοῦ δὲν ἀπηγγέλλοντο πλέον διακεκριμένως, ἀλλὰ συνεστέλλοντο εἰς μίαν. (Σημείωσαι, ὅτι ἐνταῦθα δηλοῦται ἐπίδρασίς τις τοῦ δυναμικοῦ τόνου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' σελ. 504 σημ. ὑπεδηλώθη. Πόσον δ' ὅμως ἀσθενὴς ἦν αὕτη, δῆλον ἐκ τούτου ὅτι ἑπομένων δύο συμφώνων, παρελύετο, ἐντεῦθεν *νεοττός, νεοχμὸς* κτλ. παρὰ τὸ *νουμηνία*· πρβλ. καὶ *ἀΰτμὴν ἀϋτμή*). Ὅτι δ' ἀληθῶς ἡ ἀτονία ἦν αἰτία τῆς συναιρέσεως τοῦ *νεο - θεο-*, δῆλον καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι πολλῶν τοιούτων συνθέτων ἔν τισι πτώσεσιν ἐπὶ τοῦ α' συνθετικοῦ τονουμένων σῴζονται οἱ ἀσυνάλειπτοι τύποι, λ. χ. *Θεόδοτος, Θεόπομπος, Θεόγνητος* κλπ., ἄλλων δὲ πάλιν καὶ συνῃρημένοι καὶ ἀσυναίρετοι, καθ' ὅσον ἐν ἄλλαις μὲν πτώσεσι τὸ α', ἐν ἄλλαις δὲ τὸ β' συνθετικὸν ἐτονίζετο, πρβλ. *Θεόδωρος Θεόδωρον* ἀλλὰ *Θουδώρου Θουδώρῳ*, ὅθεν ἀνεπτύχθησαν δύο συστήματα *Θεόδωρος* καὶ *Θούδωρος*, ὁμοίως *Θεόκριτος* καὶ *Θούκριτος, Θεόφιλος* καὶ *Θούφιλος, Θεόμενες* καὶ *Θούμενες*, ὅθεν *Θεομένης* καὶ *Θουμένης*, ὁμοίως *Θούγενες - Θουγένης* καὶ *Θεογένης* κτλ.

Οὕτως ἑρμηνεύεται καὶ τὸ *ἐνθουσιᾶν* (ἐξ οὗ καὶ τὸ μεταγενέστερον *ἔνθους* ἀντὶ τοῦ δοκίμου *ἔνθεος*), τοῦτο δὲ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ περισσότερον ἡ ἐτυμολογικὴ σχέσις τοῦ *ἐνθουσιᾶν* (*ἔνθους*) πρὸς τὸ *θεὸς* ἐπεσκιάσθη. Ἐνῷ ὅπου π. χ. ἐν τοῖς πολλοῖς ἐπιθετικοῖς καὶ προσηγορικοῖς συνθέτοις τοῖς ἀπὸ τοῦ *θεο-* ἀρχομένοις ἢ εἰς *-θεος* περατουμένοις ἡ ἐτυμολογία ἐξενίκησε,

συνήθως ἐπανήγαγε τοὺς πλήρεις τύπους, ἐξέβαλε δὲ τοὺς κανονικούς.

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐν Λοκρ. ἐπιγρ. παρὰ τὸ ἀσυνάλειπτον *Ὀπόεντι* κεῖται τὸ συνῃρημένον *Ὀποντίους Ὀποντίοις Ὀποντίων* καὶ ὑπὸ τῶν Ἰώνων ἐλέχθη ἡ γεν. πληθ. τοῦ θηλ. ἄρθρου *τῶν* ἀντὶ *τέων*, καὶ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν *τῶν* ἀντὶ *τάων*, καίτοι αἱ λοιπαὶ γεν. πληθ. τῶν πρωτοκλίτων θηλυκῶν ἐξεφέροντο παρ' αὐτοῖς ἀσυναλείπτως (ἰδὲ κατωτέρω).

Ὅπως δὲ ταῦτα διὰ τὸν καταβιβασμὸν τοῦ τόνου οὕτω καὶ τὸ *ὄϝατος ὄϝατι ὄϝασι* ὀξυτονηθέντα διὰ τὴν μονοσύλλαβον ὀνομαστικὴν *οὖς* συνήρεσαν τὸ *οα* (*οϝα*) εἰς *-ω* (ἐνῷ *εὔνοϝα, εὔνοα, εὔπλοα*), ὅθεν *ὠτός ὠτί ὠσί*, καὶ κατὰ ταῦτα καὶ *ὦτα ὤτων*.

Ὅπως τὸ *θεο- νεο-* διὰ τὴν ἀτονίαν συνῃρέθησαν εἰς *θου- νου-* οὕτω καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐλέχθη ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ τὸ *οἶμαι* παρὰ τὸ *οἴομαι*. Γνωστὴ τοῖς πᾶσιν εἶναι ἡ παρενθετικὴ χρῆσις αὐτοῦ (*νομίζω, θαρρῶ, λέγω*), ἥτις ἐπέτρεπεν αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ προτάσει ὅλως ἀλλόκοτον φαινομένην καὶ ἀληθῶς ἀλλοτρίαν ῥήματος σημασίαν ἰδίαν ἔχοντος, πρβλ. *ἐξ **οἶμαι** τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας δουλεία πλείστη καὶ ἀγριωτάτη* Πλατ., *οἱ μὲν **οἶμαι** βέλτιστοι καὶ ἥκιστ' ἂν αὐτοί τι ψευσάμενοι, καὶ ὅλως ἐν **οἶμαι** πολλοῖς, οἷς πράττετε καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη* (πρβλ. Ἀθηνᾶς ΙΓ' σελ. 440-5). Ἕνεκα ἄρα τῆς παρενθετικῆς, τῆς ἀτόνου ταύτης χρήσεως ἀπεβλήθη τὸ *ο*. Ὁμοίως ἔχει τὸ *ὀργὴ ὀργάω ὀργάζειν ὀργίζομαι* ἀντὶ *ϝεϝοργή (ἐκ τοῦ *Ϝεργάζομαι*), (πρβλ. *ἐόργη = τορύνη* καὶ *ἐοργῆσαι· τορυνῆσαι ἐοργίζεται· τορυνᾶται*), τὸ Ἰωνικὸν *ὀρτὴ* ἀντὶ *ἑορτή*, τὸ *οἰκὼς* ἀντὶ *ἐοικὼς* κτλ.

Καὶ τὰ εἰς *-ὼν* περιεκτικά, οἷον *Μαραθών, Παρθενών, οἰνών, πευκών, ἐλαιών, ἱππών, ἀχυρών, θυρών, πυλὼν* κτλ. παραβαλλόμενα πρὸς τὰ ὁμοίως Ἀττικὰ *κεγχρεών, βολεών, περιστερεών*, καὶ τὰ διαλεκτικὰ *γα(ι)εών, χαλκεών, Σκυρεών, Οἰνεὼν* κτλ. φαίνονται ἀνώμαλα, ἐπειδὴ διὰ τοῦ Κυπρίου *θυραϝὼν* ἀποδείκνυται

ἀληθῶς ὅτι *-ϝὼν* ἦν ἡ τούτων κατάληξις. Φαίνεται ὅτι τὸ ἐπίθημα τοῦτο προσετέθη τοῦτο μὲν εἰς θέματα λήγοντα εἰς *ο*, διὸ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ϝ τὸ *-οων* ὁμαλῶς συνῃρέθη εἰς *-ων*, **Μαραθο-ϝων*, **Παρθενο-ϝων*, *ἱππο-ϝων* κτλ., τοῦτο δὲ εἰς θέματα περατούμενα εἰς *ᾱ(η)*, ἐντεῦθεν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ϝ τὸ *ηϝο - εω* παρέμεινεν ὅπως καὶ ἐν τῷ *λᾱϝος - ληὸς - λεώς*, *ναϝὸς - νεὼς* κτλ. Ὁμαλῶς ἄρα λέγεται *Ἀλκμάϝων - Ἀλκμήϝων - Ἀλκμήων - Ἀλκμέων*, *ἀπάτη ἀπατεών*, *ὀργὰ - ὀργᾱ - ϝων - ὀργεών*, *κυκάω - κυκαϝων - κυκεὼν* κτλ. παρὰ τὸ **οἰνο-ϝών*, *ἱππο-ϝὼν - οἰνών*, *ἱππὼν* κλπ.

Ὁμοίως ἑρμηνευτέον τὸ Ὁμηρ. *ξυνήων*, Δωρ. *ξυνάων ξυνὰν ξυνᾶνος*, τὸ *κοινάων κοινὰν κοινᾶνος*, παρὰ τὸ Ἀττ. *ξυνών*, *ξυνῶνος*, *κοινών*, *κοινῶνος*, ἤτοι τὰ μὲν ἐγένοντο ἐκ τοῦ θέματος τοῦ θηλ. γένους *ξυνᾱ - κοινᾱ* (ἢ κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα ὁμοίας σημασίας λήγοντα εἰς -αϝων -ᾱων), τὰ δὲ κανονικῶς, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπιθέτου *κοινο - ξυνο-*, ὅθεν **κοινόϝων *ξυνόϝων -*κοινόων κοινὼν *ξυνόων - ξυνών*. (Ἡ ὀξεῖα κατὰ τὰ ὁμοίως περατούμενα περιεκτικὰ εἰς *-ών*, ὅπως καὶ ἐν τῷ *παιών*, *παιὰν* ἐκ τοῦ *παιάων - παιὰν* και *παιήων -*παιέων παιών*, ὃ καὶ συνῃρέθη ἐν τῇ Ἀττικῇ διὰ τὰ πολλὰ φωνήεντα, ὅπως ἀνωτέρω εἴδομεν τὸ *ἴᾱσι*, τὸ *ἁλιῶς ἁλιᾶ* κλπ.). Μόνον τὸ *Ποσειδῶν* παρὰ τὸ *Ποσειδεὼν* φαίνεται ὅτι συνῃρέθη ἀνωμάλως. Ἀλλὰ παραβαλλόμενον πρὸς τὸ *γεγώς*, *πεπτώς*, *ἑστὼς* παρὰ τὸ *τεθνεὼς* δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ὧδε, τ. ἔ. ὅπως τὸ *τεθνεώς*, *μετέωρος* προῆλθεν ἐκ τοῦ Ὁμηρ. *μετήορος* (Αἰολ. *πεδάορος*), *τεθνηότος*, *τεθνηότα*, τὸ δὲ *ἑστὼς* ἐκ τοῦ ἀσθενέστερον θέμα ἔχοντος *ἑστᾰώς*, τὸ *γεγὼς* ἐκ τοῦ γεγᾰώς, τὸ *τέτρωρος*, *συνωρὶς* ἐκ τοῦ παρὰ Πινδ. *τετρᾰ́ορος συνᾰ́ορος* (ἐκ τοῦ ἀείρω = συνάπτω), *κατωρὶς* κτλ., οὕτω καὶ τὸ *Ποσειδεὼν* ἐκ τοῦ παλαιοτέρου **Ποσιδᾱϝιων - *Ποσιδηϝιων*, ὅθεν *Ποσιδηιὼν* (ἐπιγρ. καὶ παρ' Ἀνακρ.) - *Ποσιδεὼν* καὶ *Ποσειδεών*), ἀπὸ δὲ τῶν ἀσθενεστέρων πτώσεων **Ποσιδᾰϝόνος *Ποσιδᾰϝόνι* οἱ συνῃρημένοι *Ποσ(ε)ιδῶνος Ποσ(ε)ι-*

δῶνι, ὅθεν καὶ ὀνομ. *Ποσειδῶν* ἀντὶ *Ποσειδέων*. Ἡ κλητ. *Πόσειδον* φαίνεται σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομ. *Ποσειδῶν* κατὰ τὸ *Ἀπόλλων* : *Ἄπολλον*.

Ἀνωμάλως φαίνεται ὅτι συνῃρέθησαν καὶ τὰ εἰς *-ῶναξ* ἐκ τοῦ *ο*+*ϝα*, (πρβλ. *εὔνο(ϝ)α)*, οἷον *χειρῶναξ*, *Πλειστῶναξ* κτλ., ἀλλὰ ταῦτα κατ' ἀλήθειαν οὐκ Ἀττικά, ἀλλὰ διαλεκτικά, ὥστε διὰ τούτων δὲν ἀποδείκνυται ὅτι τὸ *οϝα* - *οα* - συνῃρεῖτο εἰς *ω* ἐν τῇ Ἀττικῇ. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν Ἴων. *κυματωγὴ* ἐκ τοῦ *κυματο-ϝαγὴ (ϝαγνυμι)*, *αὐτώδης* ἀντὶ **αὐτοϝαδης* κτλ.

Τὸ *λούω λούομαι* φαίνεται ὅτι πάσχει συναίρεσιν τοῦ θεματ. φωνήεντος, ὅτε τοῦτο εἶναι βραχὺ ἢ ὅμοιον τῷ ῥιζικῷ, διὸ *λοῦμεν, λοῦτε, λοῦσι, ἔλουν, ἐλοῦμεν, λοῦμαι λοῦται ἐλούμην, λοῦνται, ἐλοῦτο* (καὶ Ἡροδ., Δωρ. δὲ *λῶντο) λούμενος* κτλ., ἐνῷ τὸ *ἀκούω, κρούω* κττ. οὐχί. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι τὸ ῥῆμα κυρίως ἦν *λόϜ-ω*, *λού-σω ἔλουσα*, ὅπως *πλέϝ-ω πλεύ-σομαι ἔπλευσα*, *θέϜ-ω θεύσομαι* κτλ., (πρβλ. *καταλόῃ* παρ' Ἀριστοφ.), ὅτι δὲ ἐκ μὲν τοῦ **λόϜεμεν *λόϜετε *λόϝουσι, *ἐλόϝομεν *λόϜομαι *λόϜεται* κτλ. ἀνεπτύχθησαν μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Ϝ ὁμαλῶς οἱ συναληλιμμένοι τύποι *λοῦμεν λοῦτε ἐλοῦμεν* κλπ., ἐκ δὲ τοῦ *λού-σω ἔλου-σα* κλπ. ἐπῆλθε βραδύτερον τὸ *λου-* εἰς τὰ λοιπὰ κινήματα, ὅθεν *λούω λούεις λούει, λούωμεν λούοιμι* κλπ., ὅπως *λύ-σω ἔλῡ-σα* : *λῡ́ω, ἰσχύ-σω ἴσχυ-σα ἰσχῡ́ω, κλεί-σω ἔκλει-σα κλείω* κτλ. Τὸ δεύτερον ἑν. τῆς μέσης φωνῆς ἦν *λόῃ* μετὰ τοῦ *η* τοῦ χαρακτῆρος τοῦ προσώπου τούτου, ἀσυνάλειπτον διὰ τὸ μακρὸν φωνῆεν.

§ 6. *Προϊόντα τῆς συναιρέσεως δύο φωνηέντων ἢ διφθόγγων.* Μαθόντες πότε ἐπιτρέπεται συναλοιφὴ καὶ πότε οὐχί, ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ποῖά τινα εἶναι τὰ ἐκ τῆς συναιρέσεως ἑκάστοτε προκύπτοντα φωνήεντα ἢ δίφθογγοι. Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 266 ὅτι κατὰ γενικὸν νόμον τὰ ὅμοια κατὰ τὸ ποιὸν συμπίπτουσιν εἰς ἓν ὅμοιον τοῖς συμπεσοῦσιν· πρβλ **καταϜαγείη -*καταϜαγεὶς *καταϜαγείσης*, ὅθεν *κατᾱγείη, κατᾱγείς, κατᾱγείσης, *ἀναϜαλίσκω - ἀνᾱλίσκω, *θαϜάσσειν - θᾱ́σσειν, σέλαα - σέλᾱ, τέραα -*

*ρᾶ, κέραα - κέρᾶ, δέπαα - δέπᾶ, *πληήρης - πλήρης, *διψή-ετε - διψῆτε, *πεινή-εις - πεινῆς, *χρή-εσθαι - χρῆσθαι, *ψή-ει - ψῆ, *ζήει - ζῆ, *ζήετε - ζῆτε, *ζήῃ - ζῆ, *ζήητε - ζῆτε, *σμήητε - σμῆτε, ἐγχέητε - ἐγχῆτε, πλέητε - πλῆτε, ἐλεεινὸς ἐλεινός, βασιλῆες - βασιλῆς, Μαντινῆες - Μαντινῆς, ἠέλιος - ἥλιος, δαμήετε - δαμῆτε, φανήῃ - φανῇ, στήῃ - στῇ, δαμήῃς - δαμῇς, θάϝακος-θᾶκος, *κάρασα - κάραα - κάρᾶ, ἀϝάτα - ἄτη, ἀάσατο - ἄσατο, *εσεχον - εἶχον, *εσερπον - εἷρπον,* ϝεϝ*έργασμαι - εἴργασμαι, *ῥεϝεθρον - ῥεῖθρον, *φιλεjεσθαι - φιλεῖσθαι, *γλυκεϝες - γλυκεῖς, ἐδήοον - ἐδήουν, νόος - νοῦς, ῥόος - ῥοῦς, λόγοο - λόγου, δηλόω - δηλῶ, εὐνόων - εὔνων, εὐπλόων - εὔπλων, νόων - νῶν, ῥιγώω - ῥιγῶ, ῥιγώοντες - ῥιγῶντες, ῥιγώοις - ῥιγῷς, ἱδρώω - ἱδρῶ, ἱδρώομεν - ἱδρῶμεν, ἱδρώων - ἱδρῶν, *φθι-ιμην - φθί μην, *διιος - δῖος, Διΐ - Δί, Δίφιλος, *Χιιος - Χῖος, *Φθιιοι - Φθῖοι, *ἐπισισταμαι - *ἐπιΗισταμαι - *ἐπισταμαι - ἐπί σταμαι, *ἀνισjα - ἀνία* (Ἰνδ. an-iṣṭa) κτλ., κτλ. Τὸ δ' *ε*+*ε* συνῃρεῖτο ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι εἰς *ει* καὶ τὸ *ο*+*ο* αὐτόθι εἰς *ου*, ἐνῷ ἐν τῇ αὐστηρᾷ Δωρίδι καὶ Αἰολίδι εἰς *η* καὶ *ω*. Αἰτία τούτου πάντως εἶναι ἡ κλειστὴ τοῦ *ε* καὶ *ο* προφορὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ, Ἰωνικῇ καὶ τῇ ἀνειμένῃ Δωρίδι, δι' ἣν συναιρουμένου τοῦ *εε* ἢ *οο*, τ. ἔ. ἀντὶ τῶν δύο ὁμοίων ἀρθρώσεων γενομένης μόνης τῆς ἑτέρας παρήγετο εἷς φθόγγος συνάπτων ἐν ἑαυτῷ τὸν χρόνον ἀμφοτέρων ἤτοι γινόμενος μακρὸς καὶ δὴ σαφῶς παριστῶν τὸ ποιὸν αὐτῶν· οὕτω λέγεται *τρεῖς, αἰδοῦς, φιλεῖτε, δηλοῦμαι* κτλ. (πρβλ. κατωτ. τὰ περὶ ἀντεκτάσεως τοῦ *ε* καὶ *ο*, *μεῖναι, νεῖμαι, βόλλα - βουλή, διδοῦσα* ὅπως καὶ *τῖλαι, πλῦναι* κτλ.)

Καὶ το *υ*+*υ* (ὁμοίως καὶ τὸ *υ*+*ι* διὰ τὴν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ λεπτοτέραν τοῦ *υ* προφορὰν) συναιροῦνται εἰς ῡ· πρβλ. *υἱύς - ὑύς - ὗς*, ἔπειτα πάλιν *ὑὺς* ἀπὸ τοῦ *ὑέος* ὅπως *βραχέος βραχύς*. Ἔπειτα *ἀφύη - *ἀφυ-ίδιον - ἀφύ διον, σμινύη - σμινύ διον, βοτρύ διον, ἰχθύ διον, πελεκύ διον, ὀφρύ διον, πιτύ διον, μύ διον, δικτύ διον, καρύ διον, ὑ- ίδιον - ὕδιον.* Διότι ἡ προφορὰ αὐτοῦ ὡς ü ἐπέτρεπεν αὐτῷ, ἵνα συγχωνευθῇ εἰς ἕνα φθόγγον μετὰ τοῦ *ι*,

τοῦ συγγενοῦς αὐτῷ κατὰ τὴν ἄρθρωσιν τοῦ λάρυγγος (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 134). Ὅτε δ' ὅμως ἦσαν δύο *ι* κατόπιν τοῦ *υ*, τότε τὰ δύο *ι* συνῃροῦντο εἰς ἓν ῑ, *υἱ - ἴδιον, υἱ - ιδοῦς* κλπ., ὅθεν *υ῾ῖδιον υ῾ιδοῦς*.

Ἐπ' ἴσης εἶναι καθολικὸς νόμος, ὅτι ἂν τὸ δεύτερον τῶν συναιρετέων φωνηέντων εἶναι *ι*, τὸ δὲ πρῶτον τοιοῦτον ὥστε προτασσόμενον τοῦ *ι* νὰ συνάπτηται μετ' αὐτοῦ εἰς δίφθογγον, τότε ἐκ τῆς συναιρέσεως παράγεται ἀληθὴς δίφθογγος.

Ἡ φυσιολογικὴ τούτου αἰτία εἶναι ὅτι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 310-11 τὸ *ι* εὐκόλως τρεπόμενον εἰς ἡμίφωνον *ι̯* συνάπτεται ῥᾷστα μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἁδροτέρου φωνήεντος *α, ο, ε, υ*, εἰς δίφθογγον: πρβλ. τὰ νῦν *τό εἶπα, τά εἶδα, τοῦ εἶπε* κτλ., κτλ.· πρβλ. *παϝις - παῖς, Κάϊκος - καικίας, *γενεσι - γένεϊ γένει, *ἠδεϝι - ἠδεῖ, *ὀϝις - ὄϊς - οἶς, διοτὸς οἰστός, ἀθροΐζειν - ἀθροίζειν, *γρᾰ-ίδιον - γρᾴδιον, ῥᾰιδίως ῥᾳδίως, Αἰγηΐς - Αἰγῄς, ἠΐθεος ἤθεος, πρωὶ - πρῴ, ὤιον - ᾠόν, πατρῷος, λαγῴδιον, καλῴδιον, ἀθώιος - ἀθῷος, ζώιον - ζῷον, *ζω-ίδιον ζῴδιον, *ἐλαι-ίδιον - ἐλᾴδιον, *σπηλαι-ίδιον σπηλᾴδιον, γραφεύς, *γραφεϝ-ίδιον - γραφείδιον, βασιλείδιον, *λεξε-ιδιον - λεξείδιον, *γη-ιδιον - γῄδιον, Ἑρμῄδιον, χοίδιον, βοίδιον, νοίδιον, γραμματεῖον, *οἰκηϝος - οἰκήιος - οἰκῇος - οἰκεῖος* κτλ.

Ἐπίσης καθολικῶς δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι, ἂν τὸ β΄ ἦτο γνησία δίφθογγος, τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῆς φωνῆεν ἐσῴζετο· πρβλ. **ῥιγώεις - ῥιγῷς, *διψήῃς - διψῇς, λέγεαι - λέγῃ, *μισθό-οις μισθοῖς, *τιμαοιμι - τιμῷμι* κτλ. ἀλλὰ *τιμάειν - τιμᾶν, φαεινὸς (*φαεσ-νος) - φαινός, Ὀπόεις - Ὀποῦς, τιμήεις - τιμῆς* κττ., διότι αἱ δίφθογγοι ἐν τούτοις οὐκ ἀληθεῖς, ἤτοι τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῶν φωνῆεν οὐ διεκρίνετο τοῦ προηγουμένου ὅπως ἐν τῷ *εἶμι, βοῦς*.

Ὁσάκις δ' ὅμως τὰ συναιρετέα ἦσαν διάφορα τὸ ποιὸν ἅμα καὶ τὸ ποσὸν καὶ μὴ ἦν τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν *ι*, τότε ἐκανονίζοντο κατὰ τοὺς ἀκολούθους νόμους:

α΄) Οἱ σκοτεινότεροι φθόγγοι *ο, ω, οι, ου* νικῶσι τοὺς ἀνοι-

κτοτέρους *ε, α, η, ει* εἴτε προηγοῦνται αὐτῶν εἴτε ἕπονται· πρβλ.

1) *ο+α* καὶ *α+ο = ω, α+ου* (τοῦ *ου* νόθου) [1]) *= ω, αἰδόα - αἰδῶ, τιμάομεν - τιμῶμεν, *τιμάεσο -*τιμαεο - τιμάου - τιμῶ.*

2) *ο+ε* καὶ *ε+ο = ου, μίσθοε - μίσθου, ποιέομεν ποιοῦμεν.*

3) *ο+η* καὶ *η+ο = ω, *δηλόητον - δηλῶτον, *διψήομεν - διψῶμεν.*

4) *ο+ει* καὶ *ο+ῃ = οι, μισθόει* καὶ *μισθόῃ - μισθοῖ.*

5) *ω+α* καὶ *α+ω = ω, τοὺς ἥρωας - ἥρως, τιμάω τιμῶ.*

6) *ω+ε* καὶ *ε+ω = ω, *ῥιγώετε - ῥιγῶτε* καὶ *ποιέω - ποιῶ.*

7) *ω+η* καὶ *η+ω = ω, *ῥιγώητε - ῥιγῶτε, *διψήω - διψῶ, *χρήομαι - χρῶμαι.*

8) *ω+ῃ* καὶ *ω+ει = ῳ, *ῥιγώεις - ῥιγῷς, *ῥηγώῃς - ῥιγῷς.*

9) *ε+ου = ου, φιλέου - φιλοῦ.*

10) *ε+οι = οι, ὀστέοις - ὀστοῖς, φιλέοι - φιλοῖ.*

β΄) Συμπεσόντος τοῦ *α (αι)* μετά τινος τῶν ἀνοικτῶν φθόγγων *ε, ει, η, ῃ,* νικᾷ ὁ ἑκάστοτε προηγούμενος· πρβλ. *α+ε = ᾱ, τίμαε - τίμα, *αι̯ερι* (τοπικὴ) + *(ἐ)δ-τον - ἄριστον* = τὸ κατὰ τὴν πρωΐαν ἐδεστόν, (πρβλ. ἀρχ. Βακτρ. ayare = ἡμέρα, οὗ ἰσχυρὸς μεταπτωτικὸς τύπος āi̯eri = *ἠέρι - ἠέριος, ἠριγένεια).*

α+η = ᾱ, τιμάητε - τιμᾶτε.

α+ει = ᾳ̃, τιμάει - τιμᾷ.

α+ῃ = ᾳ, τιμάῃ - τιμᾷ.

ε+α = η, γένεα - γένη.

ε+αι = ῃ, λέγεαι - λέγῃ.

η+αι = ῃ, λέγηαι - λέγῃ.

(Ὅπως ἕκαστος βλέπει τὰ φωνήεντα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης συγχεόμενα συνηλείφοντο καὶ διετίθεντο ὅλως διαφόρως τῶν φθόγγων τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, ὧν τὰς σχετικὰς δυνάμεις ἐμάθομεν ἀνωτ. σελ. 98. Αἰτία τούτου εἶναι τὸ μὲν ὅτι ὁ τόνος τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἦν ὅλως διάφορος τοῦ νεωτέ-

[1]) Ἂν τὸ *ου* εἶναι γνησία δίφθογγος ου, δὲν γίνεται συναίρεσις εἰς *ω*, ἀλλ' ἢ μένει ἀσυναίρετον ἢ συναλείφονται εἰς *ου*, *κοὐχί*.

ρου, ἐκ τούτου δὲ ἐξαρτῶνται, καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' σελ. 488 παρετηρήσαμεν, αἱ πλεῖσται φωνητικαὶ μεταβολαὶ καὶ ἐν τούτῳ ἔχουσι τὴν ἀληθῆ καὶ κυρίαν αὐτῶν αἰτίαν, τὸ δὲ ὅτι ἐκλιπούσης τῆς διαφόρου προσῳδίας τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φθόγγων, ἄλλοι παράγοντες ἔμελλον νὰ κρατῶσι τοῦ λοιποῦ περὶ τὴν διάθεσιν τῶν συγκρουομένων φθόγγων, ἤτοι τὸ μεῖζον ἢ ἔλασσον ἄνοιγμα τοῦ στόματος κατὰ τὸν σχηματισμὸν ἑκάστου καὶ δὴ ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων δύναμις καὶ ὁ τόνος ἢ ἡ ἀτονία ἑκάστου φωνήεντος. Περὶ τούτου ἰδὲ καὶ κατωτέρω).

Τῶν εἰρημένων κανόνων ἐξαιρέσεις φαίνονται. α) Τὸ *εε* εἴτε ἐκ τοῦ *εϝε* εἴτε ἐκ τοῦ *εjε* εἴτε ἐκ τοῦ *εσε* προῆλθεν, συνηρέθη καθ' ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω εἰς *ει* (**δοκεjε, *τρεjες, *σαφεσες, *ηδεϝες - δόκει, τρεῖς, σαφεῖς, ἠδεῖς*), ἀλλ' ὅμως εὑρίσκεται καὶ παρ' Ὁμ. καὶ παρ' Ἀττικοῖς ἐνίοτε *η* ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου *ει*· πρβλ. **κλεϝεσ-ίζω -*κλεείζω - κληίζω*, *Ἡρακλεϝεσ-ος *Ἡρακλεϝεσ-ι *Ἡρακλεϝεσ-α - *Ἡρακλῆος Ἡρακλῆϊ - κλῆα, Ἀγακλῆος Πατροκλῆος* κτλ., **Ἡρακλεϝεσ-ειος -*Ἡρακλεε-ειος - Ἡρακληείη, σπέος* ἀλλὰ **σπεεϊ - σπῆϊ*· καὶ **σπεε-εσσι - σπήεσσι* κτλ., ἀλλ' ἀεὶ *σπεῖος* (οὕτω γράφουσι νῦν τὴν γεν. ἀντὶ *σπείους*), *ἐΰρρεῖος, ἀγακλεῖος* κτλ. Φαίνεται ἄρα ὅτι τὸ *εε* πρὸ τοῦ *ε* καὶ τοῦ *ι* συνηρεῖτο εἰς *η*, πρὸ δὲ τοῦ *ο, ω, α* εἰς *ει*, ὅπως καὶ ἀντεξετείνετο πρὸ τοῦ *ε, ι* εἰς *η*, πρὸ δὲ τοῦ *α, ο, ω* εἰς *ει* (ἰδὲ κατωτ. Κεφάλ. ΚΑ' Περὶ ἀντεκτάσεως, ἔτι δὲ τἀνωτέρω σελ. 135 εἰρημένα περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ *ι* ἢ *ε* ἐπὶ τὸ προηγούμενον αὐτῶν ᾰ, δι' ἣν ἀπὸ τοῦ **γενεᾰ, *σοφιᾰ*, ἐπανῆλθον οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸ *γενεά, σοφία*). Ἐλέγετο ἄρα *Ἡρακλέεϊ Ἡρακλῆϊ, σπέεϊ σπῆϊ, σπέεεσσι σπήεσσι, ἐΰρρεεϊ - ρῆϊ, ἀγακλεέϊ - κλῆϊ* κτλ. ἀλλὰ *ἐΰρρεέος - ρεῖος, ἀγακλεέος - ἀγακλεῖος* κλπ. Ἔπειτα δ' ὅμως ἡ ποικιλία αὕτη ἐξεβλήθη ἐπικρατήσαντος τοῦ *ει* ἐν τοῖς ἐπιθέτοις εἰς *-κλεὴς - ρεής*, τοῦ *η* δὲ ἐν τοῖς κυρίοις εἰς *-κλέης*, ἐπειδὴ ἡ δοτ. *-κλῆϊ* ἦν ὁμοία τῇ δοτ. τῶν εἰς *-ευς* οὐσιαστικῶν *-ηϝι - ῆι* (*βασιλῆϝι - βασιλῆϊ*), διὸ κατὰ τὸ *βασιλῆϊ βασιλῆος - λῆα* ἐλέχθη

καὶ *Πατροκλῆος Πατροκλῆα·* 6) ὅτι ἐὰν τοῦ *εα* προηγῆται *ε* ἢ *ι*, τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ *-εεα, -ιεα* προκῦπτον εἶναι *-εα, -ια,* οὐχὶ δὲ *-εη, -ιη* (πρβλ. τἀνωτέρω σελ. 134 - 7 περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ *ε, ι* ἐπὶ τὸ ἑξῆς *η-ᾱ* εἰρημένα)· πρβλ. *τὰ χρέᾱ, τὰ κλέᾱ, τὰ κρέᾱ, τὰ ἐρεᾶ, τὸν Πειραιᾶ, τὸν Ἰκαριᾶ, τοὺς Ἰκαριᾶς, τοὺς Ἐρετριᾶς* (ὁ καὶ Ἴων.) *τὸν Στειριᾶ, τοὺς Στειριᾶς, τοὺς ἁλιᾶς, τὸν Περικλέᾱ, τὸν εὐκλεᾶ, τὸν ἐνδεᾶ, τὸν ὑγιᾶ, τὰ ἐνδεᾶ, τὰ ὑγιᾶ, ἰᾶσι* κλπ.

(Οἱ ἀπὸ τοῦ 350 π. Χ. ἀναφανέντες τύποι *τὸν ὑγιῆ, τὸν ἐνδεῆ, τὰ ὑγιῆ, τὰ ἐνδεῆ,* ἐγένοντο κατὰ τυπικὴν ἀναλογίαν ἤτοι κατὰ τὰ λοιπὰ εἰς *-ης* ἐπίθετα, ἔτι δὲ καὶ κατ' ἐσωτερικήν, ὑλικήν, ἤτοι κατὰ τὴν ὀνομ. *ὑγιὴς ἐνδεής*. Τὰ δὲ μεταγενέστερα *χρέη, τὰ κλέη* μετεσχηματίσθησαν ὁμοίως διὰ τυπικὴν ἀναλογίαν κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδ. εἰς *-ος,* πληθ. *-η).*

γ) Ὅτι καθ' ἃ ἤδη ἀνωτ. σελ. 136 παρετηρήθη, ὁσάκις τοῦ *-εα* προηγεῖται *ϱ*, τότε, ἂν μὲν τὸ *α* εἶναι βραχύ, ἡ συναίρεσις γίνεται εἰς *-ϱη,* ἂν δὲ μακρόν, εἰς *ϱᾶ·* πρβλ. *τὰ ὄρεα - ὄρη, τὰ θέρη, τὰ μέρη, τὸν ξιφήρεα - ρη, χαλκήρεα - ρη, τὰ παρεμφερῆ, τὰ πολυμερῆ, ἐγρηγόρεα - ἐγρηγόρη,* ἀλλὰ *ἡ ἀργυρέα - ἀργυρᾶ, ἡ σιδηρέα - ρᾶ.*

(Τὸ *νεβρέα - νεβρῆ* καὶ *ταυρέα - ταυρῆ* συνηρέθησαν εἰς *-η,* ἐπειδὴ πάντα τὰ δερμάτων δηλωτικὰ λήγουσιν εἰς *-ῆ).*

(Τὴν μεγάλην δύναμιν, ἣν ἡ μακρότης τοῦ ἑτέρου τῶν συναλειφομένων φωνηέντων δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τὸ ποιὸν τοῦ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτοντος, ἐλέγχουσι καὶ αἱ διάλεκτοι τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων· πρβλ. *νικᾱ́ετε - νικῆτε* ἀλλὰ *ἆέλιος - ἅλιος* κτλ., ἰδὲ κατωτ. § 20).

(Ἡ ὁμοία διάθεσις τοῦ *φορά, χαρὰ* κττ. πρὸς τὸ *γενεά, νέα, αἰτία, φιλία,* διάφορος δὲ τῶν συναιρεθέντων *ὄρη, μέρη, τριήρη, ἐγρηγόρη* καὶ *ὑγιᾶ, ἐνδεᾶ* κττ. διδάσκει σαφῶς ὅτι ἡ τύχη τοῦ *ᾱ-η* κατόπιν τοῦ *ϱ* κατὰ τἀνωτέρω σελ. 135 ῥηθέντα ἦν κεκριμένη, ὅτε ἐγένοντο αἱ συναιρέσεις αὗται τοῦ *ρεᾰ - ρη* καὶ *-ρέᾱ - ρᾶ.* Δῆλον ἄρα

ὅτι αἱ συναιρέσεις αὗται καθόλου εἰπεῖν εἶναι νεώτεραι τῆς τροπῆς τοῦ *α* εἰς *η*).

δ) Ἄλλαι ἐξαιρέσεις παρατηροῦνται ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἤτοι τύποι τινὲς τούτων συναιρούμενοι παρέχουσιν ἄλλα ἢ τὰ προσδοκώμενα φωνήεντα ἢ διφθόγγους· πρβλ. 1) *ε*+*α* = *ει*, *ἀληθέᾰς ἀληθεῖς*, *βασιλέᾰς* - *βασιλεῖς* κλπ., ἐνῷ *γένεα* - *γένη*. Τὸ *βασιλέᾰς* μάλιστα λεγόμενον ἀντὶ **βασιληϝας* ἤτοι ἔχον ϝ πρότερον, ὅπως τὸ *νέϝα ἐννέϝα* οὐδ' ἠδύνατο νὰ συναιρεθῇ (πρβλ. ἀνωτ. σ. 310). Ἀλλ' αἱ συναιρέσεις αὗται δὲν εἶναι ἀληθεῖς, ἤτοι οἱ συνῃρημένοι οὗτοι τύποι δὲν προῆλθον ἐκ τῶν παρακειμένων πληρεστέρων διὰ συναιρέσεως, ἀλλ' εἶναι ἁπλῶς οἱ τῆς ὀνομαστικῆς τύποι, *οἱ ἀληθεῖς* (ἀντὶ *ἀληθέες*), *οἱ εὐτυχεῖς*, *εὐγενεῖς*, *οἱ βασιλεῖς* ἀναλαβόντες καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς αἰτιατικῆς (πρβλ. *μνᾶς δεκατέτορες*, *τὰς χάριτερ*, *τοὺς συμπολεμήσαντες* κλπ.). Τὸ ὀψιγενὲς τῶν αἰτιατικῶν εἰς *-εις* τῶν εἰς *-ευς* ὀνομάτων κατανοεῖ τις καὶ ἐκ τούτου ὅτι πρῶτον κατὰ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος ἐμφανίζονται ἐν ταῖς Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς αὗται, πρότερον ἀεὶ *τοὺς βασιλέᾰς*, *τοὺς ἱππέας*, *τοὺς Χαλκιδέας* λεγομένου.

2) *ο*+*α* = *ου*, *τοὺς μείζους*, *τοὺς κρείσσους* ἀντὶ *τοὺς μείζοας*, *τοὺς κρείσσοας* κλπ., καίτοι τὸ *οα* συνῃρεῖτο εἰς *ω* ὅπως διδάσκει *τὰ μείζοα* - *ζω*, *τὴν αἰδόα* - *αἰδῶ*. Καὶ ἐν τούτοις ἄρα ἀπατηλὸν τὸ φαινόμενον, ἤτοι καὶ ἐνταῦθα πρόκειται ἀληθῶς ἡ ὀνομαστική, *οἱ μείζοες* - *μείζους* κλπ., ὁ τύπος ἄρα τῆς ὀνομαστικῆς ἐξέβαλε τὸν τῆς αἰτιατικῆς.

3) Τὸ *οει*, *οοι*, *εοι* = *οι* (*δηλόει*, *δηλόοι*, *φιλέοι*, οἱ *χρύσεοι χρυσοῖ*) συναιροῦνται εἰς *οι* καὶ τὸ *εει* εἰς *ει* *φιλέει* - *φιλεῖ*, ἤτοι φαίνεται ἀπολλύμενος εἷς πρῶτος χρόνος. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐπειδὴ τὸ *η* καὶ *ω* παρίστων κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 375 φθόγγους ἀνοικτούς, τὸ δὲ *ε* καὶ *ο* κλειστούς, ἂν ἔγραφον *φιλῷ*, *δηλῷ*, *δουλῷ*, *χρυσῷ*, *φιλῇ* ἀντὶ *φιλέοι*, *δηλόει*, *δουλόοι*, *χρυσέοι*, *φιλέει*, θὰ παρίστων μὲν τὴν μακρὰν προσῳδίαν

τοῦ προτακτικοῦ φωνήεντος, ἀλλὰ περὶ τὸ ποιὸν θὰ ἀπεμακρύνοντο σφόδρα τοῦ ἀληθοῦς, ἅτε οὐχὶ *η* καὶ *ω* ἀλλὰ κλειστοῦ ẹ καὶ ọ ἐν τούτοις ἐκφωνουμένου· ἐντεῦθεν προετίμησαν τὴν δήλωσιν τῆς παραστάσεως τοῦ ποιοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ ποσοῦ, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 240-1 αἱ μακρόφωνοι δίφθογγοι ἐτράπησαν εἰς βραχυφώνους. Ὅτι δ' ἀληθῶς οὕτως εἶχον ταῦτα, δῆλον ἔκ τινων τύπων εἰς *-ῳ*, οἷον *στεφανῷ* παρὰ Ahrens Β' 310 ἐξ Ἀστυπαλαίας καὶ Γέλας, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ (346-334 π. Χ.), ἔπειτα *πριῷ* ἀντὶ *πριώη* ἐν Πίναξ. Ἡρακλ., *ἀξιῷ* δὲ ἐν Καλύμνῃ, ὅθεν ὁ Ahrens ᾔκασεν ὅτι εἰς *-ῷς -ῷ* ἔληγον τὰ πρόσωπα ταῦτα παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, καὶ φαίνεται πιθανώτατον, ἀφοῦ ἡ προφορὰ τοῦ *ο* παρ' αὐτοῖς ἦν ἀνοικτὴ καὶ δὴ μόνον περὶ τὸ ποσὸν διέφερε τοῦ *ω*· ἦν ἄρα φυσικὸν εἰς *ω* νὰ ἐκτείνηται γενομένης συναιρέσεως.

4) *η+ε = ει, οἱ βασιλῆες - οἱ βασιλεῖς, οἱ ἱππῆες - ἱππεῖς* κλπ. καίτοι *ἠέλιος - ἥλιος*· ἐν τούτοις κυρίως κεῖται ἡ ἡ ὀνομαστικὴ πληθ. τῶν εἰς *-ης*, ἤτοι κατὰ τὸ *εὐγενεῖς, ἀληθεῖς* κλπ. ἐλέχθη καὶ *βασιλεῖς*, ἢ εἶναι ὁμαλὴ συναίρεσις τῶν νέων ὀνομαστικῶν εἰς *-εες*· τοῦτο γίνεται παντὶ δῆλον, ἂν μόνον ἐνθυμηθῇ, ὅτι μέχρι τοῦ 378 π. Χ. μόνον εἰς *-ης* ἔληγεν ἡ πληθ. ὀνομ. τούτων ὁμαλῶς, *οἱ Ἀχαρνῆς, οἱ ἀλεκτοριδῆς*, ἔπειτα δ' ἄρχεται ἀναφαινόμενος καὶ ὁ νεώτερος τύπος εἰς *-έες* καὶ τέλος ὁ νεώτατος εἰς *-εῖς* κατισχύσας περὶ τὸ 329 π. Χ.

5) *ο+ει = ω*, λ. χ. ἐν τοῖς ὀνόμασι τοῖς εἰς *-ωδης* λήγουσιν, λ. χ. *γυναικώδης, σωματώδης* κλπ. ἅτε πολλάκις μετὰ τοῦ *-οειδὴς* συναπτομένοις. Ἀλλὰ καὶ ὁ τονισμὸς ἀντιλέγει καὶ ἡ σημασία οὐχ ἡ αὐτὴ καὶ τέλος καὶ ἡ ἱστορία τῆς γλώσσης διδάσκει ὅτι τὸ *-ωδης* εὑρισκόμενον παρ' Ὁμ., παρ' ᾧ συναίρεσις τοῦ *oϝει* εἰς *ω* ἢ εἰς *ῳ* εἶναι ἀνήκουστος (ἰδὲ κατωτέρω), δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ *-oϝειδής*. Ταῦτα εἶναι σύνθετα ἐκ τοῦ *-ωδης* τοῦ *ὄζω*, διὸ *εὐώδης, δυσώδης, πιτυώδης, λυσσώδης* κτλ., ὅθεν καθόλου ἀπεσπάσθη ὡς κατάληξις τὸ *-ώδης*

(πρβλ. τῆς ὑπ' ἐμοῦ μεταγλωττισθείσης Γενικῆς Γλωσσικῆς Whitney σελ. 100).

6) *ᾱο - εω - ου*, ἐν τῇ γεν. τῆς α' κλίσεως συναιρεῖται τὸ ᾱο - εω εἰς *-ου*, *πολίταο - πολίτεω - πολίτου*. Ἀλλ' οὐδ' ἐν τούτοις ἡ συναίρεσις ἐγένετο ἀληθῶς οἵα φαίνεται· ἀλλ' ἢ τὸ *εω* ἐγένετο πρῶτον *ε-ο* κατὰ τὸ *ο(ι)-ο* τῆς β' κλίσεως (πρβλ. καὶ Ἰων. *Πυθεῦ* ἤτοι *Πυθέο* ἀντὶ *Πυθέω* ἀπὸ τοῦ *Πυθέας - Πυθέης - Πυθῆς*) καὶ ἔπειτα τὸ *εο* συνηρέθη ὁμαλῶς ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς *ου*· ἢ ὁλόκληρος ἡ συλλαβὴ *-ου* μετηνέχθη ἀπὸ τῆς β' εἰς τὴν α' κλίσιν, ἤτοι κατὰ τὸ *δημότ-ου* ἐλέχθη καὶ *πολίτ-ου* ἀντὶ *πολίτ-εω*.

7) *εο* = *ει*, ἐν τῷ *πλεῖν, δεῖν* ἀντὶ *πλέον, δέον*. Ἀλλὰ τούτων τὸ μὲν *πλεῖν* δὲν λέγεται ἀληθῶς ἀντὶ *πλέον* ἢ *πλεῖον*, ἐν ᾧ ἡ τοῦ *ο* ἐξαφάνισις ἀδιανόητος, ἀλλ' ἐγένετο ἐκ τοῦ *πλέες* **πλεῖς*, ὅθεν συμφύρσει τούτου καὶ τοῦ συνωνύμου *πλέον* προῆλθε τὸ *πλεῖν*. Τὸ δὲ *δεῖν* εἶναι ἀπαρέμφατον, ὃ διὰ συντακτικοὺς λόγους (πρβλ. *ὡς ἔπος εἰπεῖν*) ἦλθεν ἐπὶ τὴν γνωστὴν χρῆσιν.

8) *εα* = *ου*, ἐν τῇ συνθέσει πολλῶν ἀριθμητικῶν, λ. χ. *τεσσαρακοντούτης, πεντηκοντούτης* κλπ.· ἀλλ' ἐν τούτοις τὰ θέματα τοῦ *τεσσαρακοντα* + *Ϝέτης πεντηκοντα* + *Ϝέτης* κτλ. μετεσχηματίσθησαν εἰς **τεσσαρακοντο - Ϝέτης* **πεντηκοντο - Ϝέτης* καὶ μετὰ ταῦτα συνηρέθησαν· πρβλ. *ἡμερο-δρόμος, ἑστιο-πάμων, δικογράφος, νυκτοφύλαξ, ἰχθυοφάγος, συοκτόνος* κλπ. ἐν οἷς τὸ *ο* οὐχὶ διὰ τὸ ἔτυμον ἀλλ' ἁπλῶς διὰ τὴν σύνθεσιν ἐμφανίζεται.

9) *αει* καὶ *αῃ* = *ῃ*, *αε* καὶ *αη* = *η*, *οει* καὶ *οῃ* = *ῳ*, *οε* καὶ *οη* = *ω*, ἐν τοῖς ῥήμασι *ζῶ, χρῶμαι, νῶ, κνῶ, σμῶ, ψῶ, πεινῶ, διψῶ, ῥιγῶ, ἱδρῶ*, ἐν οἷς τὸ *αει, αῃ* φαίνεται ὅτι συναιρεῖται εἰς *ῃ*, τὸ *οει, οῃ* εἰς *ῳ* κτλ. Ἀλλ' ὁ ἀληθὴς πλήρης τούτων τύπος εἶναι **ζήω*, **χρήομαι*, **κνήω, ῥιγώω, ἱδρώω* κτλ. ἐντεῦθεν τὸ *η* καὶ *ω*. Διατί δὲ τὰ θέματα ταῦτα ἔληγον εἰς μακρὸν φωνῆεν, δηλοῦται ἐκ τῶν εἰρημένων ἐν Τόμ. Α' σελ. 263 κἑξ. (πρβλ. καὶ *θῆσθαι* ἐκ τοῦ *θήjεσθαι* ἐκ ῥίζης dhēi, *θῆ-λυς* fēmina).

(Ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐμφανίζεται ᾱ ἀντὶ τοῦ *η* ἐν τοῖς πλείστοις τῶν εἰς *-ηω* ῥημάτων τούτων (οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῷ *ζῶ*), ἤτοι ἐλέχθη *χρᾶται, πεινᾷς, διψᾷς* κτλ. Αἰτία δὲ τούτου ἡ τυπικὴ ἀναλογία, ἐπειδὴ δηλονότι τὰ ῥήματα ταῦτα ὡμοίαζον ἐν πολλοῖς προσώποις τοῖς ἄλλοις εἰς *-αω -ῶ* ῥήμασιν, *τιμῶμαι = χρῶμαι, τιμῶ=διψῶ, πεινῶ* κτλ., μετεδόθη ἡ ὁμοιότης αὕτη καὶ ἐπὶ τἆλλα πρόσωπα, ὅθεν *διψᾷς, πεινᾷς, χρᾶται, χρᾶσθε* κατὰ τὸ *τιμᾷς, τιμᾷ, τιμᾶται, τιμᾶσθε*).

10) *οει = ου* καὶ *ηει = η, αει = ᾱ* ἐν τοῖς *Οἰνόεις Οἰνοῦς, Ὀπόεις Ὀποῦς, μισθόειν μισθοῦν, τιμάειν τιμᾶν, φαεινὸς φανός, τιμήεις τιμῆς, χρὴ + εἶναι χρῆναι* κτλ. Ἀλλὰ κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. Τόμ. Α΄ 400 τὸ *ει* τὸ ἐξ ἀντεκτάσεως προελθὸν δὲν ἦτο ἀληθὴς δίφθογγος *ει*, οἷα λ. χ. ἐν τῷ *γένει, λείπω*, ἀλλὰ μόνον κλειστός τις φθόγγος ẹ̄, διὸ καὶ μετὰ τοῦ *α*, *η* συνῃρεῖτο φύσει οὐχ εἰς *ᾳ*, *ῃ* (ὅπως ἐν τῷ *τιμάει - τιμᾷ, ζήει - ζῇ*) ἀλλ' εἰς ᾱ, *η* (**ζηẹ̄ν - ζῆν, *τιμάẹ̄ν - τιμᾶν, *τιμήẹ̄ς - τιμῆς, φαẹ̄νὸς - φανὸς* κτλ.).

11) *εα* - ᾱ ἐν τῷ *μνέα - μνᾶ* ἐνῷ *χρυσέα - χρυσῆ*. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως· ἤτοι ἐκ τοῦ ἀρχαίου σχήματος **μνᾶια *μνᾶιαν - *μνῆια *μνῆιαν* καὶ **μνᾶιᾶς *μνᾶιᾷ* διεμορφώθησαν ἐκπεσόντος τοῦ μεταξὺ *ι* ὅπως καὶ ἐν τῷ *Ἀθηναία - νάα - νᾶ* δύο διάφορα συστήματα, τοῦτο μὲν **μνῆα *μνήας *μνήᾳ *μνῆαν* καὶ ὑπερβιβασμῷ χρόνου *μνέα μνέας μνέᾳ μνέαν*, καὶ συναιρέσει *μνῆ* (παρ' Ἡρώδᾳ), τοῦτο δὲ **μνᾶᾱς - μνᾶς, *μνᾶᾷ - μνᾷ*, ὅθεν καὶ **μνᾶαν μνᾶν, *μνάα - μνᾶ* κτλ. Τούτων τὸ πρῶτον σύστημα ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, τὸ δὲ δεύτερον ἐν τῇ Ἀττικῇ.

Τὰ ἐκ τοῦ *μνᾶ* σύνθετα εἶναι ποικίλα· Ἰων. ἔληγον εἰς *-εως* *δίμνεως* ἐκ τοῦ **δίμνηος*, Ἀττ. δὲ *δίμνως* (Πολυδ.), *τρίμνως* (Φωτίῳ), *Ἑκατόμνως, δεκάμνως, εἰκοσίμνως* κτλ. ἐκ τοῦ **τριμνᾶος*, ὅπως *ἀγήραος - ἀγήρως, ἀείνᾶος - ἀείνως, σάος - σῶς* (πρβλ. Κόντον ἐν Σωκράτους Τόμ. Β΄ σελ. 74-8)· πρὸς δὲ *διμναῖος, ἡμιμναῖος* ἐκ τοῦ *-μνᾶι + ιος*, (πρβλ. καὶ *δεκαμνιαῖος μναϊαῖος* κτλ. κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-ιαῖος* μεγέθους, ἀξίας κτλ. δηλωτικά, ἰδὲ Κόν-

τον ἔνθα ἀνωτ. 75 σημ.) κτλ., ἐν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἔληξαν ταῦτα εἰς *-ους*, οἷον *δεκάμνους, τετράμνους, πεντάμνους, ἑξάμνους* κτλ., διότι ἐκλιπούσης τῆς β΄ Ἀττικῆς λεγομένης κλίσεως ταῦτα ἐκανονίσθησαν κατὰ τἆλλα συνῃρημένα εἰς *-ους -ου* κλπ.

Δυσκολώτεροι εἰς ἑρμηνείαν εἶναι οἱ τύποι τοῦ ὀνόματος *γαῖα γῆ, εὔγεως εὔγειος* κτλ. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ παρ' Ὁμ. συνῃρημένη *γῆ*, δῆλον ἄρα ὅτι οὐχὶ *F* ἦν τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τοῦ μέσου αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη νὰ ὁρμηθῶμεν ἐκ τοῦ **γᾶἰα *γᾶἰᾶς*, ὅθεν **γᾶα *γᾶας* καὶ συναιρέσει *γᾶ γᾶς - γῆ γῆς*. Ὁ δὲ τύπος *γαῖα* ἔχων *αι* δὲν δύναται νὰ προέρχηται ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ὑποτεθέντος τούτου ἀρχαίου **γᾶἰα*, ἐπειδὴ τὸ *ἰ* ἦν ἀδύνατον νὰ παραμείνῃ μεταξὺ φωνηέντων (ἰδὲ κατωτέρω). Φαίνεται σύμφυρσις τοῦ τύπου τούτου **γᾶἰα -*γᾶα - γῆ* καὶ τοῦ συνωνύμου *αἶα*. Ἐκ τοῦ **γᾶἰα -*γῆα* προέκυψε τὸ **εὔγηος - εὔγεως* (πρβλ. ***ἀθάλασσος***) καὶ τὸ **εὔγη-ιος - εὔγειος* (παραθαλάσσ-ιος) (περὶ τοῦ ἀσυναιρέτου *γεω-* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 308).

12) *οη = η, εα = ᾱ, οα = ᾱ, οαι = αι, εαι = αι*, ἐν τοῖς *ἁπλόη - ἁπλῆ, χρύσεα - χρυσᾶ, ὀστέα - ὀστᾶ, τὰς χρυσέας - χρυσᾶς* (καὶ παρ' Ὁμ. *νηπιέας νηπιᾶς* ὅθεν *νηπιάας*), τὰ *ἁπλόα - ἁπλᾶ*, αἱ *ἁπλόαι - ἁπλαῖ, χρύσεαι - χρυσαῖ*, εἰ καὶ ὁμαλῶς λέγεται **δηλόητον - δηλῶτον, γένεα - γένη, αἰδόα - αἰδῶ, λέγεαι - λέγῃ*. Ἀλλ' αἰτία τῶν ἐκτρόπων τούτων εἶναι ὅτι τὰ ὁμαλῶς ἐκ τῆς συναιρέσεως τούτων μέλλοντα νὰ προκύψωσιν ἀντέβαινον καθ' ὁλοκληρίαν πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν πτώσεων τούτων· ἐντεῦθεν καθ' ὃν χρόνον ἡ συναίρεσις αὕτη κατὰ μικρὸν ἐτελεῖτο, μέγας διεξήγετο ἀγὼν τοῦ ἐκ τῆς συναλοιφῆς ἀναγκαίως ἀνακύπτοντος φθόγγου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς πτώσεως, μέχρις οὗ κατίσχυσεν ὁ χαρακτὴρ οὗτος. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ κατηναγκασμένη συναίρεσις αὕτη ὀνομάζεται ὑπό τινων *γραμματικὴ* ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν *φωνητικήν*. Ὁμοίως φαίνεται ἔχουσα καὶ ἡ αἰτιατικὴ πληθυντικὴ *ἡμᾶς, ὑμᾶς, σφᾶς*, ἀντὶ **ἡμῆς *ὑμῆς *σφῆς* ὡς ἀπὸ παλαιοτέρων *ἡμέας, ὑμέας, σφέας* (πρβλ. καὶ λόγους *ψευδᾶς* ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ καὶ *τριακοντού-*

τας καὶ *Ἀριστοφάνας* διὰ τὸν τῆς αἰτιατικῆς χαρακτῆρα). Ἀλλ' εἰς τὴν κατίσχυσιν τοῦ *α* τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων ἐπέδρασαν καὶ οἱ ἀρχαιόθεν παρὰ τοὺς πληρεστέρους τύπους *ἡμέας, ὑμέας, σφέας* ὑπάρχοντες βραχύτεροι *ἥμας* (σ. 372) *σφὰς* (Ε 567), ὥστε τὸ *ἡμᾶς, σφᾶς* εἶναι ἀληθῶς συμφυρτὸς τύπος ἐκ τοῦ *ἡμέας* καὶ *ἥμας, σφέας* καὶ *σφάς*, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ *ὑμᾶς*.

13) *αει* = *αι* καὶ *ειο* ἢ *εο* = *ει*, ἐν τῷ *αἴρω* καὶ *κεῖμαι*, ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν τὸ *αἴρω* οὐκ ἐκ τοῦ *ἀείρω*, ἀλλ' ἐκ τοῦ *ϝr̥jō, ἤτοι ἐκ τοῦ θέματος ϝερ ἐγένοντο δύο τύποι, ὁ μὲν ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ῥίζης ver καὶ μετὰ προθετικοῦ *α*, **αϝερ-jω* - **αϝερρω* - *ἀ(ϝ)είρω*, ὁ δ' ἐκ τῆς ἀσθενοῦς vr̥ καὶ ἄνευ τοῦ προθετικοῦ *α*, ἤτοι -*ϝr̥jō -**ϝαρjω* - *ϝαίρω* - *αἴρω*· πρβλ. Φ. 274 ὡς εἴδοντο νέκυν ϝαίροντας Ἀχαιούς. Ὁ μέλλων καὶ ὁ ἀόριστος ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τῆς πληρεστέρας ῥίζης, διὸ ἀ'ρῶ ἀ'ροῦμαι, *ἆραι* ἀντὶ *ἀερῶ ἀεῖραι*. Ὁμοίως τὸ *κεῖμαι κεί-μεθα κεῖνται ἐκείμην ἔκειντο ἐκείμεθα* κλπ. οὐκ ἐκ συναιρέσεως τοῦ *κεο-* ἐγένοντο, ἤτοι οὐκ ἐκ τοῦ **κεομαι κέονται* κλπ., ἀλλ' ἄνευ θεματικοῦ φωνήεντος ἐκ τῆς ῥίζης *κει*, ὅπως τὸ *ἵστημι, τίθημι, φημὶ* κλπ. ἄνευ θεματικοῦ φωνήεντος ἐκ τῆς ῥίζης *στη, θη, φη*, ἐντεῦθεν λέγεται Ἰνδ. çēsē cētē = *κεῖσαι κεῖται*.

14) *εαι* = *ει* ἐν τῷ β' ἑνικῷ προσώπῳ τῆς μέσης ἢ παθητικῆς φωνῆς τοῦ *οἴει, ὄψει, βούλει* ἀντὶ *οἴῃ, ὄψῃ, βούλῃ*. Περὶ τούτων ἰδὲ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 431 (ὅτι οἱ τραγικοὶ οὐχὶ *λέγει, νομίζει* κτλ. ἀλλὰ *λέγῃ, νομίζῃ* κτλ. ἔγραψαν, ἐλέχθη ἐκεῖ).

15) *υα* = ῡ καὶ *υε* = ῡ ἐν τῇ πληθ. αἰτ. καὶ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς *-υς -υος* τριτοκλίτων ὀνομάτων, *τοὺς μῦς, τοὺς δρῦς, οἱ μῦς, οἱ δρῦς*. Ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν ἡ μὲν αἰτιατικὴ τούτων ἔληγε πάλαι οὐχὶ εἰς *-υας* ὅθεν συναιρέσει *-υς*, ἀλλ' εἰς *-υνς*, ὅθεν ἀποβολῇ τοῦ *ν* καὶ ἀντεκτάσει -ῡς, **μύνς* - *μῦς*. Ἡ δὲ ὀνομαστικὴ ὁμαλῶς ἔληγε παρὰ τοῖς δοκίμοις εἰς *-υες* καὶ μόνον βραδύτερον ἡ αἰτιατικὴ *μῦς* εἰσήλασε καὶ εἰς τὴν ὀνομ. (*οἱ μῦς* εἶπεν ὁ Ἡ-

ρώδας). Οὐδεμία ἄρα ἐν τούτοις ἐγένετο συναίρεσις τοῦ *υ* μετ' ἄλλου φωνήεντος.

§ 7. *Συναίρεσις τριῶν φωνηέντων.* Κατὰ τὴν σύμπτωσιν τριῶν φωνηέντων δὲν συμβαίνει πάντοτε συναίρεσις τῶν δύο τελευταίων· πρβλ. τοῦτο μὲν *νόοιο - νόοο - νόου, θεοῖο - θεόο - θεοῦ, γενεάων - γενεέων - γενεῶν, νόεε - νόει* κτλ., τοῦτο δὲ *νέεαι - νεῖαι, αἰδέεο - αἰδεῖο, μυθέεαι - μυθεῖαι, κρεέων - κρειῶν, ἀγακλεῖος, ἐΰρρεῖος, Ἡρακλῆϊ, *σπέεος-σπεῖος,*σπεέεσι-σπήεσσι,*κλεεΐζω-κληΐζω* κτλ. ἤτοι τελεία ἀνωμαλία. Πρὸς ἑρμηνείαν τούτων λεκτέον πρῶτον ὅτι οὐδεὶς φυσιολογικὸς λόγος ἐπιβάλλει τὴν συναλοιφὴν μᾶλλον τῶν δύο τελευταίων ἢ τῶν δύο πρώτων. Πότεροι τῶν συναιρετέων τούτων φθόγγων ὀφείλουσιν ἑκάστοτε νὰ συναιρεθῶσι, δὲν δύναται ἐκ τῶν προτέρων καὶ καθολικῶς νὰ ὁρισθῇ, ἐπειδὴ καὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῶν φωνηέντων καὶ αἱ διάφοροι διάλεκτοι καὶ τὰ μεταξὺ τῶν φωνηέντων ἐκπεσόντα ἡμίφωνα ὀφείλουσι νὰ συνεξετάζωνται. Πρόσθες ὅτι πολλὰ τῶν συναιρεθέντων πρότερον ἠδύναντο ἔπειτα νὰ μετασχηματισθῶσι κατ' ἄλλα πρότυπα· οὕτω λ. χ. τὸ Ὁμηρ. *Ἡρακλῆος Ἡρακλῆϊ* ἠδύνατο κατὰ τὸ *Δημοσθένους Δημοσθένει* νὰ μετασχηματισθῇ καὶ μετεσχηματίσθη ὄντως εἰς *Ἡρακλέους Ἡρακλεῖ,* τὸ *δεῖος* εἰς *δέους* κατὰ τὸ *γένους,* τὸ **δῆι* εἰς *δέει* κατὰ τὸ *γένει* κτλ.

Καθόλου φαίνεται πιθανόν, ὅτι τὰ ὅμοια φωνήεντα συνηλείφοντο εὐκολώτερον τῶν ἀνομοίων, ἤτοι τὸ *εε* (ἀντὶ *εϝε εἰε εse*) συνῃρέθη εἰς *ει* ἢ *η*, κατὰ λόγον τοῦ ἀκολουθοῦντος φωνήεντος, οὐχὶ δὲ τὸ δεύτερον *ε* μετὰ τοῦ ἀκολούθου *ο, ω, α.* Τὸ *μυθέεαι* ἄρα, *αἰδέεο, νέεαι, Ἡρακλέεος, -κλέεϊ - κλέεα, ἐΰρρέεος - ῥέεϊ* συνῃρέθησαν ὁμαλῶς εἰς *μυθεῖαι, αἰδεῖο, νεῖαι, Ἡρακλεῖος, -κλῆϊ, -κλεῖα, ἐΰρρεῖος - ῥῆι,* τὸ *κλε(ϝ)ε(σ)ίζω* εἰς *κληίζω* κλπ.

Ἐν οἷς δὲ εἴτε τὰ συναλειφόμενα φωνήεντα εἶναι ἀνόμοια, εἴτε τὰ ἐκπεσόντα ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν ἡμίφωνα ἦσαν διάφορα, ἄλλοι λόγοι ἐκανόνισαν ἑκάστοτε τὴν συναίρεσιν· λ. χ. ἡ τοῦ ϝ χασμωδία ὡς μεταγενεστέρα ἦν διαρκεστέρα τῆς τοῦ j καὶ s, ἐν ἄλλοις

λόγοις τὰ πρότερον διὰ τοῦ s ἢ j χωριζόμενα ἤρξαντο συναλειφόμενα ὅτε ἔτι τὸ F ἐσῴζετο ἐν μέσῳ φωνηέντων. Διὰ τοῦτο τὸ **βοFαειν*, **νοFojo*, **νοFejε*, **γενεFασων* κτλ. συνηρέθησαν εἰς *βοᾶν, νόου, νόει, γενεῶν* κτλ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΡΕΣΕΩΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙΣ

---

§ 8. *Δυσκολίαι τοῦ ζητήματος τούτου ἐν ταῖς διαλέκτοις.* Τὰ τῆς συναλοιφῆς ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις δὲν εἶναι οὕτως ἐξηκριβωμένα ὅπως ἐν τῇ Ἀττικῇ. Αἰτίαι δὲ τούτου εἶναι τὸ μὲν ὅτι ὀλιγώτερα γλωσσικὰ μνημεῖα τῶν διαλέκτων, ἰδίως ἐπιγραφαί, παρεδόθησαν ἡμῖν, τὸ δὲ ὅτι καὶ τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι πολυειδῶς παρηλλαγμένα. Οὕτω λ. χ. πολλαὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ἀττικῆς καὶ Κοινῆς γραφεῖσαι διαλεκτικαὶ ἐπιγραφαὶ πολλάκις μετὰ τῶν διαλεκτικῶν παρέχουσι καὶ Ἀττικοὺς τύπους, τὰ δὲ συγγράμματα πολλαχῶς ὑπὸ τῶν μεταγραφέων καὶ διασκευαστῶν μετεβλήθησαν, οἷον τὰ τοῦ Ἡροδότου. Πολλὰ δὲ ποιήματα οὐδ' ἐν ἀρχῇ ἐποιήθησαν ἐν μιᾷ μόνῃ καθαρᾷ διαλέκτῳ, ἢ οὐχὶ ἐν διαλέκτῳ μιᾶς τινος περιόδου, οἷον τὰ Ὁμηρικὰ καὶ πολλὰ τῶν λυρικῶν, λ. χ. τὰ τοῦ Πινδάρου, Βακχυλίδου κλπ. Ἐντεῦθεν μεγάλη προσοχὴ ἀπαιτεῖται, ὅπως ἑκάστοτε κατὰ τὸ ἐνὸν διακρίνωνται τὰ γνήσια τῶν ἐπεισάκτων, τὰ ἀρχαιότερα τῶν νεωτέρων κλπ.

§ 9. *Περὶ τῆς ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ συναλοιφῆς.* Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ποιήσεως τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν μέχρι τῆς συγγραφῆς τῶν ἱστοριῶν τοῦ Ἡροδότου μακρὸς διέρρευσε χρόνος [1], καὶ οὐ μόνον τὸ F ἐν τῷ μεταξὺ ὅλως ἐξεβλήθη ἐκ τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου,

[1] Πρβλ. Ἡροδότ. Β' 53 «Ἡσίοδον καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι».

καὶ δὴ νέαι χασμωδίαι ἀνεφάνησαν ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τοῦ ε καὶ j χασμωδιῶν ἡ ἐξαφάνισις ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἐπὶ μᾶλλον ἐπέδωκε, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ διαστέλλωνται αἱ περίοδοι καὶ νὰ γίνηται λόγος ἴδιος περὶ τῆς νέας Ἰωνικῆς, τῆς τῶν Ἰωνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς τῶν Ἰώνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων, καὶ ἄλλος περὶ τῆς ἀρχαίας Ἰωνικῆς τοῦ Ὁμήρου.

§ 10. *Διδάγματα περὶ τῆς συναιρέσεως ἐκ τοῦ Ἡροδότου, τῶν ἐλεγειακῶν καὶ ἰαμβογράφων καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν.* Περὶ τῆς συναλοιφῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἰάδι οὐχὶ ἄριστος ὁδηγὸς εἶναι τὰ ἀντίγραφα τοῦ Ἡροδότου καὶ Ἱπποκράτους διά τε τὴν ἄλλην φθορὰν καὶ οὐχ ἥκιστα διὰ τὴν διασκευὴν ἣν ἔπαθον ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρίνων. Ἀσφαλέστερα φαίνονται τὰ τῶν ἐλεγειακῶν καὶ ἰαμβογράφων Ἀρχιλόχου, Καλλίνου, Σημωνίδου, Τυρταίου (κατὰ τὸν ἕβδομον αἰῶνα), Μιμνέρμου, Ἱππώνακτος, Ἀνακρέοντος, Ξενοφάνους, Φωκυλίδου, Ἀνανίου (κατὰ τὸν ἕκτον). Ἀλλ' οὐδὲ τούτων ἡ παράδοσις εἶναι ὅλως ἀπηλλαγμένη κηρῶν, ὧν πολλαὶ προφανέσταται, λ. χ. *γραῦς* (Ἀρχιλ.), *ἐχθράν, αἰσχρᾶς, ἀτιμία* παρὰ τὸ *στυγερῇ, κονίησιν* Τυρταίου· *μου* παρὰ τὸ *μευ, μολοβρίτου* παρὰ τὸ *δεσπότεω* (Ἱππών.), *Προκλέους* (Φωκυλ.), *ἴκου, ἀνθίας* (Ἀναν.) κτλ. Ἀσφαλὴς τοὐναντίον ὁδηγὸς εἶναι αἱ Ἰωνικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ πρὸ πάντων αἱ προγενέστεραι τῆς τῶν Ἀθηναίων ἡγεμονίας. Αὗται δὲ μετὰ τοῦ ἐμμέτρου τῶν Ἰώνων ἐλεγειακῶν καὶ ἰαμβογράφων ποιητῶν λόγου διδάσκουσιν ἱκανῶς διάφορα τῶν παρὰ τῷ Ἡροδότῳ καὶ Ἱπποκράτει ἀναγινωσκομένων.

Φαίνεται ὅτι τούτων τὰ κείμενα οἱ μεταγενέστεροι πολλαχῶς διέφθειραν εἰσάγοντες εἰς αὐτὰ τοῦτο μὲν ἀνεπιγνώστως τύπους τῆς Ἀττικῆς καὶ Κοινῆς, τοῦτο δὲ ἐν γνώσει Ὁμηρικούς. Ἐπειδὴ δηλονότι ἔβλεπον ὅτι ἡ Ἰὰς τοῦ Ἡροδότου ἦν ἐν πολλοῖς ὁμοία τῇ τοῦ Ὁμήρου, λ. χ. ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀσυναλείπτων τύπων ἐν οἷς τὰ φωνήεντα *εο, εω, εου, εα* κτλ. παρέκειντο, ἐνόμισαν ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὰ συμπλέγματα *εε, εει, εη* κτλ. ὤφειλε νὰ εἶναι

ὁμοία, ἐντεῦθεν ἐξέλαβον τὰ συνηρημένα *καλεῖσθαι ἐκαλεῖτο* κτλ. Ἀττικὰ καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀποκαθίστων αὐτὰ εἰς τὸν γνήσιον Ἰωνικὸν τύπον, ἂν ἀνέλυον εἰς *καλέεσθαι ἐκαλέετο* κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα βεβαίως εἶχον πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθῇ ἐκ τῆς λαλουμένης κατὰ τὴν ε' ἑκατονταετηρίδα Ἰάδος, ὅπως αἱ Ἰωνικαὶ ἐπιγραφαὶ διδάσκουσιν. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἰάδι 1) τὰ ὅμοια φωνήεντα συνηροῦντο πανταχοῦ, πρβλ. **ἱερηϜ-η* - *ἱερέη* - *ἱερῇ* = *ἱερέα*, *Δαμέης-ῆς*, *Πυθέης-ῆς*, *κερδαλέη-λῆ*, *νεᾶνις νῆνις* [1]) *γενεὴ - γενῆ*, *ἐπικαλῆ ἐπικαλεῖν*, *ἐπεστάτει*, *ἐποίειν*, *προθῆται*, *Ἡρακλῆς*, *Πασικλῆς*, *Ἱπποκλῆς*, *Τερψικλῆς*. (Μόνον ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ε' αἰῶνος, ἀναφαίνονται ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ Στύροις τὰ εἰς *-κλέης* (ἐν Θάσῳ ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος μόνα τὰ εἰς *-κλῆς* εὐχρηστοῦσι), πάντως ὅπως καὶ ἐν Ἀθήναις οὐκ ἀρχαιόθεν διασωθέντα)· *ἐπιμελεῖσθαι*, *ἀδικεῖ*, *συγχωρεῖ*, *προσκαλεῖσθαι*, *τελείσθω*, *ἐπιτιθεῖν*, *παρεῖ*, *ἐξεῖν* **ἐσ-ει* = *εἶ* (= *ἦ*), *ἐκχεῖν*, *διαρανθῇ ἐξενεχθῇ*, *χρήεσθαι - χρῆσθαι*, *ζῇ*, *ἐπόει*, *Εὐβουλεῖ*, *ὡμολόγει*, *κωλῆν*, *εἰπεῖν*, *κρατεῖν*, *φανῇ*, *τρεῖς*, *Ἐρετριεῖ*, *κείνου*, *ἠοῦς*, *ἀποδῷ*, *ἱεροποιῇ*, *ἀμφισβητῇ*, *πολιούχου*, *χῶν* = *χοῶν*, *ζημιοῦντες*, *ἀξιοῦσιν* κτλ.

2) Ὁμοίως συνηροῦντο τὰ φωνήεντα ὅτε προηγεῖτο μὲν τὸ ἁδρότερον εἵπετο δὲ τὸ λεπτότερον· πρβλ. *οἶν* [2]), *φοιτᾶν*, *ἐξστῶσι*, *ἀξυνύντων*, *διδοῦν*, *ἐσορᾶν*, *ἐπάρει* (= *ἐπαείρει*), *αἰσυμνῶν*, *ἐνίκων*, *Καλλιφῶν*, *Ἀριστοφῶν*, *Δημοφῶντι*, *Κηφισοφῶν*, *Κλεοφῶντος*, *Ἀγλωφῶντος*, *Ἀγλῶν* = *Ἀγλαόν*, *Ἀγλώμαχος*, *Ἀγλωχάρης*, *Ἀγλώνικος*, *Ἀγλώχαρος*, *Ἀγλωθέστης*, *Ἀγλωγένης*, τὸ *ἀγλαὸς* οὐ πεζόν, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν τὸ *ἀγλαὸς* πρὸς Ἀττικὸν τύπον), *αὐτώδης* ἀντὶ *αὐτοάδης - αὐθάδης*, *ἑβδομηκοντούτης*, *ἱερᾶται*, *τοὐρμοκράτεος*, *Τειχειούσης*, *ὁρκοῦν*, *ἀνθεμοῦντα*, *λωτοῦντα*, *ἐλάσσους* καὶ *ἐλάσσω* κτλ.

[1]) Τὸ *νῆνι* καὶ παρ' Ἀριστοφ. ἀλλ' ἐν παρῳδίᾳ χρησμοῦ, καὶ δὴ ἀλλότριον τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου.

[2]) Τὸ Ἰακὸν ἄρα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους λεγόμενον *οἶν* (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 314) ἐλήφθη ἐκ τῶν βιβλίων, οὐχὶ ἐκ τῆς συγχρόνου λαλουμένης Ἰωνικῆς διαλέκτου.

3) Ἀλλὰ τὸ εὄ καὶ εᾶ μένουσι καθόλου εἰπεῖν ἀσυναίρετα· πρβλ. *τὰ τέλεα, τελέων, τελέουσι, τελέοντας, Νεαπολιτέων, Ἀμφιπολιτέων, τεμένεος, τῶν ἡμερέων, Δεινομένεος, νυμφέων, ἐών, Κυδιγένεος, μνέα, τείχεος, τὰ γέρεα, τοὐρμοκράτεος, ἀποστέωσι, φοιτέω, ὁρέω, εἰρωτέω* (ἀντὶ *φοιτάω* κλπ. κατὰ τὰ ἐν σελ. 125-6 εἰρημένα), *τὰς γέας, ἐτέων. ἔτεος, χρύσεον, ἀργυρέῳ, Ὀλβιοπολιτέων, Ἀστυκλέος, δραχμέων, ἱερέος, δημοτέων, παρεόντος* κτλ.

Συμπεσόντων δ' ὅμως πολλῶν φωνηέντων ἐγίνετο συναίρεσις τούτων, εἰ καὶ προηγεῖτο τὸ λεπτότερον φωνῆεν (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 316), ἐντεῦθεν *τὰ θύη* (Κέω), *Παναμύω* (Ἁλικαρν.), *Ἀσίω* καὶ *Ἐρασίω* (Χίου), παρὰ τὸ *ἀνωθεοίη* (Τέω) κλπ., ἰδὲ καὶ κατωτέρω.

Τὰ ἐπιγραφικὰ δὲ ταῦτα συμφωνοῦσι καθόλου εἰπεῖν πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν Ἰώνων ποιητῶν Ἀρχιλόχου, Ἱππώνακτος, Ἀνακρέοντος, Σημωνίδου κλπ., διότι καὶ παρ' αὐτοῖς καθόλου εἰπεῖν τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ ἢ ἐπιτρέπει τοιούτους συναληλιμμένους τύπους. Οὕτω λ. χ. καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ ὅμοια φωνήεντα συναιροῦνται, *ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς, καλεῖ, λαλεῖ, νῆνις* (= νεῆνις = νεᾶνις), *βορῆς* (= βορέης), *Πυθῆς, Δαμῆς, Ἑρμῆς, κωλῆν, μνησθῆτε, συλλεχθῆτε, Περικλῆς, ἧς ἦ = ἔης, ἔη, θῆται προσθῇ, παριῇ, ἀπιῇ, ἀναστῇ, ἀναβῇ, χρυσῆς, πορφυρῆς, κερδαλῇ, ἀργαλῇ, πόλι, μάντι, δυνάμι, ἀπόλι, δηλοῦμεν, νοῦν* κτλ.

Ὁμοίως γίνεται παρὰ τοῖς Ἴωσι τούτοις ποιηταῖς συναίρεσις, ὅταν προηγῆται ἁδρότερον φωνῆεν καὶ ἕπηται μαλακώτερον, *προσδόκα, χρᾶσθαι, κοιμᾶται, βιᾶται, ἀνιᾶσθαι, νικῷεν, ἐναγεῖ, εὐσεβεῖ, Ἄρει, τείχει, αἰκῆς* (ἐκ τοῦ ἀϝικής), *φοιτᾷ, χρᾷ, διψᾷ, κρέως, σώφρων, ἐδέξω, ἐφράσω* κτλ.

Τοὐναντίον δὲ παραλείπεται ἡ συναίρεσις ἐν τοῖς συμπλέγμασιν *εο, εω, εα, εου*. Οὕτω τὰ εἰς *-αω* ῥήματα τρέψαντα τὸ *α* εἰς *ε* πρὸ τοῦ *ο, ω, ου* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 125-6 φυλάττουσιν αὐτὸ ἀσυνάλειπτον, πρβλ. *κοιμέονται* παρὰ τὸ *κοι-*

*μᾶται (*κοιμαεται), χρέονται, διψέων, ἐρέω* κτλ., ἢ τρέπουσιν εἰς *ευ*, *κυκεύμενος, μωμεῦνται* (τὸ *ευ* μικρὸν διέφερε τοῦ *εο*) κτλ. Ὁμοίως ἔληγεν ἡ ἐν. γεν. τῶν πρωτοκλίτων εἰς *-εω*, *Ἀπολλωνίδεω, Λαμψαγόρεω, Ἀρισταγόρεω* κλπ.

(Ὅτι τὸ *εω*, *εο* (*ευ*), *εα* τοῦτο πολλάκις ὑπὸ τῶν Ἰώνων ποιητῶν κατὰ συνίζησιν ἐξεφωνεῖτο καὶ ὡς μία συλλαβή, διφθογγικῶς, ἐξελαμβάνετο, εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 297 κέξ.).

§ 11. ***Ἀνωμαλίαι περὶ τὴν συναίρεσιν ἕνεκα τῆς ἀναμείξεως ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων στοιχείων.*** Ἐπειδὴ καθ' ἃ ἐλέχθη ἐν Τόμ. Α' σελ. 99-100, οἱ ἐλεγειακοὶ καὶ ἰαμβογράφοι καὶ καθόλου πάντες σχεδὸν οἱ μεθ' Ὅμηρον ποιηταὶ ἠδύναντο νὰ παραλαμβάνωσι παρ' αὐτοῦ τύπους ἐντελεῖς, ἤτοι οὐ συνῃρημένους, ὁσάκις μετρικὴ ἀνάγκη ἐπέβαλλε τοῦτο, διὰ τοῦτο τὰ παρ' αὐτοῖς διαλελυμένα παραδείγματα δὲν ἀποδεικνύουσι βεβαίως ὅτι ἐπ' αὐτῶν οὗτοι οἱ τύποι ἦσαν ἐν κοινῇ χρήσει· πρβλ. *ληΐζομαι, λώιον, δήιος, Σάιοι, ὀιζὺς ὀιζυρὸς* (καὶ *οἰζυρὸς*) *βασιλήιος, πατρώιος, ἀθροΐζομαι, χρηΐζω, δαΐζω, ζώιον, θωΐη, ἤια, λήιον, Πολυπαΐδης, ῥηϊδίως, Θρῆιξ, φωΐδες, ὄις, πάις, ἄεθλον, ἀέκων, ἠέλιος* παρὰ τοῖς ἐλεγειακοῖς (ἀλλ' *ἥλιος* παρὰ τοῖς ἰαμβογράφοις), *οὔατα, ἐϋστεφάνου, ἐϋπλοκάμου, Ποσειδάων, σαόφρων* κτλ.

Ἀλλὰ παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἀναγινώσκονται καὶ συνῃρημένοι τύποι, λ. χ. *πενταθλεῖν, ῥήτερον, ἆθλος, οὖς, χρῄζων, ἤρατο, σώφρων*, παρὰ Σόλωνι *ῥᾴδιον*, *δῃώσας*, *ᾠδή*, *ἠρινός*, παρὰ Θεόγνιδι *ᾄσονται*, *χαριτοῦν*, ἀλλὰ συχνότερον εἰς *-οεν*, *-ηεν*, *τιμῆεν, αἱματόεν, τιμήεσσα*, πρὸς δὲ καὶ *ἠχέεντα, χαιτήεσσα* καὶ *χαιτέεσσα* κατὰ βράχυνσιν· ὁμοίως ἀναγινώσκεται παρ' αὐτοῖς *πορφυρῆς* καὶ *πορφυρέη* καὶ *γήραος, νοῦς* καὶ *νόον* παρὰ τὸ *πρόχους, χῶν, κρέως, κυκώμενε, Ποσειδῶν* ἢ *Ποσειδέων* καὶ *Ποσειδάων*, *τρισοιζύρην*, *οἰζυρὸν* καὶ *ὀιζύς*, *ἀργός*, *ἀρθείς*, *ἐπάρας* καὶ *ἄεθλα, ᾄδω* καὶ *ἀείδω* κλπ.· πρβλ. ἔτι τὰ ἀρχαϊκὰ τάδε : *νηὸς* καὶ *παρήορος* Ἀρχιλ., *ληὸς* Ἵππων., *παιήων* παρὰ

τὸ *μνῆ* Ἡρῴδα κτλ. Ἐντεῦθεν οὐδὲν βέβαιον δύνανται νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς.

Ὅπως ἡ διάλεκτος τῶν Ἰώνων ἐλεγειακῶν καὶ ἰαμβογράφων οὕτω καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας καὶ ἡ τοῦ τῆς ἰατρικῆς εὑρίσκεται σφόδρα ἀνώμαλος παραβαλλομένη πρὸς τὴν τῶν ἐπιγραφῶν. Οὕτω λ. χ. Μιλησία ἐπιγρ. τῆς ϛ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος παρέχει *Τειχιούσης ἀρχός*, ὁ δὲ ἑκατὸν περίπου ἔτη βραδύτερον ἀκμάσας Ἡρόδοτος παρέχει *Τειχιόεσσα*, ὁμοίως *πορφυρῆς* Σιμων., *πορφυρέης* Ἡροδ., ἐπιγρ. ἐξ Ἐφέσου περὶ τὰ μέσα τῆς ε' π. Χ. παρέχει *ἐπάρῃ ἐπάρας*, ὁ δὲ σύγχρονος καὶ μικρῷ νεώτερος Ἡρόδ. *ἀερθείς, ἀείρω*, ὁ Ἀρχίλοχος ἔγραψεν *ᾄδω, ἐφράσω, ἐδέξω* κτλ., ἀλλ' ὁ Ἡρόδ. *ἀείδω, ἐφράσαο* κτλ., οἱ ποιηταὶ συναιροῦσι τὸ *-εαι* τῆς μέσης φωνῆς, μάλιστα προηγουμένου φωνήεντος, *χαριῇ*, ὁ δ' Ἡρόδοτος οὐχὶ κτλ. Ἔπειτα παρὰ τῷ Ἡροδότῳ φέρεται καὶ *ἀργός, ὑπουργέω, κακοῦργος, Μιλησιουργὴς* κτλ. καὶ *ἀγαθοεργός, Καριοεργής, δημιοεργός, Λυκιοεργής, ἀέκων* κτλ.· ὁμοίως φέρεται παρ' αὐτῷ *εὔνοος, διπλόος, ῥόος πλόος σόος σόον σόων* καὶ *χοῦς, νέες, ῥέεθρον, ἡμέες, ποιέεσκον* καὶ *ἐπαρτεῖς, στέωσι* καὶ *φῶσι, ζωάγρια* καὶ *ζωγρέω*, ἔτι δὲ καὶ *ἐδικαίευ, δικαιεῦσι* ἀπὸ τοῦ *δικαιόω, ἀνδρευμένῳ*, ἀλλ' *ἄεθλος, ἀεθλέω, διστός, καταπροΐξεσθαι, Ἀΐδης, ἀΐσσω, ἠίθεος, ληϊστής, χρηΐζω, δηϊόω μητρώιος ἡρώιον* παρὰ τὸ *ᾠόν, Τρῳάς, ζῷον* κτλ.· *προνηΐη ληΐη λήιτον, βασιληΐη, ἀνδρήιος, δουλήιος*, (εἰ καὶ αἱ γραφαὶ *οἰκηιότερος, ἀνδρηιότερος* σαφῶς διδάσκουσιν ὅτι ἡ πρὸ τοῦ ο συλλαβὴ ἦν μακρά, τ. ἔ. ἦν *ηι* ῆ, ὅπως νῦν γράφεται, *ῃ*), *ἀριστήιον, ἱρήιον, μαντήιον, νεηνίης, βορέης, κέρεϊ, ἀληθέι, μεγάθεϊ, ποίεε, ποιέῃ, ἐτίθεε* κτλ. παρὰ τὸ *ἐθηεῖτο ἵει τιθεῖ ἱστᾶ* κτλ.

Δῆλον ἄρα ἐκ τούτων ὅτι εἶναι δυσκολώτατον νὰ διακριθῇ ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ἡ χεὶρ τοῦ συγγραφέως. Θὰ ἦτο εὔκολον ὑποθέντες βάσιν τὴν τῶν ἐπιγραφῶν χρῆσιν νὰ ἀποκαταστήσωμεν παρ' Ἡροδότῳ τὴν εὐκταίαν ὁμαλότητα, ὅπως ἀληθῶς καὶ ποιοῦσί τινες· ἀλλ' ἂν μὴ σφάλλωμαι, οὐχ ὀρθῶς, ἐπειδὴ εἶναι ἀρ-

χαιόθεν παραδεδομένον, ὅτι ὁ Ἡρόδ. οὐχὶ ἀκράτῳ τῇ Ἰάδι ἐχρῆτο, ἀλλὰ μεμιγμένῃ, ποικίλῃ. Ὅτι δὲ ἡ ποικιλία αὕτη ἠδύνατο κάλλιστα νὰ κεῖται οὐ μόνον ἐν λεξεσιν ἀλλὰ καὶ ἐν τύποις, εἶναι πρόδηλον. Καθ' ὃν δηλονότι τρόπον ἡμεῖς γράφοντες σήμερον μεταχειριζόμεθα τοὺς ἀσυνιζήτους τύπους ὡς σεμνοτέρους ἀντὶ τῶν ἐν τῇ λαλουμένῃ μετὰ συνιζήσεως εὐχρήστων, οὕτως ἠδύνατο νὰ ποιῇ καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις, καθ' ἃ εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 99, παρελάμβανεν ἐνίοτε λέξεις γνωστὰς ἐκ τῶν Ὁμ. ἐπῶν ἀσυναλείπτους· πρβλ. *ἀοιδός, ἀείδω, ἀείρω, ζωάγρια* παρὰ τὸ *ζωγρέω* κτλ., ἐντεῦθεν ὠνομάσθη *Ὁμηρικώτατος*. Διὰ τοῦτο γενικῶς μόνον λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ τὰ ὅμοια φωνήεντα ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἤρξαντο συναιρούμενα, οὐδὲν δὲ παράδειγμα τούτων παρέχουσιν αἱ Ἰωνικαὶ ἐπιγραφαί, ἴσως ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἔγραψε *ποιέειν, ἐπικαλέεται* κτλ., πρβλ. *καραδοκέω* ἐκ τοῦ **καρα(σ)-α (ἑκατὸν κάρᾳ)*, ὅπως καὶ *κρέᾰ* ἐκ τοῦ *κρέαα* κτλ. Ἴσως δύναται νὰ λεχθῇ καὶ ὅτι συνῄρει ὅτε προηγεῖτο ἁδρὸν φωνῆεν καὶ εἵπετο μαλακόν, οἷον *ἄεθλον - ἆθλον, ἀέκων - ἄκων, φοιτᾷ ἐφοίτα φοιτᾶν, τιμάεται - τιμᾶται*, (πρβλ. *αἰσυμνῷ* = *αἰσυμνάοι* ἐκ Τέω), *βασιληῖος, πρυτανηῖον, οἰκηῖος* κτλ., διότι *οἰκηότατος* ἐν Ε' 5, ὁμοίως *ἀλὴς ἀλίζω* καὶ *ἀλίζομαι ἀλέω, ἀλίη* (ἐκ τοῦ Ὁμ. *ἀελλής*), *ἐπᾴοντες* ἐν Γ' 29, *ἐπᾴων* ἀλλὰ και *ἐπάϊστος* καὶ ἐν Θ' 93 *ἐπῇσε* καὶ παρὰ τῷ Ἡρακλείτῳ Ἀποσπ. 73, τοῦ *ἐπαΐω* (ἀνθ' οὗ ἀορ. β' παρ' Ὁμ. *ἄϊον*), *νικῷεν, τιμῷτο, ἐνορῴη* κλπ.

Τοὐναντίον δὲ κατέλειπε βεβαίως ἀσυναίρετα τὰ συμπλέγματα ἐν οἷς προηγεῖτο τὸ λεπτότερον φωνῆεν καὶ εἵπετο τὸ ἁδρότερον, *ἐώθεα, ὁρέω, ἀριθμέω, εἰδέω, ἐών, ἔωσι, δυνέαται, ἑστεὼς* (ἀλλὰ *ἑσταῶσα - ἑστῶσα*), *ἀγινέω, ἐθελοκακέω, ἡμέας, σφέα, δένδρεον, δένδρεα, κέρεος, κέρεα, τέρεος* (καθ' ἃ καὶ *γήραος* ἀπὸ τοῦ *γῆρας*), *μεγάθεος* κτλ. Μόνον δὲ ὅτε τῶν φωνηέντων τούτων προηγεῖτο ἄλλο φωνῆεν ἐγίνετο καὶ παρ' Ἡροδότῳ συναίρεσις (ἰδὲ ἀνωτ. 316) πρβλ. *βορέω, Ἑρμέω, Μαλεῶν, συκεῶν, μνεῶν, γεῶν, ἐλαιῶν, οἰκιῶν, νεοσσιῶν, κομεύμεθα, ποιοῖμι, ποιοῖ, ποι-*

οἶντο, ὀπωριεῦντες, ἐξανδραποδιεῦνται, ἀνιεῦνται, νομεῦμεν, ἀδεῶς, ἀκλεῶς, δέους, ἐδέου, ἴσως καὶ *ἀκλεᾶ, ἐνδεᾶ, καταδεᾶ·* πρβλ. καὶ τὰ Ὁμ. *δμωῶν, θεοπροπιῶν, κλισιῶν, Μαλειῶν, παλαιῶν, τρυφαλειῶν, Σκαιῶν, παρειῶν, σκολιῶν,* καὶ *δαῶμεν* ἀντὶ *δαέωμεν - δαήομεν.*

Κατὰ τὰ ἀντίγραφα τοῦ Ἡροδότου, ὧν ἐλαχίστη ἡ πίστις ἐν τούτοις, συναίρεσις ἐτελεῖτο καὶ ἐπὶ ἄλλων τινῶν τύπων, οἷον *εἰρώτευν, εἷλευ, πύθευ, προσδέκευ, ἀποθανευμένους, ἀμυνεῦσι, πλεῦνες, πλεῦν, πλεῦνας,* ἃ πάντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀλλότρια τοῦ Ἡροδότου ὅπως ἀλλότρια αὐτοῦ εἶναι πάντως τὸ *ἐδικαίευ, ἀξιεύμενος* κτλ. καὶ αἱ ἀσυναίρετοι γεν. πληθυντικαὶ εἰς *-ιεων -εεων -νεων, θυσιέων, ὀργυιέων, γενεέων, παιγνιέων, Μινυέων* κλπ.

§ 12. *Ποικιλίαι περὶ τὴν συναίρεσιν.* Ἐλέγομεν ὅτι προηγουμένου μαλακωτέρου φωνήεντος καὶ ἑπομένου ἁδροτέρου συναίρεσις καθόλου δὲν ἐγίνετο ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ἐντεῦθεν τὸ *εω, εο, εα, εου* παρέμενον μὲν ἀσυναίρετα, ἐξεφωνοῦντο δ' ὅμως ἀπὸ τῆς ἑβδόμης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἢ καὶ ἔτι παλαιότερον μονοσυλλάβως ἤτοι κατὰ συνίζησιν, ἀπὸ δὲ τῆς τετάρτης κέξ. ἀναγινώσκεται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ *ευ* ἀντὶ *εο,* συνηθέστερον μὲν ἐντὸς λέξεως ἢ ἐν ταῖς καταλήξεσιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἐν αὐταῖς, οἷον *χρύσευν, πονευμένη, ἐφρόνευν, ἀνθεμεῦνται, τελεῦμεν, παραιτεῦμαι, ἀργυρεῦν, Κλευπάτρα, Ἀριστομένευς, Θεύδωρος, Ἡρακλείδευς* κτλ. Προηγουμένου φωνήεντος λέγεται ὅτι καὶ εἰς *-ου* συνηρεῖτο τὸ *εο,* καὶ ἀληθῶς ἀναγινώσκεται παρ' Ἡροδότῳ *δέους, ἐδέου, νομιοῦμεν ἐξανδραποδιούμενοι·* ἀλλὰ τὰ ἀντίγραφα τοῦ Ἡροδότου παρέχουσι καὶ *ἐναγωνιεῦμαι, κομεύμεθα, ποιεύμενοι, ἀνδραποδιεῦνται* κτλ., ὥστε δύσκολος ἡ ἀπόφασις. (Περὶ τῶν ἀποβαλόντων τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν, *ὀρτή, οἰκώς, οὐσίη* κτλ. ἰδὲ κατωτέρω).

Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 299 ὅτι καὶ τὸ *-εω* τῆς ἑν. γεν. τῶν πρωτοκλίτων οἷον *Λαμψαγόρεω, Κριτωνίδεω, δεσπότεω* κτλ. ἐξε-

φωνεῖτο κατὰ συνίζησιν, ὅπερ ἀρχὴ τῆς συναιρέσεως. Ὅτε δ' ὅμως τοῦ -*εω* τούτου προηγεῖτο φωνῆεν *ι, ε, υ*, τότε διὰ τὰ πολλὰ συσσωρευόμενα φωνήεντα συνέβαινε συναίρεσις, οἷον *Ἀσίω* (Ὁμ. καὶ ἐκ Χίου *Ἀσίης* - ἀο - εω - ω), *βορέω, Ἑρμείω, ἐϋμμελίω, Παυσανίω* (Ἀβδηρ.). *Πακτύω, Παναμύω* (Ἁλικαρ.), *Χαρίω* (Πάρου), *Σιμίω, βορέω, Ἑρμέω, Ἀριμέω* κτλ. (πρβλ. καὶ *ἀδικιῶν* (ἐξ Ὠρωποῦ), παρ' Ὁμ. *σκαιῶν, παρειῶν, τρυφαλειῶν*). Ἐν τοῖς εἰς -*εης* γεν. *εεω* - *εω* λήγουσι προέβαινεν ἡ συναίρεσις ἐν Χίῳ ἓν ἔτι βῆμα, ἤτοι συνῃρεῖτο καὶ τὸ -*έω* τοῦτο εἰς -*ῶ*, *Πυθέ-ης* - *Πυθέ-εω Πυθέω* - *Πυθῶ, Λυσέης* - *Λυσῶ* κττ. Ἐπειδὴ δ' οὕτω ἐν ταῖς γενικαῖς ταύταις, ταῖς πρότερον ληγούσαις εἰς -*ίεω* - *έεω* - *ύεω*, νῦν δὲ εἰς -*ίω* - *εω* καὶ -*ῶ*, -*ύω*, τὸ -*ω* μόνον ἐφαίνετο χαρακτὴρ τῆς ἐν. γεν., μετηνέχθη βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τὰς ἐν. γεν. τὰς ληγούσας πρότερον ἁπλῶς εἰς -*εω*, ἐντεῦθεν ἐκ Χίου *Μείδω*, ἐξ Ἁλικαρν. *Ἀρχαγόρω, Βρώλω*, ἐξ Ἐρετρίας *Αἰσχίνω, Δημοχάρω, Εὐθύνω, πρεσβύτω, Φιλοτάδω* κλπ. (Ἐν Ἐρυθραῖς δὲ καὶ Σμύρνῃ τὸ *εω* ἐβραχύνθη εἰς -*εο*, ὅθεν -*ευ*, *Ἀριστεῦ, Θαλεῦ, Πυθεῦ, Ἀρχηγέτευ* καὶ *Ἀστυκράτευ* κτλ.).

Ὅπως ἐν τοῖς εἰς -*εεω*, -*ιεω* - *υεω* διὰ τὰ πολλὰ φωνήεντα οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐγένετο συναίρεσις, πρβλ. *Κεγχρεῶς, Λεοντιῶς, Ἐρετριῶν Ἐρετριᾶς, ποιεῖ* Ἁλικαρν., *τελοῖεν* Τέω παρὰ τὸ *ἀνωθεοίη* κτλ. (πρβλ. καὶ *βασιλᾶες* ἀλλ' *Ἀλασυῆς* ἀντὶ *Ἀλασυῆες* ἢ *Ἀλασυᾶες* παρ' Ἠλείοις).

Ἐν τῇ συνθέσει καὶ τῇ παραγωγῇ διὰ τὸ μέγεθος τῶν συνθέτων συνέβαινεν ἐνίοτε καί τις βιαιοτέρα συναίρεσις· πρβλ. **Ἡγεϝαναξ* - *Ἡγεάναξ* - *Ἡγῆναξ* ἐν ἐπιγραφῇ Σμύρνης, *Ἱππῶναξ, Δημῶναξ, Πλειστῶναξ, χειρῶναξ, Πυθῶναξ* κλπ., ὁμοίως ἑρμηνευτέον τὸ *ἱερεωσύνη* - *ἱερωσύνη*. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μετὰ τῶν ἑξῆς ὀνομάτων προκλιτικῶς συνεκφερόμενον ἄρθρον *τάων* - *τέων* ὃ συνηρέθη εἰς *τῶν*. Ὁμοίως διὰ τὴν πρόκλισιν ἐν τῇ συνεκφορᾷ συνηρέθησαν οἱ δισύλλαβοι τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν *τέο* - *τεῦ, σέο* - *σεῦ, ἕο* - *εὗ*.

Τὴν δύναμιν τοῦ τόνου ὡς πρὸς τὴν συναίρεσιν μανθάνει τις παραβάλλων τύπους καὶ ἄλλων διαλέκτων, οἷον *Ὀπόεντι* ἀλλ' *Ὀποντίων, Σάων Σάωσις Σαώνδαυ* ἀλλὰ *Σαυγένεις, Σαυκλίαῦ, Σαυκράτεις, Σαυμείλω, Σαυτέλεις, Λαδάμας, Ἀρχέλας* ἀλλὰ *λαός, νακόρος* ἀλλὰ *ναός, ἀηδὼν* ἀλλ' *ἀδονίς*, μετγν., ὅπερ ὅμως ἴσως Ἰωνικόν.

Καὶ τὸ *οη* φαίνεται ὅτι συνῃρεῖτο ἐνίοτε ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, καὶ δὴ ὅτι ἡ Ἰὰς ἐχώρει ἐπὶ τὴν συναίρεσιν μᾶλλον τῆς Ἀττικῆς· πρβλ. *ὀγδώκοντα, ἐννώσας, ἐνένωτο, νενωμένου* κτλ., *νῶμα, νώβυστρα, βωθέω, βωστρεῖν, ἔβωσε, βῶσον, ἐπίβωτος*, (καὶ Ἀριστοφ. εἶπε *βωσάτω* καὶ Κρατῖνος *βῶσον*), *ἀλλογνώσας*· Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα εὑρίσκονται καὶ ἀσυναίρετα, οἷον *νοήσας, νοήσωσι, προνοήσας ἀνόητος* κτλ., *γόητες, ἀθρόην* κτλ. Πιθανὴ φαίνεταί μοι ἡ γνώμη καθ' ἣν ἡ συναίρεσις αὕτη εἶναι ἀδύνατος, ὅτι ἄρα ἀνάγκη νὰ γραφῇ *ἀγνώσσεσκε* ἐκ τοῦ *ἀγνωτ-*, ὅπως *ἀπίνυσσε* ἐκ τοῦ *πινυτός*, νὰ παραβληθῇ δὲ τὸ *ὀγδώκοντα* πρὸς τὸ octōginta (πρβλ. *δώδεκα* καὶ *δυώδεκα* καὶ δὴ *ὀγδώ-κοντα* καὶ *ὀγδοήκοντα*). Ὁ ἀόριστος *ἐβώσθην*, ἂν ἐκ τοῦ *βοάω* ἐσχηματίζετο, θὰ ἦτο ἐσχάτως ἀνώμαλος· διὰ τοῦτο, ὅπως ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλέγετο ῥῆμα βαρύτονον bovere (bov in-ari) παρὰ τὸ boa-re οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ **βόω*, ὅθεν *ἔβωσα βώσομαι ἐβώσθην*, παρὰ τὸ *βοάω* (ἐκ τοῦ *βοή*) *βοήσομαι ἐβόησα*, ὅπως ἐλέγετο *χόω ἔχωσα ἐχώσθην χωστός*· πρβλ. *γόω* καὶ *γοάω* παρὰ τὸ *γοή*. (Ἐκ τοῦ **βόω ἐβώσθην* παρήχθη **βωστρον* ἢ **βωστρος*, ὅθεν τὸ ῥῆμα *βωστρέω* ἐν μ. 124 (ὃν στίχον ἠθέτησαν οἱ παλαιοί) ὅπως ἐκ τοῦ *σαόζω* ὄνομα *σάοστρόν* καὶ ῥ. *σαοστρέω* (ἐπιγρ. ἐκ Κεφαλ.).

(Τὸ *ἀλῷ* ἀντὶ *ἀλώῃ, ἀλῷς* ἀντὶ *ἀλώῃς*, ἃ καὶ παρ' Ὁμ. καὶ παρ' Ἡροδ. καὶ παρὰ Πλάτ. κεῖνται, ἑρμηνεύονται οὐχὶ κατὰ συναίρεσιν τοῦ *ωη* εἰς *ῳ*, ἀλλ' ἐκ τῶν τύπων *ἀλώω ἀλώωμεν ἀλώωσι* γενομένων ὁμαλῶς *ἀλῶ ἀλῶμεν ἀλῶσι* ἐπλάσθησαν καὶ οἱ τύποι *ἀλῷς ἀλῷ ἀλῶτε*. Ὑπὲρ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἑρμηνείας

τούτων συνηγορεῖ καὶ τοῦτο ὅτι παρὰ τοὺς ἐξισωθέντας τύπους εὕρηνται καὶ οἱ παλαιότεροι *ἀλώης ἀλώῃ)*.

Τὸ *κατασβῶσαι* (= *κατασβέσαι*) τοῦ Ἡρώδα δύναται μὲν νὰ ἔχῃ προέλθει ἐκ τοῦ *κατασβοῆσαι*, ἀφοῦ παρ' Ἡσυχίῳ κεῖται *ζόασον*· σβέσον, καὶ *ζοᾶς*· σεβέσεις· ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ μετγν. συγγραφέως καὶ πρὸς τούτοις εἶναι καὶ ἄλλη ἑρμηνεία δυνατὴ (τὸ *σβω-* ἑτεροίωσις τοῦ *σβη-*), οὐδὲν βέβαιον.

Τὸ *αη* δὲ φαίνεται ἀληθῶς ὅτι συνηρέθη ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, διότι ἐλέχθη *Δανᾶ* ἀντὶ *Δανάη* ὑπὸ Ἑκαταίου, *δάμονος* ὑπὸ Ἡρακλείτου ἀντὶ *δαήμονος*, ἴσως καὶ *ἀδονίς*.

Ἀλλὰ τὸ *Κὰρ* οὐχ ἐκ τοῦ *Καήρ*, μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων **Καέρος* **Καέρι* **Καέρα* (πρβλ. *Κάειρα*) - *Καρὸς Καρὶ Κᾶρα* ἐγένετο καὶ ἡ ὀνομ. *Κάρ*. Καὶ τὸ Ἰων. *ἀδὴς ἀδία*, οὐχὶ ἀπὸ τοῦ *ἀηδὴς ἀηδία* ἀλλ' ἀπὸ τοῦ *-ἀδὴς* ἀσθενεστέρου θέματος ἐκ τοῦ *ἄδος* ληφθέντος ὅθεν *ἀ - ἀδὴς* (Θεογν. 295) *-ἀ'δής, ἀαδία - ἀδία* ὅπως καὶ τὸ *ἀ'δολέσχης* ἐκ τοῦ *ἀ-Ϝάδο-λέσχης· πρβλ. καὶ *ἀ'δην* ἐκ τοῦ **ἀ + σα-δην* = ἀκορέστως. (Τὸ Ὁμ. *δείπνῳ ἀδήσειε* μετεβλήθη εἰς *δείπνῳ ἀηδήσειε* καὶ τὸ *καμάτῳ ἀδηκότες* εἰς *καμάτῳ ἀρηότες*).

§ 13. *Περὶ τῆς συναιρέσεως παρ' Ὁμήρῳ.* Ἡ ἔρευνα τῆς παρ' Ὁμήρῳ χρήσεως τῶν συνῃρημένων ἢ ἀσυναιρέτων τύπων συνάπτεται στενῶς πρὸς τὴν συνίζησιν, πρὸς τὴν διαίρεσιν ἢ διέκτασιν (ἰδὲ κατωτέρω), πρὸς τὴν βράχυνσιν μακρῶν φωνηέντων πρὸ φωνήεντος, πρὸς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ϝ, πρὸς τὴν μετρικὴν καὶ οὐχ ἥκιστα πρὸς τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τῆς γνησιότητος τῶν Ὁμηρ. ἐπῶν. Ἐντεῦθεν δῆλαι αἱ μεγάλαι δυσκολίαι τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ζητήσεως. Πρὸς δὲ τούτοις ὁμολογεῖται σήμερον ὅτι τὰ τοῦ Ὁμ. καὶ Ἡσιόδου ποιήματα δὲν παριστῶσιν ἡμῖν τὰς πρώτας ποιητικὰς ἀποπείρας τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ τοὐναντίον τὸ τέλος μεγάλης καὶ πλουσίας ἐπικῶν ποιημάτων παραγωγῆς. Ἡ ποίησις ἄρα αὕτη ἐκαλλιεργεῖτο ἐπὶ αἰῶνας πρότερον παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ (ὅπως τὰ δημοτικὰ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ᾄσματα), μετηνέχθη ἔπειτα

ἡ καλλιεργία αὐτῆς ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλήν, ἤτοι ἀπὸ τῆς Αἰολικῆς εἰς τὴν Ἰωνικὴν καὶ διήνυσε μέγα στάδιον ἀναπτύξεως καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν. Καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασι πολλαχῶς ἐξαφανίζεται τὸ τοπικὸν καὶ τὸ σύγχρονον στοιχεῖον, ἐπειδὴ φράσεις, λέξεις καὶ τύποι παλαιοτέρων ᾀσμάτων ἤδη πασίγνωστοι παραλαμβάνονται καὶ εἰς τὰ νεώτερα ποιήματα, οὕτω πάντως συνέβαινε καὶ τότε, καὶ δὴ ἀρχαιότερα στοιχεῖα τῆς γλώσσης ἀνεμίγνυντο μετὰ νεωτέρων πολλαχῶς.

Οὕτω λ. χ. ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασι παρατηρεῖται ἡ συχνὴ χρῆσις τῶν ἀρχαιοτέρων συνῃρημένων τύπων, οἷον *χτυπᾷ, πετᾷ, ῥωτᾷ* κτλ. ἢ τῶν ἀσυνιζήτων *ἄγρια, ἄξιος - α, ἅγιος, κρέας, θεός, χτίριο* κτλ. παρὰ τοὺς νεωτέρους *χτυπάει, πετάει, ῥωτάει, μιλάει* κτλ. καὶ τῶν μετὰ συνιζήσεως ἐκφερομένων *ἄξιος ἅγιος ἄγρια, κρεάς, θεός, χτίριο* κτλ. Ὁμοίως λέγεται ἐν αὐτοῖς ἐκ παραλλήλου *μιλοῦν(ε)* καὶ *μιλᾶνε, πετοῦν(ε)* καὶ *πετᾶν(ε), ξεσκίζω* καὶ *ξεσκῶ, σκορπίζω* καὶ *σκορπῶ* καὶ *σκορπάω* κτλ. Τῶν ποικίλων δὲ τούτων ἄλλα μὲν σῴζονται καὶ ἐν τῇ λαλουμένῃ, ἄλλα δὲ μόνον ἐν τῇ ποιήσει, ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ποιητὰς νὰ παραλαμβάνωσι πάντα ταῦτα κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου ἢ καὶ ἄνευ μετρικῆς ἀνάγκης εἰς τὸν λόγον αὐτῶν, ἐπειδὴ πάντα ταῦτα ὁμοῦ ἀπαρτίζουσι νῦν τὸν γλωσσικὸν πλοῦτον τῆς ποιήσεως τοῦ ἔθνους. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἠδύναντο καὶ οἱ ἐπικοὶ ποιηταὶ νὰ παραλαμβάνωσιν ἀρχαιότερα καὶ νεώτερα στοιχεῖα, ἀδιάφορον ἂν ταῦτα προῆλθον ἐκ τῶν παλαιοτέρων φωνητικῶς (*Ἑρμέης - Ἑρμῆς, λόγοιο - λόγου, ποιεόμενος - ποιεύμενος*) ἢ κατ' ἀναλογίαν (*χερσὶ - χείρεσσι, πᾶσι - πάντεσσι*) ἢ ὁπωσδήποτε. Ὅτι δὲ καὶ ἐπί τινων θέσεων τοῦ στίχου ἦσαν καταλληλότερα τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα καὶ ὅτι ἐν τυπικαῖς φράσεσιν εὐχολώτερον ἢ ἀλλαχοῦ ταῦτα διετηρήθησαν, τοῦτο εἶναι οἴκοθεν φανερόν, ὅπως εἶναι προφανὲς καὶ ὅτι ἐν τοῖς ὁμολογουμένως νοθευομένοις μέρεσι τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας, οἷον ἐν ταῖς ῥαψῳδίαις τῆς

Ἰλιάδος Κ, Ψ, Ω, ἐν τῷ Καταλόγῳ κτλ. καὶ τῆς Ὀδυσσείας Θ, Ω κτλ., δύνανται καὶ ὀφείλουσι μάλιστα νὰ περιέχωνται τύποι νεώτεροι καὶ δὴ καὶ συνῃρημένοι, οἵτινες ἐν τοῖς γνησίοις τοῦ Ὁμ. ἔπεσι κεῖνται ἀσυνάλειπτοι.

§ 14. *Παλαιόταται ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ s καὶ j ἀναπτυχθεῖσαι χασμωδίαι καὶ συναιρέσεις.* Πολὺ πρὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐποιήθησαν τὰ Ὁμηρ. ἔπη εἶχον ἐκβληθῇ τὰ ἡμίφωνα į καὶ s καὶ πολλαὶ ἐκ τῆς ἀποβολῆς τούτων ἀναπτυχθεῖσαι χασμωδίαι διὰ συναιρέσεως καὶ συνιζήσεως ἐξαφανισθῇ· περὶ τούτου οὐδεμία ὑπολείπεται ἀμφιβολία τῷ μαθόντι ὅτι ὅπως ὑπάρχουσι παρ' Ὁμ. ἀναντίλεκτοι, ἅτε ὑπὸ τοῦ μέτρου ἀπαιτούμενοι, ἀσυνάλειπτοι τύποι, οὕτω κεῖνται παρ' αὐτῷ ἄλλοι ἐπ' ἴσης βέβαιοι διὰ τὸ μέτρον συνῃρημένοι ἢ κατὰ συνίζησιν ἐκφερόμενοι· πρβλ. *ἀλλ' αἰδεῖο, φέριστε, θεούς· χόλος δέ μιν ἄγριος ᾕρει· καί με γλυκὺς ἵμερος αἱρεῖ· τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι, φιλεῖ δέ ἑ μητίετα Ζεύς· ὥς μοι δοκεῖ εἶναι ἄριστα· Ἀλέξανδρός σε καλεῖ οἰκόνδε νέεσθαι· ἄλκιμον ἄνδρα φοβεῖ καὶ ἀφείλετο νίκην· ἐνδυκέως ἐφίλει τε καὶ ἔτρεφεν χειρὶ καταπρηνεῖ· ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσον, ἐπεί νύ τοι εὔαδεν οὕτως· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τείχει, ἐμὲ δ' ἐξηπάτησεν Ἀθήνη· πέπλον μὲν κατέχευεν ἑανὸν πατρὸς ἐπ' οὔδει* κτλ.

Ἔπειτα οἱ ῥημ. τύποι *ταρβεῖς, νεικεῖν, τελεῖται, ἡγεῖσθαι, σμαραγεῖ, ἐφίλει, οἰνοχόει, ἐξοιχνεῦσι, οἰχνεῦσιν εἰσοιχνεῦσαν* κλπ. ἄνευ συναιρέσεως ἐκφερόμενοι εἶναι ἀνάρμοστοι τῷ δακτυλικῷ ἑξαμέτρῳ. Πρβλ. ἔτι *ἔπεα πτερόεντα προσηύδα, ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, τόδ' ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι, ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλᾷς, μηδὲ μετάλλα* κτλ. Ἔπειτα τοὺς παρῳχημένους *εἵλετο, εἶχε, εἵπετο* κτλ., τὸ *κεῖνος κεῖθι*, τὸ *εἷς* = εἶ, τὸ *τρεῖς* κτλ., ἐν οἷς πᾶσιν ἀναντιλέκτως ἐγένετο συναίρεσις.

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα καθολικῶς νὰ εἴπωμεν ὅτι τῶν χασμωδιῶν ὅσαι προῆλθον ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ į ἢ τοῦ s ἄλλας μὲν ἐξαφανίζει διὰ τῆς συναλοιφῆς ὁ ποιητής, ἄλλας δὲ οὐχί, πρβλ. *καλοὶ πρωτοπαγεῖς, νεοτευχέες, δέπα, σφέλα* καὶ *δέπαα,*

ἀγήραος καὶ *ἀγήρως*, *τεύχεα* καὶ *τεύχη*, *αἰνοπαθέα* καὶ *αἰνοπαθῆ*, *θάρσεος* καὶ *θάρσευς*, *ἐρέβεος* καὶ *ἐρέβευς*, *ποτέονται*, *ποθέοντες* καὶ *καλεῦνται*, *οἰχνεῦσι*, *δέπαϊ*, *γήραϊ* καὶ *δέπᾳ*, *γήρᾳ*, *φιλέεσκε* καὶ *ἐφίλει*, *ἔρρει* κτλ.

§ 15. *Τίνων φθόγγων γίνεται παρ' Ὁμ. συναίρεσις καὶ τίνων οὐχί.* Εἰδικώτερον φυλοκρινοῦντες τὰ διάφορα φαινόμενα παρατηροῦμεν ὅτι εὐκόλως γίνεται ἡ συναίρεσις ἐπὶ τῶν ὁμοίων φωνηέντων, συχνὴ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν συμπλεγμάτων ἐκείνων ἐν οἷς προηγεῖται τὸ ἁδρότερον καὶ ἕπεται τὸ μαλακώτερον, σπανιωτέρα δὲ ἐπὶ τῶν ἐχόντων τὴν ἐναντίαν τάξιν (οἷον *εο*, *εω*, *εα*), πρβλ. **εσεχον* - *εἶχον*, **εσεπετο* - *εἵπετο*, **τρεϳες* - *τρεῖς*, **κεϳενος* - *κεῖνος*, *ἐναργεῖς*, *αἰδεῖο*, *ἐπιδευεῖς*, *ζαχρηεῖς*, *πρωτοπαγεῖς*, *πρηνεῖς*, *πολεῖς* κτλ., ἀλλὰ καὶ *ἐμὸς γαμβρὸς καλέεσθαι*, *καὶ ὡς τελέεσθαι ὀΐω*, *ἐφορμᾶται γαμέεσθαι* κτλ.

Ὁμοίως εὑρίσκονται συνῃρημένα τὰ δύο *οο* ἐκ τοῦ *οσο* ἐν τῷ *ἠοῦς* καὶ ἐκ τοῦ *οϳο* ἐν τῷ *Λητοῦς* κττ.

(Ὁ Ψευδοπλούταρχος ἐν Ἠθικ. 1078 Β ἀναφέρει ὡς Ὁμηρικὸν ἔθος τὸ διαιρεῖν τὰς γενικὰς τὰς εἰς *-ους* ληγούσας, ὡς τὸ *Διομήδεος*, *Σαπφόος*. Ἀλλ' ἐν Ἰλ. Α 9 κεῖται *Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς*, οὗ πολλαὶ μὲν προετάθησαν διορθώσεις, ἀλλ' οὐδεμία πείθουσα. Φαίνεται ὅτι ἀπὸ μνήμης γράφων ὁ συγγραφεὺς ἠπατήθη ὡς πρὸς τὸ *Σαπφόος* ὃ οὐχ Ὁμ.).

Ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἑνικοῦ τῶν δευτεροκλίτων καὶ τὸ ἀρχαιότερον *-οιο* καὶ τὸ *-ου* καὶ τὸ μέσον τούτων *-οο* φαίνεται ὅτι μεταχειρίζεται ὁ ποιητής, *ὅο κράτος ἐστὶ μέγιστον*, *βῆν δ' εἰς Αἰόλοο κλυτὰ δώματα*, *ἀδελφεόο φρένας*, *Ἰλίοο προπάροιθε*, *ἀνεψιόο κταμένοιο*, *ἐπιδημίοο κρυόεντος*, *κακομηχάνοο κρυοέσσης*, *Ἰφίτοο μεγαθύμου*, *ὁμοιΐοο πτολέμοιο*, *ἀγρίοο πρόσθεν*, *δήμοο φῆμις*. Καὶ τὸ *isi* συνῃρέθη εἰς *ι* ἐν τῷ **ἐπι-σίσταμαι* - *ἐπίσταμαι*, οὗ τὸ ι ἐβραχύνθη κατὰ τὸ τῆς *ἐπί*.

Καὶ τὰ κατὰ τὸ ποσὸν ἀνόμοια, κατὰ δὲ τὸ ποιὸν ὅμοια ἀπαν-

τῶσι πολλάκις συνηρημένα· πρβλ. *Ποδῆς, Κισσῆς, Ἑρμῆς Ἑρμῆ* ἀλλὰ καὶ *Ἑρμέης* (καὶ *Ἑρμείας Ἑρμέας*) ἐν τοῖς παλαιοτέροις μέρεσι τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν· τὰ μετουσιαστικὰ εἰς *-εη* φέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυνάλειπτα, *χρυσέη χρυσείη* κτλ., ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ἠδύνατο καὶ τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον νὰ ἐπιδράσωσιν ὥστε ἐκ τοῦ *χρύσεος χρύσεα* κτλ. νὰ ἐπανέλθῃ τὸ *ε* καὶ εἰς τὸ θηλυκόν.

Ὁμοίως εὑρίσκονται συνηρημένα τὰ φωνήεντα *ε+ι* καὶ *e+ϝi*, ἐκ τοῦ esi esϝi. πρβλ. τὴν εὐχτικὴν *εἶμεν* ἐκ τοῦ es i-men, τὰς δοτικὰς *φάει, καταπρηνεῖ, τείχει, οὔδει, ἄνθει, Ἄργει, ἔγχει, ἔπει* κτλ., *ἐκφανεῖ, κτενεῖ, ἔησιν - ᾗσιν*· ἔνια τούτων μεταβάλλονται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν, οἷον *σῷ θάρσει* εἰς *θάρσεϊ σῷ, ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον* εἰς *ἐν φάεϊ καὶ ὄλεσσον, πλήθει* εἰς *πληθυῖ, οὔδει* εἰς *οὔδᾳ* κτλ. Ἀλλ᾽ ἄνευ ἀνάγκης, ἐπειδὴ τὸ *ει* τούτων ἦν ἤδη μονοσύλλαβον, ὅπως ἀποδείκνυται ἐκ τῆς βραχύνσεως αὐτοῦ πρὸ φωνήεντος, διότι ἡ γραφὴ *ὑακινθίνῳ ἄνθε᾽ ὁμοίας, ἔγχε᾽ ὀρεξάσθω, κάλλε᾽ ἐνίκων, χήτε᾽ ἐνευναίων, οὔδε᾽ ἐρείσθη* κλπ. εἶναι πλημμελής, τοῦ *ι* τῆς ἐν. δοτ. οὐκ εὐκόλως ἐκθλιβομένου. Κατὰ ταῦτα καλῶς ἔχει ἡ γραφὴ *κάλλει ἐνίκων* κλπ. Πρόσθες ὅτι ἐκ τῶν πτώσεων ἐν αἷς τὰ συμπλέγματα *εο εα εω* ἔμενον ἀσυνάλειπτα, *κάλλεος, τείχεος, τείχεα, τειχέων* κλπ. ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ληφθῇ αὖθις τὸ θέμα *κάλλε-* καὶ νὰ λεχθῇ διαλελυμένως *κάλλεϊ* παρὰ τὸ πρότερον ἤδη συνηρημένον *κάλλει*.

Ὁμοίως συναιρεῖται τὸ *υ+ι* ἐν ταῖς δοτικαῖς τῶν εἰς *-υς, νέκυι, πληθυῖ, ἰξυῖ, διζυῖ, ὀρχηστυῖ, θρήνυι* (περὶ τοῦ Ἀττικοῦ *ἰχθύι, δρυῖ, ἰσχύι* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 313), ἀλλὰ *πῶυ* ἀντὶ **πωϳ-υ* πρβλ. *ποι-μήν*. Καὶ τὸ *οε* συναιρεῖται εἰς *ου*, οἷον ἐν τοῖς συγκριτικοῖς, *πλείους, ἀρείους, ἀμείνους*, ἐν τοῖς ῥήμασιν εἰς *-οω, κορυφοῦται, χολοῦται* κλπ.

Ὁσάκις δὲ τὸ μὲν πρῶτον τῶν συγκρουομένων φωνηέντων ἦν μαλακὸν *ε*, τὸ δὲ ἑπόμενον τῶν ἁδροτέρων τι, λ. χ. *ο, ω, οι, α*, σπανίως γίνεται συναίρεσις, οἷον *αἰνοπαθῆ σ* 201 καὶ *ἀκραῆ* 6

421· καὶ τὸ παρ' Ἀλκμᾶνι *ποδώκη* ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐλήφθη ἐκ τοῦ Ὁμήρου. Ὁμοίως κεῖται *ζαῇ* μ 313, ἀνθ' οὗ καὶ *ζαὴν* πλημμελῶς φέρεται. Τὰ λοιπὰ εἰς *-εα* μένουσιν ἀσυνάλειπτα ἢ πάσχουσι συνίζησιν. Τὸ δὲ *εο* συναιρεῖται εἰς *ευ* ἐπὶ τῶν τριτοκλίτων οὐδετέρων εἰς *-ος* καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν, *ἐρέβευς, γένευς, θάρσευς, ἕπευ, μεῦ, σεῦ, τεῦ.*

Ὡσαύτως ἐν τοῖς εἰς *-εω* ῥήμασι τὰ συμπλέγματα *εε* καὶ *εει* συναιροῦνται πολλάκις, τοὐναντίον δὲ τὰ συμπλέγματα *εο, εω, εου*, καθόλου εἰπεῖν οὐχί, ἐνίοτε δὲ μόνον καὶ μάλιστα ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς *-εομενος*, εὕρηται καὶ *ευ* ἀντὶ *εο, εῦ*, ἤτοι ἐγίνετο συνίζησις, ἐπειδὴ ἄλλως οἱ τύποι εἰς *-εομενος* ἦσαν ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸ μέτρον, ὅπως καὶ ὁ *εἰσοιχνεῦσαν, εἰσοιχνεῦσι* κτλ.

Ἐν δὲ τοῖς εἰς *-οω* ῥήμασιν ἐλάχιστοι ὑπελείφθησαν ἀσυναίρετοι τύποι, διότι εἴτε *ο+ω, ο+ο* εἴτε *ο+ε* συνέπιπτον, ὤφειλον νὰ συναιρεθῶσιν, ἐντεῦθεν ὀλίγοι μόνον διεσώθησαν, οἷον *δηϊόοντο, ἐστρατόοντο* παρὰ τὸ *γουνοῦμαι, χολοῦται, κορυφοῦται* κτλ.

Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς εἰς *-αω* ἐπειδὴ τὸ προηγούμενον φωνῆεν *α* εἶναι ἁδρότερον τῶν ἑπομένων *ε, ει*, συνήθως συναιροῦνται τὰ συμπλέγματα ταῦτα, ὥστε ἐλάχιστα τούτων παραμένουσιν ἴχνη, οἷον *λάε, οὔταε, φάε, ἔχραε, ἐχράετε, ἀοιδιάει, μειδιάει, ὑλάει, στιχάει, νάει*· πλείονα ἀσυναίρετα παραδείγματα ἀναγινώσκονται ἐν οἷς τὸ *α* συνάπτεται τῷ *ο, ω, οι, ου*, διότι καὶ ταῦτα ἁδρότερα φωνήεντα, *ναιετάω, κραδάων, ἐπέχραον, μειδιάων, ἀοιδιάουσα, νάουσι, γοάοιμεν, ἐλάων, ἱλάονται, πέραον, μάρναο, κατεσκίαον* κλπ. (Ὅτι ἐν τῷ συμπλέγματι *αο, αω, αου* τὸ *α* ἐτρέπετο πάλαι εἰς *ε* καὶ ὅτι τὰ νέα ταῦτα συμπλέγματα *εο, εω, εου* εὐκολώτερον ἔφευγον τὴν συναίρεσιν, εἴπομεν ἀνωτ. σελ. 125-6 καὶ σελ. 337).

Ἡ γεν. πληθυντικὴ τῶν πρωτοκλίτων φαίνεται ἐνίοτε συνῃρημένη τὸ *-έων* εἰς *-ῶν*, εἰ καὶ δὲν προηγεῖται φωνῆεν· πρβλ. *ἀρ·*

γεννῶν Σ 529, *κριθῶν* Λ 69, *σῶν* Ε 818, *τῶν* μ 64, *ῥιζῶν* θ 243. ὁμοίως τὸ ἐπίρρημα *αἰκῶς*, ἡ μετοχὴ *θαρσῶν* καὶ ῥηματικοί τινες τύποι, οἷον *εἰδῶ*, *βῶσι*, *μεθῶμεν*, *συνώμεθα*, *μεμνώμεθα*, *βαλῶ*, *πειρηθῶμεν* κτλ.· ἀλλὰ πάντα ταῦτα κρίνονται σήμερον ἀλλότρια τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐκδίδονται ὑπὸ τῶν ἀκριβεστέρων ἐκδοτῶν διαλελυμένα.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ὅπου ἐγένετο πρὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ F ἢ τοῦ s ἐπένθεσις τοῦ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦντος ἡμιφώνου ḭ (κατὰ τὰ λεχθησόμενα κατωτέρω), οὐδεὶς δύναται νὰ γίνηται λόγος περὶ συναιρέσεως· λ. χ. *καίω* (**καF-ḭω*), *λιλαίομαι* (*λασ-*), *δαίω* (**δαFιω*), *κλαίω*, *μαίομαι* (**μασ-ιομαι*), *ναίω* (**νασ-ιω*), *τελείω* (**τελεσ-ιω*), *ἀκείομαι* (**ἀκεσ-ιομαι*), *τοῖο* (**τοσḭο*), *λόγοιο* (**λογοσḭο*), *ἀφνειός* (**αφ(ε)νεσ-ιος*), *ἀλφεσίβοια*, *ἑκατόμβοιος*, *αἰδοῖος* (**αἰδοσ-ιος*) κτλ., ἐν ταῖς μετοχαῖς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου εἰς *-υια* (ἐκ τοῦ *usḭa*), τοῖς ἐπιθέτοις εἰς *-εια* ἐκ τοῦ *-εFḭα* - *ειFα* (*ὠκεῖα* *ὠκέα*) κτλ.

Ὁμοίως ἔπαθον ἐπένθεσιν, οὐχὶ δὲ συναίρεσιν αἱ πλάγιαι πτώσεις τοῦ *ὄϊς* *ovis* καὶ *πάϊς*, τ. ἔ. τὸ **οFḭος* **οF ων* **οFḭεσι* ἐγένετο **οἰFός* **οἰFῶν* **οἴFεσιν*, ἐντεῦθεν ἡ μὲν ὀνομαστικὴ καὶ αἰτ. ἑν. καὶ πληθ. *ὄϊς*, *ὄϊν*, *ὄϊς* ἐξεφέροντο ὑπὸ τοῦ Ὁμ. μετὰ δισυλλάβου τοῦ *οι*, αἱ δὲ ἄλλαι πτώσεις μετὰ μονοσυλλάβου· ἐλέγετο ἄρα πάλαι **ὄFις* **ὄFιν* **ὄFι(ν)ς*, ἀλλ' **οἰFός* **οἰFί* **οἴFεσι* κτλ.· ἐκ δὲ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς *ὄFις* *ὄFιν* ἠδύναντο πάλιν νὰ πλασθῶσι τύποι *ὄFιος*, *ὄFι*, *ὀFίεσσι*, *ὀFίων* κλπ. Ὡσαύτως ἐλέγετο **παFις* **παιFός* **παῖFα* **παιFί* ἀντὶ **παFḭος* **παFḭα* **παFḭί* κλπ., ὅθεν ἔπειτα μετέβη μὲν εἰς τὴν κλίσιν τῶν συμφωνολήκτων, διέσωσε δὲ μόνον τὴν ὀνομαστικὴν διαλελυμένην (ἰδὲ κατωτ. Κεφ. ΚΒ' περὶ ἐπενθέσεως).

Ὡσαύτως οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνηται περὶ συναιρέσεως ὅπου ἀρχαιόθεν ἡ δίφθογγος ὑπῆρχε, λ.χ. *εἶμι*, *λείπω*, *εἶδος*, *οἶδα*, *αἰτία* κτλ., ἢ ὅπου ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων τὸ ἡμίφωνον ἰῶτα μετὰ τοῦ προηγουμένου *υ* ἡνώθη εἰς δίφθογγον *υι*, *υἱός*, *ὀπυίω*

κτλ.· ἢ ὅπου τὸ *ει*, *ου* προῆλθεν ἐξ ἀντεκτάσεως *εἰμί, λέγουσι*, ἔνθα ἀληθῶς ἦν ἁπλοῦς φθόγγος, οὐχὶ δίφθογγος· ἢ ὅπου τὸ *ει ου* κεῖνται ἁπλῶς ἕνεκα μετρικῆς ἀνάγκης, λ. χ. *εἴαρι, εἰν ἁλί, οὔνομα* κλπ.

§ 16. *Νεώτεραι ἐκ τῆς ἀποβολῆς τοῦ* ϝ *προελθοῦσαι χασμωδίαι καὶ τύχαι αὐτῶν.* Ἐν οἷς τὰ φωνήεντα συνεκρούσθησαν διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ϝ, ἐπειδὴ ὁ φθόγγος οὗτος πολὺ βραδύτερον τοῦ s καὶ j ἐξεβλήθη (οὗτος σῴζεται ἐν πολλαῖς διαλέκτοις, τοῦ δὲ j οὐδὲ ἴχνος), διὰ τοῦτο μεγάλη ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἐρευνηταῖς ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς θεραπείας παρ' Ὁμ. τῶν ἐκ τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ προκυψασῶν χασμωδιῶν διὰ συναιρέσεως καὶ συνιζήσεως. Ἐντεῦθεν κατὰ τούτους μὲν μεταχειρίζεται ὁ Ὁμ. καὶ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ϝ τὴν συνίζησιν καὶ συναίρεσιν, ἀλλὰ κυρίως ἐκ μετρικῆς ἀνάγκης, διὸ καὶ οὐχὶ ἐξ ἴσου συχνά, ὅπως μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ s ἢ j· διαφορὰ ἄρα ἐν τούτοις κατ' ἀρχὴν οὐχ ὑπάρχει, μόνον δὲ κατὰ ποσόν. Κατ' ἄλλους δ' ὅμως ὁ φθόγγος οὗτος ἐξεφωνεῖτο ἔτι ἐπὶ Ὁμήρου (περὶ τούτου ἰδὲ κατωτ. τὸ περὶ τοῦ ϝ Κεφάλαιον), δῆλον ἄρα ὅτι ἐπ' αὐτοῦ οὐδ' ὑπῆρχον τὸ παράπαν αἱ χασμωδίαι αὗται, διὸ οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἐθεραπεύοντο διὰ συναλοιφῆς. Ἐντεῦθεν πάντα τὰ παραδείγματα τοιαύτης διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ϝ συναιρέσεως ἢ συνιζήσεως θεωροῦσιν ὕποπτα.

Ὅτι δ' ἀληθῶς παρ' Ὁμ. πολλὰ ἔχουσι κακῶς, δῆλον καὶ ἐκ τύπων, οἷον *ἑήνδανε, ἕηξε*. Οὗτοι νοοῦνται μόνον ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὸ γνήσιον Ὁμ. *ἑάνδανε, ἕαξε* συνῃρέθη ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἀνὰ τὰ στόματα τῶν Ἑλλήνων φερομένοις Ὁμ. ἔπεσιν εἰς *ἥνδανε, ἧξε*, καὶ ἔπειτα χάριν τοῦ μέτρου ἐπανελήφθη ἡ αὔξησις, ὥστε προῆλθον τὰ δὶς ηὐξημένα, *ἑήνδανε, ἕηξε*. Πρβλ. *ἀαγής, ἀεικέλιος, ἀεικής, ἀϊκῶς, ἀέκων, ἀεκάζομαι, ἀέκητι, ἀεικέλιος, ἀελπής, ἀελπτέω, ἀεργὸς ἀήθεσκον, αὐίαχοι, ἄιδρις, ἀΐδηλος, Ἄιρος, ἄιστος, ἄοικος* καὶ οὕτω τὰ ἀπὸ στερητικοῦ *α* + ϝ ἀρχόμενα· *ἄασα, ἀάσατο, ἀάτη, ἀέθλια - θλεύω, ἀείδω*

ἀοιδός, μενοεικής, ἐπιείκελος θεοείκελος, ἀεικίζω, ἀείμων, κακοείμων, ἀείρω, ἀερθείς, ἤειρε, ἀίσθων, ἄισθε, ἀριστήεσσι, ἀΐω, ἄιον, Ἀΐδης, ἀνάεδνος, ἐεδνωτής, ἔεδνα, αὐτόετες, ἐννάετες, πεντάετες, πενταέτηρος, ἐείκοσι, ἔειπε, ἐΐσκω, ἑκάεργος, δημιοεργός, Λυκόοργος, ὀβριμοεργός, ταλαεργός, ἔεργε, ἐπιειμένος, εὐρέι, εὐρέα, εὐρέες, Ἡρακλέης ἠχήεις τιμήεις τιμήεντα, θοός, θέει, νηλεές, νηΐ, λοέσσαι, λοετρά, ὄις, ὄιες, ὀιζὺς - υρός, ὀΐγνυμι, ὄειξε, ὀιστός, ὀΐω, πάις, πλέει, πλόος, ὀξέι, ῥέεθρα, ῥόος, σάος, υἱέι, υἱέας, υἱέες, φάος, φάεα, χέει, χέε, ὠκέι ὠκέες κτλ., κτλ.

Ἀλλὰ καὶ *ἄτη, Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης, ἄσατο, ἀθλοφόρος, ἀθλεύων, ἄθλον, ἄσαμεν (= ἐκοιμήθημεν), χεῖσθαι, τιμῆντα, τεχνῆσσαι, βεβῶσα, Πάνθου, Πάνθῳ, χειμάρρους, Ἀχιλλεῖ, κατήκισται, Λειώδης* (γρ. *Ληώδης), κοῖλος, ἥλιος* (ἐν τῷ ᾄσματι τοῦ Δημοδόκου καὶ δὴ βεβαίως νόθον) κτλ. Τῶν συνῃρημένων τούτων (καθὰ καὶ τῶν κατὰ συνίζησιν ἐκφωνητέων, οἷον *χαλκ̯ῶνα, ν̯έα, ̯ᾶ, ἕως, ἀλλοειδ̯έα)* καὶ τῶν ἀντιμεταχώρησιν ἐμφαινόντων (οἷον *τεθνεῶτα, πεπτεῶτα, Ἀναβησίνεως, Ἀκρόνεως, ἑωσφόρος* κλπ.), ἄλλα μὲν δύνανται εὐκόλως νὰ θεραπευθῶσι γραφόμενα διαλελυμένως, ἄλλα δ' οὐχί οὕτω λ. γ. γράφεται νῦν ὑπὸ πολλῶν *κόιλος, ἔιδον, ἀλλοΐδέα, Ληοάδης, ἄασε, νῆ' ἀμὴν* (ἀντὶ *ν̯έα μὴν) καιετάεσσαν* ἀντὶ *κητώεσσαν, οὐατόεντα, παρ' οὔας* ἀντὶ *παρ' οὖς, ἠερόεις* ἀντὶ *εὐρώεις* κτλ., κτλ.

Ὁμοίως προτείνεται νὰ γραφῇ κατὰ παλαιὰν παρατήρησιν *πόλιν Τροΐην* (πρβλ. Ἡρωδ. Β' 153, 11 «*τρισυλλάβως τὸ Τροΐην,* ὡς καὶ Ἀρίσταρχός φησιν, καὶ 142,13 « *Τροίης* ἐξῄρατο· *Τροίης* δισυλλάβως, ἵνα τὴν χώραν ἀκούσωμεν ». Ἐλέγετο ἄρα τὸ οὐσ. ἡ χώρα (πᾶσα ἡ περίχωρος τῆς Ἰλίου) *Τροίη* ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον *ὁ Τρώϊος ἡ Τρωΐη - Τροΐη).* Ἐπὶ ἄλλων δ' ἐφαρμόζονται τραχύτεραί πως θεραπεῖαι, οἷον ἀποβολαὶ μορίων τινῶν, ἀθετήσεις ἢ νοθεύσεις στίχων ἢ μερῶν ὅλων κτλ. Καὶ ἀληθῶς παρατηρεῖται α) ὅτι τύποι τοιοῦτοι συνήθως εὑρίσκονται ἐν χωρίοις ἢ ἐν ῥαψῳδίαις αἵτινες καὶ ἐξ ἄλλων λόγων κρίνονται ἀλλότριαι τοῦ γνησίου

ποιητοῦ· πρβλ. *Ἥλιος* ἐν τῷ ᾄσματι τοῦ Δημοδόκου, ἔπειτα *Ἀχιλλεῖ* ἐν Ψ 792, *Τυδῆ, Μηκιστῆ, Ὀδυσσῆ* κτλ. 6) ὅτι λέξεις καὶ τύποι τινὲς παραλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀεὶ οὕτως ὥστε ἡ συνηρημένη νῦν καὶ δὴ μακρὰ συλλαβὴ αὐτῶν νὰ μὴ κεῖται μηδέποτε ἐν τῇ *θέσει* τοῦ ποδὸς ἀλλ᾽ ἀεὶ ἐν τῇ *ἄρσει*· ἐντεῦθεν συνήχθη, καὶ τοῦτο σφόδρα εὐλόγως, ὅτι τούτου ἕνεκα αἱ συλλαβαὶ αὗται κεῖνται ἀεὶ ἐν τῇ ἄρσει καὶ οὐδέποτε ἐν τῇ θέσει, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ τεθῶσιν ἐν αὐτῇ, ὅπερ σημαίνει ὅτι δὲν ἦσαν τότε μακραί, ἤτοι συνηρημέναι, ἀλλ᾽ ἔτι βραχεῖαι, διαλελυμέναι, ὥστε ἀντὶ σπονδείου, ὡς νῦν φαίνεται, πράγματι δάκτυλον μετεχειρίζετο ἐν τούτοις ὁ ποιητής. Ἕνεκα τούτου προβαίνουσιν εἰς διάλυσιν τῶν στοιχείων τούτων, καὶ ὄντως πολλάκις διὰ τῆς διαλύσεως ὁ στίχος λαμβάνει πλείονας δακτύλους ἢ ἀπὸ σπονδειάζοντος λαμβάνει τὸ σύνηθες δακτυλικὸν σχῆμα· πρβλ. *ἔνθα δ᾽ ἀποβρίξαντες ἐμείναμεν ἠόα δῖαν* (τὸ *ἠόα* μνημονεύεται καὶ ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Κραμήρου ὡς ὁμηρ., δῆλον ἄρα ὅτι ἐφέρετο καὶ τοιαύτη γραφή). Οὕτω προτείνεται ἡ γραφὴ *λααρὸς λααρώτερος* ἀντὶ *λᾱρὸς λᾱρώτερος, δέδϝοα* ἀντὶ *δείδω, ὀατειλὴ* ἀντὶ *ὠτειλὴ* (πρβλ. *γατειλαὶ* παρ᾽ Ἡσυχίῳ ἄνευ προθετικοῦ φωνήεντος), *Ἀτρεΐδης, Πηλεΐδης, Ἀτρεΐων, Καερῶν, δαελός, θόωκος,* οὐχὶ *θῶκος* (τὸ *θω* ἀεὶ ἐν ἄρσει), *Ὀαρίων* ἀντὶ *Ὠρίων* (*Ὠαρίων* καὶ παρὰ Κορίννῃ), *Πανθόου Πανθόῳ* κτλ.

Ὁμοίως προτείνεται νὰ γραφῇ *σαόοντες* ι 430 τοῦ *σαόω* ἀντὶ *σώοντες*, ἐπειδὴ *σώω* δὲν ὑπῆρξεν, καὶ *σαῶσι* Ι 393 ἀντὶ *σόωσι, ἐάω* ἢ μᾶλλον *ἐέω* ἀντὶ *εἰῶ*, διότι τὸ *ει* τοῦ ἐνεστῶτος ἀείποτε ἐν ἄρσει καὶ πρὸ τοῦ *ω, ου,* οὐχὶ δὲ πρὸ τοῦ *α*, ἐνῷ τὸ τῶν παρῳχημένων αὐτοῦ καὶ ἐν θέσει καὶ πρὸ τοῦ *α*. Πρὸς τούτοις *ἐυρρεέος* οὐχὶ δὲ *ἐυρρεῖος* κτλ. (Καὶ τὸ *δαϊρος* μετὰ συνιζήσεως, μετεβλήθη εἰς *δαι(ϝ)ρός*, ὅτε τὸ *δαιϝὴρ - δαιϝρὸς - δαιϝέρα* ὁμοιότατον τῷ *πατὴρ πατρὸς πατέρα, ἀνήρ, ἀνδρὸς ἀνέρα* κτλ.).

(Ἡ συναίρεσις τοῦ *πρών*, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἀληθῶς ἐκ τοῦ **πρηϝὼν* προῆλθεν, εἶναι ἐσχάτως ἀνώμαλος. Διὰ τοῦτο εἰκάζε-

ται ὅτι ἀρχαιόθεν ἐλέγετο διττῶς **πρωϜὼν* καὶ *πρη*Ϝών* πρβλ. *πρητὴν* καὶ *ἐπιτρητὴν* (= ἐνιαύσιος ἀμνός, περισυνὸς) καὶ *πρωί,* Λεττ. *pro'jan* = ἐμπρός. Ἐκ τοῦ **πρωϜὼν* προῆλθεν τὸ **πρωὼν -πρὼν* ὁμαλῶς, ἐκ δὲ τοῦ **πρηϜὼν* τὸ *πρηὼν πρηῶνος* καὶ *πρεὼν πρεῶνος).*

Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα ὑπολείπονταί τινα, ἐν οἷς ἐλέγχεται πάθησις τῶν παρακειμένων φωνηέντων μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ Ϝ· πρβλ. α 183 *πλέων* ἐπὶ οἴνοπα πόντον, τ 179 *ἐννέωρος* βασίλευε, τ 331 ζωῷ, ἀτὰρ *τεθνεῶτί* γ' ἐφεψιόωνται ἅπαντες, ι 227 καὶ 470 *ἐπιπλεῖν* ἁλμυρὸν ὕδωρ, ο 248 τοῦ δ' *υἱεῖς* ἐγένοντ', Χ 332 *σῶς* ἔσσεσθ', ἐμὲ δ' οὐδὲν ὀπίζεο νόσφιν ἐόντα, Π 693 *Πατρόκλεις,* ὅτε δή σε θεοὶ θάνατόνδε κάλεσσαν, λ 163 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' *εἶδες* ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκα, ι 182 ἔνθα δ' ἐπ' ἐσχατιῇ σπέος *εἴδομεν* ἄγχι θαλάσσης, ζ 216 ἤνωγον δ' ἄρα μιν *λοῦσθαι* ποταμοῖο ῥοαῖσιν, κ 240 καὶ δέμας, αὐτὰρ *νοῦς* ἦν ἔμπεδος ὡς τὸ πάρος περ, χ 385 *κοῖλον* ἐς αἰγιαλὸν ἔκτοσθε θαλάσσης, μ 200 ὃν σφιν ἐπ' *ὠσὶν* ἄλειψ', ἐμὲ τ' ἐκ δεσμῶν ἀνέλυσαν κλπ.

Ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια δὲν δύνανται ἀποχρώντως νὰ θεραπευθῶσιν· ἐντεῦθεν ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ ὅπου πρότερον φωνήεντα ἐχωρίζοντο διὰ τοῦ Ϝ, καὶ ἐκεῖ εἶναι *κατ' ἀρχὴν* δυνατὴ ἡ συναίρεσις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο νοοῦμεν πρῶτον μὲν ἐνθυμούμενοι τἀνωτέρω σελ. 343 λεχθέντα περὶ τῆς χρήσεως παλαιοτέρων καὶ νεωτέρων στοιχείων ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾄσμασιν· δεύτερον ὑποτεθέντες ὅτι ὁ Ὅμηρος ὡς Ἴων ἐλάλει μὲν τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον, ἥτις πρότερον ἤδη εἶχεν ἀποβάλει τὸ μεταξὺ φωνηέντων Ϝ, ἐντεῦθεν αἱ συνιζήσεις, αἱ βραχύνσεις καὶ συναιρέσεις τῶν παρ' αὐτὸ φωνηέντων, εὕρισκε δ' ἐν τοῖς ἀπὸ παλαιοτέρων χρόνων κατερχομένοις Αἰολικοῖς καὶ Ἰωνικοῖς τῶν ἀοιδῶν ᾄσμασι καὶ Αἰολικοὺς καὶ Ἰωνικοὺς τύπους, καὶ ἠδύνατο, ὡς εἰκός, ὅπου τὸ μέτρον ἐπέτρεπε, καὶ τοὺς Αἰολικοὺς νὰ μετατρέπῃ εἰς Ἰωνικοὺς καὶ τοὺς ἀρχαιοτέρους Ἰωνικοὺς νὰ κα-

νονίζῃ κατὰ τὸν σύγχρονον λόγον, νὰ φυλάττῃ δὲ ἀναλλοιώτους πάντας τούτους, ἤτοι καὶ τοὺς Αἰολικοὺς καὶ τοὺς ἀρχαιοτέρους Ἰωνικούς, καθ' ἃ καὶ τὸ F, ὅπου τὸ μέτρον ἀπῄτει. Τώρα πόσα καὶ τίνα ἀκριβῶς τῶν ἀρχαίων τούτων στοιχείων μετέβαλεν ἐπὶ τὸ νεωτερικώτερον, σύγχρονον ὁ Ὅμηρος, καὶ πόσα καὶ τίνα οἱ μετ' αὐτὸν ῥαψῳδοί, οἱ μεταγραψάμενοι, οἱ Γραμματικοὶ καὶ λοιποί, τοῦτο εἶναι καὶ ἔσται ἄδηλον ἡμῖν. Ὅτι οὐκ ὀλίγα οἱ μεθ' Ὅμηρον μετέβαλον, περὶ τούτου εἶναι πάντες σήμερον πεπεισμένοι· πρβλ. *δείδιμεν, δείδια, θεουδής* ἀντὶ *δέδFιμεν, δέδFια, θεοδFής, χεῖσθαι* κ 518 ἀμφ' αὐτῷ δὲ χοὴν *χεῖσθαι* πᾶσιν νεκύεσσιν ἀντὶ *χεῦαι*, τἀνωτέρω σελ. 353 *σόωσι σώοντες* ἀντὶ *σαῶσι σαόοντες, εἰῶ εἰῶμεν εἰῶσι* ἀντὶ *ἐέω ἐέωμεν ἐέωσι* (ἀντὶ *ἐάω* κατὰ τὰ ἐν σελ. 125-6 λεχθέντα κλπ.). Ἰδίως ὕποπτοι εἶναι οἱ τύποι ὧν ἡ μακρὰ συλλαβὴ κεῖται ἀεὶ ἐν τῇ ἄρσει, ἕνεκα δὲ τούτου ἀπὸ πολλοῦ πολλοὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἀποκαταστήσωσι τοὺς πληρεστέρους τύπους οὓς πανταχοῦ τὸ μέτρον ἐπέτρεπεν.

§ 17. *Χῶραι τοῦ στίχου καὶ λέξεις ἐπιδεχόμεναι συναίρεσιν καὶ συνίζησιν μᾶλλον τῶν ἄλλων.* Συνίζησιν καὶ συναίρεσιν μεταχειρίζεται ὁ ποιητὴς συχνότερον ἐφ' οἷς ὅροις καὶ ἐκτείνει βραχὺ φωνῆεν, ἤτοι α) ἐπὶ τοῦ πρώτου καὶ τελευταίου ποδός, β) ἐπὶ λέξεων οὐκ εὐαρμοστουσῶν τῷ μέτρῳ. (Περὶ τούτων ἴδε λεπτομερέστερον κατωτ. Κεφ. Κ' ἐν τῷ Περὶ μετρικῆς ἐκτάσεως).

§ 18. *Οὐχὶ ἐπὶ πάντων τὰ ἀσυνάλειπτα ἀρχαιότερα.* Εἴπομεν ἀνωτέρω σελ. 262 ὅτι ὅσαι χασμωδίαι παρήχθησαν κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἡ κλίσις διὰ συνθέσεως ἐσχηματίζετο, ἐξηφανίσθησαν παλαιότατα διὰ συναλοιφῆς ἐν τῇ Ἰαπετικῇ περιόδῳ, διὸ οὐδ' ἴχνος αὐτῶν εὑρίσκεται ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις. Πρὸς ταῦτα φαίνονται ἀντιβαίνοντες πολλοὶ παρ' Ὁμ. καί τινες ἐν ταῖς διαλέκτοις ἀπαντῶντες τύποι τῆς ὑποτακτικῆς ἀσυνάλειπτα ἔχοντες τὸ ῥιζικὸν καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν· πρβλ. παρ' Ὁμ. *καταθήομαι, στήομεν, τραπήομεν, γνώομεν, δώομεν, καταβήομεν, παρ-*

στήετον, κιχήομεν, δαήω, μιγήῃς, σαπήῃς, φανήῃ, δαμήῃ, γνώωσι, γνώῃ κτλ., Βοιωτ. *κουρωθείει = κυρωθήῃ, καθιστάει, ἀποδώει*, Δελφ. *δώῃ, ἀποδώῃ, ἀντιπριάηται*, Θεσσαλ. *δυνάεται*, Λοκρ. *ἀπελάονται* κτλ. Ἀλλ' οἱ τύποι οὗτοι δὲν εἶναι ἀρχαία κληρονομία, ἐγένοντο δὲ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων συνῃρημένων (πρβλ. Ἰνδ. dāti = *δῶσι*, sthāti = *στῆσι*, Κρητ. *ὅ,τιμί κα νυνάται, αἴ κ' ἐστετεκνώται, ἄτι κα πεπάται* κτλ.), εἰσελθόντων εἰς αὐτοὺς τῶν θεματικῶν φωνηέντων τῆς ὑποτακτικῆς *ε, ο, η, ω*, ἐκ τῶν τύπων ἐκείνων, ἐν οἷς διὰ τὸν συμφωνικὸν χαρακτῆρα τῶν ῥημάτων ἔμενον ταῦτα ἀπαθῆ καὶ δὴ σαφῆ καὶ αἰσθητά, οἷον *τυγχάνωμεν τυγχάνητε, ἴδωμεν ἴδητε, ἀμείψομεν ἀμείψετε, εἴδομεν εἴδετε* (πρβλ. Α 363, *ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω*) κτλ. Κατὰ ταῦτα πρὸς σαφῆ δήλωσιν τῆς ἐγκλίσεως διὰ τῶν χαρακτηριζόντων αὐτὴν φωνηέντων ἐλέχθη καὶ *στή-ο-μεν, στή-ε-τε, τραπή-ο-μεν, κατα-θή-ομαι, νεμεσηθ-ή-ο-μεν, κυρωθ-ή-ω* κτλ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τοιοῦτοι σχηματισμοὶ πιθανῶς ἐγίνοντο ἐπὶ μακρὸν χρόνον, οὐδὲν θαῦμα ὅτι ἔνιοι ἐπὶ πολὺ ἐπ' ἴσης ἐξηκολούθησαν φερόμενοι καὶ ἀσυνάλειπτοι.

§ 19. *Διάφορα ἔν τισι τἀποτελέσματα τῆς συναιρέσεως παρ' Ὁμήρῳ.* Τὰ ἐκ τῆς παρ' Ὁμήρῳ συναιρέσεως προκύπτοντα εἶναι καθόλου ὅμοια τοῖς γνωστοῖς ἐκ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλ' ὅμως παρατηροῦνται καὶ μικραί τινες διαφοραί. Οὕτω λ. χ. ἐκ τοῦ *οο, οε, οου* προέρχεται ὁμαλῶς *ου, Λητοῦς, γουνοῦμαι, κορυφοῦται*, τὸ δὲ *εο* παρ' Ὁμήρῳ δὲν τρέπεται εἰς *ου*, ἀλλ' ἢ εἰς *ευ* ἢ μένει ἀσυναίρετον· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 342· *μευ, σευ, τευ.*

Παρ' Ὁμήρῳ κεῖται μὲν *κτεριοῦσι*, (ὅπως καὶ *κομιῶ, ἀεικιῶ* κτλ.), ἔτι *δείους, σπείους*· ἀλλ' ἀντὶ *δείους* καὶ *σπείους* γράφεται νῦν *δεῖος, σπεῖος*, (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 325 καὶ 333) καὶ ἀντὶ τοῦ *κτεριοῦσι, (κομιῶ, ἀεικιῶ, ἀγλαιεῖσθε* κλπ.) προτείνεται ἡ γραφὴ *κτερίουσι, (κομίω, ἀεικίω, ἀγλαΐεσθε)*, τῶν τύπων τούτων ἐκλαμβανομένων ὁμοίων τοῖς *ἐρύουσι, ἀνύουσι, τανύω*, ἤτοι ὡς μελλόντων ἄνευ τοῦ *σ*. Καὶ ὄντως ἐπειδὴ τὰ θέματα *κτεριζ- κομιζ- ἀεικιζ-* κτλ. οὐδέποτε ἔληγον εἰς *-ε*, συναίρεσις τούτων καὶ δὴ τονισμὸς

τοιοῦτος εἶναι ἀδιανόητος· ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ὀρθῶς μετεβλήθη ὁ τονισμὸς τούτων.

Τὸ *η* ὅπερ κεῖται καὶ ἐν ἀπαρεμφάτοις ῥημάτων εἰς *-αω* (*γοήμεναι, πεινήμεναι, ἀρήμεναι*) καὶ εἰς *-εω* (*καλήμεναι, φορήμεναι, φιλήμεναι, πενθήμεναι* κτλ.) δὲν προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τοῦ *αε* ἢ *εε* (πρβλ. *ἄμεναι*) ἀλλ' ἔχει ἄλλην πηγήν· τ. ἔ. τὸ *-ημεναι* τοῦτο ὡρμήθη ἐκ παλαιοτέρου *-μεναι*, προστεθέντος εἰς θέματα εἰς *-η* ἐκ δισυλλάβου βάσεως μεταπτωτικῶς συσταλείσης, *βελε- βλη- βλή-μεναι, τελα- τλη- τλήμεναι*, ἢ ἐκ δευτέρων ἀορ., *δαμήμεναι, ταρπήμεναι, μιγήμεναι* κλπ., ὅθεν ἀπεσπάσθη τὸ *-ήμεναι*, ὅπως καὶ τὸ *-ῆναι* ἐν τῷ *φορῆναι* κττ. ὡρμήθη ἐκ *-Fεναι*, πρβλ. Κυπρ. *δόFεναι* καὶ Ἰνδ. davánē· φαίνεται ἄρα ὅτι ἐν τούτοις μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ F τὸ *ε* τοῦ *Fεναι* συνηρέθη μετὰ τοῦ θεματικοῦ εἰς μακρὸν φωνῆεν, **ἀη-Fεναι -ἀῆναι, *μιγη-Fεναι -μιγῆναι, *φορη-Fεναι, *ἁλω-Fεναι, δόFεναι - δοῦναι* κλπ. (Ἡ ἑρμηνεία αὕτη προσκρούει εἰς τὸ *δῦναι, φῦναι*, ἃ ὁμολογουμένως οὐχὶ *-Fεναι* ἀλλὰ *-ναι* μόνον προσέλαβον. Διὰ τοῦτο εἰκάζεται ὅτι ταῦτα εἶναι νεώτεραι ἀλλοιώσεις τῶν γνησίων εἰς *-μεν*, οἷον *δῦμεν, φῦμεν - δῦναι, φῦναι* κλπ.).

Ὅπως ἐν τοῖς ἀπαρεμφάτοις εἰς *-ημεν(αι)* οὕτω καὶ ἔν τισι μετοχαῖς εἰς *-ήμενος* παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις τὸ *η* δὲν προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τοῦ *εο*, πρβλ. Ὁμ. *ἀλιτήμενος, δαήμεναι· ἔμπειροι γυναῖκες, ἀδικήμενος* Ἀρκαδ., *καδ(δ)αλήμενος* Ἤλιδος, *βωλήμενυς* Παμφυλ., *καλήμενος* καὶ *νοήμενος, φοβήμενος, ποτήμενα* Αἰολ., *ποιείμενος, καλείμενος, ἀφαιρείμενος* Λοκρ. κτλ. Διότι πρὸ τῆς καταλήξεως *-μενος* δὲν ὑπῆρχε πάντοτε *ο*, εἰ καὶ τοῦτο ἀληθῶς φαίνεται ἐπικρατοῦν ἐν τῇ τάξει τῶν εἰς *ω -ομαι* ῥημάτων· ἀλλὰ ὅπως ἐλέγετο *βέλεμνον, τέρεμνον, σφένδαμνος, μέδιμνος, ὀρόδαμνος, στάμνος* κτλ., οὕτω καὶ **καλει̯-εμενος - καλήμενος, *φοβει̯-εμενος - φοβήμενος* κτλ. καὶ Λοκρ. *καλείμενος*.

Δυσκολώτερα φαίνονται τὰ *συναντήτην, προσαυδήτην, ὁμαρ-*

τήτην, φοιτήτην, διότι μόνον ἐν τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ προσώπῳ τούτῳ ἀπαντᾷ τὸ *η*, ἄλλως δὲ ἡ συναίρεσις γίνεται κανονικὴ εἰς *ᾱ - ω* (*προσηύδα προσηύδων*). Δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ *η* μετηνέχθη ἐπὶ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων, τ. ἔ. ὅτι κατὰ τὸ *ἀπειλή-σω, σηναντή-σω, προσαυδή-σω* κλπ. ἐλέχθη καὶ *ἐσυλή-την, ὁμαρτή-την*, ὅπως λ. χ. τὰ διαλεκτικὰ *συλήοντες, στεφανω-έτω, μαστιγώ-ων* ἐν Δελφοῖς, *δαμιώοντες* ἐν Βοιωτίᾳ, *ποθή-ω, ἀδική-ω* Αἰολ., διότι ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὴν τοιαύτην μετάβασιν. Λέγονται τύποι κατὰ τὰ εἰς *-μι*, ἀλλ' ἀβέβαιον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΡΕΣΕΩΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΛΟΙΠΑΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙΣ

---

§ 20. *Γενικοὶ νόμοι τῆς συναιρέσεως ἐν ταῖς διαλέκτοις. Πότε τελεῖται συναίρεσις.* Ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις τὰ κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς συναλοιφῆς εἶναι καθόλου εἰπεῖν ἔτι ἀγνωστότερα τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἔλλειψιν γλωσσικῶν μνημείων, τοῦτο δὲ διότι καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὀλίγα δὲν εἶναι πάντοτε ἀπηλλαγμένα ξένης ἐπιδράσεως εἴτε Ὁμηρικῆς, τὰ ποιήματα, εἴτε Ἀττικῆς, αἱ ἐπιγραφαὶ (πρβλ. Τόμ. Α′ 93 καὶ 71).

Ἦν δὲ ἡ ποικιλία τῶν διαλέκτων καὶ ἰδιωμάτων ὡς πρὸς τὴν συναίρεσιν οὕτω μεγάλη, ὥστε θὰ ἀπῃτεῖτο διεξοδικὴ περὶ ἑκάστης τούτων ἔρευνα, ὅπως διδάξῃ τὸ ἀκριβές. Κατ' ἀνάγκην ἀρκούμεθα τοῖς ἀκολούθοις γενικωτέροις :

1) Ὅπως ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ δύο ὅμοια συναιροῦνται εἰς ἓν μακρόν, οὕτω καθόλου εἰπεῖν καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις, ἀλλ' ἀντὶ *ει* (ἐκ τοῦ *εε*) καὶ ἀντὶ *ου* (ἐκ τοῦ *οο, οε*) ἕνεκα τῆς ἀνοικτῆς παρὰ πολλοῖς Δωριεῦσι καὶ τοῖς Αἰολεῦσι προφορᾶς τοῦ *ε*

καὶ ο, ἔχομεν παρ' αὐτοῖς η καὶ ω· πρβλ. Δωρ. *πολέμω, ἀντόμω ὁδῶ, δάμω, ἀπωλώλη, ἦλκον, ἦχον, Ἡράκλητος, Δαμοκλήτα, Κλησθένης, Ἡρακληΐδαν, κληνός, πάχης = πήχεις, τρῆς, ἠργασμένον* κτλ.· καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν ὁμοίως *ἐπαμώχη, φιλήτω, νοήτω, αἰρῆσθαι, τεισήται, ἐσσήται, οἰκοδομησήται, ἐγδικαξήται, ἀγήται* κλπ., *ζαμιῶμεν, ἀνανεωμένην, δουλῶμαι, ἀξιώντων* κλπ. Πρὸς δὲ *αἰδῶς, δᾳδῶχος, μισθῶντι (μισθόοντι), σῶμαι (σόομαι)*. Ὁμοίως *τἆλλα, τᾶὐτά, ἀμμισθωθῇ* Θεσσαλ. *Φιλονίκω, Βελφαίω,* Λεσϐ. *Φώκα (= Φώκα(ι)α), αἴδως, Πείθως, ἦχες, διαλύσι, πόλι, Δίφιλος, Σάπφως, ἵππω, Μόσχω, ὀράνω, γᾶ, μνᾶ, διάκηται, κῆνος, πρῶρος, τἆλλα, τἀγόρᾳ* κτλ. Ἀλλὰ καὶ *ἀτέλεες, συγγένεες,* μάλιστα δὲ τὰ διὰ τοῦ F χωριζόμενα, ἂν τὸ πρῶτον φωνῆεν ἦν βραχύ, οἷον *εὔκλεες, πρέσβεες, Ἀλκίνοος, Αὐτόνοος, εὐνόως, ὑπακόω, ἡμίχοον* κτλ. διὰ τὴν ἐπὶ μακρὸν χρόνον διατήρησιν τοῦ F παρ' αὐτοῖς.

Καὶ οἱ Βοιωτοὶ φαίνονται διασῴζοντες ἀσυνάλειπτα τὰ εἰς *-λάα* κύρια ὀνόματα, οἷον *Ἀρκεσιλάα, Ἀρχελάα, Κριτολάα* (Ἀττ. *Κριτολέα*), ἔτι δὲ *Λαάρχα* (πρβλ. καὶ *Λάαρχος* ἐξ Ἀρκαδ. καὶ *Λαάνθη* ἐκ Θεσσαλ.), τοῦτο μὲν ὅτι παρ' αὐτοῖς ἐπὶ μακρὸν ἐσῴζετο τὸ F (ἰδὲ κατωτέρω), τοῦτο δὲ ὅτι ταῦτα ἀντιστοιχοῦσι τοῖς εἰς *-λαος* μεθ' ὧν ἀείποτε διετέλουν στενῶς συνδεόμενα. Περὶ τοῦ ἀσυναλείπτου *κουρωθείει* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 357.

Ὁμοίως εὑρίσκομεν καὶ ἀλλαχοῦ τύπους ἀσυναλείπτους, λ. χ. ἐν Κρήτῃ *υἱέες, Πριανσέες, δρομέες* κτλ., οἵτινες δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι διττῶς, τ. ἔ. ἢ ὅτι δὲν προέλαβον νὰ συναιρεθῶσι μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ F ἤ, ὀρθότερον, ὅτι ἐπηνωρθώθησαν ἐκ τῶν τύπων *δρομέων, Πριανσέων*, *δρομέας Πριανσέας* (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 311 τὰ περὶ τοῦ *Περικλέης Ἀχαρνέες* κτλ. εἰρημένα).

Οὕτως ἀληθῶς φαίνεται ἐπανορθωθὲν τὸ *τρέες* ἐκ τοῦ τρῆς (**τρεἰες* Ἰνδ. trayas), ἵνα ἰσοσυλλαβῇ τῷ *τριῶν τρισί,* ὅπως προφανῶς καὶ τὸ *τρὶνς* (= τρεῖς αἰτ.) ἐγένετο *τρίινς,* διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· (πρβλ.

ἔτι τὰ Κρητ. *πρόχοον, ἀπλόονς, ἁπλόως, εὐνόως, εὐνόοι*, τὸ ἐκ Κερκυρ. *χόου* τὸ παρὰ Σώφρονι *πλόος*, Ἐπιχάρμ. *νόος* κτλ.[1].

2) Ἂν τὰ συμπίπτοντα φωνήεντα διαφέρωσι κατὰ τὴν προσῳδίαν μόνον, ὁμοίως καθόλου συναιροῦνται· πρβλ. *καλῆν, μολῆν, Ἡρακλῆς, δουλῶ, πριῷ, στεφανῷ, χρήεσθαι-χρῆσται* (Λοκρ.) κτλ. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα λέγεται Βοιωτ. *Ἀμινοκλέης*, *Ϝισοκλέης*, καὶ *Προκλίης Νοκλίης* (τοῦ *ι* ἐκ τῶν πτώσεων *Προκλία Νοκλία* μεταδοθέντος) παρὰ τὸ *Ἀριστοκλεῖς* ἀντὶ *-κλῆς*. (Πρβλ. τὰ περὶ τοῦ *Περικλέης* καὶ περὶ τῶν Εὐβοϊκῶν εἰς *-κλέης* εἰρημένα ἀνωτ. σ. 311 καὶ 336). Ὁμοίως καὶ οἱ Λοκροὶ τῆς Ναυπάκτου φαίνονται συναιροῦντες μὲν τὸ *εει* ὅπως καὶ τὸ *εε* εἰς *ει* (*ἀνχωρεῖν, κρατεῖν, ἀπολαχεῖν, εἶ* = (*ᾖ*)[1]. *παματοφαγεῖσται*), ἀλλὰ τῆς ὑποτακτικῆς τὸ *εῖι* οὐχί, διὸ *ὅστις κα λιποτελέει, αἴ κα τις ἀνχωρέει, ὅτι κα μή . . . δοκέει*· Θεσσαλ. *διετελεῖ*.

3) Τῶν δὲ ἀνομοίων φωνηέντων ἂν μὲν προηγῆται τὸ ἁδρότερον καὶ ἕπηται τὸ μαλακώτερον, καθόλου εἰπεῖν ἡ συναίρεσις γίνεται· ἂν δὲ τοὐναντίον, οὐχί· πρβλ. Βοιωτ. *Ἀρχέλας Ἀρισστόλας, Λαδάμας, Λακράτειος, Ἀλεύα, Τελεσσαρχώνδα, Χαρώνδα, Τιμόλα*· Λεσβ. *Κρονίδα, τᾶν, σπόνδαν, κέρναν, δίδων, τῶν πολιτᾶν, ἅλιος* καὶ *ἀέλιος, Λαχάρης* (καὶ *Λαοχάρης*), *Ποσοίδανος, Λαδίκα, Σάκλεος, ἆς=ἄος, τᾶς=τᾶος* (εἰ καὶ ἐχωρίζοντο πρότερον διὰ τοῦ Ϝ, ἀλλ' ἡ συναίρεσις ἐγένετο διὰ τὴν μακρότητα τοῦ α' τῶν φωνηέντων)· Δωρ. *Βρασίδα, Ἀτρείδα, δικαστᾶ, πάστα, Ποτειδάν, Ἀλκμάν, παιάν, ξυνάν, Ἑρμᾶνος, κοινάν, Μενέλας, Ἀρκεσίλας, Λασθένης, νακόρος, ναποῖαι, θεαρός, γαμόροι, γαμέτρας, πάραρος, ἀλυνπιάς, ἀπιϜοικία, ἱαρόμας* (καὶ *ἱαρόμαος*), *ἐπάξα, ἐπρία, ἐκτάσα, ἀργᾶντα, φωνᾶντα, ἆς, τᾶς* (= *ἄος, τᾶος*), *τᾶν καλᾶν* = *τάων καλάων, ἅλιος, ἀμπελωργικά, δαμιωργός, πρώγγυος πρωγ-*

[1] Ἡ ὑποτ. τοῦ *ἐσ-τί* ἐσχηματίζετο κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 357 εἰρημένα διὰ τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων *ο/ε*, ἦν ἄρα **ἐσ-ε-τι* (πρβλ. Ἰνδ. asat), ὅθεν εἰσελθόντος *ι* ἀντὶ *τι* ὡς προσωπικῆς καταλήξεως *ἐσ-ε-ι -*εει - ἔει - εἶ*.

γυεύω, Ἴᾶνες, βᾶμες, φαντί, τετρώκοντα, πριῷ, (= πριόῃ), τὼς ἐλάσσως, τὼς ἀμείνως, λωτήριον κτλ.

Ἀλλὰ παρὰ τὸ καθολικῶς ἀληθεῦον τοῦτο παρατηρεῖται μεγάλη ποικιλία· πρβλ. τὰ ἐκ Βοιωτίας *Πτωΐων, Καραΐων, Καράιχος, Ομολώιχος Ὁμολώιος, Καφισοφάων, Εὐρυφάων, Σάων, Σαώνδας, Ποτειδάων, δραχμάων, Ἡγοσθενιτάων, Μωσάων* καὶ οὕτω πᾶσαι αἱ γεν. πληθ. τῆς α΄ κλίσεως πλὴν τοῦ ἄρθρου *τᾶν.*

Καὶ ἡ ἑν. γεν. τῆς α΄ κλίσεως λήγει παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς εἰς *-αο* καὶ σπανίως μόνον εἰς *-α*, οἷον *Θεοδωρίδαο, Γοργίδαο, Μεννίδαο, Ἀριστοκλίδαο* κλπ.

Καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἡ ἑνικὴ γενικὴ τῶν ἀρσενικῶν ἐπερατοῦτο πάλαι εἰς *-αο, Ὀρέσταο* [1]), ἔπειτα εἰς *-α, Ὀρεστάδα, Εὐμειλίδα* καὶ ἡ γεν. πληθυντικὴ εἰς *-αουν, τᾶν κοινάουν, τοῦν πολιτάουν* (ἀλλὰ καὶ *Γομφιτοῦν* καὶ *ἀττᾶν κοινᾶν ποδόθουν*, καὶ *προξεννιοῦν* ἐν Κιερίῳ).

Ὁμοίως ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Κύπρῳ ἡ ἑν. γεν. τῶν ἀρσενικῶν τῆς α΄ κλίσεως περατοῦται εἰς *-αο*, ὅθεν *αϋ, Κυπραγόραο, Ἀπολλωνίδαϋ, Εὐμηλίδαϋ, Ἀρισταγόραϋ, Νασιώταϋ, Στασαγόραϋ*, ἀλλὰ κατόπιν τοῦ *ι* διὰ τὰ πολλὰ συμπίπτοντα φωνήεντα τὸ *ιαϋ* συστέλλεται πολλάκις ἐν Κύπρῳ εἰς *-ια, Ἀμηνίϳα, Ἀριστίϳα, Θυρσίϳα*, παρὰ τὸ *Ἀγαθίαϋ, Θεμίαϋ, Δεινίαϋ, Ἀγίαϋ, Καλλίαϋ, Νικίαϋ.* Ἐν Λέσβῳ *σαώτηρ σαωτηρία* κτλ. Τοὐναντίον δὲ ὁμαλῶς ἐλέγετο *ἔτεα, Δαμοσθένεος* (Λακων.), *τοίνεος, τῶνδεων* (Θεσσαλ.), *ἀνασκηθέα, δέατοι* (Ἀρκαδ.), *χρύσεον, δένδρεα, ϝέτεος* (Ἡρακλ.), *ἀνατεθέωσι, διεξαχθέωσι* κλπ. (Λεσβ.), *ὑλωρέοντος* Θεσσαλ. κτλ.

Πρὸς τούτοις παρατηρητέον 1) ὅτι ἐπειδὴ τοῦ *ε*, τοῦ τε ἀρχεγόνου καὶ τοῦ ἐξ *α* προελθόντος, ἐγένετο τροπὴ εἰς *ι* ἔν τισι Δωρικαῖς διαλέκτοις, ἔτι δὲ βραδύτερον ἐν Βοιωτίᾳ καὶ μεσημβρινῇ Θεσσαλίᾳ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν σελ. 163, καὶ αὕτη πολὺ πρὸ τοῦ

[1]) Τὰς εἰς -αο ἑν. γενικὰς τῆς α΄ κλίσεως λέγουσι πολλάκις Αἰολικὰς οἱ Γραμματικοί, ἀλλ', ὡς φαίνεται, συγχέουσι πρὸς τὰ Βοιωτικὰ καὶ Θεσσαλικά. Αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς Αἰολίδος μόνον γεν. εἰς -α παρέχουσιν.

χρόνου τῆς συναιρέσεως, διὰ τοῦτο αἱ διάλεκτοι αὗται ἔφυγον πολλαχῶς τὴν συναίρεσιν τῶν τύπων τούτων· πρβλ. *μέρια, χρήιος=χρήεος, χρήια, ἐμμανίας, ἀδικίων, ἀνιοχίων, πλίας, ἡβίονσα,* Ϝοι*κίων, φωνίωντι, μοιχίων, κοσμίων, ἀννίοιτο, ἐπιορκίομεν, αἰτιόντων, ἔθνιος, Τιμοκράτιος, Διοτέλιος, Διοκλέιος, χρυσία, ἀργυρία,* Ϝε*τίων, γλεύκιος, πραξίομεν, ἐπαινίομεν, ποιόμενοι, ἐξεπόιον, ποΐων, ποϊόμενος, ἐρευνίοντες, ἐπαριόμενον, ὁρμιόμενον, παρίωνθι, ἐπολέμιον* κτλ.

(Καὶ πρὸ τοῦ *ει* εὕρηται τὸ *ι* ἐν Βοιωτίᾳ, οἷον *ἴει*=*ἔῃ*=*ᾖ*, καὶ *δοκίει,* ἀλλὰ ταῦτα ἂν ἀληθῆ (τὸ *δοκίει* δὲν ἀναγινώσκεται σαφῶς ἐπὶ τοῦ λίθου), θὰ ἔχωσιν ὅπως τὸ *Προκλίης* (σελ. 361) προσλάβει τὸ *ι* ἐκ τοῦ *ἴω ἴωμεν ἴωνθι,* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 166 τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ *Ἰκαριείες, Κολυτείες, προσδείηται).* (Ἐπειδὴ τὸ *ο* ἐν τῇ συναφείᾳ μετὰ τοῦ ἰῶτα ἐξεφωνεῖτο κλειστότερον, συνέβη ὥστε ἀντὶ τοῦ *ιο* νὰ γράφηται πολλάκις ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ *ιου* ἢ *υ* τὸ τῷ *ιου* ἰσοδύναμον· πρβλ. *Διουσκορίδαν, Νιουμεινίω, Νιουμείνιος, Νιουμῶς, νιουμεινίη, Θιουτίμω, ποϊούμενη, ποϊουμένα, ποϊούμενοε, ποϊούμενει,* δι' οὗ συνέβη ὥστε ἡ Βοιωτικὴ διάλεκτος νὰ φαίνηται ὅτι συναιρεῖ τὸ *εο* εἰς *ου,* ἐνῷ κατ' ἀλήθειαν τὸ *εο* ἐγένετο *ιο ιου,* πρβλ. καὶ *τεός- τιούς, Διυδότῳ, Νιυμείνιος* καὶ *Νυμείνιος* κλπ.).

Ἐν οἷς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν σελ. 163 κἑξ. τὸ *εο* ἐτράπη εἰς *ιο,* παρατηρεῖται ἐνίοτε ἔκτασις τοῦ *ο* εἰς *ω,* οἷον *ἐμετρίωμες, μετριωμέναι* Π·ναξ. Ἡρακλ., *ἀφορμίωντι* Ἀρχύτα παρὰ Διογ. Λαερτ. κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 165. Ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου δὲν εἶναι ἀρκούντως σαφής· εἰκάζεται ὅτι ἡ ἔκτασις τοῦ *ο* εἰς *ω* αἰτίαν ἔχει τὴν συστολὴν τοῦ *ε-ι* εἰς ἡμίφωνον ἰ, ὅτι δηλαδὴ συμβαίνει εἶδός τι ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου, περὶ οὗ ἰδὲ κατωτέρω.

Ἐν πολλοῖς τὸ *εα,* ἐκ τοῦ *ε*Ϝ*α* ἀναπτυχθέν, παρέμεινεν (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 310) ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ Δωρίδι ἀσυναίρετον, συνηρέθη δὲ ἐν τῇ νεωτέρᾳ εἰς *η,* ὅθεν εἰσῆλθε καὶ εἰς τὴν Κοινήν· πρβλ.

ἱερῆ = *ἱερέα*, *κρῆς* = *κρέας*, *γραμματῆ*, *βασιλῆ*, *Μνασικλῆ*, *Καλλικλῆ*, *δέλητα*, *δέλητι δελήτιον*, *ἄλητον*, *ἀλήτων* καὶ *ἀλητοειδὴς* καὶ **ἀλήτιον - ἀλήσιον*, *φρητί*, (πρβλ. καὶ Αἰολ. *βλῆρ* ἀντὶ *δέλεαρ*), *ἔννη*· *ἐννέα* Κυρηναῖοι, (πρβλ. καὶ *Τυδῆ* κλπ. ἀνωτ. 353, *Ἀλκυονῆ* καὶ *Ὀδυσσῆ* Πινδ.), *νηρός*, ὅθεν τὸ νῦν *νερὸν* κτλ.

2) ὅτι ἐπειδὴ ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις (πλὴν τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς) τὸ ᾱ δὲν ἐτράπη εἰς *η* οὐδὲ ἔπαθε μετὰ ταῦτα, ἑπομένου *ο*, *ω*, *α*, χρόνου ὑπερβιβασμόν, συνέβη ὥστε τὸ ᾱ τοῦτο, ἅτε πάντων ἁδρότατον προηγούμενον ἄλλων φθόγγων νὰ συναιρεθῇ μετ' αὐτῶν, ἐνῷ τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ διὰ τὴν ἐναντίαν αὐτῶν σχέσιν πρὸς ἄλληλα παρέμειναν ἀσυνάλειπτα· πρβλ. *τᾶος - τῆος - τέως*, *ἇος - ἧος - ἕως*, ἀλλὰ Δωρ. *ἇος - ἇς*, *Ἀρκεσίλας*, *Λαχάρης*, *Λασθένης* καὶ Ἀττ. *Ἀρκεσίλεως*, *Λεωχάρης*, *Λεωσθένης*, *ναποῖαι*, *νακόρου* καὶ Ἀττ. *νεωκόρος*, *Ἀλκμὰν* καὶ Ἀττ. *Ἀλκμέων*, οὕτως αἱ διάλεκτοι αὗται προέβησαν εἰς τὴν συναίρεσιν ἐν τούτοις μᾶλλον τῆς Ἀττικῆς.

3) ὅτι, ἐπειδὴ τὸ F ἐν ταῖς διαλέκτοις ταύταις ἐπὶ μακρότερον καθόλου διεσώθη ἢ ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ, φωνήεντα διὰ τοῦ F πάλαι χωριζόμενα διετηρήθησαν ἐν πολλοῖς ἀσυνάλειπτα· πρβλ. *Γαιαόχω* (*γαιαFόχος*) παρὰ τὸ *πολιάχω* (= *πολιάοχος*), *Κριτολάα*, *Ἀρχελάα*, *πρέσβεες*, *Ἀλκίνοος* κτλ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 361.

4) ὅτι οἱ Ἠλεῖοι συναιροῦσι τὸ *εο εω* προηγουμένου φωνήεντος (ἰδὲ καὶ τὰ Ἰωνικὰ σελ. 340-342), ἀλλὰ φυλάττουσιν αὐτὰ προηγουμένου συμφώνου· πρβλ. *ποιοῖτο*, *ἐνποιοῖ*, *ἐνποιῶν*, ἀλλὰ *ἀποFηλέοι*, *βενέοι*, *ἐξαγρέων*, *δοκέοι*· (πρβλ. καὶ *βασιλᾶες* ἀλλ' *Ἀλασυῆς* ἔνθα ἀνωτέρω). Ὁμοίως οἱ Κρῆτες *λεοῖ* (ἐκ τοῦ *ληέω*)· ἐν Τριφυλίᾳ τοὐναντίον *ποιέοι* ὅπως καὶ *ἀπειθέοι*, *δαμιοργεοίταν* ἢ *δαμιωργεοίταν*.

5) Καθ' ὃν τρόπον εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 343 τὸ *Ὀπόεντα* παρὰ τὸ *Ὀποντίοις*, οὕτως ἔχει καὶ τὸ Βοιωτ. *Σαωσίας*, *Σαώνδαο*, *Σάωνος* πρὸς τὸ *Σωσιβίω*, *Σωσιπόλιος*, *Σαύμειλος*, *Σαυκράτεις*,

Σωκλείδα, Σαυκλίαο, Σωσάνδρω, Σωσιδάμω, Ἀγεισίλαος καὶ *Λαδάμας, Λακράτειος, Ἀρχέλας* κτλ., τὸ Κρητ. *Ὀλόεντι* ἀλλ' *Ὀλοντίοι Ὀλοντίοις Ὀλοντίων* κτλ.

6) Ἐπειδὴ παρ' Ὁμήρῳ κατὰ τὰ ἐκτεθέντα ἀσυναίρετοι καὶ συνῃρημένοι τύποι παρ' ἀλλήλους μετὰ τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος ἐφέροντο, οἱ μετέπειτα ποιηταὶ ὑπέλαβον ὅτι ἠδύναντο καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὁμήρου ν' ἀναλύωσι τὰς διφθόγγους ἢ τὰ μακρὰ φωνήεντα εἰς δύο βραχείας συλλαβάς· ἐντεῦθεν ἐτόλμησαν *ὄϊδα, συνόϊδα, ἐϊκάσδω, ποϊκίλοις, πύυρ, ἀάσατε,* ἃ πάντα πλημμελῆ, διότι αἱ δίφθογγοι, ὅσαι ἀρχαιόθεν ἐκληρονομήθησαν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς κατόπιν δι' ἔκπτωσιν συμφώνου τινὸς ἀναφανείσας, οὐδέποτε ἀπηγγέλλοντο ἐν δυσὶ συλλαβαῖς, ἀλλ' ἀείποτε ἐν μιᾷ, ἤτοι οὐδεὶς εἶπέ ποτε *λέϊπω, ἔϊμι, λοϊπός, σποΰδὴ* κτλ. ὅπως κάλλιστα ἐλέγετο *πάϝις - πάις - παῖς,* ἔσυ - ἐΰ - εὖ* κτλ.

7) Ἐν τῇ βορείῳ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ Αἰολικῇ τῆς Ἀσίας ἐπλάσθησαν ἐνεστωτικὰ θέματα ἐκ τῶν λοιπῶν χρονικῶν θεμάτων, πρβλ. *δαμιώων, στεφανωέτω, συλήοντες, καθιστάοντες, ἀδικήω, ποθήω, δαμιώοντας* κτλ.· οὕτω φαίνονται ταῦτα ἀσυνάλειπτα, ὃ οὐκ ἀληθές. Περὶ τοῦ Βοιωτικοῦ *ἀποδώει = (ἀποδώῃ - ἀποδῷ), καθιστάει = καθιστάῃ - καθιστᾷ), κουρωθείει* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 357.

§ 21. *Τίνα τὰ προϊόντα τῆς συναιρέσεως ἐν ταῖς διαλέκτοις.* Διαλαμβάνοντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν περὶ τῶν ὅρων ἐφ' οἷς τελεῖται ἡ συναίρεσις, εἴπομεν καθολικῶς ὅτι ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Αἰολέων καὶ τῇ τῶν Δωριέων τὸ *εε* συναιρεῖται εἰς *η*, τὸ *οο* εἰς *ω* καὶ τὸ *οε* εἰς *ω* κτλ. Νῦν δ' ὅμως ἀνάγκη φυλοκρινοῦντες τὰ φαινόμενα νὰ εἴπωμεν ὅτι κατ' ἀλήθειαν οὐχὶ ἐν πάσῃ τῇ Δωρίδι ταῦτα συνῃροῦντο οὕτως, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ αὐστηρᾷ, ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 62, ἐν δὲ τῇ ἀνειμένῃ εἰς *ει* καὶ *ου*, ὅπως καὶ ἐν τῇ Δυτικῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, ἐν Ἠπείρῳ, Λοκρίδι καὶ Φωκίδι, ἐντεῦθεν *δάμου, καλείμενος* κτλ.

Ἀνώμαλος φαίνεται ἡ ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις συναίρεσις

τοῦ *εει* εἰς *ει* ἐν τῷ ἐνεστῶτι τῶν εἰς *-εω* ῥημάτων, *φιλέεις-φιλεῖς φιλέει-φιλεῖ, παμωχεῖ, καλεῖ* κτλ. (πρβλ. *Ἡρακληίδας* ἀπὸ τοῦ *Ἡρακλεεῖδας* (Λακων.)). Φαίνεται ὅτι ἡ ἀντίθεσις τοῦ *ει* : *η* (*λέγει* : *λέγη*, *φαίνει* : *φαίνη*) ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τοῖς βαρυτόνοις ῥήμασι μεταξὺ τῆς ὁριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς ἐπέβαλε καὶ ἐπὶ τὰ εἰς *-εω* κατ' ἀναλογίαν τὴν αὐτὴν σχέσιν, καὶ δὴ *καλῇ* : *καλεῖ*.

Ἐν ταῖς μετὰ τὸ 400 π. Χ. συντεταγμέναις Βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκεται *ει* ὡς ἐκ συναιρέσεως τοῦ *εε* ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου *η* (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 165 καὶ 378), οἷον *δονεῖται* *Ἡράκλειτος, Κλεινίας* κτλ. Τοῦτο δ' ὅμως ἔχει τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἐν τῇ παρ' αὐτοῖς προφορᾷ τοῦ *η* ὡς *ει* (πρβλ. Τόμ. Α' 378), διὸ καὶ *Ἡρακλεῖς* καὶ *μεῖλον* (πρόβατον) καὶ *Εὔμειλος* καὶ *μεί* κτλ.

Καὶ ἡ γενικὴ τῶν εἰς *-κλέης -κλῆς* κυρίων ὀνομάτων διετέθη ἐν ταῖς διαλέκτοις διαφόρως· πρβλ. Ἀττικὸν *Ἡρακλέους, Περικλέους* κατὰ τὸ *Ἀντιγένους, Δημοσθένους*, ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου *Ἡρακλῆος*, Κρητ. *Ἐμπεδοκλῆος*, Ἀργ. *Πατροκλῆος*, Βοιωτ. *Ἀμινοκλεῖος, Καλλικλεῖος, Ἡρακλεῖος, Τερψικλεῖος* κτλ. Ἀλλ' ἐν τῇ Ἀρκαδικῇ καὶ τῇ νεωτέρᾳ Κυπρίᾳ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις Δωρικοῖς ἰδιώμασι (λ. χ. τοῦ Ἄργους, τῶν Μεγάρων, τῶν νήσων, πλὴν τῆς Κρήτης) ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς εἰς *-κλῆς* φαίνεται ὅτι ἐγένετο νέα γενικὴ *-κλέος* ὅπως τῶν εἰς *-σθένης - γένης - κράτης* κλπ ἡ γενικὴ ἦν *-σθένεος - γένεος - κράτεος* κλπ., *Ἡρακλέος, Ἐτεοκλέος* (παλαιότερον *Τιμοκλέϝεος*) κλπ. (ἰδὲ κατωτέρω Κεφάλαιον Κ').

Ἐν ταῖς Δωρ. διαλέκτοις συνηλείφετο τὸ *ᾰε, ᾰη* εἰς *η*, τὸ *ᾰει, ᾰῃ* εἰς *ῃ*, τὸ δὲ *ᾱε* εἰς ᾱ, καὶ τὸ *ᾱει, ᾱῃ* εἰς *ᾳ*· πρβλ. *δράει - δρῇ, συλῆν, νικῆν, ἐρώτη, ἐπιτιμῆν, παδῇ* (= *πηδᾷ*), *ἐνίκη, κήλευΗύνια, κηὐγενίδας, κής, κήκ, κήξ, κήπαινίομεν, κηπί, ἐπιπειρῆται, νικήσθω, ἀτῆσθαι, θοινῆται, ἰσῇ· ἰσοῖ, ἰσάζει* (ἐκ τοῦ *ἰσάει*). Ὁμοίως Δελφ. *συλῆν, συλήτω, ἐπιτιμῆν* (ἐνῷ *συλάσῃ, τελευτάσῃ*),

κῆπὶ, κὴν Λοκροῖς (Ναυπ.), *κήκατόν, τήπιάρῳ* ('Ηλ.), *ἐπιβῆ,ἐμβῆ (-βᾰ-η), ἔμβη (βᾰ+ε)* [1].

Πλημμελὴς εἶναι ἡ γνώμη καθ' ἣν τὸ *η* τοῦτο οὐχ ἐκ τοῦ *ᾰε* ἀλλ' ἐκ τοῦ *εε* προῆλθεν, λόγῳ ὅτι ἐν μόνοις τοῖς εἰς *-αω* ῥήμασι παρατηρεῖται ἡ συναίρεσις αὕτη, ὅτι δὲ τούτων τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν οἱ Δωριεῖς ἐσχημάτιζον κατὰ τὰ εἰς *-εω* ῥήματα. Διότι, ἂν ἀληθῶς τοῦτο οὕτως εἶχεν, ἔδει νὰ λέγηται οὐχὶ *ὁρῆ* ἀλλ' *ὁρεῖ*, ὅπως *παμωχεῖ* Ἡρακλ., *ἐπανθεῖ, ἐπαινεῖ* Ἀλκμ.· πρόσθες ὅτι ἂν ἐν τῷ ἐνεστῶτι καὶ παρατατικῷ συνέπιπτον αἱ δύο τάξεις τῶν εἰς *-αω* καὶ τῶν εἰς *-εω*, ἔμελλον πάντως νὰ πάθωσι τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις, ὃ δὲν συνέβη. Ἔπειτα ἐν Δελφοῖς τὰ εἰς *-εω* ἐσχημάτιζον τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν ὅλως διαφόρως τῶν εἰς *ᾰω*, πρβλ. *συλήτω* καὶ *ποιείτω, συντελείτω, ἐπικαλείσθω, οἰκεῖν* κλπ. Σύμπτωσις ἄρα τῶν δύο συζυγιῶν ἐν τῇ Δωρίδι δὲν ὑπῆρξεν οὔτε ἐν τῷ θέματι τοῦ ἐνεστῶτος οὔτε ἐν τῷ τῶν ἄλλων χρόνων, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ *αω, αο* ἐτράπη εἰς *εω, εο*, τὸ δὲ *ᾰε, ᾰει, ᾰῃ* κλπ. συνῃρέθη εἰς *η, ῃ*. Τοὐναντίον δὲ τὸ *ᾱ+ε* συνηλείφετο εἰς *α*, διὸ *ἅλιος, ἀπιϝοικία, φωνᾶντα, ἀλκᾶντα, ἀργᾶντας, καθισταται* (ἐκ Καλύμνου ἀντὶ *καθιστᾱ-εται*) κτλ. Κατὰ ταῦτα προϊὸν τῆς συναλοιφῆς εἶναι *η, ῃ* ἐκ τοῦ *ᾰ+ε, ᾰ+ει*, καὶ *ᾱ, ᾳ* ἐκ τοῦ *ᾱ+ε, ᾱ+ει*.

Ἐπὶ δὲ τῶν συμπλεγμάτων *ᾰ+ο* παρατηροῦμεν, ὅτι 1) ἂν τὸ *α* εἶναι μακρόν, νικᾷ τοὺς φθόγγους *ο* καὶ *ω*, *Ἀρχέλας, Λαδάμας, Κρονίδα, Ποτειδάν, Ἀλκμάν, τᾶν λευκᾶν αἰγῶν* κλπ.

2) ὁμοίως νικᾷ τὸ *α*, ἂν καὶ τοῦτο καὶ τὸ *ο* εἶναι βραχέα, *ἐπάξα, τεχνάμενος, ὁρμάμενος* κτλ.

3) Νικᾷ δὲ τὸ *ω*, ἂν τὸ πρὸ τούτου *α* εἶναι βραχύ, ὅθεν *ἡβᾰων - ἡβῶν, ἡβᾰωσα - ἡβῶΗαις* Λακων.

(Ἀπὸ τῆς ὀνομ. τοῦ ἀρσ. *νικῶν (νικᾰων)* καὶ ἀπὸ τοῦ θηλ.

[1]) Ὅτι τὸ *ᾰη* συναιρεῖται εἰς *ᾱ* εἶναι πλημμελές, διότι τὰ παραδείγματα *(ο)υ(νε)θθᾷ* καὶ *συστᾷ* ἔχουσι τὸ *α* οὐχ ἐκ συναιρέσεως τοῦ *αη*, ὅπως οὐδὲ τὸ *γνάμαι* τὸ *ᾱ* ἐκ τοῦ *γνάωμαι*.

νικῶσα ὁρμηθὲν τὸ *ω* ἐξηπλώθη καὶ ἐπὶ τὰς πλαγίας πτώσεις, ἐντεῦθεν καὶ ***νικῶντα*** ἀντὶ ***νικᾶντα*** (*νικἄοντα*) Ῥόδῳ, ***νικῶντι*** Σελινοῦντι, ***ἐκβῶντες*** Λοκρ., ὅπως καὶ τὸ πρῶτον πληθ. ***νικῶμες*** κατὰ τὸ πρῶτον ἐν. ***νικῶ***).

Ὅπως τὸ *ᾰ* + *ω* εἰς *ω* οὕτω φαίνεται ὅτι καὶ τὸ *ᾰ* + *οι* συνῃρεῖτο εἰς *ῳ*, διότι ἡ δίφθογγος *οι* ἦν ἰσχυροτέρα τοῦ *ο* καὶ τρόπον τινὰ ἴση τῷ *ω*, διὸ ***νικῷ*** ἐκ ***νικάοι*** Ἀλκμ., καὶ ***συλῷ*** Δελφ. ἐκ ***συλάοι***.

Ἐπὶ δὲ τῶν συμπλεγμάτων ὁ+ᾰ ἡ συναίρεσις φέρει ἀεὶ ᾱ· πρβλ. ***πρώατος - πρᾶτος, πρώαν - πράν, ἐβαθόη, βαθόεντι, Βαδρομιῶνος*** (πρβλ. καὶ ***ἀγελᾴδας*** = ὁ Ἀγελᾴδας, ***τἀριστερόν, τἀρχαῖον, τἀργεῖοι***, ταῦτα δ' ὅμως δύνανται νὰ ἔχωσιν ὅπως τὰ Ἀττικά).

Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ *ᾰο* ἐν Λέσβῳ καὶ Θεσσαλίᾳ συναιρεῖται εἰς *ω*, ***σώτηρ, Σωσίας, Σουκράτεις***, ἐνῷ τὸ *ᾱο* ἢ *ᾱω* εἰς *α*, ***Ἀτρείδα, Ἀτρείδαν, τᾶν δίκαν, Λασθένεις, Ἰάνειος***, καὶ ὅτι τὸ *ᾰε*, *ᾰει*, *αη*, *αῃ* ἐν Ἠπείρῳ εἰς *α*, *ᾳ*, ***περνᾷ*** (= περνάῃ), ***τιμάτω***· ἀλλὰ ***Φαέστας, φάεννον, ἀέρρατε ἀέρρει*** διὰ τὸ μεταξὺ τῶν φωνηέντων F.

Ἐν τρισὶ Κρητικαῖς πόλεσιν, Ἱεραπύτνῃ, Ὀλέρῳ καὶ Ἀλλαρίᾳ, ἐν αἷς τὸ *ε* δὲν ἐτράπη εἰς *ι* (ἴδε ἀνωτ. σελ. 163), τὸ *ε* μετὰ τοῦ ἀκολούθου *ο* ἐν τοῖς ῥηματικοῖς τύποις συνῃρέθη εἰς *ω* μὲν ὅτε τοῦτο κεῖται ἐν θέσει βραχείᾳ συλλαβῇ (***ὠνωμένος, ἐπαινῶμες, παρακαλῶμες, εὐχαριστῶμες***), εἰς *ο* δὲ ὅτε ἐν θέσει μακρᾷ ἢ ἐν τῇ τελευταίᾳ, ***κοσμόντες, ἐπεστάτον*** κλπ. Ἐν μιᾷ δέ, Ἰτάνῳ οὔτε εἰς *ιο* ἐτράπη οὔτε συνῃρέθη, ***ἀσφαλέως, ποιησέω, προδωσέω, εὐορκέοσι*** κλπ.

Ἐν πολλαῖς διαλέκτοις τὸ *εο* ἤτοι σῴζεται, ***ποτέονται, ἐπαινέοντες***, ἢ συναιρεῖται εἰς *ευ*, ***βούλευ, Θεύδαμος, ὑπαρξεῦντι, κρινεῦντι, διαλυσεῦντι, ὄρευς, Ξενοκράτευς, Θεύφραστος Θεύλυτος*** κτλ.· πρβλ. παρὰ Θεοκρίτῳ ***αἰτεύμενος, φιλεῦντι*** κτλ.

Ἐν ταῖς διαλέκτοις Θήρας, Ἀνάφης, Ῥόδου καί τινων ἄλλων Δωρικῶν νήσων συνῃρεῖτο τὸ *εο* εἰς *ου*, ***Πραξιτέλους, γένους.***

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΡΕΣΕΩΣ ΕΝ Τῌ ΛΑΤΙΝΙΚῌ ΓΛΩΣΣῌ

---

§ 22. *Γένεσις τῆς ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ χασμωδίας καὶ ἐξαφανισμὸς αὐτῆς διὰ τῆς συναιρέσεως.* Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ διὰ τῆς συναιρέσεως ἐκβάλλονται χασμωδίαι προελθοῦσαι τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀποβολῆς ἡμιφώνου τινός, λ. χ. τοῦ i̯, τοῦ h, τοῦ v (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ s ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ), τὸ δὲ ἐκ τῆς συνθέσεως λέξεως περατουμένης εἰς φωνῆεν μετ' ἄλλης ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ κατ' ἀναλογίαν· πρβλ. lavatrina - latrina, *docei̯es - docēs (**φορεi̯εσι - φορεῖς*), *pontei̯es pontēs (**πολε(i̯)ες - πόλεις*), vehemens - vemens, de + emo - dēmo κλπ.

§ 23. *Νόμοι τῆς συναιρέσεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Ἡ συναίρεσις ἐν τῇ Λατινικῇ δὲν τελεῖται κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἀκριβῶς νόμους καθ' οὓς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἕνεκα τοῦ διαφόρου ἐν ἑκατέρᾳ γλώσσῃ τονισμοῦ (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 82 κἑξ.). Οὕτω λ. χ. ἐν μὲν τῇ Ἑλληνικῇ ὁ τόνος ἅτε ἀσθενὴς ὢν καθόλου εἰπεῖν οὐ κωλύει τὴν συναίρεσιν, τοὐναντίον δὲ ἐν τῇ Λατινικῇ· πρβλ. *ai̯es - *ai̯esis, ὅθεν aes aeris, ἀλλ' ai̯ĕ's - nos - aē'nos aē'neus, aē'nipes χαλκό-πους καθ' ἃ καὶ Aē'nobarbus, cogo, ἀλλὰ coē'gi, coā'ctus κτλ.

Εἰδικώτερον περὶ τούτων λέγομεν, ὅτι α) τὰ ὅμοια φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἓν μακρόν· πρβλ. lavatrina - latrina, Phraates - Phrātes, Ahala - Ala *monei̯ete - monēte (φορε(i̯)ετε), ne - hemo - nēmo, vehemens - vēmens, praehendere - praendere, deest - dest (Οὐεργιλ.), deerit - dērit (Λουκρητ.), *treies *reies

('Ινδ. trayas rayas) - trēs rēs, * fonteies (πολε(ι̯)ες) - fontēs, *dē - ĕmo - dēmo, *dē - ēgi - dēgi· *co - opertus - cōpertus, prōles, cohors - cōrs, co - honestat - cōnestat, cōram, cōpiae, cōpto, glōs ἐκ *glovos (πρβλ. *γαλόως)*, *pro + vorsus - prōrsus, aliōrsus dextrōrsus, * nevolo -* novolo - nōlo· * bi + himos - bīmus, nihil - nīl, ingenī, mii - mī, miis - mīs, dii - dī, diis - dīs, ii - ī, * tibia + cano - * tibiicen - tibīcen, provinciis - cīs, * vivita (*βιϝοτὰ*) - vīta, si vīs - sīs, divitis divitiae - dītis dītiae, *bi + jugae -*bijigae - bīgae, prae + emium - praemium, *prai - hibeo - praebeo, aivitas - aetas, *prai - vidis - praedis praes, *prai - vico -praeco, *prai - hida - praeda, *prai - itor - praetor, prae - esse - praesse κτλ.

β) Περὶ τῶν ἀνομοίων δὲ προκειμένου ἀνάγκη νὰ διακρίνωνται τὰ φαινόμενα ὅσα γίνονται ἐν τῇ λέξει τῶν ἐν τῇ συνθέσει, ἐπειδὴ παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ συνθέσει ἡ συναίρεσις χωρεῖ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ λέξει. Καθόλου λέγομεν ὅτι καὶ τὰ ἀνόμοια φωνήεντα συναιροῦνται, ὅταν προηγῆται τὸ ἁδρότερον, ἕπηται δὲ τὸ λεπτότερον, οἷον τὸ a + e, *amaįete - amāte, *amaįe - ama· τὸ a + ŏ, mavolo - mālo, *amaįo - amō, Mavors - Mārs· τὸ o + e, *novenos *noenos - nōnus, *movetos - mōtus· καὶ ἐν συνθέσει co(v)entio - cōntio, pro - emo - prōmo, co + epi - coepi· o + i, co - itus - coetus, co - ipere - coepere· e + i, de - inde - deinde, reį.

Τοὐναντίον δὲ παρέμενον ἀσυνάλειπτα α) τὰ συμπλέγματα eă, eu, iă, uă, iĕ, eŏ, uē καὶ β) τὰ συμπλέγματα aē', oā', oē', ἐν οἷς τὸ β' συστατικὸν εἶναι μακρὸν καὶ ἅμα τονούμενον (κατὰ τὸν ἱστορ. τονισμόν)· πρβλ. eam, eas, eat. moneam, neuter (μόνον ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐλέχθη δισυλλάβως), animalia, maria, genua, acuam, acuat, statua. genua, siet, audiet, materies, moneo, eo, statuĕt statuēs, aē'nus, coáctus coágulum coē'gi (coepi διὰ τὸ coepístis coepérunt, coeperā'mus κτλ., ἀλλὰ coē'gi διὰ τὸ ἁπλοῦν ēgi. εὑρίσκεται δ' ὅμως καὶ τὸ coēpi τρισύλλαβον παρὰ Λουκρητ. καὶ παρὰ Πλαύτῳ παρ' ᾧ καὶ τὸ δισύλλαβον, ἐν δὲ τῇ

Lex Repetund. ἀναγινώσκεται coiperit). (Καὶ τὸ ie φαίνεται ὅτι συνῃρέθη ἐν τέλει λέξεως, οἷον *finiįes - finīs, filie - filī, mie - mī).

Ἐν συνθέσει δὲ συνῃρεῖτο τὸ o+ă εἰς ō, co+amb-uro = comburo, po+arceo - porceo, cogo, cogito, colescere, copula, coptare, probeo. Καὶ τὸ e+a εἰς ē, de+ago - dego, debeo, debilis (de - habilis).

Ἐπειδὴ ἡ συναίρεσις συχνότατα ἐμφανίζεται ἐν τῇ συνθέσει, εἴπομεν δ' ἀνωτέρω σελ. 98 κἑξ. ὅτι τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἔπαθον ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις μεγάλας ἀλλοιώσεις ὅτε ἐν συνθέσει κατελάμβανον τὴν χώραν τῶν ἀτόνων συλλαβῶν, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται, ἂν πρὸ τῆς ἐξασθενώσεως ἢ μετ' αὐτὴν ἐγένετο ἡ σύνθεσις ἑκάστου τούτων. Πρὸς τοῦτο λέγομεν ὅτι σύνθετα οἷον cogo, cogito, probeo, nemo, debeo, dego κτλ. πείθουσιν ὅτι ἡ σύνθεσις καὶ συναίρεσις ἐγίνετο καὶ πρὸ τῆς ἐξασθενώσεως, ἄλλως ἔδει νὰ ἔχωμεν coepula (πρβλ. co-itus - coetus), coego, deigo ἢ dīgo, neimo κτλ. Καὶ πάλιν σύνθετα οἷον tibīcen, praebeo, praeco, bīgae κτλ. πείθουσιν ὅτι ἡ σύνθεσις καὶ συναίρεσις ἐγίνετο καὶ μετὰ τὴν ἐξασθένωσιν. Καὶ τοῦτο εἶναι εὔδηλον, ἀφοῦ ἡ σύνθεσις τῶν λέξεων εἶναί τι ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβανόμενον. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις συμβαίνει πολλάκις, ὥστε σύνθετα πρότερον συντεθέντα νὰ συντιθῶνται ἐκ νέου χάριν σαφηνείας ἢ ἄλλα πρῶτον νῦν συντιθέμενα νὰ φυλάττωσι τὰ στοιχεῖα αὐτῶν ἀσυνάλειπτα χάριν τοῦ εὐδιαγνώστου· πρβλ. cogito καὶ coagito ἐπὶ διαφόρου σημασίας, colesco καὶ coalesco, probeo καὶ prohibeo, conestare καὶ cohonestare, como καὶ coëmptio, deamare (Τερεντ.), deartuo (Πλαυτ.) deargento (Λουκιλ.) dearmo (Λιου.) κτλ.

§ 24. *Προϊόντα τῆς συναιρέσεως.* Παραβάλλων τις τὸ *amaįēs - amēs πρὸς τὸ amaįĕ - ama καὶ τὸ amaįō - amō πρὸς τὸ māvolo - mālo, βλέπει ὅτι ἐπὶ τὸ ποιὸν τοῦ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτοντος φωνήεντος μέγα δύναται ἡ διάφορος προσῳδία τῶν συν-

αιρουμένων· ἐντεῦθεν λέγομεν ὅτι ă+ē φέρει εἰς ē, πρβλ. *amaįēs - amēs, *snāįēs-nēs, *stāįēs-stēs κτλ., ἀλλὰ ă+ĕ=ā, *amaįĕs-amās, ă+ō=ō, *amaįō - amō, ă+ŏ=ā, Mavors - Mārs, *magisvolo -*magsuolo - māvolo - mālo, τ. ἔ. τὸ ποιὸν τοῦ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτοντος ὅμοιον τῷ α' τῶν συναιρετέων, ἂν τὸ β' εἶναι βραχύ, τῷ β' δέ, ἂν τοῦτο εἶναι μακρόν. Πρβλ. προσέτι co+ĕmo - como, ἀλλὰ co+ēgi=coēgi, ἤτοι τὸ o+ĕ=ō, τὸ δὲ o+ē=oë.

§ 25. *Περὶ τῆς συναιρέσεως ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Ἐπειδὴ αἱ μὲν παλαιότατα, κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κλίσεως, προκύψασαι χασμωδίαι ἐξηφανίσθησαν ὅπου ἦν τοῦτο δυνατὸν διὰ συναλοιφῆς ἐν αὐτῇ τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ πρὸ τῆς διασπάσεως αὐτῆς εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἀδελφὰς γλώσσας, νέαι δὲ χασμωδίαι ἐξ ἀποβολῆς ἡμιφώνων ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ δὲν ἀνεπτύχθησαν, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ, διὰ ταῦτα ὁ περὶ τῆς συναλοιφῆς λόγος ἐν τῇ Ἰνδικῇ Γραμματικῇ θέλει ἀναγκαίως περιορισθῇ ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν χασμωδιῶν αἵτινες ἀδιαλείπτως ἐπανελαμβάνοντο, τ. ἔ. τῶν ἐν τῇ συνθέσει καὶ τῇ συνεπείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐρεύνῃ περὶ τῆς θεραπείας ἢ ἀνοχῆς αὐτῶν. Κατ' αὐτὰ λέγομεν, ὅτι καθ' ἃ ἤδη ἀνωτ. σελ. 268 παρετηρήθη, ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ περιόδῳ, τῇ τοῦ Rig - vēda ἡ χασμωδία καὶ ἐν τῇ λέξει καὶ ἐν τῇ συνθέσει καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ ἦν ἔτι ἀνεκτή, ὅτι δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ δοκίμῳ περιόδῳ ὁ ἐξαφανισμὸς αὐτῆς κατέστη νόμος καθολικός, καὶ ὅτι μέσα πρὸς τοῦτο ἦσαν τὸ μὲν ἡ ἔκθλιψις, τὸ δὲ ἡ ἀφαίρεσις, τὸ δὲ ἡ συνίζησις, τὸ δὲ μάλιστα ἡ συναλοιφή. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐκθλίψεως ἐλέχθησαν ἤδη ἀνωτ. σ. 283-4 καὶ περὶ τῆς ἀφαιρέσεως σελ. 295 τὰ προσήκοντα. Περὶ δὲ τῆς συναλοιφῆς λέγομεν νῦν ὅτι ἐν τῇ συνθέσει καὶ τῇ συνεπείᾳ συγχωνεύονται α) τὰ ὅμοια φωνήεντα εἰς ἓν μακρόν, οἷον τὸ vāri iha asti (= ὕδωρ ὧδέ ἐστιν) συμπιλεῖται φωνητικῶς vārīhāsti, τὸ svādu udakam (ἡδὺ ὕδωρ) εἰς τὸ svādūdakam, τὸ praja - arthē εἰς pra-

jārthē = χάριν ἀπογόνων, praāpa εἰς prāpa κτλ. καὶ ἡ συγχώνευσις αὕτη εἶναι ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ ἀναγκαία.

β) Τὸ a καὶ ā μετὰ τοῦ i ἢ ī συνέρχονται εἰς ē, μετὰ δὲ τοῦ u ἢ ū εἰς ō, μετὰ τοῦ r εἰς ar, μετὰ τοῦ ē εἰς āi καὶ μετὰ τοῦ ō εἰς āu, tatrāiti=tatra ēti = ἐκεῖσε εἶσι, rājā indras = rājēndras = ὁ βασιλεὺς Ἴνδρας, mahā - ṛṣiṣ = mahaṛṣiṣ = μέγας σοφὸς κτλ.

γ) Προηγουμένου τινὸς τῶν λεπτοτέρων φθόγγων, i, u, ṛ, ἑπομένου δὲ ἄλλου, ἀνομοίου φωνήεντος, ἐπειδὴ οὗτοι σφόδρα συγγενεύουσι τοῖς ἡμιφώνοις, τρέπονται εἰς τοὺς ἡμιφώνους j, v, r, οἷον iti āha = ityāha (= οὕτως εἶπεν), madhu iva = madhviva (ὡς μέθυ), vadhu - āi = vadhvāi (δοτ. τοῦ vadhu = ἡ βοῦς), strī asya = stryasya (γυνὴ αὐτοῦ), duhitṛ - arthē = duhitrarthē = χάριν θυγατρός, abhi - arcati = abhyarcati. (Κατά τινας Γραμματικοὺς ἡ τροπὴ αὕτη ἐγίνετο μόνον ἐν συνθέσει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ, μόνον δὲ τὸ ī, ū συνεστέλλοντο εἰς i, u. Δῆλον ἄρα ὅτι δὲν ἐφηρμόζοντο οἱ εὐφωνικοὶ οὗτοι νόμοι πάντοτε καὶ ἀνεξαιρέτως).

Ὁμοίως τρέπεται καὶ τῶν διφθόγγων ē, ō, āi, āu τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν εἰς ἡμίφωνον i̯, u̯ πρὸ φωνήεντος, οἷον çētē = κεῖται, ἀλλὰ çay - ē = κεῖ(μ)αι.

Ἐντὸς λέξεως, ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ συνεπείᾳ, τὸ ī καὶ ŭ τρέπονται εἰς iy, uv καὶ οὕτως αἵρεται ἡ χασμωδία, οἷον bhū-s (= φύσις), γεν. bhuv-ás, dhī-s (= διάνοια), γεν. dhiy-ás, (πρβλ. *σῦς σὐὸς* ἀντὶ **συϝος*), pitriyas = πάτριος ἀντὶ *πατριιος, pátnī ácchā ὅθεν pátniy - ácchā, sādhú asmāi ὅθεν sādhuv asmāi.

Τὰ ἐκτεθέντα ἀνωτέρω ὑπὸ α' καὶ β' συνδυαζόμενα μετὰ τῶν ῥηθησομένων κατωτέρω περὶ τοῦ *στρατηγός, σφυρήλατος* κτλ. πείθουσιν ὅτι πάλαι κατὰ κανόνα τὸ τελικὸν φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης δὲν ἐξεθλίβετο, ἀλλὰ συνῃρεῖτο μετ' αὐτοῦ εἰς μακρόν. Ἡ δὲ συναίρεσις ἐτε-

λεῖτο καθ' οὓς νόμους πολλάκις ἡ κρᾶσις, τ. ἔ. ἐνίκα τὸ β'· πρβλ. *χρυσο-ἔλατος - χρυσήλατος, στρατο-αγὸς - στραταγός, ὑπο + ερέτης - ὑπηρέτης* κτλ.

Ἀξία προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθος συναίρεσις. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐν Τόμ. Α' σελ. 259 - 262 τὸ συνεσταλμένον μορμῦρον ə συνῃρεῖτο πάλαι ποτὲ μετὰ τοῦ παρ' αὐτὸ ἡμιφώνου i, u εἰς ī, ū, οἷον pōį - pəį - pī, gįā - gįə - gī *(πίνω βι-νέω), φωλεα - φῦλον* κλπ. Ἡ συναίρεσις αὕτη ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῷ διπλασιασμῷ ἢ ἐν τῷ α' μέρει τοῦ α' συνθετικοῦ, ἔτι δὲ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων, καὶ φαίνεται ὅτι ἐν μέρει ἀνέρχεται εἰς Ἰαπετικοὺς χρόνους· πρβλ. āp - nō - mi = apiscor adipiscor καὶ ἐφετικὸν īpsati τ. ἔ. i+əp-s-, āp- = ὕδωρ, καὶ dvīpá = νῆσος, *πρόσ-ωπον* καὶ ánīka, pratīka. Ἔπειτα *τρία* tria ἀλλὰ trī-ginta καὶ Ἰνδ. trī, vasū = τὰ ἀγαθά, vārī τὰ ὕδατα, purū' = πολλά, acrū = δάκρυα, madhū = μέθυα. Ὁμοίως ἐν τῇ καταλήξει τοῦ θηλ. καὶ οὐδ. εἰς *-ια*, bhárantī = **φεροντια - φέρουσα*, Λατ. genetr-ī-x, καὶ Ἑλλ. *ἅτι* ἐκ Κρήτης = *ἅ τι(ν)α, *ποτνι* ἀνθ' οὗ *πότνα* εἰσεχώρησεν ἀπὸ τοῦ **πότνιο*. Φαίνεται ἄρα ὅτι ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις ἤρξατο ἡ συναίρεσις, ἐξαρτωμένη ἴσως ἐκ τονικῶν λόγων, καὶ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις ἔλαβεν ἐπίδοσιν, καὶ κατίσχυσεν ἐν τούτοις πανταχοῦ, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ἐπεκράτησαν τὰ ἀσυνάλειπτα *ια, ιε, υε, οα, υα, ὄσσε*, ἀντὶ **οκιε* Ἰνδ. aksī, *δάκρυε, τρία, πολλά,* Ἰνδ. purū, *φέρουσα, μάκαιρα* κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ

§ 1. *Σπουδαιότης τοῦ ζητήματος· πλημμελεῖς ἑρμηνεῖαι αὐτοῦ.* Τὸ ζήτημα περὶ τῆς διαιρέσεως [1]) τῶν συνηρημένων τύπων παρ' Ὁμ. συνάπτεται στενῶς (καθ' ἃ παρετηρήθη ἄνω ι. σ. 344) μετὰ τῆς παρ' αὐτῷ χρήσεως τῶν συνηρημένων ἢ ἀσυναιρέτων τύπων καὶ δὴ μετὰ τῆς ἱστορίας οὐχὶ μόνον τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὅτι ὁ Ὅμηρος μετὰ τὴν συναίρεσιν παρεμβάλλει ὁμόφωνον φωνῆεν κατὰ τὸν Bekker, οὐδεμίαν ἔχει πιθανότητα καὶ δικαίως ὠνομάσθη «μανιῶδες ἐπιχείρημα» ἡ τοιαύτη θεωρία. Ἐν οὐδεμιᾷ ὑπ' ἀνθρώπων λαλουμένῃ γλώσσῃ ἢ διαλέκτῳ, ἀρχαίᾳ ἢ νεωτέρᾳ, παρετηρήθη ἡ παρεμβολὴ αὕτη, ὅπως λ. χ. ἡ συναίρεσις, ἡ ἐπένθεσις, ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ χρόνου κτλ. πάθη τῶν φθόγγων. Καὶ ἀληθῶς φαίνεται ὅλως παράδοξον καὶ ἀνάξιον τοῦ θείου

[1]) Οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ δὲν εἶχον ὁρίσει ἓν ὄνομα τοῦ φαινομένου τούτου, ἀλλ' ὠνόμαζον αὐτὸ διαφόρως, ἤτοι *διαίρεσιν, διάλυσιν, πλεονασμόν*· πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Β' 307, 36 «ἔθος Ὁμήρῳ τὰ τῆς δευτέρας συζυγίας (δηλαδὴ τὰ εἰς *-αω*) κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον πολλάκις διαλύειν εἰς δύο *αα* . . . .»· 309, 26 *ἀλόω* διαίρεσίς ἐστι τοῦ *ἀλῶ*· 29 *πρώονες* ὡς σώφρονες· τὸ γὰρ *πρῶνες* πληθυντικὸν διῃρέθη. ΜΕ. 450, 20 *καγχαλόωσι* πλεονασμῷ τοῦ ο ποιητικῶς· 178, 33 *ἀφόωντα* πλεονασμὸς τοῦ ο». Ἡμεῖς θέλομεν καλεῖ αὐτὸ *διαίρεσιν*, ἵνα φύγωμεν τὸ ὄνομα πλεονασμὸς ὃς ἀπατηλός,

Ὁμήρου. Θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡσεί τις τῶν νεωτέρων ποιητῶν χάριν τοῦ μέτρου ἐτόλμα *μπορόω, μπορείεις, ὁ νόους* ἢ *ὁ νούους, ἡ γήη* κλπ. Ἐλευθερίας τινὰς περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης εἶχον πάντοτε οἱ ποιηταί, ἀλλ' εἰς τοιαύτην ἀκολασίαν καταντῶσαν εἰς κατάγελων καὶ φθορὰν τῆς γλώσσης, οὐδενὸς ἔθνους ποιηταὶ καὶ ἥκιστα πάντων οἱ ἀριστοτέχναι Ἕλληνες ἠδύναντο νὰ προβῶσιν. Ἔπειτα τίνος ἕνεκα ἐλέγετο μὲν *ὁρόω* κτλ. ἀλλ' οὐχὶ καὶ *ὁρόωμεν* κτλ. ; Μάλιστα δὲ πάντων ἀπορεῖται, διατί δὲν ἀναλύεται πᾶσα μακρὰ συλλαβή, λ. χ. διατί οὐ λέγεται *τηήκω* ἢ *τήκωω, πάασας, πείειθω, ἀειείδωω, λέγωω, πέπληηγα* κλπ., ἀλλὰ μόνον τινὲς συναίρεσιν πάσχουσαι, καὶ διατί ἄλλοτε ἡ παρεμβολὴ αὐτὴ γίνεται πρὸ τοῦ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύψαντος φωνήεντος καὶ ἄλλοτε μετὰ τοῦτο· πρβλ. *ὁρόω* ἀλλὰ *μνώοντο* κτλ. Διὰ πάντα ταῦτα οὐδεὶς ἐπιστήμων πιστεύει σήμερον τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ.

Ἀλλ' οὐδ' ἡ ἄλλη ἑρμηνεία καθ' ἣν τὰ οὔπω συναιρεθέντα φωνήεντα ἀφωμοιώθησαν, τ. ἔ. καθ' ἣν τὸ *ὁράω* ἐγένετο ἀφομοιώσει *ὁρόω* τὸ *φάος φόος*, τὸ *ὁράεις ὁράᾳς*, τὸ *ὁράοιτε ὁρόῳτε*, τὸ *νηπιέας νηπιάας* κτλ. εἶναι δυνατή· πρῶτον διότι ἄνευ λόγου τινὸς ἄλλοτε μὲν φαίνεται ὅτι τὸ προηγούμενον ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἑπόμενον *φάος - φόος, ὁρόω, ὁρόωσι, νηπιάας* καὶ ἄλλοτε τοὐναντίον τὸ ἑπόμενον τῷ προηγουμένῳ, λ. χ. *ἀγοράασθε, ὁράασθε* κτλ.; Ἔπειτα διατί πλὴν τῆς ἀφομοιώσεως παρατηρεῖται καὶ ἔκτασις ὅλως ἀδικαιολόγητος ; φαίνεται ὡσεὶ ἐγένετο συναίρεσις καὶ ἔπειτα πάλιν ὡσεὶ τὸ φωνῆεν ἦν ἀσυναίρετον καὶ ἀφωμοιωμένον, λ. χ. *ὁράοιτε - ὁρῷτε - ὁρόῳτε, γοάοντα - γοόωντα, ὁράοντα - ὁρόωντα, αἰτιάονται - αἰτιόωνται, σκιάοντο - σκιόωντο, εὐχεταοίμην - εὐχετοῴμην, θόϝακος θόωκος* κλπ. Οὐδεὶς δὲ λόγος δύναται νὰ γένηται περὶ ὑπερβιβασμοῦ τοῦ χρόνου, ἐπειδὴ ὑπὸ τοὺς νόμους τούτου (ἰδὲ κατωτ. Κεφάλ. ΙΘ') δὲν ὑπάγονται τὰ φαινόμενα ταῦτα περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἀλλ' οὐδὲ ἀντέκτασις τοῦ *ο* εἰς *ω*, ὅπως ἐλέχθη, δύναται νὰ γένηται ἀποδεκτή, ἤτοι *ὁράοντι - ὁράωσι*, ὅθεν ἀφομοιώσει

ὁρόωσι· διότι τὸ *ναιετάουσι, ἀοιδιάουσι, λέγουσι* κτλ. διδάσκουσιν ὅτι παρ' Ὁμήρῳ ἡ ἀντέκτασις τοῦ *-ονσι* ἦν *-ουσι* οὐχὶ *-ωσι.* Ἀλλ' οὐδ' ἀντέκτασις διὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ j ἦν δυνατή, οἷον **ὁρᾰjοντα - ὁρᾰjοιτε - ὁρᾰjοντι* κτλ., ὅθεν *ὁρᾰ'οιτε,* **ὁρᾰ'οντι* κτλ. καὶ ἐκ τούτων καθ' ὑπερβιβασμὸν χρόνου *ὁρᾶ'ωσι ὁρᾰ'ωντα ὁρᾰ'ωτε,* διότι τὸ j οὐδέποτε ἐκπίπτει μετ' ἀντεκτάσεως. Οὐδ' ὅτι τὸ *ὁράουσι* προληπτικῇ ἀφομοιώσει ἐγένετο *ὁράωσι* καὶ ὑποχωρητικῇ *ὁρόωσι,* ὅπως ἄλλος ἐδίδαξεν, εἶναι δυνατόν· διότι τοιαῦται ἀφομοιώσεις μακρῶν φωνηέντων εἶναι ἀδύνατοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ· πρβλ. Κεφ. ΚϚ' Περὶ Ἀφομοιώσεως. Ἔπειτα πῶς τὸ *ὁράοιτε* ἔμελλε κατὰ τὴν γνώμην ταύτην νὰ καταστῇ *ὁρόῳτε;* Οὐδ' ἡ τῶν παλαιῶν διδασκαλία ὅτι τὸ Ὁμηρικὸν *ὁρόωσι ναιετάωσα* κτλ. ἐγένοντο κατὰ Δωρικὴν τροπήν, εἶναι δυνατή, διότι Δωρικὰ οὐκ ἀπαντῶσι παρ' Ὁμήρῳ. Ἔπειτα τίνος ἕνεκα ἐκ τῶν δῆθεν ἀφομοιώσεων τούτων προκύπτει πάντοτε τοιοῦτον φωνῆεν, οἷον καὶ ἐκ τῆς συναιρέσεως, οὐδέποτε δὲ ἄλλο, καὶ διατί τἆλλα φωνήεντα, οἷον τὸ *ε* καὶ *ι* δὲν ἔχουσιν ὁμοίως ἀφομοιωτικὴν δύναμιν; πρβλ. *τιμάειν - τιμᾶν* καὶ *ἐλάειν - ἐλάαν, μενοινάει - μενοινάᾳ,* διατί οὐχὶ καὶ *ἐλέειν* καὶ οὐχὶ *μενοινέει; τίμαε - τίμα* καὶ *φαέντατος - φαάντατος, ἀγοράεσθε - ἀγοράασθε,* οὐχὶ *ἀγορέεσθε, τιμάω τιμῶ* καὶ *φάος φόως, σάος σόος,* οὐχὶ δὲ *φάας σάας, ὑγιέας - ὑγιᾶς* καὶ *νηπιέας - νηπιάας* οὐχὶ *νηπιέες* κτλ., κτλ.

Διὰ ταῦτα πολλοὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἐκβάλωσιν αὐτοὺς ἐκ τῶν Ὁμ. ἐπῶν καὶ ἀποκαταστήσωσι τοὺς παλαιοτέρους, τοὺς ἔτι ἀσυναλείπτους τύπους παραδεχόμενοι ὅτι ὁ Ὅμηρος ὄντως μετεχειρίζετο τούτους τοὺς ἀσυναλείπτους, ὅτι δὲ ἡ παράδοσις τούτων ἐταράχθη κατόπιν ποτὲ καὶ ἔπειτα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ὁριστικῆς καταγραφῆς τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, ἐγένετο πλημμελὴς χρῆσις τοιούτων διῃρημένων τύπων ἀντὶ τῶν εἰς λήθην πρότερον περιπεσόντων ἀσυναιρέτων, ἵνα τὰ μέτρα καταστῶσιν ἄρτια.

(Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡρῳδιανοῦ Β' 919, 14 «ὁ Σιμωνίδης ἕνεκα τοῦ μέτρου δισυλλάβως ἀπεφήνατο τὸ *πῦρ,* τοῦτο γὰρ

μάλιστα φῆρες ἐστύγεον *πύνρ*», *κοίλη* δὲ ἀντὶ τοῦ παραδοθέντος *κοίλη* ἐπηνωρθώθη κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου παρὰ Μιμνέρμῳ κακῶς διαιρέσαντι τὸ *κοῖλος* εἰς *κοίιλος* ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ *κόϝιλος* cavos. Καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀριστοτέλους Πολιτείᾳ ἀνεγνώσθη «οἵ πολλῶν ἀγαθῶν ἐς κόρον *ἀάσατε*» (= ἐκορέσθητε) ἐν ἀποσπάσματι Σόλωνος ἀντὶ *ἄσατε* (Ὁμ. ἄσαι) κατὰ τὸ *ἀάσατε* = ἐβλάψατε. Καθόλου ὁμολογεῖται σήμερον ὅτι τῶν μεθ' Ὅμηρον ποιητῶν τινες κατὰ τὴν σχέσιν τῶν συνῃρημένων τύπων τῆς ἰδίας αὐτῶν διαλέκτου πρὸς τοὺς ἀσυναιρέτους τῆς Ὁμηρικῆς ἐτόλμησαν τὴν διαίρεσιν καὶ τοιούτων διφθόγγων, αἵτινες οὐδέποτε ἐξεφωνήθησαν διῃρημένως, ἤτοι κατὰ τὸ *πάις, εἰκάσδω, Ἀτρεΐδης, θέϊος, Ἀργέϊος, κόιλον, πλόιον, ὄΐγνυμι, ὀΐομαι, χροΐαισιν* κτλ. εἶπον καὶ *ὄιδα* καὶ *συνοΐκην*, καὶ *χρυσέιοι, βρενθεΐω, ἀνδρέιος, αὐλεΐαις, διωνός, κλαΐομεν, ἀιπνός*· ὁ Ῥιανὸς εἶπεν *αἰθρηγενέης* ἀντὶ *αἰθρηγενής*, ἄλλοι δὲ μεταγενέστεροι *φθανέει, εὐπρεπέης, Σωοναύτης* κτλ., ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σελ. 364).

Ὅτι κατ' ἀρχὴν τοῦτο ἦν δυνατόν, εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 351 ἔνθα ἐγένετο λόγος περὶ τῶν τύπων *ἑήνδανε, ἔηξεν* ἀντὶ *ἑάνδανε, ἔαξε* (ἐϝάνδανε, ἔϝαξε) ἐκ τῶν μεσολαβησάντων *ἥνδανε, ἦξεν*, ὅπως καὶ *ἤνασσε* ἀντὶ *ἐάνασσε*. Ὁμολογεῖται δὲ ὑπὸ πάντων σήμερον ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη πολλὰς ἔπαθον φωνητικὰς ἀλλοιώσεις, διὸ καὶ οὐκ ὀλίγους τύπους παντάπασιν ἀνερμηνεύτους παρέχουσι. λ. χ. *δηιόωμεν δηιόωντες, ἀρόωσι*, (παρ' Ἡσιόδῳ *ἀρόῳς)*, ἐν οἷς τὸ *ω, ῳ* ἀτοπώτατον, ὅπως τὸ *ει* ἐν ἄλλοις, οἷον *εἷος, τεῖος*, (Ἰνδ. yāvat tāvat) ἀντὶ *ἧος τῆος, εἵαται εἵατο* (Ἰνδ. āsatē āsata), ἀντὶ *ἥαται ἥατο, θείω* ἀντὶ *θήω, τεθνειώς, στείω, βείω, θείομεν, στείομεν, καταθείομαι, βείομαι* παρὰ τὸ *θήῃς θήῃ, στήῃς στήῃ, βήῃ, δαμήῃς* καὶ *δαμήῃ, χρεῖος χρειώ, πλεῖος* ἀντὶ *χρῆος χρηώ, πλῆος, στείατα φρείατα* ἀντὶ *στήατα φρήατα*· ὁμοίως *εἰοικυῖαι* ἀντὶ *ἠοικυῖαι, κυκειῶ* ἀντὶ *κυκηῶ (κυκάομαι)* κτλ. ἢ ἄλλα ἔτι προφανέστερα, οἷον ἀμφὶ πυρὴν κριτὸς *ἔγρετο* λαὸς Ἀχαιῶν ἀντὶ *ἤγρετο* ἐκ τοῦ *ἀγείρομαι*, ἐπειδὴ περὶ συναθροίσεως οὐχὶ περὶ

ἐξεγέρσεως πρόκειται ἐν Ω 789, ἢ *θεουδής* ἀντὶ *θεοδϜής-θεοδϜεής* ὅπως καὶ *δείδιτε δείδιμεν* κτλ. ἀντὶ *δέδϜιτε δέδϜιμεν* καὶ *ἔδδεισε* ἀντὶ *ἔδϜεισε*. Ὁμοίως ἀναγινώσκεται ἐν Χ 363 *λιποῦσ' ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην* ὁ πλημμελὲς ἀντὶ *λιποῦσα δροτῆτα καὶ ἥβην* κττ.

Ἀλλ' ὅμως παρὰ πάντα ταῦτα ῥητέον α) ὅτι πάντα τὰ παθήματα ταῦτα εἶναι σποραδικά, ἀτομικὰ ὡς εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ γένη ὅλα, οἷον τὸ τῆς διαιρέσεως· β) ὅτι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην μένει ἀδιανόητον πῶς ἦν δυνατὸν ἅμα μὲν νὰ διασωθῶσιν ἐν τῷ στόματι τῶν ῥαψῳδῶν οὕτω πολυάριθμοι ἀσυνάλειπτοι τύποι παρ' Ὁμήρῳ διὰ πάντων τῶν αἰώνων, ἅμα δὲ νὰ πάθωσιν ἄλλοι τοσοῦτοι καὶ ταῦτα ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ βλαφθῶσι τὰ μέτρα τῶν ποιημάτων καὶ νὰ παραμένωσι βεβλαμμένα ἐπὶ χρόνον τινά, μακρὸν ἢ βραχύν, ἀδιάφορον, ἔπειτα δὲ νὰ ἐπιχειρηθῇ ἡ ἐπανόρθωσις αὐτῶν· γ) ὅτι εἶναι παντάπασιν ἀπίθανον, ὅτι οἱ ῥαψῳδοὶ ἐρραψῴδησάν ποτε τὰ ἔπη μετὰ πλημμελοῦς ῥυθμοῦ ἐνώπιον πόλεώς τινος. Ἂν τυχὸν αὐτοὶ ἦσαν ἀναίσθητοι, οἱ ἀκροαταὶ αὐτῶν ᾐσθάνοντο βεβαίως κάλλιστα τὸν ῥυθμὸν καὶ θὰ ἐξεσύριττον αὐτούς· δ) ὅτι εἶναι ὑπερβαλλόντως τολμηρὰ καὶ ἄντικρυς βιαία ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ χιλιάδων ὅλων στίχων· ε) ὅτι καὶ ὁμολογηθέντος ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ, τῷ ἀπὸ τῆς ποιήσεως μέχρι τῆς καταγραφῆς τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, ταῦτα ἔπαθον συναίρεσιν ἐν τῷ στόματι τῶν Ἑλλήνων, πάλιν ἀπορεῖται πῶς ἠδύναντο οἱ ῥαψῳδοὶ ἢ ἄλλοι τινὲς ἐπιχειρήσαντες νὰ ἐπανορθώσωσι τὰ μέτρα νὰ ἔλθωσιν ἐπὶ τοὺς διῃρημένους τύπους. Τοὺς ἀσυναιρέτους ἠδύναντο εὐκολώτερον νὰ εἰσαγάγωσιν, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ ἐσῴζοντο τούτων πολλοὶ παρ' Ὅμ., ἀλλὰ τοὺς διῃρημένους ποῦ ἠδύναντο νὰ εὕρωσιν, ἐκτὸς ἂν εἴπωμεν ὅτι τότε ἦσαν ἐν χρήσει ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ· ἀλλὰ τοῦτο ὁμολογήσαντες, διατί νὰ μὴ ἀποδώσωμεν τούτους καὶ τῷ Ὁμήρῳ;

§ 2. *Ἑρμηνεία τῶν διῃρημένων τύπων.* Διὰ πάντα ταῦτα εἰκάζεται μετὰ πολλῆς πιθανότητος, ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον τού-

λάχιστον ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τῆς διαιρέσεως δὲν εἶναι φθορά τις τῆς παραδόσεως ἀλλ' ἀληθὲς φωνητικὸν φαινόμενον. Ὅπως δηλ. ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῇ τὰ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν συμφώνου τινὸς συμπεσόντα φωνήεντα οὕτω συνάπτονται μετ' ἀλλήλων, ὥστε δὲν δύναταί τις ἀκριβῶς νὰ ὁρίσῃ, ἂν μία ἢ δύο συλλαβαὶ ἐκφωνῶνται, πρβλ. *νὰ θελήῃς, νὰ χαρίῃς, ὁ Χαρύς, γάα, παάμη, ὁ λόος* καὶ *ὁ όος* (= ὁ λόγος) κλπ., καὶ καθ' ὃν τρόπον τὰς ἐκ τῆς συναιρέσεως προκυπτούσας συλλαβὰς ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις γραπτοῖς μνημείοις τῆς Ἰνδικῆς καὶ ἀρχαίας Βακτριανῆς γλώσσης (τῷ Rig-vēda καὶ Avesta) ἠδύναντο οἱ ποιηταί, καὶ ἁπλᾶς γραφομένας, νὰ παραλαμβάνωσιν εἰς τὴν ποίησιν ὡς δύο συλλαβὰς (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 509), οὕτως εἰκάζεται ὅτι ἐποίουν καὶ οἱ ἀοιδοὶ ἐκεῖνοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς συναιρέσεως τῶν τύπων τούτων, ἤτοι ἐπειδή, τότε γιγνομένης τῆς συναιρέσεως, δὲν ἦτο σαφὲς καὶ εὐδιάκριτον, ἂν μία μόνη ἢ δύο ἐξεφωνοῦντο συλλαβαί, οἱ ποιηταὶ ἠδύναντο κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου καὶ ὡς μονοσυλλάβους μακρὰς καὶ ὡς δύο συλλαβὰς νὰ παραλαμβάνωσιν αὐτὰς εἰς τὴν ποίησιν. Οἱ δὲ κατόπιν καταγράψαντες προσέχοντες ἐπὶ τὰ μέτρα ἔγραφον δύο ὅμοια φωνήεντα ὅπου δύο συλλαβαὶ ἀπῃτοῦντο, ἓν δὲ ὅπου μία μόνη, ἤτοι *ὁρόω* καὶ *ὁρῶ* ἐκ παραλλήλου, *ὁράᾳς* καὶ *ὁρᾷς, ὁρόων* καὶ *ὁρῶν, ὁρόωσα* καὶ *ὁρῶσα, ἀγοράασθε* καὶ *ἀγορᾶσθε, ἐάᾳς* καὶ *ἐᾷς, ἐλάαν* καὶ *ἔλων* κτλ. καὶ οὕτω πάντα ἐν οἷς καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῶν φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) φυλάττουσιν ἀμετάβλητον τὴν ἑαυτῶν προσῳδίαν. Οὕτως οἱ διῃρημένοι τύποι παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀμέσως πρὸ τῆς τελείας συναιρέσεως βαθμῖδα τῶν τύπων τούτων.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἐν οἷς τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον φαίνονται μεταβαλόντα προσῳδίαν. Οὕτω α) μεταβάλλεται ἡ προσῳδία τοῦ β' ἐν πολλοῖς, οἷον *ὁρόῳμι, εὐχετοῴμην, ὁρόωντες, ἀλόωνται, ὁρόωντο* κτλ., ταῦτα πάντα μεταγραπτέα νῦν εἰς *ὁρόοιμι, εὐχετοοίμην, ὁρόοντες, ἀλόονται, ὁρόοντο* κτλ., ἐπειδὴ οἱ μεταγραψάμενοι εὑρόντες ἐν τοῖς παλαιοῖς προευκλει-

δείοις ἀντιγράφοις γεγραμμένον τὸ *ο* καὶ *οι*, ὑπολαβόντες δὲ πλημμελῶς ὅτι ἐν τοῖς συνῃρημένοις πρότερον *ὁρῶ, ὁρῶσα, ὁρᾷς, ἐλᾶν* παρεμβληθέντος ὁμοφώνου φωνήεντος ἐγένετο *ὁρόω, ὁρόωσα, ὁράᾳς, ἐλάαν* κτλ. καὶ τὴν θεωρίαν ταύτην ἐφαρμόζοντες ἔγραψαν τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκῦπτον φωνῆεν καὶ πρὸ τούτου τὸ ὁμόφωνον βραχὺ καὶ ἐν τοῖς τύποις *ἀλόωνται, ὁρόωντο, ὁρόῳμι, εὐχετόῳμι* κτλ., καὶ οὕτω μετέβαλον τὴν προσῳδίαν τοῦ δευτέρου, οὐδενὸς λόγου πείθοντος ἢ ἐπιβάλλοντος τὴν ἔκτασιν ταύτην· 6) μεταβάλλεται ἡ ποσότης τοῦ πρώτου, οἷον *ἡβώοιμι - ἡβῷμι, ἡβώων - ἡβῶν - ἡβώωσα, μνάασθαι - μνᾶσθαι, μεναινάα - νᾷ, δρώωσι - δρῶσι, μνώοντο - μνῶντο, μαιμώων μαιμώωσα - μαιμῶσα, ἠγάασθε* κλπ. Οἱ τύποι οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἑρμηνευθῶσι φωνητικῶς, διὸ ἀναγκαῖον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὄντες ὅμοιοι τῷ *ὁράᾳς - ὁρᾷς, ὁρόωσα - ὁρῶσα, ἐλάαν - ἐλᾶν* ἔπαθον ἔκτασιν τοῦ πρώτου φωνήεντος διὰ μετρικὴν ἀνάγκην, περὶ ἧς ἰδὲ Κεφ. Κ΄. Ὁμοίως διὰ μετρικὴν ἀνάγκην, φαίνεται, ἐλέχθη καὶ *ὑπνώοντας, ἐπικυρτώοντε* ἀντὶ *ὑπνόοντας, ἐπικυρτόοντε.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΒΙΒΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ Η ΑΝΤΙΜΕΤΑΧΩΡΗΣΕΩΣ

---

§ 1. *Τί ἐστιν ἀντιμεταχώρησις. Φύσις καὶ ὅροι τῆς γενέσεως αὐτῆς.* Πολλάκις παρατηρεῖται ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ὅτι ἡ σχέσις τῆς προσῳδίας δύο παρακειμένων φωνηέντων τῆς αὐτῆς λέξεως μεταβάλλεται, ὥστε ἀπὸ μακροῦ + βραχεῖ προέρχεται βραχὺ + μακρῷ· τὸ φαινόμενον τοῦτο ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοὶ *χρόνου ὑπερβιβασμόν*, ἐπ' ἐσχάτων δὲ προετάθη ἡ ὀνομασία *ἀντιμεταχώρησις*. Τοῦτο ἰδιάζον ταῖς εἰρημέναις διαλέκτοις ἑρμηνεύεται φυσιολογικῶς ὧδε: τὰ φωνήεντα ταῦτα ἀνῆκον μὲν καθ' ἃ εἴπομεν τῇ αὐτῇ λέξει, καὶ δὴ ἐξεφωνοῦντο εὐθὺς τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, δὲν ἐχωρίζοντο δὲ διὰ συμφώνου τινός, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἀρθρώσεως τοῦ πρώτου ἤρχοντο ἀμέσως ἐπὶ τὴν τοῦ δευτέρου, οὐδενὸς φραγμοῦ ἔν τινι μέρει τοῦ στόματος τελουμένου, διότι τότε θὰ παρήγετο σύμφωνον κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 136 κἑξ.· ἐντεῦθεν συνέβαινεν ὥστε καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν προφορὰν τὴν ἰδιάζουσαν τῇ Ἰωνικῇ φυλῇ καὶ διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἄρθρωσιν ἅμα μὲν τοῦ προηγουμένου λεπτοτέρου φωνήεντος *η*, ἅμα δὲ τοῦ ἑπομένου ἁδροτέρου *ο*, *α*

(πρβλ. τὰ ἡμέτερα *γενῃά, φωλῃά, φωτιά,* ἀλλὰ *νὰ πάω, νὰ φάω),* νὰ τελῶσι μὲν τὴν ἄρθρωσιν τοῦ πρώτου ταχύτερον, νὰ σπεύδωσι δὲ ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ β′ προφέροντες τοῦτο μακρότερον, ἤτοι νὰ βραχύνωσι μὲν τὸ α′, νὰ ἐκτείνωσι δὲ τὸ β′.

Σημειωτέον δ' ὅτι, ἐπειδὴ ὅπως αἱ ἄλλαι φωνητικαὶ ἀλλοιώσεις οὕτω καὶ αὕτη ἀνάγκη ἀπόλυτος εἶναι νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐτελέσθη κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως (πρβλ. Τόμ. Α′ σελ. 189), διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πολὺν χρόνον πάντως ἀπῄτησεν ὁ καταρτισμὸς αὐτῆς, καὶ δὴ ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους οὔτε τοῦ α′ φωνήεντος οὔτε τοῦ β′ ἡ προσῳδία θὰ εἶχεν ἀκριβῶς ὅπως ἐν ἄλλαις χώραις ἡ τῶν βραχέων καὶ μακρῶν φωνηέντων, ἀλλὰ πολλαχοῦ θὰ ἦτο μεσάζουσά τις μεταξὺ μακρᾶς καὶ βραχείας, καὶ ὅτι ὅπως κατὰ χρόνους οὕτω καὶ κατὰ τόπους ἐκ τῶν προτέρων ἀνάγκη νὰ προσδοκῶμεν ὅτι θὰ ἐπεκράτει πολλὴ τούτων ποικιλία.

Ὅτι δὲ ὄντως μετὰ τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τοῦ προηγουμένου φθόγγου *η* καὶ τοῦ ἀκολούθου *ο* ἢ *α* συνάπτεται στενῶς τὸ φαινόμενον τοῦτο, μανθάνει τις καὶ αὐτὸς παρατηρήσας ὅτι τὰ συμπλέγματα ᾱ+*ο*, *αι*+*ο*, *αι*+*α*, ῑ+*ο*, ῑ+*α*, *ει*+*α*, *ει*+*ο*, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον στοιχεῖον τούτων δὲν συνεξεφωνεῖτο ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ μετὰ τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος *ο*, *α* ὁπωσδήποτε ἡνωμένως, ἀλλ' ἀεὶ κεχωρισμένως, δὲν πάσχουσιν ὑπερβιβασμὸν χρόνου· πρβλ. *ἰσϝος - ῑ*ός, γρᾱϝ-ὸς γρᾱός, ἵππειος, βόειος, μνημεῖον, σημεῖον σημεῖα, ἀρχαῖος ἀρχαῖα* κτλ., ὅπως οὐδὲ τὸ σύμπλεγμα *ηι*, ἐντεῦθεν *Τέως* ἀντὶ **Τηος* ἀλλὰ *Τήιος, παρήιον παρηιὰ παρηὶς Αἰγηὶς* κτλ.

Πάσχουσιν ἄρα ἀντιμεταχώρησιν οὐχὶ πάντα τὰ μακρὰ φωνήεντα, ἀλλὰ μόνον τὸ ē, ę̄, ὅτε μετ' αὐτὰ εἵπετο *ο* ἢ *α*, ἤτοι μόνα τὰ συμπλέγματα ē+*ο* ἢ ę̄+*ο*, ē+*α* ἢ ę̄+*α*. (*Ἂν τὸ ē προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ᾱ ἢ ἐξ ἀντεκτάσεως τοῦ *ε* κατὰ τὰ ἐν Κεφ. ΚΑ′, οὐδὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα).

(Καὶ τὸ σύμπλεγμα *η*+*ω* τρέπεται εἰς *ε*+*ω*, *νηῶν-νεῶν, βα-*

*σιλήων - βασιλέων,*θηϝαϝορὸς - *θηωρὸς - θεωρὸς* ὅπως καὶ *νηὸς - νεώς, βασιλῆος - λέως, ἡ ἠὼς - ἡ ἕως,* ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς μακρότητα τοῦ ἑπομένου φωνήεντος δὲν εἶναι ἐμφανὴς ὁ ὑπερβιβασμὸς ἀλλ' ἁπλῶς ἡ βράχυνσις τοῦ προηγουμένου φωνήεντος).

('Εν ταῖς 'Αττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκονταί τινες τύποι τῆς ὀνομ. πληθυντικῆς εἰς *-εης,* οἷον *'Αγρυλέης* (408 π. Χ.), *ἱππέης* (394 π. Χ.). 'Αλλ' οὗτοι δὲν προῆλθον ἐκ τῶν 'Ομηρικῶν εἰς *-ῆες, ἱππῆες, βασιλῆες, νομῆες* κτλ. κατ' ἀντιμεταχώρησιν· τοῦτο μανθάνει τις παρατηρήσας ὅτι πολὺ πρότερον ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων οἱ συνῃρημένοι τύποι εἰς *-ῆς,* ἐκ τούτων δὲ κατὰ τὴν γενικὴν εἰς *-εων* καὶ αἰτιατικὴν εἰς *-εας* ἐγένετο νεωτέρα ὀνομαστικὴ μετὰ τοῦ *ε,* ἤτοι *ἱππέ-ης* κατὰ τὸ *ἱππέ-ων ἱππέ-ας).*

'Επειδὴ δὲ κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 306 αἱ ἐκ τῆς ἀποβολῆς τοῦ *s* καὶ j προκύψασαι χασμωδίαι ἐξηφανίσθησαν ἐν τῇ 'Αττικῇ διαλέκτῳ σχεδόν τι πᾶσαι διὰ συναιρέσεως, διὰ τοῦτο κυρίως ἐπὶ μόνων τῶν ἐκ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ϝ ἀπολειπομένων χασμωδιῶν τοῦ ēo, ēa, ḗo, ḗa ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀντιμεταχώρησις. Καὶ ἀληθῶς ἐν τῇ 'Αττικῇ διαλέκτῳ σχεδὸν μόνον ἐπὶ τοιούτων συμπλεγμάτων, ἃ πρότερον ἐχωρίζοντο διὰ τοῦ ϝ, πρὸς δὲ ἐπί τινων κατ' ἀναλογίαν προελθόντων, παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο, καὶ ἐπί τινων δισυλλάβων, ἃ διὰ τὴν δισυλλαβίαν παρέμειναν ἀσυναίρετα (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 306. 308)· πρβλ. *νᾱὸς - νηὸς* (οὕτως 'Ηρόδ.) *νεώς, νεωκόρος, ναῦς - ναϝος - νηὸς - νεώς,*λιποναϝος - λιπόνεως, 'Ακρόνεως Αναβησίνεως, λαὸς - ληὸς* (οὕτως 'Ιππῶναξ καὶ παρ' 'Ομ. *Ληόκριτος) -λεὼς — 'Αναξίλεως, 'Αρχέλεως, κραταίλεως, Λεωσθένης, ἵληϝος* (οὕτως ἐν Λακωνικῇ ἐπιγραφῇ *ἵληϝω(ιθυ)μῶι) -ἵλεως, ἦος τῆος* (οὕτω παρ' 'Ομ. οὐχὶ *εἷος, τεῖος) -ἕως τέως,* Δωρ *ᾶος - ᾶς, χρῆος - χρέως, πλῆος - πλέως, μετήορος - μετέωρος· φρῆαρ* (οὕτω παρ' 'Ομήρῳ οὐχὶ *φρείατα) - φρέαρ· στῆαρ - στέαρ, τεθνηὼς - τεθνεώς, βασιλῆος βασιλῆα βασιλῆας - βασιλέως βασιλέᾱ βασιλέᾱς, ἔκηα - ἔκεᾱ,* ὁ *Φλοὺς καὶ ὁ*

φλέως, ἡ Κέως, ἡ Τέως, ἀλλὰ τὸ ἐθνικὸν ὁ *Τήιος· Βριάρεως, Τυνδάρεως,* **ἠϝόρταζον* **ἠϝόραον* **ἠϝάλων - ἑώρταζον, ἑώρων, ἑάλων,* καὶ ὑπερσυντέλικον *ἐώλπεα, ἐῴκη,* **ἠϝοινοχόον ἐῳνοχόουν* κτλ., * *λη - ϝοργὸς - λεωργὸς* * *γᾱ - ϝοργὸς -* **γηοργὸς - γεωργὸς* (παρὰ τὸ *τιμᾰϝορος - τιμωρός, πυλᾰορὸς - πυλωρός), ἀρχιέρεως* ἐκ τοῦ **ἀρχιερηϝ-ος,* ὅπως *ἡμιέκτεως* ἀπὸ **ἡμιεκτηϝ-ος,* (πρβλ. *στατὴρ - ῆρος, τετραστάτηρ-ον, ἀνὴρ - ἀνδρ-ὸς - εὔανδρ-ος τρίμηνος ἔκμηνος, εὐλίμενος, χοῖνιξ-κος ἡμιχοίνικ-ον* κλπ.)· ἐκ τοῦ συνθέτου *ἀρχιέρεως* ἀπεχωρίσθη ἁπλοῦν *ἱέρεως* ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ Ἰωνικῇ (ὁ Ἡρόδοτος ὅπως καὶ ὁ Πλάτων ἀεὶ ὁ *ἱερεύς, ὁ ἀρχιέρεως).* Ὁμοίως *Ἀμφιάρηϝος - Ἀμφιάρεως* (κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *ἀρὰ* ἐγένετο ἔπειτα *Ἀμφιάραος* καὶ τὸ *Ἀμφιάραον),* **ἱερηϝο-σύνη ἱερεωσύνη,* **ἱερηϝό-συνα ἱερεώσυνα,* **ὀρηϝο-κόμος - ὀρεωκόμος,* ὅπως καὶ *νηοκόρος - νεωκόρος, ληοκόρος λεωκόρος, γηο-μέτρης - τόμος - πόνος* κλπ. *-γεωμέτρης, γεωτόμος, γεωπόνος* κλπ. Ὁμοίως ἐγένετο * *Ἀλκμᾱϝων Ἀλκμά'ων - Ἀλκμήων - Ἀλκμέων,* **ὀργα - ϝών,* **ἀπατα- ϝών,* **λυμα - ϝών,* **κυκα- ϝὼν* κτλ. καὶ *ὀργεῶ'ν, ἀπατεῶ'ν, λυμεών, κυκεὼν* (Δωρ. *κυκᾶνι), πυλεών, Οἰνεὼν* κτλ. *Μαχάων - Μαχέων, ὀπάων - ὀπέων, ἀὼς - ἠὼς -* **ἤως* (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 465 καὶ 531-2) *-ἕως.*

Καὶ ὅπου κατὰ τὰ ἐν Κεφαλαίῳ ΚΑ' ῥηθησόμενα προῆλθε τὸ *ε̄* ἐξ ἀντεκτάσεως τοῦ *ε* πρὸ τοῦ *σϝ*, εἵπετο δὲ ŏ, ᾰ, ἐγένετο ἀντιμεταχώρησις· οὕτω συνάπτεται τὸ Κρητικὸν *τέλεος* καὶ τὸ Κῷον *τέλεως,* τὸ Ὁμηρ. *ἀρνηός,* Αἰολ. *ἀρνηάδες ἀρνηάδων,* Ἀργ. *ἀρνηὶς* καὶ Ἀττ. *ἀρνεώς* κτλ.

§ 2. *Ἀνωμαλίαι τινὲς περὶ τὴν ἀντιμεταχώρησιν καὶ ἑρμηνεῖαι αὐτῶν.* Τὸ *χρεὼν* οὐχ ἀπὸ τοῦ *χρὴ + ὄν,* ἐπειδὴ μόνον ἐν λέξει οὐχὶ μεταξὺ δύο λέξεων ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ χρόνου ἦν δυνατός. Ἐγένετο ἄρα ἀπὸ τοῦ θηλυκοῦ ἡ *χρηὼ - χρεὼ* καὶ προσέλαβε τὸ *ν* κατὰ τὸ *δίκαιον, ἀναγκαῖον, προσῆκον.* Διὰ τοῦτο εὕρηται καὶ παρὰ Πινδάρῳ ᾧ ἄγνωστος ὁ χρόνου ὑπερβιβασμός. Καὶ κατὰ τοὺς χρόνους διαφέρει τὸ *χρεὼν* τῶν συνθέτων τύπων τοῦ *χρὴ*

(ἐ)χρῆν, χρῆ χρείη χρῆναι· ἐπειδὴ τὸ *χρεὼν* ἄρχεται ἀπὸ Σόλωνος καὶ Θεόγνιδος, ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἴωσι καὶ τοῖς Ἀττικοῖς τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ἀλλὰ τοῖς ῥήτορσιν εἶναι ἄγνωστον, ἤτοι ἀλλότριον τοῦ Ἀττικοῦ λόγου· τοὐναντίον τὸ *χρῆ, χρείη* κτλ. εἶναι γνωστὰ τῷ Πινδάρῳ, Σοφοκλεῖ καὶ τοῖς κωμικοῖς καὶ βραχὺ τοῖς ῥήτορσιν.

Τὰ κατ' ἀντιμεταχώρησιν ἀλλοιωθέντα δὲν συναιροῦνται περαιτέρω, ἐκτὸς ἂν προηγῆται τούτων φωνῆεν, καθ' ἃ ἐλέχθη ἀνωτέρω σελ. 316 *τοῦ Λεοντιῶς, τὸν Στειριᾶ, τὸν ἁλιᾶ, τοὺς ἁλιᾶς, τοῦ Πειραιῶς, τὸν Πειραιᾶ* κτλ., πρβλ. καὶ τὰ Ὁμηρικὰ καὶ Ἰωνικὰ *Ἀσίω* ἀντὶ *Ἀσίεω - Ἀσίαο, ἐϋμμελίω - λίεω - λίηο - λίᾱο, βορέω, Αἰνείω, Ἑρμείω* κτλ.

Μόνον τὸ *Ποσειδάϝων* φαίνεται ὅτι, εἰ καὶ προηγεῖτο σύμφωνον τῶν διὰ τοῦ ϝ χωριζομένων φθόγγων, *αϝο*, ἔπαθεν ἀντιμεταχώρησιν, *Ποσειδέων* Ἰων., καὶ πρὸς ταύτῃ συναίρεσιν, *Ποσειδῶν - ῶνος*. Ἀλλ' ὅστις ἐνθυμηθῇ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀρχαιότατον, ὅτι ἐκλίνετο μεταπτωτικῶς, πρβλ. Θεσσ. *Ποτειδοῦν* ἀντὶ **Ποτειδᾰϝων* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 367), **Ποτιδα(ϝ)ια - Ποτίδαια* κτλ., πείθεται ὅτι ἡ συναίρεσις εἰς *ω* ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ὁρμηθῇ ἀπὸ τῶν πλαγίων πτώσεων, ἐν αἷς τὸ *ᾱϝων* συνεστέλλετο εἰς *-ᾰϝον*, ὅθεν ὁμαλῶς *Ποσειδῶνος - ῶνι* καὶ ἐκ τούτων ἡ ὀνομαστικὴ *Ποσειδῶν*.

Ἐν οἷς παλαιότερον οὐχ ὑπῆρχε τὸ σύμπλεγμα *ηο*, δὲν ἠδύνατο φύσει ν' ἀναπτυχθῇ ἀντιμεταχώρησις· εἴ που δὲ σήμερον φαίνεται *εω*, εἰ καὶ πρὶν δὲν ἦτο *ηο*, ἀνάγκη νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐκανονίσθη κατά τινα ἀναλογίαν. Οὕτως ἔχουσιν αἱ γενικαὶ *τοῦ πήχεως, τοῦ ἄστεως* ἀντὶ *τοῦ πήχεος, τοῦ ἄστεος* (οὕτως ὄντως παρὰ τοῖς Ἴωσι), *φύσεως, δόσεως* κτλ.· ἐπειδὴ δηλονότι ἐλέγετο ὁμοίως *τῷ πήχει, τῇ φύσει, τῷ ἄστει, οἱ πήχεις, αἱ φύσεις*, καὶ *τῷ βασιλεῖ, τῇ πόλει* κτλ., ἐλέχθη καὶ *τῆς φύσεως, τοῦ ἄστεως, τοῦ πήχεως* κατὰ τὸ *τῆς πόλεως, τοῦ βασιλέως·* πρβλ. καὶ τὸ *ἐρινεὼς* παρὰ τὸ *ἐρινεός, ὁ χελιδόνεως* (= εἶδος ἰσχάδων) παρὰ τὸ *χελι-*

δόνειος κατὰ τἄλλα δένδρων ὀνόματα, οἷον *δαμαρίππεως, κορώνεως, φιβάλεως* κλπ.

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χ. ἤρξατο νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἐκ τῶν διαλέκτων καταρτισθεῖσα β' κλίσις τῆς Κοινῆς, ἐντεῦθεν λέγεται *λαὸς ναὸς* κλπ. περιοριζομένης καὶ ἐξαφανιζομένης βαθμηδὸν τῆς Ἀττικῆς κλίσεως.

§ 3. *Περὶ ἀντιμεταχωρήσεως παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς νεωτέροις Ἴωσιν.* Παρὰ τῷ Ὁμήρῳ παρατηρεῖται ὅτι συνῳδὰ τῷ χαρακτῆρι τῆς γλώσσης αὐτοῦ παρὰ τὰ μεταβληθέντα κεῖνται μάλιστα πολλῷ συχνότερον τὰ ἀμετάβλητα· πρβλ. *Ληόκριτος Ἀγέλαος Μενέλαος* καὶ *Ἀγέλεως, Πηνέλεως, Ποσειδάων, τῆος ἧος* καὶ *ἕως τέως, ἔκηα κήαντας, νηός, νῆα νηὸς νηῶν νῆας, Ἐχένηος Κλυτόνηος* καὶ *Ἀκρόνεως Ἀναβησίνεως, φρήατα, χρῆος, χρηώ, πλῆος ἐνίπληος πλήη, μετήορος, παρήορος συνήορος, Ἀμφιάρηος, βασιλῆος βασιλῆα βασιλῆας βασιλήων* καὶ οὕτως ἀεὶ πάντα τὰ εἰς *-ευς* προσηγορικά [1]) καὶ *Βριάρεων* κλπ. Ὁμοίως *στήομεν βήομεν θήομεν θήομαι, τραπήομεν νεμεσσηθήομεν* ἀλλὰ καὶ *θέωμεν, στέωμεν, κτέωμεν, φθέωμεν φθέωσι, ἑστεῶτος, μιγέωσιν, πεπτεῶτα, τεθνεῶτι* κτλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς *-εὺς* κυρίων ἐπικρατεῖ ἀρχαιόθεν σάλος· πρβλ. *Ἀτρέος υἱέ, Ἀτρέος υἱόν, Ἀτρέϊ, Τυδέος, Τυδέϊ, Ὀδυσσῆος, Πηλέος Πηλέϊ* καὶ *Πηλῆϊ* (*Μηκιστέος* ἐν νεωτέροις μέρεσι τῆς Ἰλιάδος). Παρατηρεῖται δὲ ὅτι καὶ ἐν Λέσβῳ ἐλέγετο *βασίληος* ἀλλ' *Ἀχίλλεα,* τ. ἔ. ὅτι καὶ αὐτόθι διέφερεν ἡ κλίσις τῶν κυρίων ὀνομάτων. (Παρ' Ἡροδότῳ λέγεται *Ἀχιλλήιος δρόμος* ὅπως καὶ *οἰκήιος,* ἀλλὰ *Ἀχιλλείου πόλιος,* ἅτε Αἰολικῆς καὶ δὴ καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς). Αἰτία τούτου κεῖται κατ' ἄλλους μὲν ἐν τῇ παραγωγῇ, κατ' ἄλλους δὲ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων τούτων. Περὶ τούτου ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος ἐν τῷ περὶ παραγωγῆς καὶ κλίσεως.

Ἄλλος σάλος τῆς προσῳδίας τῶν ἀντιμεταχωρούντων παρα-

[1]) Μία μόνη ὑπάρχει ἐξαίρεσις ἤτοι τὸ *τοκέων* ἐν Ο 660 καὶ Φ 587, ἀνθ' οὗ προσετάθη *τεκέων*.

τηρεῖται ἐν τοῖς ἰδιώμασι τῆς νεωτέρας Ἰάδος, ἐν οἷς ἀπαντῶσι τοῦτο μὲν ζήλῳ ἀρχαιότητος καὶ κατὰ μίμησιν τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν τύποι ἄνευ ἀντιμεταχωρήσεως, τοῦτο δὲ τύποι μετ' αὐτῆς καὶ πάλιν ἄλλοι μετὰ πλήρους βραχύνσεως ἀμφοτέρων τῶν φωνηέντων· πρβλ. *ληὸς* Ἱππώνακτος καὶ *λεὼς* Ἡροδ., *Ἀναξίλεως* ἐπιγρ. καὶ *Λευτυχίδης* παρ' Ἡροδ. καὶ *Λεύκαρος Λευκάριος* ἐπιγρ. Στύρων· *παιήονα* Ἀρχιλόχου, *νηὸς* Ἡροδ. καὶ *Ποσειδέων, Ἀμυθέων, Ἀλκμέων, ὀπέων, δίμνεως, κυκεών, ξυνεών, χρέωνται, χρεώμενος*, ἀντὶ *χρήονται χρηόμενος, ἑστεὼς τεθνεώς*, παρ' Ὁμ. *τεθνηώς, μετέωρος, γεώπεδον* (Ἡροδ.) (παρὰ τὸ *γηοχέοντι)* καὶ *Ἀρχηγέτευ, Ἀκέστευ, Ἀριστεῦ, Πυθεῦ* κτλ. ἀντὶ *Ἀρχηγέτεω, Ἀκέστεω, Ἀριστέω, Πυθέω.*

Ἐπὶ δὲ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων καὶ βράχυνσις· πρβλ. παρ' Ἡροδότῳ *λεώς, δίμνεως, Μενέλεως, Ἀμφιάρεως*, ἀλλὰ καὶ *ἵλεος, ἀναξιόχρεος, πλέος, ἔμπλεος* (παρ' Ἀρχιλ. *πλέως)* καὶ ὁ *νεός*· ὁμοίως ἐπὶ τῶν τριτοκλίτων, οἷον τοῦ *βασιλέος* (Ἡροδ.), τὸν *βασιλεᾰ, ἱερέος* (Ὠρωπ.), *Δωριέος* (Ἀμοργ.), *Ἀνδρέος* (Χίῳ), *Θησέος, Πριηνέος, Φιλέος* κλπ., ἀλλὰ *πόλεως* Ἀρχιλ. καὶ Χίῳ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, *Κεγχρέως, ἱέρεως* Μιλήτ., *ἵλεως* Ἡρῴδα, *τέλεως* Κῶ κλπ. Δῆλον ἄρα ὅτι καὶ ὡς πρὸς ἄλλα καὶ ὡς πρὸς τὰς πτώσεις τῶν εἰς *-εὺς* ἐπεκράτει σάλος παρὰ τοῖς Ἴωσιν. Λέγεται ὅτι αἱ πτώσεις αὗται λήγουσαι ἀήθως εἰς *-ως - ᾱ - ᾱς* ἐκανονίσθησαν κατὰ τὰς πολλὰς εἰς *-ος - ᾰ - ᾰς* κλπ., καὶ τοῦτο φαίνεται ἀληθές, ἐπειδὴ μόνον ἐν ταῖς καταλήξεσι, ταῖς οὕτως ἐπιδεχομέναις ἐξομαλισμόν, παρατηρεῖται τοιαύτη ἀπώλεια τῆς μακρότητος, τοὐναντίον δὲ ἐπὶ τῶν θεμάτων ἀείποτε σῴζεται τὸ ϐ' μακρόν.

§ 4. *Περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀντιμεταχωρήσεως.* Ὅταν τις παρατηρήσῃ α) ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς ἀντιμεταχωρήσεως ἰδιάζει μόνῃ τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ, ἀγνοεῖται δὲ ὅλως ἐν ταῖς λοιπαῖς, *αὖως ἀὼς ἕως, τᾶος τέως, λαος - λεώς*· ϐ) ὅτι οὔτε ἡ φύσις τοῦ τόνου οὔτε ἡ θέσις αὐτοῦ μεταβάλλεται διὰ τὴν ἀντιμεταχώρησιν, πρβλ. *τᾶς ναϝὸς - τῆς νεώς, ὁ Ἀναβασίναϝος - ὁ Ἀναβη-*

σίνεως· γ) ὅτι τά τε ἀρχαῖα ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ F συμπεσόντα *ηα* *ηο* καὶ τὰ ἐξ ἀντεκτάσεως προελθόντα *ε̄ο* *ε̄α*, ὁμοίως διετέθησαν, **τελεσϝος* - **τελε̄ος* - *τέλεως*, **τέλεαϝοι* - **τελε̄οι* - *τέλεῳ, τέλῃον* - *τέλεων* (ἐν Κῷ, γνωστὸν εἶναι ὅτι καὶ ἐν ταῖς Κῴαις ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκονται Ἰωνισμοί, οἷον *δέκνυμι, δέξω, κνεῦσα, ξυλέων* (ξυλή), ἐξ οὗ δῆλον ὅτι παρὰ τὴν Δωρίδα ἐλαλεῖτο καὶ Ἰὰς ἐν Κῷ)· δ) ὅτι ἔπαθεν ὁμοίως ἀντιμεταχώρησιν καὶ τὸ Ἰαπετικὸν *η* καὶ τὸ ἐκ τοῦ μακροῦ *α* προελθὸν ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Ἀττικῇ διαλέκτῳ. *λαός* - *λεώς*, *βασιλῆος* - *βασιλέως*· ε) ὅτι καὶ τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως δύο ὁμοίων φθόγγων *εε*, *ηε*, προκῦψαν μακρὸν φωνῆεν ē ἐβραχύνθη πρὸ τοῦ ἀκολούθου βραχέος, ἐκταθέντος οὕτω, πρβλ. τὰ *χρήεα* - *χρῆα* - *χρέα*, τὰ *κλέεα* - *κλεῖα* (οὕτως Ἡσιόδ. Θεογον. 100) -*κλέᾱ*, *ἀκλεέα* - *ἀκλεῖα* - *ἀκλέα*, *τοῦ χρήεος* - *τοῦ χρῆος* - *τοῦ χρέως* κλπ.· ὅτι ϛ) ἡ γένεσις τῆς ἀντιμεταχωρήσεως ἐν τοῖς συμπλέγμασιν *ηο*, *ηα*, πρότερον διὰ τοῦ F χωριζομένοις, προϋποτίθησι πάντως ἀποβολὴν τοῦ F· ὅταν τις ταῦτα παρατηρήσῃ, πείθεται ὅτι πάντων τούτων τῶν ἐξ φαινομένων νεώτερον εἶναι τὸ τῆς ἀντιμεταχωρήσεως. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ φαινόμενον τῆς ἀντιμεταχωρήσεως ἐγένετο κατόπιν τῆς διασπάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς διαλέκτους, κατόπιν τῆς ἐμπεδώσεως τοῦ τόνου διὰ τὸν νόμον τῆς τρισυλλαβίας, κατόπιν τῆς ἀντεκτάσεως ὅπου σϝ ἐξεβλήθη (**τέλεσϝος* - *τέλῃος* - *τέλεως*), κατόπιν τῆς τροπῆς τοῦ ᾱ εἰς ᾱ - *η* (τούτου δ' ἕνεκα τὸ ἐκ τῆς ἀντιμεταχωρήσεως προκῦψαν μακρὸν *α* δὲν ἐτράπη εἰς *η*, *βασιλέᾱ*, *βασιλέᾱς*), κατόπιν τῆς συναιρέσεως τῶν δύο ὁμοίων φθόγγων εἰς ἕνα, *κλέεα*, *κλε̄α* - *κλέᾱ*, κατόπιν τῆς ἀπωλείας τοῦ F μεταξὺ φωνηέντων (*λαϝος* - *λαός* - *λῃός* - *λεώς*). Εἶναι ἄρα τῶν σχετικῶς νέων φωνητικῶν φαινομένων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

(Τὸ *Πηνελέωο*, *Πετεῶο*, *Ἀνδρογέωο* κττ. φαίνονται μαρτυροῦντα, ὅτι ἡ ἀντιμεταχώρησις ἐγένετο πρὸ τῆς συναιρέσεως τῶν δύο *οο* εἰς ἕνα φθόγγον, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ πρῶτον τούτων μετεβιβά-

σθη ὁ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος η ἕτερος χρόνος.'Αλλ' ἄν τις ἐνθυμηθῇ ὅτι ἐν τῇ ποιήσει ἐφέροντο παρὰ τοὺς καθημερινοὺς καὶ συνήθεις τύπους εἰς *-ου* (*λόγου, ϑεοῦ*) καὶ παλαιότεροι εἰς *-οιο* καὶ εἰς *-οο*, δὲν θελει εὕρει ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ τῶν συναληλιμμένων καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν χρήσει φερομένων τύπων, **ληō* **'Αγέληō* κλπ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μόνῃ τῇ ποιήσει εὐχρηστούντων, καὶ τούτων δ' ὅμως ἐκφωνουμένων πάντως **ληοιο* - **ληοο*, ἠδύνατο νὰ γένηται ὁ ὑπερβιβασμὸς τοῦ χρόνου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣῼΔΙΑΣ

§ 1. ***Διάφορα γένη τῶν περὶ τὴν προσῳδίαν ἀνωμαλιῶν.*** Ἀνωτ. σελ. 118 κἑξ. ἐλέγομεν ὅτι αἵ τε λέξεις καὶ οἱ τύποι παρεδόθησαν ἀπὸ τῶν Ἰαπετικῶν χρόνων ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις μεθ' ὡρισμένων φθόγγων και ὡρισμένης προσῳδίας, ὅτι δὲ ἡμεῖς δὲν θὰ ἐξετάσωμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὗται μὲν αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι εἶχον ἐξ ἀρχῆς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον, ἐκεῖναι δὲ βραχύ· ἀλλά, ὄντος σήμερον ἀποδεδειγμένου ὅτι μέχρι τῆς Γ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἐσῴζετο ἡ διάφορος προσῳδία τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων (πρβλ. Γλωσσολογ. Μελετ. Α' 575 κἑξ.), ἀρκούμεθα ἵνα πᾶσαν τούτων ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις παρατηρουμένην ἀνωμαλίαν ζητήσωμεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν. Τούτων ἄλλαι μὲν ἡρμηνεύθησαν ἤδη ἐν τῷ προηγουμένῳ Κεφαλαίῳ ***διὰ τῆς ἀντιμεταχωρήσεως,*** ἄλλαι θέλουσιν ἑρμηνευθῆ ἐν τοῖς ἑξῆς Κεφαλαίοις ***περὶ ἀντεκτάσεως καὶ ἐπενθέσεως,*** τῶν δὲ λοιπῶν θέλει ζητηθῆ ἡ διαλεύκανσις ἐν τῷ παρόντι Κεφαλαίῳ. Καθολικῶς ἐπισκοποῦντες τὰ τῆς μεταβολῆς τῆς προσῳδίας παρατηροῦμεν ὅτι συχνότατα μὲν ἐπιγίγνεται βράχυνσις τῶν πρῴην μακρῶν, σπανιώτερον δὲ ἔκτασις τῶν πρῴην βραχέων καὶ ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα συμ-

βαίνουσι καθ' ὡρισμένους νόμους, ὅπως ἐν τοῖς ἑξῆς δῆλον ἔσται.

§ 2. *Προσῳδιακαὶ ἀνωμαλίαι παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ τοῖς πεζογράφοις.* Τῶν περὶ τὴν προσῳδίαν ἀνωμαλιῶν ἄλλαι μὲν ἀπαντῶσι παρὰ μόνοις τοῖς ποιηταῖς, ἄλλαι δὲ καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ τοῖς πεζογράφοις. Αἱ πρῶται ὀνομαζόμεναι συνήθως *ποιητικαὶ ἄδειαι, μετρικαὶ ἐκτάσεις* κττ. ἐπιτρέπονται τοῖς ποιηταῖς χάριν τοῦ μέτρου, εἶναι δὲ ἀλλότριαι τῆς ἀληθῶς λαλουμένης γλώσσης· αἱ δὲ ἄλλαι εἶναι ἀληθεῖς, τ. ἔ. συνέβησαν καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ διὰ τοῦτο δέονται ἑρμηνείας, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν *ἀναλογικαὶ* καὶ *φωνητικαί.*

§ 3. *Ἀναλογικαὶ μεταβολαὶ τῆς προσῳδίας καὶ ἑρμηνεῖαι αὐτῶν.* Αἱ κατ' ἀναλογίαν μεταβολαὶ τῆς προσῳδίας συμβαίνουσι τὸ μὲν ἐπὶ τῶν καταλήξεων, τὸ δέ, σπανιώτερον, ἐπὶ τῶν θεμάτων, καὶ οὕτως ἄλλοτε μὲν ἐκτείνονται τὰ βραχέα, ἄλλοτε δὲ συστέλλονται τὰ μακρά. Οὕτω λ. χ. εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 214-5 καὶ 366 ὅτι ἔνια εἰς *-κλείδης, '-εια, -εικὸς* κανονισθέντα κατὰ τὰ πολλὰ εἰς *-ίδης, -ῐᾰ-, ῐκὸς* μετέβαλον τὴν προσῳδίαν αὐτῶν (*Εὐκλίδης, ἀληθία, δαρικός*). Ὁμοίως κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -ῐς ἐλέχθη καὶ *ὄρνῑς* ἀντὶ παλαιοτέρου *ὄρνῐς*, καὶ κατὰ τὰ ἀρχαιόθεν εἰς *-εὶ* λήγοντα ἐπιρρήματα μετεσχηματίσθησαν πολλὰ λήγοντα πρότερον εἰς -ῑ' καὶ τἀνάπαλιν, ὅθεν *ἀκοντεὶ* καὶ *ἀκοντί, ἀστακτεὶ* καὶ *-τί*· πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σ. 362-3. Ἐπὶ τῶν εἰς *-ων-ονος* κυρίων ὀνομάτων εἰσεχώρησε τὸ μακρὸν φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις· ἐντεῦθεν τὰ διασωθέντα ἀρχαῖα λείψανα μετὰ βραχέος ἐν αὐταῖς φωνήεντος φαίνονται ἐξαιρέσεις· πρβλ. *Κρονίονος* παρὰ τὸ ἐξομαλισθὲν *Κρονίωνος, Ἰάσονος* (ἀλλὰ καὶ *Ἰάσωνος* ἐπιγρ.), *Μέμνονος, Ἀμυθάονος, Ὑπερίονος Ὑπεριονίδης, Ἀμφίονος, Πανδίονος Πανδιονίς, Μολίονα, Δολοπίονα, Ἰαπετιονίς, Ἰξίονα, Ταλαιονίδης, Ἐχίονα, Ἐλατιονίδης, Ἀρίονα, Ὀφίονος* κτλ. Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἅτε τοῦτο μὲν εἰς τὴν μυθολογίαν ἀναφερόμενα καὶ δὴ ἀλλότρια τοῦ καθ' ἡμέραν λόγου, τοῦτο δὲ παρὰ

κλίσει. Οὕτως ἑρμηνεύεται τὸ *τιθήμενος* τοῦ Ὁμήρου κατὰ τὸ *ἀήμενος, κιχήμενος, διζήμενος*, τὸ *κακοξεινώτερος, ὀιζυρώτερος*, κατ᾽ ἄλλα, τὸ *ἀρώσιμος* παρὰ τὸ *ἤροσα* κατὰ τὸ *ἁλώσιμος*, τὸ *Μακηδὼν* κατὰ τὸ *κληδών, ἀχθηδών, Ἀνθηδών, Καλχηδών*, τὸ *ἰθαιγενὴς* κατὰ τὸ *παλαι-γενής*, τὸ *πεντηκόσιοι* κατὰ τὸ *τριηκόσιοι*, τὸ *Χαρίσιον, Ἀρτεμίσιον (χαρῖτ - Ἀρτεμῖτ)* κατὰ τὸ *Ἀφροδίσιον* ἐκ τοῦ *Ἀφροδίτη*, τὸ *ἄρωμα* (τοῦ *ἀρόω*) κατὰ τἆλλα εἰς *-μα*.

Τὰ εἰς *-ίων -ιον* συγκριτικὰ παρὰ μὲν τῷ Ὁμήρῳ καὶ Πινδάρῳ ἐκφέρονται μετὰ βραχέος *ι*, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς μετὰ μακροῦ, πλὴν ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ οὐδ., ἣν καὶ μετὰ βραχέος καὶ μετὰ μακροῦ *ι* ἔλεγον. Πρβλ. Ἡρῳδ. Β΄ 13, 14 «τὰ εἰς *-ων* καθαρὰ συγκριτικά, ὁπότε παραλήγοιτο τῷ *ι*, *ἐκτεταμένῳ* αὐτῷ παραλήγονται, *καλλίων, ἡδίων, βελτίων, γλυκίων, κακίων*. Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Ἀττικαῖς λέξεσιν Ἀττικοὺς ἱστορεῖ προφέρεσθαι ἐκτεταμένως». Αἰτία τοῦ φαινομένου εἶναι ὅτι τὸ ἐπίθημα *-ιον*, ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀρχαῖον Ἰαπετ. -ĭos, ĭon, εἶχε τὸ *ι* βραχύ, ἔπειτα δὲ ἐγένετο καὶ μακρόν (πρβλ. Ἰνδ. ī yas), διότι ἐσχηματίσθη διὰ συναιρέσεως τῶν *ι ι*, ἐκ τῆς προσθήκης τοῦ ἀρχαίου ἐπιθήματος -ῐος -ῐον εἴς τινα θέματα εἰς -ĭ (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 168), πρβλ. *καλλίζωνος* καὶ *καλλίων* ἐκ **καλλι+ιων*, *κύδι-μος* καὶ *κυδίων, ἔχθιμος* καὶ *ἐχθίων, ἀλγινόεις* καὶ *ἀλγίων* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 204) κλπ. Ἀφοῦ δὲ οὕτω παρὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπίθημα -ῐος - ῐον (πρβλ. καὶ *ῥίγιον, ῥᾶον, (ῥηΐ-τεροι), λώιον - λῷον, *μεγ-ιον - μέζον*) ἐσχηματίσθη καὶ νεώτερον *-ῑον*, ἐπῆλθε σάλος, καὶ παρ᾽ ἄλλοις μὲν ἐξενίκησε τὸ βραχύ, παρ᾽ ἄλλοις δὲ τὸ μακρόν, καὶ παρ᾽ ἄλλοις ἐσάλευεν ἡ χρῆσις, ὅπως παρὰ τῷ Ἀρχιλόχῳ.

Μεγάλως κυμαίνεται καὶ τοῦ *υ* ἡ προσῳδία ἐν τοῖς εἰς *-υω* ῥήμασιν, ἀλλ᾽ ἡ ταραχὴ αἴρεται, ἂν τις διαστέλλῃ τὰς διαλέκτους, τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τῶν ῥημάτων, τὰς τάξεις αὐτῶν, ἂν δηλαδὴ πρωτότυπα ἢ παράγωγα, καὶ τέλος τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν, ἂν δηλ. ἔληγον ἀρχαιόθεν εἰς χαρακτῆρα *υ* μακρὸν ἢ βραχύ, ἢ ἂν μετὰ τὴν ἀπώλειαν ἡμιφώνου τινὸς ἔληξαν εἰς *-υ*. Οὕτω

παρατηρεῖται ὅτι ἔχουσι παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ τὸ *υ* βραχὺ ὅσα ἄνευ τοῦ jo σχηματιζόμενα εἶχον χαρακτῆρα s, οἷον *ἀλύω, ἀφύω, θύω,* (= μαίνομαι, *Θυιάδες,* furo ἀντὶ *fuso), *βρύω* (πρβλ. *βρύσθην* χύδην) κττ. Ὁμοίως ὅσα διὰ τοῦ jo σχηματιζόμενα εἶχον χαρακτῆρα *υ* βραχύ, οἷον *φύω, δύω, λύω, θύω* (= θυσιάζω) κττ. (τοῦ *λύω* καὶ *θύω* ἀπαντῶσι καὶ μετὰ τοῦ μακροῦ *υ* τύποι, ἀλλ' ἐν ὑστερωτέροις ἔπεσιν). Ὡσαύτως τὰ ἔχοντα τὴν παραγωγικὴν κατάληξιν *-νυ* ἔχουσι τὸ *υ* βραχύ, *τανύω, ἀνύω, δαινύω* κλπ. Τὰ δ' ἔχοντα ῥιζικὸν *υ* μακρόν, φυλάττουσιν αὐτὸ μακρὸν καὶ παρ' Ὁμήρῳ, οἷον *θύω* (= ὁρμῶ), πρβλ. *θῡμός,* fūmus Ἰνδ. dhūmás, *πτύω* (ῥίζα sp(i)ū, Λατ. spū-tum) κλπ. Παρὰ δὲ τοῖς Ἀττ. ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ῡ οὐ μόνον τὰ ἔχοντα αὐτὸ ῥιζικόν, *θῡ́ω, πτῡ́ω, ῡ́ω* κλπ., ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶχον μακρὸν αὐτὸ παρ' Ὁμήρῳ μόνον ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀορίστῳ, ἤτοι καὶ τὸ *δύω, λύω, φύω, ἀλύω* κτλ., ἐν οἷς τὸ ῡ ἐκ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀορίστου εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικόν. Ὅπως δὲ ἐν τῷ *λύω, φύω, δύω* κλπ., οὕτως ἐποίησαν οἱ Ἀττικοὶ καὶ ἐν τοῖς παρωνύμοις εἰς -ῠω μεταβαλόντες αὐτὰ εἰς -ῡ́ω ἐκ τοῦ ἀορίστου καὶ μέλλοντος εἰς -ῡσα - ῡ́σω, ἐνῷ ὁ Ὅμηρ. διατηρεῖ καὶ τούτων τὸ βραχὺ φωνῆεν· πρβλ. τὰ παρ' Ὁμ. εἰς -ῠω παρώνυμα καὶ οὐχί, *ἐρητύω, ἠπύει, κορθύεται, κωκύει, ἱδρύω, ἰθύω, μηνύω, δακρύω, ἰσχύω, μηρύομαι, πληθύω, φιτύω* κλπ. Τούτου δὲ ἕνεκα βλέπομεν ὅτι ὧν ῥημάτων χρόνοι εἰς-ῡσω-ῡσα δὲν ἐλέγοντο, τούτων τὸ *υ* ἐξέφερον καὶ οἱ Ἀττικοὶ βραχύ, οἷον *εἰλύομαι, κλύω, τανύω, ἀνύω, μεθύω,* (διότι τούτου τοῦ ῥήματος ὁ ἀόριστος ὑπὸ τῶν δοκίμων ἐλέγετο οὐχὶ *ἐμέθυσα* ἀλλ' *ἐμεθύσθην*· τοῦ *μεθύσκω* ἐσχηματίζετο καὶ ἀόρ. *μεθύσ-σαι* ὅθεν *μεθύσαι* ὅπως *τελέσ-σαι - τελέσαι,* καὶ ὄνομα *μέθῠσος, μέθῠσις*· ἀλλὰ τούτων τὸ μὲν *μεθύω* ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ *μέθυ,* Ἰνδ. madhu οὐδ., τὸ δὲ *μεθύσκω* ἔκ τινος **μεθυσ-* Ἰνδ. madhuṣ). Μόνον παρ' Αἰσχύλῳ τῷ ἀρχαιοτροπωτάτῳ τῶν τραγικῶν ἀπαντᾷ *δακρῠ́ω, ἐπλήθῠον, φῠούσης, ῥῠ́ομαι,* ὅπως καὶ παρὰ τῷ ἔτι ἀρχαιοτέρῳ

Σόλωνι *καταρῦεται* (τὸ παρ' Ἀριστοφάνει *θῦω* ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Μεγαρέως καὶ παρὰ Στράτωνι ἐν τοῖς τοῦ ὁμηρικωτάτου μαγείρου, δὲν ἀντιβαίνουσι πρὸς τὴν Ἀττικὴν χρῆσιν ἅτε διαλεκτικά). Μετὰ τοῦ Ὁμήρου συμφωνεῖ καὶ ὁ Πίνδαρος καὶ ἡ Δωρικὴ καὶ Αἰολικὴ διάλεκτος, τ. ἔ. φυλάττουσι τὸ φωνῆεν βραχὺ (πάντοτε ἐν τοῖς παρωνύμοις καὶ τοῖς s ἔχουσι χαρακτῆρα) ἢ μακρὸν ἐν τῷ θέματι τοῦ ἐνεστῶτος, ὁποῖον ἦν ἐν ἀρχῇ. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι τοῦτο μὲν τῷ Ὁμήρῳ, τοῦτο δὲ τοῖς Ἀττικοῖς συμφωνοῦσιν, ἐπὶ ἐνίων δὲ οὐδετέροις, οἷον *πτύω, εἰλύω* μετὰ τοῦ βραχέος *υ*.

Ὅπως τὰ εἰς *-υω* οὕτω καὶ τὰ παρώνυμα εἰς *-ιω* ῥήματα παρ' Ὁμήρῳ μὲν καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις φέρονται μετὰ βραχέος τοῦ *ι*, *μηνίω* (*μηνῖω* ἐν τῷ Καταλόγῳ, ὅς ἀλλότριος τοῦ Ὁμήρου), *δηρίω, μητίομαι, μαστίω, ἰδίω*, κλπ., παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς *μηνῖω, ἰδῖω, κηκῖω, κυλῖω, ἀλῖω* κλπ.· ἀλλ' *ἐσθίω* μετὰ βραχέος *ι*, διότι τοῦτο ἐστερεῖτο τύπων εἰς *-ισω - ισα*, ὅθεν θὰ ἠδύνατο τὸ ῑ νὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ, ὅπως ἐγένετο ἐν τοῖς ἄλλοις (πρβλ. *ἀπυτείω* ἐν Ἀρκαδ. ἀπὸ τοῦ ἀορίστου *ἀπέτεισα* καὶ τοῦ μέλλοντος *ἀπυτείσω*). Τὰ δὲ πρωτότυπα *κονίω, χρίω* ἔχουσι καὶ παρ' Ὁμήρῳ τὸ *ι* μακρόν, ἅτε σχηματιζόμενα ἐκ τῶν θεμάτων *κονισ-* καὶ τοῦ jo. (πρβλ. ciner-is, *κονίσ-τρα, κονισ-τήριον, ἐκόνισ-σεν, κεκόνισ-το*), ὅθεν **κονισ-ἰω -*κονιἱσω -*κονῖσω - κονῖω, χρισ -*χρισ-ἰω - χρῖω* (*Χρῖστός, κεχρῖσθαι*).

Ἀλλὰ τὰ πρωτότυπα ἐν οἷς οὐδεμία ἐγένετο ἐπένθεσις καὶ δὴ συναλοιφὴ καὶ ἔκτασις ἔχουσι τὸ *ι* ὁποῖον ἡ ῥίζα· ἤτοι βραχὺ ἢ μακρόν, πρβλ. *τῖω* (ἐκ **τῑj-ω*) (*τιμή, τετῖμένος, τῖσω, ἔτῖσα, πολύτῖτος*, ἀλλ' *τετῑ-ηὼς τετῑ-ημένος*), *δϝίω* (ἐκ **δϝειω* μεταπτωτικῶς **δϝιώ*), *δίω* (= φεύγω, διερῷ ποδί), ἀλλὰ **πῑ-jομαι - πῖομαι* (ἐνεστὼς παρὰ Πινδ. Ὀλυμπ. Ζ' 86), μέλλων δὲ παρ' Ἀττικοῖς.

Κατὰ ταῦτα δῆλον ὅτι 1) ἂν ἡ ῥίζα λήγῃ εἰς s καὶ γίνηται ἐπένθεσις, πᾶσαι αἱ διάλεκτοι ἔχουσι τὸ φωνῆεν *υ* ἢ *ι*

μακρόν: *κονίω, χρίω, ὀπύω (ὀπυίω* Αἰολ. καὶ Ὁμήρ. ἐκ τοῦ **ὀπυσ-ἱω ὠπυσ-μένος, ὀπυσ-τὺς* ἐκ Κρητ. ἐπιγρ.) κλπ.

2) ἂν μὴ ὑπάρχῃ μέλλων εἰς -ῡσω, -ῑσω καὶ ἀορ. εἰς -ῡσα, -ῑσα, ἢ ἂν οἱ χρόνοι οὗτοι προέρχωνται ἐκ τῶν εἰς *-νυμι*, συμφωνοῦσι πᾶσαι ὡς πρὸς τὸ βραχύ, *ἐσθίω, κίω, κλύω* (ἐκ τοῦ ἀορ. *ἔκιον, ἔκλυον*), *βρύω* (διότι οὐδεὶς ἄλλος χρόνος τούτου), *μεθύω, ἀνύω, τανύω, ἀρύω (ἀρυσθῆναι - ἀνυσθῆναι) ὄλλυμι, ἀπολλύω, στρωννύω, δεικνύω* κλπ.

3) ἂν ὑπάρχῃ ἀορ. εἰς -ῡσα, -ῑσα καὶ μέλλων εἰς -ῡσω, -ῑσω, καὶ ἡ ῥίζα μὴ λήγῃ εἰς s μηδὲ προσλαμβάνῃ τὸ j, παρατηρεῖται διαφωνία, καὶ ὁ μὲν Ὅμηρος, Πίνδαρος, καὶ οἱ Δωριεῖς ἔχουσι τὸ φωνῆεν βραχύ, οἱ δὲ Ἀττικοὶ μακρόν, τοῦτο καθολικὸν μάλιστα ἐν τοῖς παρωνύμοις· πρβλ. τὰ Ὁμηρ. *κορθύεται, κωκύει, ἀρτύει, γηρύεται, ἱδρύω* κλπ.

4) Ἂν ἡ ῥίζα περιεῖχεν υ φύσει μακρόν, τοῦτο φυλάττεται πανταχοῦ· *θύω, ὕω, πτύω* κλπ.

ΦΩΝΗΤΙΚΑΙ ΒΡΑΧΥΝΣΕΙΣ

---

§ 4. *Συστολὴ μακρῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων καὶ αἰτίαι αὐτῆς.* Φωνητικὴ συστολὴ μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου γίνεται ἄλλοτε μὲν ἐν τέλει λέξεως, ἄλλοτε δὲ ἐντὸς ἢ ἐν ἀρχῇ αὐτῆς, ἄλλοτε πρὸ συμφώνων καὶ ἄλλοτε πρὸ φωνήεντος, ἐν δὲ τῇ Λατ. καὶ κατά τινα ῥυθμικὸν νόμον. Αἰτία δὲ τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ὅτι ὁσάκις μὲν τὸ μακρὸν φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογγος κεῖται πρὸ φωνήεντος, συμβαίνει τὸ ἀνωτ. σ. 381 λεχθέν, ἤτοι ἡ συνεκφώνησις τούτων ὑπ' οὐδενὸς παρεντιθεμένου φραγμοῦ κωλυομένη δύναται νὰ φέρηται ταχύτερον ἀπὸ τοῦ α' ἐπὶ τὸ β' φωνῆεν, καὶ τούτου ἕνεκα νὰ βραχύνηται τὸ α'· ὁσάκις δὲ κεῖται πρὸ πολλῶν συμφώνων,

τότε ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ τὸ φωνῆεν εἶναι φύσει μακρὸν καὶ τὰ ἑπόμενα σύμφωνα μεθ' ὧν συλλαβίζεται πλείονα τοῦ ἑνὸς ὄντα καθιστῶσι τὴν συλλαβὴν αὐτοῦ καὶ θέσει μακράν, οὕτω δὲ παράγεταί τι ὑπέρμακρον, διὰ ταῦτα ζητεῖται ἡ ἁπλοποίησις ἐν τῇ βραχύνσει τοῦ μακροῦ φωνήεντος (ἰδὲ κατωτέρω).

§ 5. *Βράχυνσις ἐν τέλει λέξεως φωνήεντος πρὸ φωνήεντος.* «Φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται» λέγεται καθολικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ (ἰδὲ κατωτέρω), φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱκανῶς ἴσχυεν ὁ νόμος οὗτος. Τοῦτο μανθάνομεν πρῶτον παρατηροῦντες ὅτι ἐν τῇ παλαιοτάτῃ πανελληνίῳ περιόδῳ ἐγένετο συστολὴ τῶν τελικῶν διφθόγγων *αι, οι* ἀτόνων ἢ ὀξυτόνων, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτε αὗται προελθοῦσαι ἐκ συναιρέσεως, περιεσπῶντο κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 510 κἑξ., οἷον *ἄνθρωποι, τράπεζαι, καλοί, ἔρχεται, λέγομαι, οἴομαι* κτλ. παρὰ τὸ *Ἰσθμοῖ, Φαληροῖ, οἷ.* Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ βράχυνσις αὕτη δὲν ἦτο πλήρης, διὸ οἱ ποιηταὶ ἠδύναντο νὰ παραλαμβάνωσιν αὐτὰς ὡς μακράς.

Δεύτερον ὅτι βράχυνσις ἐγένετο καὶ παλαιότατα πρὸ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ϝ καὶ πάλιν βραδύτερον μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ, διὸ ἀνάγκη νὰ διακρίνωνται αἱ δύο αὗται περίοδοι, (ἰδὲ κατωτ.).

Καὶ τρίτον ὅτι φυσιολογικὴ αἰτία τοῦ φαινομένου τῆς συστολῆς ταύτης εἶναι ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν δὲν ἐκφέρεται ἀείποτε ἐπισήμως καὶ βραδέως ὥστε ἑκάστη λέξις νὰ ἐκφωνῆται χωρὶς πρὸς ἔξαρσιν τῆς σημασίας αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἀμελέστερον καὶ ταχύτερον. Διὰ τὴν ταχεῖαν δὲ ἐκφώνησιν ταύτην συμβαίνει πολλάκις ἐν τῇ συνεκφορᾷ ἔκθλιψις ὡς εἰπεῖν τοῦ ἑτέρου χρόνου τοῦ προηγουμένου μακροῦ φωνήεντος πρὸ τοῦ ἀκολούθου. Διὰ ταῦτα παρατηρεῖται παρ' Ὁμήρῳ ὅτι τελικὸν μακρὸν φωνῆεν ἢ βραχύφωνος δίφθογγος (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 426) ἐβραχύνετο ἑπομένου φωνήεντος, ἂν μόνον συνεξεφέροντο· πρβλ. *Ἄνδρα μοῐ ἔννεπε, πλάγχθῆ ἐπεὶ Τροίης, αἰναρέτη, τί σεῦ ἄλλος ὀνήσεταῐ ὀψί γονός περ, οὔτι μοῐ αἰτίῆ ἐσσί, οὐδέ πῶ Ἀτρείδῃω ὀπὸς ἔκλυον* κλπ. Τὸ αὐτὸ μανθάνομεν καὶ ἔκ τινων ἐπιγραφικῶν· οὕτω λ. χ.

ἐν Κρήτῃ ἐγράφετο *μὴ* πρὸ συμφώνου κανονικῶς, ἀλλὰ *μὲ* (καὶ *μή)* πρὸ φωνήεντος, *μὲ ἔνδικον, μὲ ὀμόσαντος, μὲ ὀμόσοντι, μὲ ἔκηι*, ἐν ἐπιγραφῇ Μεγάρων *ἐπειδὲ Ἱκέσιος*, ἐν Ἰδαλίῳ τῆς Κύπρου *ἢ δώκοι ... ἴ ἐξ τῷ κάπῳ*, ἐν ᾗ τὸ *ἢ* βραχυνθὲν εἰς *ε* ἐξεφωνήθη ἔπειτα ὡς *ι* κατὰ τὰ ἀνωτέρω σελ. 164· ὁμοίως ἀνεγνώσθη ἐν Βοιωτ. ἐπιγραφῇ *ὀκτό*· δῆλον ἄρα ὅτι οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ποιήσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ ἐγίνετο ἡ συστολή. Ἴσως καὶ τὸ *δύο* ἀντὶ *δύω* ὡρμήθη ἐκ τῆς πρὸ φωνηέντων θέσεως αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἄρθρον *τά* καὶ αἱ πληθ. ὀνομ. καὶ αἰτ. τῶν οὐδ. τῆς δευτέρας κλίσεως ἔληγον πάλαι εἰς *-α* μακρόν, ἔπειτα δὲ τοῦτο μὲν κατὰ τοῦτον τὸν νόμον, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν πληθυντικὸν τῶν τριτοκλίτων οὐδετέρων τῶν ἐχόντων τὸ *-α* βραχύ, ἐπῆλθε καὶ ἐκαθολικεύθη τοῦτο ἐπὶ πάντα τὰ οὐδέτερα.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπειδὴ πρὸ συμφώνων τὰ τελικὰ μακρὰ φωνήεντα διετήρουν τὴν ἑαυτῶν προσῳδίαν, ἡ ἐκ τῆς βραχύνσεως αὐτῶν πρὸ φωνηέντων ἀναπτυχθεῖσα ποικιλία ἐξωμαλίσθη ἔπειτα, ὥστε πανταχοῦ κατίσχυσαν αὖθις τὰ μακρά, πλὴν ἴσως τοῦ *δύο* καὶ τοῦ πληθ. ἀριθμοῦ εἰς *-α* τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων.

§ 6. *Βράχυνσις ἐν μέσῳ λέξεως φωνήεντος ἢ διφθόγγου πρὸ φωνήεντος.* Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς βραχύνσεως ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἰωνικῇ καὶ Δωρικῇ διαλέκτῳ, μικρὸν δὲ μόνον ἐν τῇ Ἀττικῇ· γίνεται δὲ ἐν μὲν τῇ Ἀττ. συνήθως μόνον, ὅτε ἀκολουθεῖ μακρὸν φωνῆεν, ὥστε φαίνεται ὡς ἀντιμεταχώρησις· πρβλ. *νηῶν - νεῶν, βασιλήων - βασιλέων, ληῶν - λεῶν, τεθνηὼς - τεθνεώς, ἠὼς - ἕως, *θάϝα - θέα, * Ἀναξιλάϝα - Ἀναξιλέα, τουτοΐ, αὐτῆΐ* (πρβλ. καὶ *θοάσει* ἐν ἐπιγρ. Ἀττ. μετὰ τὸ 300 π. Χ. ἀντὶ *θωιάσει*, ἀλλὰ *ζωή*, ὥστε τὸ *ω*, ὡς φαίνεται, δὲν συνεστέλλετο εὐκόλως). Ἐν δὲ τῇ Ἰων. καὶ Δωρ. πρὸ μακροῦ καὶ βραχέος φωνήεντος πλὴν τοῦ *ι*· ἐντεῦθεν ἐλέγετο παρ' Ὁμ. καὶ τοῖς μετέπειτα *χαμαιεῦναι, ἔμπαιον, δείλαιε, μέμνῃαι, βέβλῃαι, Θρήικες, πόλῃας* ἐν Ἰωνικῇ ἐπιγραφῇ, *οἷος, ποῖος* (◡◡), *τοιοῦτος* (◡ ◡), *ποιῶ* (◡-), *ποιήσω* (◡--), *Βοιωτῶν* (◡--), σπανίως *αὐ, εὐ*, οἷον *εὔωνον* καὶ *θηρεύει* Ἱππών·

ἰχνεύων αὐάταν Πινδ. κλπ. Πολλάκις καὶ γράφεται ἀντὶ τοῦ μακροῦ τὸ βραχὺ φωνῆεν, οἷον *φυσίζοος* παρ' Ὁμ., *ζόη* παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἴωσι καὶ Δωρ., *λεϊστή (ληΐζομαι)*, *κρέων* ἀντὶ **κρείων - κρεέων - κρεάων*, (ἴδε ἀνωτέρω 125-6), *ἐπιδινέαι* ἀντὶ **ἐπιδινεῖαι, ἐπαινέαι, διαιρέαι, προθυμέαι, προθυμέο, ἀποαιρέο, φοβέαι* κτλ. (πρβλ. τὰ Ὁμ. *νεῖαι, αἰδεῖο*). (Περὶ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς *νεῶν*, ἀπαντώσης καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις τῶν Ὁμ. ἐπῶν εἰκάζεται ὅτι ἐν ταύτῃ ὑποκρύπτεται ἀρχαῖος μεταπτωτικῶς ἐσχηματισμένος καὶ οὔπω ἐξωμαλισμένος τύπος καὶ δὴ μετὰ βραχέος θέματος, οἷον *νᾶϝῶν - ναῶν*).

Ταῦτα παρατηρῶν τις μανθάνει ὅτι ὅπως τὰ ἀρχαιόθεν μακρὰ φωνήεντα οὕτω καὶ τὸ ἐκ συναιρέσεως τοῦ ε ε προελθὸν ε̄ ἐβραχύνετο. Ταὐτὸν δ' ἔπασχε καὶ τὸ ἐξ ἀντεκτάσεως τοῦ ε ἀναπτυχθὲν ε̄, ὅπως διδάσκει τὸ *ἔωθα* ἀντὶ *εἴωθα - *σέ-σϝωθα, τέλεσϝος - *τέλεος - τέλεως* κλπ. Ὁμοίως ἐβραχύνθη ἴσως παρ' Ἡροδ. καὶ Ἱπποκρ. τὸ *νεὸς νεῶν* (τὸ *νέες, νέεσσι, νέα, νέας* ἠδύναντο νὰ βραχυνθῶσι καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *νεῶν νεὸς*), *βασιλέος, τεθνεός, Ἀμφιάρεος, Κέος, πλέος, χρέος, τὰ χρέα, ἀξιόχρεος, χρεον, ἔα (=ἦα), γρεός, γρεΐ* ἀντὶ *γρηός, γρηΐ, μέμνεο, χρέο, ἴλεος, Θρέϊσσα, χρεΐζω, θευρὸς* (Πάρου), *θευροί* (Θάσου), *ἠχέεντα* ('Αρχιλ.), *χαιτέεσσα* (Σημων.), *χαιτέεντα, Ἀλέεντος* (Μιμνέρμ.), *Πετρέεντος, ἡγέαται, ὑμνέαται, φοῖς* ἀντὶ *φωΐς, οἰκέαται, κεκλέαται, ἐκεκοσμέατο, περιεβεβλέατο, κατέαται, ἀναπεπτέαται, μεμετρέαται, πεπονέαται, κεκινέαται, ἔαται* κτλ. Ὅπως ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἰάδι οὕτω καὶ ἐν τῇ Κρητ. διαλέκτῳ ἐκλίνοντο τὰ εἰς *-εὺς - ῆϝος* ὀνόματα, *γραμματέος-έα, βασιλέος-λέα, δρομέες, δρομέανς, Πριανσιέες* κλπ. βραχυνομένου τοῦ *η* τούτων πρὸ φωνήεντος. Ὁμοίως ἐλέγετο αὐτ. *χρέος, ἀξιόχρεος, ἵλεος, τέλεα, λεοῖ* ἀντὶ *ληοῖ* ἐκ*ληέοι κλπ. (πρβλ. καὶ *πρόαν* παρὰ Θεοκρ.). Ὁμοίως ἐγένετο βράχυνσις καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Αἰολίδι, διὸ *γραμμάτεος* παρὰ τὸ ἀρχαιότερον *βασίληος*.

Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι οὐχὶ πρὸ παντὸς φωνήεντος ὁμοίως ἐγένετο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος συστολή, ἀλλὰ μάλιστα

πρὸ τῶν ἁδροτέρων *α, ο* (πρὸ ὧν καὶ ἡ ἀντιμεταχώρησις)· ἐκ τούτου, φαίνεται, προῆλθεν ἡ παρ' Ὁμ. ἀπαντῶσα νῦν διαφορὰ ἐν τοῖς διαφόροις προσώποις τῆς ὑποτ., ἤτοι *θείω, θείομεν, στείωσι, στείομεν, βείομεν* κλπ., ἀλλὰ *θήῃς, θήῃ, βήῃ, ἀνήῃ, στήῃς, στήῃ* κλπ. Πρὸ τοῦ *ο, ω* ἐπῆλθε δηλ. μετὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν ποιημάτων συστολή, *στήομεν - στέομεν, στήωσι - στέωσι, βήομεν - βέομεν* κλπ., ἔπειτα δὲ ἐξελήφθη ὅτι ταῦτα διὰ μετρικὴν ἀνάγκην ἔχουσι τὸ Ε μακρόν, καὶ δι' αὐτὸ ἐγράφη ΕΙ, (ἰδὲ κατωτέρω)· τοὐναντίον δὲ τἆλλα πρόσωπα διέσωσαν τὸ *η* πρὸ τοῦ *η* καὶ *ε*, διὸ *θήῃς, παρστήετον, βήῃ* κλπ. Ἐπ' ἴσης εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι οὐχὶ πάντα τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἴωσιν ἐμφανίζοντα συστολὴν παρέχουσι τοιαύτην ποικιλίαν παρ' Ὁμ., ἀλλά τινες τάξεις λέξεων φυλάττουσι τὸ *η* πανταχοῦ, οἷον τὰ εἰς *-εύς - ῆος - ῆϊ - ῆα - ῆες* κλπ., τὸ *νηός, μετήορος, παρήορος, συνήορος, κεκμηώς, τεθνηώς, τετιηώς, κεκαφηότα, τετληὼς* κλπ. Ἐλέχθη ὅτι, ἐπειδὴ ἐκ τούτων ἐξέπεσε τὸ F καὶ ἡ χασμωδία καὶ δὴ καὶ ἡ βράχυνσις ἐν τούτοις ἐπεγένετο πολὺ βραδύτερον ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐξ ὧν ἐξεβλήθη s ἢ j, διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ καταγράψαντες τὰ ἔπη ἐξεφώνουν ἐπὶ τῶν τύπων τούτων ἔτι μακρὸν φωνῆεν ἐν τῷ συνήθει λόγῳ, διὸ καὶ ἔγραψαν *η* ἀνεξαιρέτως. Ἡ γνώμη αὕτη, πιθανὴ καθ' ἑαυτήν, θὰ ἦτο ἀναντίλεκτος, ἂν μὴ φαινόμενα οἷον *εἷος, τεῖος, κυκειῶ* κττ. ἐδείκνυον, ὅτι πάντως ἡ παράδοσις ὑπέστη φθοράν.

Ἔν τισιν ἰδιώμασι φαίνεται ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς βραχύνσεως ἔλαβεν ἐπίδοσίν τινα, διὸ ἀπαντῶσιν ἐν αὐτοῖς λέξεις μετὰ βραχέος φωνήεντος ἀντὶ μακροῦ· πρβλ. *πίων, ἰατρός, χλιαρὸς* μετὰ μακροῦ *ι* παρ' Ὁμ., ἀλλὰ *πῐαίνω* παρὰ Πινδ., *χλῐαρὸς* παρ' Ἐπιχάρμῳ, ὅθεν καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ *χλῐαίνω*· ὁμοίως εἶπεν ὁ Εὐρ. καὶ οἱ κωμικοὶ τὸ *ἰάομαι, ἰάματα, ἰατρός, ἰατρεύω, ἰατρεία* μετὰ βραχέος *ι*.

Μόνον πρὸ τοῦ βραχέος *ι* δὲν ἐγίνετο συστολὴ τῶν μακρῶν φωνηέντων, διὸ ἐν Κρήτῃ ἐλέγετο *χρήια* ἀντὶ *χρήεα* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 163 (οὕτως ἡ τροπὴ τοῦ *ε* εἰς *ι* πρὸ τοῦ *α*,

ο, ω, ἀποδείκνυται παλαιοτέρα τῆς βραχύνσεως), *ληΐω ληΐοντι*, ἐν Ἰωνίᾳ *Νηρηΐδων, πρυτανήιον, Καδμήια, βασιληΐη, στρατηΐη, θεραπηΐη* κλπ., ἀλλὰ *ἕωθα* ἀντὶ *εἴωθα, κρέων* ἀντὶ **κρείων* κλπ.

§ 7. *Ἐπιδεκτικὰ διττῆς ἑρμηνείας.* Τάξεις τινὲς ὀνοματικῶν καὶ ῥηματικῶν τύπων ἐπιδέχονται διττὴν ἑρμηνείαν, ἤτοι δύναται νὰ λεχθῇ ἢ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐβραχύνθη τὸ μακρὸν φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ συστελλόμενος φθόγγος εἶναι τὸ ē, *η* πρὸ τοῦ *ο, ω, α,* ἀντὶ βραχύνσεως ἐγένετο ἀντιμεταχώρησις καὶ ἔπειτα τὸ ἐπὶ τῆς ληγούσης οὕτως ἐκταθὲν μακρὸν φωνῆεν ἐβραχύνθη οὐχὶ φωνητικῶς, ὅπως θὰ συνέβαινε κατὰ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἀναλογικῶς· (πρβλ. ἀνωτ. 387), *τῆς νεὸς τὴν νέα, Θεμιστοκλέος-κλέᾶ, Ἡρακλέος-κλέᾰ* (πρβλ. *ἐυκλεῖας* παρ' Ὁμήρῳ), *ὑπερδέᾰ, τέλεος (τέλειος* ἤτοι *τέλēος* παρ' Ὁμήρῳ, *ἵλεος (ἵληϝος* Λακ., *ἵλεως* Ἀττ.), *πλέος ἔμπλεος (πλῆος* παρ' Ὁμ., *πλέως* Ἀττ.), *βασιλέος (βασιλῆος* παρ' Ὁμ., *βασιλέως* Ἀττ.), *βασιλέᾰ (βασιλῆα - βασιλέᾱ),* τὸ *χρέος* (τὸ *χρῆος* παρ' Ὁμ., τὸ *χρέως* Ἀττ.) κλπ. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἢ ἐλέχθησαν κατὰ βράχυνσιν τοῦ μακροῦ φωνήεντος τῆς παραληγούσης πρὸ τοῦ φωνήεντος τῆς ληγούσης, ὅπως τὸ *ἕωθα, τελέεντα, νεῶν* κλπ. ἢ λαβόντα τὸν ἐκ τῆς Ἀττ. γνωστὸν ἡμῖν τύπον τὸ *χρέως, πλέως, ἵλεως, τέλεως, βασιλέως, βασιλέᾱ, ὑπερδέᾱ, τῆς νεὼς* κλπ. ἐξωμαλίσθησαν ἔπειτα κατὰ τὰ πολυαριθμότερα τῆς β' καὶ γ' κλίσεως, ἤτοι *βασιλέος βασιλέα, τῆς νεὸς τὴν νέα* κατὰ τὸ *ἄνακτος ἄνακτα, ὑπερδέᾰ* κατὰ τὸ *νέα, πλέος ἔμπλεος, ἵλεος* κατὰ τὸ *νέος ῥωγαλέος* κλπ., ἐν ἑνὶ λόγῳ κατὰ τὰς καταλήξεις *-ος -α, ἄς, ος-ου* κλπ. Παρὰ τοῖς Δωριεῦσι καὶ Αἰολεῦσι παρ' οἷς ἡ ἀντιμεταχώρησις ἀγνοεῖται, μόνη ἡ διὰ τῆς βραχύνσεως ἑρμηνεία εἶναι δυνατή.

Ὁμοίως διττῆς ἑρμηνείας ἐπιδεκτικοὶ εἶναι καὶ πολλοὶ ῥηματικοὶ τύποι, οἷον *μυθέαι, αἰτέο, ἀποαιρέο, μέμνεο, ἔα, ἔαται* κλπ., ἤτοι δύνανται νὰ ἔχωσιν ὑποστῆ βράχυνσιν τοῦ μακροῦ φωνήεντος πρὸ τοῦ εὐθὺς ἀκολουθοῦντος ἄλλου, ὥστε *ἔα* ἀντὶ *ἦα, μέ-*

μνεο ἀντὶ *μέμνηο*, *ἔαται* ἀντὶ *ἧαται* κλπ., δύνανται δὲ καὶ γενομένης ἀντιμεταχωρήσεως καὶ δὴ ἐκταθέντος τοῦ δευτέρου φωνήεντος, νὰ ἔχωσι συστείλει αὐτὸ καθ' ὁμαλισμὸν πρὸς ἄλλας προσωπικὰς καταλήξεις ὁμοίας λειτουργίας, ἤτοι *πωλέαι, φοβέαι, δινέαι, μυθέαι* κατὰ τὸ *λέγεαι, φέρεαι* κλπ., ἀντὶ **μυθέᾳ* ἀπὸ τοῦ *μυθεῖαι* (πρβλ. *νεῖαι*) κλπ., *αἰτέο* κατὰ τὸ *λέγεο, φέρεο* ἀντὶ **αἰτέω* ἀπὸ **αἰτεῖο* (πρβλ. *αἰδεῖο*), *φοβέο, αἰδέο, προθυμέο, ἀποαιρέο, μέμνεο* κλπ., *ἔαται* κατὰ τὸ *δέχαται, ὀρωρέχαται, ἐπιτετράφαται* ἀντὶ **ἔᾶται* ἀπὸ τοῦ *ἧαται*, *ἔα* κατὰ τὸ *ἀνώγεα, ἐώθεα, βεβήκεα* ἀντὶ **ἐᾶ* ἀπὸ *ἧα*. Ἐπειδὴ ἡ ἀπώλεια χρόνου ἐπὶ μόνων τῶν καταλήξεων τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων παρατηρεῖται, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ ῥιζῶν ἢ θεμάτων, πιθανωτέρα ἡ δευτέρα ἡ κατ' ἀναλογίαν ἑρμηνεία.

§ 8. ***Φωνητικὴ βράχυνσις διὰ διχασμοῦ τῶν μακρῶν φωνηέντων*** ī, ū *εἰς* ĭj, ŭν. Ἡ βράχυνσις αὐτὴ περὶ ἧς ἐγένετο ἤδη λόγος ἀνωτ. σελ. 372 ὡς ἀπαντώσης ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ, ἐκληροδοτήθη καὶ τῇ Ἑλλην., ἀλλὰ νῦν δὲν εἶναι κατάδηλος, τοῦ ἀρχαιότατα ἐν τῇ Ἰαπετικῇ γλώσσῃ ἀναπτυχθέντος ἡμιφώνου j, v ἐκπεσόντος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ὥστε νῦν ἐμφανίζεται ἁπλῶς βραχὺ φωνῆεν *ι, υ* ἀντιστοιχοῦν μακρῷ ī, ū· πρβλ. *δρῦ-ς δρῦ-ν, μῦ-ς μῦ-ν, σῦ-ς σῦ-ν, ὀσφῦ-ς ὀσφῦ-ν, ὀφρῦ-ς ὀφρῦ-ν, ὀιζῦ-ς ὀιζῦ-ν* κλπ., ἀλλὰ *δρῠ-ὸς σῠ-ὸς μῠ-ός, ὀσφύ-ος ὀφρύ-ος ὀιζύ-ος* (ἀντὶ **ὀσφυὸς* **ὀφρυὸς ὀιζυὸς* διὰ τὸν ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 529 ἐκτεθέντα τονικὸν νόμον). Ἰνδ. bhū-s (-φύσις) bhū-bhis bhū-ṣu ἀλλὰ bhŭv-ás, bhŭv í, bhŭv ā'm κλπ. Οὕτω νοεῖται τὸ βραχὺ φωνῆεν ἐν τῷ *σύ-αγρος, ὕ-αινα, ὕ-ειος, ὑ-ηνία, ὑ-ο-μουσία, συ-ο-κτόνος, συ-ο-φόντις, ὑ-ικός, δρύ-οχος, ἰχθυ-όεις, ἰχθυάω* κλπ.

Παρὰ Θεόγν. 1129 ἀναγινώσκεται *ἐμπί'ομαι* ἐκ ῥίζης pī ἀντὶ **πĭj-ομαι*, ὅπως καὶ *ἔπĭον* ἀντὶ **ἔπιj-ον* παρὰ τὸ *πῖ-θι*· ὁ δὲ μέλλων *πίομαι* ἔχει τὸ *ι* μακρόν, ἅτε ἐνεστὼς ἐκ ῥίζης pī μετὰ τοῦ ἐπιθήματος jo/je σχηματισθεὶς ἤτοι *pī-ja-tai - *πί'εται*. Ὁμοίως ἔχει τὸ *τί'ω* ἐκ τοῦ **τĭj-ω τετῑηὼς τετῑημένος* ἐξ ῥίζης *τι*,

ἥτις κεῖται ἐν τῷ *τιμή, τετιμένος* παρὰ τὸ *τί'ω* ἐκ τοῦ **τῑ-jω*.

Οὕτως ἑρμηνεύεται ἡ ποικιλία *πέφῡκα* ἀλλὰ *πεφῠασι πεφῠῶτε πεφῠυῖα, ἐμπεφῠ'η* ἐκ τοῦ *πεφυϝ· ἔρῡ-σο* ἀλλὰ *εἰρῠ'αται εἰρῠ'ατο* ἐκ τοῦ *εἰρυϝ* κλπ.

Καθ' ὁμαλισμὸν ἐπῆλθεν ἐν πολλοῖς ταραχή. Οὕτω τὸ *δρυσί, συσί, μυσί, ὀφρύσι, ὀσφύσι, ἰχθύσι* κλπ. ἔλαβον τὸ βραχὺ *υ* ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ γενικῆς πληθυντικῆς (*δρύες, δρυῶν* κλπ.), ὅπως καὶ τὸ *ἡδέ-σι, πήχε-σι, ἄστε-σι, ἐπάλξε-σι, πόλε-σι, ὄφε-σι* ἐκ τῶν πτώσεων *ἡδέες, ἡδέων, πήχεες, πήχεων, ἄστεα, ἀστέων, ἐπάλξεες - ξεων, πόλεες, πόλεων, ὄφεες, ὄφεων* ἀντὶ **ἡδύ-σι* (ὅπως *ἡδύ-ς ἡδύ-ν*), **πήχυσι, *ἄστυσι, πόλισι, ὄφισι, ἐπάλξισι,* ὅπως ἀληθῶς ἐλέγετο ἐν ταῖς διαλέκτοις (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 203).

Τοὐναντίον δὲ τὸ *κῑός λῑός κῖες λῖες* φαίνεται ὅτι ἔλαβον τὸ μακρὸν ῑ ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἑνικοῦ καὶ τῆς δοτικῆς τοῦ πληθυντ., διὸ *κῖες λῖες λί'εσσιν* ὅπως *κῖ-ς κῖ-ν κι-σί,* πρβλ. Ἡρῳδιανοῦ Β΄ 760, 2 «πρόσκειται ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν» διὰ τὸ *κίς κιός, λίς λιός·* ἔχει δὲ μακρὸν τὸ *ι* κατὰ τὴν γενικήν. (Ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμῳ Α΄ σελ. 219 τὰ ἀναλογικῶς ἀλλοιούμενα δὲν μεταβάλλονται πανταχοῦ ὁμοίως, ἐνίοτε ἀπαντῶσιν αἱ πλάγιαι πτώσεις τοῦ *κῖς* καὶ *λῖς,* καθ' ἃ φαίνεται, καὶ μετὰ βραχέος *ι*).

Ὁμοίως ἐλέχθη *εἰρῠ'αται* π 463 παρὰ τὸ ὁμαλὸν *εἰρῠ'αται* κατὰ τὸ καλῶς ἔχον *εἴρῡμαι, ἔρῡται, ἔρῡσο, ἔρῡτο* κλπ. Περὶ τῆς βραχύνσεως τῆς προκυπτούσης ἐκ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων, οἷον *βοῦ-ς* ἀλλὰ *βο(ϝ)-ός, ποιῶ* ἀλλὰ *ποεῖς, Ἡράκλεια - Ἡρακλεώτης* κλπ. ἰδὲ κατωτ. Κεφάλαιον ΚΔ΄.

§ 9. ***Βράχυνσις φωνήεντος πρὸ ἡμιφώνου + συμφώνῳ.*** Φωνητικὴ βράχυνσις μακρῶν φωνηέντων παρατηρεῖται καὶ ὅτε τῷ μακρῷ φωνήεντι εἵπετο ἡμίφωνον καὶ ἔπειτα σύμφωνον. Διὰ τὸν βραχυντικὸν τοῦτον νόμον ἰσχύσαντα πάλαι ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις (οὐχὶ δὲ καὶ ἐν παλαιοτάτοις ἰδὲ κατωτέρω) πᾶσαι αἱ

μακρόφωνοι δίφθογγοι, μεθ' ἃς εἵπετο σύμφωνον ἐτράπησαν εἰς βραχυφώνους· πρβλ. *Ζεύς*, Ἰνδ. dyāus, *βασιλῆϝος* ἀλλὰ *βασιλεὺς* καὶ δὴ ἀντὶ **βασιληυς*, nāus καὶ *ναῦς*, gāus καὶ *βοῦς*, *ἔγνω-μεν* ἀλλ' **εγνοντ - ἔγνον, γνόντες, ἔτλημεν* ἀλλ' *ἔτλᾰν τλάντες, ἔφῡ-μεν* ἀλλ' **εφυντ - ἔφῠν, φύντες, ἐμίγη-μεν* ἀλλ' **εμιγεντ - ἔμιγεν, μιγέντες, ἐδάμη-μεν* ἀλλὰ *δάμεν, δαμὲνς δαμείς, ἐτράφη-ν* ἀλλ' **ετραφεντ - τράφεν τραφὲνς τραφείς, ἄημεν* ἀλλ' *ἄεντι - ἄεισι ἀέντες, ἔσβην* ἀλλ' *ἀποσβείς, ἔγνω-μεν* ἀλλὰ *γνοῖμεν, γνοῖτε*, ὅθεν καὶ *γνοί-ην, ἑάλω-μεν* ἀλλ' *ἁλοῖμεν ἁλοῖτε*, ὅθεν καὶ *ἁλοίην, ἔβλην* ἀλλὰ *βλεῖμεν, ἐγράφημεν* ἀλλὰ *γραφεῖμεν γραφέντες, *μηνς - μὲνς* ὅθεν *μείς* (ἡ ὀνομαστικὴ *μὴν* ἐλήφθη ἐκ τῶν ἄλλων πτώσεων *μην-ὸς - μην-ὶ - μῆν-α - μῆν-ες* κλπ.) κλπ.

Οὕτως ἑρμηνεύονται καὶ οἱ παρὰ τοῖς Ἴωσιν ἀναύξητοι ἢ μετὰ βραχέος φωνήεντος ἐν τῷ παρακειμένῳ φερόμενοι τύποι, οἷον *εὔξατο, αὔξετο, αἴτησε, οἴδεον, αἴνεον, αἵρεον, ἐργάζετο, αἴδετο, ἀργύρωσε, ὄρταζε, εὗδε, εὕρισκε, ἀρτέαται, ὑπαργμένοισι, ἀνελκυσμένας, ὁρμέαται, καταργυρωμέναι, ἐξεμπολημένων, ἐσθημένος* κλπ. Οὗτοι δηλαδὴ πάντες διασώζουσι τοὺς φωνητικῶς πάλαι βραχυνθέντας τύπους, οἱ δὲ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἔλαβον ἐκ νέου τὴν αὔξησιν ἢ τὸν διπλασιασμὸν κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄλλων παρῳχημένων, ὅτε ὁ τῆς βραχύνσεως οὗτος νόμος ἔληξεν, ἐντεῦθεν *ἦμεν, ᾔτουν, ᾦδεον, ηὕρισκε, ηὔξανε, ἦλθε, ὤρνυτο, ἤντησε* κλπ.

Ὅπως δὲ ἐν τοῖς εἰρημένοις τύποις οὕτω κατ' ἀναλογίαν ἐπηνωρθώθη τὸ βραχυνθὲν φωνῆεν καὶ ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, οἷον *φέρῃς, φέρωντι, φέρησθε, φέρωνται* κατὰ τὸ *φέρωμεν, φέρητε, φέρῃ, φέρωμαι, φερώμεθα, φέρηται*. Ὁμοίως ἐν τῷ παρακειμένῳ καὶ ὑπερσυντελίκῳ, *βέβληνται, μέμνηνται, ἐμέμνηντο*, ἔν τισιν εἰς *-μι* ῥήμασιν, *δίζηνται, πλῆντο*, ἐν τῇ εὐκτικῇ *κεκτήμην, μεμνήμην, ἐμπλήμην* κλπ. Προσέτι δὲ παρὰ τῷ Ὁμηρ. *γρηῦς* ἀπὸ τοῦ *γρηὸς γρηὶ* κλπ., *νηῦς νηυσὶ* ἀπὸ τοῦ *νηὸς νηὶ νῆες* κλπ. ἀντὶ *ναῦς, ναυσίν*, ὅπως ἀληθῶς κεῖται ἐν τοῖς συνθέ-

τοις καὶ παραγώγοις *Ναυσι-κάα Ναυσίθοος Ναυτεὺς* κλπ., τοῖς ἀποσπασθεῖσιν ἀπὸ τοῦ συστήματος τῶν πτώσεων, πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 15 καὶ Τόμ. Α΄ σελ. 222-3· ὁμοίως ἐλέχθη ἐν Κρήτῃ *μην-σί* ὅθεν *μησί* ἀντὶ τοῦ ὁμαλοῦ *μενσί-* (ἀπὸ τοῦ **μηνσ-σι*).

Τὰ πολυάριθμα κατὰ τὸν νόμον τοῦτον βραχυνθέντα ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ ἀντιστοιχοῦσι νῦν, ὡς εἰκός, πρὸς μακρὰ ἄλλων γλωσσῶν, οἷον Ἰνδ. pārṣni-ṣ - *πτέρνα* ἀντὶ **πτηρσνα, νεῦρον* ἀντὶ **νηυρον*, ἀρχ. Βακτρ. snāvare, *αὔτη* καὶ ἀρχ. Περσ. hāu, *στεῦται*, παρὰ τὸ μεταπτωτ. *σταυρὸς* ἐκ*stəuros, καὶ δὴ ἐκ**στηυται* (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 257-261), ὁμοίως *κεῖται* ἀντὶ **κηιται, κοίτη* ἀντὶ **κωιτα*, πρβλ. *κῶμα* ἀρχ. Βακτρ. sāiti, *δεῖπνον* Γοτθ. tēwa= τάξις κλπ. Οὕτως ἔχουσιν οἱ ἀόρ. εἰς *-σα* μετὰ βραχυφώνου διφθόγγου ἢ μετὰ βραχέος φύσει ἀλλὰ μακροῦ θέσει φωνήεντος ἐν τῇ παραληγ., οἷον *ἔτεισα, ἔζευξα, ἔλειψα* (λείβω), *ἔπλευσα, ἔνευσα*, **εμενσα - ἔμεννα - ἔμεινα, ἔκερσα, ἔκελσα* κλπ., οἷς ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ἀντιστοιχοῦσιν ἀόριστοι μακρόφωνον ἔχοντες ἐν τούτοις τὴν δίφθογγον ἢ μακρὸν τὸ φωνῆεν. (Καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις φαίνεται ἰσχύσας πως ὁ νόμος οὗτος· πρβλ. τὰ ἀπὸ τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἀναγινωσκόμενα ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς *εἱρέθη, ἐπεινέθη, εἰτήσατο, εὐχούμην, εὔξησεν, ἐπευξημένην (αὐχέομαι αὐξάνομαι), ἑουτῶν* Πριην. ἀντὶ *ἑωυτῶν, νεῦς νευσί, γρεῦς* ἀντὶ *νηῦς, γρηῦς, κὲγ γῇ κὲν θαλάσσῃ* (παπυρ.), *κένκαύσιος* (Ἐπίδαυρ.) κττ. Ἀλλὰ διὰ τὴν πεπηγυῖαν ὀρθογραφίαν δὲν διεσώθησαν ἡμῖν πολλὰ παραδείγματα τοῦ φαινομένου τούτου).

§ 10. ***Ἐξαιρέσεις τοῦ νόμου τούτου ἑρμηνευόμεναι.*** Ἐν οἷς ἡ μακρόφωνος δίφθογγος διὰ συναλοιφῆς ἀνεπτύχθη ἐν χρόνοις νεωτέροις τῆς ἐνεργείας τοῦ νόμου τούτου, διεσωθη καθόλου εἰπεῖν ἀπαθής, πρβλ. *ἀείδω - ᾄδω, αἰίσσω - ᾄσω*, * *ἐλαιίδιον - ἐλᾴδιον, Νηρηΐδες - Νηρῇδες*, **Κωπαι-ίδες - Κωπᾷδες, ὡραΐζω - ὡρᾴζω* (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 240), *καλῴδιον, γρᾴδιον, γῄδιον, σῴζω, λῄζομαι, χρῄζω, θνῄσκω, μιμνῄσκω, ἑοῖ αὐτῷ - ἑαυτῷ, τὸ αὐτὸ*

-*ταὖτὸ* κλπ. Καὶ μακρὰ φωνήεντα ἀναπτυχθέντα ἔπειτα φωνητικῶς πρὸ ἡμιφώνου + ἀφώνῳ παρέμειναν· πρβλ. *γεωργός, ἀμπελουργικὰ ἀμπελουργός, εἴργασμαι, εἷλκον, εἱστίασα* κλπ.

§ 11. *Χρονολογία τοῦ νόμου τούτου καὶ ἑρμηνεία ἀνωμάλων τινῶν.* Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ νόμος οὗτος ἀνεφάνη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἀφοῦ α') πρότερον ἤδη τὸ μεταξὺ δύο φωνηέντων s ἐτράπη κατὰ τὰ ῥηθησόμενα κατωτέρω εἰς h καὶ ἐξεβλήθη, διὰ τοῦτο δὲν ἐπῆλθε βράχυνσις ἐν τῷ *āusōs, -*αὖHως*- Αἰολ. *αὔως* -*ἀῶς* Δωρ. -*ἠώς* Ἰων. καὶ *ἕως* Ἀττ., Λατ. auror-a, Ἰνδ. uşás· ὁμοίως *ōusata -**ὠὖHατα* - *ὦϝατα, ἐξωβάδια*· ἐνώτια Λάκωνες.

β') πρότερον τὰ μεταξὺ φωνηέντων συμπλέγματα *μσ, νς* ἀφωμοιώθησαν εἰς *μμ, νν,* διὸ **ὤμσος* - *ὦμος*, Ἰνδ. āṃsas (= ὠμοπλάτη), Λεσβ. *ἐπομμάδιος* (τὸ ο ἀντὶ ω κατὰ μετάπτωσιν), **μηνσός*, Λατ. mensi-s, ὅθεν *μηνν-ός*, Λεσβ. *μῆννος*, (τὰ διπλᾶ ἔρρινα δὲν ἐξεφωνοῦντο ἀληθῶς ὡς δύο διακεκριμένοι φθόγγοι, ἀλλ' ὡς εἷς μακρός, διὸ δὲν ἐπέδρων βραχυντικῶς ἐπὶ τὸ προηγούμενον μακρὸν φωνῆεν).

γ') πρότερον τὰ ἐν τέλει λέξεως ἄφωνα ἐξέπεσον, διὸ *λέγῃ* οὐχὶ **λέγει*, ὡς θὰ ἦτο ἐκ τοῦ **λέγῃτ*, *κῆρ* οὐχὶ **κερ*, ὡς θὰ ἐκ τοῦ **κηρδ* (πρβλ. *καρδία*), *ἔχων* οὐχὶ **ἔχον*, ὡς θὰ ἦτο ἐκ τοῦ **εχωντ*, *σπλὴν* ἀντὶ **σπληνχ*, πρβλ. *σπλάνχ-νον* κτλ.· ὀλίγα δὲ μόνον ἐκτεταμένα τρίτα πληθυντικά, οἷον Ὁμηρικὸν *μιάνθην*, Κρητικὸν *διελέγην*, Δελφ. *ἀπελύθην*, Κῷον *ἐστεφανώθην*. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπειδή, ὡς ἀνωτέρω παρετηρήθη, τὰ τρίτα πληθυντικὰ πρόσωπα ταῦτα συνήθως ἀπαντῶσι συνεσταλμένα εἰς *εν*, *ἄν* - *ὔν*, *ον*, ὑπελήφθη ὅτι οἱ βραχυνθέντες μὲν τύποι ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ συνεπείᾳ, ὅτε μετὰ τὰ εἰς -*ντ* λήγοντα εὐθὺς ἠκολούθουν ἄλλαι λέξεις καὶ συνεξεφωνοῦντο μετ' αὐτῶν, ὥστε τὸ -*ντ* δὲν ἦτο ἀληθῶς τελικόν, διὸ καὶ παρέμεινεν, ἐντεῦθεν ἠδυνήθη νὰ ἐπιδράσῃ ὁ νόμος τῆς βραχύνσεως· τοὐναντίον δὲ οἱ οὐ βραχυνθέντες διετηρήθησαν οὕτως ἐν ἀπολύτῳ παύσει, λ. χ. ἐν τέλει προτάσεως, διότι αὐ-

τόθι τὸ **ντ** ἀπέβαλε τὸ **τ** καὶ τότε τὸ πρὸ τοῦ **ν** μακρὸν φωνῆεν διεσώθη· ἐντεῦθεν *τράφεν, δάμεν* κττ. εἶναι οἱ τύποι τῆς συνεπείας, *μιάνθην* δέ, *διελέγην, λέγων* κλπ. οἱ τῆς παύσεως. Ὑπάρχει δ' ὅμως καὶ ἄλλη ἁπλουστέρα ἑρμηνεία τούτων, ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τῶν ἄλλων προσώπων τῶν χρόνων τούτων μετεδόθη τὸ *η* καὶ ἐπὶ τὸ γ' πληθυντικόν, ἤτοι κατὰ τὸ *ἐμιάνθην - θης - θη - θημεν - θητε* ἐλέχθη καὶ τὸ *ἐμιάνθην* ἀντὶ *ἐμίανθεν* ἀπὸ τοῦ **ἐμιανθεντ*. Γνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι συχνότατα τὸ φωνῆεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς προσώπου μεταβαίνει εἰς ἄλλο (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 405 τὰ περὶ τοῦ *φέρωντι, φέρωνται, φέρησθε*).Ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς *-ων* ἐκ τοῦ *-ωντ- -οντ-* ἐπεκούρησε καὶ ἡ ἀναλογία τῶν ἐπιθέτων, πρβλ. *τὸ εὔδαιμον* : *ὁ εὐδαίμων, τὸ πῖον* : *ὁ πίων, εὐτυχὲς* : *εὐτυχής, τιθὲν* : *τιθείς, λέξαν* : *λέξας, φὺν* : *φύς, γνὸν* : *γνοὺς* κλπ., καὶ δὴ *τὸ φέρον* : *ὁ φέρων*.

§ 12. ***Φωνητικὴ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος ὡς ἀρκτικοῦ τοῦ β' συνθετικοῦ.*** Φωνητικῶς ἑρμηνεύεται καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ β' συνθετικοῦ ἀπαντῶσα ἐνίοτε προσῳδιακὴ μεταβολή, πρβλ. *ὑπηρέτης* καὶ *αὐτερέτης, ὀψαρότης* καὶ *πρωτηρότη* Ἡσιόδ. Ἐργ. 490, *ἀνήριθμος* καὶ *ἀνᾰ́ριθμος* παρὰ Θεοκρίτῳ, *ὑψηρεφὲς* καὶ *ὑψερεφές, ἐπήκοος* καὶ *ἐπακουός, ποδήνεμος* καὶ *ἀλεξάνεμος, χαλκήλατος* καὶ *χαλκέλατος* (Πινδ.) κλπ. Ἐν τούτοις δηλαδὴ ἐτελέσθη συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τοῦ α' συνθετικοῦ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τοῦ β', ὅπως παρετήρησαν ἤδη παλαιοὶ Γραμματικοὶ εἰπόντες «τὸ *ὑπωρόφιοι* κρᾶσιν ἔχει τῶν δύο *ο ο*, τὸ ἐντελὲς γὰρ *ὑποορόφιοι*, τὸ δ' αὐτὸ γίνεται ἐν τῷ *ἀκρώρεια* καὶ *ὑπώρεια* καὶ ἐν ἄλλοις». Ἐγένετο δὲ ἡ συναίρεσις παλαιότατα ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις, ὅτε τὸ *ε ε* συνῃρεῖτο ἔτι εἰς *η* καὶ τὸ *ο ο* εἰς *ω*, κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 305, ὥστε ὅπως *φέρητε, φέρωμεν*, οὕτω καὶ *ἀπώμοτος, ἐπημοιβός, πεντήρης, γαμψῶνυξ, κοινωφελὴς* κτλ. Πρὸς δὲ τούτοις, καθ' ἃ ἐν σελ. 373 (καὶ 293) παρετηρήσαμεν, τοῦ α' φωνήεντος τὸ ποιὸν ἀπώλλυτο, τὸ δὲ ποσὸν μετέβαινεν ἐπὶ τὸ ἀκόλουθον, ὅπερ

ἐφαίνετο ὅτι ἁπλῶς ἐξετείνετο. Διὰ ταῦτα λέγεται *αἰδόα - αἰδῶ* ἀλλὰ *ὁ ἄνθρωπος - ἅνθρωπος* καὶ **στρατο-αγος* = *στρατηγός*, **αὐτοαδης - αὐθάδης*, **φιλο-ανωρ - φιλάνωρ*, **ωμο-εστης - ὠμηστής*, **χαλκο-ελατος - χαλκήλατος, χρυσήλατος, ζευγηλάτης, χρυσήρης, ἐτνήρυσις, ἀπώλεια, ἀπώμοτος, κακηγόρος, παρήγορος, κατήκοος, ὑπήκοος, παρώνυμος, γαμψῶνυξ, φιλήρετμος, παρώρεια, Αἰχμάνωρ, ποιμάνωρ, πεμπώβολον, μετήορος - μετέωρος, παρήορος παρχορος - πάρηρος* κλπ. Καὶ ἡ αὔξησις *ε*, οὖσα πρόθεσίς τις δηλωτικὴ τοῦ παρελθόντος, ὅτε συνετίθετο μετὰ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων ῥημάτων *α, ο, ε*, μετέβαλε μόνον τὸν χρόνον τοῦ ἀρχτικοῦ βραχέος φωνήεντος οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ποιὸν αὐτοῦ· πρβλ. *ὤμνυν, ἆγον, ἄκουσα, ἠρχόμην* κλπ.

§ 13. *Χρονολογία τοῦ νόμου τούτου καὶ ἑρμηνεία ἀνωμάλων τινῶν.* Ὁ νόμος οὗτος τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ διεμορφώθη ἀρχαιότατα, καὶ πιστῶς τηρεῖται ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ. Ἀλλ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ δὲν ἐτηρήθη οὕτως ἀκριβῶς, ἐντεῦθεν ἄλλοτε μὲν παρελείπετο ἡ ἔκτασις, ἄλλοτε δὲ ἐμφανίζεται καὶ ὅπου οὐδεμία κατὰ τὰ φαινόμενα ἐγένετο συναίρεσις. Οὕτω λ. χ. λέγεται *ποδ-ήνεμος, ῥινηλάτης, βοϝ-ηλασία, αἰγῶνυξ, πανήγυρις, πανώλεθρος, ἀνήκουστος, ἀνώμοτος, ἀνήκεστος, περιώνυμος, ἐνήλατος, περιήλυσις, ἐξώλης, προώλης, συνήγορος, δυσήκοος, προσήνεμος, δυσήνεμος, δυσηλεγής, εὐηφενὴς* κλπ., ἔπειτα *ἱππαγωγός, νυμφαγωγός, ἀργυραμοιβός, αὐτερέτης, ἀξιέραστος* κλπ.

Πρὸς ἑρμηνείαν τούτων λέγομεν τάδε: α') καθ' ὃν τρόπον ἐλέχθη *κακοῦργος* (ἀπὸ τοῦ *κακο-εργός*), *δημιουργός, αὐτουργός, φλαυρουργὸς* κλπ. καὶ κατ' αὐτὰ *παν-οῦργος χειρ-ουργὸς* κτλ., ὅπως ἐγένετο κατὰ συναίρεσιν *ῥαβδοῦχος, σκηπτοῦχος* κλπ., καὶ κατ' αὐτὰ ἐσχηματίσθη *πολιοῦχος*, ὅπως ἐλέχθη διττῶς *ναυπηγὸς* καὶ *νηο-σσόος, βού-βρωστις* καὶ *βοό-κλεψ, πυρφόρος* καὶ *πυρο-ειδὴς* κλπ., τοῦ *-ουργός*, τοῦ *-οῦχος*, τοῦ *ο* ἀπὸ τῶν δευτεροκλίτων ἐπὶ τὰ τῶν ἄλλων κλίσεων μετενεχθέντων, οὕτω μετη-

νέχθη καὶ τὸ μακρὸν φωνῆεν τοῦ β΄ συνθετικοῦ ἀπὸ τῶν συνθέτων, ἐν οἷς ὁμαλῶς ἀνεπτύχθη ἐκ συναιρέσεως, ἐπὶ ἄλλα, ἐν οἷς διὰ τὴν ἔλλειψιν συναιρετέων φωνηέντων οὐδεμία συναίρεσις καὶ ἔκτασις ἦν δυνατή· οὕτως ἐλέχθη *ἀνώμοτος* κατὰ τὸ *ἀπώμοτος*, *εὐήρετμος* κατὰ τὸ *φιλήρετμος*, *εὐώνυμος*, *ἀνώνυμος*, *πολυώνυμος* κτλ. κατὰ τὸ *ὁμώνυμος*, *παρώνυμος* κλπ., *συνήγορος* κατὰ τὸ *παρήγορος*, *ἐνήλατος* κατὰ τὸ *χρυσήλατος*, *προώλης* κατὰ τὸ *ἀπώλεια* κλπ. κλπ.

Τὴν τοιαύτην τούτων ἐπίδρασιν μανθάνει τις παρατηρῶν, ὅτι ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν ἀρκτικῶν ἀπαντᾷ ἡ ἔκτασις, ἤτοι ἀπὸ τῶν συνθέτων ἀπεσπάσθησαν ἐκτεταμένα τινὰ καὶ μετεδόθησαν ἄλλοις: πρβλ. *Ὠρείθυια*, *ἤλυσις* (παρ' Εὐρ.), *ὠλεσίοικος* (Αἰσχύλ.), *ὠλεσίκαρπος* (Ὅμ.), *ἀνυσιεργὸς* (Θεοκρ.), *ἠλιτόμηνος* (Ὅμ.), ἔπειτα *ὠλεσίτεκνος*, *ὠλεσίθυμος*, *ὠλεσίβωλος*, *ἠλιτοεργός*, *ἠνεμίφοιτος*, *ἠνεμόφωνος* κτλ.· ὁμοίως ἔχει ὁ Ἡσύχ. *ἠκές*· ὀξύ. (ἐκ τοῦ *ἀμφήκης*, *ταναήκης*), *ὠδυσίη* (ἐκ τοῦ *ἀκεσώδυνος περιώδυνος ἐπώδυνος νώδυνος*), *ἠνεκέως* (Ἐμπεδοκλ.) (ἀπὸ τοῦ *διηνεκής*), *ἠγανές*· καθαρὸν (ἐκ τοῦ *διηγανὲς*) κλπ.· πρβλ. τἀνωτέρω σ. 384 *ἱέρεως* καὶ τὰ ἐν σελ. 180-1 μνημονευθέντα plico spicio miniscor, ἅτινα ἔλαβον τὸ i ἐκ τῶν συνθέτων ex-com-implico, conspicio, reminiscor, πρβλ. καὶ pluo fluo luo ἀντὶ plovo flovo lovo ὁμοίως ἐκ τῶν συνθέτων. Κατ' αὐτὰ δυνάμεθα καθολικῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι, ἀφοῦ ἐν πλείστοις συνθέτοις διὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῇ συναρμογῇ αὐτῶν συναλοιφὴν τὸ ἀρκτικὸν τοῦ β΄ συνθετικοῦ βραχὺ φωνῆεν ἐγένετο μακρόν, ἀνεπτύχθη τὸ αἴσθημα ἐν τοῖς λαλοῦσιν, καθ' ὃ ἔδει νὰ ἐκτείνηται ἐν συνθέσει τὸ ἀρκτικὸν βραχὺ φωνῆεν τοῦ β΄ συνθετικοῦ εἴτε συνηλείφοντο φωνήεντά τινα εἴτε μή, καὶ τούτου ἕνεκα κατ' ἀναλογίαν ἐξηπλώθη ἡ ἔκτασις καὶ ἐπὶ πολλὰ ἐφ' ἃ οὐκ ἔδει. Ὅτι ἡ κατ' ἀναλογίαν γενομένη αὕτη ἐξάπλωσις οὐδαμῶς ἦν ἀναγκαῖον νὰ προβῇ ἐπὶ πάντα τὰ σύνθετα, νοεῖ ὁ ἐνθυμούμενος τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 219.

Οὕτως ἀπαντᾷ νῦν μακρὸν φωνῆεν ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν συν-

θέτων ἀντὶ βραχέος ἀρκτικοῦ τοῦ α' συνθετικοῦ οὐ μόνον ἐν οἷς ἀληθῶς ἐγένετο συναίρεσις καὶ ἔκτασις ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ, ἤτοι α) κατόπιν συμφωνολήκτων, *ποδ-ήνεμος, βοϜ-ηλασίη,* (πρβλ. *βοοκτασίη, αἰγοθήλας),* β) κατόπιν θεμάτων εἰς -ες, *ζευγηλάτης, ἐτνήρυσις* (πρβλ. *ἀνθοκόμος, σκευοφόρος),* γ) κατόπιν τῶν εἰς -σ- περατουμένων ῥηματικῶν, *δεισήνωρ, ἀκεσώδυνος, Λύσανδρος,* (πρβλ. *μειξοβάρβαρος, λειψό-θριξ),* δ) κατόπιν τοῦ *παν-, πανώλεθρος* (ἀλλὰ καὶ *παναφήλικα, Παναχαιοὶ* παρ' Ὁμήρῳ), ε) κατόπιν τοῦ *δυσ-,* καὶ τοῦ *ἀγχ-, δυσήνεμος, δυσήκοος, δυσηλεγής, δυσώδης, δυσώλεθρος, δυσώμοτος, ἀγχήρης, ἀγχώμαλος* κτλ., ς) κατόπιν τῶν προθέσεων τῶν τε συμφωνολήκτων καὶ τῶν εἰς ἐκθλιπτὸν ἢ εἰς ἀνέκθλιπτον φωνῆεν περατουμένων, πολλῶν μορίων, τῶν ἀριθμητικῶν κλπ., οἷον *συνήγορος, ἐξημοιβός, ἐξώλης, ἐπήκοος, ἐπήρετμος, περιήκης, περιώνυμος, περιήλυσις, προώλης, εὐώνυμος, εὐήρετμος, εὐήκοος, διώβολον, τριώβολον, τριήρης, ἐνώμοτος, συνωμοσία, ὑπερήνωρ, προσήλυτος, προηρόσια, προηγορεών* κλπ. (ἀλλὰ καὶ *εὐάριθμος, ἐναρίθμιος, ἐναλίγκιος, ἐπάρουρος, ἐξαπίνης* κλπ.).

Καθ' ἃ ἤδη ἐλέχθη, ἡ ἔκτασις αὕτη τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ β' συνθετικοῦ κατόπιν τοῦ *ι, υ,* τῶν συμφώνων τῶν προθέσεων καὶ λοιπῶν λέξεων παραβάλλεται πρὸς τὴν τοῦ *ο* ἐξάπλωσιν κατόπιν τῶν αὐτῶν, ὅτε τὸ β' συνθετικὸν ἄρχεται ἀπὸ συμφώνου, πρβλ. *αἰγοβοσκός, ποδόψηστρον, βοόκλεψ, τοιχοποιός, ἐποποιὸς* κλπ. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ στερητικοῦ *ἀν-* ἀρχόμενα καὶ δὴ παρὰ λόγον ἐκτείνοντα τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ ἑρμηνεύονται ἄλλως, ὅτι δηλαδὴ *νη-* ἦτο πρότερον τὸ στερητικὸν ἐπὶ τούτων μόριον, προετάχθη δὲ τούτου τὸ *ἀ-* ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ γνωριμώτερον, πρβλ. *νήγρετος, νηλεὴς νηλὴς* Ὁμ. καὶ *ἀνηλεὴς* (Ἀττ.), *νήνεμος νηνεμία* καὶ *ἀνήνεμος, νηλίπους* Ὁμ. καὶ *ἀνηλίπους* Θεοκρ., *νῆστις* καὶ *ἄνηστις* (Κρατίνου), *νώνυμνος* καὶ *ἀνώνυμος* παρ' Ὁμ., *ἀνωνόμαστος* (Εὐρ.), *νώδυνος* (Σοφ.) καὶ *ἀνώδυνος, νήκεστος* (Ἡσιόδ.) καὶ *ἀνήκεστος, νηκούστησε* καὶ *ἀνη-*

κούστησεν, ἀμφότερα παρ' Ὅμ. κτλ. Κατὰ ταῦτα λέγεται μὲν ἔτι *νηπενθής, νήποινος, νηκηδής, νήριτος, νήποτμος, νήλευστος, νωδός* κλπ., μετὰ μόνου τοῦ *νη(νω-)*, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις διὰ τὸ ταὐτόσημον ἐπῆλθε σύμφυρσις τοῦ *ἀ-* καὶ *νη-*, ἐντεῦθεν τὸ *ἀνη-* πρβλ *ἀνήκεστος, ἀνήροτος, ἀνήκουστος, Ἀνήριστος, ἀνήρεστος, ἀνήνιος, ἀνήγρετος* παρὰ τὸ Ὅμ *νήγρετος, ἀνήρης, ἀνηρίθευτος, ἀνηλέητος, ἀνηλεήμων, ἀνήριθμος* κλπ. Ἄλλα δὲ πάλιν ἐσχηματίσθησαν κατ' ἄλλας ἀναλογίας, οἷον τὸ *ἐπή-βολος* χωρισθὲν *ἐπ-ή-βολος* παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ *συν-η-βολίη, δυσ-ή-βολος, κατηβολὴ κατηβολεῖν* τὸ *εὐηφενὴς (εὐ-ἄφενος)* ἐγέννησε τὸ *εὐηγενὴς* κλπ.

Ἡ δὲ παράλειψις τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τούτου ἐν ἄλλοις ἑρμηνεύεται ὧδε: Κατὰ τὸν ἀνωτέρω σελ. 404 κέξ. μνημονευθέντα νόμον πολλὰ ὤφειλον φωνητικῶς νὰ συστείλωσι τὸ κληρονομηθὲν ἐν αὐτοῖς ἀρχαιόθεν μακρὸν φωνῆεν· οὕτω λ.χ. παρὰ τὸ *φιλᾱ'νωρ ἀγᾱ'νωρ* ὤφειλε νὰ λεχθῇ *φιλάνθρωπος*, παρὰ τὸ *τανηλεγὴς ἀπηλεγὴς* τὸ *θυμαλγής*, ὁμοίως *νέορτος, χαλκεγχής, φιλοίκτιστος, τηλαυγής, ἀνόστεος πάνορμος πάρορνις ψεύδορκος δύσοργος, Μενοικεύς, θέοινος, ποδάρκης, Ἀμφάλκης* κτλ., ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ· πρὸς δὲ τούτοις πολλὰ εἶχον καὶ ὡς ἁπλᾶ μακρὸν ἀρκτικὸν φωνῆεν, οἷον *ὠκὺς - ποδώκης, ὠλένη - λευκώλενος, ἡγεμὼν καθηγεμὼν* κλπ., οὐδεμία ἄρα ἐν τούτοις συνέβαινε μεταβολὴ τῆς προσῳδίας, ὅπως οὐδ' ἐν τοῖς μετὰ προθέσεων συντιθεμένοις ῥήμασι· διότι ἐπὶ τούτων οὐχὶ σύνθεσις ἀληθὴς ἀλλ' ἁπλῆ παράθεσις ἐγίνετο. Ἐκ τούτων δ' ἤρξατο κατὰ μικρὸν νὰ σχηματίζηται τὸ αἴσθημα, ὅτι δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ μεταβάλληται κατὰ τὴν προσῳδίαν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ ἐν τῇ συνθέσει. Τοῦτο συνέβη κατ' ἀρχὰς πάντως ἐν οἷς μετὰ τὸ φύσει βραχὺ φωνῆεν ἠκολούθουν δύο ἢ πλείονα σύμφωνα, ὥστε ἦτο θέσει μακρόν, οἷον *ἑτερόφθαλμος, ἑτερόπτιλος, πέντοζος, παροψίς, πάροξυς, κάτοπτρον, ὕποπτος, ὑπόψιος, ὑπεροπλίη, ἐπαρϝή*

κάταρϝος, ἐπερϝωτᾶν, εὔερϝος, μεθόρϝιος κλπ. Διότι τοιαῦται ὑπέρμακροι συλλαβαὶ προσέπιπτον δυσεκφώνητοι.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις συνέβαινεν ἐν τῇ κατὰ σύνταξιν ἐκφορᾷ τῶν λέξεων ἔκθλιψις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος προηγουμένης λέξεως, ἤτοι ἐλέγετο, *παρ' ἅπασι, ὑπ' ἐμοῦ, ὑφ' ὑμῶν, αἴν' ἔπαθον, ἐίκοσ' ἀνέρας, ἐπ' ἄλλους εἶμι* κλπ., εὐκόλως ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ *ἐπαρωγὸς ἐπαμοιβὸς ἐπαμοιβαδίς, ἐπαμύντωρ ὑπένερθεν μετόπισθεν φιλελεύθερον* κλπ. Ἐπὶ τὴν προτίμησιν δὲ τοῦ βραχέος φωνήεντος ἀντὶ τοῦ μακροῦ ἤρχοντο οἱ λαλοῦντες καὶ διὰ τοῦτο ὅτι διαρκῶς εἶχον καὶ μετεχειρίζοντο καὶ δὴ ᾐσθάνοντο καὶ τὰς πλείστας ἁπλᾶς λέξεις παρὰ τὰς συνθέτους, ἐντεῦθεν ἐπεβάλλετο σχεδὸν εἰπεῖν ψυχολογικῶς ἡ ἐξαφάνισις τῆς διαφόρου ποσότητος ἐν ταῖς αὐταῖς λέξεσιν, ἤτοι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς ἁπλῆς λέξεως καὶ εἰς τὸ σύνθετον, καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ κατὰ προτίμησιν ἐν τοῖς νέοις συνθέτοις.

Ὅτι δὲ ἀληθῶς οὕτω κατὰ μικρὸν παρεσκευάσθη καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἔλαβεν ἐπίδοσιν ἡ διατήρησις τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος, μανθάνομεν παρατηροῦντες ὅτι καθόλου ἡ ἔκτασις τοῦ ἀρκτικοῦ φων. τοῦ β' συνθετικοῦ εἶναι κληρονομία παλαιά, ἄνευ τινὸς σημασίας ἤδη παρ' Ὁμήρῳ· ἐντεῦθεν ὅσα μὲν πρὸ τούτου συντεθέντα ἐκληρονομήθησαν σύνθετα ἢ κατ' αὐτὰ συνετέθησαν, ἔχουσι τὸ φωνῆεν μακρόν· ὅσα δ' ἔπειτα, ταῦτα δὲν ὑπεβάλλοντο κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον ἔκτασιν, ἀλλ' ἠδύναντο καὶ νὰ καταλείπωσι σαφὲς τὸ ἔτυμον, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον ἐν πολλοῖς ὅπου οὐδὲν ὑπῆρχε τελικὸν φωνῆεν τοῦ α' συνθετικοῦ, ἵνα συναιρεθῇ, δὲν ἐξετείνετο ἀρχαιόθεν εἰ μὴ κατ' ἀναλογίαν. Οὕτω φαίνεται ὅτι, ὅτε τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ ἦν *ι* ἢ *υ*, ἐπεκράτησεν ὁ νόμος τῆς ἀποβολῆς τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος· τοὐλάχιστον οὐδὲν ἴχνος ἐκτάσεως τοῦ *ι* ἢ *υ* τούτου παρατηρεῖται ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις γλωσσικοῖς μνημείοις. Μόνα ἄρα τὰ φωνήεντα *α ε ο* ἐξετείνοντο ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ.

Ὁμοίως δὲν ἐγίνετο ἔκτασις ἐν τοῖς ἐκ ῥηματικῶν στοιχείων

συνθέτοις, ἂν μὴ ἐγίνετο ἔκθλιψίς τινος φωνήεντος, διὸ *βωτιάνειρα κυδιά'νειρα* (πρβλ. *τερπι-κέραυνος*) καὶ καθόλου ὅτε τὸ τελικὸν ι τοῦ α' συνθετικοῦ ἔμενεν ἀνέκθλιπτον, ὅτε δηλ. μηδεμία ἐγίνετο συναίρεσις (πλὴν τοῦ *δι-, τρι-, ἐρι-* καὶ *περὶ* παρ' ἃ ἀναλογία), πρβλ. *ἀντιάνειρα* κλπ.

Ὁμοίως δὲν ἐκτείνονται τὰ ἀπὸ ἡμιφώνου τινὸς πάλαι ἀρχόμενα, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν αὐτοῦ ἄρχονται νῦν ἀπὸ φωνήεντος· διότι ὅτε τοῦτο συνέβη, τὸ ἐπικρατοῦν ἦν οὐχὶ συναίρεσις ἀλλ' ἔκθλιψις καὶ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ τοῦ α' συνθετικοῦ, πρβλ. *ἀδελφὸς αὐτάδελφος, ἀκόλουθος συνακόλουθος, ἅμαξα ἁρμάμαξα, ἅμιλλα ἐφάμιλλος, ὅμαιμων συνομαίμων, ὁμῆλιξ ὅμιλος ὅμουρος ὅμοιος, συνομῆλιξ, δυσόμιλος, προσόμουρος, παρόμοιος, ἅλιος, ἐνάλιος, Πάραλος, ἑταῖρος συνέταιρος φιλέταιρος, ἔχω, συνεχής, ἐνέχυρον, ἵημι, ἀφέτης, ἐξεσίη, ὁδός, πάροδος, ὅλος, ἡμιόλιος, ὅσιος, ἀνόσιος, ἁλωτός, δυσάλωτος, εὐάλωτος, ἑλικτός ἔτος, πολυέλικτος, διετήσιος, ἐπέτειος* κλπ. (ἀλλὰ καὶ *ἀγχώμαλος, ἀνώμαλος, ἀνήμετος εὐήμετος, διωχὴς προωχὴς συνωχαδόν*). Ὁμοίως δὲν ἐξετείνετο τὸ στερητικὸν *α*, ἄν ποτε ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀρχομένη λέξις ἐλαμβάνετο ὡς β' συνθετικόν· πρβλ. *παναπήμων, πανάποτμος, δυσάνολβος* κλπ., ἴσως διότι πάλαι β' συνθετικὰ ἀρχόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἠγνοοῦντο.

Καθόλου δὲ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὅπως ἐκ τῶν παραδειγμάτων συνάγεται, ἐν οἷς ἡ σύνθεσις οὐχὶ παλαιά, δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν ἀναγκαίως ἔκτασιν· πρβλ. *ἐξαναφανδόν, ἐπαναβληδόν, ἀξιαπήγητος, εὐρυάγυια, Σαλαμιναφέτης, ὑψαγόρης* (Ὀδ.), *λαβραγόρης, Πυθαγόρας, Ἀναξαγόρας, Ἀρισταγόρης, ἀλεξάνεμος, μητραγύρτης, αἰναρέτης, εἰκόσορος, τριακόντερος, δύσερως, παιδέρως, ἀνδρολέτειρα, τεκνολέτειρα, ἑπτορόγυιος, ἑκατοντορόγυιος, ἀνεπιτήδειος, ἀνδραγαθίζεσθαι, ἀξιάγαστος, ἀτιμαγέλας, ἐναγής, ἐναγώνιος* κλπ. Ὁμοίως τὰ κύρια ὀνόματα *Παναχαιοί, Παναθήναια, Φιλαθήναιος, Δυσελένα* Εὐριπ., *Φιλαθήναιος* κλπ.

Καὶ τὰ εἰς *-μα* λήγοντα δὲν ἐκτείνονται, διὸ *διέρεισμα ἀπ- ἀντ-, παράκουσμα* κλπ., ἀλλὰ καθόλου οὐδὲ συντίθενται συχνά.

Ἐν πολλοῖς θέμασι παρατηροῦμεν καὶ σάλον, ὅτι δηλαδὴ τὰ μὲν παλαιὰ ἢ τὰ κατ᾽ αὐτὰ σχηματισθέντα ἔχουσι τὸ φωνῆεν μακρόν, τὰ δὲ νεώτερα οὐχί. Οὕτω λ. χ. ἐκ τοῦ *ἀγωγὴ* ἐπλάσθη ἐν τοῖς μεθ᾽ Ὅμηρον χρόνοις ὄνομα ἐπίθετον εἰς *-ός, ἀγωγός* ὅπως *πομπή : πομπός, τομή : τομός, ὀχή : ὀχός, τροπή : τροπός, ἐδωδή : ἐδωδὸς* (Ἱπποκρ.) κτλ. Καὶ τότε ἐν τοῖς συνθέτοις τοῦ *ἄγω ἐπ- κατ- παρ-* κλπ. δὲν ἐλαμβάνετο εἰς σύνθεσιν τὸ ἀπαρχαιωθὲν *ἀγὸς* (ἐν συνθέσει *-ηγὸς* μεταβεβλημένον) ἀλλὰ τὸ πρὸς τὸ *ἀγωγὴ* σχετιζόμενον *-αγωγός*, ὅθεν *ἐπ-αγωγός, ἱππαγωγός, νυμφαγωγὸς* (Αἰσχ.) κλπ., ὥστε οὕτω τὸ *-ηγὸς* ἔμεινε μόνον ὅπου εἶχεν ἀποκρυσταλλωθῇ, *στρατ- χορ- κυν- φορτηγὸς* κλπ. Ἀλλὰ καὶ πάλιν προκειμένου νὰ δηλωθῇ σαφῶς ὁ ἄγων, ἐλαμβάνετο τὸ *-αγωγός*, οἷον *κυναγωγὸς* (Ξενοφ.) = ὁ τοὺς κύνας ἄγων, ἐνῷ *κυνηγὸς* = θηρευτής, καὶ *ὀχετᾰγωγὸς* Ἀττ. ἀντὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ *ὀχετηγός*. Ἕνεκα τούτου τὸ μὲν ἀρχαῖον *ἀγὸς* ἐν συνθέσει ἀεὶ ἔχει ἐκτεταμένον τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν (περὶ τοῦ Βυζαντιακοῦ *προαγὸς* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 51), τὸ δὲ νεώτερον *-αγωγὸς* οὐχί.

Ὁμοίως ἔχει τὸ *ἐπάγερσις* (Ἡροδ.) παρὰ τὸ *πανήγυρις*, τὸ *μετάρσιος* (Σοφ.) παρὰ τὸ *μετήορος παρήορος*, τὸ *πανάκεια, ἀνακής, εὐάκεστος* παρὰ τὸ *ἀνήκεστος, ἐξήκεστος*, τὸ *ἀνέγερσις* παρὰ τὸ *νήγρετος, νεφεληγερέτης*, τὸ *ἐξέλασις* (Ἡροδ.) παρὰ τὸ *εὐήλατος*, τὸ *ἀναρίθμητος* (Τραγ.) παρὰ τὸ *ἀνήριθμος*, τὸ *ἀξιέραστος, συνεραστὴς* παρὰ τὸ *πολυηράτου, ἐπήρατος*, τὸ *ὑψερεφὴς* παρὰ τὸ *ὑψηρεφής*, τὸ *ἀνόλεθρος* παρὰ τὸ *πανωλεθρία*, τὸ *ἀλεξάνεμος* (Ὀδυσ.) *πανσάνεμος* (Αἰσχυλ.) *εὐάνεμος* παρὰ τὸ *ποδήνεμος*, τὸ *ὑπόροφος* Εὐρ. παρὰ τὸ *ὑπωρόφιοι*, τὸ *ἐπακουὸς* παρὰ τὸ *ἐπήκοος*, τὸ *ὀψαρότης* παρὰ τὸ *πρωτηρότης*, τὸ *χρυσαμοιβὸς* (Αἰσχ.), *ἀλφιταμοιβὸς* (Ἀριστοφ.), *ἀργυραμοιβὸς* (Πλατ.) παρὰ τὸ *ἐπημοιβός*, τὸ *ἀξιάκουστος, ὠτακουστεῖν* (Ἡροδ.) παρὰ τὸ *ἀνήκουστος*, τὸ *χαλκέλατος* Πινδ. παρὰ τὸ *χρυσήλατος*, τὸ *αὐτερέτης* (Θου-

κυδ.) παρὰ τὸ *ὑπηρέτης*, τὸ *ἀκροβελίδες* ('Αρχίππ.), *ἐννεόβολον* (ἐπιγρ.), παρὰ τὸ *διώβολον, πεμπώβολον* κλπ., κλπ.

'Εκ τῆς χρήσεως δὲ τύπων μετ' ἐκτάσεως καὶ ἄνευ αὐτῆς ἐπεγένετό τις σάλος ἐν τῷ αἰσθήματι, ὥστε οἱ ποιηταί, ἄλλως τε καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν μέτρων, καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ ἠδύναντο ἐπί τινων νὰ μεταχειρίζωνται ἀμφοτέρους τοὺς τύπους κατὰ βούλησιν, ἰδίως ἐπὶ τῶν λέξεων ἐκείνων, αἵ διὰ τὴν οὐ συχνὴν χρῆσιν δὲν ἦσαν ἐπαρκῶς ἐντετυπωμέναι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λεγόντων καθ' ἕνα καὶ μόνον τύπον. Ὅτι δὲ ἡ παράλειψις τῆς ἐκτάσεως σὺν τῷ χρόνῳ ἐλάμβανεν ἐπίδοσιν παραμελουμένης τῆς κατ' ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν νόμον γενομένης συναιρέσεωςκαὶ δὴ ἐκτάσεως, νοεῖ τις παρατηρῶν καὶ τόδε ὅτι οἱ μὲν 'Αττικοὶ καθόλου οὐχὶ πολλὰ ἔχουσι τὰ ἄνευ ἐκτάσεως, οἱ δὲ μεταγενέστεροι πλεῖστα, οἷον *ζευγ - ἰχν - ελάτης ταυρελάτης ἐπελασία, ἐξε-, ὑπόρεια, ψευδομοτεῖν, συνομοσία, ἀνόμαλος* κλπ.

§ 14. ***Φωνητικὴ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος τελικοῦ α' συνθετικοῦ.*** Ὅπως ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ β' συνθετικοῦ, οὕτως ἐμφανίζεται ἐνίοτε ἔκτασις καὶ ἐπὶ τοῦ τελικοῦ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ, ἑρμηνεύεται δὲ καὶ αὕτη φωνητικῶς. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ β' συνθετικοῦ ἅτε ἐκ συναλοιφῆς προελθούσης οὐδεμίαν εἶχον αἱ παρακείμεναι συλλαβαὶ σημασίαν, ἠδύναντο δὲ νὰ εἶναι μακραὶ ἢ βραχεῖαι, *γαμψῶνυξ, ἐπημοιβὸς* καὶ *ἀπώμοτος, ἀνήροτος* κλπ. 'Επὶ δὲ τῆς ἐκτάσεως τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ ἡ ἔκτασις εἶναι δυνατὴ μόνον, ὅτε εἵπετο ἁπλοῦν σύμφωνον καὶ αἱ περιβάλλουσαι αὐτὸ συλλαβαὶ ἦσαν βραχεῖαι. 'Εγίνετο ἄρα ἡ ἔκτασις, ἵνα φεύγωσι τὰς πολλὰς συνεχεῖς βραχείας συλλαβάς. Παρατηρεῖται δὲ αὕτη οὐ μόνον ἐν συνθέσει ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ, τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως ὡς β' συνθετικοῦ θεωρουμένης, καὶ ἐν τῇ συντάξει, τῶν συνεκφερομένων λέξεων διατεθειμένων ὁμοίως ταῖς συντιθεμέναις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, παλαιότατα κανονιζόμενον κατὰ ῥυθμικόν τινα νόμον

ἁπαντᾷ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ποιήμασι τοῦ Rig-Vēda ὁπωσδήποτε κανονικόν, ἀλλ' ἔκτοτε ἄρχεται ἀπαρχαιούμενον, ὥστε λείψανά τινα μόνον αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους γλώσσαις ἐσώθησαν, οἷον *διά'κονος* (πρβλ. *ἐγ-κονεῖν, ἐγ-κονητί, κοναρώτερον*· δραστικώτερον, *κόνει*· σπεῦδε, τρέχε, *κονεῖν*· ἐπείγεσθαι, *κονηταί*· θεράποντες), *πρω-πέρυσι, πρω-τέλεια*[1]), *σοφώ-τερος κακώ-τερος* (ἀλλὰ *ξηρότερος, ὠμότερος*), *μὲ* καὶ Λατινικὸν mē, *ἐγὼ* egō καὶ Ἰνδικὸν ahăm, *ἑτέρω-θεν, ἑτέρωσε, ἑτέρωτα* (Σαπφοῖ), *ἑτέρωθε* κλπ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται κανονικῶς ἐν τοῖς παραθετικοῖς ἐν οἷς μόνοις παρέμεινεν ἀρχαιόθεν ἡ ἔκτασις αὕτη κανονική, ἐπειδὴ ἐν μόνοις τούτοις τὸ *-τερος* καὶ *-τατος* κατέλιπον τὴν πρὸ αὐτῶν συλλαβὴν θέσει βραχεῖαν καὶ ἅμα τὸ θέμα συχνότατα ἔληγεν εἰς βραχὺ φωνῆεν, τοιοῦτοι δὲ ὅροι οὐχὶ συχνὰ ἀπαντῶσιν ἐν τῇ συνθέσει. Ἐντεῦθεν κατέστη καθολικὸς νόμος ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ *ο*, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ ἦν φύσει καὶ θέσει βραχεῖα, καὶ ὁ νόμος οὗτος ἴσχυε κάλλιστα καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς δοκίμοις χρόνοις, διὸ καὶ ὅσα ὅλως νέα παραθετικὰ ἐσχηματίζοντο καὶ ὅσα ἀρχαιότερα μετέβαλον τὴν προσῳδίαν, ἐξεφέροντο συνῳδὰ τῷ νόμῳ τούτῳ, εἰ καὶ μὴ πάντοτε· πρβλ. *οἰκήϊος - οἰκηϊώτερος* ἀλλὰ συναλοιφῆς γενομένης *οἰκηότατος* παρ' Ἡροδ. καὶ *οἰκειότατος* παρ' Ἀττικοῖς, ὁμοίως ἔχει τὸ *ἀνδρειότατος*, τὸ *τελειότερος τελειότατος* καὶ *τελεώτερον τελεώτατα* Πλάτων. κλπ., ἀλλ' *ἐπιτηδεότατος* παρ' Ἡροδ. (ὅπως καὶ *ἐπιτηδειότατος*) καὶ *ἰσότατα* ἐξ Ἀχαϊκῆς ἐπιγραφῆς (*ϝίσϝος ϝισϝότερος*), καὶ ἔπειτα *ἰσώτατα, κενϝότερος, στενϝότερος* — *κενότερος στενότερος*, καὶ *προσβορεώτερος - προσβορρώτερος*.

(Τὰ εἰς *-ωσύνη - οσύνη* δὲν εἶναι ὅπως τὰ παραθετικὰ εἰς *-ώτερος - ότατος* ἀρχαῖα, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντα προϊόντα τῶν

[1]) Πρβλ. *τῶν σῶν δὲ γονάτων πρωτέλεια θιγγάνω* (Εὐρ.) = πρῶτα, καὶ «*τὰ πρῶτα φέρειν*», ἔπειτα *πρωτέλεια* = ἀπαρχή. *Πρωτέλεια* κυρίως εἶναι τὰ πρότερον τελούμενα ἐν τοῖς γαμικοῖς καὶ λοιπαῖς ἱεραῖς πράξεσι, καθόλου εἰσήγησις· ἔπειτα ἐγένετο *πρωτό-λεια* ὅθεν καὶ *ἀκρό-λεια*. *Πρωτόλεια* ὡς *πρώτη λεία* εἶναι ἀνήκουστος σύνθεσις.

ἱστορικῶν χρόνων· ὡρμήθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων εἰς *-όσυνος*, *ἡγεμόσυνος, γηθόσυνος, δεσπόσυνος* κττ., ἀλλ' ἐν τῷ *ἱερωσύνη*, τῷ μόνῳ δοκίμῳ, ἀπὸ τοῦ *ἱερηϝ-οσύνη*, ἐγένετο χρόνου ὑπερβιβασμός, ὅθεν ἔπειτα συναιρέσει *ἱερωσύνη*, ἐντεῦθεν τὸ *ω* (πρβλ. καὶ *ἱκετώσυνα* ἐκ τοῦ *ἱκετεύω ἱκετεία* ἐκ τοῦ **ἱκετήϝ-ια)*.Ἐπειδὴ δὲ ἔπειτα τὸ *ἱερωσύνη* συνήφθη πρὸς τὸ *ἱερός*, ἐλέχθη καὶ *ἱεροσύνη* καὶ κατ' αὐτὸ *ἀγαθοσύνη* καὶ *κακοσύνη* καὶ πάλιν κατὰ τὸ ἀρχαῖον *ἱερωσύνη* ἐσχηματίσθη *ἁγιωσύνη, ἀγαθωσύνη, μεγαλωσύνη* κλπ., πάντα τῶν μεταγενεστέρων καὶ Βυζαντιακῶν χρόνων).

Πρὸς τούτοις καὶ ἐν ταῖς συντακτικαῖς συνεκφοραῖς παρατηρεῖται ὁμοία τις ἔκτασις, ἐντεῦθεν πολλάκις ἀπαντῶσι μόρια μετὰ μακροῦ καὶ βραχέος φωνήεντος, τοῦτο δὲ φαίνεται ἔχει τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκτάσει τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἕνεκα ῥυθμικῶν λόγων. Διὰ ταῦτα λέγεται Ἰνδ. -vā καὶ Λατ. -vĕ καὶ Ἑλλ. *ἤ-ϝὲ ἠέ, πρὸ* καὶ **πρώ*, ὅθεν *πρω-πέρυσιν*, Ἰνδ. pra καὶ prā καὶ Λατ. prō καὶ prŏ (ἐν τῇ συνθέσει πολλάκις οἷον profanus), *νή* καὶ *-νε, δή* καὶ *δὲ* κλπ.

§ 15. *Ἄλλαι προσῳδιακαὶ ποικιλίαι ἑρμηνευόμεναι.* Ἐν πολλοῖς ὁ περὶ τὴν προσῳδίαν τῶν φωνηέντων σάλος ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς ἐτυμολογικῆς γενέσεως τῶν κυμαινομένων. Οὕτω λ. χ. τὸ *Ἀρίων Ἐρίων* ἐγένετο ἐκ τοῦ *ἐρι-* ἢ *ἀρι+ϝιων*, τὸ *Ἀμφίων Ἄμφιος* ἐκ τοῦ *ἀμφι+ιος*, τὸ *Ἰξίων* ὁμοίως ἔκ τινος *ἰξι+ιων*, *Ὀφίων* ἐκ τοῦ *ὀφι+ιων*, *Ἰφίων* ἐκ τοῦ *ἰφι+ιων* κλπ. Πρὸς τούτοις τὸ *ἔνδῑος* καὶ *ἔνδῐος* εἶναι διάφοροι σχηματισμοὶ παρ' ἀλλήλους κείμενοι, διὸ καὶ δύνανται φύσει νὰ ἔχωσιν ἐξ ἀρχῆς διάφορον τὴν ποσότητα φωνῆεν, λ.χ. *ἔνδῑος (=*ἐνδιϝος)* καὶ *ἔνδῐος* ἐκ τοῦ **ἐνδιϝ-ιος*, ὅθεν ἐπενθέσει **ἐνδιιϝος -*ἔνδῑϝος -ἔνδῑος*, ὅπως *πάννυχ-ος* καὶ *παννύχ-ιος, ἔναλ-ος* καὶ *ἐνάλ-ιος*. Ὁμοίως ἔχει τὸ *Δῑων* ἐκ **διϝιων*, τὸ *Πανδῑων, Πανδῑονίς*. Παρὰ τὰ ἀρχαῖα *σῶϝος-σάϝος*, ὅθεν *σωίζω* καὶ *σαόω*, ἐσχηματίσθη καὶ τρίτος τύπος κατά τινα σύμφυρσιν, *σόος* (οὕτω παρ' Ἡροδ.), ὅθεν *ἀπέσοιξαν, Σοιξιάδας, Σοί-*

ξιππος, Σοιξιτέλης ἐκ Λακων., *Σόωδίνας* καὶ *Σοιναύτō* ἐκ Βοιωτ., *εὔσοια*· εὐσθένεια κλπ.

Παρ' Ὁμήρῳ ἀναγινώσκεται καὶ *ἥρῶος, Τρῶΐη* καθ' ἃ καὶ παρὰ Πινδάρῳ *ἡρῶιαις, πατρῶ'ιων, ἥρῶος, Τρῶΐα*· ἀλλ' ἡ ὀρθὴ ἤτοι ἡ ἐτυμολογικὴ τούτων γραφὴ ἦτο παλαιότερον ἡ διὰ τοῦ *ο*, ἤτοι *ἥρως ἥροος ἡρο(ι)αις, πατρο(ι)ων, Τρὼς Τροὸς Τροΐα*, ὅπως καὶ *αἰδὼς αἰδόος αἰδοῖος, ἠὼς ἠόος ἠοῖος, γέλως γελοῖος, Λητὼ Λητοῖος*· καὶ ἀληθῶς *πατροΐης* ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγρ., καὶ *ἡροϊκῷ* θανάτῳ· *πατροῖος* δὲ καὶ *ἡροῖος* ἔλεγον οἱ Βοιωτοὶ κατὰ τὸ ΜΕ, *Ἡροΐδα* Αἰολικόν.. Βραδύτερον εἰσεχώρησε τὸ *ω* ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς εἴς τε τὰς λοιπὰς πτώσεις καὶ τὰ παράγωγα πολλῶν, ὅθεν *ἥρωος ἡρῷος, Τρώιος, Μινώ(ι)α, μητρῷος, Λητῷος, ἠῷος* (τοῦτο καὶ ἐκ συμφύρσεως τοῦ *ἑῷος* + *ἠοῖος*), *αἰδῷος, γελώϊος*, ὁμοίως τούτοις ἐλέγετο παλαιότερον *κερδόϊος-κερδοῖος* (Θεσσαλ.) ἐκ τοῦ *κερδὼ κερδόος*.

Ὁμοίως ἐκλίνετο πάλαι ὁ *γέλως* ἀλλὰ τοῦ **γελασ-ός*, ὅθεν *ἀγέλασ-τος γελά(σ)-σαι, ἔρως -*ερασ-ός*, ὅθεν *ἐραστὸς ἀνέραστος ἐπέραστος, *ἐρα(σ)-ἱομαι, χρὼς - *χραυ-ός*, ὅθεν *χραῦ-σαι* κττ.· ἐκ τῆς ποικιλίας δὲ ταύτης προέκυψαν κατὰ πρῶτον οἱ Ὁμ. τύποι *γέλον, ἔρον, χρόα* κτλ., ἔπειτα δὲ οἱ γνωστότεροι *γέλωτα, ἔρωτα, χρῶτα* κτλ., ὅπως ἐν τῇ κλίσει θέλομεν ἰδεῖ. Ἐν τῷ παρόντι ἀρκεῖ ἡμῖν ὅτι οὐ κατὰ βράχυνσιν ἐγένοντο οἱ Ὁμηρικοὶ τύποι.

Ἔν τισι διαλέκτοις παρατηρεῖται ὅτι ἀντὶ τῆς ἑν. δοτ. εἰς *-ωι* εὐχρηστεῖ ἕτερος τύπος εἰς *οι*, οὕτως ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ Κύπρῳ, ἐν τῇ Δυτ. Ἑλλάδι, τῇ Βοιωτίᾳ καὶ τῇ Ἠλείᾳ, *αὐτοῖ, θεοῖ, Διονύσοι, τοῖ δάμοι, τοῖ Πυθίοι, ϝΗεκαδάμοε* κλπ. Ἀλλ' οἱ τύποι οὗτοι εἶναι κατ' ἀλήθειαν τοπικῆς πτώσεως καὶ ἀντιστοιχοῦσι τοῖς Ἀττικοῖς *Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, οἴκοι*. Ὁμοίως ἐσῴζετο ἐν Βοιωτίᾳ καὶ ἡ τοπικὴ τῶν εἰς *α*, διὸ *Λυσανίαε, ϝελατίη, τῆ τρισκαιδεκάτη* κλπ. Δὲν πρόκειται ἄρα ἐν τούτοις βράχυνσις. Ὁμοίως ἔχει τὸ ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ ἀναγινωσκόμενον πολλάκις *πόλῃ* καὶ *ἀκροπόλῃ, γραμματῇ* πρὸς τὸ *πόλει, γραμματεῖ*, τ. ἔ. τὸ *πόλῃ, γραμ-*

ματῆ εἶναι ὁμαλῶς ἐσχηματισμένοι τοπικῆς τύποι ἐκ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ *πόληϊ, βασιλῆϊ*· οἱ δὲ γνωστοὶ εἰς *-ει* προῆλθον ἐκ τοῦ *πόλεος, βασιλέως, βασιλέα* κττ., ὥστε καὶ ἐν τούτοις οὐχὶ βράχυνσις.

Ὡς πρὸς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τοῦ *κρέας* παρατηρεῖται τὸ παράδοξον ὅτι παραδόξως λέγεται τὸ *κρέα* μετὰ βραχέος *α* παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς Ἀττικοῖς· πρβλ. *κρέ ὑπέρτερα, κρέ ἔδων,* κλπ. Πρὸς ἑρμηνείαν τούτου ἐλέχθη ὅτι ὁ τύπος *κρέᾰ* δὲν εἶναι ἀληθῶς πληθ. τοῦ *κρέας,* ἤτοι δὲν ἐλέχθη τὰ *κρέᾰ* ἀντὶ *κρέα* ἐκ τοῦ *κρέαα,* ἀλλ' εἶναι τὸ θέμα γυμνόν, λαμβανόμενον περιληπτικῶς καὶ δὴ εὐκόλως εἰς πληθυντικὸν μεταπεσόν, καὶ ὅμοιον τῷ *ἀτρέμα* παρὰ τὸ *ἀτρέμας, λίπα - λιπαρὸς* παρὰ τὸ *λίπος.* Κατ' ἀναλογίαν δὲ τοῦ *κρέᾰ* παρὰ τὸ *κρέας* ἐλέχθη καὶ *γέρα* ὑπὸ τοῦ Ὁμ. παρὰ τὸ *γέρας,* καὶ *σκέπᾰ* ὑπὸ Ἡσιόδ. παρὰ τὸ *σκέπας.*

Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι καὶ πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου ἐπέρχεται βράχυνσις μακροῦ φωνήεντος· πρβλ. *πεφύκᾰσι, λελόγχᾰσι* παρ' Ὁμ., *λελόγχᾰσι* παρ' Ἐμπεδοκλεῖ, *μεμαθήκᾰσι πεφύκᾰσι* παρὰ Ξενοφάνει κλπ. παρὰ τὰ συνήθη *πεφύκᾱσι, εἰρήκᾱσι* κλπ. Ἀλλὰ καθ' ἃ τὸ παρ' Ἡσυχίῳ *ἐθώκατι* καὶ τὸ Φωκικὸν *ἱερητεύκατι* διδάσκουσιν, ἡ κατάληξις τοῦ παρακειμένου ἦν ἀρχαιόθεν *nti*, ἥτις ὁμαλῶς κατόπιν συμφώνων ἐγένετο *-ᾰτι* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 228), ὅθεν *ᾰσι*· τὸ δὲ ᾱσι εἶναι νεώτερον, ἀντὶ *-αντι* τ. ἔ. ὅπως *λέγοντι - λέγουσιν* οὕτω *πεφύκαντι - πεφύκᾱσι.*

Περὶ τῶν τύπων τῆς ὑποτακτικῆς *ἴομεν, εἴδομεν, ἀμείψομεν, τραπήομεν, παρστήετον, περάσει, κατείπει, παρὸσει, δείκσει, ἀδικήσει, ἀπολυσέται, ἐσπρακσέται* κλπ. ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 432 καὶ Β' 357 καὶ 362 σημ. Ὅτι κατ' ἀλήθειαν δὲν πρόκειται ἐν τούτοις βράχυνσις, ἀπόδειξις ἀναντίλεκτος εἶναι, ὅτι οὐδέποτε ἀπαντῶσι τοιοῦτοι τύποι ἐξ ἐνεστῶτος θεματικοῦ ῥήματος ἢ ἀορίστου β' εἰς *-ον* καὶ *-ομην,* ἔχοντος δηλαδὴ ὁμοίως τῷ ἐνεστῶτι τῶν θεματικῶν ῥημάτων τὰ θεματικὰ λεγόμενα φωνήεντα *ο/ε,* ἤτοι οὐδέποτε ἐλέχθη *λέγομεν λέγετε, φάγομεν φάγετε, ἴδομαι ἴδεται* κλπ. ὡς ὑποτακτική, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ μόνων τῶν ἀθεμάτως σχηματιζομένων

ῥημάτων καὶ χρόνων, ἤτοι τῶν εἰς *-μι*, τοῦ παρακειμένου, τῶν ἐνσίγμων καὶ λοιπῶν ἀορίστων πλὴν τῶν εἰς *-ον -ομην* (οἵτινες κυρίως εἶναι ὡς πρὸς τὴν γένεσιν παρατατικοί), ἤτοι *ἴομεν, εἴδομεν* (τοῦ *οἶδα*), *λείψομεν (ἔλειψα), ἐρύσσομεν, τίσετε, καταθήομαι (ἐθέμην)* κλπ.

Τὸ *πλήμμυρα* ἐκ τοῦ **πλημμυρια* ὅπως τὸ *σφῦρα* ἐκ τοῦ **σφύρια* ἔχει τὸ *υ* μακρὸν κατ' ἀντέκτασιν, τὸ δὲ *πλημμυρ-ὶς* οὐδεμιᾶς ἐν αὐτῷ ἀντεκτάσεως γενομένης ἔχει αὐτὸ ὁμαλῶς βραχύ. Παρὰ τὸ ἀρχαῖον a̯a - ta *-αὐάτα* (Πινδ.) *ἀάτη-ἄτη*, ὑπῆρχεν, ὡς φαίνεται, καὶ μεταπτωτικῶς ἀσθενέστερος τύπος a̯a - ta ὅθεν **ϝἄτη-ᾰ̆τη* παρ' Αἰσχύλῳ Ἀγαμ. 126.

Ἐν τοῖς γνησίοις συνθέτοις, ἤτοι τοῖς ἔχουσι τὸ θέμα τοῦ *πῦρ - πυρὸς* ὡς α' συνθετικὸν κεῖται, ὡς εἰκός, βραχὺ *υ*, ἐν δὲ τοῖς νόθοις λεγομένοις, ἤτοι τοῖς ἔχουσι πτῶσιν ὁλόκληρον, καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἑνικὴν αἰτιατικήν, κεῖται μακρόν, ἐντεῦθεν *πῦράγρα, πῦρακτέω, πῦρογενὴς* κλπ., ἀλλὰ *πῦραύστης, Πῦραίχμης* (πρβλ. *ναυ-πηγὸς Ναύ-αιθος* καὶ **Νήϝαιθος - Νήαιθος - Νέαιθος, Νήαρχος - Νέαρχος* κτλ.)· καὶ ἐπὶ τούτων ἄρα οὐχὶ σύγχυσις τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος *υ*.

Δυσκολώτεραι εἰς ἑρμηνείαν φαίνονταί τινες προσῳδιακαὶ ἀνωμαλίαι. Οὕτω λ. χ. διδάσκει ὁ Ἡρῳδιανὸς Β' σελ. 70, 22 « *καταῖτυξ* : ἡ *καταῖτυξ* προπερισπᾶται· πάντα γὰρ τὰ εἰς *-υξ* συστέλλει τὸ *υ*, τὰ μέντοι διὰ τοῦ *κ* κλινόμενα ἐνίοτε ἐκτείνει τὸ *υ* ἐπὶ τῶν ἄλλων πτώσεων, οἷον *βόμβυκος, κήρυκος*· τὸ γὰρ *κήρυκι Ἡπυτίδῃ* (Ρ 324) συνέσταλται διὰ τὸ μέτρον », καὶ Α' 525, 10 « εἰ διὰ τοῦ *κ* ἡ κλίσις (τῶν εἰς *-υξ* ὀνομάτων) ὑπάρχει, πῇ μὲν φυλάττει τὸ *υ* συνεσταλμένον, πῇ δὲ ἐκτείνει. *Ἔρυκος* γὰρ συνεσταλμένως καὶ *ἄμβυκος, Βέβρυκος, κάλυκος, Γάνυκος, ἴβυκος*, ἐκτεταμένως δὲ *βόμβυκος, αἴθυκος, κήρυκος* », καὶ 524, 32 « τὰ εἰς *-ιξ* λήγοντα ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν πάντα συστέλλει τὸ *ι*... Ἐπὶ μέντοι γενικῇ πῇ μὲν φυλάττει τὸ *ι* συνεσταλμένον, πῇ δὲ ἐκτείνει. Καί φασι τήρησίν τινα εἶναι τοιαύτην, ὡς τὰ

ἔχοντα πρὸ τοῦ τέλους μακρὸν ἔχει ἐν τῇ γενικῇ ἐκτεινόμενον τὸ *ι*, ***φοῖνιξ, βέμβιξ, Τέμμιξ, πέμφιξ, τέττιξ, σκάνδιξ, πέρδιξ, χοῖνιξ.*** Πτολεμαῖος δὲ ὁ Ἀσκαλωνίτης φησὶν ὡς τῆς ***πέρδικος*** καὶ ***χοίνικος*** γενικῆς ἡ μέση συστέλλεται πεισθεὶς Ἀριστοφάνει τῷ Γραμματικῷ καὶ τοῖς οὕτω χρησαμένοις ποιηταῖς διὰ μέτρον· ἀλλὰ ταῦτα διὰ μέτρον ἐγένετο. Ἔστι γὰρ αὐτὰ εὑρεῖν ἐκτεταμένα πολλάκις· τὸ μέντοι ***Θρήικος*** συστέλλει τὸ *ι* ἔχον διαλλαγήν, λέγεται γὰρ καὶ κατὰ συναλοιφὴν ***Θρῃκός·*** τὸ δὲ ***ἧλιξ*** συνεξῆλθε τοῖς ἔχουσι *λ* πρὸ τοῦ *ι*, ***χόλικος, ἕλικος, χάλικος, κύλικος***». Καὶ Β΄ 694,14 «οὐδέποτε γὰρ ἡ παραλήγουσα τῆς περιττοσυλλάβου γενικῆς μείζονα χρόνον ἔχει τῆς ληγούσης τῆς ἰδίας εὐθείας . . . χωρὶς εἰ μὴ χαρακτὴρ κωλύσει διὰ τὸ ***φοῖνιξ φοίνικος*** καὶ ***κῆρυξ κήρυκος***». Ἐκ τούτων διδασκόμεθα προδήλως α) ὅτι τῶν εἰς ***-ιξ*** καὶ ***-υξ*** ὑπερμονοσυλλάβων ἄλλα μὲν εἶχον ἀρχαιόθεν ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τὸ *ι* καὶ *υ* μακρόν, ἄλλα δὲ βραχὺ ***(κάλυκος ἴβυκος ἥλικος*** καὶ ***κήρυκος αἴθυκος δοίδυκος χοίνικος φοίνικος),*** ὅπως καὶ τῶν ληγόντων εἰς ***-αξ*** (οἷον ***οἴαξ, θώραξ*** καὶ ***αὖλαξ, σμῖλαξ, κλῖμαξ*** κλπ.)· β) ὅτι ἀντὶ τοῦ μακροῦ τούτων φωνήεντος, ἂν ἦτο *ι* καὶ *υ*, ἐξεφωνεῖτο βραχὺ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ πρὸ τοῦ *ξ*· γ) ὅτι σάλος τις ἐπεκράτει ἐν τούτοις περὶ τὴν προσῳδίαν, ἐντεῦθεν αἱ διαφωνίαι τῶν Γραμματικῶν καὶ ἡ δισχύρισις ὅτι διὰ τὸ μέτρον ἐπεγένετο ἡ συστολή. Πιθανόν μοι φαίνεται ὅτι λείψανα ἀρχαίας μεταπτώσεως ὑπολανθάνουσιν ἐν τοῖς κυμαινομένοις τούτοις, καὶ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πτώσεσιν ἐπῆλθε κατὰ μικρὸν ἐξομαλισμός, εἰ καὶ μὴ καθολικός, διὸ τὸ παρ' Ὁμήρῳ ***κήρυκι Ἠπυτίδῃ*** καὶ τὰ λοιπὰ συνεσταλμένα παρὰ ποιηταῖς, ἐν δὲ τῇ ὀνομαστικῇ, ἅτε θέσει μακρά, ἠδυνήθη νὰ παραμείνῃ τὸ φύσει βραχὺ φωνῆεν. Ἐπὶ τὴν γνώμην ταύτην φαίνεται ἄγουσα καὶ ἡ παρατήρησις ὅτι ἡ παραγωγικὴ τούτων κατάληξις ἀρχαιόθεν ἀποδείκνυται ἔχουσα μακρὸν *ι* καὶ *υ*. Ὁμοίως φαίνεται ὅτι ἀρχαῖαι μεταπτωτικαὶ σχέσεις ἀντανακλῶνται ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν, καθ' ἣν μεταξὺ τῆς Ἀτ-

τικῆς καὶ Κοινῆς, ἥτις ὡς γνωστὸν καὶ ἐκ τῶν διαλέκτων ἔλαβε στοιχεῖά τινα, ὑπῆρχεν ἐνίοτε διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν προσῳδίαν. πρβλ. *πνῖγος* 'Αττ., *πνίγος* 'Ελλ., *μᾶζαν* καὶ *ξυρὸν* μακρῶς 'Αττικοί, βραχέως Ἕλληνες κττ.

Πολλαὶ λέξεις παρ' Ὁμήρῳ μὲν φέρονται μετὰ μακροῦ φωνήεντος *ι* ἢ *α*, παρ' 'Αττικοῖς δὲ μετὰ βραχέος· οὕτως *ἴσος, καλός, τίνω, φθάνω, ἄνω* κττ., ἄλλα δὲ ἀναγινώσκονται μετὰ *ου, ει* παρ' Ὁμήρῳ, μετὰ *ο* δὲ καὶ *ε* παρ' 'Αττικοῖς, οἷον *κοῦρος-κόρος, μοῦνος-μόνος, οὖλος-ὅλος, δουρὸς-δορός, νοῦσος-νόσος, οὔρεα-ὄρη, εἴρια-ἔρια, εἴνατος, δειρή, πείρατα ξεῖνος κεινὸς στεινὸς* καὶ *ἔνατος δέρη πέρατα ξένος κενὸς στενὸς* κττ. Ταῦτα πάντα ἀποδείκνυται ὅτι πρότερον εἶχον F μετὰ τὸ ὑγρὸν *ρ, λ*, καὶ μετὰ τὸ ἔρρινον *ν*, καὶ ἐκ τούτου ἡ διάφορος διάθεσις τούτων παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρ' 'Αττικοῖς· περὶ τούτων ἰδὲ τὸ ἀκόλουθον Κεφάλαιον Περὶ ἀντεκτάσεως. Ἄλλαι δὲ πάλιν ἀνωμαλίαι, οἷον *δημότης, τοξότης* καὶ *δεσμώτης, κλοιώτης, ἰδιώτης, 'Αμβρακιώτης* κλπ., *δαμέτας* (Καλύμν.), *γαμέτης, Μακέτας, οἰκέτης, εὐνέτης, φυλέτης* καὶ *κομήτης, αἰγλήτης, κωμήτης* κττ. θέλουσι διαλευκανθῇ ἐν τῷ Περὶ παραγωγῆς λόγῳ.

(Περὶ τῆς βραχύνσεως κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῶν μακροφώνων διφθόγγων *ηι, ωι*, ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 429-431 καὶ ἀνωτέρω σελ. 241. Περὶ δὲ τῆς ἐμφανίσεως βραχέος *α* ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν συνθέτων ἀντὶ *η* ἢ *ο*, οἷον *πυλᾰωρὸς-πυλωρός, *τιμαFορος-τιμωρός, 'Αλκᾰμένης, 'Αλκάθοος, Λυκαβηττὸς λυκάβας* κλπ. θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ Περὶ συνθέσεως).

Ἐν ἄλλοις ἡ περὶ τὴν προσῳδίαν ποικιλία ἑρμηνεύεται κατὰ πλημμελῆ ἀναλογίαν ἢ μίμησιν· οὕτω λ. χ. *κονί̄η* μετὰ μακρᾶς παραληγούσης εἶπεν ὁ Ὅμηρος μόνον ἐν τῇ θέσει τοῦ τελευταίου ποδός, ἀλλαχοῦ δὲ *κονῐ́η*· οἱ δὲ μετέπειτα πλανηθέντες ὑπὸ τῆς ποικιλίας ταύτης ὑπέλαβον ὅτι ἠδύναντο κατὰ βούλησιν νὰ λέγωσι *κονί̄α* καὶ *κονῐ́α*. Ὁμοίως εἶπεν ὁ Ὅμηρος ὀρθῶς *ἐυμμελίης, ἐύννητος* καὶ κατ' αὐτὰ ὁ Βακχυλίδης *ἐύπυργος*. Τὸ παρ' Ὁμήρῳ

μετὰ συνιζήσεως ἐκφωνητέον καὶ δὴ δισυλλάβως *χρύσεος* ἀνεγνώσθη τρισυλλάβως καὶ ἐνομίσθη ὅτι ἀπετέλει τρίβραχυν, ἐντεῦθεν ἐλέχθη *χρύσεος* ὑπὸ τοῦ Πινδ. καὶ τῶν τραγικῶν κλπ.

Πρὸς τούτοις παρατηρεῖται ὅτι πολλῶν συνθέτων τὸ α΄ συνθετικὸν περατοῦται εἰς *-η* ἢ *-ᾱ*, εἰ καὶ δὲν εἶναι τοῦτο ὄνομα πρωτόκλιτον, τ. ἔ. λέγεται οὐ μόνον *βουλη-φόρος, νικη-φόρος,* *Ἀσιαγενής, αἰθρηγενής, τριτημόριος, (τε)ταρτημόριος* = ὁ *τῆς τρίτης, τῆς τετάρτης μόρας, ἀκρᾱ́χολος* = οὗ *ἡ χολὴ ἄκρα ἐστίν, τρυγηφόρος, ὡρηφόρος, πυληδόκος, δυηπαθὴς* κτλ., ἀλλὰ καὶ *βαλανηφάγος, θανατηφόρος, καλαθηφόρος, καλαμηφόρος, κανηφόρος, στεφανηφόρος, λαμπαδηφόρος, ἐλαφηβόλος,* *Ἐλαφηβολιὼν* κτλ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται μάλιστα ἐν τῷ ποιητικῷ τῶν Ἰώνων λόγῳ. Ἀλλ' ὅτι δὲν πρόκειται ἐν τούτοις αὐθαίρετος ἔκτασις χάριν τοῦ μέτρου, μανθάνει τις παρατηρήσας ὅτι τὰ ἀναγεγραμμένα μετὰ τοῦ *η* ἀντὶ *ο* ἀπαντῶσι καὶ παρὰ τοῖς πεζογράφοις καὶ ὅτι δὲν ἔχουσι τὸ *ω* τὸ ἀντίστοιχον τοῦ *ο* ἀλλὰ τὸ *η*. Δῆλον ἄρα ὅτι ἐγένοντο κατ' ἀναλογίαν ἄλλων. Περὶ τούτου ἰδὲ κατωτέρω ἐν τῷ Περὶ συνθέσεως.

Ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 430 κἑξ. ἐλέγομεν ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς δ΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἡ δίφθογγος *ηι* συνέπεσε τῷ *ει*, ὥστε πρότερον μὲν ἐλέγετο *ληιστής, χρηίζω, Αἰγηίς, κληίς, θνηίσκω, παρηιὰ* κλπ., ἔπειτα δὲ *λειστής, χρείζω, Αἰγείς, κλείς, θνείσκω, παρειὰ* κλπ. Ἐπειδὴ δ' ὅμως δὲν ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸ τῆς βραχύνσεως ταύτης *μνημηῖον, σημηῖον, ἀνδρηία, χαλκηῖον, ἱερηῖον* κτλ. ὅπως ὑπὸ τῶν Ἰώνων, ἀλλ' ἀρχαιόθεν *μνημεῖον, σημεῖον, ἀνδρεία, χαλκεῖον, ἱερεῖον* κλπ., δῆλον ὅτι ταῦτα ἐν τῇ Ἀττικῇ οὐχὶ κατὰ βράχυνσιν ἐγένοντο ὅπως τἆλλα. Διότι οὐδεὶς λόγος δι' ὃν ταῦτα μὲν ἔμελλον νὰ βραχύνωσι τὸ *ηι* εἰς *ει*, ἐκεῖνα δὲ οὐχί. Πρὸς ἑρμηνείαν τούτων λέγομεν ὅτι ταῦτα ὡρμήθησαν ἀπὸ διαφόρων θεμάτων καὶ δὴ ἦσαν ἐξ ἀρχῆς διάφορα (πρβλ. *Λητωὶς* καὶ *Λητοΐδης, Οἰνηὶς* καὶ *Οἰνείδης*)· οὕτω λ. χ. ἀπὸ τῶν εἰς *-εὺς* ὀνομάτων ἀνεπτύχθη κατάληξις *-ηιον -ηιος -ηια,* οἷον *χαλκεὺς*

**χαλκῆϝ-ος -έως,*χαλκῆϝι - ῆϊ - εῖ,*χαλκηϝα - χαλκῆα - χαλκέα,* ὅθεν **χαλκήϝ-ιον χαλκήιον.* Ἀλλ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ταῦτα ἔλαβον ἐνωρὶς τὸ *ει,* διότι τὸ *ε* ἐφαίνετο ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς πτώσεσι τῶν εἰς *-ευς* μετὰ τὴν ἀντιμεταχώρησιν· οὕτως ἐλέχθη *ἱερεὺς ἱερέως ἱερεῖ ἱερέα ἱερέων ἱερέας* καὶ δὴ καὶ *ἱερεῖον, πρυτανεὺς πρυτανεῖον, πορθμεὺς πορθμεῖον, ἀριστεὺς ἀριστεῖον, κναφεὺς κναφεῖον, γραφεὺς γραφεῖον, πρεσβεὺς πρεσβεῖον, βακχεὺς βακχεῖος, οἰκεὺς οἰκεῖος, βασιλεὺς βασιλεία* κλπ. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα σχετισθέντα κατὰ μικρὸν πρὸς τὸ *ἱερός, πρύτανις, πρέσβυς, Βάκχος, οἶκος, ἄριστος* κττ. ἐνομίσθησαν παράγωγα ἐκ τούτων. Ὅπως ἄρα ἀρχαιόθεν παρὰ τὰ διάφορα οὐσιαστικὰ ἐλέγοντο ἐπίθετα μετουσιαστικὰ εἰς *-'ειος -'ειον,* οὕτως ἀνεπτύχθη νῦν ἄλλη κατάληξις μόνον κατὰ τὸν τόνον διαφέρουσα ταύτης, *- εῖος - εῖον - εία,* δηλοῦσα οὐχὶ τὴν ὕλην, ἀλλὰ τὸ ἀνήκειν, τὸ ἔχειν σχέσιν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαινόμενον, διὸ καὶ ἐκ παντὸς ὀνόματος ἐπλάττοντο τοιαῦτα ὀνόματα· πρβλ. *μάντις μαντεῖον, ἀρχὴ ἀρχεῖον, γυναικ- γυναικεῖος, ἀνὴρ ἀνδρ- ἀνδρεῖος, ἑταῖρος ἑταιρεῖος, σπονδὴ σπονδεῖος, ἕρκος ἑρκεῖος, μνῆμα μνημεῖον, σῆμα σημεῖον, κῆρυξ κηρυκεῖον, δεύτερος δευτερεῖον, πρῶτος πρωτεῖον* (= ἀριστεῖον), *Κάδμος Καδμεῖον, νύμφη νυμφεῖος* κλπ. (Τὴν διαφορὰν τῶν τοπωνυμιῶν εἰς *-ηιον* ἀπὸ τῶν ἐκ κυρίων ὀνομάτων ἀνθρώπων παραγομένων ἐπιθέτων εἰς *-ειος* εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Αἰολέων, πρβλ. *μυρσινήιον, Λιμενήιον* καὶ *Μυρσιλείᾳ).*

Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐλέγετο κανονικῶς *Λητωΐς* ἀλλὰ *Λητοΐδης, Ἐρεχθηῒς* ἀλλὰ *Ἐρεχθεῖδαι* κλπ. Ἡ διαφορὰ αὕτη ἀρχαιοτάτη οὖσα ὑπέκυψεν ἐν τοῖς μεθ' Ὅμηρον χρόνοις ἀναλογικῷ ἐξομαλισμῷ. Ἐντεῦθεν ἀναγινώσκεται τοῦτο μὲν *Νηρεΐδες Κρηθεΐς* παρὰ Πινδάρῳ, τοῦτο δὲ *Σελληΐδεω* παρ' Ἀρχιλόχῳ, *Ὠχαρνηΐδαι* Ἀριστοφ., *Βασιληίδης* παρ' Ἡροδότῳ καὶ *Ἀρρενήδης, Χολήδης* ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ *η* εἰς τὰ ἀρσενικὰ ἐπεχουρήθη καὶ ὑπὸ τῶν εἰς *-λήδης - νήδης* (ἐκ τοῦ *λαὸς ληός,* τῆς

νᾱὸς νηὸς λεὼς νεὼς παραγομένων πατρωνυμικῶν) ἤτοι *Ἀρχενήδης, Στησιλήδης, Χαιρελήδης, Ἀριστολήδης, Περιλήδης, Νικολήδης, Εὐθυνήδης* κλπ.

Ἡ ποικιλία ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν ***πρόσωθεν, ἔξωθεν, εἴσωθεν, ἄπωθεν, προτέρωσε, τουτῶθεν, τηνῶθεν*** κλπ. παρὰ τὸ Ὁμ. ***πρόσσοθεν***, τὸ τοῦ Στησιχόρου ***ἔξοθεν***, τὸ τοῦ Ἀλκαίου ***κήνοθεν*** ἑρμηνεύεται ὡς ἑξῆς: ὁμαλὸν ἦν τὸ ****ἄποθεν*** (ἀπό-), ***πρόσσο-θεν*** (ἐκ ****προσσος *προ-τjος***, ὅπως ***περι-σσὸς -*περι-τjος)***, ***ἔξοθεν*** (πρβλ. ***ἔξοι, ἐξεῖ*** ἔκ τινος ****ἔξος *ἐκσ-τjος)***, διότι τὸ ***-θεν*** προσεκολλᾶτο εἰς τὸ θέμα γυμνόν, ὅπως καὶ αἱ πτωτικαὶ καταλήξεις. Ἀλλ' ἀντὶ τούτων ἦλθον εἰς χρῆσιν καὶ κατίσχυσαν κατὰ μικρὸν τὰ σχηματισθέντα α) ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων ***πρόσσω, ἔξω, εἴσω*** (ἅτινα ἐδήλουν τὴν ἐν τόπῳ καὶ τὴν εἰς τόπον σχέσιν), ***ἔξωθεν, ἄνωθεν, εἴσωθεν, πρόσωθεν, κάτωθεν*** (πρβλ. ***ἔκτοσ-θεν ἔντοσ-θεν)*** β) ἐκ τῶν Δωρικῶν ἐπιρρημάτων εἰς ***-ῶ*** χάριν σαφεστέρας δηλώσεως τῆς καὶ ἄνευ τοῦ ***-θεν*** δηλουμένης ἐννοίας τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως, (καθ' ἃ ἐν τοῖς μεθ' Ὅμηρον χρόνοις εἰς τὸ σημαῖνον τὴν εἰς τόπον κίνησιν ***προτέρω*** προσετέθη ἐπὶ τὸ σαφέστερον τὸ ***-σε, προτέρωσε) τηνῶθεν, τουτῶθεν***. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ εἰς ***-ωθεν*** ἐλέχθη και ***ἄπωθεν*** (πρβλ. καὶ ***ἀπωτάτω ἀπωτέρω)***.

§ 16. ***Σύγχυσις τῆς διαφόρου προσῳδίας ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις.*** Οὕτω κατὰ πάντας τοὺς δοκίμους χρόνους ἡ προσῳδία τῶν μακρῶν καὶ βραχέων διεστέλλετο κάλλιστα οὐδέποτε οὐδεμιᾶς συγχύσεως αὐτῶν ἄνευ λόγου συμβαινούσης. Ἀλλ' ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἤρξαντο τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι νὰ βραχύνωνται ἐν ἀτόνοις θέσεσι, τὰ δὲ βραχέα νὰ ἐκτείνωνται ἐν τονουμέναις. Τὰ πρῶτα ἴχνη τοῦ φαινομένου τούτου ἀπαντῶσιν, ὡς εἰκός, ἐν ταῖς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος χώραις, ἔνθα ἡ τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ ἀλλογλώσσων λαῶν ἀνάμειξις μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου καὶ ὡς πρὸς τἆλλα καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν μεγάλας ἐπήνεγκε τὰς ἀλλοιώσεις. Ἂν πρῶτον πάντων τὸ ἀνοικτότατον ᾱ

καὶ ἔσχατον τὸ κλειστότατον ῑ ἐβραχύνθη, ὅπως λ. χ. ἐν τῇ Λατ. συνέβη, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν· πρβλ. *Μακεδώνος, ὤντος, πρώκειμαι, ὤπως, βοώς, μεγαλώδοξον, ἐδώθη, ῶ = ὅ, διαδώχω, προστεταχώτων, ἤως, τεθήαμαι, ἐννήα, ἀνδρεί, ἐνκολαπτώμενον, ὤνομα* κττ., καὶ ἀντιστρόφως *ἀπέδοκα, πρόσοπον, μαρτύρον, τούτον, εὔφονον, καταστροννύει, ἀνηλομάτων ὀψονίων, μεθοπορινὸς* κτλ. ἐκ Παπύρων τοῦ γ', β' καὶ α' π. Χ. αἰῶνος. Ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι ἄρχονται ταῦτα ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἰῶνος π. Χ., πρβλ. τὰ Ἀττικὰ *Μουνιχιόνος, Σονίκου, τούτον, προσδίδωσθαι* ἐκ Τέω, *Μένιος* ἐκ Ποτιδαίας τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος, ὁμοίως *Ἀπόλλονι* ἐξ Ἁλικαρνασοῦ καὶ *συστεμάτων* καὶ *χρεοφιλέτας* ἐξ Ἐφέσου, *τυχὸν* καὶ *ἔπρασσων* ἐκ Δελφῶν, *Δίονος, Θίονος, Ἀρίστονος, Φίλονος* ἐκ Βοιωτίας, *Τείμονος* ἐκ Φωκίδος, *αὐτὸν* = αὐτῶν καὶ *τὸν* = τῶν ἐκ Φθιώτιδος, *ἀρχιδίον* ἀντὶ *-δίων, πράξοντι* ἀντὶ *-ωντι, τὸν* ἀντὶ *τῶν, μαθετάν, Ταρσέον* ἐκ Κρήτης, *αὐτῶν* ἀντὶ *αὐτὸν* ἐκ Μήλου, *μισθοθῆμεν* ἐκ Καρπάθου, *χρήζωντι* ἀντὶ *χρήζοντι* καὶ *ἱερὸν* ἀντὶ *ἱερῶν, Σοστράτου, Ἀριστονίδας* ἐκ Ῥόδου, *Μεγακρέωντος* ἐκ Χίου, *φιλοφρόνος* ἀντὶ *φιλοφρόνως* ἐξ Ἑρμιόνης κττ.· πάντα ταῦτα ἀναγόμενα εἰς τοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους καὶ ὑπὸ τῆς συγχύσεως τῶν διφθόγγων πρὸς τὰ ἁπλᾶ φωνήεντα, *ἐστείν, ὁρᾶτε=ὁρᾶται* καὶ *ἔρρωσθαι* ἀντὶ *ἔρρωσθε, εἰδῆται, πιστεύσαται* ἀντὶ *πιστεύσατε, βαίνεται* ἀντὶ *-τε* κττ., ὁμοίως τῶν π. Χ. χρόνων ἀναπληρούμενα πείθουσιν ὅτι ἡ προτέρα τῶν μακρῶν καὶ βραχέων πρὸς ἄλληλα σχέσις ἤρξατο ἔκτοτε νὰ ἀλλοιῶται καὶ φθείρηται. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ περὶ τοὺς φθόγγους μεταβολαὶ αὗται τελοῦνται κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως, οὐδὲν θαῦμα ἂν καὶ μέχρι τοῦ γ' μ. Χ. αἰῶνος διέστελλον οἱ γνήσιοι Ἕλληνες ἐν τῇ προφορᾷ ταῦτα σαφέστατα, ἐνῷ οἱ ἀλλόγλωσσοι μανθάνοντες ὁπωσδήποτε τὴν Ἑλληνικὴν συνέχεον αὐτά.

§ 17. *Περὶ μετρικῆς ἐκτάσεως.* Ἐλέχθη ἀνωτέρω σελ. 391 ὅτι μετεβάλλετο ἡ προσῳδία τῶν λέξεων καὶ κατὰ ποιητικὴν

ἄδειαν, ὅτι δὲ αἱ χάριν τοῦ μέτρου γενόμεναι ἐκτάσεις αὗται εἶναι ἄγνωστοι τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ (πλὴν ὅσαι λέξεις ἐκ τῆς ποιήσεως εἰσηχθησαν εἰς τὸν πεζὸν λόγον, οἷον *Τειρεσίας* παρὰ τὸ *τέρας τέρα*, *Πειρίθους* κλπ.). Ἄλλοτε ἡ τῶν ποιητῶν ἐλευθερία αὕτη ἐνομίζετο σχεδὸν ἀπεριόριστος, ἀλλὰ μετὰ τὴν μεγάλην ἀνακάλυψιν τοῦ F ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Bentley (1662 -1742) ἐξετασθέντος τοῦ φαινομένου ἀκριβέστερον, εὑρέθη κατὰ μικρὸν ἡ ἀρχὴ καὶ διετυπώθησαν οἱ νόμοι αὐτοῦ, ὥστε σήμερον ἐξέλιπεν ἡ προτέρα ἀκολασία.

Ἀλλ' ἵνα καθορισθῇ τίνα εἶναι ἀληθῶς τὰ μετρικῶς ἐκταθέντα παρὰ ποιηταῖς, ἀνάγκη νὰ φυλοκρινηθῶσι καὶ χωρισθῶσι 1) τὰ ἐτυμολογικῶς μακράν, φύσει ἢ θέσει, ἔχοντα τὴν συλλαβήν. Οὕτω λ. χ. οἱ ἐνεστῶτες οἱ ἐκ θέματος εἰς -ς σχηματιζόμενοι, οἷον *τέλος - τελεσ - (τελέσ-σαι) *τελεσ-ιω -*τελεισω - τελείω, οἰνοβαρείω, ἀκείομαι, νεικείω* κλπ.· πολλαὶ λέξεις ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ δύο ἔχουσαι σύμφωνα πρότερον, ἔπειτα δὲ ἀποβαλοῦσαι τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα, οἷον *ἔδFεισε, δέδFιτε, ὁπότε λλήξειε* (ἀπὸ *σληγ.* ἀρχ. Γερμ. slac), *ἔριδα Fρήγνυντο, ξένFος, ἀρFή, καλFός, FίσFος, θυγατέρα FFὴν* (ἀπὸ **σFὴν*) κτλ., περὶ ὧν ἔσται ὁ λόγος ἐν τοῖς περὶ τοῦ F καὶ περὶ τῶν συμφώνων· τὸ *ἔπεσσι, τελέσσαι, μέσσος, ὅππως, ὅττι, ἔλλαβε, ἔμμαθες, ἀγάννιφον, ἐΰννητον* κλπ., ἃ οὐχὶ χάριν τοῦ μέτρου ἀλλ' ἐξ ἐτυμολογίας ἔχουσι τὸ σύμφωνον διπλοῦν (ἰδὲ κατωτέρω)· καὶ 2) τὰ κατ' ἀναλογίαν ἄλλων ὁμοίων τύπων ἐκταθέντα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, οἷον *ὠλεσίκαρπος* κατὰ τὸ *ὤλεσα, τέτυγμαι* ἀλλὰ *τετεύχαται* ἀντὶ τοῦ ἀμέτρου *τετύχαται* κατὰ τὸ *τέτευχα, τιθήμενος* κατὰ τὸ *κιχήμενος ἀήμενος, κακοξεινώτερος* κατὰ τὸ *ὀϊζυρώτερος* κλπ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 394, (πρβλ. καὶ *κτερεΐξαι* παρὰ τὸ *κτερίσειε*). Τούτων πάντων ἐξαιρεθέντων παρατηρεῖται α') ὅτι ἔκτασις μὲν βραχειῶν συλλαβῶν γίνεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν ποιητῶν, βράχυνσις δὲ μακρῶν οὐχί. Πάντα ἄρα, περὶ ὧν οἱ Γραμματικοί, οἱ Σχολιασταὶ κλπ. λέγουσιν ὅτι ἐβραχύνθησαν διὰ τὸ μέτρον, εἶναι ἀναλήθη· πρβλ. ἀνωτ. σελ. 421 περὶ τοῦ *κήρυκι*,

ἢ περὶ τοῦ *ἐπιτηδὲς* ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ *ἐπιτηδεῖς* «ἐκδραμόντος τοῦ ι διὰ χρείαν μετρικὴν» κλπ.

(Τὰ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα τῆς ὑποτακτικῆς δὲν βραχύνει ὁ Ὅμηρος, ταῦτα ἦσαν ἐν τοῖς ἀθεμάτως σχηματιζομένοις ῥήμασι καὶ χρόνοις ἀρχαιόθεν βραχέα (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 356 καὶ 420)· ἐν μόνοις δὲ τοῖς θεματικοῖς τὸ θεματικὸν *ο/ε* καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν *ο/ε* συνηρέθησαν παλαιότατα εἰς *ω/η*, ὅθεν εἰσεχώρησαν ταῦτα καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ὑποτακτικὰς κατὰ μικρόν· ἐπὶ Ὁμήρου ἦν ἔτι σάλος. Καὶ τὸ ἐπίθετον *φοινικόεις* ἔχει παρ' Ὁμήρῳ τὸ ι βραχύ, οὐχὶ χάριν τοῦ μέτρου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀρχαιόθεν ὑπάρχοντος σάλου ἐν ταῖς πτώσεσι τῶν εἰς -ξ ὀνομάτων (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 421) ἠδύνατο ὁ ποιητὴς νὰ λάβῃ ὁποτέραν ἤθελε προσῳδίαν εἰς τὸ παράγωγον).

β') ὅτι ἡ ἐλευθερία αὕτη τοῦ παραλαμβάνειν ἐν τῇ ποιήσει βραχείας τινὰς συλλαβὰς ὡς μακρὰς ἀνάγεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς χρόνους πολὺ τοῦ Ὁμήρου ἀρχαιοτέρους, ὅπως εἰκάζεται ἐξ ὁμοίων φαινομένων ἐν ἄλλαις γλώσσαις, εἰς χρόνους ὅτε ἡ ποίησις ἦν ἔτι συλλαβική. Οἱ Ἕλληνες ἄρα ἐπικοὶ ποιηταὶ ὑποθέντες βάσιν τῶν μέτρων τὴν διάφορον προσῳδίαν τῶν συλλαβῶν περιώρισαν μὲν μεγάλως τὴν προτέραν ἐλευθερίαν καί ἐπήνεγκον τάξιν καὶ κόσμον, ἀλλ' ὁπωσδήποτε διετήρησαν βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν μέτρων καί τινα ἴχνη τῆς ἀρχαιοτέρας ἐν τῇ μνήμῃ διατηρουμένης χρήσεως, φαινόμενον ἐν πᾶσι σχεδὸν καὶ πανταχοῦ παρατηρούμενον, ὅπου τὴν παλαιοτέραν ἀτεχνίαν διαδέχεται τέχνη.

γ') ὅτι ἡ μετρικὴ ἔκτασις ἔχει σχέσιν 1) πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ποδὸς ἐν τῷ στίχῳ, οὐχὶ δηλαδὴ ἐπὶ πάντων τῶν ποδῶν τοῦ στίχου καὶ ἐπὶ πάσης ἐν αὐτῷ θέσεως ὁμοίως δύναται νὰ ληφθῇ βραχεία συλλαβὴ ὡς μακρά· 2) πρὸς τὸ μετρικὸν σχῆμα τῆς λέξεως καὶ ἅμα πρὸς τὴν θέσιν τῆς βραχείας συλλαβῆς ἐν τῷ ποδί, οὐχὶ δηλαδὴ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ποιητῶν βραχεῖα συλλαβὴ ὡς μακρὰ ἔν τε τῇ θέσει καὶ τῇ ἄρσει· 3) πρὸς τὸ τελικὸν φωνῆεν τύπων τινῶν.

(Ὅτι ἀληθῶς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου βραχεῖαι συλλαβαὶ παρελαμβάνοντο ὡς μακραί, δῆλον καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν μετέπειτα λυρικῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ τῶν τραγικῶν ποιητῶν, οἵτινες κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ποιοῦσιν ὁμοίως. Δῆλον ἄρα ὅτι *ἀθάνατος, Οὐλύμποιο, οὐλομένης, Πειρίθοος, Τειρεσίας, ὑπεροπλίῃσι* κλπ. ἀπήγγελλον ἀληθῶς οἱ ῥαψῳδοὶ (πιθανώτατα δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀοιδοί), καὶ δὴ καὶ οἱ μελικοὶ καὶ τραγικοὶ ποιηταί· διότι ἂν οὗτοι μὴ εὕρισκον ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι τοὺς τύπους τούτους κεκυρωμένους, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μεταχειρίζωνται αὐτούς. Μάλιστα δὲ πάντων μαρτυροῦσι περὶ τούτου τὰ καὶ εἰς τὸν συνήθη λόγον εἰσχωρήσαντα *Πειρίθους, Τειρεσίας, γειτάμενοι* κλπ.).

§ 18. *Μετρικὴ ἔκτασις βραχείας συλλαβῆς διὰ τὴν ἐν τῷ στίχῳ θέσιν τοῦ ποδός.* Ἤδη οἱ ἀρχαῖοι ἐδίδαξαν ὅτι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος πούς τοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου ἀπολαύουσι μείζονος ἐλευθερίας ἢ οἱ λοιποί, ἐπ' ἐσχάτων δὲ παρετηρήθη ὅτι καὶ ὁ πρὸ τῆς βουκολικῆς διαιρέσεως πούς ἔχει προνομίαν τινά. Οὕτω λ. χ. δύναται ὁ πρῶτος πούς νὰ ἄρχηται ἀπὸ βραχείας συλλαβῆς, ὅτε ὁ στίχος λέγεται *ἀκέφαλος*, ἢ νὰ ἔχῃ τὴν ἄρσιν ἀποτελουμένην ἐκ μιᾶς μόνης βραχείας συλλαβῆς *(λαγαρός)*, ὁ δὲ ἕκτος νὰ ἄρχηται ἀπὸ βραχείας, ὅτε ὁ στίχος ἐκαλεῖτο *μείουρος*, καὶ ὁ τέταρτος πούς πρὸ τῆς βουκολικῆς διαιρέσεως ν' ἀποτελῆται ἐκ λέξεως τρεῖς ἐχούσης βραχείας συλλαβάς, ὧν ἡ τρίτη ἀπὸ τοῦ τέλους τότε ἐκτείνεται.

Πρβλ. α) τὰ ἐν τῇ θέσει τοῦ α' ποδὸς ἐκτεινόμενα, Β 440 *ἴομεν*, Γ 357 *διὰ μὲν ἀσπίδος ἦλθε*, Δ 135 *διὰ μὲν ἂρ ζωστῆρος*, Δ 441 *Ἄρεος ἀνδροφόνοιο*, Ε 31 *Ἆρες Ἄρες βροτολοιγέ*, Δ 155 *φίλε κασίγνητε*, Ι 5 *βορέης*, Κ 285 *σπεῖο μοι ὡς ὅτε πατρί*, Λ 497 *δαΐζων ἵππους*, Π 9 *εἰανοῦ ἁπτομένη*, Φ 352 *τὰ περὶ καλὰ ῥέεθρα*, Χ 236 *ὃς ἔτλης ἐμοῦ εἵνεκ'* (ἀνθ' οὗ ᾐκάσθη *ὃς τλῆς εἵνεκ' ἐμεῖο)*, Χ 379 *ἐπειδὴ τόνδ' ἄνδρα*, Ω 1 *λῦτο δ' ἀγὼν* (ἐν ω 345 καὶ ἀλλαχοῦ *λύτο*, ἐν Ω 80 *λύμην)*· η 119 *ζεφυρίη πνείουσα*, ν 223 *παναπάλῳ, οἷοί τε ἀνάκτων*, μ 423 *ἐπίτονος βέβλητο*, ρ 520 *ἀείδῃ δεδαώς*, φ 59 *ἰανθῇ* κλπ.

Ἔπειτα β) τὰ ἐν τῇ μονοσυλλάβῳ ἄρσει τοῦ α΄ ποδὸς βραχέα, Ψ 494 *Αἶαν Ἰδομενεῦ τε,* ω 299 *ποῦ δὲ νηῦς ἕστηκε θοή,* τ 327 *εἴ κεν αὐσταλέος, κακὰ εἵμενος,* (ἡ διάλυσις τῆς διφθόγγου αυ εἰς *αὐ* πλημμελής, ἐπειδὴ ἀρχαία Ἰαπετ., πρβλ. *αὖος,* Λατ. sausus. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 350), ρ 393 *ἄττα, μή μοι τοῦτον ἀμείβεο,* Β 585 *οἵ τε Λᾶαν ἔχον καὶ Οἴτυλον* κλπ. Κατὰ ταῦτα δῆλον ὅτι καθόλου ὁ πρῶτος πούς χρησιμεύων ὡς ἀνάκρουσις, praeludium quoddam et tentamentum numeri deinceps secuturi κατὰ τὸν G. Hermann, ἠδύνατο νὰ εἶναι μᾶλλον τῶν ἄλλων πολυσχημάτιστος. Τὴν ἐλευθερωτέραν χρῆσιν τούτων ἠπίσταντο καὶ οἱ Αἰολεῖς ποιηταὶ καὶ μεταχειρίζονται αὐτὴν πολλάκις, ἐντεῦθεν καὶ *Αἰολικὴ βάσις* ὠνομάσθη.

γ) Τὰ ἐν τῇ θέσει τοῦ ἐσχάτου ποδὸς (μείουροι στίχοι), Α 51 *αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιείς,* Μ 208 *Τρῶες δ' ἐρρίγησαν, ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν,* Ψ 47 *ἵξετ' ἄχος κραδίην, ὄφρα ζωοῖσι μετείω* (ἀντὶ *-έω),* Ι 245 *ἐκτελέσωσι θεοί, ἡμῖν δὲ δὴ αἴσιμον εἴῃ* (ἀντὶ *ἔῃ),* ὁμοίως Η 340, Α 170 *οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὀΐω,* καὶ Ἡσιόδ. Ἔργ. 577 καὶ 606, κ 355 *ἀργυρέας, ἐπὶ δέ σφι τίθει χρύσεια κάνεια,* κ 389 *ῥάβδον ἔχουσ' ἐν χειρί, θύρας δ' ἀνέωγε συφειοῦ,* Ζ 335 *οὔτοι ἐγὼ Τρώων τόσσον χόλῳ οὐδὲ νεμέσι* (ἡ γραφὴ *νεμέσσι* οὐδένα ἔχει λόγον), β 26 *οὔτε ποθ' ἡμετέρη ἀγορὴ γένετ' οὔτε θόωκος,* μ 318 *ἔνθα δ' ἔσαν νυμφέων καλοὶ χοροὶ ἠδὲ θόωκοι,* ρ 196 *σκηρίπτεσθ' ἐπειὴ φάτ' ἀρισφαλέ' ἔμμεναι οὐδόν* (ἀντὶ *ὁδόν),* Λ 575 *νωθής, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπαλ' ἀμφὶς ἐάγη* (ἀντὶ *ἐᾱ́γη),* Ψ 365 *νόσφι νεῶν ταχέως· ὑπὸ δὲ στέρνοισι κονίη,* ὁμοίως Β 150 καὶ ἀλλαχοῦ, (ἐν ἄλλῃ θέσει *κονί̄η),* ι 398 *τὸν μὲν ἔπειτ' ἔρριψεν ἀπὸ ἕο χερσὶν ἀλύων* κλπ. (ἀλλαχοῦ *ἀλύω* μετὰ βραχέος *υ,* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 395) κλπ.

δ) Τὰ πρὸ τῆς βουκολικῆς διαιρέσεως, οἷον Φ 300 *ἐς πεδίον, τὸ δὲ πᾶν πλῆθ' ὕδατος ἐκχυμένοιο,* Β 755 *ὅρκου γὰρ δεινοῦ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀπορρώξ,* Θ 369 *οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε Στυγὸς ὕδατος αἰπὰ ῥέεθρα.* Οὕτως ἔχει τὸ *δίφιλος* ἐν Β 628, Ζ 318 καὶ ἀλ-

λαχοῦ, τὸ *μεθίεμεν Ἕκτορι νίκην* Ξ 364 καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ *μεμᾱότες ἐγχείῃσι* Β 818, ὁμοίως τὸ *μεμᾱότε*, τὸ *ὑπείροχον*, *Ὑπειροχίδην*, *ὑπείρεχον* Β 426, Ζ 208, Λ 335, 673 καὶ ἀλλαχοῦ, *Ὑπείρονα* Ε 144, τὸ *ἐρείομεν ἢ ἱερῆα* Α 62, τὸ *ἐλούεον ἀσπαίροντα* Ὕμν. Δήμ. 289 ἀντὶ *ἐλόεον*, τὸ *γελοίιον Ἀργείοισι* Β 215, τὸ *ὁμοίιον ὁμοίιος* πολλαχοῦ, τὸ *μυρῑκίνῳ ἀγκύλον ἅρμα* Ζ 39 ἀντὶ *μυρῐκίνω*, τὸ *τιθήμενος τιθήμεναι* Κ 34, Ψ 83 ἀντὶ *τιθέμενος τιθέμεναι*, τὸ *ἀρώμεναι* ἢ *ἀρόμμεναι*, *καλήμεναι*, *Καλήσιον* Κ 125, 218, *Καλήτορα*, *Καλητορίδην*, *τετεύχαται*, *ἄφθιτα αἰεὶ* Ν 22 καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ *φερέσβιος* (πρβλ. *ἐπεσβόλος*, *ἐγχέσπαλος*, *τελεσφόρος*, *ὀρέσβιος*, *σακέσπαλος* παρὰ τὸ *ἔπεα*, *ἔγχεα*, *τέλεα*, *ὄρεα*, *σάκεα*), τὸ *ἑκηβόλος* Α 96 καὶ ἀλλαχοῦ, *Κρονίονος ἄσσον ἱκοίμην* Ξ 247 καὶ ἀλλαχοῦ, *Μολίονα-νε*, *Νομίονος*, *Δολοπίονος*, *Ὑπερίων - ίονος - νι - ονα - νίδης*, *Ἐχίονα* (*Ἐχίος*) κλπ.

(Γνωστὸν εἶναι ὅτι μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ πρώτου ποδὸς καὶ μετὰ τὴν βουκολικὴν διαίρεσιν ἡ χασμῳδία εἶναι εὐκόλως ἀνεκτή, τοῦ ἐν αὐταῖς βραχέος φωνήεντος οὐχ ἀεὶ ἐκθλιβομένου, ὅτι βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἀφώνου σὺν ὑγρῷ τῆς ἀκολούθου λέξεως σχεδὸν μόνον ἐν τῇ ἄρσει τοῦ πρώτου ποδὸς ἐκτείνεται, καὶ ὅτι συχνότατα στίζεται μετὰ τὸν πρῶτον πόδα, ἐξαιρόμενον οὕτω μᾶλλον. Ταῦτα πάντα ἐμφαίνουσιν ὅτι παῦλά τις, διαίρεσις ὡς λέγεται, ἠδύνατο νὰ γίνηται αὐτόθι κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν καὶ οὕτως ἀνεπληροῦτο ὁ ἐλλείπων χρόνος, ἐντεῦθεν αἱ περὶ τὸ μέτρον ἐλευθερίαι αὗται. Ὁμοίως εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 355 ὅτι ὁ πρῶτος καὶ ἔσχατος πούς ἔπασχε συχνότερον τῶν ἄλλων καί τινα φωνητικὰ πάθη, οἷον συναίρεσιν, συνίζησιν κλπ. Πρὸς δὲ πλεονάζει ἐνίοτε ἐν τῇ ἀρχῇ κατὰ συλλαβὴν ὁ στίχος, ὅθεν ἐκλήθη καὶ *προκέφαλος*, οἷον Ε 329 *ἢ οὐχ ἅλις ὅττι γυναῖκας ἀνάλκιδας ἠπεροπεύεις*, καὶ ἐν τέλει, ὅθεν καλεῖται *δολιχοῦρος*, οἷον ι 251 *καὶ τότε πῦρ ἀνέκαιε καὶ εἴσιδεν, εἴρετο δ' ἡμέας*, ι 347 *Κύκλωψ τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα*, Γ 237 *Κάστορα θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα*).

Ἔκτασις βραχείας φύσει καὶ θέσει συλλαβῆς παρατηρεῖται διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῷ στίχῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἤτοι πρὸ τῆς τομῆς· τοῦτο ὡς εἰκὸς συμβαίνει οὐχὶ ὅπως αἱ τέως μνημονευθεῖσαι ἐκτάσεις ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ τῶν λέξεων, ἀλλὰ μόνον ἐν τέλει καὶ μάλιστα ἢ πολυσυλλάβων λέξεων, ὧν αἱ τρεῖς τελευταῖαι συλλαβαὶ εἶναι βραχεῖαι, ἢ μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν. Εἶναι δὲ συχνὴ πρὸ τῆς πενθημιμεροῦς τομῆς καὶ σπανιωτέρα πρὸ τῆς ἐφθημιμεροῦς. Ἀνάγκη δὲ νὰ διαστέλληται α) ἡ περίπτωσις καθ' ἣν λέξις τις περατοῦται εἰς βραχὺ φωνῆεν, ἕπεται δὲ ἄλλη ἀρχομένη νῦν μὲν ἀπὸ ἑνὸς συμφώνου, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ δύο, ὥστε ἡ συλλαβὴ ἦν ἀληθῶς θέσει μακρὰ καὶ οὐδεμία πρόκειται μετρικὴ ἔκτασις· καὶ β) ἡ περίπτωσις καθ' ἣν λέξις τις τελευτᾷ εἰς βραχὺ φωνῆεν ἀκολουθούμενον ὑφ' ἑνὸς συμφώνου, ἀλλὰ κεῖται πρὸ τῆς τομῆς καὶ προσέτι ἕπεται συνήθως στίξις καὶ διακοπὴ τοῦ νοήματος, πρβλ. Α 153 *δεῦρο μαχησόμενŏς, ἐπεὶ οὔ τι,* 226 *οὔτε ποτ' ἐς πόλεμŏν ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι,* 527 *οὐδ' ἀτελεύτητŏν, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω,* 535 *μεῖναι ἐπερχόμενŏν, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἅπαντες,* Β 228 *πρωτίστῳ δίδομἔν, εὖτ' ἂν* κλπ., ἐν οἷς μετὰ τὴν πενθημιμερῆ τομὴν καὶ δι' αὐτὴν λαμβάνεται ὡς μακρὰ ἡ θέσει καὶ φύσει βραχεῖα συλλαβή. Ἔπειτα Γ 24 *εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραŏν ἢ ἄγριον αἶγα,* 103 *οἴσετε δ' ἄρν', ἕτερον λευκŏν, ἑτέρην δὲ μέλαιναν,* Δ 492 *βεβλήκει βουβῶνα νέκŭν ἑτέρωσ' ἐρύοντα* κλπ., ἐν οἷς ἡ μετρικὴ ἔκτασις γίνεται πρὸ τῆς ἐφθημιμεροῦς τομῆς.

§ 19. ***Μετρικὴ ἔκτασις βραχείας συλλαβῆς διὰ τὸ ῥυθμικὸν σχῆμα τῆς λέξεως καὶ διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ θέσει ἢ τῇ ἄρσει.*** Ὅπως πρὸ τῆς τομῆς οὕτω καθόλου καὶ ἐν πάσῃ θέσει καὶ ἄρσει τοῦ στίχου δύναται βραχεῖα συλλαβὴ νὰ ληφθῇ ὡς μακρὰ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ· ἀλλὰ τότε μόνον ἀληθῶς ἐπετρέπετο ἐπὶ τούτων ἡ μετρικὴ ἔκτασις καὶ δὴ καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς προσῳδίας τῶν συλλαβῶν, ὅτε ἡ λέξις ἄλλως ἦν ὅλως ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ μέτρον. Σημειωτέον δὲ προσέτι καὶ τόδε ὅτι οἱ ὅροι τῆς ἐκτάσεως ταύτης δὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ ἐπί τε τῆς θέσεως καὶ τῆς ἄρσεως. Καὶ πρῶτον

περὶ τῆς ἐν τῇ θέσει ἐκτάσεως. Ἐν τῇ θέσει ἐκτείνεται α) μία τῶν τριῶν ἢ πλειόνων βραχειῶν συλλαβῶν λέξεως ἢ συμπλέγματος λέξεων, καὶ ἰδίως 1) ἐκ τριῶν βραχειῶν ἐκτείνεται ἡ πρώτη, πρβλ. *ἀνέρος ἀνέρι ἀνέρα* μετὰ μακροῦ *α*, ἀλλ' *ἀνὴρ* μετὰ βραχέος (πλὴν ἐν τῇ θέσει τοῦ ἐσχάτου ποδὸς κατὰ τἀνωτέρω σελ. 431), *ᾱ̓ορι* ἀλλ' *ᾰ̓ορ, ἀθάνατον, ἀκάματον πῦρ, παναπάλῳ, ἀνέφελος, φᾱ́εα* ἀλλὰ *φᾰ́ος, ῑ̓έμεν ῐ̓μεναι, ῑ̓ομεν, πῑέμεν* ἀλλ' *ἔπιον, ῡ̔ετὸν* ἀλλ' *ὑετοῖο* (παρὰ Νικάνδρῳ) καὶ *Ὑάδες* μετὰ βραχέος *υ, μῡελόν, ὕδατι, συνεχές, πείκετε* ἀντὶ *πέκετε, εἰρεσίη, βείομαι, μείλανι, τείρεα, εἰλατίνοισιν, Εἰρέτριάν τε, εἰλαπίνη, εἴαρος - ινός, εἰαμενή, εἰν ἁλί, εἰν ἀγορῇ, εἰνὶ θύρῃσι, οὔνομα, οὐνόματ', οὔρεα, οὔρεϊ, οἴιες, Πρωτεσίλαος* ἀντὶ *Προτεσίλαος* (Αἰολ.) (πρβλ. Κρητ. *Πορθεσίλας* καὶ *Μετεσίλαος), δῑογενής, εἰνοσίφυλλος, Τειρεσίας, γεινάμενοι, οὐλομένην, Πειρίθοος, Πρῑαμίδης, ᾱ̓γοράασθε, ᾱ̓πονέεσθαι, ᾱ̓ποδίωμαι, ᾱ̓ποπέσῃσι, δῡνάμενος, κῡάνεος, θῡγατέρες - σσι, ῡ̔λακόμωροι* κτλ. κλπ.· 2) ἐκ τεσσάρων βραχειῶν ἐκτείνεται ἡ δευτέρα, *ὑπεὶρ ἅλα, διᾱμελεϊστί, μαχειόμενος, ἀπō ἕο, ἀλείατα, διῑφιλε, ἴλᾱος Ὀλύμπιος, γελοίιον, ὁμοίιον, ἐλούεον* κλπ.· 3) ἐκ πέντε βραχειῶν ἡ τρίτη, *μετεκῑ́αθε, ἀπερείσια* καὶ *ἀπερείσιος* πρὸ φωνήεντος, ἀλλ' *ἀπειρέσιος* πρὸ συμφώνου, *ἀποφώλιος (ἀπὸ + ὄφολος ὁ, παρὰ τὸ ὄφελος)* κλπ. β) ὁ ἀντίσπαστος ⏑--⏑ λαμβάνει τὸ σχῆμα ---⏑, ὅθεν *εἰλήλουθα, Ἀπόλλωνος, Οὐλύμποιο, Οὐλυμπόνδε, Οὔλυμπός τε,* γ) τὸ βακχικὸν σχῆμα ⏑-- τρέπεται εἰς ---, οἷον *ὡς φάσαν ῑ̔εῖσαι, Οὐλύμπῳ, Οὐλύμπου, ἀπᾱμήσειε, ᾱ̓μήσαντος, ᾱ̓μητῆρες, στειλειὴ* ἀντὶ *στελειή, ἐρῑδήσασθαι, πῑφαύσκων, ἀπōέρσῃ, ἀπōέρσεις, ἐπῑτέλλω, οὔρειόν τε, ᾱ̓τάλλων, δᾱΐξαι, ἐπῑθύουσι, διᾱμοιρᾶτο, κατᾱνεύων, ἀπōνίζοντο* κτλ.

Ἐν δὲ τῇ ἄρσει ἐκτείνονται α) αἱ ὑπὸ μακρῶν περιβαλλόμεναι βραχεῖαι, *πνείω ἀποπνείων, μένεα πνείοντες, πλείω ἀποπλείειν, ἐγχείω, εἰλῡφάζω* (παρὰ τὸ *εἰλῡφόων), προθυμῑ́ῃσι, ἀτιμῑ́ῃσι, ἱστῑ́ῃ, ὑπεροπλῑ́ῃσι, ἀκομιστῑ́ῃ, ἰθυπτῑ́ωνα, Ἡρακληείη, Ἰφικληείη, Ἐτεοκληείης* (ἀντὶ *-κλεείη), Ὀικλήης, κληηδόνα, ὑπο-*

δεξῖ΄η, ἀεργῖ΄η, κακοεργῖ΄η, Ἑρμείας, νηλειής, ὀπωρῖνός, ὀκνείω, οἰκείων, ὑμνείουσαι, ἀδελφειοῦ (παρὰ τὸ *ἀδελφεός*), *ἠγνοίησεν, ἀγνοιήσασ΄, ἀγνοιῇσι, ἀπηλοίησεν, τετρᾶ΄κυκλοι, ποιπνῦ΄οντα, ποίπνῦον παρεόντε, ποιπνῦ΄ων, ἠβώοιμι, μνώοντο, μαιμώων, μαιμώωσα, ἠγᾶ΄ασθε, μνᾶ΄ασθε, μενοινᾶᾳ, δρώωσι, ὑπνώοντας, κυρτώοντε* κτλ., ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 380.

Αἱ περὶ τὴν ἄρσιν ἀνωμαλίαι περιωρίσθησαν μεγάλως, ἀφ' οὗ χρόνου ὁ Ahrens παρετήρησεν ὅτι ἀντὶ τοῦ συνῃρημένου τύπου τῆς ἑνικῆς γενικῆς *-ου* δύναται κάλλιστα νὰ τεθῇ ὁ ἀμέσως προηγούμενος αὐτοῦ *-οο*, οἷον Β 505 *υἱέες Ἰφίτοο μεγαθύμου Ναυβολίδαο*, 731 *τῶν αὖθ' ἡγείσθην Ἀσκληπιόο δύο παῖδε* κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 347.

Καθ' ἃ ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων γίνεται δῆλον, ἐπὶ πολλῶν ἡ ἔκτασις δικαιολογεῖται καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ στίχῳ θέσιν τοῦ ἐκτεινομένου καὶ διὰ τὸ ῥυθμικὸν σχῆμα τῆς λέξεως ἢ φράσεως εἰς ἣν ἀνήκει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προτιμότερον νὰ λαμβάνηται εἰς ἑρμηνείαν τὸ ῥυθμικὸν σχῆμα ἢ ἡ ἐν τῷ στίχῳ θέσις τοῦ ἐκτεινομένου καὶ δὴ αἱ ὀνομασίαι τῶν στίχων ὡς *ἀκεφάλων, μειούρων, λαγαρῶν* κλπ. Κατ' αὐτὰ λέγεται ὅτι τὸ *ἀ΄είδη* (παρὰ τὸ *ἀ΄οιδός*), τὸ *ἰανθῇ*, τὸ *δαΐζων* κλπ. ἑρμηνευτέα κατὰ τὸ βακχικὸν σχῆμα ᴗ-- γινόμενον ---. Ἐν ἄλλοις ἡ μετρικὴ ἔκτασις γενομένη ἐπὶ τῶν παθόντων διαίρεσιν ἐμφανίζει ἀνωμαλώτερά τινα, οἷον *θόακος - *θόοκος - θόωκος* (Ἀττ. θῶκος), *αὐτοχόανον - *αὐτοχόονον - αὐτοχόωνον* κλπ.

§ 20. *Μετρικὴ ἔκτασις βραχέος τελικοῦ φωνήεντος.* Τὸ βραχὺ τελικὸν φωνῆεν πολλῶν λέξεων λαμβάνεται πολλάκις ὡς μακρὸν καὶ ἂν μὴ ἡ κατόπιν ἀκολουθοῦσα λέξις ἄρχηται ἀπὸ δύο συμφώνων (δήλων ἢ οὐχί)· τοῦτο γίνεται κυρίως ἐν τῇ θέσει, ὅταν τὸ φωνῆεν τοῦτο εἶναι α) τὸ *ι* τῆς ἑνικῆς δοτικῆς (ἀληθῶς τοπικῆς), καὶ ταῦτα οὐ μόνον ἐν τομῇ ἀλλὰ καὶ ἐν συνεχείᾳ λόγου, καὶ πρὸ αὐτῶν τῶν ἐγκλιτικῶν μορίων ἢ πρὸ τοῦ *δέ, κράτεϊ΄ γε, πατέρῖ δέ, Ἄϊδῖ πεύθωμαι, Διῒ μῆτιν ἀτάλαντος, Διῒ φίλος, ὑπερ-*

μενέι φίλον εἶναι κλπ. καὶ β) τὸ *α* ἐπὶ τῆς ὀνομ. καὶ αἰτ. πληθυντικῆς τῶν οὐδετέρων καὶ ἀλλαχοῦ, *φλόγεᾱ ποσί, πόλλ᾽ ἔτεᾱ τε καὶ οὐκί, Πυλαιμένεᾱ ἑλέτην, ὄνομᾱ· Οὖτιν* κλπ. γ) τὸ *ε* μάλιστα τῆς κλητ. καὶ τὸ *ο*, *φίλε̄ κασίγνητε̄, υἱὲ᾽ Πετεῷο, τέκετο̄ Πολυφείδεα* κλπ.

§ 21. *Ποικιλία περὶ τὴν δήλωσιν τῆς μετρικῆς ἐκτάσεως.* Ἡ μετρικὴ ἔκτασις ἄλλοτε μὲν καταλείπεται ἀδήλωτος, ἄλλοτε δὲ δηλοῦται διαφοροτρόπως. Οὕτω λ. χ. καταλείπεται ἀδήλωτος πολλάκις ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου καθὼς καὶ ἐν τέλει λέξεως· πρβλ. τἀνωτέρω σελ. 430 - 2 καὶ 433 - 4 παραδείγματα. Ὁμοίως δὲν δηλοῦται ἐπὶ τοῦ *α, ι, υ,* πρβλ. *ἀθάνατος, ἀκάματος, τετράκυκλοι, ἀκομιστί̄η, ποιπνῡ́ων, θαλῡ́σια* κλπ. Ἐπὶ δὲ τοῦ *ε* καὶ *ο* δηλοῦται κατὰ ποικίλους τρόπους, ἤτοι ἐπὶ τοῦ *ε,* α) διὰ τοῦ *ει εἰνάλιος, εἰνοσίφυλλος, εἰνοδίοις, ὑπείροχος, μείλινον, εἰαρινόν, μαχειόμενοι, θεμείλια* κλπ., οὗτος ὁ τρόπος συχνότατος πάντων· β) σπανίως διὰ διπλασιασμοῦ τοῦ συμφώνου *ἐννοσίγαιος* παρὰ τὸ *ἐνοσίχθων, ἔννεπε, ἐννεσίῃσι, ἔμμαθες, ἀρόμμεναι* Ἡσιοδ. Ἐργ. 22, *συννεχὲς* ἔγραφόν τινες ἐν Μ 26 καὶ ι 74 καὶ φέρεται ἀληθῶς ἐν τῷ Παπύρῳ τοῦ Βακχυλίδου, *Ἐννοδία* δὲ ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγραφῇ Λίνδου καὶ ἐν ἄλλῃ Ὠρωποῦ· γ) ἐνίοτε διὰ τοῦ *η, καλήμεναι, Καλήτορα, τιθήμενος, Ἡρακληείη, Ὀικλήης, κληηδὼν* κτλ., ἐν οἷς ἡ χρῆσις τοῦ *η* ἀντὶ *ει* ἑρμηνεύεται ἐξ ἄλλων συγγενῶν ἢ ὁμοίων τύπων, οἷον *κέκληκα, κέκλημαι, κλητὸς αὐτόκλητος, κιχήμενος, ἀήμενος, Ἡρακλῆς, ἀχθηδὼν ἀνθηδὼν* κλπ. δ) ἐν τῷ *φερέσβιος* διὰ τοῦ *σ*. Ἐπὶ δὲ τοῦ *ο,* α) πρὸ συμφώνων διὰ τοῦ *ου*, *Οὐλύμπου*, *οὐλομένην*, *οὔνομα*, *οὐδός*, *Μούλιος* (παρὰ τὸ *Μολίων*), *κουλεόν*, *οὐλαμόν*, *δουλιχοδείρων, Δουλίχιον, Πουλυδάμας, οὔρεα* κλπ., β) ἐνίοτε διὰ τοῦ *ω, ἀποφώλιος, ὠλεσίκαρπος, αὐτοχόωνος, θόωκος, Πρωτεσίλαος* κλπ., γ) πρὸ φωνηέντων διὰ τοῦ *οι*, οἷον *οἴιες, ἠγνοίησεν, οἰέτεας, γελοίιον, ὁμοίιος, ἀπηλοίησεν, πνοιή, ὀλοιός, μελαγχροιής*. Μόνον τὸ *ἐλούεον* ἐμφαίνει τὴν ἔκτασιν καὶ πρὸ φωνήεντος διὰ

τοῦ *ου*. Καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ *ω* δήλωσις τῆς μετρικῆς ἐκτάσεως ἑρμηνεύεται ὅπως ἡ διὰ τοῦ *η* ἔκτασις τοῦ *ε* (*καλήμεναι*) ἐκ συγγενῶν ἢ ὁμοίων τύπων (*ὤλεσα, πρῶτος, θῶκος* κλπ.). Ὁμοίως τὸ *ἐλούεον* διὰ τὸ *ἔλουσα, λούσω* κλπ. Ἡ δὲ διὰ τοῦ *οι* ἀνάγκη νὰ ἑρμηνευθῇ ἐκ τῆς παραλλήλου ἔν τισι λέξεσι παρ' Ἀττικοῖς χρήσεως τοῦ *οι* καὶ *ο* πρὸ φωνήεντος, οἷον *ποιῶ-ποεῖς, στοιὰ-στοά, τριηροποιικὸς-τριηροποϊκός, βοιηθῶ, ὀγδοίη* καὶ *βοηθῶ, ὀγδόη* κλπ., ἰδὲ κατωτ. Κεφάλαιον ΚΔ'. δ) ἐν τῷ *αἰόλον ὄφιν* ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου μένει ἀδήλωτος ἡ μετρικὴ ἔκτασις.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣῼΔΙΑΣ ΕΝ ΤΗ͂Ι ΛΑΤΙΝΙΚΗ͂Ι ΓΛΩΣΣΗ͂Ι

---

§ 22. *Ποσαχῶς μεταβάλλεται ἡ προσῳδία ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ.* Ἐν τῇ Λατιν. τὰ περὶ τὴν προσῳδίαν πάθη εἶναι καθόλου εἰπεῖν ἁπλούστερα ἢ ἐν τῇ Ἑλλην. Παρατηρεῖται δηλ. ὅτι ἐξαιρουμένης τῆς ἀντεκτάσεως, περὶ ἧς ἐν τῷ ἑξῆς Κεφαλαίῳ ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος, ἀληθῶς εἰπεῖν αἱ λοιπαὶ φωνητικαὶ ἀλλοιώσεις τῆς προσῳδίας εἶναι τοῦτο μὲν βράχυνσις μακρῶν, τοῦτο δὲ ἐπί τινων ὡρισμένων ἔκτασις βραχέων φωνηέντων καὶ τέλος μετρικὴ ἔκτασις. Ἐτελεῖτο δὲ ἡ συστολὴ τῶν μακρῶν καὶ ἐν τέλει λέξεως καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆς φωνήεντος ἑπομένου καὶ ὅτε εἵπετο ἡμίφωνον + συμφώνῳ, ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ἐπί τισιν ἄλλοις ὅροις, οἵτινες δὲν παρετηρήθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Τοιοῦτοι δὲ ὅροι εἶναι α) *ἡ θέσις τοῦ τόνου καὶ ἡ ῥυθμικὴ φύσις τῶν συλλαβῶν* β) *ὁ συλλαβισμός* γ) *ἡ θέσις τῆς συλ-*

λαβῆς, ἂν δηλαδὴ εἶναι τελικὴ ἢ μὴ καὶ ποῖον τὸ τελικὸν αὐτῆς σύμφωνον· δ) ὁ ἀριθμὸς τῶν συλλαβῶν τῆς λέξεως καὶ ἡ σύνθεσις τῶν μονοσυλλάβων· ε) τὸ ποιὸν τῶν φωνηέντων, διότι οὐχὶ πάντα συγχρόνως ἐβραχύνθησαν.

§ 23. *Νόμος βραχυντικὸς διὰ τὴν θέσιν τοῦ τόνου καὶ τὸ ῥυθμικὸν σχῆμα τῶν συλλαβῶν.* Παρετηρήθη ὅτι συλλαβαὶ ἀποτελοῦσαι ἴαμβον, (⏑ –), ἂν ἡ πρώτη τούτων τονίζηται (⏑́ –), ἢ ἂν μετ' αὐτὰς ἕπηται ἄλλη, μακρὰ ἢ βραχεῖα, τονουμένη (⏑–⏓́), μεταβάλλονται ὥστε ἀποτελοῦσι πυρρίχιον ⏑́⏑ ἢ ⏑⏑⏓́, τ. ἔ. ἂν ὁ τόνος πίπτῃ ἐπὶ βραχείας συλλαβῆς κειμένης ἀμέσως πρὸ μακρᾶς ἢ ἂν πίπτῃ ἀμέσως μετ' αὐτήν, ἡ μακρὰ αὕτη βραχύνεται. Ὅμοιόν τι δὲ συμβαίνει καὶ ἐπὶ συλλαβῶν Κρητ. ῥυθμοῦ –⏑–, αἵτινες μεταβάλλονται εἰς δακτυλικὸν –⏑⏑· πρβλ. datŏ, diĕ, fidĕ, dedĭ, redĭ. abĭ. virĭ, erĭ, senĭ, domĭ, parĭ, manŭ, sibĭ, mihĭ, tibĭ, probĕ, benĕ, malĕ, citŏ, duŏ (ἀλλ' ambō), cavĕ, monĕ, habĕ (ἀλλὰ splendē), patĕ, amă, ară, rogă, pută (ἀλλ' optā, plantā), malŏ, modŏ, homŏ, egŏ, meă, tuă, erăt, placĕt habĕt, monĕt, amăt, forĕt, amĕm, patĕr, amĕt, potĭn, vidĕn, abĭn, satĭn (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 89) bonăs, manŭs, forăs, ubĭ, herĭ κτλ. κλπ. Καὶ ἂν μηδὲν σύμφωνον χωρίζῃ τὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν ἀποτελοῦντα φωνήεντα, ὁμοίως βραχύνεται τὸ μακρόν, οἷον eŏ, diŭ, tuĭ, sciŏ κλπ. Αἱ δὲ τελικαὶ δίφθογγοι σπανίως βραχύνονται διὰ τὸν νόμον τοῦτον, οἷον tuaĕ, novaĕ· ὅσαι δ' ὅμως κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 253·5 ἐγένοντο ἁπλοῖ φθόγγοι καὶ ἔκειντο ἐν λέξει ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ, ἐβραχύνθησαν ὁμοίως· πρβλ. ubei -*ubẹ̄, ὅθεν ubĕ καὶ ubĭ, quasei -*quasẹ̄, ὅθεν quasĕ καὶ quasĭ, sibei -*sibẹ̄, ὅθεν sibĕ καὶ sibĭ, *herei -*herẹ̄, ὅθεν herĕ καὶ herĭ, ὁμοίως dedĭ, redĭ, abĭ, domĭ κλπ. Τονουμένης τῆς τῷ ἰάμβῳ ἑπομένης συλλαβῆς ἐβραχύνετο κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ μακρὰ αὐτοῦ, ἐντεῦθεν ἐλέχθη calĕfácio, patĕfácio, patĕfī́o, volŏscíre, cavĕsís καὶ causís κλπ.

Παρὰ τοῖς κωμικοῖς παρατηρεῖται οὐ μόνον διὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν βράχυνσις λέξεων δισυλλάβων, οἷον eŏ, diĕ,

deŭm (+ συμφ.) κλπ., ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Κρητικὸν ῥυθμὸν -◡- βράχυνσις οὐκ ὀλίγων λέξεων πολυσυλλάβων ἐν τέλει, οἷον aureŏs, obnoxiăs, copiăm (+ συμφ.), quempiăm (+ συμφ.), filiŏ, impiŏ, palliŏ, calleŏ, glandiŭm (+ συμφ.), nesciŏ, ardeŏ, audiĕns, censeŏ, filiae, digniŏr, alterŭm (+ συμφ.), ceterĭs, litterăs, liberĕt, angulŏs κλπ. Οὕτως οἱ Κρητικοὶ -◡- μετεβλήθησαν εἰς δακτύλους -◡◡.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν ταύτην ἀνάγκη νὰ διαστέλλωνται οἱ ἀρχαιότεροι τῶν δοκίμων, οἵτινες κατὰ μίμησιν τῶν Ἑλλήνων περιώρισαν πολυειδῶς αὐτήν. Οὕτως ὁ διὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν βραχύνων νόμος ἐπέδρα καὶ ἐπὶ τὰς θέσει μακρὰς συλλαβάς, ὅπως ὑπὸ τῶν μέτρων τοῦ Πλαύτου δηλοῦται, οἷον tegŭnt, legŭnt κττ., ἀλλ' οἱ τὸν δακτυλικὸν ἑξάμετρον μεταχειριζόμενοι Ἔννιος, Λουκίλιος καὶ οἱ τοῦ χρυσοῦ λεγομένου αἰῶνος ποιηταὶ φεύγουσι τὴν βράχυνσιν ταύτην.

Ὁμοίως αἱ λέξεις Κρητικοῦ ῥυθμοῦ, οἷον -◡-, dīxĕrunt, βραχύνονται τὴν θέσει μακρὰν τελικὴν συλλαβὴν παρὰ Πλαύτῳ, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ τοῖς μεταχειριζομένοις τὸν δακτυλικὸν ἑξάμετρον καὶ τοῖς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος ποιηταῖς· ἀλλ' ὅμως καὶ οἱ δόκιμοι παραλαμβάνουσι βραχέα τὰ τελικὰ -ō -ē -ā -ās ἐν ἰαμβικοῦ καὶ Κρητικοῦ ῥυθμοῦ λέξεσιν, ὅθεν Polliŏ, obsecrŏ, cavĕ, vidĕ κτλ.

Ὁμοίως βραχύνεται ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων καὶ ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ τρισυλλάβου ἢ πολυσυλλάβου λέξεως, ὅτε ἔχει πρὸ αὐτῆς ἄλλην βραχεῖαν καὶ μετ' ἀμφοτέρας ἕπεται ἡ τονουμένη, ἤτοι ὅτε πρὸ τοῦ κυρίου τόνου κεῖνται δύο συλλαβαὶ ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ πολυσυλλάβου λέξεως ἄτονοι, ἀλλ' ὧν ἡ πρώτη φέρει δευτερεύοντα τόνον, οἷον volŭptátis, gubĕrnare κλπ.

Οὕτω βράχυνσις μακρᾶς φύσει ἢ θέσει συλλαβῆς ἀπαντᾷ μόνον κατόπιν βραχείας· προφανὲς ἄρα ὅτι δὲν ἔχει τὴν αἰτίαν αὐτῆς ἐν τῇ ἀποβολῇ τῶν ἀκολουθούντων τῇ θέσει μακρᾷ συλλαβῇ συμφώνων. Ἐντεῦθεν μόνον ἐν οἷς ἀληθῶς ὁμολογεῖται ἀρχαιόθεν ἀποβολὴ συμφώνου, λ. χ. τοῦ τελικοῦ -s, ἡ τελικὴ συλλαβὴ

εἶναι ὄντως βραχεῖα, καὶ εἰ ἕπεται λέξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη· ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς προσῳδίας τῆς παραληγούσης· πρβλ. esti' vos, tempu' fert, patri' pacem. Τοὐναντίον δὲ λήγουσα ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν περατουμένη δ' εἰς ἄλλο, πλὴν τοῦ -s, σύμφωνον εἶναι ἀείποτε θέσει μακρά, ἂν ἡ ἀκόλουθος ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου, πλὴν ἂν ἐφαρμόζηται ὁ περὶ οὗ διαλαμβάνομεν βραχυντικὸς νόμος, διὸ mă'nŭm si, pă'tĕr parerem, lŭbĕt licetque, ἀλλ' ἀεὶ aurūm dat, mātēr fert, quaerīt me κλπ.

§ 24. *Βράχυνσις μακροῦ φωνήεντος διὰ τὸν συλλαβισμόν.* Πολλάκις παρατηρεῖται βράχυνσις μακροῦ φωνήεντος καὶ ἅμα διπλασιασμὸς τοῦ μετ' αὐτὸ ἑπομένου συμφώνου, οἷον mūcus καὶ mŭccus, *gnārare καὶ nărrare, pāricida καὶ părricida, *mīto (ἀρχ. Γερμ. midan) καὶ mĭtto, lītera καὶ lĭttera κττ. Φαίνεται ἴδιον τῆς λαλουμένης, διὸ πολλὰ μὲν εὑρίσκονται ἐν ταῖς ἀμελέστερον ἐχούσαις ἐπιγραφαῖς, πλείονα δὲ ἐν τῇ Ἰταλικῇ γλώσσῃ, πρβλ. cuppa, Juppiter, littera, parricida, bacca, buccina, Maccius, tottos κτλ. Φυσιολογικῶς ἑρμηνεύεται ὧδε: Κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν φωνηέντων καὶ συμφώνων συμβαίνει πολλάκις νὰ μὴ τελῆται προσηκόντως ὁ συλλαβισμὸς ἤτοι ὁ χωρισμὸς ἑκάστου φθόγγου ἀκριβής, ἀλλὰ σύμφωνόν τι νὰ συνάπτηται καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου καὶ μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος. Τοῦτο συνέβαινε πολλάκις καὶ ἐν τῇ Ἑλλ., ἐντεῦθεν *ἀσστός, ξυννόντι* κλπ. (ἰδὲ κατωτ.), καὶ ἐν τῇ Λατ., μάλιστα κατόπιν τονουμένου μακροῦ φωνήεντος, ὃ διὰ τὸν οὕτω προερχόμενον διπλασιασμὸν τοῦ συμφώνου συνεστέλλετο, ἐντεῦθεν Jū-piter - Juppiter, alium - allium cūpa (Ἰνδ. kūpas = κοῖλον) -cuppa κλπ (Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἐκτεταμένον τοῦτο σύμφωνον οὐχὶ ταὐτὸν τῷ ἐξ ἀφομοιώσεως διπλῷ, διὸ λέγεται ἀεὶ μὲν affero, surripio κλπ., ἀλλὰ Juppiter καὶ Jupiter, parricida καὶ paricida, littera καὶ litera κλπ.). Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν φαίνεται ὅτι ἐβραχύνθη καὶ τελικὸν φωνῆεν, ὅτε ἠκολούθει αὐτῷ ἐγκλιτικόν τι ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ

qu-, πρβλ. sĭquidem, tŭ-quidem, mĕ-quidem, quĭ-quidem, quandŏ-quidem, sĭ-quis, nĕquis, tibĭque, sibĭque, meŏque, tuaĕque, τοῦ qu- τότε ὡς equ ἐκφωνουμένου, διὸ καὶ ecquis, hicquis κλπ.

§ 25. *Περὶ βραχύνσεως τῆς ληγούσης*. Ἡ λήγουσα, ὡς ἄτονος, ὑπέκειτο τῇ συστολῇ μᾶλλον τῶν τονουμένων, ἐντεῦθεν δύναται νὰ λεχθῇ γενικῶς ὅτι πάντα τὰ ἀρχαιόθεν μακρὰ φωνήεντα τῆς τελευταίας συλλαβῆς πολυσυλλάβων λέξεων, ἂν τούτοις ἕπηται ἓν μόνον σύμφωνον, πλὴν τοῦ -s, ἀπαντῶσι βραχέα ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις, ἐν δὲ τοῖς παλαιοτέροις μακρά, πλὴν ὅπου ἴσχυεν ὁ νόμος τῆς κατὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν βραχύνσεως, ἐν αἷς ἀμφότερα ἐπιτρέπονται. Οὕτω λ. χ. τὰ εἰς -or λήγοντα ὀνόματα καὶ ῥήματα ἔχουσι τὸ o μακρὸν παρὰ Πλαύτῳ, πλὴν ὅσα ἀπαρτίζουσιν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν ἐν οἷς σάλος, οἷον stultiōr, longiōr, fatebōr, hortōr κλπ., ἀλλὰ morōr, sequōr καὶ morŏr, sequŏr, amōr καὶ amŏr κλπ.· ἀπὸ δὲ τοῦ Λουκιλίου καὶ ἑξῆς μόνον βραχύ, ὅθεν fruiscŏr, oblinăr, sequŏr, opinŏr, auctŏr κτλ. Καὶ οἱ εἰς -t λήγοντες ῥηματικοὶ τύποι δύνανται νὰ εἶναι βραχεῖς παρὰ Πλαύτῳ μόνον ὅπου ἀποτελεῖται ἰαμβικὸς ῥυθμός, ὅθεν lubēt καὶ lubĕt, sonāt, amāt καὶ sonăt, amăt, solēt, habēt, forēt, placēt καὶ placĕt κλπ., παρὰ δὲ τοῖς μετέπειτα ἀπὸ τοῦ Ἐννίου κἑξ. εἶναι μόνον βραχεῖς, τ. ἔ. οὐ μόνον amăt, amĕt, ἀλλὰ καὶ splendĕt, potessĕt (Ἐνν.), ponebăt κλπ. Οἱ δὲ εἰς -s λήγοντες τύποι παρὰ Πλαύτῳ βραχύνονται ὁμοίως μόνον ὅπου ἰαμβικὸς ῥυθμός, ἀλλὰ παρὰ τοῖς μετέπειτα ἐπανῆλθε κατ' ἀναλογίαν ἡ μακρὰ προσῳδία (ἰδὲ κατωτ.). Ἐν τοῖς λήγουσιν εἰς -m, οἷον matrŭm, patrŭm, mensarŭm, militŭm, hominŭm, annorŭm τὸ ō ἐβραχύνθη εἰς ŏ καὶ ἔπειτα ἐτράπη εἰς ŭ (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 199). Μόνον τὰ ἀποκοπέντα τὸ τελικὸν φωνῆεν δὲν ἐβράχυναν τὴν μακρὰν τονουμένην παραλήγουσαν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν ἐγένετο λήγουσα, οἷον istūc, illūc κλπ.

Καὶ τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι, αἷς οὐδὲν ἕπεται σύμ-

φωνον φαίνονται συνεσταλμένα. Οὕτω λ.χ. συνεστάλησαν αἱ μακρόφωνοι δίφθογγοι εἰς βραχυφώνους ἐν τῇ συνεπείᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τέλει προτάσεως· ἐντεῦθεν λέγεται τοῦτο μὲν Romae ἀντὶ Romāi, τοῦτο δὲ Matūtā. bonō, annō κλπ. ἀντὶ Matutāi, bonōi, annōi. Ἐπὶ τῶν μακρῶν φωνηέντων πιθανῶς ὁ κατὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν νόμος τῆς βραχύνσεως ἐπέδρασε τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἔπειτα κατ' ἀναλογίαν ἐπῆλθεν ἐξομαλισμὸς τῶν τάξεων. Οὕτω λ. χ. ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων ἀπαντῶσι μετὰ τοῦ βραχέος a οἱ τύποι τῶν πρωτοκλίτων εἰς -a καὶ οἱ τοῦ πληθυντ. τῶν οὐδετέρων εἰς -a· τοὐναντίον δὲ ἐν τῷ α' προσώπῳ τῶν ῥημάτων εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις τὸ ō, τὸ δὲ ŏ μόνον ἐν τύποις ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ· ἔπειτα ἐξαπλοῦται τὸ ŏ, ἀλλ' οὐ κατισχύει πανταχοῦ, πλὴν ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις. Τοὐναντίον κατὰ πᾶσαν τὴν δόκιμον περίοδον κρατεῖ τὸ ō ἐν τῇ ἑν. ἀφαιρ. καὶ τὸ ē ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν (ἀρχαιότερον ἔληγον εἰς -ōd -ēd), εἰ καὶ παρὰ Πλαύτῳ ἤδη ἀπαντῶσι τύποι διὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν βραχυνθέντες, οἷον modŏ, malĕ. Ὅτι δ' ὅμως καὶ ἐπὶ τούτων ἀπὸ τοῦ ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ ἡ συστολὴ καὶ κατ' ἀναλογίαν προέβη, δῆλον ὅτι μεμονωμέναι λέξεις σῴζουσι τὸ μακρὸν φωνῆεν, εἰ καὶ ἀρχῆθεν τελικόν, πρβλ. ambō, ὅπως καὶ pūrē ἐκ purēd (τὸ contra καὶ frustra ἔχοντα ἤδη παρὰ Πλαύτῳ βραχὺ a δὲν εἶναι ἀφαιρετικαὶ λήγουσαι πρότερον εἰς -ād, ἀλλ' ἡ αἰτιατικὴ πληθυντικὴ τῶν οὐδετέρων ἢ ὀργανικὴ ἑνικοῦ ἀριθμοῦ ὁμοία τῷ *πάντῃ, πῇ* κλπ.). Ἡ βράχυνσις αὕτη ἐπιδίδωσι καὶ ἀπὸ τῶν λέξεων ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ ἐξαπλοῦται ἐπὶ τὰς Κρητικοῦ, οἷον perlegō, dixerō, Polliō, mentiō κλπ., ἀνθ' ὧν perlegŏ, dixerŏ, Polliŏ, mentiŏ, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τύπους ἄλλου ῥυθμοῦ, οἷον estŏ, Sulmŏ, ergŏ, Nasŏ κλπ., ὅπως διὰ τὸ malĕ, benĕ, probĕ κλπ. ἐλέχθη καὶ maximĕ κλπ. Οὕτω δὲ ἐπειδὴ καὶ ὁ νόμος τοῦ ἰαμβ. ῥυθμοῦ καὶ ὁ νόμος καθ' ὃν τελικὸν φωνῆεν πρὸ φωνήεντος ἢ τοῦ h ἐβραχύνετο, ἐπενήργησαν ἐπὶ τὸ τελικὸν φωνῆεν, καὶ ἐπειδὴ τὰ τελικὰ φωνήεντα ἦσαν ἄτονα, διὰ πάντα ταῦτα συνέβη ὥστε μάλιστα

πάντων ταῦτα τὰ τελικὰ φωνήεντα νὰ ὑποκύψωσι τῇ βραχύνσει, ὥστε κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους Γραμματικοὺς πάντα τὰ τελικὰ φωνήεντα πλὴν τῶν μονοσυλλάβων λέξεων ἦσαν βραχέα. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἐξεθλίβοντο πρὸ φωνήεντος (πλὴν τοῦ τελικοῦ τῶν μονοσυλλάβων), καθ' ἃ εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 283.

§ 26. *Διάθεσις τῆς προσῳδίας ἐπὶ τῶν μονοσυλλάβων ἁπλῶν καὶ συντιθεμένων.* Ἐν τοῖς μονοσυλλάβοις σῴζεται τὸ μακρὸν φωνῆεν, ἂν ἀκολουθῇ s, r, l κττ., τοὐναντίον δὲ συστέλλεται, ἂν ἕπηται m, t· πρβλ. spēs, rēs, quōs, quās, dēs, sīs, stās, sāl, fūr. bōs, glīs, glōs, cūr, pār, sōl κττ., ἀλλὰ dĕm, dĕt, sĭt, sĭm, stăt, quăm, spĕm, (παρὰ Πλαύτῳ ἔτι dēt, sīt, καὶ ἐπιγρ. seit ἤτοι sīt τοῦ 58 π. Χ.). Ὁμοίως ἐβραχύνετο τὸ τελικὸν φωνῆεν τῶν ἀτόνων μονοσυλλάβων καὶ ἑπομένου φωνήεντος παρὰ Πλαύτῳ, οἷον quŏ eam κλπ. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι, καὶ ὅτε τοῖς εἰς μακρὸν φωνῆεν περατουμένοις μονοσυλλάβοις προσετίθετο ἐγκλιτικόν τι, τὸ μακρὸν φωνῆεν ἐβραχύνετο, ὅθεν sĭquidem, tŭquidem κλπ.

§ 27. *Ἔκτασις βραχέος φωνήεντος πρό τινων συμφωνικῶν συμπλεγμάτων.* Πολλάκις παρατηρεῖται ὅτι βραχὺ φωνῆεν ἐκτείνεται ἑπομένων συμφώνων τινῶν, οἷον πρῶτον τοῦ nc + συμφώνῳ· πρβλ. jŭngo, săncio, ŭngo, ἀλλὰ jūnctus, jūnxi, sānctus, ūnctus, quīnctus, ὅθεν καὶ quīnque κατ' ἀναλογίαν. Δεύτερον ἑπομένου g + t, d + t, οἷον ἐν ταῖς παθητικαῖς μετοχαῖς εἰς -tos καὶ τοῖς μετὰ τούτων συνημμένοις παραγώγοις· πρβλ. ago (exigo) *ag-tos -āctus, tango (contingo) con-tāctus, pango (compingo) -compāctus, cado (occido) *cad-tus- cāsus, -vid -*vid-tus -vīsus, lego (colligo) *leg-tos -lēctus, rego (corrigo) rēctus, tego tēctus κλπ. (Ἐπειδὴ παρὰ ταῦτα λέγεται tŭssis ἐκ tud + ti, pessum ἐκ ped + tum (Ἰνδ. pad-yatē = πίπτει, ἀπόλλυται) κτλ., εἰκάζεται ὅτι ἐν ταῖς μετοχαῖς εἰς -tos καὶ τοῖς μετὰ τούτων συνημμένοις παραγώγοις τὸ μέσον g, d, πρότερον ἐν τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις ἀφομοιωθὲν τῷ ἑξῆς t ὡς πρὸς τὸ ἄηχον (πρβλ. *ζευκτός,*

ἄφυκτος, ἀσπιστάων, Ἰνδικὸν juktás, vēlli κλπ), ἐπανῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος εἰς τοὺς τύπους τούτους καὶ ἔπειτα πρὸ τούτων ἐπῆλθεν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκτασις).

Καὶ πρὸ τοῦ συμπλέγματος μέσου +s φαίνεται ὅτι ἐπεγίνετο ἔκτασις, διὸ măgnus ἀλλὰ mag- simos- māximos, adigo-adāxim κλπ. Ὁμοίως εὑρίσκεται ἐνίοτε μετὰ τοῦ apex φωνῆεν πρὸ r+ συμφώνῳ, οἷον órdo, fórtunata, árvali, fírmi κλπ. Ἀλλ' οὐδὲν περὶ τούτων δύναται νὰ λεχθῇ βέβαιον, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ τοῦτο μὲν τὸ Ἰταλικὸν fermo συνηγορεῖ ὑπὲρ βραχέος i, τοῦτο δὲ εὑρίσκεται καὶ sIgnum prIvIgno, ἐξ οὗ ἠκάσθη ὅτι καὶ πρὸ τοῦ -gn ἐξετείνετο τὸ βραχὺ φωνῆεν· ἀλλὰ τἀληθὲς περὶ τούτων ἐδίδαξεν ὁ φίλτατος ἐμοὶ καὶ ταῖς Μούσαις Σπ. Βάσης ἐν Ἀθηνᾶς Τομ. ΙΓ' σελ. 302-4 ἀποδείξας ὅτι *Κόγνιτος* οὐχὶ *Κώγνιτος* καὶ *Ἐγνατία* ὁδὸς οὐχὶ *Ἠγνατία* ἐλέγετο, καὶ ὅτι τὸ Ἰταλ. segno ἄγει ἀσφαλῶς ἐπὶ βραχὺ *i*. Ὅτι δὲ καὶ τὸ dignitas ἔν τινι στίχῳ ὑπὸ τοῦ Γραμματικοῦ Διομήδους ἀναφερομένῳ μετρεῖται ὡς ἀνάπαιστος, παρετηρήθη πρὸ πολλοῦ. Ἂν δὲ πρὸ τοῦ gn, cn ὑπῆρχεν ἄλλο n καὶ ἀπεβάλλετο, τότε ἐγίνετο ἀληθῶς ἔκτασις· πρβλ. *con - cniveo - cōniveo, *quinc - ni - quīni, *in - gnosco - īgnosco, *in - gnarus - īgnarus, *ingnis - īgnis κλπ. (ἰδὲ κατωτέρω Περὶ ἀντεκτάσεως).

§ 28 *Διάθεσις τῆς προσῳδίας ὡς πρὸς τὸ ποιὸν τῶν φωνηέντων.* Ἐπειδὴ τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματος κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων φωνηέντων εἶναι ἄνισον, φυσικὸν φαίνεται ὅτι πρῶτον πάντων ἐβραχύνθη τὸ μέγα ἄνοιγμα ἀπαιτοῦν a, ἔπειτα δὲ τὰ λοιπά· ἐντεῦθεν εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 173. 194. 206 ὅτι τὸ μὲν ĭ καὶ ī, τὸ ĕ καὶ ē, τὸ ŏ καὶ ō διετέθησαν διαφόρως ἐν ταῖς νεολατινικαῖς γλώσσαις, τὸ δὲ ă καὶ ā οὐχί· αἰτία τούτου πάντως εἶναι ὅτι πρὸ τῆς διασχίσεως τῆς Λατ. γλώσσης εἰς τὰς νεωτέρας Λατινικὰς ἢ Ῥωμανικὰς λεγομένας ἐπεγένετο ἡ βράχυνσις τοῦ ā, τῶν δ' ἄλλων μετὰ ταῦτα.

§ 29. *Μεταβολὴ τῆς προσῳδίας δι' ἀναλογικὴν ἐπίδρασιν.*

Καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατ. συνέβαινε μεταβολὴ τῆς προσῳδίας κατ' ἀναλογίαν, ὅπως παρετηρήσαμεν ἀνωτ. σ. 442 ἐπὶ τῶν πρωτοκλ. ὀνομάτων εἰς a καὶ ἐπὶ τοῦ πληθ. τῶν δευτεροκλ. οὐδ., ἐν οἷς τὸ ă ἐκαθολικεύθη· ὥστε ἡ βραχύτης ὁρμηθεῖσα ἀπὸ τῶν ἰαμβικοῦ ῥυθμοῦ λέξεων ἐξηπλώθη ἐπὶ πάσας. Τοὐναντίον δὲ ἐπὶ τῶν προστακτικῶν τῆς α' β' καὶ δ' συζυγίας amă, monĕ κτλ., οὐ μόνον δὲν ἐκαθολικεύθη ἡ βράχυνσις ἤτοι δὲν ἐλέχθη plantă, optă, dictă, splendĕ, mulgĕ, pendĕ, finĭ ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἐσχηματίσθη ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις rogā, amā κλπ. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ταῖς προστ. εἰς -ō καὶ ταῖς ἀφαιρ. εἰς -ō, -ā, -ī, -ū, παλαιότερον εἰς -ōd, -ād -īd,-ūd, suntōd. datōd, licetōd, Gnaivōd, praidād, sententiād, bovīd, magistratūd κτλ.

Ὅτι ἐπὶ τούτων ἡ ἀναλογία ἐξωμάλισε τὰ ποικίλα φαινόμενα, δῆλον ἐκ τούτου ὅτι ὅσα ἔκειντο ἐκτὸς συστήματος, ἀπομεμονωμένα, παρέχουσι τὸ βραχὺ φωνῆεν συχνότερον τῶν ἀποτελούντων σύστημα· πρβλ. forīs, forăs συχνότερα παρὰ τοῖς κωμικοῖς ἢ forīs forās· τοὐναντίον δὲ τὸ amās plantās κτλ. κατὰ τὸ stās, κτλ. κανονισθέντα εἶναι συχνότερα τῶν βραχυνθέντων amăs κλπ. Ὁμοίως bellă, armă, bonă κλπ. ἀλλὰ trīgintā quadragintā, διότι ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τοῦ συστήματος τῆς κλίσεως τῶν οὐδ. (ἰδὲ Τόμ. Α' σ. 222-4). Ὁμοίως ἐλέχθη ὁμαλῶς feră ἀντὶ ferā (ferus), ἀλλ' ἀναλογικῶς καὶ efferă (efferus).

(Οἱ τύποι dedērunt καὶ dedĕrunt, tutudērīmus καὶ tutuderĭmus, tutuderītis καὶ tutuderĭtis κτλ. ἔχουσιν ἑκάτεροι τὰ φωνήεντα αὐτῶν κατὰ λόγον τοῦ ἐτύμου ὀρθῶς· καὶ δὲν προῆλθεν ὁ ἕτερος ἐκ τοῦ ἑτέρου κατὰ συστολήν. Περὶ τούτων θέλει γίνει λόγος ἐν τῇ κλίσει).

§ 30. *Βράχυνσις μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου πρὸ φωνήεντος.* Vocalis ante vocalem corripitur, οὕτω διετυπώθη ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν ὁ νόμος οὗτος ὁ ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ πολὺ μείζονα ἢ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐπίδοσιν λαβών· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ διατυπωθῇ ὀλίγον περιωρισμένως, διότι κατ' ἀλήθειαν μόνα τὰ φω-

κατὰ τὴν ἀντέκτασιν, εἴτε δήλην γενομένην διὰ τῆς ἀποβολῆς ἠχηροῦ τινος ἡμιφώνου ἢ συμφώνου ἢ καὶ ἀδήλου, ἅτε σῳζομένων, τοὐλάχιστον ἐν τῇ γραφῇ, πάντων τῶν φθόγγων· πρβλ. *sexdecim -*se(c)sdecim-sēdecim, καὶ con-sol-cōnsol. Περὶ τούτων ἴδε τὸ ἑξῆς Κεφάλαιον. Τῆς μετρικῆς δὲ ἐκτάσεως ἐγίνετο χρῆσις ὑπὸ τῶν ποιητῶν κατὰ μίμησιν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ πάντων ὁμοίως, ἀλλ' οἱ μὲν παλαιότεροι Ἔννιος καὶ Λουκίλιος καθὼς καὶ ὁ Οὐεργίλιος ἐποιοῦντο ἱκανὴν χρῆσιν αὐτῆς, ὁ δὲ Κάτουλλος καὶ ὁ Ὁράτιος πολὺ ὀλιγωτέραν. Ἐκτείνουσι δὲ συνήθως ἐν τῇ θέσει συλλαβὰς βραχείας εἰς σύμφωνον ληγούσας, οἷον exclusus qui distat agīt ubi secum . . . . . qua rex tempestate novo auctūs hymenaeo, σπανίως δὲ τὰς εἰς φωνῆεν περατουμένας, οἷον dona dehinc auro graviā sectoque elephanto, συχνότερόν πως ἐκτείνεται τὸ μόριον -que ἐν τέλει λέξεως κατὰ μίμησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ τε, calones famulique metalliquē casulaeque.

Πρὸς δὲ τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ ἐπεξέτειναν τὴν μετρικὴν ἔκτασιν καὶ ἐπὶ λέξεις Κρητικοῦ καὶ ἄλλων ῥυθμῶν (ὅπερ ἀλλότριον τῶν Ἑλλήνων), καὶ διὰ τοῦτο ἐλάμβανον μακρὰν τὴν τονουμένην τῶν ποδῶν τούτων συλλαβήν, ὅτε ὑπερδισύλλαβος λέξις ἐπερατοῦτο εἰς δύο βραχείας, οἷον promerē, dicerē, ordinē, parietē, nominē, epistulā, familiā, oppidā. debiliā, longiūs, ultimūs, advortitē, adficitūr, igitūr κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄

ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΕΩΣ Η ΑΝΤΕΚΤΑΣΕΩΣ

§ 1. *Τί ἐστιν ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις ἢ ἀντέκτασις* [1]. Ἀναπληρωτικὴν ἔκτασιν ἢ ἀντέκτασιν ὀνομάζομεν τὸ φαινόμενον καθ' ὃ βραχὺ φωνῆεν ἐκτείνεται δι' ἀπώλειαν ἡμιφώνου, ἤτοι ἐρρίνου, ὑγροῦ ἢ συριστικοῦ, πάντοτε δὲ διαρκοῦς καὶ ἠχηροῦ φθόγγου, ἀνήκοντος εἴτε αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἐκτεινομένῃ εἴτε τῇ ἀμέσως ἀκολούθῳ συλλαβῇ· πρβλ. -**σελασνα - σελάννα - σελᾱνᾱ - σελήνη*, **ενεμσα - ἔνεμμα - ἔνειμα*, **αϝερjω - ἀέρρω - ἀείρω*, *κρίνοντι - κρίνονσι - κρίνουσι*, **παντjα - πάνσα - πᾶσα*, **εσμι - ἔμμι - εἰμὶ* κλπ.

Γίνεται δ' ἡ ἀντέκτασις οὐχί, καθ' ἃ ἐκ τοῦ ὀνόματος ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἵν' ἀναπληρωθῇ ἡ φθορά, ἣν ἡ λέξις διὰ τὴν ἀπώλειαν φθόγγου ὑπέστη· διότι οὔτε τοιαῦται σκόπιμοι ἐνέργειαι εἶναι δυναταὶ ἐν τῇ γλωσσικῇ ἐξελίξει οὔτε μετὰ τὴν ἀπώλειαν ἐπῆλθεν ἡ ἀντικατάστασις. Ἀλλ' ἥ τε ἐλάττωσις καὶ ὁ ἐξαφανισμὸς τοῦ ἑνὸς φθόγγου καὶ ἡ ἐπίδοσις τοῦ ἑτέρου ἐτε-

[1]) Ἡ ὀνομασία *ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις* δὲν εἶναι παλαιά, διότι πρῶτος ὁ γνωστὸς ἐξηγητὴς τῆς Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς διαλέκτου Ahrens ὠνόμασε τὸ φαινόμενον productio suppletoria, οὗ μετάφρασις τὸ *ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις*. Τὴν ἔννοιαν ταύτης ἐξέφρασαν ἤδη ἀρχαῖοι, ἐντεῦθεν ὁ Γέλλιος ἐν Β' 17, 8, λέγει «detrimentum litterae productione syllabae compensatur». Ἐπ' ἐσχάτων προσετάθη ὁ ὅρος *ἀντέκτασις*. Περὶ τοῦ φαινομένου τούτου διέλαβε κατ' ἔκτασιν ὁ κ. Γ. Τσερέπης ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Γ' σελ. 129 κἑξ.

λοῦντο διὰ τῆς αὐτῆς ἅμα φυσιολογικῆς ἐνεργείας· κατὰ τὴν ἐκφώνησιν δηλαδὴ τῶν φθόγγων συλλαβῆς τινος, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τοῦ συνόλου ἢ ἑκάστου τῶν φθόγγων αὐτῆς ἔχομεν αἴσθησιν, δύναται νὰ συμβαίνῃ ὥστε τὰ φωνητικὰ ὄργανα νὰ ἐμμένωσι πλείονα χρόνον ἐν τῇ ἀρθρώσει ἑνός τινος φθόγγου ἢ ἐν τῇ τοῦ παρακειμένου, καὶ δὴ νὰ ἐλαττῶται μὲν καὶ φθίνῃ ὁ εἷς, νὰ λαμβάνῃ δὲ ἐπίδοσιν ὁ ἕτερος· ἂν δὲ τοῦτο ἐπὶ πολὺ ἐξακολουθήσῃ, δύναται τέλος νὰ παρασιωπηθῇ ὅλως ὁ φθίνων, νὰ διπλασιασθῇ δέ, ἤτοι, ὡς λέγομεν, νὰ ἐκταθῇ ὁ εὐνοούμενος. Ἡ γραφή, ὡς εἰκός, δὲν παριστᾷ ἡμῖν τὰς πολυαρίθμους βαθμῖδας ταύτας, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐν ἐπιγραφῇ Νεμέας ἀνεγνώσθη ***ἀγώνσανς***, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἔκτασις καὶ τὸ ***ν*** παρατηρεῖται· πάντως τὸ ***ν*** θὰ ἐξεφωνεῖτο ἀσθενῶς, ἤτοι ὡς ***ἀγώνσανς***, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁπωςδήποτε ἠκούετο, ἐγράφη. Οὕτω δ' ἔχομεν ἐν τούτῳ μίαν τῶν πολλῶν βαθμίδων, δι' ὧν ἀπὸ τοῦ ***ἄγονσα*** ἦλθον εἰς τὸ ***ἄγωσα.***

Ὅπως δὲ τὸ ***ἄγονσα*** ἐγένετο ***ἄγωνσα***, ὅθεν ***ἄγωσα***, οὕτω τὸ ****ἔμενσα - ἔμēνα*** ἤτοι ***ἔμεινα***, τὸ ***λέγοντι - λέγονσι - λέγōνσι - λεγōσι*** ἤτοι ***λέγουσι*** κλπ.· πρβλ. τἀνωτέρω σελ. 440 μνημονευθέντα **cūpa - cuppa**, **Jūpiter - Juppiter**, ἐν οἷς ἀντιστρόφως διὰ τὸν ἰδιάζοντα τόνον τῆς Λατινικῆς ὁ χωρισμὸς τῶν συλλαβῶν ἐγένετο ἐπὶ τοῦ συμφώνου, ἐφ' οὗ μείζονα χρόνον παρέμενεν ἡ φωνή.

(Ὅτι τὰ κατὰ τὴν ἀντέκτασιν, ἐπένθεσιν καὶ τὸν ὑπερβιβασμὸν τοῦ χρόνου δὲν εἶναι ἐπινοήματα Ὁμηριστῶν ἢ γραμματιστῶν χάριν τῆς ὀρθῆς ἀναγνώσεως τῶν παλαιοτέρων ποιημάτων, ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν αἰτίαν αὐτῶν κατ' οὐδένα τρόπον ἐν τῷ μέτρῳ, ἀλλ' εἶναι παθήματα αὐτῆς ταύτης τῆς γλώσσης καὶ ἔχουσι τὴν αἰτίαν ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσιν αὐτῆς, διδάσκει περιφανῶς καὶ ἡ νῦν ἔτι λαλουμένη γλῶσσα παρέχουσα πολλαχοῦ ***κάνουσι, θωροῦσι, λέγουσι***, παρὰ τὸ ***κάνομεν, λέγομεν, εἷς κανεὶς*** παρὰ τὸ ***ἕνα, φάγουσα, λεχοῦσα, βρωμοῦσα, ἀναβάλλουσα, ἔστειλα, ἔμεινα, ἔφτειρα φτείρω*** παρὰ τὸ ***στέλλω, μένω, σφαῖρα, μαχαιρίδες, ἐπῆρα θὰ πάρω***

παίρνω, κλαίω, καίω, λευκαίνω, μοῖρα, Φώταινα, ἕως, βασιλέα βασιλέας κλπ.).

§ 2. *Προϊόντα τῆς ἀντεκτάσεως ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις.* Τῶν κατ' ἀντέκτασιν ἐκτεινομένων βραχέων φωνηέντων ἄλλα μὲν δὲν μεταβάλλονται τὸ ποιόν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀντὶ τοῦ πρῴην βραχέος ἔχομεν νῦν αὐτὸ μακρόν, ἄλλα δὲ μεταβάλλονται καὶ τὸ ποιόν. Οὕτω τὸ *ι* καὶ *υ* ἀείποτε μένουσιν ἀναλλοίωτα, πρβλ. **πλυνιω - πλύννω - πλύνω,*επλυνσα - ἔπλυννα - ἔπλυνα,*ετιλσα - ἔτιλλα - ἔτιλα, *δεικνυντς -*δεικνυνς - δεικνύς, *φυντς - φὺς* κλπ. Τὸ δὲ *α* ὅπου μὲν ἀνεπτύχθη πάλαι κατ' ἀντέκτασιν ἐκ τῆς ἀπωλείας ἢ τοῦ ἀρχαίου s ἀπὸ τῶν συμπλεγμάτων asm, asn, ams, ans ἐν ἀρχῇ καὶ ἐντὸς λέξεως ἢ τοῦ *ν* μετὰ τὸ *λ*, ἐτράπη κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 133 εἰς *η*, ὅπου δ' ἔπειτα ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ *ν* παρὰ τὸ νεώτερον *σ* ἢ ἐν τῇ ληγούσῃ, παρέμεινεν *α* μακρόν· πρβλ. **α-σμοριs - ἡμορίς, *ασμε - ἀμὲ - ἡμᾶς,*ἐφανσα - ἔφαννα - ἔφανα ἔφηνα,*σταλνα - στήλη* κλπ., ἀλλὰ *τὰνς ἄλλανς - τὰς ἄλλας,*παντια - πάνσα - πᾶσα* κλπ.

Τὰ δὲ λοιπὰ φωνήεντα *ε* καὶ *ο* ἐκτείνονται καθόλου εἰπεῖν καθ' ὃν τρόπον καὶ συναιροῦνται εἰς *ει* καὶ *ου* ἢ εἰς *η* καὶ *ω*, (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 322 καὶ 364), ἤτοι παρὰ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις, τοῖς Ἴωσι καὶ τοῖς λαλοῦσι τὴν ἀνειμένην Δωρίδα καὶ τὴν τῆς Δυτικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἡ ἀντέκτασις τούτων εἶναι *ει* καὶ *ου*, παρὰ δὲ τοῖς Βοιωτοῖς, τοῖς Ἠλείοις καὶ τοῖς τὴν ἄκραν Δωρίδα λαλοῦσιν (τοῖς Ἀρκάσι καὶ Κυπρίοις), *η* καὶ *ω*· πρβλ. *τὼς θεὼς* καὶ *τοὺς θεούς, ἄγωσα* καὶ *ἄγουσα, ἀνταποδιδῶσσα* (Ἠλεῖον) καὶ *ἀνταποδιδοῦσα, ἧς* καὶ *εἷς, λυθὴς καὶ λυθεὶς* κλπ. Πρὸς τούτοις παρατηρεῖται ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἡ συναίρεσις τοῦ *εε* οὕτω καὶ ἡ ἀντέκτασις τοῦ *ε* παρέχει ἐν τῇ Ἰων. καὶ Ἀττ. *η* ἢ *ει*, ἐφ' οἷς ὅροις εἴπομεν ἀνωτ. σελ. 325· πρβλ. *τέλος -*τελεσ-ϝεντς - τελήεις* παρὰ τὸ **τελεσ-ϝος - τέλειος,*ἀχθεσ-ϝεντς - ἀχθήεις*, ἔπειτα *χέρεια χερειότερος* ἀντὶ **χερεσϝ-α,*χερεσϝ-ο-τερος* (Ἰνδ. hrasva-s), ἀλλὰ *χέρηες χέρηι* ἀντὶ **χερεσϝ-ες *χέρεσϝ-ι*. Ὁμοίως *Ἄρηι, ἀρήιος* ἀντὶ **ἄρεσϝ-ι, *ἄρεσϝ-ιος*, ἐξ ὧν διὰ τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ

βασιλῆι - λήιος ἐκαθολικεύθη τὸ *η* καὶ ἐπὶ τὸ *Ἄρηος Ἄρηα* (*βασιλῆος βασιλῆα*), ὅπως καὶ ἐν τῷ *Ἡρακλῆος Ἡρακλῆα* ἀπὸ τοῦ *Ἡρακλῆι* εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 325.

Ὅπως δὲ περὶ τὴν ἀντέκτασιν τοῦ *ε* οὕτω καὶ περὶ τὴν τοῦ *ο* παρατηροῦνται ποικιλίαι, ἀλλ' αὗται ἐν ταῖς διαλέκτοις. Οὕτω λ. χ. οἱ Λοκροὶ συνήρουν μὲν τὸ *οο* εἰς *ω*, ἀλλ' ἐξέτεινον κατ' ἀντέκτασιν τὸ *ο* εἰς *ου*, ἐντεῦθεν τō *ὅρκō*, *ἐ Ναυπάκτō*, *ὅπō*, ἀλλὰ *τοὺς ἐπιϝοίκους*, *Ὀποντίους*, *ἐν Λοκροὺς τοὺς Ὑποκναμιδίους* κλπ. Ὁμοίως παρατηρεῖται καὶ ἐν Θήρᾳ σάλος τις, οἷον ἀρχαιότερον *Διόσκōροι*, *βωλὰ Βωλοκράτης Κριτόβωλος Καλλίβωλος* καὶ νεώτερον *οὖρος*, *οὖσα*, *νοοῦσα* καὶ *φρονοῦσα*· καὶ ἀρχαιότερον *δηλομένα*, *Μηλίχιος*, *ἄηρεν*, *ἧμεν ἠμὶ* καὶ νεώτερα *ἐντειλαμένου*, *ὀφείλεσθαι*, *μηθεὶς* κλπ.

§ 3. ***Ποικιλία τοῦ φαινομένου ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις.*** Τὸ φαινόμενον τῆς ἀντεκτάσεως δὲν ἐμφανίζεται ἐξ ἴσου ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις· δῆλον ἄρα ὅτι καὶ ἂν πολλὰ φθογγικὰ συμπλέγματα ἐξ ὧν προῆλθε τὸ φαινόμενον τῆς μεταπτώσεως, ἤρξαντο ἐν χρόνοις ἀρχαίοις, πρὸ τῆς διασχίσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς διαλέκτους, ἀλλοιούμενα, τὸν τελικὸν αὐτῶν τύπον ἔλαβον ἔπειτα ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς χρόνοις. Ἐντεῦθεν ἀντὶ μακροῦ φωνήεντος κατ' ἀντέκτασιν ἡ Ἀσιατικὴ καὶ ἡ Θεσσαλικὴ Αἰολὶς παρέχει διπλᾶ *λλ*, *ρρ*, *μμ*, *νν*, (*ἔστελλα*, *ἔφθερρα*, *ἄμμε - ἀμμέ*, *ἔμεννα* κλπ.) καὶ ἀντὶ τοῦ *νσ* ἢ *νς* ἡ Ἀσιατ. *ισ* (*τὰνς-ταίς*, *πάνσα-παῖσα*, *τὸνς ἀνθρώπονς τοὶς ἀνθρώποις*, *λέγοντι-λέγονσι-λέγοισι*, *γιγνώσκωντι - γιγνώσκωνσι -γιγνώσκωισι*) κλπ. Ἡ δὲ Θεσσαλ. καὶ Ἀρκαδ. διατηροῦσι μὲν τὸ *νσ* ἐντὸς λέξεως, *λειτορεύνσανσα*, *κυένσαν*, ἀποβάλλουσι δὲ τὸ *ν* πρὸ τοῦ *ς* ἐν τέλει, *τὸς ταγός*, *τὸς πολέμος*, *τὸς ἐπισυνισταμένος*. Ἡ δὲ Κρητ. καὶ ἡ Ἀργολ. διαφυλάττουσι τὸ *νσ* ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις, *πάνσα*, *ἔσπενσα*, *τὸνς ὀβολόνς*, *τάνς Αἰγιναίανς*, *δραχμάνς*, *Ἀλεξανδρείανς*, *τὸνς υἱόνς*, *ἀγώνσανς*. Ἡ δὲ Ἀττικὴ καὶ Ἰωνικὴ ἀποβάλλουσι τὸ *ν* μετ' ἀντεκτάσεως, *πᾶσα*, *τοὺς ἄλλους*, *τὰς ἄλλας* κλπ. Τῆς δὲ Δωρίδος ἄλλα μὲν ἰδιώματα ἀποβάλλουσι τὸ

ἐπὶ τῆς ληγούσης *ν* πρὸ τοῦ τελικοῦ -ς ἄνευ ἀντεκτάσεως, ἄλλα δὲ μετ' ἀντεκτάσεως, οἷον *τὸς ἄλλος θεὸς* καὶ *τὼς ἄλλως θεὼς* κτλ.

§ 4. ***Ταξινόμησις τῶν φαινομένων τῆς ἀντεκτάσεως.*** Ἵνα νοηθῶσιν ἐπιστημονικῶς τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῶσι α) κατὰ λόγον τῶν στοιχείων ἐξ ὧν ἀνεπτύχθησαν, καὶ β) κατὰ λόγον τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῇ λέξει. Διότι παρατηρεῖται ὅτι ἄλλως διατίθενται, ἂν οἱ παθόντες φθόγγοι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς τοιοῦτοι, καὶ ἄλλως ἄν τις τούτων προῆλθεν ἐξ ἄλλου· ἄλλως ἂν τὰ φθογγικὰ συμπλέγματα ἦσαν s καὶ ἔρρινον, ἢ ἔρρινον καὶ s, καὶ ἄλλως ἂν ἀντὶ τοῦ s ἦτο j ἢ ϝ· ἄλλως ἂν ἔκειντο ἐν λέξει καὶ ἄλλως ἐν τέλει λέξεως κλπ. Κατὰ ταῦτα λέγομεν ὅτι

α) Ἐξ ἐρρίνου + s (ἀρχεγόνῳ) ἢ ἐξ (ἀρχεγόνου) s + ἐρρίνῳ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ φωνηέντων ἀνεπτύχθησαν ἐν μὲν τῇ Αἰολίδι τῆς Ἀσίας καὶ Θεσσαλίας δύο ἔρρινα, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις ἓν μόνον μετ' ἐκτάσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος. πρβλ. Ἰνδ. asma, *ἄμμε* Λεσβ., *ἀμμὲ* Θεσσαλ., *ἁμέ* Δωρ. καὶ *ἡμᾶς* Ἀττ. Ἰων., **εμενσα* - *ἔμεννα* Λεσβ. καὶ Θεσσαλ., *ἔμηνα* κατὰ τὴν αὐστηρὰν καὶ *ἔμεινα* κατὰ τὴν ἀνειμένην Δωρίδα, τὴν Ἰωνικὴν καὶ Ἀττικήν. Οὕτως ἐγένετο **εφανσα* - *ἔφαννα*, *ἔφᾱνα* - *ἔφηνα*, *ἔμηνα*, *ἐπάπτηνα*, *ἐτίτηνα*, *ἔσηνα*, *ἐτέτρηνα*, *ἐσήμηνα*, *ἐθέρμηνα*, *ἴηνα*, *ἐκύδηνα*, *ἐτέκτηνα*, *ἐτέρσηνα*, *ὥρμηνα*, *ἐλυμηνάμην*, *ὠνόμηνα*, *ἐπήμηνα*, *ὕφηνα*, *ἐχαλέπηνα* κλπ., καὶ Ἀττικῶς (διὰ τὸ *ρ*, *ε*, *ι*, πρὸ τοῦ *ᾱ*) *ηὔφρανα*, *ἐξήρανα*, *ἐμίανα*, *ἐμάρανα*, *ἐλέ(ι)ανα*, *ἤχθρανα*, *ἐπέρανα*, *ἐπίανα*, *ἐπίκρανα*, *ἔρρανα*, *ὑγίανα*, *ὕγρανα*, *ἐχλίανα*, *ἐτέτρανα* κλπ. Ὁμοίως ἐγένετο **σελας* - *να* (*σέλας*) - *σελάννα* - Αἰολ. *σελᾶνα* - *σελήνη*, **ἐρασ-νος* - *ἔραννος*, **γελασ-νης* - *γελᾱνὴς* (Πινδ.), **γαλασ-νος* - *γαληνός*, **ψεφασ-νος* - *ψεφηνός*, **ἀσμορις* - *ἡμορὶς* (πρβλ. *ἔμμορε* ἐκ ῥίζης smer), **χανσος* (Ἰνδ. hansas Λατ. anser, Γερμ. gans) -**χαννος* - *χᾱνὸς* - *χηνός*, ὅθεν ὀνομαστικὴ *χήν*, ὅπως καὶ *μηνὸς μήν*, **καρασ-νον* - *κάραννον* - *κάρᾱνον* - *κάρηνον*,

**κρασ-να* - *κράννα* - *κράνα* - *κρήνη* (ἀντὶ *κράνη* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 137), *λασ-* ὅθεν **λιλασ-jομαι* - *λιλαίομαι* καὶ παραχ. **λελιασμένος* - *λελιημένος*· ὁμοίως **εκρινσα*, **εκλινσα* **ωρινσα* **εσινσαμην* κλπ., ὅθεν *ἔκριννα* Λεσϐ., *ἔκρῑνα ἔκλῑνα ὤρῑνα ἐσῑνάμην* *ἵμερος* ἀντὶ **ισ-μερος* ἐκ ῥίζης is, *Ἰμμάραδος, ἰμμέροεν* (Σαπφ.), **χρισ-μα χρίμμα* Αἰολ., *χρῖμα*. Ὁμοίως *ἀμῦναι, αἰσχῦναι, πλῦναι, ἐντῦναι* κτλ.· *ὔμμε* Αἰολ., *ὑμὲ* (Ἰνδ. yusma), *κρῡμὸς* ἀπὸ τοῦ *κρυσ-* (πρϐλ. *κρύσ-ταλλος κρυσ-ταίνω, κρύος* ἀντὶ **κρυσος*), *ζῡμη* ἀντὶ **ζυσμη* (πρϐλ. Λατ. jūs Ἰνδ. yūs), *βῡνέω* ἀντὶ **βυσ-νεω* (*βυσ-τὸς βέβυσ-ται, βύζην=βύσδην*)· *ἐσ-τί*, **εσ-μι* - *ἔμμι* Λεσϐ., *ἠμὶ εἰμί*, ὁμοίως *ἦμεν εἶμεν* (ἀπαρεμφ.) καὶ *ἦναι εἶναι*, **ϝεσ-νυμι* **ϝεσ-μα*, **ϝεσμενος*, ὅθεν *καταείνυσαν, ἐπείνυσθαι, εἶμα, γῆμα*· ἱμάτιον, Κρητ. *ϝῆμα, ἐπιειμένος*, **φαϝεσ-νος* - *φάεννος* Αἰολ., *φαηνὸς φαεινὸς* καὶ συναιρέσει *φᾱνός*, ὁμοίως **ὀρεσνος* - *ὀρεινός, δάϝος* - **δαϝεσ-νος δαεινὸς δᾱνὸς* (*δαεινὸν* καύσιμον), **κλεϝεσ-νος* - *κλέεννος* - *κληνὸς* - *κλεινός*, **σεσμαρται* - **Ηεμμαρται* - *εἵμαρται* (ἐκ ῥίζης smer), **ενεμσα* - *ἔνεμμα* - *ἔνημα ἔνειμα*, *Ἀμεννέας* Θεσσαλ., *Ἀμηνίας* Ἀρκαδ. *Ἀμηνίjας* Κυπρ. *Ἀμεινίας* **Διϝοσ-νυσος* - *Διόννυσος* Θεσσαλ., (καὶ ἐν Κρήτῃ *Διοννυσίαν* διὰ τὸ ἀνάμεικτον τῶν κατοίκων, ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 63), *Ζόννυσος* Λεσϐ., ἀλλὰ *Διώνυσος* Βοιωτ. (καὶ Ὁμηρ., ἀλλ' ἴσως διὰ μετρικὴν ἔκτασιν, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 434), καὶ **Διϝεσ-νυσος* - **Διϝεινυσος Διεινύσῳ* ἐν Ἀμοργῷ. Τὸ δὲ σύνηθες *Διόνυσος* οὐκ ἐκ τῆς γεν. *Διϝός*, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἁπλοῦ θέματος *Διϝο-*, πρϐλ. *Διό-δοτος* καὶ *Διόσ-δοτος* - *Διόζοτος* καθ' ἃ καὶ *Θεόδοτος* καὶ *Θεόσδοτος* - *Θεοζοτίδας*. (Ἂν τὸ παρ' Ὁμ. *Διώνυσος* εἶναι γνήσιον Ἰωνικόν, καὶ μὴ διὰ μετρικὴν ἀνάγκην ἐκτεταμένον, ἀνάγκη νὰ ὑπολάϐωμεν ὅτι τὸ ἀρχαῖον os+n ἐντὸς λέξεως ἐξετείνετο καὶ παρὰ τοῖς Ἴωσιν εἰς *-ων*. Ἀλλ' ἐπειδὴ βέϐαια παραδείγματα ἐλλείπουσιν, οὐδὲν δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τούτου ἀναντίλεκτον. Οὕτως ἐτυμολογοῦσι τὸ *κρουνὸς* ἐκ τοῦ **κροσ-νος* ἀλλὰ καὶ τὸ *ἐγκώμιον* ἐκ τοῦ **ἐγ-κοσμιον*, τὸ *ὦνος* ἐκ τοῦ **οσνος*, πάντα ἀϐέϐαια).

Τὸν νόμον τοῦτον, καθ' ὃν ἐκ τοῦ ἐρρίνου +s, (ἀρχαίῳ Ἰαπετικῷ) ἢ ἐξ ἀρχαίου s+ ἐρρίνῳ προκύπτει ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἁπλοῦν ἔρρινον μετὰ μακροῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, φαίνεται ὅτι παραϐαίνουσι πολλὰ καὶ ποικίλα φαινόμενα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, οἷον *ζῶσμα, κροῦσμα, ἔζωσμαι, χρῖσμα, *Πελοποσ-νησοσ-Πελοπόννησος, ἕννυμι, ζώννυμι, δύσνους πέφανσαι, πέπανσις, ἄκμοσι, ποιμέσι, δαίμοσι, κυσί, τισὶ* κλπ. Ἑρμηνείαν τούτων ἰδὲ κατωτέρω § 5.

ϐ) Ἂν ἐν τέλει λέξεως ἔκειτο ἐξ ἀρχῆς *-νς*, ἐσώθη τοῦτο ἀπαθὲς ἐν τῇ Κρητ. καὶ Ἀργολ. διαλέκτῳ (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 452), ἀπεϐλήθη δὲ ἐν ταῖς λοιπαῖς οὐχὶ τὸ *σ*, ὅπως ἐν τοῖς ὑπ' ἀριθμὸν α) ἐξετασθεῖσιν, ἀλλὰ τὸ *ν· τάνς ἄλλανς - τὰς ἄλλας*, Λεσϐ. *ταὶς ἄλλαις, τὸνς ἄλλονς - τοὺς ἄλλους - τοὶς ἄλλοις*, Δωρ. *τὼς ἄλλως, ὀβολὸνς - ὀβολοὺς - ὀβόλοις, τάλαν-ος - τάλανς - τάλᾱς, μέλαν - ος - μέλανς - μέλας*, Αἰολ. *τάλαις, μέλαις*. Οὕτως ἐγένετο *μένς - μεὶς μὴς* Ἡρακλείᾳ, *λυθένς - λυθὴς - λυθείς, *πραξαντ-ς - πράξανς - πράξας*, Αἰολ. *πράξαις, *ἀλοντς - ἀλούς, *δεικνυντς-δεικνύς, ἕνς - εἷς* καὶ Δωρ. *ἧς, *κτενς-κτείς, τὰνς πόλινς-τὰς πόλῑς, *οινς-ὄῑς, *ιχθυνς - ἰχθῦς, *γεννυνς - γένῡς, ἱμᾱ́ς, πᾶς, χαρίεις, τιθείς, ὀδούς, στάς, ἐπιπλὼς* Ζ 291 Αἰολ. καὶ *ἀγχιβλώς·* ἄρτι *παρὼν* (μολεῖν) κλπ.

Καὶ τούτου τοῦ νόμου παρατηροῦνται ἀρχαιόθεν πολλαὶ ἐξαιρέσεις· πρϐλ. τὸ Ἀττικὸν *ἐς* παρὰ τὸ *εἰς*, τὸ παρ' Ἡσιόδῳ *λαγὸς (ἧρευν), δῆσας*, Κρητ. *τὸς υἱός, κυρίος, κατὰ τὸς νόμος τὸς κειμένος* κλπ., Κυρην. *τὸς κοινός, ποττός*, Θηραϊ. *στεφάνος, τὸς γενομένος*, Κῶ. *τὸς ἐνδάμος*, Θεσσαλ. *διὲ τὸς πολέμος, ἑτέρος, ἀξίος*, Ἀρκαδ. *τὸς ἐπισυνισταμένος*, Συρακουσ. παρ' Ἐπιχαρμ. *τὸς ἀνθρώπος, τὸς ἄλλος, μωρᾰ́ς, τὰς πλευράς*, παρὰ Θεοκρ. *κίσσας, θύρας, καινάς, καλάς, αὐτάς, μεταναιέτας, τὰς ἀμπέλος, λύκος* κλπ. Ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν μνημονεύονται ὡς Δωρικὰ *χαρίες, τιμῆες, ἀστερόες, Μαλόες* (παρὰ Καλλιμ.), *πράξας, Αἶας* (παρ' Ἀλκμ.), *Φυκὸς* ἀντὶ *Φυκοῦς* παρ' Ἡσυχ. ἀκρωτήριον Κυρηναϊκῆς κλπ. (Περὶ τούτων ἰδὲ κατωτέρω).

γ) Ἂν ἐν τῷ συμπλέγματι *νσ* τὸ *σ* μὴ ἦν ἀρχαῖον Ἰαπετικόν, ἀλλὰ προῆλθεν ἐκ τοῦ tj, *τ*ᵹ, ἐσώθη μὲν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Κρητῶν καὶ Θεσσαλῶν, **λαχοντϳα* - *λαχόνσα*, *ἐπισπένσανς*, *πάνσα*, *ἔχονσα* Κρητ., *πάνσα*, *λειτορεύσανσα* Θεσσαλικά, καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀρκάδων, *κυένσαν* (Λυκούρᾳ), *κρίνωντι* - *κρίνωνσι*, *παρεξετάζωνσι* (Τεγέᾳ), ἀπεβλήθη δὲ τὸ *ν*, οὐχὶ τὸ *σ*, ἐν ταῖς λοιπαῖς, διὸ *λέγουσα λέγωσα*, *δεικνῦσι δεικνῦσα*, *διδοῦσα διδῶσσα* (Ἠλεῖον), *ῥηθεῖσι ῥηθεῖσα λέγουσι*, *ἑκούσιος*, *ἐθελούσιος*, *ἀδούσιος*, *περιούσιος*, *γερούσιος*, *πυγούσιος*, *Σελινούσιος*, *Ἀνθεμούσιος*, *Σολούσιος*, *Συρακούσιος*, *Θάλπουσα*, *πᾶσα*, *ἱστᾶσα* κλπ. Ἐξαιρέσεις τινὲς τοῦ νόμου τούτου, οἷον, *χαρίεντ-ος* - *χαρίεσσα*, *χαρίεντες* - *χαρίεσι*, *ἑκόντος* - *ἀέκασσα*, *Συρακόσιος* κλπ. θέλουσιν ἑρμηνευθῇ κατωτ. § 5. Καὶ ἐν οἷς τὸ μὲν *σ* ἦν ἀρχαῖον, ἀλλὰ τὸ *ν* δὲν παρέκειτο ἀρχαιόθεν αὐτῷ, ἀλλ' ἔκειτο μεταξὺ αὐτῶν ὀδοντικόν, *δ,τ,θ*, ἤτοι ἐν τοῖς συμπλέγμασι *νδσ*, *νθσ*, *ντσ*, ἀφωμοιώθη πρῶτον τὸ ὀδοντικὸν τῷ ἑξῆς *σ*, παρέμεινε δὲ τὸ *νσ* ἐν τῇ Κρήτῃ (πάντως καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ, εἰ καὶ δὲν εὑρέθη παράδειγμα), ἀπεβλήθη δὲ μετ' ἀντεκτάσεως ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις· πρβλ. **σπενδ-σαι* -**σπενσσαι* - *σπένσαι* (Κρητ.) - *σπεῖσαι*,**σπενδ-σω* -**σπενσσω* - *σπένσω* - *σπείσω*, ὅθεν καὶ *ἔσπει-κα*,**κυλινδ-σω* - *κυλῖσω* (τοῦ *κυλίνδω*), *ὅθεν κυλί ω*, **ἀλινδ-σαι* - *ἀλῖσαι* (τοῦ *ἀλίνδω*), ὅθεν *ἀλί ω*, **πενθ-σομαι* - *πείσομαι* (τοῦ *πάσχω*),**χενδ-σομαι* - *χείσομαι* (*χανδάνω*), **πενθ-σμα* - **πενσμα* - *πεῖσμα* κλπ.

Ὅπως τὸ *νσ* τὸ ἐκ τοῦ ntᵹ οὕτως ἔχει καὶ τὸ ἐκ τοῦ *νχ*ᵹ ἀναπτυχθέν· πρβλ. *ἐλεγχέες ἐλέγχιστος* καὶ συγκριτικὸν **ἐλεγχ* - ᵹ*ον* (Βακτρ. renj-yô) - **ελενσσον* - **ελενσον* - **ελανσον* - **ελασον* - *ἔλασσον*, *ταχὺς* (ἀπὸ τοῦ thenkhùs - tekhùs - takhùs) συγκριτικὸν *thenk(h)-ᵹon* (Βακτρ. tansyão) - **θενσσον* - **θενσον* - *θανσον* - **θασον* - *θᾶσσον*, *ἄγχι ἄγχιστα*, συγκριτικὸν **αγχϳον* - **ανσσον* - **ανσον* - **ασον* - *ἆσσον* (τὸ σσ ἐλήφθη ἐκ τῶν πολλῶν συγκριτικῶν εἰς *-σσον*, οἷον *πάσσων*, *βράσσων*, *γλύσσων*, *κρέσσων* κλπ., τὸ δὲ *α* ἐν τῷ *ἔλασσον*, *θᾶσσον* ἀντὶ τοῦ *ε* ἐκ τοῦ ἀπολύτου

καὶ ὑπερθετικοῦ ***ἐλαχὺς ἐλάχιστος, ταχὺς τάχιστος***). Ἡ διάσωσις τοῦ *σ* ἐν τούτοις ἀντὶ τοῦ *ν* ἑρμηνεύεται ἐκ τούτου· ὅτι τὸ σ τοῦτο προελθὸν ἐξ ἀφομοιώσεως ἦν διττὸν καὶ δὴ ὅλως διάφορον τοῦ ἀρχεγόνου s ἐν τῷ **ασμε, *εμενσα* κλπ.

Καθ' ἃ αἱ διάλεκτοι τῶν Κρητ., Ἀργείων καὶ Θεσσαλ. μαρτυροῦσιν, ἡ ἀποβολὴ τοῦ *ν* ἐκ τῶν κατειλεγμένων ὑπὸ τοὺς ἀριθ. β' καὶ γ' συμπλεγμάτων, τ. ἔ. ἐν τέλει λέξεως καὶ ἐν οἷς τὸ *σ* οὐχὶ Ἰαπετικὸν ἀλλ' ἄλλοθεν προελθόν, ἐτελέσθη βραδύτερον ἢ ἡ ἀφομοίωσις καὶ ἔπειτα ἁπλοποίησις τῶν ὑπ' ἀριθ. α) μνημονευθέντων· ἐντεῦθεν τὸ *α* τῶν πάλαι μὲν γενομένων ἐκείνων ἐτράπη εἰς *η* (***ἔφηνα, ἐσήμηνα, χήν, ἡμεῖς***), τῶν ἄλλων δὲ οὐχί, ***τὰς πάσας, στᾶσα, ἄσσον, ἐλάσσων***). Δῆλον ἄρα ἐκ τούτου ὅτι τὰ φαινόμενα τῆς ἀντεκτάσεως ἀνάγονται εἰς διαφόρους χρόνους, τὰ μὲν παλαιοτέρους, τὰ δὲ νεωτέρους.

Κατὰ τἀνωτέρω σελ. 452 λεχθέντα ἐν τῇ Λεσβίᾳ διαλέκτῳ ἐκ τοῦ *νς* καὶ τοῦ *νσ*, τοῦ ἐκ τοῦ *ντ̯* προελθόντος, ἀναπτύσσεται *ις* ἢ *ισ*, ὅπερ μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος ἑνοῦται εἰς δίφθογγον, πρβλ. ***μέλανς - μέλαις, *πραξαντς - πράξανς - πράξαις, τὰνς ταίς, τὸνς - τοὶς, *παντjα - πάνσα - παῖσα, *λεγοντjα - λέγονσα - λέγοισα, *δαμεντjα - δαμένσα - δάμεισα, λέγοντι λέγονσι - λέγοισι, γινώσκωντι γινώσκωνσι γινώσκωισι, γράφωντι γράφωισι*** κλπ. Ὁμοίως ἀνεγνώσθη ἐν Ἠλειακαῖς ἐπιγραφαῖς ***τοῖρ ἄλλοιρ, μναῖς, κα(τ)θύταις, καταξίαιρ*** αἰτ. πληθ. Καὶ ἐν Χίᾳ ἐπιγραφῇ ἀνεγνώσθη ***λάβοισι, πρήξοισι*** κττ., ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Χίος ἦν Αἰολικὴ πρότερον καὶ εἶτα ἀποικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰώνων ἐξιωνίσθη. Εἶναι ἄρα ταῦτα λείψανα τῆς παλαιοτέρας Αἰολίδος. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη τοῦ *ι* ὀφείλεται πάντως εἰς τὴν προφορὰν τοῦ *σ*. Ἀξιοσημείωτον καὶ τὸ Κρητικὸν ***Πρίαισος*** (παρὰ τὸ ***Πρίανσος***) ᾧ συνάπτεται τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ***Διοννυσίαν***, τεκμήριά τινος τῶν πολλῶν ἐκεῖ φύλων.

δ) Συριστικὸν + F μεταξὺ φωνηέντων ἐν λέξει ἀφομοιοῦται εἰς FF, ὅθεν τὸ μὲν ἀπόλλυται, τὸ δὲ ἕτερον συνάπτεται μετὰ τοῦ προη-

γουμένου φωνήεντος εἰς δίφθογγον καὶ σῴζεται οὕτως ἐν τῇ Ἀσιατ. Αἰολ., ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις ἀποβάλλονται μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. ***νασ-Fος-(ναίω)** ***ναμμος-ναῦος** Αἰολ. **νᾶος-νηός,** ***εσFωθα** **-εὔωθα** Λεσβ., **εἴωθα,** ***ισFος** (Ἰνδ. iśùś) ὅθεν **ἰός, τέλος-*τε-λεσFεντς-τελήεις, *τελεσ-Fος-τέλειος,** Κρητ. **τέληος,** Κῶ. κατ' ἀντιμεταχώρησιν **τέλεως.** Ὁμοίως **ἄχθος-ἀχθήεις, κῦδος-κυδήεις, αἶπος-αἰπήεις, τεῖχος τειχήεις, σθένος σθενήεις-σθενῆς, δένδρος δενδρήεις, *χερεσFες-χέρηες** (Ἰνδ. hrasvás = μικρός), ***Ἀρεσ**F**ι-Ἄρευι** Λεσβ., **Ἀρηῖ** κλπ.

ε) Συριστικὸν + ὑγρῷ γίνονται **λλ, ρρ,** ἅτινα ἀπαντῶσι μὲν οὕτως ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Αἰολέων τῆς Ἀσίας καὶ Θεσσαλίας, ἡπλοποιήθησαν δὲ μετ' ἀντεκτάσεως ἐν ταῖς λοιπαῖς· πρβλ. **τρήρων τρηρὸς** ἐκ ***τρασ-ρὸς** (ῥίζης **τρεσ- τρέω, ἄτρεστος), χέλλιοι** Αἰολ., **χήλιοι** Δωρ., **χείλιοι** Ἰων. ἐκ ***χεσλιοι** (Ἰνδ. sa-hasra), **ἴλημι** ἀντὶ ***σι-σλη-μι** (con-solari), ὅθεν **ἴλλαος** Λεσβ., **ἴληος-ἴλεως, ναύ-κρᾱρος** (καὶ κατ' ἀνομοίωσιν **ναύ-κλᾱρος-ναύκληρος)** ἐκ ***ναυ-κρασ-ρος** (πρβλ. **κράσ-πεδον, κρασ-τήρια).** (Ἐν νεωτέρᾳ συνθέσει ἔμεινε τὸ σ πρὸ τοῦ ρ, οἷον **εἰσρέω, εἴσροος** καὶ πρὸ τοῦ **λ, εἰσλεύσσω.** Περὶ τούτων ἴδε κατωτ. § 5).

Ἡ δὲ ἀντίστροφος τάξις τούτων ἤτοι ὑγρὸν +σ δὲν κατέληξε πάντοτε εἰς ἀφομοίωσιν καὶ ἀντέκτασιν, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν φαίνονται ἀμφότερα, τό τε ὑγρὸν καὶ τὸ σ, σωθέντα ἀπαθῆ, ἄλλοτε δὲ ἀπαντᾷ μόνον τὸ ὑγρὸν μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. **τέλσον** καὶ Ἰνδ. karşū'-ş =αὖλαξ, **ἄλσος** καὶ ἀρχ. Σλαυ. lese=δάσος, **ἔλσαι ἐέλσαι, κέλσαι, χέρσος, ἄρσην, κόρση, ταρσιά, τέρσομαι, θάρσος** κλπ. (περὶ τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ ρσ εἰς ρρ ἐν τῇ διαλέκτῳ τῆς Ἀττικῆς, τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θήρας καὶ τῶν Συρακουσῶν ἴδε κατωτέρω περὶ τῶν συμφώνων)· καὶ **ἀγῆλαι, σφῆλαι, στῆλαι-στεῖλαι, ἀγγεῖλαι, τῖλαι, πῆλε, δηρὰς δηράδος δειρὰς** (Ἰνδ. dṛṣad=βράχος) καὶ **Δειρὰς Δειραδιῶται, κουρεὺς κουρὰ** καὶ **κόρση, οὐρὰ οὐρίαχος** καὶ **ὄρρος, φθεῖραι φθῆραι** καὶ **φθέραι** ἐν Ἀρκαδ. ἤτοι **φθέρραι-φθέρσαι,** ὅπως Κυπρ. **κέρσαι, σῆραι, πτῆραι, ἐχθῆ-**

ραι, οἰκτῖραι, ὀλοφύρασθαι, ὀδύρασθαι κλπ., Αἰολιστὶ δὲ καὶ Θεσσαλιστὶ *ἔστελλα, ἐπαγγελλαμένων, ἔφθερρα* κλπ.

Τοῦ φαινομένου τούτου ἔχουσι προταθῆ δύο ἑρμηνεῖαι· 1) κατὰ λόγον τοῦ τόνου τὸ σ τὸ μετὰ τὸ ὑγρὸν ἔμενεν ἄηχον σ, ἂν ὁ τόνος ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ συλλαβῆς, καὶ τότε ἐσῴζετο καὶ τοῦτο καὶ τὸ ὑγρόν, ἐτρέπετο δὲ εἰς ἠχηρὸν z, ἂν ὁ τόνος ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς μετ' αὐτὸ συλλαβῆς, καὶ τότε τὸ *λz, ρz* ἡπλοποιεῖτο μετ' ἀντεκτάσεως. Οὕτως ἑρμηνεύεται τὸ *ἄρσην, χέρσος κόρση τέλσον, Fέρση, τύρσις, θύρσος, ἄρσιχος (-ἄρριχος), πόρσω (-πόρρω), ἄλσος, ὄρρος, ὦρσε, ὄρση, ὄρσομεν, ὄρσωμεν, ὄρσητε, ὄρσας, ὀρσουσα, ἄρσας, ἄρσαντες, κέρσε, κέρσαι, ἀποέρση, ἀποέρσειε, ἀέρση, διαφθέρσει, ὄρσουσα, θερσόμενος, κύρσοντες, ἐτέρσετο, τέρσηται* κλπ., ἀλλ' *οὐρὰ οὐρίαχος* ἀντὶ **ὀρzά, κουρὰ κουρεύς, δηρὰς - δειράς, ἀτειρὴς (τέρσομαι), Εἰραφιώτης* παρὰ τὸ *ἔρσην, Fουρέω* παρὰ τὸ *Fέρση* κλπ.

2) Τὰ φαινόμενα, ἐν οἷς ἀντὶ τοῦ *λσ, ρσ* ἐμφανίζεται ἁπλοῦν ὑγρὸν μετ' ἀντεκτάσεως, ὀφείλουσι νὰ ἑρμηνευθῶσιν οὐχὶ φωνητικῶς, ἀλλ' ἀναλογικῶς. Οὕτω λ.χ. οἱ ἀόρ. εἰς *-ρα -λα* ἀντὶ *-ρσα, -λσα,* λέγεται ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατὰ τοὺς ἀορ. εἰς *-να -μα·* ἐπειδὴ δηλ. τὰ ῥήματα ταῦτα ἦσαν πολλαχῶς ὅμοια ἐν τῷ ἐνεστῶτι καὶ μέλλοντι, ἐξωμοιώθησαν καὶ ἐν τῷ ἀορίστῳ· πρβλ. *πλύνω πλυνῶ : ἔπλυνα* = *φύρω φυρῶ : ἔφυρα, τείνω τενῶ : ἔτεινα* = *ἐγείρω ἐγερῶ : ἤγειρα* κλπ. Ἄλλα ἑρμηνεύονται ὡς ἀποβαλόντα οὐχὶ s ἀλλὰ s*u̯* z*u̯*, s*i̯*-z*i̯*. Οὕτω λ. χ. τὸ *οὐρὰ* παράγουσιν οὐχὶ ἐκ τοῦ **ὀρzὰ* ἀλλ' ἐκ τοῦ *ὀρσFά*, Ἰνδ. *r̥*s-vá=ὑψηλός, (τὸ *ὀρσο-θύρα, ὄρρος* ἐκ τοῦ θέματος *ὀρσο-* ἄνευ τοῦ ἐπιθήματος -νο), τὸ *χειρ- χηρ-* ἐκ τοῦ **χερσu̯-*, τὸ *χείρων* ἐκ τοῦ *χερσi̯ων* (Ἰνδ. hrasīyas) ἢ ἐκ τοῦ **χερσF-*, ὅθεν *χέρηες* Ἰνδ. hrasvà-s = μικρός, τὸ *τέλσον* ἐκ τοῦ **τελσFον* ἢ **τελσi̯ον* κλπ.

Ἐπειδὴ δ' ὅμως ἐπ' ἐσχάτων παρετηρήθη ὅτι ὁμοίως τοῖς Ὁμηρικοῖς *ὦρσα, ἐπῶρσεν, κύρσας, ἔλσαι* κλπ. ἔχει καὶ τὸ Ἀρκαδ. *φθέραι* ἀντὶ *φθέρραι* ἐκ *φθέρσαι* παρὰ τὸ *ἰγκεχηρήκει*, τ. ἔ.

ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων τὸ μὲν τονιζόμενον ἀνωτέρω τοῦ *ρσ* ἔσωσεν αὐτὸ ἄηχον καὶ δὴ ἀπαθές, τὸ δὲ μετὰ τὸ *ρσ* ἔτρεψεν αὐτὸ εἰς *ρz*, ἐντεῦθεν ἁπλοποίησις καὶ ἀντέκτασις, ἀνάγκη νὰ πιστεύσωμεν μᾶλλον τῇ πρώτῃ τούτων ἑρμηνείᾳ, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ οὕτω δὲν ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀποσπάσωμεν τὸ ***κουρὰ*** ἀπὸ τοῦ ***κόρση***, τὸ ***δειρὰς δηρὰς*** ἀπὸ τοῦ dr̥sad κλπ.

ε΄) Καὶ τὸ σύμπλεγμα ***λ+ν***, ὅπου τοῦτο ἀρχαιόθεν ἐκληρονομήθη, φαίνεται ὅτι ἀφωμοιώθη εἰς ***λλ*** σωθὲν ἐν τῇ Αἰολίδι τῆς Ἀσίας καὶ Θεσσαλίας, ἁπλοποιηθὲν δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. ***οὖλος*** Λατ. lāna ἀντὶ (v)lana καὶ Ἰνδ. ū́rṇā = ἔριον, καὶ δὴ ἀντὶ ****Ϝολνος***, ****στάλνα*** (ἀρχ. Γερμ. stollo ἀντὶ stolno), ὅθεν Λεσβ. καὶ Θεσσαλ. ***στάλλα, στᾶλα-στήλη***, Ἰνδ. sthū́ṇā ἐκ *sthūlna, ***οὐλὴ*** Ἰνδ. vraṇám, Λεσβ. ***ἀπ-έλλω***, Δωρ. ***Ϝήλω***, Ἰων. ***εἴλομαι*** ἐκ ****Ϝελ-νω*** (ὁ ἕτερος τύπος ***εἴλλω*** ἐξ ****ἐ-Ϝελ-jω***), ***εἰλέω***, Ἠλ. ***ἀποϜηλέοιαν***, Ἡρακλ. ***ἐγ-Ϝηλη-θίωντι*** ἐκ ****Ϝελ-νεω***, ****ἐϜελ-να - εἴλη*** ***ὀφήλω*** Κρητ., ***ὀφείλω*** ἐκ τοῦ ****Ϝοφελ-νω*** (τὸ ***ὀφέλλω*** ἐκ τοῦ ***ὀφελ-jω***), ****ὀφελ-να - ὀφειλή, δήλομαι, δείλομαι***, Βοιωτ. ***βειλόμενος*** ἀντὶ ***βηλόμενος*** καὶ Θεσσαλ. ***βέλλειτει, βόλλα*** Λεσβ., ***βωλὰ - βουλὴ*** ἐκ ****δελνομαι*** ****βολνομαι*** -****βολνα, μέλλιχος*** Λεσβ.. ***μηλίχιος*** Κρητ. καὶ ***μείλιχος μειλίσσω*** ἐκ ****μελνο-*** Λιθ. malone = χάρις κλπ.

Ὅπου τὸ ***λν*** ἐπῆλθε βραδύτερον, ἀφωμοιώθη μὲν ἀλλὰ δὲν προέβη καὶ περαιτέρω εἰς ἁπλοποίησιν καὶ ἀντέκτασιν, οἷον ***στορέσαι : ὀλέσαι = στόρνυμι*** : ****ολνυμι***, ὅθεν ***ὄλλυμι***· ****ἐλν-ος - ἐλλός***, ἀρχ. Σλαυ. jelen, Λιθ. elnis καὶ ***ἔλα-φος*** ἐξ ****ἐλν-φος, ὠλλόν*** τὴν τοῦ βραχίονος καμπὴν καὶ ***ὠλένη, παλλὰς*** ἐκ ***παλν-*** ἀρχ. Γερμ. folo - Γοτθ. fula. Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐκλίνοντο μεταπτωτικῶς καὶ δὴ ἐν πολλαῖς πτώσεσιν ἔσῳζον τὸ μεταξὺ τοῦ ***λ*** καὶ ***ν*** ἀρχαιόθεν ὑπάρχον φωνῆεν. Ἔπειτα δὲ κατίσχυσαν οἱ ἄνευ αὐτοῦ τύποι οἱ μετὰ τοῦ ***λν***, οἳ καὶ ἀφωμοιώθησαν. Ἔτι βραδύτερον κατ' ἄλλας ἀναλογίας προσῆλθεν αὖθις τὸ ***ν*** τῷ ***λ***, καὶ τότε παρέμειναν ἀναφομοίωτα, ***πίλ-ναται*** κατὰ τὸ ***σκίδ-ναται*** (***πελάσαι : σκεδάσαι = πίλναμαι : σκίδναμαι***), ὅθεν καὶ ***πιλνόν***.

ϛ') Τὸ ὑγρὸν *ρ* καὶ τὸ ἔρρινον *ν* συνδεόμενα μετὰ τοῦ *j* ἀφωμοίουν αὐτὸ ἑαυτοῖς καὶ ἐσῴζοντο ἢ ἡπλοποιοῦντο μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. **φθερ-jω-φθέρρω* Αἰολ., *φθήρω* Ἀρκαδ., *φθείρω*. Ὁμοίως ἔχουσι τὰ ῥήματα Αἰολιστὶ *κτέννω, δίννω, κλίννω, κρίννω, ὀρίννω, σίννομαι, ἀγέρρω, ἀέρρω, τέρρω, δέρρω, ἐγέρρω, ἱμέρρω, κέρρω, σπέρρω, οἰκτίρρω, ὀλοφύρρομαι* κλπ., Ἰωνιστὶ δὲ καὶ Ἀττικιστὶ *εἴρω, κείρω, μείρομαι, πείρω, τείρω, ἀγείρω, ἀείρω, σπείρω, ἱμείρω, ἐγείρω, κύρω, μύρομαι, φύρω, ὀδύρομαι, μορμύρω, πορφύρω, ξύρομαι, πτύρομαι, οἰκτίρω, μαρτύρομαι, κινύρομαι, πλημμύρω, τείνω, θείνω, κτείνω, φαείνω, ἀλεείνω, ἐρεείνω, σίνομαι, κλίνω πλύνω, αἰσχύνω, ἁβρύνω, βαρύνω, θαρσύνω, ἰθύνω, εὐθύνω* κλπ. Ὁμοίως ἔχει τὸ *ἄπειρος* ἀντὶ **ἀπερjος*, *πλήμμῡρα* ἀντὶ **πλημμύρjα*, *σφῦρα* ἐκ τοῦ **σφυρ-jα*, *ὀρσόθῡρα* ἀντὶ **ὀρσοθυρjα* παρὰ τὸ *ὀρσοθύ'ρη*, *Ἀπατούρια* ἐκ τοῦ *ἀπάτουρον*, (*Ἀπάτουρον* ἱερὸν ἐν Φαναγορείᾳ) ἐκ τοῦ **ἀπατορ-jος (ἀπάτορ-ος)*. (Τὸ δὲ *λj* ἀρχαιόθεν ἐξεφωνήθη ὅπως ἐν τῷ ἡμετέρῳ *ἐλαιά*, ὅθεν περαιτέρω ἀφίκετο εἰς *λλ* παραμεληθέντος τοῦ ἑτερορρόπου σχηματισμοῦ τοῦ *λι*, ὅπως ἐν τῷ ἡμετέρῳ *κοιλόπονος* (οὕτως ἐν Ἀθήναις, ἐν δὲ Κρήτῃ *κοιλιόπονος*). Ἐντεῦθεν **ἀλιος* - *ἄλλος*, **φυλ-ιον* - *φύλλον* folium, *κάλλος* Ἰνδ. kalyas, *στέλλω, ποικίλλω* κλπ. ἐκ **στελjω* **ποικιλjω* κλπ. Μόνον ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Κυπρίων καὶ Ἠλείων φαίνεται ὅτι ἐσῴζετο ἐπὶ μακρότερον ἡ ἑτερόρροπος προφορά, διὸ εὑρίσκεται παρ' αὐτοῖς καὶ *Ἀπείλων* ἀντὶ *Ἀπέλλων, αἴλων* ἀντὶ *ἄλλων* Κυπρ., καὶ *αἰλότρια* ἀντὶ *ἀλλότρια* Ἠλ., περὶ τούτων ἰδὲ τὰ Περὶ ἐπενθέσεως).

ζ') Καὶ μετὰ τοῦ F συνεπλέκοντο τὰ ὑγρὰ *ρ, λ*, τὸ *ν* καὶ τὸ *δ*, καὶ τὰ συμπλέγματα *ρ*F, *λ*F, *ν*F, *δ*F ἐσώθησαν ἔν τισι διαλέκτοις, πρβλ. *ΞένFων, πρόξενFος, ΞενFάρεος, ΠύρFος, ΔFεινία, ὄρFος ὄρβος* ἐκ Κορίνθου καὶ Κερκύρας, *κάταρFον* ἐξ Ἀρκαδίας, *καλFὸν* ἐκ Βοιωτίας, *ἄλFον* ἐκ Κύπρου, *κόρFα* ἐκ Πελοπονν. (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Ζ' σελ. 85), *ὀλβά·* ὀλή, *ὀλβάχνιον·* ὀλάχνιον Συρακουσ., καὶ *δερβιστήρ·* τὸ *δέρμα* (Μ. ΕΤ.) κτλ. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἐν ταύταις ὅπως καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς

ἀπεβλήθη τὸ F μετ' ἀντεκτάσεως μὲν ἐπὶ ἱκανοῦ μέρους τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα συνεχομένου πως, οἷον ἐπὶ τοῦ Ἄργους, τῆς Κρήτης, Θήρας, Κυρήνης, Ῥόδου, καὶ τῆς ἀποικίας αὐτῆς Ἀκράγαντος, πάσης τῆς Δωρ. ἐξαπόλεως καὶ Ἰωνίας, τοὐναντίον δὲ ἄνευ ἐκτάσεως ἐν τῇ Ἀττικῇ, τῇ Αἰολικῇ τῆς Ἀσίας, Θεσσαλίας καὶ Βοιωτίας, ἐν τῇ δυτ. Στερεᾷ Ἑλλάδι, ἐν τῇ Ἠλείᾳ καὶ Ἀρκαδίᾳ, Λακωνικῇ καὶ τῇ ἀποικίᾳ αὐτῆς Ἡρακλείᾳ, ἐν Μεσσηνίᾳ, Ἄργει, Κορίνθῳ, Μεγάροις· πρβλ. ***πρόξενFος, ΞενFάρης*** ἐν Κερκ., ***ΞενFων ΞενFοκλῆς*** ἐν Κορίνθῳ, ***Ξήνιος*** Ἄργει, ***Φιλόξηνος*** Κυρήνῃ, ***Ξηνίων*** Κρήτῃ, ***Ξηνιάδας*** Ἀκράγαντι, ***Καλλίξεινος*** Ῥόδῳ, ***Ξήνιος*** Ταυρομ., ***Ξεινὼ*** Καρπάθῳ, ***Ξείνιος Ξεινήρης Ξεινοφάνευς*** Θάσῳ, ***Ξεινιάδου*** Κυζίκῳ, ***ξεῖνος*** Ὀμ. καὶ Ἡροδ., ***ξένος*** Ἀττ., Βοιωτ. κλπ.· ***κόρFα*** Πελοπον., ***κώραν κωραλίσκος·*** μειράκιον Κρῆτες, ***Διοσκωρίδας, Κωρῆτες*** Κρήτῃ, ***κούρη*** παρ' Ὀμ. καὶ Νάξῳ, ***κόρα*** Λεσβ., Βοιωτ. κλπ.· ***ὄρFος*** καὶ ***ὄρβος*** Κερκύρᾳ, ***ὦροι ὅμωρον*** Κρήτῃ, ***οὖρορ*** Θήρᾳ, ***οὖρος*** καὶ ***ὅμουρος ὁμουρέω*** Ἰων., ***ὅρος*** Ἀττ. (Τὸ διπλοῦν ***ρρ*** ἐν ἐπιγρ. Ἡρακλείας τῆς Ποντικῆς ***ὄρρος τõ ἱερõ***, τοῦτο δὲ παρίστησι τὴν μεσολαβήσασαν βαθμῖδα)· ****δορFὸς - δουρὸς Δουρίης*** Εὐβοίᾳ, ***δορὸς δορὶ*** κλπ., ****στενFὸς*** (πρβλ. ***Στενύκλαρος***) ***στεινὸς - στενός.*** Ἐκ τῆς ῥίζης ***Fορ*** (τοῦ ***ὁράω***, πρβλ. καὶ ***ὄρει·*** φυλάσσει, ***ἐπιόρονται*** Ὀμ.) ἐσχηματίσθη διὰ τοῦ ἐπιθήματος ***-Fος*** ἐπίθετον, ****Fορ-Fος***, ὅθεν ***οὖρος, ἐπίουρος δύσουρον*** δυςφύλακτον, Κρητ. ***ὠρεῖα·*** φυλακτήρια (καὶ ***οὐρεῖα*** καὶ ***οὐρεύωντι*** ἐπιγρ.), ἔπειτα ***ὀρεύειν·*** φυλάσσειν· πρβλ. ἔτι ***κάταρFον*** Ἀρκαδικόν, ****ἀρFη - *ἀρFαομαι *ἀρFητηρ***, ὅθεν ***ἀρὴ ἀρᾶσθαι ἀρητὴρ*** παρ' Ὀμ., ***ἀρὰ ἀρᾶσθαι*** κλπ. μετὰ βραχέος ***α*** παρ' Ἀττικοῖς. ****κενFὸς - κεινὸς - κενὸς*** [1])· ****ολFαι - οὐλαὶ - ὀλαὶ ὀληφόρον, *δερFα*** Ἰων. ***δειρή,*** Ἀττ. ***δέρη*** ἀπὸ τοῦ ****δέρFη*** ἀντὶ ****δερFὴ*** κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ.

[1]) Ὑπῆρχε καὶ πληρέστερος μεταπτωτικὸς τύπος ****κενε-Fός***, (ὅθεν τὸ Κυπρ. ***κενευFὸς***) ἔχων πρὸς τὸν βραχύτερον (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 271) ***κενFὸς*** ὅπως τὸ ***Fωρθέα*** πρὸς τὸ ***ὀρθὸς*** ἐκ ***ForθFός***, τὸ ***ἱερὸς*** πρὸς τὸ ***ἱρός***, τὸ ***ἀραFᾶ'*** πρὸς ***ἀρFᾶ'***, τὸ ***φέρενα*** πρὸς τὸ ***φερνά***, τὸ ***δέλεFαρ*** πρὸς τὸ ***δέλFαρ***, ὅθεν Ὀμ. ***δεῖλαρ*** κλπ.

531 - 2). Λεσϐ. δέρα [1]), **γονϝός - γουνὸς γουνοῦμαι γουνάζομαι,* καὶ *γόνατος, *δέλϝαρ - δεῖλαρ - δέλαρ* ὅθεν **δελάζομαι - δελαστρεύς, *ὅλϝος* ('Ινδ. sarvas) - *οὖλος - ὅλος, *ἔδϝαρ - εἶδαρ ἔδαρ·* βρῶμα, **ἔλϝαρ - εἶλαρ·* βοήθεια, **φαρϝος - φᾶρος - φάρος* (οἱ τραγικοὶ κατὰ μίμησιν τοῦ 'Ομ. παρελάμϐανον ἐνίοτε τὸ *α* καὶ ὡς μακρὸν) πρϐλ. *φορ-μός,* ὥστε κυρίως ἐδήλου πλέγμα. **ἀνϝω *φθινϝω *τινϝω *φθανϝω *κιχανϝω,* (πρϐλ. *ἀνύω φθινύθω τίνυμαι),* ὅθεν 'Ομ. *ᾱ̆νω φθῐ́νω τῐ́νω φθᾱ́νω κιχᾱ́νω,* καὶ 'Αττ. *ᾰ̆νω φθῐ́νω τῐ́νω φθᾰ́νω κιχᾰ́νω· πεῖραρ πειραίνω ἀπείρων* 'Ομ. καὶ *πέρας περαίνω ἀπέρων* [2]) 'Αττ. ἐκ **περϝα* 'Ινδ. párvatas = ὄρος, βράχος, καὶ parvan· *καλϝὸς* Βοιωτ. *κᾱλὸς κᾰλός, νοῦσος νόσος, κουλεὸς κολεός, μοῦνος μόνος, μᾶνὸς μᾰνὸς* (μεταπτωτικὸν τοῦ *μόνος* mancus), πρϐλ. *μάνυζα·* μονοκέφαλον σκόροδον, *μείλινος μειλίη μέλινος μελία, Πολύϊδος* ἤτοι **Πολυϝιδϝος,* 'Αττ. *Πολύϊδος, εἶρος εἰρίνεος εἰροπόκος εἴριον ἔριον, εὔερος, ἔπερος* Αἰολ. (ὁ κριός)· *ἐρέω,* Αἰολ. *ἐρεύω,* ἀλλ' 'Ιων. *εἰρέω εἰρωτάω,* ἐκ ῥίζης *ἐρεϝ-,* ὁμοίως *εἰρέσθαι - ἐρέσθαι* (πρϐλ. *ἔρευε·* ἐρεύνα, *ἐρεύσομεν·* ζητήσομεν, ἔπειτα *ἐρευ-νάω)· *ενϝεκα - εἵνεκα,* Λεσϐ. *ἔνεκα* καὶ 'Αττικὸν *ἕνεκα, (ἕννεκα* ἐν μεταγενεστέραις Λεσϐίαις ἐπιγραφαῖς ἐπλάσθη πλημμελῶς ζήλῳ ἀρχαιότητος, ἰδὲ κατωτέρω) **ἔνϝατος εἴνατος* Κρητ. *ἤνατος* καὶ 'Αττ. *ἔνατος. Δϝεινία* καὶ *ἔδϝεισε, δέδϝιτε, θεοδϝής* κλπ. Πάντα ἄρα ὅσα τοιαῦτα εὑρίσκονται διαφέροντα τὴν ποσότητα ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ 'Ομήρου καὶ ἐν τῇ τῶν 'Αττικῶν, καὶ πρὸς τούτοις μεθ' ἁπλοῦ συμφώνου ἐν τῇ τῶν Αἰολέων, ἀνάγκη νὰ ἑρμηνεύωνται ὡς ἔχοντα ἄλλοτε τὸ ϝ μετὰ τὸ *λ, ρ, ν,* οὐχὶ δὲ τὸ *σ* ἢ j ἢ *ν,* διότι ἐπισκοποῦντες τὰ φαινόμενα τῆς ἀντεκτάσεως μανθάνομεν ὅτι ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων συμφωνεῖ ἡ 'Αττικὴ διάλεκτος πρὸς τὴν 'Ιωνικήν, ἐπὶ δὲ τῶν συμπλεγμάτων *ρ, λ, ν* + ϝ διαφωνεῖ μὲν πρὸς

[1]) Κατόπιν συνέπεσε τὸ *δέρη* (= ὁ φάρυγξ) ἐκ τοῦ **δερϝα* καὶ τὸ *δειράς* = ῥάχις ὄρους, ἐκ τοῦ **δερσαδ* - d*ṛ*sad 'Ινδ.

[2]) Ἐγένετο καὶ *ἀπείρων* κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τοῦ *ἀπέρων* + *ἄπειρος* (ἐκ τοῦ *ἀπερjος*).

τὴν Ἰωνικήν, συμφωνεῖ δὲ πρὸς τὴν Αἰολικήν, *ἔρια* Ἀττ. *ἔπ-ερος, ἕνεκα ἕνεκα*, παρὰ τὸ *ἔκρινα - ἔκριννα, κρίνω - κρίννω, ἄμμες - ἡμεῖς* κλπ.· ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως ἄρα ταύτης ὁδηγούμενοι δυνάμεθα καὶ ὅπου οὔτε ἄλλο τι τῶν ἡμιφώνων, οἷον τὸ s, τὸ j, *ν*, οὔτε τὸ F παρεδόθη, τὸ δὲ ἔτυμον τῆς λέξεως ἀγνοεῖται, ἀποβλέποντες εἰς τὴν ὁμοφωνίαν ἢ διαφωνίαν τῶν διαλέκτων τούτων τῆς Ἰωνικῆς, Ἀττικῆς, Αἰολικῆς, ν' ἀποφαινώμεθα μετ' ἀσφαλείας, ἂν F ἢ ἄλλο τι ἡμίφωνον ἦν τὸ ἀποβληθέν.

Κατ' αὐτὰ ἀνάγκη, ἵνα τὸ F ὑποτεθῇ ἐν τῷ *στεινὸς στενὸς* (πρβλ. καὶ *Στενύ-κλαρος, στενυ-γρὸς)*, ἐν τῷ *οὐδὸς ὁδός*, ἐν τῷ *φᾶρος φάρος*, ἐν τῷ *μοῦνος - μόνος, μᾱνὸς - μᾰνὸς* κλπ.

Ἐν ὅσοις δὲ τοὐναντίον παρατηρεῖται καὶ παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρ' Ἀττικοῖς ἀντέκτασις, παρὰ δὲ τοῖς Αἰολεῦσιν διπλοῦν τὸ ἡμίφωνον, ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οὐχὶ F ἀλλ' ἄλλο τι τῶν εἰρημένων ἡμιφώνων ἦν πρότερον συμπεπλεγμένον. Κατ' αὐτὰ τὸ *σέλιννον, χάλιννος, πέδιλλον, Μίλλατος, ὄμιλλος,* F*άλλος (γάλλοι ἧλοι)*, κττ. μετὰ διττοῦ μὲν ἡμιφώνου ἐκφερόμενα παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι, μεθ' ἁπλοῦ δὲ καὶ ἀντεκτάσεως παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν, ὀφείλουσι νὰ ἑρμηνευθῶσιν οὐχὶ διὰ τοῦ F ἀλλὰ διά τινος τῶν ἄλλων ἡμιφώνων.

§ 5. ***Ἑρμηνεία τινῶν ἀντιβαινόντων πρὸς τοὺς νόμους τούτους τῆς ἀντεκτάσεως.*** Εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 453 ὅτι, εἰ καὶ κατὰ τὸν νόμον α', ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν σ συναπτόμενον μετὰ ἐρρίνου ἐντὸς λέξεως ἀφωμοιοῦτο αὐτὸ καὶ ἔπειτα ἀπώλετο μετ' ἀντεκτάσεως, οὐχ ἧττον ἄλλοτε μὲν ἀπαντῶσιν ἀντὶ σ + ἐρρίνῳ δύο ἔρρινα, οἷον *ἕννυμι, κορέννυμι, Πελοπόννησος, Ἁλόννησος* κλπ., ἄλλοτ' αὐτὸ τοῦτο τὸ σ+ἐρρίνῳ, οἷον *δύσ-νους, κροῦσμα, ἠμφίεσμαι* κλπ. ἢ τὸ *ν*+σίγμα, οἷον *πέφανσαι, πέπανσις*, ἄλλοτε δὲ τὸ σ (ἀπὸ τοῦ *νσ)* ἀντὶ τοῦ *νν-ν* (ὅπως ἐν τῷ *ἔκρινσα-ἔκριννα-ἔκρινα)* καὶ ἄνευ ἀντεκτάσεως, οἷον *κυσί, τισί, δαίμοσι, ποιμέσι, χαρίεσι, *δεμσ + πότης - δεσπότης, *δικανς + πολος - δικασπόλος*, ἢ τὸ ζ ἀντὶ *νζ*, οἷον **κλανγ-*j*ω *κλανζω - κλάζω* (πρβλ. *κλαγγὴ)* κλπ.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἑρμηνεύονται διαφοροτρόπως. Οὕτω λέγομεν πρῶτον ὅτι ἐν πολλοῖς τούτων ἡ σύναψις τοῦ *σ* πρὸς τὰ ἔρρινα καὶ δὴ ἡ ἀνώμαλος διάθεσις αὐτῶν δὲν εἶναι ἀρχαία, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἐξ ἄλλων τύπων μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου. Οὕτω λ.χ. παρὰ τὰ ὁμαλὰ παρ' Ὁμήρῳ καὶ δὴ ἀρχαιότερα *καταείνυσαν, ἐπιειμένος, εἷμα,* τὸ παρ' Ἡροδ. *ἐπείνυσθαι,* Δωρ. *Ϝῆμα* κλπ., ἀνέκυψαν τὰ νεώτερα *ἠμφίεσμαι, ἠμφιεσμένος, ἀμφίεσμα* καὶ *ἕννυμι,* πάντως τοῦ *ἐσ* ἀπὸ τῶν ἄλλων τύπων, *ἕσσα, ἕσσω, ἕσις, ἐσ-τός* κλπ. ἐπανελθόντος, ὅτε ἐσώθη μὲν πρὸ τοῦ *μ,* ἀφωμοιώθη δὲ τῷ ἑξῆς *ν,* ὅπως καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ νόμου τούτου συντεθεῖσι **Πελοποσ-νησος - Πελοπόννησος, Ἁλόννησος, Γλαυκόννησος, Κορακόννησος, Κιλικόννησος, Ἀλωπεκόννησος, Μυόννησος, Προκόννησος* κλπ.

Ὅπως τὸ *ἕννυμι* προῆλθεν ἐξ **ἕσ-νυμι,* νεωτέρου ἢ τὸ *εἵνυμι,* οὕτως ἐγένετο καὶ τὸ *σβέννυμι* ἀπὸ τοῦ *σβέσ-σαι ἄσβεστος* ἀντὶ παλαιοτέρου **σβείνυμι,* ἀνθ' οὗ παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου *ζείναμεν· σβέννυμεν,* ἤτοι ἐνεστὼς διὰ τοῦ ἐπιθήματος *νη- να* σχηματισθείς, παρέχων δὲ τὴν ὁμαλὴν ἀντέκτασιν *ει.* Ὁμοίως *ζώννυμι,* ἀνθ' οὗ *ζωνύναι* τὸ ὁμαλὸν ἀνεγνώσθη ἐν Ἀττ. ἐπιγραφῇ, πρβλ. *ζώνη, ζῶμα, διάζωμα,* ἔπειτα μετγν. *ζῶσμα, διεζωμέναι* ἐπιγρ. Ἀττ., ἀλλὰ *ἔζωσμαι* παρ' Ἡροδ. Κατὰ ταῦτα δὲ ἐπλάσθησαν ἐν τοῖς μεθ' Ὁμ. καὶ Ἡσίοδον χρόνοις τὰ λοιπὰ εἰς *-ννυμι,* οἷον *ῥώννυμι, στρώννυμι, στορέννυμι, κορέννυμι, κεράννυμι, κρεμάννυμι, σκεδάννυμι, πετάννυμι,* τὰ μετγν. *χώννυμι, χρώννυμι* κλπ. Ὁμοίως εἶναι τὸ *ἐσμὲν* νεώτερον τοῦ Ὁμ. *εἰμέν,* σχηματισθὲν ἐκ τοῦ *ἐστέ,* ἐνῷ τὸ *εἰμὶ ἠμὶ* ἐκ τοῦ **ἐσ-μι* ἐσώθη ἀπαθές.

Ὁμοίως εὕρηται τὸ *σ* πρὸ τοῦ *μ* τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου τῆς μέσης φωνῆς, *-σμαι, -σμην,* τῆς μετοχῆς αὐτῶν *-σμένος,* καὶ πρὸ τοῦ *-μ* τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων *-μα, -μος, -μη* κλπ. Τὸ παράδοξον δέ, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ τὸ ἐλέγχον τὴν ὑστερογενῆ κατ' ἀναλογίαν ἐξάπλωσιν αὐτοῦ εἶναι, ὅτι ἀπαντᾷ

οὐχὶ μόνον ἐν ῥήμασιν ἔχουσι χαρακτῆρα *σ*, οἷον *τετέλεσμαι, τέθραυσμαι, σέσεισμαι, ἠμφίεσμαι, ἔσβεσμαι, ἥδεσμαι, κέκρουσμαι* κτλ., ἀλλὰ καὶ ἐν ῥήμασιν ἔχουσι χαρακτῆρα ὀδοντικόν, οἷον *ἐρήρεισμαι, ἔψευσμαι, πέπεισμαι, λέλασμαι, δέδασμαι* κλπ., ἢ καὶ ἐν ἄλλοις ἔχουσι χαρακτῆρα φωνῆεν ἢ δίφθογγον, οἷον *πέπλευσμαι, κεκέλευσμαι, ἔψαυσμαι, ἀπολέλαυσμαι, πέπαισμαι, κέχωσμαι, σέσωσμαι, ἔγνωσμαι* κλπ., καὶ τέλος ἐν ἄλλοις μετὰ χαρακτῆρος *ν*, οἷον *πέφασμαι, ἥδυσμαι, κεκοίλασμαι, λελύμασμαι, πεπίασμαι* κλπ.

Ἐν πᾶσι τούτοις τὸ *σ* κεῖται κατ' ἀναλογικὴν ἐξάπλωσιν, οἷον α) ἐν τοῖς ἔχουσι χαρακτῆρα *σ* ἢ ὀδοντικὸν μετεδόθη ἐκ τῶν ἄλλων προσώπων, ἐν οἷς φθογγικῶς ὑπῆρχεν, οἷον **τετέλεσ-σαι - τετέλεσαι, τετέλεσ-ται, *πεπειθ-σαι - *πεπειοσαι - πέπει-σαι, *πεπειθ-ται -πέπεισται*, ὅθεν καὶ *τετέλεσμαι τετελεσμένος, πέπεισμαι πεπεισμένος, *βεβυσ-σαι - βέβυσαι, βέβυσ-ται*, ὅθεν καὶ *βέβυσμαι, *σεσεισ-σαι - σέσει-σαι, σέσεισ-ται*, ὅθεν καὶ *σέσεισ-μαι σεσεισ-μένος σεισ-μός, *ὀδωδυσ-σαι - ὀδώδυ-σαι, ὀδώδυσ-ται*, ὅθεν *ὀδώδυσμαι* κλπ. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῶς οὕτως ἐγένοντο, μανθάνει τις παρατηρήσας ὅτι πολλοὶ καὶ μάλιστα ἀκριβῶς παλαιότεροι τύποι ἐκφέρονται ἄνευ τοῦ *σ*, πρβλ. δόκιμ. *κέκρου-μαι κροῦμα*, καὶ μτγν. *κέκρουσμαι κροῦσμα*, δόκιμ. *κέχριμαι χρῖμα* καὶ μετγν. *κέχρισμαι χρῖσμα* (πρβλ. Λογ. Ἑρμ. Κόντου σελ. 471), *ἔζωμαι ζῶμα* καὶ μτγν. *ἔζωσμαι ζῶσμα* κλπ.

β) Ἐπὶ τὰ φωνηεντόληκτα τὸ *σ* ἐξηπλώθη κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰρημένων δύο τάξεων, πρὸς ἃς ἐν πολλοῖς κινήμασιν ἦσαν ὁμοιότατα· πρβλ *κέκρου-μαι κέκρου-σαι κέκρου-σθε - κεκρου-μένος* καὶ *λέλου-μαι λέλου-σαι λέλου-σθε - λελου-μένος, ἧφευ-μαι ἧφευ-σαι - ἧφευ-σθε ἠφευ-μένος, γέγευ-μαι γέγευ-σαι γέγευ-σθε γεγευ-μένος γεῦμα* κλπ. καὶ *κέκλαυ-μαι κέκλαυ-σαι κέκλαυ-σθε κεκλαυ-μένος κλαῦμα* κλπ. Ἐκ τῶν ὁμοίων τούτων ὁρμηθείσης τῆς ἀναλογίας ἐλέχθη καὶ *σέσωσμαι* παρὰ τὸ *σέσωμαι*, καὶ *ἔγνωσμαι* ὅθεν καὶ *γνωστός, γνωστέος, ἐγνώσθην* παρὰ τὰ ἀρχαιότερα

γνωτὸς γνωτέος μετεγνώθη· κέχωσμαι ὅθεν *χωστὸς χῶσμα ἐχώσθην* παρὰ τὰ ἀρχαιότερα *ἐχώθην χῶμα· νένησμαι* Ἀριστοφ. παρὰ τὸ *νένημαι νητὸς ἐνήθην· ἀλήλεσμαι* παρ' Ἡροδ. (πρβλ. Λογ. Ἑρμ. σελ. 488) ἀντὶ *ἀλήλεμαι* παρὰ τὸ *ἄλετος ἀλέτης* (τὸ ὄνομα σῴζεται καὶ νῦν ἔτι ἐν Κρήτῃ, *ἀπαλέτης*), *ἀλετρὶς ἀλετρεύω· κέχρησμαι* παρ' Ἡροδ. ἀντὶ *κέχρημαι κεχρημένος* κλπ. Τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐξάπλωσιν τοῦ *σ* ἐπὶ ταῦτα πιστοῖ καὶ ἡ παρατήρησις ὅτι καὶ τοὐναντίον ἐνίοτε συνέβη, οἷον *ἄχθος, ἀχθέσ(σ)ομαι, ἠχθέσ-θην - σθήσομαι,* ἀλλὰ παρακείμενος μεταγενέστερος *ἤχθημαι,* τοῦ *κεύθω* μνημονεύεται παρ' Ἡσυχ. παρακείμενος *κέκευται* ἀντὶ *κέκευσ-ται* ἐκ **κεκευθ-ται,* καὶ *ζέβυται* ἀντὶ *βέβυσται* ἐκ τοῦ **βυσ-νεω - βυνέω,* ὅθεν *ἐβύσ-θην, βυστός, βύζην·* πρβλ. καὶ *διέζωται, κάθηται ἐκάθητο* ἀντὶ παλαιοτέρου *καθῆστο* διὰ τὸ *ἧζωμαι κάθημαι* ἀπὸ ῥίζης jōs-, ēs-.

γ) Ὁμοίως ἀνάγκη νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ διάδοσις τοῦ *σ* καὶ ἐπὶ τοὺς τύπους τῶν ἐρρινολήκτων, οἷον ἐπὶ τοὺς παρακειμένους *πέφασμαι, μεμίασμαι, πεπίασμαι, σεσήμασμαι, ὕφασμαι, λελύμασμαι* κλπ., ἀνθ' ὧν καὶ ὁμαλώτεροι τύποι εἰς *-μμαι* εὕρηνται, οἷον *ἤσχυμμαι* Ὁμ., *ὤξυμμαι, ἐξήραμμαι, ἔξαμμαι* κλπ. Ἐπειδὴ δ' ἐν τούτοις δὲν εἶναι νῦν φανερὰ ἡμῖν τὰ κοινὰ σημεῖα τῶν ἐρρινολήκτων τούτων πρὸς τὰ σιγμόληκτα, ὅθεν ὡρμήθη ἡ ἀναλογία, ἡ ἑρμηνεία τούτων δὲν εἶναι οὕτω καταφανής, ὅπως τῶν μέχρι τοῦδε ἐξητασμένων. Ἀλλ' ἂν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ κατωτέρω ῥηθησόμενα περὶ τῆς ἄνευ ἀντεκτάσεως ἀποβολῆς τοῦ ἐρρίνου πρὸ τοῦ *σ*+ συμφώνῳ (ἴδε κατωτ. σ. 472), ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι οἱ προϋπάρξαντες πάντως παλαιότερον τύποι **πεφαν-σθε, *πεφαν-σθον, *πεφαν-σθαι, *πεπιαν-σθε, *πεπιαν-σθον, *πεπιαν-σθαι* κλπ. φθογγικῶς ἔδει ν' ἀποβάλωσι τὸ *ν* καὶ οὕτω νὰ καταστῶσι **πεφα-σθε *πεφασθον *πεφασθαι, *πεπιασθε *πεπιασθον *πεπιασθε,* τ. ἔ. ὁμοιότατοι τοῖς *πέπεισθε πέπεισθον πεπεῖσθαι, τετέλεσθε τετέλεσθον τετελέ-σθαι* κττ., ὅθεν καὶ *πέφασμαι πεφασμένος* κατὰ τὸ *πέπεισμαι πεπεισμένος, τετέλεσμαι τετελεσμένος.* Οἱ δὲ γνωστοὶ ἡμῖν τύποι *πέ-*

φανθε πέφανθον πεφάνθαι κλπ. εἶναι νεώτεροι καὶ ἐγένοντο διὰ τῆς ἐκ νέου εἰσχωρήσεως τοῦ *ν* ἐκ τοῦ *πέφανται, ἐφάνθην, φανοῦμαι* κλπ. εἰς τοὺς ὑποτεθέντας τύπους **πεφασθε* **πεφασθαι*, ὅθεν **πεφανσθε* **πεφανσθαι*, καὶ κατὰ νεώτερον νόμον *πέφανθε πεφάνθαι*. Ὅτι δὲ ἀληθῶς τὸ *ν* ἐκ νέου εἰσῆλθεν εἰς τούτους, μανθάνομεν παρατηροῦντες ὅτι ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἑξῆς ἐλέχθησαν καὶ τύποι οἷον *πέφανσαι, πέπανσαι, ὤξυνσαι, ἐπέφανσο, ὤξυνσο, πέπανσις θέρμανσις, ὄσφρανσις, πάχυνσις, ὕφανσις, κύμανσις, ξήρανσις, ἄλινσις* (Ἐπιδαυρ.) κλπ., καὶ ὅτι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους μάλιστα χρόνους ἐπέδωκαν οἱ τύποι εἰς *-μμαι -μμην* ἀντὶ τῶν παλαιοτέρων εἰς *-σμαι -σμην*, οἷον *ἐξήραμμαι, μεμάραμμαι, ἔξαμμαι, μεμίαμμαι, τεθήλυμμαι* κλπ. ἀντὶ *-σμαι*.

Καὶ τὰ λήγοντα εἰς *-μα -μη -μος -μην -μων* κλπ. ῥηματικὰ παρέχουσι πολλαχῶς τὸ σ, οὕτω δὲ φαίνεται ὅτι ταῦτα ἀντιβαίνουσι πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος φωνητικὸν νόμον. Ἀλλ' ὅτι τὸ σ ἐν τούτοις οὔτε ἀρχαῖον οὔτε φωνητικῶς ὁμαλὸν εἶναι, νοεῖ τις μαθὼν ὅτι πολλὰ τούτων ἀπαντῶσι μετὰ ὀδοντικοῦ ἀτρέπτου πρὸ τοῦ *μ*· πρβλ. *ἐρετμός, ἐφετμή, ἀτμὸς ἀτμή, ἀϋτμή, ἀϋτμήν, πότμος, λαῖτμα, οἶδμα, φράδμων, ἀρδμός, ἰδμοσύνη, ὀδμή, πυθμήν, κευθμών, κευθμός, γναθμός, ἀριθμός, βαθμός, ἠθμός, θεθμός, τέθμιον, πορθμός, ἰσθμός, ἑλκηθμὸς* κλπ. Πάντα ἄρα ὅσα νῦν ἔχουσι τὸ *σ*, ἔλαβον αὐτὸ βραδύτερον κατ' ἀναλογίαν, ὁρμηθεῖσαν πάντως ἐκ τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελίκου, ἐν οἷς κατὰ τὰ εἰρημένα πρῶτον ἐπέδωκεν, οἷον *δέδασται - δέδασ(σ)αι*, ὅθεν *δέδασ-μαι* καὶ *δασμός, τετέλεσται* καὶ *τετέλεσμαι τέλεσμα, ἔζωσται - ἔζωσμαι ζῶσμα, κέκρουσται - κέκρουσμαι κροῦσμα, κέχρισται - κέχρισμαι χρῖσμα* κλπ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τούτου ἔλαβον τὸ *σ*, παρατηρεῖται, *α*) ὅτι τὰ εἰς *-μα* καθόλου εἰπεῖν δὲν λαμβάνουσι τοῦτο, ἂν μήτε ἐν τῷ παρακειμένῳ μήτε ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ ἀπαντᾷ, οἷον *βρῶμα, βλῆμα, θῆμα, δῆμα, εὕρημα, ἧμα, πῶμα, στρῶμα, τμῆμα, τρῆμα φῦμα, χεῦμα χῦμα, κλῖμα, κρῖμα, ἄρωμα* (τοῦ

ἀρόω) κλπ., ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνημμένα σημασιολογικῶς, οἷον *ἧμων, τλήμων, ἐπιστήμων* κλπ.· καὶ 6) ὅτι τοῦτο προσλαμβάνουσι μάλιστα, ὅσα μετὰ τῶν ῥημάτων συνδέονται σημασιολογικῶς εἰς ἓν ὡς εἰπεῖν σύστημα, ὅσα δὲ ἔστω καὶ μικρὸν ἀπεσπάσθησαν, οὐχὶ οὕτως· πρβλ. *γνῶμα* καὶ *γνώμη*, ἀλλὰ *ἀνάγνωσμα*, *χῶμα* ἀλλὰ *χῶσμα*, *δρᾶμα* ἀλλὰ *δρησμοσύνη*, *κλῆμα* ἀλλὰ *κλάσμα* κλπ.

Ὀλίγα τινὰ ἀπαντῶσιν ἔχοντα *σ* πρὸ τοῦ *μ*, εἰ καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συνδεόμενοι ῥηματικοὶ τύποι στεροῦνται αὐτοῦ, οἷον *θεσμός, δυσμαί, ὀρχησμός, δεσμὸς δέσμη, ἑσμός, θρωσμός, κλισμός, τρωσμὸς* κλπ. Ταῦτα παραβαλλόμενα πρὸς τὰ πολυάριθμα εἰς *-θμος*, οἷον *κηλέω κηληθμός, κνυζάω κνυζηθμός, ἵσταμαι - σταθμὸς σταθμὰ στάθμη*, *βαίνω βαθμός, τίθημι τεθμὸς-τέθμιον, πείρω πορθμός, κλαίω κλαυθμός, κλαυθμονή, μηνίω μηνιθμός, ὠρύομαι ὠρυθμός, κινέω κινηθμός, ὀγκᾶσθαι ὀγκηθμὸς* κλπ. διδάσκουσιν ὅτι ὅπως τὰ ἐπιθήματα *-θμος -θμα -θμη* οὕτω καὶ τὰ ἰσοδύναμα *-σμος -σμα -σμη* κλπ. ὡρμήθησαν μὲν ἔκ τινων τύπων, εἰς οὓς κατὰ τὰ εἰρημένα εὐκόλως μετεδόθησαν, ἐξηπλώθησαν δ' ἔπειτα ὡς αὐτοτελῆ τινα ἐπιθήματα καὶ ἄνευ ἐπικουρίας ῥηματικῶν τύπων. Ἰδίως παρατηρεῖται ἐπίδοσις τῶν εἰς *-σμος -σμα* κλπ. ἀντὶ τῶν εἰς *-θμος* κλπ. πρβλ. *θεθμὸς - θεσμός, ῥυθμὸς - ῥυσμός, βαθμὸς - βασμός, πεῖσμα* ἀντὶ **πενθσμα* ἀπὸ τοῦ *πενθ-* (*πενθ-ερός*, Λατ. of-fendimentum, offendix, Γοτθ. bindan = δεῖν), (καὶ ἐξ ἀσθενοῦς ῥίζης pn̥dh - *παθ*, ὅθεν τὸ παρ' Ἡσυχίῳ *πάθμα*· ᾧ συνήρτηται τὸ τοῦ φυτοῦ φύλλον) κλπ. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐγένοντο ἐν χρόνοις νεωτέροις τῆς ἰσχύος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου, διὸ καὶ δὲν ὑπέκυψαν αὐτῷ.

Ἄλλα φαίνεται ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀφωμοίωσαν τὸ *σ* τῷ *ν* καὶ δὲν ἡπλοποίησαν ἔπειτα τὸ *νν* μετ' ἀντεκτάσεως, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἀπέβαλον ὅλως τὸ *ν* πρὸ τοῦ *σ* ἄνευ ἀντεκτάσεως. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα εἶναι διαφόρων εἰδῶν, ἀνάγκη νὰ διαστείλωμεν αὐτὰ καὶ κατατάξωμεν εἰς κατηγορίας. Οὕτω λ. χ. αἱ δοτικαὶ πληθυντι-

καὶ τῶν εἰς *-ν* ληγόντων ὀνομάτων ἔχουσι τὸ *-σι* καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ φωνῆεν οἷον καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, οἷον *δαίμονες δαίμονας δαιμόνων* καὶ *δαίμοσι, ποιμένες ποιμένας ποιμένων* καὶ *ποιμέσι, ἄρσεσι, ἡγεμόσι, ἀκρεμόσι, τέκτοσι, Μακεδόσι, αὐχέσι, λιμέσι, μείζοσι, χελιδόσι, ἀηδόσι* κλπ. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι τὸ *νσ* ἡπλοποιήθη εἰς *σ*, εἰ καὶ τὸ **κρινσαι, *πλυνσαι, *τενσαι* κλπ. ἐγένετο *κρῖναι, πλῦναι, τεῖναι* κλπ. Ταῦτα ἑρμηνεύονται ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ *ν* τούτων ἐν τῇ δοτικῇ πληθυντικῇ εὑρεθὲν μεταξὺ δύο συμφώνων, τοῦ θεματικοῦ καὶ τοῦ *σ* τῆς δοτ. πληθυντικῆς, ἐτράπη εἰς φωνῆεν *ῃ*, ὅθεν εἰς *α*, καὶ δὴ ἐλέχθη **ποιμασί, *ἀκμασί, *δαιμασί* κτт. ἀντὶ **δαιμῃσί, *ποιμῃσί, ἀκμῃσί,* ἔπειτα δὲ εἰσεχώρησε τὸ φωνῆεν τῶν ἄλλων πτώσεων *ο, ε* εἰς τὴν δοτικὴν ἀντὶ τοῦ *α* τούτου· πρβλ. τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 203 καὶ ἀνωτ. σελ. 404 περὶ τοῦ *ἡδέσι, γλυκέσι, συσί, δρυσί, πόλεσι, ὄφεσι, φρεσὶ* (ἀντὶ *φρασὶ* ἀπὸ τὸ **φρῃσὶ*) κλπ. Ὁμοίως ἔχει τὸ *κυ-σὶ* ἀπὸ τοῦ *κύνες κυνῶν κύνας* ἀντὶ **κυασι* ἀπὸ τοῦ **κυῃ-σι,* Ἰνδ. çuaşú, τὸ *χαρίεσι* ἀντὶ **χαριεσσι -*χαριασσι* ἀπὸ τοῦ **χαριϝατ-σι* (τὸ διπλοῦν *σσ* ἡπλοποιήθη ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅπως καὶ τοῦ *ἔπεσσι, τελέσσαι, μέσσος, ὅσσος* κλπ.).

Ἐν τῷ *τίσι, τισὶ* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχαιόθεν *ν* χαρακτήρ, πρβλ. **τια* ἐν τῷ *ὁποῖά *τια-ὁποῖά σσα - ὁποῖ᾽ ἄσσα* (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 577. 579), *σά μὰν =*τία μὰν* (Μεγαρ. παρ᾽ Ἀριστοφ.), Λατ. qui-· εἰσῆλθε δ᾽ ἐκ τῆς ἑνικῆς αἰτιατικῆς **τιν* γενομένης *τίν-α, τιν-ά,* ὅπως καὶ τὸ **ἴ-ν* ἐξετάθη εἰς *ἶνα,* ὅθεν *ἰνὸς ἶνες,* Λατ. vi-s, καὶ τὸ *Ζῆν* εἰς *Ζῆνα,* ὅθεν *Ζηνὸς Ζηνὶ* (πρβλ. καὶ *ἐμέν - ἐμένα*).

Ἐν ἄλλαις δοτικαῖς πληθυντικαῖς τὸ *ν* δὲν ἐτράπη εἰς φωνῆεν *ῃ*, ἅτε οὐ κείμενον μεταξὺ συμφώνων, ἀλλ᾽ ὅμως πάλιν δὲν φαίνεται τὸ μετ᾽ αὐτὸ *σ* ἀφομοιωθὲν τῷ προηγουμένῳ *ν,* ἀλλὰ τοὐναντίον τὸ *ν* ἐκβεβλημένον· πρβλ. *ἀκτῖσι, δελφῖσι, ἀγῶσι, χειμῶσι* κλπ. Αἰτία τούτου πάντως εἶναι ὅτι ἡ κατάληξις τῆς δοτικῆς πληθυντικῆς *-σι,* ὡς διαρκὴς χαρακτὴρ αὐτῆς, ἐπανελαμβάνετο καὶ ἐπηνωρθοῦτο ἑκάστοτε, καὶ δὴ ἐκωλύετο ἡ ἀφομοίωσις

καὶ ἀντέκτασις· φωνητικῶς ὁμαλὸς τύπος οἷον **ἀκτῖνι* ἀπὸ τοῦ **ἀκτινσι* -**ἀκτιννι* -**ἀκτινι* θὰ ἦτο ὅλως ἀγνώριστος· πρβλ. καὶ *ῥήτορσι, θηρσὶ* κττ. παρὰ τὸ *ἄρρεν, Χερρόνησος, θάρρος* κλπ. παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.

(Ἐν τῷ ῥήματι *ἐστὶ* φαίνεται ὅτι ἀπώλετο τὸ σ πρὸ τοῦ ἐρρίνου ἄνευ ἀντεκτάσεως. Οὕτω λ.χ. ἀνεγνώσθη ἐν Θεσσαλικῇ ἐπιγραφῇ

Μνᾶμ᾽ ἐμὶ Πυρ(ρ)ιάδα᾽ ὃς οὐκ ἠπίστατο φεύγην,

ἀντὶ *ἐμμί*, καὶ παρὰ τῷ Ὁμ. ἀπαντᾷ ἡ ἀπαρέμφατος *ἔμεν* καὶ *ἔμεναι*, ἀντὶ *ἔμμεν ἔμμεναι* ἀπὸ **εσ-μεν* **εσ-μεναι*, *ἔμειν* δὲ ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγραφῇ Δωδώνης, καὶ *ἐμὲν* ἀντὶ *ἐσμὲν* εἶπεν ὁ Καλλίμαχος, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ Ἠλέκτρᾳ, ἀλλ᾽ ἠμφεσβητήθη ὑπὸ τῶν κριτικῶν. Ἐπειδὴ δ᾽ ὅμως τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀπαντᾷ οὕτω περιωρισμένον ἐν ἑνὶ μόνῳ ῥήματι, δῆλον ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι φωνητικόν, ἀλλὰ κατ᾽ ἀνάγκην ἀναλογικόν. Οὕτως ᾐκάσθη ὅτι ἢ κατὰ τὸ *ἴω* : *ἔω*, *ἴασι* : *ἔασι*, *ἴησι* : *ἔησι*, *ἰὼν* : *ἐών*, *ἴσαν* : *ἔσαν* κτλ. ἐλέχθη καὶ *ἔ-μεναι* κατὰ τὸ *ἴ-μεναι*, καὶ *ἔμεν* κατὰ τὸ *ἴ-μεν* καὶ *ἐ-μὲν* κατὰ τὸ *ἴ-μεν*, καὶ ἐκ τούτου ἑνικὸν *ἐμί*, ἢ κατὰ τὸ *εἰσὶ* : *τιθεῖσι*, *εἴην* : *τιθείην*, ἐλέχθη καὶ *ἐμὲν ἔμεναι* κατὰ τὸ *τίθεμεν τιθέμεναι*).

Ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν ἀπαντῶσι συνημμένα ἔρρινα μετὰ τοῦ σ, ν+σ, σ+ν, σ+μ· πρβλ. *ἀνστήσειε, ἀνστάς, ἔνστασις, πανστρατιᾷ, πανσυδεὶ πανσυδίῃ, πανσέληνος, δύσνους, προσμεῖναι, δυσμενὴς* κλπ. Ἀλλ᾽ ἐν τούτοις πρόκειται ἢ σύνθεσις νεωτέρα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου ἢ ἐκ νέου σύνθεσις, τοῦ α´ συνθετικοῦ πάλιν ἀκεραίου ἄλλοθεν ἐπαναλαμβανομένου· ἐπειδὴ δὲ ὁ φωνητικὸς νόμος τῆς ἀφομοιώσεως ἐξέλιπεν ἔπειτα, ἠδυνήθησαν τὰ νῦν ἀνακύψαντα συμπλέγματα ταῦτα νὰ σωθῶσιν ἢ ἁπλῶς ν᾽ ἀφομοιωθῶσιν εἰς σσ, οἷον *πασσυδεί, πασσυδίῃ, πασσέληνος, συσσιτῶ, ἐς στήλῃ, ἐς Σάμῳ, ἐς σίτου ἐνδείᾳ* κλπ. Ὁμοίως ἐλέχθη *ἔλμινς*

ἀντὶ **ἔλμις* ἀπὸ τοῦ *ἕλμινθος - θι*, *κένσαι* παρ' Ὁμήρῳ παρὰ τὸ *κεντέω κέντρον* κατὰ τὸ *πέρσαι*, *κέλσαι*, *ἔλσαι* κλπ.

Καὶ τὸ *νίσ(σ)ομαι* ἀπὸ τοῦ **νι - ν(ε)σ-ομαι*, *νέομαι*, *νόσ-τος*, φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τοῦ ἀνωτέρω νόμου, ἅτε τοῦ ἐν μέσῳ λέξεως ἀρχαίου *νσ* οὐχὶ *νν-ν* ἀλλὰ *σ* γενομένου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἑρμηνεύεται διὰ τῆς παρατηρήσεως ὅτι καθ' ἃ ὑπὸ τῆς γλώσσης τῶν Ἰνδῶν διδασκόμεθα, τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐκλίνετο τὸ πάλαι κατὰ τὰ εἰς *-μι*, ἤτοι ἄνευ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ μετὰ διπλασιασμοῦ, ἤτοι ἐλέγετο **νι-νσ-μαι -*νι-νσ-σαι -*νι-νσ-ται* κττ., καὶ ἐν τούτοις ὤφειλε κατὰ τὰ λεχθησόμενα κατωτέρω ν' ἀποβληθῇ τὸ *ν* ἐκ τοῦ **νι-(ν)σ-ται*, **νι-(ν)σ-σαι*, ἔνθα ἔμενεν ἄηχον s καὶ δὲν ἐτρέπετο εἰς z. Ἐκ τούτων ἄρα τῶν τύπων διεδόθη τὸ *σ*, ἐντεῦθεν *νί-σ-ομαι* ἀντὶ τοῦ ὁμαλωτέρου φωνητικῶς **νί-ν-ομαι*.

Ὁμοίως φαίνεται ἀνώμαλον τὸ *δασύς*, *δάσος* παραβαλλόμενον πρὸς τὸ Λατ. densus. Κατὰ τὸ σχῆμα *πένθος* :*-παθύς*, *βένθος* : *βαθύς*, *κρέτος* : *κρατύς*, *ἔλεγχος* : *ἐλαχύς*, *θέρσος* : *θρασύς*, *εἶδος* : *ἀλλο-ειδής* κλπ. δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐλέγετο πάλαι **δένσος*: **δṇσύς* *-δασύς*, ἐξ ὧν ὁμαλῶς θὰ προήρχετο τοῦτο μὲν **δεῖνος* (πρβλ. **εμενσα - ἔμεινα)*, τοῦτο δὲ *δαῦς* τοῦ *σ* μεταξὺ φωνηέντων τραπέντος εἰς Η καὶ ἔπειτα ἀποβληθέντος. Ἐπειδὴ δ' ὅμως οὕτω τὰ συγγενῆ ταῦτα θὰ διεσπῶντο, συνέβη ἐπὶ τούτων ἐνωρὶς ἢ καὶ ἐπὶ ἄλλων παρατηρουμένη ἀμοιβαία ἐπίδρασις, ἐντεῦθεν τοῦτο μὲν *δάσος* ἀντὶ **δενσος* τοῦ *α* (ἀντὶ τοῦ *εν)* ἐκ τοῦ *δασὺς* ληφθέντος, τοῦτο δὲ *δασὺς* τοῦ *σ* ἐκ τοῦ **δενσος* μεταδοθέντος εἰς τὸ **δαῦς*.

Ἄλλοτε φαίνεται ὅτι ἀποβάλλεται μὲν τὸ ἔρρινον, ἀλλ' ἀντέκτασις δὲν γίνεται. Τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐν λέξει καὶ ἐν τέλει λέξεως, ἀλλ' ἐντὸς μὲν λέξεως ἕπεται μετὰ τὸ *σ* καὶ ἄλλο σύμφωνον, ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς λέξεως μόνον τὸ *-ς*. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἐν τῇ συνεπείᾳ συνεξεφωνεῖτο τὸ τελικὸν *-νς* μετὰ τοῦ συμφώνου τῆς ἀκολούθου λέξεως, ὥστε καὶ τότε ἀληθῶς ἦν *ν*+*σ*+συμφώνῳ. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ἀνωτέρω σελ. 404 εἴδομεν ὅτι ἐβραχύνετο μακρὸν φωνῆεν πρὸ ἡμιφώνου+συμ-

φώνῳ (**βασιληυς βασιλεύς, *εγνωντ -*εγνοντ - ἔγνον* κλπ.), οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων διὰ το σ + συμφώνῳ, τὰ ἀκολουθοῦντα τῷ *ν*, ἡ ἀντέκτασις παρελείπετο. Συνέβη δὲ τὸ πάθος τοῦτο, ἀφοῦ πρότερον τὸ gį, dį εἶχον συνενωθῆ εἰς ζ καὶ τὸ τ ἀφωμοιώθη τῷ ἑξῆς σ.

Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἐλέχθη *συ-στρατιώτης, συστέλλω, συστολὴ σύστημα, *δεμσ-ποινα - δέσποινα, *δεμσ-ποτης - δεσπότης, δικα(ν)σπόλος, *ἐνς-τε - ἔστε, Ἀθήνα(ν)ζε* ἀντὶ **Ἀθανανςδε, συ-ζευγνύναι, συζῶ* παρὰ τὸ *συγξέω, συμψάλλω* (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 445), *λίζω, πλάζω, κλάζω, λύζω, σαλπίζω, φορμίζω, συρίζω* παρὰ τὸ *λίγξε, πλάγχθη, λύγξ, λυγ(γ)μός, ἔκλαγξε, σάλπιγξ, φόρμιγξ, σῦριγξ, μίσγω* ἐκ **μι-μσγω* ἐκ **μι-μ(ε)σγω*, πρβλ. *mergo* ἐκ**mezgo*,**χαριϝεντ-τερος-*χαριϝενσ-τερος-χαριέστερος,κό(ν)σμος* (censeo), *ἀ(ν)στάς, ὀ(ν)-σκάπτω, ἄτταει* Λακων. = *ἅ(ν)-σταθι, ἐπιμελόντων -*ἐπιμελον-σθων - ἐπιμελόσθων, λυσάντων -*λυσαν-σθων - λυσάσθων, * τριακοντ(α)-τος - *τριακονστὸς - τριακοστός, τεσσαρακοστὸς *φανς+σκον - φάσκον, *δονς+σκον - δόσκον* κλπ.

Ἐν τέλει λέξεως το *-νς* ἑπομένης ἄλλης λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης διετέθη ὁμοίως, πρβλ. *ἐνς τὸν θεὸν - ἐς τὸν θεόν*, ἀλλ᾽ *ἐνς ἄλλονς - εἰς ἄλλους, τὸνς ἄλλονς, τὰνς ἄλλανς - τοὺς ἄλλους* (ἢ ἐν τῇ ἄκρᾳ Δωρ. *τὼς ἄλλως)-τὰς ἄλλας* κλπ., ἀλλὰ *τὸνς πολλόνς, τὰνς καλὰνς - τὸς πολλὸς, τᾰ᾽ς καλᾰ᾽ς* οὕτως ἐγένετο *αὐτός, Αἰγιναίος, ὀδελός, τὸς θεὸς ἀγαθὸς, ἀρξαμένος, τὸς νόμος, τὸς ἐπισυνισταμένος, τὸς ἀναγεγραμμένος, τὸς κόσμος, πὸτ τὸς* κλπ. ἐν ἐπιγραφαῖς Δελφῶν, Θεσσαλίας, Ἀρκαδίας, Θήρας, Κυρήνης, Ἀνάφης, Ἀστυπαλαίας, Κῶ, Τήλου, πολλῶν Κρητικῶν πόλεων. Ἀλλὰ καὶ παρ᾽ Ἡσιόδῳ, Τυρταίῳ, Ἀλκμᾶνι, Στησιχόρῳ, Ἐπιχάρμῳ, Πινδάρῳ, Θεοκρίτῳ καὶ ἐν τῷ Ῥοδίῳ χελιδονίσματι εὑρίσκονται τοιοῦτοι τύποι, οἷον *δῆσας, λαγός, πάσᾰς, κούρᾰς Ἁρπυίᾰς, μεταναιέτᾰς, βουλᾰ᾽ς, τροπᾰ᾽ς, δεινᾰ᾽ς, Σκύθᾰς, τὰς τροπᾰ᾽ς, δημότᾰς, δεσπότᾰς, μωρᾰ᾽ς, πλευρᾰ᾽ς, ὄχνᾰς, θύρᾰς, καινᾰ᾽ς* κλπ., δι᾽ ὧν δηλοῦται ὅτι πάλαι ποτὲ οἱ τύποι οὗτοι ἦσαν πανταχοῦ γνωστοί· πρβλ. καὶ *ἐς* παρ᾽ Ἀττικοῖς.

Ὁμοίως τούτοις ἔχουσι καὶ ἄλλοι τινὲς τύποι, οἷον *πράξανς πολλὰ* - *πράξᾰς πολλά, ἄλλα πράξανς ἄλλα* - *πράξᾰς ἄλλα, *Αἴανς* - *Αἴᾰς* καὶ *Αἴας, εὐεργετὲνς* - *εὐεργετὲς* Θεσσαλ. παρὰ τὸ Ἀττ. *τιθείς*, Δωρ. *τιθὴς* ἐκ *τιθένς*, Ἀρκαδ. *ἱεροθυτὲς* ἀπὸ *ἱεροθυτὲνς, αἱρεθὲς* (Θήρᾳ), *Μαλόες, τιμῆες, χαρίες, ἀστερόες, αἱματόες, Σελινός, Φυκὸς* κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. 455) Δωρ., ἀλλὰ *Μαλόεις, τιμήεις, ἀστερόεις, αἱματόεις* Ἀττικὰ καὶ Ἰωνικά.

Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν βεβαίως θὰ ἐλέγοντο ἐκ παραλλήλου οἱ τύποι οὗτοι, ὅπου ἑκάτερος ὑπὸ τῆς φωνητικῆς ἀπῃτεῖτο, ἤτοι *ἐς, τός, τᾰ́ς, θεός, θεᾰ́ς, τὸς καλός, καλᾰ́ς, πράξᾰς, Αἴᾰς, δῆσας, ἀστερόες* κλπ. πρὸ συμφώνου, ἀλλὰ *εἰς, τούς, τᾱ́ς, θεούς, θεᾱ́ς, πράξας, Αἴας, δήσας, ἀστερόεις* κλπ. πρὸ φωνήεντος· πρβλ. Κρητ. *τὸς καδεστάνς*, ἀλλὰ *τὸνς ἐλευθέρονς*. Ἀλλ' ἔπειτα ἐκλιπόντος τοῦ νόμου τούτου ἤρξαντο νὰ λέγωνται ταῦτα ἀδιακρίτως, μέχρις οὗ ἐν ταύτῃ μὲν τῇ διαλέκτῳ ταῦτα, ἐν ἐκείνῃ δὲ ἐκεῖνα προετιμήθησαν. Οὕτως οἱ Ἀθηναῖοι ἐκαθολίκευσαν τὸ *εἰς* (ἀλλ' ἀεὶ *ἐς κόρακας, ἐς μακαρίαν* ὡς στερεότυπα τρόπον τινά), τὸ *τούς, τάς, πολλούς, πολλὰς* κλπ., Δωριεῖς δέ τινες καὶ ἄλλοι (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 473) τοὺς βραχυτέρους τύπους, *τός, τᾰ́ς, θεός, ὥρᾰς* κλπ.

Ἐνίοτε δὲ φαίνεται ὅτι παρὰ τὰ εἰρημένα τὸ *ν* ἀπεβλήθη πρὸ τοῦ *σ* + συμφώνῳ μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. *ἆσθμα* ἀπὸ τοῦ *ἄνσθμα, χαμᾶζε* παρ' Ὁμ., ἔπειτα *ἔσπεισται* ἀπὸ τοῦ **εσπενσ-ται* - **εσπενδ-ται* καὶ δὴ ἀντὶ **ἔσπενσται*. Ἀλλὰ τὸ μὲν *ἆσθμα*, ἂν ἀληθῶς παράγηται ἐκ τῆς ῥίζης an, *an-slo-ālo, δύναται κάλλιστα νὰ γραφῇ *ἄσθμα*. Καὶ ἀληθῶς τοῦτον τὸν τόνον διδάσκει ὁ Ἡρῳδ. Α' 522 λέγων «τὸ *α* ἐπιφερομένου τοῦ *σ*, ᾧ ὑποτέτακται ἄφωνον, συστέλλεσθαι θέλει, *ἄσθμα*, ἀσπίς, Ἀσκληπιός, ἀσχάλλω, ἄσβολος, ἀσκός. Οὕτως ἄρα ὀφείλει καὶ τὸ ἀσκήσας καὶ ἀσκηθείς». Πολλάκις δ' ἀναγινώσκεται καὶ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις μετὰ τοῦ τόνου τούτου. Ὑπάρχει δ' ὅμως αὐτοῦ καὶ ἄλλη παραγωγὴ ἐκ τοῦ *ἄημι*, ὥστε οὐδὲν περὶ αὐτοῦ ἀναντίλεκτον.

Περὶ δὲ τοῦ *χαμᾶζε* διδάσκει μὲν ὁ Ἡρῳδιανὸς διαρρήδην ἐν

Τόμ. Α΄ 499 10 «... προπαροξύνονται μὲν ὅσα (εἰς -ζε ἐπιρρήματα) ἔχει βαρύτονον τὸ πρωτότυπον, ὡς παρὰ τὸ *Οἰνόη Οἰνόηζε*, προπερισπᾶται δὲ τὰ ἀπὸ ὀξυτόνων ὡς παρὰ τὸ *Ἀχαρνῆ Ἀχαρνῆζε, Κεφαλῆ Κεφαλῆζε, χαμαῖ χαμᾶζε*». Καὶ σελ. 596, 16 «τὰ εἰς -ζε λήγοντα ἐπιρρήματα, ὁπότε ἔχει πρὸ τοῦ τέλους τὸ *α*, συνεσταλμένον αὐτὸ ἔχει, *Ἀθήναζε, θύραζε, Θήβαζε, ἔραζε*· τὸ μέντοι *χαμᾶζε* ἐκτείνει τὸ *α* καὶ προπερισπᾶται. Καὶ Β΄ 38, 34 *χαμᾶζε*: προπερισπᾶται· ἐχρῆν δὲ πρὸς τὸν χαρακτῆρα τρίτην ἀπὸ τέλους εἶναι τὴν ὀξεῖαν συστελλομένου τοῦ *α*, ὥσπερ τὸ *Ἀφίδναζε, Θήβαζε, ἔραζε*, χωρὶς εἰ μή ἐστιν ἀφορμή, ὅτι ταῦτα μὲν ἀπὸ ὀνομάτων, τοῦτο δὲ ἀπὸ ἐπιρρήματος τοῦ *χαμαί*». Καὶ Ἀπολλων. Δυσκόλ. Περὶ Ἐπιρρ. 608 «Τὰ διὰ τοῦ -ζε παραγόμενα ἔχει τὸ *α* παρεδρευόμενον ἐν βραχεῖ χρόνῳ, *Ἄφιδνα Ἀφίδναζε, ἔρα ἔραζε, θύρα θύραζε*· σημειωτέον οὖν τὸ *χαμᾶζε*· καὶ δῆλον ὅτι τῆς Ἀττικῆς ἐκτάσεώς ἐστιν καθὸ καὶ τὸ *χαμᾶθεν*».

Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὅπως ἐγένετο *Ἀθήναζε, Ἀφίδναζε, Θήβαζε* ἐκ τοῦ **Ἀθανανσ-δε* ἀποβληθέντος τοῦ *ν* πρὸ τοῦ *σ+δ* ἄνευ ἀντεκτάσεως καὶ ἑνωθέντος τοῦ *σδ* εἰς *ζ*, οὕτως ἔδει νὰ λεχθῇ καὶ *χαμάζε* ἐκ τοῦ **χαμανσ-δε*, καὶ ὅτι οὕτω πάντως ἐλέχθη πάλαι. Πιθανὸν δέ μοι φαίνεται ὅτι ὁ τόνος αὐτοῦ, ἰδιάζοντος τῷ ποιητικῷ λόγῳ, ἐκανονίσθη κατὰ τὸ δόκιμον πεζολογικὸν *χαμᾶθεν*, ὅπερ ἔλαβε τὸν περισπώμενον τόνον ἐκ τοῦ σπανιωτέρου *χαμαῖθεν*, περὶ οὗ Ἀπολλών. Δύσκολ. 600 διδάσκει «Ἐπιστατέον οὖν τῷ *χαμαῖθεν* καὶ ἔτι τῷ παρ' Ἀττικοῖς *χαμᾶθεν*. Καὶ ἔχοι ἂν συνηγορίαν ἐν τῇ *αι* διφθόγγῳ τήνδε· τὰ μακρᾷ παρεδρευόμενα ἀποβολῇ τοῦ *-θεν* ποιεῖ τὸ ἐπίρρημα τὸ πρωτότυπον, *κάτωθεν κάτω, πρόσωθεν πρόσω*· προσκείσθω τῷ λόγῳ ὅτι ἀπὸ ἐπιρρήματος ἐσχημάτισται· εἴπερ οὖν μακρᾷ παρεδρεύεται τὸ *χαμαῖθεν*, ὀρθῶς ἀποβολῇ τοῦ *-θεν* ἐποίησε τὴν *χαμαὶ* φωνήν ... *ἐκεῖθεν - ἐκεῖ*». Ὅτι τὸ *χαμᾶθεν* καὶ *χαμᾶζε* δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀρχαῖα, μαρτυρεῖ τὸ μακρὸν αὐτῶν *α*, ἀνθ' οὗ, ἂν ἦσαν ἀρχαῖα, θὰ εἴχομεν *η*. Πάντως ἄρα ἐγένοντο κατ' ἀναλογίαν. (Ὑπάρχει καὶ ἄλλη

παράδοσις ὅτι «ἡ συνήθεια παροξύνει τὸ *χαμάζε*», ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ λέξις ἠγνοεῖτο ἐν τῷ συνήθει λόγῳ, οὐδὲν σημαίνει ἀπέναντι τῆς ὑπὸ πλείστων μεμαρτυρημένης προπερισπάσεως).

Τὸ δὲ *ἔσπεισται, ἔσπειστο, ἔσπεισθε* κτλ. ἀνάγκη νὰ ὑποληφθῶσι νεώτεροι σχηματισμοὶ ἀντὶ τοῦ **ἔσπεσται, *ἔσπεστο, *ἔσπεσθε* κλπ., εἰσελθόντος τοῦ *ει* ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐν οἷς κανονικῶς ἀνεπτύχθη, οἷον **σπενδ-σω *εσπενδ-σα -*σπεντ-σω -*εσπεντσα - σπένσω, ἔσπενσα* (οὕτως ἐν Κρήτῃ), ὅθεν κατ' ἀντέκτασιν *σπείσω ἔσπεισα*, ἐξ ὧν καὶ *ἔσπει-κα· *σπενδσομαι *εσπενδσαμην - σπένσομαι ἐσπενσάμην - σπείσομαι ἐσπεισάμην*, ὅθεν καὶ *ἔσπεισμαι ἔσπειστο ἐσπείσθην* κλπ., πρβλ. καὶ *πείσω - ἔπεισα πέπεικα, πείσομαι πέπεισμαι, ἐπέπειστο ἐπείσθην* κλπ.

(Ἡ γνώμη ὅτι τὸ *ἐσπεῖσθαι* ἐγένετο ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ **ἐσπεσθαι* εἰσελθόντος αὖθις τοῦ *ν* καὶ γενομένου **ἐσπενσθαι*, ὅπως ἀνωτ. 468 εἴπομεν περὶ τοῦ *πεφανσθαι* ἀντὶ **πεφασθαι*, δέν μοι φαίνεται ἀληθής, ἐπειδή, ἂν ταῦτα οὕτως ἐγίνοντο, ἔδει νὰ ἔχωμεν **ἐσπενθαι *εσπενθε*, ὅπως *πεφάνθαι πέφανθε*. Διότι οὐδεὶς λόγος, δι' ὃν τὸ *σ* ὤφειλε νὰ ἐκβληθῇ ἀπὸ τοῦ *πεφάν(σ)θαι*, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ **εσπεν(σ)θαι*).

Ὁμοίως ἑρμηνεύονται αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ γ' νόμου, καθ' ὃν *ν*+*σ* (οὐχὶ Ἰαπετικῷ, ἀλλ' ἐκ τοῦ *ti* προελθόντι) ἁπλοποιεῖται εἰς *σ* μετ' ἀντεκτάσεως, ἂν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι οἱ εἰς *-σσα* τύποι τῶν θηλ. δὲν παρήχθησαν ἀπὸ τῶν τύπων οὓς βλέπομεν ἐν τῷ ἀρσ., ἀλλά, καθ' ἃ ἤδη ἐν Τόμ. Α' σελ. 257 σημ. ἐλέχθη, ἐκ τοῦ ἀσθενεστέρου θέματος. Οὕτω **χαριϝατ-ἰα -*χαριϝασσα*, ὅθεν *χαρίεσσα* κατὰ τὸ *χαρίεντος χαρίεντες* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 470 τὸ *χαρίεσι* ἀντὶ **χαρίασι*), ὁμοίως *πυρόεσσα, ὀπόεσσα, στονόεσσα* κλπ. (τὸ διπλοῦν *σσ* ἐν τῷ *χαρίεσσα* κττ. διὰ τὰ πολλὰ εἰς *-σσα* θηλ., οἷον *ἄνασσα, Κίλισσα, Φοίνισσα*) κλπ. Περὶ τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον παραλείψεως τῆς ἀντεκτάσεως ἐν τῷ *πεφύκᾰσι, λελόγχᾰσι* κττ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 420.

Καὶ τοῦ νόμου δ' φαίνεται ὅτι εὑρίσκονται ἐξαιρέσεις· οὕτω

λ. χ. παρὰ τὸ **νασϝος* - **ναϝϝος* - *ναῦος* - *νᾱός*, **ισϝος* - ῑὸς λέγεται *ϝίσϝος* ἐν Κρήτῃ ἀλλ' Ἀττ. *ἴσος*, ἐν ᾧ καὶ τὸ σ σῴζεται καὶ τὸ πρὸ τούτου φωνῆεν δὲν ἐκτείνεται. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ὅπως ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχ. *κάσμορος* ἀντὶ **κατ-σμορος* μανθάνομεν, ἐν μὲν τῷ **νασϝος* - *ναῦος*, **ισϝος* - ῑὸς τὸ sv ὡς μεταξὺ φωνηέντων κείμενον ἐγένετο ἠχηρὸν zv, ὅθεν ἀφομοιωθὲν ἐξεβλήθη μετ' ἀντεκτάσεως, ἐν δὲ τῷ **κατσμορος* - *κάσμορος* - *κάμμορος* καὶ τῷ *ϝίσϝος* προελθόντι ἐκ παλαιοτέρου *ϝitsvos ἐκ **ϝειδς-ϝος* (τοῦ *ειδες* + vos), τὸ sv ὡς κείμενον μετὰ τὸ ἄηχον t παρέμεινεν ἄηχον, sv.

Καὶ τοῦ ε' νόμου, καθ' ὃν συριστικὸν συνδεόμενον μετὰ ὑγροῦ ἀφωμοιώθη αὐτῷ καὶ μετὰ ταῦτα τὸ διπλοῦν ὑγρὸν ἡπλοποιήθη μετ' ἀντεκτάσεως, ἀπαντῶσιν ἐξαιρέσεις τινές, ἀλλὰ σχεδὸν μόνον ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν συνθέτων, ἔνθα καθ' ἃ ἀνωτ. σελ. 471 εἴδομεν, πρόκειται νεωτέρα τῶν φθόγγων τούτων σύναψις. Πρόσθες ὅτι ἐνταῦθα οἱ φθόγγοι ἑκατέρων τῶν συνθετικῶν, ἐφ' ὅσον μάλιστα ταῦτα καὶ ὡς ἁπλαῖ λέξεις ἦσαν εὔχρηστοι ἐν τῷ λόγῳ, ἐπηνωρθοῦντο πολλάκις κατ' αὐτάς, καὶ δὴ δὲν ἐμφανίζονται τὰ αὐτὰ φωνητικὰ πάθη αὐτόθι ὅπως ἐντὸς λέξεως· πρβλ. **τρασρων* - *τρήρων*, **φαλασ-ρος* - *φαληρὸς φαληρὶς* - *ριάω*, (Θεσσαλ. *Φαλάννα*), **ἀγαλ-σαι ἀγάλλαι* - *ἀγῆλαι* κλπ., ἀλλὰ *εἰσρέω, εἰσλεύσω* κλπ. Μόνον ὅσα μετὰ τὴν αὔξησιν καὶ τὸν διπλασιασμὸν παρέχουσι διπλοῦν *ρρ, λλ, ἔρρεε, ἔλλαβε, ἔλληξε* κλπ., χρῄζουσιν ἰδίου λόγου. Ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων τὸ σ πρὸ τοῦ ὑγροῦ ὤφειλε ν' ἀποβληθῇ μετ' ἀντεκτάσεως, μαρτυρεῖ σαφῶς τὸ *εἴληφα* ἀπὸ **σεσλαφα* (ὅπως καὶ *εἴωθα* ἀπὸ **σε-σϝωθα* καὶ *εἵμαρται* ἀπὸ **σεσμαρ-ται*). Δῆλον ἄρα ὅτι οὔτε τὸ *λλ* οὔτε τὸ σύνηθες *ρρ* εἶναι ἐπὶ τούτων τὸ φωνητικῶς ὁμαλόν, ἀλλ' ὅτι πρόκειται περὶ τύπων ἀνανεωθέντων, ἐπειδὴ τὰ φθογγικῶς ὁμαλὰ **εἴλαβε*, **εἰλάμβανε*, **εἴρεε*, **εἴραπτε* κλπ. θὰ ἦσαν σφόδρα διάφορα τοῦ συνήθους τύπου τῆς τε αὐξήσεως καὶ τοῦ ῥήματος. Ἐντεῦθεν νεωτέρα σύνθεσις καὶ δὴ ἡμιτελὴς μόνον ἀφομοίωσις (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 471 τὰ περὶ τοῦ *πανσυδίῃ* καὶ *πασσυδίῃ* κλπ.).

Ὁμοίως παρατηροῦνται ἀνωμαλίαι καὶ τοῦ νόμου η), ἄλλοτε μὲν τῆς ἐκτάσεως ἀπαντώσης καὶ ἐν αἷς διαλέκτοις εἴπομεν, ὅτι ἄνευ αὐτῆς ἀπεβάλλετο τὸ F, ἄλλοτε δὲ τοὐναντίον ἐλλειπούσης τῆς ἀντεκτάσεως καὶ ἐν διαλέκτοις, ἐν αἷς ἐμάθομεν ὅτι αὕτη συνέβαινε. Περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἀντεκτάσεως ἔνθα κατὰ τὸν νόμον τοῦτον οὐκ ἔδει, λέγομεν ὅτι τὰ ἀντιπίπτοντα εἶναι ἢ ἐτυμολογίαι πλημμελεῖς, ἄλλην ὀρθοτέραν ἐπιδεχόμενα ἑρμηνείαν, ἢ εἶναι δάνεια ἐκ τῆς ἐπικῆς ποιήσεως. Οὕτω λ. χ. οἱ μετὰ τοῦ *ω* τύποι, *Δωρί-μαχος Δωρίμας* Βοιωτ., *Δωρικλέος* Ἴσσῃ, *Δωρίμαχος* Θυρρείῳ καὶ Καλυδῶνι ἔχουσι τὸ μακρὸν φωνῆεν οὐχὶ κατ' ἀντέκτασιν ἀλλ' ἀρχαιόθεν (πρβλ. *γόνυ* καὶ *γωνία)* καὶ δὴ *δόρυ - δωρι-* πρβλ. καὶ *ἀσχέ-δωρος* Ταραντ. (ἐκ τοῦ **ἀν-σχε+δωρος).*

Ὁμοίως ἔχει τὸ *ὥρα*, τὸ *-ωρὸς* ἐν τῷ *θυρωρός, πυλαωρός, ἀρκυωρός, φρυκτωρὸς* κλπ. τὴν ἰσχυροτέραν μεταπτωτικῶς βαθμῖδα τῆς ῥίζης *Fωρ- Fορ*, ὅθεν *(F)ορά*ω. (Περὶ τοῦ *ὧρου*· φύλακος, *βῶροι*· ὀφθαλμοί, *ὠρεύειν*· τὸ τῶν ἀγρίων νομῶν καὶ ἐθνῶν ἐπιμελεῖσθαι, *ὠρεῖν*· φυλάττειν, *ὠρήσαντα*· φυλάσσοντα, *ὠρήσσονται*· φυλάσσονται, δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ἂν ἔχωσι τὴν ἰσχυροτέραν τῆς ῥίζης βαθμῖδα ἢ ἂν ἐγένοντο κατ' ἀντέκτασιν, ἅτε ἀγνοουμένης τῆς χώρας ἐν ᾗ ἐλέχθησαν). Τὸ *οὐρανὸς* λεγόμενον μετὰ τοῦ *ου* ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ μετὰ τοῦ *ω* ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ δὲν δύναται προδήλως νὰ προέρχηται ἔκ τινος **FορFανος*, εἰ καὶ τὸ Ἰνδ. varuna διὰ τοῦ u αὐτοῦ μετὰ τὸ r ἐπὶ τοῦτο προδήλως ἄγει (πρβλ. dhvar - Λατ. fores καὶ Ἑλλ. *θυρ-* δηλ. ἄνευ τοῦ a, καὶ su̯apnas - Λατ. somnos ἀντὶ suepnos καὶ Ἑλλ. *ὕπνος).* Αἱ ἀπορίαι λύονται ὑποτιθεμένου ὅτι ἐκ μὲν τοῦ **FορFανος* προῆλθε τὸ Αἰολ. *ὄρανος*, ἐκ δὲ τοῦ μετὰ προθετικοῦ *ο* σχηματισθέντος τύπου, **ο-FορFανος*, τὸ Ἀττ. *οὐρανός*, τὸ Αἰολ. *ὤρανος*, τὸ Βοιωτ. *ὠρανὸς* κλπ., πρβλ. *ὀτέλλα* καὶ *ὠτέλλα* Αἰολ. ἐκ τοῦ **οFατελλα*, διότι *γατάλαι*· οὐλαὶ ἤτοι *Fατάλαι*.

Τὸ *ἐπίκουρος*, ἔχον *ου* καὶ ἐν τῇ Ἀττ., πάντως οὐκ ἐκ τοῦ *κόρFος*, ἀλλ' ἐκ **κορσFος* currere ἀντὶ corsere ἐκ ῥίζης kers-.

Τὸ *γί'νομαι,* ὅπερ ἐν μὲν Ἰων. ἐπιγραφαῖς ἀναγινώσκεται ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε΄ αἰῶνος, ἐν Ἀττ. δὲ ἀπὸ τοῦ 300 κἑξ., δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ **γινϝ-ομαι,* ἀλλ' ἐκ τοῦ *γίγνομαι* κατ' ἀνομοίωσιν καὶ ἔπειτα ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -ῑνω - ῑνομαι, ἐντεῦθεν τὸ ῑ μακρόν, ὅπως καὶ ἐν τῷ *γινώσκω.*

Ἄλλα εἰσῆλθον εἰς τὸν συνήθη λόγον ἐκ τοῦ ἔπους καὶ ἐκ τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου, οἷον *κουροτρόφος* (καὶ ΚōΡΕ ἀνεγνώσθη ἐν Ἀττ. ἐπιγραφῇ κατὰ μίμησιν τοῦ Ὁμ.), *δούρειος ἵππος, Εὔξεινος Πόντος, Μούνιχος,* ὅθεν *Μουνιχία, Μουνιχιών, οὐλόμενος, γεινάμενοι,* εἰς τὴν νεωτέραν Ἀττικὴν τὸ *οὐδός* (Ὑπερείδους), ἀνθ' οὗ τὸ ἀληθῶς Ἀττ. ἦν *ὀδός,* ὅπως καὶ *Διόσκοροι,* ἀνθ' οὗ οἱ μτγν. εἶπον *Διόσκουροι* ὡς ἀρχαιοπρεπέστερον κλπ.

Περὶ δὲ τῆς παρ' Ὁμήρῳ χρήσεως σημειωτέον ὅτι ἀναγινώσκονται παρ' αὐτῷ καί τινα ἐν οἷς φαίνεται ἄνευ ἀντεκτάσεως ἀποβληθὲν τὸ ϝ· πρβλ. *εἵνεκα* καὶ *ἕνεκα, ἕνεκεν, εἴνατος* καὶ *ἐνάτη, ἅνεται* καὶ *ἅνοιτο, ξεῖνος ξείνιος φιλόξεινος ξεινίσαι* καὶ *ξένιον ξενίων ξενίη* (ἀνθ' ὧν προετάθη ν' ἀναγνωσθῇ *ξειν'ίη ξειν'ίων* κλπ.). Ὁμοίως δὲ ἀναγινώσκεται καὶ παρὰ τοῖς Ἴωσιν ἐλεγειακοῖς καὶ ἰαμβογράφοις, *κᾰλὸς* (ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ϛ΄ αἰῶνος), *δερήν, ἐπανερέσθαι, κόρη, ξένος, δορί, μόνος, ὅλος, ὅρος, ἔρια* κλπ. καὶ ἐν ταῖς Ἰωνικαῖς ἐπιγραφαῖς *κόρη, ὅλος, ξένος, κᾰλόν, ἕνεκεν, προξενίης,* παρ' Ἡροδ. *κεκενωμένου, ὅλος* κλπ. Χαρακτηριστικὸν τῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιδόσεως τῶν βραχέων τύπων εἶναι ὅτι ἐν ταῖς Ἰωνικαῖς ἐπιγραφαῖς τὸ *ει* τοῦ *ξειν-* μόνον ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασι τοῖς καθόλου ἀρχαιοπινέστερον σῴζουσι φωνητικὸν τύπον, εὑρέθη, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ἀεὶ *ξεν-*. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον λέγεται παρ' Ὁμήρῳ ἐκ παραλλήλου *θεοῖο* καὶ *θεοῦ, νυμφάων* καὶ *νυμφέων, πρωτοπαγεῖς* καὶ *νεοτευχέες* κλπ., οὕτω καὶ ὡς πρὸς ταῦτα ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι παράκεινται ἀλλήλοις προϊόντα διαφόρων χρόνων, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, πλειότερα περὶ τούτων ἐν τῷ Περὶ τοῦ ϝ κεφαλαίῳ.

Οἱ Γραμματικοὶ μνημονεύουσι πολλάκις ὡς Αἰολικὰ *στένvος, κένvος, ξένvος, ἔννεκα, δέρρα, περράτων* κλπ. (πρβλ. καὶ

ἕννεκα παρὰ Θεοκρ. ΚΗ' 13)· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἠπατήθησαν ὑπὸ τῶν φαινομένων ἐν οἷς τὸ διπλοῦν *νν*, *ρρ*, προελθὸν ἐκ τοῦ *ρj*, *ρσ*, *νj* ἢ *νσ* ἀντεστοίχει τῷ ἁπλῷ τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς, οἷον *κτέννω κτείνω*, *ἔμεννα ἔμεινα* κτλ., ἐντεῦθεν καθολικεύοντες ἐνόμισαν ὅτι ἐλέγετο καὶ *ξεῖνος ξέννος*, *στεινὸς στέννος*, *εἵνεκα ἕννεκα*, *δειρὴ δέρρα*, *πείρατα πέρρατα* κλπ. Ἀλλὰ παρ' αὐτὰ ἀναγινώσκεται *ἔνατος*, *ἕνεκα*, *Προξεναία*, *κόρα*, *Ἀνόδικος*, *ἀνομένω*, *γόνα*, *μόνα*, *δέρα*, *ἄραος*, *περάτων* κλπ. (Τὸ παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι ποιηταῖς *περάτων*, *ποικιλοδείρων*, *οὔρεσι*, Θεοκρ. *εἴριον* ἐλέχθησαν κατὰ μίμησιν Ὁμηρικήν, πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 100). Οἱ Γραμματικοὶ ἄρα τοιαῦτα διδάσκοντες εἶναι οὕτως ἀναξιόπιστοι ὅσον εἶναι καὶ ὁ Καλλίμαχος καὶ Θεόκριτος τρέποντες τὸ ἐπικὸν *οὔρεϊ*, *οὔρεα*, *οὔρεσι* κττ. εἰς δῆθεν Δώριον *ὤρεϊ*, *ὤρεα*, *ὤρεσι*, κατὰ τὸ σχῆμα *κοῦρος - κῶρος*, *ἄγουσα - ἄγωσα*, *τοὺς πολλοὺς - τὼς πολλὼς* κλπ. Τὸ Θεσσαλ. *Γόννοι* (*Γοννέων*, *Γοννέως*) δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ νϜ ἀφωμοιοῦτο εἰς *νν* καὶ ἐσῴζετο ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ, διότι δύναται νὰ νοηθῇ ὅτι τὸ *νν* τοῦτο ἀνεπτύχθη ἐκ τοῦ ὑποκορισμοῦ τοῦ πληρεστέρου *Γονόεσσα* (Β 573) - *Γονοῦσα*, ὅπως ἐκ τοῦ *Πρώνασος* ἐγένετο *Προνάσιοι* καὶ *Πρῶννοι* (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 185). Περὶ δὲ τοῦ διπλοῦ *νν* ἐν τῷ *προξεννιοῦν προξεννίαν* ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 296.

Ἂν μόνον ὀδοντικὸν ἄφωνον πρὸ τοῦ -ς ἀποβληθῇ, δὲν γίνεται ἀντέκτασις, *χάρις*, *ἀσπίς*, *κόρυς*· τὸ δὲ *πούς* ἐλέχθη ἀντὶ *πώς*, πρβλ. Ἰνδ. pād, Λατ. pēs, ἤτοι ἡ ἀρχαία κατ' ἐκτένειαν (Τόμ. Α' σελ. 241) γενομένη ὀνομαστικὴ ἐκ τοῦ pódos-pōs *πὼς* ἐσώθη μὲν παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, ἐτράπη δὲ εἰς *πούς* παρὰ τοῖς Ἴωσι καὶ Ἀθηναίοις κατὰ τὸ *διδόντος - διδούς*, *ὀδόντος - ὀδοὺς* κλπ. καθ' ἃ καὶ εἰς *πὸς* ἐν ταῖς διαλέκτοις, πρβλ. *τρίπος*, *ἀελλόπος*, *πόρ*· ποὺς Λάκωνος, κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 473 *τὸς θεός*, *τὸς λαγός*, *εὐεργετὲς* κλπ.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΕΩΣ ΕΝ Τῌ ΛΑΤΙΝΙΚῌ ΓΛΩΣΣῌ

§ 6. *Φύσις τῆς ἀντεκτάσεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Καθ' ἃ ἀνωτέρω σελ. 449 εἴδομεν, ἡ ἀντέκτασις γίνεται φθίνοντος καὶ ἐξαφανιζομένου ὅλως τινὸς ἠχηροῦ καὶ διαρκοῦς φθόγγου. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα παρατηρεῖται, ὅτι ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ τὸ φαινόμενον τῆς ἀντεκτάσεως ἀπαντᾷ καὶ ἐν οἷς οὐδὲν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπόλλυται, οἷον cōnsol, īnfelix. Τοῦτο δ' ὄντως φαίνεται παράδοξον, ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει κατὰ τὰ εἰρημένα, ὁ χρόνος ὁ ἀπαιτούμενος εἰς σχηματισμὸν φθόγγου τινὸς δύναται νὰ ἐλαττῶται κατὰ μικρὸν καὶ ἐκλίπῃ ὅλως, προληπτικῶς καταναλισκόμενος εἰς πληρεστέραν καὶ ἐκτενεστέραν προφορὰν τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ φαίνεται ἄδηλον πόθεν ἐλήφθη ὁ χρόνος, δι' ὃν τὸ βραχὺ φωνῆεν κατέστη μακρόν. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἐλαττοῦται ἐν τῇ ἐκφωνήσει τὸ ἑξῆς ἡμίφωνον ἢ καὶ ἐκλείπει ὅλως, καὶ ὅτι ἀκριβῶς ὁ χρόνος ὃν ἀπόλλυσι τοῦτο, προστιθέμενος εἰς τὸν τοῦ βραχέος φωνήεντος ἐκτείνει αὐτό. Ἂν δὲ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐλάττωσιν ταύτην, τὸ ἡμίφωνον μὴ ἐξαφανίζηται, αἰτία εἶναι ἡ ἐκ νέου σύνθεσις καὶ ἐπανόρθωσις τῶν πεπονθότων (ἰδὲ κατωτέρω σελ. 480).

§ 7. *Πόθεν ἐγένετο ἡ ἀντέκτασις ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Ἡ ἀντέκτασις ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ἐγένετο τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀποβολῆς τοῦ s, ἢ μᾶλλον τοῦ ἠχηροῦ z, εἴτε μόνου εἴτε μετ' ἄλλου ἢ μετ' ἄλλων συμφώνων συμπεπλεγμένου, τὸ δὲ ἐκ τῆς συ-

στολῆς ἢ καὶ ἀποβολῆς ἐρρίνου, εἴτε μόνου εἴτε μετ' ἄλλου ἢ ἄλλων συμφώνων συνημμένου, τὸ δὲ τέλος ἐκ τῆς ἀποβολῆς ἢ συστολῆς τοῦ r. Τῶν φαινομένων δὲ τούτων ἄλλα μέν, οἷον τὰ ἀντεκταθέντα διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ s, εἶναι παλαιότερα, γενόμενα πρὸ τῶν χρόνων τῆς γραμματείας, ἄλλα δέ, οἷον τὰ διὰ τὸ n ἀντεκταθέντα, ἐν μέρει μὲν ἀρχαῖα, ἐν μέρει δὲ νεώτερα, γενόμενα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων.

§ 8. ***Ἀντέκτασις διὰ τὴν ἀπώλειαν s μόνου ἢ καὶ ἄλλων μετ' αὐτοῦ συνημμένων φθόγγων.*** Τὸ s ἢ μᾶλλον τὸ ἠχηρὸν z ἀποβάλλεται πρὸ τῶν ἠχηρῶν φθόγγων b, g, d, m, n, l, r, v, j μετ' ἀντεκτάσεως· πρβλ. πρῶτον τὰ ἀποβαλόντα ἁπλοῦν *s*, οἷον dūmus ἐκ dusmos, πρβλ. dusmo in loco παρὰ Φήστῳ, (τὸ dummetum παρ' Οὐεργιλ. διὰ διττοῦ mm ἐμφαίνει τὴν παλαιοτέραν βαθμῖδα, τὴν ἀφομοίωσιν ἐξ ἧς ἔπειτα ἡ ἀντέκτασις)· cānus ἐκ *casnos, πρβλ. Παιλιγν. casnar, καὶ cascus, pēnis ἐκ *pesnis, Ἑλλ. *πέος* ἀντὶ **πεσος* καὶ Ἰνδ. paşas, aēnos ἐξ *aes-nos (πρβλ. aer-is ἀντὶ aes-is, Ἰνδ. ayas ayas-as, Ὀμβρ. ahes-nes ἀφαιρ.), videsne, satisne - vidēn, satīn, καὶ διὰ τὸν ἰαμβικὸν ῥυθμὸν viděn, satĭn, prīmus ἐκ *prismos, Παιλιγν. prismu, cōmis ἐκ cosmis (Τόμ. Α' σελ. 111), pōno ἐκ *posno -*posino, sīdo ἐκ *sisdo - *ἵζω,* nidus ἐκ *ni-sd-os, pēdere pōdex ἐκ *pezdere, Σλαυ. pesdeti. Ἑλλ. *βδέω* ἐκ **π(ε)(σ)δεω,* īdem ἐξ isdem. egēnus ἐξ *eges-nos eges-tas, dīluo ἐκ *dis-luo, dī-ruo, dī-ripio, dī-rigo, dī-rumpo, dī-vello, dī-vergo, dīduco, dīgero, dīmitto, dīnumero, dīmico, dīripere, dījudicare. ōmen ἐξ osmen (Varro) pruīna ἐκ *prūvina ἐκ *prusvina, vēlum ἐκ *ves-lom (ves-tis).

β) Τὰ ἀποβαλόντα πλὴν τοῦ s καὶ ἄλλο τι, οἷον οὐρανικὸν c, g, gh πρὸ τοῦ s+l, πρβλ. *ax-la - āla (axilla), *paxlus - pālus (paxillus)[1]), tēla (*tex - la) καὶ tēlum (*tex-lum,

[1]) Τὰ εἰς illus-illa οἷον axilla, paxillus, maxilla, taxillus, pastillum παρὰ τὸ pānis, quāsillum παρὰ τὸ qualum, tonsillae παρὰ τὸ tōles κλπ. ἐγένοντο πρὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ *s* τούτου, διὸ καὶ ἔσωσαν αὐτό.

τὸ μεσάζον tellum ἐσώθη ἐν Γλωσσαρ.), subtīlis ἐκ *subtēlis ἐκ *sub-texlis, velum ἐκ *veghslom (veho), ēlīdo ἐξ *ex-laido, māla ἐκ *max-la (maxilla), tālus ἐκ *taxlus (taxillus), mūlus ἐκ *mugh-slos, πρβλ. μυχλὸς = λάγνος, ἐπιβήτωρ ὄνος· vīla ἐκ *vic-sla, ὅθεν καὶ vilicus, mantēle ἐκ *manu-tergsli (tergo) - *mantesli κττ.· ἢ τὰ ἀποβαλόντα ἔρρινον πρὸ τοῦ s+l, in s(t)locod - īlico, *hanslare - hālare (πρβλ. καὶ *an-henslo - anhēlo κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 103) καὶ *anslium - ālium, Σλαυ. anchati = ὄζειν, *scandsla - scāla, *tonsles - tōles, πρβλ. tonsillae, prēlum ἐκ *prem-slom, pro-tēlum ἐκ *pro-tens-lom, pīlum ἐκ *pins-lom καὶ pīla ἐκ *pinsla κττ.· ἢ οὐρανικὸν πρὸ τοῦ s+m, ἢ s+n sub-tēmen ἐκ -*tex-men, *lucsna - lusna (Πραινεστ. losna καὶ ἀρχ. Πρωσσ. lauxnos, Ζενδ. raoxsna) - lūna, *rac-sna - rāna, *lex-na - lēna (πρβλ. laxus), *sex-ni - sēni, *sexmestris - sēmestris, lāma ἐκ *lac-sma πρβλ. lacus, *ex-meritus - ēmeritus, *ex-nitor - ēnitor κττ.· ἢ ἔρρινον πρὸ τοῦ s+m ἢ s+n, *ters-mo - tēmo, trans-no - trāno, trans-meo - trāmeo, *ins-mus-īmus κλπ.· Πρβλ. ἔτι sūmo ἐκ *susmo -*subs-emo, (πρβλ. sur-emit ἀντὶ sus-emit, καὶ sus-que ἀντὶ *subs-que), καὶ sūrsum ἀπὸ *subs-vorsum, τὸ δὲ subs = Ἑλλ. *ὑψι-*, trāduco trāvehor, trājicio, ūvidus ūvesco ἐξ *uksvedus, āvello āveho, āverto κλπ. ἐξ abs-, ē-jicio, pānis ἐκ *past-nis, pōmerium ἐκ *post-moirium, ēbibo ἐξ *ex-bibo, cōnubium ἐκ *con-snubium, ēgredior ἐξ *ex-gredior κλπ.

§ 9. *Φαινόμεναι ἐξαιρέσεις τοῦ τεθέντος νόμου.* Ἐξαίρεσιν τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ τὸ Cămēna ἀπὸ τοῦ Casmēna (παρὰ Οὐάρρωνι καὶ Φήστῳ), ἔτι δὲ τὸ cămillus cămilla Cămillus Cămilla, ἂν ἡ παραγωγὴ τούτων ἐκ τοῦ casmillus (Casmilla παρὰ Οὐεργιλ. Αἰν. ΙΑ' 543) ἀληθεύῃ. Ἐπειδὴ δ' ὅμως εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅπου ἀρχαιόθεν ἦν πλὴν τοῦ s+ ἐρρίνῳ καὶ ὀδοντικὸν πρὸ τοῦ s, ἐκεῖ τὸ s διὰ τὸ ὀδοντικὸν παρέμεινεν ἄηχον καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐγένετο ἀντέκτασις, ἠχά-

σθῃ ὅτι ῥίζα τοῦ casmena ἦν kad, πρβλ. *κέκασ-ται κεκαδ-μένος*, Ἰνδ. çâçadānàs çâçadùr = διαπρέπειν, καὶ δὴ ἐγένετο *Cad-smenai - *Catsmenai - Casmenae ὅθεν Camenae. Ὁμοίως ἐτυμολογεῖται τὸ camillus ἐκ cad-smillos (πρβλ. *Κάδ-μος, Καδ-μίλος)*, ὅθεν casmillos - camillos πρβλ. *pet-sna - pesna (Φήστῳ) -penna, *at-snos - annos. Γοτθ. athn. Ἡ δὲ ἁπλοποίησις τοῦ mm εἰς m ἐν τῷ Camēna, camillus παρὰ τὸ penna, annus παραβάλλεται πρὸς τὸ *mad-mā - mamma (Ἑλλ. **μαδ-jὸς - μαζός*, **μαδ-τὸς - μαστὸς* καὶ **μαδ-θὸς - μασθός)*, ἀλλὰ mamilla, ob-mitto - *ommitto - ŏmitto, offa - ofella κλπ.

§ 10. *Ἀντέκτασις διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ* n. Τὸ n ἀπεβλήθη ἐν χρόνοις ἀρχαιοτέροις τῆς Ῥωμαϊκῆς γραμματείας ἐπὶ τῆς αἰτ. πληθ. τῶν ὀνομάτων, ἐντεῦθεν terrās, limōs, ignīs, ovīs, pedēs, portūs κλπ. ἀντὶ *terrans, *limons, *ignins, *pedens ἀντὶ *pedns, *portuns κλπ. Ὁμοίως ἀπώλετο πάλαι πρὸ τοῦ -gn, -cn, -sn κατὰ ἀνωτ. σ. 444 εἰρημένα· πρβλ. īgnis ἀντὶ *engnis, Ἰνδ. agnis ἀπὸ *ngnis, co(n)gnosco, cognomen. cōniveo ἐκ *concniveo, *concnitor-conītor, *concnecto-cōnecto (πρβλ. gnitor gnixus παρὰ Παύλῳ Φήστῳ), quīni ἐκ *quinc-ni, cognatus, ignosco ignominia ignarus, cōnubium ἀντὶ *con-snubium ἀρχ. Σλ. snubiti, ὁμοίως ἐπὶ τῆς ὀνομ. sanguis ἀντὶ *sanguins (πρβλ. δελφίς, ἀκτίς, ῥὶς ἀντὶ δελφὶνς κλπ.).

§ 11. *Ἀντέκτασις διὰ τὴν συστολὴν τοῦ* n. Καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' σελ. 114 ἐλέχθη, ἤδη ὁ Κικέρων παρατηρεῖ ὅτι τὸ consol, conficere, insanus, inferos κλπ. ἐξεφωνοῦντο μετὰ μακροῦ φωνήεντος ō, ī πρὸ τοῦ n τοῦ con καὶ in. Ἀλλὰ καθολικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἐκτείνεται τὸ φωνῆεν, ἐὰν μετ' αὐτὸ ἕπηται n +s, ἢ +f, εἴτε ἐν ἀρχῇ εἴτε ἐν μέσῳ εἴτε ἐν τέλει τῆς λέξεως. πρβλ. mōns, fōns, frōns, crescēns *Κρήσκη(ν)ς*, prudēns *Προύδη(ν)ς*, sapiēns *σαπίηνς*, clemēns *Κλήμης*, cōnstāns *Κωνσταντῖνος*, cōnsul *κώνσουλ κωνσίλιον*, vēnsica, famōnsus *φάμωσσα*, Megalēn-

sia, Hortēnsius, forēnsis, potēns-*πότηνς*, Agrippinēnsis *Ἀγριππινῆνσις, Τατιῆνσις, Λουκερῆνσις*, īnsanire, īnfra, īnferi κλπ.

Ἡ ἔκτασις δ'αὕτη τοῦ φωνήεντος πρὸ τοῦ -ns, -nf ἑρμηνεύεται φυσιολογικῶς ὧδε: Γνωστὸν ὅτι τὰ σύμφωνα n, s, f εἶναι συγγενῆ, μάλιστα τὸ s καὶ n, ἅτε διὰ τῶν αὐτῶν σχεδὸν φωνητικῶν ὀργάνων σχηματιζόμενα (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 141), εἶναι δὲ γνωστὸν ἐξ ὧν εἴπομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 146-7, ὅτι ὅταν ἔχωμεν ν' ἀπαγγείλωμεν ἀλλεπαλλήλως δύο ὁμοίους φθόγγους, τότε ἀντὶ τῶν ἀπαιτουμένων δύο ὁμοίων κινήσεων τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ἀρκούμεθα πολλάκις χάριν εὐκολίας ἐν τῇ μιᾷ. Οὕτως ἡ ἄρθρωσις τοῦ n ἀπαιτεῖ τὴν πρόσαψιν τῆς γλώσσης εἰς τὰ φατνία, ἡ δὲ τοῦ s τὴν βραχεῖαν ἀπομάκρυνσιν ἀπ' αὐτῶν· ἀπὸ τῆς ἀρθρώσεως ἄρα τοῦ προηγουμένου φωνήεντος ἡ γλῶσσα τὴν ἑτέραν μόνον τῶν ἀπαιτουμένων κινήσεων ἐκτελοῦσα φέρεται ἀμέσως ἐπὶ τὴν ἄρθρωσιν τοῦ s. Ἡ δὲ παράλειψις τῆς πρσσάψεως αὐτῆς εἰς τὰ φατνία καὶ δὴ ἡ μὴ ἔμφραξις τοῦ στόματος ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸ προηγούμενον φωνῆεν νὰ ἀπαγγελθῇ καὶ σαφέστερον καὶ διαρκέστερον, ἤτοι νὰ ἐκταθῇ. Ὁμοίως πως ἔχει καὶ τὸ nf.

Εἶναι δ' ἄξιον σημειώσεως ὅτι πολλὰ τούτων ἐμφανίζουσι σάλον ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, οἷον consol καὶ cosol, censor καὶ cesor, foresis, atresis = atriensis, castresis *Καστρησία*, trasitus, pesa, impesa, conpresa καὶ conprenso, consesu καὶ cosensu, mesa, meses καὶ messes, mesor, mostrat, sposus, traslatus, masuetae, cesuere, coservet, constas, infas, vives, clies, innoces, bibes, iferos, ifer, ifra, iventa κλπ., καὶ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις πάμπολλα, οἷον vessīca, cojux, coiicere, coiiectura, novies, quoties κλ. Ὑπῆρχον μάλιστα οἱ διδάσκοντες ὅτι λεκτέον milies, centies, decies, ἀλλὰ totiens, quotiens, ὁ δὲ Μάριος Οὐικτωρῖνος συνιστᾷ τοὺς εἰς -ōsus τύπους, ἀποβάλλει δὲ τοὺς εἰς -onsus, ἐξ ὧν πάντων δηλοῦται ὅτι ἐπεκράτει σάλος.

Ἀλλὰ διατί ὁ σάλος οὗτος; Πρὸς τοῦτο λέγομεν ὅτι ὁμαλὸν

καὶ ἐπὶ τούτων ἦν ἡ μεγάλη συστολὴ καὶ ἀποβολὴ τοῦ n πρὸ τοῦ s, ὅπως καὶ ἐν τοῖς κατειλεγμένοις ἐν § 10, καὶ τοῦτο ἀληθῶς ἐγίνετο ἐν τῷ συνήθει λόγῳ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς δοκίμους χρόνους, διὸ καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν Οὐηλ. Λόγγου ὁ Κικέρων ἔλεγε foresia hortesia Megalesia. Πάντως ἡ ἀτελὴς ἐν τῷ συμπλέγματι ns προφορὰ τοῦ n καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ συνημμένη μακρότης τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος ἐγένετο αἰτία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ n ἐν τῷ thensaurus, Chersonensus, Scaptensula, Onensimus, (Atlans καὶ Athamans παρετυμολογίᾳ). Ἡ δὲ τοῦ n διατήρησις αἰτίαν ἔχει α' μὲν τοῦτο ὅτι ἐπηνωρθοῦτο ἐκ τῶν ἄλλων πτώσεων, οἷον montis monti montem, habentis, ὅθεν καὶ mons, habens κλπ., ἢ ἐξ ἄλλων τύπων οἷον defendo defendis κττ., ὅθεν καὶ defensor defenstrix, scando, ὅθεν καὶ scansum, pendo ὅθεν καὶ pensum κλπ., ἢ ἐξ ἄλλων συνθέτων, οἷον conduco, indico ὅθεν καὶ consumo, consero, confero, insero, infero κλπ. Ἐτελεῖτο ἄρα ἐπὶ τούτων διαρκῶς σύνθεσις ἐκ νέου, καὶ τὰ συστατικὰ τῆς συνθέσεως ἦσαν αἰσθητὰ καὶ οὐ συνεδέοντο οὕτω στενῶς, ὅπως ἐντὸς λέξεως. Ἐντεῦθεν ἐν ταῖς Ῥωμανικαῖς γλώσσαις ἄλλως διατίθεται τὸ ns ἐν τοῖς μετὰ τῶν προθέσεων συνθέτοις καὶ ἄλλως ἐντὸς λέξεως, πρβλ. mese, formoso ἀλλὰ enfant, ensemble, insegna κλπ. Ὁμοίως φαίνεται εἰσελθὸν τὸ ἔρρινον ἀπὸ τῶν ἀπολύτων εἰς τὰ τακτικὰ εἰς -censimus-censumus παρὰ τὰ εἰς -cesimus-cesumus, οἷον *vicenti - vicensumus καὶ vicesumus, triginta tricensumus καὶ tricesumus, quadraginta - quadragesimus καὶ quadragensimus quinquagesimus, sexagesimus κλπ. παρ' ὧν καὶ τὸ g ἐλήφθη.

Ἔπειτα, ἐπειδὴ καὶ ἐν λέξεσιν ἢ τύποις μεμονωμένοις ἀπαντᾷ τὸ n πρὸ τοῦ s, οἷον ἐν τοῖς εἰς -ensis - onsus, ἀνάγκη νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι τὸ n τοῦτο ἐξεφωνεῖτο εἰ καὶ ἀσθενῶς ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ δὴ καὶ ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι ἤρξαντο νὰ ἐπιμελῶνται τῆς ὀρθογραφίας, διὸ καὶ ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ δήλωσις αὐτοῦ. Βραδύτερον δὲ παρεσιωπήθη καὶ ἐπὶ Κικέρωνος, καθ' ἃ εἴδομεν, δὲν ἠκούετο ἐν τῷ συνήθει λόγῳ, ἀλλ' ἐν τῇ γραφομένῃ διετηρεῖτο ὁπωσδήποτε.

Ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς ἐπιρρήμασιν εἰς -iens - iēs οἷον sexiēns, quinquiēns, septiēns, octiēns, noviēns, deciēns, viciēns, triciēns, quadragiēns, quotiens, totiens κλπ. φαίνεται ὅτι σῴζεται τὸ n πρὸ τοῦ -s ἐν τέλει λέξεως, εἰ καὶ ἄλλοι τύποι ἔχοντες τὸ n δὲν ὑπάρχουσι, καὶ δὴ ταῦτα ἔδει νὰ κανονισθῶσιν ὁμοίως ταῖς αἰτιατικαῖς πληθυντικαῖς. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον τοῦτο ἑρμηνεύεται διὰ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι ἐν τούτοις δὲν ἦτο τὸ -ns ἐξ ἀρχῆς τελικόν, ὅπως ἐν ταῖς αἰτιατικαῖς πληθυντικαῖς, ἀλλ' ὅπως ἐκ τῆς τῶν Ἰνδῶν γλώσσης διδασκόμεθα, τὸ -ṇt· πρβλ. Ἰνδ. kíyat = ὀλίγον, íyat = τοσοῦτον. Ἐλέγετο ἄρα ἀρχαιόθεν ἐν τῇ Ἰταλικῇ γλώσσῃ *sex-i̯ṇt ὅθεν *sexient - sexiens τοῦ τελικοῦ -t εἰς -s τραπέντος, ὅπως καὶ ἐν τῷ οὐδετέρῳ ferens, habens κλπ.

Ὅπως ἐν τοῖς εἰρημένοις οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις ἡ συστολὴ τοῦ n ἐπήνεγκε τὴν ἔκτασιν τοῦ προηγουμένου φωνήεντος. Οὕτως εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 443, ὅτι ἐξετείνετο τὸ βραχὺ φωνῆεν πρὸ τῶν συμπλεγμάτων n+ct, n+cs, οἷον ūnctus, ūnctito, sānctus, quīnctus (Κόειντος) Quīntilius, quīncti, quīn(c)decim, jūnxit, jūnctus, defūnctis κττ.· ἀληθῶς ἐξεφωνεῖτο jūₙxi, jūₙctus quīₙctus κλπ.

Ὁμοίως ἐκτείνεται τὸ φωνῆεν καὶ πρὸ τοῦ συμπλέγματος n+qu̯, οἷον propīnquos, ἔτι δὲ ἐν τῷ anti(n)quos, obli(n)quos, ἐν οἷς ἀληθῶς καὶ συνεστάλη μέχρις ἐξαφανίσεως, ὅπως καὶ πρὸ τοῦ -gn, -cn, īgnis, quīni. Γίνεται ἄρα ἀντέκτασις διὰ τὸ n, ὅπου n+s, cōnsul, ovis, pontes, sanguīs, aliōs, *pedn̥s-ēs, n+f, īferos cōfero, n+cn, quīni, cōn(cn)īveo, conītor, nc + συμφ., quīnctus, Κόειντος, ūnctus, sanctus, defūnctus, n+gn, ignarus, īgnotus, īgnominia, īgnis, īgnōscere, n+sn, cōnubium.

§ 12. *Ἀντέκτασις δι' ἀπώλειαν ἢ συστολὴν τοῦ r.* Πολλάκις τὸ r καὶ πρὸ ἄλλων φθόγγων καὶ μάλιστα πρὸ τοῦ διττοῦ ss συνεστέλλετο ἐν τῇ προφορᾷ. Ἐντεῦθεν ἐνιαχοῦ ἐξεβλήθη ὅλως καὶ ἐκ τῆς γραφῆς, ἐν τοῖς πολλοῖς δ' ὅμως γράφεται· πρβλ. sordes, Γοτθ. swarts καὶ *suard-tom -*suarssum-suāsum=κηλίς·

*dort- som -*dorssom - dorsum, ἀλλὰ dossuarius dossum παρὰ Οὐάρρωνι. Οὕτω παραδίδονται μετὰ μακροῦ φωνήεντος quārtus, fōrmas fīrmus, ōrnamentum, ōrno ōrdo (ἀλλ' Ἑλληνιστὶ μετεγράφετο *ὀρδινάριος* καὶ *ἐξτραορδινάριος*), ōrcus, fōrtunatus, libērtus κτλ. Φαίνεται ἄρα ὅτι, ὅπως ἀνωτ. σ. 480 τὸ n πρὸ τοῦ s, οὕτω καὶ τὸ r πρὸ τοῦ s ἐξεφωνεῖτο σφόδρα ἀσθενῶς, τοῦτο δὲ συνεπήγετο ἔκτασιν τοῦ πρὸ τοῦ r φωνήεντος καὶ τοῦ s, ἤτοι prōrsum, rurrsum, dorsum κλπ., ἢ dōssum, prōssum κλπ., καὶ ἐν μὲν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις ὅτε μικρὸν καθόλου ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἀκριβοῦς παραστάσεως τῶν ἀκουομένων φθόγγων, ἐκφωνούμενον ἀσθενέστερον παρελείπετο πολλάκις ἐν τῇ γραφῇ τὸ r, διὸ suāsum, ὃ μόνον παρὰ Πλαύτῳ, ἐν τοῖς μετέπειτα δὲ καίπερ ὁμοίως ἐκφωνούμενον ἐγράφετο τὸ r, ἡ δὲ ἔκτασις παρελείφθη. (Ὅτι τὸ lanterna ἐκ τοῦ *λαμπτῆρα* ἐγένετο κατ' ἀντέκτασιν lāterna, εἶναι παντάπασιν ἀπίθανον. Ἡ λέξις ὡς ξένη ὑπέκειτο εὐκόλως τῇ παρετυμολογίᾳ, ἐντεῦθεν παρητυμολογήθη ὡς πρὸς τὴν λήγουσαν κατὰ τὸ luc-erna, πιθανῶς δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν κατ' ἄλλην τινὰ Λατ. λέξιν· σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐπειδὴ τὰ ἄριστα ἀντίγραφα ἔχουσι lanterna, οὐδεὶς δύναται νὰ γινώσκῃ, ἂν ἀληθῶς ποτε ἐλέχθη ἄνευ τοῦ n μετὰ μακροῦ a ἐν τῇ ἀρχούσῃ συλλαβῇ).

§ 13. *Φαινομένη ἀντέκτασις διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ h, bh, gh.* Ἄλλοτε ἐδιδάσκετο ὅτι διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ h ἐπεγίνετο ἀντέκτασις, ὃ φαίνεται ἀντιβαῖνον πρὸς τὰ εἰρημένα ἐν σελ. 449 καὶ 481, ὅτι διαρκὴς καὶ ἠχηρὸς φθόγγος ἀνάγκη νὰ ἐξαφανίζηται, ἵνα γίνηται ἀντέκτασις· ἀλλ' ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι τὸ g καὶ τὸ d ἀφομοιοῦται ἑπομένῳ i̯, οὕτω δὲ ἁπλοποιουμένων τῶν δύο ii παράγεται δίφθογγος, πρβλ. sĕges ὅθεν *seg-i̯a - seiia Seia, radius - *radi̯a - raiia, *ped-i̯or (ἐκ ῥίζης ped, πρβλ. Ἰνδ. pad-yatē = πίπτει, ἀπόλλυται) -peiior, *trog-i̯a - troiia κλπ., διὰ τοῦτο ᾐκάσθη ὅτι καὶ ἐν τῷ aiio, maiior τὸ ῥιζικὸν σύμφωνον ἦν g (πρβλ. ad-agium) καὶ δὴ ὅτι οὐδεμία κατ' ἀλήθειαν ἐγένετο ἀντέκτασις (pĕior μετὰ βραχέος e ἀπαιτοῦσι καὶ αἱ Ῥωμανικαὶ γλῶσσαι),

ἀλλ' ὅτι τοῦ συμφώνου ἀφομοιωθέντος τῷ ἑξῆς ἰ ἐγένετο aiio, maiior, ἤτοι παρήχθη δίφθογγος. Περὶ τούτων ἰδὲ τὸ Περὶ τῶν ἡμιφώνων κεφάλαιον.

Ἀντεκτασιν παραδέχονταί τινες καὶ ἐν ὀλίγαις λέξεσιν, ἐξ ὧν κατὰ τὴν παραδεδεγμένην ἐτυμολογίαν ἐξεβλήθη Ἰαπετικὸν δασὺ bh, gh (Ἰταλ. χ), οἷον glūma παρὰ τὸ glūbo γλύφω, cacūmen ἀπὸ *cacubhmen Ἰνδ. kakŭbh = κορυφή, trāma ἀπὸ *traχma, trăho. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ u εἶναι μακρὸν καὶ ἐν τῷ glubo, οὐδὲν ἀναγκάζει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐξετάθη κατ' ἀντέκτασιν ἐν τῷ gluma, διότι ἠδύνατο νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἀρχαιόθεν ἐκ τοῦ ou ὅπως τὸ ῥῆμα ἐκ τοῦ eu, πρβλ. *ἀλείφω ἀλοιμμός, εἶμι - οἶμος οἴμη* κτλ. Τόμ. Α' σελ. 245. Ὁμοίως κεῖται τὸ ὄνομα trāgula μετὰ μακροῦ a, δῆλον ἄρα ὅτι ἐξ ἀρχαίου *trāga ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ τὸ *trāg-ma-trāma. Οὐδεμία ἄρα ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ἀντέκτασιν τοιαύτην ἀντιβαίνουσαν φυσιολογικῶς εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ φαινομένου τούτου.

§ 14. *Φαινομένη ἀντέκτασις δι' ἀπώλειαν* v. Καθ' ὃν τρόπον εἴδομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἐκ τῆς ἁπλοποιήσεως τῶν δύο ii τῶν ἐξ ἀφομοιώσεως προελθόντων, οἷον *agio - aiio, *pedior - peiior κλπ. προέκυπτε δίφθογγος ai, οὕτω καὶ τοῦ uu, ἐν οἷς ἐκ συγκοπῆς φωνήεντός τινος προῆλθεν, τὸ ἕτερον u συνήφθη μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος εἰς δίφθογγον, διὸ *moui-uai, *caui-uai, *noui-uai,*faui-uai κλπ., ὅθεν mouuī, cauuī, nouuī, fauuī, lauuī, juuuī κλπ., ἀνθ' ὧν γράφεται movi cavi κλπ. μετὰ μακροῦ τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος, εἰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ἄγνωστον ἂν ὄντως ἐξετείνετο καὶ μὴ μᾶλλον ἐσυλλαβίζετο cou/ui mou/ui κλπ.· πρβλ. τὰ τῆς Ἑλληνικῆς *Δαμμάτηρ, ναῦλλον, εἰσσαγωγήν, ξυννόντι, ἀνταποδιδῶσσα* κτλ., περὶ ὧν ἔσται ὁ λόγος ἐν τῷ Περὶ συλλαβισμοῦ. Ὁμοίως ἐγένετο τὸ *magevolo-*magvolo-*mauuolo - măuolo, ὅθεν mālo κατὰ συναίρεσιν, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 369.

§ 15. *Ἀντέκτασις ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Τὸ φαινόμενον τῆς ἀντεκτάσεως ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ μόνον διὰ

τὴν ἀποβολὴν τοῦ s ἢ μᾶλλον τοῦ z· πρβλ. nīdas = nīdus, Ἀρμεν. nist καὶ ἀρχ. Γερμ. nest, sīdati sīdo *ἵζω*, ἐκ *sizdati, hēdas = ὀργή. Γερμ. geist, ēdhi (Ζενδ. zdī) ἀπὸ es-dhi *ἴσθι*, mīdhás καὶ Ἑλλ. *μισθός*, vahati = vehere καὶ παθητ. μετοχὴ ūdhá ἤτοι *uzh-ta κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ΠΕΡΙ ΕΠΕΝΘΕΣΕΩΣ

§ 1. *Τί ἐστιν ἐπένθεσις καὶ πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ.* Ἐπένθεσιν λέγομεν τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ τὸ ἡμίφωνον ἰ (οὐχὶ τὸ τέλειον φωνῆεν *i*) φαίνεται μεταπηδῆσαν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἀμέσως προηγουμένην συλλαβήν, ἔνθα συναλείφεται μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ φωνήεντος. Φαίνεται ὅτι συναπτόμενον στενῶς καὶ ὡς εἰπεῖν συγχωνευόμενον τὸ ἰ μετὰ τοῦ προηγουμένου συμφώνου ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις τοῖς πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς διαλέκτους μετέβαλλε τὴν φύσιν αὐτοῦ, (ὅπως βλέπομεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῇ, ὅταν μετὰ τὸ *λ, ν, ρ* ἕπηται ἰ συνενούμενον αὐτοῖς, οἷον *καλλιά, ἐννιά, μεριὰ* κλπ., καὶ ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνεδέθη καὶ συνεχωνεύθη καὶ μετὰ τῶν ἄλλων συμφώνων, οἷον **ἁρπαγ-ἰω - ἁρπάζω, *πρακ-ἰω-πράσσω, φθεριω - φθέρρω - φθήρω - φθείρω* κλπ.)· κατὰ μικρὸν δ' ὅμως τὸ μὲν ἡμίφωνον ἰ ἀπὸ τῆς μετὰ τὸ σύμφωνον θέσεως αὐτοῦ μετετέθη ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ, τ. ἔ. προληπτικῶς ἐσχηματίσθη ἡ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἡμιφώνου ἀναγκαία ἄρθρωσις πρὸ τοῦ συμφώνου· οὕτω δὲ ἐκφωνηθὲν αὐτόθι ἐγγὺς φωνήεντος τὸ ἡμίφωνον τοῦτο

συνηλείφθη μετ' αὐτοῦ, τὸ δὲ σύμφωνον ἐκλιπόντος τοῦ μετ' αὐτὸ ἡμιφώνου ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ φύσιν. Τὸ φαινόμενον δύναταί τις νὰ νοήσῃ, ἂν ἐκφωνήσῃ προσηκόντως τὰς σειρὰς τάσδε : **φάνι̯ω* (ὅπως *'Αννι̯ὼ*) καὶ *φάι̯νω* (ὅπως *Χάϊδω*), **μόρι̯α* (ὅπως *ἀρι̯ὰ*) καὶ *μόι̯ρα* (ὅπως *βόηϑα, κορόι̯δο*) κλπ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι σήμερον σύνηθες ἐν Μάνῃ ἐν τῷ δήμῳ Λαγείας, ἔνθα λέγεται *Μαϊρά, μαστοϊρά, μαγεϊρά, μαϊτά, νοϊτά, χωι̯ρά, χωι̯ρό, νταϊλάνι, λαϊδά* κλπ. (πρβλ. Γλωσσολογ. Μελε- Τόμ. Α' σελ. 227).

§ 2. *Ὅροι τῆς ἐπενθέσεως.* Εἴδομεν ὅτι τὸ ἐπεντιθέμενον ὀφείλει νὰ εἶναι ἡμίφωνον *i̯*, οὐχὶ δὲ φωνῆεν τέλειον *ι*, δῆλον ἄρα ὅτι ἡ ἐπένθεσις ἐγένετο ἐν χρόνοις παλαιοτάτοις, ὅτε ἐσῴζετο ἔτι τὸ ἡμίφωνον *i̯* 'Εντεῦθεν λέγεται **μακαρι̯α-μάκαιρα*, ἀλλὰ *μακάριος μακαρία*, **κονι̯ος-κοινός*, ἀλλὰ *φόνιος* κλπ. Διὰ τοῦτο δὲν γίνεται ἐπένθεσις, ἂν μὴ μετὰ τὸ *ι* ἕπηται ἄλλο φωνῆεν, φορεὺς τῆς συλλαβῆς, ὥστε νὰ δύνηται τὸ *i̯* νὰ μένῃ ἡμίφωνον. Οὗτος ἄρα εἶναι ὁ πρῶτος ὅρος τοῦ φαινομένου.

β) ὅρος αὐτοῦ εἶναι ὅτι τὸ πρὸ τοῦ ἡμιφώνου *i̯* σύμφωνον δὲν δύναται νὰ εἶναι οἱονδήποτε, ἀλλὰ μόνον τὸ *ϱ*, τὸ *ν*, τὸ *μ*, τὸ F, ἴσως καὶ τὸ ς, οὐχὶ δὲ τὰ κλειστὰ σύμφωνα· πᾶσαι ἄρα αἱ ἐτυμολογίαι ὅσαι ἄλλοτε προεφέροντο καὶ ἐστηρίζοντο ἐπὶ ἐπενθέσεως παρὰ τὰ ἄφωνα εἶναι πλημμελεῖς. Πρβλ. **χάρι̯ω-χαΐρω*, **μανι̯ομαι-μαΐνομαι*, avi-s **αFι̯ετὸς-αἰFετός*, **ευρεFι̯α-εὔρεῖα*, **λελυκυσι̯α-*λελυκυῖσα-λελυκυῖα*, com *κομι̯ὸς-κοινός*, *χλαμὺς *χλαμι̯α-χλαῖνα* κλπ.

γ) Τὰ πρὸ τοῦ ἡμιφώνου φωνήεντα, μεθ' ὧν συνάπτεται τὸ μεταπηδῆσαν ἡμίφωνον, δὲν δύνανται νὰ εἶναι μακρά, ἀλλὰ μόνον βραχέα (πρβλ. 'Αθηνᾶς Τόμ. Η' σελ. 470). δ) Δὲν γίνεται ἐπένθεσις, ἂν τὸ πρὸ τοῦ *ϱ* καὶ τοῦ *ν* φωνῆεν εἶναι *ε* ἢ *ι* ἢ *υ*, ἀλλὰ μόνον ἂν *α* ἢ *ο*, διὸ λέγεται μὲν καὶ ὑπὸ τῶν Αἰολέων *χαίρω μοῖρα, ἑταίρα, μέλαινα, μαινόλᾳ, κοῖνος* κλπ., οὐχὶ *χάρρω, μόρρα, μαννόλᾳ, κόννος*, ἀλλ' *οἰκτίρρω, ὀδύρρομαι, ὀλο-*

φύρρομαι, ἀέρρω, ἀγέρρω, κτέννω, κλίννω κλπ. Δῆλον ἄρα ὅτι ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἐγένετο ἐπένθεσις, ἐν δὲ τοῖς δευτέροις ἀφομοίωσις, καὶ ἔπειτα ἀντέκτασις ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις.

Οὕτως ἑρμηνεύονται τὰ ῥήματα *γαίω, δαίω, καίω, κλαίω* δι' ἐπενθέσεως παρὰ τὸ F ἤτοι ἐκ **γαF-ἰω* (πρβλ. gau-deo ἀντὶ *gavideo), **δαF-ἰω* (πρβλ. *δαυλός, δεδαυ-μένον*), **καF-ἰω* (*καύσω*), **κλαF-ἰω* (*κλαύσομαι*), **γραF-ἰα* (*γραῦ-ς*)-**γραιFα - γραῖα*, **ΠοτειδαFἰα - Ποτείδαια· -βοιος* (*ἐννεάβοιος ἑκατόμβοιος*) ἀντὶ -**βοF-ἰος, *ΕυβοF-ἰα, *ΠεριβοF-ἰα-Εὔβοια, Περίβοια, *ευνοF-ἰα-*ευνοιFα - εὔνοια, * ευπλοF-ἰα - * ευπλοιFα - εὔπλοια, ἀμοF-ἰὰν - ἀμοιFὰν* ἐν ἐπιγρ. Κορίνθου (πρβλ. *ἀμεύ-σασθαι·* ἀμείβεσθαι, διελθεῖν, περαιώσασθαι, *ἀμευσι-επής·* διαλλάσσουσα καὶ ἀμειβομένη τοῖς λόγοις), *διάμοιος*, ὁ ἀντ' ἄλλου διακονῶν ἐκ **διαμοF-ἰος, *αFι-ετος - αἰFετός*, πρβλ. *αἰβετός·* ἀετὸς Περγαῖοι· καὶ **αFἰ-ωνὸς -*αιFωνὸς* ἀφομοιώσει **οἰFωνὸς - οἰωνός*. Οἱ τοῦ θηλυκοῦ τύποι εἰς *-εῖα* τῶν εἰς *-υς* ἐπιθέτων, οἷον *εὐρεῖα, γλυκεῖα, ἡδεῖα, ὠκεῖα* κλπ. προῆλθον ὡσαύτως κατ' ἐπένθεσιν ἐκ παλαιοτέρων **ευρεFἰα, *ἁδεFἰα* κλπ., πρβλ. Ἰνδ. urvī, svādvī κλπ., διὸ καὶ δὲν διαλύονται παρ' Ὁμ., ὅπερ ἴσως θὰ παρετηρεῖτο, ἂν προήρχοντο ἐκ συναιρέσεως κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω σελ. 346 κέξ. Ὅτε τὸ πρὸ τοῦ F φωνῆεν ἦν *ι*, τότε τὸ ἐπεντιθέμενον ἡμίφωνον συνήπτετο μετ' αὐτοῦ, οὐχὶ εἰς δίφθογγον ὅπως ἐγίνετο μετὰ τοῦ *α, ο, ε*, ἀλλ' εἰς μακρὸν *ι·* πρβλ. *διFἰος - δῖος*. (Ὁμοίως ἐγένετο ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι πρὸ τῶν καταλήξεων *-ος -ι* κλπ. ἐπένθεσις τοῦ ἡμιφώνου *ἰ* ἐν τῷ **παFἰὸς -*παιFός, *παFἰὶ -*παιFὶ* (πρβλ. *παυίς, παFίδι* Βοιωτ. ἐπιγρ.) κλπ., ὅθεν παρ' Ὁμήρῳ ἡ μὲν ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ ἔχουσι τὸ *αι* διαλελυμένον ἔτι, αἱ δὲ ἄλλαι πτώσεις εἰς μίαν συλλαβὴν ἡνωμένον, *πάϊς πάϊ* ἀλλὰ *παιδὸς παιδὶ παῖδα*. Ὁμοίως ἀναγινώσκεται καὶ ἐν ταῖς Κυπρίαις ἐπιγρ. τὸ *παιδὶ παῖδες* κλπ. ἄνευ F μεταξὺ τοῦ *α* καὶ *ι*, εἰ καὶ ἐν Κύπρῳ τὸ F ἐσῴζετο μεταξὺ φωνηέντων· δῆλον ἄρα ὅτι ἐγένετο ἐπένθεσις καὶ οὕτω τὸ *αι* ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἐγένετο μο-

νοσύλλαβον. Βραδύτερον δὲ ἀνέκυψεν ὁ διὰ τοῦ *δ* σχηματισμός, ὅπως ἐν τῇ κλίσει ἔσται δῆλον. Ὁμοίως τῷ ***πάις πάι*** ἀλλὰ ****παι-Ϝ-ὸς*** ****παι-Ϝὶ*** κλπ. ἔχει καὶ τὸ ***ὄις ὄιν ὄϊς*** ἀλλ' ***οἰός, οἰῶν, οἴεσσι,*** ἤτοι ἐλέχθη κατ' ἐπένθεσιν ****οἰϜὸς*** ****οἰϜῶν*** ****οἴϜεσσι*** ἀντὶ ****οϜ***j***ὸς*** ****ὀϜ***j***ῶν*** ***οϜ***j***εσσι*** κλπ. Πρὸς δὲ τὸ ***δαὶς δαιδὸς*** κλπ. ἀπὸ ῥίζης ***δαυ-*** καὶ δὴ ****δαιϜ-ος*******δαιϜ-ι*******δαιϜ-α*******δαιϜ-ες*** κλπ. ἀντὶ ****δαϜ-***j***ὸς*******δαϜ-***j***ὶ*** κλπ., ἔπειτα δὲ ἀνεφάνη καὶ ἐν τούτῳ ὁ διὰ τοῦ *δ* σχηματισμός, ὅθεν ἐκ τῆς ἀρχαίας μὲν ὀνομαστικῆς ****δαϜ-ὶς δαῒς*** ἐσχηματίσθησαν αἱ παρ' Ὁμήρῳ σῳζόμεναι πτώσεις ***δαΐδων*** καὶ ***δαΐδας,*** ἐκ τῶν πλαγίων δὲ πτώσεων μετὰ τοῦ μονοσυλλάβου ***αι*** ἐσχηματίσθη νέα ὀνομαστικὴ παρ' Ἀττικοῖς ****δαΐς,*** ἐξ ἧς ***δᾴς,*** κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 240 - 1, καὶ περαιτέρω ***δᾳδὸς δᾳδὶ*** κλπ).

Τῆς παρὰ τὸ *σ* ἐπενθέσεως παραδείγματα πρῶτον αἱ μετοχαὶ εἰς ***-υῖα*** Ἰνδ. -uṣī, οἷον ***Ϝιδυῖα*** ἀντὶ ****Ϝιδυισα - Ϝιδυσ***j***α*** - *vidusja Ἰνδ. viduṣī, ***μυῖα*** ἀντὶ ****μυισα*** -****μυσ-***j***α*** Λατ. mus-ca. Ἔπειτα τὰ ῥήματα εἰς ***-αιω-αιομαι,*** ὧν χαρακτὴρ ἀποδείκνυται ὢν τὸ s, ***λιλαίομαι*** ἀντὶ ****λι-λασ-***j***ομαι,*** πρβλ. ***λάσ-τη*** πόρνη, ***λάσταυρος, λάστρις,*** lascivus, Γοτθ. lustus, ***μαίομαι (μάσσατο μαστὴρ μαστεύω ἐπίμαστος), ναίω*** (Ἰνδ. nas-atē), ***δαίομαι (ἐδάσσατο)· εἴην*** ἀντὶ ****εισην*** ἀπὸ ****εσ-***j***ην,*** Ἰνδ. s-yām, Λατ. siem, ***τοῖο λόγοιο*** ἀντὶ ****τοισο*******λογοισο*** ἀπὸ ****τοσ***j***ο*** ****λογοσ-***j***ο*** Ἰνδ. tasya, ***αἰδοῖος*** ἀπὸ ****αἰδοισος***-****αἰδοσ***j***ος, τελείω νεικείω ἀκείομαι*** κλπ. ἐκ ****τελεισω*** ****νεικεισω*** - ****τελεσ-***j***ω*** ****νεικεσ-***j***ω*** ****ακεσ-***j***ομαι*** κλπ., ***γεγονεῖα*** ἐκ ****γεγονεισα*** - ****γεγονεσ***j***α, ἀλήθεια*** ἐξ ****ἀλαθεισα*** - ****ἀλαθεσ-***j***α,*** ****ηριγενεσ-***j***α*** - ****ηριγενεισα - ἠριγένεια, Ἰφιγένεια,*******αναιδεσ***j***α*** - ****αναιδεισα - ἀναίδεια,*******ευκλεϜεσ-***j***α*** - ****εὐκλεϜεισα*** - ****εὐκλεεια - εὔκλεια, ἐμεῖο*** ἐξ ****ἐμειο*** - ****ἐμεσ***j***ο*** κλπ., ***κονίω*** ἀντὶ ****κονισω*** ἐκ ****κονισ-***j***ω*** κλπ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 396), ****ὀπυσ-***j***ω*** - ****ὀπυισω - ὀπυίω, ἀλυίω*** κλπ.

(Περὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν παραγομένων ἐξ ὀνοματικοῦ θέματος περατουμένου εἰς -ς ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἂν πρέπῃ νὰ ὑποτεθῇ ἐν αὐτοῖς παραγωγικὴ κατάληξις ***-***j***ος*** (πρβλ.****πεδ-jος - πεζός,*******αλjος-ἄλλος,*** ****μεθjος - μέσσος - μέσος),*** καὶ δὴ γένεσις τῶν περὶ ὧν ὁ

λόγος τύπων κατ' ἐπένθεσιν, ἡ κατάληξις *-ιος (οὐράν-ιος, ἄλ-ιος, χθόν-ιος* κλπ.) καὶ δὴ γένεσις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος τύπων διὰ συναιρέσεως μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ς· πρβλ. *γεραιός, γελοῖος, ἑρκεῖος, κνεφαῖος, αἰδοῖος, ἠοῖος, ἀφνειός, ὀνείδειος, κήδειος, ἐπέτειος, ὄρειος* κτλ. Ἐπὶ τῶν θηλ. εἰς *-υια, -εια,* τῶν ῥημ. εἰς *-αιω* (ἐξ *-ασἰω), -ειω,* ἐπὶ τῆς ἐν. γεν. εἰς *-οιο -ειο (ἐμεῖο, τοῖο)* ὑπῆρχεν ἀποδεδειγμένως ἀρχαιόθεν ἡμίφωνον καὶ δὴ ἐγένετο ἐπένθεσις. Πιθανώτερον δ' ὅμως φαίνεταί μοι ὅτι καὶ τὰ ἐπίθετα τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνοματικοῦ θέματος εἰς -ς ἐγένοντο διὰ τοῦ ἐπιθήματος *-ἰος* καὶ κατ' ἐπένθεσιν, ἐπειδὴ παρ' Ὁμ. δὲν ἀναγινώσκονται ἀσυναίρετα· (πρβλ. ἀνωτ. σελ. 346 κἑξ.).

(Ἐπ' ἴσης ὑπάρχει ἀμφιβολία ἂν καθόλου ἐγένετο ἐπένθεσις παρὰ τὸ σῳζόμενον ἔτι μεταξὺ φωνηέντων s, ἢ ἂν μετὰ τὴν τροπὴν αὐτοῦ εἰς Η, τὸ Ηἰ διετέθη ἄλλως. Ἀμφότερα τὰ φαινόμενα, ἥ τε ἐπένθεσις καὶ ἡ τροπὴ τοῦ s εἰς Η συνέβησαν ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, πρὸ τῆς διασπάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὰς γνωστὰς ἡμῖν διαλέκτους. Ἂν πρῶτον ἐτράπη τὸ s εἰς Η, ἀνάγκη νὰ ὑποληφθῇ ὅτι τὸ Ηἰ ἐγένετο ἰἰ καὶ τότε τὸ ἕτερον τούτων συνήφθη μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος εἰς δίφθογγον, ἤτοι τὸ ***ἀλαθεσἰα** ἐγένετο ***ἀλαθεΗἰα - *ἀλαθεἰἰα - ἀλήθεια,** ὅπως ἀνωτ. σελ. 488-9 εἴδομεν τὸ Λατ. aiio, peiior κλπ. Ἀποβλέπων τις εἰς τοῦτο ὅτι τὸ ἰ παρὰ τὸ s συνήφθη καὶ μετὰ τοῦ *ε* καὶ τοῦ *υ* εἰς δίφθογγον, παρὰ δὲ τὸ *ρ* καὶ *ν* οὐχί, καὶ ὅτι τὸ sἰ οὐχὶ εὐκόλως τρέπεται εἰς ss- ἰs, εὑρίσκει πιθανωτέραν τὴν μετὰ τὴν τροπὴν τοῦ s εἰς Η διάθεσιν τούτων καὶ δὴ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐπενθέσεως παρὰ τὸ s).

Παρὰ τὸ *ρ* προηγουμένου *α, ο,* γίνεται ἐπένθεσις πρῶτον ἐν πολλοῖς ῥήμασιν, οἷον *χαίρω, σκαίρω, αἴρω, ἀσπαίρω, καρκαίρω, μαρμαίρω* κλπ., ἔπειτα πολλαχοῦ, οἷον **ὄναιρον· ὄνειρον** Κρῆτες ἐκ τοῦ **ὄναρ,** καὶ **ὄνοιρον,** Λεσβ. παρὰ τὸ ***ὄνορ** ἀντὶ **ὄναρ** κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σ. 128-9, **κυπαίρω** παρ' Ἀλκμᾶνι ἀντὶ **κυπείρω, θαιρὸς** ἀντὶ ***θϝαρ-ἰὸς** ἐξ ἰσχυροτέρας βαθμῖδος τοῦ

θέματος *θυρ-*, πρβλ. Ἰνδ. dhvar καὶ Λατ. foras ἀντὶ dhuer- (ἰδὲ Τόμ. Α' σ. 257 κἑξ.), **μακαρἰα - μάκαιρα, *σφαρἰα - σφαῖρα, *μορἰα - μοῖρα* (πρβλ. *μόρος), *ἑταρἰα-ἑταίρα* παρὰ τὸ ἀρσ. *ἕταρος*. (Βραδύτερον ἐπλάσθη τοῦτο μὲν νέον θηλ. *ἑτάρη* ἐκ τοῦ *ἕταρος* παρ' Ὁμ., τοῦτο δὲ νέον ἀρσ. *ἑταῖρος* ἐκ τοῦ *ἑταίρα* (πρβλ. καὶ *Σφαῖρος* ἐκ τοῦ *σφαῖρα*, *Μέλισσος* ἐκ τοῦ *μέλισσα* κττ.), ὅτε καὶ ὁ χρόνος τοῦ *-ρα* καὶ ὁ τονισμὸς τοῦ *ἑταίρα* μετεβλήθη, πάντως παλαιότερον ἐτονίζετο, **ἕταιρᾰ* ὅπως *μάκαιρα*).

Ἐπένθεσις παρὰ τὸ *ν* γίνεται προηγουμένου *α*, *ο*, πρβλ. τὰ εἰς *-αινω* ῥήματα, οἷον *τεκταίνω*, *ἀφραίνω* (ἐκ **τεκτανἰω *ἀφρανἰω* καὶ ταῦτα ἐκ **τεκτῃ-ἰω *ἀφρῃ-ἰω*), ἔπειτα *φαίνω*, *σαίνω*, *ξαίνω*, *μαίνομαι*, *κραίνω*, *δραίνω*, *παπταίνω* κλπ. ἀντὶ **φανἰω*, **σανἰω*, **ξανἰω*, **μανἰομαι* κλπ. Τὰ εἰς *-αινα* θηλ., οἷον **ταλαν-ἰα *μέλαν-ἰα *τεκταν-ἰα, *γειταν-ἰα* ἀντὶ **τεκτῃ-ἰα *γειτῃ-ἰα, *λεϝαν-ἰα* ἀντὶ *λεϝῃ-ἰα* κλπ., ὅθεν *τάλαινα*, *μέλαινα*, *τέκταινα*, *γείταινα*, *λέαινα* κλπ., ὅθεν καὶ *κάπραινα*, *λύκαινα* κλπ.· *ἄγκοιναι* ἀντὶ *ἀγκονἰαι* πρβλ. *ἀγκών*.

Παρὰ τὸ *μ* γίνεται ἐπένθεσις ἐν ὀλίγοις τισίν, ἀλλὰ τὸ *μ* τρέπεται τότε πρὸ τοῦ *ι* εἰς *ν* (πρβλ. τὸ ἡμέτερον *κορμὶ-κορμνιάζω* = αἱμωδιῶ, οὕτω νῦν ἐν Κρήτῃ, ἀνθ' οὗ ἀλλαχοῦ *κουρνιάζω*)· πρβλ. *βαίνω* ἀντὶ **βαμἰω*, Γοτθ. qiman καὶ Ἰνδ. gam-ati. *χλαῖνα* παρὰ τὸ *χλαμύς*, **κομ-ἰος - κοινὸς* (com).

Καθ' ἃ εἴπομεν, ἂν τοῦ *ρ* καὶ *ν* προηγῆται φωνῆεν ἄλλο ἢ *α* καὶ *ο*, ἐπένθεσις δὲν γίνεται· τοῦτο δὲν εἶναι σαφές, ἄν τις ὁρμᾶται ἐκ μόνης τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἰων. διαλέκτου, ἐπειδὴ τὸ ἐκ τῆς ἀντεκτάσεως προελθὸν μακρὸν ē γράφεται διὰ τοῦ *ει*, ὅπως δηλ. καὶ εἰ προῆλθεν ἐξ ἐπενθέσεως, πρβλ. *κτείνω*, *τείνω*, *ἀγείρω*, *σώτειρα*, *πεῖρα* κλπ. καὶ *ἤδεῖα*, *νεικείω* κλπ. Ἀλλὰ τὸ πᾶν γίνεται σαφές, εὐθὺς ὡς παραβάλωμεν τὰ τῶν ἄλλων διαλέκτων, ὅθεν διδασκόμεθα, ὅτι ὡς πρὸς μὲν τὰ τῆς ἐπενθέσεως φαινόμενα συμφωνοῦσι πᾶσαι αἱ διάλεκτοι, δῆλον ἄρα ὅτι τὸ φαινόμενον ἀνάγεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους τῆς διασπάσεως τῆς Ἑλλην-

γλώσσης εἰς τὰς γνωστὰς ἡμῖν διαλέκτους· πρβλ. *ἑταίρα, μάκαιρα, αἴρω, δῖος, φαίνω, χαίρω, μοῖρα, κοίρανος* ἐκ **κορίανος*, Γοτθ. harjis = κύριος, *τέκταινα, ἀλήθεια, ἀδεῖα, μυῖα, γεγονυῖα* κλπ. παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. Τοὐναντίον δὲ ὡς πρὸς τὰ τῆς ἀντεκτάσεως διαφωνοῦσι μεγάλως αἱ διάλεκτοι, διὸ τῷ *ἀείρω, φθείρω, οἰκτίρω, ὀλοφύρομαι, κτείνω, τείνω, κλεινὸς* κλπ. ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ Αἰολικῇ μὲν διαλέκτῳ *ἀέρρω, φθέρρω, οἰκτίρρω, ὀλοφύρρομαι, κτέννω, τέννω, κλέννος* κλπ., ἐν τῇ ἄκρᾳ δὲ Δωρίδι κλπ. *κληνός, φθήρω* (Ἀρκαδ.). Δῆλον ἄρα ὅτι ἐν τούτοις οὐκ ἐγένετο ἐπένθεσις ἀλλ᾽ ἀφομοίωσις καὶ ἔπειτα ἀντέκτασις, ἐντεῦθεν ἡ διάφορος διάθεσις.

§ 3. *Νεώτεραί τινες διαλεκτικαὶ ἐπενθέσεις.* Παρὰ τὸ *λ* δὲν παρετηρήσαμεν τὸ φαινόμενον τῆς ἐπενθέσεως· πρβλ. *αἰόλλω, ἄλλος, βάλλω, πάλλω, ἄλλομαι, μοιμύλλω, ὀγκύλλω* κλπ., οὐχὶ *αἰοίλω, αἶλος, βαίλω, παίλω, αἴλομαι, μοιμυίλω* κλπ. Αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι πάντως ὅτι ταῦτα διαφόρως συλλαβιζόμενα ἠδυνήθησαν νὰ παραμείνωσιν ἀναλλοίωτα ἐπὶ μακρότερον χρόνον τῶν ἄλλων, ἐν οἷς τὸ *ρἰ, νἰ, σἰ,* ϝἰ, *μἰ* ἔκειτο. Ἐντεῦθεν ταῦτα μὲν ἔπαθον ὅ,τι ἔπαθον, τὸ δὲ *λἰ* κληρονομηθὲν μέχρι τῶν διαλεκτικῶν χρόνων ἐν μὲν ταῖς πλείσταις διαλέκτοις ἀφωμοιώθη εἰς *λλ* (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 460 τὰ περὶ τοῦ **ϝελνω - εἴλω*, ἀλλὰ **ολνυμι ὄλλυμι* εἰρημένα), ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ καὶ τῇ Ἠλείᾳ ἐγράφη *αἶλων, αἰλότρια, αἰλότροπον, Ἀπείλων* ἀντὶ **αλἰων, *αλἰοτρια, *αλἰοτροπον, *Ἀπελἰων* (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Η′ σελ. 469-70). Ἂν διὰ τῆς τοιαύτης παραστάσεως ἐδηλοῦτο γνησία δίφθογγος *αι, ει* ἢ μᾶλλον ἀρχαιόθεν σῳζομένη ἑτερόρροπός τις προφορὰ τοῦ *λ*, ἀμφίβολον, εἰ καὶ τὸ τελευταῖον πιθανώτερον. Ἄλλην ὁμοίως νεωτέραν ἐπένθεσιν εὑρίσκομεν ἐν τῇ Αἰολ. τῆς Λέσβου, πρβλ. *φαῖμι, φαῖσι* = φημὶ φησί, *ἴσταιμι, γέλαιμι, δοκίμοιμι, αἰμίσεων, Αἰσίοδος, αἰμίονος*, ἐν οἷς τὸ *ι* φαίνεται ὡσεὶ μετέβη ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴν καὶ ἅμα ἔμεινεν ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ. Ἐν τῷ *αἰμίσεων, αἰμίονος, Αἰσίοδος* συνεδέθη εἰς *αι* μετὰ τοῦ ἀρχαίου

ē (πρβλ. **sēmi-**), ἀνοικτοῦ, ὡς φαίνεται, προφερομένου. Τὰ μακρὰ φωνήεντα τῆς λαβούσης τὸ *ι* συλλαβῆς ἐβραχύνθησαν κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 404 ἤτοι ἐλέχθη ***δοκίμοιμι*** ἀντὶ ****δοκίμωιμι*** ἀπὸ ***δοκίμωμι, φαῖμι*** ἀντὶ ****φᾶιμι*** κλπ.

§ 4. ***Ἐπενθέσεις ἀναλήθεις.*** Ἄλλοτε ἐδιδάσκετο ὅτι καὶ παρὰ τὰ κλειστὰ ἢ καὶ παρὰ δύο σύμφωνα καὶ παρὰ τὸ ***ερ, εν*** ἐγίνετο τοῦ *ι̯* ἐπένθεσις, ἔτι δὲ καὶ τοῦ *υ̯*. Ἀλλὰ τῶν τεκμηρίων τῆς ἐπενθέσεως ταύτης ἄλλα μὲν ἑρμηνεύονται ἄλλως, λ. χ. τὸ ***εἰν ἀγορῇ, εἰν ἁλί, ὑπεὶρ ἅλα, ὑπείροχον, Πειρίθοον*** κττ. ἡρμηνεύθησαν ἀνωτέρω σελ. 434 διὰ μετρικῆς ἐκτάσεως. Ἄλλα δέ, οἷον ***κρεῖσσον, μεῖζον*** ἀντὶ Ἰων. ***κρέσσον, μέζον*** δὲν ἠδύνατο νὰ προέλθωσιν ἐξ ἐπενθέσεως τοῦ *ι* τῆς καταλήξεως ***-ιον***, ἤτοι ἐκ τοῦ ****μεγ-ι̯ων*** ****κρετ-ι̯ων,*** διότι τὸ *ι̯* τοῦτο κεῖται ἤδη συγκεχωνευμένον ἐν τῷ *ζ, σσ.* Τὸ ***μεῖζον*** ἄρα καὶ ***κρεῖσσον*** προῆλθον ἐκ τῶν παλαιοτέρων, τῶν καὶ παραδεδομένων, ***κρέσσον, μέζον*** κατ' ἀναλογίαν ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν ἔννοιαν συγκριτικῶν ἐχόντων μακρὰν τὴν παραλήγουσαν, οἷον ***ἀρείων, ἀμείνων, ἥσσων, ἐλάσσων, θᾶσσον, μείων, χερείων*** κλπ. Τοὐναντίον συνέβη εἰς τὸ Ἰωνικὸν ***ἕσσον,*** ἤτοι ἐβραχύνθη (πρβλ. ***ἦκα, ἥκιστα***) κατὰ τὸ ***κρέσσον, μέζον.***

Ὁμοίως παρεδέχοντο ἄλλοτε ἐπένθεσιν ἐν τῷ ***αἴξ αἰγός,*** ἐπειδὴ Ἰνδ. λέγεται ajā', Λιθ. ozy's, ἀλλ' ἔπειτα παρετηρήθη ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις ἡ λέξις λέγεται μετὰ διφθόγγου, ἤτοι aic, ἐντεῦθεν ἠκάσθη ὅτι βάσις ἦν ῥίζα μετὰ μακροφώνου διφθόγγου āi, ἥτις κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 259 - 62 ἠδύνατο καὶ ν' ἀποβάλῃ τὸ ὑποτακτικὸν αὐτῆς φωνῆεν καὶ νὰ βραχύνῃ τὸ προτακτικὸν καὶ οὕτω νὰ ἐμφανίζῃ ā καὶ ăi.

Καὶ παρὰ δύο σύμφωνα παρεδέχοντο ἐπένθεσιν καὶ τοῦτο, ἵνα ἐτυμολογικῶς συνάψωσι καὶ ἑρμηνεύσωσι λέξεις τινάς, οἷον ***αἰχμὴ*** (ἀντὶ ****αχμι̯ὰ***) πρὸς τὸ ***ἔγχος*** (νῦν συνάπτεται τῷ Λιθ. e'szmas = ὀβελός)· ***αἴγλη*** (ἀντὶ ****αγλι̯α***) πρὸς τὸ Ἰνδ. agnis = πῦρ· ***αἴφνης*** (ἀντὶ ****αφνι̯ας***) πρὸς τὸ ***ἄφνω*** (νῦν πρὸς τὸ ***αἶψα***)· ***αἶκνον***

δεῖπνον πρὸς τὸ *ἄκολος* καὶ τὸ Ἰνδ. aç·nā'ti = ἐσθίει· *δεῖπνον* πρὸς τὸ *δέπας* καὶ Γοτθ. lêwa = τάξις· *αἶκλοι*· αἱ γωνίαι τοῦ βέλους ἀντὶ **ακλ̯οι* πρὸς τὸ *ἀκίς, ἀκωκή, ἀκόνη, acus acuere*· *ῥαίνω* ἀντὶ **ῥαδν̯ω* διὰ τὸ *ἐρράδαται* πρὸς τὸ *ῥαθάμιγγες*· *δέσποινα* ἀντὶ **δεσποτν̯α* πρὸς τὸ *δεσπότης*, (τοῦτο ἡρμήνευσεν ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλός μου Joh. Schmidt ὀρθότερον ἐκ **δε(μ)σποιμνja*, τὸ δὲ **ποιμνja* ἀνεῦρεν ἐν τῷ Ἀρχ. Βακτρ. paēman, Λιθ. pëʹnas = γάλα, ἀρχ. Ἀγγλοσαξον. foemne = παρθένος καὶ ἔγγαμος, ἀρχ. Σκανδιν. feima = παρθένος. Ἡ δίφθογγος ἄρα ἦν ἐν τῇ λέξει ἀρχαία καὶ οὐδεμία ἐγένετο ἐπένθεσις). Τὸ *κραιπνὸς* ἀντὶ *κραπν̯ὸς* πρὸς τὸ *καρπάλιμος* (πρβλ. καὶ *κραιπάλη*, ὅπερ κωλύει). Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ ἐτυμολογίαι εἶναι ἀβέβαιοι, ἔνιαι δὲ καὶ ἐξηλέγχθησαν ἤδη, ὡς εἴδομεν, πλημμελεῖς, ἄλλων φθογγολογικῶς ὀρθῶν ἐξευρεθεισῶν. Διὰ τοῦτο σήμερον οὔτε παρὰ τὰ κλειστὰ ἄφωνα οὔτε παρὰ δύο σύμφωνα κττ. παραδέχονται ἐπένθεσιν.

Καὶ τοῦ *u̯* παρεδέχοντο ἐπένθεσιν παρὰ τὰ ὑγρὰ καὶ ἔρρινα, οἷον *ταῦρος* ἀρχ. Ἰρλ. tarb, Γαλατ. tarvos· *Κένταυρος*, Ἰνδ. gandharvá-s· *αὐλός, αὐλών*, Λατ. alvos, alveus· *νεῦρον*, Λατ. nervom· *γευνῶν*· γονάτων· *ἔρβως*· εὐρὼς κλπ. Ἀλλὰ πρῶτον ἀνωτέρω σελ. 461 εἴδομεν ὅτι ὁ φθόγγος *u̯* κατόπιν τῶν ὑγρῶν καὶ τοῦ *ν* ἀφωμοιοῦτο αὐτοῖς καὶ ἀπεβάλλετο μετ' ἀντεκτάσεως ἢ ἄνευ αὐτῆς κατὰ τὰς διαφόρους διαλέκτους (πρβλ. *κόρϝα-κώρα-κούρη-κόρα-κόρη, ὅλϝος-οὖλος-ὦλος-ὅλος, ξένϝος-ξῆνος-ξεῖνος-ξένος)*· ἀπορεῖται ἄρα, πῶς ἦν δυνατὸν νὰ διατεθῶσι ταὐτὰ καὶ ἄλλως. Καὶ ἀληθῶς ἐπιμελεστέρα ἐξέτασις ἀποδεικνύει ὅτι καὶ οἱ Λατ. ἔλεγον taurus καὶ οἱ Ὄσχοι *ταυρομ* καὶ οἱ Λιθουανοὶ tauras καὶ οἱ ἀρχ. Πρῶσσοι tauris· δῆλον ἄρα ὅτι ἡ δίφθογγος au ἦν ἐν τῇ λέξει ταύτῃ ἀρχαία καὶ δὲν προῆλθεν ἐν τῇ Ἑλλ. κατ' ἐπένθεσιν. Τὸ δὲ *Κένταυρος* καὶ τὸ Ἰνδ. gandharvás δὲν σημαίνουσι τὰ αὐτὰ μυθολογικὰ ὄντα καὶ δὴ οὐδ' ἡ φθογγικὴ αὐτῶν ταυτότης εἶναι ἀναγκαία. Ὁμοίως λέγεται καὶ ὑπὸ τῶν Λιθουαν. aulys ἡ τῶν μελισσῶν κυψέλη, καὶ δὴ πάλιν οὐδὲ

ἐν τούτῳ πρόκειται περὶ ἐπενθέσεως ἐν τῇ Ἑλλην. γλώσσῃ. Διὰ ταῦτα πάντα ᾐκάσθη, ὅτι ἤδη ἐν ἀρχαίοις Ἰαπετικοῖς χρόνοις ἐγένετο πολλαχοῦ μετάθεσίς τις, ὥστε ἐκ φων. + ὑγρῷ + u ἐγένετο φων. + u + ὑγρῷ. Ἐντεῦθεν τὸ tarv- ἐγένετο καὶ taur-, τὸ nervom καὶ *νεῦρον νευρὴ* Ζενδ. snāvare, τὸ arvom καὶ *ἄρουρα* ἀντὶ **αρ-ορμα* (πρβλ. **πρεσγ-ϝά-πρέσβα)*, τὸ arvan Ἰνδ. καὶ *αὖρι*=ταχέως, *αὐριβάτας*, τὸ alveus καὶ *αὐλὸς αὐλών*, τὸ ἀρχ. Γερμ. marawi= ὥριμος καὶ *ἀμαυρὸς* κλπ. Τὸ δὲ *ἔρβως*=*ἐρϝὼς* παρὰ τὸ *εὐρὼς* ἑρμηνεύεται κατὰ μετάθεσιν τοῦ *ρ* (περὶ ἧς ἰδὲ κατωτ.), ἤτοι ἐκ ῥίζης ver (= καλύπτειν) ἐγένετο *ε-ϝρ-ωτ* - *εὐρωτ-*, ὅθεν μεταθέσει *ἐρϝωτ-*. Καὶ τὸ Αἰολ. *δαύχνα* ἀντὶ *δάφνη* ἐν τῷ Θεσσαλ. *Δαυχναίου*, *ἀρχιδαυχναφορείσας*, ἐν τῷ παρ' Ἀλκμᾶνι τὸν *δαυχνοφόρον* ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς μεταξὺ συμφώνων θέσεως τοῦ *u*, τ. ἔ. ἢν **δαχuνα*, ὅθεν τοῦτο μὲν κατὰ χείλωσιν (ἰδὲ τὰ Περὶ συμφώνων) *δάφνα*, τοῦτο δὲ κατὰ μετάθεσιν τοῦ *u* **δαuχνα* - *δαύχνα*· πρβλ. καὶ *δαυχ-μός*, παρ' Ἡσυχ. *δαυχμόν*· εὔκαυστον ξύλον δάφνης, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Σχολ. τοῦ Νικάνδρου «Ἀντίγονος δὲ λέγει *δαύχμον*· ἔστι δάφνη πικρά»· πρβλ. ἔτι *ἄμφην αὔφην* Αἰολ. καὶ *αὐχὴν* (περὶ τούτων ἰδὲ κατωτ. ἐν τῷ Περὶ τῶν συμφώνων). Μόνον τὸ *γευνῶν*· γονάτων παρὰ τὸ genuum μένει ὄντως ἀνερμήνευτον, ἂν μὴ ὁμολογήσωμεν ἐπένθεσιν. Ἀλλὰ πότε καὶ ποῦ ἐγένετο, ἄδηλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

ΠΕΡΙ ΑΠΟΒΟΛΗΣ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ, ΑΦΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΣΥΓΚΟΠΗΣ, ΑΠΟΚΟΠΗΣ *κλπ.*

§ 1. *Ποσαχῶς ἐμφανίζεται ἡ ἀπώλεια τῶν φωνηέντων.* Ἐπανειλημμένως μέχρι τοῦδε εἴδομεν συνδυαστὰς τῶν φωνηέντων παθήσεις, ὅτι δηλαδὴ διὰ τοὺς γειτονεύοντας φθόγγους πάσχουσι πολυειδῶς τὰ φωνήεντα· οὕτω λ. χ. ἀποβάλλονται ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶν λέξεων κατ᾿ ἀφαίρεσιν ἢ κρᾶσιν, *ποῦ 'στιν, δὴ 'κεχήνη* ἢ μᾶλλον *ποῦστιν, δὴκεχήνη* (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 289), ἢ ἐκ τοῦ τέλους κατ᾿ ἔκθλιψιν, *ὁ δ' ἄλλος, δείν' ἔπαθον* κλπ. ἢ ἐκ τοῦ μέσου κατὰ συναίρεσιν, *ποιέω - ποιῶ, γενέων - γενῶν, πλόου - πλοῦ* κλπ. Ἀλλ᾿ ἐπίσης εἴδομεν ὅτι καὶ ἄνευ τινὸς τοιαύτης αἰτίας ἀπόλλυται ἐνίοτε βραχὺ φωνῆεν, οἷον *ἱερωσύνη* (σελ. 317), *Ὀποντίων, ναχόρος, οἶμαι* (319 καὶ 343), *Ὀλοντίοι, Ὀλοντίων, Λαδάμας* (365) κλπ. Καὶ ταῦτα μὲν ἡρμηνεύθησαν ἤδη· ἀλλ᾿ ἐκτὸς τούτων παρατηρεῖται ὅτι καὶ ἄλλαι διάφοροι παρατηροῦνται ἀπώλειαι βραχέων φωνηέντων, ἃς χάριν τοῦ εὐσυνόπτου διαιροῦμεν α) εἰς ἀπωλείας ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶν λέξεων *(ἀφαιρέσεις)*, β) εἰς ἀπωλείας ἐκ τοῦ τέλους *(ἀποκοπάς)*, γ) εἰς ἀπωλείας ἐκ τοῦ μέσου *(συγκοπὰς* καὶ

ὑφαιρέσεις [1]). Τούτων δὲ ἄλλαι μὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ δέονται ἑρμηνείας, ἄλλαι δὲ ὀφείλονται εἰς πλημμελεῖς ἐτυμολογίας καὶ ἀνάγκη νὰ ἐκβληθῶσιν ἐκ τῆς τάξεως τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φαινομένων· διότι οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ ἀγνοοῦντες τὴν παλαιότατα ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἰαπετικοῖς χρόνοις γενομένην μετάπτωσιν, δι' ἧς καθ' ἃ εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 247 κἑξ. πᾶν τὸ φωνητικὸν σύστημα τῶν Ἰαπετικῶν γλωσσῶν συνεταράχθη, κατέλεγον καὶ ἡρμήνευον πάμπολλα μεταπτωτικὰ φαινόμενα δι' ἐλλείψεως, διὰ συγκοπῆς, ἀφαιρέσεως, ἄρσεως, ἐνδείας, παραλείψεως κλπ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦ κύρους τῶν φθογγικῶν νόμων οὐδεμίαν εἶχον γνῶσιν, παρεδέχοντο κατὰ τὰς ἐτυμολογικὰς ἀποπείρας αὐτῶν μέγα πλῆθος τοιούτων παθῶν. Ἀκριβὴς ἔλεγχος πάντων τῶν πλημμελῶς διδαχθέντων θὰ ἀπήρτιζε βιβλίον ὅλον, διὸ περιοριζόμεθα κατ' ἀνάγκην ἐν τοῖς κεφαλαιωδεστέροις.

§ 2. ***Ἀφαίρεσις βραχέος φωνήεντος.*** Ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ φέρονται πολλαὶ λέξεις ἄνευ τοῦ ἄλλοτε ἐν ἀρχῇ ὑπάρχοντος ἀτόνου φωνήεντος ἢ διφθόγγου· πρβλ. ***δὲ φελᾷ*** (= ὠφελεῖ), ***ψήνω, μέρα, λιάζει, πές τα, λίγο, σταχούς, δρώνω, γούμενος, μουδιάζω, ζάρω*** (usare), ***δὲν*** (= οὐδέν), ***ξινάρια, κονίσματα, πίσκοπος, σπαράγγι, στράγαλος, ρωτῶ, ρίφι, σκάρα, σκαρί, ρεύ(γ)ομαι*** κλπ.· αἰτία δὲ τούτων εἶναι ἡ ἀνωτέρω σελ. 98 παρατηρηθεῖσα σχετικὴ δύναμις τῶν φωνηέντων τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης. Ἐπειδὴ δ' ὅμως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλ. τὰ φωνήεντα διέφερον ἀλλήλων οὐ μόνον κατὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματος τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς σχηματισμὸν ἑκάστου, ὅπως τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν μακρὰν ἢ βραχεῖαν προσῳδίαν, διὰ τοῦτο ὑπ' ἄλλων διείποντο νόμων

[1]) Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετήρησαν καὶ ἐπιμελῶς ἐξήτασαν οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ πολλὰ μὲν ἀληθῆ, πολλῷ δὲ πλείονα πλημμελῆ διδάξαντες· ἐκάλεσαν δὲ διαφόροις ὀνόμασιν, ἤτοι ***ἔλλειψιν, παράλειψιν, ἄρσιν, συστολήν, ὑφαίρεσιν, ἀφαίρεσιν, ἐξαίρεσιν, ἔνδειαν (ἐνδείᾳ τοῦ, κατ' ἔνδειαν τοῦ), θλῖψιν, ἔκθλιψιν, συγκοπήν, ἀποκοπὴν*** κλπ. Μετὰ μακρὸν σάλον ἐπεκράτησε νὰ λέγηται ***ἀφαίρεσις*** ἡ ἐν ἀρχῇ λέξεως ἀπώλεια φωνήεντος ἢ συμφώνου, οἷον ***ἐθέλω - θέλω, λείβειν - εἴβειν***, ***συγκοπὴ*** ἢ ***ὑφαίρεσις*** ἡ ἐν μέσῳ, οἷον ***ὀλοὲ - ὀλέ***, ***ἀποκοπὴ*** δὲ ἡ ἐν τέλει ***τοῖσι - τοῖς, προτὶ -*προσι - πρός.***

καὶ τὸ φαινόμενον τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῶν διὰ τὴν σύγκρουσιν πρὸς ἄλλα ἰσχυρότερα εἶναι σφόδρα σπάνιον.

Οὕτως ἐλέχθη ***θέλω*** ἀντὶ παλαιοτέρου ***ἐθέλω*** (ἀεὶ δ' ὅμως ***ἤθελον ἠθέλησα***), διότι ἐκ τῶν φράσεων, ***θεοῦθέλοντος, ἂν μὴθέλῃς, ποῖθέλεις, ποῦθέλεις;*** κττ. ἠδύνατο εὐκόλως ν' ἀφαιρεθῇ τὸ ***θέλω*** (πρβλ. τὸ Ὁμηρ. *μηδὲ σὺ Πηλείδηἤθελε*)· τὸ ***θέλησις*** καὶ ***θέλημα*** πλασθέντα ἐν τοῖς μετγν. χρόνοις ἐλέχθησαν ἄνευ τοῦ *ε*, τὸ δὲ ***ἐθελοντήρ, ἐθελοντήν, ἐθελούσιος, ἐθελόδουλος, ἐθελοκακέω*** τοὐναντίον ἀρχαῖα ὄντα ἐλέχθησαν μόνον μετὰ τοῦ *ε*, ἄλλα δὲ διττῶς, οἷον ***(ἐ)θελήμων, (ἐ)θελοντής***.

Ὁσάκις τὸ *εο* ἢ *οε* ἔκειτο πρὸ δύο συμφώνων, μάλιστα πρὸ ἡμιφώνου + ἀφώνῳ, τότε, ἐπειδὴ αὐτόθι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν σ. 404 καὶ τἀρχαιόθεν μακρὰ συνεστέλλοντο, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀπωτάτω τοῦ τόνου κείμενα ὑπέκειντο εὐκολώτερον τῶν ἄλλων τῇ ἐξασθενώσει, διὰ ταῦτα ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου *ου* ἀπαντᾷ μόνον *ο*· πρβλ. τἀνωτ. σελ. 319 μνημονευθὲν Ἰωνικὸν ***ὀρτὴ ὀρτάζω*** ἀντὶ ***ἑορτή, *ἑοργὴ - ὀργή, ὀργάζω, ὀργάω, ὀργίζομαι, ὀργαίνω, ἐὼν ἐόντος - ὢν ὄντος, οὐσία*** κλπ., ἐν ἐπιγραφῇ Μυλάσων κεῖται ***ἐούσης*** ἀλλ' ***οὐσίης***. Ὅτι ὑπὸ τοῦ σύγκλυδος ὄχλου ἐν Ἀθήναις ἐτολμῶντο ἐνίοτε μεγάλαι τινὲς τῶν λέξεων φθοραί, εἴδομεν ἐν Τόμ. Α' σελ. 334, ὅτε ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ ***κτὼ βολῶν, ττάρων βολῶν*** κττ. Ἀλλὰ ταῦτα, τολμήματα πάντοτε ἐνίων θρασέων καὶ ἀμαθῶν, εἶναι ἀλλότρια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ἃ ἐκεῖ παρετηρήθη. Μόνον τὸ ***σκορακίζω*** ὁρμηθὲν πάντως ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἀνθρώπων τούτων εἰσῆλθε διὰ τῶν ῥητόρων καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον.

Πολλὰ τοιαῦτα ἀναγινώσκονται παρὰ τοῖς Γραμματικοῖς καὶ παρ' Ἡσυχίῳ, οἷον ***λέβινθοι· ἐρέβινθοι, ῥέψας· στεγάσας***, ἤτοι ***ἐρέψας***, καὶ ***ῥέφεα***· στεγάσματα, ***δύρεσθαι, λέκρανα, λοφυδνὸς*** κττ. Ἀλλ' ὅταν τις ἐνθυμηθῇ ὅτι καὶ τὸ Ὁμηρ. ***Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε*** ἀνέγνωσάν τινες ***Καινέα τε Ξάδιόν τε***, τότε δὲν δύναται νὰ πιστεύῃ ὅτι πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν ἀληθῶς ἐν τῇ γλώσσῃ.

Ἐπὶ κυρίων ὀνομάτων παρατηρεῖται πολλάκις ἀποβολὴ σπα-

νίως μὲν μόνου τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος, συνήθως δὲ ὅλης συλλαβῆς ἢ καὶ πλειόνων τῆς μιᾶς, οἷον τὰ ἐκ Παμφυλ. *Φορδισία Φορδισίου* = *Ἀφροδισία Ἀφροδισίου, Φορδίσις Ἀφορδισίου* καὶ *Ἀφορδίσιυς, Θανοδώρου* = *Ἀθαναδώρου*, τὸ ἐκ Θεσσαλ. *Γόνιππος* ἀντὶ *Ἀγώνιππος, Γάδωρος* Ἠλ., *Γαμείδεις* Βοιωτ., *Γάτιμος* ἀντὶ *Ἀγαμήδης, Ἀγάδωρος, Ἀγάτιμος, Γελάνωρ, Γέλαρχος* ἀντὶ *Ἀγελάνωρ, Ἀγέλαρχος, Λάσιππος* ἀντὶ *Ἐλάσιππος* Βοιωτ., *Ναξικλῆς, Νάξανδρος* ἀντὶ *Ἀναξικλῆς, Ἀνάξανδρος, Πινίκης* ἀντὶ *Ἐπινίκης, Πικράτης, Νησίμαχος* ἀντὶ *Ὀνησίμαχος, Μευσάνιος* ἀντὶ *Ἀμευσάνιος* καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ καὶ *Ἀτρόμητος - Τρόμης, Ἀθάμας - Τάμμας, Πολύβιος - Βίος Βίων, Ἱππόνικος - Ἵππος Ἱππίας* κλπ. Ἐν τούτοις ἀληθῶς δὲν πρόκειται περὶ φωνητικῶν παθῶν, ἀλλὰ περὶ τεχνολογικῶν φαινομένων, ἤτοι περὶ ἀλλοιώσεων ἃς ἐν τῇ ἀρχῇ ἢ ἐν τῷ τέλει πάσχουσι τὰ κύρια ὀνόματα ὑποκοριζόμενα. Ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 185.

Καὶ ἐν ἄλλοις ὁμοίως οὐδεμία πρόκειται ἀφαίρεσις ἀλλὰ μᾶλλον ἀρχαία διαφορά· οὕτω λ. χ. τὸ *κεῖνος, κεῖθι, κεῖθεν, κεῖσε* εἶναι ἀρχαῖα καὶ διαφέρουσι τοῦ *ἐκεῖνος* κλπ., πρβλ. Λατ. ci-s, ci-ter, ce-do. Τὸ δὲ *ἐκεῖνος ἐκεῖσε ἐκεῖθεν* ἐγένοντο διὰ τῆς προσθέσεως τοῦ ε, τοῦ ἀντωνυμικοῦ θέματος o/e, ὃ καὶ ἐν τῷ Λατ. e-quidem, ἐν τῷ Ὀσκ. e-tanto, ὅπως καὶ ἐν τῷ *ἐχθὲς* παρὰ τὸ *χθές*, Λατ. heri, Ἰνδ. hyas. Τὸ δὲ **πι* καὶ *ἐπὶ* κττ. *πιέζω* ἀντὶ (*e)pisedjo, Ἰνδ. pīdayati ἐκ pizdayati, ἔχουσι μεταπτωτικῶς. Ὁμοίως ἀποδείκνυται ὅτι οὐδὲν ἀφῃρέθη φωνῆεν ἐκ τοῦ *μοιχὸς* παρὰ τὸ *ὀμίχλη ὀμιχέω*, διότι καὶ Λατ. mingo meio καὶ Ἰνδ. mēghati, οὐδὲν ἐκ τοῦ *λίπος λιπαρὸς* παρὰ τὸ *ἀλείφω*, διότι καὶ Ἰνδ. limpáti = *ἀλείφω*, lēpanam οὐδ. = ἡ ἀλοιφή, riprám = ἀκαθαρσία κλπ., οὐδὲν ἐκ τοῦ *μαλακὸς* παρὰ τὸ *ἀμαλὸς ἀμβλὺς* διὰ τὸ mollis, καὶ οὕτω πανταχοῦ, ἔνθα τὴν ποικιλίαν εὑρίσκομεν καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις, οἷον *ἔνι ἔνερθεν ἐνέρτερος* καὶ *νέρθεν νέρτερος*, Λατ. *ni sdos - nidus, Ἰνδ. nīdas, Γερμαν. nieder· *μὲ* καὶ *ἐμὲ* παρὰ τὸ Λατιν. me, mi-hi, Γοτθ. mik καὶ τὸ Ἀρμενιακὸν im, ἃ φαίνεται ὅτι

σῴζουσιν ἀρχαίαν ποικιλίαν τοῦ θέματος *ἐμε-* καὶ *με-*. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν πολλοῖς παρατηρεῖται προσθήκη φωνήεντος ἐν ἀρχῇ λέξεως, οἷον *ἐρυθρὸς ἐρεύθω* ruber, *ἐρεύγομαι ἐρυγὴ* ructare κτλ., ὥστε ἡ ἀφαίρεσις συνάπτεται τῇ προσθέσει καὶ πολλάκις ἀμφιβάλλεται πότερον προσθήκην ἢ ἀφαίρεσιν ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν. Περὶ τούτων ἰδὲ κατωτ. Κεφαλ. ΚΕ΄.

§ 3. *Ἀποκοπὴ βραχέος φωνήεντος*. Καθ' ὃν τρόπον ἡ ἀπόστασις τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος ἀπὸ τῆς τονουμένης συλλαβῆς ἠδύνατο νὰ καταστῇ αἰτία παρασιωπήσεως αὐτοῦ, οὕτω συνέβη καὶ τοῖς τελικοῖς φωνήεσιν, ἤτοι καὶ ταῦτα ἐπὶ λέξεων προκλιτικῶν καὶ δὴ στηριζομένων κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἐπὶ ἄλλων, ἐξεφωνοῦντο ἀσθενῶς καὶ ἠδύναντο νὰ παρασιωπηθῶσιν.

Οὕτως αἱ προθέσεις, περὶ ὧν ἤδη ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 518, 567-8 εἴπομεν ὅτι ἐξεφέροντο προκλιτικῶς, ἤτοι ἄνευ κυρίου τόνου, ἀπέβαλλον τὸ τελικὸν αὐτῶν φωνῆεν πολλάκις, ὅτε προηγοῦντο τῆς πτώσεως μεθ' ἧς συντακτικῶς συνεδέοντο, ἢ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου, ὃν προσδιώριζον, οὐχὶ δὲ και ὅτε εἵποντο τούτοις, τ.ἔ. οὐχὶ ὅτε ἔσῳζον τὴν ἰδίαν αὐτοτέλειαν. Διὰ ταῦτα ἀρχαιόθεν ἐλέγετο οὐ μόνον *ἀπό, ἀνά, κατά, παρά, ἐπί, προτί, ποτὶ* κττ., ἀλλὰ καὶ *ἀπ, ἀν, περ, κατ, ἐπ* (Θεσσαλ.), *ποτ* καὶ *πος* ἐκ **ποσι* ἀντὶ *ποτί, πρὸς* (ὃ καὶ Ἀττ.) ἐκ **προσι* ἀντὶ *προτὶ* κττ. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀπώλεια αὕτη συνέβαινε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀτόνων συλλαβῶν, μάλιστα, ὅτε εἵπετο ὁμοία συλλαβή. Καθ' ὃν δηλ. τρόπον ἡμεῖς λέγομεν *μὲ τὰ πράματα* ἀντὶ *μετὰ τὰ πράγματα, κὰ τὰ Κράβαρα* ἀντὶ *κατὰ τὰ Κράβαρα*, οὕτως ἔλεγον καὶ ἐκεῖνοι *κατάδε* ἢ *καττάδε, καταῦτα* ἢ *ματταῦτα, ποττῷ, καδδεδικάσθω, καδαλήμενοι* κλπ., Θεσσαλ. *ἀττᾶς=ἀπὸ τᾶς, ἐττοῖ=ἐπὶ τοῖ, ἀππεῖσαι=ἀποτεῖσαι, ὑπρὸ* ἀντὶ *ὑποπρό*, Αἰολ. *ἀπ πατέρων, κασπολέω* κλπ.· πρβλ. Γερμ. zu dem König-zum König, im dem Haus-im Haus, ἢ τὰ ἡμέτερα *θέλει νὰ φάγῃ - θενὰ φάγῃ - θὰ φάγῃ, ἄφες τον νὰ χαθῇ - ἄς τον νὰ χαθῇ, ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ - μπορὰ κάμῃ* κλπ. Βραδύτερον, ὡς εἰκός, ἐπῆλθεν ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις

ἐξομαλισμός, ἀλλ' ὅπως ὡς πρὸς τἆλλα φαινόμενα οὕτω καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀλλαχοῦ ἄλλος· ἐντεῦθεν, ἄν τις ἐξαιρέσῃ τὰς προθέσεις *διά, ἀντί, ἀμφί,* ὧν ἐκράτησεν ὁ πλήρης τύπος, διότι ἡ μὲν *διὰ* ἀποκοπεῖσα τὸ α θὰ συνέπιπτε τῷ ἀριθμητικῷ *δι-*, ἡ δὲ *ἀντὶ* καὶ *ἀμφί,* πρὸ ἄλλων συμφώνων ἀποκοπτόμεναι, θὰ παρεῖχον ἀνεκφώνητα συμφωνικὰ συμπλέγματα, ὡς πρὸς τὰς ἄλλας παρατηρεῖται μεγάλη ποικιλία ἐν ταύτῃ μὲν τῇ διαλέκτῳ τούτων τῶν προθέσεων ἀναλαβουσῶν τὸν πληρέστερον τύπον, ἐκείνων δὲ τὸν ἐλλιπέστερον, ἐν ἄλλῃ δὲ πάλιν διαλέκτῳ ἄλλως κανονισθεισῶν. Ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ἐπεκράτησε μιᾶς μόνης ὁ βραχύτερος τύπος, ὁ τῆς *προτὶ* συσταλείσης εἰς *πρός,* τῶν δὲ λοιπῶν οἱ πληρέστεροι, ὥστε ἐξαιρουμένων τῶν ὀλίγων ὅσα ἐκ τῶν διαλέκτων εἰσεχώρησαν εἰς τὴν συνήθειαν, οἷον *ἄμπωτις, ἄμβων, καμμύω* (ἀπὸ Ἀλέξιδος κέξ.) καὶ τῶν τοῦ Ξενοφῶντος ἐκ τῶν διαλέκτων ὁμοίως παραληφθέντων *ἀμβολάς, ἀμβάτης, ἀγκράτος* καὶ ἄλλων τινῶν ἅτινα εἶπαν οἱ Ἀττικοὶ ποιηταί, ὁ τῶν Ἀθηναίων λόγος παρέχει μόνους τοὺς πληρεστέρους τύπους, ἐντεῦθεν δὲ ἐξελήφθησαν οὗτοι ὡς οἱ μόνοι προσήκοντες τῇ ἐπισήμῳ γλώσσῃ, καὶ τούτου ἕνεκα ἐξεβλήθησαν οἱ ἄλλοι.

Ὅπως τῶν προθέσεων οὕτω συνέβη ἀποκοπὴ καὶ τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τῆς δοτικῆς πληθυντικῆς τοῦ ἄρθρου *τοῖσι-ταῖσι- τοῖς ταῖς* (ὅτι καὶ *τῶν* συνῃρέθη ἐκ *τέων τάων,* εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 342), ὅθεν κατὰ μικρὸν μετεδόθη καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν πτῶσιν τῶν ὀνομάτων ὁ βραχύτερος οὗτος τύπος εἰς *-οις -αις.* Διὰ ταῦτα παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Αἰολικῇ τῆς Λέσβου μόνον τὸ ἄρθρον *τοῖς, ταῖς* ἐξεφέρετο ἄνευ τοῦ *ι,* τὰ δὲ ὀνόματα πάντα καὶ αἱ ἀντωνυμίαι εἰς *-οισι -αισι·* ὁμοίως καὶ ὁ Ὅμ. ὅπου μὲν μεταχειρίζεται τὴν λέξιν μετ' ἀρθρικῆς σημασίας (28κις), λέγει *τοῖς,* ὅπου δὲ μετ' ἀντωνυμικῆς (238κις), *τοῖσι* σχεδὸν ἀνεξαιρέτως.

Ὅπως τὸ *τοῖσι ταῖσι* διὰ τὴν πρόκλισιν ἐγένετο *τοῖς, ταῖς* καὶ κατ' αὐτὰ ἐλέχθη καὶ *ἀνθρώποις, ἄλλοις, ταμίαις* κτλ. ἀντὶ πα-

λαιοτέρων *ἀνθρώποισι, ταμίαισιν,* οὕτως ἡρμηνεύθη καὶ ἡ Θεσσαλ. ἐν. γεν. τῶν δευτεροκλίτων εἰς *-οι* ἀντὶ *-οιο*· πρῶτον δηλ. καὶ ἐπὶ τούτων ἐλέχθη τὸ ἄρθρον *τοῖ* ἀντὶ *τοῖο* καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ὀνόματα, *τοῖ Φιλίπποι, τοῖ ταγοῖ* κλπ.

Ὑπὸ τῶν Αἰολέων ἐλέγετο καὶ *ὀμνάσθην* ἀντὶ *ὀμνάσθηναι, ὀντέθην, μεθύσθην, ἐντάφην, στεφανώθην, ὄμνυν* ἀντὶ *ὄμνυναι, πρόσταν, κέρναν, δίδων, ἐπιτεθεωρήκην, τεθνάκην,* τ. ἔ. ἀπαρέμφατα εἰς *-ν* ἀντὶ *-ναι*. Ὁμοίως καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ταῖς ἀποικίαις αὐτῆς καὶ ἐν Ὠρωπῷ *ἐξεῖν* ἀντὶ *ἐξεῖναι, διδοῦν, ἐπιτιθεῖν, ἐκτιθεῖν,* καὶ παρὰ Θεόγνιδι ἀναγινώσκεται *μεταδοῦν, τιθεῖν, συνιεῖν*. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀπέβαλον τὸ τελικὸν *αι* οὐχὶ φωνητικῶς ἀλλ' ἀναλογικῶς κατὰ τὰ πολλὰ ἀπαρέμφατα εἰς *-ην, -ειν*. Γνωστὸν δ' εἶναι ὅτι ἡ ἐν ταῖς διαλέκτοις ἀρξαμένη ἁπλοποίησις τῆς ἀπαρεμφάτου αὕτη ἐξηκολούθησε καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ ὅτι ἐλέχθη *δοθῆν, ἐνταφῆν, μείνειν* κττ., ὅθεν νῦν *θέλει εὑρεθῇ, θέλει μείνει* κλπ.

§ 4. *Ἀπώλεια βραχέος φωνήεντος ἐκ τοῦ μέσου τῆς λέξεως.* Ἐπειδὴ καθ' ἃ πάντες ἐπίστανται, ἡ ἀπώλεια δύναται νὰ συμβῇ καὶ μεταξὺ συμφώνων καὶ παρὰ φωνῆεν ἢ φωνήεντα, διακρίνομεν τὰ φαινόμενα εἰς δύο τάξεις· α) *συγκοπὴν* μεταξὺ συμφώνων, καὶ β) *ὑφαίρεσιν* παρὰ φωνῆεν. Πολλάκις ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ παρατηρεῖται ὅτι τὸ ἄτονον φωνῆεν ι συγκόπτεται καὶ ἐξαφανίζεται, ἂν τούτῳ παράκειται ὑγρὸν ἢ σ. Οὕτω λέγεται ἐν Κρήτῃ *περβολάρις, περβολικά,* καθ' ἃ καὶ *περ(ι)βόλι, σταρένιος,* καθ' ἃ καὶ *στάρι, ἔρημος* ἀλλὰ *παντέρμος, ὀπέρυσις* ἀλλὰ *πρόπερσις, περπατῶ, κορφή, σπερνὸς* κλπ.

Ἐπειδὴ δ' ὅμως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁ τόνος δὲν ἦτο δυναμικὸς ἀλλὰ μᾶλλον μουσικὸς κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σ. 488, 501, διὰ τοῦτο ἤδη ἐκ τῶν προτέρων δὲν πρέπει νὰ προσδοκῶμεν ὅτι θὰ εὑρίσκωμεν ἐν αὐτῇ τοιαῦτα φαινόμενα, ὁποῖα τὰ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ, μάλιστα τῇ βορείῳ, ἢ καὶ ὁποῖα εἴδομεν ἀνωτ. σ. 82-3, 98 ἐν τῇ Λατινικῇ. Καὶ ἀληθῶς, ἄν τις ἐξαιρέσῃ

τὰ μεταπτωτικῶς ἔχοντα καὶ δὴ ἄλλως ἑρμηνευόμενα, ἔτι δὲ τὰ πλημμελῶς ἐτυμολογούμενα καὶ τὰ μεταγενέστερα, τότε σφόδρα ὀλίγα δόκιμα ὑπολείπονται. Οὕτω λ. χ. παρατηρεῖται ὅτι τῶν εἰς *-ιδης* πατρωνυμικῶν ἢ τύπου πατρωνυμικοῦ καὶ τῶν ὑποκοριστικῶν εἰς *-ιδιον* ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς διαλέκτοις τινὰ ἄνευ τοῦ *ι*, οἷον *Ἱππώνδης* (Εὐβοίᾳ), *Παγώνδας, Ἐπαμεινώνδας, Χαρώνδας, Ἀρχώνδας, Φρυνώνδας, Διώνδας, Λεώνδης, Σαώνδας, Ἀσκώνδας* (παρὰ τὸ *Ἀσκωνίδης*), *Φιλώνδας* (παρὰ τὸ *Φιλωνίδης*), *Σιμώνδας* (παρὰ τὸ *Σιμωνίδης*) κτλ.· πρβλ. καὶ τἄνωτ. σελ. 392 μνημονευθέντα *Εὐρόνδας, Κλιόνδας, Κρητόνδαι*. Ἔπειτα *χλάνδια*=*χλανίδια*. Φαίνεται ἄρα ὅτι ἐγένετο συγκοπὴ τοῦ *ι* ἐν αἷς πτώσεσιν ἦν τοῦτο ἄτονον, *ὦ Παγών(ι)δᾰ, τοῦ χλαν(ι)δίου, τῷ χλαν(ι)δίῳ, τῶν χλαν(ι)δίων, τοῖς χλαν(ι)δίοις*. Καὶ περὶ μὲν τῶν πατρωνυμικῶν, ἐπειδὴ εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ κατάληξις *-δης* ἀρχαιόθεν δὲν εἶχεν ἀναπόσπαστον συστατικὸν τὸ *ι*, πρβλ. *Ἱπποτάδης, Πύλης Πυλάδης, Κέας Κεάδης, Βορέας Βορεάδης*, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ ἄνευ τοῦ *ι* τύποι, *Σιμών-δας Χαρών-δας Σαών-δας* κλπ. ἔσωσαν τὸν ἀρχαιότερον τύπον, ὅπερ οὐδὲν θαῦμα, πρβλ. τἀνωτέρω σελ. 392 μνημονευθέντα διαλεκτικὰ *Κρητόνδαι, Ἰάσονος, Ἀμυθάονος* κττ. σωθέντα ἀρχαιοπινέστερα ἐν ταῖς διαλέκτοις ἢ ἐν τῇ Ἀττικῇ. Ἀλλὰ τὸ *χλάνδιον* (Σάμῳ καὶ Τέῳ), ἐπειδὴ κατάληξις ὑποκοριστικὴ *-διον* ἀγνοεῖται, δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τοῦ *χλανίδιον χλαν(ι)δίου* κττ. καὶ δὴ κατὰ συγκοπήν.

Ἀλλὰ πολὺ συχνότερον ἀπαντᾷ ἡ ἀπώλεια φωνήεντος παρ' ἄλλο φωνῆεν. Παρετηρήθη ἀνωτ. σ. 318, 342-3, ὅτι ὅταν ὁ τόνος πίπτῃ ἐπὶ τοῦ β' συνθετικοῦ, τότε καὶ συναίρεσις, ἄλλως ἀδύνατος, δύναται νὰ τελῆται ἐπὶ τοῦ πρώτου, οἷον *νουμηνία, Θουκυδίδης, Σαυγένεις, Σαυκράτεις* παρὰ τὸ *Σαώνδας, Σάωσις* κττ., *Λαδάμας, νακόρος* παρὰ τὸ *ναός, λαὸς* κτλ., καὶ βραχὺ φωνῆεν ἀντὶ μακροῦ παραδόξως νὰ παράγηται πρὸ πλειόνων συμφώνων, *Ὀποντίων, Ὀποντίοις* παρὰ τὸ *Ὀπόεντι* καὶ *Ὀλόεντι* ἀλλὰ *Ὀλοντίων Ὀλον-*

τίοις. Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι ἐνίοτε ἄτονοι συλλαβαὶ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ, ὅτε ὁ τόνος ἔπιπτεν ἐπὶ τὸ δεύτερον, ἠδύναντο νὰ ἐξασθενῶνται καὶ δὴ ν' ἀποβάλλωσί τινα τῶν φθόγγων αὐτῶν. Οὕτω λ. χ. τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν ἐχόντων πρῶτον συνθετικὸν τὸ *Θεο- Κλεο- Νεο-'Ετεο-* ἀπαντῶσι πολλάκις τύποι ἀπὸ *Θε-* ἢ *Θο-* *Κλε-* ἢ *Κλο- Νε-*, *'Ετο-* ἀρχόμενοι καὶ ταῦτα ἐν πολλαῖς διαλέκτοις, οἷον ἐν τῇ τῶν Μεγάρων, Βοιωτίας, Λοκρίδος, Δελφῶν, Εὐβοίας, Λακωνίας, νήσων, Σικελίας κλπ· πρβλ. *Θοκλῆς, Θεδωρίδας, Θεδώρου, Θεδώρῳ*, ὅθεν καὶ *Θέδωρος, Θέδωρον, Θεπόμπου - πῳ*, ὅθεν καὶ *Θέπομπος Θέπομπον, Θεμνάστου - Θέμναστος, Θοδίων, Θοκρίνης, Θοκλείδης, Θοτίμου*, ὅθεν καὶ *Θότιμος, Θόγνητος, Κλεμάχου, Κλεπόλιος, Κλεθέμιος Κλεστράτου*, ὅθεν καὶ *Κλέμαχος Κλέπολις Κλέθεμις, Κλέστρατος, Νεμήνιος, Νεμηνίδας,'Ετοκλέης* πρβλ. καὶ *Λεντῖνος* ἐξ Ἐπιδαύρου. Ἐν τῇ Λακωνικῇ τοῦ *θεὸς* εἰς *σιὸς* τραπέντος ἐλέχθη *Σικλῆς* ἀντὶ *Θεκλῆς* *Σιχάρης* ἀντὶ *Θεχάρης, Σιμηλίδας, Σίπομπος, Σίτιμος, Σιδέκτας*, Φαίνεται ὅτι πρὸ ἁπλοῦ συμφώνου ἀπεβάλλετο τὸ *ο* (*Κλεπόλιος, Θεγείτων, Νεμήνιος*), πρὸ δὲ δύο τὸ *ε*, (*'Ετοκλέης, Θοκλῆς*)· τοῦτο εἶναι κανονικὸν παρὰ τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχαία σχέσις ἠλλοιώθη δι' ἀναλογίας. (Πρβλ. καὶ τὰ νεώτερα *Θετόκης, Νένητα* ἀντὶ *Νεώνητα* τοπωνυμίαι ἐκ Χίου, *Νεχώρι* καὶ *λεπρίνι* ἐξ Ἰκάρου, *Νέφυτος* ἐκ Πόντου, *χρεμένος* ἀντὶ *χρεωμένος*, ὅθεν καὶ *χρένομαι ἐχρέθηκα θὰ χρεθῶ* ἐν Κρήτῃ, ἅτινα πάντως κατάγονται ἐκ χρόνων ἀρχαίων, ἅτε ἀνερμήνευτα κατὰ τοὺς φωνητικοὺς νόμους τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς, ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 98).

Καὶ ἄλλων φωνηεντικῶν συμπλεγμάτων (ἐκτὸς τοῦ *εο*) ἀπώλλυτο ἐνίοτε τὸ ἕτερον φωνῆεν, ὅτε ὁ τόνος ἔκειτο κατωτέρω αὐτῶν· πρβλ. *Τειχιόεσσα* ὅθεν *Τειχιούσσης* ἀλλὰ καὶ *Τειχιεσσεύς*,**δαμιοϝεργὸς - δημιοεργὸς* Ἡροδ., ἀλλὰ *δημιουργὸς - δημιοργὸς* ἐν Σάμῳ, *δαμιοργὸς* ἐν Ἀνδανίᾳ, Μεγάροις, Κνίδῳ, Ῥόδῳ, Βοιωτίᾳ κλπ., *ἱαροργίαι* παρ' Ἡρώδᾳ, *νοσσιήν, Νοσσίς, Νοσσώ, νενοσ-*

σευμένα (Ἡρόδοτ.), ἔπειτα καὶ *Νόσσος*· ἀλλὰ καὶ *προηρόσια* - *ἡ πρηροσία πληροσία, προήγορος - πρηγορεύων προαγορευτής, πρηγορεὼν* ἐκ *προηγορεών, μελαγχρής, ἀχρὴς* (Ἀττ.) ἐκ *μελαγχροής, ἀχροὴς* (πρβλ. παρ' Ὁμήρῳ *εὐχροὲς* ξ 24). *βοηθέω* ἐκ *βοηθ(ο)έω*, ὅθεν καὶ *βοηθός*· (τὸ Ὁμηρ. *μελαγχροιὴς* ἐκ τοῦ *μελαγχροὴς* διὰ μετρικὴν ἔκτασιν, οὐχὶ ἐκ τοῦ *μέλαν* + *χροιή*, διότι ὁ τόνος καὶ ὁ τύπος ἐσχάτως ἀνώμαλος, πρόσθες ὅτι τὸ *χροιὴ χροιὰ* δὲν παρελαμβάνετο ἐν συνθέσει ἐν τοῖς δοκίμοις χρόνοις.)

Καὶ ἐκ θαμιστικῶν τινων τύπων εἰς *-σκον -σκομην* φαίνεται ἐνίοτε ἀποβληθὲν φωνῆέν τι *ε* πρὸ τοῦ *σκ*. Ἐπειδὴ δηλονότι καὶ ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 356, 420 ἀρχαιόθεν ὑπῆρχε θεματικὸν φωνῆεν o/e, ἤτοι ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος τῶν εἰς *-ω* ῥημάτων καὶ ἐκ τοῦ β' ἀορίστου εἰς *-ον -ομην*, ἐσχηματίζοντο θαμιστικοὶ τύποι εἰς *-εσκον*, οἷον *φεύγεσκον, φύγεσκον, κλαίεσκον, ἔλεσκον* κλπ., διὰ τοῦτο, ἐν οἷς ῥήμασιν ὑπῆρχε πρὸ τῶν θεματικῶν φωνηέντων o/e καὶ ἄλλο ἔτι, ῥιζικὸν *ε*, συνέπιπτον δύο *εε*, ὅθεν ἐξέπιπτε πολλάκις τὸ ἕτερον, οἷον *φοβέεσκον* καὶ *ὤθεσκε, καλέεσκε* καὶ *κάλεσκε, καλέσκετο, κέσκετο* ἀντὶ **κεεσκετο* ἐκ **κεἰεσκετο* (πρβλ. *κέονται*), *πωλέσκετο, ἀγίνεσκον, οἴχνεσκε, κράτεσκε* κττ., ὁμοίως ἔχει τὸ *σπέσσι* ἀντὶ *σπέεσσιν*.

Ὅπως ἐν τούτοις οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ φαίνεται ὡσεὶ ἐγένετο ἀποβολὴ ἢ συναίρεσις καὶ ἅμα βράχυνσις, ἐνίοτε μάλιστα φαίνεται ὅτι συνέβαινεν ἡ βράχυνσις αὕτη καὶ ὅτε τὸ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκῦπτον ἔμελλε νὰ φερῃ τὸν τόνον τῆς λέξεως. Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἐλέχθη *ὁπλεσθαι* πάντως ἀντὶ **ὁπλεἰεσθαι-*ὁπλεεσθαι* ἅτε παραγώγου ἐκ τοῦ *ὅπλον*. Ὁμοίως *ἐέργω ἐέργνυμι* καὶ *ἔργω ἔργνυμι* Ἰων., *εἵργω* δὲ καὶ *εἵργνυμι* Ἀττ., καὶ *ἑρκτὴ* - *εἱρκτὴ* κλπ. Ὁμοίως ἑρμηνευτέοι καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἀπαντῶντες ἄνευ αὐξήσεως τύποι τῶν ῥημάτων, ὅσα ἄλλοτε ἀρχόμενα ἀπὸ ἡμιφώνου ὤφειλον μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ νὰ

συναιρέσωσι τὸ ε τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ διπλασιασμοῦ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ καταστάντος νῦν φωνήεντος καὶ δὴ νὰ παρέχωσι μακρὸν φωνῆεν, **ϝεϝέργασμαι* -**εεργασμαι* - *ἔργασμαι* **ϝεϝέλκυσμαι* - *ἕλκυσμαι* (κατὰ ταῦτα διαγραπτέα τὰ παραδείγματα τῶν τοιούτων ῥημάτων ἐκ τῆς σελ. 405), **εσεστακεε* - **εεστηκεε* - *ἑστήκεε, ἕστασαν,* οὕτως *ἐώθεσαν, περιέφθησαν, ἐν-ερμένων, Βοόσπορος - Βόσπορος,* ὅθεν εἰσῆλθε καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον. Ὁμοίως ἔχουσι καὶ τὰ ἐξ Ἱεραπύτνης *κρατόντες, κατοικόντες, πωλόντες, κοσμόντες, συντελόντας* παρὰ τὰ *ὠνωμένος, εὐχαριστῶμες.*

Ἐπιφωνηματικώτερον ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ὁμ. *ἠλεὲ* καὶ *ἠλέ,* ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀλκμᾶνος *ὦ ὀλὲ δαίμων* ἀντὶ *ὦ ὀλοέ,* καὶ ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν *ὦ μέλε* ἀπὸ τοῦ *μέλεος.* Ἀλλ' ἡ ἀπώλεια ἐπὶ τούτων ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς ἐπιφωνηματικῆς αὐτῶν φύσεως· πρβλ. τὸ *μωρὲ-βρὲ -ρὲ* κττ. ἐν Γλωσσολογικαῖς Μελέταις σελ. 210. Πρβλ. ἔτι τὰ μτγν. *ὦ Ἡρακλες, ὦ Λύσικλες* ἀπὸ τῆς ὀνομ. *ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Λυσικλῆς·* ταῦτα δύνανται μὲν νὰ ἑρμηνευθῶσι καὶ κατὰ τὸ *Δημήτηρ* : *Δήμητερ, Δημοσθένης* : *Δημόσθενες* κττ., ἀλλ' ὑπὸ Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως ἐν τῷ περὶ Ἐπιρρημ. 573 λέγεται ὅτι «ὡς ἀπὸ κλητικῆς πολλάκις ἐπιρρηματικαὶ συντάξεις γίνονται, ὡς *Δάματερ, Ἥρακλες, τάλαν* », τ. ἔ. ὅτι τὸ *Ἥρακλες, τάλαν* ἦσαν ἐπιφωνήματα, ὅτε μᾶλλον ὑπέκειντο τῇ φθορᾷ.

Καθ' ἃ ἀνωτέρω σελ. 510 παρετηρήθη, πολλάκις ἀγνοεῖται πότερον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι συνέβη, συναίρεσις καὶ ἔπειτα βράχυνσις, ἢ ὑφαίρεσις, καὶ δὴ ποτέρα ἑρμηνεία, ἡ διὰ συναιρέσεως καὶ βραχύνσεως, ἢ ἡ διὰ τῆς ὑφαιρέσεως τοῦ ἑτέρου τῶν συμπιπτόντων φωνηέντων, ὀφείλει νὰ προτιμηθῇ· πρβλ. καὶ **ἀποαιρέεο* **ἀποαιρεῖο-ἀποαιρέο* ἢ *ἀποαιρέ(ε)ο - ἀποαιρέο, μυθέεαι - μυθεῖαι - μυθέαι* ἢ *μυθέ(ε)αι - μυθέαι,* **ακλεϝεσα* - **ακλεεα* - **ακλεῖα* - *ἀκλέα* ἢ **ακλε(ε)α - ἀκλέᾰ, ἀγακλέᾰ,* **υπερδϝεjεσα* - **υπερδεεα* - **δεῖα* - *δέα* ἢ **υπερδε(ε)α* - *ὑπερδέᾰ δῆμον ἔχοντες* P 330· πρβλ. ἔτι *ἐκλέο* καὶ *ἐκλέ' ἐπ' ἀνθρώπους, δινέαι, ἐπαινέαι, πωλέαι, χρέο, φοβέο, ἀκέο, ἐξηγέο* κττ. παρ' Ἡροδότῳ, *αἰδέο* παρὰ Θεογν., *ὑφαγέο* παρὰ

Θεοκρ., *μιμέο* παρὰ Σιμωνίδῃ κλπ. (Ὅτι καὶ ἀναλογία ἠδύνατο νὰ συντελῇ εἰς τὴν βράχυνσιν, εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 402-3). Κατ' ἀλήθειαν τὸ πρᾶγμα μᾶλλον ἐν τῇ γραφῇ ἢ ἐν τῇ προφορᾷ ἤτοι ἐν τῇ ἀληθεῖ γλώσσῃ φαίνεται τοσοῦτο διάφορον, διότι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἀπώλλυτο χρόνος τις, οὐδὲν δὲ μέγα σημαίνει, ἂν τὰ δύο φωνήεντα πρῶτον ἡνώθησαν εἰς ἓν μακρὸν καὶ ἔπειτα ἐβραχύνθη τοῦτο, ἢ ἂν τῶν δύο βραχέων ἔτι ὄντων ἀπώλετο τὸ ἕτερον· διότι τὸ ἐκ συναιρέσεως προκῦπτον μακρὸν δὲν διέφερεν ἐπὶ πολὺν χρόνον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν δύο βραχέων, καὶ ὅπως ἔν τισι νεωτέραις διαλέκτοις παρατηροῦμεν, ἐν αἷς πολλάκις ἀγνοεῖται, ἂν ἀληθῶς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δύο βραχέα προφέρωνται, πρβλ. *νὰ θελήῃς, ὁ Χαρύς, τὸ γάα, ὁ ὅος,=ὁ λόγος, παάμη* κλπ., οὕτω πάντως καὶ καθ' οὓς χρόνους μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν ἡμιφώνων ἐτελοῦντο αἱ συναιρέσεις τῶν συγκρουομένων φωνηέντων, ὅτε συγχρόνως ἐτελεῖτο καὶ ἡ βράχυνσις τοῦ μακροῦ φωνήεντος, ἐπὶ μακρὸν θὰ ἠγνοεῖτο ἂν ἀληθῶς *μυθὲαι* ἢ *μυθέεαι - μυθέαι, ἐέργω* ἢ *ἐ ργω - ἔργω, ὑπερδὲα* ἢ *ὑπερδ(έ)εα*, ἐξεφωνεῖτο καὶ ἠκούετο. Ἐπειδὴ δ' ὅμως α) ἡ μὲν βράχυνσις φωνηέντων εἶναι ἀναντίλεκτος, ἅτε καὶ ἀλλαχοῦ παρατηρουμένη, ἡ δὲ ὑφαίρεσις, οὐχί, ἐκτὸς ἂν μετὰ δύο εε ἕπωνται καὶ ἄλλα ἔτι φωνήεντα (ἰδὲ κατωτέρω), καὶ β) ἐπειδὴ μόνον μετὰ τὸ ε οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τὸ υ ἢ ι φαίνεται ἡ ἀπώλεια (πρβλ. *τὰ θύη, διφυέα, ἀνθρωποφυέας, μουνοφυέας, ὑπερφυέας, ὑγιέα*), δῆλον ὅτι ἡ διὰ τῆς βραχύνσεως τοῦ ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτοντος ε εἶναι πιθανωτέρα τῆς ὑφαιρέσεως, διότι οὐδεὶς βλέπει, διατί δὲν ἔμελλε νὰ πάσχῃ ταύτην τὸ ε καὶ μετὰ τὸ ι ἢ υ. Οὕτως ἐλέχθη κατὰ βράχυνσιν ὑπὸ τῶν νεωτέρων Ἰώνων καὶ τῶν Δωριέων *Ἡρακλέ͂, Ἡρακλέος, ἀγακλέος, ἀγακλέα, εὐκλέα, βασιλέα, βασιλέος* κττ. (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 400), ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων *Τιμοκλέος* κττ.

Μόνον δ' ὅτε μετὰ τὰ δύο εε ἕπονται δύο ἔτι φωνήεντα, τότε ἀληθῶς φαίνεται ὅτι ταχέως ὑφῃρέθη τὸ ἕτερον ε· πρβλ. - **κλεϝεσ-ια - Εὐρύκλεια* ἀντὶ -**κλεεια, Ἀντίκλεια, εὐκλείη, Ἡρακλέ-*

ειος (μετρικῇ ἐκτάσει *Ἡρακλήειος*) - *Ἡράκλειος*, **ενδεεια* - *ἔνδεια*, **ἀδεεια* - *ἄδεια*.

Καθ' ὃν τρόπον ἐν Τόμ. Α' σελ. 334 εἴδομεν τὸ *βολῶν πτάρων* καὶ τὸ *κτὼ βολῶν* τῶν ἰχθυοπωλῶν, τὸ *δητώμην* τοῦ Ὑπερβόλου, οὕτως ἐλέχθη ὑπὸ τῶν ἐρετῶν ἀντὶ *κυμερνᾶν* **κυμρνᾶν*, ὅθεν **κυβρνᾶν*, ἐκ τούτου δὲ καὶ τοῦ *κυμερνᾶν* ἐγένετο τὸ *κυβερνᾶν* μετὰ τοῦ *β*· ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 166 σημ. τὰ περὶ τοῦ *βορέας* - *βορρᾶς*.

Ὁμοία ἐναλλαγὴ τοῦ *μρ* καὶ *βρ* παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ λέξει *τερέμινθος τρέμινθος τρίμινθος*, ὅθεν *τερέβινθος* - *τέρβινθος*. Ἀλλ' ἡ λέξις, ὡς καὶ ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτῆς δηλοῦται, εἶναι ξένη, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι αἱ ξέναι λέξεις, ἐπειδὴ οἱ φθόγγοι αὐτῶν πολλάκις δὲν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς τῆς παραλαμβανούσης γλώσσης, πολλαχῶς ἀλλοιοῦνται· πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 348-51 καὶ Ἀθηνᾶς Τόμ. ΙΑ' σελ. 262, ἔνθα περὶ τῆς λέξεως *ἄνηθον ἄνησον ἄνητον ἄνηττον ἄννητον ἄννηθον* ἐγένετο λόγος.

Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῆς λέξεως *Τόμαρος* καὶ *Τμάρος Τμάριος* (ὄρος Δωδώνης), ὃ καὶ *Τόμουρον* καὶ τὸ ἐθνικὸν *Τόμουρος* ἐλέγετο. Τοιαύτη ἀποβολὴ τοῦ *ο* καὶ ἐναλλαγὴ τοῦ *α* καὶ *ου* εἶναι ὅλως ἀλλοτρία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ὁμοίως περὶ τοῦ *Τιβαρηνοί*, «οὓς ἡμεῖς *Τιβρανούς* φαμεν» Εὐσταθ.

Διὰ τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόνου παρελείφθη τὸ *ι* ἐν τῷ *σιωπάω*, πρβλ. *διασεσωπάσομαι* παρὰ Πινδ., ἐν τῷ *βώσεσθε* παρ' Ἀπολλ. Ῥοδ., *τρακάδες*· τὸ *ε* ἢ *ο* ἐν τῷ *Βερνίκη* ἀντὶ *Βερενίκη* - *Βερονίκη*. τὸ *υ* ἐν τῷ *ἀλεκτρόνας* ἀντὶ *ἀλεκτρυόνας* κττ. Ἂν ἡ ἀπώλεια τοῦ φωνήεντος ἐν τῷ τῶν ἀγγείων *ἐποίησν*, *Ἀθήνηθν* κττ. ὀφείληται τῇ προφορᾷ τοῦ ὄχλου τῶν ἀγγειοπλαστῶν, ἢ εἶναι ἁπλῶς γραφικὰ σφάλματα, ἄδηλον, εἰ καὶ τοῦτο φαίνεταί μοι πολὺ πιθανώτερον. Ἐν δὲ τοῖς μετγν. χρόνοις ἐλέχθη καὶ *πεῖν* ἀντὶ *πιεῖν*, *ὑγεία* ἀντὶ *ὑγίεια*, *ψαθοπλόκος* ἀντὶ *ψιαθο-*, ὅθεν καὶ *ψάθου* ἀντὶ *ψιά-*

θου, ὅθεν νῦν ἡ *ψάθα*, *σάλος* ἀντὶ *σίαλος*, ὅθεν νῦν τὸ *σάλιο*, *εὐσωπία*· ἡσυχία κλπ.

Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 509 ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τῶν Λακώνων *Σιδέκτας*, *Σικλῆς*, *Σιχάρης* κλπ. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐλέχθη ὁμοίως καὶ ὁ *τὸν σὶν φέρων*, *ὀψοποῖς* ἀντὶ *ὀψοποι(ό)ς* καὶ ὑπὸ τῶν Παμφύλων τὸ ἀνωτέρω σελ. 504 *Φορδίσις*. Οὕτω δ' ἔχομεν πρὸ ἡμῶν τὸ παράδοξον φαινόμενον τῆς μετγν. καὶ νέας ἡμῶν γλώσσης, καθ' ὃ τὸ ο τῆς ληγούσης τῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων εἰς *-ος* καὶ *-ον* οὐσιαστικῶν ἀπόλλυται, ἂν προηγῆται τούτου ἄλλο φωνῆεν· πρβλ. ἔτι *ἡμιωβέλιν* ἐπὶ νομίσματος Αἰγίου τοῦ 146-3 π. Χ., ἔπειτα ἐκ παπύρων *ἡμιόλιν* 259 π. Χ., *ἀργύριν*, *Σαραπιῆν (= Σαραπιεῖον)*, *Πτολεμαῖς* 165 π. Χ., *ἐκμαγῆν (= ἐκμαγεῖον)* καὶ *ἔλαν* 163, ἔπειτα ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ παπύρων *Ὀλύμπις*, *Ἐλευθέρις*, *Δημήτρις*, *Κίτιν*, *Δυρράχιν*, *Βαρθολομαῖς*, *Ἀρχέλας*, *Νικόλας* (τὰ εἰς *-λας* καὶ διαλεκτικὰ) κττ.

Ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ ο δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ κατὰ τοὺς φωνητικοὺς νόμους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι οὐδαμοῦ ἐν αὐτῇ εὕρηται ἐξαφάνισις τοῦ ο μετὰ τὸ ι· πρβλ. *ἴονθος - ϳόθος*, *ἥλιος*, *Διονυσιάδες - Διονυσάδες*, *κωβίος - κωβιός*, *ξιφίος - ξιφιός*, *σκορπίος - σκορπιός*, *κάλλιον*, *ἄξιος*, *ἐντόπιος*, *πλούσιος*, *ἄγριος*, *ἐνάντιος*, *ἴδιος* καὶ οὕτω πάντα τὰ ἐπίθετα, ὅσα ἔμειναν μέχρι τέλους ἐπίθετα. Διότι τὰ γενόμενα οὐσιαστικὰ ἀπέβαλον αὐτό, πρβλ. *ὁ κύρις*, *τὸ δεξί*, *τὸ πλωρήσιν*, *ὁ Ἅγις Δημήτρις*, *τὸ πλάγι*. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον ὅτι ἡ ἀπώλεια δὲν εἶναι κατὰ πάντα ἀπεριόριστος ἀλλὰ περιωρισμένη ἐν μιᾷ τάξει λέξεων, ἐμφαίνει σαφῶς ὅτι οὐ φωνητικὸν ἀλλ' ἀναλογικὸν τὸ φαινόμενον.

Πρὸς ἑρμηνείαν δὲ τούτου προετάθησαν ἄλλα τε πολλὰ καὶ Ἰταλικὴ ἐπίδρασις· ταύτην δὲ ὑπεστήριξα καὶ ἐγὼ ἄλλοτε, ὅτε τὰ παρατεθέντα ἀνωτέρω μετὰ τῶν οἰκείων χρονολογιῶν παραδείγματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐκ Σπάρτης καὶ Αἰγίου, ἠγνοοῦντο. Ἔπειτα δὲ μαθὼν ταῦτα ἐπείσθην ὅτι, καὶ ἂν τὰ πολυάριθμα ἐκ τῆς Ἰταλίας κομισθέντα ἡμῖν εἰς *-ις* ἐπεκούρησαν βραδύτερον τῷ

σχηματισμῷ τούτῳ παρ' ἡμῖν εἰς τελείαν κατίσχυσεν, ἀλλὰ τὴν πρώτην γένεσιν ἔλαβε τοῦτο ἐν Ἑλλάδι καὶ κατ' ἀναλογίαν γνησίαν Ἑλληνικήν. Διότι εἶναι γνωστὸν πρῶτον ὅτι ἀρχαιόθεν παρὰ τὰ κύρια ὀνόματα, σύνθετα συνήθως ὄντα τὸ πάλαι, ἐσχηματίζοντο ὑποκοριστικοὶ τύποι αὐτῶν εἰς *-ιας-εας-ιος-ις* κττ., δεύτερον ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο μετηνέχθη κατὰ μικρὸν καὶ ἐπὶ τὰ προσηγορικά, καὶ τρίτον ὅτι τὰ κύρια ὀνόματα πολλάκις ἐλάμβανον τὸν τύπον τοῦτον εἰς *-ις* παρὰ τοὺς ἄλλους εἰς *-ιας -εας -ιος* κλπ. Ἀναγράφω παραδείγματα τῶν κατηγοριῶν τούτων.

Ἆγις -ίας -ίων *Ἀγέλαος Ἀγησίλαος* κλπ., ***Ἄθηνις -νίας -νίων -νων, Ἄλεξις -ίας -ξων, Ἄνανις -νιος, Ἄριστις -έας -ίων, Βάσιλις - τὸ Βασίλιον, Βάκχις -ιος, Βαῦκις -ων -ος, Βοῦλις -ίας Βώλιος -ίων, Γνάθις -ιος, Γόργις -ίας -ος -ων, Γρύλις -λος -λων, -λίων, Δέξις -ίας -ιος, Ἕρμις -ίας, Ζεῦξις -ιος, Κέρκις -ίων, Κῆπις -ίων, Κλέοβις Ὄροβις Πόλυβις*** παρὰ τὸ ***Κλεόβιος Πολύβιος***, *Ὀρόβιος* κλπ., ***Κόπρις -ίας -ων, Κρῖθις -ίας, Λύκις -ιος, Λύσις -ίας -έας, Μῆνις -ιος, Μνᾶσις -έας, Μοῖρις -ιος -έας -ίας, Μόλπις -ος -ίων, Μόρμις -ίας, Μύρις -ων, Νέμεσις -ιος, Ξάνθις -ιος -ίας, Ξένις -νιος -νίας -νέας -νος, Πίμφις -ων, Σίλλις -ιος -εύς, Σῖμις -ος -ίας, Σκόλις -ος, Σμῖλις -ων, Στρόμβις -ος, Στροῦθις -ος -ων, Στρόφις -ιος, Σῶτις -ιος, Τέλεσις -ίας, Τέλλις -ίας*** καὶ ***Τέλλος, Τίσις -ίας -έας, Τύννις -νος -νίας, Φάλις -ιος, Φᾶμις - Φήμιος, Φεῖδις -ιος -ίας, Φίλλις -ιος, Φίντις -ίας, Φόρμις -ων -ίων, Φρύνις -νος -νων -νᾶς -ιχος, Φύλλις -ιος, Χαῖρις -ίας -έας, Χαῖτις -τος, Χαῦνις -νιος, Χέρσις -ίας, Χρόμις -ίος.*** Ἔτι δὲ καὶ ὀνόματα προσηγορικὰ εἰς *-ις* ὑπὸ τοῦ A. Fick παρετεθέντα ἐν Κουρτίου Μελέταις Τόμ. Θ' σελ. 176 κἑξ., οἷον *γάστρις* παρὰ τὸ γαστρίμαργος, *γύννις* παρὰ τὸ γύνανδρος· *δίφρις* ὁ ἑδραῖος καὶ καθήμενος ἀεί, οἷον ἀργὸς Ἡσυχ.· *εὖνις* παρὰ τὸ εὐνέτης σύνευνος· *κόπις* παρὰ τὸ λογοκόπος, δημοκόπος· *πάλαμις* τεχνίτης Ἡσυχ. παρὰ τὸ εὐπάλαμος· *πρέσβις* παρὰ τὸ πρεσβευτής· *σίνις* παρὰ τὸ σινάμωρος· *στόμις* καὶ *στομίας Στόμιος* παρὰ τὸ στόμαργος· *στρό-*

φις Στροφίος παρὰ τὸ πολύστροφος, Ἀγάστροφος· *τρόφις* παρὰ τὸ τρόφιμος - τροφός· *τρόχις* παρὰ τὸ τροχίλος - τροχός· *ψεῦδις* παρὰ τὸ φιλοψευδής.

Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ταῦτα πάντα ὑποκοριζόμενα μὲν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ ἄνευ τινὸς ὑποκοριστικῆς σημασίας, καὶ καθ' ὃν τρόπον τὸ *σιὸς* ἐν συνθέσει ἐτρέπετο κατὰ τὰ ἀνωτέρω σελ. 509 εἰρημένα εἰς *Σι-*, ὅθεν καὶ ἁπλοῦν ὁ *τὸν σὶν φέρων*, οὕτως ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ ὡς β' συνθετικὸν *-σις* (= σιὸς) καὶ δὴ παρὰ τὸ *Τιμόσιος, Φιλόσιος* νὰ λεχθῇ *Τιμόσις Φιλόσις*, ὅπως παρὰ τὸ *Χαίριος*, *Φύλλιος* ἐλέγετο καὶ *Χαῖρις, Φύλλις* κλπ.

Πρὸ πάντων ἦν τοῦτο δυνατὸν καὶ αὐτὸ τοῦτο προσδόκιμον ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα πρῶτον μὲν πάμπολλοι ἐκ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν φύλων συνέδραμον Ἕλληνες ποικίλως ἐσχηματισμένα ὀνόματα φέροντες, καὶ ἔνθα παραβαλλόμενα τὰ διαλεκτικὰ *Κλέοβις, Φίντις, Ἆγις, Νῖκις, Κλέοϑϑις, Κλέομμις, Πόλυβις, Ὄροβις* κλπ. πρὸς τὰ πληρέστερα *Κλεόβιος, Πολύβιος, Ορόβιος* κλπ., κλπ., ἠδύνατο εὐκολώτατα νὰ ὑποληφθῶσιν ὡς παράλληλα ἰσοδύναμα καὶ δὴ παρὰ πάντα ἄλλον πληρέστερον τύπον δυνατὰ καὶ ἐπιτετραμμένα. Δεύτερον δὲ πολλὰ Αἰγυπτιακὰ ὀνόματα ἔληγον εἰς *-ις* γεν. *-ιος*, ἔνια δὲ καὶ εἰς *-ις* καὶ *-ιος* γεν. *-ιου*, πρβλ. Grenfell and Hunt, Papyr. Oxyr. Α' σελ. 80-1 *Πέσουρις* γεν. *Πεσούριος*, 97 *Θώνιος* καὶ 98 *Θῶνις Θωνίου*, 97 *Πέκυσις - σιος*, 172-3 *Ἄφυγχις - χίου*, 123 *Παχοῦμις - ιν, Πετόσειρις - ιος*, 177 *Οννωφρις - φριος* 178.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τῶν παλαιοτέρων ἡ γενικὴ ἐν ταῖς διαλέκτοις (πλὴν τῆς Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς) ἔληγεν εἰς *-ιος* καὶ δὴ διέφερε τῶν μεταγενεστέρων τούτων, ἥτις καθ' ἃ φαίνεται, δὲν ἔληγεν οὕτω συνήθως· ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον ὅτι καὶ οὕτως ἐσχηματίζετο ἡ γενικὴ τούτων, (πρβλ. τοῦ *καστρήσιος* παρ' Eckinger Die Orthographie lat. Wörter in gr. Inschriften σελ. 133)· ἔπειτα ὅτι κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους τούτους χρόνους ἡ περιττοσύλλαβος κλίσις ἐκβαλλομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀνομάτων *(ἡ ῥάχι*

τῆς ῥάχις, ἡ Σαλαμῖνα τῆς Σαλαμίνας κττ.) δὲν ἠδύνατο νὰ παραμένῃ ἐν τούτοις· ἐλέχθη ἄρα τότε *ὁ Ζεῦξις τοῦ Ζεῦξι*, ὅπως *ὁ παχὺς τοῦ παχύ, ὁ Μάρις τοῦ Μάρι* κλπ.

Κατ' αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ τύπος οὗτος εἰς *-ις* ἀντὶ *-ιος -εος* καὶ *-ιν* ἀντὶ *-ιον* ἀνεφάνη μὲν ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἐπέδωκε δὲ καὶ κατίσχυσε διὰ τῆς εἰσβολῆς πολυπληθῶν Λατινικῶν ὀνομάτων, δι' ὧν κατέστη κοινὸς καὶ συνήθης ἐν Ἑλλάδι ὅπως καὶ ἐν Ἰταλίᾳ.

Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐλέχθη καὶ *πέρσι* καὶ *Ὑπερβερταῖος* ἀντὶ *Ὑπερβερεταῖος*, καὶ *Μελτίνη* κττ., ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε μεταβληθῇ ὁ μουσικὸς τόνος εἰς δυναμικόν, οὐδὲν ταῦτα ἀποδεικνύουσι περὶ τῆς ἀρχαίας γλώσσης.

§ 5. *Ἀπώλειαι φωνηέντων ἄλλως ἑρμηνευτέαι.* Πάμπολλα φαινόμενα συγκοπῆς παρεδέχοντο ἄλλοτε, οἷον *ὀρέγυια - ὀρόγυια - ὀργυιᾶς, Ἀρέπυια - Ἀρπυιᾶς, ταράσσω - θράσσω, στέριφος - στέρφος, ἀνήνοθε - ἄνθος, κενεϝὸς - κενϝὸς* κλπ. Ἀλλ' ὅτι ταῦτα οὐχὶ κατὰ συγκοπὴν ἐν τῇ Ἑλλην. γλώσσῃ ἀλλὰ κατ' ἀρχαίαν μετάπτωσιν ἀπέβαλον τὸ φωνῆεν, ἐλέχθη ἐν Τόμ. Α' σελ. 271 καὶ ἀνωτ. σελ. 214, 462 σημ. Ὁμοίως ἑρμηνευτέον τὸ *πέλεθρον* καὶ *πλέθρον, πετεηνὸς πετεινὸς* καὶ *πτηνός, Ἀπέλλων Ἄπλωνος*, Θεσσαλ. *Ἄπλουνος, καλέω* καὶ *ὀμοκλή, δέμω* καὶ *μεσόδμη, γνὺξ γνυπῶ* τὸ *γονυπετῶ* καὶ *γόνυ, κνύζα* καὶ *κόνυζα*, (πρβλ. *γλῶσσα* καὶ *γλάσσα* καὶ τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 268), *ἕν ἕνς* ἀντὶ **ἕμ *ἕμς* καὶ *μία*, λεχθὲν ἀντὶ **σμ-ια*, καὶ *μ-ῶνυξ* ἀντὶ **σμ-ωνυξ*· πρὸ συμφώνου δηλ. τὸ *m̥* τοῦ θέματος sem- (sem-el), ἐξ οὗ sm- καὶ sm̥- ἐτράπη εἰς *α*, τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ s εἰς δασεῖαν, ὅθεν *ἁ-πλοῦς, ἅ-παξ* κτλ., ἀλλὰ πρὸ φωνήεντος ἔμεινε τὸ *μ* σύμφωνον καὶ τὸ *σ* ἐξεβλήθη ὁμαλῶς, ὅθεν *μ-ία*. Καὶ τὸ *εἰνάνυχες* ἐκ τοῦ **ἐνϝα-νυχες, ἐννῆμαρ* κττ. οὐχὶ κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *ἐννέϝα*, ἀλλὰ κατὰ μεταπτωτικὴν σχέσιν, ἤτοι ἐκ τοῦ *enu̥n̥, πρβλ. Ἀρμ. inn παρὰ τὸ *newn̥, ἐξ οὗ τὸ Λατ. *noven (κατὰ τὸ decem, septem ἐτράπη εἰς novem, πρβλ. ἔτι nonos), ἐγένετο **ἐνϝn̥- -*ἐνϝα-* πρὸ συμφώνου καὶ **ἐνϝn̥-*

**ενϝν- ἐνν-* πρὸ φωνήεντος, ὅθεν **ἐνϝα-νυχες - εἰνά-νυχες, εἶνα-τος, εἰνάκις, εἰνά-ς, εἰνά-ϝετες, εἰνα-ϝέτηρος,* ἀλλὰ **ἐνϝν-ηκοντα-ἐνήκοντα,* **ἐνϝνῆμαρ-ἐννῆμαρ, ἐνν-ορόγυιοι* (οὕτω γράφουσιν ἀντὶ *ἐννεόργυοι* λ 312), ὅπως *ἐπτ-ορόγυιοι* παρὰ Σαπφοῖ.

Ὁμοίως ἑρμηνευτέα τὰ παράλληλα *στεγανὸς* καὶ *στεγνός, σιβαρὸς* καὶ *στιφρός, σιπαλὸς* καὶ *σιφλός, λαγαρὸν* καὶ *λαγρὸν* τῆς χυδαίας γλώσσης κατ' Εὐστάθιον, *κεφαλὴ* καὶ *κεβλὴ* Μακεδονιστί, *κέφαλος* καὶ *κέβλος κεβλήγονος* κλπ. Μεταπτωτικῶς ἔχει ὡσαύτως καὶ ἡ ἐπιθετικὴ κατάληξις *-ιος* πρὸς τὴν ἑτέραν *-ειος,* ἐντεῦθεν λέγεται τὸ *-ιος* καὶ ἐν διαλέκτοις, ἐν αἷς τὸ *ε* δὲν τρέπεται εἰς *ι* πρὸ τοῦ *α, ο* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 203· πρβλ. Θεσσαλ. *στάλλας λιθίας,* Ἐπιχαρμ. *ἀργύριος, βόιος, φοινίκιος,* Λεσβ. *χρύσιον.*

Ἐπειδὴ κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 474 λεχθέντα ἐσχηματίσθησαν ἔν τισι Δωρικοῖς ἰδιώμασιν ὀνομαστικαὶ εἰς -ες, *ἀστερόες, Μαλόες εὐεργετές, αἱρεθές,* ἐλέχθη αὐτόθι καὶ *ἱαρὲς* ἀντὶ *ἱαρῆς* ἐκ τοῦ *ἱαρέες* (Κυρήνη), *Πριανσὲς* (Κρήτη) ἀντὶ *Πριανσῆς* ἐκ τοῦ *Πριανσέες.* Ἐν αἷς δὲ διαλέκτοις ἐλέγετο ἄνευ ἀντεκτάσεως *τὸς θεός, τὸς ἄλλος, ὁ πράξᾰς, ὁ Αἴᾰς* κλπ. κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 473, καὶ δὴ τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς εἶχεν οὕτως τὴν αὐτὴν προσῳδίαν τῷ τῶν λοιπῶν πτώσεων, ἐπλάσθη καὶ ἀπὸ τῶν πλαγίων πτώσεων *ποδός, τρίποδος, ἀελόποδος, ὠκύποδος* κλπ. ὀνομαστικὴ *πός, τρίπος, ἀελλόπος, ὠκύπος, πολύπος* κλπ.

Τὸ *πλεῖν* λεγόμενον οὐχὶ ἁπλῶς καὶ ἐπὶ πάσης χρήσεως ἀντὶ τοῦ *πλέον* ἢ *πλεῖον,* ἀλλὰ μόνον μετὰ τοῦ *ἤ, πλεῖν ἤ,* ἐγένετο οὐχὶ ἐκ τοῦ *πλεῖον* κατὰ συγκοπὴν ἀλλὰ καθ' ἃ ἤδη ἀνωτέρω σελ. 329 ἐλέχθη, ἐκ συμφυρμοῦ τοῦ *πλεῖον* καὶ **πλεῖς* (ἐκ τοῦ *πλέες,* Κρητ. *πλίες*), ὅθεν **πλεῖς ἢ μύριοι - πλεῖν ἢ μύριοι, πλεῖν ἢ τριάκοντα ἄνδρες·* ἔπειτα δὲ συνετάχθη ἐλευθερώτερον, ὅπως τὸ *μεῖον, πλεῖον* πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν, μετὰ παντὸς γένους, ἀριθμοῦ καὶ πάσης πτώσεως, *πλεῖν ἢ χίλια* ἀντὶ *πλέα ἢ χίλια, πλεῖν ἢ μυρίων* κλπ.

Ὅτι τὸ *ἤλυθον* συνεκόπη εἰς *ἦλθον* ἐλέχθη πολλάκις, ἀλλ' ὅλως ἀπιθάνως· πρβλ. περὶ τούτου τἄνωτ. σελ. 214. Τὸ *πύρνον* ἢ *πύρνος* ἢ καὶ *πυρνὸς* ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐπὶ τοῦ ἀποκλάσματος τοῦ ἄρτου, ὃ θέλουσιν ἐκ τοῦ *πύρινος* (πῡρὸς) κατὰ συγκοπὴν ὥστε ἰσοῦται τῷ σίτινος. Ἀλλ' ἡ ἐτυμολογία δὲν εἶναι πρόδηλος, διότι τὸ *πύρινος* δὲν σημαίνει κλάσμα ἄρτου, ἀλλὰ τὸν ἐκ πυροῦ πεποιημένον. Ἔπειτα καὶ ὁμολογηθείσης τῆς ἐτυμολογίας οὐδαμῶς ἐπιβάλλεται ἀναγκαίως ἡ ὁμολογία τῆς συγκοπῆς, ἅτε τῆς καταλήξεως πρότερον οὔσης *-νος* οὐχὶ *-ινος*, καὶ δὴ δυνατὸν ἐν τῷ *πύρνος* νὰ σῴζηται ὁ ἀρχαιότερος ταύτης τύπος· πρβλ. καὶ Λατ. aënus ἐξ *aes-nos, **σελασ-να - σελήνη* = ἡ ἔχουσα σέλας, **κλεϝεσ-νος - κλεινὸς* κλπ. Ὅτι δὲ τὸ *θάμνος* ἐγένετο κατ' ἀποβολὴν τοῦ *ι* ἐκ τοῦ *θαμινός*, ὅπως παλαιοὶ Γραμματικοὶ ἐδίδαξαν, δὲν φαίνεται σήμερον πιθανόν, διὸ συνάπτεται τῷ Γερμ. Tanne.

Τύποι, οἷον *γέντο* = ἔλαβε τοῦ *γέμω* = λαμβάνω, *φέρτε, ἔδμεναι* (ἔδω), *κέντο* ἐκ *κέλτο* ἀπὸ τοῦ κέλομαι κλπ. εἶναι οὐχὶ συγκοπῆς προϊόντα, ἀλλ' ἀρχαιότατοι τῆς κατὰ τὰ εἰς *-μι* συζυγίας, πρβλ. τὸ Λατ. ēst καὶ Ἰνδ. bi-bhar-ti παρὰ τὸ bharati = φέρει. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ταῦτα εἶναι ὅλως ἀλλότρια τῶν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ φερομένων *φέρτε φέρ τα*, ὅπως καὶ *σύρ(ε)τε, πάρ(ε)τε, σφάχτε, κόφτε* κτλ.

Αἱ λέξεις *παλαστὴ* (ἐπιγρ.), *Τροζήνιος, Γεραστὸς* παρὰ τὸ *παλαιστή, Τροιζήνιος, Γεραιστὸς* φαίνεται ὅτι ἀπέβαλον τὸ *ι* τῶν διφθόγγων *αι, οι*. Ἀλλ' ἀληθῶς τὸ *παλαιστὴ* ἐγένετο ἐκ τοῦ *παλαστὴ* κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *παλαίω*, ὅπως καὶ τὸ *Γεραστὸς Γεραιστὸς* πρὸς τὸ *γεραιός*· τὸ δὲ *Τροιζήνιος* ὅπερ ἀνακύπτει μόνον κατὰ τὸν ϛ' μ. Χ. αἰῶνα, δὲν δύναται βεβαίως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ *ι* συνδέεται μετὰ τῆς συριστικῆς προφορᾶς τοῦ *ζ*, ὅπως ἀνωτ. σελ. 452, 457 εἴδομεν γινόμενον παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τὸ *τὸνς - τοίς, τὰνς - ταίς, πάνσα - παῖσα* κλπ.· πρβλ. ἔτι

Θεισπιεύς, εἴσχηκα, εἴσχημαι καὶ *Αἰσχλαβιοῖ* = Ἀσκλαπιῷ, *Θεόφειστος* κτλ., ἐν οἷς πρὸ τοῦ *σ* ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος *ι*.

Τύποι τινὲς μέσου ἀορίστου α΄ φέρονται παρ' Ὁμ. ἄνευ τοῦ *α* καὶ φαίνονται συγκεκομμένοι, οἷον *ἐδέγμην, δέκτο δέγμενος, ἐλέγμην, λέκτο λέγμενος, ἔμικτο, ἔπηκτο, ἴκτο, ἴκμενος* (οὖρος), *πάλτο πάλμενος, ἄρμενος, ἄλτο ἄλμενος, ὦρτο ὄρμενος* κττ. Ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν οὗτοι δὲν εἶναι συγκεκομμένοι ἀλλὰ λείψανα τοῦ ἀρχαιοτέρου τρόπου, καθ' ὃν ἐσχηματίζετο ὁ χρόνος οὗτος, ἤτοι διὰ μόνου τοῦ *σ*, διὸ ἐλέχθη *ἐλέγμην ἐδέγμην δέγμενος* κτλ. ἀντὶ **ἐλεγ-σ-μην, *ἐδεγ-σ-μην *δεγ-σ-μενος, *παλ-σ-το, *ἰκ-σ-μενος* κλπ. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν τύπων τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντ., οἷον *ἐπέπιθμεν, ἴδμεν, εἰλήλουθμεν, ἔικτον-ἐίκτην ἤικτο* καὶ *ἔικτο* κλπ.

Πολλάκις κατὰ τὸν σχηματισμὸν παραγώγων ἐξ ἄλλων λέξεων φαίνεται ὅτι ἀποβάλλονται φωνήεντα πλείονα τοῦ ἀναγκαίου, πρβλ. *μελίη μελία μέλινος* (διὰ μετρικὴν ἔκτασιν *μείλινος*), *συκέα - σύκινος, μηλέα - μήλινος, ἀκτέα - ἀκτῇ ἄκτινος, ὀστέον - ὀστοῦν ὄστινος* παρὰ τὸ ὁμαλώτερον *ὀστέινος* (πρβλ. καὶ *ὀστίτης*)· ὑπὸ τῶν μετγν. ἐλέχθη καὶ *κράνινος* ἀπὸ τοῦ *κρανία* ἢ *κρανέα* ἀντὶ παλαιοτέρου *κρανέινος* ἀπὸ τοῦ *κράνεια* (πρβλ. *πτελέινος, ἰτέινος* ἀπὸ τοῦ *πτελέα, ἰτέα*, καὶ *ὀξύινος, καρύινος* ἀπὸ τοῦ *ὀξύη, καρύη, οἰσύινος* ἀπὸ τοῦ *οἰσύη*). Φαίνεται ὅτι ἄλλα τούτων ἐσχηματίσθησαν ἐκ τοῦ καρποῦ εἰς *-ον*, οἷον *μήλινος* ἐκ τοῦ *μῆλον*, ἄλλα μετὰ τὴν συναίρεσιν καὶ δὴ ἐκ τοῦ συνῃρημένου τύπου τοῦ οὐδὲν ἔχοντος *ε*, οἷον *ἀκτῇ ἄκτινος, ὀστοῦν ὄστινος*, ἄλλα δὲ κατ' ἀναλογίαν τούτων· πρβλ. ἔτι *ἄστυ - ἀστὸς ἀστίτης προάστιον Ἡρακλίσκος, Δευκαλίδης, Ἀνθεμίδης* κλπ. (Πλείονα περὶ τούτων ἐν τῷ Περὶ παραγωγῆς).

Τὰ εἰς *-ῖνος* κύρια ὀνόματα, οἷον *Φιλῖνος, Κτησῖνος, Κρατῖνος, Ἀναξῖνος, Μυρῖνος, Ἐργῖνος, Ἀρχῖνος, Καλλῖνος, Δεξῖνος, Ἀρκτῖνος, Ἀλεξῖνος* κττ. δὲν προῆλθον κατ' ἀποβολὴν τοῦ *υ* ἐξ ἄλλων εἰς *-ινους*, ἀλλ' ἐκ μεταπτώσεως ἐξ ἄλλων εἰς *-ίων -ιονος*

πρβλ. καὶ *κορακῖνος, ἐλαφίνης* νεβρός, *δωτίνη, ἀγχηστῖναι, Ὠκεανίνη, Ἀδρηστίνη, Εὐηνίνη* παρὰ τὸ *Ἀκρισιώνη*, Λατ. dotion-em religionem παρὰ τὸ Ὀσκ. leg-in-ei leg-in-um=legioni, legionem, nat-in-e=natione κττ., ἐν οἷς ἐμφανίζεται ἡ μεταπτωτικῶς ἀσθενὴς μορφὴ τῆς καταλήξεως.

Τὸ *πρόχνυ ὀλέσαι, πρόχνυ ἀπόλωνται* συνάπτεται οὐχὶ τῷ *γόνυ* ἀλλὰ τῷ *χναύω*, καὶ ἐδήλου *καθ' ὁλοκληρίαν ὀλέσαι*· κατὰ τοῦτο δὲ ἐκανονίσθη καὶ τὸ ἐκ τοῦ *γόνυ* γενόμενον διὰ τὴν σύνθεσιν **πρό-γνυ* (πρβλ. *δίφρος, ὁμόγνιος*), ὥστε ἐλέχθη μετὰ τοῦ *χ* ἀντὶ *γ*, *πρόχνυ καθέζεσθαι*. Τὸ *ἑκάτερθε* ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ συνώνυμον *ἄτερθε* ἐκ τοῦ *ἄτερ*, ὅπως *ὕπερθεν, ἔνερθεν* κλπ. Περὶ τοῦ *ἔσται* παρὰ τὸ *ἔσεται* ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 574.

Τὰ παραθετικὰ *βέλτερος (βέλτατος), φέρτερος φέρτατος, φίλτερος φίλτατος* ἑρμηνεύονται πολλάκις διὰ συγκοπῆς τοῦ *ω* ἐκ τοῦ *φιλώτερος*, **φερώτατος* κλπ., ἀλλ' ἐπειδὴ τοιοῦτοι τύποι δὲν παρεδόθησαν παλαιότερον, πρόκειται δὲ προφανῶς περὶ σχηματισμῶν ἀρχαιοτάτων, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ γένηται πιστευτὴ τοιαύτη ἀποβολὴ τοῦ *ω*. Ἡ νεωτάτη τούτων ἑρμηνεία εἶναι ὅτι ἐγένοντο κατ' ἀποκοπὴν τῆς ἑτέρας τῶν δύο ὁμοίων συλλαβῶν, οἷον *φέρτατος* ἐκ **φερτότατος, φίλτατος* ἐκ **φιλτότατος* (πρβ. *Φιλτο-γένης, Φίλτη, Φίλτων*), *βέλτερος* ἀντὶ **βελτότερος* ἐκ *βελ-τός*, Λατ. dē-bilis καὶ Ἰνδ. bála-m=ἰσχύς. Δυνατὸν νὰ ἔχωσιν οὕτως, ἀλλὰ προκειμένου περὶ τύπων οὕτως ἀρχαίων καὶ ὀλίγων οὐδὲν σαφές.

Τὸ *τίπτε* δὲν προῆλθε κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *τίποτε*, ἀλλ' εἶναι ἀρχαῖον μεταπτωτικὸν παρὰ τὸ *ποτέ*, διὸ καὶ Λατ. ut-pote καὶ sua-pte, mihi-pte.

Ἐν τῷ *Πόλυβος, μέσαβον, ἑκατόμβη* οὔτε συγκοπὴ οὔτε ἀφαίρεσις πρόκειται, ἀλλὰ ἀρχαῖος σχηματισμὸς ἐκ τοῦ ἀσθενεστάτου διὰ τὴν σύνθεσιν θέματος *β*Ϝ- ἀντὶ *βο*Ϝ, ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 268· ἤτοι ἐλέγετο **εκατομ-β*Ϝ*-η*, **μεσα-β*Ϝ*-ον*, **Πολυ-β*Ϝ*-ος* (ἀντὶ **εκατομβ(ο)*Ϝ*-η*, **μεσαβ(ο)*Ϝ*-ον*, **Πολυβ(ο)*Ϝ*-ος*), ὅθεν *ἑκατόμβη*,

μέσαβον, Πόλυβος. Σχηματισμοὶ δὲ οἷον *Ἄντικλος, Πάτροκλος, Χάρικλος, Ἴφικλος, Φέρεκλος, Δόρυκλος, Ἄμφικλος, Ἔχεκλος, Ἐτέοκλος* κττ. ἀντὶ *-κλέης*, ἔτι δὲ *Ἄλκιθος, Πείριθος* κττ. ἔχουσι τὴν αἰτίαν αὐτῶν οὐκ ἐν τῇ φωνητικῇ ἀλλ' ἐν τῷ ὑποκορισμῷ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ δὴ οὐχὶ φωνητικὴν ἀλλὰ τεχνολογικὴν (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 185).

Ἔν τισιν εἰς *-οος* πρότερον λήγουσι φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἀποβολὴ τοῦ ἑτέρου *ο*, διὸ *δορυξὸς* παρ' Ἀριστοφάνει, *χείμαρρος*, καὶ *χρυσοχός, πρόχος, λαοξός, λαξὸς* καὶ *φυλλοξὸς* μετγν. Ἀλλὰ καθ' ἃ ἐκ τῶν μετγν. *ἔσπλον* καὶ *ἔκπλον, ὀστά, πορφυρός, ἀδελφιδὸς* κττ. δηλοῦται, ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἀληθῶς εἶναι ἢ ἀνασχηματισμοὶ εἰς *-ος* ἀντὶ *-οος - ους* ἐκ τῶν συνῃρημένων πλαγίων πτώσεων (πρβλ. *θυηχοῦ, χρυσοχοῖς), ἤτοι κατὰ τὸ καλοῦ καλῷ καλῶν καλοῖς* : *καλὸς καλὸν καλοὶ* ἐλέχθη καὶ *δορυξοῦ δορυξῷ δορυξῶν δορυξοῖς*: *δορυξὸς δορυξὸν δορυξοί, χειμάρρου - χείμαρρος, ἔσπλου - ἔσπλος* κλπ., ὅπως βραδύτερον καὶ *ἁπλός, χρυσός, ἀργυρὸς* κλπ. Ἡ κατ' ἀναλογίαν ἄρα ἁπλοποίησις τούτων ἀρξαμένη ἀπ' αὐτῶν τῶν δοκίμων ἐχώρησε κατὰ μικρὸν μέχρι τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ὅτε τὰ εἰς *-ους* μετεσχηματίσθησαν εἰς *-ος*, μόνον δὲ τὸ *νοῦς - νοῦ* παρέμεινε μέχρι σήμερον, ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 217 ἐν τούτῳ τὰ τυπικὰ καὶ ῥιζικὰ στοιχεῖα εἶναι συνηνωμένα, διὸ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀντέχουσι τῷ διὰ τῆς ἀναλογίας ἐξομαλισμῷ· πρβλ. καὶ *μιλάω, πετάω* ἀλλὰ *ζῶ, ζῇς, ζῇ*, οὐχὶ *ζάω, ζάει*. Μόνον ἐν Θεσσαλίᾳ λέγεται σήμερον *ζάου* καὶ ἐν Κύμῃ ὁ *νὸς* τοῦ *νοῦ*, ἤτοι ἐνιαχοῦ καὶ ταῦτα ὑπέκυψαν τῇ ἀναλογίᾳ.

Ὅτι τὸ *ι* τοῦ *ἐρι- ἀρι-* συνεκόπη ἐν τῷ *ἔρ(ι)θυρις* (Αἰολ.), *ἀρ(ι)πεδόεσσα*, ὅπως ὑπὸ τοῦ Ἡρῳδ. Β΄ 247-8 διδάσκεται, εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατόν, διότι ἀληθῶς οἱ Αἰολεῖς ἐλέγχονται συστέλλοντες καὶ ἐξαφανίζοντες ἐνίοτε τὸν λεπτότατον τοῦτον φθόγγον· πρβλ. *Πέρραμος, ἀλλότερρος, μέτερρος, πέρροχος, περρέχην, πὲρρ ἀπάλω, Καΰστερρος, Ἀγερράνιος, κόπερρα* ἀντὶ *Πρίαμος, ἀλλότριος, μέ-*

τριος, περίοχος, περὶ ἀπάλω, Καΰστριος ᾽Αγριάνιος, κόπρια· πρβλ. καὶ τὰ Πινδ. *περόδοις, περάπτων*, κατὰ τοὺς Αἰολεῖς λεχθέντα κατὰ τοὺς παλαιούς· (*πέρ/αυλος* καὶ *περ/άναγκα* λέγεται νῦν ἐν Κρήτῃ).

Τὸ *ἀδελφὸς* οὐκ ἐκ τοῦ *ἀδελφεὸς* καθ' ὑφαίρεσιν τοῦ ε, ἀλλὰ τὸ μὲν *ἀδελφὸς* ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐσ. *δολφός*· μήτρα, Ἰνδ. garbhas, ὅθεν καὶ ὁ ἀρχαιοπινὴς ἐν τῇ κλητικῇ τονισμὸς *ἄδελφε*, τὸ δὲ *ἀδελφεὸς* ἐσχηματίσθη διὰ τῆς μετουσιαστικῆς κταταλήξεως *-ειος*, ὅθεν **ἀδελφειος - ἀδελφεός*, Ἰνδ. sagarbhyas.

Ἐπὶ πολλῶν συνθέτων παρατηρεῖται ἀπώλεια φωνήεντός τινος, πρβλ. *ζειὰ* καὶ *ζείδωρος, παλαιός, γεραιὸς - παλαίτερος γεραίτερος, ἄξιος* καὶ *Ἀξί-πολις, Ἀξίϑεος, δεξιὸς* καὶ *Δεξικράτης Δεξιφάνης Δεξιφῶν Δεξίϑεος Δεξίλεως, δήιος* καὶ *Δηίφοβος Δηιδάμας, Δειϑῶν* Μαραθώνιος, *Δεικράτης* Τήνιος, *Δαικλῆς* (Ἄργους), *μιαρὸς* καὶ *μιαιφόνος, ϑεὸς* καὶ *ϑέσφατος, ϑέσκελος, ϑεσπέσιος ϑέσπις, ἔριον* καὶ *ἐριπόλοι*· ἐριοπόλοι, *Ἀσκληπιὸς* καὶ *Ἀσκληπιγένεια Ἀσκληπίδαι Ἀσκληπίδεια, λήιον* καὶ *ληιβότειρα, ληινόμος* κλπ. Τούτων τὸ *μιαιφόνος* ἡρμηνεύθη ἀνωτέρω σελ. 168 μετὰ τοῦ *ταλαίπωρος, ἀργικέραυνος* κλπ.· τὸ δὲ *ἐριπόλοι* τοῦ Σιμωνίδου ἐγένετο ἐκ συμφυρμοῦ τοῦ *ἐριο-* καὶ τοῦ δισυλλάβου τὸ *ἔρος*, πρβλ. *εὐερής, ἔπερος, εἰροκόμος*. Τὸ *Ἀξίπολις* συνάπτεται οὐχὶ τῷ *ἄξιος* ἀλλὰ τῷ ῥήματι *ἄγω ἄξω* (πρβλ. *μίγνυμι, ἔχω* καὶ *Μειξίδημος, Σχησίπολις*) καὶ σημαίνει ὅ,τι τὸ *Ἡγέπολις Ἡγησίπολις*. Τὸ *ζείδωρος* οὐχὶ κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ **ζεια + δωρος*, ἀλλὰ κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ **ζεε-δωρος* ἀντὶ **ζε(ι)ε-δωρος*, πρβλ. ἀνωτ. σελ. 168 *κλεϝε-* καὶ *κλεϝι-* καὶ *κλεϝο-*. Τὸ *δεξι-* κείμενον καὶ ἐν τῷ *δεξιτερὸς* καὶ Λατ. dex(i)-ter εἶναι θέμα ἀρχαιότερον τοῦ *δεξι-ός*, πρβλ. καὶ τὸ Ἰνδ. dakṣi-na, ἐκ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀλλὰ δι' ἄλλης καταλήξεως γινόμενον. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἑρμηνευτέα καὶ τὰ ἀρχαιότατα τὴν σύνθεσιν *ϑέσ-φατος, ϑέσκελος* ἀντὶ **ϑεσ-σκελος, ϑεσπέσιος* ἀντὶ **ϑεσ-σπέσιος* (πρβλ. *ἄ-σπετος*), *ϑέσπις ϑεσπίζω* (πρβλ. *ἐνι-σπεῖν*), ἤτοι οὐχὶ ἐκ τοῦ *ϑεὸς* ἀλλ' ἐκ

παλαιοτέρου θέματος dhves. ὅθεν καὶ τὸ **θFεσ-ος θεὸς* καὶ τὸ Λιθ. dvase = πνεῦμα, φάντασμα, καὶ τὸ dves-ti = πνεῖν. Τὸ *Δαι- Δηι- Δει-* συνάπτεται τῷ *δαΐ*, ὃ ἐν τῷ *Δαΐφρων, Δάιππος Δειθῶν, Δαΐθος*· τὸ *'Ασκλαπιγένεια 'Ασκληπίδης* ἐγένετο ἐκ βραχυτέρου τύπου *"Ασκλαπος*, ἐξ οὗ καὶ *'Ασκλάπων* καὶ *'Ασκλάπιχος*. Τὸ *παλαίτερος* ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος *πάλαι-*, καθ' ὃ καὶ τὰ συνώνυμα *γεραιός, ἡσυχαίτερος* κλπ. Τὸ *ληι-* ἐλήφθη ἐκ τοῦ θηλυκοῦ *ληΐς ληΐδος*. Κατ' ἀλήθειαν ἄρα δὲν δύναται νὰ γένηται λόγος περὶ ἀπωλείας τοῦ μεταξὺ τῶν συνθετικῶν φωνήεντος, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνωτέρω σελ. 509 μνημονευθέντων *Θο-κρίνης, Νε-μήνιος, Κλε-πόλιος* κλπ.

Ἐν πολλαῖς λέξεσι παρατηρεῖται ὅτι κεῖται ἀρκτικὸν *ὀ-*, ὅπερ ἔχον ἀθροιστικοῦ μορίου δύναμιν ἡρμηνεύθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς συγκοπὴ ἐκ τοῦ *ὁμο-*, οἷον *ὄπατρος, ὄτριχας* παρ' Ὁμήρῳ, *ὀετὴς* ὅθεν *ὑετής*· ὁ αὐτοετής, *ὀγάστωρ*· ὁμογάστωρ, *ὄθροον*· ὁμόφωνον, *ὄζυγες*· ὁμόζυγες, *ὄξυλον*· ὅμοιον ξύλῳ, *ὄζος* =*ὀ+σδ-ος = σύνοδος, θεράπων καὶ *ὀζεία*· θεραπεία (ἐκ ῥίζης sed, ὅθεν *ὁδός*, Σλαυ. chodu), *ὄ-ψον*=προσ-φάγει κλπ. Ἀλλ' ἰδὲ τὰ περὶ τούτων εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 191. Τὸ *ὕστερος* οὐχὶ ἐκ τοῦ **υπο-τερος* ἀλλ' ἐκ τοῦ **υτ-τερος*, Ἰνδ. ut-tara-s = ὑπέρτερος, ἐκ τοῦ ud+taras. τὸ δὲ ud καὶ ἐν τῷ *ὄδερος*· γαστήρ, ἀντὶ **υδ-ερος* (κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτ. σελ. 189). Ὅτι τὰ ἐπιρρήματα *ὦκα, σάφα, κάρτα, τάχα, λίγα, ὄχα, σῖγα, μάλα, ἦκα, ῥίμφα, μίγα, κρύφα, ἅμα, θαμὰ* κττ. εἶναι συγκοπῆς προϊόντα ἐκ τοῦ **ωκεFα - ὠκέα - ὦκα*, **σαφεσα - σαφέα - σάφα* κττ., εἶναι παντελῶς ἀδύνατον νὰ πιστευθῇ. Διὰ τοῦτο ἠκάσθη ὅτι ταῦτα εἶναι ἀρχαῖαι ὀργανικαὶ συμφωνολήκτων ὀνομάτων εἰς -ᾰ, παρὰ τὰ εἰς -ᾱ καὶ *-η* τῶν φωνηεντολήκτων, οἷον *κρυφᾶ, ταυτᾶ, ὄπα, λάθρα, ἕκατι* κλπ.

§ 6. *Συγκοπὴ φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Γενομένου ἀνωτ. ἐν σελ. 77 κἑξ. λόγου περὶ τῶν παθῶν τῶν βραχέων φωνηέντων διὰ τὸν τόνον τῆς Λατ. γλώσσης παρετηρήθη ὅτι τὰ πάθη ταῦτα ἐμφανίζονται ὡς τροπαὶ καὶ ἀποβολαί. Ἵνα δὲ μὴ διακοπῇ

ἡ ἐξέτασις τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὑπαγομένων παθημάτων, ἐξητάσθησαν ἀπὸ σελ. 106–110 καὶ αἱ ἀπώλειαι τῶν φωνηέντων. Τούτου δὲ ἕνεκα συντόμως λέγομεν νῦν, ὅτι τὰ φωνήεντα ἀπόλλυνται ἐκ τοῦ μέσου ὅταν εἶναι ἄτονα καὶ σπανιώτερον ἐκ τοῦ τέλους κατὰ τὰ ἐκεῖ εἰρημένα. Πρὸς δὲ τούτοις σημειωτέον α) ὅτι μάλιστα ἐπὶ τῶν συνθέτων καὶ παραγώγων παρατηρεῖται ἡ ἀπώλεια· πρβλ. *usu rapo - *usurupo - usurpo, *primi- caps- princeps, auitumo-autumo, panceps (=ἕλκος κτήνους ἐπιτραχηλίου) ἐκ pano+caps (panus=φύγεθλον), arpendia (=πλέθρα) ἐξ armi+pendium =σχοῖνος γεωμετρικός, auspex ἐξ aui+spex κλπ. Ὁμοίως ἐν τοῖς ὑποκοριστικοῖς τοῖς διὰ τῆς καταλήξεως -lo, -la σχηματιζομένοις ἡ συγκοπὴ ἐμφανίζεται καὶ ἐν τοῖς δισυλλάβοις καὶ ἐν τοῖς πολυσυλλάβοις· *oino-los - *oinlos - ūllus, *vino-lom - *vinlom - vīllum, *corono-la - *coronla - corolla, *puero-la - *puerla - puella, *persono-la *personla - persolla κτλ. β) ὅτι καθόλου εἰπεῖν τὰ δισύλλαβα δὲν συνεκόπτοντο εἰς μονοσύλλαβα καὶ ἰδίᾳ ὅτε ἡ παραλήγουσα ἦν μακρά, πρβλ. ferus, merus, clarus κλπ. Μόνον τὸ *viros συνεστάλη εἰς vir, ἴσως διὰ τὰ ἄλλα συγγενικὰ puer, socer, gener· γ) ὅτι αἱ τροχαϊκοῦ ῥυθμοῦ ἀντωνυμίαι ille, iste, καὶ τὰ μόρια nempe, quippe, inde, unde ἀποβάλλουσι πρὸ συμφώνων παρὰ τοῖς κωμικοῖς τὸ τελικὸν αὐτῶν φωνῆεν καὶ μετροῦνται ὡς μία μακρὰ συλλαβή, ὡς δύο χρόνοι ἀντὶ τριῶν. Εἶναι δὲ φανερὸν προσέτι ὅτι ἀποβληθέντος τοῦ τελικοῦ φωνήεντος συνέπασχε πολλάκις διὰ τὸν ἀκολουθοῦντα φθόγγον καὶ τὸ τελικὸν γινόμενον νῦν σύμφωνον, ἐντεῦθεν ἐλέχθη dein ἀντὶ deinde, exin ἀντὶ exinde, proin ἀντὶ proinde. Ὁμοίως ἀποδείκνυται ὑπὸ τῆς μετρικῆς ὅτι καὶ mitt(e), redd(e), man(e), tūt(e), dunqu(e) ἢ dunc, fort(e) κττ. ἐλέγοντο, ἀλλὰ ταῦτα λεγόμενα ἐν τῷ καθ' ἡμέραν λόγῳ δὲν ἐκρίθησαν ἐξ ἴσου πάντα ἄξια, ἵνα παραληφθῶσιν εἰς τὸν γραπτόν· δ) ὅτι τὸ τελικὸν φωνῆεν e ἀπεκόπη ἐν τοῖς λήγουσιν εἰς -que, -ve, -ne, -ce πρὸ συμφώνων τὸ κατ' ἀρχάς· πρβλ. atque - ac, ἀντὶ aqu, neque - nec διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν πρὸ συμφώνων, *ceive

- ceu, seive - seu, neve - neu, nonne - non, anne - an, quine - quin, sine - sin, mene - men, satine, videne - satin, viden, honce - honc - hunc, *sice - sic. κττ. Ὁμοίως ἐν ταῖς προστακτικαῖς dic, duc, fac παρὰ τὸ dice, duce, face, καὶ fer ἀντὶ *fere, ἔτι δὲ ἐν ταῖς ἀντωνυμίαις haece - haec, illaece - illaec, istaece - istaec κττ.· ταῦτα δὲ εἰσεχώρησαν καὶ εἰς τὸν ἐπίσημον λόγον. ε) ὅτι ὁμοίως ἀπεβλήθη τὸ τελικὸν φωνῆεν ἐπὶ τῶν μορίων *eti - et, *auti - aut, *peri - per, *opi (πρβλ. *ἐπὶ ὄπι-σθεν*) -ob, ambi - amb - am-plector, an-cilla, *apo-ap-ab, uti-ut, *donequedonec κττ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΠΤΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΟΥ ΦΩΝΗΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ

§ 1. *Αἰτία καὶ νόμοι τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος.* Ταῖς συνδυασταῖς τῶν φωνηέντων παθήσεσι συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἔκπτωσις τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῶν διφθόγγων. Τοῦ φαινομένου τούτου αἰτία μὲν φυσιολογικὴ εἶναι ὅτι τὸ φωνῆεν τοῦτο, ἡμίφωνον κατ' ἀλήθειαν ῐ̯, ῠ̯ ὂν (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 312-3), ἑπομένου ἄλλου φωνήεντος ἢ διφθόγγου ἠρθροῦτο καὶ ἐσχηματίζετο οὕτως ἀτελῶς καὶ ἀσθενῶς, ὥστε εὐκόλως ἠδύνατο καὶ νὰ μὴ ἀκούηται τὸ παράπαν. Σχηματίζονται δὲ ἀτελῶς οἱ φθόγγοι οὗτοι, ἁπλῶς συνοδοῖταί τινες ὄντες (πρβλ. Τόμ. Α' σελ. 147-8), διότι ἡ γλῶσσα δύναται μικρὸν μόνον νὰ προσεγγίζῃ που τοῦ στόματος κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς ἀρθρώσεως φωνήεντός τινος ἐπὶ τὴν ἄλλου· (πρβλ. *ϱωλόγι - ϱωλόϊ, λέγει - λέει, ἐτϱαγούδαjε - ἐτϱαγούδαε* κττ., προσέτι δὲ τὰ ἀρχαῖα *ἄλιιος* ἐξ Ἄργους, *Παφίιας, ϝέπια* κττ. ἐκ Κύπρου, *Δαμάτϱιυς, ἱιαϱοῖσι, διιὰ* ἐκ Παμφυλίας, *δυϝάνοι* ἐκ Κύπρου, *Γαϱυϝόνης* ἐκ Χαλκίδος κλπ., πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐν Ἀττι-

καῖς ἐπιγραφαῖς τῶν Ἑλληνοταμιῶν ΤΕΙΙΟΙ = Τήιοι, δι' οὗ, ὡς φαίνεται, ἐπεζητεῖτο σαφεστερα τις παράστασις τοῦ ἐν τῇ Ἰωνικῇ ταύτῃ λέξει ἐκφωνουμένου φθόγγου ị (Ἀττικιστὶ θὰ ἐξεφέρετο τὸ ὄνομα δισυλλάβως *Τῆοι-Τεῖοι)* καὶ ΠΤΟΙΙΟΙ = Πτωίῳ). Νόμοι δὲ τοῦ φαινομένου τότε μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῶσιν, ἂν πρῶτον διασταλῶσι τὰ φαινόμενα τῆς ἐκπτώσεως ταύτης κατὰ λόγον τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἤτοι ἂν διασταλῶσι α') τὰ ἀποβαλόντα παλαιότατα ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν ị, β') τὰ ἀποβαλόντα ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς χρόνοις τὸ ϝ, γ') τὰ ἀποβαλόντα τὰ ἡμίφωνα ị καὶ ụ ἐκ τῶν διφθόγγων *αι, ει, οι, αυ, ευ* κλπ. ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις· δ') τὰ φαινόμενα, ἐν οἷς τὸ προτακτικὸν φωνῆεν ἦν μακρόν. (Περὶ τῶν φαινομένων α' καὶ β', τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ị καὶ τοῦ ϝ, ἀνάγκη νὰ γένηται καὶ ἐν τῷδε τῷ Κεφαλαίῳ λόγος τις, διότι καὶ ταῦτα μετὰ τοῦ πρὸ αὐτῶν φωνήεντος συνεδέοντο πάλαι εἰς δίφθογγον, καὶ πρὸ πάντων διότι ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους εἶναι δύσκολος ὁ χωρισμὸς αὐτῶν ἀπὸ τῶν τῆς τάξεως γ', ὅπως εὐθὺς κατωτέρω ἔσται δῆλον).

§ 2. *Ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν ị ἐκπεσὸν μεταξὺ φωνηέντων.* Ὁ Ἰαπετικὸς οὗτος φθόγγος σῳζόμενος ἄριστα ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἐν συμπλοκῇ μετὰ συμφώνων καὶ μεταξὺ φωνηέντων, ἔπαθεν ἐν τῇ Ἑλλην. καὶ Λατ. διάφορα πάθη. Καὶ τὰ μὲν πάθη αὐτοῦ ἐν συμπλοκῇ μετ' ἄλλων συμφώνων ὅπως καὶ τὰ ἐν ἀρχῇ λέξεως θέλουσιν ἐξετασθῇ βραδύτερον ἐν τῷ Περὶ τῶν ἡμιφώνων Κεφαλαίῳ. Νῦν δὲ ὁ λόγος ἔσται περὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ μεταξὺ φωνηέντων, ἔνθα παρατηρεῖται ἀπώλεια αὐτοῦ τελεία ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ. Οὕτως αἱ πτώσεις τῶν τριτοκλίτων εἰς -is ὀνομάτων ὅσαι εἶχον τὴν ἐκτενεστέραν βαθμῖδα eị, ἀπέβαλον τὸ ị ὅτε ἠκολούθει ἄλλο φωνῆεν, πρβλ. gatayas =**βασεịες* - *βάσεες* - *βάσεις*, agnayas =*igneịes -*ignees - ignēs, gatē s ἤτοι gatei-s ὅθεν **βασεị-ος* - *βάσεος, Νεγοπόλει-ς* ἐκ Παμφυλίας. Οὕτως ἐλέχθη *πόλεες, ὄφεες, τρέες* (Ἰνδ. trayas) - *τρεῖς* Λατ. trēs, *πράξεες* κλπ. Ὁμοίως ἐγένοντο τὰ παράγωγα ῥήματα εἰς *-αω,*

-εω, -οω, -ιω, -υω, -ηω, -ωω, -ειω -εύω, καὶ οὐκ ὀλίγα πρωτότυπα εἰς *-αω, -ιω, -υω, -ηω, -ωω,* Λατ. εἰς -eo. -io, -uo, ἐξ ἄλλων παλαιοτέρων σῳζομένων ἐν τῇ Ἰνδ. γλώσσῃ μετὰ τοῦ j· πρβλ. τὰ παράγωγα bhārayanti -**φορεįοντι - φορέοντι, φιλέω,* moneo, manāyati (= προσκολλᾶται), ** τιμαįοντι - * τιμαοντι - τιμῶσι,* *plantaionti - plantant. *μισθόω, ῥυπόω, μητίομαι, κονίω, δηρίομαι, δακρύω, πεινήω, διψήω, ἱδρώω, ῥιγώω, τελείω, φυγαδείω - φυγαδεύω, βασιλεύω* κλπ., πρὸς δὲ πρωτότυπα *δράω* ἀντὶ **δρα+įω, ἀράω* ἀντὶ **αρα+įω* Λατ. aro ἐξ *ar-įo *λήω - λῶ, *νηω - νῶ,* Λατ. neo, **ζηω - ζῶ* καὶ παρ' αὐτὸ Γορτ. *δώω = ζώω* (ὅπως *ψώω* παρὰ τὸ *ψῆν), τίω, φύω* κλπ. Ὁμοίως ἐλέχθη *δέος* ἀντὶ **δϝεįος* (ὅθεν *δϝεῖ-σαι *δϝει-νὸς Δϝεινίας), ἀδεὴς* ἀντὶ **ἀδϝεįης* κττ.

Μόνον δὲ ἐν οἷς τὸ į ἔκειτο μεταξὺ τοῦ u καὶ ἄλλου φωνήεντος, παρέμεινεν ἐπὶ πλείονα χρόνον, διὸ καὶ συλλαβιζόμενον μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ u εἰς δίφθογγον uį ἐσώθη ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Αἰολέων τῆς Λέσβου, ἀπεβλήθη δὲ ἐν ταῖς λοιπαῖς· πρβλ. Ἰνδ. çatru-yá-ti = πράττειν τὰ τοῦ ἐχθροῦ çatru-ş vasu-yá-ti = ἐφίεσθαι ἀγαθῶν, vasu-m κττ. καὶ *φυίω, λυίω, ἀλυίω, μεθυίω, ὀπυίω, θυίω* Λεσβ., ἀλλὰ *φύω, λύω, ἀλύω, μεθύω, ὀπύω* παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν.

§ 3. *Ἀρχαῖον Ἰαπετικὸν u̯ ἐκπεσὸν μεταξὺ φωνηέντων.* Ὁ φθόγγος u̯ ἢ ϝ ἐξέπεσεν ὁμοίως ὅτε ἔκειτο μεταξὺ φωνηέντων, ἀλλ' οὐχί, ὅπως τὸ į ἐν χρόνοις σφόδρα ἀρχαίοις, τ.ἔ. οὐχὶ πρὸ τῆς διασπάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὰς γνωστὰς διαλέκτους, ἀλλὰ μετ' αὐτήν· ἐντεῦθεν διεσώθη ἐπὶ πολὺ ἔν τισι διαλέκτοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Κυπρίᾳ· πρβλ. τὰ ἐξ ἐπιγραφῶν Λακων. *ἱλήϝῳ, ναϝῶν,* Κορίνθ. *Ποτειδάϝων, ἀμοιϝά, ϝιόλαϝος, Ὀρίϝων, Δαϝοπτόλεμος,* Κερκυρ. *Πολυνόϝας, ῥοϝαῖσι, στονόϝεσαν ἀϝυτάν,* Ἀργ. *ἐποίϝηΗε, Διϝονυσίω,* Κυπρ. *κλέϝος, Τιμοκλέϝεος, Νικοκλέϝης, Ἠδαλιῆϝες, Κιτιῆϝες, βασιλῆϝος, νεϝοστάτας, ῥόϝον, Διϝείθεμις* κττ., Παμφυλ. *βόϝα, Διϝίδωρους, Διϝονουσίου, Δϝιϝένιτυς,* Θεσσαλ. *Δάϝων,* Βοιωτ. *ἐποίϝεισε, ποίϝησε, Πτωιῆϝι,*

ἀϝοιδὸς - *ἀϝυδὸς* ἐν τοῖς *ῥαψαϝυδός, αὐλαϝυδός, κιθαραϝυδός, τραγαϝυδός, κωμαϝυδός, πάϝιδι,* Χαλκίδ. ἐπὶ ἀγγείων *Ὀϝατίης, Γαρυϝόνης.* Ἔπειτα τὰ παρ' Ἡσυχ. *ἀβώ·* πρωί, δηλ. *ἀϝῶ=ἀῶ-ἠῶ, ἐξ-ωβάδια·* ἐνώτια ἐξ **ωϝατ-, δαϝελὸς* Λακων., *ἀβέλιον* δέ, *φάβος* καὶ *αἰβετὸς* ἐκ Παμφυλίας, *ἔβασσον* ἔασον ἐκ Συρακ., *ἀβηδόνα, ἀκροβᾶσθαι, θάβακον·* θᾶκον ἄνευ ἐθνικοῦ. Πρόσθες τούτοις τὰ ἐκ Λεσβου *καυάλεον, φαυόφοροι, ἀύηρ, αὐάτα, ναῦος ναύω·* λίσσομαι, *εὔωθα, εὔαδον, εὔιδε, εὐάλωκεν, εὔεδνα* (= ἔεδνα)· ἀγλαΐα κλπ.

Οὕτως ἀποδείκνυται ὅτι ἐξέπεσεν ὁ φθόγγος *u̯* ἐκ τοῦ *νέος* (novos), *ἐννέα* (novem), *νῆες* (navēs), *πήχεες* Ἰνδ. bāhavas, *ἡδέες* Ἰνδ. svādavas, *πλέω (πλεύσομαι* Ἰνδ. plavati), *νέω (νεύσομαι* καὶ Ἰνδ. snavati), *θέω (θεύσομαι,* Ἰνδ. dhavati), *δέω δέομαι* (Ὁμ. *ἐδεύησε), ῥέω (ῥεύσομαι,* Ἰνδ. sravati), *χέω (ἔχευα* Ὁμ.), *πνέω (πνεύσομαι), συὸς συὶ σύες, ἰχθύος, δρυὸς* κλπ. (Ἰνδ. bhuv-as, bhuv i κλπ.), *βοΐ βόες βοῶν* (Ἰνδ. gávi, gā'vas, gávām), *ἄλεαρ (ἄλευρ-ον* **ἀλε(υ)αρ), δέλεαρ (δελευρα* **δελε(υ)αρ)* κττ.

§ 4. *Διασωθέντα* i̯ *καὶ* u̯. Ἐπειδὴ κατὰ τὰ εἰρημένα τὸ i̯ καὶ τὸ u̯ μεταξὺ φωνηέντων ἐξέπεσον, τὸ μὲν ἐν ἀρχαιοτάτοις πανελληνίοις, τὸ δὲ ἐν διαλεκτικοῖς χρόνοις, ἔδει νὰ μὴ ἔχωμεν ἐν οὐδεμιᾷ λέξει ἀρχαίας διφθόγγους *αι, ει, οι, αυ, ευ, ου* κττ. μεταξὺ φωνηέντων, ἀλλ' ἀεὶ *α, ε, ο.* Καὶ ὅμως παρὰ τὸ *ἀκοή ἀκήκοα* λέγεται *ἀκούω, ὀρούω, κρούω* κλπ., παρὰ τὸ *θέω, πλέω, νέω, ῥέω* κττ. λέγεται *γεύω, ἀκεύω, εὕω, ἱππεύω* κττ., παρὰ τὸ *φιλέω, φορέω* λέγεται *σείω, εἰκεῖος, ἀστεῖος* κλπ., παρὰ τὸ *τιμάω τολμάω* λέγεται *παλαίω, κναίω, ῥαίω, δίκαιος, ἀρχαῖος, Ἀθηναῖος* κττ., παρὰ τὸ *ζυγόω, ῥυπόω, πυρόω* λέγεται *ποῖος, τοῖος, οἷος, ἀλλοῖος, ὁμοῖος, ἑτεροῖος, ποιῶ* κλπ.

Αἱ ἀνωμαλίαι αὗται ἑρμηνεύονται ὡς ἑξῆς.

α) Ἐν πολλοῖς ἡ δίφθογγος δὲν εἶναι ὄντως ἀρχαία, ἀλλὰ προῆλθεν ἐξ ἐπενθέσεως ἢ καὶ ὅπως ἀνωτ. σ. 495 εἴπομεν ἐξ ἁπλοποιήσεως τοῦ i̯i̯· πρβλ. *κλαίω, καίω, γαίω, μαίομαι, λιλαίομαι,*

ἀναίδεια, ἀλήθεια, τελείω, νεικείω, οἰνοβαρείω, πενθείω, λελυκυῖα, Εὔβοια, αἰδοῖος, ἠοῖος, ἐλαία ἔλαιον ἐξ **ἐλαϝι̯α *ελαϝ-ι̯ον, γένειον, κήδειος* κλπ. κλπ.

б) Ἐν ἄλλοις ἡ δίφθογγος ἐπανῆλθεν ἐκ συγγενῶν τύπων, ἐν οἷς ὁμαλῶς ἐσῴζετο, ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην, ὥστε νὰ κεῖται πρὸ φωνήεντος· πρβλ. *λαχόην* παρ' Αἰσλεῦσι καὶ *ἔα* παρ' Ἠλείοις ὁμαλῶς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις *λαχοίην* καὶ *εἴην*, πάντως ἐκ τοῦ *λάχοιμεν λάχοιτε, εἶμεν εἶτε* ὁμοίως ἐλέχθη *θείην θείης θείη* κατὰ το *θεῖμεν θεῖτε, δοίην* κατὰ τὸ *δοῖμεν, σταίην* κατὰ τὸ *σταῖμεν, φαίην* κατὰ τὸ *φαῖμεν, γνοίην* κατὰ τὸ *γνοῖμεν, βλείην* κατὰ τὸ *βλεῖμεν* κλπ. κλπ., ὁμοίως *λέγοιο, διδοῖο, ἱσταῖο* κατὰ τὸ *λέγοιτο, διδοῖτο, ἱσταῖτο, λεγοίατο φεροίατο* κατὰ τὸ *λέγοισθε, φέροισθε, ποιήσειαν* ἀντὶ *ποιήσεαν* (ὅπως ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγρ. Ἰων.) κατὰ τὸ *ποιήσαιμεν ποιήσαιτε, κείαται* κατὰ τὸ *κεῖσθε κείμεθα* κτλ.

Καὶ τὰ παράγωγα ῥήματα εἰς *-ευω* ἔληγον πάλαι εἰς *-ευι̯ω*, ὅθεν κατὰ τὸ **καϝι̯ω, *κλαϝι̯ω - καίω, κλαίω* κττ. ὤφειλον δι' ἐπενθέσεως καὶ ἔπειτα ἀπωλείας τοῦ ϝ νὰ λήγωσιν εἰς *-είω*. Καὶ ἀληθῶς οὕτως ἔληγον, ὅπως διδασκόμεθα ἐκ τῶν Ἠλειακῶν *φυγαδείω, κατιαραίω* ἀντὶ *καθιαρείω*, ἀλλὰ *ἐφυγάδευσα κατιαραύσειε*, ὅπως *ἔκαυ-σα, ἔκλαυ-σα*. Φαίνεται ἄρα ὅτι τὸ *-ευ* εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀορίστου εἰς τὸν ἐνεστῶτα, ἤτοι κατὰ τὸ *φυγαδεύ-σω ἐφυγάδευ-σα* ἐλέχθη καὶ *φυγαδεύ-ω*, πρβλ. καὶ *ναύει* ῥέει, *ναύουσι* ῥεουσι παρὰ τὸ *ναίω*, καὶ *καύω* ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἀπὸ τοῦ *ἔκαυσα θὰ καύσω*.

Ὅπως ἐν τοῖς παραγώγοις εἰς *-εύω* εἰσῆλθε τὸ *υ* ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων εἰς τὸν ἐνεστῶτα, οὕτω συνέβη καὶ ἐν τοῖς πρωτοτύποις ἐκείνοις εἰς *-ευω, -αυω, -ουω*, ὧν τὸ θέμα ἐπερατοῦτο πάλαι εἰς s, πρβλ. **κρουσ-ω - κρούω, *γευσ-ω - γεύω*, (Ἰνδικὸν jōṣ ati, Λατ. gus-tare), **νευσ-ω - νεύω, *ακουσ-ι̯ω - ἀκούω* κττ. ἀπο τοῦ **κρουσ-σω - κρού-σω *εκρουσ-σα - ἔκρου-σα, *γευσ-σω - γεύσω, *εγευσ-σα - ἔγευσα, *ακουσ-σομαι - ἀκούσομαι, *ακουσ-σα - ἤκουσα* κττ.

Ὁμοίως ἔχει τὸ *ευσω - εὕω, πρβλ. Ἰνδ. ōṣati, Λατ. ūro καὶ εὕσ-τρα, ὕσ-τόν, τὸ *αυσω - αὕω, Λατ. haurio ἐξαυστήρ· κρεάγρα, κατ-αύστης· καταδύτης πυρ-αύσ-της, τὸ *θραυσω-θραύω θραυσ-τὸς Λατ. frus-tum, τὸ *σεισω - σείω σειστὸς σείσ-της σεισ-μός, Ἰνδ. tvēṣati, τὸ αὕω ἀφ-αύω (=ξηραίνω), Λιθ. sausiù καὶ δὴ ἀντὶ *sauso κττ.· ἤτοι ἐπὶ πάντων τούτων τὸ υ ἀπὸ τῶν ἄλλων χρόνων, ἐν οἷς ὁμαλῶς ἐσῴζετο, ἅτε πρὸ συμφώνου κείμενον, εἰσεχώρησεν εἰς τὸν ἐνεστῶτα πρὸς δὲ καὶ εἰς τὰ μετ' αὐτοῦ συνημμένα, οἷον κατὰ τὸ αὕω ἐκ τοῦ αὕσω ἐλέχθη καὶ αὗος, αὑαίνω κλπ.

Καὶ ἐν οἷς τὸ s δὲν ἦτο ἐξ ἀρχῆς χαρακτὴρ τῆς ῥίζης ἀλλὰ διὰ λόγον τινὰ προσετέθη αὐτῇ, παρατηρεῖται ὁμοία τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος ἐπανόρθωσις, εἰ καὶ μὴ ἐξ ἴσου πάντοτε ὁμαλῶς· πρβλ. *ληυς-*ληϝjω λεύω, διότι λευστός, λευστήρ· ἀπολαύω, lucrum Γοτθ. laun, διότι ἀπολαυσ-τός, ἀλλὰ παρ' Ὁμ. ἔτι λάων, λάε· χραύω χραύσῃ ἀλλὰ παρ' Ὁμ. καὶ ἔχραον, παύω, pau-cus, διότι παυσ-τήρ· ψαύω, διότι ἐψαύσ-θην ἄψαυσ-τος· κολούω διότι ἐκολούσ-θην κλπ.

Ὅτι δ' ἀληθῶς ἐπανόρθωσις τῶν διφθόγγων ἐπὶ τῶν ἐνεστώτων τούτων ἐγένετο, νοεῖ τις παρατηρήσας ὅτι ἐν τοῖς μεμονωμένοις καὶ ἐν τοῖς τύποις ὅσοι ὁπωσδήποτε ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τοῦ συστήματος τῶν χρόνων τούτων, δὲν παρατηρεῖται τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν. Μόνον παρ' Ὁμ. διὰ τὸ ἀνόμειχτον τῆς γλώσσης αὐτοῦ εὕρηται τὸ υ πολλάκις, ὡς Αἰολικὸν λείψανον, παρὰ τοῖς ἄλλοις δ' ὅμως οὐχί· πρβλ. ἀκούσομαι ἤκουσα καὶ ἀκούω, ἀλλ' *ακουσ-α-ἀκουή Ὁμ. (*επακουσος-ἐπακουὸς Ἡσ.) παρ' Ὁμήρῳ, ἀλλ' ἀκοὴ ἐπήκοος παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ὁμοίως *ἀκακουσα-ἀκήκοα, διότι ἕνεκα τοῦ διπλασιασμοῦ ἐξέφυγέ πως τὸ γνωστὸν σχῆμα -ουσω -ουσα -ουω κλπ.· *ουσατα - οὔατα Ὁμηρ., *οατα - ὦτα, *ουσος - *οος - οὖς, Δωρ. ὦς· *αυσως - αὔως Αἰολ., ἀὼς ἠώς· *ναυσος - ναῦος Αἰολ., ναὸς - νεὼς κττ.

Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ το δέομαι (παρ' Ὁμ. δεύομαι κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτ. σ. 530) ἐκ *δευσομαι, Ἰνδ. dōṣa-s = ἔλλειψις·

διότι τὰ κινήματα αὐτοῦ σχηματισθέντα ἀπὸ θέματος διὰ τοῦ *η* ἐκτεταμένου, *δεήσομαι, ἐδεήθην, δέησις* κλπ (πρβλ. *ἐθέλω ἐθελήσω ἠθέλησα θέλησις κλπ*), ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος, ἐντεῦθεν οἱ φθογγικοὶ νόμοι ἐνήργησαν ἐλευθέρως ἐπ' αὐτοῦ. Ὁμοίως τὸ *χέω*, διότι καὶ τούτου μέλλων καὶ ἀόριστος μετὰ τοῦ *ευ* δὲν ἐλέγοντο (πλὴν παρ' Ὁμ. *ἔχευα ἐχευάμην)*, τ. ἔ. δὲν εἶχεν ὁπόθεν νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ *ευ* εἰς τὸν ἐνεστῶτα.

Ἂν δὲ μήτε ὁ ἐνεστὼς ἐσχηματίζετο διὰ τοῦ ἐπιθήματος *i̯*, μήτε τὸ θέμα αὐτοῦ ἔληγεν ἀρχαιόθεν εἰς s, μήτε κατόπιν προσελήφθη τοῦτο, τότε τὸ *υ* δὲν ἐπανελαμβάνετο εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων, πρβλ. *θεύσομαι, πνευσοῦμαι, πλεύσομαι, ῥεύσομαι* κλπ. καὶ *θέω, πνέω, πλέω, ῥέω*, κλπ.· ὁμοίως *λού-σω ἔλου-σα* ἀλλὰ *λόω λόε λόον* παρ' Ὁμ., ἔπειτα ἐκ τοῦ *λοῦ-μεν λοῦ-τε λοῦ-σι (*λοομεν *λοετε *λοοντι)* καὶ τοῦ *ἔλοον - ἔλουν, *ἔλοες - ἔλους, *ἔλοε - ἔλου, *ἐλοομεν - ἐλοῦμεν, *ἐλοετε - ἐλοῦτε, ἔλοον - ἔλουν* ἐσχηματίσθησαν καὶ τοῦ ἐνεστῶτος τὰ ἑνικὰ *λού-ω λού-εις λού-ει* ἀντὶ *λό-ω λό-εις λό-ει* καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις μέσον *λούομαι λούεται* ἀντὶ *λοῦμαι λοῦται* κλπ.

Αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι πάντως ὅτι τὸ s παρὰ τὸ *u̯* δὲν ἐξεβλήθη, ἀλλ' ἐτράπη εἰς H καὶ συνεδέθη μετὰ τοῦ *u̯* εἰς φθόγγον τινὰ πολὺ διάφορον τοῦ ἁπλοῦ *u̯*, ἴσως εἰς διπλοῦν *u̯u̯* (ὅπως ἀνωτ. σελ. 495 εἴπομεν περὶ τοῦ hi̯-i̯i̯) καὶ τοῦτο παρέμεινεν ἐπὶ μακρότερον χρόνον. Ὅτε ἄρα ἐλέχθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Αἰολέων *θέω, ῥέω, πνέω, πλέω* κττ., ἐλέγετο ἔτι **ακου̯u̯ω *γευ̯u̯ω *παυ̯u̯ω* κττ. ἐξ **ακου̯Hω *γευ̯Hω, *παυ̯Hω* κλπ., διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρέμεινεν ἐπὶ πλείονα χρόνον καὶ ἔπειτα ἐπηνωρθώθη κατὰ τοὺς ἄλλους χρόνους.

(Τὸ Ἀρκαδ. *ἀποτείω* ἀπὸ τοῦ *ἀποτείσω ἀπέτεισα* ἀντὶ *ἀποτίνω* παραβάλλεται πρὸς τὸ *ἀδικήω, ποθήω* τῶν Αἰολέων, τὸ *δαμιώω, συλήω* κλπ. τῶν Δελφῶν, ἤτοι εἶναι ἰδία τούτων νεωτέρα ἐπανόρθωσις καὶ δὴ διάφορος τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φαινομένων).

(Ὑπάρχουσιν οἱ δοξάζοντες ὅτι ὅπου μὲν πάλαι ποτὲ μετὰ τὸ

ὑποτακτικὸν ṷ ὑπῆρχε s$\underset{\circ}{i}$, ἀπώλοντο μὲν ταῦτα, ἐσώθη δὲ τὸ ὑποτακτικὸν τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις, ὅπου δὲ μόνον s, ἀπόλλυται καὶ τοῦτο καὶ τὸ ὑποτακτικὸν ṷ ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις, πλὴν παρ' Ὁμ., παρ' ᾧ σάλος διὰ τὸ ἀνάμεικτον τῆς γλώσσης αὐτοῦ ἐξ Αἰολικῶν καὶ Ἰωνικῶν στοιχείων. Κατ' αὐτοὺς ἀνάγεται οὐ μόνον τὸ *ἀκούω* εἰς **ακουσ-ι̯ω*, ἀλλὰ καὶ τὸ *εὕω* εἰς **ευσ-ι̯ω*, τὸ *αὔω* εἰς **αυσι̯ω* Λατ. haurio. τὸ *αὔω* εἰς **αυσι̯ω* Λιθ. sausiù, τὸ *γεύω* εἰς **γευσι̯ω*, τὸ *νεύω* εἰς **νευσι̯ω* κττ. Κατ' ἀρχὴν βεβαίως οὐδὲν δύναται νὰ λεχθῇ κατὰ τῆς ἑρμηνείας ταύτης· ἐπειδὴ δ' ὅμως τὸ *σείω* συνάπτεται προδήλως τῷ ivēṣati. τὸ *κρούω* τῷ ἀρχ. Σλαυ. kruchu, τὰ δὲ ῥήματα *παύω*, *(ἀπο)λαύω*, *ψαύω* κττ. σῴζοντα πανταχοῦ τὴν δίφθογγον ὑπ' οὐδενὸς μέχρι τοῦδε ἡρμηνεύθησαν ὡς σχηματισθέντα διὰ τῆς καταλήξεως i̯o/i̯e. ἔκρινα προτιμοτέραν τὴν παλαιοτέραν διδασκαλίαν, καθ' ἣν καὶ ἐν οἷς s μόνον, ἀρχαῖον ἢ νεώτερον, ἦν χαρακτὴρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος, ἐπανήρχετο τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῆς διφθόγγου εἰς τὸν ἐνεστῶτα ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων, ἤτοι *κρουσ-*, *σεισ-*, *παυσ-*, ὅθεν *κρούσω ἔκρουσα*, *σείσω ἔσεισα*, *παύσω ἔπαυσα* καὶ *κρούω*, *σείω*, *παύω* κττ.).

γ) Ἐν ἄλλοις πολλοῖς ἡ δίφθογγος δὲν ἦτο ἐξ ἀρχῆς ὁποία νῦν φαίνεται, ἀλλὰ παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ ἄλλο ἡμίφωνον, ὥστε ἡ νῦν δίφθογγος εἶναι ἁπλοποίησις μείζονος συμπλέγματος φθόγγων. Οὕτω λ.χ. πολλὰ ἐπίθετα εἰς *-οιος -αιος -ειος* ἐτυμολογοῦνται ἐκ τῆς τοπικῆς πτώσεως εἰς -i τῇ προσθήκῃ τῆς καταλήξεως *-ιος* πρβλ. *οἴκει*-**οἰκει+ιος*-**οἰκειιος*-*οἰκεῖος*, *ἀγορᾶι*-**αγοραι+ιος* - **αγοραιος* - *ἀγοραῖος*, *δίκαι* - **δικαι+ιος* - **δικαιιος* - *δίκαιος*, *ἀνάγκαι* - **αναγκαι+ιος* - **αναγκαιιος* - *ἀναγκαῖος* καὶ δὴ = ὁ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὁ ἐν τῇ δίκῃ, ὁ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὤν. Ὁμοίως ἔχει τὸ *ἀκμαι+ιος* - *ἀκμαῖος*, *ἀγελαῖος*, *γενναῖος*, *ἀγυαῖος*, *ἀρχαῖος*, *κορυφαῖος*, *πηγαῖος*, *κρηναῖος*, *πετραῖος*, *ὀρφναῖος*, *γωνιαῖος*, *θυραῖος*, *ὡραῖος*, *ὑλαῖος*, *πομπαῖος* κττ. Ὁμοίως ἑρμηνεύεται τὸ *ποῖος*, *ὁποῖος* ἐκ τοῦ *ποῖ+ιος* *ὁποι+ιος*, *ἄλλοι* - *ἀλλοῖος*

κλπ., τὸ *δοιοί* ἐκ τοῦ *δϝοι (αἰτ. τοῦ δυϊκοῦ τοῦ οὐδ. γένους, πρβλ. Ἰνδ. yugē, ἀρχ. Σλαυ. izē). ὅθεν *δϝοι + ιος- δοιός*.

δ) Ἐν ἄλλοις ἡ δίφθογγος ἑρμηνεύεται ἔκ τινος συμφυρμοῦ συνωνύμων. Οὕτω λ. χ. τὰ μετουσιαστικὰ ἀρχαιόθεν ἔληγον εἰς -eios, πρβλ. Ἰνδ. hiranya = χρυσός, ἀλλὰ hirany-aya-s = *χρύσειος*, aurum - aur-eus. Ἐν τοῖς ἐπιθέτοις ἄρα *χρύσειος, χάλκειος* κττ. φαίνεται ὅτι ἡ κατάληξις *-ειος* ἐσώθη ἀπαθὴς μέχρι τῶν Ὁμ. χρόνων. Ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον, διὸ ᾐκάσθη ὅτι ὅπως ἐν τῷ *ἐλαΐνεος, λαΐνεος, φηγίνεος*, Λατ. aeneus κτλ. ἔχομεν δύο καταλήξεις ἡνωμένας *-ινος* καὶ *-εος*, οὕτω καὶ ἐν τῷ *χρύσειος* κεῖνται δύο καταλήξεις ἢ δύο μεταπτωτικαὶ βαθμίδες τῆς αὐτῆς καταλήξεως *-εος* καὶ *-ιος* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 203).

§ 5. *Ἔκπτωσις τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος ι ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις.* Καὶ ἐν οἷς κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω § 4 ἡ δίφθογγος προῆλθεν κατ᾽ ἐπένθεσιν ἢ καθ᾽ ἁπλοποίησιν μείζονος συμπλέγματος ἢ κατ᾽ ἀναλογίαν ἢ σύμφυρσιν καὶ δὴ ὤφειλε νὰ διασωθῇ φθογγολογικῶς πλήρης δίφθογγος, πάλιν παρατηρεῖται ὅτι οὐχὶ σπανίως ἀποβάλλει τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν, ὥστε ἀντὶ *αι, ει, οι* ἔχομεν μόνον *α, ε, ο*.

(Ἐπειδὴ τὸ φαινόμενον τῆς ἀποβολῆς τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος ἀντίκειται τῇ οὐχὶ σπανίᾳ γραφῇ *αι, οι, ει* ὅπου ἐτυμολογικῶς ἀπαιτεῖται ἁπλοῦν *α, ε, ο*, ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 399 καὶ Τόμ. Β΄ 436-7, ἀνάγκη πολλῆς προσοχῆς, ἵνα διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἐτύμου τῶν λέξεων μανθάνωμεν ἑκάστοτε, ἂν ἐγένετο προσθήκη ἢ ἔκπτωσις τοῦ *ι*· πρβλ. *βο(ι)ηθήσαντες, ὀγδό(ι)ης, οἰνοχό(ι)η, Βο(ι)ηδρομιῶνος, Ὀ(ι)ῆθεν, χλό(ι)ης, βασιλέ(ι)α, γραμματέ(ι)α, κατε(ι)αγότων, Φαληρέ(ι)α, νέ(ι)α, Ζέ(ι)α, Κλε(ι)αίνετος, προσδέ(ι)ηται, θε(ι)οῖν, Θε(ι)οφάνης, Μνησιθέ(ι)ου, Σοφοκλέ(ι)ους, ἀξιόχρε(ι)ω, γε(ι)ωργός, ἱδρύσε(ι)ως, ἱερέ(ι)ως, μάντε(ι)ων, ὁ νε(ι)ώς, Πανταλέ(ι)ων, πρέσβε(ι)ων* κλπ.).

Καθ᾽ ὃν δηλαδὴ τρόπον εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 288, ὅτι ἀπὸ πολλῶν λέξεων ληγουσῶν εἰς δίφθογγον *αι, οι* ἐξῃρεῖτο πολλά-

κις μόνον τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐγίνετο κρᾶσις τοῦ ὑπολειπομένου προτακτικοῦ μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης, *κα(ί) ἐγὼ-κὰ ἐγὼ-κἀγώ, μο(ι) ἐδόκει-μοὐδόκει,* οὕτως ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἠδύνατο νὰ συμβαίνῃ καὶ ἐντὸς λέξεως ἐξαφάνισις τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος τῆς διφθόγγου πρὸ φωνήεντος, ἤτοι *ἀλάθεα, ποεῖς, ἀεί, κλάεις, κλαήσω* κλπ. Πρβλ. ἐκ τῶν Ἀττικῶν ἐπιγραφῶν πρῶτον *αι* καὶ *α*, *Ἀθηνα(ί)α, ἐλα(ί)α, Ἐλα(ι)εῖ, ἀ(ι)εί, ἀ(ι)ετὸς ἀ(ι)έτωμα, ἐνα(ι)έτιον, Ἁλα(ι)εύς, Ἀμφιάρα(ι)ον, Γρα(ι)ῆς, Θορα(ι)εύς, Ποτειδα(ι)ᾶται, Θρασυδα(ί)ου, Κρητα(ι)έων, Κυδαθηνα(ι)εύς, Ο(ἰ)αεύς, Βησα(ι)εύς, Πειρα(ι)εύς, Φηγα(ι)εὺς* κλπ. Ἰδίως τὰ εἰς *-α(ι)ινος -α(ι)ίτης, α(ι)ικὸς - α(ι)ις* κττ., ἐν οἷς ἐπικρατεῖ σάλος, *ἐλά(ι)ινος, Ἀθηνα(ι)ικὸς* κτλ. Ἔπειτα τὰ ἔχοντα *ε* ἀντὶ *ει*, *ἐπιμελέας, δωρεά, ἡμίσεαν, πρυτανέα, πολιτέαν, ἱέρεαν, ταυρέα, τοπέα, χρέα, Κλεώ, Ἀγαθόκλεα, Ἀριστόκλεα, Ναύκλεα, Θεόκλεα, Ἀριστοδάμεα, Ἀκαδήμεα, Ἀχίλλεα, Εὐγένεα, Θάλεα, Πέλεα, Αἰνέα, Μενεκράτεα, Μήδεα, Νεάνδρεα, Πενθεσίλεα, Ὑγίεα* κλπ., ἔπειτα τὰ εἰς *-ειος, -ειον*, λ. χ. *ἀνδρέος, γραμματέον, Γοργονέου, ἐπιτήδεος, δορκάδεοι, κούρεον, πρυτανέον, στελεοί, στύππεος, Ἡρακλέῳ, Ἀσκληπιέων, Βενδιδέων, Ἀρέου Πάγου, Θησέου, Μεσόγεοι, πλέον* κττ., ἔτι δὲ *Αἰνέας, Αἰνεᾶται, Πελεᾶται, Χαλκεᾶται, Ποσιδεὼν* ἀντὶ *Ποσιδειὼν* ἀπὸ τοῦ Ποσιδηιών, *Ἀρεοπαγίτης, Ἀλωπεκεεῖ, Δεκελεεύς, Διομεεύς, Πλωθεεύς, Ἐρικεεύς, Βρυλλεανοί,* τὰ *Νέμεα, Λαυρεωτικός, Λαυρεώτης* κλπ. Τὰ ἔχοντα *ο* ἀντὶ *οι*, *στοά, τριττόαν, ῥόα, χρόα* (*ῥοιή, χροιὴ* Ἰων.), *οἷα* καὶ *ὅα* καὶ *ῷα, Εὐβο(ι)ίς, Εὐβο(ι)ικός, τριηροπο(ι)ικῶν, Λευκονοεύς, ποεῖν ποήσω ποηθῇ πόησις ποητής,* ἀλλ' *ἱεροποιὸς ποιῶν ποιῶσι, ποιοῦσι, ποιοῦσα, ποιούμενος* κλπ. Παραδείγματα τοῦ *υ* ἀντὶ τοῦ *υι* παρετέθησαν ἐν Τόμ. Α' σελ. 418. Οὕτω τὸ *-υῖα* τῶν μετοχῶν τοῦ παρακειμένου κατὰ τὸν δ' π. Χ. αἰῶνα ἡπλοποιήθη εἰς *-υα*. Ὁμοίως γράφεται *κωδύα, ὀργυά, Ἰλείθυα, Ὠρείθυα,* καὶ *υἱὺς - ὑὺς ὗς* παρὰ τὸ *υἱὸς* κλπ.

Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις ἡ ἀποβολὴ τοῦ ὑποτακτικοῦ

τούτου φωνήεντος ἀπαντᾷ πολὺ συχνότερον· πρβλ. τὰ παρ' Ὁμήρῳ *Αἰνέας, Ῥέα* καὶ *Ῥείη, Ἑρμέῃ* καὶ *Ἑρμείας, κέων, κυνέη, ὠκέα Ἶρις, βαθέης, Ἑκτόρεος, Ἀγαμεμνονέην, Νεστορέη* κττ., ἔπειτα παρὰ τοῖς μετέπειτα Ἴωσιν *ἠλόησεν, ποῆσαι, πλατέα, ἡμίσεα, δασέαν, Ὑγίεα, Μήδεα, Πενθεσίλεα, ταυρέη, βόεος, ἐπιτήδεος, χήνεος, κέεται, βρότεος, ἐπέτεος. Ἡράκλεος, Πειραΐδης, Μίνδαον, Ἀχαϊκός, Ληθάου, Εὐβοΐς, Τερώναον, Τίμαος, Αἴσκραος, Σπόνδαος, Ἀθηνάης, Ἀλφεόν, Πάμφαος, Σπεώ, Κλεώ, Μαντινέη, Δεκελέη, Ὠκαλέην* (καὶ Ὁμηρ. *Ὠκαλέην*) κττ., (*γλυκῆαν* Κῶν, Ἡρῳδ., καὶ *ἠδῆαν* ἐκ Δήλου μετὰ τοῦ *η* κατὰ τὰ λεχθέντα ἐν Τόμ. Α' σελ. 404).

Ἐν τῇ Λεσβίᾳ *ἄκμαος, Ἄλκαος, ἄρχαος, λαχόην, ἐπτόασεν, πάλαος, Φωκάας, Ἀθηνάα, Ἀθανάεια, μάομαι, Ὑμήναον, Μυτιλήναοι, βολλάοις, θυράοις, Μελαντάω, βεβαότερυς, δικάως, Αἰγαέων, Νικιάας, ἀλάθεα, ποήσασθαι, ποήσω, εὐνόας, ἄει, το*ι *αῦτα* κλπ.· ἐν τῇ Βοιωτικῇ *ἀετός, Πλαταεῖος* κτλ., ἐν τῇ Θεσσαλικῇ *Ἑρμάου* παρὰ τὸ *Ἑρμαίου, Γεννάοι* παρὰ τὸ *Γενναίειος, δικαοῖ, Λαρισαέων, Θρασύδαος* (παρὰ Δημοσθένει *Θρασύδαιος*) κτλ.· ἐν Ἀρκαδικῇ καὶ Κυπρ. *Ἀφροδάω, Ὀδάω, Ὀνασιάω, ποέντω, ἄνθεα, θήλεα, Τεγέα (Τεγέη* καὶ *Μαντινέη* καὶ παρ' Ὁμήρῳ, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ἀρχαιόθεν ἡπλοποιοῦντο ταῦτα ἐν τῇ Ἀρκαδικῇ διαλέκτῳ). Ἐν Ἠλείᾳ *ἔα, συνέαν* (= εἴη, συνεῖεν), *ποήασσαι, ποήαται*· ἐν Παμφυλ. *Λιμνάου*. Ἐκ τῆς Δωρικῆς διαλέκτου *ὤψεον* παρὰ Σώφρονι, *ἀτέλεα, Οἰανθέα, εὐρέα, ἀδέα, ἀσάλεα, ἡμίσεα, γενεᾶτις, ἱάρεαι, Ἡράκλεα, Νικοκράτεα, Εὐκράτεα, Δαμόκλεα, Ἱερόκλεα, ποήσῃ, ἐπόησε, ἐποησάταν, πεπόηνται, πλέων, ὑὸς* καὶ *υἱὸς ὑοθεσία, ἀγελάοι, ὑγιέᾳ* κλπ.

Καθόλου δὲ ῥητέον ὅτι ἡ χρῆσις τούτων ἐσάλευε λίαν διὰ τὴν ἀσθενῆ τοῦ *ι* προφοράν, μικρὸν δὲ ἀληθῶς σημαίνει ἡ γραφὴ ἢ ἡ παράλειψις αὐτοῦ, διότι πολλάκις καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς εὑρίσκεται μὲν γεγραμμένον, εἰ καὶ τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ τὴν ἐξαίρεσιν αὐτοῦ, πολλάκις δὲ τοὐναντίον ἐλλείπει, εἰ καὶ ὑπὸ

τοῦ μέτρου ἀπαιτεῖται· πρβλ. τὰ ἐξ ἐπιγραφ. *Ἀλεξήνωρ ἐπ[ο]ί'ησεν ὁ Νάξιος· ἀλλ' ἐσίδεσθε. Εὔφρων ἐξεποί'ησ' οὐκ ἀδαὴς Πάριος. Οὖσα δὲ τοιαύτη χάριν οὐ δικαί'αν κεκόμισμαι·* (πρβλ. παρ' Ἡσυχίῳ *οὐ δίκαον* καὶ Θεσσαλ. *δικαοῖ*), *Ἄμμωνος κεραϊοῖο* καὶ *Ἄμμωνος Κεραοῦ.* Ἔπειτα τὰ ἐκ τῶν ποιητῶν Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 1264 *πλεκταῖς αἰ'ώραις ἐμπεπλεγμένην*, Μνησιμάχου *χηνός, χοίρου, βοὸς ἀρνός, οἰός,* Ἀνακρέοντος *ἤ κου νῦν ἐπὶ Ληθαίου... ἀδοϊαστῶς ποϊήσεις,* Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 988 *ὑπὸ τῆς ὁδοῦ; παλαϊόρ γα ναὶ τὸν Κάστορα·* (πρβλ. Βαλβίλλης *ἴρηες μύθων τῶν πάλαων ἴδριες*), *ἔμπαϊος χαμαϊεῦναι, χαμαϊευνάδες* παρ' Ὁμ., *γεραϊὸς* παρὰ Τυρτ., *γαϊήοχον* παρ' Ἡσιόδῳ. *γαϊαόχῳ, αἰ'όλει, τοϊαῦτα παντοί'ων, δουλεί'ας, Κλεϊοῦς, ἱππεί'ων, Θεϊαῖος* παρὰ Πινδάρῳ, *δείλαϊος, φιλαθήναϊος, παλαϊός, οἴ'ει* παρ' Ἀριστοφάνει, *γραῖα* παρ' Εὐριπ., *τοιοῦτος, οἷος, τοιόσδε, ποίαν, ποιῶ, Βοιωτῶν, οἴει,* μετὰ βραχέος τοῦ *οι* παρὰ τοῖς δραματικοῖς, ἔτι δὲ *δείλαϊος* (ἐκ τοῦ *δειλ*+**αιϝος* καὶ = δειλόβιος, ὅπως καὶ *δηναιὸς* ἐκ τοῦ *δην* + **αιϝος* ἐκ τοῦ *αἰϝών*), *γεραϊὸς* Εὐριπίδ. Ἡρακλ. Μαιν. 446 ἀλλὰ *γερᾶὸς* ἐν ἐπιγράμματι, *ἀραϊὰν* ἐν Ἀνθολ. Παλ. κτλ. Ἐνίοτε ὁ τύπος ποικίλλει ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ στίχου, λ. χ. *οὗτος τί ποιεῖς; ὅτι ποῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἤ....* καὶ «*πολλὰ τοϊαῦτα καὶ τοιαυτί*». Ἄλλοτε γράφεται ΑΙΝΕΑ ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ μέτρου ΑΙΝΕΙΑ, πρβλ. *Αἰνε'ᾳ τόδε σε͂μα* ἢ *Μνε͂μα τόδ' Αἰνεõ σοφίας ἰατρõ ἀρίστõ.* Ὅπως ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων ἐμφαίνεται μέγας ἐπεκράτει σάλος οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς διαλέκτους καὶ τὰς τάξεις τῶν λέξεων ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς αὐτῆς διαλέκτου καὶ τῶν αὐτῶν λέξεων. Οὕτω λ. χ. σαλεύουσι, καθ' ἃ εἴδομεν, παρ' Ὁμήρῳ τὰ μετουσιαστικὰ λήγοντα καὶ εἰς *-ειος, χρύσειος χάλκειος σιδήρειος* κλπ. καὶ εἰς *-εος, χρύσεος χάλκεος σιδήρεος ἀργύρεος λίθεος* κλπ. Ὁμοίως σαλεύουσι παρ' αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγα ἐκ κυρίων ἢ ἄλλων ὀνομάτων παραγόμενα καὶ κτῆσιν ἢ ὁμοιότητα κττ. δηλοῦντα, λ. χ. *Ἑκτόρεος, Ἀγαμεμνονέη, Νεστορέη, κήλεος* καὶ *κήλειος, κύνεος,*

κυνέη, σιδήρεος καὶ *σιδήρειος, βόειος* καὶ *βόεος, αἴγειος* καὶ *αἴγεος* (ἅπαξ), *δούλειος, ἵππειος, ἡμιόνειος, αἴγειος, βόειος, αὔλειος, ταύρειος* κτλ. Ὁμοίως λέγεται παρ' αὐτῷ *ὠκεῖα* καὶ *ὠκέα, βαθεῖα* καὶ *βαθέης* κττ.

§ 6. *Αἰτία τοῦ σάλου τούτου καὶ ἑρμηνεία αὐτοῦ.* Ἐπειδὴ τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῶν διφθόγγων *ι* ἄλλοτε μὲν ἔκειτο πρὸ ἀνοικτοτέρων καὶ δὴ συγγενεστέρων αὐτῷ φωνηέντων, ἄλλοτε δὲ πρὸ κλειστοτέρων καὶ ἀνομοιοτέρων, διὰ τοῦτο πρὸ τῶν ἀνοικτοτέρων μὲν καὶ ὁμοιοτέρων αὐτῷ φωνηέντων ἠδύνατο εὐκόλως νὰ παρασιωπηθῇ, ἅτε τρόπον τινὰ περιεχόμενον ἐν τῷ ἀκολούθῳ φωνήεντι, πρὸ τῶν κλειστῶν δὲ καὶ διαφόρων οὐχὶ οὕτως εὐκόλως· (πρβλ. τὰ εἰρημένα περὶ τῶν διφθόγγων και τῶν στοιχείων αὐτῶν *αι, οι* καὶ *ει, ου* καὶ ἰδίᾳ τὰ περὶ τοῦ *αι-αϊ ου-οϊ* ἐν Τόμ. Α' σελ. 397, 418 καὶ σελ. 409, 306).

Κατὰ λόγον ἄρα τῆς ἀνοικτῆς ἢ κλειστῆς προφορᾶς αὐτοῦ ἠδύνατο ἕκαστον τῶν ἑπομένων τῷ ι φωνηέντων νὰ συμβάλληται εἰς ἀπώλειαν ἢ εἰς σωτηρίαν τοῦ ὑποτακτικοῦ τούτου φθόγγου. Εἶναι δὲ φύσει ἀνοικτὸν φωνῆεν τὸ *ε* καὶ *ι*, τὸ *η*, κατόπιν τὸ *α*, κλειστὸν δὲ τὸ *ο, ω* καὶ *ου*. Ἐντεῦθεν συνέβη ὥστε τὰ εἰς *-ειος -εια-ειον* λ.χ. ἐπίθετα πρὸ τοῦ *ο* μὲν τοῦ ἀρσ. καὶ οὐδ. γένους νὰ σῴζωσι τὸ *ι*, πρὸ τοῦ *η* δὲ (Ἰων.) καὶ ἧσσον πρὸ τοῦ Ἀττ. *α* ν' ἀποβάλλωσιν αὐτό· ἐντεῦθεν δ' ἐγεννῶντο διττοὶ τύποι καὶ δὴ καὶ ἀμοιβαῖαι ἐπιδράσεις καὶ σάλος μέχρι τῆς τελείας κατισχύσεως τοῦ ἑτέρου.

Οὕτω παρατηρεῖται ὅτι ἐν οἷς μετὰ τὴν δίφθογγον εἵπετο πάλαι Ϝ, ἡ δίφθογγος διεσώθη μέν, ἂν τὸ μετὰ τὴν δίφθογγον φωνῆεν ἦτο κλειστόν, ἡπλοποιήθη δέ, ἂν ἦτο ἀνοικτόν· πρβλ. *λαιϜὸς - λαιός, οἶϜος - οἷος, αἰϜόλος - αἰόλος, αἰϜὼν - αἰών, ἔλαιον* κττ., ἀλλ' *αἰϜεὶ - αἰεὶ - ἀεί, ἐλάϊνος, ἐλάα,*ποιϜα - πόα*. Λιθουαν. réna= λιβάς, *χραῦσαι - *χροϜια -*χροιϜα χροιὰ - χρόα, δαιϜὴρ - δαὴρ δαέρος, αἰϜετὸς - ἀετὸς* κττ. Πρβλ. ἔτι *Ἀθηναία - Ἀθηνάα - Ἀθηνᾶ Ἀθηναΐς*, ἀλλ' *Ἀθηναῖος* ὅθεν και *Ἀθηναία, Ἀχαιὸς* ἀλλ' *Ἀχαΐα*

κττ. Οὕτω πρὸ τῶν καταλήξεων *-ις -ικος -ιτης -ινος* κττ. ἀποβάλλεται τὸ *ι* τῶν διφθόγγων, πρβλ. *Ἐλαῖται, Θηβαΐς, Κωπαΐς, Πειραϊκός, Ληναϊκός, Ἀθηναΐδα, Εὐβοΐς, τριηροποιϊκῶν, ἀγαλματοποιϊκός, λεῖος* ἀλλὰ *λεαίνω, λεία* ἀλλὰ *λεηλατῶ, Σέρρειον* ἀλλὰ *Σερρεάτης, γένειον* ἀλλὰ *γενεάτης, κώνειον* ἀλλὰ *κωνεάζεσθαι, θεῖος* ἀλλὰ *ἐπιθεάζειν, φορεῖον* ἀλλὰ *φορεαφόρος,* **κλαίϝει* **καίϝει - κλαίει καίει - κλάει κάει,* ἀλλὰ **κλαιϝω - κλαίω, κλαίομεν κλαίουσι ἔκλαιον, καίω καίομεν καίουσι ἔκαιον* κλπ., ὅθεν κατ᾿ ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν *κάω* καὶ *καίει,* ὅπως καὶ *ποιῶ ποεῖς ποήσω ποητής,* ὅθεν καὶ *ποῶ* καὶ *ποιήσω* κλπ.

Καὶ τὰ παρ᾿ Ὁμ. εἰς *-ειω* ῥήματα, οἷον *τελείω* ἐκ **τελεσ-ἰω, νεικείω* ἐκ**νεικεσ-ἰω, πενθείω, ὀνειδείω, οἰνοβαρείω, ἀκείομαι* κττ. ἀπέβαλον τὸ *ι* κατ᾿ ἀρχὰς πρὸ τῶν ἀπὸ τοῦ *ε, η, ει* ἀρχομένων προσωπικῶν καταλήξεων, ἤτοι ἐλέγετο *τελείω τελέεις τελέει, τελείομεν τελέετε τελείουσι* κττ.,ἐντεῦθεν καθ᾿ ὁμαλισμὸν ἐξεβλήθη ἔπειτα πανταχόθεν καὶ ἐπῆλθεν ἡ συναίρεσις· (τὸ *ὑμνείουσαι* καὶ *οἰκείων* τοῦ Ἡσιόδου ἐγένοντο διὰ μετρικὴν ἀνάγκην, τὰ δὲ μεταγν. *τρείω, ζείω, ὑδείω* κττ. εἶναι πλάσματα πλημμελῆ).

Συνέβαινε δέ, ὡς εἰκός, ἡ ἀμοιβαία αὕτη ἐπίδρασις τῶν εἰς ἓν ἐτυμολογικὸν ἢ γραμματικὸν σύστημα ἀνηκόντων τύπων καὶ ἐπανόρθωσις τοῦ ἐλαττωθέντος κατὰ τὸν πληρέστερον, μάλιστα ὅτε κατὰ τὸν φωνητικὸν τοῦτον νόμον ἀπώλλυτο τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ὁμαλῶς σῳζόμενον καὶ λεγόμενον ἦν αἰσθητὸν ὡς ὁ κύριος χαρακτὴρ τοῦ τύπου· εἴδομεν λ.χ. ὅτι τὸ *ι* τῆς εὐκτικῆς ἐπηνωρθώθη, τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ κατισχυσάντων μετὰ τοῦ *ι* τύπων τῶν ἐπιθέτων εἰς *-αιος -αια -αιον, -ειος -εια -ειον, -οιος -οια -οιον,-ῳος-ῳα-ῳον,* εἰς ἃ καὶ ἐκ τοῦ ἀρσ. καὶ οὐδ., ἐν οἷς κανονικῶς ἐσώθη τὸ *ι,* καὶ ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιθέτων εἰς *-ιος* ἐπανῆλθε τὸ *ι* εἰς τὸ θηλ., ὅθεν *θυραῖος, ἀρχαῖος, ἐπιτήδειος, Ἀργεῖος, παντοῖος, ἀλλοῖος, ἑῷος, πατρῷος* κτλ.· ἀλλὰ *Μαλέα, Μαλέαι,* οὐχὶ *Μαλεία Μαλεῖαι,* παρὰ τὸ *Μάλεια, Μάλειαι,* διότι ἐφ᾿ ὅσον ἡ

συνάφεια τούτου μετὰ τῶν συγγενῶν εἰς-*εια* ἦν αἰσθητή, ἐπηνωρθοῦτο τὸ *ι*, εὐθὺς δ' ὡς ἐξέλιπε τὸ αἴσθημα τῆς συνοχῆς, παρέμεινε τὸ πεπονθὸς ἀνέπαφον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν εἰς -*εια*, -*εῖα* θηλ. τῶν εἰς -*ής* καὶ -*ύς* καὶ τῶν ἀφῃρημένων εἰς -*εια*, οἷον *ἡμίσεια, ἡδεῖα, γλυκεῖα, ἀλήθεια, ἀμάθεια, χρεία, δουλεία, μνεία* κλπ. ἐσώθη τὸ *ι* ἅτε μετὰ τοῦ *α* χαρακτὴρ τούτων ὑπολαμβανόμενος, πρβλ. *σοφία, κακία, φιλία, ἰδία, ἀξία, ἁγία* κλπ.

Οὕτως ἐξεβλήθησαν ἐκ τῆς χρήσεως τὰ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ παλαιότερον λεγόμενα *ποητής, Ἑκτόρεος* (Ῥήσῳ 762), *Θησέω, θεώσειν θεῶσαι, περιθεωσάτωσαν, Ἀλφεός, Κλεοῖ, δρέης, Σωκράτεα, ἡμίσεα, θρασέα, Ποσίδεος (= Ποσίδειος Ποσίδηο:)* κττ. ἐπικρατησάντων τῶν πληρεστέρων.

Διὰ τὴν ἀμοιβαίαν δὲ ταύτην ἐπίδρασιν τῶν ἐτυμολογικῶς μάλιστα συναπτομένων εἰς ἓν ὑλικὸν σύστημα συμβαίνει ὥστε τὰ μὲν πρωτότυπα ἅτε ὁμοιάζοντα ὁπωσδήποτε πρός τινα τῶν μετὰ τοῦ *ι* καταλήξεων σῴζουσι τὸ *ει*, τὰ δὲ παράγωγα ἐκ τούτων ἢ τα σύνθετα ἀλλοιωθέντα τὸν τύπον καὶ ἀπομονωθέντα ἀποβάλλουσι τὸ *ι*, φυλάττοντα μόνον το *ε*. Ἀφοῦ δηλαδὴ ὁμαλως ἐλέχθη *θεῖος* ἀλλ' *ἐπιθεάζειν, Καλαύρεια* ἀλλὰ *Καλαυρεάτης, λεῖος* ἀλλὰ *λεαίνω* κλπ. (ἰδὲ ἀνωτέρω) ἐχώρησαν περαιτέρω εἰπόντες κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ *Λαύρειον - Λαυρεώτης Λαυρεωτικός, Ἡράκλεια - Ἡρακλεώτης, Πλώθεια - Πλωθεῶθεν, Κάρνεια - Καρνεάδης - Καρνεᾶται* καὶ *Καρνεόδοτος - Καρνεονίκης, θεῖον - θεοῦν, κούρειον - κουρεῶτις, Ἄρειος Πάγος - Ἀρεοπαγίτης, ἐπήρεια - ἐπηρεάζειν* κτλ. κτλ. Σχηματισθέντος δὲ οὕτω κατὰ μικρὸν ἐν τοῖς λέγουσι τοῦ αἰσθήματος ὅτι τὸ *ει* ἐν τοῖς πρωτοτύποις καὶ ἁπλοῖς ἀντεστοίχει τῷ *ε* ἐν τοῖς παραγώγοις καὶ συνθετοις, ἐσχηματίζοντο τοιοῦτοι τύποι μετὰ μόνου τοῦ ε καὶ ἐν χρόνοις, ἐν οἷς τὸ *ει* ὡς ἁπλοῦς φθόγγος ἐξεφωνεῖτο, *Ἀλεξανδρεώτης Ἀλεξανδρεωτικὸς* παρὰ τὸ *Ἀλεξάνδρεια, Μυρλεανὸς* παρὰ το *Μύρλεια, Μαρεώτης* παρὰ τὸ *Μάρεια* κλπ., ἰδὲ περὶ τούτων Κ. Σ. Κόντον ἐν Σωκράτους Α' 64 κἑξ.

§ 7. *Ἐξαιρέσεις τινὲς τῶν εἰρημένων ἑρμηνευόμεναι.* Ἐξαίρεσιν τῶν λεχθέντων φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ ἡ λέξις **υἱός**, ἣν ἐν ἀντιθέσει μάλιστα πρὸς τὰς μετοχὰς καὶ λοιπὰς λέξεις εἰς **-υια**, ἤδη ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων εὑρίσκομεν μετὰ βραχείας τῆς ἀρχούσης. Οὕτω λ. χ. αἱ Ἀττικαὶ ἐπιγραφαὶ κατὰ μὲν τὸν ε΄ αἰῶνα παρέχουσι τοὺς τύπους εἰς *-υια*, κατὰ δὲ τὸν δ΄ εἰς *-ῦα*, *γεγονῦα. μῦα, Ἰλειθυα, Ὠρείθυα, ὀργυά, κωδύα* κλπ. (τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου ἰδὲ ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 418), τοὐναντίον δὲ τὴν λέξιν **υἱὸς** ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἕκτου αἰῶνος μετὰ τοῦ **υ**, εἰ καὶ ἕπεται ἁδρότερος φθόγγος τῷ **υι**. Εἴπομεν δὲ ὅτι καὶ ὁ Ὅμηρ. εἶπε (τρὶς) τὴν λέξιν μετὰ βραχείας τῆς πρώτης συλλαβῆς. Τὸ παράδοξον τοῦτο νοεῖ ὁ ἐνθυμούμενος ὅτι ἡ λέξις ἐσχηματίσθη ἐκ ῥίζης su (πρβλ. Ἰνδ. su-tás = ὁ γεννηθεὶς) τῇ προσθήκῃ τῆς καταλήξεως -i̯u-s, ὅθεν ὁμαλῶς ἔμελλε νὰ γένηται **ὗς**, ἀλλ' ὅτι παρὰ τὸ **ὑ(ι)ύς, ὑ(ι)έος, ὑ(ι)ύν, ὑ(ἰ)έες** κττ. ἐλέχθη ὁμαλῶς **υἷος, υἷι, υἷα, υἷε, υἷες, υἷας, υἱῶν**, ἐκ τοῦ ***υἱu̯-ος, *υἱu̯-ι, *υἱu̯-α, *υἱu̯-ε, *υἱu̯-ες, *υἱu̯-ας, *υἱu̯-ων***, ἐν οἷς τὸ i̯ εὑρισκόμενον πρὸ τοῦ u̯ καὶ δὴ οὐχὶ μεταξὺ φωνηέντων ὤφειλε νὰ συλλαβισθῇ μετὰ τοῦ προηγουμένου u διφθογγικῶς καὶ νὰ μείνῃ· ἡ αἰτία ἄρα τῆς ποικιλίας ἔκειτο ἐν τῷ ποικίλῳ σχηματισμῷ τῆς λέξεως. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ προσέτι καὶ τὸ συγκριτικὸν **πλείων - πλέων** ἀποβάλλον τὸ **ι** πρὸ τοῦ κλειστοῦ *ο, ω*. Ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ παρ' Ἀριστοφάνει καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς οἱ μετὰ τοῦ **ει** τύποι εἶναι οἱ μόνοι εὔχρηστοι, πλὴν ἐν τῷ οὐδετέρῳ **πλέον**· τὸ αὐτὸ δὲ διδάσκουσι καὶ αἱ Ἀττικαὶ ἐπιγραφαὶ παρέχουσαι μόνον τὸ οὐδέτερον **πλέον** μετὰ τοῦ *ε*, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν μετὰ τοῦ **ει** μὲν ὅτε ἕπεται *ω, ου*, (*πλείων πλείω πλείους*), μετὰ τοῦ **ει** δὲ καὶ *ε* ὅτε ἕπεται αὐτῷ *ο*, *πλείονα* καὶ *πλέονα* κλπ. Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ ἔκπτωσις ἤρξατο μὲν ἀπὸ τοῦ οὐδετέρου **πλέον**, ἐξηπλώθη δὲ κατὰ μικρὸν πρῶτον ἐπὶ τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ οὐδέτερον τοῦτο κατὰ τὸ *ο* τὸ εὐθὺς μετὰ τὸ *ε*, ἤτοι τοῦ *πλέονος, πλέονες* κλπ. κατὰ τὸ **πλέον**, ἀλλὰ **τὸν πλείω, ὁ πλείων** κλπ., καὶ ἔπειτα

ἐπὶ πάντα. Τῆς πηγῆς ἄρα τοῦ κακοῦ κειμένης ἐν τῷ οὐδετέρῳ *πλέον*, ἠκάσθη ὅτι αἰτία αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξομοίωσις τούτου πρὸς τὸ συγγενὲς ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν *δέον*, πρβλ. καὶ *δεῖν* καὶ *πλεῖν*.

§ 8. *Αἰτία τῆς ἀπωλείας τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος ἡ ἀτονία.* Κατὰ τὰ ἀνωτ. σελ. 506-9 εἰρημένα ἐν λέξεσιν ὁπωσδήποτε ἀσθενῶς τονουμέναις συνέβαινεν ἀπώλεια φθόγγων, οἷον *τοῖ* ἀντὶ *τοῖο* ἐν Θεσσαλίᾳ, *προτὶ - πρός*, *Θεμνάστου* κλπ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἠκάσθη ὅτι ἐπὶ τῶν προκλιτικῶν καὶ ἐγκλιτικῶν ἐγένετο ἀποβολὴ τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος. Καὶ ἀληθῶς παρατηρεῖται ὅτι τὰ δισύλλαβα *σεῖο, εἷο* ἐγένοντο *σέο, ἕο*, ὁμοίως **μειο *μεο*, καὶ περαιτέρω συναιρέσει *σευ, εὗ, μευ* παρ' Ὁμ., ὅτε ἦσαν ἐγκλιτικά. Ὅτε δ' ὅμως ὠρθοτονοῦντο, ἐξεφέροντο πληρέστερα, ἤτοι *ἐμεῖο, σεῖο, εἷο*, καί, μόνον κατ' ἐπίδρασιν τῶν διὰ τὴν ἔγκλισιν παθόντων, *ἐμέο* καὶ *ἐμεῦ, σέο* καὶ *σεῦ, ἕο* καὶ σπανιώτατα *εὗ*. Ὁμοίως ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τειο* (ἀρχ. Βακτ. cahya) ἐγένετο *τέο, ὅττεο* καὶ περαιτέρω *τευ, ὅττευ, ὅτευ*, τοὐναντίον δὲ τὸ ἐρωτηματικὸν **τεῖο* ἐγένετο μὲν *τέο* τῇ ἐπιδράσει τοῦ ἀορίστου, ἀλλὰ δὲν συνῃρέθη. Ὁμοίως ἐγένετο τὸ προκλιτικὸν **τοσἱο - τοῖο - *τοο-τοῦ*.

§ 9. *Ἀπώλεια τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος υ.* Καθ' ὃν τρόπον εἴδομεν ἀνωτ. σελ. 399 καὶ σελ. 538 τὸ *ἀρχαῖος*, τὸ *οἷος*, τὸ *ποῖος* κττ. γεγραμμένα μὲν ἐκ τοῦ πλήρους, ἀλλὰ διὰ τὸ μέτρον ὀφείλοντα ν' ἀναγνωσθῶσι μετὰ μόνου τοῦ προτακτικοῦ φωνήεντος, οὕτω συνέβαινε καὶ ταῖς εἰς *-υ* διφθόγγοις· πρβλ. *ἰχνεύων, ἔχευαν, αὐάτα* Πινδ., *αὐειρόμεναι* Ἀλκμ., *ἔγχευε* Ἀλκαίου, *θηρεύει, εὔωνον* Ἱππώνακτος, *πρόκρο(υ)ον* Λυσιστράτῃ 1252 ἐν Λακωνικῷ ᾄσματι. Ὅμοιόν τι συνέβαινε πάντως καὶ ἐν τῷ *κλῦθι μέ(υ) ἀργυρότοξε, ἤν πό(υ) ἀκούσῃ, Ζε(ύ) Ὀλύνπιε* κτλ.

Καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐμφανίζεται ἀποβολὴ τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος *υ* ἐπί τινων λέξεων, οἷον ἐν τῇ ἀντωνυμίᾳ *ἑαυτόν, ταὐτόν, ταὐτά*, ἐν οἷς διὰ τὴν μακρότητα τοῦ *α*, ἅτε ἐκ συναλοιφῆς προελθόντος, παρατηρεῖται παράλειψις τοῦ ὑποτακτικοῦ φωνήεντος *υ*, καθ' ὃν τρόπον τοῦ *ι* ἐν ταῖς μακρο-

φώνοις διφθόγγοις *ᾳ ῃ ῳ* κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγρ. καὶ ***ἐπισκεάζειν, σκεοθήκας*** κττ. περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν Τόμ. Α' σελ. 421. Τούτων παραδείγματα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν τὸ ***παρασκὴ*** ἀντὶ ***παρασκευὴ*** ***καὶ ἀπαιός μου*** ἐν Κρήτῃ καὶ ***ἀτός μου*** πολλαχοῦ, ὅθεν καὶ ***του, των, τον*** κλπ.

§ 10. ***Ὑποτακτικὸν φωνῆεν τῶν μακροφώνων διφθόγγων ᾳ, ῃ, ῳ.*** Τῶν μακροφώνων διφθόγγων ὅσαι διὰ τέλους παρέμειναν τοιαῦται, τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν παρεσιωπήθη κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σ. 424 κἑξ. Τῶν δὲ ἀντ' αὐτῶν ἐπελθουσῶν βραχυφώνων ἐσώθη, πλὴν ὅπου κείμενον πρὸ ἀνοικτοῦ φωνήεντος ἐξῃρέθη ὁμοίως τοῖς ἐν § 5 ἐξετασθεῖσι· πρβλ. ****βασιληϝ-ιος - βασιλήιος - βασίλειος, *χαλκηϝ-ιον - χαλκήιον - χαλκεῖον, πρυτανεὺς πρυτανήιον - πρυτανεῖον, ληίη - λεία,*** ἀλλὰ ***Δηίαλκος - Δειάλκος - Δέαλκος*** κττ. (ἰδὲ σ. 425).

§ 11. ***Ἔκπτωσις τοῦ Λατινικοῦ i̯ καὶ u̯.*** Τὸ i̯ ἀπεβλήθη ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ μεταξὺ φωνηέντων. Οὕτω λ. χ. τὰ εἰς -ao-o, -eo, -io, -uo ῥήματα ἦλθον εἰς τὸν νῦν τύπον μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ i̯, οἷον *plantai̯o -*plantao - planto, moneo, statuo, tribuo, finio, custodio, sto, eo, neo κτλ. Ὁμοίως ἐγένετο τὸ eam, eum, meus, aureus, aes aer- is ἐκ παλαιοτέρου *ai̯es *ai̯es-is πρβλ. Ἰνδ. ayas ayas-as κλπ. Καὶ τὸ u̯ ἐκπίπτει συχνὰ ἐκ τοῦ μέσου τῆς λέξεως, εἴτε ἀπετέλει μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος δίφθογγον εἴτε μή, μάλιστα ἂν τὰ παρακείμενα φωνήεντα ἦσαν ὅμοια, οἷον lavatrina - lātrina, lavabrum - labrum, obliviscor - obliscier obliscendi, divitis - ditis, ditior, ditissimus, ditiae, aevitas - aetas, *praevico - praeco, *Diviana - Diana, divinus - dīnus, ivi - ii, sivis - sīs, audivit - audit, *vivota ***(βιοτά)*** -*vivita-vīta, denovo-denuo, provorsus-prorsus κλπ., κλπ. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ ἀνομοίων, οἷον Gnaivos - Gnaeus, adnuvit - adnuit, fuvimus - fuimus, vivos - vius, aevos - aeus, conuentione - contione, iuventa - iuenta κλπ. Πλείονα περὶ τούτων ἐν τῷ περὶ τοῦ v λόγῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄

ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΣΕΩΣ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

---

§ 1. *Φυσιολογικὴ αἰτία τῆς ἀναπτύξεως φωνηέντων.* Πολλάκις συμβαίνει κατὰ τὰς συμπλοκὰς δύο ἢ πλειόνων συμφώνων νὰ μὴ τελῆται ἡ ἄρθρωσις καὶ ἐκφώνησις αὐτῶν προσηκόντως, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ἐκβαλλόμενον πνεῦμα νὰ ἄρχηται ἀνυψούμενον εἰς ἦχον πρὸ τοῦ προσήκοντος χρόνου, ἔπειτα δέ, ἢ χαλαρουμένων πρὸ τοῦ δέοντος τῶν φραγμῶν ἢ τῶν στενῶν, ἐν οἷς καὶ δι' ὧν τὰ σύμφωνα σχηματίζονται, ἢ τοὐναντίον βραδύτερον τοῦ δέοντος γινομένων τῶν ἀπαιτουμένων φραγμῶν ἢ στενῶν τούτων, νὰ ἐκβάλληται δι' αὐτῶν ποσόν τι ἤχου, ὅστις διὰ τὴν στάσιν ἣν τὸ στόμα τότε ἔχει, ἐμφανίζεται ὡς τοιοῦτο ἢ τοιοῦτο φωνῆεν. Οὕτω λ. χ. θέλοντες νὰ ἐκφωνήσωμεν τὴν λέξιν *πνίγω* ἢ *καπνά*, ἂν μετὰ τὴν μύσιν τῶν χειλέων εἰς σχηματισμὸν τοῦ *π* μὴ προσάψωμεν εὐθὺς τὴν προσθίαν γλῶσσαν πρὸς τὰ φατνία εἰς σχηματισμὸν τοῦ *ν*, μηδαμῶς μηδὲν ἄνοιγμα πρὸς ἔξοδον πνεύματός τινος παρέχοντες, ἀλλὰ τοὐναντίον μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ *π* ἐρχώμεθα ἐπὶ τὴν τοῦ *ν* νωθρότερόν πως ἐπιτρέποντες

νὰ ἐξέλθῃ ποσόν τι πνεύματος, τότε ἀντὶ ***π-νίγω, καπ-νὰ*** ἐκφωνοῦμεν ***π-ι-νίγω, καπ-ι-νά.*** Ὁμοίως θέλοντες νὰ εἴπωμεν τὴν λέξιν ***ψαλτήρι, βόλτα,*** ἂν μετὰ τὴν πρόσψαυσιν τῆς γλώσσης πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν τοιουτοτρόπως σχηματισμὸν τοῦ ***λ*** ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν προσκόλλησιν τῆς προσθίας γλώσσης ἐπὶ τοὺς ἄνω ὀδόντας μετά τινος ὑπομονῆς, ἤτοι ἀποσπῶντες τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ μετέωρον φέροντες αὐτὴν ἐπὶ βραχὺ καὶ οὕτω κατασκευάζοντες ἄνοιγμά τι, δι' οὗ ἐξάγεται πνεῦμα, τότε ἀντὶ ***ψαλ-τήρι, βόλ-τα*** λέγομεν ***ψαλ-ι-τήρι, βόλ-ι-τα.*** Ἐμφανίζεται δὲ ὁ ἐκπεμπόμενος ἦχος ἐνταῦθα ὡς ***ι,*** ἤτοι εἰδικεύεται ὁ γενικὸς ἦχος εἰς ***ι,*** διότι σχηματίζεται ἐπὶ τῆς χώρας ἐκείνης καὶ κατὰ τὴν στάσιν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος καθόλου ἐκείνην, ἥτις χρησιμεύει εἰς σχηματισμὸν τοῦ φωνήεντος ***ι.*** Ἂν δὲ τοὐναντίον ἔχωμεν νὰ ἐκφωνήσωμεν τὴν λέξιν ***σέφκλον*** (ἀντὶ ***σεῦτλον),*** τότε μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ χειλικοῦ ***φ*** ἢ τοῦ ὑπερωικοῦ ***κ,*** ἤτοι μετὰ τὸν φραγμὸν ἐπὶ τῶν χειλέων ***(φ)*** ἢ ἐγγὺς τοῦ ὑπερῴου ἱστίου ***(κ),*** δυνατὸν πρὶν ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς γλώσσης καὶ πρόσαψιν αὐτῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν εἰς σχηματισμὸν τοῦ ***λ,*** φέροντες αὐτὴν ἐπὶ στιγμὴν μετέωρον, νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ ἐξέλθῃ διά τινος μικροῦ σχάσματος ποσόν τι ἀέρος, ἀλλὰ τότε εἴτε μετὰ τὸ ***φ*** καὶ δὴ ἐπὶ τῶν συμμυόντων χειλέων εἴτε ἐγγὺς τοῦ οὐρανοῦ σχηματισθῇ τὸ χάσμα τοῦτο, παράγεται ὁ φθόγγος υ, οἷον ***σέφουκλο*** (οὕτως ἐν Κρήτῃ), ἢ ***σέφκουλο·*** ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου ***σεῦτλον*** ἐγένετο ἐν Πόντῳ ***σεύτελον, σευτελόσπορον.*** Ὁμοίως ἔχει τὸ ***εὐνοῦχος - *βνοῦχος - μνοῦχος - μουνοῦχος, γρούνα*** (πρβλ. ***γρωνάδες·*** σύες θήλειαι), - ***γρούνα- γουρούνα*** (πρβλ. τὰ περὶ τούτου εἰρημένα μοι ἐν Ἀθηναίου Τόμ. Ι' σελ. 422-3), ***εὐχαριστῶ - φκαριστῶ - φουκαριστῶ, ψουνίζω - πουσουνίζω*** (οὕτως ἐν Κρήτῃ) καὶ ***πουσούνια, σπλῆνα - σπιλῆνα*** (ἐν Κρήτῃ) καὶ ***σιπλῆνα*** ἐν Φερταχαίνοις, ***χέρσον - χέρισο, κατώφλιον - κατώφιλ ο ἀνώφιλιο, εἰς μίαν - εἰς μίον - ζμίο - ζιμιό,*** ἑσμὸς - ***ἑσμάριον*** - ζμάρι - ***ζιμάρι, ἰγδίον - γδὶ - γουδί, ἀκμὴ -***

ἀκομὴ - *ἀκόμη*, *Πάτμος* - *Πάτνος* - *Πατνιώτης* - *Πάτινος* - *Πατινιώτης*, *πάθνη* - *παθνὶν* - *παθενὶν* ἐν Πόντῳ, *(ἐ)ξηντ(ι)λῶ* ἐν Κύπρῳ, *σφονταμ(ι)νιά*, *βουτ(ι)ρύδιν* *γ(η)ρjά*, *δ(ου)ράμιν* ἐν Λιβισίῳ, *δειπ(ι)νοῦ*, *πιλιότερα*, *ζινίγου* = σμίγω ἐν Τσακωνίᾳ, *δαφ(ι)νjά*, *ὕπ(ου)νο*, *φσιχανὸ* = ψαχνὸ ἐν Ἰταλίᾳ, *ἀρ(ο)μιὰ* = ὁρμιὰ ἐν Σύμῃ, *Σουλουβέστρου* ἐν Ἰκαρίᾳ, *σουγουλὶ* = σουγλὶ ἐν Φερτακαίνοις κλπ.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ ταῦτα ἡ γένεσις ἢ ἡ οὐ γένεσις ἀσθενοῦς τινος συνοδίτου φθόγγου, τοῦ τῆς ἀναπτύξεως, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βραδυτέρας ἢ ταχυτέρας ἑκάστοτε προφορᾶς τῶν φθόγγων, τ. ἔ. ἐκ ψυχολογικῶν λόγων, οἵτινες ὡς εἰκὸς εἶναι ὅλως ὑποκειμενικοὶ καὶ δὴ ἄλλοτε καὶ παρ' ἄλλοις ἄλλοι, διὰ ταῦτα οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐξηυρέθη νόμος περὶ τοῦ πότε ἔδει νὰ συμβῇ ἀνάπτυξις καὶ πότε οὐχί. Διὰ ταῦτα ἀρκούμεθα ἀναγράφοντες ἁπλῶς τὰ γνωσθέντα παραδείγματα καὶ τοσοῦτο μόνον παρατηροῦντες περὶ τοῦ ἀναγκαίου αὐτῆς, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἐμφανίζεται ἡ ἀνάπτυξις μόνον ἐγγὺς συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν ὑγρὰ ἢ ἔρρινα, ὅπερ σημαίνει ὅτι κατὰ τὴν βραδεῖαν ἐκφώνησιν διεσχίζετο τρόπον τινὰ τὸ ὑγρὸν ἢ ἔρρινον οὕτως ὥστε ἀπετελεῖτο ἐξ αὐτοῦ πλὴν τοῦ ὑγροῦ ἢ ἐρρίνου καὶ ἡμιτελές τι φωνῆεν. Ἰδὲ κατωτ. § 4 τὰ περὶ τῆς ἐν Κύπρῳ ἀναπτύξεως.

§ 2. ***Ἀνάπτυξις φωνήεντος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.*** Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ τὸ φαινόμενον τῆς ἀναπτύξεως δὲν ἀπαντᾷ τοσοῦτο συχνὸν ὅσον ἐν ἄλλαις γλώσσαις. Αἰτία τούτου πάντως εἶναι τὸ μὲν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κληρονομήσαντες ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἀρχαιόθεν πολυάριθμα συμφωνικὰ συμπλέγματα ἠσκοῦντο νηπιόθεν εἰς τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν, ἐντεῦθεν δὲν ᾐσθάνοντο τὴν ἀνάγκην, ἵνα δι' ἀναπτύξεως καταστήσωσιν ἑαυτοῖς ταῦτα εὐκολώτερα· τὸ δὲ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, ὧν τὴν διάλεκτον ἡμεῖς κρεῖσσον ἢ τὰς ἄλλας ἐπιστάμεθα, ἐλάλουν ταχέως, καὶ τούτου ἕνεκα δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπτυχθῇ παρ' αὐτοῖς φωνῆέν τι. Ἀποτέλεσμα τῆς ταχείας προφορᾶς, ἥτις καὶ ἂν μὴ ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἄλλοις

ἀρχαιόθεν, μετεδόθη εἰς αὐτοὺς βραδύτερον, ὑπῆρξεν ἡ ἀπώλεια τῆς διαφόρου προσῳδίας τῶν μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων, ἡ ἁπλοποίησις τῶν διπλῶν συμφώνων, ἡ τροπὴ τῶν ἀνοικτῶν φθόγγων εἰς κλειστούς, τοῦ *η* εἰς *ε* καὶ τέλος εἰς *ι*, τοῦ *α* εἰς *ι*, ἡ ἀπώλεια τῶν διφθόγγων *ου, αι, οι*, ἀντὶ τῶν δύο στοιχείων αὐτῶν ἐκφωνουμένης μόνον τῆς συνισταμένης ὡς εἰπεῖν αὐτῶν, ἡ παράλειψις τοῦ *ι* ἐν ταῖς μακροφώνοις διφθόγγοις κλπ. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῶς οὕτως ἔχουσιν, ἀπόδειξις ὅτι οἱ Ἠλεῖοι, οἱ τὸ Ε καὶ Η σφόδρα ἀνοικτὰ ἐκφωνοῦντες, ἔχουσι τὴν ἀνάπτυξιν (*Σαλαμώνᾳ, μανασίως*), καὶ οἱ Κύπριοι, οἵτινες καὶ σήμερον ἔτι διαστέλλουσι τὰ διπλᾶ σύμφωνα τῶν ἁπλῶν, ἐλέγχονται πολλὴν χρῆσιν ποιούμενοι τῆς ἀναπτύξεως (ἰδὲ κατωτ. § 4).

§ 3. ***Ποῖόν τι τὸ ἀναπτυσσόμενον φωνῆεν καὶ πότε ἀναπτύσσεται.*** Καθολικῶς παρατηρεῖται ὅτι ἅτε ἀεὶ ἐν παρέργῳ, ἄνευ ἀνάγκης καὶ οὐχὶ χάριν ἰδίας σημασίας, παραγόμενον τὸ φωνῆεν τῆς ἀναπτύξεως, ὀφείλει κατὰ φύσιν νὰ εἶναι ἀσθενὲς τὸ κατ' ἀρχάς· ἐντεῦθεν καὶ συχνὰ ἀφομοιοῦται τῷ ἑτέρῳ τῶν παρακειμένων.

Ἡ ἀνάπτυξις γίνεται α) ὅταν συμπλέκηται ὑγρὸν μετ' ἀφώνου, πρβλ. ***Ἐρεμῆς, Γορογοῦς, Τέροπων*** Ἀττ. ἀγγείων, ***ἄραχοντος*** Ἐλευσ., ***Σαλαμώνᾳ***=Σαλμώνᾳ Ἠλ., ***ἀραβύλας*** ὑποδήματα . . . . καὶ βαρβαρικά, ***ὄλοκες***· αὔλακες ἀντὶ ***ὄλκες***, καὶ ***γόλλακα***· λάκκον, τ. ἔ. ***Ϝόλακα - Ϝόλκα.***

β) Ὅταν συμπλέκηται ἄφωνον+ἐρρίνῳ ἢ ὑγρῷ, οἷον ***βράγχος - βαράγχος, βράγχια - βαράγχια, βαρραχεῖν***· ἠχεῖν (σημείωσαι τὸ διττὸν ***ρρ***, ἐμφαῖνον τὸ λεχθὲν ἀνωτέρω § 1, ὅτι διεσχίζετο τὸ ὑγρὸν εἰς δύο, φωνηεντικώτερον καὶ συμφωνικώτερον)· ***κάραξον***· κρᾶξον Πάφιοι, ***κάραγος***· ὁ τραχὺς ψόφος οἷον πριόνων, ***Ἐπίδ(ο)ρομος, τ(ε)ροπή, εὐκ(ε)ρασία,' Ασκαλαπιόδουρος, φηλόξ, Τμῶλος*** καὶ ***Τυμῶλος, Τελ(ε)μησσῆς***, *sept-mos -*sebdmos - ***ἕβδεμος - ἕβδομος, κάναδοι***· σιαγόνες, γνάθοι Μακεδονιστὶ κλπ., (πρβλ. καὶ ***ἀτ(ο)μός, ἔκτ(ι)μησις, τετ(ι)μημένον, ῥοδάμ(ι)νη, τεχ(ι)νίταις,***

μ(ε)νήματος, Σαμάραγδος, τουρ(α)μάρχη, χαλ(ά)κανθον κλπ. μετγν..).

Σημειωτέον δ'ὅτι πλεῖστα ὑπολαμβάνονται κατ' ἀνάπτυξιν γενόμενα, ἐνῷ κατ'ἀλήθειαν εἶναι μεταπτωτικὰ ἢ διαφόρου σχηματισμοῦ, πρβλ. *ἀλεγεινὸς - ἀλγεινός, πέλεθρον - πλέθρον, ὀρέγυια - ὀργυιά, φέρενα* (Αἰολ.),- *φερνά, τόρονος - τόρνος, ἄφενος - ἄφνος - ἀφνειός, ταράσσω - θράσσω, στυφελὸς - στυφλός, πλόκαμος - πλοχμός, μαλακὸς - μαλκὸς - βλάξ, γάλακτος - γλάγος, στεροπὴ - ἀστραπή, πετεινὸς - πτηνὸς πτε-ρόν, Πελειάδες - Πλειάδες, χάλαζα* - grando *γαλόως* glōs, *Σκορδεία σκόρ(ο)δον, ἀλωφοὺς* καὶ *ἀλφοὺς* albus. *δολιχὸς* Ἰνδ. dīrghás, *ὠλένη* καὶ *ὠλλόν, πυκι-νὸς* καὶ *πυκνός, τάριχος ταριχεύω* καὶ *ταρχύω, τάρχη ἄταρχον, ἀράχνη* καὶ *ἄρκυς* (πρβλ. καὶ araneus), *παλάμη,* καὶ palma. *ψηλαφῶ* καὶ palpare κλπ. κλπ. (περὶ τοῦ *οἰκτίρω οἰκτίζω* παρὰ τὸ *οἶκτος* ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 202).

§ 4. *Ἀνάπτυξις ἐν τῇ Κυπρίᾳ διαλέκτῳ.* Ἰδίας παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐν τῇ Κυπρίᾳ διαλέκτῳ. Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 166 οἱ Κύπριοι μετεχειρίζοντο διάφορον τοῦ ἡμετέρου ἀλφάβητον, συλλαβογραφικόν, ἤτοι ἕκαστον γράμμα ἐσήμαινε συλλαβὴν ὅλην, οἷον pa. pe. pi, po, pu, ka, ke, ki, ku, ko κλπ. Διὰ τοῦτο ὁσάκις ἐντὸς λέξεως προέκειτο νὰ παρασταθῇ ὅτι δύο σύμφωνα συνήπτοντο στενῶς μετ' ἀλλήλων και ἔδει νὰ ἐκφωνηθῶσιν ἄνευ τινὸς μεταξὺ φωνήεντος, τότε ὡς α' ἐγράφετο τὸ συλλαβογραφικὸν σημεῖον ἐκεῖνο ὅπερ εἶχε τὸ φωνῆεν τῆς προηγουμένης συλλαβῆς, οἷον *Ἀκεστόθεμις* ἐγράφετο A-ke-*se*-to- te-mi-se, τοῦ s μετὰ τὸ ke παριστωμένου διὰ τοῦ *se*, ἐπειδὴ ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶχεν e· ὁμοίως ἐγράφετο ka-te-*se* -ta-se=*κατέστασε*,a-*ra*-ku-ro-ne=*ἄργυρον,* ko-l*o*-ki-a-i=*Γολγίᾳ* κλπ. Ὅτε δ' ὅμως τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων συμφώνων ἦν κλειστὸν *κ, π, τ* κλπ. ἢ *μ* ἢ Ϝ, τὸ δὲ δεύτερον ὑγρὸν ἢ *ν*, τότε φαίνεται ὡσεὶ τὸ τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς φωνῆεν ἀνεπτύσσετο καὶ πρὸ τοῦ ὑγροῦ ἢ τοῦ *ν* μεθ' οὗ συνήπτετο καὶ

οὕτως ἀνεφέρετο καὶ εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ κλειστόν, τὸ F ἢ *μ* πρβλ. a+po+ro-ti-ta-i='Αφροδίτᾳ a-mu-ko-lo-i='Αμύκλῳ, me-ma-na-me-no-i=*μεμναμένοι*, e-u-ve-re-ta-sa-tu *εὐFρητάσατυ*, ka-si-ke-ne-to-i-se= *κασιγνήτοις*, pi-lo-ku-po-ro-ne=Φιλοκύπρων κτλ. Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ εἶχε μείζονα ἔκτασιν ἢ ἐν ταῖς λοιπαῖς, ὅπως ἱκανῶς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς σῳζομένης παρ' αὐτοῖς σαφοῦς προφορᾶς τῶν διπλῶν συμφώνων· ἀτυχῶς διὰ τὴν ἀτελῆ γραφὴν οὐδὲν βέβαιον δύναται περὶ αὐτῆς νὰ λεχθῇ ἐν τῷ παρόντι· (ἴδε καὶ κατωτ. § 7 τὰ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ ἀναπτύξεως παρὰ τὸ r καὶ l).

§ 5. *Ἀνάπτυξις ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ.* Ὅπως αἱ συγκοπαὶ καὶ ἀποβολαὶ φωνηέντων καὶ δὴ ἡ συσσώρευσις πολλῶν συμφώνων, οὕτω καὶ ἡ κατ' ἀκολουθίαν τῆς συσσωρεύσεως ταύτης ἀνάπτυξις φωνηέντων εἶναι πολὺ συχνοτέρα ἐν τῇ Λατινικῇ ἢ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Παρατηρεῖται μάλιστα ὅτι συμφωνικὰ συμπλέγματα εὐαπάγγελτα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄντα ἐφαίνοντο τοῖς Ῥωμαίοις δυσεκφώνητα, διὸ καὶ παραλαμβάνοντες Ἑλληνικὰς λέξεις ἐχούσας τοιαῦτα συμπλέγματα καθίστων ἑαυτοῖς τὰ πολλὰ αὐτῶν σύμφωνα εὐαπαγγελτότερα δι' ἀναπτύξεως φωνήεντός τινος μεταξὺ αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάπτυξις συχνοτάτη ἐν ξέναις λέξεσιν. Εἶναι δὲ ἡ ζήτησις καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐν τῇ Λατινικῇ δυσκολώτερος ἢ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῶνδε ἕνεκα, πρῶτον ὅτι πολλαὶ συγκοπαὶ καὶ ἀπώλειαι φωνηέντων ἐγένοντο· ἐντεῦθεν ἀπορεῖται πολλάκις ἂν βραχύτερός τις τύπος ἐγένετο κατὰ συγκοπὴν ἢ εἶναι ἀρχαῖος, ἄνευ ἀναπτύξεως· καὶ δεύτερον ὅτι πολλάκις ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται μὴ τύπος τις ἔχει ἀρχαιόθεν ὡς ἐκ τοῦ ἐτύμου ὀρθῶς τὸ φωνῆεν καὶ μόνον ἕνεκα φωνητικῶν λόγων ὁμοιάζει τοῦτο πρὸς τὰ φωνήεντα τῆς ἀναπτύξεως.

Οὕτω λ. χ. περὶ τῶν ὑποκοριστικῶν εἰς -culus-cula-culum διδασκόμεθα ὑπὸ τῆς παρὰ Πλαύτῳ χρήσεως, ὅτι ταῦτα εἶχον τὸ φωνῆεν u (ἐκ τοῦ e κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 196-7)

οὐχὶ ἐξ ἀναπτύξεως ἀλλ' ἀρχαιόθεν, διότι ἀεὶ λέγει porculus (Λιθουαν. parszelis), su-cula, cor-culum κττ. Τοὐναντίον δὲ περὶ τῆς ἐκ τοῦ -tlom (*ἄν-τλον*) προελθούσης παραγωγικῆς καταλήξεως -clom, -culum τῆς τὸ ὄργανον ἢ μέσον δηλούσης, διδασκόμεθα ὁμοίως ὑπὸ τοῦ Πλαύτου, ὅτι ἐγένετο ἐξ ἀναπτύξεως, διότι ταύτην ἐκφέρει κανονικῶς ἄνευ u, -clum (τὸ -colum μόνον μετὰ μακρὸν φωνῆεν καὶ μόνον ἐν τέλει στίχου ἢ ἡμιστίχου, ἤτοι μόνον διὰ μετρικὴν ἀνάγκην), οἷον periclum, piaclum, vehiclum, cubiclum κτλ. Βραδύτερον δ' ὅμως καὶ τὰ τοῦ μέσου ἢ ὀργάνου δηλωτικὰ εἰς -clum ἔλαβον κατ' ἀνάπτυξιν τὸ u, καὶ ταῦτα προετιμῶντο ἐν τῇ δοκίμῳ γλώσσῃ, καὶ πάλιν ἐν τοῖς μτγν. χρόνοις ταῦτά τε καὶ τὰ ὑποκοριστικὰ ἀπέβαλον κατὰ συγκοπὴν τὸ u ὅπως καὶ πολλαὶ ἄλλαι λέξεις (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 166 κέξ.), ὅθεν ἐλέχθη οὐ μόνον vehiclum, periclum ἀλλὰ καὶ porclum, aedicla, cubicla, vernaclae, diverticlum, seclum, saeclaris, Felicla, Procla, Proclus κλπ. Ἐντεῦθεν οἱ Γραμματικοι ἀποδοκιμάζουσι πολλοὺς τοιούτους τύπους, οἷον speclum, capiclum, masclus, viclus (= vitulus), vernaclus, articlus, baclus, juglus, oclus, tabla, tribla, stablum κττ. Ὅτι δὲ τὸ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως προελθὸν φωνῆεν τοῦτο ἦν σφόδρα ἀσθενὲς καὶ οὐχὶ ἰσοδύναμον τοῖς ἄλλοις, ἐλέγχει οὐ μόνον ἡ συχνὴ αὐτοῦ ἀποβολή, ὅπως εἴδομεν, ἀλλὰ καὶ ἡ συχνότατα παρατηρουμένη παράλειψις αὐτοῦ ἐν τῇ μεταγραφῇ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, οἷον *Λέντλος, Κάτλος, Πρόκλος, τίτλος, Οὐίτλος, Βίβλος, ῥῆγλα, στάβλον, Φίγλος, Πάτερκλος, Φηλίκλα, Πούρκλα* (= Porcula), *Σκάπλας* κλπ., καὶ τέλος ἡ ἐλευθερία τῶν ποιητῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, νὰ μεταχειρίζωνται κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου τὸν πληρέστερον ἢ τὸν ἐλλιπέστερον τύπον τῶν εἰς -ulo, -ula, -culo, -bulo, -cula, -bula κλπ. ὀνομάτων· οὕτω λ. χ. λέγει ὁ Οὐεργίλιος gubernaclum-clo, manipli - plis - plos, oraclum καὶ oracula, periclum -cli -clis -clo καὶ -cula, saeclo, saeclis - clorum καὶ saecula, vincla -clis -clo

-clorum καὶ vincula κλπ., ὁ Ὁράτιος periclo, vinclo κλπ. Ἡ ἀστάθεια δ'αὕτη ἐν τοῖς saeclum καὶ saeculum, oraclum καὶ oraculum, discipulina καὶ disciplina κλπ. ὑπεμφαίνει προφορὰν saec̥lum discip̥lina ἐπιτρέπουσαν τὸν διάφορον συλλαβισμὸν ἑκάστοτε.

§ 6. *Ὅροι τῆς ἀναπτύξεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ*. Προκειμένου νὰ καταγραφῶσι φαινόμενά τινα τῆς ἀναπτύξεως ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ἄξια σημειώσεως φαίνονται τάδε:

A) Τὸ φωνῆεν τῆς ἀναπτύξεως κανονίζεται κατὰ τοὺς περιβάλλοντας αὐτὸ φθόγγους, τὰ συνήθως δὲ ἀναπτυσσόμενα φωνήεντα εἶναι τὸ u καὶ τὸ i.

B) Τὸ φωνῆεν τοῦτο εἶναι u, ἀρχ. Λατ. o (καὶ e), 1) μεταξὺ τοῦ ὑπερωικοῦ c ἢ g ἢ τοῦ χειλικοῦ m, p, b καὶ τοῦ l, ἂν μετ' αὐτὰ ἕπηται συλλαβὴ ἔχουσά τι τῶν ἁδρῶν φωνηέντων· πρβλ. *pōtlom - poclom - pocolom - poculum, nomen - clator - nomenculator, piacli (ἐν ἐπιγρ. Σπολητίου) - piacolum-piaculum, saeclum - saeculum, Aesculapius, singolos (Repetund)-singuli, angolaria (105 π. Χ.)-angulus (ancus), ungulus (uncus), jugulandes καὶ juglandes, figulus, anculo καὶ anclo = διακονῶ, extemplo - extempulo, poplus populus (poploe ἐν Carmen Saliare, popolos ἐν ἐπιγραφαῖς), tabolam (ἐν τῷ περὶ τῶν Βακχείων δόγματι) - tabula, conciliaboleis (Repetund.), vestibulum cubiculum (τὰ εἰς -bulum ἤδη παρὰ Πλαύτῳ ἔχουσι κανονικῶς τὸ u), postulare ἐκ *porcsctl - postl- κλπ. Φαίνεται ὅτι πρὸ πάντων μετὰ τὸν Πλαῦτον δὲν συνήπτοντο εὐκόλως τὰ ἄφωνα μετὰ τοῦ ἑξῆς l, διὸ ἡ τάσις εἰς εὐκολίαν τῆς προφορᾶς, μάλιστα ἐν ταῖς μετατόνοις συλλαβαῖς, παρήγαγε φωνῆεν o-u ἢ i κατὰ λόγον τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος.

2) Μεταξὺ τοῦ c, ch καὶ m ἐν ξέναις λέξεσιν, Tecumessa, Alcumena, Alcumaeon, Acume, drachuma.

3) Πρὸ τοῦ τελικοῦ l, ἢ ὅτε μετὰ τὸ l ἕπεται σύμφωνον,

προηγεῖται δὲ συλλαβὴ μετὰ ἁδροῦ φωνήεντος, facul, famul, volup (Fελπ-) κτλ.

Γ) Τὸ φωνῆεν τῆς ἀναπτύξεως εἶναι i, 1) μεταξὺ τῶν ὑπερωικῶν c, g, τῶν χειλικῶν b, m, τοῦ ὀδοντικοῦ t καὶ τοῦ l, ἂν μετ' αὐτὰ ἕπηται συλλαβὴ ἔχουσα λεπτὸν φωνῆεν· *fac-lis -facilis, ἀλλὰ facul, stabilis ἀλλὰ stabulum, postilio ἀλλὰ postulare, familia ἀλλὰ famulus, figilinae καὶ figlinas παρὰ τὸ figulus, *τρικλίνιον* = tricilinium, (τὸ calicare = calce polire παρὰ τὸ calx-calcis δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἔσωσε τὸ ἀρχαῖον i, ὃ εἶχεν ἄλλοτε καὶ τὸ *calix ἅτε ἐκ τοῦ *χάλιξ*, ὥστε ἐν τούτῳ οὐχὶ ἀνάπτυξις).

2) Μεταξὺ τοῦ c, d, g, ch, ph, m καὶ τοῦ n ἢ μεταξὺ τοῦ s καὶ τοῦ m, οἷον *κύκνος* - cucinus, *Πρόκνη* - Procine. *λύχνος* = lucinus, *Ἀριάδνη* = Ariadine, vorax - acis ἀλλὰ voragin - is, πάντως ἐκ *voracnis -*voragnis, διότι τὸ c μόνον πρὸ τοῦ n ἠδύνατο νὰ τραπῇ εἰς g), ὁμοίως albūcus ἀλλ' albugin-is (ἀλλὰ καὶ signum, dignus, abiegnus, salignus, larigneus, ilignus, tignum κλπ.)· guminasium, mina, musimo καὶ musino (*μούσμων* παρὰ Στράβωνι) posimirium = pomerium, *Δάφνη* = Daphine καὶ Daphinidis, *τέχνη* = techina κττ.

Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ἢ ἡ οὐκ ἀνάπτυξις ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ἐκανονίζετο ὧδε: ἀνεπτύσσετο τὸ φωνῆεν i, ὅτε ἡ προηγουμένη συλλαβὴ ἦν μακρά, φύσει ἢ θέσει, δὲν ἀνεπτύσσετο δὲ ὁσάκις ἦν βραχεῖα· πρβλ. imāginis pulchritūdinis, ferrūginis, vorāginis, albūginis, ordinis, terminis, fēmina, nōminis, lāmina, līberī κλπ., ἀλλὰ benignus, ilignus, salignus, carnis, larignus, lĭbri, columna, alumnus, autumnus κλπ. Ἀλλὰ παρετηρήθη ὅτι εἶναι λίαν ἀμφίβολον, ἂν τὸ nominis, terminis κττ. ἔχωσιν ἀνάπτυξιν, ἢ ἂν ἀνάγωνται εἰς *termṇnis, διότι καὶ Ἰνδ. tarmanas· ὁμοίως ἂν τὸ femina ἐκ *femna, τὸ lāmina ἐκ *lāmna κττ., διότι ἐν τούτοις τὸ *in* ἠδύνατο νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ τοῦ en=ṇ, ὥστε οὐδὲν

ἀληθῶς βέβαιον, ἄλλως τε καὶ ἀφοῦ λέγεται dŏminus, hŏminis κττ.

Ἐκτὸς τούτων ἀπαντῶσιν ἐν τῇ τοῦ λαοῦ γλώσσῃ καὶ ἄλλαι τινὲς ἀναπτύξεις, οἷον ἐν τοῖς συμπλέγμασιν ὑγροῦ ἢ ἐρρίνου + συμφώνῳ ἢ ἀντιστρόφως συμφώνου + ὑγρῷ ἢ ἐρρίνῳ, οἷον liberitas, veritus, dulicia, arimorum, ineritia, Quinita, liniteus, Valenitio, difficulitates, facoletatum, Terebonio, Materona, steratae, magisteratus, Petero καὶ Petiro, perima, geracili, Ceresces, sacerum, saceroru, matiribus, Celodia, invicite, terans καὶ tarans, Ocetavis, filamen, faberícia, ciribrum, pisiatium = ψιάθιον, agripinus=ἄγρυπνος, alumino, omines, magenae, Gineus κλπ.

§ 7. *Ἀνάπτυξις ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ.* Οἱ Ἰνδοὶ Γραμματικοὶ οἱ ἐπιμελέστατα τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἐξετάσαντες ὡς πρὸς τὴν φωνητικήν, τὸ τυπικόν, τὴν παραγωγήν, τὴν σύνθεσιν, τὴν ἐτυμολογίαν κλπ., ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὸ φαινόμενον τῆς ἀναπτύξεως, καὶ ἐδίδαξαν ὅτι ἂν μετὰ τὸ r, κατά τινας καὶ μετὰ τὸ l, ἀκολουθῇ ἀμέσως σύμφωνόν τι, τότε μεταξὺ τοῦ r, l καὶ τοῦ συμφώνου τούτου ἀναπτύσσεται φωνῆέν τι, κυρίως μόριον φωνήεντος, διὸ καὶ svarabhakti (=μέρος φωνήεντος) ὠνόμασαν τὸ φαινόμενον, ἔχον τὸν ὄγδοον, τὸν τέταρτον ἢ τὸν ἥμισυν χρόνον πλήρους φωνήεντος, ἰδίᾳ δὲ μεταξὺ τοῦ r καὶ συριστικοῦ μαρτυρεῖται ὅτι ἠκούετο σαφέστατα πάντων· (πρβλ. *χέρισο* ἀντὶ *χέρσον* παρ' ἡμῖν καὶ τὰ ἀνωτ. § 4 περὶ τῆς ἀναπτύξεως παρὰ τὰ ὑγρὰ ἐν τῇ Κύπρῳ). Λέγουσι δὲ ὅτι τὸ φωνῆεν τοῦτο ἦν a, e, i ἢ καὶ τὸ τῆς προηγουμένης ἢ ἑπομένης συλλαβῆς. Εὑρίσκεται δὲ ἡ ἀνάπτυξις ἄλλοτε μὲν δήλη, ἤτοι τὸ φωνῆεν γεγραμμένον, οἷον pūrṣas - pūruṣas=ἀνήρ, pārjatas (Λιθ. Perkunas quercetum) καὶ pārijatas, manorathas=εὐχὴ ἐκ manah+arthas (= ἐπιθυμία, ἡδονή), garbhas *δελφὸς* καὶ garabhas, trásanti=*τρέοντι* καὶ tarásanti malhas καὶ malihas=ὁ λωγάνιον ἔχων κλπ.· ἄλλοτε δὲ ἄδηλος, ἤτοι τὸ φωνῆεν δὲν εἶ-

ναι μὲν γεγραμμένον, ἀλλ᾽ ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ μέτρου, οἷον darṣatás τετρασυλλάβως, καὶ τοῦτο οὐ μόνον ὅτε τῷ r ἕπεται σύμφωνον ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως ὅτε τῷ συμφώνῳ ἕπεται τὸ r ἢ καὶ παρ᾽ ἄλλα συμπλέγματα, οἷον pra δισυλλάβως, yajñás=θυσία, τρισυλλάβως, gnā (= γυνὴ) δισυλλάβως, ἀλλὰ τοῦτο ἐν ὡρισμέναις χώραις τοῦ στίχου.

Συχνότερον ἀπαντᾷ ἡ ἀνάπτυξις ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ Ἰνδικῇ γλώσσῃ, τῇ Prākṛt (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 85) καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Βακτρίᾳ (Τόμ. Α΄ σελ. 86), ἐν ᾗ μετὰ τὸ r ἑπομένου συμφώνου (πλὴν τοῦ g καὶ v) ἀείποτε ἀναπτύσσεται βραχύτατον ə, οἷον kerəta='Ινδ. kṛtá=πεποιημένος, ὁμοίως καὶ μετὰ τελικὸν r, οἷον antarə='Ινδ. antar=inter κτλ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

---

§ 8. *Ποικίλα τὰ λεγόμενα προσθετικὰ φωνήεντα.* Μετὰ τῆς ἀναπτύξεως συνδέεται καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐν ἀρχῇ λέξεως φωνηέντων, ἅτε καὶ τούτων ἀναπτυσσομένων φωνητικῶς ἐκ τῶν ἐν ἀρχῇ λέξεως ἡμιφώνων. Ἐπειδὴ δ᾽ ὅμως ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἀπαντῶσι καὶ φωνήεντα διαφόρου ἀρχῆς καὶ δὴ διαφόρως ἑρμηνευτέα, ἀνάγκη νὰ διακριθῶσι τὰ ἄλλοθεν προελθόντα τῶν ἀληθῶς προσθετικῶν. Οὕτω παρατηρεῖται ὅτι 1) ἐν πολλοῖς τούτων ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ τῆς μεταπτώσεως· 2) ἐν ἄλλοις πρόκειται πρόθεσίς τις ἀρχαιοτάτη διὰ φωνητικῆς ἀλλοιώσεως ἀδιάγνωστος γενομένη· 3) ἐν ἄλλοις τὸ φωνῆεν ἐλήφθη κατ᾽ ἀναλογίαν ἐξ ἄλλων λέξεων, μεθ᾽ ὧν κατὰ τὸν νόμον τοῦ συνειρμοῦ συνεδέετο ἡ προσλαβοῦσα· 4) ἐν ἄλλοις πάλιν τὸ φωνῆεν προσεκολλήθη ἐκ

τῆς συχνῆς ἐν τῷ λόγῳ συνεκφορᾶς τούτων κατόπιν ἄλλων ληγουσῶν εἰς φωνῆεν· 5) ἐν ἄλλοις ὑπολαμβάνεται προσθετικὸν φωνῆεν ἕνεκα πλημμελοῦς ἐτυμολογίας· τούτων δὲ ἐκβληθέντων ἐν τοῖς λοιποῖς ἀνάγκη ἀληθῶς ἐπιβάλλεται νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἀρκτικῶν ἡμιφώνων ἀνεπτύχθη φωνῆέν τι. Σημειωτέον δὲ ὅτι, καθ' ἃ ἀνωτ. σελ. 505 παρετηρήθη, τὸ φαινόμενον τῆς προσθέσεως φωνηέντων ἐν ἀρχῇ λέξεως συνάπτεται στενῶς πρὸς τὸ τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῶν αὐτόθεν καὶ δὴ ὅτι ἀνάγκη νὰ γένηται ἰδία ἔρευνα περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῶν παθῶν ἑκάστης λέξεως, ἵνα καθορισθῇ πότερον τῶν παθῶν τούτων ἀληθῶς ἐγένετο.

Οὕτω 1) ἑρμηνεύεται ὁ ἐν ἀρχῇ λέξεως σάλος περὶ τὴν ὕπαρξιν φωνήεντος *διὰ τῆς μεταπτώσεως*, οἷον *ὀμφαλὸς* umbo umbilicus καὶ Ἰνδ. nabhyam, *ὄνυχος* unguis καὶ Ἰνδ. nakham. *νυκτὸς* noctis καὶ Λιθ. anksti. *ὄνομα* καὶ nomen κλπ. περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν Τόμ. Α' σελ. 271-2 ὡς προελθόντων ἐκ δισυλλάβου βάσεως. Ὁμοίως ἔχουσι μεταπτωτικῶς οἱ τύποι *ἔνι, ἔνερθεν, ἐνέρτεροι* καὶ *νέρθεν, νέρτεροι*, ni, Λατ. nīdus ἐκ *ni-s(e)-dus, *ἐμὲ* καὶ *μέ*, me, mik καὶ Ἀρμ. im (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 504), *ὀφρῦς*, Μακεδ. *ἀβρούϝες* καὶ Ἰνδ. bhrū-ş· *ὀδοὺς ὀδύνη* (Αἰολ. *ἔδυνα ἔδοντες)*, *ὀδάξ, ὀδάξω* παρὰ τὸ *δάκνω*, dens, Ἰνδ. dant- κλπ.· *ἀστὴρ ἀστράπτω, ἀστραπὴ* παρὰ τὸ *στεροπὴ* (ἀστὴρ + ὄψ) *στέροψ*, καὶ Λατ. stella ἐκ *sterla, Ἰνδ. st$\underset{\circ}{r}$bhis· *ὀδύσσασθαι* odi καὶ Ἰνδ. dvēş-ti· *ἀνὴρ* καὶ Ἰνδ. nā(r), Nero, Σαβιν. nero(n) = ἀνδρεῖος, *δρ-ώψ, δρ-ωπάζω*, λιποῦσα *δροτῆτα* καὶ ἥβην Π 857, *δροτῆτα* καὶ μένος ἠὸ Ω 6· *αὐάτα* Πινδ. *ἀάτη* - ἄτη, *ἀάσκει, ἀάζω, ἄασαν, ἀασάμην, ἀάσθην* καὶ ἄτη Ἀρχιλ. καὶ Αἰσχύλ., ἤτοι ἄνευ τοῦ ἐν ἀρχῇ *α*, μεταπτωτικῶς, *ϝα-τα*, ὅθεν καὶ *κατ-έ-βασκε* κατέβλαψεν, *γατάλαι*· *οὐλαὶ* ἤτοι *ϝατάλαι*· *ἄμη ἀμάω ἄμητος ἀμητὸς ἄμαλλα* Ἰνδ. *amatran* = ἀγγεῖον καὶ meto, ἀρχ. Γερμ. māјan· *ἀρὴν ἀρνός, πολύαρνι* Θυέστῃ καὶ *-ρηνες, πολύρρηνες* κττ.

2) Ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν προθέσεων ἐγένετο μετάπτωσις, ὥστε παρὰ τὴν *ἐπὶ* ἔχομεν καὶ **πι-* (*πιέζω* pīdayati), παρὰ τὴν *ἀπὸ* καὶ *po (po-sino - pono), παρὰ τὴν *ἐνὶ* καὶ ni κττ., ᾐκάσθη ὅτι καὶ ἄλλων προθέσεων δυνατὸν νὰ ὑποκρύπτηται μεταπτωτικὸς τύπος ἔν τισι λέξεσιν, αἵτινες ἐν ἀρχῇ ἐμφανίζουσι ποικιλίαν· οὕτω τῆς προθέσεως *ἐν*, Λατ. in, Ὀσκ. καὶ Πρωσσ. en, Γοτθ. καὶ Ἰρλ. in κττ. μεταπτωτικὸς τύπος εἶναι τὸ *ṇ* ἤτοι τὸ *α*[1]· τῆς δὲ ἀρχαιοτάτης ἐν τῇ Ἰνδικῇ εὐχρήστου ā (κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 118, 121 τῷ ā τούτῳ δύναται ν' ἀντιστοιχῇ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ *ᾱ*, *η*, *ω*) μεταπτωτικὸς τύπος εἶναι τὸ *ο*.

Οὕτως ἡρμηνεύθη τὸ *ὠ-ρύομαι* παρὰ τὸ Ἰνδ. ravati, Σλαυ. revan, τὸ *ὠκεανὸς* = ā-çayanas καὶ δὴ = περικείμενος, ἐκ τῆς μετοχῆς τοῦ cēte,çayanas = κείμενος· τὸ *Ὤγυγος* *Ὠγυγία* *Ὠγύγιος* παρὰ τὸ *Γύγης*, τὸ *ὠφελέω* *ὄφελος* *ὀφέλλω* (= αὐξάνω) παρὰ τὸ Ἰνδ. phalam = καρπὸς, phalati = καρποφορῶ, τὸ *ὀ-κέλλω* παρὰ τὸ *κέλλω*, τὸ *ὀτρύνω* *ὀτρηρὸς* παρὰ τὸ trua. (Κατά τινας πρόθεσίς τις λανθάνει καὶ ἐν τῷ *ἠ-μύω*, *ἠ-βαιός*, *ἠ-λύγη*, ἀλλ' ἀμφίβολον).

Ἐν ἄλλοις πιθανῶς κεῖται ἡ μεταπτωτικὴ βαθμὶς τῆς *ἐν*, ἤτοι *ṇ-ἀ*, οἷον *κάρη* καὶ *ἄκαρος*· σημαίνει τὸν ἐγκέφαλον, παρὰ τὸ *ἔγκαρος* *ἴγκρος*· *λέγειν* καὶ *ἀλέγειν* = *ṇ-λέγειν*, ἤτοι καταλέγειν ἐν-, ἀριθμεῖν, συγκαταλέγειν· *ἀσκαίρω* *ἀσκαρίζω* καὶ *σκαίρω* *σκιρτῶ*, *σκάρος*, *σκαρίζω*· *ἄσταχυς* καὶ *στάχυς*· *ἀσταφὶς* καὶ *σταφίς*, *σταφυλή*, *ἀσταφυλῖνος* καὶ *σταφυλῖνος* (πρβλ. Ἀθηναίου Θ' 371 d τὸν δὲ *σταφυλῖνον* Διοκλῆς *ἀσταφυλῖνον* καλεῖ)· *ἀστράβηλος* καὶ *στράβηλος*· *ἀσπάζομαι* καὶ *ἐνι-σπεῖν* (*ἐννέπειν*, *θέ(σ)-σπις*, *θε(σ)σπέσιος*)· *ἀσπάλαξ* καὶ *σκάλοψ*, *σπάλαξ* scalpo *στέμφυλον* καὶ *ἀστεμφής*, *σπέρχω* καὶ *ἀσπερχής*, *ἀσκαμμωνία* καὶ *σκαμμωνία*, *ἀσκαλίζω* καὶ *σκαλίζω*, *ἀσκωλιάζειν* καὶ *σκωλιάζω*, *ἀσκαλαβώτης* καὶ *σκαλαβώτης*, *ἀστράβη* καὶ *στραβὸς* κλπ.

[1]) Τὸ *ἐνὶ* εἶναι τοπικῆς πτώσεως τοῦ *ἐν* τοῦτου, ἀμφότερα ἄρα Ἰαπετικῶν χρόνων.

(Περὶ τούτων τῶν ἀπὸ σ + συμφώνῳ ἀρχομένων λέξεων ἠκάσθη ὅτι δυνατὸν νὰ περιέχωσι καὶ πρόθεσιν *ἀνα- ἀν-* πρὸ τοῦ σ + συμφώνῳ ἁπλοποιηθεῖσαν εἰς *ἀ-*, ὅπως ἀληθῶς ἀπαντᾷ ἐν ταῖς διαλέκτοις, οἷον Ἐπιδαυρ. *ἀστάς, ἀστάσας* = *ἀν(α)στὰς ἀν(α)στάσας*, Λακ. *ἄτασι* = *ἀν(ά)σταθι* κτλ. Ἡ ἑρμηνεία αὕτη φαίνεται ἁπλουστέρα, ἅτε τύπον προθέσεως γνωστὸν ἐκ τῶν διαλέκτων παραλαμβάνουσα καὶ τῆς ἐννοίας τῆς προθέσεως *ἀνὰ* μᾶλλον εὐαρμοστούσης ἔν τισι τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος λέξεων. Ἀλλ᾽ ὅμως εἶναι σφόδρα ἀμφίβολον, ἂν πάθος τῆς προθέσεως γενόμενον ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν εἰς τοσοῦτον ἀρχαίους χρόνους· πρβλ. *ἀπὸ - ἀπ, ἐπὶ - ἐπ - ἐτ, προτὶ - πρὸς* κττ.).

(Καὶ ἐν τῷ ῥήματι *ἀκούω* ὑπελήφθη ὅτι κεῖται παρόμοιον *ἀ* διὰ τὸ *κοᾷ*· ἀκούει, πεύθεται καὶ Γοτθ. **hausjan**· νῦν δ᾽ ὅμως προτιμᾶται ἡ ἐκδοχὴ αὐτοῦ ὡς παρωνύμου ἔκ τινος ὀνόματος **ακουσ-*, ὅθεν **ακουσϳω - ἀκούω*· τὸ δὲ **ακουσ-* ἀναλύεται εἰς *ακ* + *ους-* καὶ ἑρμηνεύεται = ὁ ἔχων ὀξὺ τὸ οὖς).

3) Καθ᾽ ὃν τρόπον ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλην. ἐλέχθη ὁ *ἥσκιος* ἀντὶ ἡ *σκιὰ* κατὰ τὸ *ὁ ἥλιος*, (ἐδῶ εἶναι *ἥλιος*, αὐτοῦ εἶναι *ἥσκιος*), ἐν ᾧ καὶ τὸ γένος καὶ ὁ τόνος καὶ ἡ ἄρχουσα συλλαβὴ μετεβλήθη κατὰ τὸ πρότυπον, (πρβλ. καὶ *ὑστεροῦμαι* ἀντὶ *στεροῦμαι* κατὰ τὸ *ὕστερος, ἐσὺ* καὶ *ἐσεῖς* κατὰ τὸ *ἐγώ, ἐκεῖνος* κττ.), οὕτως ἠδύνατο καὶ τὸ πάλαι νὰ κανονισθῇ λέξις τις κατ᾽ ἄλλην· οὕτως ἠκάσθη ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τῶν Αἰολέων *ἄσφι ἄσμε* ἀντὶ *σφὶ σφὲ* κατὰ τὸ *ἄμμι, ἄμμε*· ὁμοίως ἐλέχθη *ἐχθὲς* παρὰ τὸ *χθὲς χθιζὸς* κατὰ τὸ *ἐκεῖνος* (ἴδε ἀνωτ. σελ. 504), *ἐχρῆν* παρὰ τὸ *χρῆν* διὰ τοὺς ἄλλους παρῳχημένους κλπ.

4) Ὅπως ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ἐκ τῆς φράσεως *τὸ ζῷον - τὸ ζῶ* ἀπεσπάσθη ἡ λέξις *ὀζῶ* (*ἕναν ὀζῶ, εἶδες τὰ ὀζὰ*), *τὸ βρύον - τὸ βρὺ - ὀβρύ*, (*τὰ ὀβρυά*), *τὰ Θάσια - τὰ θάσια - ἀθάσια, τὰ στήθηα - ἀστήθη, τὰ χείληα - ἀχείλη, τὰ σκέληα - ἀσκέλη, ὁ μυαλὸς - ὀμυαλός, ὁ φανὸς - ὀφανὸς* (*ἕναν ὀφανὸ*) κττ. πρβλ. καὶ *τὸν ὦμον, τὸ νῶμο, ὁ νῶμος* κλπ., οὕτως ἠδύνατο καὶ

τὸ πάλαι νὰ γένηται πλημμελὴς ἤτοι παρὰ τὸ ἀληθὲς ἔτυμον χωρισμός, καὶ ἀληθῶς ἐλέχθη *ποῖ' ἄττα* ἀντὶ *ποῖά ττα*, καθ' ἃ ἤδη ἐλέχθη ἐν Τόμ. Α' σελ. 576-7.

Ἐν ἄλλοις ἡ παραδοχὴ τῆς προσθέσεως φωνήεντος στηρίζεται ἐπὶ πλημμελοῦς ἐτυμολογίας· ὀλίγα τινὰ παραδείγματα ἀναγράφονται δείγματος χάριν. Οὕτω λ.χ. τὸ *βρίθω βριαρὸς Βριάρεως, βρῖ· βριαρόν, βριήπυος* ἀνάγονται εἰς ῥίζαν jri, Ἰνδ. jrayati = νικᾶν, καταβάλλειν, τοὐναντίον δὲ τὸ *ὄβριμος* εἰς ῥίζαν og, ὅθεν Ἰνδ. agrimas = ἐξέχων· τὸ *κηλέω* εἰς ῥίζαν kēl = ἠχεῖν, ᾄδειν, ὥστε ἰσοῦται τῷ ἐπᾴδειν καὶ δὴ διάφορον τοῦ ϝέκηλος· τὸ *ἐρείπω* ἔχον ει ῥιζικὸν εἶναι ὅλως διάφορον τοῦ *ῥέπω* καὶ *ῥίπτω*, ἅτινα ἐλέγχονται ἀρχόμενα ἄλλοτε ἀπὸ ϝρ· τὸ *ὀκλὰξ ὀκλάζω* διάφορον τοῦ *κλάω*· τὸ *Ὄαξος* παρὰ τὸ ϝάξος -*Ἄξος* διαφέρει μόνον κατὰ τοῦτο ὅτι ὁ φθόγγος ὅς ἄλλοτε παρίστατο διὰ τοῦ ϝ, παρεστάθη νῦν διὰ τοῦ ο, ὅπως καὶ ἐν ἄλλοις· ἰδὲ κατωτ. Περὶ τοῦ ϝ. Περὶ τοῦ *ἄνηστις νῆστις, ἀνηλεὴς νηλεής, ἀνηκούστησε νηκούστησε, ἀνήκεστος καὶ νήκεστος, ἀνήνεμος* καὶ *νήνεμος* κλπ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 411-2.

5) Ἐπὶ ἄλλων ἀρχομένων ἀπὸ συριστικοῦ σ, ζ ἢ ἀπὸ ἡμιφώνου, ϝ, ὑγροῦ ἢ ἐρρίνου συνέβαινεν ἀληθῶς πολλάκις ὅ,τι καὶ προκειμένου περὶ τῆς ἀναπτύξεως παρετηρήσαμεν ἀνωτέρω § 1, ἤτοι πρόωρος ἀνύψωσις εἰς ἦχον τοῦ πνεύματος τοῦ ἐκβαλλομένου κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν ἡμιφώνων, ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι πρὸ αὐτῶν ἀνεπτύσσετο φωνῆέν τι. Καθ' ὃν δὲ τρόπον τὰ τῆς ἀναπτύξεως φωνήεντος ἐν μέσῳ λέξεως οὕτω καὶ τὰ τῆς ἐν ἀρχῇ ἀναπτύξεως ἐξηρτῶντο ἐκ ψυχολογικῶν ἑκάστοτε λογων, ἐκ τῆς βραδυτέρας ἢ ταχυτέρας προφορᾶς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι φθογγικῶς πανταχοῦ ἀναγκαία καὶ δὴ οὐδ' ὁμαλά. Ἀφοῦ δὲ οὕτω παρήχθησαν διπλοῖ τύποι, ὁ μὲν μετὰ προσθετικοῦ φωνήεντος, τῆς βραδυτέρας ἐκφωνήσεως, τῆς τοιαύτης συνεκφορᾶς καὶ συνάψεως μετὰ τῆς προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ ἄνευ αὐτοῦ, τῆς ταχυτέρας προφορᾶς, τῆς τοιαύτης συνάψεως μετὰ

τῆς προηγουμένης λέξεως, καὶ οἱ οὕτω παραχθέντες τύποι ἐλέγοντο ἐπί τινα χρόνον ἑκάτερος ἐν τῇ προσηκούσῃ χώρᾳ (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 474), ἤρξατο κατὰ μικρὸν ἡ ἀδιάφορος αὐτῶν χρῆσις καὶ δὴ ἡ κατίσχυσις τοῦ ἑτέρου τούτων. Οὕτω πρὸ τοῦ ϱ μὲν συχνότατα, σχεδὸν καθολικῶς ἐμφανίζεται τὸ προσθετικὸν φωνῆεν, ἤτοι ἐπὶ τούτου κατίσχυσαν οἱ μετὰ προσθετικοῦ φωνήεντος τύποι, πρὸ τοῦ ϝ δέ, τοῦ *λ* καὶ τῶν ἐρρίνων *μ*, *ν*, ἐπικρατεῖ σάλος.

Ὁμοία ἀνωμαλία παρατηρεῖται καὶ ὡς πρὸς τὸ ποιὸν τοῦ ἀναπτυσσομένου φωνήεντος· ἄλλοτε δηλ. τοῦτο εἶναι *ι*, πρὸ τῶν συριστικῶν, ἄλλοτε *α*, *ε*, *ο*, πρὸ τῶν ἄλλων· καθολικῶς λέγομεν ὅτι συνήθως εὕρηται *α* μέν, ἂν ἡ ἑξῆς συλλαβὴ ἔχῃ ἀνοικτὸν φθόγγον *α*, *ε*, *η*, ἢ *ο* ἐξ ἑτεροιώσεως ἐκ τοῦ *ε*, *ε* δὲ πρὸ τοῦ *ε* καὶ τοῦ *ι*, καὶ *ο* πρὸ τοῦ *ο*· ἀλλὰ ταῦτα οὐχὶ πάντοτε, διότι, ὡς φαίνεται, καὶ τὸ τελικὸν φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως μεθ' ἧς συνεξεφέρετο πολλάκις, ἐπέδρα ἐπὶ τὸν χρωματισμόν.

Ἀπὸ συριστικοῦ ἤρχοντο πάλαι αἱ λέξεις *ἴσϑι*, πρβλ. Βακτρ. z-di ἤτοι s (ἐκ τοῦ es μεταπτωτικῶς) + καταλήξει dhi, ἣν ἄρα z+dhi, ὅθεν *ἴσϑι*. Ὁμοίως *ἰχϑύς*, Λιθ. zuwís, Αρμ. jukn. *ἰκτῖνος*, *ἰκτὶς* παρὰ τὸ *κτίδεος*, *ἰκτάρα* καὶ *κτάρα*, Ἰνδ. çyēná-s= ἱέραξ· δῆλον ἄρα ὅτι τὸ *κτ* τούτων προῆλθεν ἐκ συριστικοῦ· *ἰλὺς* ἐξ **ι-σλυ-ς* (ἰδὲ ἀνωτ. 202). Ἐν τούτοις ἄρα τὸ *ι* ἀνεπτύχθη ἐκ τοῦ συριστικοῦ, ὅπως ἀνωτέρω σελ. 452, 457, 519 εἴπομεν περὶ τοῦ *Τροιζήνιος*, *παῖσα*, *παίσαις*, *ταὶς* κλπ.

Πάμπολλαι λέξεις ἄρχονται ἀπὸ τῶν ἐρρίνων *μ*, *ν* οὐδὲν ἔχουσαι προσθετικὸν φωνῆεν· ἀλλ' ὅμως λέγεται *ἀμῖξαι* *ὀμιχέω* *ὀμίχλη* καὶ *μοιχὸς* mingo. Λιθ. miglá. *ἀμαλὸς* καὶ *μαλακός*, *βλάξ*, *βληχρὸς* καὶ *ἀβληχρός*, *ἀμαυρὸς* *ἀμαυρόω* καὶ *μαυρόω*, *ἀμαρύσσω* *ἀμαρυγὴ* καὶ *μαρμαρυγὴ* *μαρμαίρω* *μάρμαρος*, *ἀμύνω* καὶ *μύνη* *μύνασϑαι*, *ἀμαλδύνω* καὶ *βλαδαρὸς* Ἰνδ. mṛdúś, *ἀμέλγω* καὶ mulgeo. *ὀμόργνυμι* κατ' ἀφομοίωσιν ἐκ τοῦ **ἀμόργνυμι*, διὸ καὶ *ἀμέργω*, παρὰ τὸ *μόρξαντο*, Ἰνδ. mṛjánti, *ἀνεψιὸς* παρὰ

τὸ nepos, Ἰνδ. napat· *ἀμείβω* παρὰ τὸ migro, *ἀμεῦσαι* παρὰ τὸ moveo κλπ.

Ὁμοίως ἄρχονται πολλαὶ λέξεις ἀπὸ τοῦ *λ*, ὧν τινες ἔλαβον προσθετικὸν φωνῆεν· πρβλ. *ἐλεύθω ἐλεύθερος* παρὰ τὸ liber, Ἰνδ. rōdhati=αὐξάνεται, ἀνέρχεται· *ὀλίγος* παρὰ τὸ Λιθ. liga =νόσος· *ἀλείφω* παρὰ τὸ *λίπος· ἀλίνω* παρὰ τὸ lino· *ἀλείτης ἀλιταίνω, ἀλιτρός, ἀλιτήμων* κλπ. παρὰ τὸ ἀρχ. Γερμ. leid= λυπηρός· *ἐλαφρὸς* καὶ ἀρχ. Γερμ. lungar, *ἐλαχὺς ἔλεγχος ἐλεγχὴς ἐλάσσων ἐλέγχω* καὶ Ἰνδ. langhati laghús· *ἀλέξω* καὶ Ἰνδ. rákṣ-ati κλπ.

Πρὸ τοῦ *ϱ* ἐμφανίζεται συχνότατα προσθετικὸν φωνῆεν, μάλιστα τοσοῦτο συχνά, ὥστε δύναται νὰ λεχθῇ γενικῶς ὅτι ἐν οἷς ἀρχαιόθεν ἦν ἀρκτικὸν τὸ *ϱ*, ἀνεπτύχθη πρὸ αὐτοῦ φωνῆέν τι. Διότι κατ' ἀλήθειαν μόνον τὸ *ῥῆγος, ῥήγεα, ῥέζω*=βάπτω φαίνονται στερούμενα τούτου. Τὰ δ' ἄλλα ὅσα νῦν ἄρχονται ἀπὸ *ϱ*, εἶχον ἄλλοτε πρὸ αὐτοῦ s ἢ F, ὅπως διὰ τῆς παραβολῆς αὐτῶν πρὸς τἀντίστοιχα τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν ἀποδείκνυται (ἰδὲ κατωτέρω τὰ Περὶ τῶν ἡμιφώνων)· πρβλ. *ἐρεύθω ἔρευθος ἐρυθρός*, ruber, Ἰνδ. rudhirás, *ἔρεβος* Ἰνδ. rajas, Γοτθ. riki,= σκότος, *ἐρεύγομαι ἐρυγή*, Λατ. ē-rugo, ructare, *ἐρέφω ὀροφὴ ὄροφος*, ἀρχ. Γερμ. (hirni)-reba=κρανίον, *ἔραμαι* Ἰνδ. ramatē, *ἐρείκω* Ἰνδ. rēkhati. *ἐρείπω*, Λατ. ripa, *ἐρύω ἐρύομαι* καὶ *ῥύομαι, ἐρωή, ἐρωέω*, ἀρχ. Γερμ. ruowa = ἡσυχία, *ὀρέγω* παρὰ τὸ rego, *ὀρύσσω* παρὰ τὸ *ῥυκάνη, ἄραβος* Ἰνδ. rabhatē = βρυχᾶται κττ.

Πρὸ τοῦ F εἶναι συχνή, ἀλλ' οὐχὶ καθολικὴ ἡ ἀνάπτυξις προσθετικοῦ φωνήεντος· πρβλ. Ὁμ. *ἐργάθω ἐργομένη, ἔρχαται ἔρχατο* (Ἰνδ. vrajás= σηκός), Ἡρακλ. Πιν. *ἀφέρξοντι συνΗέρξοντι*, καὶ *ἐέργω ἐέργνυ εἴργω, εἶρξαι, εἰρχθῆναι, εἴργνυμι, εἱρκτή*. (Καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' 479-80 ἐλέχθη, τὰ λαβόντα προσθετικὸν φωνῆεν δεικνύουσι σάλον περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δασέος πνεύματος, ἅτε τῶν μὲν ἄνευ προσθετικοῦ φωνήεντος δασυνομένων, τῶν δὲ μετ'

αὐτοῦ ψιλουμένων)· *FίσFη* καὶ *ἐFίσFη, ἴση* καὶ *ἐΐση· εἴλω εἰλέω ἔλσαι* κτλ. καὶ *ἐέλσαι,*ε-Fελ-ιω - εἴλλω· ἑλίσσω* καὶ *εἱλίσσω* ἐκ τοῦ **ἐ-Fελισσω· ἐλύω ἔλυτρον* (*γέλουτρον* Ἡσυχ.) *πέλλυτρον* ἐκ **πεδ-Fλυ-τρον* καὶ *εἰλύομαι* ἐξ **ε-Fελυομαι· ἐρύω* = ἕλκω, *ἐρύσσομεν ἐρύοντα* κλπ. Ὁμηρ., καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἴωσιν *εἰρύεται, εἰρύσαι, συν-ειρυσθῇ, εἴρυσον* ἐξ **ε-Fε-*. Ὁμοίως τὸ ἕτερον *ἐρύω* (= φυλάττω) καὶ *εἰρύσαι* Ἡροδ. ἐξ **ἐ-Fερυσαι, εἰρύομαι· γελοδυτία·* ἡλιοδυσία ἐκ *Fελοδυτία, γέλαν·* αὐγὴν ἡλίου, *βελασῆται·* ἡλιωθήσεται, *Fελένα,* καὶ *εἵλη εἱληθερής, ἄειλος, πρόσειλος, εὔειλος* κττ. ἐξ **ε-Fελ-· ἔλδομαι* καὶ *ἐέλδομαι ἐέλδωρ· εἴδομαι εἰσάμενος* καὶ *ἐεισάμενος, ἴκατι* καὶ *εἴκατι εἴκοσι* (παρ' Ὁμ. τὸ γνήσιον εἶναι οὐχὶ *ἐείκοσι* ἀλλ' *ἐ(ί)κοσι*)· *Fίκελος - ἐ-Fικάζω - εἰκάζω* (παρὰ τῇ Σαπφοῖ *εἰκάσδω*), *υἱήν·* τὴν ἄμπελον ἤτοι *Fιήν* καὶ *εὐιάδες·* ἄμπελοι, ἐκ ῥίζης vi = πλέκειν· *ἔρδω* καὶ *ἔερδον* (παρὰ Σόλωνι)· *Féκηλος* καὶ **ἐ-Fκηλος - εὔκηλος* κττ.

Ἐν ἄλλοις τὸ προσθετικὸν φωνῆεν εἶναι *α* ἢ *α* καὶ *ε* ἅμα· πρβλ. *αὔληρον* ἐξ **α-Fληρον,* Λατ. lorum ἐκ *ṷlorom καὶ *εὔληρον· αὖλαξ* ἐξ **α-Fλακ-ς,* καὶ *εὐλάκα* ἐκ ῥίζης velk = ἕλκειν ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ *ὄλξ* καὶ μετὰ προσθετικοῦ *α ἄολξ, ἄολκα* (*ὦλκα* παρ' Ὁμήρῳ ἀντὶ τοῦ ἀσυναλείπτου *ἄολκα*), καὶ μεταθέσει *ἄλοκα* καὶ *ἀλοκίζω* Ἀττ.· *ἔρση* καὶ *ἐέρση* καὶ *ἄερσαν·* τὴν δρόσον Κρῆτες καὶ *ἀέρσην* ἐκ παπύρ.· *Fερέω* καὶ *εὐείρω·* εἴπω ἤτοι *ἐ-Fείρω* καὶ Ἀργ. *ἀFρήτευε* ἀρήτευε = προήδρευε· *ἄεμμα·* ἱμάτιον ἐκ Θεσσαλ. ἢ Λέσβου· *ἄ-εσα* καὶ Ἰνδ. vasati = διατρίβειν· *ἄ-εθλος* ἐξ **ἀ-Fε-θλος* ἐκ ῥίζης ve, ὅθεν Ἰνδ. vā'yati = ἀπαυδᾶν, ἀποκάμνειν (πρβλ. *ὕω ὕ-θλος, ὀλέ-σαι ὄλε-θρος* ἀντὶ **ὀλε-θλος),* ἢ κατ' ἄλλους ἐκ vad, ὅθεν vas vad-is, vadi-monium· *ἀFείρω* ἀντὶ **ἀ-Fερjω,* ὅθεν *μετήορος - μετέωρος,* καὶ *Fαίρω* ἀντὶ **Fṛjω* (πρβλ. μέλλοντα *ἀν-έρσει·* ἀναρτήσει, ὁμαλὸν φθογγικῶς, ἅτε τοῦ μέλλοντος ἐξ ἰσχυρᾶς βαθμῖδος τῆς ῥίζης σχηματιζομένου). Ὁμοίως *ἀ-είρω* = συνάπτω, ὅθεν *τετράωρος συνάωρος,*

παρήορος, πάραρος Δωρ., *ἄορον*· μοχλόν, πυλῶνα Κύπριοι καὶ *ξυν-αίρεται*· συνάπτεται κτλ.

Προσετέθη δὲ ὁ φθόγγος ο πρὸ τοῦ F ἐν τῇ λέξει *οὐρανὸς* - **ο-Fορανὸς* (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 478) παρὰ τὸ *ὄρανος, ὠτειλὴ* (ἢ κατὰ τὸν Nauck μᾶλλον *ὀατειλή*, ἅτε τοῦ ω ἐν ἄρσει κειμένου) Ὁμ. καὶ *ὠτέλλα* Αἰολ. παρὰ τὸ *γατάλαι*· οὐλαὶ καὶ *ὀτέλλα* Αἰολ.· *ὀ-Fείγειν* παρὰ τὸ *ἴγνυντο*· ἠνοίγοντο (ἐκ τοῦ *ὀ-Fίγνυμι*, μετ' ἀσθενοῦς θέματος κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν Τόμ. Α' σελ. 277, ἐξ οὗ προῆλθε τὸ *οἴγνυμι*, ὅθεν καὶ *οἴγω ἀνοίγω* ἀντὶ **εἴγω* Γερμ. weichen).

§ 9. ***Προσθετικὸν φωνῆεν ι ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ἐν τῇ Ἑλλην. καὶ Λατινικῇ.*** Ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ τὸ φαινόμενον τῆς προσθέσεως εἶναι ἄγνωστον, πανταχοῦ τῶν τύπων τῆς ταχυτέρας προφορᾶς κατισχυσάντων· ἀλλ' ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἀνέκυψαν τοιοῦτοι τύποι, οἷς ὅμοιοι ἐφάνησαν καὶ ἐν τῇ ἐν Ἀσίᾳ λαλουμένῃ τότε Ἑλληνικῇ· πρβλ. ***Ἰστέφανον, Ἰστεφανίων, ἰστήλην, ἰστοργῆς, εἰστρατιώτης, Ἰσκύμνου, Ἰσμαράγδου*** κλπ., καὶ Λατ. iscolasticus, iscripta, Ismaragdus, Istilichonis, hispirito καὶ espiritum, (ὅθεν Γαλλ. esprit), ispada espada, Γαλλ. épée, Istephanus κλπ. Ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι ἀλλότρια τῆς ἡμετέρας ἐρεύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ'

ΠΕΡΙ ΑΦΟΜΟΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΟΜΟΙΩΣΕΩΣ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

§ 1. *Περὶ τοῦ φαινομένου τῆς ἀφομοιώσεως τῶν φωνηέντων.* Ἐν τῷ προηγουμένῳ Κεφαλαίῳ παρετηρήσαμεν ὅτι ἐπὶ τὸν χρωματισμὸν τοῦ ἀναπτυσσομένου φωνήεντος καὶ ἐντὸς λέξεως καὶ ἐν ἀρχῇ αὐτῆς εἶχε δύναμιν τὸ τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς φωνῆεν, παρὰ δὲ τὸ F φαίνεται ὅτι καὶ τὸ τῆς προηγουμένης λέξεως τελικὸν φαίνεται δυνάμενόν τι. Ταῦτα πάντα ἐλέγχουσιν ὅτι τὰ φωνήεντα τῶν παρακειμένων συλλαβῶν ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τὰ ἀναπτυσσόμενα φωνήεντα ἀφομοιωτικῶς πως. Οὐχὶ δὲ μόνον ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ ἀναπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀρχαιόθεν τέλεια φωνήεντα παρατηρεῖται πολλάκις τὸ φαινόμενον τῆς ἀφομοιώσεως φωνήεντός τινος κατὰ τὸ τῆς παρακειμένης συλλαβῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐγίνετο κατὰ πάντας τοὺς χρόνους, ἤτοι καὶ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς καὶ διαλεκτικοὺς (ὅπως καὶ κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ νεωτέρους), δῆλον ὅτι ἄλλαι μὲν ἀφομοιώσεις ἀνάγονται εἰς χρόνους ἀρχαίους καὶ δὴ εἶναι κοιναὶ πάσαις ταῖς διαλέκτοις, ἄλλαι δὲ εἰς νεωτέρους καὶ δὴ ἰδιάζουσί τισιν ἤ τινι μόνον τῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων.

§ 2. *Ποσαχῶς ἐμφανίζεται καὶ πῶς ἑρμηνεύεται ψυχολογικῶς καὶ φυσιολογικῶς ἡ ἀφομοίωσις.* Ἡ τῶν φωνηέντων ἀφομοίωσις τελεῖται διττῶς, ἤτοι *κατὰ πρόληψιν* ἤ, ὅπερ σπανιώτερον, *κατ' ἐξακολούθησιν*, τ. ἔ. ἢ τὸ φωνῆεν τῆς ἑπομένης συλλαβῆς ἐπιδρᾷ ἀφομοιωτικῶς ἐπὶ τὸ τῆς ἀμέσως προηγουμένης καὶ ἀφομοιοῖ αὐτὸ ἑαυτῷ, ἢ τὸ τῆς προηγουμένης ποιεῖ τοῦτο ἐπὶ τὸ τῆς ἑπομένης. Καὶ ἡ μὲν *κατὰ πρόληψιν* ἢ *προληπτικὴ ἀφομοίωσις* συμβαίνει, διότι ὁ λέγων, εἰ καὶ εὑρίσκεται ἔτι ἐν τῷ σχηματισμῷ τῆς προηγουμένης συλλαβῆς, ἔχων ἤδη ἐν τῷ αἰσθήματι τὸν φθόγγον τῆς ἑπομένης διατίθησι τὰ φωνητικὰ ὄργανα αὐτοῦ ἕνεκα σπουδῆς τινος τοιουτοτρόπως, ὥστε πρὸ τοῦ δέοντος νὰ λαμβάνωσι τοιαύτην θέσιν, ὁποία ἀπαιτεῖται εἰς σχηματισμὸν τοῦ φωνήεντος τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς· πρβλ. *σεισουράδα - σουσουράδα* - *Ἑκάδημος* - *Ἀκάδημος*. (Πρβλ. τὰ ἐν Τόμ. Α' σελ. 247 εἰρημένα περὶ τῆς μεταπτωτικῆς ἐξασθενώσεως τῶν προτόνων συλλαβῶν). Ἡ δὲ *κατ' ἐξακολούθησιν* ἢ *ἐξακολουθητικὴ ἀφομοίωσις*, διότι ἕνεκα νωθρότητός τινος ἡ θέσις ἡ ἅπαξ δοθεῖσα τοῖς φωνητικοῖς ὀργάνοις κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ τῆς προηγουμένης συλλαβῆς φωνήεντος, ἐξακολουθεῖ ἀναλλοίωτος καὶ κατὰ τὴν τοῦ τῆς ἀκολούθου συλλαβῆς, *Ἑκάδημος* - *Ἑκέδημος*. Ἐμφανίζεται δὲ ἡ ἀφομοίωσις τοῦτο μὲν ἐπὶ φωνηέντων παρακειμένων ἀλλήλοις καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου φθόγγου χωριζομένων, τοῦτο δὲ ἐπὶ φωνηέντων, ὧν μεταξὺ κεῖται σύμφωνόν τι ἢ σύμφωνα. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῆς ἀφομοιώσεως τῶν ἐφαπτομένων ἀλλήλων φωνηέντων ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν τῷ Περὶ συναλοιφῆς, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 266, διαλαμβάνομεν νῦν περὶ τῶν ἀφομοιώσεων τῶν διὰ συμφώνου ἢ συμφώνων χωριζομένων καὶ δυσὶ διαδοχικαῖς συλλαβαῖς ἀνηκόντων φωνηέντων. Ἐν πολλοῖς παρατηρεῖται καὶ φυσιολογικὴ αἰτία. Εἴδομεν ἀνωτέρω σελ. 564 ὅτι ὅπως ἐπὶ τὰ ἀναπτυσσόμενα καὶ ἀσθενῆ οὕτω καὶ ἐπὶ τὰ ἀρχαῖα καὶ τέλεια φωνήεντα ἐμφανίζεται ἡ ἀφομοίωσις. Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι οὐχὶ ἐπὶ πάντ' ἀνεξαιρέτως οὐδ' ἐν πάσῃ συμπλοκῇ αὐτῶν δύναται νὰ ἐμφα-

νισθῇ τὸ φαινόμενον τοῦτο. Αἰτία δὲ τούτου, ὅτι οὐχὶ πᾶν φωνῆεν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἀφομοιωτικῶς ἐπ' ἄλλο παρακειμένης συλλαβῆς ἢ ἀφομοιωθῇ αὐτῷ, εἶναι πάντως ὅτι ἡ ἄρθρωσίς τινος ἤ τινων ἐκ τῶν φωνηέντων δύναται νὰ τελῆται ἔν τινι γλώσσῃ τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ προσπίπτῃ τοῖς λαλοῦσιν εὔκολος ἡ μετάδοσις τῆς ἀρθρώσεως ταύτης καὶ ἐπ' ἄλλο παρακειμένης συλλαβῆς φωνῆεν ἢ ὁ σχηματισμὸς αὐτοῦ κατά τι ἀλλοἐγγύς. Οὕτω λ.χ. παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Ἑλλ. γλώσσῃ τὸ *ι* ἐξεφωνεῖτο τοιουτοτρόπως ὥστε καθόλου εἰπεῖν οὔτε ἐπὶ ἄλλα ἐπέδρα ἀφομοιωτικῶς οὔτε ὑπὸ τοῦ **α, ε, ο** εἵλκετο εἰς ἀφομοίωσιν, ὑπὸ μόνου δὲ τοῦ *υ*.

Ὁμοίως παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ οὔτε μακρὰ φωνήεντα οὔτε τονούμενα ὑπέκειντο τῇ ἀφομοιώσει, τ. ἔ. οὔτε ἐπὶ τὰ μακρά, ἅτε ἐπὶ μακρὸν παρατεινομένης τῆς ἐκφωνήσεως αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τὰ τονούμενα, ἅτε ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων ὁπωσδήποτε ἀρθρούμενα καὶ ἐκφερόμενα, προσέπιπτε τοῖς Ἕλλησιν εὔκολον νὰ μεταβιβάζωσι τὴν ἄλλων γειτονικῶν φωνηέντων ἄρθρωσιν, ὥστε ταῦτα νὰ προσλάβωσι τὸ χρῶμα αὐτῶν. Αἰτία δὲ τούτου, ὅτι οὐ πᾶν σύμφωνον ἐπιτρέπει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀφομοιώσεως, εἶναι ὅτι τῶν συμφώνων ἄλλα μὲν εἶναι ἐπιδεκτικὰ ἀρθρώσεως τοιαύτης ὁποίαν ἔχει τὸ ἀφομοιοῦν φωνῆεν, ἄλλα δὲ οὐχί. Πρὸ τοῦ δηλαδὴ ἡ ἀφομοίωσις ἐμφανισθῇ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος τῆς παρακειμένης συλλαβῆς ὤφειλε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὸ μεταξὺ τούτων σύμφωνον, ἂν τοῦτο ἦτο φύσει ἐπιδεκτικὸν τοιαύτης ἐπιδράσεως καὶ μεταδώσῃ αὐτῷ τῆς τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε οὐρανικῆς, ὑπερωικῆς κττ. προφορᾶς αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ περαιτέρω χωροῦν νὰ ἐπιδράσῃ καὶ ἐπὶ τὸ φωνῆεν. Οὕτω λ. χ. τὸ i τῶν συλλαβῶν -lia -lium πρῶτον ἔτρεψε τὸ πρὸ αὐτοῦ l εἰς λεπτὸν οὐρανικὸν καὶ ἔπειτα μετεδόθη ἐπὶ τὸν πρὸ τούτου φθόγγον καὶ παρήγαγε τὸ **exilium** ἀπὸ τοῦ **exsul**, **Porcilia** ἀπὸ τοῦ **porculus** κττ.

Διὰ ταῦτα πάντα παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἡ ἀφομοίωσις ἐμφανίζεται ἐπὶ τοῖς ἑξῆς ὅροις :

1) Μόνον βραχέα φωνήεντα ὑπόκεινται τῇ ἀφομοιώσει, οὐδὲν

δὲ μακρόν, ἡ δὲ βραχεῖα προσῳδία τῶν ἀφομοιωθέντων δὲν μεταβάλλεται.

2) Μόνον ἄτονα φωνήεντα ἀφομοιοῦνται· ὅπου δὲ φαίνεται ὅτι καὶ τονούμενα ἀφωμοιώθησαν, ἐκεῖ πρόκειται τονισμὸς νεώτερος τῆς ἀφομοιώσεως ἢ ὑπάρχει ἄλλη τις ἰδία αἰτία, ὅπως ἐξῆς ἔσται δῆλον.

3) Ἄτονον βραχὺ φωνῆεν περιβαλλόμενον ἑκατέρωθεν ὑπὸ φωνήεντός τινος ὑπόκειται τῇ ἀφομοιώσει μᾶλλον ἢ ἂν μόνον ἑτέρωθεν παράκειται αὐτῷ φωνῆεν.

4) Τὰ τονούμενα φωνήεντα ἕλκουσι μᾶλλον ἢ τὰ ἄτονα.

5) Συμπλοκαὶ συμφώνων κωλύουσι τὴν ἀφομοίωσιν, ἰδίᾳ τὴν τοῦ ε· παλαιότερον ἐποίουν τοῦτο καὶ τὰ δασέα.

6) Ὅταν τῶν τύπων λέξεώς τινος οἱ μὲν ὑπέκειντο τοῖς νόμοις τῆς ἀφομοιώσεως, οἱ δὲ οὐχί, ἀνεπτύχθησαν, ὡς εἰκός, διαφοραί, ἤτοι τύποι ἀφωμοιωμένοι καὶ ἀναφομοίωτοι, ὧν ἔπειτα ἀλλαχοῦ ἄλλος κατίσχυσεν.

7) Οὐχὶ πάντα τὰ βραχέα φωνήεντα ὑπόκεινται τῷ πάθει τῆς ἀφομοιώσεως, λ. χ. οὐχὶ τὸ *υ*, ἀλλὰ μόνον τὰ *ἄ*, *ε*, *ο*, τὸ δὲ *ι* μόνον παρὰ τὸ *υ*.

§ 3. *Προληπτικαὶ ἀφομοιώσεις τοῦ ε.* Κατὰ τὰ εἰρημένα τὸ *ε* ἀφομοιοῦται προληπτικῶς 1) πρὸς τὸ ἀκόλουθον *ο*, *ω*, ἂν ἀπ' αὐτοῦ χωρίζηται διὰ τοῦ *λ*, *λλ*, *ϱ*, *μ*, F, *δ*, *κ*· πρβλ. *ὀβελία ὀβελίσκος ἡμιωβελία διωβελία τριωβελία, ἡμιωβέλιον* κττ., ἀλλ' *ὀβελὸς* καὶ *ὀβολός, πεμπώβολον· ἐβδεμαῖος* Ἐπιδαυρ., *ἐβδεμήκοντα* Πιν. Ἡρακλ., ἀλλ' *ἕβδομος* καθ' ὃ καὶ *ἑβδομήκοντα· ἐρέβινθος* ervum. ἀλλ' *ὄροβος, ὀρόβου* ἀντὶ **ἔροβος ὀρόβου ὀρόβῳ* κλπ.· *ἐρέφω ὀροφὴ* ἀντὶ **ἐροφὴ* καὶ *ὄροφος ὀρόφου* ἀντὶ **ἔροφος ὀρόφου ὀρόφῳ* κλπ.· *κέλευθος ἀκόλουθος ἀκολούθου* ἀντὶ **ακέλευθος ἀκολούθου· Ἀλωπεκοννήσιοι* καὶ *Ἀλωποκοννήσιοι*, ἐν ᾧ τὸ ἀφομοιούμενον *ε* περιβάλλεται ὑπὸ δύο κλειστῶν φθόγγων *ω - ο*, διὸ καὶ ἀφωμοιώθη εὐκολώτερον· *Ὀφέλων Ὀφελίωνος* ἀλλα *Ὀφολωνίδης*, *Τριπτολέμῳ Τριπτολέμου*, ἀλλὰ *Τριπτόλομος*,

Τριπτόλομον· ἀσφόδελος - ἀσφόδολον· ἀσφοδέλου· Τερωναῖοι, Τορωναῖοι Τορώνη κτλ. Ἐκ τοῦ *πόλομος πόλομον πόλομοι- Τριπτόλομος Τριπτόλομον, ἀσφόδολος, ἔβδομος, ἀσφόδολον* κττ. καὶ ἐκ τῶν *πολέμου πολέμῳ, Τριπτολέμου, ἑβδέμου, ἀσφοδέλου* κττ. ἠδύναντο νὰ σχηματισθῶσι δύο συστήματα, ὧν τὸ ἕτερον κατίσχυσεν, οὕτως ἔχομεν *ἕβδομος* ἀλλὰ *πόλεμος, ἀσφόδελος*. Ὁμοίως ἐλέγετο *τριακόντορος τριακόντορον* ἀλλὰ *τριακοντέρου -έρῳ,* ὅθεν ἐν μὲν τῇ Ἰωνικῇ οἱ μετὰ τοῦ *ε*, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ οἱ μετὰ τοῦ *ο* τύποι ἐξενίκησαν. *Ἀπέλλων Ἀπελλαῖος Ἀπελλέας Ἀπελλῆς Ἀπελλᾶς Ἀπελλίων Ἀπέλλιχος Ἀπέλλιος,* ἀλλ' *Ἄπολλον,* ὅθεν ἐκ τῆς συχνῆς κλητικῆς ἐγένετο *Ἀπόλλων* κττ.· *ἔδοντες* Αἰολ. ἀλλ' *ὀδόντες ὀδάξ ἀλληλ-οδωδόται·* ἀλληλοφάγοι, ἀλληλοβόροι· *ἑκατόμπεδον* καὶ *-πέδῳ* Πιν. Ἡρακλ., *ἀλλ' ἑκατομπέδῳ* καὶ *ἑκατόμποδον* Ἀττ.· serum ἀλλ' *ὀρός· ὄλε-θρος ὀλέθρου-ρῳ,* ἀλλ' *ὀλοϝός· αἰέλουρος* ἀλλὰ *αἰόλος* ἀντὶ παλαιοτέρου **αἰολὸς* (ἰδὲ Τόμ. Α' σελ. 527) *-*αἰελὸς* κτλ.

2) Πρὸς τὸ ἀκόλουθον *ο,* ἂν ἀπ' αὐτοῦ ἐχωρίζετο διά τινος τῶν δασέων *φ, χ.* Αὕτη προῆλθε, καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α' σελ. 543-4 ἐλέχθη, μετὰ τὴν σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιγενομένην μεταβολὴν τῶν δασέων ἀπὸ κλειστῶν ph, kh εἰς πνευματώδη *φ, χ·* διὰ τοῦτο τὰ παλαιότερα *Ἐρχομενός, Τρεφώνιος, Δελφοί,* ἀπὸ δὲ τοῦ δ'. αἰῶνος καὶ ἑξῆς ἀπαντῶσιν τἀφωμοιωμένα, ἤτοι *Ὀρχομενός, Τροφώνιος, Δολφοί.* Ἡ ἀφομοίωσις αὕτη εἶναι ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον διάφορος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 μνημονευθείσης, διὸ καὶ ἐκείνης μὲν τὰ φαινόμενα ἀπαντῶσιν ἀρχαιόθεν καὶ ἐν πάσαις ταῖς διαλέκτοις, ταύτης δὲ πολὺ βραδύτερον καὶ οὐχὶ πανταχοῦ.

3) Πρὸς τὸ ἀκόλουθον τονούμενον *ύ,* ἀλλὰ μόνον ἡμιτελῶς, ἤτοι γίνεται *ο,* οὐχὶ *υ.* Ἡ ἀφομοιωτικὴ ἕλξις τοῦ *υ* διήκει καὶ διὰ συμπλέγματος συμφώνων καὶ διὰ τῶν δασέων, ἐγίνετο δὲ ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων· πρβλ. *Κέρκυρα* ἀλλὰ *Κορκύρας,* ὅθεν δύο συστήματα *Κέρκυρα Κερκύρας* καὶ *Κορκύρας Κόρκυρα·*

ὁμοίως *γέργυρα γοργύρας,* ὅθεν *γέργυρα γεργύρας* καὶ *γοργύρας γόργυρα· γέφυρα* καὶ *δίφουρα* Λάκωνες, ἀλλὰ *βοφούρας· κρέμυον κρομύου Κρομυών,* ὅθεν *κρομύου κρόμυον* καὶ *κρέμυον κρεμύου· ἔδυνα* Αἰολ. ἀπὸ τοῦ *ἔδω,* ἤτοι ἐν ἀρχῇ ἣν *ἔδυνα ὀδύνης,* ὅθεν *ὀδύνης ὀδύνη·* ὁμοίως *ὀδύρομαι* ἀπὸ τοῦ *ἔδω,* ἤτοι *ἔδ-Ϝαρ-*εδυρ-,* ὅπως **ἄλε-Ϝαρ -ἄλε-υρ-ον* καὶ **δελε-Ϝαρ - δέλε-υρ-α· ὀρέγω ὀρέγυια ὀργυίας* ὅθεν καὶ *ὀρόγυια, ἑπτορόγυιοι, ἑκατοντορόγυιον· τορύνη* ἀπὸ τοῦ *τείρω* ἀντὶ **τερύνη* (πρβλ. *τέρετρον*)· *ὀροθύνω* ἀντὶ **ἐροθύνω* καὶ τοῦτο ἀντὶ **ἐρεθύνω* (*ἐρέθω*), *μολύνω* ἀντὶ **μελύνω* (*μέλας*)· *κόλυβος·* ἔπαυλις (*καλύβη*) καὶ *κολύφανον·* φλοιός· *σπόνδυλος* παρὰ τὸ *ψενδύλοι· κοσκυλμάτια* ἐκ παλαιοτέρου **κεσκύλματα* quisquiliae *ὀμοργνύναι* παρὰ τὸ *ἀμέργω,* ἐν ᾧ τὸ *ε* τοῦ *μεργ-* διὰ τὸ ἀκόλουθον *υ* ἐγένετο *ο* καὶ τοῦτο εἵλκυσε καὶ ἀφωμοίωσεν ἑαυτῷ τὸ ἀρκτικὸν *α,* ὅπως καὶ ἐν τῷ *ὀροθύνω* τὸ ἀφομοιωθὲν *ρε-ρο* εἵλκυσε τὸ ἀρκτικὸν *ε* κτλ. (Ἄτονον *υ* δὲν ἔχει ἑλκτικὴν δύναμιν, διὸ *ἐκυρός, βδελυρός, φλεγυρὸς* κλπ.).

4) Πρὸς τὸ ἑπόμενον *α,* πρβλ. *Μαλαγκόμας* Ἀρκ., *μαλανθράκη* ἐκ *μελανθράκη, Μαλανίϳα* Κυπρ., *λακάνη,* Ϝ*ακάβα* Κορινθ., *Ἀκαδήμεια* ἐκ τοῦ *Ἐκαδήμεια* καὶ *Ἀκάδημος* ἐκ τοῦ *Ἑκάδημος,* (πρβλ. Ταναγρ. Ϝ*Ηεκαδάμοε*), *ψακὰς ψακάζω,* ἐκ τοῦ *ψεκάς, ἀπαφὸς* ἐκ τοῦ *ἔποψ, ψαφαρὰ* παρὰ τὸ *ψεφαρά,* ὅθεν καὶ *ψάφα·* κνέφας, *ἠλεκάτη - ἠλακάτη, χαράδεος* ἐν Ἡρακλ. Πιν. παρὰ τὸ Ὁμηρ. *χέραδος, σφαδανὸν* ἐκ τοῦ *σφεδανόν, Σαλαμίνιος* ἐν Κύπρῳ παρὰ τὸ *Σελαμίνιος, Σάραπις* παρὰ τὸ *Σέραπις,* τῆς ἀφομοιώσεως κατὰ πρῶτον ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι καὶ ἐν τοῖς παραγώγοις γενομένης, *Σαράπιδος, Σαράπιδι Σαραπιασταὶ Σαραπίων Σαραπεῖον* κτλ.

(Τῶν ἀφομοιώσεων τούτων τοῦ *ε* πρὸς τὸ ἑξῆς *α* οὐδεμία φαίνεται πανελλήνιος καὶ πιθανὸν ὅτι ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις μετὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου, διὸ καὶ ὀλίγαι τούτων εἰσεχώρησαν εἰς αὐτὸν (*Ἀκάδημος Ἀκαδήμεια*), ἀπαντῶσι δὲ μάλιστα ἐν ταῖς διαλέκτοις).

5) Πρὸς τὸ ἑξῆς ι, οἷον *Ὠφιλίμη* = *Ὠφελίμη*.

§ 4. ***Προληπτικαὶ ἀφομοιώσεις τοῦ α.*** Τὸ α ἀφομοιοῦται 1) πρὸς τὸ ἀκόλουθον ε· πρβλ. *ἐλετρυϝόνα* ἀντὶ *ἀλε(κ)τρυόνα*, *μελερὸν* ἐκ *μαλερόν*, *ἐρετὴ* ἀντὶ *ἀρετή*, *Ἐρεμένα* Ἀρκαδ. = *Ἐραμένη*, *τρεπέδδας τρεπεδδίτας* παρὰ τὸ *τραπέδδας* Βοιωτ., *ἕτερος* ἀπὸ τοῦ *ἅτερος*, ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι καὶ ἐν τῷ θηλυκῷ ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον τὸ ἄτονον ἀρκτικὸν α τῷ ἑξῆς ε, (ἰδὲ Τόμ. Α΄ σελ. 330), ὅθεν καὶ *ἕτερος ἕτεροι ἕτερον*, ἀλλὰ Δωρ. *ἅτερος* καὶ *ἅτερον* κλπ., (τὸ *ἄτερ, ἀπάτερθε* σῴζουσι τὸ α ὡς τονούμενον, καὶ τὸ *ἀτὰρ* διότι δὲν ἠκολούθει ε)· *ἐγχέλυος* ἀντὶ **ἀγχέλυος* anguilla, ἑρπετὸν ἀντὶ **ἁρπετόν*, ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 128.

(Καὶ τὸ Ἀττικὸν *μέγεθος* προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου *μέγαθος*, ὃ διεσώθη ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, τοῦ α τραπέντος εἰς ε τὸ μὲν ἐν τοῖς συνθέτοις *ὑπερμέγεθες*, *εὐμέγεθες*, *ἰσομέγεθες*, *παμμέγεθες* κττ., ἐν οἷς ἔκειτο μεταξὺ δύο εε, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ *μέγαθος* κατ' ἐξακολουθητικὴν ἀφομοίωσιν. Ὅτι τὰ σύνθετα εἰς -ες ἐπίθετα ἠδύναντο νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τὸ οὐδέτερον οὐσιαστικὸν εἰς -ος, μαρτυρεῖ *τὸ πάθος, τὸ βάθος* κττ. ἀντὶ *πένθος, βένθος* ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων εἰς *-παθὴς -βαθής*).

2) Πρὸς τὸ ἑξῆς ο, ω· πρβλ. *ὀρρωδεῖν* Ἀττ. ἀντὶ *ἀρρωδεῖν* (Ἰων.), *σορωνίς*· ἐλάτη παλαιά, καὶ *Σόρων* δρυμὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ, καὶ *σαρωνίδες*· αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνυῖαι δρύες· *κολός*, ὅθεν καὶ *κολὴ* ἀντὶ *καλὸς καλή*· ὁμοίως *δέκοτος* ὅθεν καὶ *δεκόταν* Ἀρκαδ. καὶ *δεκότω* Βαλβίλ., ὅπως καὶ *δυώδεκο*· *Ἔκοτος* Κυπρ. = Ἕκατος· *ὀμόργνυμι* παρὰ τὸ *ἀμέργω*· *σοφὸς* παρὰ τὸ *σάφα σαφὴς* (λέγων ἄρα ὁ Εὐριπίδης «*σοφὸν τὸ σαφὲς οὐ τὸ μὴ σαφὲς*» ἐξεύρισκε καὶ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως)· *ἅμα ἄμυδις ἀμόθεν ἀμηγέπη ἀμωσγέπως ἀμουγέπου, οὐδαμοὶ μηδαμοὶ μηδαμά μηδαμῶς* κλπ., ἀλλὰ *ὁμὸς ὁμοῦ* (πρβλ. *σφόδρα σφοδρός*), καὶ ἐντεῦθεν *ὁμή*· *κοχώνη* ἀντὶ **καχώνη* Ἰνδ. jaghánas, ἐν ᾧ τὸ ἀρκτικὸν j ἐλέγχει ὅτι en-n εἵπετο οὐχὶ ο· *δοχμὸς* Ἰνδ. jihmás, ἤτοι ἀντὶ **δαχμός*· *οἶϝωνος* ἀντὶ **αἶϝωνος*

ἀπὸ τοῦ **ἀϝι-ωνὸς* κατ' ἐπένθεσιν, ἐνῷ τὸ **αϝι-ετὸς αἰϝετὸς αἰετὸς ἀετὸς* ἔσωσε τὸ ἀρκτικὸν *α*. Ἡ ἀφομοίωσις τοῦ **ἀϝιωνοὶ* εἰς**ὀϝιωνοὶ* διὰ τοῦ ϝι ὅπως καὶ τοῦ **Ἀπελιον* **Απολιον* -*Ἀπολλον* διὰ τοῦ *λι*.

3) Πρὸς τὸ ἑξῆς *υ* ἢ *ιο*, ὅτε ἀφομοιούμενον τούτῳ μόνον ἡμιτελῶς τρέπεται εἰς *ο*· πρβλ. *κογχύλαι*· κηκῖδες καὶ *καγκύλας*· κηκῖδας Αἰολεῖς, καὶ *κάγκανα καγκαλέα καγκαίνει, καγκομένης* κλπ.· *ὀργυιᾶς* ἀντὶ **ἀργυᾶς*· *στρογγύλος* καὶ *στραγγάλη -λιά, ὀρσοθύρη* ἀντὶ **ἀρσϝυθυρη* (ṛshvás=ὑψηλός)· *οὐλαὶ* Ἀττ. *ὀλαὶ* (ἀντὶ *ὀλϝαί*, Συρακ. *ὀλβαχόιον*) παρὰ τὸ *ἀλέω ἄλευρον*· *ὀφρῦς* ἀντὶ **ἀφρυς*, ὅπως ἀληθῶς ἐλέγετο ἐν Μακεδονίᾳ *ἀβρούϝες*· *πολὺ* ἀντὶ **παλὺ* τοῦ *αλ*=*ḷ*· *ὀρθὸς* ἀντὶ **ϝαρθϝός*, Ἰνδ. ūrdhvás, vardhatē = ὑψοῦται, αὔξεται· *ὄρνυμι* ἐξ **αρνυμι* Ἰνδ. ṛnō'mi, παρὰ τὸ *ἔρσεο*· διεγείρου, *ἔρσῃ*· ὁρμήσῃ, *ἔρετο*· *ὄμνυμι* ἐξ **αμνυμι*, Ἰνδ. amīṣva = ὄμνυ· *στόρνυμι*, ἐκ **σταρνυμι* (Ἰνδ. stṛnō'mi)· *θόρνυσθαι* παρὰ τὸ *θαρνεύει*· σπείρει, ὀχεύει, ἐξ οὗ καὶ *θάρνυσθαι*· ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι τονούμενον *ά* ἀφωμοιώθη τῷ ἑξῆς *υ* παρὰ τὸν 2ον νόμον. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ν' ἀναγάγωμεν τὴν ἀφομοίωσιν ταύτην εἰς χρόνους παλαιοτέρους τῆς ἀναπτύξεως τῶν τονικῶν νόμων τῆς Ἑλλ. γλώσσης, ὅτε ἐλέγετο ἔτι **σταρνεῦμι*, **αρνεῦμι*, **θαρνυμαὶ* κττ. ἢ ἐγκλιτικῶς -*σταρνυμι*, -*αρνυμι*, -*θαρνυμαι*.

§ 5. *Προληπτικαὶ ἀφομοιώσεις τοῦ ο πρὸς τὸ ἑπόμενον α.* Πρβλ. *ἀστράγαλος ἀστακὸς* παρὰ τὸ ἀρχαῖον *ὀστέον, ὀστακὸς Ὄστακος ὄστρεον*, oss-is· *ἄναιρον* Κρητ. ἀντὶ *ὄναιρον* (**οναριον*) παρὰ το *ὄνειρος* (**ονεριος*), Λεσβ. *ὄνοιρος* (**ονοριος*) ἐξ Αἰολικοῦ *ὄνορ* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 128-9· *ὀσταφὶς* καὶ *ἀσταφίς*· *ὀδάζω ὀδαξησμὸς*=κνησμὸς κττ., καὶ *ἀδαχᾷ*· κνήθει, *ἀδάξω, ἀδαξῆσαι ἀδάξασθαι ἀδαγμός*· *θόϝακος* ἀλλὰ *θαϝάκου*, ὅθεν *θαϝάκου θάϝακος* καὶ *θόϝακος θοϝάκου*, ἐντεῦθεν συναιρέσει *θᾶκος* καὶ *θῶκος* καὶ ῥήματα *θαάσσειν* ἐκ τοῦ ἀφομοιωθέντος *θάϝακος* καὶ *θοάζειν* ἐκ τοῦ ἀπαθοῦς *θόακος*· *μολάχη* καὶ *μαλάχη*· *κόναβος* καὶ *καναχή*· *κοθαρὸς* παρ' Ἠλείοις καὶ Ἡρακλειώταις κλπ. *Περϙοθαριᾶν* παρὰ Λοκροῖς, ἀλλὰ *καθαρὸς* παρ' Ἀττικοῖς, Ἴωσι κλπ.

§ 6. *Ἐξακολουθητικαὶ ἀφομοιώσεις*. Ἐνίοτε παρατηρεῖται ὅτι τὸ βραχὺ φωνῆεν συλλαβῆς τινος ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ τῆς προηγουμένης. Τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι πολὺ σπανιώτερα τῶν κατὰ προληπτικὴν ἀφομοίωσιν γενομένων, καὶ οὐχὶ ἀρχαιότατα καὶ πανελλήνια· πρβλ. *ἀττέλαβος* καὶ *ἀττέλεβος, κελαδὸς* καὶ *κελεός*, *Ϝεκέδαμος* Θεσσ. καὶ *Ϝεκάδαμος* Βοιωτ. (καὶ κατ' ἄλλην προληπτικὴν ἀφομοίωσιν *Ἀκάδημος), τέρεμνα* καὶ *τέραμνα, ἑλένη* (= λαμπὰς) ἀντὶ *ἑλάνη*, ἐν ᾧ καὶ τονούμενον *α* φαίνεται ἀφομοιωθέν, ἅτε ὑπὸ δύο ὁμοίων φθόγγων περιβαλλόμενον· *τερετίσματα* παρὰ τὸ ἀρχαιότερον *τερατίσματα*, καὶ *Τειρεσίας* ἀντὶ **Τειρατίας* ἐκ τοῦ *τερατίας, Πειρεσίαι* πόλις Μαγνησίας παρὰ τὸ *Πειρασία*· *τέσσερες, τέσσερας*, ὅθεν καὶ *τεσσέρων* Ἰων. ἀντὶ *τέσσαρες* κλπ.

§ 7. *Ἀφομοίωσις παρὰ τὸ υ*. Ἀφομοίωσίς τις εἶναι καὶ ὅτε τὸ *υ* συλλαβῆς τινος ἐμφανίζεται καὶ ἐν τῇ παρακειμένῃ, προηγουμένῃ ἢ ἑπομένῃ ἀντὶ τοῦ *ι*, καθ' ἃ ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 391-2 εἴδομεν. Ἅπαξ δηλ. σχηματισθείσης τῆς τοῦ *υ* ἀρθρώσεως ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀναλλοίωτος καὶ κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ φωνήεντος τῆς ἑπομένης συλλαβῆς (*ἐξακολουθητικὴ ἀφομοίωσις*), ἢ μέλλουσα νὰ σχηματισθῇ ἐν τῇ ἀκολούθῳ συλλαβῇ ἡ κατάλληλος διὰ τὸ *υ* ἄρθρωσις, σχηματίζεται πρὸ τοῦ δέοντος καὶ κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ φωνήεντος τῆς ἀμέσως προηγουμένης συλλαβῆς (*προληπτικὴ ἀφομοίωσις*)· πρβλ. *Κινδυῆς* καὶ *Κυνδυῆς, κυλίχνιον* καὶ *κυλύχνιον, Δυνδυμένη, Ἐλευσύνιος* μὴν ἐν Ὀλοῦντι καὶ *ἘλευΗύνια* ἐν Λακων., *Χοιρίλος* καὶ *Χοιρύλος, ἥμισυ* καὶ *ἥμυσυ*, ἀλλ' ἀεὶ *ἡμίσεις ἡμίσεια* κττ. (πρβλ. *γιουνοῦκα* ἀντὶ *γιουναῖκα* ἐξ Ἀθηναϊκῆς παροιμίας ἐν Νεοελλ. Ἀναλέκτων Τόμ. Α΄ σελ. 186)· καὶ ἀντιστρόφως *βιβλίον* ἐκ *βυβλίον*.

Κατὰ ταῦτα ἀφομοιοῦνται κυρίως Α) *προληπτικῶς* τὰ φωνήεντα *α, ε, ο, ι* καὶ ἰδίᾳ α) τὸ *ε* γίνεται 1) *ο* ἑπομένου *ο, ω, υ*· 2) *α* ἑπομένου *α*· β) τὸ *α* γίνεται 1) *ε* (*ι*) ἀκολουθοῦντος *ε* (*ι*)· 2) *ο*, ἂν ἡ μετὰ τοῦτο συλλαβὴ περιέχῃ *ο, ω, υ, ϙο*· γ) τὸ *ο* γίνεται *α* ἑπομένου *α*· Β) *ἐξακολουθητικῶς* μόνον τὸ φωνῆεν *α* τρέ-

πεται εἰς ε προηγουμένου ἄλλου ε, τὰ δ' ἄλλα φωνήεντα οὐχί. Γ) παρὰ τὸ υ ἐμφανίζεται ἡ ἀφομοίωσις τοῦ ι προληπτικὴ (*Κυνδυῆς, Δυνδυμένη*) καὶ ἐξακολουθητικὴ (*κυλύχνιον, Ἐλευσύνιος*).

§ 8. *Φαινόμεναι ἐξαιρέσεις τῆς ἀνομοιώσεως*. Παρὰ τὰ παθόντα ταῦτα παρατηροῦνται καὶ οὐκ ὀλίγα, ἅτινα φαίνονται διαφυγόντα τὴν ἀφομοίωσιν· λ.χ. προπαροξύτονα οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα, οἷον *σκόπελος, ἵμερος, ἄγγελος, κύπελλον, κεκρύφαλος, πότερος, εἴκελος, ἥμερος* κλπ., ἔπειτα ὀξύτονα ἐπίθετα καὶ οὐσιαστικὰ εἰς *-ρὸς* ἢ εἰς *-λός, γλυκερός, ἀριστερός, στυφελός, ἐκυρός, πενθερός, μυελὸς* κλπ. Ὁμοίως πολλὰ εἰς *-ύς -εῖα -ύ* ἐπίθετα κλπ. Περὶ τούτων δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἄλλα μὲν ἴσως διὰ τὸν ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τονισμὸν τοῦ ε, ἄλλα δὲ διὰ τὸ θηλυκὸν εἰς *-η, -α*, καὶ ἄλλα λ. χ. τὸ *πενθερὸς* διὰ τὴν συχνὴν κλητικὴν (πρβλ. τὸ *Ἄπολλον Ἀπόλλων*) ἢ διὰ τὸν ὀψίγονον τόνον, ἀντὶ **πένθερος*, **μύελος*, ὅτε εἶχον ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τὸ ε τονούμενον, ἐξέφυγον τοὺς τῆς ἀφομοιώσεως νόμους. Οὕτω καὶ τὰ εἰς *-ύς* διὰ τὰ θηλ. εἰς *-εῖα* καὶ τὰς μετὰ τοῦ ε πτώσεις εἰς *-εος -ει -εα -εων* κλπ.

Ἄλλα πάλιν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφύγωσι τὴν ἀφομοίωσιν διὰ τὰς συγγενεῖς λέξεις, λ.χ. *χελώνη* καὶ *χελύνη* διὰ τὸ *χέλυς, τερύνης, τερύσκω* διὰ τὸ *τέρυς, πτερόν* διὰ τὸ *πτέρυξ, ἀστεροπὴ στεροπὴ* διὰ τὸ *ἀστὴρ ἀστέρα, βελόνη* διὰ τὸ *βέλος* κλπ. Ὁμοίως τὸ *ἐμοὶ ἐμοῦ ἐμὸς* διὰ τὸ *ἐμέ, σκελύδριον* διὰ τὸ *σκέλος, Ἐφύρα* διὰ τὸ *Ἐφυραῖοι Ἔφυροι* κττ.

Ἄλλα πάλιν ἠδυνήθησαν τοῦτο, διότι τὰ φωνήεντα ἐχωρίζοντο πάλαι διὰ πλειόνων συμφώνων, βραδύτερον ἁπλοποιηθέντων· πρβλ. *ἐρωτάω* Ἰων. *εἰρωτέω* (ἀντὶ *εἰρωτάω* κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 125-6) ἐξ **ἐρϜωταω, κενός, στενὸς* ἐκ *κενϜός, στενϜὸς* κττ. Ὁμοίως δὲν ἀφωμοιώθη οὐδὲ τὸ προσθετικὸν λεγόμενον *ε*, λ. χ. *ῥώομαι* καὶ *ἐρωή, ῥύομαι* καὶ *ἐρύομαι* κλπ., ἴσως διότι ἀνεπτύχθη βραδύτερον τοῦ νόμου τῆς ἀφομοιώσεως. Ἄλλα πάλιν διότι ὁ τονισμὸς αὐτῶν φαίνεται νεώτερος τῆς ἀφομοιώ-

σεως· λ. χ. τὰ κύρια ὀνόματα εἰς *-ύλος* ἀντὶ παλαιοτέρων εἰς *-λός* (πρβλ. Τόμ. Α΄ σελ. 528). Ἐν ταῖς ῥιζικαῖς μάλιστα συλλαβαῖς φαίνεται ὡσεὶ τὸ φωνῆεν δὲν πάσχει ἀφομοίωσιν, πρβλ. *ἐρπύζω, ἑλκύω, ἐρύκω, βδελύττομαι, μεθύω* κλπ., ἴσως διότι ἄλλαι λέξεις ἐκ τῶν ῥιζῶν τῶν ῥημάτων τούτων ἢ ἄλλοι τύποι τούτων τονίζουσι τὸ ἀφομοιωτὸν φωνῆεν, πρβλ. *μέθυ ἐμέθυον, ἕλκον, βδέλυγμα* κλπ. Ἐπειδὴ δ' ὅμως παρὰ πάντα ταῦτα μένουσιν ἄλλα ἀναφομοίωτα, πρβλ. *λεκάνη* παρὰ τὸ *λακάνη*, *Ἑκάβη* παρὰ Ϝ*ακάβα*, *ἐλάτη* κττ., ἠκάσθη ὅτι ὅπως περὶ τὴν ἀνάπτυξιν οὕτω καὶ περὶ τὴν ἀφομοίωσιν τῶν φωνηέντων ἡ ταχυτέρα ἢ ἡ βραδυτέρα προφορὰ ἐπέδρα ἐπὶ τὴν ἀφομοίωσιν ἢ οὐκ ἀφομοίωσιν αὐτῶν, καὶ δὴ ὅτι ταχεῖα καὶ ἀσθενὴς ἄρθρωσις ἐπεκούρει, τοὐναντίον δὲ βραδεῖα καὶ ἰσχυρὰ ἐκώλυεν, (ὅπως δηλοῦται καὶ ὑπὸ τούτου ὅτι τὰ τονούμενα φωνήεντα οὐκ ἀφωμοιοῦντο). Ἐντεῦθεν παρήγοντο διττοὶ τύποι, ὁ μὲν τῆς σεμνοτέρας, βραδυτέρας, ἐντονωτέρας ἐκφωνήσεως ἀναφομοίωτος, ὁ δὲ τῆς οἰκειοτέρας, ταχείας, χαλαρωτέρας ἀφωμοιωμένος, οὗτοι δὲ ἀλλαχοῦ ἄλλως μετὰ μακρὰν πάλην ἐξωμαλίσθησαν.

§ 9. *Περὶ ἀφομοιώσεως τῶν φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ*. Καὶ ἐν τῇ Λατ. γλώσσῃ παρατηρεῖται ὅτι ἡ ἀφομοίωσις τελεῖται τοῦτο μὲν ἐπὶ παρακειμένων καὶ ὑπ' οὐδενὸς συμφώνου χωριζομένων φωνηέντων, τοῦτο δὲ ἐπὶ ἄλλων, ὧν μεταξὺ ἔκειτο σύμφωνον ἢ σύμφωνα, ὅτι εἶναι ὁμοίως προληπτικὴ καὶ ἐξακολουθητική, ὅτι ἐμφανίζεται ἐπὶ βραχέων φωνηέντων, ἀλλ' οὐχὶ μόνον ἐπὶ ἀτόνων ἀλλὰ και ἐπὶ τονουμένων, ὅτι τῶν συμφώνων ἄλλα μὲν κωλύουσιν, ἄλλα δὲ ἐπιτρέπουσιν αὐτήν, καὶ ὅτι, καθ' ἃ ἤδη ἀνωτ. σελ. 158 παρετηρήθη, ἐνίοτε φαίνεται ἔτι διὰ τῆς ἀφομοιώσεως ἐσώθη φωνῆέν τι, ὅπερ κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σελ. 100 κέξ. ὤφειλε νὰ μεταβληθῇ.

§ 10. *Ἀφομοίωσις ἐξακολουθητικὴ ἐπὶ ἀτόνων φωνηέντων*. Πρβλ. α) ὅσα φαίνεται ὅτι διέσωσαν τὸ φωνῆεν ἄτρεπτον, **alacer alacris** ἀντὶ ***alicer *alecris**, **calamitas** ἀντὶ ***calimitas**, **camara**

παρὰ τὸ camera, alapa, farfarus, anatis, anatinus παρὰ τὸ anitis καὶ anetinus, elementum ἀντὶ *elimentum, (πρβλ. alimentum). segetis ἀντὶ *segitis, vegetus ἀντὶ *vegitus. hebetis, teretis. praepetis κλπ.

β) Ἄλλα ἐν οἷς κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτ. σ. 550 κέξ. καὶ 222-3 παρήχθη ἀσθενής τις μεταξὺ τοῦ u καὶ i κείμενος φθόγγος, κατ' ἀρχὰς οὕτω διατιθέμενος, ὥστε κατόπιν μὲν ἀνοικτῶν φθόγγων, i, e, a νὰ ἐμφανίζηται ὡς i, κατόπιν δὲ κλειστῶν o, u ὡς u, πάντως κατ' ἐξακολουθητικὴν ἀφομοιωτικὴν ἐπίδρασιν τοῦ τῆς προηγουμένης συλλαβῆς φωνήεντος ἐπὶ τὸ τῆς ἑπομένης· πρβλ. minimus. maximus, pessimus, longissimus. legimus, agimus, recipero. centiplex, benificus, artifex, tegimentum, regimentum, alimentum κττ., ἀλλὰ postumus, volumus, possumus, optumus, occupo, contubernalis, aurufex, monumentum.documentum κττ.· πρβλ. ἔτι arripio ἀλλὰ surrupio, accipio ἀλλὰ occupo, insipio ἀλλὰ condumno κτλ.

γ) Ὀνόματα ἐν οἷς τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς εἰσελαύνει καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κατά τινα ἀφομοίωσιν ἢ μᾶλλον ἀναλογίαν (ἰδὲ ἀνωτ. 158), tempos oris. corpos corporis, robos roboris, nemos nemoris, memor memoris, jecor jecoris, sulpur sulpuris, cicur cicuris. Tibur Tiburis, Ligur Liguris. fulgur fulguris, augur auguris, furfur furfuris. vultur vulturis, turtur turturis, tubur tuburis (ἀντὶ tuberis Μαρτιάλ.), Caesar Caesaris. jubar jubaris. passar passaris, carcar carcaris, baccar baccaris, salar salaris, compar impar comparis imparis, satur saturi (καὶ saturō) κτλ.

δ) Ἄλλα παθόντα ἀφομοίωσιν ἐντὸς λέξεως, οἷον oppodum ἀντὶ oppidum. tonotru ἀντὶ tonitru, cicindela ἀντὶ cicendela, tubilustria - tubulustrium. κόλαφος colaphus ἀλλὰ percolopare (Πετρων.), parentalia - parantalia, monumentum - monomentum, cubicularius - cubucularius, Dolabella - Dolubella. coluber

colubra - colober colobra, eligantia - elegantia, praestentia. Interemnia, (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 155, 218) κτλ.

§ 11. *Προληπτικὴ ἀφομοίωσις ἐπὶ ἀτόνων φωνηέντων* πρβλ. rotundus καὶ rutundus, Sebastianus καὶ Sabastianus, vexillo καὶ vixillo, locatio - lacatio, clovaca - clavaca, bitumen - butumen, lacuna - lucuna, tegurium - tugurium (ἂν ἀληθῶς ἐκ τοῦ tego), cucullus, ἂν ἡ ἐτυμολογία ἐκ δεδιπλασιασμένου ce-cul-(occulo) εἶναι ἀληθής, cicuta - cucuta, serracum - sarracum, torunda - turunda κττ.

('Εν τοῖς παρακειμένοις poposci, pupugi, momordi, cucurri, (παρὰ τὸ memordi, pepugi, cecurri, peposci), spopondi, scicidi, didici, stiti, tutudi κττ. δὲν συνέβη ἀληθῶς εἰπεῖν ἀφομοίωσις τοῦ e, τοῦ φωνήεντος τοῦ διπλασιασμοῦ, πρὸς τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου, ἀλλὰ μεταρρύθμισις αὐτοῦ κατὰ τὸ τοῦ ἐνεστῶτος, curro, posco, spondeo, pungo, mordeo, scindo, disco, sisto, tundo. Τούτου δὲ ἕνεκα παρατηρεῖται ὅτι ἐν οἷς τὸ φωνῆεν τοῦ ἐνεστῶτος ἦν διάφορον, ὁ διπλασιασμὸς σῴζει τὸ ἑαυτοῦ e, πρβλ. pello pepuli, fero tetuli).

§ 12. *Προληπτικὴ ἀφομοίωσις ἐπὶ τονουμένων βραχέων φωνηέντων.* Ἐνταῦθα δύνανται μὲν τὰ φωνηεντα νὰ παράκεινται ἀλλήλοις, πρβλ. τὰ ἔχοντα i ἀντὶ e πρὸ τοῦ ī ἢ ei, οἷον deus, deum ἀλλὰ dii, diis, meus ἀλλὰ - mii, miīs (mieis ἐπιγρ.), eum eam ἀλλ' iei ieis-iī iīs κλπ. (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 179), δύνανται δὲ καὶ νὰ χωρίζωνται ἢ διά τινος ἠχηροῦ συμφώνου, ἤτοι ἡμιφώνου, ὑγροῦ, ἐρρίνου, μέσου, ἢ διὰ τοῦ ἀήχου s ἢ h· πρβλ. α') τὰ τρέποντα τὸ e εἰς i διὰ τὸ ἀκόλουθον i, *melium (μελίνη) - milium, *telia (πτελέα) - tilia, *sceliqua (πρβλ. ἀρχ. Σλαυ. skolika = ostreum) - siliqua, *scelic-is (Γοτθ. skalja) silic-is, ὅθεν νέα ὀνομ. silex (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 177 τὰ περὶ τοῦ judex, comes), famulus ('Οσκ famelo) ἀλλὰ familia (fameliai ἐπιγρ.), consul ἀλλὰ consilium, exsul exsilium, Σικελία - Sicilia, porculus Porcilia, Aemulus - milius - lia, *Procu-*

lus - Procilia, Auilios, Popilius, *occelo - supercilium, figulus - figilina, *cenis (κόνις) - cinis, *semelis (πρβλ. semol ἀρχ. Λατ.) -*semilis - similis, *semila (σεμίδαλις) - simila, *ne-mis (= μὴ πολὺ ὀλίγον) - nimis, *vegil (Γοτθ. vakan) - vigil, *tebei *sebei (Ὀμβρ. tefe, Παιλιγν. sefei) - tibi, sibi, *mehei - mihi, ne-hīl(om) - nihil, *quesquiliae - quisquiliae κλπ. Τὸ viginti ἀντὶ *vigenti καὶ praefiscini ἀντὶ *praifescini (fascinum) κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 228, 103, εἶχον τὸ e μεταξὺ δύο ii, ἐντεῦθεν καὶ ὑπέκυψαν εὐκολώτερον τῇ ἀφομοιώσει (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 567, 572 τὰ περὶ τοῦ *Ἀλωποκοννήσιοι* καὶ *ἑλένη*), *nesei - nisei - nisi.

(Οὐκ ὀλίγα ἀπαντῶσιν ἀντιβαίνοντα τοῖς ἀνωτέρω· πρβλ. melior παρὰ τὸ *melium - milium, venia venio παρὰ τὸ *cenis - cinis, medius παρὰ τὸ *tebei - tibi κτλ. Αἰτία τούτων εἶναι ἢ ὅτι μετὰ τὸ i ἐν τούτοις εἵπετο φωνῆεν καὶ διὰ τοῦτο τὸ i ἐκφωνούμενον ὡς ἡμίφωνον į, δὲν εἶχε τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν φωνήεντος, ἢ ὅτι κατὰ τὰ ἀνωτ. σ. 574 λεχθέντα κατὰ λόγον τῆς ταχείας ἢ βραδείας προφορᾶς παρήχθησαν διττοὶ τύποι, οἵτινες διαφόρως ἐξωμαλίσθησαν. Καὶ τὸ r τὸ προελθὸν ἐκ τοῦ μεταξὺ φωνηέντων ἀρχαίου s, ὅπως καὶ τὸ v τὸ ἐκ τοῦ ghu̯ ἐκώλυον τὴν ἀφομοίωσιν, διὸ λέγεται heri ἀπὸ *hesi, πρβλ. hesternus, Γερμ. gestern, brevis, levis, οὐχὶ brivis, livis).

β) Τὰ τρέποντα τὸ e εἰς o κατὰ τὸ o τῆς ἑξῆς συλλαβῆς· πρβλ. hemo - homo, ὅθεν καὶ hominis homini κλπ., bonos ἐκ du̯onos - du̯enos κατὰ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω σελ. 182 παρὰ τὸ bene bellus, vomo παρὰ τὸ *ϝεμέω*, ὅθεν καὶ vomitus, glomus ἀντὶ *glemus, modus ἀντὶ *medus, Ὀμβρ. mers = δίκαιον, onus ἀντὶ *enus, Ἰνδ. anas = φορτίον κλπ. Ἐπειδὴ δὲ πολλῶν λέξεων ἄλλα μὲν κινήματα ἔδει ν' ἀφομοιωθῶσιν, ἄλλα δὲ οὐχί, ἐπῆλθε σάλος, ὅστις ἐπὶ ἄλλων ἄλλως ἐξωμαλίσθη· πρβλ. homo, vomo κττ., ὅθεν καὶ hominis, vomis vomit κλπ., καὶ gemis gemit gemere κλπ., ὅθεν καὶ gemo, tremis tremit tremitis κλπ., ὅθεν

tremo tremunt κλπ· ὁμοίως ἐγένετο memor διὰ τὸ menini ἀντὶ *momor, medicus ἀντὶ midicus διὰ τὸ mederi κλπ.

Καθ' οὓς χρόνους ὁ νόμος τῆς ἀφομοιώσεως ἐκράτει, δὲν εἶχε κατὰ τὰ ειρημένα ἀνωτέρω σελ. 182 τραπῇ πρὸ τοῦ ὑπερωικοῦ l τὸ ĕ εἰς o, ἤτοι ἐλέγετο ἔτι *nebelā, οὐχὶ nebola nebula. ἐντεῦθεν δὲν ἐγένετο ἀφομοίωσις τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος, ἤτοι οὐχὶ nobula. Ὁμοίως ἔχει τὸ semol, οὐχὶ somol, ebulus οὐχὶ obulus κλπ.

Καὶ ἐπὶ τούτων ὁμοίως τοῖς ὑπὸ α') κατειλεγμένοις τὸ r ἐκώλυε τὴν ἀφομοίωσιν, διὸ erus, merus, ferus, serum κττ. Ὁμοίως ἐκώλυον συνήθως τὰ ψιλὰ κλειστὰ τὴν ἀφομοίωσιν διὸ lepidus, trepidus, pretium, specio, fretum, nepos, lepor κττ., ἀλλὰ καὶ *ἔποψ* - upupa, mancupium - mancipium, veto - voto, Veturios - Voturius κττ. Καὶ πρὸ τοῦ -co φαίνεται ἀφομοιούμενον τὸ e ἐν τῷ secordia - socordia, ὅθεν καὶ socors ἀντὶ secors, καὶ μετγν. jocur ἀντὶ jecur.

Περὶ τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ μακροῦ ĕ ἑπομένῳ i, ἐν τῷ suspīcio, delīnio, subtīlis, exīlis ἀντὶ *exēlis ἀπὸ *ex-ec slis ἀπὸ *ex-ac-sli τοῦ ex-ago (πρβλ. exiguus) κττ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 184.

Ἡ τοῦ ὑπερωικοῦ l ἐπίδρασις ἐπὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντα δὲν εἶναι ἀληθῶς εἰπεῖν ἀφομοίωσις φωνήεντος πρὸς ἄλλα, διότι ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἐμφανίζεται καὶ ἂν μὴ παράκειται o ἢ u· πρβλ. volo ἀντὶ *velo, ἀλλὰ velim velle, holus παρὰ τὸ helus, διὰ τὸ heleris, heleri κτλ., volop-volupe ἐκ *ϝελπ*, voluo=*ϝελύω* soluo ἐκ *se+luo, molo ἐκ *melo, volumen ἐκ *velumen, porculus ἀντὶ *porcelos, olor ἀντὶ *elor κττ. ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 182· ἀλλὰ καὶ nebula ἀντὶ *nebela, Volaterae, Τυρρ. Velaθri, pulmentum ἀντὶ *pelmentum, Ὀμβρ. pelmner, molam ἀντὶ *melam, culmen (ex-cello), volt, Λιθ. pa-velt, incola ἀντὶ *en-quela, παρὰ τὸ inquilinus κλπ.

§ 13. ***Περὶ ἀνομοιώσεως φωνηέντων.*** Περὶ τῆς κατ' ἀνομοίωσιν τροπῆς τοῦ *υ* εἰς *ι*, ὅταν ἐν δυσὶ διαδοχικαῖς συλλαβαῖς

περιείχετο ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ *υ* ἢ τὸ ἡμίφωνον *u̯*, ἐγένετο λόγος ἐν Τόμ. Α΄ σελ. 394 καὶ ἀνωτ. σελ. 214-5. Ἐκεῖ ἐδείχθη ὅτι φθογγικῶς τὸ *u̯eu̯λυμαι* ἐγένετο u̯είλυμαι - ϝείλυμαι, τὸ *u̯eu̯ρημαι* - *u̯είρημαι* - ϝείρημαι κτλ.· ὁμοίως φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ *Εἰλείθυια* παρὰ τὸ *Ἐλευθὼ* *Ἐλευθία, ψίθυρος* ἀντὶ **ψύθυρος* πρβλ. *ψύθος, πινυτὸς* ἀντὶ *πυνυτὸς* πρβλ. Ἰνδ. punā'ti, Λατ. putare, *κίκυμος*· λαμπτήρ, *κῖκυς, κίκυβος, κιχυβεῖν, κικύω*· ταχύνω, *Τιτυός, Σίσυφος, σισύρα, δίδυμος, διθύραμβος, φῖτυς* ἀντὶ **φῦτυς, φιτύω* ἀντὶ **φυτύω, Ἐρινὺς* ἀντὶ **Ἐρυνὺς* κττ.

Ἐλέχθη πολλάκις ὅτι ἐν τῇ συλλαβῇ τοῦ διπλασιασμοῦ τῶν τοῦ ἐπιτατικοῦ τύπου ῥημάτων καὶ ὀνομάτων πολλάκις ἐμφανίζεται *ο* ἢ *οι* ἀντὶ τοῦ ῥιζικοῦ *υ* κατ' ἀνομοίωσιν· ἀλλὰ καθ' ἃ ἀνωτέρω σελ. 214 παρετηρήθη, δὲν εἶναι ἀνεπίδεκτα ἀντιρρήσεως τὰ οὕτως ἑρμηνευόμενα, οἷον *πορφύρω, μορμύρω, πομφόλυξ, γογγύζω, γογγύλος, κόκκυξ, κοκκύζω, κόκκυ, ποππύζω, κοκκύαι*· οἱ πάπποι, οἱ πρόγονοι, *κοχύ*· πολύ, πλῆρες (χέω), *κοχυδεῖ*· ῥεῖ ἰσχυρῶς, *κοχυδεῖν, ποιπνύω, ποιπνυὸς* = θεράπων, *δοῖδυξ, μοιμύλλειν*· θηλάζειν, τὰ γὰρ χείλη *μύλλα* προσαγορεύουσιν, *ποιφύσσει*· φοβεῖ, *τονθορύσσειν* = σείειν, *τονθορύζω, κοικύλλειν*· περιβλέπειν, *κύλλα* γὰρ τὰ ἐπάνω τῶν ὀφθαλμῶν κτλ. Διὰ τοῦτο ἄλλοι ἀναλύουσιν εἰς **περφυρω*, **παμφολυξ*, (πρβλ. *παμφαίνω*) κτλ. καὶ παραδέχονται ἀφομοίωσιν τοῦ φωνήεντος τοῦ διπλασιασμοῦ πρὸς τὸ τῆς ῥίζης. Ἀλλ' εἶναι πρόδηλον ὅτι προκειμένου περὶ σχηματισμῶν ἀρχαιοτάτων, ἀναγομένων πιθανῶς εἰς αὐτοὺς τοὺς γλωσσογονικοὺς χρόνους, οὐδὲν δύναται νὰ λεχθῇ βέβαιον.

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ

Α

Β

Γ

C

Δ

Η

I

J

K

N

Τ

X

Β'.

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Α

B

Γ

Ε

Ϝ

Θ

Ι

Λ

Μ

Ν

Π

Υ

Φ